2-94-7872

Biblioteca Universitaria
Sala A
Estante 10
Tabla
Número 35

B/8650

OPERA
IOSEPHI VIRI INTER IVDAEOS DOCTISSIMI AC DISERTISSIMI, QVAE AD NOSTRAM AETATEM PERVENERVNT, OMNIA, NIMIRVM:

DE ANTIQVITATIBVS IVDAICIS LIBRI XX. QVIBVS IN FINE *LOCO APPENDICIS VITA IOSEPHI PER IPSVM conscripta, est adiecta: De bello Iudaico Libri* VII. *ex collatione Græcorum Codicum accuratè castigati: Contra Apionem Libri* II. *pro corruptissimis antea, iam ex Græco itidem non solùm emendati, sed etiam suppleti, ac integritati pristinæ restituti: De imperio rationis, siue de Macchabæis Liber vnus, denuò recognitus; Antehac à Græcæ linguæ peritissimo, ac historiarum studiosissimo viro in Latinum sermonem translata, & ad exemplum Græci Codicis accuratè distincta.*

NVNC VERO SVMMA CVM DILIGENTIA CHRONOLOgia ad caput vniuscuiusque folij, cùm ex veterum tum recentiorum Scriptorum Commentarijs, cumq; scholijs necessarijs, per doctum quendam virum in communem Rei literariæ vtilitatem recens concinnata.

CVM FIGVRIS ET INDICE LOCVPLETISSIMO.

FRANCOFORTI.
CIↃ. IↃ. LXXX.

OMNIA QVAM ABSOLVTISSIME HAC EDITIONE EMENDATA, ET A mendis, quibus scatebant plurimis repurgata.

ILLVSTRISSIMIS PRINCIPIBVS AC DOMINIS, DOMINO FRIDERICO VVILHELMO ET IOANNI, FRATRIBVS, DVCIBVS SAXONIÆ, LANDTGRAuijs Thuringiæ & Marchionibus Miſniæ, &c. Dominis ſuis clementiſſimis.

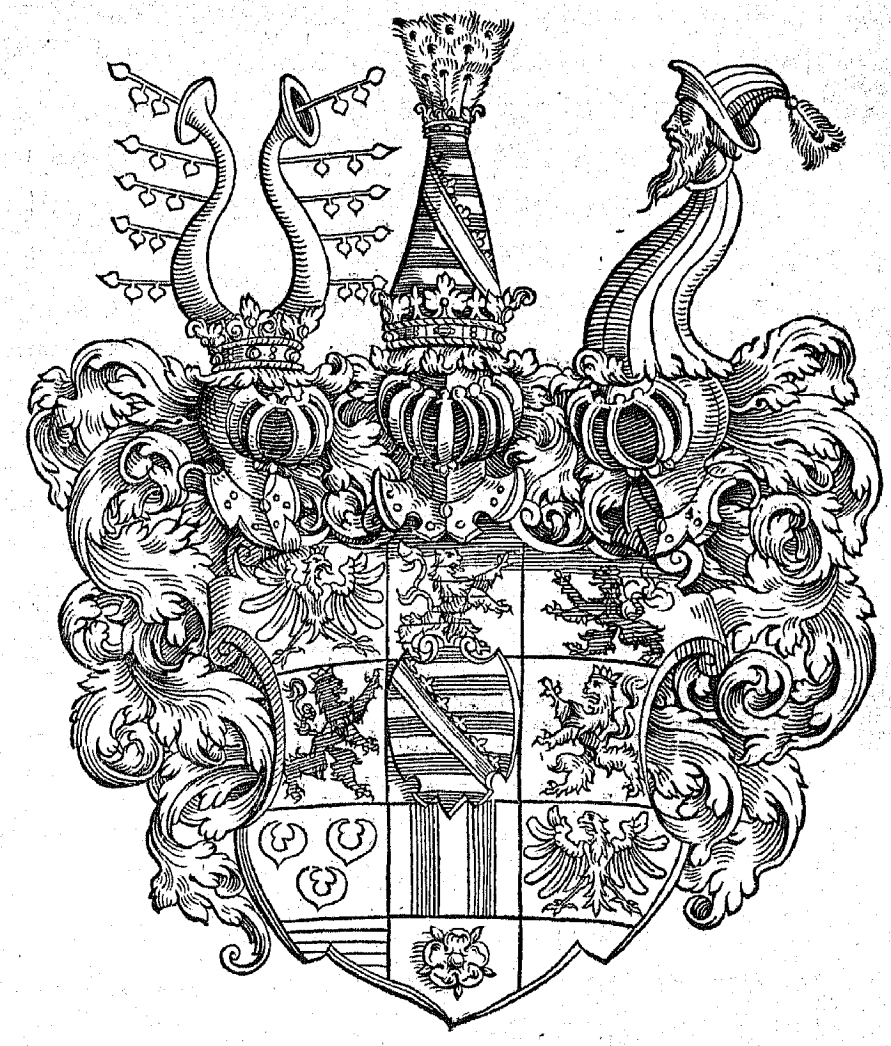

REPETENTI mihi varia literarum ſtudia, ad quæ nos ſtatim in ipſo adhuc iuuentutis flore, vt veræ laudis gloriam aſſequamur, mittunt parentes: nullum equidem mihi viſum eſt vel iucundius ſingulis, vel vtilius, ac perinde magis neceſſarium vniuerſis, his præſertim quibus olim Reipublicæ gubernacula reſeruantur, Duces Illuſtriſſimi, atque eſt illa multiplex & copioſa geſtarum rerum teſtis Hiſtoria. Quia enim nuncia eſt vetuſtatis, vt præclarè dixit Cicero, fieri non poteſt, quin ipſa ſit ceu quędam honeſtæ vitæ officina, ex qua in dubijs rebus certa ſibi quisque petere conſilia, certas ſibi & tanquam viuas ad benè viuendum proponere imagines & poſſit & audeat. Nam reliquæ, quas vocant liberales, artes vniuerſæ, quid quæſo in Rebuſpublicis facient, vbi non illis acceſſerit geſtarum rerum cognitio? Atqui hiſtoria nõ tam exempla, quàm incitamenta etiam quædam habet, quæ vel crudeliſſimos, & ab omni penitus humanitate alienos, in quandam manſuetioris vitæ cõſuetudinem inuitare, vel rapere potius poſ-

ſint:id quod nec vllæ hominum leges, neque vlla Philoſophorum præſcripta præſtare queant. Quid enim leges queant aliud,vbi non ex aliqua præclarè rei geſtæ cognitione emanârint, præterquàm cogere, terrere, punire? Philoſophi autem in vmbra & ocio quædam liberè, ad formandos indocti vulgi mores,in diſputationem vocârunt:quæ hoc minus peccãdi licentiam arcent,quò minus eſt videri aliquid,quàm eſſe,hoc eſt, quò maior eſt opinione veritas. Quando enim non ab honeſto iuſtitiæ ad iniuſtitiam declinauit,qui vel rigidarum vim legum, vel ſupercilioſa Philoſophorum duntaxat præſcripta calluit? Ab iniuſticia verò ad immiſericordiam nónne facilis eſt tranſitus? Immiſericordiam nónne,tanquàm neceſſariò,ſequitur crudelitas? Crudelitatis nónne comes eſt ferina illa, & quæ omnem prorſus agendarum rerum electionem excludit,Immanitas? Dij melius, quàm ſic vnquam habenas rerum teneant honeſtatis ignari. Porrò quiſquis præteritarum rerum cognitionem tenuerit,facilè ex his, quæ virtutis adminiculo facta recenſent hiſtoriæ,intelliget,quantum ei,qui alijs præeſt,crudelitatem fugere liceat:& hoc agere ſemper, vt quàm maximè fieri poſſit, ametur à plurimis,timeatur à paucis. Nam ſi maioribus noſtris credimus,ciuitates & regna,fide & clementia magis,quàm vi & armis conſeruantur. Crudelitatem enim exercere in ciues,vt eſt puſilli,& omnia timentis animi ſignũ, ita Clementia cõciliare ſibi nõ vnos duntaxat ciues,ſed & hoſtes,excelſi & magnanimi ſpiritus argumentũ eſſe ſolet. Quocirca nõ infrequẽter maior eſt virtus ſeruaſſe hoſtẽ,quàm extinxiſſe. Seruato enim hoſte, ſæpius victoriæ triũphos ducere,ſæpius clementiæ documenta præbere licebit:quorũ neutrũ aſſequitur victor, ſi temerè,& quò ſeſe fortunæ impetus rapuerit,feratur in hoſtem. Etſi enim difficile eſt temperare cõceptis animo affectibus,tamẽ quiſquis famæ ſtudio,& honeſtæ laudis cura tãgitur,nõ magis indulgere ſibi quam imperare etiam glorioſum duxerit. Qui ſecus eſt affectus,illum ne Therſites ille quidem,omniũ qui ad expugnandã Troiã venerunt ignauiſſimus,in hoſtes ſecum ducturus fuerit. Nam ignauos Duces,non rarò mutationes rerum ſequuntur:quæ deinceps cædem,fugam,aliaque hoſtilia,vt ſcriptum à Salluſtio,portendunt. Neque verò dico,velle me quenquam ab obeundis publicis patriæ officijs remorari, ob eam tantùm cauſam, quòd difficile ſit benè imperare alijs. Etſi enim difficile eſt benè imperare, haud ideò tamen publicorum officiorum molem,cuiquam Principi viro,ſi ea vltrò offeratur,fugere permiſerim. Qui alios enim regit & ſeruat,dum plurimorum curam gerit, dum miſerorum neceſſitates tanquàm in humeros ſuos transfert: Ille demum ſibi immortale, & omni quoque ære perennius nomen parat. Qui uero nullam earum rerum,quas hîc recenſemus,habuerint ſcientiam,illos ego nimirũ ad paſcendos armentorum greges tantiſper relegauerim,dum facti prudentiores,intelligant,quàm non ſit tutum, illotis,vt aiunt,pedibus,ad tàm auguſtum ſeruandæ Reipublicæ munus accedere. Nam vt alibi ſcripſit Xenophon, πάντων τῶν ἄλλων ζώων εἶπ ῥᾷον, ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. Quod tamen paulò poſt facillimum fore oſtendit,ſi rerum agendarum vſus cum prudentia acceſſerit. Quis enim non pareat illi,qui cum ſumma rerum prudentia,ſummam quoque fidem,clementiam,conſtantiam,æquitatem, vigilantiam,ſedulitatem,labores, ſobrietatem, & alias id genus Heroicas

plane

planè virtutes copulauerit? Tantus enim eſt quiſq; in Repub. quàntum ſe virtutibus oſtendit.Et quiſquis præficitur alijs, tanquam cõmune aliorum ciuium ſpectaculum conſtituitur. Quem nemo facilè præcipientem audiet, niſi illud, ad quod euectus eſt faſtigium, ſuis quodammodo virtutibus reddat ornatius. Animi ornamentis opus eſt, quæ quidem à virtute proficiſcuntur,vbi magiſtratus audientes velint habere ciues.Cæterùm ne ad formandos optimos cuiq; mores recta deſint ſtudia, vtq; non tam priuatam quàm publicam patriæ quoq; ſalutem tueri contendant ciues, ac ſubinde nouam ſemper patriæ gloriam comparare ſtudeant, ad ea duntaxat adijciendus eſt animus ſtudia,quæ bonorum omnium conſenſu ad omnem virtutem ſunt accommodatiſſima. Quo in ordine vel primas obtinet Hiſtoria,ex qua tanquã ab oraculo ciuilia petenda cenſemus inſtituta,cùm quod ea ſit vna quæ rectè aut ſecus factorum memoriã habeat,tum quod quenq; officij ſui commonefaciat magis, quàm vllæ ſtatuæ,magis quàm vllæ Piramides aut imagines maiorum.Propterea longo rerum vſu veteres olim ſapientes cùm domi tum foris acquiſito,varia ac ferè ſemper pugnantia vulgi ſtudia cognoſcentes,varias vitiorum pœnas,varia viciſſim egregiè factorum præmia ſtatuerunt:id quod hodie vna,& prorſus vnica nobis præſtare, & tanquam in ſpeculo quodam repræſentare queat hiſtoria. Ac ne nimium de laudibus hiſtorię dixiſſe videar,quas & multi docti paſſim ſcriptis ſuis celebrauerunt:res ipſa clamat, non eſſe vllum genus literarum humanę vitę vtilius ac commodius Eccleſiaſtica hiſtoria,quę ſupra alias dignitatis eminentia,quàm ea & mole rerum ac varietate,& illuſtribus omnis generis virtutum vitiorumq; exemplis locuples ſit,conſultò dicere prætereo. Quę tamen duo tanta ſunt, vt ſi rectè gratias habemus illis immortales, qui alios hiſtoricos ediderunt,interpretati ſunt,emendauerũt, illuſtrarunt,certè non erat Flauio Ioſepho cur eandem operam denegandam quiſpiam iudicaret. Certatim & ſuperioribus & hoc ipſo noſtro feliciſſimo tempore, à multis eruditione induſtriaq; inſignibus viris in Antiquitatis noticia, eruenda, in lucem proferenda explicandaq; laboratum eſt,non ſine honeſtiſsimi cuiuſque mortalium ſummo applauſu:eorum nullus ferè eſt qui nõ Ioſephi huius auxilio ſe vſum fuiſſe fateatur. Sunt enim in hoc autore multa diligentius indicata,explicataq; de legibus & inſtitutis Hebræorum, quę antiquiores illi ſcriptores aut ſilentio,tanquam nota ſuis hominibus,tranſmiſerunt; aut attigerunt obiter: quę tamen non intellecta, multum tenebrarum lectori offundant: cognita, mirum in modum expediant.Deinde quòd ſpectat ad hiſtoriam ipſam per ſe quam tractat, manifeſtum eſt,eam quę ſparſim,diuerſis locis,apud diuerſos autores tradita erat, ſumma perſpicuitate, optimaq; fide ab Ioſepho eſſe compoſitam & illuſtratam: vt non modò res geſtę,ſed(quod eſt potiſsimum,& cognitu præcipuè dignum) earum cauſę, progreſſus,fines,euentusq; ob oculos ſint potiſſimi.Huius hiſtoriæ prętantiam animaduertens ego, & à pleriſq; omnibus eandem illam hiſtoriam commendari,atq; in cœlum vſq; euehi cum audirem,vt cuiuis hiſtoriarum ſtudioſo,plus quàm antea compertam redderem, typis euulgãdam recepi. Opere verò legitimè perfecto,& habito prius doctiſſimorum virorum conſilio, cum opus iſtud iam antea vſui publico expoſitum: multis nihilomi-

nus vel Typagrophorũ incuria mendis labefactatum cum reperiſſem, nullis ſumptibus, vigilijs & peritorum hominum laboribus parcendum exiſtimaui, quin rem adeò precioſam accuratiſsimè recognitã, Hiſtoriarum ſtudioſis poſſem exhibere. Sed cum ad finem iam progreſſus eſſem, ſubuereri cœpi, num hoc meum quãtumuis ob publicam vtilitatem inſtitutum à cauillatorum & Zoilorum morſibus tutum eſſe poſſet. Itaq; mecum deliberans, quibus tutelam huius editionis potiſſimum committerem, nulli viſi ſunt magis idonei & maiore in exiſtimatione conſtituti c.v. quos ego (licet infimus) inter tot & tantos Principes & Illuſtres viros ob inſignẽ iuſtitiam, pietatem, fidem, & erga omnes clementiam, patronos mihi eligerem, quos Philoſophicum illud pro ſcopo ſemper habuiſſe conſtat: Imperes vt vereris magis, & ameris, quàm vt metuaris. Deinde mouit me, vel inprimis Illuſtriſs. Ducis quondam, Domini c.v. progenitoris memoria: cuius etſi mihi videndi audiendiq; occaſio non contigit: ſola tamen publica fama tantum animi deſiderium excitauit, vt ſatiari illud prius non poſſit, quàm aliquo officio ſaltem erga poſteros eius, quoniam erga ipſum non datur, fuerit operoſum. Nam vt alias ipſius virtutes, tùm foris, tùm in patria decantatas, negligere vellem: cuiuſmodi ſunt: Fortitudo, tam bellica quàm togata, quarum vtrarumq; prudentia ſapienter rexiſſe: Grauitas, quam mirabiliter humanitate, comitate, vrbanitateq; temperaſſe dicitur: Eloquentia, diligenti ſtudio, & multarum rerum vſu parta: Liberalitas erga omnes, præſertim erga literarum & bonarum artium ſtudioſos: Conſtans beneuolentia & non ſimulata fidelitas, non modò erga propinquos & domeſticos: ſed etiam erga ſubditos ſuos omnes, pauperes æquè ac diuites: Pietas erga Deum & Eccleſiam ſincera: & aliæ quamplurimæ, iam olim doctiſsimorum virorum monumentis celebratæ virtutes. Hunc ergo tantum honeſtiſsimarum virtutum non modò fautorem, ſed etiam cultorem, quis amore non complectatur? quis nomen gentemq; eius honore non proſequatur, qui quidem earundem virtutum amator, non contemptor & hoſtis ſit? Itaque mihi, etiamſi nulla alia eſſet huius nuncupationis cauſa, hæc certè, memoria, inquam, ac deſiderium c.v. parentis ſatis idonea eſſe poſſet.

Ad v.c. igitur, Principes Illuſtriſſimi, doctorum omnium Mæcenates, & quorumlibet, qui aliquo modo de Republica bene mereri cupiunt, fautores ſummos, ſupplex accedo: Et c.v. Opus hoc Antiquitatum Iudaicarum prædicti Flauij Ioſephi offero, obnixè petens, vt iſtud ea qua ſolet Clementia excipere dignetur, mihiq; lubeat in poſterum ſub tanta v. c. autoritate maiora & grauiora edere. Deum deniq; optimum maximum, vt quàm diutiſſimè c.v. nobis conſeruet incolumes, humili prece oro, eidemq; ſubmiſſè me commendo. Francofordiæ ad Mœnum Calend. VIIBR. anno Domini CIↃ. IↃ. LXXX.

C. V.

Humillimus Cliens.

Sigiſmundus Feyerabendt
Bibliopola.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM TESTIMONIO PARTIM COMPRObato, partim confutato Ioſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chonographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſt.
Demetrius Phalereus
Dius hiſt.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

PERIOCHA GENES. I. II. III. IIII. CAP.

Conditor è nihilo cœli terræq́, verendus,
Digestum alterno segregat igne diem.
Exanima & senis faciens animata diebus,
Fœtum qui sequitur præcipit ire diem.

Mox animam inspirat formato è pulvere Adamo,
Qui proprio dominus nomine bruta vocat.
Cui rerum consors è costa jungitur uxor,
Et fonte irrigui cura docetur agri.

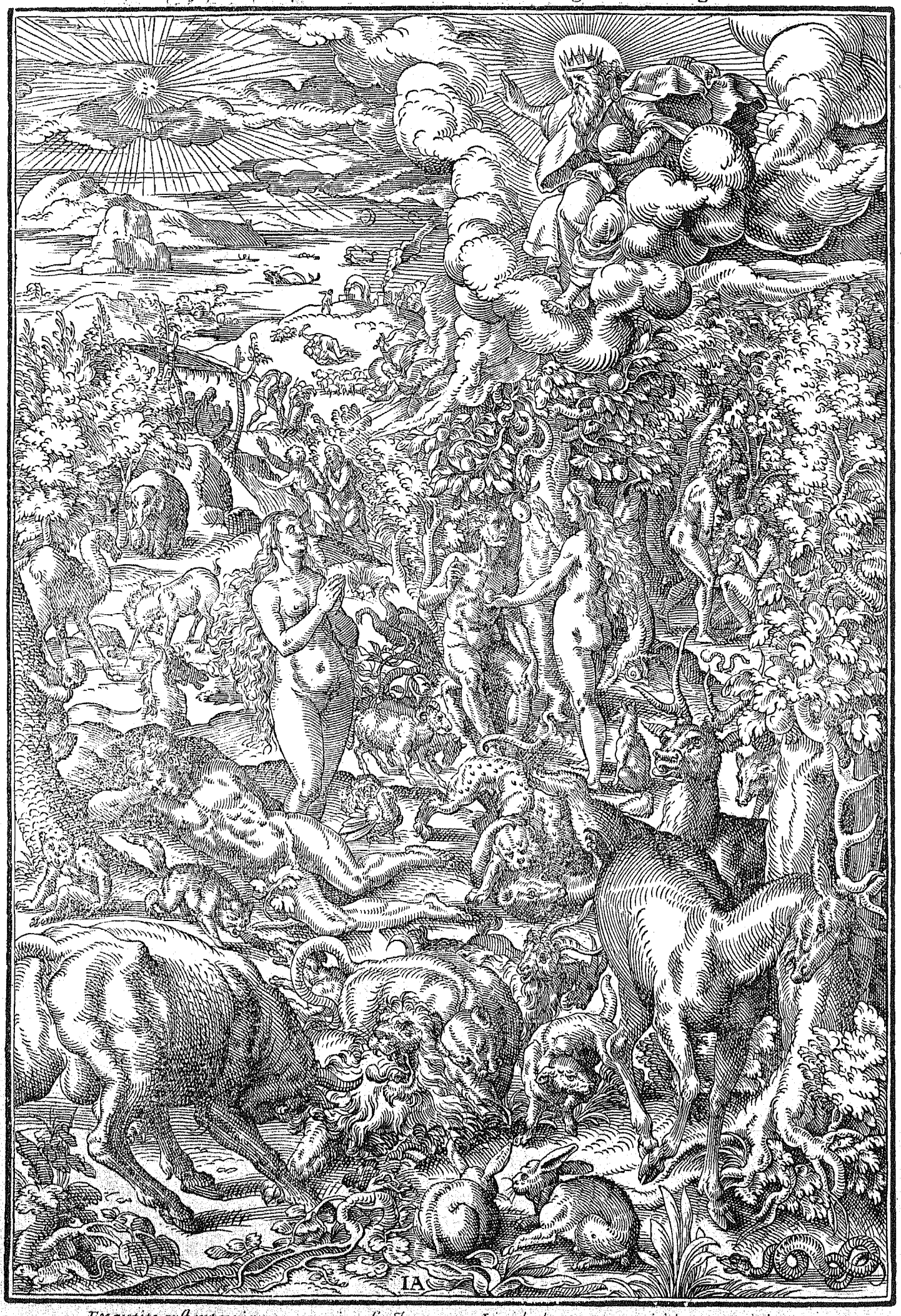

Ex vetito gustant conjunx cum conjuge fructu,
Ficulnisq́, tegunt nuda pudenda comis.
Vir terræ, tristi damnatur fœmina partu,
Serpens pulvereum lubricus inq́, solum.

Livida damnantur paricidæ vota Caini,
Pondera, mensuras, mœnia, finit agros.
Sed pia divini soboles cœlestia Sethi
Rimatur, geminas scribit & in statuas.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS,

SIGISMVNDO GELENIO INTERPRETE.

SVMMA CAPITVM LIBRI PRIMI ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Proœmium, continens cauſas & ſummam ſequentis deſcriptionis.
II. De mundi creatione, & elementorum diſpoſitione.
III. De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque ad Diluuium.
IIII. De Diluuio, & quomodo Noe in Arca cum familia ſeruatus habitauerit in campo Senaar.
V. De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.
VI. Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.
VII. Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint.
VIII. Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauerit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.
IX. Fame Chananæam premente, Abrahamus in Aegyptũ eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retrò vnde venerat eſt reuerſus.
X. Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.
XI. Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus, tàm captiuos quàm reliquam prædam victor reduxerit.
XII. Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitiis eorum offenſus.
XIII. De Iſmahele Abrahami filio, eiusque poſteris Arabibus.
XIIII. De Iſaaco legitimo Abrahami filio.
XV. Saræ Abrahami coniugis obitus.
XVI. Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenerit.
XVII. De obitu Abrahami.
XVIII. De Iſaaci filiis Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.
XIX. De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo.
XX. Mors Iſaaci & ſepultura in Hebrone.

PROOEMIVM CONTINENS CAVSAS & ſummam ſequentis deſcriptionis.

CAP. I.

AD ſcribendas hiſtorias qui ſe conferunt, non vnam neq; eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures easq; multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriaq; ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alij quò gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori, quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipſa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt,

Variæ Hiſtoriographorum differentiæ.

Impulsiuæ cauſę huius Hiſtoriæ conſcribendæ.

qui res inſignes, cognituq; dignas in obſcuro latêre non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque geſtas, ac demum euentum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui ſcriptis ſuis veritatem deprauauerunt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuerſam noſtræ gentis antiquitatem, formamq; reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cum hiſtoriam de bello ſcriberem, docere, vnde primum oriundi Judæi, quàm varia fortuna vſi, ſub quali legiſlatore ad pietatem cæterasq; virtutes inſtituti, quibus bellis per tot ſecula geſtis, inuiti ad poſtremum contra Romanos bellum ſint pertracti: ſed quoniam prolixius erat hoc argumentum, ſeorſim illud propriè dicato opere exorſus

Ioſephus hanc hiſtoriam non Hebraica ſed peregrina lingua, Græca nimirum conſcripſit.

vſque ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, ſicut vſu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac ſegnicies mihi inceſſit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: ſed fuerunt qui

Epaphroditus.

cupiditate cognoſcendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis diſciplinarum, tum verò rerum geſtarum peritia cum primis auidus, vt qui ipſe in maximis negocijs & varijs fortunæ caſibus verſatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ ſe tuliſſet, inconcuſſumq; virtutis ſtudium perpetuò retinuiſſet. Huic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum vtile aliquid ac honeſtum molientium fautori, cum me mei iam ſuppuderet, ſi viderer ignauiam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumq; reſumpſi: ſimul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quòd & maiores olim noſtri exteris ſua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrauerunt. Itaque inuenio

Ptolemæus Philadelphus.

literis proditum, quòd Ptolemæus ſecundus eius nominis Rex, totus diſciplinis colligendisq; libris deditus, magnopere contenderit legem noſtram, eiusq; inſtituta, & viuendi formam præſcriptam, in Græcum eloquium transferri.

Eleazarus.

Eleazarius autem pontificum noſtrorum nemini ſecundus, Regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omninò, niſi conſuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde mihi quoq; conuenire duxi, vt & pontificis noſtri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque Regis illius multos per ſimiles putarem, duntaxat quod ad diſcendi cupiditatem attinet. neq; enim totam ſcripturam occupauit ille, ſed legem ſolã ei tradiderunt

Septuaginta interpretes.

interpretes, qui ob hoc Alexandriam miſſi fuerant. Sunt autem innumera ſacris literis prodita, vt quæ quinq; millium annorum hiſtoriam in ſe complectantur, in qua diuerſi ſunt inopinati caſus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuerſum autem

Anno 268. ante Chriſtum natũ.

Quid potiſsimum ex huius hiſtoriæ lectione petidebeat.

ex huius potiſsimum hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quòd his qui Dei voluntati obſequuntur, & leges benè latas tranſgredi verentur, omnia proſperè ſuccedunt ſuprà quàm credi poſſit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quòd ſi ab illarum diligenti obſeruatione diſcedant, neque conſilia eorum exitum inueniunt, & boni ipſorum opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinunt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legiſlatorem noſtrum probent, ſi naturam, vt dignum eſt,

Ad Lectorem Ioſephi adhortatio.

conſi-

conſiderauit, & virtuti eius conuenientes ſemper operationes aſſignauit, puramq; ſuam narrationem ab omni, qualis apud alios eſt, fabularum vanitate conſeruauit: tametſi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; vetuſtatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim eſt ante annos bis mille, cum ad tot retro ſecula etiam Poëtæ ne Deorum quidem ſuorum natales, nedum mortaliũ leges aut res geſtas referre auſi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè ſuo quæq; ordine docebit, ita vt nos facturos ſumus polliciti, neque ſubtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterum quoniam fermè omnia pendent à Moſis legiſlatoris ſapientia, neceſſe habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio ſubeat, quî factum ſit, vt quum operis inſcriptio res geſtas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem ſpectantia ſcriptis noſtris inſeruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia neceſſarium exiſtimauit, vèl vitam ſuam rectè diſpoſituro, vel aliis leges poſituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita conſideratis eius operibus, egregium illud exemplar imitari, quantum in ſuis viribus eſt, & ſectari conetur. alioquin abſque hac contemplatione neque legiſlatorem ipſum vnquam bonam mentem ſibi paraturum, neque ſcriptæ eius vllum momentum ad virtutem auditorum allaturæ, niſi ante omnia diſcerent, quòd Deus cum ſit parens omnium ac Dominus, omniaq; contueatur, eis quidem qui ſe ſectantur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Norma Magiſtratus & Legislatorum.

Hanc doctrinam ciues ſuos docere volens, non à pactis aut conuentis & mutuo circa hæc iure leges eſt auſpicatus, quemadmodum alij ſolent: ſed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & perſuaſos quòd in terris pulcherrimum Dei opus ſimus homines, cum iam ad pietatem haberet obſequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij Legiſlatores priſcas fabulas ſequuti, pudenda hominum peccata in Deos ſuos verbis tranſtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnũ incitamentum ad maliciam addiderunt. at noſter Legiſlator poſteaquam puram virtutem habere Deum docuiſſet, cenſuit pro ſe quenque adniti oportere, vt in partem eius aliquam peruenire poſſit: in eosq; qui neque ſapiunt, hæc neque credunt, ſeuerè admodum animaduertit. Diſcrimen Moſis & aliorũ Legislatorũ.

Ad hoc igitur præſcriptum volo Lectorem hæc noſtra examinare. namq; ſic conſiderantibus nihil vel abſurdum, vel Dei magnificentia indignum eſſe videbitur. omnia enim ſumma concinnitate iuxta vniuerſi naturã ſunt diſpoſita, partim ita vt dignum erat à Legiſlatore ſubindicata, partim decentiſſimis allegorijs cõueſtita: partim etiam diſertè expreſſa, nimirum quæcunque abſque ambagibus erant proferenda: quorum cauſas ſi quis ſingillatim conſiderare vellet, ſublimis inde & valde Philoſophica ſpeculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd ſi Deus longiorem ætatem conceſſerit, abſolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoq; perſcribantur operam dabimus: nunc ad rerum ſeriem vertemus ſtylum, præmiſſis quæ Moſes narrat de mundo condito: ea è ſacris codicibus ita vt inuenimus tranſſumpta, in hunc fermè modum ſe habent. Epilogus Proœmij.

An. mundi 1.
Ante Christum
natum 3963.

CAP. II.

De mundi creatione, & elementorum disposition.

Genes. 1. Hedio & Ruffinus Cap. 1. Creatio mundi.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritusq; eam supernè permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Prima dies.
Moses autem vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glacieq; circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irrorationem iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, Secunda dies.
mari vndiquaq; circumfusam: eademq; die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum sole ac luna, aliisq; sideribus exornauit, Tertia dies.
mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporũ anni reuolutionem manifestè Quarta dies.
indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altũ perq; aërem dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa Quinta dies.
comparata, quo genus eorum crescceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem Sexta dies.
die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit. atq; ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moses facta esse dicit: septima autem requieuisse Sabbathum.
Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vacationẽ à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum disserens. Finxit Deus

Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitq́ in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus corã Adamo diuerſa animalium genera tàm maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoq; nominantur. Videns autem Adamum carentẽ ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantemq; quòd reliqua animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: moxq; vt eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hunc hortum cum introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autẽ hic hortus ab vnò amne, vniuerſam in circuitu terrã luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Hõrum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiam delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrum mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autem Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediã ſecat: id nobis ab oriente exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porrò Deus Adamum et vxorẽ de cæteris plantis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolum illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cum autem per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidiũ, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali, de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloq; deteriorem quàm Deus vitam acturos. atq; hoc pacto mulierem ſubuertit, vt mandatũ Dei contemneret: quæ guſtato arboris fructu, ciboq; hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iamq; ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulnis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbantur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi iniuſticiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſciſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita inſit: Equidem proſpexeram vobis, quomodo vitam felicem omniq; mali expertem viueretis, nulla noua cura in animo ſolicitati, omnibus quæcunque ad vſum ac voluptatem conferunt, ſua ſponte vobis prouenientibus, mea vnius prouidentia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quibus fruentes vos neque ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longiſſimè proferretur. tu verò hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, ſed propter malam conſcientiam. quare & ſenectus ocyor ſuperueniat. & vita veſtra minus ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur,

Anno mundi 1. Ante Chriſtum natum 3963.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Gen. 2.

Omnium rerum hominis origo.

Eua mater omnium viuentium.

Paradiſus.

Quatuor Paradiſi fluuij:

1. Phiſon ſiue Ganges. Γάγγης. Hed.

Seth.

2. Euphrates.

3. Tigris.

4. Geon, Nilus. Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Gen. 3.

Aſtus ſerpentis.

Adami & Euę lapſus.

Anno mundi 1. Ante Chriſtum natum 3963.

Adamum Deus alloquitur.

Adamus iram Dei deprecatur.

An. mundi 1. AnteChriſtum natum 3963.

culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri conſilio ceſſiſſet: terramq; nullos poſthac fructus ſponte proferre iuſſit: laborantibus autem &

Adami pœna.

opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus caſtigauit, eo quòd ipſa à ſerpente decepta Adamum eiſdem dolis illectum in calamitates coniecciſſet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob maliciam, qua erga Adamum eſt vſus: venenumq; linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuitq;, caput eius plagis impetendum eſſe, tum quòd in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum quòd ipſa beſtia hoc pacto facilimè opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

Euæ pœna.

Semẽ mulieris (hoc eſt Chriſtus) conteret caput ſerpentis. Gen. 3.

Pœna ſerpentis.

CAP. III.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſq; diluuium.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Gen. 4.

NATI ſunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſq; ſtudijs intenti erant. Abel iuſtitiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deum præſentem ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam peſſimus eſſet, lucrumq; ſolum ſpectaret, terram quoq; arare primus excogitauit: ac poſtremò fratrem etiam interemit tali de cauſa. Quum viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificiũ Deo fuit acceptius, quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. ideò Cain ægrè ferens prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam eſſet. multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tempore cum ipſo verſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habens quod reſpon-

De Cain & Abel fratribus.

An. mundi 70. AnteChriſtum natum 3894.

Sacrificium Cain & Abel.

Abel à Cain interfectus.

Colloquium Dei & Cain.

respondéret Deo, primùm se quoq; demirari ait, qui factum sit, quòd frater nusquam compareat. Instante vero Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit se pædagogum fratris, aut rerum eius obseruatorem esse. Tum An. mundi 70. Ante Christum natum 3894.

Deus coarguit Cain parricidij, mirari se dicens, quòd negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem quòd cæde commeruerat ei remittit, sacrificio placatus ne grauius in supplicem sæuiret: sed malè ominatus ei & posteris ipsius, vsq; septimam progeniem puniturum se est comminatus: & ex illa regione extorrem vna cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrans in feras incideret, atq; ita periret, securum esse iussit, quod ad hoc periculum attinet, & impauidè terras peragrare: & signo ei indito quo nosci posset, abire procul iussit. Cain autem multas regiones vna cum vxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est: atque illic sedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterùm tantum abfuit vt hac castigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunq; latrociniorum & nequitiæ socijs, magister illis ad facinorosam vitam est effectus. Adhæc simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutauit, pristinamq; sinceritatem & generositatem ignaram talium artium in nouam quandam versutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemq; extructam & communitam coactis in vnum domesticis & clientibus inhabitandã tradidit, Enosæ nomine imposito ab Enoso liberorum natu maximo. Is Iaredum genuit, ex quo Malehel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuaginta & septem, ex duabus susceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis constructis pastorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius Musicæ operam dedit, psalteriumq; & citharam inuenit. Thobel autem vnus ex altera vxore prognatorum viri-

Cain regione extorris.

Cain Dei castigatione haud melior redditur.

Mensuras & pondera Cain excogitat.

Enosa vrbs prima.

Iubal Musicæ inuentor.

bus

An. mundi 70. Ante Christum natum 3894.

bus excellens rem militarẽ egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparauit. quin & æraria primus est commentus, & filiæ factus est pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas se exoluturũ parricidij à Caino perpetrati, vxoribus suis hoc indicauit. Cæterũ superstite etiã tũ Adamo Caini soboles sceleratissima euasit, dum posterior quisq; fit deterior, nec solũ imitatur priorũ vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrocinijs temperando: & qui à cædibus abstinebant, alioquin auarè & superbè inter suos viuebant. Adamus aũt qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio nostra recurrat, posteaquã Abel esset mactatus, & Cain propter cædẽ solum vertisset, procreandis liberis operã dedit, quòd magno prolis desiderio teneretur, annos iã natus triginta supra ducentos: quibus cũ accessissent septingenti, tandẽ vita defunctus est. ex huius liberis, quos cõplures habuit, fuit etiã Sethus. sed quia de alijs longũ esset narrare, de solo Setho mẽtionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iã quod rectũ est discernere valeret, virtutis studijs se totũ dedidit: & cum ipse vir optimus euasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniã erant omnes bona indole præditi, & patriã absq; seditione incolebant, in perpetua felicitate vitã exegerunt: & sideralẽ scientiam ac cœlestium rerum cognitionẽ excogitauerunt. ne aũt inuenta sua ex hominum noticia dilaberentur, & prius perirent quàm pernoscerentur, scientes Adamum vniuersalẽ rerum interitum præcecinisse, vnum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtriq; sua inuenta inscripserunt, vt si lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporib. extat in terra Syria.

Cain Hypocritarum & sceleratorum parens.

Adami ætas. 930. anni.

Seth Adami filius vir optimus.

Columnæ duæ excitatæ.

CAP. IIII.

De diluuio, & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitarit in campo Sénaar.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Gen. 5. 6.

IN hunc modum per septem generationes perseuerarunt vnum Deum colentes omnium rerum dominum, semperq; virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patrijs institutis degenerarunt, neq; humana iura seruantes, neq; Deo consuetos honores persoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, posteà duplo maiore studio maliciam consectabantur: atq; ita Deum infensum sibi reddiderunt. nam multi Angeli Dei cum mulieribus cõgressi progeniem procreauerunt insolentem, & fiducia roboris omne ius & fas contemnentem: quorum facinora non absimilia his quæ de gigantibus Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noe autem facta eorum molestè & indignè ferens, suadebat vt in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non parêre, totosq; viciorum dulcedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in aliam regionẽ migrauit, tum Deus viri iusticia delectatus, nõ eius solum seculi homines extremæ maliciæ damnauit: sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extinguere, aliudq; nouum & à vicijs purum instaurare, primum vitam eorum breuiore spacio circumscripsit, & abrogata longæuitate intra centum & viginti annos coercuit, dein cõtinentem terrã in pelagi faciẽ transmutauit, atq; ita genus aliud aboleuit vniuersum. Noe autem solus est seruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationẽ edoctus

Quos Iosephus hîc Angelos, Moses Dei filios nominat. Gen. 6.

Noe in aliam regionem migrat.

talem.

talem. Arcam quatuor cõtignationum exſtruxit, longitudine cubitorum CCC. *latitudine* L. *patentem in altum cubitos* XXX. *in eam cum matre liberorum ſuorum, eorumq; coniugib. conſcendit: impoſitis prius quæ ad vitam ſuſtentandam forent vſui, & omne genus animantibus ad ſeminarium cõſeruandum iugatim pro ſexus ratione introductis, & quibuſdam ex his ſeptenariũ vſq; numerum. erat aũt arca tàm tecto quã laterib. firmis contra omnẽ vim tempeſtatum, & vndarum inſultum. In hunc modum ſeruatus eſt Noe cum familia, gentis ſuc-* Arca Noe.

ceſſione ab Adamo decimus. nam Lamecho eſt genitus, cui pater fuit Mathuſala. hic autẽ Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enoſi filio. Enoſus verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vaſtitas anno ætatis Noe ſexcenteſimo, menſe ſecundo, qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marſonane. ſic enim Ægyptij diſtinxerunt annum. Moſes autem Niſan qui eſt Xanthicus, menſem primum in ſuis faſtis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium reliquamq; diſpenſationem anni attinet, nihil de priſtino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima iam dicti menſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimum ſextum. hoc ſpatium temporis relatum eſt in ſacros codices, diligenter annotantibus priſcis illuſtrium virorum tàm natales quàm obitus. Ada ſiquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum. qui dum quinq; & nongẽtis vixiſſet annis, Cainani filio ſuo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centeſimo nonageſimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixiſſet decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo. Iſte Malalehel cum vixiſſet quinq; ac nonaginta & octingentis annis, defunctus eſt, Jaredum filium derelinquens, quem genuit quum ſexaginta duorum & centum eſſet annorum. cui nouem & ſexaginta & nongentis Genealogia Noe.

Diluuium. An. mũdi 1656. Ante Chriſtum natum 2308.

Niſan vel Xanthicus nobis eſt Aprilis.

Hæc cõputatio cum Hebræis & ſeptuaginta interpretibus exactè non conuenit.

An. mũdi 1656. Ante Christum natum 2308.

annis viuenti, Enochus filius succeßit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum pater eius exiſteret. qui exactis trecentis ſexaginta quinq; annis, diſceßit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur eſſe conſcriptus. Matuſala autem Enochi filius, quinto ei & centeſimo natus anno, Lamechũ filium habuit quum eſſet annorum octoginta ſeptem & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuiſſet principatum annis ſeptingentis & ſeptem, Noe filium ſuum rebus præfecit: qui de Lamecho natus eſt agente annum ætatis ſecundum & octogeſimum ſupra centeſimum. quiq; quinquaginta & nongentis annis rerum adminiſtrationi præfuit. Hi anni in vnam ſummam contracti ſupra ſcriptum tempus conficiunt. Non ſunt autem diſquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim ſuis agebant vitam, eamq; vſq; ad ipſorum nepotes extendebant: ſed natales tantum eorum in hac ratione ſunt ſpectandi. Cæterùm Deus ſigno dato imbres emiſit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua ſuper terram extitit: quæ cauſa omnem ſalutem ademit, non habentibus quò ſe in tutum reciperent. centeſima autem & quinquageſima die poſtquam pluere deſiit, tandem cœperunt aquæ ſidere, menſe ſeptimo, viceſimoſeptimo die menſis. deſtituta deinde arca in vertice montis cuiuſdam in Armenia, ſentiens hoc Noe, aperuit eam: & videns circa ipſam aliquantulum terræ, meliore ſpe concepta pauliſper quieuit. mox poſt paucos dies magis recedente aqua, emiſit coruum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aquæ deceſſiſſent, vt tutò exſcendere poſſet. at ille comperto totum adhuc ſtagnare, ad Noe eſt reuerſus. is poſt ſeptem dies columbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit. quæ cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquam alios ſeptem dies expectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures. quin & Nicolaus Damaſcenus libro XCVI. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quendã arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe, qui fortaſſe is fuit de quo etiam Moſes ſcribit Judæorum legiſlator. Noe autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis precabatur vt in poſterum priſtinus rerũ ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtq; affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius dãnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorẽ ac ſpectaculũ perpeßi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, néue

Enochi finis in ſacris literis non inuenitur conſcriptus.

Gen. 7. 8. In Græco Codice & Moſe ſunt dies quadraginta.

Ex arca Noe coruum emittit.

Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis.

Nicolaus Damaſcenus de arca Noe.

An. mũdi 1657. Ante Chriſtum natum 2307. Hedio & Ruffinus cap. 6. Noe precatur ne Deus terram iterum inundaret.

Precibus & ſacrificijs Noe Deum propitiũ reddit.

néue vllam posthac tantam iram contra terrã conciperet: vt operibus suis eam excolerent, & vrbibus exstructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclysmum fruebantur, & ad extremam senectutem longæuitatemq; qualis maiorum suorum fuerat, peruenientes. An. mũdi 1657. Ante Christum natum 2307.

His precibus finitis, Deus iusticia viri delectatus, votis eius annuit, negãs se deletis interitus autorem fuisse: sed ipsos sibi suapte malicia debitas pœnas acciuisse. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuisse. Potius enim esse ne dare quidem vitam, quàm eos, quibus dederis, perdere. sed continuis, inquit, contumelijs quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de se sumere. non sum autẽ posthac tam iracundè pœnas peccatorum exacturus, præsertim te deprecatore. quòd si quando maiores tempestates concitauero, cauete expauescatis ob vim imbrium. nunquam enim in posterum aquæ terram sunt inundaturæ. Jubeo tamen vt ab humana cæde puras manus abstineatis, & qui contrà fecerit, seuerè puniatis. aliorum animalium vsum ad voluntatem ac libitum vestrum permitto. Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatiliũ & eorum quæ per sublime feruntur, absq; sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturæ meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abijt. Noe autem cum post diluuium superuixisset CCCL. *annos, totũq; hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum* DCCCCL. *Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorumq; eius paucitatem cum priscorum rebus conferẽdo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsumq; recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt astronomiæ, ac geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem assequi non poterant, si minus* DC. *annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricasue antiquitates literis prodiderunt. Namq; & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoq; cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisq; vt sibi visum fuerit, accipiat.*

Hedio & Ruffinus Cap. 7. Homo sui interitus autor, non Deus.

Fœdus Dei cũ Noe. An. mũdi 2007. Ante Christum natum 1957. Gen. 9.

Iris signum fœderis inter Deum & Noe. Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Noe ætas, 950. anni.

Priscorũ vita quamobrem prorogata, nunc non peræquè.

μέγας ἐνιαυτός, Magnus annus.

CAP. V.

De turri Babylonica, deq; linguarum mutatione.

An. mũdi 1790. Ante Christum natum 2174. Gen. 10. Tres Noe filij.

TRES verò Noe filij, Semas, Japhetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt, & alijs recenti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandiq; generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cum enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat.

Noe posteris vt terram colerent Deus mandat.

An. mũdi 1790. Ante Christum natum 2174. Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totamq; illam felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consiliũ de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam Deiq; contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chama, filij Noe, vir audax & manu promptus, subinde iactans, non Deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad Tyrãnidem trahebat, ratus fore vt homines ad se deficerent à Deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuiũ intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum

Nabrodes siue Nemroth Dei contemptus autor.

Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicã exædificat. Gen. 11.

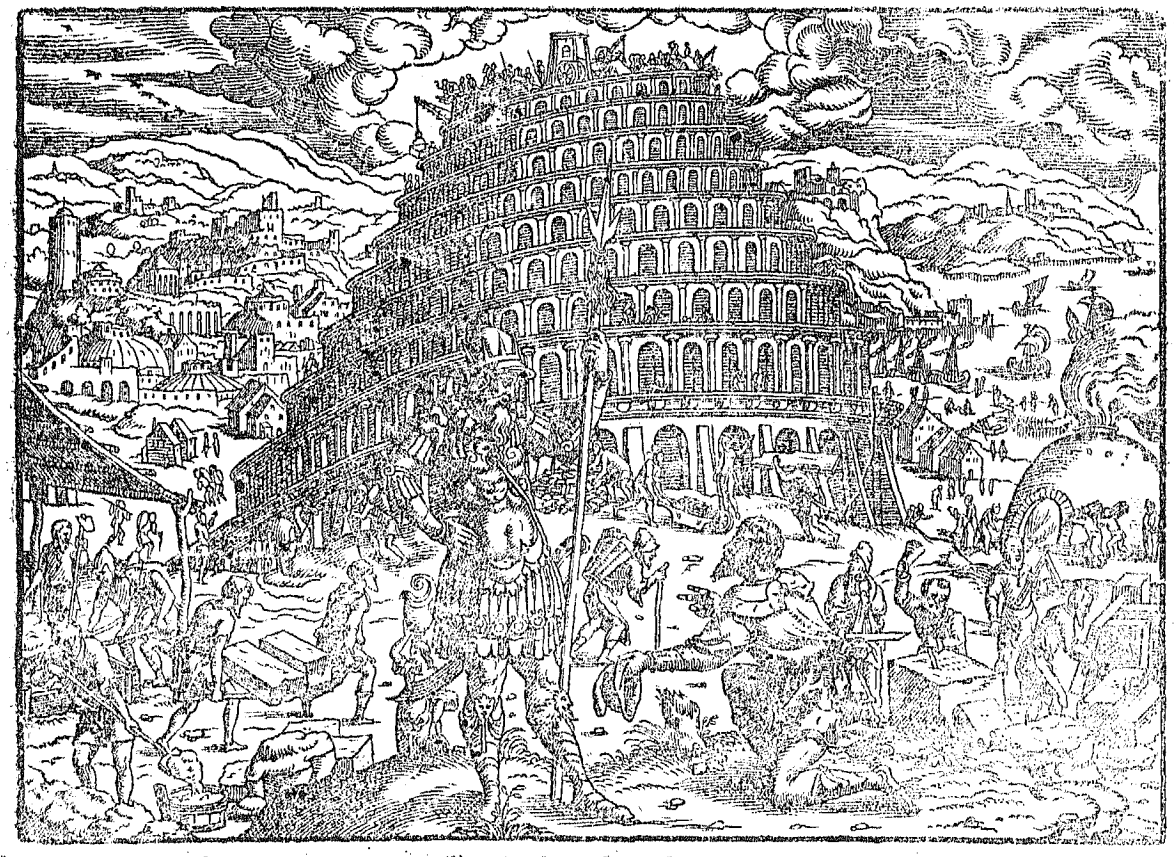

vlturum. Vulgus autem facilè Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus Deo cedere: atq; ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilq; sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cumq; ingens esset operarum numerus, surgebat opus supra quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum vaſaniam videns Deus, delere

Linguarum cõfusio.

quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt, sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt obdiuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara

Sibyllæ de Babylonica turri vaticinium.

fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, decq; linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cum vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuiq; linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

Quomodo

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

An. mũdi 1790. Ante Christum natum 2174.

ILLO *extempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum colonijs nusquam non deductis: & quò quenq; sors & Deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tàm maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traijcerent. Porrò gentium quadam adhuc seruant deriuatam à suis cõditoribus appellationem, quadam etiam mutauerunt, nonnulla in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versa, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dumq; tanquam ad suum ius attinerent, mores quoq; proprios in illas inuehunt.*

Hedio & Russinus Cap. 10.

Nomina regionũ & gentium.

CAP. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

HRANT *autem Noe filiorũ liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisq; terram aliquam occupauerat. siquidem Iapheto Noe filio fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, pertinebant in Asia ad amnem vsq; Tanaim, in Europa vsq; Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorũ nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomar condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madai descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totumq; Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc superest. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps: eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Japheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorũ parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: pariq; modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tharsus vrbiũ eius celeberrima caterarumq; princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chetimus insulam occupauit, tunc Chetimam, nunc Cyprum, quo factum est vt tum insulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chetim significent. attestatur mihi vnà è Cyprijs vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chetimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotesq;. Cæterum quod Græci fortassis iguorant prius dicam, deinde cœptam narrationem prosequar.*

Hedio & Russinus Cap. 11. Genes. 10.

Galatæ à Gomar oriundi.

Iapheti Noe primogeniti progenies.

Progenies filiorum Gomar.

Progenies filiorum Iauani.

Tharsus Pauli patria Actor. 9.

An. mũdi 1790. Ante natũ Christum 2174.

Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad auriũ voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuò speciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noe qui Græcis Nochos diceretur, eaq; forma nullam variationem admittit. Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanoq; montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersum, vt haud facilè agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chuso nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis, quàm ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mesræis etiam sua mansit appellatio. Ægyptũ enim Mesren, & Mesræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, deq; suo nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine: & complures apud Græcos historici eius mentionem faciũt, sicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutuauit autem præsens nomen ab vno filiorum Mesrai, qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo post docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemq; suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mesrai verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Phylistini nomen ipsius regio seruauit. Palæstinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, tum Nethemi, Phathrosimi, Chesłæmi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi. Sidonius, qui & vrbem sibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerũt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. caterorum septem, Euæi, Chettæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus superest. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc.

Mutatio nominum, vnde orta.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Genes. 10. De Chami filijs ipsorumq; progenie.

Libya siue Africa.

Progenies Chananæorum.

Nabrodes siue Nemroth.

Palæstina à Phylistino nominata,

Filij Chananæi.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. Genes. 9. Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, vnde deriſorem diris deuouet.

Postquam terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noe cœpit eam colere, quam cum vitibus conseuisset, suoq; tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebriusq; factus ac sopore grauatus, parum decorè nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuersi parentem operuerũt. Sensit hoc Noe: & precatus alijs filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, respectu sui sanguinis, sed tantum eius posteros: quas cum cæteri euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est cõsecuta. sed de his rebus dicemus postea. Semæ verò tertio Noe filio

filio filij fuerunt quinque, qui Asiam vsque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efflorũerunt. Arphaxades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus. Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vses habitator Trachonitidis fuit, Damasciq; cõditor. ea sita est Palæstinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniã Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Mesas verò Mesanæos: nunc Pasini castrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc Heberus, à quo Judæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis sonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerũt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Jraes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Jobelus. Hi à Gophenæ flumine Indiæ ad Assyriam vsque habitant. Hactenus de Semæ progenie sit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus. hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noe, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum. siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores cùm esset viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores nascitur circa annum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater cùm esset annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ætatis anno genuit Phalegum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum: quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus est post annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachoren & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Lotho, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum est mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & sepulchrũ eius nunc vsque ostenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, Melcham Nachores, Saram Abrahamus. Cæterum cùm Tharrus exosam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum sepeliuerunt, anno exactæ vitæ ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de vitæ spatijs, vsque ad Mosis ætatem: post quem CXX. *annorum terminus Deo finitore est statutus, quantũ temporis & Moses ipse vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios suscepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuêre. nam Tabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filiis nati sunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.*

An. mũdi 1790. Ante Christũm natum 2174. Hedio & Ruffinus Cap. 14. Genes. 2. De filijs Sem, tertij Noe filij; & de progenie ipsorum & Abrahami.

Hebræorum origo

Genealogia Abrahami. An. mũdi 1950. Ante Christum natum 2014.

Humanæ vitæ terminus Anni 120.

Quomodo

CAP. VIII.

An.mũdi 2024. Ante Christum natum 1940.

Quomodo Abraham generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus, habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

Hedio & Ruffinus Cap.15. Genes.11,12.

ABRAHAMVS verò Lotum Aranis fratris sui filiũ, Sarę coniugis suæ fratrem, adoptauit, quòd germano filio careret: & cum iam esset annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam terram mutauit Chananæa: quam & ipse habitauit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando sagax. Cumq; ob virtutem eximiã sapiens esset præcunctis habitus, ausus est vulgo receptam de Deo persuasionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omniũ clara voce prædicauit, vnum esse Deum rerum vniuersitatis conditorem: de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terra ac maris obseruatione colligebat, tum eorũ quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera videbat accidere. esse nimirum potentiã quandam quæ horũ curam gerat, & omnia decenter administret, qua cessante nihil nostris vtilitatibus seruiturum, cum nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omnipotenti ipsius volũtati obsecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cum Chaldæi Mesopotamitæq; cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cepit, & voluntate ac fauore Dei fretus terrã Chananæã tenuit: vbi sedibus positis Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen eum nominans, his verbis. Post diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iustitiæ cultor, vir magnus, & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto Historiarũ sic scribit. Abrahamus regnauit apud Damascum aduena, vt qui cũ exercitu venerat è regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multo pòst hinc quoq; migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæã, nunc verò Iudæam nominatam: eiusq; posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi sum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Sapientia Abrahami.

Abrahamus primus verbi diuini conciator.

Berosus.

Hecatæus.

Nicolaus Damascenus.

Domicilium Abrahami.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Aegyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retrò vnde venerat est reuersus.

An.mũdi 2026. Ante Christum natum 1938. Hedio & Ruffinus Cap.16. Genes.12,13.

FAME deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficisci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret: aut secuturus illorum opinionem, si modo melior esset, aut ipse rectiora eis commonstraturus. Cæterum cum & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem eius se finxit, monita prius, vt ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Vt autem ventum est in Ægyptum, id, quod suspicatus fuerat, euenit: iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaothes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini

Aegyptiorũ libido.

bidini Deus obſtitit, peſtilentia & ſeditione res regis infeſtans: cõſultiq́ de remedio Sacerdotes, quó ve modo placandum eſſet numen, hanc mali cauſam reſponderunt, quòd hoſpitis matrimonio iniuriã inferre parauiſſet. Rex territus primum ſcitatur, quænam ſit, quís ve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo ſatisfecit: ſororem ſe putaſſe non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre voluiſſe: donatoq́ magna pecunia, poteſtatem fecit cõgrediendi cum præſtantiſſimo quoq́ Ægyptiorum ac doctiſſimo: quo factum eſt vt virtutis nomine in maximam exiſtimationem veniret. nam cum ea gens in diuerſos ritus & opiniones ſcinderetur, & per mutuum contemptum atque inſectationem infenſis inter ſe animis agerent, colliſos inter ſe eorum de religione ſermones & à ſeipſis confutatos, vaniſſimos eſſe nihilq́ prorſus veritatis habere declarauit. ob has diſſertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendiq́ facultatem præ ſe ferret, & numerorum ſcientiã & ſiderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad ſe aduentũ Ægyptij rudes erant huiuſmodi diſciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuerſus inde in Chananæam, agros cum Lotho diuiſit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis paſcuorum, arbitrium & opinionem Lotho permiſit: ipſe contentus relicta ſibi portione agri ſubmontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id ſeptem annis eſt antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Lotho verò campi ceſſerunt, & planicies Jordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne veſtigium quidem ſuperſit, eſt delata: cuius rei cauſa mox ſuo loco dicetur.

An. mũdi 2026. Ante Chriſtum natum 1938.

Abrahamus Aegyptios religionem docuit & artes.

Abrahamus egregius Aſtronomus.

Diuiſio agri Abrahami & Lothi.

CAP. X.

Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.

EODEM *tempore cùm Jmperium Aſiæ penes Aſſyrios eſſet, Sodomitarum res tam opibus quàm numeroſa iuuentute florebãt, vt à quinque Regibus adminiſtrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, ſuo quiſque regno præpoſitus. Hos Aſſyrij bello petierunt, diuiſisq́ quadrifariam copijs ſub quatuor Imperatoribus, regionem illorum oppugnabant commiſſo tandem prælio victores Aſſyrij Sodomitarum Regibus tributum imperauerunt. cumq́ per duodecim annos imperata feciſſent, & tributa ſoluiſſent, decimotertio defecerunt: quo factum eſt vt noua in eos Aſſyriorum expeditio fieret, ductu & auſpiciis Marphadis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuerſam rapinis vaſtauerunt, & gigantum poſteros perdomuerunt. cumq́ in agrum Sodomorum eſſet ventum, caſtra metati ſunt in valle puteorum bituminis, tunc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à ſcatenti bitumine Aſphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulò poſt dicemus. cæterum Sodomitæ cum Aſſyriis congreſſi, poſt egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lothus captiuus eſt abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.*

An. mũdi 2031. Ante Chriſtum natum 1933. Hedio & Ruffinus Cap. 17. Geneſ. 14. Quinque Reges Sodomitarum.

Aſphaltites lacus.

C Quomodo

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

An. mũdi 2031. Ante Christum natum 1933. Hedio & Ruffinus Cap. 18. Genes. 14.

His auditis Abrahamus, tum Lothi cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Jordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facilè superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt casi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se cõuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoq; luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militũ, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decem octo vernaculis, triumq; amicorum auxilijs tantum exercitũ profligauerit. quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abraham verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos redijt. redeunti Rex Sodomitarũ vsq; in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis Rege Melchisedeco est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus, erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iusticiam dignus habitus. Sed Solymæ posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simulq; ipsum adhibitũ mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contrà de manubijs decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædã omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admißis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: non carebis, inquit, præmio quòd pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respondente, & quam voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream? (nondũ enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatem ex eo tantam, quæ stellas cæli posset æquare nnmero. His auditis lætus, sacrificiũ Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic. mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquã erigeretur ara aduolitantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos CCCC. *in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisq; Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterum ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petijt vt prolem sibi masculã largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iußit, vt qui non temere Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei nõ defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cũ vterum se gerere sensisset famula, cœpit cõtemptim habere*

In quibus victoria consistat.

Abraham Lothum captum cum Sodomitis reducit.

Campus regius.

Melchisedech Rex iustus.

Solyma postea Hierosolyma vocata.

Genes. 15. Deus Abrahamo filium pollicetur.

Abrahamo Deus progeniem eius malos vicinos in Aegypto habituram prænunciat.

Genes. 16. Sara Abrahamo in thalamum adducit Agar.

Saram

Saram,ad principatum aſpirans,quaſi ad prolem ſuam dominatio peruentura eſſet.quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dediſſet,decreuit fugere non ferens afflictionem: Deumq́ rogabat vt ſui miſereretur. Itaq́ per deſertum abeunti occurrit Angelus iubens vt ad dominos reuerteretur. fore enim eam meliore conditione,modò ſe modeſte gerat.nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere.quòd ſi contemptis Dei iuſsis vlterius pergeret, præſens exitium eam manere aiebat.ſin retrò rediret,matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis eſſet potiturus. Paruit famula,& reuerſa ad dominos, veniam eſt conſecuta:nec ita multo poſt Iſmahelem peperit,ac ſi dicas exoratũ, eo quòd Deus preces matris exaudierit.Hunc Abrahamus ſextum ſupra octogeſimum annum natus genuit:cùm autem nonageſimum nonum attigiſſet, apparuit ei Deus,nuncians quòd è Sara ſuſcepturus eſſet filium.eum iuſsit vocari Iſacum,addens prodituras ex eo gentes magnas & Reges:easq́ iure belli occupaturas vniuerſam Chananæam à Sidone vſque Ægyptum. Iuſsit etiam genus ipſius,quod nolebat cum aliis permixtum,pudenda circumcidi, idq́ octaua die natiuitatis. cauſam verò noſtræ circumciſionis dicam alibi. Conſulente verò Abrahamo & de Iſmahele,an eſſet victurus,reſponſum eſt,fore longæuũ ſimul & multarũ gentium parentem.Tum Abrahamus poſteaquã Deo gratias egiſſet, eueſtigiò circũciſus eſt cum tota familia,ſimiliter & Iſmahel, annũ tunc agens decimumtertium:ipſe verò pater nonum iam agebat ſupra nonageſimum.

An.mũdi 2034. Ante Chriſtum natum 1930.

Agar Saram contemnit.

Iſmahel Deus exaudit.

Iſaac Abrahamo promiſſus. Geneſ.17.

Circumciſio inſtituta.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus.

DEr idem tempus Sodomitæ diuitijs & abundantia pecuniarum elati,tam in homines contumelioſi erant, quàm erga Deũ impij: quippe qui neque beneficiorũ eius meminerant, & hoſpites auerſabantur,denique mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabãt. His rebus offenſus Deus decreuit ſuperbiæ pœnas de illis ſumere, & regionem eorum adeò vaſtam reddere,vt poſthac nec plantas nec fructũ vllum produceret.His ita decretis de Sodomis,Abrahamus conſpicatus tres Angelos (ſedebat enim ad quercum Mambræ proforibus domicilij ſui) ratus eſſe hoſpites,aſſurgens ſalutauit eos, rogauitq́ vt ad ſe diuertentes fruerentur hoſpitio. illis verò annuentibus iubet panes è ſimila fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercu diſcumbentib. appoſuit. at illi viſi ſunt ei comedere, & de vxore quærebant,vbinam eſſet Sara.quo referente,intus eam eſſe:aiunt ſe aliquanto poſt reuerſuros,eamq́ inuenturos iam matrem. muliere autem arridente,& negante fieri poſſe vt liberos gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum annum agente:non ſuſtinuerunt amplius ſimulare: ſed faſsi ſunt ſe Dei eſſe Angelos:& quòd miſsi eſſent,vnus nunciatum de filio, duo verò ad delendos Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit propter Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum,ne promiſcuè iuſtos cum iniuſtis perderet.Deo verò negante quenquam Sodomitarum eſſe bonum, alioquiſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit, Angeli verò peruenerunt Sodoma. ciues autem cum vidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lothum diuertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt verſi. Lotho verò ſuadente continerent ſe, néve in probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo

Hedio & Rũffinus Cap.19. Geneſ.18.19. Sodomitarum flagitia.

Angelos Abrahamus ſuſcipit hoſpitio.

Angeli Abrahamo filium naſciturũ nunciant,& delendos Sodomitas.

Ad Lothum Angeli diuertunt.

An. mũdi 2048. Ante Christum natum 1916.

nonnihil honoris haberent: aut si temperare sibi non quirent, filias se pro illis eorum libidini exhibiturum: ne sic quidem parêre voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipsos quidem excæcauit, ne in ædes introitum inuenire possent. cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad supplicium adiudicauit. Lothus autem ab ipso prænonitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innuptis: sponsi enim earum monentem de exeundo contempserant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus iaculatur telum in vrbem, eamq; cum ipsis incolis exurit, & agrum quoque pari deuastat incendio, quemadmodum mihi iam dictum est in commentariis quos de bello Judaico prodidi. Cæterum Lothi vxor inter abeundum subinde

Sodomitas Deus excæcat.

Lothus cum suis seruatur.

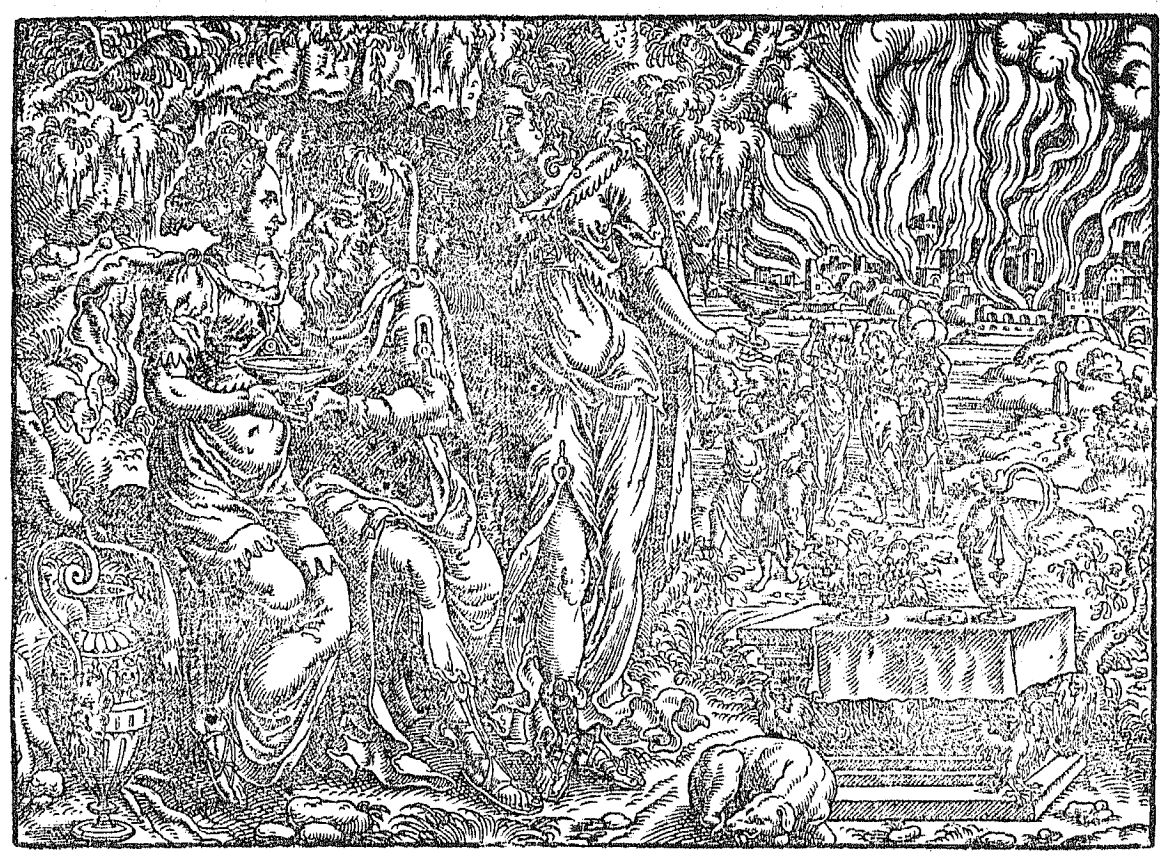

ad vrbem respiciens, & curiosius cladem hanc contra mandatum Dei spectans, in statuam salis est versa. dictum est mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque: ipse verò cum filiabus in paruum quoddam rus euasit, cui soli ignis omnia circumquaque vastans pepercit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum Hebræorum lingua significante. In hac solitudine vitam inopem aliquantisper tolerauit. puellæ verò vniuersum genus humanum extinctum ratæ, æstu circumuento parente, cum inscio sunt congressæ, curantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu nati sunt filij: maiori Moabus, ac si dicas è patre: iuniori Ammanus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lothus reliquit Sodoma. Abrahamus autem migrauit in Gerara Palestinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis. mox cũ meliuscule habere cœpisset, indicat amicis, quòd Deus sibi hunc morbũ immisisset vindicans ius hospitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim sororem esse

In Zoor Lothus cuadit.

Explicatio nominis Moab & Ammon.

Hedio & Ruffinus Cap. 20. Geneſ. 20.

Abimelech amore Saræ captus.

esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia coniugis iubet. Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idq; ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam. ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt æquo animo in se esset, Deumq; propitium rederet. Et siue apud se maneret, nihil ei defore: siue abire mallet, deductores est pollicitus, & omnia quorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omninò fictam consanguinitatem aiebat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoq; cum illo libenter. tum rex tàm agri quàm pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide vtrinq; seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Bersabe vocatur. ea vox iuramenti puteum significat: & id nomen & hodie locus seruat. Nec ita multò post Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quem Isacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit huius appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isacus est natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circumcisionem celebrent.

An. mũdi 2048. Ante Christum natum 1916.

Bersabe iuramenti puteus. Gen. 21.

Isaac risus.

CAP. XIII.

De Ismahele Abrahami filio, eiusq; posteris Arabibus.

ARABES verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus. alebatur enim in spem successionis. verùm postquam ipsa Isacum peperit, non amplius æquum censebat Ismahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuisset. Suasit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ consilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumq; matri commisit, nondum per se peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus iussit ire quò eos necessitas duceret, & cum defecisset commeatus, in anxietate erat mater. cumq; nihil aquæ supereesset, deposito sub abiete puero animam agente, ne spectatrix esset expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iussit. sperandam enim illi eximiam felicitatem è salute Ismahelis. tum verò mulier meliori spe concepta, cum incidisset in pastores, eorum benignitate miseriam euasit. Postquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipsa erat oriunda: ex qua Ismahel duodecim suscepit liberos. hi erant, Nabaothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Massamus, Memassus, Masmesus, Chodamus, Themanus, Jeturus, Naphasus, Calmasus. hi quicquid terrarum est, Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabathæa nomine regioni indito. Sunt autem hi à qui-

Hecto & Ruffinus Cap. 21. Gen. 21. Iudæi octauo die circumcisionem celebrant, Arabes post decimumtertium annum.

Ismahelem cum matre Abrahã ablegat.

Angelus Dei occurrit Agar.

An. mũdi 2048. Ante Christum natum 1916.

Duodecim Ismahelis liberi. Gen. 25.

Nabathæa regio.

bus Arabes gentem ſuam eiusq; tribus denominauerunt, tum propter ipſorum
An.mũdi 2048. Ante Chriſtum natum 1916. virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

CAP. XIII.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Gen. 22.

ISACVM autem Abrahamus ſupra modum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere, Deus apparuit ei: enumeratisq; omnibus beneficijs in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim conceſſerit, vtq; præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum poposcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam. ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco cum duobus ſeruis, impoſitisq; in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſarijs, proficiſcebatur ad montem. ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui. tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis alijs in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit: ferebant q; ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſq; victima.

Hedio & Ruffinus Cap. 22.

An.mũdi 2074. Ante Chriſtum natum 1890.

Abrahami obedientia.

Iſac mactandus annum agit vigeſimum quintum.

Iſaco verò qui tum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontanteq; quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocẽt. daturum ergo ſibi quoq; victimam, ſiquidem

siquidem propitius esset his sacris interuenturus. postquam autem structa ara ligna imposuerat, omnibus apparatis sic infit. Fili, mille votis te expetitum, post quam in hanc vitam veniſti, summa cura ac solicitudine educaui, nihil beatius existimans quàm ſite virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo visum est vt te susciperem, ac nunc rursum vt te amittam, fer generose hoc sacrificium. Cedo enim Deo, qui à nobis hunc honorem reposcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore est prosecutus. Nunc lege naturæ natus cum sis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, sed à proprio patre patri vniuersorum Deo sacrificio ritu oblatus, ipso vt credere par est indignum te censente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: sed inter precamina & sacra animam tuam exceptam apud se collocabit: vbi memor cur te potissimum educauerim senectutem meam sustentabis, non quidem per teipsum, sed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Isacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans se dignum qui vnquam natus esset, si tam Dei quàm patris decreto reluctans, non alacriter se præberet vtriusq; placitis: quandoquidem etiamsi pater solus ita vellet, nefas esset non obsequi. iamq; minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obstitisset. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine sanguinis humani, pueri cædem imperasse, neque vt quem patrem ipse fecerat, liberis per impietatem orbaret, sed vt probaret eius animum, an etiam talibus iussis pariturus esset. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate ratum se habere quicquid illi hactenus concesserat. non defuturam autem nec in posterum suam prouidentiam, tam ipsi quàm eius generi. hunc quoque filium longissimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filijs germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes cresceret, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipsorum etiam autorum eius generis memoriam fore sempiternam. regione quoque Chananæa bello quæsita, vsque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiso præsto esse voluit. At illi ex insperato sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuò se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixeruntq; beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

An. mũdi 2074. Ante Christum natum 1890. Oratio Abrahami ad Isacum ante mactatum.

Isaci ad parentem responsio.

Arietẽ ad victimam loco Isaci Deus offert Abrahamo.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

SARA autem non multo post moritur, cum vixisset annos vigintiseptem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

An. mũdi 2087. Ante Christum natum 1877. Hedio & Ruffinus Cap. 23. Gen. 23. Ætas Saræ, 127 annũ.

Quomodo

CAP. XVI.

Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

An.mũdi 2087. Ante Christum natum 1877. Gen.24.25.

POST *hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Jazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt. Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filijs ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerunt q; Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Judæorum historiam contexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Japhram. à Suri appellatam Assyriam. ab Aphra verò & Japhra vrbem Aphram & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphra filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen. Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatum. modus verò deuinciendi fuit talis. Subditis alter alteri manibus sub femora, Deum ita testem inuocabant eorum quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eò quòd difficilis esset transitus per Mesopotamiam hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarum inopiam: ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant, nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cum venisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: mox q; intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd cæteris negantibus ipsa potum roganti præberet. hæc secum volutans accedit ad puteum, poscens ab eis potum. illis verò causantibus aquam se non sine labore acquirere, quàm domum deferant, non alijs præbeant: vna omnium obiurgatis reliquis negando eas vnquam inter homines versatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hospiti potum offert. at ille certa iam spe de euentu concepta, volens tamen verum cognoscere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum sua fatigatione roganti subministrare non grauaretur, sciscitatur ex quibus nam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater verò fuit Bathuel. quo defuncto Labanus frater meus & domũ curat & matrẽ, meæ quoq; virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderent, quæq; audiuisset: manifestò cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & alijs quibusdam ornamentis quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc esse gratiam & honorem pro commu-*

Troglodytarum origo.

Libya denominatur Aphrica. Alexãder Polyhistor.

Hedio & Ruffinus Cap.24. Isaac Rebeccam vxorem ducit.

Mos veteribus iurandi.

An.mũdi 2089 Ante Christum natum 1875.

Rebecca familiaritatem contrahit cum Abrahami seruo.

nicato potu, ipſamq; dignã quæ accipiat, cũ inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam vt ad domeſticos ipſius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre ſe mundum muliebrem magni precij, qui nuſquam tutior eſſe poſſit quàm apud eos quorum probitatem iam eſſet expertus. coniecturam enim ſe facere ex ipſius moribus, matrem quoq; & fratrem pari humanitate eſſe præditos, neq; grauatim hoſpitem admiſſuros, præſertim ipſis nec oneri nec ſumptui futurum. ad hæc illa, benè eum de parentum humanitate coniectare, ſed non rectè facere quòd tam illiberales ſuſpicetur. omnia enim ſine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri, cuius permiſſu ipſum adducturã. quo facto poſtquam adduxit hoſpitem, ſerui Labani camelos curandos acceperunt, ipſe verò ad cœnam eum ſecum duxit. qua peracta ſic eum & matrem puellæ eſt allocutus. Abrahamus filius eſt An. mũdi 2089 Ante Chriſtum natum 1875.

Tharri, veſter autem cognatus. Nachores enim tuorum mi matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre eademq; matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, poſtulans hanc virginem filio ſuo coniugem dari, quem legitimum habet & vnicum, ad omnium ſuarum facultatum hæreditatem educatum. cui cum poſſet opulentiſſimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non eſt ita viſum: ſed malens hunc honorem cognationi ſuæ habere, procurat has nuptias: cuius volũtatem nolite contemnere. diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere ſucceſſerunt, & puellam hanc & veſtras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conſpicatus multas virgines puteum petentes, optaui vt in hanc inciderem: quòd & factum eſt. has igitur nuptias auſpice Deo conciliatas, vos quoq; veſtra autoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accurate huc miſit, veſtro annutu honorate. illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei ſententiam accedere cognoſcerent, mittunt eam quibus poſtulabatur conditionibus: duxitq; illam Iſacus, facultatum paternarum iam dominus.

Oratio ſerui Abrahami & Rebeccæ.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

DEFVNCTVS eſt autem Abrahamus non ita multo poſt, vir in omni virtute eximius, & pro ſua inſigni pietate Deo egregiè carus, Vixit annos CLXXV. ſepultus eſt in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum ſuorum, Iſaci & Iſmahelis.

An. mũdi 2124. Ante Chriſtum natum 1840. Hedio & Ruffinus Cap. 25. Gen. 25. Abraham moritur ætatis anno 175.

CAP. XVIII.

De Iſaci filijs Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.

DEFVNCTO autem Abrahamo vxor Iſaci gerebat vterum: cuius mole creſcente indies, anxius conſuluit oraculum. Reſponſum eſt, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroq; deſcenſuram gentem autori ſuo cognominem: & quæ minor videbitur, eam forè potiorem. nec multò pòſt, ſicut prædictum erat, naſcuntur ei gemini, quorum grãdior à capite ad pedes erat hiſpidus. minor verò exeuntis ante ſe calcaneum retinebat. pater autẽ amabat ſeniorem Eſaum ex re cognomen habentẽ. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amabatur. Fame autem in ea terra graſſante, Iſacus volens ire in Ægyptum

Hedio & Ruffinus Cap. 26. Cap. 25.

An. mũdi 2124. Ante Christum natum 1840.

Isacus peruenit Gerara.

Gen. 26.

Abimelech Isacum inuidia motus expellit.

propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex aũt Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceſſerat. cumq́ hominem initio magna beneuolentia proſequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, ſumq́ fauorem declarãtem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, ſeceſſit non longè à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, paſtores irruentes aggreſſi ſunt armis opus impedire: ſed illo vltro cedente, viſi ſunt viciſſe. mox cum alio loco fodere cœpiſſet, rurſum vi prohibentibus alijs Abimelechi paſtoribus, hunc quoq́ puteum imperfectum reliquit, prudenti conſilio meliorem occaſionem expectans. qua deinde oblata, rege ſponte fodiendi poteſtatem faciente, puteo Rooboth nomen impoſuit, quod ſignificat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Escon hoc eſt pugnam: alterum Syennam, hoc eſt inimicitiam. Itaq́ Isaci potentia cum opibus indies magis ac magis creſcebat. Abimelech autem ratus contra ſe fortunas Isaci augeri, cum quo parum ſincerè conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultatis ſuſpicionem aliquantiſper ſeceſſerat, veritus ne quando apud eum plus recens offenſa quàm priſtinæ amicitiæ memoria vãleret, néue iniuriam acceptam vlciſceretur, pro-

Abimelech amicitiã renouat cum Isaco.

fectus ad illum amicitiam cum eo renouat, vno è ſuis amicis arbitro adhibito. cumq́ Isacus pro naturæ bonitate iniurias ſuas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum eſt reuerſus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propenſior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter Chananæos filias, idq́ autoritate propria, ne patre quidem conſulto. neq́ enim ille permiſſurus erat, ſi filius ipſius ſententiam ipſius expectaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum. nolens tamen moleſtus eſſe filio, iubendo eum vt mulieres miſſas

Vxores Esau.

Gen. 27.

faceret, decreuit rem totam ſilentio tranſmittere. Sed cum eſſet ſenex, & viſu orbatus, accito filio, præfatusq́ ætatem, per quam etiamſi cæcitatis calamitas non acceſſiſſet, non liceret ſibi amplius Deum ſolito cultu venerari, iuſſit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua ſumpta precabor Deum, vt tibi dignetur eſſe auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè abſit incertus ſum: qui prius quàm me opprimat, æquum eſt vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Eſaus venatum: interim Rebecca malens Jacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hædis iugulatis cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, iuſſu ipſius omnia faciens. cœna verò parata, circumuolutis hædino exuuio brachijs, vt contactis pilis Eſaus crederetur: nam cætera omninò ſimilis vt gemellus, hoc ſolo differebat: ſolicitus ne maturè in malo dolo deprehenſus pro fauſtis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus ſentiens in voce nonnihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hædina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quidquam doli ſuſpicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum ſe vertit. Domine, inquit, omnium ſeculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, meis quoque poſteris propitium te fore, & maioribus beneficijs eos cumulaturum promiſiſti. hic tuus fauor perpetuus ſit precor, néue me propter hanc debilitatem deſpicias,

Isac mittit venatum Esau.

An. mũdi 2186. Ante Christum natum 1778.

Matris hortatu Iacob fratris benedictionẽ anteuertit.

ſpicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da ei vitam felicem, & poſſeſſionem bonorum quæ in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratioſum. Sic ille Deum inuocabat, putans ſe Eſao benè precari. vix abſoluerat preces, cùm Eſaus à venatu reuertit, & Iſacus intellecto errore nihil tamen eſt commotus. Eſaus verò poſtulabat vt ſibi quoq; ſicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum abſumpſiſſet, lugebat quòd voti compos non eſſet. quin & pater mœrore eius motus, ſtudijs quidem venandi, & robore corporis armorumq; præſtantia celebrem fore prædicit, eamq; gloriam tum ipſi, tum eis poſteris manſuram ſempiternam: ſeruituram tamen fratri. Cæterùm cum Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à ſe exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit. perſuadet enim marito, vt Iacobo Meſopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Eſaus duxerat Baſemmathen Iſmaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Iſacus cum ſuis, priori affinitate offenſi, in quorum gratiam filius Baſemmathen duxit, quàm poſtea magis quàm cæteras dilexit.

An. mũdi 2186. Ante Chriſtum natum 1778.

Eſau ſibi quoq; benedictionem poſtulat.

Hedio & Ruffinus Cap. 27.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo.

An. mũdi 2186. Ante Chriſtum natum 1778.

IACOBVS *autem in Meſopotamiam miſſus à matre, ducturus auunculi ſui Labani filiam, conſentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cumq; ſimultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: ſed ſub dio quieſcebat, lapide vice puluini capiti ſubiecto, cui dormienti viſio talis eſt oblata. Videre videbatur ſcalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam ſpecies*

Gen. 28.

Scala Iacobi.

deſcendentes, ſupra humanam naturam auguſtas: & in ſumma ſcala Deum manifeſtè apparentem, & nominatim ſe his verbis compellantem: Iacobe, cum ſis patre bono, & auo ob ſuam virtutem celebri prognatus, non debes præſenti

Verbum Dei ad Iacobum.

An. mũdi 2186. Ante Christum natum 1778.

necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terra huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnem & mare quàm latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod post reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod græcis domicilium Dei significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras. & cum pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes, poposcit potum. hinc orto sermone percontatus est an nossent quendam Labanum suum popularem, si forte adhuc sit superstes. aiunt omnibus sibi notum. neq; enim talem esse vt ignotus esse possit. quin & filiam eius vnà pascere, demirariq; se quòd nondum adsit. ex ea facilè quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cum puella accedit comitantibus suis pastoribus. ei Iacobum ostendunt, dicentes hospitem de ipsius patre sciscitari. quæ puellariter gauisa Iacobi aduentu, rogabat quisnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa: addens optare se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quàm insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quàm sit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachares fuêre filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Isacus, meus pater. est & propinquior ac recentior necessitudo, qua sumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita. itaq; consobrini sumus ego & tu. & nunc venio salutaturus vos, cognationisq; officia, ita vt par est, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciensq; parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexoq; iuuene: optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens: eumq; nuncium cum quantauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è vestigio se ad patrem sequatur, néue diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipse fuit securus iam apud suos, tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quàm verbis exprimere posset aiebat, rogabat tamen quamobrem venisset relictis parentibus ætate confectis, & qui ipsius obsequijs ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunq; re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. eum quia fraudatus sit

Iacobus se sacrificaturum votum Deo facit, locumq; nominat Bethel, id est, domicilium Dei. Gen 29.

Iacobus in Mesopotamiam peruenit Carras ad cognationem matris.

Iacobi cum Rachel colloquium.

Rachel insigni forma prædita.

Iacobi cum Labano colloquium.

sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, præsertim cum omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus angustis post Deum præsidium maximum in auunculo reperturum. Labanus contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos, tum etiã vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet. velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodũ tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Jacobus, se verò libenter accipere cõditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus. amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem inijcere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. Jn Chananæam enim non missurum filiam, quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datæ propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset, cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, facieq; non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce demde cognito errore expostulauit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non maliciosè, inquit, Liam supposui, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabatq; post partum se fore in pretio: idq; assiduis precibus à Deo contendebat. cumq; puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, qui sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem veritæ ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudiciũ: & aliquanto pòst alter nomine Nepthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa. deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoq; nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat beatificum, quòd mactam fœcunditate se Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorũ Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viso concupiuit hunc cibum, partemq; à sorore precario petijt. Illa verò denegante, iubenteq; contentam esse, quòd honoris prærogatiuã apud communem maritum haberet: Rachel

An. mũdi 2193. Ante Christum natum 1771.

Iacobus mercedis loco petit Rachelis cõiugium.

Iacobo Rachelis loco Lia in thalamum inducitur.

Nomina filiorum Iacobi & explicatio.

Genes. 30.

Rachel Iacobo Balã adducit.

Lia Zelpham adducit Iacobo.

An. mũdi 2206. Ante Christum natum 1758.

mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiã altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſachares, quod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ: præterq́ filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabatq́ animum vxorum, quomodo latura eſſent peregrinationem. quibus cum gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam Deorum patriæ religionis ſublatis, vnà cum ſorore fugiebat: ſimulq́ vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis, quantæ erant, facultatibus. Abducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam Laban reſcire poſſet. ſigilla verò Deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd Deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eùm cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in quodã colle quieſcentes: quumq́ eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculũ: quumq́ ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobrans quòd pauperem omniumq́ egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppeditaſſet. Præterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu vero neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus ſum, reueritus non aliter quàm hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerẽt autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portaſti, & apud maiores meos, & apud me in ſumma veneratione habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli, ſed omnibus eſſe innatũ patriæ deſiderium, æquumq́ vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò præda, inquit, abacta crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt agrè ferre quòd partem earum modicam vſurpauimus? certè quòd ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe: retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos xx. *vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarũ ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi beneuolus perferret. etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturũ ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrũ. cum verò magno numero naſcerentur, quæ Iacobo deſtinata eſſent, non ſeruabat fi-*

Genes. 31. Iacobus cum vxoribus filijs & gregibus inſcio ſocero proficiſcitur.

Rachel parẽtis Deos aufert.

Laban Iacobum perſequitur. Deus verò à propoſito eum deterret.

Labani contra Iacobum accuſatio.

Iacobi ad Labani accuſationem reſponſio.

Iacobi contra Labanum accuſatio.

Labani contra Iacobum dolus.

dem

dem in præsens, sed in proximè sequentem annũ promittebat, quòd esset ad rem attentior, promittens quidem eo quod non speraret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. sacras tamen effigies permissum est inquirere. Rachel autem cognito patrem permissa potestate vti velle, deponit sigilla in sarcinã cameli qua ipsa vectabatur: sedebat q; desuper dicens se menstruis laborare: & Laban destitit amplius inquirere, credens filiam sic affectam non fuisse sacris propius accessuram. Post hæc offensæ veniam pollicetur, vicissim alter amorem filiarum, idq; iureiurando sanciunt. Hoc fœdus ictum est super monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ specie: vnde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra est dicta. Post fœdus conuiuio celebrato, Laban ad sua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum prosequenti visiones obueniebant, bonã spem in posterum facientes: cui loco Dei castra nomen indidit. Volens autem scire animum fratris erga se, præmisit diligenter cũcta exploraturos, timens eum propter veterem suspicionem: quos ita fratrem iussit alloqui. Vltro se patriam reliquisse, ne cum offenso fratre degeret. nunc credere tantũ temporis spatium satis valere ad reconciliationem, ideoq; redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus industria quæsitis, vt se & quicquid carum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius existimet, quàm ea quæ Deus largitus est, cum fratre habere communia. His nunciatis Esaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum CCCC. *armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamẽ seruatore fretus prouidebat pro tẽpore ne quid detrimẽti acciperet, vtq; suos ab iniuria defenderet. Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios propere subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequẽs agmen haberẽt refugiũ: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdã ad fratrem cũ munerib. ea constabãt iumentis multisq; ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatẽ. veniebant aũt alij post alios, vt crebrius oc-*

An. mũdi 2206. Ante Christum natum 1758.

Laban cum Iacobo fœdus sancit.

Genes. 32.

Iacob ad Esau fratrẽ nũncios mittit.

Genes. 33.

Iacob fratrem muneribus reconciliat.

currentes plures quàm pro numero viderẽtur: & credibile erat donis placatum remissurũ iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatũ est præmissis, vt blan-

An.mũdi 2206. Ante Christum natum 1758.

vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mouit agmen. Cumq; Jobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquantum ab agmine relictus incidit in luctam cũ spectro, ipse prior lacessitus: eratq; superior: exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersariũ, sed Angelum Dei vicerit: idq; illi esse magnæ felicitatis præsagiũ: genusq; eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus posse opprimi, iussitq; illum post hac vocari Israelem: quod Hebræis Angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset Angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suũm cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum neruum inter luctandũ læsit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito verò fratrem iam nõ longè abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum pediss: quis, vt è longinquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante

Iacob luctatur cum spectro & vocatur Israel.

Iacob Esau fratrem accedit.

lassitudinem iumentorum, reuersus est in Sairam. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum. & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad visendum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sychemis Emmoris Regis filius, rapta stuprum obtulit: & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neq; fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium popposcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abijt. Ille verò indicata filiis iniuria sororis, & Emmoris petitione, iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars hærebat incerti quid esset agendum.

Iacobus peruenit ad Scenas. Genes. 34.

Dinæ Iacobi filiæ historia.

An.mũdi 2206. Ante Christum natum 1758.

agendum. Simeon verò & Leui vterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Obseruato festo die quo Sicimitæ voluptati & conuiuijs operam dabant, inuasis noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facilè vrbe potiti, mares vniuersos interimunt vnà cum Rege ac filio, solis parcentes fœminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Jacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indigneq; ferentem, Deus per visum bono animo esse iussum, lustrare tentoria, sacrificiumq; quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos (nesciuerat enim Rachelem eos furatam) his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethela, vbi somnium illud diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quod doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

An. mũdi 2206. Ante Christum natum 1758.

Simeon & Leui Sicimitas contrucidant.

Genes. 35.

Iacob defossis Labani Dijs Bethel profiscitur.

Rachel ex partu moritur.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Hedio & Ruffinus Cap. 28.

CAP. XX.

Mors Isaci & sepultura in Hebrone.

REBECCA enim iam antè defuncta, Isacus quoque eam sequitur, nõ multò pòst filij reditum: & sepultus est à filijs iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isacus vir Deo charus; & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem valdè longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octuaginta quinque supra centum.

An. mũdi 2230. Ante Christum natum 1734.

Isaac ætatis anno 185. moritur. Genes. 35.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SECVNDVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI II. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Esau & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit.

II. Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

III. Quomodo Iosephus in Aegyptum venditus à fratribus, illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.

IIII. Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

V. De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos 400.

VI. Quomodo Mose duce Aegyptum reliquerunt.

VII. Quomodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

CAP. I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit.

An. mũdi 2230. Ante Christum natum 1734.

Isaaci filij habitationem partiuntur. Genes. 25.

DEFVNCTO *autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibijpsi in prandiũ lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia, cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen pòst in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Aza, Raguelem Mosamethha ei peperit. Hos filios habuit Esaus. Aliphazæ item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Jothamus, Ocanazus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.*

Esau primogenitii ius ob lenticulam cedit.

Esau Edom dictus.

Genes. 36.

Esau filij & posteri.

CAP. II.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

An. mũdi 2206. Ante Christum natum 1758. Genes. 37.

IACOBVS *autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quisquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conspicuus. nihil enim eis deerat, sed industrij fuere omnes, & generosa quadam fortitudine simul ac prudentia præditi. Tantam autem ipsius felicitatis curam gerebat cœleste numen, vt etiam ex rebus, sicut tum videbantur, aduersis maximorum bonorum occasionem præberet, & per ipsum eiúsque liberos patribus nostris viam ad exitum ex Ægypto præstrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele sibi natum pater tum ob corporis præstantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentissimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. accesserunt eò somnia, quæ sibi visa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctissimos ad æmulationem facilè concitat. Visiones autem Ioſephi fuere tales. Missus cum fratribus à patre ad colligendas fruges messis tempore, visionem vidit quæ non poterat existimari vna ex istis vulgaribus quales in somnis obuersari solent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens visum sibi præterita nocte suum tritici manipulũ stare loco, illorũ verò manipulos accurrẽtes adorare eum, quod videbatur & am-*

Medio & Ruffinus Cap. 2.

Ioſephũ odio & inuidia Iacobi filij prosequuntur.

Ioſephi somnium.

& amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoq; in eius poteſtate futu- An. mũdi 2206. Ante Chriſtum natum 1758.
ros. At illi nihil tale Joſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſumq; maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim Solem cum Luna & De Sole Luna & Stellis Ioſephi ſomniũ.
vndecim Stellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij Ioſephi ſomnij interpretatio.
colligens, & ſapienter euentum conijciens, gaudebat eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: venturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per Solem ac Lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeant. Et Jacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valdè contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnib. fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij: decreueruntq; adoleſcentem tollere: & hoc conſilio Ioſephi fratres eum tollere decernunt.
comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrum paſcuis percommodum, non præmonito patre: atque ibi paſtoricias curas Sicima paſcuis percommoda.
obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filijs ſolicitus ac mœrens, mittit Ioſephum ad greges cognituru̇m res fratrũ, & quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Ioſephus in Aegyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

ILLI autem viſo fratre aduentante gauiſi ſunt, non ob aduentũ Ioſephus venit ad fratres, qui eũ è medio tollere conãtur.
germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebantq; confeſtim eum interimere, neq; præſentem occaſionẽ elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videns eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quàm hominum iudicio cædem hominis vel non co- Ruben fratris necem remoratur.
gnati, ſed longè ſceleratius eſſe necis fraternæ reos deprehendi, quo ſublato etiã in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctũ ac diram orbitatem conjecturos. hos reſpicerent, reputantesq; quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quinetiam vererentur ſpectatorem ac teſtem conſilij cõtra fratrem initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam atq; reſipiſcentiam: ſin pergant, fieri non poſſe quin exigat ab eis paricidij pœnas, cum nihil ipſius prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, quam nunquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephum verò ne peccaſſe

An. mũdi 2217. Ante Christum natum 1747.

quidem in illos, cuius ætas miserationem potius mereatur, & illos ipsos tutores ac protectores. Causam etiam cædis facinus eorum grauaturam, si videantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoque frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse quicquid Deus Iosepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, si eum quem ipse omni bona fortuna dignum iudicasset interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos absterrere à parricidio. Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primùm pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximũ puteũ illic extingui sinere, vt saltem manus puras seruarent. In hanc sententiam itum est, abductumq; adolescentem Rubelus funere religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abijt pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filijs, conspicatus negociatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros morituru, & se impollutos permansuros. quo approbato, eximunt eum, & negociatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens inscijs fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra

Ruben Iosephum in puteum proiiciendũ ibique necandũ suadet.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Genes. 37. 39.

Iosephus Iudæ consilio Arabibus negociatoribus venditur.

Ruben noctu venit ad puteum.

inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitoq; quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quamq; demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt

à feris

à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad ſenem, non ignarum de infortunio filij. aiebant autem Joſephum quidem neq; vidiſſe ſe, neq; ſcire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inueniſſe laceram & cruentatam. quamobrem ſuſpicari beluarum incurſu periſſe, ſi tamen eam indutus domo exiuerit. Jacobus autem qui hactenus leuius malum ſperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoſcebat enim eam eſſe quæ indutũ miſerat: iamq; haud aliter quàm extincto ſe afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum conſolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo ſacco amictus, & neq; filij conſolando quicquam proficiebant, nec ipſe luctum ſatietate remittebat. Ioſephum autem de negociatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & diſciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro ſeruili conditione vti præcepit: deniq; totius domus curæ præpoſuit. ille verò fruebatur conceſſis, nec tamen innatam virtutem propter hanc ſui ſtatus mutationem amiſit: docuitq; prudentiam aduerſanti fortunæ non ſuccumbere, ſi quis ea legitimè, & non ſecundis tantum in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratаq; ſi rem aperiret ſe facilius eo potituram, & in parte felicitatis habiturum ſi contingeret abhera ſe rogari, æſtimans eum magis ex præſenti conditione quàm ex immutabili morum generoſitate, concupiſcentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cum tam benigni domini contumelia & iniuria coniuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur vt morbo ſuo repugnaret, negans vnquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri non liceat: ſic enim fore vt mala cupiditas facilè ſedetur. ſe quiduis potius perpeſſurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduerſari heræ ſeruum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò repulſa magis etiam accendebat, quòd non putaret Joſephum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cuius celebritatem fœminas quoq; frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſolitudinem, & ad Joſephum ſolicitandum opportunitatem, quam nacta ſupplex blandicijs talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idq; vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba deſcendi: ſapies tamen ſi vel nunc cedes, & prius erratum corriges. ſiue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratius etiam quã antè. nam & ægritudinẽ ad hoc finxi, & feſti lætitiã tuæ conſuetudini poſthabui. ſiue prius diffidebas, non tentari te maliciosè certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perſto. quare aut præſentẽ voluptatem elige, & amãti obſequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede, ſi ad maritum te deferam, & de ſtupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus eſt Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymasq; verborum teſtes, nec miſeratione induci, nec terrore cogi potuit, quò minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propoſito: conſtanterq; reſtitit intentanti iniuſtam afflictionem, malens acerbiſſima

An. mũdi 2217. Ante Chriſtum natum 1747.

Ioſephi fratres eum à feris deuoratum patri perſuadent.

Iacob Ioſephum tanquam iam extinctum luget.

Ioſephus in Aegypto Potiphari venditur. Gen. 39.

Potipharis vxor de concubitu Ioſephum ſolicitat.

An. mũdi 2217. Ante Chriſtum natum 1747.

Ioſepho Potipharis vxor ſecundas machinas admouet.

An.mũdi 2217. Ante Christum natum 1747.

quæq; ſufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iuſto ſe dignum ſupplicio, ſi quidquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoq; officij ſui monuit, iurisq; cõiugalis ac conſuetudinis, iubens huius maiorẽ habere rationem, quàm momentaneæ libidinis. huic enim præſto eſſe pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere nõ poſſit: adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus. at coniugalem conſuetudinem & voluptatem habere ſecuram, & conſcientiæ fiduciã tàm apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius eſſe, ſi impolluta manens habeat ſe herili iure ſubditum, potius quàm flagitij communis conſcium. ſatius enim eſſe conſcientia rectè factorum, quàm peccati latebris fidere. his & alijs ſimilibus verbis mulieris impetum retundere conabatur, eamq; à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius inſtabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ad obſequium cogere nitebatur. Ibi verò Joſephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, proſilit è cubiculo. Illa partim repulſæ dolore, partim metu ne ſuam

Ioſephus adulterium iterum demitat.

Ioſephus veſtibus mulieri relictis aufugit.

petulantiam maritus cognoſceret, decreuit prior Joſephum falſo deferre, & hoc pacto vindictam de eo ſumere, dignum muliebri aſtutia rata, ſi accuſationem præoccuparet. itaq; ſedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob fruſtratam libidinem, eſſe indignationem tentatæ pudicitiæ ſimulans. Marito autem reuerſo, & ad hunc aſpectum turbato, cauſamq; ſcitante, Ne viuas, inquit, marite, ni ſceleſtum ſeruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes noſtras venerit, & quãta beneuolentia ſit à te complexus: qui ingratiſſimus habendus ni omnibus modis frugi ſe approbaret, ne a coniugio quidem tuo iniuriam abſtinuit: idq; die feſto obſeruata abſentia tua, vt facilè appareat, modeſtiã quã prius præ ſe ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter ſpem ac meritum indulgẽte corruptus eſt. videns enim omnia tua bona fidei ac diſpenſationi ſuæ credita, grandioribusq; conſeruis ſe præpoſitum, æquum putauit vxorem quoq; tuam attrectare.

Adulteræ accuſatio contra Ioſephum.

An.mũdi 2217. Ante Christum natum 1747.

stare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata prius vxoris fide, audacis facinoris Iosephum damnatum in maleficorum carcerem coniecit: ob vxorisq; pudicitiam magis sibi placebat, testis iam compertæ ipsius honestatis.

An. mũdi 2217. Ante Christum natum 1747.

Iosephus in carcerem conijcitur.

Iosephus autem innocentiam suam Deo committens, neq; se defendere curauit, neq; rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorum necessitatem tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirum potentiorem esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiam confestim est expertus. Custos enim carceris tum fidem eius ac diligentiam in absoluendis operum pensis considerans, tum formæ dignitatem, soluit eum à vinculis, eamq; miseriam aliquanto leuiorem reddidit: victu etiam commodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterùm his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulantibus ita vt solent miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus, familiaritatem cum Iosepho contraxit: & quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans vt indicaret si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somnijs diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: easq; se exprimere, subdente rege phialam. Collatum deinde mustũ se obtulisse regi, illumq; libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuò sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœroresq; vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somnis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænunciatam hanc felicitatem discedente. neque enim sontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versabamur, & eius qui nos huc contrusit, quàm propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regijs præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præterita noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & varijs edulijs, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia, ab ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expecta-

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Gen. 40.

Iosephi patientia in vinculis.

Custos carceris amicè agit cum Iosepho.

An. mũdi 2228. Ante Christum natum 1736.

Pincernæ somnij explicatio.

Pistoris somnium.

An. mũdi 2228. Ante Christum natum 1736.

expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatusq; quòd mallet ea lætiora pranunciare, quã quæ somniũ portenderet, dicit duos omninò dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtriq;, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somnis diem rex natalicium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præstructa. Pharaothes rex cum eadem nocte in somnis duas visiones vidisset, pariterq; interpretationem earum, hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil latum vt conijcere poterat significantia: conuocatisq; prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis vero nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, eiusq; in hoc genus coniecturis prudentiæ & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata eiusq; euẽtu iuxta illius interpretationem: quodq; eadem die pistorũ præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néue contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significat a somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manuq; apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus. caue aũt vel metu quicquam supprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, vi-

Gen. 41.

Pistoris somnij enodatio.

Pharaonis Aegyptiorum regis somnium.

An. mũdi 2231. Ante Christum natum 1733.

Iosephus liberatur vinculis.

Pharaonis somnium de septem bobus.

dereq; boues benè pastas & benè magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas. quæ cum deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil

nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatusq; dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterumq; somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauidas & vertice pronas, messiq; iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & prærois inopia deficientibus similes: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somniũ hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamẽ & eundem euentum significat. Namq; & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ è deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot prius vbertatis felicitatem: horumq; fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facilè videtur prospicere & occurrere: id quod inde conijcio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt prænoniti sibi prouideant, quò leuius imminenti malo premantur. tu ergo si vberioris temporis prouentus reposueris ac dispensaueris, insequentem penuriam Ægyptus non sentiet. Cumq; rex admiratus Josephi prudentiam & sapientiam percontaretur quonam modo esset in futurum prospiciendum vbertatis tempore, quò tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit Ægyptijs vtendum parsimonia, & quod præsenti vsui supereſſet ad futuram necessitatem reseruandum. suasit etiam vt indicta professione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum sat esset, & non amplius, populo distribueret. ibi rex tam consilio quàm interpretatione Josephi collaudatis, ipsum huic dispensationi præficit, iubetq; prouidere quæcunq; putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi: præfatus neminem sibi videri magis idoneum ad hoc consilium exequendum, quàm ipsum eius authorem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam anulo regis signatorio, & iure purpuræ gestandæ, in sella curuli sublimis per Ægyptum circumuectabatur, frumentumq; comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & sementem sufficeret, nemine sciente causam, cur hoc faceret. Trigesimum iam ætatis annum exegerat, in summo apud Regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Psontomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem significat: sed & cõiugium nactus est honoratissimum. Duxit enim Rege connubium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen erat Asanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum sterilitatem. ex his maior dictus est Manasses, quo nomine significatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum significat, eo quòd maiorum suorum libertati restitutus esset. Ægyptum autem iuxta Josephi interpretamentum septennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infestabat, & quia malum improuisum erat, promiscua multitudo grauiter laborans ad fores Regias confluebat. Rex Josephum accersit, qui mox frumenta diuidendo seruator populi citra controuersiam extitit. nec solum eius regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris, existimans vniuersum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope subleuari dignum. Et quoniam

An. mũdi 2231. Ante Christum natum 1733.

Somnij Pharaonis enodatio.

Iosephi consilio tolerabilior euadit ventura sterilitas.

Iosephus à Pharaone ingẽtibus honoribus auctus.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Iosephus vxorẽ ducit in Aegypto, ex qua genuit Manassem & Ephraim.

In Aegypto annonæ caritas. An. mũdi 2238. Ante Christum natum 1726.

An. mũdi 2238. Ante Christum natum 1726.

Iacobus in Aegyptũ filios frumentatum mittit. Gen. 42.

eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cum cognouisset quòd & exteris eo foro vti liceret, solo Beniami retento, quem è Rachele susceperat, vterinum Iosephi fratrem. Qui postquam in Ægyptum peruenere, Iosephum accedunt, mercatum sibi permitti rogantes, nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur. nam tum demum regem coluisse proderat, si ne Iosephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quàm de se cogitantibus, quòd adolescens ab eis distractus iam per ætatem faciei liniamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant,

Iosephus fratres tentat, vt parẽtis statum & Beniamin expiscari queat.

tentare eos decreuit qualimente essent præditi, nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. quî enim fieri posse, vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus rarò contingeret. id faciebat vt de patre cognosceret, quóue in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quidue de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cumq; crimen amoliendum viderent,

Ruben ad Iosephum pro se & fratribus depulsio.

Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit, fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Caterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quo falsam Iosepho suspicionem eximeret: qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes,

Iosephus in carcerem fratres includit.

iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratresq; esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducentes vobiscum fratrem quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentum vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebrò iactantes, adesse diras vltrices fratris per summam immanitatem oppressi.

Iosephi fratres peccata in eum commissa deplorant.

Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebreæ gnarum interesse neminem: mœrebantq; omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum damnabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum iustissimam pœnam à

Deo

Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrẽ vlterius non valens, quòd lacryma iã proruimperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire iussit, quum prius vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renunciauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quumq; dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabantq; vt pater nihil sollicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiosq; suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentarijs. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cumq; indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberius arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset, cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptijs occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti precium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananæa, balaninum vnguentum, staten, terebinthum & meliat q; ita multis vtrinq; fusis lachrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contra solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi substitit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti precium secum abstulerint: quod mox apud Iosephi dispensatorem diligenter excusauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum saccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante se vnquam eam pecuniam desiderasse, liberati hoc metu securiores esse cœperunt. moxq; Simeon iam liber inter fratres versari est permissus. Interea Iosepho ab officio reuerso, dona ei offerunt, & scitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem superesse quem inter eos videbat, percontatur an is esset frater natu minimus: & audito quòd is esset, hoc tantum effatus, Deum vniuersis rebus prouidere, secessit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlterius continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iussit ordine, quo apud patrem solebant discumbere: cumq; omnes comiter haberet, duplicibus

An. mũdi 2238. Ante Christum natum 1726.

Ioseph fratres Simeone retento dimittit.

Iacobus propter absentem Simeonem & Beniamin ablegandũ solicitus.

Gen. 43.

Iacobi filij præsertim Iuda vt Beniamin peregrinationi committat, vrgent.

An. mũdi 2238. Ante Christum natum 1726.

Iacob filios cum muneribus mittit in Aegyptum.

Iacobi filij veniunt in Aegyptũ & Simeon liberatur.

Ioseph fratribus incognitus eos salutat & Beniamin.

An. mũdi 2238. Ante Christum natum 1726.
Medio & Ruffinus Cap. 6.
Gen. 44.

partibus Beniaminem honorabat. Post cœnam autem illis iam cubantibus iubet dispensatorem frumentum admetiri quod asportaturi erant, & precium rursus in saccis abscondere: in Beniaminis verò sarcinam cyphum argenteum, quo ipse præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, essentne ad futuri Beniamini reo furti, an illo relicto ac si maleficium hoc nihil ad se attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta sunt vt imperatũ erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiscuntur assumpto Simeone, lætitiam huius restitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri se reducturos fidem dederant: & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in sarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incursu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulo ante honore hospitij dignati fuerint: Ægyptij contrà sceleratos inclamabant, qui huius ipsius beneficij, Josephiq; comitatis immemores, ausi sint pro talibus meritis iniuriam reponere: daturosq; furti pœnas minitabantur. non fefellisse enim eos Deum, licet ad tempus ministrum mensæ fefellerint. & nunc rogitare satis ne sani essent, quasi verò nesciant statim se ad pœnam rapiendos. his & similibus verbis famulus præ cæteris insultabat. at illi vt qui nihil de dolo composito sciebant, conuiciabantur ei, demirari se hominis intemperias temerè obijcientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem precium in saccis inuentum retinuerint, sed secum reportauerint, cum nullus de ea pecunia præter ipsos sciret: tantum abesse vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquisitionem quàm negationem, iubent eos scrutari sarcinas: nec recusabant vniuersi pœnas dare, si vnus aliquis ex ijs in furto deprehenderetur. tanta erat securitas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquisitionis, supplicium tamen solius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquisitionem deinde aggressi, omniumq; ordine sarcinas scrutati, postremò ad Beniaminem veniunt, non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberius indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cum maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis tantum non compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Josephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare, Jtáne, inquit, sceleſtissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursumq; Josephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vita calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus:

Iosephus fratres nũ inaduersis Beniamin essent subsidio, tentat.

Iosephi fratres in via Aegyptij prehendũt.

Iacobi filij accusantur furti.

Beniamin vt reus capitur.

mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam se- An. mūdi 2238. Ante Christum natum 1726.
uerè in ipsos vindicaret. patris quoq; se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuo illis scelus eorum exprobrare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obijcere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis pecca- Iudæ ad Iosephum pro Beniamin oratio.
tum, supplicium q; commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omniũ sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitateq; superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: iramq; magno animo comprimas; cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primum tuæ benignitati sunt acceptam laturi. ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem feciſti. Eiusdem enim bonitatis est, seruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidisse visa est. eadem planè gratia est, diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauisti, & vitam quam præ fame deficere non es passus denuò donabis, quò commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quinetiã Deũ ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiã suppeditare: vt appareat te proprias quoq; offensas benefaciendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quantumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam priuatim attineat. Si enim paruæ peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Iosephi interitu compertum haberem quàm molestè ferat pater orbari filijs, non adeò pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & si non haberemus quibus mors nostra luctũ ac mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc verò quãdo non tam nostri nos miseret, tametsi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miseri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nosq; vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quòd si talem nostri interitus nunciũ acceperit, simulq; eius causam, non sustinebit amplius viuere, nostræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia ne nostri dedecoris rumorem sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur

An.mũdi 2238. Ante Christum natum 1726.

perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quàm nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, quæ si nobis orbetur superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris misereat, quam orbatum manere est credibile. Nunc tuum est quæ nobis Deus dedit cum iure possis, non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similẽ ei fieri. Cum enim tantundem ad vtrumlibet valeas, præstat benè facere quàm malè, & potestate contentum sui iuris non meminisse, sed tantum ad seruandos homines potentiam tibi datam existimare,

Potentia ad salutem data.

& quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore. potes autem fratri erroris venia data nos omnes seruare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque domum absque hoc ad patrem redire licet, sed hic ferendum est quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses petimus, si hanc non impetramus, quàm vt nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præ mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam iuuenem esse & per ætatem nondum satis sapere, & talibus non grauatim veniam dari solere, sed hic finem dicendi faciam, vt siue damnemur, mihi imputetur non satis diligenter huic causæ patrocinato: siue absoluamur, in solidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non solum nos seruaueris, sed plura etiam quàm nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remittito. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Judas promptus ad quiduis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Josepho ad pedes, quantum in se erat mollire ac placare iram conatur: pariq; modo & cæteri prosternuntur, pro Beniamine sese offerentes. Josephus autem pietate victus & iam agrè personam irati sustinens, ablegat alios quitum aderant, vt sine arbitris à fratribus agnosceretur. cumq; soli essent, aperit seipsum & infit. Pietatem vestram & amorem quo fratrem prosequimini non laudare non possum, quem maiorem comperio, quàm expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum. cuius quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei potius voluntati totũ ascribo, qui vobis & præsentia commoda procurauit, & maiora est largiturus, si nobis propitius fauorem suum non subtraxerit. quando igitur & patris incolumitatem optatã magis quàm speratam cognoui, & vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiscor, malens vobis vt ministris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere, quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ meminisse. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo esse, & mali consilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti erroris quicquam contristari. quid enim est cur vos malè habeat iniquæ quondam vestræ sententiæ pœnitentia, quam frustratam esse iam videtis. Lætis igitur hac diuina dispensatione ite felices

Genes. 45. Ioseph à fratribus agnoscitur.

ces patri hæc renunciaturi, ne fortè illo consumpto immodicâ de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps, quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totamq; cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitentia quòd in tam bonum fratrem peccauissent. mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset lætatus est, donauitq; eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos. Iacobus autem postquam ex filiis statum Iosephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tam diu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum Rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Iosephum properans.

An. mũdi 2238. Ante Christum natum 1726.

Rex cognito fratrum Iosephi aduentu lætatur.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. al. 4.

Iacobus dum Iosephi statum ex filijs cognoscit maximo perfunditur gaudio.

CAP. IIII.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

VT VERO ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis posteritas sua non rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia voluntati in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, eumq; bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Iacobe Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorem? qui contra patris tui propositum principem familiæ te constitui, & cùm solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus, incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à Rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtq; tibi prænunciem inter manus Iosephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturamq; terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum cum filijs ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX. *Eorum nomina cùm sint duriora non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendunt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat. recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisq; progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoq; tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis.*

An. mũdi 2239. Ante Christum natum 1725. Genes. 46 Iacobo Deus apud iuramenti puteum apparet.

Iacobus cum filiis ac nepotibus proficiscitur in Aegyptum.

Iacobi progenies.

Iudæ

An. mũdi 2239. Ante Christum natum 1725.

Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Phareæ Esron & Amyrus. Issachareæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri verò Beniamini fuerũt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Namanes, Jses, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus. Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula, ex his Gadem sequebantur filij septẽ, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorũ nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor, supra dictus numerus completur, annumerato etiã Iacobo. Ioseph us autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. sed Ioseph us eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, nõ tamen æquè ac pater. deinde iusso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinque fratribus properauit ad Regem, nunciaturus adesse cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est Ioseph um quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idq; eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad Regem perducto, post faustas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum. cumq; ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filijs degere in Heliopoli, vbi etiam Regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim ascendebat, neq; vllis de cœlo pluuijs: ad hæc grauius erat malum quia vulgò improuisum, qui nihil parati habebat, neq; Ioseph us frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum Regi decidebant. cumq; ad hunc modum omnes eorum possessiones in ius Regis deuenissent, alius aliò migrabãt, quo certius esset Regium dominium. soli Sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò non corpora solum, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari posset. postquam autem cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem redijt, Ioseph us regionis vrbes obeundo, conuocata per singulas multitudine, agrorũ quos Regi cesserant vsufructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintam partem fructuum Regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenuè aggrediebantur. atq; hoc pacto tum Ioseph i auto-

Iacobus quin expiraret præ nimia lætitia parum abfuit.

Ioseph us cum quinque fratribus Pharaonem Regem accedit.

Genes. 47. Iacobus cũ Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin.

Annonæ caritas in Aegypto.

Ingens moles ex penuriâ & caritate prouenies.

An. mũdi 2245. Ante Christum natum 1719.

Ioseph us quintam fructuum partẽ Regi pendere iubet.

ritas,

ritas, tum gentis erga Regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quinta partis fructuum etiam penes Regum posteros ac successores permansit. Iacobus autem cùm decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus An. mũdi 2257. Ante Christum natum 1707. Hedio & Ruffinus Cap. 8.

filiorum vitam finiuit, precatus eis prius prosperitatem & abundantiã, & vaticinatus quòd singulorum posteri in partem possessionis Chananæa terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquanto pòst tempore. præterea collaudato Iosepho quòd oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filijs vt Iosephi filios Ephraimen & Manassen in suum numerum admitterent diuisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremo rogauit vt in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cùm vixisset annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Ioseph⁹ verò permittente Rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. caterùm fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa beneuolentia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negocijs prudens, & potestate bene vsus, quibus artibus factum est vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus, quicquam offecerit quò minus ad summam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto sunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata sepeliuerunt. Iosephi autem ossa postea translata sunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipse adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi gesta narraturi, dicemus prius causam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

Iacobus ætatis anno 147. moritur.

Iacobus in Hebrone sepultus.

An. mũdi 2311. Ante Christum natum 1653.

Iosephus ætatis anno 110. moritur.

Iosephi ossa in Chananæam translata.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos CCCC.

An. mũdi 2353. Ante Christum natum 1611.

Historia Libri Exodi. Hedio & Ruffinus Cap. 9. Exod. 1.

Aegyptiorum erga Hebræos inuidia.

AEGYPTII *gens delicata & ad laborem segnis, voluptatibus solum & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quod per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat, videntes enim genus Israelitarum florere, & opibus labore atque industria quæsitis abundare, non satis tuta sibi eorũ incrementa existimauerunt: & cùm iam Iosephi beneficiorum memoriã tempus obliterasset, regnumq; Ægypti in aliam familiã demigrasset, inhumanè tractabant Israelitas & varijs laboribus atterebant. nam & flumen in multas fossas diducere sunt iussi & mœnia exædificare, & aggeres exstruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam insanis substructionibus vexabant gentem nostram, cogendo varias artes edisce re, & laboribus ferendis adsuescere. atque in hunc modum per* CCCC. *annos fuit laboratum, Ægyptijs id agentibus vt Israelitas nimio labore perderent, nostris contrà omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum est deinde aliud quiddam, cur genus nostrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quo gens illa vocat sacrorum scribas, quorumq; prædictionibus multum tribuit, prænunciat Regi nasciturum per id tempus apud Israelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Israelitas contrà euecturum, si modo ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentissimum, & gloria per omne ævum celebrem. Quo terrore percitus Rex, edicit ex ipsius monitoris sententia, quicquid masculini sexus inter Israelitas nasceretur, in flumen proiectum necari: obstetrices etiam Ægyptias diligenter obseruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obstetrices ob cognationem edictum Regium contemnerent. proposuit etiam pœnam si quis clàm seruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo solum quia liberis orbabantur, & quia parentes ipsi ministri eorum interitus esse cogebantur: sed futurum quoque tempus prospicientes inconsolabiliter tristabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur, & ipsis parentibus non multò post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis Regijs obseruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tùm publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: darétque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitq; in futurum benè sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum*

Hebræorum seruitus intolerabilis.

Præsagium de Mose.

Pharao Hebræorum masculos necari edicit.

Exod. 2. An. mũdi 2373. Ante Christum natum 1591.

Amarames futurus Mosis parens Deum orat pro Hebræis.

è Meso-

è Mesopotamia in Chananæam profectum prater reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaeli Arabiam, Chatura filijs Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspicijs feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hereditario iure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit prater opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriamq; sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuosq; posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo Sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, qua res vtriusque solicitudinem auxit. iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facilè est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentientes eorũ quæ in vulgaribus puerperijs sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram Regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam, maluit salutem filij totam ipsius prouidentiæ cõmittere: ratus etiamsi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, molestum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantum, sed & suo. De Deo verò certam spem habebat, prouisurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc consilium postquam satis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulũ cõmode capere poterat, bitumineq; illito, ne aqua penetrare posset, indiderunt puerũ: atq; ita in flumen proiecti salutẽ diuinæ prouidentiæ cõmiserunt. in hunc modũ cum à flumine deferretur, Mariame infantuli soror iussu matris ex aduerso per ripam descendebat, obseruatura quo tandem papiraceũ illud vas deportaretur à flumine. hic verò manifestissimè Deus declarauit, nihil humana sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eosq; qui propter vtilitatem suam aut securitatem alijs perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, sæpè tamen voti compotes non fieri: rursum qui suam salutem Deo committunt, prater opinionem è medijs periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia Regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conspicata vas fluitans, missis natatoribus iubet lectulum ad se in ripam extrahi. quo, vt iussum erat, allato, mirè placuit puer, quòd esset magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Mosen prosecutus est, vt eum fecerit ab illis ipsis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo nõ admittente mammam, sed auersante, idq; cum alia post aliam adduceretur: Mariame quasi non data opera, sed fortuito ad spectandum interuenisset, Nihil agis, inquit, Regina dum

An. mũdi 2373. Ante Christum natum 1591.

Moses natus.

Moses in flumen proiicitur.

Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Mosen.

An.mũdi 2376. Ante Christum natum 1788.

nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd si Hebræam aliquam accerseres, tum fortè popularis mammam admitteret. cumq; rectè monere vide-

retur puella, iussa est ipsa hoc negocium exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox vsa permissa potestate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ visus est: & rogante Regina mulier commissi infantis curam suscepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc casu nomen est sortitus. aquam enim Ægyptij vocant Mo, yses verò seruatos. quare composita voce ex vtriusque nomen infanti fuit inditum: qui deinde citra controuersiam prudentissimus Hebræorũ euasit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo septimus. nam ipse Amarami filius fuit, sicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Isaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, sed inter ludendũ præ cæteris æqualibus sapere videbatur, & quicquid ageret, noua quadam indole res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Mosis pulchritudine non obstupesceret: & persæpè accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se conuerteret, ita vt relictis serijs negocijs mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cum alioquin germanis liberis careret. allatumq; patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minus indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humũ passus, pedibus etiã calcauit. id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere.

Moses vnde nominatus.

Moses ab Abrahamo septimus.

An.mũdi 2376. Ante Christum natum 1588.

Moses Thermuthis Pharaonis filiæ adoptiuus filius.

moxq;

moxq; ille ſacrorum ſcriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex, puer iſte per cuius necem nobis ſecuritatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, inſultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptijs metum quàm Hebræis ſpem & fiduciam adime. Thermuthis verò confeſtim eum eripit, rege quoq; non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moſes ſaluti prouidens. itaq; educabatur quàm accuratiſſimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem ſuo generi ſperabant, Ægyptijs verò ſuſpecta erat hæc educatio. ſed cum nemo extaret vel è cognatis regijs vel ex alijs optimatibus, qui etiamſi Moſes ſublatus eſſet, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum cõmoda abſtinuerunt ab eius cæde. Itaq; ſic natus, & ſic educatus, poſtquam adoleuit, breui ſuæ virtutis ſpecimen edidit, & quantum momenti vel ſuis vel Ægyptijs eſſet allaturus, occaſionem nactus talem. Æthiopes qui ſupra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commiſſo, partim in acie ceciderunt. partim in fugam turpiter compulſi retrò ad ſuos ſe receperunt. quo ſucceſſu elati Æthiopes fugientibus inſtabant, & ignauum rati ſi fortuna non vterentur, concepta ſpe ſubiuganda Ægypti, latè eam populabãtur: deguſtataq; prædæ dulcedine, non temperantes ſibi ad maiora audenda accendebantur. cumq; vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vſque & mare, nulla ciuitate reſiſtere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij preſſi, mittunt qui remedium ab oraculis petant. cumq; reſponſum eſſet, Hebræum in auxilium aduocandum: Rex à filia poſtulat Moſen qui vniuerſis copijs cum imperio præſit. paruit illa, ſed prius Rege iureiurando obſtricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & ſacerdotibus probro dans, quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hoſtem occidendum eſſe monuerint ac iuſſerint. Moſes verò Thermuthidis ſimul ac Regis rogatu libenter hoc negocium ſuſcipit. quod factum gentis vtriuſq; vatibus lætitiam attulit. Ægyptij poſt partam eius virtute de Æthiopibus victoriam, occaſionem ſibi per dolum tollendi non defore ſperabant: contra Hebræi, Moſe copijs præpoſito, adfore ſibi facultatem euadendi ex Ægyptia ſeruitute. Ille verò volens hoſtem opprimere priuſquam de aduentu ſuo cognoſceret, non per fluminis ripam, ſed per interiora terræ expeditionem fecit, qua in re ſatis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile eſſet præ multitudine ſerpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nuſquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipſo aſpectu horrendos, & in his quoſdam volucres, vt non ſolum humi latentes inſidientur, ſed & ſublimes ex improuiſo noceant) commentus eſt ad ſecurum iter exercitus ſtratagema dignum admiratione. vaſa enim plexilia non pauca è papyro in arca formam fieri curauit, quæ completa ibibus ſecum deferebat. eſt autem hoc animal infeſtiſſimum ſerpentum generi. quapropter fugitant earum inſectationem, & inter fugiendum ſicut à ceruis retracti deuorantur. ſunt autem manſuetæ alites, & contra ſolos ſerpentes feroces. de quibus nunc deſino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. poſtquam igitur ventum eſt in terram venenoſis beſtiolis ſcatentem, ibes illis immiſit. quarum bona opera vſus, itinere impunè peracto,

An. mũdi 2376. Ante Chriſtum natum 1588.

Moſes diuina prouidẽtia morti eripitur.

Hæsio & Ruffinus Cap. 10. al. 7.

Aegyptiorum Rex in Aethiopes.

Moſen Aegyptij exercitus ducem poſtulant.

Moſes in Aethiopes mouet.

An. mũdi 2376. Ante Christum natum 1588.

nec opinos Æthiopes inuaſit: commiſſoq́ prœlio fuſos ac fugatos, & ſpe occupandæ Ægypti fruſtratos retrò in ſuam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbiq́ magna cædes hoſtium patrabatur. quo factum eſt vt poſt hæc auſpicijs Moſis feliciter geſta tantam alacritatem exercitus præſe ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamq́ aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulſi in Saba regiam eius gentis, quam poſtea Cambyſes Perſarum rex de ſororis ſuæ nomine Meroen appellauit, obſidione ſunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaq́ cincta, accedentibus ad eius munitionem & alijs fluuijs Aſtapo & Aſtoborra, qui obiectu ſuo difficiliorem traiectum facerent. itaq́ ſita in inſula, & muro valido incluſa, non fluminibus tantum arcebat hoſtem, ſed & aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas exſtructi, ad hoc quoq́ tum proderant quòd hoſti etiam poſt ſuperata flumina aditum ad vrbem oppugnandam negabant. Hic cum Moſes deſidere exercitum ocioſum agrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moſen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutemq́ viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in extremũ periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo indies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratijs nuptijsq́ celebratis, Ægyptiorũ exercitus victor domũ eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium pro gratia Moſi repoſuerunt, & maioribus ſtudijs inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatiq́ ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cadis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectum hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitãtibus huc & irritantibus indeſinenter ſcribis ac ſacrificis: ut iam Moſes minimo minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cum vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, qua euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cumq́ ad vrbem Madienam perueniſſet, in rubri maris littore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chaturæ filijs, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. erat enim tempus meridianum, & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negocium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cum enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab alijs, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebatur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc vſum factas diffundunt. cumq́ paſtores ſuperueniſſent, & repellendo

Tharbis Aethiopum Regis filia Moſis cõiugium petit.

An. mũdi 2400 Ante Christum natum 1564.

Moſi inſidiantur Aegytij. Exodi 2.

An. mũdi 2413. Ante Christum natum 1551. Hedio & Ruffinus Cap. 11. al. 8.

Moſes ad Madienam vrbem profugit.

pellendo puellas aquam sibi vsurparent, Moses iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & se inspectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vsurpatoribus auxiliũ eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio postquam ad patrem venerunt, & pastorum iniuriam & quomodo ab hospite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantq; ne illi hoc beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Mosen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modò parem, sed etiam aliquanto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc fortunam Moses nactus apud Jetheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò pòst, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quòd vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cum tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitq; confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habitaturi sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodijt. Moses verò tàm visis quàm auditis territus insit, Potentia quidem tua domine quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero, vt relicta terra quam nunc habitant, me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negocio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, viriũ satis additurũ. mox iussit vt virga in terram proiecta fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manum in sinum mittere iussus cum

An. mũdi 2413. Ante Christum natum 1551.

Moses Raguelis sacerdotis filiabus fert opem cõtra pastores.

Raguel Mosi vnã ex filiabus nuptum tradit.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 9. Exodi 3.

Mosi Deus in rubo ardente apparet.

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

Mosen & Israelitas miraculis Deus conuincit, vt ipsius promissionibus fidem habeant. Exod. 4.

Mosis virga in Draconem mutata.

An.mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

cum paruiſſet, albam & colore calci ſimilem exemit, quæ mox in priſtinum colorem redijt. iuſſus deinde aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum verſam. Ad hæc ſtupentem vt confidat hortatur, cum ſciat maximum ſibi adiutorem affore, vtq́ apud omnes his prodigijs vtendo fidem illis faciat à Deo ſe miſſum, eiusq́ iuſſu omnia facere. iret ſine cunctatione, & feſtinus in Ægyptum properaret, neq́ die neq́ nocte iter intermittẽdo, néue diu tempus terendo longiorem Hebræis ſeruitutem & afflictionem redderet.

Moſis manus alba.

Moſes aquam effundit humi, quæ vertitur in ſanguinem.

Moſes in Aegyptum ad liberandos Iſraelitas mittitur.

Moſes autem nihil amplius dubitans de promiſſionibas, quarum certitudinem tot argumentis auditis & viſis ſatis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: ſupplex illud etiam rogabat vt quem conſpectu ac colloquio ſuo dignatus fuerat, ei nomen quoq́ ſuum volens ac libens indicaret, vt rem diuinam illi aliquando facturus nominatim eum ad ſacrificium inuocare poſſet. tum Deus aperit ei ſuum nomen, nunquam antea hominum vlli auditum aut cognitum, quod mihi eloqui nec ius nec fas eſſe arbitror. Moſi verò non tunc tantum, ſed quotieſcunq́ opus eſſet talium prodigiorum facultas aderat, atq́ ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, deq́ Dei adiutoris fauore, magnam ſpem concepit fore vt tandem & ſui liberarentur, & Ægyptij inſigni aliqua clade afficerentur.

An.mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

Hecio & Ruffinus Cap. 13. al. 10.

Cumq́ cognouiſſet Pharaothem Ægyptiorum regem ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, à Raguele commeatum rogat, vt ſalua eius pace ac gratia liceat ſibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium ſuorum vtilitatẽ proficiſci. quo impetrato & aſſumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberisq́ communibus, Gerſo & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum prius peregrinum ſignificat, poſterius, Dei auxilium, quòd diuina ope inſidias Ægyptiorum euaſiſſet, cumq́ iam non longè à limitibus abeſſent, Aaron frater venit obuiam Deo ſic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quæ diuinitus illic acceperat. mox vlterius progreſſus obuios inuenit præſtantiſsimos quoſq́ Hebræorum, qui aduentum eius præſenſerant: & mox ne quid amplius de fide Moſis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati atteſtantia ſunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem viſis attoniti, ſperare iam cœperunt prouidentiam Dei ſecuritati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obſequentiores nactus Hebræos, & in poteſtate ipſius ſe futuros pollicentes, accenſos nimirum libertatis amore, ad nouum regem ſe confert. Ibi poſteaquam commemoraſſet operam ſuam pro Ægyptijs contra Æthiopas contemptim agros eorum vaſtantes nauatam, laboresq́ exhauſtos dum non aliter quàm pro ſuis popularibus bellum adminiſtraret, adijcit malam gratiam pro tot beneficijs ſibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum regi aperit. nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæſitationem poſuerit, ſingillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obſtaculo eſſe velit. caterùm cùm à rege contemptim audiri ſe animaduerteret, exhibet illi ſpecimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus ſceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præſtigijs inſtructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere ſe quoque ſacerdotes qui eadem oſtenta repræſentare noſſent, non minus peritos huiuſmodi artium: nec eſſe cur ſe Moſes iactare debeat, quaſi ſolus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multi-

Moſes Aegypti Regẽ vt Iſraelitas dimittat hortatur.

Exodi 5. 7.

Moſes ex Madian in Aegyptum proficiſcitur.

Moſis duo filij Gerſo & Eleazarus.

Pharaoni prodigia exhibet Moſes.

Moſes ab Hebræis in Aegypto exceptus miracula eis exhibet.

multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestimq; cum & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanta præstatiora esse aio, quàm istorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iamq; manifestè declarabo non esse hoc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam agressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neq; quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antè operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moses autem neq; minis regis à proposito deterrebatur, neq; assiduis suorum querelis vt à cœpto desisteret vel minimum flectebatur: sed obsirmato contra vtrunq; animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. itaque denuò Regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtq; populo potestatem exeundi faciat, ne forte contrà moliendo posthac culpam in se transferat, siquid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atq; hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingant, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint. Rege verò nihili faciente verba Mosis, neq; vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quò magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet: Primùm amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontem habeant: nec coloris tantum id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: eratq; talis Ægyptijs solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omninò pristinam naturam retinens. quo miraculo Rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cumq; malum cessasset, rursum ad pristinam mentem redijt, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus: plena erat & terra

An.mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

Mosis virga deuorat Aegyptiorũ virgas.

Pharao Hebræos grauioribus operũ difficultatibus premit.

Exodi 6.

Moses Regẽ iterum Hebræos vt dimittat hortatur.

Prima Aegyptiorum plaga: Aqua in sanguinem mutata. Exodi 7.

Exodi 8. 9. Altera plaga, Ranæ.

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

turpi limo ex quo enascebantur, rursusq; in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis ac poculentis nusquam non repertæ, & in cubilibus quoq; passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cum exagitarentur Ægyptij, Rex iubet Mosen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimùm hoc dixit euanuerunt ranæ; terraq; simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cum Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pedunculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neq; lauacris neq; medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua noua peste turbatus Rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cum esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moses & non potius Deus pœnas de Ægyptijs Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tanta copia, vt tota regio malo hoc repleretur: præ quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinæ cederet, sed mulieres quidem cum viris dimittente, pueros verò retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob Regis maliciam in vniuersam gentem seuerè animaduerteret: sed exulceratis intus & in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cum ne sic quidem Rex resipisceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quàm apud alios hyberno tempore, aut in septentrionali regione, verè iam adulto supernè ruens omnes eorum fructus contriuit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt, vt fructuum colligendorum spes Ægyptijs omnibus omninò sit adempta. Quod si Rex stultus tantum, & non etiam malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametsi non ita insaniebat vt causam non intelligeret, tamen tanta malicia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset, quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica commoda sciens volensq; peccare pergeret. itaque tandam Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptijs tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Mose verò negante æquum postulari, alioqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisq; luminis expertes Ægyptijs sunt circumfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu absumerentur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis post tres dies ac totidem noctes, cum nondum flecteretur Pharaothes vt liberum

Tertia plaga, Pediculi.

Quarta plaga, Bestiolæ.

Quinta plaga, Pestis. Exodi 9.

Sexta plaga, Vlcera.

Septima plaga, Grando.

Octaua plaga, Locustæ. Exodi 10.

Nona plaga, Tenebræ.

Mosen Pharao propellit. Exodi 10, 11, 12.

liberum exitum permitteret, his verbis eum Moſes aggreditur, Quousq; re- An.mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.
pugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec eſt a-
liud præter hoc remedium aduerſus mala quibus affligimini. Rex verò iratè fe-
rens hanc dicendi libertatem, minatus eſt eum capite plectendum, ſi poſthac de
hac re moleſtus eſſe pergeret. Reſpondit Moſes, ſe non amplius hac de cauſa
verba facturum, ſed ipſum cum optimatibus Ægyptijs vltrò Hebræos rogatu-
rum vt quàm primùm inde proficiſcantur. atq; his dictis abijt. Deus autem cum
decreuiſſet adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos,
iußit Moſen edicere populo, vt paratum habeant ſacrificium, præparatum
tertiadecima Xanthici menſis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Phar- Xanthicus Macedonibus teſte Suida eſt Aprilis.
muthi vocatur, idem Hebræis Niſan & Macedonibus Xanthicus: vtq; ipſe
Hebræos educat omnia ſua ſecum portantes. ille verò inſtructos prius ad profe-
ctionem, & per ſodalitia diſtributos in vno loco continebat. illuceſcente verò
quartadecima omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos lu-
ſtrabant, aſperſas hyſſopo: & peracta cœna reliquias carnium exuſſerunt, tan-
quam exituri. vnde nunc quoq; ſolenne manet nobis idem ſacrificium, quam fe- Iudæorũ Paſcha tranſitum ſignificat.
ſtiuitatem vocamus paſcha. id tranſitum ſignificat, eo quòd Deus illa die præte-
ritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo percußit. nam peſtis illa nocte abſumpſit Decima plaga, Aegypti primogenitorum hominum & animalium interitus.
primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiã concurreretur à proximis
vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tum Rex accito Moſe man-
dat vt abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus
ſubleuandam. donis etiam Hebræos honorabat, alij quo celerius diſcederent, alij
propter vicinitatis conſuetudinem. atq; hoc pacto exitũ eſt, flentibus Ægyptijs
& pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Iſraelitæ ex Aegypto diſcedunt.
Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita, Cambyſe Æ-
gyptum vaſtante. cumq; abeuntes iter ſtrenuè continuarent, tertia die peruene-
runt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cumq; nihil per viam inuenirent
propter ſolitudinem, macerata farina & modico calore in panis ſpeciem ſolida-
ta ſe ſuſtentabant: quo victu per triginta dies ſunt vſi. neq; enim plus commea-
tus Ægypto extulerant, atq; eum ipſum parcè diſpenſabant ad neceßitatem ma-
gis quàm ad ſatietatem. quapropter in memoriam eius inopiæ feſta per octo dies
celebramus, quos vocamus azymorum. cæterùm multitudo migrantium vnà Azymorum feſtum. Filiorum Iſrael numerus.
cum liberis & vxoribus, vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem ha-
bebant, ſexcentorum milium numerum explebant.

CAP. VI.

Quomodo Moſe duce Aegyptum reliquerunt.

RELIQVERVNT *autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quin-* Tempus exitus ex Aegypto, Exodi 12.
tadecima anno quadringenteſimo trigeſimo poſtquam Abra-
ham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Jacobi migra-
tionem in Aegyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moſes An.mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.
verò annum tunc agebat octuageſimum, & frater eius Aaron
triennio erat maior. deferebant etiam ſecum oſſa Joſephi, ita vt filijs ſuis man- Ioſephi oſſa. Hedio & Ruffinus Cap. 14. al. 11.
dauerat. Ægyptios autem pœnituit quòd Hebræos dimiſiſſent: cumq; rex præ cæ-
teris hanc rem ægrè ferret, totum præſtigijs Moſis imputans, decretum eſt vt
in eos irruerent: & correptis armis reliquoq; apparatu, perſequebantur, retra-

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

Israelitas Aegyptij persequuntur.

Quare Moses Israelitas non duxerit per Palæstinam.

Israelitas ab Aegyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur. Exodi 14.

Israelitici populi ab Aegyptijs concluſi anxietas.

Moſes populum vt Deo totum ſe dedat hortatur.

Quando potiſsimum Deus auxilium afferre ſoleat.

cturi ſi poſſent aſſequi. non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam ſemel exitus illis ſit conceſſus. ſperabant etiam facilè ſe in poteſtatem redacturos inermes & de via laſſos. itaq; obuium quemq; rogantes quatenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoq; viatoribus. Moſes autem hac Hebræos ideò duxit, vt ſi Ægyptij mutata ſententia perſequi eos vellent, pœnas malitiæ violatiq; pacti perſoluerent, néue Palæſtini, quos ob veterem ſimultatem infenſos habebat, de hac profectione certiores fieri poſſent. eſt enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omiſſa via quæ in Palæſtinam ducit, per deſertum via diſpendioſa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obiterq; iuxta Dei mandata in montem Sina populum ſacrificaturum adducere. ſed vbi ad rubrum mare peruentum eſt, ecce Ægyptiorum multitudo circumfuſa in arctum eos compellit. aderant enim ſeptingenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducẽta millia ſcutatorum peditum. hi vias omnes obſederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare concluſis, quo loco mons præaſpretis inuius ad littus vſq; procurrit. atq; ita ne fugæ quidem ſpe relicta Hebræos mare inter & montem obſidione premebant, oppoſitis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cum nec obſidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire poſſent, nec arma adeſſent etiamſi maximè pugnare cuperent, nihil ſupereſſe videbant niſi vt turpi deditione ſaluti conſulerent: quo factum eſt vt Moſen incuſarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus ſignificauerat: minimumq; aberat quin propheta lapidato, contemptisq; per incredulitatem pollicitationibus, deditione in priſtinam ſeruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exaſperabantur, nihil niſi perniciem expectantium, cum eſſent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla ſpes effugij relinqueretur. Moſes autem efferata licet contra ſe turba nulli ſuccumbens difficultati non ceſſabat eis proſpicere, Deo fretus, quem poſt tot libertatis præſagia probabile non erat permiſſurum vt aut delerentur, aut in poteſtatem inimicorum relaberentur. cumq; medius in concione conſtitiſſet, ſic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res veſtras benè ac prudenter hactenus adminiſtraſſet, oportebat & in poſterum ſimilem eius curam & diligentiam expectare: nunc poſtquam Deus ipſe gubernandos vos ſuſcepit, quanta inſania fuerit eius opem non ſperare, qui per me vltrò vobis præſtitit quicquid ad veſtram ſalutem ac libertatem conferre videbatur. imò hæc ipſa difficultas & anguſtia magis vos ad ſperandũ accendere debuerat. ipſe enim vos in arctum hunc locũ concludi voluit, vt ex tanta neceſsitate præter veſtram æquè ac hoſtium opinionem ſeruaret, atq; hunc in modum declararet, non ſolum potentiam ſuam, ſed fauorem etiam quo vos perpetuò proſequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre ſolet, ſed tum potiſsimum quando ſpei ſuperest minimum. ergo huius ope freti, qui poteſt & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neq; propter fugam mari & montibus impeditam animum deſpondete. poteſt enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

Quomodo

CAP. VII.

Quomodo mare sciſſum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit,

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

HAEc effatus ad mare eos Ægyptijs ſpectantibus ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quòd eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre conſultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum eſt, tum Moſes ſumpta virga Deum in auxilium ſupplex inuocat, dicens: Tu Domine ſcis ipſe quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: ſupereſt vt ipſe ſalutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc eſt delatus, tuam voluntatem tuamq́ fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio deſtituti confugimus: ad tuam tantum prouidentiam reſpicimus, quæ ſola nos iratis Ægyptijs eripere poteſt. ſuccurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ ſalutis ad fiduciam & ſpem excita. in difficultatibus conſtituti ſumus, ſed noſtris non tuis. tuum eſt Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic poteſt te iubente aperiri, & illud in terram verti. poſſumus & per aërem ſublimes effugere, ſi ita nos ſeruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repente ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad fugam capeſſendam relinquit. Moſes autem videns adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſſiſſe primus

Moſis ad Deum precatio.

Mare rubrum findi-tur.

progreditur, hortatus Hebræos vt alacriter ſequantur per viam diuinitus datam, & læti prætorito periculo gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubito exortam. illis verò impigrè ſubſequentibus, nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum inſanire eos putabãt in manifeſtam perniciem ruentes. poſtquam verò viderunt eos longè proceſſiſſe, & impune abſq́ omni impedimento iter facere, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri: & præmiſſis equitibus à littore deſcendebãt: iãq́ in aduerſum littus euaſerãt Hebræi, hoſtib. à tergo relictis, quos armis graues ipſa etiã miraculi nouitas nõnihil eſt remorata: ſed cũ incolumes illos terrã tenere viderent, ſibi quoq́

Iſraelitæ incolumes per mare rubrũ euadũt quod Aegyptios inuoluit.

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

eundem euentum pollicebantur. Verum fefellit eos hæc opinio, nescientes nõ quorumuis talem viã esse, sed Hebræorũ tantum, & fugientibus tantum ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cum iam uniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserũt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulgurib. simul intermicantibus: fulmina quoq; deferebãtur, & nihil omnino deerat eorũ quæ ab irato Deo hominib. ad perniciem immitti solẽt: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa cõprehendit. atq; ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidẽ cladis domũ reuerteretur. Hebræi verò vix sui compotes erãt præ gaudio ex tam inopinata salute cõcepto, accedente huc etiã hostiũ interitu, quò maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutẽ vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxiliũ submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totã noctem exegerunt: & Moses carmen laudes Dei & ob præsentẽ fauorem gratiarũ actiones continens hexametro versu cõposuit. Hæc ego vt in sacris codicibus inueni, ita singillatim conscripsi. Nemo aũt mirari debet tanquã incredibilia, si priscis hominibus & ad maliciã etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidẽ heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphyliũ mare cessit, & aliam viã non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad destruendũ Persarũ imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius Regis scripto prodiderũt. Sed de his vt cuiq; libet ita sentiat. Postera verò die cum æstus & ventus arma Ægyptiorũ in littus expulisset in quo tum Hebræi castra posuerãt, Moses id quoq; diuina prouidentia factũ interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viritim distribuit: atq; ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodũ iussum esse iam antè dictum est.

Exod. 15. Carmen & gratiarũ actio Mosis & Israelitarum pro præsenti liberatione.

Pamphylium mare quomodo Alexãdro cesserit dum moueret in Persas.

Aegyptiorum arma ventus in Hebræorũ castra expellit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER TERTIVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI III. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Moses populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.
II. De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obtigit.
III. Raguelis consilium quod genero suo Mosi dedit.
IIII. Moses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.
V. De tabernaculo per Mosem in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.
VI. De arca in qua tabulas legis Moses collocauit.
VII. De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.
VIII. De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.
IX. De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad festa ac sacrificia spectant.
X. Leges de sacrificiis & purificationibus.
XI. Leges belli & consuetudines.
XII. Seditio contra Mosen propter ægestatem & seditiosorum pœna.
XIII. De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

Quomodo

CAP. I.

Quomodo Mōses populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.

An. mūdi 2454. Ante Christum natum 1510.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis offuscauit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebātur: quòd emeticenda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremā inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus, idonea. erat enim tota squalida, & nihil omninò humoris habens, vnde fructus prouenire solent. talem autem viam necessariò sunt ingressi, cùm aliam non possent, deferebantq; secum aquam priusquam desertum intrarent haustam duce ita præmonente. qua absumpta puteos magno labore propter duriciem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vicioſas nomen fecerunt Mar, amarorē vocabulo significante: ibiq; lassis de via & cōmeatu quoque iam absumpto inopiam sentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus forte repertus, qui tametsi tantis copijs non posset sufficere, nonnihil tamen solatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inuenturos. hæc ipsa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solum, sed ne iumento quidem. Moses autem videns eis animum cecidisse, nec habens quod diceret, non enim erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex aquo periclitabantur, ægrè expediebat consilium populi miseriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infantibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se despiceret, vtq; salutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt in Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum. ferebat enim palmas. vt verò propius est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæq; non admodum proceræ propter loci aridit atem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ subministrarent. quare ad egerendam arenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoq; nō multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam absumptum desiderabant, & cùm nihil alimentorū in terra deserta inuenirent, minimū à desperatione aberant: atq; ita præsente egestate

Israelitæ in deserto aquæ penuria laborant.

Mar amarorem significat. Exod. 15.

Moses Deum orat vt aquam vitiosam potabilem reddat.

Israelitę in Elym perueniunt, vbi contra Mosen ob commeatus penuriam murmur exoritur. Exod. 16.

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

egestate præteritorũ tam Dei quàm Mosis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinẽ & tam acriter in se concitatã animaduertens, fretus Deo & cõscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intentantes: cumq; singularem quandã gratiã in vultu præferret, populariq; facũdia cum primis polleret, exorsus est irã eorũ mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorũ beneficiorum memoriã abijcerent: vtq; à difficultate tunc premente animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionẽ cumulati fuissent. nunc quoq; expectarent eum bonum exitũ procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorũ fortitudinem, patientiã & gratitudinem, vtq; appareat præteritáne an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendũ igitur ne ob intolerantiam atq; ingratitudinem diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Ægyptũ reliquissent, contemnant, & se ministrum eius iniquis odiis persequantur, præsertim cùm hactenus in nullo eorum quæ Dei iussu gerenda susceperat, deceptos se queri possint. Enumerat deinde singillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo item refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipsi quidem per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos verò internecione deletos inspectauerint: & quomodo in eam vsque diem inermes, Deo præbente armorum quoque copiam sibi comparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius prouidentia desperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandumq; non esse serum auxilium quantumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur: & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem probari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarũ inopiam sustinere valeant, an potius more pecudum dominis in suum vsum pascentibus seruire malint. Se quidem non tam sibi priuatim timere, cui casu iniustè nihil mali accidere possit: quàm ipsorũ incolumitati, si per istam lapidationem facta & consilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & supplicationes confugit: & conscensa quadam specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius solius manibus salus populi reposita esset: vtq; propitius veniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò curæ sibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moses descendit ad multitudinem: illi verò animaduertentes promissionibus diuinis latum, & ipsi posito mœrore vultus hilares assumpserunt. tum ille stans in medio concionis, ait se præsenti necessitati à Deo remedium afferre: nec ita multò pòst magna vis coturnicũ, quod genus auium præ cæteris Arabicus sinus alit, superato interiacente mari longo volatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moses rursum ad supplicationes vertitur ob auxilium

Moses populum vt animum ad Dei dona ac gratiã vertant hortatur.

Moses Dei beneficia populo Israelitico exhibita enumerat.

Moses opem Dei implorat.

In Hebræorum castra coturnices Deus immittit.

lium à Deo promiſſum ſimul atq; exhibitum: qui ad hunc modũ paſtis, alia mox alimenta demiſit. nam interim dum Moſes precabundus palmas attollit, ros de cælo delabitur: qui cum manibus eius hærens concreuiſſet, ſuſpicatus ille hanc quoq; alimoniam à Deo demitti, deguſtat: lætusq; re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempeſtate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cælo deſcendere, ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatum offert, vt experti crederent. illi verò ad eius exẽplum nouo cibo læti fruebantur, qui ſuauitate ad mellis dulcedinem accedebat, aſpectu verò ad aromatis ſimilitudinem quod bdelliũ dicitur, magnitudine coriãdri ſemini ſimilis: eumq; proſe quiſq; certatim colligebant. ſed mox edicto admonentur, vt ex æquo aſſaronis menſuram quotidiè colligerent: non enim defore hoc cibi genus, quod eò factum eſt ne infirmioribus deeſſet, dum robuſtiores per auaritiã plus ſatis colligunt. quod ſi quis contempto edicto vltra præſcriptũ modũ collegiſſet, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Manna Iſraelitas Deus cibat.

Edictum quantum Mãnæ quotidiè quilibet colligeret.

vltra aſſaronem ſequẽti die ſupererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptũ: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura eſt, vt qui hunc habet alium nõ deſideret. Quin & noſtris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodũ olim in Moſis gratiã Deus id alimentum demiſit. hoc Hebræi Manna vocant. nam hæc vox Man, in noſtra vernacula eſt percontatiua, quid hoc eſt interrogans. atq; ita perpetuum gaudium ac ſecuritatem per hunc cibum ſunt adepti, quo per annos XL. *deinceps ſunt ſuſtentati: tantum enim temporis in deſerto hæſerunt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt caſtris motis, poſtquàm in Raphidim peruenerunt extrema iam ſiti laborabatur: eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datũ eſt, & tunc in regionem omnino aquis carentem incidẽrũt. Rurſum igitur Moſi iraſcebantur. ille verò declinato aliquantiſper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans vt qui cibum in egeſtate dederat, nunc potum quoq; in extrema neceſſitate largiretur tantum non ſiti deficientibus, quandoquidem ſolus cibus in hoc*

Manna quid ſignificet.

Exod. 17. Iſraelitæ 40. annos Manna ſuſtentati.

Iſraelitæ in Raphidim perueniunt, vbi laborant ſiti.

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

rerum ſtatu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moſi daturũ ſe fontem & aquarum abundantiã vnde minimè ſperarent: iubetq; vt virga feriens petrã in conſpectu ſitam, inde peteret ea quæ deſiderabant. velle ſe vt per ocium & abſq; labore potum adipiſcantur. His acceptis à Deo Moſes reuertitur ad populum præſtolantem & intentis oculis ſe ſpectantem. iam enim videbant à ſpecula deſcendentẽ. qui poſtquàm reuerſus eſt, ait Deũ eos ex hac etiã neceſsitate liberaturum, & inſperato modo ſalutem largiturũ, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, ſi laſsitudine ac ſiti enectis petra eſſet excidenda, Moſes ferit eam virga, quæ eueſtigio debiſcens aquam euomuit copioſiſsimam ſimul ac limpidiſsimam. illi verò inopinato ſpectaculo attoniti, vel aſpectu ipſo recreabantur: moxq; magna cum voluptate bibebant, quòd eſſet dulcis & qualem diuinitus datam eſſe conueniebat. quapropter & Moſen plurimi faciebant, quẽ Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per ſacrificia gratias referebant. Teſtantur autem ſacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moſi prædixerit petram ex ſe aquam profluentem eſſe edituram.

Moſes virga petram ferit & larga profilit vnda.

CAP. II.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraelitis inde obtigit.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Exod. 17.

HEBRÆORVM autem fama longè lateq; diuulgata, rumoribusq; de his per omnes gentes circumquaq; ſparſis, nõ mediocris metus accolas eius regionis occupauit: & miſsis vltrò citroq; legationibus adhortabantur ſe inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam, ſi modo poſſent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis inſtigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocanturq; Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſsimi. Horum Reges & ſe inuicem & finitimos ad Hebraicũ bellum concitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priuſquàm vires eorum augeãtur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipſorum ceſſatione concepta priores bellum aggrediantur, tutò poſſe opprimi. conſultiusq; eſſe in deſerto eorum conatus vlciſci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentium, initijs aduerſariorum potentiæ quàm primum obſtare, nec expectare dum quotidianis ſucceſsibus in maius augeatur, & potius curare ne in diſcrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Poſt huiuſmodi legationes decretum eſt communi conſilio, vt Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moſes quàm motum aliquem indigenarum: ergò cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiſo & imparato cum inſtructiſsimo hoſte confligendum erat: hortatur vt Dei ſententia freti, cuius auſpicijs libertatẽ ſeruituti prætuliſſent, nihil aliud quàm victoriã cogitarent: néue reputarent quòd armis, pecunijs, cõmeatu & alijs huiuſmodi præſidijs ſint inferiores, ſed cùm Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperent ac ſi humanis etiam opibus eſſent longè ſuperiores. nec ignorare illos quantus ſit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: eumq; fauorem ſatis declaratum dum famem ac ſitim prodigioſè ab eis depellit, dum mari & monte incluſis inſperatum effugium expedit. ad hæc tantò magis ad victoriã aſpiran-

Amalecitæ mouent in Iſraelitas.

Moſes populum, vt nihil aliud quàm victoriam cogitarent, hortatur.

aſpirandum, quòd poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatiſq; tribunis & optimatibus, vniuerſos & ſingulos hortatur, iuniores quidem vt grãdiorum dicto audiãt, hos verò vt omnes imperatoris ſui nutus obſeruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & vltrò Moſen rogabant vt ſe cõfeſtim in hoſtem duceret, néve intempeſtiua cunctatione alacritatem militum hebetaret. tum ille ſelectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Ieſum præficit Naueci filium è tribu Ephraimitide, virum manu ac conſilio iuxtà promptum, & pietate inſignem, & a Moſe præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita diſponit ne ab aquatione intercludi poſſit, plures etiam ad præſidium caſtrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium ſe expediunt, & armis ſimul ac corporibus curatis, intenti ſignum claſsico per Moſen dari expectant: qui & ipſe pernox cum Ieſu conſultabat, eumq; de inſtruendis ordinibus admonebat. appetente verò iam die, hortatur ducem vt ſpei de ſe conceptæ reſpondere ſtudeat, & re feliciter geſta exiſtimationem ſibi apud milites comparare. ſimiliter Hebræorum optimum quenq; priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita inſtructos & animatos Ieſu & Deo committit, ipſe montem aſcendit. iamq; ad manus ventum erat, pugnabaturq; ſtrenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moſes erectas manus

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Amalecitas fundunt fugantque Iſraelitæ.

tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabantur. Moſes verò extenſione manuum laſſatus, cùm obſeruaſſet quotieſcunque manus demitteret, toties ſuos non ferentes hoſtis impreſsionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & ſororis Mariames maritum Vronem, vtrinque aſtantes manus ſibi indeſinenter ſuſtinere, neque permittere vt per laſsitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuiſſentq; internecione deleti Amalecitæ, niſi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum ſalutem ſibi quæſiſſent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus noſtris contigit. nam &

Ioſua Iſraelitarum Dux deſignatur.

An. mũdi 2454. Antè Christum natum 1510.

occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaq; de-

Israelitæ prædã opimam ab Amalecitis reportant.

gentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. namq; castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantum ea victoria profuit, sed in futurum etiã. non solum enim corpora aduersariorum, sed animi quoq; eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaq; gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ nõ mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa æramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliaq; supellex castrensis, & varia præda iumentorum & impedimentorum quæ exercitũ sequi solent. quin & audaciores multò successus hic Hebræos reddidit, & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil nõ sibi pollicentes si virtutem strenuè colerent. Et hoc quidem prælium talem exitum est sortitum. Sequenti verò die Moses cæsorum cadauera

Spoliorũ & præmiorum distributio.

spoliauit, arma quæ fugientes abiecerant collegit, & illis, quorum opera insignior fuerat, præmia distribuit, Iesumq; ducem pro concione collaudauit, milite per acclamationes laudem viri comprobante. adeoq; incruenta fuit hæc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cum hostiliũ cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, arã DEO VICTORI posuit: prædixitq; internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, idq; in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epinicijs celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant, iam enim creuerat armatorum numerus. & ad hunc mo-

Amalecitas internecione delendos prædicto.

Israelitæ ad montem Sina perueniunt.

dum paulatim procedentes, tertio mense pòst quàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Mosi dedit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Exod. 18.

Raguel ad Mosen, in desertum Sinai pernenit.

VM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Mosen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebantur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Mosis eius seruatoris cecinit, cuius auspicijs tot viri boni ac fortes regerentur. Sequenti autem

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

die Raguel videns Mosen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse nõ existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebãt æquo animo sententiã ferentibus) tunc quidẽ siluit, neminẽ volens impedire quò minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit,

Raguel siue Iethro Mosis socer ex Israelitis iudices deligendos consulit.

vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit : consuluitq; vt minores causas alijs cognoscendas cederet, ipse verò tantum Reipublicæ negocia tractaret. non deesse enim Hebræis & alios dijudicandis litibus idoneos : curam verò tot millium salutis sustinere posse neminem, nisi Mosi similem. itaq; cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipsi parcens, permitte alijs vt ipsi inter se lites ex iure dirimant: tu verò diuino tantum cultui deditus esto, quò facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, vt lustratis ac recensitis copijs eas in dena millia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: easq; rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris : itemq; in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Judices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragijs creabis, qui de controuersijs eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atq; hoc pacto neq; Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis.

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

Hoc Raguelis consilium Moses libenter admisit, fecitq; quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neq; autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli adscribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoq; virtutem ipsius conijcere liceat: de qua suis locis sæpè nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moses pro concione ait se ire in montem Sina colloquuturum cum Deo & aliquid vtile eis inde reportaturum : iubetq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, viciniores Deo futuri.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Moses soceri consilium admittit

CAP. IIII.

Moses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

His dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautesq; præruptas non ascensus tantum hominum, sed aspectus quoq; ipsos defatigantem, vt non immeritò propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatũ prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset à Deo reportaturus: atq; interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Mosem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam benè ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur, & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur. atq; in hunc modum duobus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primùm præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquũ cælum circunquaq; clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehemẽti ruebant, & fulgura simul crebro micantia

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Moses Syna montem ascendit.

An.mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

terrebant. fulminaq; elisa significabant Mosen ex sententia cum Deo propitio conuenisse. Hæc lecturi vt cuiq; placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia conscripta habentur. Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate, eiusq; horrendo strepitu aures feriente supra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebro Deus eum inuiseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Mosi, & illo per iram Dei sublato, se quoq; simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moses exultans lætitia, vultuq; ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repentè metus omnis abijt, inq; locum eius spes magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conuenisse animaduertit, è superiore loco, vt ab vniuersis exaudiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum nunquam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quoq; tempore me legatum vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum perq; eius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quodq; humanam linguam audituri estis: sed expendentes mandatorum bonitatem ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui vt vestra cõmoda prouehat, me internuncio ad vos vti nõ est dedignatus. Non enim Moses Amarama & Iochabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labi fecit, & Ægyptiorum contumaciam tam varijs calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos calitus excogitauit, qui potum desiderantibus è petra scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsumfructum accepit, per quem Noe diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chananæa terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Jacobus XII. *honestissimis filijs est ornatus, per quem Josephus in Ægyptiorum præsidem euasit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruentes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritisq; hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentem eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaq; omnes audiebant vocem è sublimi descendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis euulgare, sententias tantum eorum indicabimus. Docet enim nos*

Horrenda fulmina in monte Sina.

Mosis ad Israelitas oratio.

Populus Israeliticus Deum de monte Sinai loquẽtem audit.

Decem præcepta, Exodi 20. Deuter. 5.

Primum præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.
Secundum, Nullius animalis simulacrum adorandum.
Tertium, Non temerè iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.

Sextum,

Sextum, Acade abſtinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falſum teſtimonium.
Decimum, Nihil alienum concupiſcendum.

An. mūdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Hæc vbi multitudo læta ex ipſo Deo ſicut Moſes prædixerat audiuit, dimiſſa Exodi 21.
eſt concio. Sequentibus autem diebus ſæpius ad ducis tentorium ventitantes po-
ſtulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges
tulit, & quid quóue modo agendum eſſet per idem tempus præſcripſit, ſicut ſuo
loco dicetur. ſed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his
commentaturus. Eodem ferè tempore Moſes rurſum in Sina montem aſcen- Exodi 24.
dit, præmonito antè populo: nam & ſpectare eos aſcenſionem ſuam voluit. cumq;
diutius moraretur, per XL. *enim dies abfuit, cœperunt ſoliciti eſſe, ne quid gra-* Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moſes moratur.
uius illi accidiſſet. neq; in tot ærumnis aliud quicquam eos ſic contriſtauit, vt in-
teritus Moſis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à beſtijs
iactant, maximè qui minus eum amabant: alij raptum à Deo videri malunt.
qui verò prudentiores erant, inter vtranq; ſententiam ancipites, quòd alterum
ab humanis caſibus non alienum, alterum viri illius virtuti conuenientius vi-
debant, ipſius ſortem ſatis æquo animo ferebant: ſuam autem vicem dolebant,
quòd tali præſide ac patrono eſſent orbati, qualem alium inueniri credebant im-
poſsibile: & neq; ſolicitudo ſperare eos ſinebat, neq; ſpe adempta non dolere pote-
rant. ac ne caſtra mouere quidem audebant, reditum expectare iuſſi. tandem XL
diebus totidemq; noctibus elapſis reuertitur, nullo interim humano alimento de- Quadraginta dies & hoctes Moſes ieiunat.
guſtato: aduentuq; ſuo tota caſtra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouiden-
tiam illis adeſſe ſignificans, & rationem benè ac beatè viuendi ſe per eos dies
didiciſſe. poſtulareq; Deum vt tabernaculum ei faciant, quò deſcenderet quo- Exodi 26.
ties placeret, quod etiam migrantes ſecum circumferre poſſent, vt non ſit opus
amplius in Sina aſcendere, ſed interuiſitans crebrò & tantum non cohabitans
præſto ſit votis eorum ac deprecationibus. menſuram quoq; & formam taber-
naculi ſibi permonſtratam, nihilq; ſupereſſe, niſi vt ad eius fabricam quam pri-
mùm ſe accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta Duæ tabulæ Moſis.
inſcripta, in ſingulis quina. erat autem Dei manus ea ſcriptura. Illi verò præ- Exodi 35.
ſentia ſermoneq; Moſis læti pro ſe quiſq; certatim ad ſtructuram tabernaculi Iſraelitæ læti certatim ad ſtructurã tabernaculi conferunt.
conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiem ligneam elegantem & con-
tra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina, par-
tim punicea tinctura, quaſdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore
infectas, adhæc lanas eiſdem coloribus tinctas, & linum byſſinum. lapillos quoq;
pretioſos, qui ad ornatum auro includi ſolent, atq; inſuper vim magnam odo-
ramentorum. nam huiuſmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambula-
torio templo & portatili differebat. ergo poſteaquam iſta ſpecies ambitioſæ ſunt
collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domeſticis fa-
cultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, ſed tales vt
non alij deligendi fuerint, etiamſi populi ſuffragijs res commiſſa fuiſſet. Eorum
nomina etiam nunc in ſacris codicibus extant: Beſeleel ex tribu Iudæ, Vronis fi- Exodi 36. Beſeleel & Eliab Architecti tabernaculi.
lius & Mariammes, quæ erat ducis ſoror: & Eliabus Iſamachi, tribus Danidis.
plebs autem tanta alacritate operam & impenſam offerebat, vt edicto coercen-
di fue-

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

Edicto plebs coercẽda, ne quicquam amplius ad tabernaculi structuram offerant.

di fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus. ita enim fabricatoribus est visum. atq; ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Mose & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quantum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierum circa vestes sacerdotales, & cætera quæ vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

CAP. V.

De tabernaculo per Mosem in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

Exodi 36. Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Moses in deserto tabernaculum erigit. Atrium tabernaculi primum.

OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis & æramentis ac textilibus, Moses indicto festo & sacrificio pro cuiusq; opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimensus latitudine L. *cubitorum, longitudine* C. *vallos æreos statuit altos quinq; cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere* X. *In vno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases verò aurata & mucronata, imæ hastæ similes, ex ære factæ & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteum deinde byssinum molliſsimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totumq; eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atq; hoc modo se habebant septi tria latera. quartum verò latus* L. *item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinq; habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere stabant tres valli benè firmati. erant autẽ & illi linteo è byſſo contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinq; altum, ex purpura byſſoq; & hyacintho cõtextum, variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium aneum, basi ex eadem materia superpositum, vnde sacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum septum atrij se habuit. Tabernaculum autem statuit in eius medio versum ad orientem, vt sol surgens radios in illud mitteret: eratq; longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat australis, alter ad septem triones obuersus. tergum ad occidentem spectabat, attolebatur q; tantum, quantũ in latitudinem patebat. Erant q; tabulæ lignea vicenæ ex vtroq; latere quadrãgulæ, craſsitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis cõtectæ: & singulis tabulis inerant cardines bini immiſsi per duas bases quæ erant argenteæ, & in suis foraminibus tabularum cardines suscipiebant. Parietis verò occidentalis tabulæ sex erant, intus & extra deauratæ, inter se omnes ita compaginatæ, vt vnus paries esse videretur. Ex lateribus autẽ tabulæ erant vicenæ, quarum latitudo habebat mensuram vnius & dimidij cubiti, craſsitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. posterioris verò parietis nouẽ cubitos sex tabulæ faciebant quibus coniunctæ sunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito sectæ, quas angulares posuerunt ad instar maiorum tabularũ. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, veluti quibuſdam radicibus confixos per ordinem,*

Tabernaculum.

ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes im- An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.
miſsi, ſinguli cubitorum quinq;, tabulas coniungebant: intrabatq; caput vectis vnicuiuſq; in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, incaſtrationibus factis & immiſsis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim aliósue impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſsitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atq; hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſa- Sanctuarium.
cerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſsibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinq; æreis baſibus innixas. poſt hæc velà ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo, coloribus diſtincta. horum primum cubita decem quaquauerſum patebat: quod per columnas eſt diſtentum, quæ adytum à reliquo ſpatio diſparabant, & à cõſpectu hominum excludebant. totumq; hoc fanum vocabatur ſanctum, adytum verò vltra IIII. *columnas ſi-* Tabernaculi diuiſionis ſignificatio.
tum dicebatur ſanctum ſanctorum. fuitq; hoc linteum omnis generis floribus Exodi 26. Templum ſanctum. Sanctum ſanctorum.
quæ terra fert alijsq; ornamentis picturatum, exceptis tantum animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura priori par, circa ingreſſum ſitas quinq; columnas tegebat: quod à ſummo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis ſuſtinebatur, & acceſſum ſacerdotibus ſubintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par ſed & è lino contextum, anulis à funiculo per tranſuerſum pendens: quod aliquando adducebatur, aliquando feſtis præcipuè diebus reductum populi proſpectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum ſerenis obiectu ſuo picturatum illud velum à tempeſtatibus protegebat. vnde mos manſit etiam poſt templum exædificatum, vt velum huic ſimile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulea quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenumoctonûm cum vncinis aureis qui contiguorum anulis ita inſerebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extenſa fanum ſupernè obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetaſmata vndecim æquè lata, ſed longiora, videlicet triginta cubitorum ſingula, è pilis eadem ſubtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine ſuo vſque terram fuſa inſtar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vſum ſupra denarium numerum erat adnexum. hæc rurſus ab alijs è pellibus conſutis contra æſtus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo ſpectantibus res erat miraculo digniſsima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm ſi cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, ſicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempeſtates obiecta.

CAP. VI.

De arca in qua tabulas legis Moſes collocauit.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Exodi 37.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

De arca ſacra Deo.

TABERNACVLO *autem hunc in modum conſtituto, etiam arcam Deo ſacram inferunt, è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hæc vernacula noſtra lingua dicitur Heoron, figura tali. longitudo eius erat quinq; palmorum: altitudo verò & latitudo trinûm palmorum: eratq; intus & extra tota laminis aureis incruſtata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroq; autem longiore latere inerãt anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinq; traiecti, vt quoties opus eſſet quocunq; transportari poſſet. neq; enim à iumentis vehebatur, ſed ſacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impoſitæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubeus appellant, ea ſunt animantia volucria, noua ſpecie nec vnquam cuiquam hominũ viſa: quæ Moſes in Dei ſolio viderat figurata. in hanc arcam repoſuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in ſingulis paginis duo cum dimidio: ipſamq; arcam intra adytum recondidit.*

Cherubin.

Legis tabulæ in arca.

CAP. VII.

De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Menſa.

IN *fano autem menſam collocauit Delphicis nõ abſimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam ſuſtinebant pedes dimidia ſui parte inferiore per omnia pedibus ſimiles, quales lectis Dorienſes addere ſolent: ſed ſupernè quadrangulares erant. habebat autem q; circumquaque labrum quatuor digitis tàm infernè quàm ſupernè prominens. & per ſingulos pedes inerant anuli ferè circa ſummum pedem: adhibebanturq; vtrinq; duo ceu manubria è ligno firmiſſimo deaurata, quæ non per circulum vtrũq; vt vectes traijciebantur, ſed ſibulato morſu menſæ labrum ſupernè, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocũq; opus eſſet præbebant. hæc ſolebat deponi in fano verſus ſeptentrionalem parietem nõ longè ab adyto. & in ea diſponebantur duodecim panes non fermentati, ſeni è regione ſibi duobus ordinibus oppoſiti, mundiſſimi confecti è farina duorum aſſaronum, quæ menſura Hebræorum ſeptem cotylas Atticas continet. ſuper panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. poſt ſeptẽ verò dies alij panes inferebantur, feſto quod nos vocamus ſabbatum: cuius ritus cauſa aliàs eſt à nobis indicanda. Ex aduerſo menſæ propius meridianũ parietem ſitũ erat candelabrũ ex auro fuſili ſed non ſolido, pondo minarũ centum. hoc pondus Hebræi cincharas, Græci talentum ſua lingua nominant: eratq; diſtinctũ globulis, lilijs, malis punicis, craterculis ab vna baſi in altũ aſſurgentibus, in ſeptẽ ramos diffiſſis iuxta numerum ſolis & reliquorũ planetarum. exibat autem in ſeptem capita ordine inter ſeſe reſpondentia: quibus imponebantur ſeptem lucernæ ſecundum totidem planetarum numerũ: reſpiciuntq; ad orientẽ & meridiẽ, candelabro obliquè poſito. inter hoc & menſam vt dixi ſita erat arula ſuffumigatoria, & ipſa è ligno imputribili, ſed ſolida lamina circũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla, ſuper quam ſtabat foculus corona aurea circumquaq; cinctus: cui anuli inerant cũ ſuis vectibus, quo per viã à ſacerdotib. deportari poſſet.*

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Candelabrum aureũ.

Ara ſuffumigatoria.

Sed

Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoq; lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinq; cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata, cratem pro foculo superpositam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum supernè decidebat, quòd basis nulla subesset. ad aram verò præstò erant infundibula & phialæ, thuribulaq; & crateres cum instrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro purissimo.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509. Exodi 38.

CAP. VIII.

De Pontificali ac Sacerdotali ornato.

ET tabernaculum quidẽ cum paratu suo sic se habebat. nunc restat dicendum de vestitu tam reliquorum sacerdotum quos illi chaneas vocant, quàm pontificis, quem anarabachẽ nominant, sic summum sacerdotem significantes: ac primùm de vulgo sacerdotum. Sacerdos sacris operaturus purus iuxta legem & castus accedens ante omnia manachasen quem vocant induitur: quasi dicas constrictorium. est autem subligar circa verenda, consutum è byssoretorto: in quod pedibus insertis subducunt velut dimidiatas bracas, atq; ita circum ilia constringunt. super hoc induit linteam interulam byssinam è duplicata tela confectam, chetomene nostris vocatur, significatq; ea vox lineam. linum enim vocamus chethõ. id indumentum est tunica talaris corpori astricta, habens manicas circa brachia & ipsas strictas, quæ accingitur circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt serpentis exuuiũ videri possit. floribus etiam picturatur puniceis, purpureis, hyacinthinis & byssinis: stamen verò è sola byssoconstat: quæ semel atq; iterum circa pectus reuoluta ad talos vsq; defluit, tantisper dum sacerdotes à sacris feriantur: idq; ad ornatum conferre videtur. cùm verò sacris est ministrandum, ne ventilata sit impedimento super humerum læuum reijcitur. hanc zonam Moses nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato emian dicimus. sic enim illi nominant. sed tunica nusquam sinuatur, habetq; circa collum amplam aperturam, cuius oræ uncinis à pectore & à tergo committuntur: massabazanem vocant. super caput autem gestat pileum non fastigiatum, neq; totum caput comprehendentem, sed paulò plus quàm mediũ. hic vocatur masnaemphthes. est autem tali paratu, vt videatur vitta linea sæpè in orbem replicata & consuta, quam supernè alia tela integit vsque ad frontem descendens, & per superficiem verticis futurarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter sacrificandum delabatur. Et sacerdotum quidem ornatus in genere est talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, sed superinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam nostrates methir nominant: astringitq; eam zona coloribus supra dictæ simili, nisi quòd auro intertexta. cæterùm ima vestis ornabatur limbo effigie malorum punicorum distincto, à quo tintinabula aurea sic dependebant, vt medium esset quodq; malum punicum inter duo tintinabula situm, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non constat è duobus segmentis, vt suturas habeat in humeris ac lateribus: sed vnica tela in longum contexta aperturam in summo habet non transuersam, sed in longum descendentem à tergo & ante vsq; ad medium pectus: cui decoris causa assuta est fimbria ne scissura appareat. eodem modo quà manus exeruntur est scissa. Super hanc terram etiamnum induit vocatam ephoden,

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Exodi 39. Vestitus sacerdotũ.

Manachases.

Chetomene.

Abaneth.

Massabazanes.

Masnaemphthes.

Pontificis ornatus.

Methir.

Ephod.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex varijs coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoq; ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdemq; coloribus, quibus ephodes, variegatum.

Eſſen ſiue Logion.

id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt ad amußim ſpacium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino ſuturam explente. in vtroq; autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomiden adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroq; lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerũ obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme preciũ incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, cõſertæ coronulis aureis ita vt ex-

cidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbũculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. Cum autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarũ ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes è textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorũ: quarum catenarũ ſummitas aſcendens reducitur poſt tergũ, & circulo qui eſt a tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephoden ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta, quæ totum complexa rurſumq; ſupra ſuturam nodata, deorſum propendere ſinebatur. omnes aũt fimbriæ quibuſdam oris fiſtuloſis vtrinq; includebantur. Porrò pileo, quali cæteri ſacerdotes, vtebatur: ſuper quem extabat alius conſutilis ex hyacintho variatus. hunc au-

rea

rea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabãtur calyculi aurei, qua- An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.
les videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum her- Pontificis aurea corona triplex.
barios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando nõ satis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiam describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpè in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vestiturq; tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quãtus articulus minimi digiti, circumferentiam habens crateri similem. quod ipsum clariùs faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundũ dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrũ exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi vt in malo punico aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert Sideritis.
qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddã latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atq; hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & Sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinũ quendam virum fuisse, & falsò nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus Sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat: hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur. tertiam verò partem soli Deo designauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim menses diuisum. & cum candelabrum è septuaginta partibus composuit, duodecim signa per quæ planetæ feruntur subindicauit: & per septem lucernas impositas totidem planetarum cursum. vela quoque è quatuor coloribus contecta elementorum naturam designant. nam byssus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore sit fucata. aërem verò hyacinthus repræsentare videtur: sicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum sit lintea, terram similiter significat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, sicut tonitrua per tintinabulorum strepitum. epomis etiam vniuersi huius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum accessit, sicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. essen quoque in eius medio est insertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, oceani similitudinẽ habet, qui vniuersa circumplectitur. duo præterea sardonyches in vestitu pontificis pro fibulis additi, solis & lunæ significationem habent. gemmarum etiam duodenarium siue ad menses retuleris, siue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacũ vocant, Significatio tabernaculi fabricæ & Sacerdotis ornatus.

An. mūdi 2455. Ante Christum natum 1509.

nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli significatio videtur esse, cùm sit ex hyacintho confectus: alioqui non sustineret Dei nomen: & corona illustratur aurea propter splendorem quo maximè Deus delectatur. atq; hæc in hunc modum interpretati sumus per occasionem, ne latentem in his legislatoris sapientiam vltrò dissimulare videremur.

CAP. IX.

De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad festa ac sacrificia spectant.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Exod. 28. 29. 30. 40. Aaroni Mosis fratri Sacerdotium confertur à Deo.

His ita peractis, priusquam dedicarentur apparuit Deus Mosi, iussitq; vt Sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione recensuit virtutes illius, & quàm studiosus esset publicorum commodorum, pro quibus toties in salutis etiã discrimen venire non dubitasset. Cumq; omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipsis præ se ferrent, Viri, inquit, Israelitæ, opera iam sunt absoluta, qualia vel Deus popposcit, vel nostræ facultates præstare valuerũt: & quoniam scitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia prospiciendum est quis sit idoneus sacerdotio, qui sacra curet & pro vobis vota faciat. quòd si res arbitrij mei fuisset, mihi ipsi honorem hunc adiudicassem, tum quòd ita natura comparatum sit vt quisque sibi optimè velit, tum quod mihi conscius sim laborum pro repub. susceptorum, quibus tale præmium iure meo reposcere possem. Nunc Deus ipse cuius est sacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eiq; sui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iustitia in toto populo præmineat: cui iam ante vestem sacratam & curam sacrorum altarisq; sui destinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, eo libentius exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij 1111. *Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorumq; vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantq; id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & Sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate Lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat*

Aaronis filij. Exod. 37.

Siclus.

Israelitarum ætatis annorum viginti & supra vsque ad annũ quinquagesimũ numerus.

Vnguentũ sanctum. Sacrificia.

tebat autem bis in die ſuffitum facere, ante ortũ & circa occaſum ſolis: & oleum purificatum ad lucernas ſeruare, quarum tres in ſacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ ſub veſperam accendebantur. Porrò omnibus iam abſolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beſeleel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipſi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beſeleel. inſumptumq; eſt huic fabricæ tempus menſium ſeptem: quo tranſacto primus annus ab exitu ex Ægypto eſt expletus. Initio verò ſequentis anni menſe Xanthico Macedonum, Hebræorum niſan, nouilunio tabernaculum dedicatum eſt, & quicquid vaſorum in eo fuerat. Statimq; Deus indicauit gratum ſibi eſſe & non ſuperuacaneum laborem Hebræorum, præſentem ſe ſano ſuo hunc in modum declarans. cum cælum eſſet aliàs ſerenum, ſuper ſolum tabernaculum caligo deſcendit, non quidem tantæ quantæ ſolent eſſe hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aſpectum humanum tranſmitteret: iucundusq; ros diſtillabat ab ea, præſentiæ Dei fidem populo aſtruens. Moſes autem diſtributis prius in fabricatores tanti operis pro cuiuſque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præſcriptum, taurum & arietem, hadumq; pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri ſoleant, dicã dum ſacrificijs tractabo, & quæ victimæ ſolidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde ſanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aſperſit, purificãs eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent Sacerdotes. atque hoc modo per ſeptem dies ipſos & veſtes eorum curabat: tabernaculum item & eius vaſa vnguento ſicut iam dixi confecto, & ſanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus ſuum mactatorum. octaua autem die feſtũ indixit, & ſacrificare vnumquenq; pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant, quibus ſuper aram impoſitis ſubito ſponte ſua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inſpectante populo omnia flãma abſumpſit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generoſe pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non ſine Dei voluntate factum. Ex quatuor filijs quos dixi, ſeniores duo Nabadus & Abius, cum in aram intuliſſent victimas non iuxta præſcriptum Moſis, ſed quales antea ſolebant, combuſti ſunt flamma in eos conuerſa, & vultus ac pectora eorum depaſcente: nec ſuccurri potuit quin ita occumberent. Moſes autem iuſsit patrem eorum ac fratres ſublata cadauera extra caſtra deferre, atque ibi honorificè ſepelire: totusq; populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: ſolos fratres ac patrem Moſes voluit à mœrore abſtinere, & potiorem Dei honorem quàm ſuam triſtitiam habere. iam enim ſacrum amictum Aaron geſtabat. Cæterum Moſes recuſatis omnib. honoribus à populo ſibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius aſcendebat, ſed in tabernaculum ventitãs oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perſeuerans, neq; quicquã præter reip. curam præ aliis ſibi vendicans. Leges præterea ſcribebat & viuendi rationem, quam ſeruantes & Deo placere poſſent, & ipſi inter ſe ſocialiter & pacatè viuere: atq; hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicã autem & de illis legibus ſuo loco, nunc illud ſuccurrit, quod in mentione Sacerdotalis ornatus omiſſum non oportuit. nam ea veſtis omnem ſub prophetiæ prætextu impoſturarum occaſionem ademit his qui illa vtebantur: liberumq; Deo vel adeſſe Sacerdotibus, vel nõ, omnib. & popularibus demonſtrauit, & exteris

An. mũdi 2455 Ante Chriſtum natum 1509.

Beſeleel.

Exod. 45. Tabernaculũ in deſerto dedicatum primo die Aprilis, anno ſecundo exitus ex Aegypto, mundi cõditi 2455, ante natum Chriſtum 1509.

Tabernaculi & Sacerdotum dedicatio.

Leuit. 8.

Leuit. 9.

Sacrificium ſponte ſua accenditur.

Leuit 10.

Nadab & Abiu Aaronis filij combuſti.

An. mūdi 2455. Ante Christum natum 1509.

Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum.

& exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent. Ex lapillis enim quos Pontifex in humeris gestabat (sardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantumq; fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conspiceretur, idq; prater naturam suam & consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas esseni gestat, in bello victoriã prænunciare Deus solebat. nam priusquàm exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innotesceret, adesse Deum, opemq; & auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci qui à nostra religione non abhorrent cum hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita vt negari non possit, essena vocant λόγιον, hoc est oraculum. Desiit tam essen quam sardonyx fulgorem emittere annis ducentis antè quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum suarum prauaricationem: de quo aliàs oportuniùs dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad Sacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorum contubernium recepto latus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerruncatis, & omnia prospera in posterum sperantes: donaq; Deo tam priuatim quàm publice per singulas tribus offerebãt.

Principum tribuum sacrificia & dona. Numer. 7.

Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bobus contribuebant, vt sex plaustra tabernaculo per viam deuehendo inseruirent: & præter hoc vnusquisque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem Daricos valebat, eratq; odoramentis referta. trulleũ verò & phiala, vtraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantùm septuaginta. hæc farina erãt plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocaustum, & hircum pro peccatis. ad hæc obtulit vnusquisque Principum alias victimas quæ salutares vocabantur, per singulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis agniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, qualibet die vnus.

Moses in tabernaculo Deum consulit.

Moses autem non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, posteritas multis seculis seruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

CAP. X.

Leges de sacrificiis & purificationibus.

Hedio & Ruffinus cap. 13. al. 12.

NVNC paucas tantum commemorabo, quæ ad purificationes & sacrificia pertinent: quandoquidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absumitur, quod ideò vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione persoluitur, & in epulum sacrum facientium vertitur. De priore prius sum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnũ & hædũ: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiã grandiorem.

Duo sacrificiorum genera.

Holocautoma. Leuit. 1.

rem. Sed opus est vt sint omnia masculа quæ solida concremantur. his iugulatis Sacerdotes aram circumquaque sanguine horũ tingunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, strue lignorum iam ardente. deinde pedes & intestina omnia diligenter primum repurgata ad reliquũ aceruum adjciunt: tergora verò Sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant, sed quæ vitio careant, & anniculis sint maiora, & masculа fœminis copulata. his iugulatis primum sanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & insuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure Sacerdotibus concesso, reliquis carnibus per biduum epulum instruunt, & quæ superfuerunt igni comburunt. idem ritus seruatur & in sacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera Sacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de sacrificijs disseremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiusdem ætatis offert: Sacerdosq; sanguine non vt antè aram, sed cornua eius sola imbuit: renesq; & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram infert. Sacerdotes vero tollunt sibi & pelles & carnes eadem die absumendas in fano. nam lex vetat quicquam in posteram diem reliquum facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter Sacerdotes eadem die cõsumunt. Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem, quæ plebeij, offerunt, hac tantum differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum masculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis sacrificijs farina afferatur purissima, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue binis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartã. ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur: nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram conijcit. reliquum eius Sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur: aut panibus inde confectis. quantumcunque autem Sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumũtur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, Sacerdotibus quoq; partem suam inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidiè agnum anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaq; die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum verò pro peccato, si quid fortè per obliuionẽ omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præterea dicta taurum & arietem & septem agnos mactãt, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunãt vsq; vesperã: sacrificantq; eadem die taurũ & arietes duos & agnos septẽ: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem, si quid mali propter peccata populo immineat, auertatur. alterũ verò

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

Sacrificium pro gratiarum actione, Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commissis.

Sacrificium si quis sciens peccauit. Leuit. 49.

Consuetudo in sacrificijs obseruata. Leuit. 2.

Numer. 28. 29.

Sacrificium mensis Octobris.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

in ſuburbanum in locum puriſſimum eductũ cum ipſa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo ſimul exuritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis. quo mactato, & ſanguine eius ſimul & hædi in fanum illato, aſpergit digito tectum ſepties, totiesq́ pauimentum, rurſusq́ toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius quod eſt ſub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifex q́ adijcit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum. Eiuſdem menſis decima quinta, tempore iam in hibernum vergente, tabernacula compingere iubentur per ſingulas familias contra ventura frigora quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem conſtituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimasq́ Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala perſica dependeant. prima die ſacrificium debet eſſe holocautoma extredecim bobus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, ſed per ſingulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad ſeptenarium perueniatur. Octauo die feriantur ab omni opere, mactantq́ ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis ceremoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris niſan vocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium, quod tunc exeuntes feciſſe diximus, Paſcha nominatum, quot annis inſtaurare lege iubemur: celebramusq́ id per ſodalicia, nihil è victimis inſequentem diem relinquentes, quæ eſt quinta decima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, duratq́ dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, additurq́ hædus pro peccatis in quotidianũ epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius decima ſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquumq́ rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum Sacerdotum vſui cedit: & ex eo licitũ ſit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt Paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farina triticea duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactantq́ agnos duos: hæc oblata mox in cœnam Sacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumuntur. cæterum holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædisq́ pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omninò hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridiè Sabbati: & Sabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque

Tabernaculorum feſtum. Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

Exod. 12. 13 23. Leuit. 23. Numer. 9. Deuter. 6.

Paſcha decima quarta Aprilis die.

Feſtum azymorum.

Leuit. 2. Primitiæ frugum.

Sacrificium Pentecoſtes.

In ſingulis feſtis & ſacrificiis quid obſeruetur.

Panes propoſitionis.

atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſq; in proximè ſequens Sabbatum. tunc demùm alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores Sacerdotibus in cibum dantur: thus item ſacro igne aboletur, quo ad holocaustomata vti ſolent, & pro eo quoq; aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidiè bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam: eſtq; demenſum eius farinæ aſſaron vnus. huius dimidium mane, tantundem veſpere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorũ rationem aliàs diligentiùs explicabimus. Caterùm Moſes tribum Leuiticam à catero populo exemptã, vt Deo ſacrandam, fontanis aquis perennibus & ſolenni ſacrificio purgauit: eiq; tabernaculum cum ſacris vaſis ſartum tectum curandum cõmiſit, iubens vt ad præſcripta Sacerdotum ſacrum miniſterium capeſſerent: atq; eo tempore ſacri & Deo dicati ſunt habiti. Poſt hæc animalia diſcreuit, quæ ad cibum eſſent pura, & quibus veſci non liceret: de quibus aliquando per occaſionem diſſeremus, quam ob cauſam aliorum eſum permiſerit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideò vetuit, quòd hunc animã & ſpiritum putaret: neq; animalis non occiſi carnem ad cibum conceſſit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abſtinentiã indixit. Eiecit etiam è cœtu & conſuetudine hominum leproſos, & ſeminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur verſari inter homines vetuit, nec niſi poſt ſeptimam diem puras haberi voluit. eum quoq; qui cadauer curaſſet, per totidem dies à cœtu arcuit. ſi quis autem vltrà hunc dierum numerũ diuturniore pollutione teneatur, ſacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram ſanctificare oportet, alteram Sacerdotes accipiunt. eodem modo & pro gonoroico ſacrificari mos eſt. qui verò per ſomnium genituram emiſit, ſi ſe mergat in aquam frigidam, vt ſolet fieri poſt legitimæ vxoris congreſſum, pro puro habetur. Leproſos autem in perpetuum relegauit, tanquam nihil à cadauere differentes. quòd ſi quis priſtinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem ſanitatis color redierit, hic varijs ſacrificijs Deo gratitudinem ſuam atteſtatur, de quibus aliàs dicemus. Quo magis ridenda eſt illorũ fabula, qui dicunt, Moſen propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxiſſe. Niſi enim vanus ille rumor eſſet, nunquam Moſes in ſuam ignominiam talem legem tuliſſet, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipſum reclamaturum: præſertim quum inter multas gentes leproſi verſentur, & in pretio ſint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in adminiſtratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, ſi tali vitio fuit infectus, quò minus apud multitudinem ſibi parentem eas leges ſtatueret, quæ ipſi honorem potiùs quàm detrimentum afferrent? Quæ re manifeſtum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moſes enim purus ipſe & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor eſſe voluit. Sed hæc quiſq; ita vt libitum fuerit accipiat.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Leuit 8. Num. 3. Leui tribus cultui ſacrata.

Res immundæ.

Leuit. 7. 17.

Leuit. 12. 13. 14. 15. Qui homines immundi. De Leproſis.

Contra illos qui Moſen & Iſraelitas propter lepram profugiſſe ex Aegypto cõtendunt.

Caterùm puerpera ſanum introgredi vetuit, aut ſacris intereſſe vſq; in quadrageſimum diem ſi fœtus ſit maſculus: quòd ſi fœmina ſit, duplum eius temporis præſcribitur. Ac ne poſt præſtitutum quidem terminum intrant abſq; victimis, quæ partim Deo, partim Sacerdotibus cedunt. Quòd ſi quis adulterij ſuſpicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ aſſaronẽ, & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod reliquũ eſt Sacerdotibus veſcendum datur. Deinde aliquis

Hedio & Ruffinus Cap. 14. Puerperæ leges.

Nume. 5. Adulterij leges & zelotypiæ.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

Sacerdotum ſtatuit mulierem ad portam, quæ eſt obuerſa ad fanũ: & inſcripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iuſiurãdum cum imprecatione, vt ſi pudicitiã læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto miſerè moriatur: ſin autem præ amore nimio & præ zelotypia maritus ad iniquã ſuſpitionem ſit cõmotus, decimo menſe infantem maſculũ pariat. peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & ſumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aſperſo, ebibendum porrigit. mulier verò ſi iniuſtè eſt delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd ſi coniugalem fidem & Deum iuriſiurãdi teſtem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc ſunt quæ Moſes genti ſuæ de ſacrificijs ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuerſum prohibuit, ratus coniugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſeruetur, & reipublicæ quoque intereſſe vt liberi legitimi proueniant. Item inceſtum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum ſorore nurúve, omnesq; tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menſtruum fluxum patiente congredi, & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formoſis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contrà feciſſet, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe voluit. hos enim non ſolum prædictis legibus ſicut reliquos teneri iußit, ſed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſeruam aut captiuam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neque à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris Sacerdotibus liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere conceſſit, eamq; ſeruare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, quod tamen cæteris eſt licitum, ad fratres & parẽtes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur ſimplices eſſe, omniq; fuco carere. Quicunq; è Sacerdotibus integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet, ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare. quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoq; interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omniq; vicio carentes. Hæc ſunt quæ Moſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactosq; aratro & plantatione eſſe iußit, quemadmodum iam ante populo ſeptima quaq; die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe & promiſcui vſus iußit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemq; obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit, vocaturq; Hebræis quinquageſimus quiſque annus iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cum eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatisq; fructibus ac expenſis in agrũ factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiãtur, recipit agrũ venditor. quòd ſi expenſa maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſ-

De adulterio & inceſtu.

Exod. 22. Deut. 17. Leuit. 18. 20. 21. 29.

Leuit. 21. Qualis vxor Sacerdoti ducenda.

Leuit. 25. Lex ſeptimi cuiuſq; anni.

Annus iobelus.

possessionem alteri cedit. sin vtraq; paria fuerint, possessio ad veteres dominos reuertitur. idem ius est & in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuersum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapsum reddita pecunia domum recipere: quòd si integer annus interim abiuerit, emptori possessionis ius confirmatur. Has leges Moses in castris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxq; literis mandatas ad posteros etiam obseruandas transmisit.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

CAP. XI.

Leges belli & consuetudines.

LEGIBVS ad hunc modum digestis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur censum tribuum, excepta Leuitica: eius q; cura principibus demandata, numeram eorum qui militari ætate essent, ad se referri iubet. Leuitæ enim sacri erant & immunes à militia. Censa sunt capita sexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigesimo vsq; quinquagesimum, & super hunc numerum MMMDCL. *Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manassem Josephi filium, & Ephramen pro Josepho. Hos enim Jacobus in adoptionem à Josepho impetrauerat, sicut suprà diximus. Compacto igitur tabernaculo in medium castrorũ illud receperunt, tribus tribubus per latera singula tendentibus, inter quas via intercedebãt. Forum quoq; rerum venalium est propositum, & merces suo quæq; loco dispositæ: aderant q; opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atq; illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsim sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octuaginta, maribus tantum, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quamdiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant, quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem: Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebat q; in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de Republica excicbantur: vtrisq; verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificijs, in quibus victimas cædimos est, tam sabbatis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.*

Hedio & Ruffinus Cap. 15. al. 12. Num. 1. Moses populum numerat.

Num. 2. 3. 4.

Dispositio castrorũ.

Nubes super tabernaculum. Num. 9.

Num. 10. Buccinæ duæ ex argento factæ.

Ordo castrorum cum tabernaculo.

CAP. XII.

Seditio contra Moſen propter egeſtatem & ſeditioſorum pœna.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Hedio & Ruffinus Cap. 16. al. 13. Num. 11.

Seditio contra Moſen.

NON *multo pòſt à Sina monte caſtra mouentur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Jſeremoth: vbi denuò populus ſeditionibus agitari cœpit, & laborioſæ peregrinationis culpam in Moſem conferre. Jllius ſuaſu ſe reliquiſſe regionem fertiliſſimam, & nunc non ſolum eius vbertate carere, verumetiam pro ſperata felicitate in extremis miſerijs huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & ſi manna quoq; aliquo caſu deficiciat, procul dubio fame interituros. His addebant multa conuicia, quæ in virum optimè meritum paſſim iactabantur. exortus eſt interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moſi beneficiorum, bonam ſpem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam fruſtra requiſituros. Vulgus autem his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita deſperatos, iubet æquo animo eſſe, pollicendo ſe quamuis grauibus contumelijs immeritò petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantum diem, ſed in plures etiam. Jllis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere poſſet: Deus, inquit, & ego, quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen deſinemus veſtri curam gerere: idq; breui eſtis viſuri. Vix hæc dixerat, cum tota caſtra coturnicibus complentur, quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòſt in Hebræorum inſolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo deſideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo caſu inditum retinet, vocaturq; Cabrothaba, quaſi dicas concupiſcentiæ monumenta.*

Iſraelitæ in deſerto coturnicum carnes impetrant.

Concupiſcentiæ ſepulchra.

CAP. XIII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 17. al. 14. Num. 13. 14. Exploratores terræ Chanaan mittit Moſes.

MOSES *autem poſteaquam abductos inde adduxiſſet in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum ſitum, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cumq; in medijs conſtitiſſet, Duo bona, inquit, Deus vobis dare decreuit, libertatem, & felicis terræ poſſeßionem: quorum alterum ex ipſius munificentia iam habetis, alterum quoq; mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsue Rex nos arcebit, vt ne vniuerſa quidem gens collatis in vnũ viribus efficere hoc valeat. Ergo parati ſimus ad rem fortiter gerendam. neq; enim ſine prælio regione ſua nobis ſunt ceſſuri, ſed poſt magna certamina victoriæ præmium erit. Sed ante omnia mittendi ſunt ſpeculatores, qui & terræ vbertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos verò in primis concordiæ ſtudere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem noſtrum debito cultu proſequi. Hæc vbi locutus eſt, populus collaudato Moſis conſilio, exploratores eligit duodecim nobiliſſimos, ex vnaquaq; tribu vnum: qui exorſi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perluſtrauerant, donec ad Amathèn vrbem & Libanum montem peruenirent, exploratag; terra ſimul & incolarum natura, reuerſi ſunt ad ſuos, quadraginta diebus in hoc negocium inſumptis. Et fructuum quidem*

quidem pulchritudo quorum ſpecimen erat allatum, vbertasq́ regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum ſuſcipiendum erigebat. contrà deterrebantur narrantibus difficilem fore eius acquiſitionem, quòd flumina ſuperanda eſſent magna ac profunda, & montes ardui tranſcendendi, & vrbes mœnibus firmiſſimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem ſe reperiſſe aiebant, atq́ ita exploratores cum omnia maiora apud Chananæos inueniſſent, quàm quæ hactenus poſt exitum ex Ægypto viderant, ſuo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impoſsibile rati talem terram acquirere, ſoluta concione domum reuerſi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omninò nihil auxilij præſtare. rurſumq́ Moſem incuſantes, in eum ſimul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atq́ ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunque conuicia iactando. manè verò ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Moſe ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur. Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Jeſus Naueci filius ex tribu Ephramitide, & Chalebus ex tribu Judæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, néue Deum inſimulent mendacij, temerè fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potius eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neq́ amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deoq́ freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum. Moſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſsitatibus turbatam: cum ſubito nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat. Quo viſo Moſes animatus infert ſe in turbam, & vltrò pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lacrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficijs affecti ingrati eſſe pergerent: & quod nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſsionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: attamen terram Chananæam eiusq́ vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quò peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eosq́ commodorum quibus patres ſe per intemperantiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitia dedidit: Moſemq́ obſecrabat, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatisq́ condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens

An. mūdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Exploratores Iſraelitis terrorem incutiunt.

Murmur populi contra Moſen.

Iosua & Chaleb populum compeſcũt.

Moſes & Aaron Deo ſupplicant.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. al. 14.

Iſraelitę in deſerto quadraginta annis erraturi.

Pœnitentia populi.

Moſes vir maximæ autoritatis.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

præsens placabiliorem faciebat multitudinem, sæpè iam suo malo expertam, conducibilius esse non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille digniſsimus est admiratione, tum ob singularem virtutem, tum ob fidem non tantum à sui seculi hominibus, sed à posteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoq; nemo est Hebræorum, quin etiamsi latere possit, quasi præsentem reuereatur, & quasi pœnas exacturum, si quid præter decorum ab ipso præscriptum gesserit. Authoritatis eius plusquam humanæ argumenta sunt plurima, & in his illud non minimum, quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem sitis ad honorem nostri templi quatuor mensium iter magno sumptu, nec sine periculo emensi sacrificioq; peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima consequi, existente aliqua causa, cur per leges nostras id minus liceret. Et quidam ne sacro quidem facto, alij semiperfecto sacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permissi, re infecta redierunt, malentes Mosis legibus quàm suo proposito obsequi: idq; nemine redarguente, nisi propria conscientia. Tantum valet semel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidisse creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Ismaele obtinente, quum tam valida fames regionem nostrã premeret, vt assaron quatuor drachmis veniret. & in festiuitate azymorum allati essent cori septuaginta, hoc est medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus, nemo tamen sacerdotum ausus est micam vnam inde comedere, tanta egestate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere solet. Quare non est cur aliquis miretur quæ illo tempore sunt gesta, quandoquidem etiam scripta posteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici nostri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Mosen instituerit. Sed de his quisq; vt videbitur sentiat.

Annonæ caritas principatu Claudij.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER QVARTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI IIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Hebræorum, inscio Mose, cum Chananæis pugna & clades.
II. Seditio per Chorem aduersus Mosem ac fratrem propter Sacerdotum excitata.
III. Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, sacerdotium Aaroni & filijs sit confirmatum.
IIII. Quæ Hebræis in deserto per annos 38. obuenerint.
V. Quomodo Moses deuicerit Schonem & Ogem Amoræorum Reges, deleueritq; eorum copias.
VI. De Balamo vate.
VII. Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Mose duabus cum dimidiata tribubus concessa.
VIII. Mosis leges, & quomodo ex hominibus fuerit sublatus.

Hebræorum,

CAP. I.

Hebræorum, inſcio Moſe, cum Chananæis pugna & clades.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Num. 14. Iſraelitæ abſq; Dei mandato & Moſis, cum hoſtibus congredi cogitant.

EBRÆOS autem duram vitam in deſerto agentes, & multis miſerijs afflictos, nihil peius habuit, quàm quòd Deus non ſinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iam amplius Moſem audire volebant, quieſcere iubentem, rati etiam ſine illius auſpicijs victoriam de hoſte ſe poſſe obtinere: accuſabantq; eum, quaſi hoc tantum agentem, vt in magna inopia conſtituti, ſemper ab illius conſilijs pendérent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei ſibi pollicentes, non tam Moſis reſpectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus eſſent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxiſſet, eis nunc quoq; ſi rem ſtrenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis ſibi virium aduerſus eas gentes, etiamſi Moſes Deum ab ipſis alienare conetur: omninoq; expedire ſibi vt arbitratu ſuo potius rem gerant, quàm pro excuſſa Ægyptiorum ſeruitute Moſis tyrannidem ſuſcipiant, eiusq; libidini ſeducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quaſi verò non omnes ex æquo Abrahæ eſſent poſteri, vt vnus ſingulari gratia præſcientiã futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium eſſe vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potius promiſſori credentes, ad acquirendam eam regionem ſe expediant, neque diutius ſub Dei prætextu verba ſibi dari ſinant. Cogitandum de præſenti inopia, quam loca deſerta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quamprimùm conſerendas, nec amplius aſſenſum legiſlatoris expectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac ſententia, populariter in hoſtes vadunt: qui neque ferocì eorum impetu, neque immenſa multitudine perterriti, irruentes in ſe excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæſa, reliquos turpiter vertere terga coactos inſequendo, trepidos in caſtra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisq; ab irato numine immiſſam eſſe, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupiſſent. Moſes autem videns tum ſuos accepta clade conſternatos, tum hoſtem victoria recenti elatum, veritus ne præſenti ſucceſſu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retrò in deſertum reducere. Quumq; populus poſthac in ducis poteſtate ſe fore polliceretur, malo admonitus nihil abſque ipſius conſilio proſperè ceſſurum, motis caſtris itum eſt in deſertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capeſſerent, quàm ſigno diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vſu venit, maximè rebus aduerſis, vt difficiles ſe moderatoribus præbeant, ita Judæis etiam idem accidit. Quum enim eſſent numero ſexcenta millia, & vel in ſecunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egeſtate ac infortunio tam in ſe inuicem quàm in imperatorem ſuum exaſperabantur. Quapropter tanta ſeditione eſt laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud barbaros vnquam fuiſſe accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidiſſet, ni Moſes oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attuliſſet. Ac ne Deus quidem curam eorum prorſus abiecit, ſed tametſi contume-

Hebræos Chananæi cædunt.

Moſes retrò populum ducit in deſertum.

Seditio aduerſus Moſen.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

lioſos non ſolum erga legiſlatorem, verùm etiam in mandata diuina per Moſem accepta, liberauit tamen è pernicioſiſſima ſeditione, cuius abſq; ſua prouidentia non niſi triſtiſſimus exitus expectari poterat. Hanc ſeditionem, & quemadmodum ea ſedata Moſes rem adminiſtrauerit, nunc dicemus, cauſa eius primum expoſita.

CAP. II.

Seditio per Chorem aduerſus Moſem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.

Num. 16. Cores populum excitare aduerſus Moſen conatur.

CORES vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moſem in celſo dignitatis conſtitutum, moleſtè ac inuidenter id ferebat. Cum enim eſſet ex eadem tribu & cognatione, iniquum cenſebat ſe illi poſthaberi, & diuitijs pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multaq; in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moſem ambitioſis artibus ſub prætextu cuiuſdam diuinitatis cum aliorum iniuria ſuæ tantum gloriæ ſtudere: & nuper præter ius & fas ſacerdotium abſq; populi ſuffragio fratri Aaroni dediſſe, & alias dignitates quaſi tyrannide arrepta pro libidine diſtribuere. Grauem hanc eſſe iniurium, quòd ita latenter ſe in dominationem inſinuet, vt priuſquam ſentiri poſſit, populi libertas opprimatur. Qui enim principatu ſe dignum ſibi ſit conſcius, eum volente ac perſuaſo populo ſine vi ad tale faſtigium aſpirare. Qui verò bonis artibus eò peruenire deſperent, à vi quidem abſtinere ne bonitatis ac honeſtatis opinionem amittant, ſed technis malicioſis ad id conſequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è Repub. eſſe, priuſquam è clancularijs inſidiatoribus aperti hoſtes euadant. Quam enim rationem Moſem afferre poſſe, cur Aaroni potiſſimum & filijs ſacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate debere-

Aliàs Balas.

tur, ſe meritò fuiſſe præferendum, genere Moſi parem, ætate atque opibus potiorem. quòd ſi antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitijs iuxtà ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens rei publicæ curam habere, reuera hoc tantum agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu ſe intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm ſparſus paulatim rumor, dum quiſque auditis de ſuo aliquid addit, totis iam caſtris peruagabatur: breuiq; eò res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ ſequerentur, qui omnes operam dabant vt ſacerdotium fratri Moſis ademptum, in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat, vt ad lapides conclamaretur: concurrebatq; incondita multitudo in concionem, vbi ſtans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è ſeruitute eximendum, cui ſub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim ſi ipſe eſſet ſacerdotis electior, aliquem dignum fuiſſe ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis eſſet meritò poſthabendus: vel ſi Aaroni eum dare decreuiſſet, populi ſuffragio potius quàm fratris beneficio fuiſſe daturum. Moſes autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: ſed fretus conſcientia rei benè adminiſtratæ,

Coræ factionem ducenti quinquaginta viri ſequuntur.

Moſen lapidibus obruendum clamant.

& ſciens

& sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium, non sua gratia, prodijt in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitijs & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterq; nostrum, facultates possides. neq; quia nobilior. Commune enim vniuersis nobis genus Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neq; fraterno affectu motus quod alijs debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cum nemo sit mihi meipso propinquior, & mihi non minus quàm illi benè velim. & alioqui qualis erat prudentia, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale scelus, neq; Deus sustinuisset aut se contemni, aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragijs committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis iam antè comprobatus. neq; enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod ille vltrò detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit, Corem per ambitionem obstare, quò minus liberam Deus electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quod seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras manè cum sua quisq; acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu verò Cores cede Deo, & calculum eius expecta, neq; maiorem, quàm Deus habeat, authoritatem tibi arroga: sed tu quoq; inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto. nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo suffitum facito te, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, eum mea quoq; autoritate confirmabo, meq; ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Mose destitit, & insuper consilium eius collaudauit tanquam è Republica futurum: atq; ita concio dimittitur.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509. Mosis, ad Corem seditiosum oratio.

CAP. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, sacerdotium Aaroni & filijs sit confirmatum.

POSTERA verò die reditur in concionem vt sacro facto interessent diuino iudicio per quod competitorum certamen erat dirimendum: eratq; nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibusdam Mosem in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, seditionũ finem exoptan-

Ruffin. Cap. 26. Num. 16.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

tibus. timebant enim ne actum esset de Rep. si vlterius seditio procederet. multitudo quoq; natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circunferebatur. Moses autem missis ad Dathamum & Abironem viatoribus, iussit vt ad conductum venirent sacris interfuturi. postquam aũt negauerũt se obtemperaturos, neq; diutius passuros Mosi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisq; aliquot præstantioribus, non est dedignatus ad contumacẽ Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Mosem cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cœlum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, cœli & terræ ac maris, tu qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedignaberis rei veritatem atq; istorum ingratitudinem in mediũ proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitate meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cum non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cum vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisq; soceri beneficio consecutus eram, tamẽ relictis eius voluptatibus & cõmodis meipsum totum dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primũ pro libertate eorũ, nunc vero pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia à tot malis incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & voce tua spectaculoq; illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis seruitutem eorum effugere concessisti, & Pharaothis potentiam succumbere mihi feciſti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibumq; in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cœlo deniq; nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neq; munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neq; pauperem bonam causam habentem propter aduersarium diuitem perdere litem sum passus, & nunc Respublica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim. ostende quòd omnia tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit: & quòd res Hebræorum cordi tibi sint, iusta in Dathamum & Abironem animaduersione declara, qui te stupidum faciunt meis imposturis circumueniri iactantes. facies autem manifestam aduersus insanos gloriæ tuæ detrectatores vindictam, si non communi more intereant, ne quis nihil nisi humanum passos existimet, sed terra quam indigni calcant dehiscens cum familijs & facultatibus eos absorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum posteris statuetur, ne quis secus

Dathan & Abiram contumaces.

Mosis ad Deum precatio.

quàm

quàm pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat: & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput dirè vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, cõcordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſerua intactam & expertem ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua iuſtitia, illorũ pœnas immeritam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cum lacrymis effato, terra horrendum repente contremit, & vndante ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, qua ſeditioſi tendebant, ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: ſublatis q; in hunc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentũ diuinæ prouidentiæ ſimul & potentiæ: fuitq; hic caſus eo miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, ante actorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem populariũ exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moſes pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo cõmiſſurus electionem, vt ei ſit ratum Sacerdotiũ, cuius ſacrificium Deo gratiſſimum apparuerit. Itaq; conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in pretio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cumq; his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris adoramenta quæ ſecum attulerant: cum ſubito tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatũ viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illæſus, vt manifeſtum eſſet, diuinitus coortum hoc incendium. His ita abſumptis, Moſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorũ affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte numen humanis dolis circumueniri poſſe putant.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Datam & Abiram abſorbet terra.

Corem cũ ducentis quinquaginta viris ignis abſumit.

CAP. IIII.

Quæ Hebræis in deſerto per annos 38. obuenerint.

POST tam euidens argumentũ cum iam ſatis conſtaret, non ambitu, aut fratris gratia, ſed diuino iudicio Sacerdotium ad Aaronem peruenisſe, ſine vlla controuerſia poſthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione, imò penè grauior priore eſt inſequuta. nam ex talibus cauſis ortum habuit, vt facilè appareret longo tempore duraturam. Cum enim ſemel animos hominem occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam nõ peccatorum odio Deus ſæuiret, ſed à Moſe ſolicitatus: ægreq; ferebant, quòd non ſolũ impunè tot optimatũ morte populũ mulctaſſet, ſed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatũ: quãdoquidem nemo poſthac eum affecturus erat,

Numer. 17.

Alia ſeditio contra Moſen.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

cum aliis id malè ceßisse videret. ad hæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt ſuperbæ & nimiæ Moſis poteſtati modum aliquem ſtatuerent. facilè enim hoc illi eſſe. Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, veritus ne qui rurſum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem aduocari iubet. & auditis poſtulatis nihil reſpondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mãdauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inſcriptas. eius enim fore Sacerdotium, in cuius virga Deus ſignum oſtenderit. quod vbi placuit, inſcriptas attulerunt, cum alij, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leuiticam. eas Moſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti verò die omnes protulit, quæ facile agnoſcebantur, quòd eſſent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbantq; alias eadem ſpecie manere, qua erant pridie cùm eas Moſes acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina eſſet exorta, &, quod magis mirum, amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno cõſtaret. hac nouitate ſpectaculi vulgus attonitũ, omiſſis odijs quibus tam Moſem quàm Aaronem proſequebatur, totum in admirationem diuini iudicij verſum, amplius Deo repugnare deſiit, ratumq; Aaroni ſacerdotium eſſe voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine poſthac contradicente, fuit Pontifex, & Hebræorum populus longis ſeditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moſes autem poſteaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne fortè in parandis ad vitam neceſſarijs occupati, negligentiùs ſacra tractarent, mandauit vt poſt armis ac Dei fauore quæſitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duũm millium cubitorum, & inſuper à toto pòpulo decimas annui fructus exegit Leuitis ſimul ac Sacerdotibus conferendas: atque hi poſthac eius tribus ſolennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ ſint Sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iuſſit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, ſacrificandum Sacerdotibus adducat, vt eo cum familia veſcantur in vrbe ſacra. pro eis verò quibus patria lex veſci vetat, dominus fœtus ſiclum cum dimidio dependat, pro homine verò primogenito quinque ſiclos. deberi eis etiam primitias tonſuræ ouiũ: & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto ſe conſecrant, Nazaræi dicti, capillum alentes, & vinum non guſtantes, cum capillum conſecrant, victimas eorum Sacerdotibus cedere. Item qui Corban ſeipſos nominãt, hoc eſt, Dei donum, ſi velint à miniſterio, ad quod ſe vltrò obligauerunt, dimitti, Sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta ſiclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos Sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & ſi quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen Sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrũ. Tantum eſt quod Sacerdotibus Moſes attribuit, præterq; quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo Sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes eſſe voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano ſoli Sacerdotio fungentes mares eodem die abſumunt. His ita poſt ſeditionem

Aaronis virga germinat.

Ruffinus cap. 3. Hedio cap. 4. Num. 18, 35. Leuit. 14. 18. & 26

Sacerdotum reditus

Num. 6. De Nazaræis.

nem dispositis castra mouit, & cum omnibus copijs ad Idumææ fines peruenit, legatis primum ad Regem præmissis. petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare. sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ pretium, si Rex ita iuberet. ille verò legatis, re infecta, dimissis, negatoq; trãsitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Mosen si vi viã aperire conaretur. at Propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente, vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariamnæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xanthici luna prima: sepultaq; est publico sumptu magnificè, super quodam monte, qui appellatur Sein: & post menstruum luctum lustrauit Moses populum hunc in modum. Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, paulum antè castra productam Pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem injciunt, simulq; hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intingentes, aspergebant se die tertia & septima, quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterum funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum exercitu pergens Arabiam petijt. Quumq; venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, præmonitus à Mose quòd esset moriturus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco accliui, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat, atque ita spectante populo moritur, eodem ipso anno quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio, dies mortis eius incidit in primam lunam mensis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis Sabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Mosis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis disterminans. estq; hæc regio frugifera, & fructus quantum satis est incolis suppeditat. ad eius Regem Sehonem misit legatos Moses, qui transitum per regnum peterent, fidem daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiam si potum aquæ sine precio dare grauarentur.

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1473.

Nume. 20. Mosis ad Idumæos legatio.

Mariamne soror Mosis defuncta.

Nume. 19. Mos lustrandi populum.

Nume. 20.

Aaron moritur.

Ruffinus Cap. 44 Hed. Cap. 5. Nume. 21.

Mosis ad Sehonem Amoræorum Regem legatio.

Sehon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

Quomodo

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1473.

CAP. V.

Quomodo Moses deuicerit Sehonem & Ogem Amoræorum Reges, deleueritque eorum copias.

Nume. 21. Hebræi pugnam parant aduersus Amoræos.

MOSES autem postquam intellexit Amoræos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facilè adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deũ, an bello viam aperire permitteret. Deo vero annuente, & victoriam insuper pollicente, magnopere hac spe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitans adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo & quò sponte iam propenderent autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiũt, & è vestigio instructa acie ad hostem properant. Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus pristinæ ferociæ, tum ipse est territus, tum milites animos, quos ante visum hostem præ se ferebant, præ timore demiserunt. Itaq;, vix primo conflictu excepto, terga vertunt, in sola fuga spem salutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorsus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hostes cedere, acriter institerunt, turbatisq; eorũ ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iamq; totis campis sparsi effuso cursu alij alias vrbes petebãt. nec alteri persequendo fatigantur, imperfectã victoriam relinquere nolentes, sed cùm essent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorũ genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos assequebantur, aut glandibus & iaculis, si quos celeriores timor fecerat. Itaque magna strages editur, & si qui effugerant, cum vulneribus & siti conflictabantur. erat enim æstas. Cumq;

Amoræos Hebræi fudunt fugantq;.

desiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab insequentibus circumuenti eminus sagittis ac iaculis sunt confixi: & inter cæteros Sehon Rex cecidit. Hebræi verò cæsos spoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti essent. & milites totum regionem percurrebant

Sehon Amoræorum Rex interfectus.

rebant impunè diripiendo, captiuosq; abducendo. nemo enim resistebat, robore eius regionis in pugna absumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec consilio prudenter, nec armis fortiter sunt vsi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes insulæ modo sitam. Nam Arnonis ripa meridionale eius latus terminant, Iobacchus verò septentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum statu exoritur Israelitis nouus hostis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum Rex, in auxiliũ Sehonis amici & socij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriã sperans, virtutis suorum ac hostium periculum facere decreuit. Qua spe frustratus & ipse in prælio periit, & exercitus ad vnũ est deletus. Moses verò Iobaccho fluuio superato, regnum Ogis ingressus vrbem vnam post aliã subuertebat, habitatores internecione vastans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate superabant. Oges etiam vir heroica specie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & staturæ argumentũ exstabat in expugnata Regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri casum non solum præsens Hebræorum felicitas est insecuta, sed in futurum etiam maiorum successuum illis causa est facta. Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quàm publicè sunt locupletati. Post hæc Moses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea est vrbs copiosa, palmis abundans & balsamum ferens. Iamq; in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quam pugnas ac prælia cuperent: & Moses vtendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epulogq; exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbesq; gentis eius expugnandas. cuius belli origo talem causam habuit.

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1473.

Hebræi terrã Amoræorum occupant.

Amoræorum terræ situs.

Oges Rex cum exercitu trucidatur.

Ruffin. cap. 5. Hedio cap. 6.

Hiericho.

CAP. VI.

De Balamo vate.

BALACVS Moabitarum Rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæã vsurpare appetant: atq; ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenq;, rogantes vt veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensa adhibitis, consulit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cum vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait sibi nõ deesse voluntatem illis gratificãdi, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum, quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. dedit q; consilium, vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunq; conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadẽ de re denuò legatos mit-

Nume. 22. 23. 24. Balaci Moabitarum Regis ad Madianitas legatio.

Balaci & Madianitarum ad Balamum legatio.

An. mūdi 2493. Ante Christum natum 1471.
Secunda ad Balamū legatio.

tunt ab Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur. is ratus Deum hæc serio iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem cum ventum esset in viam quandā angustam inter duas macerias sitā, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilq; mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cumq; nec Angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana

Balami Angelus resistit.

Balami Asina loquitur.

voce Balamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quò minùs quibus cuperet obsequatur. Hoc prodigioso asinæ sermone dum ille turbatur, apparuit ei Angelus, obiurgans verberatorem, quòd iumentū non esset in culpa, sed ipse obstaret iter contra Dei voluntatem facienti. Tum vates territus volebat retrò abire: sed Deus iussit eum pergere quò instituerat, modo ne quid aliter agat quàm diuinitùs admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptusq; à Rege honorificentissimè, vo-

Balamus obiurgatur ab Angelo.

Balamus ad Balacum peruenit.

luit ad quendam montem deduci, vnde Hebræorum castra contemplari posset. Balacus verò ipse cum regio comitatu deducit vatem in montem proximè imminentem, qui à castris stadia sexaginta aberat. quibus consideratis iubet Regem septem aras exstruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iussu Regis est factū, mactat victimas, vt victoriā præsagire posset. deinde sic

Balami de Israelitico populo vaticinium.

fatur. Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiā suam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum est hominū genus, cui non innocentia morum, virtutisq; ac probatis studio sitis anteferendi, liberos præstantiores etiam successores habituri, quandoquidem Deus vos hominum solos complectitur, & vt omnium sub sole felicissimi sitis prospicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos misit, & posteris vestris in perpetuum possidendam relinquetis: & gloria vestri nominis implebitur vniuersa terra simul & mare, adeoq; multiplicabitur gens vestra, vt nulla non orbis regio vestri sanguinis homines admixtos sit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione dignissimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro numero ac dignitate domicilium Chananæa continget, sed totum olim terrarum orbem habitationi vestræ destinatū scitote, vt tam in insulis quàm in continente sit vobis degendum præ multitudine ipsis cæli stellis numero æquiparanda. Cumq; tam innumeri futuri sitis, nihilominus nihil vobis ad summam rerū copiam deesse patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis nostris in mentem veniat, vt hostes vestri esse, & in vos arma sumere velint. non enim reuertetur è tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui solus potest & quod superest detrahere, & quod deest addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra se raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non seruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis conductum: venisse eum ad execrandū hostes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quē

Balacus iratus reprehenditBalamum.

Balami responsio.

vates, Putas, inquit, quoties fata sunt aperienda, in nobis situm esse quid dicamus aut taceamus afflati diuino spiritu. ipse voces quales vult profert & oracula, nobis nec scientibus nec cogitantibus. Equidem satis memini ad quid precibus Madianitarū sim adductus, eaq; causa veni vt volūtati tuæ morem gererē. Sed potētior est Deus quàm mea volūtas, qui cōtra Dei voluntatem ad gratiā hominum

hominum loqui proposueram. quàm primum enim nostrum pectus subintrat, An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1472.
nihil amplius nostrum ibi remanet. ego certè nihil in horũ laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: sed numen illis propicium, quod gentis felicitati studet ac gloriæ, pro destinatis hæc verba mihi subdidit. Nunc age, quando animus est tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & sacra instauremus, si fortè Deum flectere possim, vt execrationib. hoc genus hominum deuouere liceat. Cumq; Balacus id fieri permisisset, ac ne iterato quidem sacro potestatem deuouendi impetrasset, collapsus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum esset regibus & ciuitatibus clarissimis, quarũ quædam nondum conditæ videntur, quæ verò extant earum res terra mariq; gestæ ita prædictionibus respondерunt vsque ad nostram memoriam, vt facilis sit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuisse euentum aliquãdo comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem frustratam, sine honore vatem ablegat. ille domum repetens cum iam Euphratem attigisset,
accito Balaco & principibus Madianitarum, Balace, inquit, vosq; Madianitæ, quandoquidem necesse est vt vel præter Dei voluntatem vobis obsequar, Numer. 25.
Hebræorum quidem genus nunquam est interiturum, nec bello, aut pestilentia Balami de rebus futuris vaticinium.
faméve, aut alio casu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis seruandæ, ne quando talis clades incidat qua vniuersi de medio tollantur, interdũ tamen quædam vitari nõ poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebũt, castigatione tali ad sanitatem reuocati. quapropter si breuem victoriam de illis consequi quæritis, hoc cnnsilio voti compotes efficiam. Filiarum formosissimas, quæ pulchritudine sua mentes eorum expugnare possint, quantum fieri potest cultas ac ornatas mittite, vt circum castra obuersentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles se præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, subito se proripiant. cumq; rogatæ fuerint vt maneant, non annuãt nisi persuasis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Ma- Balami aduersus Hebræos consilium.
dianitarum & Moabitarum Deos venerentur. sic enim Deum iratũ sibi reddent. Post hæc monita abijt. Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mit- Madianitarum filiæ ad Hebræorum castra perueniunt.
tentibus, Hebræorũ iuuenes pulchritudine puellarũ capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne sibi voluptatem ex earum pulchritudine capere inuideant, néve consuetudinem eorũ auersentur. Illæ libenter & verba iuuenũ & cõplexus admittunt: iamq; blandicijs illectos, & cupidine feruentes relinquere parãt. tum illi tristes mulierum discessu, precibus instant ne se relinquant, sed futuræ coniuges & omnium facultatum dominæ apud illos maneant. hæc promissa iureiurando confirmabant Deũ testẽ inuocando, & lacrymas fundendo, quò magis eas ad miserationem flecterent. tum illæ postquam omninò captos & consuetudine sua deuinctos animaduerterunt, sic respondent: Optimi iuuenes, non desunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domesticorum affectus: neq; inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces vestras admisimus: sed persuasæ viros esse bonos hac hospitali gratia nõ dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem nostram molestè ferre asseueratis, ne has quidem preces auersabimur. quare si beneuolentiæ cõiugalis fidem dederitis, quæ sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscum vt legitimæ nuptæ conuictura

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1472.

sumus. veremur enim ne libidine exsatiata, cum iniuria & cõtumelia nos retrò ad parentes nostros ablegetis: cui nostræ solicitudini veniã vos dare æquum postulamus. Illis verò quolibet modo fidem daturos se pollicentibus, & nihil præamore nimio recusantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuersissimos, vt cibis etiam propriis vestro more vtamini, nec potũ cum aliis communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscũ vitã degere, Deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis amorem istum vos nõ fingere, nisi eosdem nobiscũ Deos adoretis. Nec absurdũ fuerit aut vitio vertendũ, si terræ in quam venistis peculiares Deos colere malitis: præsertim cùm nostri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. aut igitur cæterorum more vobis est viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi soli iuxta uestra instituta vitã agatis. At illi cupidine cæci dicta earũ comprobant, & quò trahebantur sequentes à religione patrũ desciscunt: & plures Deos credere inducti, sacra illis eius gentis ritu faciũt: cibis quoq; indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiã nihil non cõtra legem faciebant: vt iam tota castra iuuenum impietas inuaderet, & seditio priore peior gliscceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim gustatis semel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrũpebãtur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynastæ, iussus ab vxore, & contemptis in eius gratiã Mosis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge non dissimulanter se oblectabat. In hoc rerum statu Moses veritus ne grauius aliquid sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in desperationẽ adducere eos, qui tantisper dum latere se putãt, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignã, nec ipsis nec maiorib. eorũ decorã, quòd voluptatem pluris quàm Deũ & religionẽ facerent. Expedire illis vt dum tempus est resipiscãt, & nõ legum contemptu, sed cõpescendis prauis cupiditatib. fortes se viros declarent. absurdũ præterea dicebat, quòd cùm in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita bacchari entur, & quæ per inopiã quæsiuerãt, nunc per affluentiã perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens, Tu, inquit, Moses tuis legibus vtere, quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni fecisses, sæpè iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certè nunquã ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis. neq; enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatũ malicios artib. adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quem-uis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere: cùm ipse multò dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omniũ consensus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quæ nunc facio, quia benè facta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenã me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neque enim latere cupio. Sacra etiam Dijs facio præter consuetum, quia id æquum censeo, ex multis mihi veritatem quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantum fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere

Madianitarum filiæ Hebræos ad idololatriam perducunt.

Hebræi mulierũ cupidine ducti à patrũ religione desciscunt.

Zambrias. Chosbi.

Moses Israelitarum idololatriam & voluptatem accusat.

Zambriæ aduersus Mosen oratio.

habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem iritatiorem redderet. verebatur enim ne plures tales in loquendo impudentia imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atq; ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum alijs rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilè princeps, Eleazari pontificis filius, & Mosem magnum patruum habens, agerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus cresceret, vindicare in flagitiosos decreuit. non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimum valeant. Cumq; tanto esset animi & corporis robore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipsum vnà cum Chosby transfigit. quo exemplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficit, reliquos insecuta pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cum iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent, aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt: nec prius destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est vt quibusdam infectis prava opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cumq; nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factum eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisq; vt libuerit ita consideret. Moses autem vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eisq; copijs Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulo antè memorauimus.

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1472.

Phinees Zambriam & Chosbi vno ictu transfigit.

Al. 24000. Moses in Madianitas mouet.

Num. 31.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Mose duabus cum dimidiata tribubus concessa.

MADIANITÆ verò intellecto hostium aduentu, & quòdiam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præstò erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidem seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Ubes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quàm Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Mose mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæso

Hedio. Cap. 7. Ruffin. Cap. 5.

Quinq; Reges Madianitarum cæsi.

Aliàs Areceme vel Arcæ.

Ingens præda de Madianitis parta.

An.mũdi 2493. Ante Christum natum 1472.

Ingens præda de Madiamitis parta.

illaſo exercitu, prædam quoq; memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia, & inſuper ſexaginta ſeptem: aſinorum ſexaginta millia, vaſorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domeſtica ſuppellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abducta ſunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moſes autem partitus prædam, quinquageſimam eius partem Eleazaro dedit & ſacerdotibus, & Leuitis alterius quinquageſimam: reliquum verò populo diſtribuit. quo factum eſt vt deinde ſuauiter viuerent, opibus virtute quæſitis, ocium quoq; ad fruendum nacti. Moſes autem iam admodum ſenex Jeſum deſignauit, qui ſibi in prophetæ & ducis (ſi opus foret) munijs ſuccederet, Deo ita iubente vt hunc principatus ſucceſſorem faceret. Erat enim totius diuini atq; humani iuris peritiſſimus, Moſe præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Manaſſitis, numero pecudum & alijs rebus abundantes, de communi conſilio rogant Moſem, vt ſibi extra ſortem traderet Amoritidem terram, quæ nõ multo antè bello capta fuerat. eſſe enim paſcuis vberẽ. Ille verò ſuſpicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuicio viros excipit, meticuloſos ſimulatores dictitãs. Velleeos in ocio luxuq; terrã marte quæſitã communi poſſidere, & nolle arma cũ cætero exercitu ferentes, terram vltra Jordanem à Deo promiſſam capere, deuictis gentibus quas ille pro hoſtibus haberi iuſſerat. Qui videntes eum iratum, ne merito iraſci videretur, reſpondent ſe neq; per ignauiam pericula, neq; per deſidiam labores fugere, ſed hoc tantum agere vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratoſq; ſe aiebant, ſi oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipſo dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunq; ducerentur ſequi, & communibus militare auſpicijs. Tum Moſes comprobata eorum voluntate, aduocatoq; Eleazaro pontifice & Jeſu, cæteriſq; magiſtratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt ſimul cum cognato populo aduerſus communem hoſtem bellum gerant, donec omnia ex ſententia confecta fuerint. atq; hoc pacto accepto quod petierunt, & exſtructis munitis oppidis, liberos & vxores atq; impedimenta in illis deponunt. Moſes quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus aſyla ſanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non ſpontè commiſſa eò confugiſſent. ſtatuitq; talibus exilij tempus, tantiſper dum pontifex viueret ſub quo cædes accidit. poſt cuius obitum redire in patriam permiſit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehenſum: idq; ius ſolis cognatis eſſe voluit, alijs non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc. ad fines Arabiæ Boſora, in Galadena regione Arimanum, in Batanea de Gaulademan. & poſt captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iuſſu Moſis deſtinata ſunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cum defunctus eſſet quidam è primatibus Manaſſitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum ſexus relictis, tribules eius viri inſignes Moſem conſulunt, an filiarum eius in diuiſione & ſortitione agrorum ratio haberi debeat. Is reſpondit, ſi in domum tribulis nuptum darentur, ſortem dotalem fore: ſin mallent in aliam tribum elocari, ſortem in ſua tribu relinquerent. atq; hac occaſione inſtituit, vt cuique tribui ſuæ ſortes perpetuò manerent. Quumq; iam de quadrage-

Num. 27. Deut. 3. Ioſuam Moſes ſibi ſucceſſorem deſignat.

Num. 32. Tribus Ruben, Gad & dimidia Manaſſis, Amoritidem terram expetunt.

Num. 35. Deut. 4. 19. Ioſ. 20.

Oppida refugij.

Num. 27. 36. Salpadis filiæ parentis loco hæreditatem capiunt.

Hiſtoria Deuteronomij.

quadrageſimo migrationis anno triginta tãtum dies ſupereſſent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila viſitur, agrũ habens palmetis conſitum, vbi populum omnem præſtò vidit, in hunc modum verba fecit.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471. Ruffin. Cap. 5. Hedio. Cap. 8. Deut. 4.

CAP. VIII.

Moſis leges, & quomodo ex hominibus fuerit ſublatus.

VIRI commilitones, & longi laboris ſocij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta poſtulat, vt ex hac vita diſcedam, & rebus vltra Iordanem gerendis intereſſe me Deo non eſt viſum, æquum duxi, vt quantum ad veſtram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio deſim: ſed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonſtrata ad eam via, ſempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tàm veſtra quàm poſterorum beatitudo conſiſtat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos noſtræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, ſat ſcio, mereor, vel quòd antehac veſtris commodis inde ſinenter ſeruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum conſtituta in omni virtute ac veritate ſeipſa melior redditur. Filij Iſraëlis, vna omnibus hominibus felicitatis eſt cauſa Deus propitius: quam ſolus dignis dare, & peccantibus in ſe auferre potis eſt. cui ſi vos tales præſtiteritis quales ipſe poſtulat, qualésue ego ex ipſius ſententia inſtituo, nunquam non macti virtute, amulandiq; omnibus eritis: ſed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deeſt breui conſequemini. Tantum voluntati diuinæ obſequimini, & mandatis eius parete: & neq; legibus per me latis alias præponite, neq; in religione per contemptum quicquam nouate. Quod ſi feceritis, bello præſtantiſſimi inter omnes gentes, & omnibus hoſtibus inſuperabiles eritis. nam auxiliante Deo, minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterùm virtutis præmia magna per omnem vitam ſunt propoſita, & ipſa ſibi primum eſt ac potiſſimum præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: quæ inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud poſteros immortalem conſequemini. Hæc vobis ſunt ſperanda, ſi leges monitu Dei me perferente ſcriptas, nec ipſi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vſum nunquam non meditemini. Ego verò commodis veſtris lætus diſcedo, vosq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magiſtratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis veſtræ poſthac curam ſunt habituri. Deus autem ſub cuius ductu hactenus egiſtis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepiſtis, non deſinet vobis proſpicere, ſed quamdiu ipſum & pietatem colueritis, tam diu ſub eius præſidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita ſuggerant, quibus parentes beati eritis. nimirum pontifex Eleazarus & Jeſus, & ſenatus ac primates tribuum, quibus cauete vos difficiles præbeatis, ſcientes quòd qui benè parere nouit, etiam benè imperaturus eſt vbi ad poteſtatem peruenerit: néue in hoc libertatem ſitam exiſtimetis, ſi mandatis principum obmurmuraueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vicio ſi vos in poſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem vt ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim quòd ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quàm ab hoſtibus. quod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac comme-

Moſis ad populũ ante obitum oratio.

Moſis ad Iſraelitas vt Deo ipſiusq; mandatis ſint obedientes adhortatio.

Diuini auxilij promiſsio.

Obedientia erga magiſtratum.

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1473.

commemoratione in exitu vitæ cõtristatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: sed vt admoniti in posterum sapiatis, id quod in vestram etiam rem futurum est, & ne in præpositos contumelioſi ſitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri. quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſsi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quàm late patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fuerit, iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe. quare quò minus periculi ſit, ne illas violetis, poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: id rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferroq; & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutius conſeruabitis. Verùm ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum tàm publicarum quàm priuatarum, à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſsimi eritis. Hæc loquutus tradit eis Codicem, leges ſcriptas & inſtituta benè viuendi continentem. Illi verò ſoluebantur in lacrymas, & iam tum deſiderio ducis mœrebant: memoresq; quanta pericula pertuliſſet, quamq; alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet: & de futuro ſoliciti quòd non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Moſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant, grauiſsimè dolebant: ita vt totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moſes verò ſolabatur eos, & iubens à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur, atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nunc priuſquam ad reliqua tranſitũm faciam, operæ pretium duxi, leges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hic inſerere, quo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra iam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autem omnia quæ ille vir ſcripſit, vt nihil ornatus cauſa liceat affingere: ſeriem tantum nouauimus, & leges quas ille ſparſim vt quamq; à Deo retulerat, ſcripſit, nos generatim in ſuos ordines digeſsimus: qua de re lector admonendus erat, ne ſi quis fortè ex contribulibus in hæc noſtra inciderit, calumniam temerè ſtruat, quaſi parum ſincerè ſcripta Moſaica tractantibus. Enumerabo autem eas potiſsimum leges quæ ad publicam inſtitutionem, ritusq; gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam conſuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum noſtratibus ſpectant, in eum commentarium diſtulimus, quem de moribus & ſacrorum cauſis Deo fauente ſcribere eſt animus.

Deuter. 7. 11.

Iſraelitæ hoſtes, eorumq; idola tollere iubentur.

Moſes Iſraelitis Codicem, leges ſcriptas & inſtituta continentem tradit.

Leges à Moſe latæ. Ruffin. Cap. 7.

Excuſatio Hiſtoriographi, cur Legum ſeriem inanouarit.

Poſtquam acquiſita Chananæa terra, vrbibusq; conditis, victoriæ fructus ſecuri carpere cœperitis, hæc mandata obſeruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem conſtabilietis. Vrbs ſacra ſit vna in regione Chananæa, in loco illuſtri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea ſit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, ſed collectitijs conſtructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam ſpeciem præ ſe ferant: aſcenſusq; ſit ad illud non per gradus, ſed terra leniter per accliue aggeſta: in alia verò vrbe nec altare ſit vllum neq; templũ. Deus enim vnus eſt, & Hebræorum genus vnum.

Iſraelitæ quomodo in terra Chanaan victuri.

Vrbs ſacra & templum in Chananæa.

Qui

Qui conuicium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1471.

In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficijs gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quiq; eisdem studijs delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet. Conuicium Deo faciens. Leuit. 4. Deut. 16. Ter in anno Hebræi conuenire debent.

Sint præterea decima fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neq; enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neq; maior est turpitudo quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Dijs alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neq; sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopegia festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neq; mulieres neq; pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipia quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant. sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in delinquentium conscientijs, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam non legis voluntas intus obuersetur, & quantas pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidiè, ineunte die, & cum itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachijs ostẽtanda. & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circunferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoq; assuefiant, & tantò longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecunijs esse corruptos, aut manifestè coargui possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus alijs rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi vero is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præterius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quam Deum facit. Decimæ. Deut. 18. Merces meretricis. Dij alieni. Deut. 22. Linum & lana. Deut. 11. Legis liber in tabernaculorũ festo prælegendus. Pueri Leges ediscant Deut. 6. Signa Legis. Septem Præsides. Honor magistratus. Officium Iudicum. Iustitia est Dei potentia.

An. mūdi 2493. Ante Christum natum 1471.

Quòd si iudices nesciant de negocio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant. Vni testi fides non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimoniū vita ante acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere nō liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neq; seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres. probabile enim est aut lucri causa aut præmetu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isq; posteà falsi coarguatur, ei pœna sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neq; suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis indici præmijs. quòd si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea, neruis ceruicis abscisis, cædant, & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, eamq; nec feciſſe se, nec dum fieret interfuisse. inuocentq; Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat.

Deut. 17. De Regis electione.

Falsi testis pœna.

Deut. 21. De homicidio commisso.

Aristocratia optimū regimen.

Optimum quidem est optimatum regimen, & sic in administrata Republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est Deum habere præsidem. Attamen si regis vos cupido ceperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilq; præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecunijs equisue plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus studijs plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiosè cauendum vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritiæ certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur.

Deut. 19. Termini terræ non mouendi

Leuit. 25. Plantarū ante quartum annum fructus prohibiti.

Qui terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere. intempestiuus enim est talis fructus. quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuijs cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bobus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdem semper generis sub idem iugū agenda. Semina quoq; debent esse pura & impermixta, nec duûm simul aut trium generū sunt seminanda. abhorret enim natura cōmunionem dissimilium. Neq; diuersi generis iumentorum coitus sunt admit-

Vites plantandæ.

Terra aranda.

admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat, vt solent à minimis principijs res in peius proficere. Cauendum est autem magnoperè, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari possint. quapropter ne leuia quidem leges dissimulant; dum officio suo nusquam deesse cupiunt. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo nõ possunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantum commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bobus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quò minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam proprijs se satient: & siue indigenæ siue sint exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim cum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israëlitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro etiam alios honoremus: volens hoc modo singularem erga Israëlitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis superest benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem pœnam hanc sustineat, eò quòd cum esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cum ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis. & Dei benignitate amplas facultates consequuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratijs actis, & sacrificijs iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit: testatusq; decimas se iuxta Mosis legem soluisse precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit conseruet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur.

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1471.

Deuter. 24. Egenis aliquid in agro relinquendum.

Deut. 25. Boues triturantes. Viatores à pomis maturis non arcendi.

Plagæ quadraginta.

Decimæ egenorum.

Primitiæ frugum. Deut. 26.

Vbi ætas maturuerit vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam,

De vxoribus ducendis.

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1471.

tam, néue priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem. decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnoperè conducit. Neq; meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atq; hæc ita obseruari valdè interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati.

Ancillas ingenui non ducant.

Meretricis nuptiæ.

Si quis aliquam pro virgine desponsam postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, afferat q; argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et siquidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, isq; nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua insontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minus plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri mulctæ nomine numerare cogatur. Quòd si viciata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eò quòd parum solicitè pudicitiam vsq; ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorẽ, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus benevolentiæ honorisq; detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentius à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si quidem persuasæ vt sè præberet, simul cum ea capitalis esto. sontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ pretium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpè hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi, alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit, aut post eius mortem prior maritus reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat.

Pœna mulieris pro virgine desponsatæ talis postea non inuenta. Deut. 24.

Deut. 21.

Primogenitus ius suum retineat.

Deut. 22. Stupri pœna.

Virgo constuprata.

Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è Republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent. mulieri quoque leuior fit calamitas, cum prioris mariti coniunctissimo victura. quòd si frater nolit eam ducere, mulier senatum accedens testetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò senatu causam, siue magnam siue paruam afferat, huc tantum res euadet: vxor fratris soluto viri illius calceo, & consputa eius facie, meritò hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atq; ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginẽ vel maritatam captiuam abduxerit, eiq; legitimè coniungi voluerit, non antè ius esto cubile eius tangere,

Leuit. 25. Defuncti fratris vxor ducenda.

Cum capta coniugium. Deut 21.

tangere, quàm raso capite sumptoq; lugubri habitu cognatos & amicos in bello amissos deplorauerit, vt ita mœrore satiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iustum est, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non sua tantum voluptati indulgens illius desideria negligat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tunc nuptijs dare operam liceat. Quòd si satiata concupiscentia pro cõiuge eam habere dedignatus fuerit, ne pro serua quidẽ eam tractare ius habeat: sed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi potestatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes suos contempserint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & insuper cõtumaces ac proteruiin eos fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicantq; non voluptatis causa in matrimoniũ se conuenisse, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, summa cura educauisse, nulli rei parcentes quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere visa sit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoscendum est, satis sit quòd officij hactenus oblitus es. proinde resipisce & cogita, quòd etiam Deus læsis parentibus offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere iniuriam existimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius absit vt tu facias periculum. His verbis si arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inscitiam commissis debetur venia. hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiam legibus dare pœnas videant. quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed contumacibus in parentes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra vrbem sequente turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium. Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltra quàm iustum est pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, qua huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui verò acceperint mutuo siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & vsuri denuo si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum: & pignus foris est expectandum. is verò qui afferre debet, nihil contradicat ei qui cum legũ auxilio ad se venit. & si quidem non inops fuerit qui oppignorauerit, retineatur pignus donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor priusquàm Sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum, quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauiùs aliquid accidat. Plagium qui commiserit,

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1471.

Luctus triginta dies.

Deut. 21.

De liberorũ in parentes contumacia.

Hostes sepeliendi.

Deut. 23.

Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini licet.

Mutuum reddendũ. Deut. 24.

Pignus.

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1471.

mulctator capite: qui verò aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehẽsum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto.

Furtum.

Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quintuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur.

Hebræus seruus anno septimo manumittendus.

Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat, septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iobileo, is est quinquagesimus,

Inuenta bona.

liber esto vnà cum filijs & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconẽ indicato loco in quo inuenit: reddatq; sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere.

Deut. 22.

Sic & de pecudibus in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare non cupiat. Jumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Homicidæ lex.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percussor quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, præterq; mercedem medici. Qui mulierum vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliã præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quandoquidem vitam pro vita reponi iustum est.

Venenum.

Venenum neque lethale, neque aliàs noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenũ parauerat.

Pœna talionis.

Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi seuerior.

De boue cornupeta.

Bouem cornupetam dominus iugulet. quòd si in arca quenquã percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidem lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quàm qui percussit, & pretium vtriusque inter se domini partiantur.

Deut. 21. Puteus.

Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet.

Deut, 24.

tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere. quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit,

perdiderit, accedens ad ſeptem illos iudices, iureiurando Deum teſtem faciat, An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.
quòd nihil ſua voluntate aut malicia ſit perditũ, nec vſum ſe parte depoſiti, atq; ita abſolutus abeat. quòd ſi vel minima commiſſorũ parte vſus pòſt perdiderit, ad rehibendũ quod accepit, in ſolidũ condemnetur. Idem ius eſto de mercedibus Ibidem.
quæ parantur labore corporis. Cauendum ne quis virũ pauperem mercede ſua defraudet, memor quòd is vice agri & facultatum hoc à Deo ſortitus ſit. proinde non procraſtinanda ſolutio, ſed eadem die reddenda, cùm conſtet Deum nolle Ibidem.
vt operarius laboris ſui fructu careat. Liberi ob parentũ iniquitatem puniendi non ſunt, nimirum propter ſuam virtutem digniores miſeratione, quòd è talibus nati ſint, quàm odio propter illorum vicia. Neque patribus peccata filiorum ſunt imputanda, qui contempta parentum diſciplina multa ſibi permittunt facere. Spadones abominare & auerſare, qui virilitate & genitura ſe ipſi priuauerunt, quam nobis Deus ad incrementum & multiplicationem addidit. Procul arcendum eſt hoc genus, quod non modo poſteritatem quantum in ſe eſt, ſed multò antè propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim conſtat quòd effœminato primum animo etiam corpora habent muliebria. ſimiliter abhorrere oportet quicquid inter portenta ducitur. Spadones.

Caſtrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal.

Hæ pacis leges & inſtituta ſunto, & Deus propicius inconcuſſam eam & imperturbatam conſeruabit. abſit autem vt ullum tempus veniat quod hæc innouet & in contrariam formam transferat. Quoniam autem neceſſe eſt homines vel ſponte vel inuitos in turbelas ac pericula incidere, age etiam de his pauca præcipiamus, vt ſcientes quid opus facto ſit, cum vſus erit in promptu habeatis ſalutaria conſilia, nec ſitis hac parte imparati in ipſo temporis articulo. Faxitq; Deus vt terram quam nobis pro labore veſtro ac virtute dedit, in pace & tranquillitate colentes poſſideatis, nec hoſtibus incurſantibus, nec domeſtica ſeditione turbante, quæ abrogatis patrum legibus & inſtitutis, in contrariam diſciplinam vos inducat: vtq; in perpetua legum à Deo comprobatarum obſeruatione permaneatis. Bella verò vel duobus vel veſtris poſteris gerenda, Belli leges.
extra fines Deus auertat. Cæterum cum bellum inſtabit, caduceatores primum Deut. 20.
ad deſtinatos hoſtes ſunt mittendi. decet enim antè arma verbis ad eos vti, docendo quòd quamuis & copiæ vobis adſint numeroſæ, & equi, & arma, & ſuper omnia Deus auxiliator propicius, mauultis tamen non cogi ad bellum, nèque ex rebus illorum direptis ingrata lucra quærere. Et ſi quidem quod æquum eſt perſuaderi ſibi patiantur, præſtat pacem inuiolatam ſeruare: quod ſi plus ſuis viribus tribuentes ius in armis reponant, exercitũ contra eos educite, imperiũ Deo committentes, creato vno aliquo forti viro qui vicarius illi ſit, & quaſi proimperator. multorum enim imperium non modo moram affert rebus ſtrenuè gerendis, ſed non rarò plus nocet quàm prodeſt. Delectus autem habendus eſt In bellum qui mittendi.
virorum tantum robore tam animi quàm corporis præſtantium: ignaui verò minimè admiſcendi, ne dum res armis geritur, in fugam auerſi hoſtium conditionem potiorem faciant. Immunes autem ſint à militia, qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa ſunt vſi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui deſponſata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum deſiderio ſibi parcentes, & ſeruãtes ſe relictis voluptatibus, ingratiam vxorum parum fortiter rem gerant.

Caſtris

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1471.

Arbores frugiferæ non excindendæ.

Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominũ ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quòd, cum ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti, eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familijs sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno cõscriptas tradidit, de quibus in alijs commentarijs dicemus.

Deut. 22. Chananæorum gentem extirpandam.

Deut. 30, 31. 32. 33. 34.

Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earũ præscriptum agerent, deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atq; fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & Arcam Sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præterea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius, vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Gariz, cum, sinistrum Gibalem: diuisasq; copias in senas tribus super duobus montibus cõsistere, & vnà cum illis Leuitas ac Sacerdotes. & primum illos in Gariz eo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Mosis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare: & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo trãsgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam fastas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Mosis carmen & benedictio.

Amalecitas plectendos.

Deut. 27. 28.

Deut. 29. Moses Hebræos iureiurando ad legum custodiam astringit.

Postridiè populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mãcipijs quidem exclusis, iureiurando eos ad legum custodiam astrinxit: vtq; Dei voluntatem diligenter expendentes, neq; cognationis gratiam, neq; periculorum motũ, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent: sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt desertricem reuellerent, & ne solum quidem ipsius, si fieri posset, superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ nõ consentire. hæc populus ita fore iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quib. iam diximus. Sed & Iesus superstite etiã tum & præsente Mose vaticinatus est quicquid

pro

pro ſalute populi geſturus erat, vel foris bello adminiſtrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens inſtitutam eos præparans, diuino monitu ſe præſagire aiebat, quòd ſi patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipſorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipſos ſub haſta victoris venundandos, ſeruituroſq; gentibus quæ afflictorum nulla miſeratione tangerentur: ac tum demum ſeram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipſorum conditorem, & vrbes ſuis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non ſemel tantum amittant, ſed ſæpius. An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.

Deinde Moſes exhortatus Ieſum vt in Chananæos exercitum duceret, afſuturumq; cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fauſta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres noſtros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præſentibus ago pro cura ac prouidentia quàm de rebus veſtris hactenus habuit, non ſolum depellendis aduerſis, ſed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac ſolicitudinem dum veſtrum ſtatum in meliorem fortunam reducere conor, propicius ſemper adiuuit: imò verò ipſe & exorſus eſt rem & abſoluit, me miniſtro vſus & vicario in obeundis quæ ad veſtram felicitatem pertinere viſa ſunt. Quapropter æquum eſt, vt priuſquàm decedam, eius potentiæ, qui & in poſterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, meq; hoc debito exſoluam, veſtraq; memoriæ commendem, quòd hunc ſolum colere & venerari conuenit: & leges eius habere in pretio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in poſterum à propitio conferendis, longè ſint anteponenda. Grauis enim aduerſarius eſt vel homo legiſlator, ſi conſtitutionibus ſuis autoritatem adimi ſentiat. Dei verò indignationem abſit vt experiamini. quæ legibus ipſius contemptis excitari poſſet. Ioſuam Moſes hortatur. Deut. 31.

Hæc poſtrema verba Moſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lacrymas erupit, vt mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent. quin & pueri præmœroris impotentia plorantes præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quòd priuſquàm eius virtutem ſatis deguſtaſſent, iam carendum eo, ſeq; deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quod tum Prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, nõ eſſe inſtante morte dolendum, vt quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viſo tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dum verò eò proficiſcitur, vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moſes his qui longiùs aberant manu motu ſignificauit vt conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendã exiſtimantes, vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt verò in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus latè Chananæa terra pro-

Hebræorum ob Moſis obitum planctus.

Moſes 120. ætatis anno ablatus.

An. mũdi 2493. Ante Christum natum 1471.

ſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumq; poſt mutuos complexus Eleazaro ac Jeſu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno menſe minus. Mortuusq; eſt vltimo anni menſe, die prima menſis qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentiſſimus, & qui conſilia bona optimè noſſet exſequi: adhæc eloquentia & in tractãdo populo gratia & dexteritate incõparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omninò illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his quæ in alijs hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodò ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moſis exitu dicenda habuimus.

Adar Hebræis eſt menſis duodecimus, nobis Martius dictus.

Moſes imperator bonus & vates.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER QVINTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Ieſus Hebræorum Imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſerit tribubus.

II. Quomodo poſt mortem Imperatoris Iſraelitæ neglectis patrijs religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis 300. tantum fuerint ſuperſtites.

III. Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum ſit traditus.

IIII. Libertas per Cenizum tradita.

V. Quomodo populus rurſum à Moabitis ſit ſubiugatus, & per Iodem è ſeruitute exemptus.

VI. Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

VII. Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerint.

VIII. Quomodo Gedeon populum liberauerit.

IX. Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerint.

X. De Samſonis fortitudine, & quanta mala Palæſtinis fecerit.

XI. Quomodo filij Sacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio cæſi fuerint.

XII. Quomodo Elis audita filiorum cæde, & Arcæ amiſſione prouolutus de throno expirauerit.

Quomodo

CAP. I.

Quomodo Ieſus Hebræorum Imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſerit tribubus.

An. mũdi 2494. Ante Chriſtum natum 1470.

POST *Moſen quemadmodum dixi ex hominibus ſublatum, officiumq́ memoria viri exhibitum, ſedato luctu, Ieſus iubet copias ad expeditionem inſtrui: mittitq́ exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognoſceret: caſtra deinde mouet maturè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atq́ etiam Manaſſetidis: nam & huic tribui dimidiata Amoræam habitare permiſſum erat, quæ fuit Chenanæa pars ſeptima: reuocauit eis in mentem quid Moſi fuiſſent polliciti: rogauitq́ vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore proſpicere eis defatigatus eſt, & propter communem vtilitatem, alacriter præſtarent quæ promiſerant. illis verò imperata haud grauatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem ſexaginta ſtadia caſtra promouit: quæ poſt quàm metatus eſt, commodum ſpeculatores aderant, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per otium conſiderauerunt, & mœnia qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam aſſultum minus ferre poſſint, & capi eſſent faciliores. nec quiſquam obuiorum ſpectantibus ſingula fuit moleſtus, dum curioſitatem hoſpitũ conſuetã interpretantur, nec hoſtile adhuc quicquam ſuſpicantur. vt verò ſub veſperam ſeceſſerunt in quoddam diuerſorium non longè à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, iamq́ cœna peracta de reditu conſultabant, indicatum eſt Regi cœnanti, veniſſe ſpeculatum quoſdam è caſtris Hebræorum, & nunc diuertentes apud Rachaben hoc tantum curare quomodo latenter ſe ſubducant. Ille verò confeſtim mittit qui eos comprehendant, quæſtioni admouendos vt cauſam aduentus ſui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores his contexit. miſſis autem à Rege dixit, hoſpites quoſdam ignotos paulo antè ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe, qui ſi ſuſpecti eſſent Regi, quaſi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negocio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quã ſerio loqui putabant, ne perſcrutati quidem diuerſorium abierunt. & excurrentes per vias quibus veriſimile erat eos diſcedere, & quæ ad flumen ducebant, veſtigio nullo inuento, fruſtra laborare deſtiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſſet, vt quæ in dolo deprehenſa pœnam capitis cum tota familia Regi erat daturа, rogatosq́ vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiã ſibi rependerent pro accepta ſalute, iuſſit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quòd expugnata vrbe, & aliis iuxta ipſorum decretum internecioni traditis, mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim euentum ſibi Deum iam antè ſignificaſſe. illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc conſilium dant, vt cùm præſenſerit vrbem expugnandam, contractis facultatibus & propinquis intra diuerſoriũ, veſtem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturũ, ne quis eam domum ladere audeat, quo data ſibi ſalutis gratiam recipiat. quòd ſi aliquis*

Ieſus exploratores mittit in Hierichuntem.

Tribui Ruben, Gad, & Manaſſis quid Moſi fuiſſent polliciti Ieſus in mentem reuocat. Num. 32.

Hierichuntem ſpeculatores explorant.

Rachab exploratores contegit.

An. mũdi 2494. Ante Christum natum 1470.

ex eius propinquis in pugna caderet, ipsius culpam fore nõ suã: neq; se ad eius incolumitatem præstandã iureiurando teneri velle. His cõditionibus discessum est, cùm se fune de mœnibus demisissent: reuersiq; ad suos rem totã vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus Pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorumq; autoritate iusiurandum ratum est habitum.

Iosuæ 3. Iesus Iordanem traiicit cum copiis.

Imperatore autẽ solicito de traiectu (amnis enim auctus aquis fluebat, & cum pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderãt) Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaq; Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripã traduxit. Sacerdotes cum Arca agmen præcedebãt, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculũ & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quò tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò Sacerdotibus pri-

mis ingressis vadabile est visum, quòd & aqua decreuisset, & glarea nõ amplius vi vndarum volueretur, sed stabile solum exciperet vestigia, omnes iam intrepidè vadum transibant, tale redditum cernentes quale Deus promiserat. steteruntq; in aluei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod vbi factũ est, & ipsi egressi fluuium, liberum ei solitum cursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molem redijt. Exercitus autem quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hierichunte stadium castra metatus est. Porrò Iesus ara exstructa è lapidibus quos singuli tribuũ principes ex alueo, propheta iubente, sustulerãt, vt monumentũ esset prodigiosè refrenati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: & Paschæ solennitas eò loci celebrata est, omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & Manna eis defecerat, post annũ, ex quo ea primum vti cœperant, quadragesimum. Cumq; hæc omnia securè & impunè Israelitæ facerent, nusquã occurrentibus Chananæis, sed intra mœnia præ metu se continentibus,

Iosuæ 4. 5. Iesus monumentum extruit ad Iordanem.

Israelitæ Pascha celebrant, terræ frugibus fruuntur, & deficit Manna. Iosuæ 6.

bus, expugnare vrbes eorum Iesus decreuit. Itaq; prima die festiuitatis, sacerdotes Arcam gestantes, stipati armatorum custodia, accesserunt ad vrbem septem cornubus clangendo, & ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia senatu comitante, nec aliud quicquã faciendo, quàm quod inflarent cornua, retrò in castra reuertebantur. Cumq; per sex continuos dies idẽ fecissent, septima Iesus contractis in vnũ copijs, reliquo populo cõuocato, latũ illis affert nuncium, vrbẽ ea die sine labore capiendã, Deo hanc in potestatẽ ipsorum tradente, & ruentibus sua spontè mœnib. facilẽ aditũ aperiente. iussitq; omnes occidi quotquot in manus militũ deuenirent, & neq; lassitudine, neq; miseratione, neq; prædæ cupidine à cædib. auocari, aut effugiũ vllum hostibus permittere: sed quicquid spiritum vitalẽ habet extinguere, nihil in prædã aut propriũ emolumẽtum cessurum reseruando. quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ obrem feliciter gestam spolia de primũ capta vrbe Deo dedicarentur. solum autem Rachaben cum sua cognatione seruari, propter iusiurandum ab exploratoribus acceptũ. Hæc locutus instructum exercitum ad mu-

An. mũdi 2494. Ante Christum natum 1470.

Iesus cũm copijs vrbem circumambulat.

Iesus nemini præter Rachab parcere iubet.

ros admouet. vrbem deinde rursum circumambulant, præcedentibus cum Arca sacerdotibus, & cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cumq; septies lustrata paulisper constitissent, collapsa sunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem, omnes promiscuè cædunt, inopinato mœnium casu consternatos, & subitaneo stupore ad pugnam inutiles: passimq; cadaueribus viæ sternebantur, nullum nec præsidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris. repletaq; trucidatis vrbs, & postremò incensa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adducta, gratia sunt obseruatos speculatores acta, dicente se meritis illam præmijs remuneraturum. moxq; agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vr-

Hierichuntis mœnia sponte sua collapsa.

Hierichio capta, homines trucidati, vrbs prostrata & incensa.

An. mũdi 2494 Ante Christum natum 1470.

bis quæ incendio supererant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atq; etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit.

Ios. 7. 8. Aahar quædam ex præda contra Dei mandatum abscondit.

Achar autem quidam Zebedia filius ex tribu Iuda, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondo, & iniquum ratus si nullum periculi pretium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco

Galgal, libertas. Ios. 5.

qui vocatur Galgala, voce libertatem significante. transgressi enim fluuium, tandem se & ab Ægyptijs & ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem pòst diebus quàm Hierichus est excisa, mittit Iesus tria

Israelitæ ab Ainatis fusi fugatiq;.

millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerũt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro casorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quàm propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nunc mirum in modum elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaque saccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullaq; interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, vt terram hanc armis subigere conaremur, sed Moses seruus tuus

Iosuæ ad Deum precatio.

ad hoc nos exciuit, cui multis attestantibus prodigijs pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersarijs fore superiorem. atq; harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta, & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Mosis hæsitantes, & à prælijs abstinemus, & post talia belli exordia nihilo feliciores progressus sperare possumus. Tu ergo domine, potes enim, fer opem, & præsentem mœrorem victoriam largitus adime, desperationemq; in futurum attonitus eximе. Talibus exorabat Deum Iesus, in faciem humi prolapsus. Responsum de-

Responsum diuinum ad Iosuæ preces.

inde accipit, surgeret & lustraret exercitum pollutum sacrilegio & violata religione. hanc enim causam esse præsentis calamitatis. inquisitione autem facta & pœna ad sacrilego exacta, Israëlitarum fore victoriam. hoc oraculum Iesus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice, ac magistratibus sortem per singulas tribus mittebat. cumq; sors in Iudæ tribum cecidisset, rursum per cognationes eius mittebatur. & cum in Sachariæ cognatione maleficium esset inuentum, eam rursum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt. qui vi-

Achor sorte deprehenditur & punitur.

dens non esse locum tergiuersandi contra diuinum indicium, furtum fassus res furtiuas in medium protulit: moxq; affectus supplicio, noctu ignominiosæ sepul-

turæ

tur & traditur, quemadmodum ſolent damnati iudicio publico. Jeſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa vrbem inſidijs, diluculo hoſtem ad certamen prolicit. illis verò audacter ob proximam victori- An. mūdi 2494. Ante Chriſtum natum 1470.

am irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria iam parta inſoleſcentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis copijs in faciem illis obſtitit, & alijs qui in in inſidijs latebant ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainam feruntur, & auerſam eius portam occupant, pleriſq; ciuium è muris ſuorum vt tum putabant victoriam ſpectantibus: vrbemq; ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Jeſus obuios in fugam vertit: qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hãc quoq; ab hoſte captã & cum vxoribus ac liberis incenſam animaduerterunt, per agros diſpalati, cum ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, alij alijs in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atq; mancipiorum capta eſt, & ſuppellex ſine numero: pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues. atq; hæc omnia Jeſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui non longè à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iamq; in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui interneciuum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem adſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe euadere periculum niſi maturè prouiderent: quòd ſi ſuum cõſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos maximè credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculoſum rati ſi ſe Chananæos faterentur, & multo tutius ſinihil ſibi cum illis commune dicerent, ſed longè diuerſas ſedes habere: aiunt ſe fama viri excitos multorum dierum iter feciſſe, & hoc eſſe verum ex habitu comprobabant. veſtes enim quas viam ingreſſuri nouas induiſſent, longo itinere detritas: ſumpſerant enim

Ain expugnata atq; combuſta.

Præda populo diſtributa.

II. Ioſ. 9. Gabaonitæ legatos mittunt ad Ieſum.

Gabaonitarum ad Hebræos oratio.

An. mũdi 2494 Ante Christum natum 1470.

enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi, dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus. vt saluis patrijs institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiã admitterẽtur. Jesus aũt credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac socijs, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc æstu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Jesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cum audisset Gabaonitas non longè à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatus eorum honoratioribus, fraudẽ eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideò ad dolum versos necessitate cogente, Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cumq; decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministerijs deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atq; hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterùm cum Rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Jesum defecisse, & quatuor proximarũ gentium Reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ videntes sepeti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam vnicam spem salutis reponerent. Tum Jesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cumq; terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigijs apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quod dies factus est longior, ne interuẽtu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Jesus Reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibusq; supplicium sumeret. creuisse autem eam diem vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Jesus in Chananæa montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaq; abacta, exercitum reducit in Galgala. cumq; latè per circumquaq; sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, deq; stupenda multitudine casorum, excitati sunt in eos Reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham, non longè à superiore Cadesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erantq; omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo adeò tam ipsum Jesum quàm cæteros Jsraëlitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cum Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius præsidio se non sat tutos putarent, pollicitusq; victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem: quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit, fitq; conflictus validus, & strages maior

Iesus cum Gabaonitis fœdus facit.

Gabaonitæ ministerijs publicis deputati, Ios. 10.

Rex Hierosolymitarum in Gabaonitas mouet.

Hierosolymitanos fundit fugatq; Iesus.

Quatuor Reges trucidati. Sol immotus constitit.

Ios. 11. Chananæorum Reges mouent in Hebræos.

Chananæorũ ingens exercitus.

ior, quàm vt facilè credi posſit, est edita, in fuga quoq; plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi: adeoq; sæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum ex- An. mũdi 2499 Ante Christum natum 1465. Chananæorum Reges omnes ad vnum cæsi.

ercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminemq; audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas peruenirent interficiebat. Famq; quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo supererat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis, sacrum tabernaculum in vrbe Silunte fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus in quo tantisper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare, ita vt Moses præceperat, statuit: & diuiso exercitu, in Gariz eo monte dimidium eius collocauit, & in Gibale alterum dimidium, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibusq; peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cum videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israëlitarum ex Ægypto exitu, & quòd ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cumq; frequens concursus factus esset, res hactenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales par erat Dei auspicijs à populo religiosissimo geri: Reges triginta & vnum ausos manus conserere deuictos, exercitusq; potentissimos prœlio superatos, & internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis supereſſent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltra Iordanem sita in communem expeditionem profecti fuerãt, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratijs prius actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros eligendos, qui regio-

Chananæorum regionem totam Iosua deuastat.

Iosua in duas partes copias diuidit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Ios. 13. 14. 18.

Iosua diuidẽdam regionem, & duas tribus cum dimidia remittendas hortatur.

An. mũdi 2499 Ante Christum natum 1465.

nem totam permensi bona fide & absq; dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiam itum est ab vniuerso populo: moxq; eos viros misit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hisq; mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananæa natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri possent: quòd si ijdem ad Hierichuntinum aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cum tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis alijs secundi. hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille alijs valeat. Decemuiri autem huic negocio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Jesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti, cuiq; tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cumq; ad sortes ventum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Judæa pertingens vsq; Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumæa partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem sortiti sunt, quæ à Jordane amne vsq; mare protenditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustiſſima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephraemi autem tribus terram à Jordane vsq; Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manasſetidis item dimidia pars agrum à Jordane vsque Dora vrbem, latitudine vsque Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Issacharis in longum patentem à flumine vsq; Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsq; Genesaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti. Quæ autem regio post Carmelum sita est conuallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò ad orientem spectant vsq; Damascum vrbem, & superior Galilæa Nephthalitis obtigit, vsq; Libani montem & Jordanis fontes qui ex hoc monte oriuntur, quà fines sunt Arces vrbis versus septentriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sunt quicquid conuallis ad occidentem solem vergit, Azoto & Doris terminati. horum est Jamnia & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vsq; montem à quo Iudæ tribus initium fecit. Ad hunc modum sex gentium à filijs Chananæi denominatarum regionem Iesus diuisit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amorræam enim & ipsam ab vno ex filijs eius dictam Moses iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiserat, vt suprà diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amatheorum & Aritheorum agri nihil ad hanc diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate iam defecta cum non valeret consilia sua per se exequi, & qui vicem eius gerebant, negligentius Rempublicam administrarent, præcepit vnicuiq; tribui vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim consistere & ipsorum securitatem, & disciplinæ ac religionis incolumitatem: idq; eos non ex

Iosua ad metiendam & diuidendam terram quosdam mittit.

Iosua Chananæorum regionem nouẽ tribubus & dimidiæ Manasſis diuidit.

Ioſ. 16. 17. 19.

Suprà lib. 4. Cap. 7. Num. 32. Ioſ. 13.

Iosua vnicuiq; tribui vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret, præcipit.

Mosi

Mosi tantum monitis, sed suomet experimento didicisse: deinde vt Leuitis triginta octo destinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant. ex his in tribus profugis receptacula sunt instituta. nihil enim magis erat curæ, quàm vt nusquam à Mosis præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Judæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilæa. post hæc quod de præda reliquum erat diuisit: supererat enim permultum. vnde non mediocris diuitiarum accessio & publicè & priuatim facta est. tantum erat auri & vestimentorum ac reliquæ suppellectilis: tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non possent. Posthæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem sita vna militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam locutus est. Quoniam Deus & pater qui est dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum mansuram nobis promisit: vosq; opem vestram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigrè præstitistis, æquum est, cum iam nihil arduum supersit, missionem vobis dari, & promptitudine vestra non abuti: quandoquidem certi sumus, si in posterum sit opus, nihilo segnius operam vestram nobis paratam fore. Itaque gratias vobis agimus, quòd socij periculorum esse voluistis, rogamusq;, vt in hac mutua beneuolentia perseueretis, memores amicorum, & quòd vos quoq; vestras possessiones nostris auxilijs parastis, sicut nos ad hanc felicitatem, Deo fauente & vobis adnitentibus, peruenimus, nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multumq; prædæ, auri & argenti, referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Mosis mandatis satisfecistis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere, néue propter flumen medium alios nos putetis quàm Hebræos. omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tàm nostros quàm vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Mosen instituta, diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiutor & propitius: sicut contrà, si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit, reliqua autem multitudo vniuersa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à se inuicem diuellabantur. Itaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gaddis & quotquot Manassitarum eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israëlitas, cum altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quàm diuinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rem aggrediendam & scitandum qua mente id fecerint: & si fortè malo animo fa-

An. mũdi 2499 Ante Christum natum 1465.

Oppida refugij. Num. 35. Deut. 4. Ios. 20.

Prædæ diuisio.

Iosuæ ad eos, qui ex regione vltra Iordanem sita militabant, oratio.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Ios. 22.

Israelitæ traiecto fluuio, altare super ripã Iordanis erigunt.

Decem tribuum ad reliquos Israelitas legatio.

An. mũdi 2499 Ante Christum natum 1465.

ctum deprehensum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Ut verò traiecto flumine & conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, vestrum delictum est quàm vt verbis tantum castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repentè ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscepimus, vt cognita causa extructi altaris, non temerè armasse nos in vos videamur, si pijs rationibus adducti id feciſtis: sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in vestram possessionem reuersos, quam Deo ferre acceptam debetis, cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, Arca, & altari patrio, externos Deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam prolabamini, ad domesticarum legum reuerentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatis, non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non secus atq; illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos euasisse. vbi vbi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur vt resipiscatis, & à nouitatibus mutato proposito desistatis: rogamusq; vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis charissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere.

Phineæ ad Rubenitas oratio.

Rubenitarum responsio.

Post quam hæc Phineeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt. Viri fratres, nos neq; à cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquã pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculum, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. nam hoc quod nunc erexim̃us, quodq; vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificijs placandum exstructum est, sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nosq; patriæ religionis admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis exstruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absitq; vt nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patrijs moribus ac ritibus degenerauerit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineeses, collaudataq; eorum constantia, reuersus ad Iesum, rem totam apud populum exposuit, qui lætus quòd nec delectu opus esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: moxq; soluto conuentu, reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem post vigesimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum

Iosuæ domicilium ad Sicima.

Ios. 23. 24.

& cum ſenatu magiſtratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adeſſe: primum Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quæ ex rebus afflictis in tantas opes tantamq; gloriam peruenerant. hortatur deinde vt dent operam, vt Deum in poſterum æquè habeant propitium, cùm ſciãt eius beneuolentiam non alijs retineri poſſe quàm pietatis artibus. Suum enim fuiſſe, vt, priuſquàm decederet, illos officij commonefaceret. poſtremo rogauit vt hanc admonitionem boni conſulerent, eſſentq; eius perpetuò memores. poſt hanc concionem naturæ debitum exoluit, anno vitæ centeſimo decimo: quorum quadraginta ſub Moſe magiſtro miniſter ipſius exegit, & poſt eius obitum viginti quinque Reipub. præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, ad hæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis, denique in quauis virtute eximius. Sepultus eſt in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus Pontifex, Phineeſi hæreditarium relinquens Sacerdotium. ſepulturæ eius monumentum impoſitum extat in vrbe Gabatha. Poſt horum obitum conſultus Phineeſes à populo de voluntate Dei, cuiuſnam foret imperium in bello Chananæo, reſpondit, iubere Deum vt Judæ tribus ductu bellum gererent, quæ mox aſſumpta Simeonide, his cõditionibus rem aggreſſa eſt, vt ſublatis è ſuæ ditione hoſtium reliquiis, tum tributarijs, in alterius tribus exſtirpandis huius generis reliquiis vicem rependeret.

An. mũdi 2525. Ante Chriſtum natum 1439.
Ioſu. 23. 24.
Ioſuæ poſtrema ad ſeniores & Magiſtratus Hebræorum adhortatio.
Ioſua moritur.
Eleazarus moritur.
Iudic. 1.

CAP. II.

Quomodo poſt mortem Imperatoris Iſraelitæ neglectis patrijs religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis 300. tantum fuerint ſuperſtites.

AT Chananæi quorum res tum erant ſatis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabant, ductu loci Regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum ſignificat. adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi ſpem victoriæ reponebant in hoc, quòd Jeſus dux Iſraelitarum eſſet defunctus. aduerſus hos quas dixi duæ tribus egregiè pugnauerunt: & caſis decem millibus dum reliquos fugientes inſequuntur Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iuſtitiam, ſeptuaginta & duos Reges antea hunc in modum à ſe mulctatos confeſſus. ſic affectum detulerunt non longè à Hieroſolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circunferebant: quorum bona parte capta, Hieroſolyma ſunt adorti, & capta inferiore eius parte, omnes habitatores contrucidauerunt. at ſuperior natura loci & munitionibus eſt defenſa. quare oppugnatione in Hebronem tranſlata, vrbeq; vi capta, in oppidanos omnes ſæuitum eſt. apud hos in eam diem ſuperſtites erant quidam è gigantum genere, ſtatura & ſpecie cæteris mortalibus diſpares, viſu ſimul & auditu horribiles: quorũ oſſa adhuc oſtenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipſi. Hoc oppidum Leuitis hõnoris gratia cõceſſum eſt cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moſis. fuerat hic vnus è ſpeculatoribus, quos Moſes in Chananæam præmiſerat. Habita eſt ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moſis ſoceri, cuius poſteris ager eſt attributus, quia relicta patria comites ſe adiunxerant, & in deſerto ærumnarũ ſocij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campeſtria & maritima deſcendentes prædictæ duæ tribus Aſcalonem &

Hedio & Ruffinus cap. 5. al. 2.
Chananæorum decem millia trucidantur & Adonibezeck capitur.
Hieroſolymæ pars capta eiuſque habitatores interfecti.
Ioſ. 21.
Iethræ Moſis ſoceri poſteris ager attributus.

An. mũdi 2526. Ante Christum natum 1438.

Azotum de Chananæis ceperunt. Euasit autem eos Gaza & Accaron, quòd in planicie sita & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facilè reijciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerũt. Beniamitæ verò, in quorũ sorte erãt Hierosolyma, tributo imposito habitatorib. eius pacem dederunt: & in posterũ alteri à cædibus alteri à periculis feriati, ad culturã agrorũ vtriq; se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cum assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenso vno ciuium qui in vrbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facti sunt voti compotes: cæsisq; reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantum operam dabant: atq; ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponeret. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem nõ essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solennes creantur: dumq; relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, ex qua mox bellum ciuile exortũ est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarũ ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parum respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes nõ ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentibus habitus. quinta cùm decreuisset domum repetere, post meridiem iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiserunt, nec nisi meliore dici parte transacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur asina. cumq; emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium vt aliquò diuerterent: ne, si nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito nõ placuit alienigenarum vti hospitio, nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebatq; progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis sero admodum, cumq; in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, quis nam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam

An. mũdi 2526. Ante Christum natum 1438.
Israelitæ Chananæos non vno actu deuicerunt.

Ephraimitæ proditione occupant Bethel.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. al. 3.
Israelitæ bellũ omittunt.

Iudic. 19.
Historia de vxore Leuitæ

Triginta stadia quatuor milliaria Italica.

Duo milliaria Italica cum dimidio.

Facinus detestandũ Gabaenorum.

culam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam: roganteq; sene vt abirent, & vim abstinerent ac iniuriam, postulabant vt exhibita hospita quieti suæ consuleret. cumq; ille contrà diceret cognatam esse & Leuitidem, peccaturos eos grauiter si propter voluptatem leges violarent, iuuenesq; iura contemnerent ac deriderent, eadem minantes si obstare libidini eorũ pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt saluo hospitali iure cupiditatem explerent, volens, quantum in se erat, tutos ab iniuria præstare quos exceperat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hanc omninò accipere volentibus, supplex orabat ne quid contra leges committerent. at illi furentes vi raptã mulierem domum abducunt, cumq; ei per totam noctem ad satietatem illusissent, diluculo dimiserunt: quæ ita miserè affecta ad hospitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti cõspectum venire: quòd hunc indignissimè rem laturum putaret, humi collapsa expirauit. Leuita ratus sopore oppressam, & nihil grauiùs suspicans, excitare conabatur, consolaturus eo quòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta, vt verò defunctam sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum domum reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi, nunquam tali antè viso vel audito spectaculo, ad indignationem grauiter commoti, & iusto furore perciti apud Siluntem conuentum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hostiliter armis impetere decernũt. Hunc impetum senatus cohibuit, suadens non ita temerè cognatis bellum inferendum, priusquàm verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob iniuriam acceptã armari leges permittũt, nisi legatis prius de satisfactione missis. rectum igitur esse ad Gabaenos mittere qui sontes ad supplicium deposcant. qui si dedantur, horum pœna contentos esse debere, sin contumaces fuerint bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerãt, & postulaturi, vt pro violatis legib. morte iustas pœnas dependerent. Gabaeni verò non dediderunt iuuenes, arbitrati sibi pudendum, si alienis imperatis metu belli parérent, cum multitudine ac virtute nulli se cedere videri vellent: eratq; magnus apparatus totius tribus, cum cæteri non defuturos se promitterent, si quis eos vi & armis aggredi vellet. Quæ postquam Israelitis à Gabaenis renunciata sunt, iureiurãdo sanciunt, neminem ex suis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem: & acriore bello persecuturos se eam tribum, quàm maiores eorum Chananæos persecuti sint. Et confestim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorũ. Beniamitæ verò habuerunt viginti quinque armatorum millia, & insuper sexcentos. ex eo numero fuêre quingenti funditores peritissimi, qui læua manu feriebant. Itaque commisso apud Gabam prælio, egregiè vicêre Beniamitæ, cæsis ex aduersa acie viginti duobus millibus. & fortasse plures cecidissent, nisi nox prælium diremisset. atque ita Beniamitæ lati se intra mœnia receperunt, Israelitæ verò in castra insperata clade attoniti. Sequẽti die prælium instauratur, & Beniamitis rursum vincentibus, decem octo millia cadunt ex parte Israelitarũ, quo factum est, vt castra metu desererent. profectiq; Bethela, quæ vrbs nõ longè aberat,

An. mũdi 2526. Ante Christum natum 1438.

Leuitæ vxorem in duodecim partes discerptam ad singulas tribus mittit. Iudic. 20.

Israelitæ mittunt ad Gabaenos qui sontes ad supplicium deposcant.

Israelitis Gabaeni sontes non tradunt.

Israelitæ iureiurando sanciũt, neminem ex suis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem, & quadringentorũ millium exercitum cõtra eos educunt.

Israelitarum in acie viginti duo millia cadunt.

An. mũdi 2526. Ante Christum natum 1438.

aberat, postridiè ieiunio peracto supplicauerunt Deo per Phineesem pontificem vt ab ira desisteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur cõtra hostem cõcederet. Deus verò precibus eorũ annuit, & per eundem vatem fauorem

Israelitarum iterum decem & octo millia cadunt.

est pollicitus. Ergo diuisis bifariã copijs, dimidiam partem noctu circa vrbem in insidijs collocant, reliqua in aciem producta cũ Beniamitis manus conserunt, moxq; vt impares paulatim pedem referunt. eò magis Beniamitæ instant sponte cedentibus quò longiùs hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quasi prædæ futuri socij. postquam autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebræi reuersi in pugnã signum dant insidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hostem â tergo inuadunt. Senserunt illi se deceptos, & cum consilium in ancipiti metu non suppeteret, in conuallem quandam compulsi, circumdatis expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant, telis ferarum in morem sunt confixi. Sexcenti tantũ euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperunt: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adeoq; indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabisum Galaditidis vrbem, quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantum quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquàm resedit, subsecuta est pœnitentia, dum vna se tribu diminutos reputant. & quamuis iustis armis oppressos censerent, vt qui contra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen indixerũt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis, reuocant. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur.

Israelitæ copiarum partem in insidiis collocant, & vt impares paulatim pedem referunt.

Beniamitarũ viginti quinque millia trucidantur, tantũ sexcenti incolumes euadunt.

Gibea & aliæ Beniamitarum vrbes incensæ.

Iabes in Gilead quæ auxilium cõtra Beniamitas negauerat destruitur. Iudic. 21.

garentur, néue quantũ in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantã possent abigere. At illi agnoscentes suã iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in sua tribus ditionem, parentes suorũ hortatibus. Israelitæ verò dederũt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabãt vnde illis vxores ad sufficiendam prolem parari possent. cùm enim ante initiũ belli iureiurando cautum esset, ne quis filiã in Beniamiticã tribum elocaret, non deerant qui negligendum id Sacramentum cõsulerent, quod ab ira profectũ esset, nõ à iudicio. Non ingratã rem Deo fore, si quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non, quando necessariò fiunt, periculosa esse ac grauia, sed cum ausu malicioso committuntur. Cum verò senatus succlamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consiliũ, quomodo saluo iureiurãdo Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus, Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. harum quot quot potuerint rapere, Beniamitis impune sit, vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse qui filias negligenter custodiuerint: & quòd non oporteat iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam ante plus satis contra consanguineos sint vsi. In hanc sententiam concessum est, decretumq; vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti illi bini triniue ante vrbem insidiabantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras. illæ verò nihil suspicãtes lusitando securè iter faciebãt. iuuenes autem coorti dispersas corripiebant: atq; hoc pacto quæsitis nuptijs, agriculturæ insudantes, dederunt operam vt ad pristinam felicitatem aliquando redire possent. Quo factum est vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudenti hoc Israelitarum consilio seruaretur: moxq; magnis incrementis tam numero quàm opibus est aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici.

An. mũdi 2526. Ante Christum natum 1438. Israelitæ sexcentos Beniamitas reuocãt.

Beniamitæ quadringentas virgines Iabiticas ducunt.

Quando & quomodo iuramentum seruandum.

Beniamitis, vt virgines rapiant, conceditur.

Nec felicior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna vsa. Israelitis iam desuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantũ occupatis, Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias, non quòd sibi timerent, sed vt, illata Hebræis aliqua memorabili clade, securiùs in posterum suas vrbes habitarent: & coniuratione facta, magnoq; numero peditum armato, adiunctis etiã curribus, Ascalonem & Accaronem in sorte Iudæ sitas in partes suas traxerunt, & alias pleraſque campestres ciuitates: ita vt Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem vbi ponerent in campestribus habentes. qui cùm nec bello essent pares, nec pro numero satis agrorũ haberent, miserunt ex suis quinque viros in mediterranea, dispecturos num quem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progressi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, rem totam suis renunciant. qui mox cum exercitu illò profecti condiderunt vrbem Dana, cognomine vni è Iacobi filijs, & à sua tribu denominatam. Israelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem se exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reipublicæ statu, magna licentia pro suo quisque libito viuebat, vt domestica Chananæorum vicia iam totam gentem impunè inundarent.

Hedio & Ruffinus cap. 7. al. 4. Iudic. 18.

Daniana tribus à Chananæis pressa.

Danitæ locum inhabitandum quærunt.

Dana extructa.

CAP. III.

Quomodo propter impietatem in Assyriornm seruitutem à Deo populus Israelitarum sit traditus.

An. mũdi 2526. Ante Christum natum 1438.

Iudic. 3. Israelitæ à Chusarthe oppressi.

HANC ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquisita, per luxum ac voluptatem breui disperijt. Bello enim à Chusarthe Rege Assyriorum petiti, & in acie multos amiserunt, & oppidatim infestati, aut vi aut deditione in potestatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre sunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum sunt libertati restituti.

CAP. IIII.

Libertas per Cenizum reddita.

Ibidem. Cenizus, siue, vt sancta scriptura loquitur, ipsius filius Athniel octo annos regnat.

ERAT in tribu Iudæ Cenizus vir industrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Israelitas diutius tales miserias perferre, sed vt ad audendum pro libertate accenderetur, adscitis paucis quibusdam periculorum socijs, quos præsentis status tædebat & mutatum cupiebant, primò præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tantumq; primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero, iam aperto marte hosti pares viderentur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatem asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita functus est.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis sit subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

Hedio & Russinus cap. 8. Iudic. 3.

POST cuius mortem, vacante principatu, res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt, idq; tanto magis, quòd nec Deo debitum honorem, nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum Rex opportunos ad iniuriã ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot prælijs, sed omnibus victi, ferocia posita, iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor, translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos XVIII. *degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Gera, tribus Beniamitica, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraq; manu ex æquo promptus habitabat ipse quoque apud Hierichuntem. is familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam Regijs gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad Regem introgrederetur. erat autem æstas & diei mediũ, quo remissius agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit, erant autem soli, quia Rex familiariter cũ Iode collocuturus famuliciũ ablegauerat. sedebat q; in sella, & Iodes verebatur, ne, fallente ictu, plagã non satis lethalẽ inferret. iubet igitur eum surgere*

Eglon Rex Moabitarum Israelitas subiugat.

An. mũdi 2534. Ante Christum natum 1430.

Iodes siue Ehud in Eglonis familiaritatem sese insinuat.

ſurgere, dicens habere ſe ſomnium, quod ex Dei mandato Regi ſit indicandum. cumq; ille audiendi cupidus alacriter aſſurrexiſſet, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clauſis priùs foribus. Regij famuli interim quieſcebant, dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntijs re clàm indicata, autorẽ ſe illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hæc accipientes, & ipſi confeſtim arma corripiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinẽ conuocari mos erat. Eglonis autẽ domeſticos diu latuit quod acciderat. ſed cùm iã adueſperaſceret, veriti ne quid noui homini accidiſſet, ingreſſi ſunt in cubiculũ: cumq; mortuũ inueniſſent, hærebãt inopes conſilij: & priuſquàm ſatellitium conglobaretur, Iſraelitarum turba ſuperuenit. ex his pars in veſtigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. eos Iſraelitæ, præoccupato Iordanis tranſitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipſa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atq; ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt: Iodæ autem huius felicitatis autori is honor conſenſu multitudinis eſt habitus, vt confeſtim princeps declaratus ſit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude digniſsimus: poſt quem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finijt.

An. mũdi 2534. Ante Chriſtum natum 1430.

Iodes Eglonem trucidat.

Moabitæ ab Iſraelitis fuſi fugatiq́ue.

CAP. VI.

Quomodo Iſraelitæ ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

An. mũdi 2614. Ante Chriſtum natum 1350.

ISRAELITÆ verò, quos præteritæ calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant, in priſtinam impietatem atque inobedientiam relapſi priuſquàm ſatis à Moabitica ſeruitute reſpiraſſent, imperio Iabini Chananæorum Regis ſubiugati ſunt. Is regiam habens apud Aſorum, quæ vrbs ſita eſt ſuper Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterq́; currus bellicos habebat ter mille. His copijs præfectus Syſares primus inter amicos regios, congreſſus cum Iſraelitis in tantam deſperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria ſeruitute paciſcerentur, quam per viginti annos ferre ſunt coacti, præ nimia ſeruitute, caput non audentes attollere, etiam Deo ſic volente, quò nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem reſipiſcentes, & agnita calamitatũm cauſa, nimirum quòd à legum contemptu proficiſcerentur, Deboram quandam Prophetidem adeunt (nomen hoc apem Hebræis ſignificat) rogantes vt precibus Deum ad miſerationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus ſalutem illis annuit, imperatore deſignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accerſito Baraco, iubet eum delectu habito, & conſcripto decem millium virorum exercitu, in hoſtem ducere. Satis enim eſſe tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiſerit. Baraco verò negante ſe accipere imperium, niſi & illa vnà ſecum adminiſtratura id eſſet, illa commotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit? ego verò non recuſo. & conſcriptis decem millibus, caſtra poſuerunt ad montem Itabyriũ. occurrit mox eodem Syſares, Rege ſuo ſic iubente, & non longè ab hoſte cum exercitu conſedit. Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtiũ territos, & in tutiora ſe recipere volentes, retinuit Debora, iuſſitq́; eadem die prælio

Hedio & Ruffinus Cap. 9. Iudic. 4.

Iabin Rex Chananeorum Iſraelitas ſubiugat.

Syſares ſiue Siſſara præfectus exercitus.

Debora Prophetiſſa.

Baraeus contra hoſtes Imperator deſignatur.

Debora & Baraeus in hoſtes mouent.

An. mũdi 2614. Ante Christum natum 1350.

decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaq; commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduersos Chananæorum vultus ingerens, & prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam scutati manibus rigentibus præfrigore gladios vix retinebant. Israelitas verò tempestas à tergo

Sisſera cum suo exercitu trucidatur.

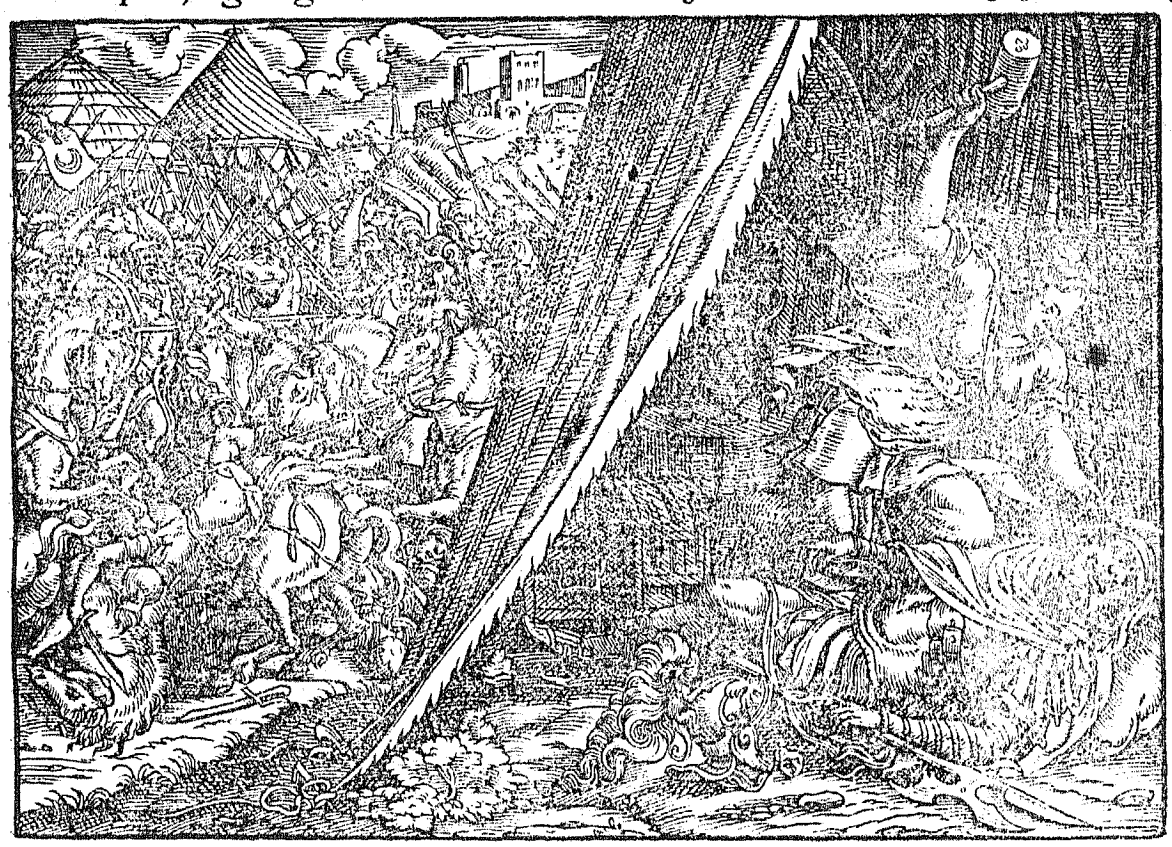

imminens non solũ minus offendebat, sed alacriores etiã faciebat, manifestario Dei præsentis ac fauentis signo accensos. itaq; rupta aduersa acie, turbatisq; ordinibus, ingentem hostium stragem ediderunt. atque ita pars telis Israeliticis cadebant, pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò vt vidit suos terga vertere, desiliens à curru fuga delatus est ad quandã mulierem Cenetidem, nomine Ialen. quæ latebras petentem excepit, & potum poscenti lac acidum exhibuit: quod ille cum auidius ingurgitasset, in somnum est solutus. quem Iale aggressa, ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo, moxq; Baracianis superuenientibus solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum, Jabinum obuiam factum interfecit: & caso Rege, ac vrbe solo æquata, quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

Iael Sisſeram ferreo clauo interficit.

Baracus quadraginta annis Israelitarum imperium tenuit.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerint.

An. mũdi 2654. Ante Christum natum 1310. Hedio & Ruffinus cap. 10. Iudic. 6.

DEFVNCTIS autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo pòst Madianitæ, socijs Amalecitis & Arabibus, expeditionem contra Israelitas fecerunt: & congredi ausos magno prælio vicerunt: vastatisq; frugibus prædam abegerunt. cumq; idem per continuos septem annos facerent, Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coëgerunt. qui, speluncis & subterraneis ædificijs excauatis, quicquid hostium violentiam euadere poterat, intrò receptum asseruabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem, hyeme agros colere

Madianitæ Amalecitis socijs Israelitas magno prælio vincunt.

colere Iſraëlitas permittebant, vt poſſent denuò labores eorum vaſtare. Itaq; in perpetua fame ac egeſtate viuebant, nec iam vllum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus. An. mũdi 2654. Ante Chriſtum natum 1310.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauerit.

PER *idem tempus Gedeon Joaſi filius, vnus ex primatibus tribus Manaſſetidis, manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtem propalam hoc in area facere. cumq; ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo carum appellauiſſet: reſpondens, Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum eſt maximum, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubente vt bono eſſet animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri poſſe. nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero, & ſe iuuenem eſſe & tam arduis negocijs imparem. Deus autem quicquid deeſſet ſe ſuppleturum pollicebatur, & victoriam Iſraëlitis daturum, modo ipſe imperium aſſumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibuſdam iuuenibus communicauit, qui libenter credentes oraculo, ſine mora effecerunt, vt præſtò eſſent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratiſſima. Gedeo-* Ibid. Gedeoni, vt Iſraelitas à Madianitis liberet, Deus mandat.

ni autem Deus in ſomnis apparens, dixit homines tali eſſe ingenio, vt ſibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam ſibi potius, quàm Deo tribuant, nimirum magnis copijs freti. vt igitur ſciant rem totam pendere ab ipſius auxilio, iuſſit vt circa meridiem, cum æſtus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuarie potum ſumerent, ſic exiſtimaret, eos metu hoſtium hoc facere. quod poſteaquam ita, vt iuſſus eſt, fecit, trecenti inuenti ſunt cum perturbatione aquã ſumere, cauis manibus ori admouẽdo. imperauitq; Deus, vt his aſſumptis hoſtem inuaderet. Gedeone verò ſolicito, quia mãdatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iuſſit vt Iud. 7. Gedeonem exiguas copias Deus eligere iubet. Victoria Deo tribuenda.

An. mũdi 2654. Ante Christum natum 1310.

Gedeon ad Madianitarum tentoria accedit, & ab illis somnio confirmatur.

assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim acceptum occasionem fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantum comitante famulo. cumq; ad quoddã tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoq; exaudiri posset, erat autem tale. Visus erat sibi videre massam, hordeaceam, prævilitate homini fastidiendã, per castra prouolui, & primò regis tẽtorium, mox caterorũ omnium prosternere. qui respondit interit ũ exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges hordeum est sine controuersia viliſsimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sunt Israëlitæ, vt meritò conferri possint hordeo. hi nunc autore Gedeone contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentẽ, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est, accensi hoc signo ad quidius laboris aut periculi subeundum. tum Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebantq; singuli amphoras vacuas & in eis faces ardentes, vt clàm possent hostem

Gedeon cum trecentis viris pugnam adornat.

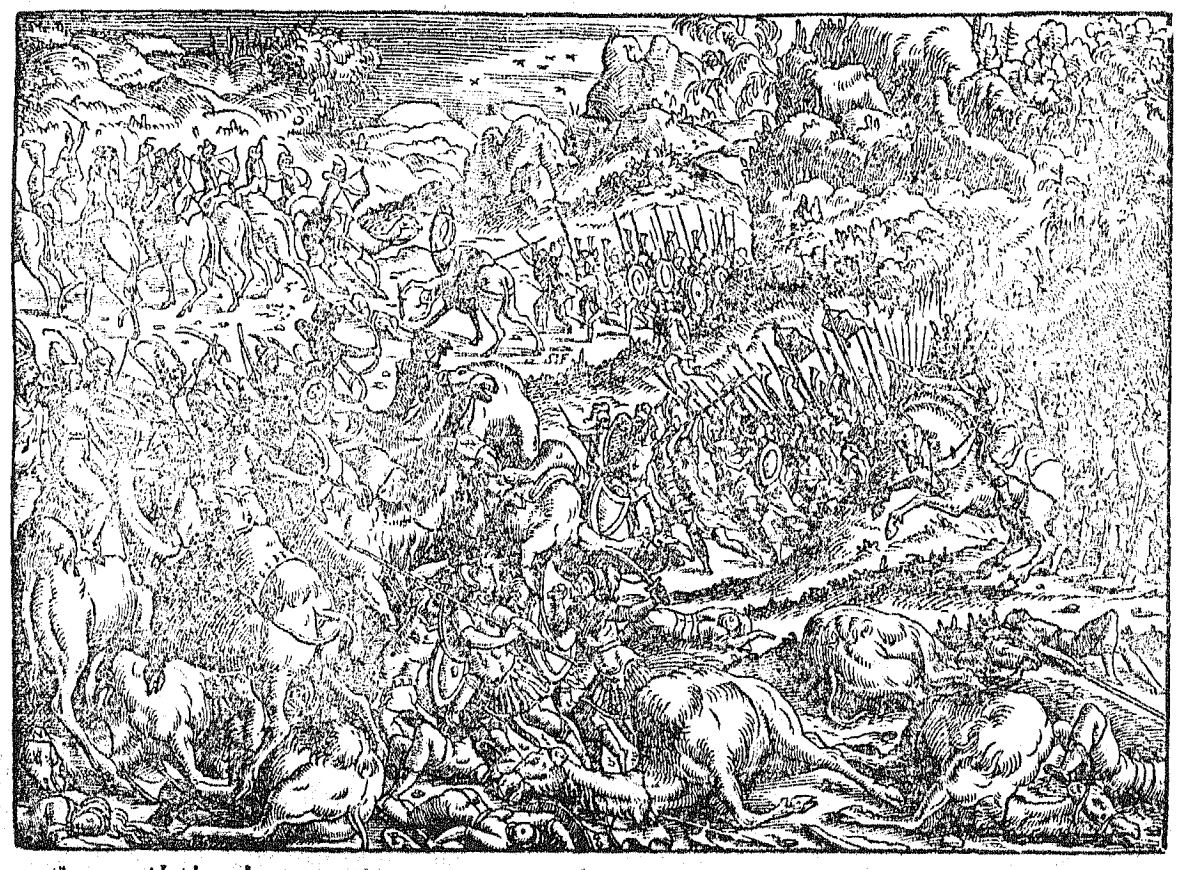

inuadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tubæ. hostium castra latè patebant, eò quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce antè prænoniti, cum iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo, cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatoq; militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetum faciunt. Qua arte, accedentibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus quàm hostili ferro caderent. quòd diuersæ linguæ homines eadem castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant.

Madianitæ & confœderati mutuis vulneribus cadunt.

bant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israëlitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre, occidunt, interq; cæteros Reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò superfuere duces, cum reliquijs exercitus fermè decem & octo millia hominum. quantum potuerunt, procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copijs eò properat, & iterum congressus postremò hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his prælijs cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephraim, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam, bello eum petere decreuit, eo quòd, inscijs ipsis, hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamẽ nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui milita ssent: atq; his verbis sedata eorum ira non minus profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis. obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus. porrò Gedeon cum vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos XL. dicendo ius & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephraim in patria sepelitur.

An. mũdi 2654. Ante Christum natum 1310.

Israelitæ hostes insequuntur, & Reges duos Oribum & Zibum occidunt. Iud. 8.

Gedeon duos Duces Zebim & Hezarbunim capit.

Madianitarũ & confœderatorũ centum viginti millia trucidari.

Gedeon per annos 40. regnat.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserint.

ABVIT autem filios legitimos quidẽ septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnũ ex concubina Druma. cui nomẽ Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutusq; à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes & ad quoduis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga in columitatem quæsiuit. Abimelechus autem, occupata semel tyrannide, omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus. Itaq; dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur, ad quam plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatũ diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cumq; illi magis etiam silerent intenti, dixit, quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visumq; est viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis, quot ficus, recusauit & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum, cuius lignum ad ignaria valet. Is respõdit, Si serio me Regem poscitis, sub vmbra

An. mũdi 2694. Ante Christum natum 1270. Hedio & Ruffinus Cap. 11. Iud. 8. 9.

Abimelechus septuaginta nouem fratres interficit.

Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitudinem objicit.

Arborũ de Rege deligendo consilium.

An. mũdi 2694 Ante Christum natum 1270.

vmbra mea requieſcite. ſin autem inſidias mihi ſtruitis, egrediatur ignis ex me, & abſumat vos. Hæc, inquit Jothanes, non riſus mouendi cauſa vobis fabulor, ſed quia maximis beneficijs à Gedeone affecti, ſuſtinetis Abimelechum, necatis fratribus, principatum vſurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus receſſit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòſt, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerãt, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatem aliqua clade afficeret. cumq́ inſtaret vindemia non audebant colligere fructus, metuentes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Forte per eoſdem dies contulerat ſe eò cum armatorũ manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerũt Sicimitæ, vt tantiſper ſui cuſtodiam ſuſciperet, dum vindemia peragitur: cœperuntq́ ſecurè fructus conuehere, & per ſodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum conuicia iactare. & principis cognati diſpoſitis circa vrbem inſidijs, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarum primatibus, hoſpes Abimelechi, per nuncium ei ſignificauit, quomodo Gales populum contra ipſum irritaret: hortatus etiam vt inſidias ei ante vrbem tenderet. ſe enim Galem illò adducturum: atq́ ita fore facilè vt inimico gratiam, qualem meretur, referat. quo facto curaturum ſe, vt eum populo reconciliet. cumq́ Abimelechus locum inſidijs aptum cepiſſet, & Gales cum Zebello in ſuburbanis negligentius ageret, conſpectis repentè armatis exclamat, Zebelle hoſtem video. illo reſpondente, vmbras eſſe cautium, iam propiores cernẽs, imò non vmbræ ſunt, inquit, ſed virorum cohors. ad hæc Zebellus. Nónne tu Abimelecho ignauiam obijcis? quin igitur oſtendis qui vir ſis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cumq́ ſuos inferiores animaduerteret, amiſſis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta occaſione, calumniatus eum quaſi volẽs malè pugnaſſet, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemiæ reliquum exituri eſſent, inſidias circa vrbem diſponit. cumq́ prodiſſent tertiam ſuorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbem pateret. cæteri verò diſperſos circumueniunt. Jtaq́ vbiq́ plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac ſolo æquata, ſaleq́ in ruinis eius ſeminato, tum demum militem inde abduxit. atq́ ita Sicimitæ ſunt deleti. Quotquot autem per regionem diſpalati periculum euaſerant, collecti denuò, petra quadam occupata, locum natura munitum muro inſuper cingere volebant. Sed hoc conſilium præuenit Abimelechus, qui quamprimùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto faſce arido, iuſſiſq́ cæteris idem facere, breui petram ſtrue lignorum circumdedit, ſubiectoq́ igne, & fomentis ingeſtis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, ſed vnà cum vxoribus & liberis abſumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam ſatis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum ſanè, niſi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de ſe meritum. Abimelechus autem Jſraëlitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur non fore præſenti fortuna contentus, neq́ prius conquieturus quàm vniuerſos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incurſu oppido, circa turrim quandam reſtitit, quæ quòd eſſet non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius

Abimelechum Sicimitæ expellunt.

Abimelechus in Sicimitas mouet.

Gales ab Abimelecho fugatus, à Sicimitis vrbe pellitur.

Sicima capta ac ſolo æquata.

Sicimitæ profugi in petra comburuntur.

Abimelechus Thebas capit.

propius ianuam acceſsiſſet, mulier, fragmine molæ demiſſo, caput ſubeuntis ferit ad quem ictum humi collapſus rogauit armigerum, vt eum occideret, ne mulieris manu periiſſe diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exſoluit, ſimul & crudelitatis, qua in Sicimitas vſus eſt: quæ quidem clades iuxta Jothanis præſagium illis accidit. cæterùm exercitus, duce mortuo, miles in ſuas quiſque domos reuerſus eſt. An. mũdi 2694. Ante Chriſtum natum 1270. Abimelechum mulier ferit, & armiger eum occidit

Iſraelitarum deinde gubernacula Jairus Galadenus de tribu Manaſetide ſuſcepit, vir tum rebus cæteris tum numeroſa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cum viginti & duos annos in principatu vixiſſet, iam ſenex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ eſt ſepultus. Res autem Hebræorum rurſus in peiore ſtatu erant, legibus autoritatem ſuam non amplius obtinentibus. quæ occaſione arrepta Ammanitæ & Palæſtini cum valido exercitu regionem eorum ingreſſi omnia rapinis vaſtabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traijcere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus caſtigati ſupplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certè moderatius exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingreſſis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt: ſed imperatore carebant. Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat. ad hunc miſſis nuntijs rogabant vt in auxilium veniret, promittentes ſe perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admiſit preces, cauſatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifeſtam iniuriam pateretur. Cum enim non eſſet eadem matre natus, ſed externa, quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius ſolitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus, quotquot ad ſe venirent, ſtipendia ſoluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes ſe fore, militem ſuum cum eis coniunxit. Et cum maturè quicquid facto opus erat prouidiſſet, exercitu in vrbe Maſphaca collocato, mittit legatos ad Regem Ammanitarum, expoſtulatum quòd res alienas inuaderet. Qui miſſis alijs oratoribus reſpondit, ipſos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: poſtulabatq; vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum ſuorum ditionem pertineat. Contra Japhthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræa, ſed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. (potuiſſe enim Moſen & illam occupare.) Se verò agris nequaquam ceſſurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuiſſent, & potius litem hanc armis diremptum. His dictis legatos dimiſit. ipſe votum fecit, ſi victoria potiretur, ſacrificaturum ſe quicquid domum reuerſo primum occurriſſet. congreſſus deinde cum hoſte vicit egregiè: fugientesq; perſecutus eſt vſque vrbem Maniathen. & ingreſſus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi conceſſa: finemq; ſeruituti impoſuit, quam ſua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quàm domi. redeunti enim obuiam facta eſt filia virgo, præter quam nullos alios liberos habuit. Jngemuit pater, ictus dolore nimio: dein conqueſtus de importuno officio, indicauit victimam eſſe Deo deſtinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam ſe fore pro victoria patris & ciuium libertate hoſtiam. vnum rogauit, vt ſibi liceret iuuentutem ſuam cum æqualibus per bimeſtre

An. mũdi 2697. Ante Chriſtum natum 1267. Thola 23. annos regnauit. Poſt eum Iair annos 22.

An. mũdi 2719. Ante Chriſtum natum 1245. Iſraelitæ ab Ammanitis & Palæſtinis oppreſſi.

An. mũdi 2742. Ante Chriſtum natum 1222. Iud. 11.

An. mũdi 2760. Ante Chriſtum natum 1204. Iaphthes Dux Iſraelitarum creatur.

Iaphthes legatos mittit ad Regem Ammanitarum.

Iaphthes votum facit.

Iaphthes Ammanitas fundit fugatq;.

An. mũdi 2760. Ante Christum natum 1204. *tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neque legitimum neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto*

Iaphthes filiam mactat.

Ephræmi tribus mouet in Iaphthem. Iud. 12.

locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat. vltrò deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. postremò minatus est, pœnas sibi Deo volẽte daturos, si insanire pergerẽt. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu veniẽtes excepit:

Ex tribu Ephraim circiter quadraginta duo millia cæsi.

plurimisq; in cõflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre sexaginta, mares triginta, totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cumq; nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obijt, in patria sua sepultus.

Iaphthes moritur.

Apsanes per septennium Iudex.

Helon per decẽnium Iudex.

An. mũdi 2773. Ante Christum natum 1191.

Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignũ. Qui deinde successit Abdon Elelis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est eirerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atq; egregijs equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit.

Abdon Iudex.

An. mũdi 2783. Ante Christum natum 1181.

Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

De

CAP. X.

De Samsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

An. mũdi 2783. Ante Christum natum 1181. Iud. 13. Israelitæ à Palæstinis superati. Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 10.

POST HVIVS *mortem Palæstini superauerunt Israëlitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. ab ea miseria liberati sunt in hunc modum. Manoches quidam vir inter Danitas optimus, & patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cum nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum, quod erat in campo magno, cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. insaniebat autem in vxorem præ amore, eratq; vehementer zelotypus, cumque aliquando sola ageret mulier, spectrum se illius oculis obtulit Angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, latum nuncium afferens, fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, compescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussitq; ne capillitium ei detonderetur, vtque, Deo sic volente, ab omni alio potu abstineret, sola aqua contentus. postremò addens à Deo se missum abijt. illa marito reuerso Angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, non nihil de vxoris pudicitia malè suspicari inciperet. quæ volens hunc mariti stultum mœrorem adimi, supplex Deum rogauit, vt iterum Angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam posset conspici: & impetrata hac gratia, rursum in suburbano versantibus apparuit Angelus soli mulieri. illa rogat vt paulisper maneat, dum virum adducat: quo permittente, cum Manoche mox ad eum reuertitur. quo viso, ne tum quidem suspicari desiit: rogauitq; vt sibi quoque eadem indicaret. illo respondente, satis esse quòd mulier sciat, iubet, quisnam esset, dicere: vt, nato filio, referre ei gratiam & munus aliquod donare possint. negauit ille sibi opus muneribus, nec enim horum causa de filio lætum se attulisse nuncium. cúmque iterum rogaretur vt saltem hospitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt paulisper maneret dum aliquid affertur, cum mactasset hædum Manoches, cõquendumq; vxori dedisset, paratis omnibus iussit deponi in petra & panes & carnes absque vasculis. quo facto virga, quam gestabat, carnes attigit: confestimq; flamma emicante cum panibus absumptæ sunt, & Angelus fumo tanquam vehiculo in cœlum ascendere ab eis visus est. Manoche autem solicito ne quid periculi immineret ex aspectu numinis, vxor bono eum iubet esse animo, affirmans magno suo bono Deum se vidisse: cumq; concepisset, diligenter mandata retinuit.*

Samsonis natiuitatẽ Angelus nunciat.

Manochi Angelus iterum apparet.

Nato deinde infanti, Samson est nomen inditum, quod robustum significat: qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promisso capillitio victusq; Samson natus. Iud. 14. *sobrietate diuinum nescio quid præ se ferebat. Cumq; adoleuisset, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæstinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit suos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excusantibus quòd diuersi esset generis, quodq; religio vetaret eiusmodi nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecitq; vt virgo sibi desponderetur, crebrò deinde sponsam interuisens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occursum declinauit licet inermis, sed nudis manibus adortus belluæ fauces eliſit,*

Samson Palæstinam virginem ducit.

Samson Leonem nudis manibus discerpit.

An. mũdi 2791. Ante Christum natum 1173.

eiusq; cadauer in dumetum via vicinum abiecit. aliquot post diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examen apum mellificare in leonis pectore, & sumptis inde tribus fauis, eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quod vires eius haberent suspectas, honoris specie triginta assectatores ex æqualium numero iuueni adhibent, iussos obseruare ne quid auderet. Conuiuis deinde, vt fit, hilarescentibus, ait se quæstionem propositurum suis sodalibus, quam si intra sex dies soluerent, cuiq; sindonem se daturum & tunicam. qui tum quòd sagaces videri cuperent, tum quòd lucrum non fastidirent, iubent eum proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibus prodijt, & ex immiti suauitas. in his explicandis cum ha-

Samson Thamnitis ænigma proponit,

sissent triduo, nec proficerent, puellam aggrediuntur minis simul & precibus, vt expiscata secretum è marito indicium sibi faceret, ille repulsis aliquandiu blandicijs, cum rogandi finem non faceret, & lacrymans gratam se illi negaret, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cum præfinita soluendæ quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes, Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neq; melle gustanti suauius. Ibi Samson subiecit, neq; muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis persoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta vt vicissim illi moueret stomachum, nupsit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Samson, decreuit de tota gente pœnas sumere: & commodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo cõprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum adnexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrentibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus est. Quo cognito gentis principes, & quid Samsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc Thamnam satellitibus, vxorem quõdam eius cum cognatis, damnidati

Samsonis vxor Thãnitis aperit ænigma.

Samson Ascalonitas aliquot trucidat, eiusq; coniunx alteri nubet.

Iud. 15

Samson Palæstinorũ fruges comburit.

dati reos prius factos, viuos exusserunt publicè. Samson autem in Palæstinos An. mũdi 2791. Ante Christum natum 1173. *latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit. ea est petra benè firma in tribu Judæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt. quibus bellum deprecantibus, quòd nec Samsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Samsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam armatis tribus millibus ad petram veniunt: & expostulantes, quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti* Samson traditus Palæstinis. *genti magnam aliquã cladem rependere, dicentesq; in hoc se venisse, vt comprehensum illis darent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qui, iureiurãdo accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantum deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gentis potestatem se permisit: & illi vinctũ prius duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cumq; ventum esset ad locum, qui obscurus antè, nunc ex Samsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam, re ex sententia gesta, clamore testantibus: Samson abruptis repentè vinculis, arreptaq; maxilla asini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfectis, cæteros metu terga dare compulit. qua victoria plus satis elatus, &* Samson asini maxilla mille viros interficit.

opis diuinæ immemor, cum totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihili esse quantaslibet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit: supplexq; rogauit, vt, arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuêre preces, sed copiosus fons subitò è quadam petra prorupit. Loco maxillæ nomen Samson imposuit, quod in hodiernum vsq; durat. Post hoc prælium iam Palæstinos Samson fontem impetrat precibus. Iudic. 16. *contemnens venit Gazam, & in publico diuersorio egit. Quo audito Gazæorum magistratus, ne clàm abire posset, stationes pro portis collocant. Samson verò qui insidias maturè senserat, circa mediam noctem surgens, portas cum ipsis*

An. mũdi 2791. Ante Christum natum 1173.

Samson Gazæ portas reuulsas aufert.

clauſtris ac vectibus cateroq́ paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulo verò pòſt à patrijs inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. Cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, conſuetudine eius delectabatur. Quamobrem qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt, vt eliciat è Samſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cum prima occaſio data eſt, inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret, cur tantopere virtute excelleret. Samſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus contra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans, communicatoq́ ſuper hoc cũ magiſtratib. conſilio, incluſaq́ in penitiore domus parte manu militum, benè potum ac ſopitum accuratè, vt ab ipſo didicerat, vinxit. deinde excitato indicat, adeſſe quoſdam qui illum vellent aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulo pòſt aliã op-

Dalale meretrix è Samſone cauſam tanti roboris expiſcari conatur, & ter deluditur.

portunitatem nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quòd amanti nõ ſatis fidens, celaret eam id, quod maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſumq́ ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cumq́ vrgere non deſiſteret, tertiò mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. Ac ne hoc quidem verum experta, poſtremo adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſſitate inſtante, victus importunitate Samſon in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit, mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comã deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius nõ valentem.

Samſon ſui roboris cauſam Dalale aperit, Palæſtini oculis orbatum vinctumq; abducunt.

valentem.illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum iam capillus repullularet,cumq; solenne Palæstinis adesset epulum, cõsidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis sustinebatur,accitus est & Samson,vt misero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum existimans quòd illusores vlcisci non quiret,iubet puerum,à quo manu ducebatur,vt ad illas columnas se acclinet, iam,vt tum simulabat, defatigatum:quibus admotus sic eas concussit,vt subuersa totius ædificij ruinam

An. mũdi 2811. Ante Christum natum 1153.

traherent,quatria millia hominum sunt oppressa,& inter cæteros ipse Samson. Hic finis viri fuit,exacto principatus anno vigesimo, admirandi ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem,qua in hostium perniciem vsq; ad extremum halitum vsus est.Nam quòd à muliere deceptus est,humanæ infirmitati imputari conuenit,pronæ ad eiusmodi vicia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine,cognati verò eius cadauer in patriã reportatum, apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Samson cum tribubus millibus Palæstinorum moritur.

Samson viginti annos regnat.

CAP. XI.

Quomodo filij Sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio cæsi fuerint.

POST Samsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis Pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuasit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis,quod oppidum est tribus Iudæ,assumpta vxore Naami,& filijs cõmunib. Chellione & Mallone,in Moabiticã terram migrauit. cumq; ibi prospera fortuna vteretur,filijs suis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orphã, Ruthem Malloni.exacto autem decennio,Abimelechus cum filijs breui tempore alius post alium obijt. quo casu Naamis in maximum mœrorem coniecta, desolata à charissimis quorum consuetudinem amori patriæ prætulerat,mutato pro re consilio,reuerti ad sua decreuit. iam enim res patriæ in meliori statu esse perceperat.Nurus autem eius nõ sustinebãt ab ea diuelli,& velit nolit comitari eam volebant.at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filijs suis

Ruth.1. Hedio & Russinus cap.14. Eli Sacerdotis tempore annonæ caritas. An. mũdi 2811. Ante Christum natum 1153.

Naamis post mariti & filiorũ obitũ cum Ruth in patriam redit.

An. mũdi 2811. Ante Christum natum 1153.

ſuis vixiſſent,& in reliquis rebus proſperitatem,& docens quòd in ſe nihil eſſet opis,rogabat,vt manerent,néve,relicta patria,in euentum incertum ſequi miſeram ſocrum cuperent.His monitis Orpha paruit:Ruthem verò nolentem manere,cuiuſuis fortunæ futuram ſociam ſecum ſocrus abduxit. Quæ poſtquàm vnà peruenerunt Bethlema,Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hoſpitio. cumq; Naamis à ciuibus ſuo nomine appellaretur,iuſtius,inquit,vocaretis me Maram. Significat autem Hebræorum ſermone Naamis felicitatem,Marà dolorem. Et cùm eſſet meßis tempus,Ruthe permiſſu ſocrus exibat ad ſpicilegium,vt cibos ſibi pararent,caſuq; in Bozi rus deuenit.qui cùm paulò poſt ſuperueniſſet,conſpicatus puellã,de ea villicum percontatur.is denarrauit omnia domino,quæ paulo antè ex ipſa cognouerat.qui exoſculatus in ea benouolentiã erga ſocrum,& affectum erga defunctum maritum,noluit ſpicilegio contentam eſſe,ſed permiſit vt ſibỹpſi meteret quantum poſſet,ac ſumeret:mandauitq; villico ne eam prohiberet,& vt vnà cum meſſoribus prandium ac potum ei præberet. Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui,& veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit:ſed & Naamis ſeruauerat ipſi quaſdam partes ciborum,quos ei vicini contulerant.narrat deinde ſocrui,quid ei Bozus dixerit: auditoq; ex ea,quòd cognatus eſſet,& propter pietatem forſan curam earũ habiturus,exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis.poſt aliquot dies,iam hordei tritura peracta,venit Bozus in ſuum rus,& cubabat in area.hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore ſi Ruthe cum eo cubaret:miſitq; eò Ruthem dormituram ad pedes eius.quæ nefas rata non parére ſocrui,fecit quod iuſſa eſt.ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiens:ſed circa mediam noctem experrectus,ſentiensq; eam vnà cubare,quæſiuit quænam eſſet.edidit illa nomen,& famulam ſe in eius poteſtate dixit.Tacuit ille tum,ſed mane ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent,excitatã iußit hordei quantum ferre poſſet capere,& priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat,ad ſocrũ redire.cauendos enim tales rumores,maximè ſi non de nihilo oriantur. Cæterũ meũ,inquit,cõſilium eſt hoc.rogabis eum qui tibi propinquior eſt quàm ego,an te vxore opus habeat.quod ſi aiat,ſequeris eum:ſin minus,mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renunciauit ſocrui,bonam ſpem habuerunt,Bozo res earum curæ futuras.circa meridiem verò reuerſus ille in oppidum,ſenatum coire fecit:ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit. Qui poſtquàm venit: Abimelechi,inquit Bozus,& filiorum ſortem poßides.faſſus eſt alter poßidere ſe,idq; iure propinquitatis.Tum Bozus,ergo non ex parte tantum legum meminiſſe oportet,ſed omnia iuxta præſcriptum earum facere.ecce adeſt mulier,quam,ſi vis poſſeßionem agrorum retinere,lex te ducere iubet.at ille Bozo & ſortem & mulierem ceßit,quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus. Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus,iußit mulierem accedere illum,& iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere, quo facto,Bozus duxit Ruthem,& ,anno elapſo,natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit,ſibi in ſenectute conſtitutæ inſeruiturum.nam ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus,ex hoc Dauid Rex,qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti & vnam ætates duraturum.Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare,volens Dei potentiam oſtendere,cui facilè eſt etiam vulgares homines ad ampliſſi-

Ruth in Bethlehem proficiſcitur.

Ruth 2. Bozus Naami & Ruth amicus.

Ruth.3. Ruth ſocrus ſuaſu ad pedes Bozi cubat.

Ruth.4. Bozus,Ruth cognatum, eam vt ducat, hortatur.

Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auum genuit.

An. mũdi 2811. Ante Christum natum 1153.

ampliſsimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porrò Hebræi per hoc tempus rebus ſuis iam labantibus, bellum Palæſtinis inferunt ob cauſſam talem. Eli Pontifici duo filij fuerunt, Ophnes & Phineeſes. hi contra omne ius & fas, omnia ſibi licere volebant: nec contenti honorarijs muneribus, etiam à rapinis non abſtinebant: mulierum inſuper, religionis ergò confluentium ad ſacrum locum, pudicitiam vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc inſolentiam iuuenum & pater ipſe magnoperè deteſtabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquiſsimè ferebat. poſtquam autem illorum exitium Deus & patri & Samueli Prophetæ etiam tum puero prædixit, tum verò non aliter quàm defunctos filios lugebat. Sed priuſquam de clade, in qua ſunt abſumpti, dicam, quædam de hoc Propheta narranda ſunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in ſorte Ephræmitarum habitãs duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarũ poſteriore liberos ſuſcepit, nihilominus alteram quanquam ſterilem diligens. is cum ſacrificatum veniſſet in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuiſſe diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis diſtribueret, Anna videns alterius liberos cum matre conſidentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & ſolitudinis. cumq; conſolationem mariti non admitteret, abijt in tabernaculum ſupplicatura, votumq; factura, ablata ſterilitate matrem factam primum filium ſe conſecraturam, ad miniſteria Dei non vulgari more educatũ. In huiuſmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis Pontifex, qui ante tabernaculũ ſedebat, tanquã parum ſobriam iuſsit abire. quæ cum reſpondiſſet, aquam ſe potare, ſed mœſtam quòd liberis careat, precibus à Deo ſterilitatis remedium petere, bono animo eam eſſe iuſsit pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuerſa, cibis antè præmœrore faſtiditis vſa eſt. in patriam deinde reuerſa, breui vterum gerere cœpit. mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filiũ, Samueli nomen indidit, quaſi dicas exoptatum à Deo. cumq; parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & ſacrificaturi rediſſent, ſimulq; decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo conſecratũ, Prophetamq; futurum. itaq; & comam alebat, & aqua tantum in potu vtebatur, degebatq; circa fanum, cuius miniſteriis educabatur. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati ſunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à Pontifice ſe vocari, accurrit ad eum. Quo negante à ſe vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perſpiciens ait: Ego mi Samuel nunc quoque, vt ante, ſilui, ſed Deus te vocat. quapropter præſto eſſe te reſponde. Itaq; rurſum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum ſe ad miniſterium offerens. Tum Deus: quando, inquit, præſto es, audi imminere Iſraelitis cladem maiorem quàm credibile eſt, & filios Elis ambos vna die perituros, & Sacerdotium meũ migraturũ in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios quàm meum cultum, idq; ne cum ipſorum quidem cõmodo. hoc oraculum cum ab adiurato extorſiſſet Pontifex, alioquin ſe non cõtriſtaturo, certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſcepta expeditione contra Iſraelitas, caſtra metati ſunt apud vrbem Amphecam: & ne-

An. mũdi 2811. Ante Chriſtum natum 1153.
1. Reg. 2.
Elis Pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij.

Hedio & Ruffinus cap. 15. al. 12.

Anna Helcanæ vxor liberos à Deo petit.

An. mũdi 2818. Ante Chriſtum natum 1146.

Samuelem Anna Helcanæ cõiunx genuit.

1. Reg. 3.

Samueli Deus Elis & filiorum pœnam oſtendit.

Hedio & Ruffinus cap. 16.
1. Reg. 4.
Iſraelitarum Palæſtini quatuor millia truncidant.

An. mũdi 2850. Ante Christum natum 1114.

mine ibi occurrente vlterius processerunt. tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra compulsis. Quamobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atque senatum, qui postulent Arcam in aciem proferri, vt eius præsentia freti hostem superent, ignari eum, qui sententiã semel aduersum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem esse quàm Arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur Arca in exercitum, & cum ea Pontificis filij, accepto à patre mandato, si amissa Arca viuere sustineant, ne vnquam in conspectũ sibi veniant. quorum Phineeses iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis Arca animos addidit, victoriam in hac sitã existimantibus: contrà hostes metuebant ne Arca Israelitis esset præsidio. attamen vtrorumq; expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in Arca fiduciam collocauisse. namq; primo impetu in fugam sunt auersi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos Pontificis filij ceciderunt: & Arca quoq; in hostium potestatem deuenit.

Hebræi in aciem proferunt Arcam fœderis.

Ophin & Phinees cũ triginta millibus cadunt, & Arca in hostium potestatem deuenit.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & Arcæ amissione prouolutus de throno expirauerit.

Ibidem. Eli in Silo filiorũ cædes & Arcæ amissio significatur.

HANC cladem & Arcæ captiuitatem postquã in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægrè seruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis Pontifex, qui ad alteram portam sublimis in sella sedebat, audito eiulatu, suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit, cumq; audisset euentum prælij, tam militũ quàm filiorum cladem satis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præsciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam Arcam in hostium potestatem factã cognouit, insperato malo ictus, & doloris impatiens, prolapsus è throno exha-

no exhalauit animam, vitæ anno nonagesimo octauo, principatus quadragesimo. Eadem die Phineesis quoque alterius è filijs vxor obijt, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, Pontificatum obtinuit: nam antè in Eleazari familia fuit hoc Sacerdotiũ, quod à patre per manus accipiebat. Ille enim Phineesi id tradidit, q̃ mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceia reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nũc loquimur: quod mãsit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum redijt.

An. mũdi 2850. Ante Christum natum 1114. Eli audita Arcæ amissione exspirat. Phineis vxor Ioachaben parit & morirur. Eli Pontificis Genealogia & progenies.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SEXTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint.
II. Victoria Hebræorum ductu Samuelis.
III. Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem fillis suis commiserit.
IIII. Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, Regem sibi dari postulauerit.
V. Saulus iubente Deo Rex declaratur.
VI. Sauli victoria contra Ammanitas.
VII. Palæstini Hebræis bello aggressi vincuntur.
VIII. Victoria Sauli contra Amalecitas.
IX. Samuel ad Dauidem Regiam potestatem transfert.
X. Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.
XI. Singulare certamen Dauidis & Goliath, secutaque Palæstinorum clades.
XII. Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.
XIII. Quòd Rex Dauidi necem sit molitus.
XIIII. Quomodo Dauid aliquoties insidias Regis ægrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuerit.
XV. Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus Rex vnà cum filijs fortiter pugnans occubuit.

CAP. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam fœderis Hebræis remiserint.

ARTA de Hebræis victoria, sacraq; Arca, quemadmodum diximus, capta, Palæstini cum cæteris spolijs Azotum eam referunt, & in fano Dei sui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti verò die manè venientes, vt adorarent Deum suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronum prostratum ante Arcam: quod agrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cumq; sæpius illuc accedentes, semper prostratũ & adorabundum reperirent, stupor maximus ac perturbatio totum populum inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorum vrbem atque agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter

1. Reg. 5. Hedio & Ruffinus Cap. 1. Arca sacra à Palæstinis in fanum Dei sui Dagonis defertur.

Azoti propter Arcam ereptam horribiliter cruciantur.

An. mūdi 2851. Ante Christum natum 1113.

ciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboq; corrosa euomebāt. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valētes amplius tolerare, intellexerunt Arcam in causa esse, & victoriam cum eiusmodi spolijs luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes, vt Arcam in ipsorum vrbem transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè Arcam ad se receperunt, moxq; eisdem, quibus illi, malis labora-

Mures Azotiorum agrum vastant.

uerunt. Cum Arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ: itaq; hinc quoque ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam transmittebant. atque in hunc modū quinque Palæstinorum vrbes peruagata est Arca, veluti tributum per singulas

1. Reg. 6.

pœnam violatæ religionis exigens. Quæ defessæ tot malis, & alijs exemplum factæ ne Arcam reciperent talia hospitij præmia referentem, nihil superesse videbant, quàm vt bono aliquo modo à se eam ablegarent: & cum cōuenissent quinque ciuitatum Principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse Arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus vlciscere tur, quum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ isti Arcæ: cuius si tanta vis esset, aut si omninò Deo cara fuisset: nunquam illam in diuersa religionis hominum manus deuenire permisisset: suadentesq; vt hos casus æquo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ suæ subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositum negotium censere videbantur. His neq; remitti Arcam placuit, neque retineri. sed pro quinque ciuitatibus quinque statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quòd eius fauore seruati essent ex ea peste quam humanis remedijs euadere fuerit impos-

De Arca sacra cōsultatio.

Deliberationis de Arca sacra conclusio.

impoſsibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper Arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in triuium Arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſi quidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eamq; perrexerint, credere Arcam fuiſſe calamitatum cauſam. ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productoq; in triuium plauſtro, ac ibi relicto, ipſi retrorſum diſceſſerunt. An. mũdi 2851. Ante Chriſtum natum 1113.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

VAccis autem veram viam ingreſſis, & recta non aliter, quàm ſi deducerentur, tendentibus, principes Paleſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Judæ, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, vlteriùs tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt: ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cum enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt Arcam præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabant. demptam deinde Arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractoq; ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Paleſtinorum retrò ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd, cum non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare Arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium Arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de Arca à Paleſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium. cura Arcæ commiſſa eſt eius filijs, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Paleſtinos detenta. Cumq; populus toto hoc vicennio votis & ſacrificijs operam daret, magnamq; religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negocio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraëlitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc

Ibidem.

Arca ſacra Bethſamæ peruenit.

Gratulatio Bethſamitarum ſuper Arca ſacra.

Ruffinus ponit Deũ percuſſiſſe de populo ſeptuaginta viros, & quinquaginta millia plebis, vt eſt 1. Reg. 6.

1. Reg 7. Arca in Cariathiarim transfertur.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Iſraelitarum pœnitentia.

Samuelis ad Iſraelitas oratio.

An. mũdi 2871. Ante Christum natum 1093.

Samuelis ad salutarem pœnitentiam adhortatio.

tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne vestrismet moribus hac indigni reddamini, sed pro se quisq; colat iustitiam: expulsisq; omnibus vitijs ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione constanter perseuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hostibus: quæ neq; armis, neq; robore corporum, neq; copiarum multitudine consequi licet. non enim his rebus Deus præmia proposuit, sed probitati ac iustitiæ: qui vestram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus faustis acclamationibus excepit, promptum se offerens ad omnia quæcunq; Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit, vt conuenirent in oppidum Masphatim, quæ vox conspicuum significat. ibi hausta aqua libauerunt Deo, &, indicto vnius diei ieiunio, publicè supplicatum est. Nec latuit Palæstinos, Hebræos circa Masphatim congregari, sed confestim cum magno exercitu affuêre, sperantes se illos nec opinos posse opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, consilium dubijs rebus petentes, nihil dissimulantes, non esse sibi satis vel viriũ, vel animi ad confligendũ cum tam potente hoste, à quo toties victi discessissent: & libenter quieturos, si liceat, ne vltrò sibi pernicie accersere videãtur. cõueniisse se ad supplicationes & sacrificia, vtq; sacramento ad militiã adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hostem, vt nulla spes salutis superst, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos securo animo esse, neq; enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactante, rogat Deum vt in se sperantes protegat, & à vi Palæstinorum tutos faciat: néue patiatur iam iterum ab eodem hoste cladem accipere. hac victima egregiè litatum est, & Deus præsens ac propitius insignem victoriam annuit. Sed priusquam totam flamma absumeret, nondum sacro peracto, hostis in conspectu aciem explicat, rem factam se habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti sunt quàm crederent, etiam si quis prædixisset. Primùm enim terra, iubente Deo, sub pedibus eorum intremuit, & vacillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improuisos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus semiustulati, vt ne arma quidem retinere possent, in fuga spem totam ponebãt. cum subitò Samuel in perturbatos irruit, cæsisq; plurimis, reliquos vsq; Corræos (id loco nomen est) persequi non destitit. & fixo ibi suæ victoriæ fugæq; hostium termino, qui trophæi vice esset, appellauit eum Fortem, in signum donatæ à Deo contra hostem fortitudinis: qui post hanc cladem nunquam bellum instaurare est ausus, sed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines suos se continuerunt: & inuersis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris transiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vastauit, donec omninò superbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abstulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Israëlitis habebant.

Ieiunium, preces & supplicatio Israelitarum in Masphatim.

Quæ hosti potissimum in militia opponenda.

Samuel populum consolatur.

Sacrificium & precatio Samuelis.

Victima cœlesti flãma absumta, auxilij diuini indicium.

Horrendus in hostiũ acie terræmotus.

Samuelis de hostibus victoria.

Iudæorum agrum armis Samuel recuperat.

Quomodo

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filijs suis commiserit.

An. mũdi 2871. Ante Christum natum 1093.

REBVS *autem populi compositis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes institutis, Samuel singulis annis bis eas obibat, & iura reddebat: multoq; tempore hanc præcipuam curam habuit, vt patrijs legibus Respub. administraretur. Deinde senio grauante, vt consuetis munijs sufficere non posset, filijs suis principatum & curam Reip. tradidit: quorum seniori Johel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitq; vt alter in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito populo, & sua cuiq; iudici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, munerib. corrupti iustitiam opprimebant, & in iudicando non tàm veritatis quàm lucri respectum habebant, solutiq; in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem tum patris cõtemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iustitia vigeret quàm maximè.*

Samuel leges, & iuridicos cõuentus per vrbes instituit.

Hedio & Ruffinus Cap 3. 1. Reg. 8.

Samuel filijs suis, Iohel & Abiæ principatum & Reip. curam tradit.

Exemplum non semper patribus similes nasci filios.

CAP. IIII.

Quomodo populus offensus Samuelis filiorum moribus, Regem sibi dari postulauerit.

POPVLVS *autem videns Rempub. cura & diligentia prophetæ optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodq; ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerũ non posset, obnixè precabatur, vt Regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiã. Valdè enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeoq; res hæc hominem solicitum habuit, vt nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum, ne postulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum esse Regem: idq; moliri cœpisse iam inde, ex quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti. verùm non multò pòst futurum est, inquit, vt eos consilij huius serò pœniteat, quando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare Regem, quem ego designauero: idq; priusquàm facias, præmonebis quantum malorum sibi vltrò adsciscant, protestaberisq; eos, te inuito, ad mutationem status in deterius properare. His auditis Samuel, manè conuocatis Judæis, declaraturum se illis Regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub Regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm, quod à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient, alios equites & satellites, & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum, aliorumq; instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores,*

Israelitæ Samueli filiorum iniquitates cõmemorant, eũq; vt Regem aliquem declararet, obnixè precantur.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Samuelem populi voluntas cõtristat.

Samuelem consolatur Deus.

Samuelem Deus Regem creare iubet.

Samuel Israelitis incommoda sub Regibus ferenda indicat.

An. mũdi 2871. Ante Christum natum 1093.

res, & vinearum fossores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parãtur. Filias quoq; vestras facient sibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria cõpellent, quæ ancillæ necessario verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è suis largientur, &, vt compendio dicam, seruietis vnà cum omnibus vestris Regi, non secus atq; domestici eorum famuli. cumq; hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, vt vos à Regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His prænonitionibus multitudo erat surda, Populus in proposito creandi Regem, pertinaciter perseuerat. *nec à proposito dimoueri poterat, contemptis omnibus quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed vrgebat obstinatè, vt missa futuri cura Regem crearet: quandoquidem nisi Regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent: nec esse absurdum, si, cum finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem Reipub. formam accipiant. Samuel verò videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisq; suam, & cum tempus erit accersam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis Regem Deus dare velit.*

CAP. V.

Saulus iubente Deo Rex declaratur.

An. mũdi 2880 Ante Christum natum 1084. 1. Reg. 9.

ERAT quidam ex tribu Beniamitide, vir benè natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregium staturatum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cum eximias asinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cum perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cum nusquam comparerent, decreuit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumq; omninò consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinis: respondit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, supereſſe quadrantem sicli, eumq; dari posse, nesciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentisq; circa portam virginibus aquatum euntibus, Saulus asinas amissas quærit.

Saul Samuelis domicilium vbinam sit interrogat.

interrogant vbinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora, nisi vt ille primus accumbat. Samuel autem hac ipsa de causa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus esset Deum, vt certiorem se redderet, quem creaturus esset Regem, in crastinum se id facturum pollicitus est: circa eandem enim horam missurum se Beniamitam quendam iuuenem. quam obrem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cumq; Saulum offendisset, Deus inspirauit ei, hunc esse futurum

Samuelem Saulus accedit.

principem. Saulus verò accedens eum, salutatum prius rogat vbi propheta habitet. hospitem enim se hoc ignorare. cumq; ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non asinas tantum quas quæreret saluas, sed omniũ omnia bona in potestatem eius fore: supra spem, inquit, meam sunt ista domine. neq; enim ea est

Samuelẽ Deus quem creaturus esset Regem, certiorẽ reddit.

mea

mea tribus quæ Reges proferat,& familia mea humilior est alijs familijs,tu verò ludis me, & maiora quam pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit,& famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. iussitq; ministris vt Saulo portionem regiam apponerent:cumq; iam hora dormiendi adesset,alij quidem surgentes domum quisque suam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit.& cum primùm dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Postquam autem egressi sunt vrbem,monuit, vt, famulo præcedere iusso, ipse paulisper subsisteret.esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere.tum Saulus famulum ablegat,& propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit,simulq; Regem salutat,Deum ei honorẽ hunc ratum facere dicens pro tutela Hebræorum, quorũ iniurias,bello Palæstinis illato, vlcisci debeat.hæc ità fore hoc argũmento

An. mũdi 2880
Ante Christum natum 1084.
Saulo Samuel Regiam dignitatem annunciat.
Samuel Saulum ad conuiuiũ deducit.

1. Reg.10.
Saulum Samuel in Regem ungit.

cognoscerè poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergô tendentes ad Bethela:quorum primum videbis ferre tres panes,secundum hædum. hos tertius sequetur vtrem vini baiulans.hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies.inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides:& correptus diuino spiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint,attoniti miraculo dicant,vnde hæc felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito Deùm esse tecum:& saluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala,me accersente, vt pro his Deo pacificas hostias immolemus. His prædictis dimisit iuuenem:& quicquid prædictum est occurrit ei in hoc itinere. Postquam autem domum rediit, percontante cognato suo Abenaro,quem præcæteris diligebat,quomodo successisset peregrinatio,nihil illum celauit,ne hoc quidẽ quòd apud prophetã fuisset,& ex eo cognouisset inuentas esse asinas.de regno tantũ tacuit,ne ea res vel credita inuidiã,vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret.quãuis enim & amicus esset & cognatus,tutiùs tamẽ ac consultius arbitratus est silentiũ,reputans credo humanæ naturæ infirmitatẽ,quòd

Samuel Sauli in itinere euentura, vt ipsius verbis fidẽ haberet, prædicit.

Saul reticet Regiam dignitatem.

An. mũdi 2880 Ante Christum natum 1084.

nemo cõstans in amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio felicitas cõtingat, tamen alios sibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populũ in oppidum Masphatim conuocat, & cũ frequentes adesse videret, in hanc sententiã al-

Inconstantia amoris in hominibus.

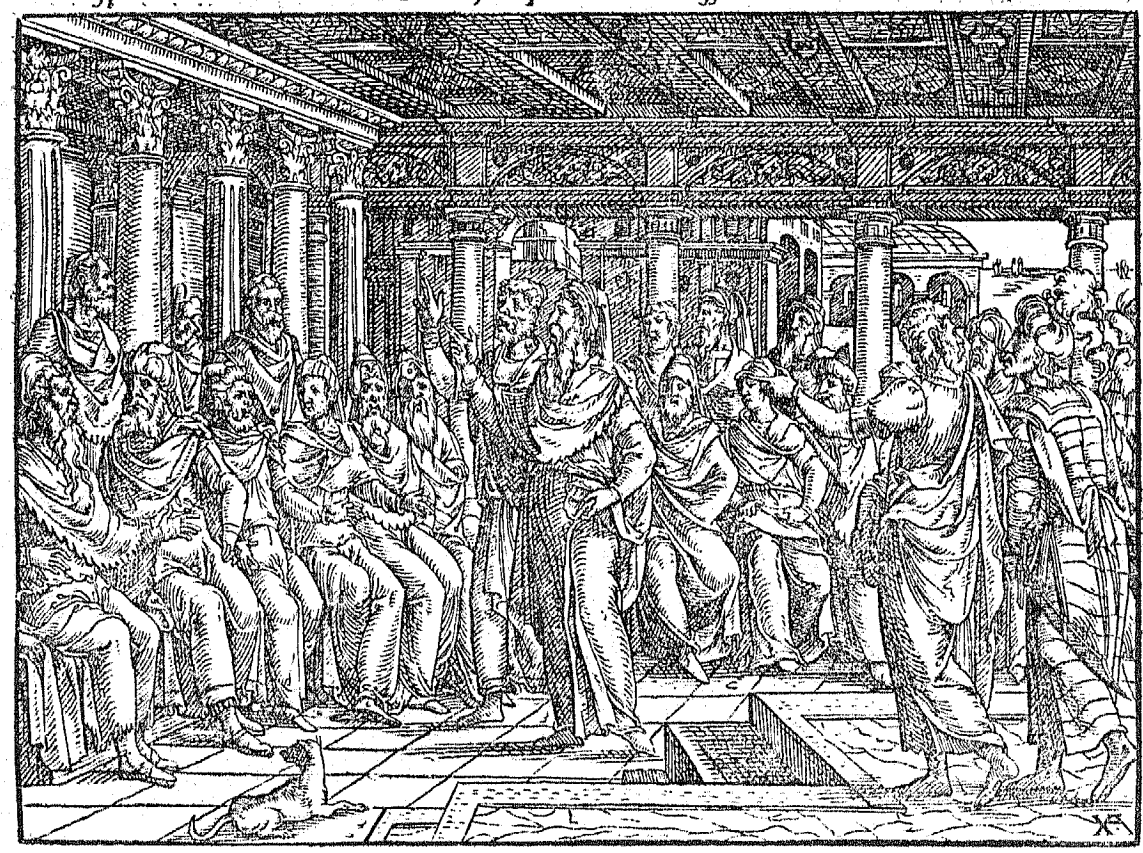

loquitur. Hæc iussit me dominus suo nomine ad vos perferre. Ego vos in libertatem vindicaui, primum Ægyptiorum seruos, deinde à vicinis Regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficijs hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere sibi volet. non enim fieri potest, vt homo erga hominem sic affectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quam vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamitica tribus sors exijt. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familiæ sors obuenit, postremo cum viritim sortitio fieret, Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, abdiderat se, videri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cum pleriq; vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum Rex declaratus ac dominus, non modò non ostentaret se, verùm etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absq; negocio posset inueniri. cumq; nusquã comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratumq; iuuenẽ exhibere dignetur. quod vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat Regem. contemplamini quantum omnibus præminet, & quàm sit hoc honore dignus. Cumq; populus acclamasset, Viuat Rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit

Samuelis Prophetæ de Rege Saul ad populum oratio.

Per tribus & familias sortitio.

Sauli modestia & tẽperãtia in regno suscipiendo.

Saulus è subditorum conspectu sese subducit.

Saul procera statura.

Saul Rex à populo declaratur.

recitauit ea populo Rege præsente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissoq; populo, ipse reuersus est Ramatha in patriã. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo Regi debitum officium præstantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant, & ipsi contempto Rege nullis vel munerib. vel obsequijs gratiã eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum Regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanẽ habitantib. infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus, vrbes eorũ subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurũ adimeret, tam vltrò deditis, quàm vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omninò inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentib. in Galadenam exercitum duxit: & castra metatus ad primariam regionis vrbẽ, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorũ excidium expectent. eligerent ipsi vtrũ mallent, partam corporis particulam decidere, an in omniũ facultatũ simul & vitæ discrimen venire. Tã ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierũ petierunt, vt missis ad consanguineos nuncijs postularent auxiliũ. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem facturos quacunq; conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecunq; suppetias implorare. qui euestigio per omnes Israëlitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunq; illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo se mouere auderet. cæterùm cum ad regiam quoq; venissent, & ibi etiam populus sicut in alijs oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens. Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin salua res essent, & qua noua causa tristitiæ: ex nuncijs omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammonitas fusos ac fugatos, miseros verò ciues periculo exemptos inspiciat. atq; his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

An. mũdi 2880 Ante Christum natum 1084.

Saulum quidam comitantur, quidam verò contemnunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. 1 Reg. 11. Sauli contra Ammanitas bellum.

Naas Ammanitarum Rex Galadenis iniustas conditiones pacis offert.

Galadenorum ad Israelitas legatio.

Saul Iabesinis auxilium promittit.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOLENS autem pœna formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare. quò celerius conueniret, boum, qui fortè ab opere veniebant, neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad Iordanem non afforent, secuturi quocunq; ipse ac propheta ducerent. Eo metu factum est, vt, cum omnes ad præfinitum tempus præsto essent, recensitis apud Balam oppidum copijs inuenirentur septingenta millia confluxisse, absq; tribu Iudæ: quæ sola armauit LXX. *millia. Transgressus dein Iordanem & decem schœnorum spatium nocte vna emensus, ante solis ortum, quò destinarat, peruenit: & diuiso trifariam exercitu, vndiquaque hostem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnando, ingen-*

Sauli ad bellũ mandatum & seria adhortatio. 1, Reg. 12.

Decem Schœni 37. miliaria Italica constituunt.

An. mũdi 2880. Ante Christum natum 1084.

do, ingenti strage edita, inter cæteros Naasen Regem occidit. Hæc victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longè latèq; fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant qui prius eum contemnerent, tunc muta-

Saul Ammanitas & Naasen Regem occidit.

Saul nomen suum apud omnes Hebræos inclytum reddit.

ta in diuersum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Jabesenos seruasse, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vastauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuersus est. Populus verò nimio gaudio gestiens, placebat sibi quòd talem Regem esset nactus, & illis, qui inutilem fore dixerant, insultabat, rogitans vbi nunc essent isti contemptores, & ad supplicium eos deposcens. & alia multa iactabat, vt solet multitudo, quoties in aliqua felicitate constituta contra autorum aduersarios irritatur. Saulus interea studium quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, sed iureiurando affirmauit non passurum, vt quisquam è consanguinea multitudine tam festo die rapiatur ad supplicium. Periniquum enim esse victoriam à Deo datam ciuili sanguine polluere: sed magis decere vt positis odijs diem epulis ac hilaritate transigant. Post hæc, Sãuele monente opus esse alteris comitijs, per quæ Saulo rata fiat regni possessio, conuentus sit apud oppidum Galgala. ibi rursum inspectante tota multitudine propheta vnxit Saulũ sacro oleo, atq; iterum Regem consalutari fecit. Ita factum est, vt mutato Reip. statu, regia dominatio introduceretur. Sub Mose enim & discipulo eius Jesu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem administrabant. post cuius mortem octodecim annis populus sine summo magistratu vixit: deinde rursum ad pristinam reiminis formam redierunt, qui belli gerendi scientia & fortitudine præcelleret, supremum iudicem constituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis status durauit, appellauerunt Judicum. Samuel autem propheta, priusquam comitia dissoluerentur, sic est allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Mosem & Aaronem misit, & patres vestros ex Ægypto eduxit, vt absq; pudore ac metu omniue affectu alio, liberè dicatis, num quid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in

Saul laudatur à populo.

Sauli contra aduersarios lenitas.

Saulum Samuel iterum vngit in Galgala.

Distinctio gubernationis in populo Israelitico.

Samuel innocentiam suam populo testatam facit.

vel in alterius cuiusquam gratiam. Coarguite me, si cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cum tamen huiusmodi munuscula, quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltrò dantibus sumere, vitio verti non soleat: aut si cuius iumento ad meas necessitates vsus sum. in his & similibus, si quem offendi, nũc Rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium Regem poposcistis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Jacobus, LXX. solis hominibus vestri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cumq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eaq; graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptijs premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque vllo Rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Mose & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primum Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atque hæc omnia confeciſtis non Regum auspicijs, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub Rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis, Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram Rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam, ætatis medio, vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cũ tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti, extremaq; timentes faterentur se peccasse, & per insciti am in hunc errorem prolapsos, rogarentq; Prophetam, vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum anteà, huius quoq; peccati veniã impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulq; consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuò studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates, ob neglectum virtutis, incidissent: meminissent præterea prodigiorum Dei legumq; per Mosem latarum, si caram haberent, vel suam ipsorum vel Regis incolumitatem. quòd si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis, quàm Regi non defore. atque ita denuò confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

An. mũdi 2880. Ante Christum natum 1084.

Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat.

Sæua tempestas diuinitus Israelitis inmissa.

Adhortatio ad considerationem auxilij & beneficij Dei Israelitis exhibiti.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REX autem delectu habito, conscriptisq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitium, cum quibus ad habitandum Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, quem misit in Gabam. ille verò expugnauit castrum quoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidijs ea cõmuniuerũt, & omni prorsus ferri vsu eis interdixerũt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo sãcramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrũ necessario, à Palæstinis instrumentũ erat petendum. Vt verò audiuerunt

Hedio & Ruffinus cap. 6. 1. Regum 13. Saul tria millia sibi & Ionathæ filio satellites conscribit.

Saul Palæstinorũ castrum expugnat.

^ instrumento

An. mũdi 2880. Ante Christum natum 1084.

expugnatum castrum, indignati & non ferendam cõtumeliam dictitantes, ar-
mant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum
sex millia: & castra metati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis Rex
Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit,
vt, qui saluam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimu-
lans interim eorum potentiam, & negans tales esse, vt timeri debeant. sed vbi
certò compertum est, maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli sub-
ditos occupat: & pars in speluncas, ac loca subterranea se abdunt, plures verò vl-
tra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus
autem accersit Prophetam, vt de communi consilio res geratur. Ille renunciat,
debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies
venturũ, vt, immolatis Sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille
exspectauit quidem quantum Propheta iusserat, sed non per omnia fuit obe-
diens. Cum enim cunctari Prophetam cerneret, & se paulatim à militibus de-
seri, victimas ad altare obtulit. Cumq; nunciatum esset, Prophetam aduenta-
re, honoris causa obuiam ei prodijt. Ille malè factum dixit, quod, neglectis suis
mandatis, se absente preces & sacrificia, quæ Dei voluntate facienda erant pro
populo, temerè occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum die-
rum numerum: sed cum milites, audito hostem relicta Machma petere Galgala,
metu se desererent, necessitate cogente, properasse ad sacrificium: Consultius, in-
quit Propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præmimia festinatione Deum, cuius
ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diutur-
nitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus Re-
gis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantum militibus &
Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis in-
structa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Pa-
læstinorum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifariã exercitu, per totidem vias
regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo Rege cum
filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem. Occupauerant
enim collem quendam cum Pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis Pontificis
posteris, & videntes suorum res impunè agi & ferri, grauiter angebantur, quòd
in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm
ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent:
& famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori opor-
teat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in
loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaq; cin-
cta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentius custodie-
bantur, quia propter naturam loci non solum ascendere, sed ne accedere quidem
tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armige-
rum ad hostem aggrediendũ. Si nos, inquit, viderint, iusserintq; ascendere, omen
victoriæ accipiendum est: quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur.
Cumq; propius ad hostilia castra accederent appetente iam die, Palæstini vbi
hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde
Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam
vocem Saulifilius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc qui-
dem recessit è loco in quo conspectifuerant. sed ex alia parte ad rupem accedẽ-
tes

Palæstini in Israelitas signa mouent.

Israelitæ hostiũ copijs terrentur.

Saul contra Dei mandatum & Samuelis volũtatem victimas ad altare offert.

Samuel Regem Saul accusat.

Hedio & Ruffinus Galgala.

Palæstini Hebræorũ regionem populantur.

1. Reg. 14. Ionathas armigero clam hostium castra ingreditur.

tes propter ſitum incuſtoditam, magno labore difficultate loci ſuperata euaſerũt ad hoſtem. aggreſſiq; ſopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitũ ſtupore ac conſternatione repleuerunt: vt abiectis armis in fugam ſe darent. pleriq; verò non noſcitantes inter ſe, quòd ex multis gentibus conflati eſſent, pro hoſtibus ſe inuicem inuadebant: & cum non putarent duos tantum Hebræos in caſtra penetraſſe, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipſi ruebant, aut, vt fit in turba tumultuante, alij ab alijs protrudebantur. Cumq; renunciatum eſſet Regi per ſpeculatores tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è ſuis abeſſet: & audito filium cum armigero abeſſe, iubet Pontificem ſumpto Sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo reſpondente victoriam Deum & hoſtium cladem promittere: ducit militem in Palæſtinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipſos inter ſe depugnantes. quo audito, qui antè in ſpeluncas & ſubterranea ſe abdiderant, & ipſi prorumpentes militibus Sauli ſe agglomerant. iamq; ad decem millia creuerant, hoſtemq; tota ea regione palantem inſectabantur. ibi Rex ſiue nimio gaudio parum ſui compos, quòd difficile ſit eximiã felicitatem moderato animo ferre, ſiue per inſcitiã, dignum quiddam reprehenſione admiſit. Volens enim meritas pœnas à Palæſtinis ad ſatietatem repetere, diris deuouit eum, quicunque intermiſſa cæde, ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras inſequendi & cædendi finem facere. Paulo poſt cum delati eſſent ad quandam ſyluam Ephræmitica tribus refertam apibus, filius Sauli, qui non exaudiuerat patris imprecationes, easq; conſenſu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expreſſum inde mel edebat: & monitus, quòd pater, additis execrationibus, interdixiſſet, ne quiſquam cibum ante ſolis occaſum ſumeret, edere quidem deſtitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hoſtem perſecuturos fuiſſe, ſi corpora cibo recurauiſſent, & longè plures aſſecuturos fuiſſe ac trucidaturos. Itaque cæſis Palæſtinorum multis millibus, ſub veſperam demum eorum caſtra diripiunt: & inter cæteram prædam, magna pecudum copia reperta, mactant, carnibusq; nondum à cruore purgatis veſcuntur: quod è veſtigio Regi à ſcribis renunciatum eſt, vulgus militum in Deũ peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet ſaxum grande in medium prouolui: edicitq;, vt ſuper illud pecudes iugulent, néue carnes cum ſanguine comedant: quia factum hoc Deo diſplicet. cui edicto cum omnes parerent, ſtatuit ibi altare, & impoſitis victimis holocautoma Deo incendit: idq; altare omnium primum à Saulo exſtructum eſt. cumq; eadem nocte, priuſquam vires & animos reſumerent, hoſtium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præferens alacritatem, accito Pontifice, iubet eum diuinam ſuper hoc voluntatem quærere, an ſibi reliquum hoſtilem exercitũ delere permittatur. Pontifice verò negante Deum reſponſum velle reddere: non temerè eſt, inquit Rex, hoc Dei ſilentium, qui antehac vltrò ſolebat, quid facto eſſet opus, cõſulere: ſed oportet aliquod latens in nobis peccatũ eſſe, quo offenſus tacet. Sed iuro per eum ipſum, quòd etiã ſi filius meus Ionathas peccatũ id commiſiſſet, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non ſecus, quàm ſi de quouis, nihil ad cognationem meam pertinente, ſupplicium ſumendum ſit: tum acclamante multitudine, vt hoc faciat, vniuerſos confeſtim in vnũ locũ ſtatuit: & ipſe cum filio ſeorſum ſtans, ſorte deprehenſurus quis in culpa ſit. cumq; ſors Ionathan indicaret,

An. mũdi 2880. Ante Chriſtum natum 1084.

Ionathas in Palæſtinorũ exercitu quoſdam truçidat, reliqui ſe inuicem inuadunt & dant ſe in fugam.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Saul tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorũ certior factus, eos adoritur.

Sauli edictum quod Ionathas inſcius violat.

Carnibus cruentis Hebræi veſcuntur.

Saul per ſortes cauſam irati Dei perquirit.

An.mũdi2880. Ante Christum natum 1084.

indicaret, interrogat quid fecisset, & cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidem pater, nihil aliud scio, nisi quòd heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eum occisurum, pluris, quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam. Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iurantq; non laturos se, vt occidatur Jonathas autor tam luculentæ victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt, vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæsis circiter sexaginta millibus hostium. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinosq; & Idumæos ac Amalecitas, & Regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum, Melchisum. Filiæ fuerunt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunq; hoste congressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eorũ in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie præstantissimum quenq; suum deligebat satellitium.

An.mũdi 2880. Ante Christum natum 1084.
Saulus proprium filium mori paratum interficere conatur.

Israelitæ Ionathan irato patri eripiunt.

Oba siue Soba.

Saul semper victor.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

Hedio & Ruffinus cap. 8. 1. Reg. 15. Samuel Saulũ ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat commonefacit.

SAMVEL autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, vt eum commonefaceret, electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atq; ideò par esse, vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & Regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mãdata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniurijs, dum egressi ex Ægypto in eam, quam nunc tenent regionem, proficiscuntur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere: sæuireq; in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniurijs patribus olim illatis pœnas rependere. ac ne iumentis quidem alijsq; pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vsurpare, sed omnia Deo sacra esse, vt iuxta Mosis præceptum Amalecitarum nomen è rerũ natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantũ, sed etiam quàm celerrimè mandata exsequeretur, confestim omnes vndiq; copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absque tribu Juda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex suo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terrã cum exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, vt non solum marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiã per vias circumuentos opprimeret. Postremò magno prælio in fugam versos non prius persequi destitit, quàm ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita, vt diuinitus prædictum fuerat, successit, oppidatim bellum circumferre cœpit: quorũ aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, siti, aliisq; modis cum expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele

An.mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

Saul recensito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit.

Saul Amalecitarum vrbes expugnat.

crudele nec inhumanũ hoc ratus: primum quod in hoſtem ſæuiret, deinde quod iuſſu Dei, cui non parére periculoſum eſt. Cepit etiam Regem hoſtium Agagũ, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, ſeruare eum decreuit, idq; non ex Dei ſententia, ſed victus affectu proprio, inconceſſam miſerendi licentiam ſuo periculo ſibi vſurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat, vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipſa miſeratione cæteris digniores eſſe voluit. Saulus autem Regem ipſum hoſtium, & malorum omniũ Hebræis autorem ſeruauit, pluris eius formam, quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus eſt mox populus. & ipſi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra Dei mandatũ abactis, pecunias etiam, cæteras q; opes diripuerunt, nihil perdentes niſi contemptibile. Itaque deuictis omnibus, à Peluſio, quæ vrbs eſt in Ægypti finibus, vſque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vaſtauit, ſola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt ſecederent, néue res ſuas cum Amalecitarum rebus miſcerent, ne ex eo bello & ad ipſos cladis aliquid perueniret. Studere enim ſe eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moſis ſocero intercedebat. Atque ita Saulus, ac ſi nihil eſſet prætermiſſum ex ijs quæ Propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, ſed omnia fuiſſent ad vnguem obſeruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offenſus eſt, quod regi erat parcitum, & quod populus pecudes in prædam verterat, cum ipſe neutrum permiſiſſet. Iniquũ enim erat, cuius ope victoria cõtigiſſet, eius mandata contemni, etiã ſi is mortalis aliquis rex fuiſſet. Admonens igitur ea de re Prophetam, ait ſe pœnitere Saulum elegiſſe, qui non curet iuſſa ſua exequi, ſed malit, quicquid ipſi viſum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fuſis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à Propheta rogatus veniam Regi non annuit, quòd non placeret peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis naſcantur, quàm ex nimia eorum, in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi anſam offerunt. Poſtquam igitur Deus preces Prophetæ non admiſit, & ſatis apparuit flecti eum non poſſe, prima luce Samuel ad Regem, Galgalis tum agentem, proficiſcitur. hunc quàm primum Rex vidit, accurrens ſalutauit, dicens ſe gratias agere Deo pro victoria: omniaq; iuxta volũtatem eius eſſe peracta. Tum Samuel: quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudũ in caſtris audio? Reſpondit Rex, populum hæc ad ſacrificia reſeruaſſe, ſed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine ſuperſtite. Solum ſe captiuum adducere eorum Regem, de quo ex Prophetæ conſilio ſe decreturum. Ad hæc Propheta reſpondit, Non ſacrificijs delectari Deum, ſed viris bonis ac iuſtis. hos autem eſſe, qui voluntati & mandatis eius obſequuntur, nihilq; à ſe rectè fieri putãt, niſi quod iuxta eius præcepta fiat. Contemptum enim eius conſiſtere, nõ in non ſacrificando, ſed in nõ obediendo: & qui non obediunt, vnicumq; hoc & verum ſacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas ſaginatas victimas, nec donaria ex auro argentóue fabricata vel poſtulare vel admittere: ſed auerſari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contrà qui id ſolũ meminerunt quod ab ipſo iuſſum eſt, & mori mallent quàm inde diſcedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab

Ante Chriſtum An. mũdi 2883. natum 1081.

Agagum Amalecitarum Regem Saul capit, & cõtra Dei mandatum ſeruat.

Hebræi iumentis & pecoribus hoſtiũ in prædam contra Dei mandatum abactis parcunt.

Hedio & Ruffinus cap. 9.

Deus propter inobedientiam Sauli offenditur.

Samuel Deum Saulo concil iare conatur.

Indulgentia nimia & lenitate mali in propoſito confirmãtur.

Saulum Samuel obiurgat.

Dei contemptus in quibus conſiſtat.

Verum ac Deo placens ſacrificium.

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

Samuel Saulo iram Dei & regni amissionem denunciat.

his requirere. quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, quàm à quocunq; alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo. Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis, mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis Prophetæ non paruisset. metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabat q; vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui prauidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Saul se peccasse fatetur, ac veniam precatur, quæ tamen ei denegatur.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

Saulus Samuelẽ retinere volẽs, vestimentum eius scindit.

IVM Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantius discedebat, scissura facta est in vestimento. cumq; Propheta dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum (Deum enim in proposito manere, neq; similem esse homini in natura mutabili) Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabat q; saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus Rex Amalecitarum, qui cum ó mortem amaram exclamasset, audiuit à Propheta: quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis carum filijs lamenta & luctum attulisti, ita æquum est, vt ipse matri tuæ mœstitiam afferas. iussit q; eum ibidem in Galgalis interfici: ipse verò reuersus est Ramatham. Rex verò tum demum sentiens in quæ mala, offenso Deo, peruenisset, ad Gabaregiam proficiscitur, quod nomen collem significat: nec post illam diem vnquam in Prophetæ conspectum venit. Samueli verò vicem eius molestè ferenti, Deus hanc curam mittere iussit, &, assumpto sacro oleo, Bethlema proficisci ad Jessæum Obedæ filium, & ex eius filijs eum vngere, quem ipse indicasset sibi regno dignum videri. Cumq; Propheta diceret vereri se, ne, si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur, iussus hac de re securus esse, ad dictum oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concursu salutatus est, quærentibusq; aduentus causam, sacrificatum se venisse dixit. Peracto sacro Iessæum ad epulas vnà cum filijs conuocat: visoq; natu maximo eximia statura ac forma iuuene, conijciebat inde hunc esse regnaturum. Sed hac parte non est assequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipse admiratus dignum regno ducebat, responsum est, non eadem spectare Deum quæ homines. Tu, inquit, visa iuuenis pulchritudine, iam satis dignum principatu existimas: apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium est regnum, sed animi virtuti: & eum requiro qui hac sit perfectè excultus, pietateq; ac iustitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis Propheta iubet Iessæum filios omnes ostendere: moxq; & alij quinque adfuerunt. horum nomina iuxta ætatis ordinem sunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Asamus.

Hedio & Ruffinus cap. 10.

Deus non corporis formã, sed animi virtutes spectat.

Amalecitarũ Rex Samuelis iussu interficitur. 1. Regum 16.

Samuelẽ Deus Bethlehem Dauidem in Regem vtvngat, mittit.

mus. His quoque visis, qui nihilo deteriores forma erant, Propheta rogat Deũ, quisnam ex his eligendus esset. & audito quod nullus, sciscitatur ex Iessæo, num quos præterea liberos habeat. Quo respondente, esse etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, Propheta iubet vt confestim vocetur: nõ enim licitum esse absque illo sacrum epulum celebrari. qui postquam accitus à patre venit, adolescens colore flauus, & martium quiddam tuens, alioqui liberali specie: tum Propheta ad patrem versus submissa voce, hic est, inquit, quem regnare Deo visum est. & cum dicto accumbit, & proximum sibi adolescentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filijs. Depromit deinde sacrum oleum, quo

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081. Iessæi filij præstanti corpore regno haud præficiendi.

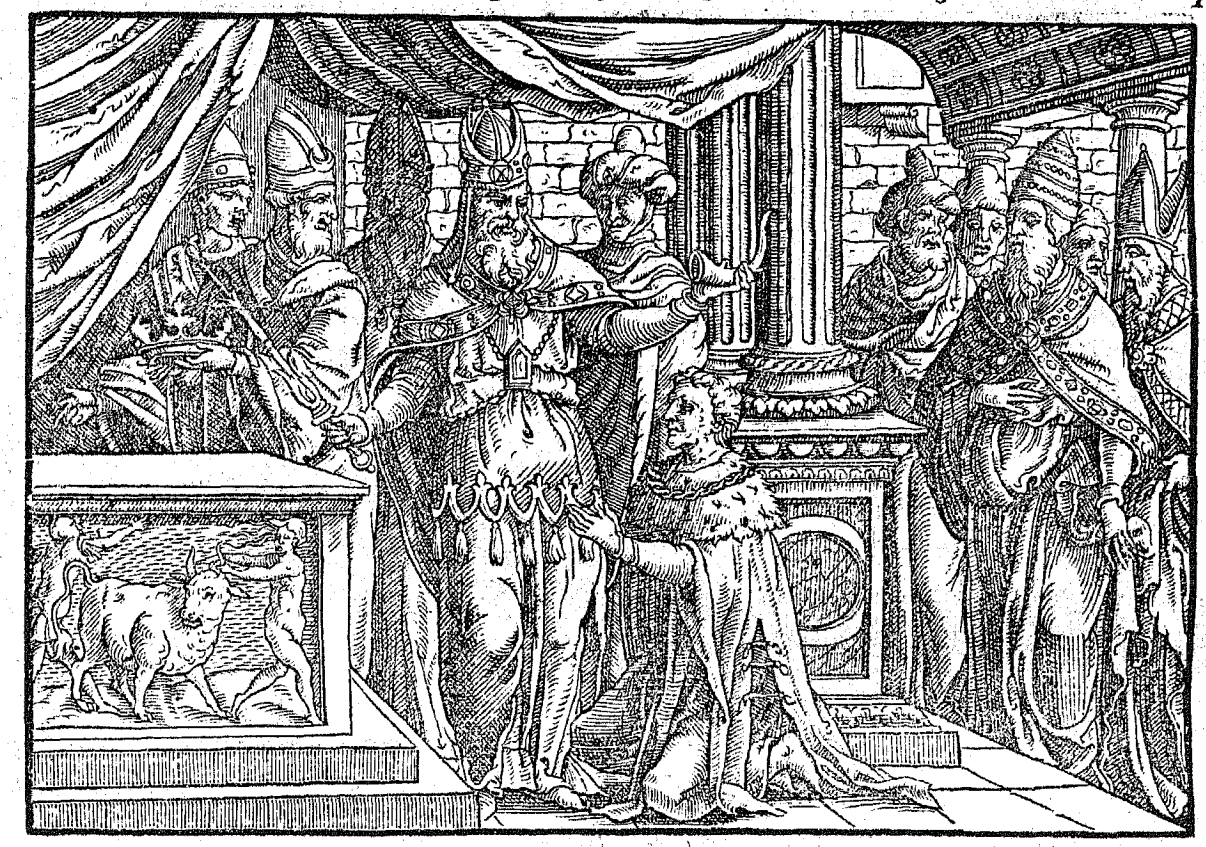

delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnũ in populum obtineat: præcipitq́, vt iustitiam colat, & operam det, ne vnquam à mandatis Dei discedat. Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiã vniuersam illustre nomen consequuturam. Palæstinos quoque ab illo subigendos, & cum quibuscunque gentibus congressus fuerit, semper victorem rediturum, insignemq́, inde gloriam tam sibi paraturum quàm posteris relicturum. Post hæc mandata Samuel domum proficiscitur, simulq́, numen, deserto Saulo, ad Dauidem commigrat. quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacũ incideret, ita vt præfocari ac strangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur. monuerunt q́, vbique inquirendum, qui quoties Rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidibus sacros hymnos caneret. Cumq́, Rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidem a gregibus: nunciantq́, patri, Regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simulq́, munera per filium Regi misit. Cumq́, venisset, confestim à Rege admodum lato in satellitium assumitur; in

Dauidem in Regem Samuel vngit.

Numen deserto Saulo ad Dauidem commigrat qui prophetare incipit.

Dauidem Saulus in Satellitium assumit.

An.mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

magno apud eum pretio habitus. Quoties enim â dæmone agitaretur, vnicũ erat in excantatione remediũ: & solus Dauid hymnos ad Citharã accinens, Regem ad sanam mentem reducebat. Impetratum est igitur à Jesse, vt filiũ apud Regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

CAP. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

Hedio & Russinus cap. 11. 1. Regum 17. Alia Palæstinorum contra Hebræos expeditio.

ALIQVANTO autem post Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus, ducto in hostem exercitu, effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorẽ quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosq; intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinq; millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cum inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem martis aleam vos subire? Date mihi aduersarium, & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retrò ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus: atque ita per quadraginta dies prouocare hostem prædictis conditionib. non destitit, stupente Saulo cum vniuerso exercitu qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initiũ pugnæ fiebat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiserat patri, contentus tribus aliis eius filijs, qui tum signa regia sequebantur, isq; ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellũ ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam insolentior exprobrat, ne vnum quidem esse inter Hebræos qui in singulare certamen descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisq; barbari conuicijs grauiter commotus, se paratum dixit vt hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens satius esse vt ad patrem ac greges quàm primum reuertatur. reuertitus est Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita vt celeriter ad Regem de hoc sit perlatum. quare accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, inquit, Rex cur abijciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam eius compescam, & elatum, ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantoq; erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quòd ab adolescente magis quàm viro hostis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Non est, inquit, quod dubites: nam hac Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel expertus sum. Quum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsamq; feram in me impetum

Goliath vir prodigiosa statura inter Palæstinos.

Goliath singulare certamen Hebræis denunciat.

Saulus Dauidem remittit patri.

Dauid cum Goliath congredi cupit.

petum vertentem cauda correptam, ſoloq; afflictam occidi : neque mitius tractaui vrſum gregesinuadentem: & hanc quoque beluam nihilo pluris facio, qui cum in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cœleſte numen impunè hoc illum auferre, ſed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis, vt Rex omnia fauſta precatus ad pugnam eum mitteret, inſtructũ prius thorace regio ſimulq; enſe, ac galea. Tum Dauid, qui armis geſtandis non aſſueuerat, grauari ſe his magis quàm muniri ſentiens: Tuus ſit, inquit, hic ornatus, qui geſtare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capeſſere. & cum dicto arma deponit, baculumq; tantum aſſumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hoſtem properat. Hunc apparatum poſtquam vidit barbarus adeò contempſit, vt per ludibrium percontaretur, num ſe canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis inſtructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, reſpondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus eſt ſe cadauer eius fruſtatim feris alitibusq; pabulo ſparſurum. Tum Dauid, Tu me inuadis haſta tua confiſus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus eſt, qui te ac tuum exercitum noſtris manibus hodie deleturus eſt. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui ſimilibus laniandum relinquam: & diſcent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiusq; prouidentia vires nobis ſimul atque arma ſuggerit: ſicut contrà vbi eius fauor deeſt, nullus apparatus proficit. Interim Palaſtinus armis grauior quàm vt procurrere poſſet, magnis paſſibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Dauid aguũ raptum ex ore Leonis recipit, ipſamq; feram occidit.

Dauid vrſum trucidat.

Dauid armis, quibus ad pugnam à Saulo inſtructus erat, depoſitis, funda armatus in hoſtem properat.

Dauid hoſtem accedens, contemnitur.

Dauidis cum Goliatho ante cõgreſſum colloquium.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliath, ſecutaque Palæſtinorum clades.

HVIC Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum ſecum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc ſelectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduerſam hoſtis frontem infligit, vt ad cerebrum vſque penetrauerit: quo ictu ſopitus Goliathus in faciem eſt proſtratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipſe inermis eſſet, ſuo ſibi gladio barbarum obtruncat: tantumq; in eo momenti fuit, vt è veſtigio Palæſtini terga verterent. Videntes enim præſtantiſſimum ex ſuis iacere, nullam amplius ſpem ſupereſſe rati, turpi ac ignominioſa fuga periculo ſe eximere conabantur. Tum Saulus & vniuerſus Hebræorum exercitus, ſublato militari clamore, intrepidos irruunt, & quotquot aſſequi poterant cædentes, vſque ad Gittæ fines ac portas Aſcalonis perſequuntur. Ceciderunt q; Palæſtinorum triginta millia, & duplo plures ſunt vulnerati. Saulus verò à perſequendo reuerſus caſtra hoſtium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in ſuum tentorium reportauit, & gladium eius Deo conſecrauit. Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odiſſe, hac potiſſimùm occaſione. Cum enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris cauſa obuiàm venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hoſtes profligaſſe: virginum item, Dauidem decies millenos ſuſtuliſſe.

Dauidis victoria de Goliatho.

Palæſtini terga vertunt.

Palæſtinorũ triginta millia cæſa.

1. Reg. 18. Saulus clam odit Dauidem.

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

Itaq; audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum teſtimonium nihil ei ſupereſſe ſperandum niſi regnum, ſuſpectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa ſe verſari, ex ſatel-

Saulus Dauidem ex ſatellite tribunũ facit, vt ſæpè hoſtibus obiectum aliquis caſus è medio tolleret.

lite tribunum fecit, non tàm illius honori quàm ſuæ ſecuritati conſultum volens, vt ſæpè hoſtibus obiectum aliquis caſus è medio tolleret. Dauid autem nuſquam diuina ope deſtitutus, quocunq; mitteretur rem feliciter gerebat: vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam

Sauli filia Dauidis amore capitur.

Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram

Saulus Dauidem Palæſtinis interficiendum obtrudere dolo conatur.

periculorum & exitij cauſam. Promitto, inquit, filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonum erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cum indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cum apud Regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſsis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeijs ortus ſim natalibus. Quo renunciato, Saulus ad domeſticos, dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliisq; virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptijs filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſincerè à Rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neq; expendens negocij difficultatem, cum

Saul Dauidi filiam coniugium promittit, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita afferat.

Dauid vt plurimum propitium numen experitur.

ſuo

ſuo ſodalitio ad imperata exſequenda properat: & hic quoq;, vt in cæteris, propitium numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad Regem retulit, promiſſi eum admonens.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.

SAVLVS autem non valens tergiuerſari, quòd turpe diceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham. Nec tamen hæc neceſſitudo animum Regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cum durum eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiusq; necis, Ionatham filium cum domeſticorum fidiſſimis, miniſtros eſſe voluit. Qui demiratus patris inconſtantiam, quòd non ſolum amare talem iuuenem deſiuerit, ſed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, ſecretam patris voluntatem ei nunciat: ſimulq; conſulit, vt ſaluti ſuæ maturè fuga proſpiciat, neu in ſequentem diem vſquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego patrem ſalutabo, & nactus occaſionem de te mentionem inijciam, & cognita indignationis cauſa, refellere eam conabor. Nullam enim exiſtere poſſe idoneam rationem, cur optimè & de Republica & de Rege meritus opprimi debeat. Nam etiam ſi quid peccatum ſit, oportere hoc priſtinis eius meritis donari. poſt colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic conſilio Dauid, ſeq; quàm primum è conſpectu Regis ſubtraxit.

1. Reg. 19. Saulus Dauidi filiam Melcham ſiue Michol collocat.

Hedio & Ruffinus Cap. 12.

Saulus Dauidem tollere cogitat.

Ionathas Dauidem amat, patris voluntatem ei nunciat, ſimulq; conſulit, vt ſaluti ſuæ fuga proſpiciat.

CAP. XIII.

Quòd Rex Dauidi necem ſit molitus.

IONATHAS autem die ſequenti patrem accedens, cum hilarem ac lubentem eum offendiſſet, cœpit de Dauide verba facere. Pater, inquit, quanam in re vel magna vel parua læſus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad ſalutem noſtram attulit, nec minus ad cladem Palæſtinorum: quiq; à quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, ſolus prouocato hoſti opponere ſe auſus. idem poſtea relato præſcripto capitum numero, honoris cauſa ſororem meam in matrimonium accepit: quo magis lugubris fiat nobis eius mors, non ſolum ob virtutem, ſed etiam ob neceſſitudinem. Iniuria enim hæc ad filiam quoq; tuam pertinet, quæ prius viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans ſine te flecti ad mitiora, néue ſæuias in virum primum optimè de familia noſtra meritum, quando te dæmoniaco morbo miſerè vexatum, priſtinæ ſanitati reſtitutum ſeruauit: deinde qui in perpetuos noſtros hoſtes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuiſci. His perſuaſus Saulus, iurat filio, poſthac omnem iniuriam à Dauide abſtinere ſe velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm ſalutem ipſius cupere: reductumq; in aulam patri reconciliat, vt ſolita officia circa eum, quemadmodum antè, obiret.

Ionathas parẽti præclaras Dauidis res geſtas cõmemorat, orans ne tantoperè in eiuſmodi virum fæuiat.

Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat.

Quomodo

CAP. XIIII.

Quomodo Dauid aliquoties insidias Regis ægrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuerit.

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

Dauid Palæstinos magna eorum edita strage vincit.

PER idem tempus Palæstinis bellum redintegrantibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuiq; victor, magna eorum strage edita, ad Regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo, vt sperabat, vtq; post rem feliciter administratam excipi oportebat: sed successu mœstus, eius felicitatem periculosam sibi fore existimabat. Cumq; rursum intemperijs, vt antè agitaretur, accitum in cubiculum, in quo decumbebat, spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare: & illo iussa exsequente, spiculum in eum iaculatus est. quod cum Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibiq; per totam eam diem mansit. Nocte vero misit Rex qui vsq; manè ædes eius seruarent, ne clam elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & Regis filia, vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsaq; vnà cum eo renuncians, quo sine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hic deprehendat, aut nunquam posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito, quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde, parato lecto, tanquam ægrotanti, stragulis iecur caprarecens exemptum subiecit: diluculoq; venientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est Regi, ea nocte in aduersam valetudinem incidisse, iubet sic vt erat eum afferri. omninò enim illi moriendum esse. qui cum reuersi ac retecto vbili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad Regem deferunt. & cum pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi, ni pareret ac adiutaret, comminatum: itaq; venia se dignam qua

Saulus in Dauidem spiculum eiaculatur.

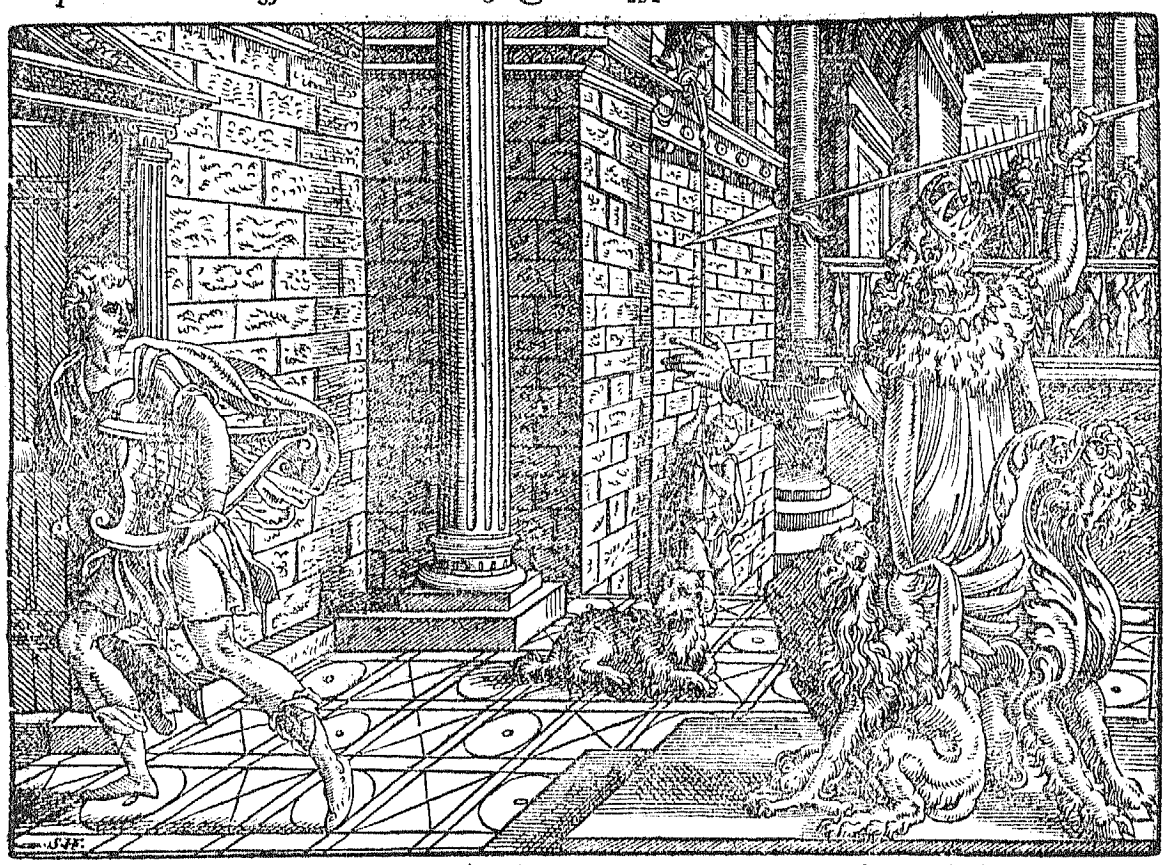

Michol Regis seruis, Dauidem ægrotare, persuadet.

Michol se quod Dauidem eripuerit, excusat.

quæ hoc non ſponte fecerit, ſed neceſsitate compulſa. debere enim illi cariorem eſſe vitam filiæ, quàm inimici interitum. atq; ita veniam conſequitur. Dauid autem fuga elapſus peruenit ad prophetã Samuelem in Ramatha: eiq; rem omnem, quo erga ſe animo Rex eſſet, indicat, & quàm minimum abfuerit, quin ſpiculo ab eo traiectus fuerit: idq; cum neq; Regem vlla in re læſiſſet, neq; in bello ſegniter aut improuidè ſe geſsiſſet, ſed fauente Deo cuncta ex ſententia confeciſſet. atq; hoc ipſum eſſe quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò, cognita Regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibiq; aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum eſt Regi Dauidem apud prophetã agere, mittit armatos qui eum comprehenſum ad ſe pertrahant. Qui poſtquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: moxq; eodem ſpiritu afflati, & ipſi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehenſuros. quibus cum idem quod prioribus accidiſſet, rurſum alios mittit. cumq; tertij quoq; prophetico ſpiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipſe eò properat. iamq; non longè ab eo loco remotus, priuſquam in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cumq; ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectoq; veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò poſt ad Jonatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidijs conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat, ne vel ipſe hoc temerè ſuſpicaretur, vel alijs fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem contra ipſum moliri. alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cum abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere: obteſtabaturq;, vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia conſilia ideo cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolentiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt, quanam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quod benè mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne Regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clam te præſtolabor. tu verò cum requiſiuerit me. dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idq; permiſſu tuo factum. Quòd ſi, vt mos eſt, de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabisq; mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuaq; noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. quæ ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſsis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Jonathas, facturum ſe poſtulata promiſit, & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatẽ quàm latè vides, implet ac moderatur, quiq; priuſquã eloquar mentẽ meã nouit, teſtis eſto initi inter nos fœderis, quodq; non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam,

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Dauid Samuelj Regis erga ſeſe animum indicat.

Saul armatos qui Dauidem ad ſe pertrahant, mittit, qui prophetare incipiunt, tandem ipſe quoq; eò properans, agere Prophetam incipit.

1. Reg. 20. Dauid Ionathæ de patris inſidijs conqueritur, Ionathas autem parentẽ excuſat.

Dauid orat Ionathã, vt parentis erga ſe animum expiſcari & ſignificare velit.

Ionathas amicitiam cũ Dauide iureiurando confirmat.

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

quàm compertum habuero, ecquid latentis odij aduersum te conceperit: & quicquid deprehendero, siue amicum, siue infensum, confestim tibi significabo. Nouit Deus, quòd ipsum tibi perpetuò propitium precor, vtq; semper tuas res prosperet, quemadmodum & nunc facit, & posthac facturus est. & siue pater meus, siue ego tibi aduersèr, tu tamen ope illius nunquam non victor euades. Tu verò memor esto huius nostri affectus, & si me perire contingat, liberos meos serua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Post hoc iusiurandum Dauidem dimittit, iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo, venturum se illuc vnà cum puero. & si, inquit, emißis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero: iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi secus, quam velimus, accidat. Tu cum latiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Jonathæ promißionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, Rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cumq; filius Jonathas dexter illi accumberet, alterumq; latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideò abesse, quod à congressu vxoris non esset purus. Sed cum ne postridie quidem adesset, sciscitatus est ex filio, qua de causa neq; tunc neq; hesterna die adfuisset, solennibus epulis Jessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quin etiam me, inquit, adhoc epulum inuitauit: &, si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dißimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. Jurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumq; & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simulq; iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cumq; filius quærere vellet, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrasset q; impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cum minimum abfuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Actum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed reuera, vt amico indicaret omnia, processit. peractisq; in iaculatione his quæ promiserat, ablegatoq; in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atq; ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur. ac vix tandem multis lamentis exsatiati. obtestatiq; se inuicem, vt mutuæ fidei perpetuò memi-

Ionathas Dauidi signa Regis animum declarantia constituit.

Saul Dauidis absentiam scisciatur, respõso Ionathas, Regis animum cognoscere cupit.

Saul malignũ in Dauidem animum prodit.

Dauidẽ Ionathas excusans, à parente spiculo petitur.

Ionathas è conuiuio profugit.

Ionathas & Dauid in agro conueniunt.

meminiſſent, digrediuntur. Inde Dauid fugiens infeſtiſsimum Regem, in oppidum Nabam ad Achimelechum ſacerdotem peruenit: qui ſolum neq; famulitio ſtipatum, neq; amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ ſolitudinis cauſam percontatus eſt. tum ille ſecreta mandata à Rege ſe habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus eſſet. nam famulos in conſtituto loco ſibi occurrere iuſſos. poposcit autem ab eo viaticum, ſic enim & amici officium facturum, & ad præſens negocium opem collaturum, quo impetrato, armorum etiam aliquid petijt, aut haſtam aut gladium. Forte autem aderat Sauli quidam ſeruus natione Syrus, nomine Doëcus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit ſibi eſſe quicquam armorum. eſſe tamen ibi Goliathi

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081. Hegio & Ruffinus Cap. 13. 1. Reg. 21. Dauid Nabam ad Achimelechum ſacerdotem peruenit.

gladium, quem occiſo Palæſtino, Deo conſecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæſtinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à Regis miniſtris, & indicio ad Regem perlato, hunc eſſe Dauidem qui tam multa Palæſtinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & periculum quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem ſimulat, ita vt ore ſpumam emitteret, & alia ſigna inſaniæ præ ſe ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſium Regem aſtrueret. qui iratus famulis quòd mente captum hominem ad ſe adduxiſſent, iuſsit vt quam primùm eijceretur. Hoc pacto è Gitta cum euaſiſſet, in tribum Judæ peruenit, & agens in ſpelunca quæ eſt in agro Adullamæ, miſit ad fratres qui eos docerent, vbinam ipſe moraretur. at illi cum tota cognatione ſe ad eum contulerunt, necnon & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltrò confluxerunt, operam ſuam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco, ad Moabitarum Regem proficiſcitur, rogatq; hominem, vt parentes ipſius intra regni ſui fines tantiſper reciperet, dum res eorum in meliore ſtatu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud Regem quamdiu illic manſerunt habitis, ipſe iuſſu prophetæ relicto deſerto in tribum

Dauid, Goliathi gladio accepto, in Gittã Palæſtinorũ ad Anchum ſe confert.

Dauid Regem Anchum timens, furorẽ ac rabiem ſimulat. 1. Reg. 22.

Dauid ad ſpeluncam Adullamæ peruenit, vbi illius tota cognatio nec non & alij multi ad eum ſe conferunt.

Dauid ad Moabitarum Regem proficiſcens, parentes ei commendat.

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

Dauid ad Sarim oppidum peruenit. Saul Dauide timet.

Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quod postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse conspectũ, in non mediocrem metum ac perturbationem Regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituram suspicabatur, quod rebus Regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret.

Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accusat.

conuocatisq; amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoq; & toto satellitio, sic eos est affatus. Viri contribules, scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficijs, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Jessæi filio exspectetis. scio enim vos omnes in illũ propensiores, initio facto à Jonatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti, quò res euasura sit, exspectatis. Post hæc Regis verba cæteris silentibus, solus Doëcus Syrus mularum regiarum curator respondit se vidisse Dauidem in Noba oppido, quò cum ad Pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutumq; commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione Pontifex: cui Rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Jessæi filium, & Regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium, quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi Regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, &, quod maius est, generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum, qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potius cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumerò. Cumq; se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare qua requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumq; illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doëcum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, Pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxq; missi sunt à Rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idq; totum iuxta oraculum Dei Eli Pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato, stirpe Põtificia internecione deleta, neq; teneram ætatem

Doecus Saulo, se Dauidem in Noba apud Achimelechum vidisse, significat.

Saulus Achimelecho quòd Dauide armis atq; cõmeatu instruxerit, exprobrat.

Achimelechi proditionis á Saulo insimulati apologia.

Iniusta Achimelechi cum tota familia cædes.

Noba sacerdotũ oppidum, habitatoribus ad vnum occisis, incenditur.

Sup. lib. 5. cap. 11. 1. Reg. 2. & 3.

ætatem miseratus, neque grandæuos reueritus, insuperq; ciuitate quam patriam ac alumnam Sacerdotum & Prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumq; quoddam iustitiæ studium præ se ferunt. quin & pietatem interea colunt, Deumq; omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouaq; persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarumq; æquè ac humanarum rerum contemptũ prolabuntur. & cum ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cumq; omnes eorum non actiones solum, verum etiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorũ formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irrationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoq; ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solum dignitatibus priuant, sed per calumniã etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantumq; temerarijs delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facile. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum Rex Hebræorum creatus, propter suspectum Abimelechum trecentos Sacerdotes & Prophetas interfecit: casosq; excidio vrbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei fanum Sacerdotibus sacrisq; ministerijs orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem Sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitũ ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: facileq; suspicatum, calumniã Pontifici apud Regem struendam: ægerrimeq; ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simulq; iussit, vt apud se maneret, quòd nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumq; quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto prius Propheta, an Deus victoriam annueret: confirmatusq; oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædasq; ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conueherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoq; aures permanaret, nõ sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus Rex putauit se iam rem factã habere, audiẽs inimicũ se intra vnius oppidi mœnia concluisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam properè circumuentã tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactũ interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus cõsuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira Regis se redimant, relicta vrbe in desertũ se cum quadringentis armatis contulit, ibiq;

Ante Christum An. mũdi 2883. natum 1081.

Exemplũ eius quod dicitur, honores mutant mores.

Abiathar manibus Sauli elapsus, Dauidi patris & Sacerdotum nunciat cædem.

Dauid Cillanos contra Palæstinorum incursiones defendit. 1. Regum 23.

Saulus Dauidem in cilla hærentem obsidere conatur.

Dauid oraculo monitus fugit.

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1051.

collem quendam munitũ insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cœnam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas Regis filius præsto fuit salutaturus amicũ, & de futuris collocuturus. Hortabatur q; eum vt benè sperare, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere ociosis contingere. Renouatis q; fœderibus, & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additis q; diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetijt. Zipheni verò gratiam Regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebanturq; suam operam, vt in manus Regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiisq; actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnesq; deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atq; ita Zipheni duces se Regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantum declaraturi, sed omnibus viribus conando, vt in potestatem redactum Regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, Regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim, cognita eorum malicia, simulq; Regis aduentu, relictis locorum angustijs in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi. cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futurumq; erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi Rex trepidis nuncijs reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrisq; suis, quò minus vastarentur, opem afferre, quàm studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atq; ita Dauid præter omnium opinionem seruatus, ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari: moxq; assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos ad locum indicatum duxit. cumq; non longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in penitiore sinu latè patentem, in qua tum forte Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eamq; solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot erumnas finiendi, abscisso infestissimi Regis capite, laciniam tantũ Regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniurijs certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus Regem inclamat, & cum ad agnitam vocem se conuertisset, ex more prius adoratum sic alloquitur. Quàm iniquum est Rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potius iudicare oportebat.

Dauid in Cœnã cum suis se confert, quò & Ionathas perueniens, eum consolatur, & fœdus cum eo renouat.

Zipheni Saulum, Dauidem in agro suo morari, certiorem faciunt.

Dauid cognito Regis aduentu fuga sibi cõsulit.

Saulus Dauidem insequitur, eumq; circumuentũ comprehendisset, nisi nuncijs reuocatus fuisset.

1. Regum 24. Saul Dauidem in Engadenorũ agro quærit, speluncam in qua Dauid cũ sua cohorte delitescebat, ingreditur.

Dauid laciniam Regij pallij præcidit.

Dauid Regi Saulo, qꝝ sibi insonti insidias struat exprobrat.

oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temerè illis credideris, qui eius criminis me apud te reum fa- An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

ciunt, quod ne in mentem quidem vnquã venit: & in tantum te exasperauerũt, vt nocte atq; die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. An non vides vanissimã esse tuã opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæq; imprimis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad eadem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus siuisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simulq; pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitq; vter nostrum æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus, modestiaq; iuuenis admonitus, ingemuit: similemq; gemitum referente Dauide, Rex se iustius genere fassus est. Tu enim, inquit, multorum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà tibi multarum calamitatum autor. Et nunc quoq; declarasti te à priscorum æquitate non degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniuriam expositos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaq; hodie manifestè cerno regnum tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium vniuersam Hebræorum gentem concessuram. quamobrem postulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitũ obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam saluam esse passurũ. pollicitus est id Dauid interposito iureiurando, atq; ita Regem in regnum remisit. In idem tempus mors Samuelis Prophetæ incidit, viri qui suo merito in maximo semper apud Hebræos precio fuerat: illustreq; virtutis ipsius ac suæ obseruantiæ populus testimonium edidit, dum defuncti exequias & sepulturam magnifico sumptu concelebrat: & postquam iusta exsoluit in Ramatha patria sepulto luctum in longum tempus prorogat, non quasi in publico mœrore, sed quasi ad vnum

Saulus suam malitiã & Dauidis innocentiam agnoscit, eumq; rogat, vt ad regnum euectus ipsius familiam saluam esse pateretur.

Samuelis mors & sepultura. 1. Regum 25.

An.mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

vnum quemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonitatem à natura compositus, & ob has virtutes Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post Elis Pontificis obitum primum solus annis duodecim, deinde Saulo regnãte annis decem & octo. cuius extremi dies in hæc vt dixi tempora inciderunt. In locis autem, in quibus tum Dauid versabatur, erat Ziphenus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in pascuis ouium tria millia, & capras mille: ab his Dauid omnem iniuriam abstinuit, grauiter interminatus suis ne vel cupiditate, vel egestate, vel latendi spe impulsi quidquam violarent, sed pluris iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt qui in alienas res manus auidas iniicerent. in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo erat agrestis & malis moribus praeditus, sed honestæ ac prudentis & elegãtis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è suis misit salutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: simulq; rogarẽt vt è facultatibus suis aliquid communicaret, cum è pastoribus intelligere posset, quòd longo iam tempore in solitudine versati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus, vt custodes eorum fuisse potius videri possint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc postulata homo suo more nimis durè dedit responsum. Percõtatus enim quis esset Dauid, vt audiuit esse Iessæi filium, Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis insolenter ac superbè se gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accensus, quadringentis armatis assumptis, & ducentis ad custodiam impedimentorum relictis, (iam enim sexcentorum manum coëgerat) contra Nabalum proficiscebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & opes omnes esset euersurus. Neque enim se tam agrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltrò conuicijs se impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è seruis pastoribus ad heram suam, illius vxorem, venit nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam postulans non solum nihil impetrauerit, sed conuicijs etiam non ferendis sit appetitus, cum tamen in eam diem semper greges eius intactos præstitisset: eamq; insolentiam domini posse illi magnam aliquã calamitatem adferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis multis asinis, & varijs xenijs in sarcinas congestis, inscio marito & per temulentiã sopito, ad Dauidem properat: eiq; in vallis cuiusdam descensu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem postquam appropinquare vidit, de iumento desilijt, & prona in faciem adorabunda deprecata est ne verbis Nabali moueretur, qui reuera esset id quod vocabatur. Nabalus enim Hebraorum lingua vocatur insipiens. Excusabat q; se neminem eorum vidisse, qui ad maritum missi fuerant. Quare obsecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obstitit, quò minus humano sanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanseris, ipse pro te pœnas ab his, qui te læserũt, exacturus est. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuscula admitte, & iram qua merito in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum, cui fatà regnum destinauerunt. Ille verò muneribus acceptis, Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui crastinam

Nabali gregibus à Dauide parcitur.

Dauidis legatis petentibus aliquid cõmeatus, durè respondetur à Nabalo.

Dauid contra Nabalum cũ quadringentis armatis proficiscitur.

Abigæa Nabali vxor muneribus Dauidem placat.

Nabalus, fatuus.

nam diem non videres. iurauí enim me hac nocte domum veſtram ſubuerſurũ,
& neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meosq́
contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens fu-
rorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc con-
ſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent
hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum
cum æqualibus compotantem, iamq́ vino grauem, ideoq́ tum nihil eorum quæ
geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet,
in tantũ mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mor-
tem obiret. Quod vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum
dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, idq́ incontaminatis
eius manibus qui iniuriam acceperat. Atque hoc quoque exemplo didicit, ne-
minem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere. nec humanas res à Deo negle-
ctas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis, quod illis dignum eſt, rependi. Moxq́,
miſſis ad vxorem eius nuncijs, acciuit eam in legitimum thorum coniugem ſibi
inducturus. quæ profata prius ſe indignam vt vel pedes eius contingeret, cum
omni tamen ſuo paratu venit: & vxoris loco poſthac habita eſt, hunc honorem
ab eo conſecuta tum propter modeſtiam bonosq́ mores, tum propter eximiã for-
mæ gratiam. Habuerat autem Dauid & antea coniugem, ex Abeſaro oppido
oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liſo
Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo poſt Ziphe-
norum quidam renunciant Saulo, Dauidem rurſum in eorum regione eſſe, &
ſi velit adiutare, poſſe eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eo
proficiſcitur: & ſuperueniente nocte caſtra metatus eſt in quodam loco, cui no-
men Sycella. Dauid autem cognito quòd Rex contra ſe cum armis veniret, ſpe-
culatoribus miſſis iußit vt ſe certiorem facerent, quonam vſq́ proceſſiſſet: cumq́
audiſſet eum eſſe apud Sycellam, noctu ignaris ſuis omnibus, duobus tantum co-
mitatus, Abiſæo ſororis ſuæ Saruiæ filio, & Abimelecho Chetthæo, in caſtra ho-
ſtium penetrat. Dormienteq́ Saulo & circum eum ſatellitio, ſimulq́ imperato-
re copiarum Abenero, in tentorium Regium inſinuatus, neq́ Regem agnito eius
cubili ex ſpiculo interficere ſuſtinuit, neque Abiſæum accenſum ad facinus per-
miſit: ſed cohibuit admonitum nefas eſſe Regem diuino ſuffragio creatum interi-
mere, quantumuis malum: eius enim eſſe in eum vindicare, qui regnum dediſ-
ſet. vtq́ aliquod ſignum eſſet, quòd nactus poteſtatem Regis opprimendi non eſ-
ſet ea vſus, ablato ſpiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile ſita erant, nemi-
ne ſentiente caſtra exiuit, intrepidè & quaſi per ocium inter ſopitos verſatus,
partim nocturnis tenebris partim audacia propria fretus. transgreſſusq́ tor-
rentem, & conſcenſo montis vertice, vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis
Sauli militibus & Imperatore eorum Abenero è ſomno eos excitat. & cum Im-
perator nominatim appellatus ſcitaretur quiſnam eſſet qui ſe vocaret, ſic re-
ſpondit, Dauid ego ſum Jeſſæi filius, à vobis profugus. Sed quî factum eſt, vt
tu vir tantus & inter amicos Regios maximè honoratus, tam negligenter do-
mini corpus cuſtodias, vt dormire malis quàm curam ſalutis eius gerere. Capi-
talem enim culpam admiſiſtis, qui paulo antè quoſdam è noſtris clam in caſtra
Regia ſubrepentes non ſenſiſtis. Vide igitur quonam deuenerit ſpiculum Re-
gium, & aquæ lecythus: & diſce quantum flagitium ſit commiſſum. Saulus au-

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Dauid à propoſito Nabalum euertendi deſiſtit.

Nabal in tantũ ſe cõiecit mœrorem, vt toto corpore ſideratus mortem obiret.

Exemplũ prouidentiæ diuinæ, nullũ ſceleſtum Dei vindictã euadere.

Dauid Abigæam Nabali viduam ducit.

Saul Melcham prius Dauidi nuptam alij elocat.

2. Regum 26. Zipheni rurſum Dauidem in eorum eſſe regione Saulo renũciat.

Dauid cum duobus in hoſtium caſtra penetrans Sauli ſpiculũ & lecythũ aqualem aufert.

Dauid Sauli Imperatori Abenero quòd Regium ſpiculum & aquæ lecythum auferri paſſus ſit exprobrat.

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

Saulus Dauidem collaudãt, vtq; bono esset animo, & ad proprias ædes reuerteretur hortatur.

tem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cum id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabaturq; vt bono esset animo, nihilq; mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibiipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi. Se enim seruatorem suum, hominem spectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & sæpe in capitis discrimen adductum, amicorumq; consuetudine orbatum persequi non desistere. illum verò pro hostili insectatione salutem sibi reponere. Tum Dauid iussit vt mitteret qui spiculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quod Deus futurus esset vtriusq; naturæ & morũ ac gestorum iudex cui notũ esset quòd ea quoq; die peperciſſet inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emissus, retro in Regiam se recepit. Cæterum Dauid veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palæstinã transire, & illic degere: quod cum cæteris quoque visum esset, vnà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit Regem Gittæ vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à Rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem cautior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere, videns id sibi iam bis malè cessisse, minimumq; abfuisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petijt à Rege vt ad pristinam erga se hospitalitatem hoc quoque adiceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando onerosus Gittensibus videatur. annuit eius precib. Rex, & vicum quendam nomine Secellam ei donauit, quam Dauid postea regnum adeptus adeo dilexit, vt suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuũ esse voluerit: qua de re aliàs fusius dicturi sumus. totum autem tempus quo Dauid apud Secellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palestinæ gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abstrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum Regem perferretur. De manubijs autem munera mittere ad Regem solebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursare se respondens, Regi facile persuasit vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Dauidem si hostiliter gentem propriã tractasset, præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæstinorum decreto, indicto omnibus eius nominis socijs die ad conueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ, Rex contrà quò magis eum sibi deuinciret, promisit se eum re benè gesta in summo apud se honore habiturum, & satellitio suo præpositurum.

Dauid à Rege petit vt agri partem ad incolendũ ei cum suis attribueret, Rex Secellam ei donat.

1. Regum 27. An. mũdi 2889. Ante Christum natum 1705.

Dauid cũ sexcentorũ manu & duab⁹ vxoribus in Palæstinã ad Anchum Gittæ Regẽ se confert.

Saul contra Dauidem proficisci desistit.

Dauid Saritas & Amalecitas excursionib⁹ infestat, de manubijs munera Regi mittit, eiq; meridionalem Iudæorum Regionẽ se incursare persuadet.

Hedio & Russinus cap 14.
1 Regum 28.
Palæstini in Hebræos bellũ parant. Anchus Dauidem cũ sexcentorum cohorte euocat.

Dauid Saulo innocẽtiam suam declarat.

CAP. XV.

Hebræi à Palæſtinis magno prælio vincũntur, in quo Saulus Rex vnà cum filijs fortiter pugnans occubuit.

An. mũdi 2890. Ante Chriſtum natum 1074.

SAVLVS *autem è regno ſuo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæteros q; ſimilis vanitatis homines eiecerat, ſolis Prophetis retentis: cum q; audiſſet Palæſtinos Sonnam vſq; vrbem progreſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copijs illuc occurrit: & iuxta montem quendam Gelboe dictum caſtra è regione hoſtium poſuit. vbi nõ mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitũ viribus longè præcellere: qua de re ſolicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij ſciſcitans. Deo autem ſilente, magis etiam territus, prorſus animũ deſpondit, præſagiens cladem imminere, poſteaquam Deus præter ſolitum auxiliatricem manũ ſubtraheret: quæri nihilominus imperat mulierculã quampiã ventriloquam, & manes elicere callentem, quò vel ſic rerum euentum prænoſceret. nam ventriloquorũ genus euocatis defunctorũ animabus per eas futura ſciſcitantibus prædicunt. cum q; indicio cuiuſdam familiaris ſui comperiſſet eſſe tãlem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus, mutato regio habitu, aſſumptis q; duobus fidiſſimis famulis, ad Endorum & mulierem fatidicam proficiſcitur: rogat q; eam vt diuinet, educat q; ad ſuperos animam viri, cuius ipſe voluerit. illa autem repugnante & negante ſe edictum Regis contempturam, qui hoc diuinaculorum genus à ſuo regno arceat: & obteſtante ne nulla iniuria laceſſitus inſidias ſibi ſtrueret, quò deprehenſa vetitas artes attrectare ad ſupplicium raperetur: iurauit neminem hoc reſciturũ, neq; ſe reſponſum cum alijs cõmunicaturum, ſed fore eam extra omne periculũ. Vt verò iureiurando perſuaſa eſt nõ timere, iuſſit eam Samuelis animam excitare. quæ cum neſciret quiſnam fuiſſet Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conſpectum veniente, mulier ſpecie viri diuina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad Regem, nónne, inquit, tu es Saulus Rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum diuina quadam ſpecie præditum. percontante deinde qua effigie, quóue habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe venerandum, habitu Sacerdotali amictum. Agnouit Rex Samuelem eſſe, & procidens adoratione ſalutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob cauſam ſe elici ac ſuis moueri ſedibus iuſſerit, neceſſitate ſe huc adactũ cõqueſtus eſt. imminere enim grauem hoſtium exercitum, & ſe inopem eſſe conſilij deſtitutũ à Deo, neq; per vates, neque per ſomniorum viſiones futura præſignare dignante. quapropter ad eum ſe confugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Samuel verò adeſſe iam Regi extremũ vitæ diem præuidens, ſuperuacaneũ reſpõdit ex ipſo futura ſcitari, cum à Deo deſtitutũ ſe agnoſcat. Audi tamen, inquit, in fatis eſſe vt Dauid aſſumpta regia dignitate bellum ex ſententia cõficiat. te verò & principatũ & vitã ſimul amittere, eò quòd in bello, quod cõtra Amalecitas geſſiſti, obediens Deo nõ fueris, & quæ tibi per me etiã tum viuum mãdauit, neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoſte profligandum, & te vnà cũ filijs in prælio cadentem cras mecum futurũ. His auditis Saulus obmutuit præ mœſtitia, & in humum collapſus eſt, ſiue ob ſubitaneam triſtitiam viribus deficientibus, ſiue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexiſſet. tandem cum ægrè ad ſeipſum rediſſet, mulier vrgebat eum vt cibũ ſumeret,*

Saulus è regno ventriloquos ac ariolos eijcit.

Saulus Palæſtinos cũ copijs aduentare audiens ad oraculũ Dei confugit.

Saulus Endorum ad mulierem fatidicam proficiſcitur.

Saulus Pythoniſſam Samuelis animã excitare iubet.

Saulus Samueli de neceſſitate ſua conqueritur, cumq; conſulit.

Samuelis anima Saulo viſa belli cum Palæſtinis euentũ prædicit.

Saulus ob ſubitaneã triſtitiam, viribus deficientibus in humũ collabitur.

An.mũdi 2890 Ante Christum natum 1074.

Pythonissa Saulũ vt mensa apposita vires refoueret adigit.

hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitũ redire valeret. resistentem verò & cibũ omnem præ desperatione auersari pergentem, tantũ non adegit improbis precibus vt assentiretur. cumq; vnicum haberet vitulũ domi à se educatum mulier quotidianis operis victũ sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco

Exemplum comitatis ac liberalitatis in Pythonissa.

mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à Rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem nunquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptã, non auersata est vt hospitem & ignotũ, sed cõmiserata & consolata ad fastiditũ cibum sumendũ adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem Regis captans, quem iamiam moriturũ præsciebat: cum tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurũ speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendũ nobis prouocet. atq; hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliã quandã admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cum populis ac gentibus profuturã, tum præcipuè viris eximijs & ad gloriã natis incitamento futurã ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam Regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atq; etiam certa morte, nihil durũ pro patria subire ac sustinere subterfugiãt. Quod vt faciã opportunè Sauli Hebræorum Regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à Propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere, atq; hoc modo Regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totaq; familia periculo se obijciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere potius quàm superstites relinquere, incertum quales nam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatisq; spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis alijsq; scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorumq; contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius vti? contrà nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & verè fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti

Iosephus Regẽ Saulum tanquam insignem & infractum Heroem fese cũ tota familia periculo obiicientem, futuri præsertim gnarum, laudat.

neſti apud poſteros nominis rationem habent, idem ſibi, ſi quando vſus veniat proponant: in primis autem Regibus, quibus propter fortunæ ſublimitatem adeò non licet eſſe ignauis, vt turpe ſit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Poſſem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generoſitate dicere, verum ne videar immodicus, eò vnde digreſſi ſumus reuertar. Palæſtinis copias vndique contrahentibus, delectuq́ per ſingulas gentes ac regna & ſatrapias habito, nouiſſimus venit cum ſuo milite Rex Anchus, quem ſecutus eſt Dauid cum ſexcentorum cohorte. quem vbi viderunt Palæſtinorum duces, percontabantur Regem vndenam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is reſpondit Dauidem iram domini ſui Sauli fugientem, à ſe exceptum, nunc vt gratiam hoſpiti referat, vtq́ de Saulo vindictam ſumat, in auxilium veniſſe. at illis non probabatur, quòd veterem hoſtem in auxilium acciuiſſet: ſuadebantq́ vt eum retrò remitteret; ne fortè cladem aliquam ipſis afferat. facilè enim habiturum occaſionem reconciliandi ſe domino, ſi hoſtibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare proſpiciendum eſſe in futurum, Dauidemq́ cum ſua cohorte ad agros à Rege illi aſſignatos remittendum. Hunc enim eſſe illum Dauidem virginibus cantatum quòd plurima Palæſtinorum millia deleuiſſet. Viſum eſt Regi quoq́ Gittæ rectè illos monere: moxq́ accito Dauide, equidẽ, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens ſociũ huius expeditionis te aſſumpſi, ſed cæteris ducibus hoc non probatur. quare confeſtim agrũ, quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate noſtra dubitans: & illic eſto præſidio meæ regioni, ne interim, dum cum exercitu abſum, hoſtes aliqui eam per occaſionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac ſocij præſtiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam ſe recepit. Sed interim dum Palæſtinorum caſtra ſequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incenſa Sicella, prædaq́ tàm inde quàm ex vicinis Palæſtinorum agris abacta, in ſuam regionem reuertebatur. Dauid autem vicum ſuum vaſtatum inueniens, omnibusq́ direptis vtranq́ etiam vxorem abductam, et pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens ſcidit veſtimenta ſua: & adeò huic calamitati ſuccubuit, vt non prius flere ac lamentari ſuam & ſuorum vicẽ deſineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturã coniugum & liberorũ militibus ſaxis impeteretur, quòd in ipſum cauſam tanti mali reijcerent. Poſtquã autem à mœrore ſe recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit Põtificem Abiatharum, vt ſumpto ſacerdotali amictu Deum conſuleret, & oraculũ referret, num Deus conceſſurus ſit aſſecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnasq́ de hoſte ſumere. Pontifice verò iubente perſequi aſſumptis ſexcentis armatis quantũ potuit per veſtigia hoſtium properauit. cumq́ ad torrentem quendam nomine Baſelum peruenisſet, incidit in quendam Ægyptium errantem, iamq́ inopia & fame deficientem, qui toto triduo per deſertum impaſtus oberrauerat. hunc cibo & potu prius refocillatũ, rogat cuius eſſet, & qua natione. is reſpondit ſe Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non poſſet agmen conſequi eorum, qui vaſtata Sicella finitimisq́ locis domum ſe recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vſus ad perſequendos Amalecitas, aſſecutusq́ eos in terram proiectos, & partim prandium ſumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæſitis ſe oblectantes, ex improuiſo irruens magnam eorum ſtragem edidit. Inermes enim & nihil tale expectantes, & epulis tantum

An. mũdi 2890 Ante Chriſtum natum 1074.

1. Reg. 29.

Anchus ſecum Dauidem contra Hebræos educit, qui à Palæſtinorum Ducibus reprobatur.

Anchus Dauidem remittit.

Amalecitarũ gens expugnata & incenſa Sicella, prædam abegerunt.

Dauid Deum conſulit, num ab Amalecitis vxores ac liberos recipere ſit conceſſurus.

Dauid Ægyptio ſeruo ductore, Amalecitas aſſequitur.

Dauid in Amalecitas irruit, magnam eorum ſtragem edit, omnemq́ prædam recuperat.

An. mũdi 2890 Ante Christum natum 1074.

ac compotationibus intenti, facilè ab armatis cõficiebantur. alij enim instructis mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsq; ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copijs ægrè quadringenti celeritate camelorum ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxoresq; tàm ipsius Dauidis quàm commilitonum. Remetientes autem iter postquã ad eum locũ peruenerunt, vbi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorũ reliquerãt, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere, quòd per ignauiam in persequendo hoste delassati fuissent, aiebantq; contentos esse oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, vt victoria diuinitus concessa, receptisq; ex hoste spolijs, vniuersi milites ex æquo fruerentur, maximè cum reliqui impedimenta interim asseruauerint. & ex eo præiudicio mos in posterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet ijs qui pugnæ interfuerunt, & ijs qui interim circa impedimentorum custodiam sunt versati. Reuersus deinde Sycellam Dauid, per totam tribum Judæ partes ex præda ad amicos & familiares misit. atq; in hunc modum circa Sycellam & in persequendis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini acri prælio cum hoste congressi & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt. ibi Saulus & filij contra hostem egregiè certantes, & hoc tantum agentes ne inulti caderent, vtq; honestis vulneribus confecti luctuosam hosti victoriam relinquerẽt, totam vim hostium in se conuerterunt: & circumuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita postremò & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Jonathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum vniuersus He-

Dauid custodes impedimentorum, obstrepentibus pugnæ socijs, in prædæ partem admittit.

1. Reg. 31.

Saulus cum filijs in Palæstinorũ pugna, reliquo exercitu fuso fugatoq; cadit.

bræorum exercitus profligatur: dumq; nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus à tergo barbaris ingens cædes est perpetrata. Saulus quoq; stipatus suorum caterua fugiebat: in quem Palæstini immissis sagittarijs & iaculatoribus, omnes paucis

paucis exceptis confixerũt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecrauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quod cum armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cum deficientibus viribus traijcere ſe non poſſet, circumſpiciens iuuenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditoq; eſſe Amalecitam, orat vt ſe iuuaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquàm eius optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona inſigni regio, quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe quoque ſe iugulauit. pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vnà cum domino ſuo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Jordanem ſitam habitant, quique campeſtres vrbes tenent, quòd Saulus Rex cum filijs & exercitu in prœlio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt: quæ Palæſtini deſerta nacti, facilè occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die verò qua prœlium proximè conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorumq; eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt: & dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciauerunt: quorum arma in templo Aſtartes dedicauerunt, porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethſanæ, quæ nunc eſt Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod poſteaquam auditum eſt in Jabiſſa vrbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exſequiarum honore fraudari, aliquam multi fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur, (alit enim hæc vrbs homines robuſtos ac feroces) factoq; per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Jabiſſam ea deportauerunt, nemine hoſtium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Jabiſſeni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri ſui loco ſepeliuerunt, & indicto ob Regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum ſeptem, in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho Pontifice, vrbem quoque Pontificalem ſubuertit. Regnauitq; viuente Samuele annis decem & octo, & poſt mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem eſt ſortitus.

An. mũdi 2890 Ante Chriſtum natum 1074.

Saulus ſeipſum interficere molitur, eiumq; iuuenis Amalecitæ iuuat.

Hebræi vallem vltra Iordanem ſitam habitantes, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas vrbes confugiunt.

Palæſtini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigunt.

Ciues in Iabiſſa, Sauli & filiorum cadauera dempta ſepeliunt.

Saulus regnauit annis 38.

FLAVII

An. mũdi 2891. Ante Christum natum 1073.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SEPTIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.
II. Iebostho amicorum insidijs interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.
III. Dauid in captis Hierosolymis Chananæos inde populariter eijcit, vrbemq; Iudæis victoribus inhabitandam tradit.
IIII. Dauid Palæstinorum bello impetitus, apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.
V. Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.
VI. Damasceni à Dauide vincuntur.
VII. Quomodo Dauid Mesopotamios deuicerit.
VIII. Quomodo per intestinum familiæ dissidium, Dauid à filio regno pulsus fuerit.
IX. Absolonij contra patrem profecti, cum exercitu interitus.
X. Dauidis iam in regnum restituti status felix.
XI. Dauid se viuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit.
XII. Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit.

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

2. Reg. 1. Amalecita Dauidi Regem Saulum cæsum nunciat, & eius cædis argumenta armillas aureas & insigne regium affert.

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sycellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, caputq; sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratoq; eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israëlitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper Rege cum filijs post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cum fortè in fugientem cum suis Regem incidisset, quem â se, rogatu ipsius, cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium deueniret: cum enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerũ interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret, At ille tam certis indicijs credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Jonathas Saulì filius, fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidijs appetitus, non solùm ægerrimè tulerit eius interitum, verùm etiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator extiterit, Regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia in laudem Saulì & Jonathæ composuit, quæ in hodiernum vsq; diem leguntur. His extremis officijs honorato Rege, luctuq; finito, consuluit Deum per prophetam, quamnam ex vrbibus Judæ tribus habitandam sibi concederet. cumq; responsum esset, Hebronem

Dauid Sauli & Ionathæ necem deplorat.

Dauid Amalecitam Sauli interfectorem affici supplicio iubet.

2 Reg. 2.

bronem concedi, relicta Sicella eò cõmigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domestica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, Regem eum communi suffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filijs Jabiseni

An. mũdi 2891 Ante Christum natum 1073. Dauid ex Dei iussu Hebronem commigrans, à Iudæ tribu Rex declaratur.

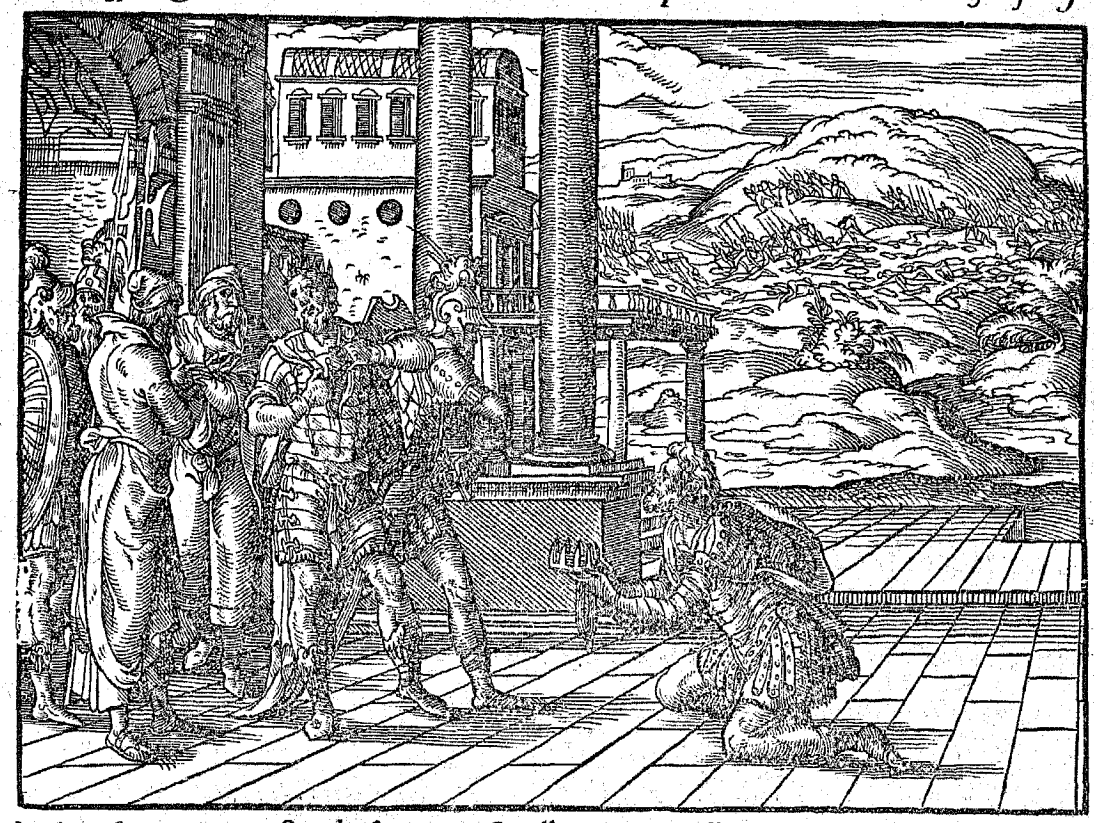

in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simulq; nunciarent, quòd Iuda tribus Regem se consalutasset. Interea Sauli copiarũ præfectus Abenerus filius Neri vir strenuus & ad magnas res obeundas natus, quam primum cognouit cecidisse Regem & Jonatham, aliosq; duos eius filios, propere in castra delatus, reliquum ex omnibus filijs nomine Jebosthum periculo eripit, & superato vnà cum illo Iordane, totius populi Regem eum constituit, excepta tribu Iudæ: regiamq; ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum delectissimo milite vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem Regẽ creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisaum & Asaelem, vniuersumq; Dauidis exercitum ducens: & cum circa quendã fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium explicat, Cumq; Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis præstantiores milites essent, ex pacto vtrinq; duodeni ad certamen sunt destinati. qui progressi inter vtranq; aciem, emissis priùs pilis, gladios stringunt: comprehensisq; aduersariorum capitibus, latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi, sed tergis eorum inhærens hortabatur suos vt ne defatigarentur: idemq; etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solum cum hominibus, sed cum equis etiam cursu contendere solitus. is tum Abenerum recta insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conuersus autem Abenerus, & impetum eius frustrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depacisci voluit, vt persequi desineret. deinde rogabat, ne se in hanc necessitatem adduceret, vt illo interfecto in fratris eius conspe-

Dauid Iabisenos quod Saulum cum filijs sepelissent, collaudat.

Abenerus Neri filius Sauli filium Iebosthum populi Regẽ constituit.

Abenerus contra Iudæ tribum copias educit, cui Ioabus cũ vniuerso Dauidis exercitu occurrit.

Duodeni milites congrediuntur, qui ad vnum se conficiunt, & Abeneri partes succumbunt.

Asael Ioabi frater Abenerum insequitur.

Abenerus in fugam conuersus, Asael trucidat.

An. mũdi 2891. Ante Christum natum 1073.

ctum posthac venire non auderet. cumq; ille his verbis nihil moueretur, sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui verò cum eo Abenerum insectabantur, postquam ad locum, in quo Asaël iacebat, peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisaus, prater exanime corpus cursu prouecti, incitatiq; ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerum, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit, hic in loco eminentiore consistit, Abenerum cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cum exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaëlem esse, quòd monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset: visus est non malè admonere: moxq; Ioabus, dato receptui signo, suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: ex Dauidis nouendecim, præterq; Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patrijs monumentis intulissent, ad Regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum qui sub Sauli filij degebant imperio, indies deteriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidẽ vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Ammon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus Regis Gessirorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus. quintum verò & sextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebros partium conflictus, præcipuum momentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Rasspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxq; misit in Hebronem ad Dauidem qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, vt inter præcipuos Regis amicos reciperetur, si populo ad defectionẽ à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis Rex agnosceretur. Qui cum vehementer hoc nuncio lætus conditionẽ accepisset, & quò magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos, remoratum se quidem illos, quò minus, relicto Iebostho, ad Dauidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem

Ioabus & Abisæus vsq; ad Solis occasum Abenerum persequuntur.

Ioabus dato receptui signo suos cohibet.

In vtroq; exercitu quot ceciderint.

2. Reg. 3. Ciuilis belli inter Hebræos initium.

Sex filij Dauidi in Hebrone nati.

Abenerus multitudinem in officio continet, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent.

Abenerus ad Dauidem in Hebronem mittit legatos, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent.

Dauid vxorem Melcholen ab Abenero postulat.

Abenerus apud seniores populi, præfectosq; militiæ, vt ad Dauidem desciscerent, loquitur.

muelem prophetam totius Hebræorum gentis Regem diuino iudicio designatum esse. eundemq; vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio Rege sub iugum Israëlitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certiiam in eorum sententiam Abenerum transisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Iebosthi satellitium. ad quos quum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisq; in rebus suis sibi magis quàm alijs fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam quoq; Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petijt vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitũ, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manũ imperium gentis ei traditurus, Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cum Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitoq; quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo ante abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primum inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consilijs capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumnijs eum aggressus, persuadere conatur Regi, vt caueat sibi, neq; fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidijs circumueniendi Dauidis abire. Postquã autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem Regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarent, quasi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nuncijs in loco cui nomen Besira viginti stadijs ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam beneuolentiam præ se ferens (vt sæpè fit cum ad obtexendas insidias malum aliquod facinus molientes summam bonitatem simulant) seorsum à cætero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqui vellet: atq; ita abductũ in locum portæ solitarium, vno tantũ fratre Abisæo præsente stricto ferro per ilia traijcit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidijs à Ioabo interceptus, vt ipse videri volebat in vltionem fratris Asaëlis, quẽ in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem interemerat: re autem vera quòd miserè timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerũ transferente. Hinc sanè videre licet quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne, quod semel nacti sunt, amittant, maiora etiam non reformidant: sic existimantes, leuius incommodum esse ad summum fastigium non peruenire, quàm ab assuetis iam bonis excidere. ideoq; plus illis semper audaciæ superest, dum timent ne pristina felicitate priuentur. Sed de his satis est paucis admo-

An. mũdi 2891. Ante Christum natum 1073.

Seniores & Præfecti ab Abnero persuasi, Dauidi apertè studeut.

Beniamitæ in Abneri sententiã concedũt, ipse ad Dauidẽ proficiscitur, & hac de re certiorem facit.

Abnerus à Dauide comiter exceptus, amicè dimittitur.

Ioabus præfecturæ suæ metuens, Abnerum primũ calũnijs, mox insidijs adortum, vita dolose priuat.

Homines ambitioni & auaritiæ dediti, nihil non audent.

An. mũdi 2899 Ante Christum natum 1065.

nuisse. Porrò Dauid, audita Abeneri nece, vehementer indoluit, sublataq; ad cœlum dextera, magna voce protestatus est, quòd nec iubente se, nec conscio, cædes ea fuerit commissa. ad hæc diris imprecationibus autorẽ necis huius execratus, & familiam eius & facinoris socios præiudicio suo damnauit. Valde enim solicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admissum. edixitq; vt totus populus defleret ac lugeret virum, & solennibus funeralibus ei parentaret, sciſsis vestibus & saccos indutus: atq; hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipse vnà cũ honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lacrymis satis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum: quodq; præter ipsius voluntatẽ interemptus fuerit. quin & magnificè apud Hebronem sepultum, ac epitaphio à se composito honoratum, stans super monumentum primus deplorauit, suoq; exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeoq; grauiter Abeneri morte affectus est, vt nullis amicorum precibus ad gustandum ea die cibum adduci potuerit, sed iuratus ieiuniũ vsq; ad solis occasum seruauerit. quod sanè non mediocrẽ ipsi gratiã apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri studiosi vehementer hunc defuncti extremum honorem & seruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contulisset quæ in amicos cõferri solent, & non vt inimicũ aliquando neglecta & ignominiosa sepultura tradidisset: tum considerantes pro se quisq; egregiam Regis benignitatẽ, eadem sibi quoq; ab illo pollicebãtur. atq; hoc modo optimè Dauid famæ suæ cõsuluit, nemine amplius suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum. quin & priusquam multitudo, quæ ad funus celebrãdum conuenerat, digrederetur, docuit eos, quãtum ipse in animo vulnus accepisset, quantumq; totus populus detrimentum, amisso viro in rebus bellicis tàm cõsilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Js mihi testis esto quòd in Joabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

Dauid cum toto populo Abenerum deflet ac luget, & solennibus funeralibus ei parentat.

Dauid famæ suæ cõsuluit, nemine suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum.

CAP. II.

Ieboſtho amicorum inſidijs interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. 2. Reg. 4.

IEBOSTHVS autem Sauli filius, morte eius audita, grauiter hoc tulit, quòd priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat, vt in paternum regnum succederet, mirumq; in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filijs Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cum essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes, si Jebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Ieboſthum in cubiculo meridiantem, videntesq; nec satellitum quenquam adesse, nec ianitricem vigilare, sed & ipsam partim laſsitudine partim æstu in somnum solutam, subintrogreſsi ad eum, dormientem interemerunt: præciſoq; capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læſis properantes ad eum, quem magno beneficio demeruiſſent, Hebronem peruenerunt: oſtenſoq; Dauidi Ieboſthi capite, commendabant ei ſuam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio

Ieboſthi caput ad Dauidem defertur.

dio ſuſtuliſſent. Sed multum eos ſpes ſua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit Rex. Sceleratiſſimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an neſciebatis quod à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronã eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præſtiterat, ne ab hoſtibus caperetur. Aut forte alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idq; occiſo à vobis in ſuo lecto viro iuſto, qui neminem vnquam læſit, vos verò maxima etiam beneuolentia ſummisq; honoribus proſecutus eſt. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putaſtis de tali Jeboſthi cæde libenter auditurum. Neq; enim alio modo grauius exiſtimationem meam ladere potuiſtis. Hæc locutus iuſſit eos exquiſtiſſimis tormentis excruciatos ſupplicio dedi: caputq; Ieboſthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis vniuerſi Hebræorum proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt, cum tribunis ac præfectis, ſeq; & ſua omnia illi dediderunt, commemoratis prius veteribus officijs quæ in eum viuente etiam tum Saulo contuliſſent, & quòd tribunum tunc Regium in ſummo honore habuiſſent. & quòd diuino ſuffragio per Samuelem Prophetam Rex vnà cum ſuis filijs declaratus eſſet: eiq; ſoli deſtinatũ eſſet, vt, perdomitis Palæſtinis, Hebræorum rebus perpetuam ſalutem ac ſecuritatem afferret. At ille collaudato eorum ſtudio, hortatusq; vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remiſit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque, ex tribu Iudæ armatorũ ſex millia octingenti, ſcuta & lanceas geſtantes, qui hactenus Sauli filium ſecuti fuerant, & ſine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis ſeptem millia & centum eo amplius. ex tribu Leuitica quatuor millia ſeptingenti cum Principe ſuo Iodamo, cũ his erat Pontifex Sadacus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc ſuſtinebat credens aliquem ex genere Saulı regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præſtantes. Ex dimidia tribu Manaſſitide millia decem & octo. Ex tribu Iſaſchar ducenti futurorum præſcij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectiſſimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus ſola vniuerſa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide inſigniores & ductores mille, ſcuto & haſta armati: quos ſequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide ſelectorũ viginti ſeptem millia, ex tribu Aſeri quadraginta millia. ex duabus autẽ tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manaſſitidis armatorũ ſcuto & haſta galeaq; ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladijs vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem ſunt collectæ cum magno cõmeatu frumenti & vini cæterorumq; ad victũ commodorũ, omnesq; communi ſententia regnum ei ratũ ac firmum eſſe voluerunt. cumq; triduo illic feſta celebraſſent epulisq; operati eſſent, Dauid cum omnibus his copijs Hieroſolyma eſt profectus. Iebuſæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipſi generis, clauſis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum Regis collocatis, dictitabãt hos ad arcendum hoſtem ſufficere, freti munitionum firmitate.

An. mũdi 2899 Ante Chriſtum natum 1065.

Oratio Dauidis in Ieboſthi interfectores acerrima: pœnaq; illis irrogata.

2. Regum 5. Hebræorũ proceres Hebronem ad Dauidem cõueniũt eumq; Regem declarant.

Dauid Prõceres & Præfectos comiter atque benignè excipit.

Armati ad Dauidem venientes. 1. Par.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Oppugnatio Ieruſalem à Dauide ſuſcipitur.

An. mũdi 2899 Ante Christum natum 1069.

Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cum strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmijs militem ad rem alacriter gerendam excitare: promisitq; ei, qui per subiectam vallem in arcem euasisset, totius exercitus imperium se commissurum. & cum eò certatim omnes enitérentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscensa arce, clamore sublato à Rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Dauid Hierosolymæ partem inferiorẽ occupat.

Virtus militum Dauidis, Ioabi præsertim.

CAP. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde populariter eiicit, vrbemq; Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Dauid Iebusæos ex arce & Hierosolymis eiicit, & ciuitatẽ Dauidis appellat.

IECTIS deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis, Rex ea ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit. cæterum tempus, quo apud Hebronem solius tribus Iudæ Rex fuit, septem anni fuêre, & menses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi optauit, in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregijs accessionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc missa, in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitq; ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui Regiam ei Hierosolymis exædificarent. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcem in ea cõditam in vnum corpus redegit, cingendumq; eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid, Iebusæis inde eiectis, à se ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri autoris Solyma vocabatur. nec desunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligendã. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos Imperator, deuicta regionis agros suis diuisit, post quem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt, vsque ad hanc Dauidis expugnationem, anni fuêre quingenti & quindecim. Nec prætermittendus est per silentium Orphonas vir inter Iebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à Rege, tum propter perpetuam eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est eum, vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoq; vxores duxit, & concubinas sibi adiunxit. filios etiam vndecim suscepit, quorũ nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horũ nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo verò postremi è concubinis. Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Societas Dauidis & Irami.

Hierosolyma quondam Solyma vocata, cuius nominis & Homerus meminit.

Annis à Iosuæ tempore vsque ad hanc expugnationẽ fuêre 515.

Orphonas Iebusæus ciuis Hierosol. amicus Dauidis. 2. Regum 24.

Dauidis liberi Hierosolymis suscepti.

CAP. IIII.

Dauid palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

Hedio & Ruffinus cap. 4.

PALÆSTINI autem cognito quòd Hebræi Dauidem Regem creassent, collecto contra eos exercitu, & occupata conualle quæ dicitur Gigantum non procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt. Iudæorum verò Rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit Pontificem, quid tunc quoque de euentu belli polliceretur, prædicere.

Palæstini in Dauidem signa mouentes partim occiduntur, partim in fugã vertuntur.

prædicere. à quo postqã læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitũ contra hostes eduxit: & cõmisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugã compulit. Nemo autẽ suspicetur modicũ aut ignauũ fuisse Palæstinorũ exercitũ qui tum Hebræos inuaserat, coniecturã inde faciens, quod non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili regesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen, consociatis armis, auxilium illis tulisse: quæ causa fuit vt toties victi, tam multis millibus desideratis, denuo bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem, triplicato exercitu, Dauidis ditionem inuaserunt, & eodem quo prius loco castra metari sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit Pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum continendum, nec prius ad pugnã educendum quàm sylua, nullo perflante vento, suapte sponte agitaretur. quod vbi primum obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus. nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox, vt ad manus ventum est, terga vertit. nec segnius Hebræus institit, fodiendoq; terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezara quod oppidum in vtrorunq; confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, Deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est Regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atq; ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, Arcã Dei, ex eo loco, Hierosolyma transportare, omnemq; diuinum cultum cum sacrificijs & ceremonijs à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur, sicut decretũ fuerat, habito, Rex ad transferendã Arcam accedit: quã Sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumq; nouum impositam, subiunctis bobus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat Rex & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorũ musicorũ pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atq; ita Arcã Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. bobus enim exorbitantibus plaustrum & Arca inclinata, Oza cum non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur. Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem passurũ quod Oza, si ad se in vrbem Arcam reciperet, quãdoquidem ille manu tantum in eam extensa morte mulctatus sit, supersedit illã Hierosolyma inducere, diuertensq; paulum in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiusq; domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repente, vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderent, felix exstitisset, nihil amplius mali veritus Arcam in vrbem suã transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretur q; à septem choris a se in hoc institutis

An. mũdi 2899 Ante Christum natum 1065. Palæstini ingenti exercitu multis consociatis Hebræos inuaserant.

Palæstinorum fuga. 2. Regum 6.

Mandatum Dauidis de transportanda Arca.

Oza Dei Arcæ manu admouens in vestigio expirat.

Dauid Arcam in ædes Obadami Leuitæ deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur.

Arca in vrbem reducta, in tabernaculum reponitur.

An.mũdi2899. Ante Christum natum 1065.

institutis & ordinatis, Rege ipso interim citharam pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris Regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum â Dauide in hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atq; his epulis populo pasto, ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen quòd prater decorum tantus Rex saltasset, ita vt in cõspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quod sciret gratum esse Deo, qui eum & patri ipsius mulieris & alijs omnibus prætulisset: cantaturumq; se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem quàm indecorum hoc aut ipsi, aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterum Rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cum ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, Arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodũ Moses prædixerat. communicatoq; super ea re consilio cum Nathane Propheta, cum is autor esset proposita exsequendi, polliceretur q; Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nunciaret, gratã quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere, vt is, qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimũ fanum construeret. Veruntamen postquam longã vitã Rex ad vltimã senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore, qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnumq; per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam non vltra morbos & terræ sterilitatem processurã. His ex Propheta cognitis Dauid lætus, quòd iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad Arcam se contulit: procidensq; in faciem adorauit Deum, gratias agens pro omnibus beneficijs acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantamq; gloriam euexisset: proq; promissa posteris etiam suis felicitate, perpetuaq; prouidentia quæ res Hebræorum augere atque ornare non desineret: atque ita, gratijs actis hymnoq; decantato, è tabernaculo digressus est.

Irridetur Dauid à Michol.

2. Regum 7. Dauid Deo templum exædificare decernit. An.mũdi 2900 Ante Christum natum 1064.

Dauid Deus per Nathanem, á Salomone templum extruendũ nunciat.

Dauid Deo, pro promissa per Nathanem felicitate, gratias agit.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Dauid in Palæstinos mouet, eisq; bonam agrorũ partem adimit. 2. Regum 8.

NON multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussisq; omnibus, vt quàm instructissimi ad bellum essent, vbi satis omnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibusq; magno prælio victis, & bona agrorum parte mulctatis, hisq; agris Iudæorum

dæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars supereſſet, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo impoſito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorũ Regem: cum quo ad Euphratem congreſſus, viginti peditũ millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus, incenſis reliquis, centum ſolos ſibi reſeruauit.

An. mũdi 2900 Ante Chriſtum natum 1064.
Maxima Moabitarũ ſtrages.
Dauid Sophenorum Regem vincit.

CAP. VI.

Damaſceni à Dauide vincuntur.

INTERIM Adadus Damaſci & Syrorum Rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intuliſſet, cum eſſet eius amicus ac ſocius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, ſperans ſe bellũ ab eo depulſurum. cumq; & ipſe non procul Euphrate cũ Dauide cõflixiſſet, prælio victus magnã exercitus partem amiſit. Deſideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fugæ ſaluti ſuæ conſuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto hiſtoriarum ſuarum libro, in hæc verba meminit. Longo deinde poſt tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damaſci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum Regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in poſtremo quo apud Euphratem victus eſt, multis editis facinoribus Regem ſe & viriũ & animi robore præſtantiſſimum declarauit. Idem de poſteris quoq; eius narrat, quòd quaſi per manus alius ab alio regnum ſimul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, poſteri eius decimam vſque generationem regnum obtinuerunt, quiſque à ſuo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentiſſimus ordine tertius inſtaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta, Samariam vaſtauit. Nec à vero aberrauit hac parte. hic eſt enim ille Adadus, qui Achabo apud Iſraelitas regnante, Samariam inuaſit, de quo ſuo loco dicturi ſumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damaſco & reliqua Syria, totam ſub imperium redegit, diſpoſitisq; opportunis in locis præſidijs, & tributo impoſito, domum eſt reuerſus: & ceu tropæum aureas ſatellitum Adadi pharetras reliquamq; eorum armaturam Deo Hieroſolymis conſecrauit. has poſtea Suſacus Ægyptiorum Rex, victo Roboam huius nepote, ſpoliata vrbe cum multis alijs diuitijs exportauit. Sed hæc, poſtquam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem Rex fauore numinis vtens, & fortunam belli ſequens, præcipuas Adrazari vrbes aggreſſus eſt, Betthaam & Machonem: easq; vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta eſt: & præter hæc æris genus, quod auro precioſius eſt habitum: ex quo poſtea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templũ adornaret. Amathenorum autem Rex audita Adrazari clade, quodq; exercitum amiſiſſet, timens ſibi decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltrò venire: miſitq; ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei ſuo nomine gratularetur, & in ſocietatem atq; amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vaſa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cũ Theno (ſic Amathenus vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriuſq; dignitate tractatũ dimiſit. munera verò illa, cũ alio auro ex manubiis captarum

Adadus Damaſci & Syrorum Rex à Dauide prælio vincitur.

Nicolaus Hiſtoriographus Regis Adadi eiusque cum Dauide belli meminit.

De alio Syriæ Rege, qui Samariam vaſtauit. 3. Regum 20.

Dauid Syriæ ſubingatæ tributum imponit. 2. Regum 8.

Hieroſolyma à Suſaco Aegyptiorũ Rege ſpoliata. 3. Regum 14.

Præda ex bello capta. 2. Regum 8.

Amathenorum Rex Dauidis ſocietatem petit.

An. mũdi 2900 Ante Christum natum 1064.

urbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non ſolum, quoties ipſe Rex bellũ adminiſtraret, rem proſperabat: verum etiã, miſſo in Idumæã Abeſæo Ioabi ſummi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari conceſſit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præſidijs recens capta regione, Rex non ex agris tantum, ſed viritim etiã tributa exegit. Erat autem natura iuſtus, & in reddendo iure verum tantum & æquum reſpiciebat. exercituì verò vniuerſo Joabum præfecerat. à commentarijs habuit Joſaphatum Achilli filium. Deſignauit etiam ex Phineeſi familia Sadocum Pontificem cum Abiathar, amicus enim ei erat. Scribam verò Siſam conſtituit. Banaiam Ioiadæ filium ſatellitio ſuo præpoſuit: omnes Regis ſeniores filij inter patris ſatellites verſabantur. His ita ordinatis ſuccurrit illi recordatio amici quondam Ionathæ, fœderisq; mutui, quod inter eos interceſſerat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepiſſet. Igitur ſcitatus eſt, num quis ſupereſſet ex amici genere, cui gratiã referre poſſet pro iucundiſſima olim cum Ionatha acta conſuetudine. cumq; adductus eſſet ad eum quidã è libertis Saulì, qui poterat ſuperſtites noſcere, percontatus eſt, num poſſet aliquem indicare ex Jonathæ genere viuum, cui pro beneficijs à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret, quo reſpondente: ſupereſſe filium eius Memphiboſthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix, audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit, prolapſum ex humeris læſerat: diligenter perueſtigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto miſit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphiboſthus verò poſtquàm ad Regem peruenit, procidens in faciem, adorauit illum. moxq; iuſſus eſt bono animo eſſe, & omnia, quæ cuperet, de benigniſſimo Rege, ſibi polliceri: & auitam domum cum prædijs ad illam pertinentibus accepit: iuſſusq; eſt ad eandem cum Rege menſam accumbere, & nulla die conuiuio non intereſſe. cumq; adoleſcens lætus promiſſionibus & muneribus Regis, gratias agens, adorauiſſet, Rex accito Siba, ait ſe adoleſcenti paternam domum cum omnibus auitis poſſeſſionibus donaſſe: iuſſitq; eum, villicatione agrorum ſuſcepta, omnes reditus Hieroſolyma referre. Poſt hæc ſingulis diebus eum menſæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filijs & viginti ſeruis Memphiboſtho largitus eſt. his ita ordinatis, Siba adorato Rege, omnia ſe facturum pollicitus, diſceſſit. Jonathæ verò filius poſthac Hieroſolymis habitauit, conuictor Regis, nec aliter quàm ſi ipſius filius eſſet tractatus, filium etiam ex ſe genitum, Michanum nominauit. atque hoc honore Ionathæ poſteri à Rege fuêre affecti. Cæterum cum per idem tempus Ammanitarum Rex Naaſſes, ſocius & amicus, defunctus eſſet, filiusq; in regnum paternum ſucceſſiſſet, Dauid per legatos officiosè eum conſolatus eſt, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandemq; quam pater expertus fuerat, amicitiam à ſe expectaret. Primores verò Ammanitarum, ſecus quàm de Dauide ſuſpicari par erat, malitiosè hanc legationem miſſam interpretati ſunt: concitaueruntq; Regem, dicentes Dauidem ſpeculatores regionis & opum eius ſub officij prætextu miſiſſe. proinde cauendũ ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquã immedicabilem cladem ſeſe conijciat. At Rex Ammanitarum Naaſſes ab optimatibus contra rei veritatem perſuaſus

Dauid Idumæos, vt viritim tributa perſoluerent, cogit.

Diſtributio officiorum.

2. Regum 9.

Dauid num quis ex Ionathæ genere ſupereſſet ſcitatur.

Memphiboſthus donatus paternis & auitis bonis menſæ Dauidis adhibetur.

Dauid Sibæ Ionathæ facultates commendat, eumque omnes reditus Hieroſolymam referre iubet.

Hedio & Ruffinus cap 6. 2. Reg. 10. Dauidis legati ad Ammanitarum Regem ob patris obitum cõſolandi causa miſſi contumelioſè tractantur.

perſuaſus, cum iniuria legatos Dauidis reiecit. Raſis enim media ex parte eorũ barbis, praciſoq; dimidio veſtimentorum, factis non verbis animum ſuum declarauit. Quam rem Dauid indigniſſimè tulit, nihil diſſimulans non neglecturum ſe iniuriam cum contumelia coniunctam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à Rege eorum exacturũ. Quod poſteaquam perlatum eſt ad Regis barbari neceſſarios, & copiarum eius præfectos, conſcij ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis legatis ad Syrum Meſopotamenorum Regem cum mille talentis ſocietatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto in ſuas partes & Suba. Hi Reges habebant peditum viginti millia. conduxerũt etiam Regem Michæ regionis, & quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti duo millia militum in armis habebant.

An. mũdi 2900 Ante Chriſtum natum 1064.

Dauid Ammanitarũ iniuriã fert indigniſſimè, eamque vindicare cogitat.

Ammanitæ exterorũ ſocietate mercede impetrata, in Dauidem copias parant.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios deuicerit.

NON terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum Regib. ſocietas, Deo fretũ, & ſcientem quòd bonã cauſam haberet, iuſtiſq; armis iniuriam ſibi illatam vlciſceretur. Itaq; Ioabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus verò vrbem egreſſis, & duas ſeorſum acies explicantibus: alteram quæ ex auxilijs conſtabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpectabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe adhibitares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis militũ, ipſe Syro aliſq; Regibus ſe oppoſuit. reliquis Abiſæo fratri traditis, iuſſit vt contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, vt ſi videret Syros ſibi præualere, adducto properè ſuo milite ſuccurreret. idem ſe facturum ſi ipſum Ammanitas ægrè ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatusq; vt generosè & alacriter rem gereret, daretq; operã ne quã ignominiam accipe-

Dauid Ioabum cum lectiſſimo milite cõtra Ammanitas mittit.

Ioabi & Abiſæi acies.

An. mũdi 2910 Ante Christum natum 1054.

Victoria Ioabi.

ret, ipse Syros aggreditur. qui cum aliquãtisper magna vi restitissent, multis suorum cadentibus terga vertere sunt coacti. quo viso Ammonitæ territi, Abisæum cum suo milite aduentantem non expectauerunt, sed moti sociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus, malè mulctatis hostibus, victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti se impares in posterũ quiescerent. sed missis nuncijs ad Chalamam Syrorum trãseuphratensium Regem, eius auxilia mercede cõduxerunt. Huius vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui cõstabat ex octuaginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum Rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se parauissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum vniuerso exercitu Iordanem transgressus illis occurrit: & cõmisso prælio victor euasit, cæsis peditum quadraginta, equitum verò septem millibus. Sabecus quoq; hostium Imperator in eo prælio vulnus accepit à Rege, ex quo postea curam non admittente mori eum contigit. Mesopotamitæ deinde cognito tam tristi pugnæ euentu, sine mora legatione ad Dauidem cum muneribus missa, deditionem fecerunt. atque ita, appetente iam hyeme, Hierosolyma est reuersus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longè lateq; vastatis hostium agris, compulsos eos in Rabatham gentis Metropolim obsidione cinxit: quo tempore Dauid tametsi vir iustus ac pius & patriarum legum obseruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cum enim, vergente iam die, in solario Regiæ more solito deambularet, prospexit in

Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent.

Dauid Syris occurrens, 47000, cum Sabeco corũ Imperatore cædit.

Mesopotamitæ vltrò ad Dauidem deditionem faciunt.

Rabatha obsidione cingitur. Hegio & Russinus cap. 7. 2. Regum 11.

Dauidis adulterium.

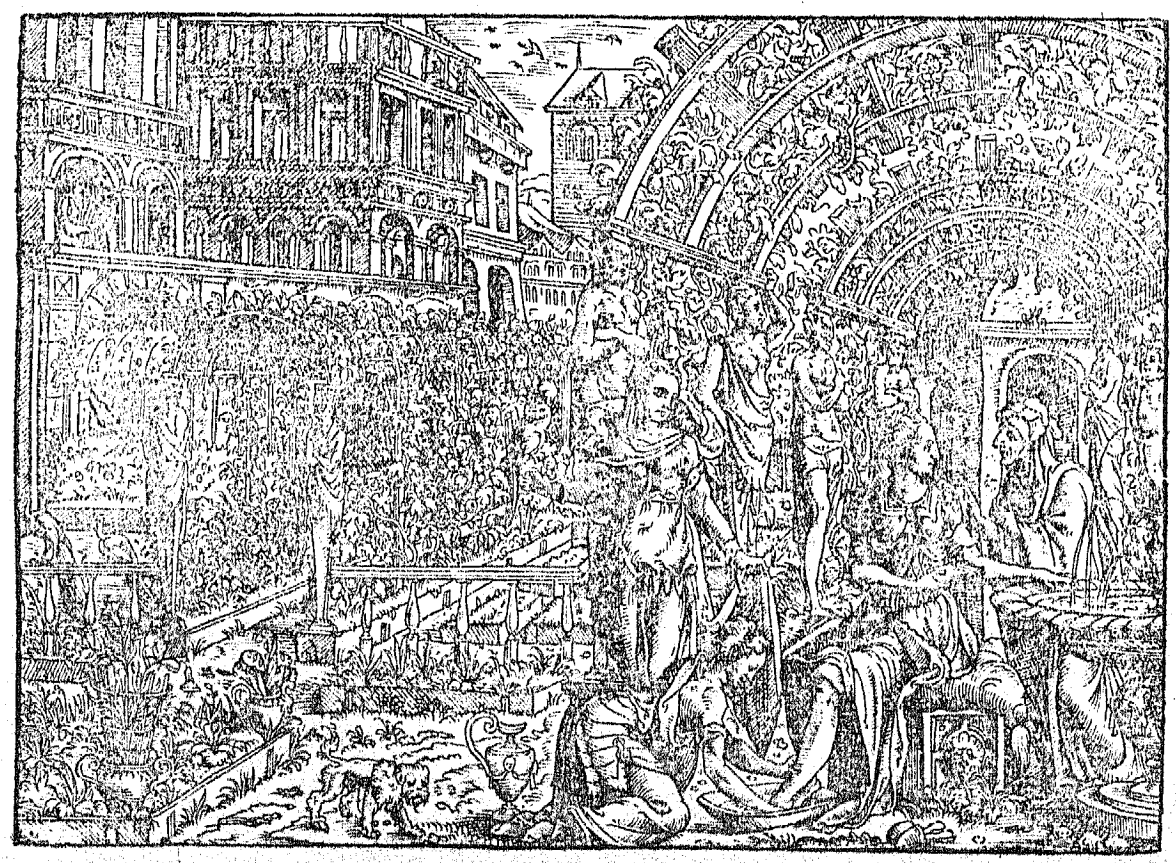

vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabe: victusq; eius pulchritudine, & à concupita sibi temperare nõ valens, accitam ad se complexus est. Paulo post mulier grauidam se sentiens, nunciat Regi, vt dispiciat, quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legibus adulterij damnatã supplicium daturã. Rex itaq; accersitum ad se ex castris Ioabi armigerum maritum mulieris Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia,

Bethsabe Regi se grauidam esse nunciat.

Dauid Vriam accersit, eumque vt profectus ad vxorem, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen nõ facit.

partes

partes ei de ſua cœna obtulit, iußitq́, vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, ſed inibi in regia & inter ſatellites Regis noctem eam exegit. quo cognito, Rex ſcitatus eſt ex eo, quamobrem tanto poſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, idq́ præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad ſuos redeunt. reſpondit ille non eſſe æquum, vt interim, dum imperator ſuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iußit, ſequenti ad vicarium ſuum ducem dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & Rege de induſtria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vſq́ progreſſus, nihilominus tum quoq́ pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus Rex ſcripſit Joabo, vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modumq́ puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iußit enim, vt, quà plurimum periculi eſſet, hoſti opponeretur, moxq́ à ſocijs, quò facilius opprimi poſſet, deſtitueretur. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Uriæ commiſit ad Joabum perferendam: qui receptis literis, & cognita Regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Uriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cum toto exercitu affore, ſi quà parte muri ſuffoſſa aditũ intra vrbem patefeciſſent: hortatus eum vt exiſtimationi quam tum apud Regem, tum apud cõmilitones ſibi parauerat, reſpondens, libenter potius quàm grauatim iuſſa capeſſeret. cumq́ Urias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo clam imperauit, vt cum primùm occurrentibus hoſtibus vrgeri hominẽ viderent, deſerto illo in tutum ſe reciperent. Itaq́ cum Hebræi feciſſent aſſultum ad mœnia, veriti Ammanitæ, ne ab illa parte hoſtis murum occuparet, fortiſſimus quiſq́ recluſa repentè porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Uriam verſabantur, memores Joabi mandatorum, vno agmine ſeſe retrorſum receperunt. Solus Urias quòd puderet contra quàm promiſerat aſſignatum locum nõ tueri, in ſe ruentes ſuſtinuit, ferroq́ exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot alijs, quos ignaros conſilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita geſtis Ioabus Regi per nuncium ſignificat, quòd non ferens obſidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amiſſis aliquam multis, infecta re, in caſtra redire ſit compulſus. mandarat autem nuncio, ſi Regem hoc factum ægrè ferre ſentiret, vt de Uriæ quoq́ morte renunciaret: id quod etiã euenit. Rex enim his cognitis malè factum aiebat, quòd aperta vi mœnia tentaſſent. oportuiſſe enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cum Abimelechus Gedeonis filius domeſticũ exemplum illis eſſe debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, ſaxo ab anicula miſſo ictus turpiter vitam amiſit vir alioqui fortiſſimus, quòd inconſultè difficilimum oppugnationis genus eſſet aggreſſus. Vtiliſſimum autem in re militari quid alijs benè aut ſecus ceſſerit conſiderando, cum ſimile periculum incidit, hæc ſequi, illa fugere. poſtquam autem indignabundo de Uriæ quoq́ morte relatum eſt, iraſci deſiit: iußitq́ Ioabo renunciari, vulgare eſſe id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ ſint viciſſitudines. debere tamen eum in poſterum cautius rem adminiſtrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem ſolo æquare, & habitatores eius ad vnum necidedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè ſe recepit. cæterùm

An. mũdi 2910. Ante Chriſtum natum 1054.

Dauid Ioabo, vt in Vriam animaduertat, ſcribit.

Ioabus iuſſu Regis Vriam in hoſtes mittit.

Vrias cum quibuſdã aſſultum ad mœnia faciẽs, à ſuis, vt mandatum illis erat, cum Ammanitæ erumperent, deſeritur.

Vrias cum aliquot alijs occumbit, quod mox Regi per nuncium ſignificatur.

Dauidis ob cladem acceptã indignatio.

Dauid Uriæ nece audita, iraſci deſinit.

An. mũdi 2910. Ante Christum natum 1054.

Dauid Bethsabæ cõiugem sibi asciscit, ex qua puer ei nascitur.

2. Reg. 12.

Bethsabe, audita mariti morte, per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam Rex coniugem sibi asciuit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cum prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, Regem grauiter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans Reges, quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alterq; prædiues multorumq; armentorum & gregum dominus: alter vnius tantum ouiculæ possessor. eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quàm si esset filia: cum verò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis, iugulatam & apparatam hospiti apposuit. His verbis Rex grauiter commotus, scelestum hominem illum facinus hoc ausum pronunciauit, iustumq; esse vt quadruplum pro adempta ouicula restituatur, & ipse insuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter subiecit, ipsum esse qui hac pœna dignus sit, suopte iudicio nefarij sceleris damnatus. ac tum demum illi exposuit in quantam indignationem nnminis incurrisset, cuius fauore vniuersæ gentis Hebræorum Rex constitutus, circumquaq; vicinarum etiam gentium earumq; multarum & magnarum dominium consecutus esset: non semel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cum eiusdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano simul atque diuino iure, alienam eum duxisse vxorem, marito ipsius interfecto & hosti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipsius quoq; mulieres ab vno è filijs per vim constuprãdas, & ipsum insidijs ab eodem appetendum, vt pro clam admisso peccato, in propatulo pœnas persoluat. quin & puerum ex ea natum sine mora esse interiturum. territo autem per hanc denunciationem Rege, vehementerq; perturbato, & cum lacrymis fatente se peccasse in Deum: erat enim vir pius, &, qui hoc vno excepto, in tota vita nihil admiserat: placatus Deus recepto in gratiam promisit, & regnum & vitam ei seruaturum se esse. post pœnitentiam enim non amplius se irasci. Atq; ita Nathan postquam futura Regi aperuisset, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo, graui morbo corripitur, cuius vicem mœstissimus pater dolenter ferens per septem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum degustaret: sed atratus & sacco amictus, humi prostratus iacebat, & à Deo salutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrem diligebat. Septima verò die mortuo puero, familiares non audebant hoc Regi indicare, veriti ne re cognita pertinacius etiam à cibo reliquaq; cura corporis abstineret desiderio defuncti infantis, cuius morbum tam impotenter tulisset. qui cum turbatam familiam sentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctum puerum: accitoq; vno è famulis, postquam veritatem comperit, cõfestim surrexit: lotus deinde sumptaq; veste cãdida, ad Dei tabernaculum properauit. posthac iussis famulis vt cœnam sibi apponerent prater omnem opinionẽ, admirationi fuit omnibus cognatis & domesticis, stupentibus quòd cum nihil horum, ægrotãte puero, fecisset, nunc post eius obitum omnia simul faceret: impetrataq; prius licentia, causam sciscitabantur. Tum ille. Non intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de salute eius sperans,

Dauid per septẽ dies, infantis ex Bethsabe suscepti, vicem dolenter ferens, ieiunat.

Dauid puerũ extinctum sentiens, surgit, ac lotus cibum capit.

Dauid causam, cur mortuo puero cibũ capiat, quorum nihil puero adhuc ægrotante fecerat, indicat.

Dauid fassus peccatum, à Deo veniam consequitur.

Dauid eadem propria sententia damnatum, grauiter accusat, pœnasq; ei denunciat Nathã.

ſperans, nihil nõ faciebam quo Deum flecterem? nunc poſt quã is obijt, ſuperua- An. mũdi 2910. Ante Chriſtum natum 1054.
caneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerunt. nec ita multo poſt Bethſabe grauida, exactis legitimis naturæ menſibus, filium ei peperit, quem Nathanis monitu Solomonem nominauit. Interea Salomon Dauidi ex Bethſabe natus.
Joabus Ammanitas acri obſidione premebat, præciſis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame ſimul & ſiti laboraretur. ab vnico enim puteo ſpes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad ſatietatem vtebantur, parcè aquam diſpenſantes, ne fortè in totum deficeret. Hæc Joabus per literas Regi ſignificauit, hortans vt ad excidium vrbis ipſe veniret, & hunc quoq; titulum victorijs ſuis apponeret. qui collaudato ducis officio fideq;, aſſumpto ſecum exercitu ad deuaſtandam Rabatham proficiſcitur: eamq; mox vi captam, militi diripiendam permiſit. ipſe verò ex præda nactus eſt Ammanitarum Regis auream coronam talentum pendentem, & precioſo ſardonyche inſignem: quam poſtea capite geſtare ſolitus eſt. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus eſt. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: neq; mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Poſt Ioabus per literas Dauidem ad Rabathæ excidiũ vocat.
Dauid Rabatham vi captam, militi diripiendam permittit.
Hedio & Ruffinus Cap. 8. 2. Reg. 13.
hanc victoriam domum reuerſo graue quiddam accidit ex tali cauſa. Filiam habebat adhuc virginem, formoſiſſimas quaſque mulieres pulchritudine vincentem: Thamaram nomine, ex eadem, qua Abeſalomus, genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cum propter virginitatem ipſius & aſſeruationem potiri ea non poſſet, adeò paſſione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorem ſibi contraheret. id malum deprehendit Jonathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni conſilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, acceſſit illum rogans vt cauſam ſibi indicaret. Suſpicari enim ſe, amatoriam quandam eſſe hanc paſſionem. quo fatente ſororem germanam ſibi adamatam, conſilium dat quomodo optatis potiri valeat. ſuaſit enim vt ſimulata ægritudine, ſimul atq; pater viſendi cauſa illum acceſſiſſet, roget vt ſororem ad ſe mittat, cuius miniſterijs releuatus eo citius conualeſcere poſſit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuiſſet, ſimulare morbum cœpit. Dein cum pater officiosè inuiſens percontaretur de valetudine, petijt ſororem ad ſe mitti. ea poſt quã iuſſu patris accita venit, poſtulauit vt ſuis manibus colyphia frixa adferret. Sic enim libentius ſe comeſturũ. quæ in conſpectu fratris farina ſubacta, formatisq; colyphijs ac frixis, iuueni obtulit. at ille nõ ea guſtauit, ſed famulis mandauit, vt quot quot pro foribus cubiculi obuerſarentur, ſubmouerent: dicens ſe abſq; ſtrepitu quieſcere cupere. quo facto iuſſit ſororem in intimum conclaue paratã cœnã inferre. quod cum puella feciſſet, apprehenſa ſuadere cœpit, vt ſui copiam faceret. At puella exclamat, Abſtine vim frater abſtine, nefas eſt te rem tam turpem perpetrare. Deſine à tam flagitioſa concupiſcentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ noſtræ adferre poteſt. aut ſi reſiſtere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum eſt, nõ per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit, ſed libidinis œſtro percitus reluctantem per vim opprimit: atq; poſt oblatũ vitium, in contrariũ mox affectum vertitur, & exoſam ac faſtiditam conuicijs aggreſſus iubet vt eueſtigio ſe inde faceſſat. quæ cum hanc iniuriam priore grauiorẽ diceret, quòd conſtupratam vel vſq; noctem illic manere nõ patiatur, ſed confeſtim extrudat clara adhuc luce, vt turpi-
Amnon Dauidis filius, Thamaram Abſolonis ſororem deperiens, in morbum incidit.
An. mũdi 2912. Ante Chriſtum natum 1052.
Ionathas Amnoni dat conſilium, quomodo optatis potiri valeat.
Amnon morbum ſimulans, patrem ſororem ad ſe mitti petit.
Amnon ſorori vt ſui copiam faceret, ſuadet.
Amnon ſororem reluctantem per vim opprimit, mox exoſam & faſtiditam extrudit.

tudinis

An. mũdi 2912 Ante Christum natum 1052.

tudinis ſuæ teſtibus occurrat: mandauit famulo vt eam eijceret. illa verò ſciſſa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput ſparſa, per mediam vrbem diſcedebat, vim ſibi illatam quiritando. in quam ſic affectam cũ Abeſalomus frater incidiſſet, ſciſcitatus eſt quid mali haberet quòd ita ſeſe afflictaret. cumq; illa de ſtupro rem totam ei denarraſſet, ſolatus eã hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam ſuam pertinere putaret, cum à fratre ſit vitiata. quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari deſiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abeſalomum fratrem perſeuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, ſed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non ſuſtinuit illi moleſtus eſſe. Porrò Abeſalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatẽ vindictæ expectans. iamq; alter annus abierat, ex quo pudicitiæ ſororis eius illuſum eſt: & cum eſſet iturus in Belſephon, quod eſt oppidum tribus Ephramiticæ, ad tondendos ſuos greges, inuitauit patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium. quo excuſante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filijs proficiſci. quo impetrato ſuis iniunxit, vt quam primùm animaduertiſſent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum ſuum illum trucidarent.

Abeſalomus ſororẽ Thamaram ſolatur.

Abeſalomus vindictæ opportunitatem expectat.

Abeſalomus patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium inuitat, & Amnonem vino ſepultum, trucidari curat.

CAP. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium, Dauid à filio regno pulſus ſit.

VT verò perpetratum eſt quod mandauerat, ſtupor & trepidatio fratres occupat: & ſibi quiſq; timens, correptis equis curſu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abeſalomo cæſos nunciat. qui non aliter quàm par erat amiſſis ſimul tot filijs, idq; fratris ſcelere, graui dolore ictus, ne cauſam quidem rogauit, neq; expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum ſe luctui tradens, conſciſſa veſte humi proſtratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipſum interfectorem. Jonathas verò Sammæ fratris eius filius hortabatur, vt moderatius doleret, negans ſe de morte cæterorum credere: nec enim cauſam facti inuenire poſſe: de ſolo Amnone dicens diligentius perquirendum. nam de hoc probabile eſſe, quòd memor iniuriæ ſororis frater in eum tale aliquid auſus ſit. interea ſonitus aduentantium equorum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij Regis, qui, relicto conuiuio, profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo ante extinctos acceperat. denuoq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur: his fratrem, Rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibiq; toto triennio permanſit. Cum autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe haberet: (iam enim ira reſederat) vltrò huc propenſum Joabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad Regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò increduiſſe, vt, cum ſoli eſſent ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatq; hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædem expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neq; enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud Regem inueniret. nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regiæ reuerentiam. Cumq;

Dauidi omnes filios ab Abeſalomo cæſos nunciatur.

Ionathas Dauidem conſolatur, mortem cæterorum negans, de ſolo Amnone diligentius perquirendum cenſet.

Dauidis filij ad patrẽ, Abeſalomus verò ad auum confugit.

2. Reg. 14.

Abſalon callidè per mulierem à Ioabo ſubornatam reuocatur Hieroſolyma.

Rex

Rex postulatis eius annuisset, hæc verba subiecit: Tua quidem benignitati Rex gratias ago, quòd senectutẽ meam & tantum non orbitatem miseraris: sed quò certior sim de tua clementia, tuum ipsius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone. alioqui quomodo possem de concessa hac mihi gratia non dubitare, cum ipse adhuc ob similem iniuriam filio infensus esse pergas. At cuius est prudentiæ, vno contra voluntatem amisso, vltrò necem alterius addere? Tetigit mox Regis animum suspitio, personam à Joabo esse suborna-tam: & cognito ex anicularem ita se habere, accersit Joabum, dicens eum assecutum quod cupiebat, licereq; vt Abesalomum reducat. Non enim amplius se in in eum stomachari, sed totam indignationem præterijsse. At ille adorato Rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigiò Gesura properauit, & assumptum secum Abesalomum Hierosolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, misit qui ei denunciaret, ne ad ipsum accederet. nondum enim ita se affectum, vt reuersum videre statim sustineat. Ille ita vt iussus est deuitato patris conspectu, intra domesticos parietes cum suo famulitio se continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini decessit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur, qua vti regium iuuenem par erat: sed tam forma quàm statura quosuis in maximis delicijs degentes superabat. Tanta autem fuit eius cæsaries, vt intra octauum quemque mensem ad ducentos siclos, hoc est ad quinque pondo accresceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hierosolymis habitauit: natiq; sunt ei filij tres & vna filia formosissima, quæ Solomonis filio Roboamo postea nupsit, & filium ei nomine Abiam peperit. Deinde misit ad Joabum rogans vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrem inuisere & alloqui. quod quum Joabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostalanti, quo suo merito damnum ab eo accepisset, respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mandata de conciliando sibi patre negligeret. quam ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriam quàm exilium fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Joabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est Regem pro illo, & tam accuratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cum supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium ante actorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum L. & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitansq; malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studijs, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota, quæ in exilio conceperat, persoluenda abire sibi liceat: permissuq; eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, Rex ab vni-

An. mũdi 2916 Ante Christum natum 1048.

Abesalomus reductus patris Dauidis conspectum deuitare iubetur.

Abesalomi Hierosolymis nati liberi, 2. Reg. 13.

Ioabus incendio agri reuocatus, reconciliat Abesalomum patri.

An. mũdi 2918. Ante Christum natum 1046.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Abesalomus patris sui affectat regnum, astutè satis & callidè.

An. mũdi 2920 Ante Christum natum 1044.

An. mũdi 2920 Ante Christum natum 1044.

Abesalomus Rex ab vniuersis salutatur.

uersis consalutatur. Caterùm Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multo sceleratiora consilia cepisset, primùm vsurpandi regni quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatisq; amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negocium iudici Deo committens, reliquit regia custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cum alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum Pontifices & quicquid Leuitici generis aderat simul abire cupientes, Arcamq; asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens etiam sine Arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simulq; mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clancularios nuncios se certiorem facerent. fidelem enim operam in talibus negotijs præstiterunt filij Pontificum, Sadochi Achimas & Abiathari Jonathas. Ethæo quoque Gittæus nullis Regis monitis adduci potuit, vt maneret, quo magis illustris fuit eius erga Regem fides ac beneuolentia. Ascendenti autem per cliuum Oliueti montis, omnibus circa eum lacrymantibus renunciatum est etiam Achitophelem, mutatis studijs, in partes Absalomi concessisse: quo vix aliud tristius ei in hac calamitate accidit. quamobrem precatus est Deum, vt Absalomi animum ab Achitophele alienaret. verebatur enim ne eius consilijs contra se vteretur, viri prudentissimi & oculatissimi in dispiciendo quid facto opus esset. Quumq; in verticem montis peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum multis lacrymis non aliter quàm regno iectus Deum precabatur. ibi offendit virum in amicitia constantem, nomine Chusim: hunc conspicatus scisso amictu & caput cineribus oppletum, & mutabilitatem rerum deplorantem, solatus est pro tempore iussum æquo animo præsentem statum ferre: ac postremò obnixè precatus est, vt simulato Absalomi partium studio, diligenter secreta eius perscrutaretur, & Achitophelis consilijs semper se opponeret: sic enim eum magis partibus profuturum, quàm si vnà maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo relicto Hierosolyma se contulit: quò paulo post etiam Absalomus peruenit. Interim Dauid paulum progressus obuiàm habuit Sibam Memphibosthi seruum, quem ipse ad curam prædiorum amici filio donatorum miserat, agentem præ se duos asinos necessarijs ad victum onustos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis acciperet, simulq; rogatus vbi nam Memphibosthum reliquisset, Hierosolymis relictum respondit. Sperare enim eum, rebus turbatis, fore vt ob Saulimeritorum memoriam ipse suffragijs populi Rex crearetur. quamobrem indignatus, omnia, quæ prius domino eius concesserat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem quàm illum vt talibus possessionibus fruatur. Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò iuxta locum Bachoram superuenit cognatus Saulinomine Semeis, filius Geræ, saxis eum simul & conuicijs impetens: cumq; amici eum protegerent, magis etiam exasperatus ad conuicia, sanguinarium & multorum malorum causam appellabat, iubens vt impurus ac execrabilis regione excederet: gratiasq; agebat Deo, quòd per proprium filium pœnam peccatorum ab illo exigeret, & eorum quæ olim in dominum suum commiserat. Hac tam sæua petulantia concitatis omnibus ad indigna-

Dauid Hierosolymis excedit.

Dauid fugiens, sacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur, cognoscat.

Ethæo fit Dauidi exilij comes.

Achitophel ad Absalomũ deficit, cuius consilia ne succedãt Dauid precatur.

Chusim Dauid vt Achitophelis consilijs se opponeret, obnixè precatur.

2 Reg. 16. Siba heri falsò accusati opibus potitur.

Semeis in Dauidem iniuria.

dignationem, Abisao verò etiam interficere Semeim volente, Dauid eos cohibuit, negans addendam ad præsentia mala noui alicuius motus occasionem. Nihil, inquit, moror hunc rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto patimur, quando etiam filius pietatis est oblitus. Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fauore tandem inimici nobis succumbent. His dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia montis cursim cum conuicijs assectante. Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutãtis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo Rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cum hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque merito sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si me in tuorum numerũ recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantius in partibus perseueraturum, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coëat. Paruit iuuenis, iussitq; famulis vt in regia tentorium sibi erigerent inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idq; totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum. vt ab vno è filijs oppugnaretur, prædixerat.

An. mũdi 2920 Ante Christum natum 1044.

Dauid Semeim occidi vetat.

Chusim simulatè offert Abesalomo studium ac fidem suam.

Achitophel Abesalomo vt cum paternis pellicibus congrederetur, suadet.

CAP. IX.

Absalomi contra patrem profecti cum exercitu interitus.

HOC Achitophelis consilium exsequutus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus, accersit Chusim Dauidis amicorum principem (sic enim eum ille vocabat) & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facilè occidi posset, contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, Rex virtutem patris & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur. & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum Regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. interim ille ex improuiso superueniens, suis animum addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende

2. Reg. 17.

Achitophelis consilio suadentis Dauidem bello prosequẽdum Chusim se opponit.

An. mũdi 2920 Ante Christum natum 1044.

igitur meum quoq; consilium sanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potius edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem colli-

Chusi consiliũ, quod etiam, Achitophelis reiecto, recipitur.

ge: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipse assume, néue alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, si in aperto campo assequaris, quòd ille paucos circa se habeat, tu verò tàm multa millia virorum, qui dari sibi occasionem cupiunt declarandi quàm sint tui nominis studiosi. quòd si pater intra mœnia cuiuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius sententiam itum est, Abesalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum Deus effecit, vt Chusis consultor magis placeret. qui properè ad Pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, suum & Achitophelis consilium eis exposuit, quodq; ipsius comprobatum sit: petijt deinde vt hæc Dauidi per nuncios significarent, adhortarenturq; eum vt sine mora Iordanem transiret: ne fortè filius, mutata sententia, persequatur eum, & priusquam in

Sadocus & Abiatharus filios ad Dauidẽ mittunt.

tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam ante curauerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid Abesalomo decretum sit: mandaruntq;, vt, quantum possent, properarent Dauidi hæc indicaturi. qui euestigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo stadia promouerant, quum à quibusdam equitibus conspecti, apud Abesalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè Pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hie-

Pontificum filij ad Dauidem missi, in puteum sese abscondunt.

rosolymitani nomine Bocchuram se dederunt, ibiq; mulierem quandam rogauerunt vt se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogataq; à superuenientibus persecutoribus num eos vidisset, conspectos sibi non negauit. accepto enim à se potu statim abiuisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, fore, vt eos comprehendant. Illi diu frustra persequuti, retrò sunt reuersi. Mulier verò, vbi hoc animaduertit, & non esse amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rursum extractos cœptum iter continuare iussit. Illi quanta potuerunt festinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abesalomi conatus illi renunciauerunt: qui suos confestim Iordanem transire edicit, quamuis nox esset, nihil cunctari passus.

Dauid de Absalomi conatibus certior factus, cum suis Iordanem transit.

Achitophel, suo consilio explosо, laqueo, sibi vitam finit.

Porrò Achitophel vbi suum alterius consilio posthabitum vidit, conscenso iumento Gelmonem patriam petijt. Ibi conuocatis omnibus domesticis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat, addens quoniam non persuasisset, certo se breui periturum. Dauidem enim omnino superiorem hoc bello fore, & amissum regnum recepturum esse. Præstat igitur, inquit, magnò animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificandum se præbere. His dictis in penitissimas ædes digressus, se ipse suspendit, atque ita Achitophelem, suopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Caterùm Dauid, superato, vt diximus, Iordane, peruenit Castrum, pulcherrimam ac munitissimam eius tractus. Ibi cum summa beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus est, partim præsenti hominis necessitate motis, partim reuerentia pristinæ felicitatis. Fuerunt autem hi Barzelæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynastes, & Mabbirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum

Dauid Mahanaim peruenit, vbi cum summa reuerentia ab optimatibus excipitur.

ctum pertinebat, largiter Regi cum ſuis præbebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iotharſa, & matre Abigaa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis, qui circa ſe erant, comparatoq; numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuiſoq; in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idq; prudentiſſima ratione. Si enim, eo præſente, vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cum cætera ad ipſum refugiſſent, reparandarum viriũ facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa Regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret. atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterum cum Joabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi acriterq; pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil nõ vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto

An. mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044. Hedio & Ruffinus cap. 10. 2 Regum 18.

Abſalomus Iordanem traijcit.

Diuiſio exercitus Dauidici.

Dauidem adeſſe volentem in exercitu amici prohibent.

Mandatum Dauidis de parcendo filio.

Prælium inter Abſalomum & Ioabum.

paucioribus Joabi militibus ſuccumbere. Contrà Regij vt tot millia profligarent omni ope cõnixi, tandem, vt erat dignum veteranis & rei militaris peritiſſimis,

An. mũdi 2920 Ante Christum natum 1044.

Fuga & strages exercitus Abesalomi.

hostem terga vertere coegerũt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita, vt multo plures in fuga caderent, quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa mula Regia effuso cursu fugiebat. Cumq́ per agitationem ventilaretur capillitium, aspera arboris prominenti ramo inopinatè implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis

Ioabus Absalomum interimit.

indicauit Joabo: eoq́ quinquaginta siclos promittente, si illum cõfoderet, respondit: Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cum omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbinam pendentem viderit, moxq́ defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum congestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde cum receptui cecinisset Ioabus suos à persequendo cohibuit, parcendum ciuili sanguini ratus.

Absalomi columna marmorea.

Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle Regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadijs à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi dicens, quòd, etiam si liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodũ iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosius dicetur.

CAP. X.

Dauidis iam in regnum restituti status felix.

Chusis victoriæ nunciũ ad Dauidem missus ab Achima antevertitur.

DEFVNCTO Abesalomo populus eius domum quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci Pontificis filius adito Joabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quodq́ diuina ope ac prouidentia victoriam sit cõsequutus. Negauit hoc Imperator, dicens non conuenire, vt antehac afferre læta solitus, nunc de morte filij Regem certiorem faceret: iussitq́ eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mandauit, vt omnia quæ sciret ad Regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriã tantum nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viã compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusim anteuertit. Sedente autem Rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, speculatorũ vnus conspecto Achima currente, necdum valens eum agnoscere, ait ad Regem, videre se quempiam accurrentem. Cumq́ Rex bonum esse nuncium ominaretur: paulo pòst sequi illum alterum quendam indicauit. Respondente Rege, hunc quoque bonum fore nuncium, speculator iam propiorem Achimam noscitans, Sadoci Pontificis filiũ ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profectò hunc bonum & optatũ nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas Regem adoratum salutat: & scitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum sit, ait se versis in fugam hostibus confestim iter arripuisse, audisse tamen clamorem militum Abesalomum persequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quòd iubente Ioabo propere discedendum fuerit, vt victoriam renun-

renunciaret. iamq; & Chusis aderat Regẽ adorãs & victoriã annunciãs. qui similiter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem q; Abesalomo. Hæc verba in causa fuerũt, vt nullã ex ea victoria voluptatẽ nec Rex perciperet, nec milites. Ipse enim cõscensa editissima vrbis parte deflebat filiũ, plangẽs pectus, & capillitiũ lacerans, & modis omnib. sese afflictans, ac vociferãs, Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cum enim esset natura suorum amantissimus, præ cæteris hunc maiore affectione prosequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd Rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: sed demisso capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterum quum Rex operto capite gemere desiderio filij perseueraret, Ioabus consolandi causa ad eum ingressus: Quid facis, inquit, ó Rex? an nescis quòd pacto tibi ipse calumniam struis, quasi amicos pro tua salute periculis se exponentes, atque adeò teipsum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infestissimos, & iustissima pœna absumptos desiderare non desinas? Nam si Abesalomus vicisset, & regnum suum constabilisset, nihil ex nobis omnibus reliquum fecisset: sed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miserabilem in modum perdidisset, non deflentibus nos inimicis, sed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui nostram vicem miserarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimicissimum, qui quum esset tuus filius, tantopere in te fuit impius? Desine igitur ab iniusto luctu, & date in conspectum tuorum militum, & gratias illis age, quòd sua virtute hanc victoriã nobis pepererunt: alioqui si quà cœpisti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiamq; vt iam grauius ac verius quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus Regi mœstitiam excussit, eumq; ad curam Reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quò gratior esset militi eius conspectus, pro foribus portæ consedit, ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc eiecto alteri regnum commisissent. Itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam Reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad Regem: isq; mox Sadoco & Abiatharo Pontificibus per literas mandauit, vt Principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cum is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam Imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cum esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solum veniam, quæ iam contigisset, verumetiã vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum Principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostentata Regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primum contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israelitæ & ipsi idem faciunt. atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Judæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eódem præsto fuit

An. mũdi 2920 Ante Christum natum 1044.

Dauid cognita filij cæde à Chusi acriter eũ deflet.

2. Regum 19. Ioabus cum exercitu lugens vrbem ingreditur.

Taxatus Dauid ob filij luctũ excussa mœstitia, prodit in publicum.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Israeliticum regnum Dauidi iterum offertur.

Dauid Amasæ veniã & vniuersarũ copiarum Præfecturã cõcedit.

An.mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044.

fuit Semeis filius Gera, ſequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Saulicomitatus quindecim filijs & ſeruis viginti. Hi vnà cũ tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt Rex cum ſuis abſque negocio tranſire poſſet. Vt verò ad Iordanem peruenit, ſalutatus eſt à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progreſſus, accidensq́ ad Regis pedes, rogabat veniam commiſſorum, vtq́ infenſus ſibi eſſe deſineret, néve recepta poteſtate in ſe primum animaduerteret: reputaretq́ id quoq́, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipſe reuertenti occurriſſet. In hunc modum ſupplicanti ac miſericordiam implorãti, Abiſæus Ioabi frater, ſatin' hoc, inquit, putas ad effugiendum ſupplicium, quod maledico in Regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum Rex ad eum verſus: Deſinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac ſeditiones excitare. Sic enim vos exiſtimare volo, hanc eſſe mihi aditialem regni diem. quam ob rem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maieſtatem meam peccauerunt, neq́ in quenquam ea de cauſa animaduerſurum eſſe. tu quoque Semei bono animo eſto, nihil de ſupplicio ſolicitus. At ille adorato Rege, cœpit eum præcedere. Poſt hæc Memphibоſthus Saulinepos ei venit obuiam, ſordidatus & promiſſo ac neglecto capillitio. ex quo enim Rex profugerat, neque comam totondit, neque veſtem purgauit, calamitatem eius non ſecus quàm propriam ferens: ad hæc ſuo procuratore apud Regem falſo delatus fuerat. Is poſt ſalutatum & adoratum Regem interrogatus ab eo, qua de cauſa non ſimul exiſſet, ſocius fugæ futurus: reſpondit Sibam eſſe in culpa. Hunc iuſſum parare ad profectionem neceſſaria, verba ſua non aliter quàm alicuius mancipij cõtempſiſſe. alioquin, inquit, ſi pedibus integris fuiſſem, & ad profectionem his vti potuiſſem, nunquam abſte relinqui paſſus fuiſſem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impediſſe, inſuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed benè noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum ſis iuſtus, & Deum ac veritatem, cui tantopere ſtudes, diligas. Cum enim in grauiſſimis periculis aui mei temporibus verſatus ſis, liceret q́ tibi de tota familia noſtra eo nomine pœnas ſumere, quæ tua bonitas eſt ac modeſtia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidiſti, recenti etiã tum earum memoria ſummam poteſtatem aſſecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & menſæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quemuis è maximè neceſſarijs apud te eſſe voluiſti. his auditis neque Memphibоſthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoſcere. ſed præfatus cuncta ſe eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis reſtitutionem promiſit. Tum Memphibоſthus: Habeat ſibi totum Siba, mihi ſatis eſt te in tuum regnum reſtitutum eſſe. Berzelæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem ſe Iordanem vſque, Rex rogauit vt ſimul Hieroſolyma proficiſceretur: pollicitus eum parentis loco ſe habiturum, nihilq́ illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ ſit opus. at ille excuſauit, rem domeſticam conuictui regio præferens: dicens ſe iam octuagenarium non poſſe Regiæ voluptatibus perfrui, iam de abſoluendo extremo vitæ actu & ſepultura ſolicitũ: roganſq́ vt ſibi cum bona Regis gratia liceat ſuo more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad ſonos tibiarum cæterorumq́ inſtrumentorum quibus aulici Regij ſe oblectare ſolent. Quo ita inſtanter rogante, Te, inquit, dimitto: hunc verò

Memphibоſthus à calũnijs Siba ſe purgat.

Semeis veniã conſequitur.

Iudæ tribus ad Iordanem vſque Dauidi occurrit, & ponte fluminis ripas iungit.

Dauid Memphibоſtho veniã & dimidię partis bonorum Sibę donatorum reſtitutionem promittit.

Berzelęus Hieroſolyma, patre eò proficiſci nolente, cũ Dauide contendit.

verò Achimanum filium mecum abire ſinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato Rege, omniaq; fauſta illi precatus, domum eſt reuerſus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa ſe habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, ſequente magna hominum multitudine; incuſabantq; Iudæ tribum, quòd inſcijs cæteris ad Regem ſe contuliſſet, cui omnes ſimul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant, vt æquo animo ferrent, quòd præuenti eſſent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum ſibi feruentioribus ſtudijs proſequerentur. neque enim ſe hac de cauſa vlla munera accepiſſe, vt merito ægrè ferre debeant, ſerius ſe ad illum peruenisſe. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum Principes, Demiramur, inquiunt, fratres, quòd Regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac ſi non omnium noſtrûm cognatus ſit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præeſſe voluit: ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantoq; potiores ſimus, præter æquum feciſtis quòd nobis neſcientibus ad Regem veniſtis. In hac Principum altercatione exortus eſt vir quidam malus ac ſeditioſus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui ſublata voce in medio multitudinis exclamauit, Non eſt nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Ieſſæi filium, ſimulq; cornicine iuſſo canere bellicum, omnes, relicto Dauide, illum ſunt ſecuti, ſola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hieroſolymorum eſt deductus. Vbi concubinis, cum quibus filius Abeſalomus congreſſus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benignè vt ante adminiſtrari iuſſit, ipſe verò poſthac non amplius eis eſt vſus. Amaſam deinde exercitui præpoſuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iuſſitq; vt collectis quantis poſſet è tribu Iudæ copijs poſt triduum ad ſe veniret, vt eum, tradito exercitu, cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die Rex Joabo dixit, non eſſe in rem publicam, dilationem Sabæo concedi: ne forte inſtructior factus plus damni det, plusq; exhibeat negocij, quàm modo Abeſalomus exhibuiſſet. Non eſt, inquit, vlterius expectandum, ſed cum his quæ nunc ad manum ſunt, copijs, & ſexcentorum cohorte, cum Abiſæo fratre hoſtem perſequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam, vt prælio decernatur: & caue, ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & aſſumpto fratre ac cohorte, reliquisq;, qui tum Hieroſolymis aderant, militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumq; Gabaonem, qui vicus quadraginta ſtadijs à Hieroſolymis abeſt, peruenisſet, obuiã ei factus eſt Amaſa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accinctusq; gladio, accedente ad complectendum Amaſa, de induſtria gladium ſibi è vagina elabi paſſus eſt: eoq; mox à terra ſublato, & altera manu barba Amaſæ ceu deoſculandi prehenſa, improuiſo ictu ventrem ei perfodit, hominemq; confecit, facinus ſanè impium, quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem ſummæ præfecturæ & regiæ gratiæ ſuſtulit. Hac enim de cauſa iam ante Abeneri quoque eadem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honeſtum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amaſæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet.

An. mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044.

Tribus Iudæ, quòd inſcijs Iſraelitis Regẽ reduxerit, accuſatio & excuſatio.

2. Regum 20. Sabæus homo ſeditioſus auertit Iſraelitas à Dauide.

Dauidis concubinæ à filio ſtupratæ aliò traducuntur.

Ioabus contra Sabæũ paucis copijs, Amaſa in colligendo exercitu cunctante, mittitur.

Ioabus Amaſam iugulat.

An. mũdi 2920 Ante Christum natum 1044.

tenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad exercitũ, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes Regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæi eius duces sequi debere, iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longè à via remotam deposuit, & veste contexit: quo facto omnes Ioabum sunt secuuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persequutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur, quòd portas ei clausissent. mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriam in extremo periculo, conscensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit, Deus, inquit, Reges & Imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, Regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se inde exercitum abducturum. His auditis mulier, Ioabum rogat, vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deiciendum: moxq; ad ciues reuersa, Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eumq; pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus verbis persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiciunt: confestimq; signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma reuersus denuò vniuersis copijs Imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à Rege præponitur. Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt Principes. Susa scribis præpositus, Pontificatus quoque Sadoco & Abiathare manst.

Ioabus Sabæũ in vrbe Abelmachea circumuallat.

Mulier Ioabo vrbem quam iustius cõseruaret euersuro, opprobrat.

Conditio obsidionis soluendæ à Ioabo proposita.

Supplicium de Sabæo sumtum.

Officia à Dauide distributa.

Hedio & Russinus cap. 12. 2. Reg. 21.

Fames ob iuramentũ violatum, Israelitis immissa.

Post hæc fame regionem premente, Rex supplex à Deo petijt, vt populum miseratus causam atq; remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per Prophetas, postulare Deũ, vt Gabaonitæ vindicẽtur, quos Saulus Rex deceptos præterius & fas interfecerat, & iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauit, violauerat. Quamobrem si Gabaonitis pro cæsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere permittat Rex, fore vt placatus Deus populũ è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex Prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis percontatus est quid à se peterent: qui cum septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, Rex perquisitos eis tradidit, Memphiboshetho tamen Jonathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est, in eos animaduerterunt: confestimq; pluente Deo terra posito squalore ad pristinam fertilitatem redijt, populusq; copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto post Rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis cõgressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è Gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctusq; gladio:

Septem viri è Sauli progenie ad supplicium Gabaonitis traduntur.

Dauid in vitæ discrimen vocatus ab Abisæo liberatur.

gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confeciſſet Regem, ni Abiſæus Ioabi frater repentè ſuperueniens eum protexiſſet iam proſtratum, & hoſtem trucidaſſet. quo Regis periculo grauiter commotus eſt exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in poſterum cum alijs intereſſet prælio, ne, ſi propter fortitudinẽ & audaciam humanum aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, quàm ex ipſius adminiſtratione percipiebat, orbaretur. Cumq; poſt hanc pugnam Palæſtini ad Gazaram vrbem conueniſſent, Rex quamprimum hoc cognouit, exercitum cõtra eos confeſtim ire iußit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortißimis Dauidis militibus, complures enim qui ſe de gigantum genere iactabant, & viribus eximijs inſoleſcebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tum Hebræus de hoſte reportauit. Redintegrãtibusq; bellum Palæſtinis, & nouo exercitu in eos miſſo à Rege, optimè ſe geßit Nephanus cognatus ipſius. ſingulari enim certamine cum fortißimo Palæſtinorum congreſſus, occiſo illo effecit, vt reliqui terga verterent: multiq; hoſtium in ea pugna ſunt deſiderati. Nec ita multo poſt rurſum caſtra metati ſunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorũ finibus: fuitq; in eo exercitu vir ſtatura cubitorum ſex: cui ſeni digiti erant in manib. ac pedibus. Huic ex Regis exercitu Ionathas Samæ filius ſolus ſe oppoſuit, ſtratoq; aduerſario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipſe fortißimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum ſe à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non auſa poſtea ſe contra Iſraelitas mouere. Cæterum Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altißima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei compoſuit, partim trimetro verſu, partim pentametro: inſtrumentisq; muſicis comparatis docuit Leuitas ad pulſum eorum laudes Dei decantare, tam Sabbatis diebus, quàm in cæteris feſtiuitatibus. ſpecies autem inſtrumentorum hæ fuere: cinnyra decem chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cumq; his aderant & cymbala ærea, benè magna atque lata: quod ſanè de prædictorum inſtrumentorũ natura, ne prorſus ignorentur, dixiſſe, ſufficit. Porrò Rex fortißimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus XXXVIII, quorũ quinq; tantum virtutem cõmemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gentes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemæi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens non prius à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum Rege in Araſamo. hic in quodã prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugã verſis, ſolus locum ſuum non deſeruit: & congreſſus cum hoſtibus multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dextrã adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgendo admirandã ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo vero militum proſtratos ſpoliante. Tertius erat Ili filius Sebas. hic quoq; cum bello Palæſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræiq; rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreßionem eius non ſuſtinentes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerunt facinora quæ hi tres in prælijs ediderunt. Eo verò tempore, quo Rege Hieroſolymis agente Palæſtinorũ exercitus vſq; ad vrbem acceßit, & dum ille conſulturus Deum de bello, arcem aſcendit, in ea valle caſtra meta-

An. mũdi 2924. Ante Chriſtum natum 1040. Dauidi, vt prælijs abſtineat, ſuadetur.

Heroes Dauidis.

Sabachis.

Nephanus.

Ionathas.

2. Regum 22. Dauid Poeta.

Inſtrumenta Muſica Dauidis.

2. Regum 23. Triginta octo Dauidis Heroes.

Iſſæmus.

Eleaſar.

Sebas.

An. mũdi 2924 Ante Christum natum 1040.

tus est, qua XX. stadiorum spatio vsque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: ó quàm bonam aquam habemus in patria mea, maximè in cisterna porta vicina: ó si quis eã mihi afferret, id certè mallem quàm multũ argenti accipere: tres

Heroes tres per hostiũ castra excurrũt, in Bethlehem aquam hauriunt, & Dauidi afferunt.

isti his auditis, eueſtigio excurrerunt, & cùm per media hostium castra Bethlema peruenissent, hausta aqua per eandem viam ad Regem sunt reuersi, attonitis audacia tanta barbaris, nec ausis paucitatem eorum contemnere. eam aquam Rex bibere noluit, dicens, periculo sanguinis emptam, & ob hoc sibi non conuenire: sed Deo inde libauit, gratias agens, pro virorum incolumitate. Post hos erat Ioabi frater, Abisæus, qui vna die DC. hostes interemit. Quintus Banaias, genere Sacerdos. hic prouocatus à duobus fratribus, virtute inter Moabitas illustribus, vtrumq; confecit. Rursum ex prouocatione, cum mira statura Ægyptio certans, inermis cum armato, hasta ex ipsius manibus exorta hominem confodit: quo insignior fuit victoria, quòd adhuc viuenti ademptis armis, prius eum spoliauit, mox proprijs armis occidit. Est & aliud eius facinus, quod iam dictis, quantum ad animo sitatem vel præferri potest, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in quendam puteum illapsus est: cuius os quòd angustum esset, videbat breui fore, vt id niuibus opplerctur: atque ita desperato exitu, & salute, rugire occepit. Banaias autem fortè fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum bestiæ: & quum descendisset in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Caterum Dauid volens cognoscere quantus millium numerus recenseri posset in populo, oblitus præceptorum Mosis, qui prædixerat, quoties censeretur populus in singula eius capita pendendum Deo semisiclum, iussit Ioabum imperatorem, vt iret ad censum peragendum. quo excusante nihil opus esse, nihil motus coëgit sine mora ad imperata exequenda proficisci. Ioabus autem assumptis ad hoc negocium Principibus tribuum & scribis, obita tota Israelitarum regione, & cognito quanta esset populi multitudo, post nouem menses & viginti dies Hierosolyma reuersus ad Regem numerum ei populi reddidit, absque tribu Beniamitica: quam nondum ad censum vocauerat, sicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoscens in Deum se peccasse. Erat autem reliquorum Israelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam essent idonei. In Iudæ verò tribu quadringinta millia censebantur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem, quòd Deũ offendisset. supplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum Prophetã ad eum misit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per septennium duraturam, aut bellum per tres menses iniquo marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum in Hebræos sæuituram. Illo vero hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & Propheta vrgente ad celerem responsionem, vt Deo renunciare posset: Rex cogitans, quòd si famem peteret, sui magis quàm aliorum rationem habuisse videri posset, quandoquidem ipsi nihil periculi esset multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quòd si per tres menses ab hoste vinci elegisset, sic quoque sibi consuluisse, qui arces & fortissimam circa se cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius esse incidere in manus Dei, quàm in manus hostiũ. Hæc ita, vt audiuit Propheta Deo renunciante, pestilentia in Hebræos ingruit, ita vt varijs modis absumerentur,

Abisæus. Banaias.

Banaias Aegyptium hasta ex ipsius manibus extorta confodit.

Banaias Leonem exanimat.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. 2. Regum 24.

Dauid Ioabũ ad peragendum censum ire iubet.

Numerati populi summa.

Dauid tribus malis propositis pestem eligit.

ſumerentur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere. mors enim vna erat, ſed plurimis & incompertis cauſis homines rapiebat. alius enim poſt alium efferebatur, & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulo lentiore vexati malo ne curationẽ quidem ferre poterant, ſed inter officia medicorum exſpirabant. alij ſubitò tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur. nonnulli interim dum aliquem domeſticorum funerant, ſepultura nondum abſoluta commoriebantur. quo factum eſt vt à matutina hora vſque ad prandium hac peſte ſeptuaginta millia hominum ſint abſumpta. iamq; genius à Deo miſſus Hieroſolyma petebat. eam quoque vrbem ſimili malo afflicturus. Tum Rex ſaccum indutus & humi proſtratus, ſupplex orabat Deum, vt peſtem ſedaret, & iam mortuis contentus de cætero quieſceret. inter has preces ſublatis oculis, cernens genium per aërem ſtricto gladio Hieroſolyma petentem, exclamat ad Deum: ſe eſſe paſtorem pœna dignum, cæterùm greges nihil commeruiſſe. Effunderet iram in ſe ac ſuam familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admiſſa ſupplicatione peſtem repulit: miſſoq; ad eum Gado prophetam, mandauit vt confeſtim aſcenderet in aream Oronnæ Jebuſæi, & exſtructo altari, inibi ſacrificaret: qui mandatum hoc non neglexit, ſed mox ad deſtinatum locum ſe contulit. Oronna verò circa triturам frugum occupatus, vt Regem vnà cum omnibus filijs accedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Jebuſæus, ſed inter præcipuos amicos Dauidis: quæ cauſa fuit vt capta vrbe nihil illi moleſtum acciderit, quemadmodum ſuperius diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad ſeruum accederet, ait ſe velle aream eius emere, vt in ea Domino altare conſtrueret, & ſacra faceret. at ille & aream & aratra & boues in holocautoma gratis largiri ſe dixit, precariq; vt Deus libens ac propitius hoc ſacrificium admittat. Rex verò gratam ſibi eius ſimplicitatem ac magnanimitatem profeſſus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim eſſe de gratuitis offerre ſacrificium. Oronna verò dicente, facturum ſe quicquid Rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta ſiclis emit: exſtructoq; ibi altari, ſacrificia & holocautomata ſuper eo perfecit, & hoſtias pacificas obtulit. quo feſto Deus placatus, propitius vt antè eſt redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium, vt holocautoma faceret, adduxerat, & cum iamiam iugulandus eſſet puer, aries repentè adſtans altari apparuerat: qui pueri vice fuit mactatus, vt iam antè ſcripſimus. Dauid autem cum animaduertiſſet ſe exauditum, & gratum fuiſſe ſacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuerſi populi appellare, & Deo templum ibi exædificare: quam eius vocem Deus in futurum ratam eſſe voluit. mox enim prophetа ad eum miſſo, illic templum exſtruendum prædixit à filio, quem regni ſucceſſorem eſſet relicturus. Poſt hanc prophetiam iuſſit Rex numerari inquilinos, & inuenta ſunt eorum centum octuaginta millia. ex his conſtituit lapicidarum octuaginta millia: reliquos ad conuehendos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operarijs præfecit. magnam quoque vim ferri ac æris ad horum operum vſum congeſſit: materiemq; cedrinam multam & prægrandem, Tyrijs & Sidonijs hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat. dicebatq; ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat,

An. mũdi 2910 Ante Chriſtum natum 1034.

Ingens Hebræorum ſtrages ob peſtem à Deo immiſſam.

Dauid pro innocente orat populo.

Mandatum de altari exſtruendo.

Oronna Iebuſæus Sup. lib 7. Cap. 3. Orphona dictus.

Oronna aream Dauidi donat.

Precium pro area datur.

Locus altaris extructi. Gen. 22. Sup. lib. 1. Cap. 13.

Hedio & Ruffinus Cap 14.

Architecti templi exſtruendi. 1. Par. 22.

Dauid magnam vim ferri, æris & lignorũ comportat.

An. mũdi 2930 Ante Christum natum 1034.

adhuc per ætatem rudis talium negociorum, sed omnibus in promptu sitis facilè opus absoluat.

CAP. XI.

Dauid se viuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit.

Extructio templi Solomoni mandatur.

CCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus esset, templũ Deo construeret, dicens se id voluisse quidẽ, sed oraculo prohibitũ, quòd propter crebra bella cruentus haberetur, prædictumq; sibi id ædificium à fatis destinatum filiorum natu minimo, qui Solomon esset appellandus: quem non aliter quam filium patri, ipsi Deo curæ futurum: atq; etiam totam Hebræorum regionem hoc Principe felicem fore, & inter cætera bona id quod omnium est potissimum, pacem habituram, vtpote alienam non tantum ab externis bellis, verum etiam ab intestinis seditionibus. Ergo, inquit, quandoquidem à Deo designatus es Rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus sis eius

Dauid Solomonem vt Deum colat, hortatur.

prouidentia, pietatem colens & iustitiam atq; fortitudinem, & præcepta eius legesq; per Mosem tradita obseruans, & ab alijs eas violari non permittens: & insuper templum quod te regnante strui sibi voluit, cura vt sicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi

Thesaurus ad tẽpli structurã congestus.

relinquam. Scito sanè auri quidem collecta decem millia, argenti verò talentorum centum millia. æris item ac ferri tantum congessi, quantum vix numero comprehendi possit: & ad hæc lapidum & lignorũ materiem copiosissimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cæmentariorum: & si quid his defuerit, tu supplebis. Quapropter hoc opere absoluto carus eris Deo, eumq; perpetuum protectorem habebis. Post hæc adhortatus est principes populi, vt in

Adiutores Salomonis in templo exædificando.

ea structura filium adiutarent, & securi de omnibus aduersitatibus, cultui tantum diuino vacarent. percepturos enim pro hoc pacem & bonum ac legitimum Reipublicæ statum, quæ præmia pijs ac iustis Deus solet reddere. Postquam autem absolutum fuerit templum, iussit Arcam in eo reponi, cæteramq; sacram

Mandatum de Arca, cæteraq; sacra suppellectile in templũ reponenda.

suppellectilem, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat exstrui, nisi patres mandatum Dei neglexissent, qui præceperat, vt quamprimùm hostilem terram occupassent, templum illi exædificarent. Hæ fuerunt Dauidis adhortationes, tàm ad filium quàm ad Principes. Prægrauante autem iam seni, & corpore per ætatem frigescente, alsiosus factus est, vt ne iniectis quidem multis stragulis calefieret: quumq; ex communi medicorum consilio decretum esset, vt lectissima è formosis totius regionis virginibus cum Rege cubaret: hoc enim fore

Hedio & Ruffinus Cap 15. 3. Reg. 1. Dauid alsiosus fact⁹, Abisace eum recalefecit.

contra frigus remedium, fouente eum puella: inuenta est in vrbe vna fœmina omnium ætatis pulcherrima, Abisace nomine, quæ cum Rege cubitans, nihil aliud quàm recalefaciebat eum: iam enim præ senio ad venereas res elanguerat. sed de hac virgine paulo post incidet mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis, iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias,

Adonias affectat regnum.

Abesalomo quod ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cæpit, & cum amicis egit, vt sibi Principatum deferrent: parauitq; sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eum, nec compescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Joabum imperatorem & Pontificem

An. mũdi 2931. Ante Christum natum 1033.

Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, Pontifex Sadocus & propheta

An. mũdi 2931. Ante Christum natum 1033.

pheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regijs, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Joabum & Abiatharum & principes tribus Judæ. Eos verò qui Pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: Bethsabe studium Adoniæ, sic suadente Nathane, Dauidi indicat. *suasitq; vt tam propriæ saluti, quam filij regno consuleret: ingressaq; ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cum Rege se quoq; superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & Regem adijt. Quo adorato impetrataq; dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, exposuitq; ordine quemadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum Pontificem Joabumq; principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessarijs amicis. addebat etiam totum populum suspensum expectare, quemnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tàm ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt Regem viseret: statimq; admissus percontabatur, num hodie Regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate, faustis acclamationibus perpetuum imperium nouo Regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum Pontificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est, vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis Rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniente. quæ introgressa: Juro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium vt iam antè iuraui, eumq; in solio meo sessurum, idq; hac ipsa die. Adquæ verba cum mulier adorato Rege longam ei vitam esset precata,* Salomoni iuramẽto regnũ promittitur. *Sadocum accersit Pontificem, & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositoq; filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctumq; sacro oleo Regem declararent. hoc autem munus* Salomon in Regem vnctus, in solio patẽno collocatur. *Sadoci Pontifici, & Nathani propheta iniunxit: mandauitq; vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine prosequentium multitudo acclamaret, In æternum Solomon Rex in solio regio sedeat: vt notum fiat vniuerso populo, Regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iustè ac piè præsit tum Judæ tribui, tum vniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbem ad fontem, oleoq; vnctum: rursum in eam cum faustis acclamationibus introducũt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: moxq; adductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatemq; animum aduertit, choris & tibijs sese oblectans, vt præ concentu instrumentorum terra simul ac aër resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuæ audiuêre, vehementer sunt perturbati: & Joabus imperator negauit sibi placere vel*

sonitum

An. mũdi 2931. Ante Christum natum 1033.

ſonitum illum vel tubam. Cumq́ nemo frueretur appoſitis, ſed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos Pontificis Abiathari filius Jonathas: & cum Adonias libenter viſum iuuenem bonum nuncium ominatus eſſet, ordine illis rem totam de Solomone & Regis voluntatem expoſuit. quo audito proripiunt ſe omnes è conuiuio, & ſuam quiſq; domum diffugiunt. Adonias autem veritus ne Rex factum eius iniquo animo ferret, ſupplex ad altare confugit, & hoc apprehenſo ſe tutabatur. quod vbi ad Solomonem eſt perlatum, quodq; rogaret fidem ſibi dari de obliuione huius iniuriæ, & ſecuritate impunitatis: clementer ſimul ac prudenter præteriti quidem errati veniam ei conceſſit, ſed præmonito vt caueret in poſterum: alioqui, ſi amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipſum ſibi cauſam exitij futurum. miſit deinde qui illum ex aſylo educerent. qui cum veniſſet, nouumq; Regem adoraſſet: iuſſit eum domum ſuam abire nihil ſolicitum, ac in reliquum curare vt vir bonus ſit, quandoquidem hoc ipſi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi Regem declarare, conuocat principes Hieroſolyma, vnà cum ſacerdotibus ac Leuitis. quibus recenſitis inuenit eorum, qui trigeſimum annum excederent, XXXVIII. millia: ex quibus deſignauit curatores ædificij templi ter mille ſupra viginti millia: iudices verò populi & ſcribas eorum ſex millia: ianitorum verò domus Dei quatuor millia: tantundemq; eorum qui hymnos Deo canerent, & inſtrumentis Muſicis à Dauide vt diximus in hoc præparatis vterentur. Hos diuiſit in cognationes, & ſeparatis à reliqua tribu ſacerdotibus, viginti quatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia ſexdecim, ex Ithamari octo. Inſtituitque vt vna cognatio miniſtraret Deo per dies octo, à ſabbato vſque ſabbatum: atque ita ſortitio facta eſt omnium cognationum in præſentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari Pontificum & omnium principum. & cuius prima ſors exijt, deſcripta eſt cognatio prima. & poſt hanc ſecunda, deinceps q; vſq; vigeſimã quartam: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuiticam quoq; tribum in partes viginti quatuor diuiſit: & ſortitione facta & illis quemadmodũ ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quæ Reges ſolent dedicare. inſtituitq; vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctuq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eisq; tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæq; pars millia viginti quatuor: voluitq; vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerẽt circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuiq; ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorumq; cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negocijs & facultatibus regijs præerant, è ſuggeſtu celſiore in hunc modum multitudinem eſt alloquutus. Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cum decreuiſſem templum exſtruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra

Adonias ex conuiuio ſe proripiens, ad altaris cornua confugit.

Dauid Leuitas numerat, eorumq; officia diſtribuit. 1. Paral. 23.

Diuiſio Sacerdotum in 24. cognationes. 1. Par. 24.

Leuitica tribus in partes 24. diuiditur.

Theſauri diuini cuſtodes, Moſis poſteri. 1. Par. 26.

Copię in partes duodecim congeſtæ. 1. Paral. 27.

Dauid Principibus Tribuum conuocatis Solomonem cõmendat. 1. Par. 28.

ſtra geſsi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regniq́ ſuc- An. mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.
ceſſorem templum ſibi iuſsit exſtruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quod etiam maiores noſtri Jacobi filij quum duodecim eſſent, Judas tamen conſenſu omnium principatum obtinuit, & mihi cum ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, neque eorum quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitent, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libenter eius dominio ſint ſubiecti. Cum enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſsiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quamprimùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia rectè euenient, ſi tu fili mi pietatis & iuſticiæ, patriarumq́ legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formam dedit, in Forma templi extruendi Solomoni datur.
qua fundamenta & cellæ tàm inferiores quàm ſuperiores, earumq́ numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæq́ vaſa tàm aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit, hortatusq́ eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimulq́ principes & tribum Leuiticam, vt eum adiutarent, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum. quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorumq́ ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis alijsq́ omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſsimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra Arcam ſtare eamq́ protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoq́ con- Principes Iſraelitarũ ingentem vim auri, argenti, æris & gemmarum ad templi ſtructuram conferunt. 1. Paral. 29.
ferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium, obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinq́ millia, & ſtateres decies mille, argenti verò c. millia, ferri quoq́ talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat pretioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum, quorum cura præpoſitus erat vnus è Moſis poſteris nomine Jalus. Eares magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum & ſacerdotũ reliquorumq́ omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatoremq́ rerum tàm humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum eorumq́ felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſsi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatimq́ filio mentem bonam & iuſtam, omniq́ virtute præditam: iuſsit vt populus quoq́ Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequenti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocaustoma oblatis: ad pacifica quoq́ ſacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die Rex vnà cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomonq́ denuò eſt inunctus & legitimus Rex declaratus: Sacrificia & feſtiuitas in regni Solomonis confirmatione inſtituta.

An. mũdi 2931. Ante Christum natum 1033.

simulq; Sadocus Pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die in posterum obedientes ei fuerunt.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit.

Hedio & Ruffinus Cap. 16. 3. Reg. 2. Dauidis ad Solomonem postremum alloquium.

AVLO autem post Dauid accedente ad senium morbo videns iam instare sibi mortem, accito Solomone sic illum est affatus. Ego fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc sunt, quiue pòst erunt communem ingredior: quàm remeti rinon licebit, nec quid in hac vita geratur reuisere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atq; iterum te moneo quæ & antè consului, vt iustus sis erga subditos, & pius erga Deum qui te hoc regno coh onestauit: vtq; custodias præcepta eius & leges, quas nobis per Mosem demisit: & caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáue affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Joabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Jethranis. in cum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officijs quæ pater illorum in me exulem liberaliter contulit, & per quæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuicijs quando Castrum petebam, moxq; ad Jordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Republica & amicis, & eis quos punitos volebat, exspirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Judæ imperitans annos septem & menses sex, Hierosolymis verò vniuersæ regionis Rex annos triginta tres, vir optimus & omnibus virtutibus præditus, quas Regẽ tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obijciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans, & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. idem in consilijs prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidue in futurum conduceret. adhæc sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, iustus, humanus, quæ quidem præcipuæ sunt Regum virtutes. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius Rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solennia illa in Regum funeribus, illatis etiam in monumentum eius maximis diuitijs, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. *Hyrcanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare vt ab-*

Dauid Solomoni Ioabũ puniendum mandat.

Berzellæi filios Solomoni Dauid cõmendat.

Semeis quomodo puniendus.

Auri argenti & reliquæ supellectilis, item virtutes & diuitiæ Dauidis.

Sepultura Dauidis splendida.

Hyrcanus ingentem pecuniæ summam ex Dauidis sepulchro aufert.

vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumq; parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes Rex alia cella aperta magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen qui Regum cineres continent neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

An. mūdi 2931. Ante Christum natum 1033. Herodes Dauidis sepulchrum spoliat.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER OCTAVVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.
II. De sapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primis Hierosolymis templum ædificauerit.
III. Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.
IIII. Susacus Aegyptiorum Rex captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.
V. Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Basanes Hieroboami generis exstirpator ipse regnum occupauerit.
VI. Aethiopum irruptio in agrū Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus.
VII. Basanis stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.
VIII. Adadus Damasci & Syriæ Rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur.
IX. De Iosaphato Rege Hierosolymorum.
X. Achabus à Syris bello lacessitis in prœlio victus occiditur.

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.

DE DAVIDE igitur & eius virtute, quantorumq; bonorum suæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterum posteaquam Solomon eius filius, ætate etiamtum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus; vt nouis Regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum benè administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad Regis matrem, eamq; blandè salutauit. Qua quærente, nunquid venisset quod opera sua opus haberet, omniaq; benignè pollicente, orsus est dicere, ipsam quoq; nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonem, se quoq; libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogauit deinde, vt apud fratrem pro se intercederet, eiq; persuaderet, vt bona eius pace liceat

3. Reg 2. Solomon post obitum Dauidis, Rex Israelis.

Adonias cum Abisace coniugium expetit.

An. mũdi 2931. Ante Christum natum 1033.

sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præsenio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe verò promisit operam suam in hoc negocio, & de hoc coniugio benè eum sperare voluit, tum quòd Rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris essent accessuræ: atque ita plenum spe hominem dimisit: moxq́ ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cum Rex occurrisset, complexuq́ eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussitq́ alteram matri à dextris poni. Quæ postquam consedit, Vnam, inquit, gratiam fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tristiorem facias. Respondit ille, iuberet quicquid vellet, pium enim esse matri quidlibet concedere: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturum suspicaretur, sed certam impetrandi spem habere. tum illa rogat, vt virginem Abisacen Adoniæ fratri nuptum tradat. At Rex iratus dimisit matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mirariq́ se quòd non eadem opera postularet, vt regnum ei tanquã natu grandiori cederet, quando Abisacæ coniugium expetat, habens amicos potentes, Joabum Imperatorem copiarum & Abiatharum Sacerdotem. Moxq́ accito Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo Sacerdote, Te, inquit, supplicio eximunt tum alij labores acti cum meo patre, tum illud præcipuè quòd vnà cum eo Arcam transtuliſti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes sequuto, vt neque hic maneas, neque in conspectum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic ruri viue, atque ibi vsque ad mortem dege, quandoquidem talia commisisti propter quæ indignus es, vt honoribus fruaris. Ob hanc itaq́ causam ablatus est Sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, & translatus est in genus Phineesis ad Sadocum. Caterum eo tempore quo Pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea familia Pontificem, ex Phineesis gente priuatam vitam egerunt hi: filius Ioſephi Pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami verò Maræothus, & Maræothi Arophæus, Arophæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui primus Dauide regnante Pontifex est creatus. Porrò Joabus imperator audita nece Adoniæ, valde extimuit. eius enim amicitiam magis quàm Regis coluerat, & ideo non immeritò malè suspicans ad altare confugit, impunitatem se inde quæsiturum existimans, propter notam Regis erga Deum pietatem. Qui postea quàm de Ioabo renunciatum est, misit Banaiam, qui citaret eum ad suum tribunal causam dicturum. Ioabus autem negabat se fanum relicturum, sed ibi potius quàm aliâs morituru̇m. Hoc eius responso per Banaiam accepto, Rex iussit, vt inibi caput eius ita vt vellet abscinderetur, & hanc pœnã lucret pro duobus Imperatoribus, quos contra omne fas peremerat. Corpus verò sepeliri, vt peccata eius apud posteros manerent, ipse verò ac pater innocentes essent quod ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exsequutus mandatum, ipse in imperium copiarum ei successit. Post hæc abrogato Abiatharo Pontificatu, Rex solum Sadocum id Sacerdotiũ obtinere voluit. Semei deinde imperauit, domo Hierosolymis exstructa inibi apud se manere, interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si secus fecerit esse capite mulctandum. nec contentus interminatione, iureiurando hominem ad id mandatum seruandum adegit. Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domi-

Adonias interficitur.

Abiatharus Sacerdotali honore priuatur.

Genealogia Pontificis Sadoci.

Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias surrogatur.

Sadocus loco Abiathari Sacerdotiũ obtinet.

Semeis pœna & mors.

domicilium habuit. Triennio dein exacto, quum audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquã intellexit eum vnà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modo suum contemptim habitum, sed Sacramentũ etiam Dei violatum. Accitoq; mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neq; ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatum puniantur, sed per omne tempus quo propter impunitatẽ securi sibi videntur, crescit illorum pœna quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu Regis Banaias interfecit. Solomon autem sublatis iam inimicis, regnoq; constabilito, Pharaonis Ægyptiorum Regis filiam duxit vxorem: instauratisq; Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exsequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturaq; iam prudentia, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat.

An. mũdi 2931. Ante Christum natum 1033.

Hedio & Ruffinus cap. 2. 3. Regum 3. Solomon Aegyptiorum Regis filiam duxit vxorem, regnũq; constabilit.

CAP. II.

De sapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primis Hierosolymis templum ædificauerit.

VISVM est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Mose fabricatum sacrificare, mille victimarum hólocautomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte, cum in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorum pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimum quiddam ac maximum petijt, quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petijt. nam hæc sola vulgò hominũ videntur expetenda, hæc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, domine mentem sanam, & intellectum bonum, vt his acceptis populũ hunc verè ac iustè iudicare valeã. Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia quæ non petierat, additurum, diuitias & gloriam, sed ante omnia talem intellectum ac sapientiam, qualem antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modo iustus esse pergat Deoq; per omnia parere, & paternis vestigijs incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit. Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparent. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa. Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodẽ cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademq; hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxta cubantem suum infantem per somnũ oppressit,

Deus Solomoni in somnis oblatꝰ, quòd maximè cuperet, eũ postulare iubet.

Salomon sapientiã à Deo petens tantũ, & diuitias cõsequitur.

Duæ mulieres sese inuicẽ de infante permutato accusant.

An. mũdi 2936. Ante Christum natum 1033.

& ſublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in ſinum impoſuit. Illuceſcente die mammam præbere volens infanti, meum non inueni, ſed iſtius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certiſſimis indicijs depre-

hendi. & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium Domine confugi. nam quia propter ſolitudinẽ nemo eſt qui coarguat, pertinaciter, quod meum eſt, abnegat. Tum Rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accuſationi huius opponat. Illa negante ſe hoc feciſſe, & aſſeuerante ſuum eſſe ſuperſtitem infantem, alterius vero mortuum: neminemq; inueniente quid decerni poſſet, ſed omnibus vt in re obſcuriſſima cæcutientibus, ſolus Rex tale quiddam excogitauit. Iuſſis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è ſatellitibus, imperatq; vt ſtricto gladio, puerum vtrumque ſecet in duas partes, quo vtraque dimidium accipiat tam viui quàm mortui. Hanc ſententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem, ſed interim cùm vera mater exclamaſſet, non ita faciendum, ſed potius alteri addicendum infantem: ſibi enim ſat eſſe, ſi viuum videat, etiam ſi alienus exiſtimetur: altera verò parata eſſet, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere: animaduertens Rex has poſtremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hæc reuera mater eſſet: alterius verò malicia damnauit, quòd & ſuum perdidiſſet, & amica infantem perdere conaretur. Viſum eſt hoc populo inſigne argumentum Regiæ, prudentiæ ſimul & patientiæ, & ex illa die non ſecus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem ſua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ ſortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora ſunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat ſub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat, & ea regio quæ vſque ad Iordanem pertinet. Galaditicã & Gaulaniticam vſq; montem Libanum, vrbesq; in eis ſexaginta magnas ac benè munitas Gabaris adminiſtrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vſque præerat, habens & ipſe in matrimonio Solomonis filiam nomine Baſimam. Maritimam

Solomon vtrumquè puerũ ſecari mandat.

Ex ſermone & geſtu mulierum matrem infantis viui Solomon agnoſcit.

Præfecti & Duces Solomonis.

3. Regum 4.

mam verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat: Saphates Itabyrium mon- An. mũdi 2931.
tem & Carmelum totamq; inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit Ante Christum
commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit: & rursum natum 1033.
his omnibus vnus præerat Princeps. Mirandum autem in modum per id tem- Alma pax Israelitarũ
pus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorum colendorum Solomonis tempore
studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, adhæc viget.
optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimum erant intenti, vt suas
quisque facultates augeret & maioris pretij faceret. Erant præterea Regi alij
præfecti, qui Syrorum cæterorumq; barbarorum Euphratem inter & Ægyptũ
incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari confe- Sumptus quotidiani
rebãt in quotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexagin- Solomonis.
ta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præ-
ter capturas venationum quæ constabant ceruis ac bubalis, præterq; aues &
pisces. Tantam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta mil- Currus & equites So-
lia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his lomonis.
equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa
Regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebant. & qui
Regijs impensis præerat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conue-
hendo vbicunque Rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia Sapientia & pruden-
quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam tia Solomonis.
Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret. præ-
cellebat etiam eos, qui per idem tempus, in maxima opinione sapientiæ fuerunt
apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Ae-
manus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros odarum
& carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros,
ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hysopo
vsq; cedrũ: idem fecit de pecoribus & cæteris terrestribus animantibus, natati-
libusq; & quæ per aërem feruntur. nullius enim horũ naturã ignorauit, aut in-
scrutatam reliquit: sed circa omnes Philosophatus est, & scientiam proprietatũ
earum summam præ se tulit. quin & eam artem diuinitus consecutus est ad vti-
litatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes Solomon coniura-
enim composuit, quibus morbi pelluntur: & coniurationum modos scriptos reli- tionum modos, qui-
quit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquã reuerti au- bus Dæmones fugã-
deant: atq; hoc sanationis genus nunc vsq; plurimum apud nostrates pollet. Vidi tur, conscripsit.
enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præsentia Vespasiani & filio-
rum & tribunorũ reliquorumq; militũ, multos arrepticios percurantem. Mo- Iudæus Dæmones
dus verò curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci anulo, sub cuius sigil- eiicit.
lo inclusa erat radicis species à Solomone indicata, ad eius olfactum per na-
sum extrahebatur dæmonium: & collapso mox homine, adiurabat id, ne amplius
rediret, Solomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inuen-
tas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaci-
am, non longè inde ponebat poculũ aut polubrũ aqua plenum, imperabatq; dæ-
monio hominem exeunti vt his subuersis signũ daret spectantibus quod reliquis-
set hominem. quo facto nemini dubium erat quanta fuisset Solomonis scientia
& sapientia: quamobrem libuit hoc quoq; narrare, vt omnibus nota sit eximia
Regis huius natura, quamq; carus Deo fuerit, & in omni genere virtutũ excel-

lentis-

An. mũdi 2931. Ante Christum natum 1033.

lentissimus. Porrò Tyriorum Rex Iromus audito, quòd Solomon patri in regnũ successisset, vehementer est gauisus: nam Dauidis amicus fuerat: & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem, per quos Solomon scripsit ad eum in hunc fermè modum. Solomon Iromo Regi. Scito patrem meum cum voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum. neque enim prius à subiugandis hostibus destitit, quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo Deo, pro pace, qua nunc fruimur, & præsenti ocio decreui vti ad exstruendum cælesti numini domicilium. id enim à me fabricandum, iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo, vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum ad materiam cædendam: quandoquidem hanc artem Sidonij melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operarijs persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam Epistolam Iromus libenter legit, Solomoniq; in hunc modum rescripsit. Rex Iromus Regi Solomoni. Gratia Deo, quòd tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cum nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis, per meos ad mare deducendas curabo: eosdemq; iubebo, vt compactis ratibus ad quemcunq; volueris, tuæ regionis locum eas appellant, vnde pòst per tuos, Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportandi ad nos frumenti potestatem facias, quo vtpote insulares maximè indigemus. Harum literarũ exemplaria hodie quoq; durant, tam in nostris quàm Tyriorũ annalib. & si cui libuerit hæc certius cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum conseruatoribus visendi copia, comperiet eorum scripta, consonare cum his, quæ à nobis produntur. quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, sciant nos nihil veris affingere, neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere, atque deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac cõmentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter nõ recusamus quin scripta nostra reijciantur, nisi talia sunt, vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit. Cæterum Solomon Rex, acceptis Regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmijs eum est remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios LXXII. *parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initijs amicitia Regum horum exorta, maioribusq; incrementis aucta in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia* XXX. *operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quò minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluam per menses integrum cædere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est præpositus. Præter hos erãt in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteraq; materiæ* LXXM, *& cæmentarij* LXXXM. *magistriq; horum ter mille &* CC. *ijs mandatum fuerat, vt saxa prægrandia exciderent in vsum fundamentorum templi, eaq; in monte prius in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conueherent: idq; non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum. Exorsusq; est Solomon fabricam hanc, anno regni sui quarto, secundo*

Iromi legati ad Solomonem.

3. Regum 5.

Solomon ab Iromo fabros & operarios petit.

Iromus Solomoni ligna mittit, eorũq; vice frumentũ petit.

Veritas Iosephi Historiæ.

Solomon Iromo ingentem frumeti, olei & vini numerũ mittit

Ordo fabrorũ lignariorum in Libano.

Ordo cæmentariorũ & aliorum operariorum.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

3. Regum 6.

cundo menſe, (hunc Macedones artemiſium vocant, Iar verò Hebræi) annis DCX. *duobus poſtquam Iſraelitæ ex Ægypto exceſſerant: mille & xx. annis poſt Abrahami ex Meſopotamena regione in Chananæam migrationem: poſt diluuium verò annis* MCCCCXL. *quod ſi ab Adamo creato, vſque templi ædificationem temporum ratio ſubducatur, comperientur anni* MMMCII. *Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Fromi incidit, apud Tyrum regnantis, quæ condita eſt* CCXL. *annis antequam templum exſtrueretur. Iecit igitur Rex in altiſſimam terræ profunditatem fundamenta templi è ſaxis validiſſimis, quæ contra omnem temporum iniuriã reſiſtere poſſent, ita vt cum contigua terra coalita ſolum ac firmamentum imponendis ſubſtructionibus præberent, & propter inconcuſſam ſoliditatem facile molem ædificij cum paratu ornamentorum ſumptuoſiſſimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ ſupernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices elaborata ſunt. exſtruxeruntq; illud vſque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum ſexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium pari menſura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis conſtaret. verſum autem erat ad orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorũ longitudinis, iuxta menſuram latitudinis templi, lata cubitos decem, ſurgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi conſtruxit triginta cellas, quæ inter ſe conſtipatæ externè parietes templi fulciebant. erantq; inter ſe peruiæ. & patebant ſingulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum, & viginti cubitis attollebantur. Super has alia ſeries cellarum erat exſtructa, ſuper quam rurſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam ſuperius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque tectum habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipſi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus ſubnexa erant laquearia politiſſima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incruſtati, ita vt omnia reniderent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrens perſtringeret. Tota verò ſtructura ex lapidibus politiſſimis conſtabat, ita ad vnguem inter ſe quadrantibus, & commiſſuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vſquam mallei aut cuiuſlibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appareret, ſed connata potius omnia quàm arte congeſta viderentur. Porrò aſcenſum in ſuperiorem templi partem ſic commentus eſt Rex, vt cochleam in hunc vſum craſſitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab oriente magnam ianuam vt inferior, ſed à lateribus inerant parua hoſtiola. nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ ſe inuicem complectentes, & craſſis catenis inter ſe conſtrictæ. Diuiſo deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit acceſſibile, reliquum quadraginta cubitorum ſpatium in vſum Sacerdotum conſecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante fores apoſuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas, eas prætexuit velis picturatiſſimis, hyacintho, purpura, cocco, byſſoq; ſplendidiſſima ac molliſſima diſtinctis. Poſt hæc in adyto viginti cubitos quaqua verſum patente dedicauit duos che-*

An. mũdi 2933. Ante Chriſtum natum 1031.

Quando ædificatio templi ſit incepta.

Profunditas fundamentorum templi.

Altitudo, longitudo & latitudo templi.

Porticus ante templum.

Cellæ in circuitu tẽpli conſtructæ.

Trabes & parietes auro incruſtati.

Cochlea.

Templum in partes duas diuiſum.

Cherubini duo.

An. mũdi 2933. Ante Christum natum 1031.

rubinos ex auro solido, vtrunq; quinq; cubitorum altitudine. vterq; duas alas habebat ad quinque cubitos protensas: quapropter non longo seiunctos interuallo statuit, vt vna ala australem parietem attingerent, altera septentrionalem: reliquæ duæ sese contingentes in medio sitam Arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quanam specie fuerint, nemo vel conijcere potest vel eloqui.

Pauimentum ianuæ, omniaq; alia templi auro illita.

Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis pro portione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque, vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic ianuæ, simile illi quod interior ianua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat. Post hæc Solomon accersiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operarium insignem in quauis materia, sed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera vsus est in omnibus quæ artificiosè in templo fieri voluit. Is fecit duas colũnas æreas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant retiacula ærea quæ operiebant lilia, dependebantq; inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. cius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumstabant duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorum obuersi terni, quorum postica subsidebant vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorũ tria millia. Fecit præterea labrorũ decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorũ quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebãtur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtrinque inferebantur. erant autem hæc tripertita, & interiunctura scalaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem scalaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis sustendebatur, quæ fusiles erant, habebantq; modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramque extremitatem interuallo. eratq; mirum videre rotarum circumferentias, quomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodq; capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assigna-

Solomon Tyro Chiramum artificem accersit. 3. Regum 7.

Columnæ duæ ingentes.

Vas aheneũ mare appellatum.

Decem baſes æreæ labrorum.

Decem labra rotunda.

Maris & decem labrorum vſus.

aſsignauit, vt inde Sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare aſcenſuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur inteſtina ac pedes animantium ad holocautoma deſtinatorum. Fabricauit etiã altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine verò decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vaſa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Menſas quoque multas dedicauit Rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur ſacri panes, reliquæ non multo deteriores diuerſo modo factæ ſuſtinebant phialas & pateras, aureas vigeſies mille, argenteariũ quadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, iuxta præceptũ Moſis: ex quibus vnũ in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & menſam vnam impoſitos panes habentem, ſitam ad ſeptentrionale templi latus ex aduerſo candelabri. id enim ad auſtrale latus collocauerat. medium autem inter vtrunque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars quadraginta cubitos longa, & velo diſparata ab adyto. illò enim Arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octuaginta millia Rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantũ. Lancium item aureariũ, ad offerendam in eis ſimilam maceratam ad altare, octuaginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoq; in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Menſurarum verò quales Moſi hin vocantur & aſſaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri ſolent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templũ ſitum quinquaginta millia. Paratæ erant & Sacerdotales veſtes in vſum Pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum ſuis gemmis in vniuerſum mille. Corona verò in qua Moſes Dei nomen inſcripſit, vnica fuit, & vſq; in hodiernum permanſit. Stolas autem Sacerdotales è byſſo fieri curauit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moſes præſcripſit CCM. Item alias ſtolas byſſinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Inſtrumentorum præterea muſicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur, in vſum hymnodiarum ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens ſumptibus: ſed omni liberalitate vſus hæc in theſauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo ſeptum quoddã trium cubitorum altitudine, quod noſtra lingua giſon vocamus, excluſurũ profanam multitudinem, & ſolos Sacerdotes admiſſurum. extra hoc ſeptũ erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum ſingulæ ſingulos ventos ſpectabant, & foribus auratis claudebantur. in hoc fanũ cuilibet è populo, puro modo ac caſto & præſcriptorum legis obſeruanti, acceſſus patebat. Dici autem non poteſt, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis vt ad proſpectum oculi caligarent, & aggeſta ad quadringentos cubitos terra, eam vertici montis in quo templum exſtructum eſt æquauit: atque hoc modo factum eſt vt area fani cum ſolo templi æquaretur. hanc cinxit duplicibus porticibus, quas columnæ è natiuo ſaxo ſuſtentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus &

An. mũdi 2933. Ante Chriſtum natum 1031.

Altare & vaſa ad illud pertinentia.

Menſa ſacri panis.

Candelabra.

Cantharí & phialæ.

Lances.

Crateres.

Menſura.

Acerræ.

Veſtes Sacerdotales.

Corona.

Stolæ Leuitarum.

Naula & cinnyræ.

Septum circa templum.

Fanum.

Valles ingẽtes in quibus templũ fuit extructum explentur.

Hedio & Ruffinus cap. 4. 3 Regum 8.

An. mũdi 2941. Ante Christum natum 1023.

donarijs ſeptennio perfectis, non ad opulentiæ modo, ſed & celeritatis oſtentationem: quæ enim ætatem integram hominis poſcere videbantur, tam breui, ſi ad magnitudinem conferatur, tempore erant abſoluta: Solomon Rex per literas iuſſit magiſtratus ac ſeniores Hebræorum totum populum Hieroſolyma congregare, adſpectandum templum, & ad transferendam illuc arcam Deo ſacratam: denunciataq́ omnibus profectione Hieroſolymitana, ſeptimo demum menſe conuenerunt, qui noſtratibus eſt thuri, Macedonibus hyperberetæus: inciditq́ in idem tempus ſcenopegia, feſtum apud Hebræos ſanctiſſimum & maximum. Tollentes igitur Arcam, & tabernaculum quod Moſes conſtruxerat, & omnia vaſa ad miniſterium ſacrificiorum Dei parata, tranſportauerunt in templum: acceſſeruntq́ illò cum victimis tam Rex quàm vniuerſus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hoſtiarum ſanguine viam perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaq́ totus aer ſuauitate repletus etiam longè remotis ſentiretur, conſtanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens exſtructum ac dedicatum ſibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, laſſitudo eſt obortа, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modũ Arca eſt tranſlata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abſceſſit, ſoli verò baiulantes Sacerdotes inter duos Cherubinos eam depoſuerunt: quæ effigies coniunctis alarum extremitatibus (ſic enim artifex eas fecerat) Arcam velut ſub vmbella aut tholo protexerunt. continebat hæc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quæ decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, inſculpta eis conſeruabant. Candelabrum autem & menſam & Altare aureum ſtatuerunt in templo ante adytum, eiſdem locis in quibus in tabernaculo prius ſita fuerant: vbi quotidianas hoſtias offerebant. Cæterum Altare æreum pro foribus templi eſt poſitum, vt apertis illis in conſpectu eſſet ſacrificiorum magnificentia. reliquorum verò vaſorum inſtrumentum omne in vnum congeſtum, intra templum eſt repoſitum. Poſtquam autem, omnibus quæ ad Arcam attinebant ritè peractis, Sacerdotes ſanctuarium exiuerunt, repente globus nebulæ, non aſper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condenſatur, ſed diffuſus ac temperatus in templum influxit: & primò Sacerdotum viſum, vt vix ſe inuicem cernerent, obſcurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum deſcendens, præſens ac libens hoc domicilium ſibi optaret. His talia voluentibus animo, Rex qui tum forte ſedebat, aſſurrexit: verbisq́ & ſe & Deo dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu quidem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibijpſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aere, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideò tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificijs ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi, quòd & heic ades, & nuſquam interim abes. Quum enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quò minus vbicunque te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his, qui te deſiderant, nocte dieq́ præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæq́ iam euenerint, quæq́ euentura ſint prædixiſſe: huncipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quodq́ paterni regni ſucceſſor templum

Solomonis templum menſe Octobri conſecratum.

Arca Dei in templum tranſportatur.

Sacerdotes Arcã Dei in qua decem præcepta tabulæ lapideæ inſcripta aſſeruabantur, in ſuum locum deponunt.

Candelabrũ, menſa & altare aureum.

Altare æreum.

Nebula in templo.

Precatio Solomonis ad Deum

Deus immenſus.

Cauſa extructi templi.

Deus verax in promiſsis.

templum ei ædificaturus esset, prænunciasse. ergo cum vaticinium magna ex parte euentu sit comprobatum, debere eos Deo laudes offerre cum gratiarum actione, & de promissionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem adstrui conspicerent. His affatus multitudinem Rex, rursum ad templum vertit oculos, & extensa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impossibile est hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficijs reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. sed hoc vno quo nos cæteris animantibus præstantiores voluisti, laudare nos maiestatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, necesse est gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinendus, quàm voce quam ex aëre haurimus, & per hunc rursum ascendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obscuro loco ad tantam gloriam euexisti: deinde quòd mihipsi in præsentem diem omnia quæcunque promiseras præstitisti: precorq; vt in posterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri potest, & familiam nostram in sempiternum augeas, quemadmodum patri meo & viuo & morituro es pollicitus, quòd apud nos regnum sit permansurum, & per innumeras successiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, simulq; meis omnibus virtutem qua potissimùm delectaris. Ad hæc supplex oro, vt aliquid de tuo spiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum est domicilium vniuersum hoc cœli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt proprium integrum seruato à vi hostium, oro, & tanquam possessionis tuæ curam gerito. Et si quando populus in peccatum prolapsus, ob hoc te affligente aut sterilitate terræ, aut pestilentia, simili ue malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores soles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum supplex confugerit, salutem votis expetens: exaudi tanquam præsens, & miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi exstrui voluisti, & nos nec inhumani sumus nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc loquutus & pronus humi stratus, cum aliquamdiu adorauisset, surrexit, hostiasq; ad altare adhibuit: quumq; id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aëre emicans, omnibusq; inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & prægaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quò possint præcepta per Mosem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulq; iubebat eos meminisse, quòd, quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc

An. mũdi 2941 Ante Christum natum 1023.

Oratio Solomonis, qua primùm Deo pro acceptis beneficijs gratias agit, & vt in posterum eum conseruet, precatur.

Solomon Deum vt templum hoc tanquam suum domicilium protegat, supplex orat.

Exteri quoq; vt exaudiantur in hoc loco precatur.

Solomonis victimas ignis ex aere in altare delapsus, absumit. 2. Paral. 7.

Solomon populũ ad laudes Dei, gratiarum actionẽ & preces hortatur. 3. Reg. 8.

An. mũdi 2941. Ante Christum natum 1023.

retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neque enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis meritò hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem Rex concionem dimisit, sacris primùm factis tàm pro se quàm pro populo: mactauitq; vitulorum duodecim millia, agnorum centum & viginti millia, nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegiæ festum ante templum splendidè ac magnificè Rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisque domum, actis prius Regi gratijs, pro benè curata Republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone Rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestentes hymnosq; sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum vitæ tædium in reuertendo sentirent. Caterùm illata in templum Arca, & spectaculo tàm elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festisq; diebus inter sacra & epulas exactis, cum iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, Rex in somnis est admonitus, gratum Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quodq; seruaturus esset suum templum, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: inprimisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iudæa tribu Regem defore. Quòd si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus sè transferret, radicitus eum excidendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & alijs innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens exstructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationẽ incidissent, quũ antea eius ope ad maximas diuitias maximamq; gloriã essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum prænaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denunciata sacræ literæ continent. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio vt dictum est durauit, regia structuram est aggressus, quam vix tertio decimo anno consummauit, neq; enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & Regi non Deo strueretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum Regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra, multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, quæ eo ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta,

Solomonis in templi dedicationem sacrificia.

Scenopegiæ festum.

Populum Rex dimittit.

3. Reg 9.

Solomoni Deus iterum apparet, eique bona quæq; si à paternis præceptis nusquam discederet, pollicetur.

Comminatio grauis Israelitis à veræ pietatis tramite exorbitantibus proposita.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Solomonis regia tredecim annis absoluitur.

Basilica.

ginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum Reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negocijs peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ precioso marmore quod è locis eo nomine celebribus apportatur. Et tribus quidem ordinibus aulais Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & folijs tanta subtilitate expressis vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsq; ad lacunar, opere albario tectũ, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splendidissima triclinia referta auro, vt quæ aurea suppellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinẽ ac varietatem aularum, tàm maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæue in aërem elegantissimè attollebãtur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atq; argento constabat: dispositis per parietes & laquearia varijs lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande sòlium cælatum, specie tribunalis, quod sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis in extremitatibus leonum effigies erãt impositæ, totidem alijs supernè imminentibus. qua verò parte Rex insidebat, manuũ effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus tergũ suum respiciens: totumq; tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum Rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atq; oleum, quibus maximè opus habebat, vt diximus, eo quod insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cum ille perlustrata satis considerasset, & non valdè probasset, renunciari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabalon est appellata, voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius Rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum Regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens. Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos triginta quatuor. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa, & demolitus antiqua templa, Herculi & Astartæ noua instaurauit: primusq; Herculi statuam erexit mense peritio. Deinde expeditione contra Eyceos susceptа, quòd debita tributa

An. mũdi 2941. Ante Christum natum 1023.

Tribunal.

Reginæ domus aliæque aulæ.

Ornamẽta Solomonis regiæ.

Cũbicula ad voluptatem facta aurea suppellectili referta. 3. Reg. 10.

Solomonis solium ex ebore factum

3. Reg. 5. Gratitudo Solomonis erga Iromũ pro acceptis beneficijs.

3. Reg. 9.

3. Reg. 5. Solomon Tyrio Regi ænigmata quædam explicat.

Menander Historiographus Solomonis & Iromi meminit.

An. mũdi 2941. Ante Christum natum 1023.

tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius temporibus erat Abdemonus adolescens, qui problemata à Solomone Hierosolymorum Rege iniuncta dissoluebat. Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoq; Iouis Olympij: quod antè separatum erat, medio spatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donarijs ornauit. conscenso deinde Libano materiem ad structuram templorum cecidit. Additq; Solomonem Hierosolymorum Regem ad hunc Iromum anigmata misisse, solutionem eorum postulantem: quod cum ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonum quendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis quum Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scribit. Caterùm Rex quum videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati vrbis satis respondere, & muros instaurauit, & turres magnas in eis erexit.

Dius Iromi meminit.

Dius de Solomone.

Solomon Hierosolymis muros instaurat, & turres erigit.

Hedio & Ruffinus Cap 6.

Solomon vrbes aliquot condit. Asorus, Magedo, Gazara.

Betachora, Baleth.

Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Asorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæstinæ vrbem, quam Pharao Rex Ægypti bello aggressus expugnauerat, occisisq; ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuò Rex eam ædificauit, quòd esset natura munita, & ad bella rerumq; nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus, voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuumq; vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum quod est super Syriam, eiusq; regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, causa est hæc, quòd medit cranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atq; hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum sit vt omnes Ægyptiorum Reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quiq; multis annis auum nostrum Abrahamum præcesserit, vsq; ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint, à quodam Rege nomine desumpto: operæprecium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao Regem Ægyptijs sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus alijs discretos, quàm primùm Reges creati fuerint, potestatis eius nomen patria lingua vernaculum assumere. Nam & Alexandrini Reges alijs prius nominibus vocati post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis Rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cum CCCXXX. *Reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Quum enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicau-*

Thadamora, siue Palmira.

Aegyptiorum Reges cur Pharaones dicti.

Ptolemæi.

Cæsares.

Herodotus Aegyptiorum Regũ nomina non recenset.

Nicaulen, nimirum ea de causa, quòd cum soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentarijs reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem nemo Ægyptiorum Regum amplius hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonẽ iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo post dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis cõsentire. Solomon autem Rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsq; ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum, qui per agros distribuerentur, exegit, Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cum tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuiq; opera atq; negotia præscriberent. Quin & classem Rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoque classe munificentia Fromi Regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nautica rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regijs procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurũ illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retrò

An. mũdi 2953. Ante Christum natum 1011.

Nicaule Aegypti & Aethiopiæ Regina ad Solomonem venit. 3. Reg. 10.

Solomon Chananæorum reliquias tributa pendere cogit. 3. Reg. 10.

Hebræorũ libertas, & Chananæorum seruitus.

Solomonis classis.

3. Reg. 10.

ad Regẽ sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæq; Reginã, mulierem sapientiæ studiosam, & cætera quoq; egregiam, Solomonis virtutum ac sapientiæ fama delata, cupiditas eam incesſit coràm hominem visendi: sic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui sæpenumero falsi eo quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo post euanescunt: decreuitq; susceptа longinqua

Aegypti & Aethiopiæ Regina ad Solomonem venit.

An. mũdi 2953. Ante Christum natum 1011.

peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulento paratu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro & varijs aromatibus lapillisq; precioſis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad Regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magisq; etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ædificiorum ordinem, quòd hic quoque ingenium Regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatumq; miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquàm ſcitè omnia adminiſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantaq; cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud Regem ingenuè faſſa eſt, quantopere huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, Rex, quæ auditu percipiuntur cunctantius credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare, ſicut nunc oculis noſtris ſubijciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cum de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuò ſapientia tua fruidatũ eſt. Laudandus Deus qui regionẽ hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te Regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti Regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorumq; precioſiſſimorũ. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodie quoq; ferax eſt noſtra regio, illius Reginæ munificentiæ ferri acceptã oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à Rege recepit, optione etiam illi permiſſa. nihil enim roganti negatum eſt: ſed libentius quã illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem. Atq; ita Ægyptiorum Regina datis ſimul & acceptis ampliſſimis muneribus in patrium ſolum reuertitur. Per idem tempus allatis ex Aurea, ſicut vocant, terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie Rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusq; parte vſus eſt ad inſtrumenta Muſica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos ſolent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat, Sed nemo ſic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæue ad illiciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis eſſe ſimilia. illa enim aſpectu ficulnam materiem referunt, niſi quòd candidiora ſunt & fulgentiora: id quod admonere officij noſtri duximus, ne quis per ignorantiã in his diſcernẽdis fallatur, quandoquidẽ res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadẽ claſsis attulit Regi auri talenta DCLXVI *non annumerato quod priuatim negotiatores mercati ſunt, nec eo quod toparchæ & Reges Arabiæ dono illi miſerunt. Ex eo fecit ducenta ſcuta fuſilia ſingula ſexcentos ſiclos pendẽtia, & trecentos clypeos, quorũ ſinguli trecentas minas penderent: atq; hæc omnia in aula Saltus Libani vocata repoſuit. Sed & pocula ex auro*

Solomon Reginæ ænigmata cũ prudentia explicat.

Aethiopiæ Regina Solomonis ſapientiam ſtupet.

Aethiopiæ Regina Solomonis prudentiam & ſapientiam laudat.

Solomoni Regina ſplendida munera donat.

Solomon Reginæ liberalitatem remunerat.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Ligna pretioſa Solomoni allata.

auro ſolido parauit, & è lapide precioſo, in vſum conuiuij ſingulari arte fabre- An. mũdi 2953. Ante Chriſtum natum 1011.
facta, reliquam q; omnem ſuppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commercijs erat precium. Multa enim nauigia Rex in mari, quod vocatur Tharſicũ, habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iußit, pro quibus exportatis aurũ & argentum Regi referebant, multum q; eboris, & mancipia Æthiopica & ſimias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum abſumebat. Fama ea iam celeberrima per omnes circumquaq; regiones de Solomonis virtutibus ac ſapientia diuagabatur: qua excitati plerig; Reges, quo certiores de iam dictis fierent, viſendi eius cupidine flagrabant, & exquiſita munificentia ſtudioſos eius ſe declarabant. Mittebantur vaſa tàm aurea quàm argentea, & veſtes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusq;, & muli ſubuehendis ſarcinis, qui vel robore vel pulchritudine Regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticijs quadringenti currus accederẽt. Habuit enim prius currus mille, equorum viginti millia. hi quum pulcherrimi fuere, tum ad curſum exercitatiſſimi, vt collati ad cæteros omnes poſt ſe relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera ſtatura, promiſſoq; capillitio conſpicui, & tunicas è ſarrana purpura induti. adhæc ramentis auri capillum quotidie ſpargebant, vt ad ſolarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur. Hi armati & pharetris ſuccincti regium currum ſtipabant, quo ſublimis inuectus, & amictus veſte candida, mane ſolebat vrbem egredi. Aberat ab Hieroſolymis duorũ ſchœnorum ſpacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum ſimul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia & prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & quum eſſet elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermiſit, ſed & harum quot quot Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant, ſilice conſtrauit, tum vt vltro citroq; commeãtibus eſſent faciles, tum ad oſtentandam hac quoque parte principatus ſui magnificentiam. Diſtributis q; oppidatim curribus, & in ſingula certo numero ad alendum præfinito, circa ſe quidem paucos reſeruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hieroſolymis eſſe fecit, quanta fuit ſaxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa viſas, in campis eius adeò multiplicauit, vt moros numero æquarent. Mandauit etiam negotiatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad ſe adducerent, in ſingulas bigas ſexcentarum argenti drachmarum precio conſtituto: quos deinde ad Syriæ Reges & tranſeuphratenſes mittere ſolebat. Quumq; eſſet omnium Regum glorioſiſſimus & pũiſſimus, & opibus ac prudentia omnes ſuperaſſet, qui ante illum rem Hebræorum adminiſtrauerant, deterior factus eſt ante obitum: & à patrijs moribus deſciſcendo, indignum antè geſtis rebus vitæ exitum habuit. Nam inſaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus ſuæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis ſemel Moſis inſtitutis, quæ non niſi gentis eiuſdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipſam rem legiſlator præcauere voluerat, ne per hanc occaſionem peregrinis implicarentur ritibus, néue relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones ſe transferrent. Sed hæc Salomon contempſit, voluptate irrationali vi-

Solomonis naues in itinere triennium abſumebant.

Solomoni plerique Reges exquiſita munera mittunt.

Munera Solomoni allata, eiusq; equipatus.

Hettan.

Viæ circa Hieroſolyma ſilice ſtratæ.

Oppida curruum.

Argenti, Solomonis tempore, copia.

Equi Aegyptiaci.

3. Reg. 11.

Solomõ exteras matrimonio ſibi iungens, ab ijs ſeducitur.

An. mũdi 2964. Ante Chriſtum natum 1000.

An. mũdi 2964 Ante Christum natum 1000.

Etus : ductisq́ uxoribus è principibus virisq́ illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum Regis filia, adeò consuetudine earum est captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assueuit: quamuis iam ante quoq; à præscripto legum discesserat, quando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum post apposuit. Nam neq; illa fas erat facere. Cumq; domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat, discedens ab eius imitatione, idq; bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetijt. Venit itaq; ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clam esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idq; ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei, Deo sic volente, exortus est, cui nomen Aderus, Regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cumq; Joabus copiarum Dauidis imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis, qui per ætatem arma ferre possent, internecione intra semestre deletis, hic etiam tum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum Regem euasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentia illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt Rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinen, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum Regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Joabi morte nuncio, adiuit, rogans vt sibi in patriam reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quâue sua iniuria prouocatus relinquere amicum benè meritum cuperet, etsi non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cum iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non amplius ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo Rege commeatu, in Idumæam reuertitur. & cum non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidijs impositis in officio contineretur, nec liceret impunè res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cum incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ Rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, Rex declaratus, Israëlitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret, Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cum enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Pœna Solomoni immittenda, ob Deos alienos receptos.

Aderus Solomoni infensus.

Aderus in Ægyptũ profugit.

Aderus Pharaonem vt sibi in patriam reuerti permittat, orat.

Aderus in Idumæam reuertitur, inde in Syriam se confert.

Razarus cum Adero hostis Solomonis.

Hieroboamus Solomonem infestat.

cingebat. Eius operis curam tanta solertia gessit, vt Rex, comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Iosephi tribui præficeret. Ad quam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obuiam ei fit Propheta nomine Achia, Siluntе oppido oriundus. Is salutatum eum de via paulum seduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frusta pallio quo ipse amiciebatur, iussit Hieroboamum decem inde sumere, præfatus Deũ hoc iubere. Ille, inquit, scisso imperio Solomonis, eius filio propter promissionem Dauidi factã tribum vnam cum altera ei contigua daturus est: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & dijs earum totum se deuouit. Quare sciens causam propter quam Deus ab illo est alienatus, iustitiam colito, & legum perpetuus custos ac conseruator esto, cum pietatis ac religionis præmiũ maximum tibi sit propositum, nimirum vt tantus euadas, quantum scis Dauidem prius fuisse. His Prophetæ verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cum esset alioqui ambitioso & inquieto ingenio, quam primum in suam prouinciam peruenit, non immemor præsagij Prophetici solicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipsiq; principatum deferret. Cuius conatibus & insidijs cognitis Solomon volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti Regem profugus & præsens periculum euasit, & manendo illic vsque Solomonis obitum regno se Israelitico incolumem seruauit.

An. mũdi 2971. Ante Christum natum 993.

Achia Propheta Hieroboamũ decem tribuum Regem futurũ ostendit.

Hieroboamus in Aegyptũ profugit, vbi vsque ad Solomonis obitũm manet.

CAP. III.

Solomone defuncto, populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.

SOLOMON autem iam admodum senex moritur, exactis regni annis octuaginta, vitæ verò nonaginta quatuor: sepelitur q; Hierosolymis, omnium Regum felicissimus & opulentissimus atque prudentissimus, excepto peccato, ad quod iam senescens à mulieribus est pertractus, de quo & consecutis mox Hebræorũ calamitatibus satis dictum est. Cæterum defuncto Solomone, & succedente in principatum eius filio Roboamo, quem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamum reuocarent. qui cum ad eos in vrbem Sicima venisset, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaq; illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de seruitio remitteret, & patre suo vellet esse mitior. Graui enim illius iugo se pressos fuisse. Sic enim firmius ei fore imperium, si amari mallet quàm metui. Ille post triduum ad postulata responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, quòd sine mora votis eorum non annuisset. Decere enim eius ætatem putabant, procliuem esse ad benè merendũ. nonnihil tamen spei suberat, quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat, quale responsum populo dari oporteat. qui, quum benè ipsi cuperent, & populi naturam probè callerẽt, suaserunt, vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio, ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatũ sit, vt subiecti delectentur Regibus mãsuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tẽpus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria,

Mors Solomonis.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. al. 4.

3. Regum 12.

Populus à Roboamo onerum mitigationem petit.

Seniorum consilium salutare.

An. mũdi 2971. Ante Christum natum 993.

Iuniorum consilium, quod Roboã, seniorum spreto, sequitur.

non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat, vtiliora cernere, autores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quam patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, durius etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus Rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum, post quã tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio, ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamãt, nihil sibi futurum amplius cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater exstruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoq; pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandosq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritusq; ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru, quantum potuit, Hierosolyma properauit. Et Iudæa quidem ac Beniamis tribus communibus suffragijs Regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, cõuentu duarum tribuum sibi subditarum indicto, & delectu CLXXX. *millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per Prophetam intercessisset, admonens nefas esse ciuile bellum mouere, præsertim cum Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum Regis gesta, actum demum res Roboami duarũ tribuum Regis dicemus, serie narrationis ita postulante. Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelã vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremonijs, facilè mutata voluntate, seq; relicto ad priorem regem accedere posset, idq; non dominationi suæ tantum, verum etiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum, quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus. Viri populares, notum vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed vbique nota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas cõfluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt Sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis Sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt etiam*

Israelitæ petitionis suæ repulsam passi à Roboamo deficiunt.

Roboam apostatas vi retracturus a proposito abstinere iubetur.

Regia Ieroboami.

Vitulæ Ieroboami cur factæ.

Ieroboã idololatriæ suasor.

etiam primum ſacerdotem Aaronem creatum eſſe. His verbis populum decepit, autor ei factus patria religionis deſerendæ: quæ cauſa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, poſtremò in captiuitatem abducerentur, ſicut ſuo loco dicetur. Porrò appetente iam ſeptimi menſis feſtiuitate, volens & ipſe apud Bethela eam celebrare, ſicut à duabus tribubus Hieroſolymis celebrabatur, ante vitulam altare poſuit: moxq; aſſumpta Pontificis perſona, cum ſuis ſacerdotibus ad illud aſcendit. Cumq; iam holocautomata in conſpectu totius populi pararet incendere, Deo mittente ſuperuenit à Hieroſolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progreſſus, audiente Rege ad altare ſermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Joſias nomine, is mactabit ſuper te falſos ſacerdotes illius temporis, & impoſtorum ad impietatem populum ſeducentium oſſa ſuper te incendet. Et vt nemini dubium ſit prædictionem hanc non eſſe vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congeſti in humum effundentur. His propheta verbis iritatus Rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: moxq; ſideratum brachium diriguit, vt reducere manum non poſſet, torpente membro, haud ſecus quàm ſi eſſet exanime. Altare quoq; diruptum impoſitas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat. Jbi Rex videns hominem veridicum eſſe ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affecta dextera vigorem priſtinum redderet. quod cum ita factum eſſet, latus recepta ſanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excuſauit Jadon, negans ſe in ea vrbe panem aut vinum ſumpturum. id enim ſibi contra interdictũ Dei non licere. vetitũ etiam ne per eandem viam reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de ſe cœpit eſſe ſolicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicẽ rerum ſuarum exitum augurans. Erat in ea vrbe malus quidam Pſeudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat, ſeductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd eſſet ſenio languidus. cumq; audiſſet à filijs de aduentu propheta à Hieroſolymis & prodigijs per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces ſanam recepiſſet: veritus ne Rex de hoſpite melius quàm de ſe opinaretur, mandauit filijs vt eueſtigio aſinum ſtratum ad iter ſibi expedirent. quibus impigrè iuſſa exſecutis, conſcenſo iumento per veſtigia propheta properabat. quem aſſecutus interquieſcentem ſub quercu patula & vmbroſa, primò ſalutauit: deinde expoſtulauit cum eo quòd non ad ſe diuertiſſet, hoſpitalitate fruiturus. quo referente vetitum ſe à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum ſumeret: certè apud me, inquit, licuit ſumere. nam ego quoq; propheta ſum eiuſdem cuius tu cultor numinis. & nunc ipſius iuſſu venio, te ad nos adducturus, & prandio hoſpitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus & familiari ſermone ſe oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone diſcerpatur, nec in paternum monumentum inferatur. Hæc autem Deo volente, contigiſſe opinor, quò minus apud Hieroboamum Jadonis verba fidem inuenirent, de mendacio ſuſpecti. Nam redeunti Hieroſolymam, leo factus obuiam, detractum de iumento necauit, nihil læſo aſino. imo & illum & propheta cadauer ſeruabat accubans, donec viatores quidam rem viſam pſeudopropheta renunciauerunt. Tum ille filijs in hoc miſsis

An. mũdi 2971. Ante Chriſtum natum 993.

Neglectus cultus diuini omnium malorum cauſa.

3. Reg. 13. Vaticinium contra altare in Bethel.

Miraculo vaticinium confirmatur.

Emortuæ dextræ ſanitas reſtituitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Propheta ad Ieroboamũ miſſus per mendacium reducitur.

Inobedientis prophetæ pœna & ſepultura.

An.mũdi 2971. Ante Christum natum 993.

miſsis corpus eius in vrbem reportauit, inibiq; magnificè ſepelijt, monitis filijs vt ſe quoque poſt mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim eſſe quæcunque ille præcecinisſet, de vrbe illa & altari, & Sacerdotibus ac Pſeudoprophetis. ad ſe autem nullam poſt mortem iniuriam peuenturam, propter communem cum illo ſepulturam confuſo oſſiũ diſcrimine. Poſt iuſta funebria Prophetæ reddita, & iniuncta filijs mandata, cum eſſet vir malus & impius, Hieroboamum

Iadonis Prophetiam Ieroboamo Pſeudopropheta offuſcat.

adit, & quid ita, inquit, iſtius fatui turbatus es ſermonibus? Illo verò de altari & ſua ipſius manu referente, ac verè hominem Dei vatemq; optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem maliciosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuſcare. Aiebat enim præ laſsitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare etiam recentis tum ſtructuræ, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diuinum, nec in vita nec in verbis eius, fuiſſe. His dictis Regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac pijs operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quæreret, quàm quomodo indies

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret. Sed hoc omiſſo, de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes mu-

Roboami vrbes munitæ.

2. Paralip. 11.

nitas & magnas condidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Etame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adoram, Lachis, Azeca, Saram, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſingulisq; ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumento, vino, oleo, cæterisq; commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad

Pij Iſraelitæ redeunt ad Roboamum.

hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt Sacerdotes & Leuitæ, & quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti, patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannide, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factũ eſt, vt Hieroboami regnum integro triennio talibus acceſsionibus creſceret. Qui cum ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia progenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt. & quamuis etiam ex alijs vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò

Roboami vxores & liberi.

ſexaginta. Abiam verò Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusq; fidei theſauros ſuos & munitiſsimas quaſque vrbes credidit. Sed, vt plerunque ſolent mortales fortuna blandiente corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones de-

Regis ad exemplum totus cõponitur orbis.

flexit, factus cõtemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cum principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauentur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebant, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ Reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem egregiè contemnente, ne iuſtitiæ ſtudijs Regem ſuum offenderet.

Suſacus

CAP. IIII.

An.mũdi 2975. Ante Christum natum 989.

Susacus Aegyptiorum Rex captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

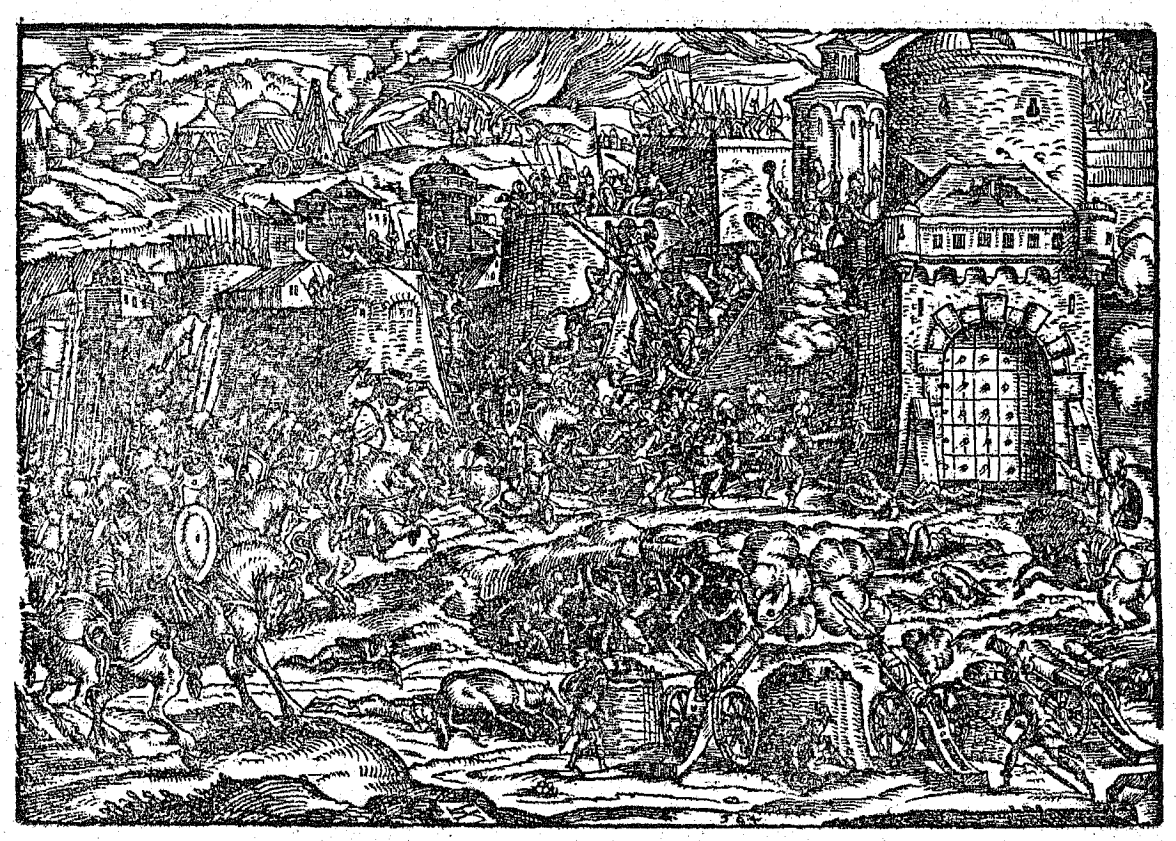

HANC *contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum Regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus* MCC, *equitum* LXM, *peditũ* CCCCM: *eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionem, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis, postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò verò vnà cum suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum non potuit, vt victoriam annueret. Samæas quoque Propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos, qui cultum ipsius priores deseruerant, quamobrem consternati, & videntes nullam salutis spem reliquã, omnes confiteri cœperunt, iure se à Deo propter impietatem ac legũ neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua confitentes, per Prophetã denunciauit, nolle se eos perdere: subditurum tamen Ægyptijs, vt experiantur, vtrum commodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metũ dedente vrbem, conditiones nõ seruauit: sed deprædatus templũ, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon Rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophene Rege acceptas: atq; ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autem huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantum errans, & quòd, peruasis multis alijs gentibus, etiam Palæstinam Syriã subiugarit, hominibus, non expectata vi, deditionem facientibus. Apparet autem satis, quòd nostrã gentem dicere velit ab Ægyptio subactã.*

Aliàs cap. 5. Susacus magnis copijs Iudæam inuadit.

Hierosolyma obsessa.

Samæas Propheta Iudæorum impietatem arguit. 2. Paral. 12.

Samæas populum consolatur.

Hierosolyma & templum deprædatur. 3. Regum 14.

Herodotus de hac expeditione quid scripserit.

H h narrat

An.mũdi 2975. Ante Chriſtum natum 989.

narrat enim hunc columnas reliquiſſe apud eos, qui prius, quàm martem experirentur, deditionẽ feciſſent, in quibus pudenda muliebria inſculpta fuerint. Roboamus autem is fuit Rex noſter, qui vrbem, antequàm oppugnaretur, dedidit. Idem ait Æthiopas quoq; ab Ægyptijs circunciſionẽ viriliũ didiciſſe. Phœnicas enim & Syros Palæſtinos fateri ſe hanc ab Ægyptijs accepiſſe. Conſtat autem, quòd nulli alij circuncidantur in Palæſtina Syriæ præterquã nos. Sed de his quiſq; ſuo arbitratu ſentiat. Poſt Suſaci diſceſſum Roboamus pro ſcutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaq; ſcutarijs & excubitorib. ſuis aſſignauit: & ſine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni ſui tempora elabi paſſus eſt, metu cohibente, eo quòd perpetuum illi eſſet cum Hieroboamo diſſidium. Vixit annos LVII, *ex quibus decem & ſeptem in principatu exegit, vir arrogans ac inſipiens, vt qui propter ſpretum paternorum amicorum conſilium tantam ditionem amiſit. Sepultus eſt Hieroſolymis in Regijs conditorijs. In regnum paternum Abias ſucceſſit, octauum iam ſupra decimum annum Hieroboamo apud decem tribus regnum obtinente.*

Roboamus pro ſcutis & clypeis aureis parem æreorum numerum facit.

Roboamus moritur, eique Abias in regno ſuccedit.

An.mũdi 2988. Ante Chriſtum natum 976.

Hedio & Ruffinus Cap. 17. 3. Regum 14. Ieroboami impietas.

Et quoniam huius Regis exitum diximus, ſupereſt, vt quis Hieroboami finis fuerit conſequenter ſubnectamus. Is nullum neq; modum, neque finem impietatis faciens, ſingulis diebus aras in excelſis lucis exſtruebat, & ſacrificos his è vulgo aſſignabat. Hanc ſuam contumeliam, dignamq; tanta impietate pœnã, nõ multo poſt Deus in caput ipſius atque familiæ vertit. Cumq; filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iuſſit vxorem ſuam, mutato cultu, ſumptoq; priuato habitu, ad Achiam Prophetam proficiſci. eſſe enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipſe olim regnum ſibi deberi cognouiſſet. mandauitq;, vt quaſi peregrina de filio percontaretur, eſſetne præſentem morbum euaſurus. Illa, habitu mutato, ita vt à marito miſſa fuerat, in Siluntem, vbi tum Achias degebat, peruenit. Iamq; aduentante ad illius ædes muliere, cæcutienti præ ſenio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata reſpondendum ſit. Et cum iam foribus eſſet priuatam hoſpitem ſimulans, exclamat, Ingredere Hieroboami cõiux, quid teipſam celas? Deũ certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauitq; quid tecũ loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniã te magnum è paruo & nihili reddidi, & abſciſſo à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fuſiles Deos, quàm me, colere maluiſti: ideò delebo te, & tuum genus, & cadauera veſtra à canibus atq; alitibus deuorabuntur. conſtituam enim Regem ſuper populum meum, qui neminem è Hieroboami genere ſuperſtitem eſt relicturus. Nec populus erit expers vltionis, ſed excidet è terra bona hac, & in tranſeuphratenſes regiones diſpergetur, quia Regis impietatem eſt imitatus, & Deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremonijs. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille à vita exiturus eſt: ſepelieturq; defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus exſtitit. Hoc oraculo mulier territa ſe proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans plangensq; miſera properat propter maritũ, eadem opera filio fatum accelerans, quem non niſi mortuum viſura erat: reuerſaq; domum, illum quidem, ita vt Propheta prædixerat, exanimem reperit, Regi verò cuncta ordine renunciauit.

Ieroboami filio ægrotante, mater ad Achiam Prophetam mittitur.

Pœna Ieroboamo & populo prædicta.

Hiero-

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis exſtirpator, ipſe regnum occupauerit.

An. mũdi 2988. Ante Chriſtum natum 976.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum Regem qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturã ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò, audito aduentu Hieroboami, haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quàm hoſtis ſperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuêre. Vt verò pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo conſtitêre, Abias, occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petijt: Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere. Quòd Dauidi atque eius poſteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: quò magis miror cur, deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte depulſuri. maiorem enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerum, qui finem imponet eius nefarijs facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere, atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis conſilijs ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quàm Deum optimum maximum, legesq́ eius omnium, quæ vnquam fuêre, ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe non ſolum verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, ſed etiamſi re aliquid per ætatem peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis, ſed impietatis veſtræ argumenta ſunt? An fortè multitudo, qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quantumlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia cõtra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quæ profecto penes nos eſt, qui conſtanter in ſeruandis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quem non manus artificis è materia fragili ſculpſerunt, neque ſceleſtus Rex commentus eſt ad imponendum vulgo ignobili, ſed qui conditor eſt omnium, & principium huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quamobrem nunc quoque ſuadeo, vt reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perueniſtis. Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorum conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnemq́ fi-

Aliàs Cap. 6. Ieroboami contra Abiam Iudæ Regem expeditio.

Abias cõtra Ieroboamum exercitũ colligit.

Abiæ ad Hebræos oratio, qua deſertionẽ & impietatem eis exprobrat.

Abias victoria potitur.

An.mũdi 2988. Ante Christum natum 976.

duciam in Deo ponere: illum certè nullis hominum insidijs circumueniri. Ad hanc Regis vocem redditus est militi animus: & inuocata ope numinis, ad Sacerdotum classica ingenti clamore sublato alacritatis indice in hostem irruunt.

Nec defuit cæleste auxilium, quod hostiũ vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim stragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel barbarorum inuenitur commentarijs. Cæsis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes posteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitissimas vi captas diripuerunt, Bethelen cum sua ditione, itemq; Isanam & huic coniunctam ditionem. Post eam cladem Hieroboami vires omninò fractæ fuere, quamdiu Abia fuit superstes. Defunctus enim est, non multò post victoriam, exacto tertio principatus sui anno: sepultusq; est Hierosolymis in maiorum suorum conditorijs, relictis filijs viginti duobus, filiabus sexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIIII. *ei susceptus est. In regnum successit filius Asanus, matre Machæa genitus, quo regnante Israelitarum regio decenni pace potita est. Atque hæc sunt, quæ de rebus Abiæ sunt prodita. Mortuus est deinde etiã Hieroboamus Rex decem tribuum, cum regnasset annis viginti duobus, secundo iam anno regni Asanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus, paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eoq; in principatu bienniũ exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæstinorum vrbem, putabat se eam obsidione posse capere. Interim quidam è domesticis eius amicis Basanes Macheli filius insidijs interceptum occidit, & arrepto regno totam eius stirpem excidit: euenitq; iuxta Prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur à canibus laniati absumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atq; in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & scelerum pœnas exsoluit.*

Mors Abiæ.

3. Reg. 51. Asanus Rex Iudæ. An.mũdi 2991. Ante Christum natum 973.

Ieroboami mors.

Nadabus rex Israelis. An.mũdi 2992 Ante Christum natum 972.

Excisio stirpis Nadabi. Aliàs cap. 7. An.mũdi 2939 Ante Christum natum 971.

Aethio-

CAP. VI.

An. mũdi 2993 Ante Christum natum 971.

Aethiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus.

ASANVS *autem Hierosolymorum Rex vir erat moribus honestißimis praditus, & cœlestis numinis obseruãtißimus, quiq́ nihil vel cogitaret vel faceret nisi pietati ac naturæ legibus consonum. is correxit quicquid erat in suo regno vitiosum, sublatis omnibus exoticis immundicijs. habuitq́ in exercitu lectißimorum virorum scutatorum ac hastatorum ex tribu Judæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica scutatorum & sagittariorum ducenta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum Rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nongenta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsq́ Mareſam, quæ est vrbs ditionis Judæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie, non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinem, exclamauit Deum inuocans, oransq́ vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso Rex alacris cum hoste conflixit, cæsisq́ plurimis, reliquos terga vertentes vsq́ in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cadibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædaq́ abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iamq́ non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam. is postea quam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita, vt cœperant, pergerent, in posterum quoq́ victorias de hoste & vitam fortunatã eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: sequuturumq́ tale tempus, in quo neq́ propheta verax in populo reperiatur, neq́ sacerdos iustitiæ cultor: tuncq́ & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumq́ more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibiipsis non inuiderent. His auditis Rex vnà cum populo gauisi sunt. dederuntq́ operam & publicè & priuatim, vt religio sarta tecta maneret, dimißis à Rege per totam regionem, à quibus hoc negocium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum Regis rebus, reuertor ad Basanem Israëlitarum Regem, qui, Nadabo Hieroboami filio caso, regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio viginti quatuor annis regnauit, sceleratior, magisq́ impius quàm vel Roboamus vel illius filius, afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus prius Hieroboamum, cladibus profligaturum: eò quod Rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrando regno pietatis aut iustitiæ ratione habita, quibus virtutib. nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratißimi*

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 8. Asani pietas. 3. Reg. 15.

Aethiopes arma cõtra Asanum capiunt. 2. Par. 14

An. mũdi 3000 Ante Christum natum 964.

Asani victoria.

Azariæ prophetæ ad populũ adhortatio. 2. Paral. 15.

Religiõ in Israelitico populo renouata.

Basanis impietas.

† Hic

3. Reg. 16. Prophetia contra Basanem Regem.

An. mũdi 3000 Ante Christum natum 964.

Hieroboami factus imitator, omnibus eius vitijs sese contaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquam cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit, vt correctior in posterum & antè actorum pœnitens, placato numine, vitaret exitium: sed velut proposito præmio, si strenuè pergeret, ac si per prophetam ampla spes proposita, non calamitas denunciata esset, seipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantem quadraginta stadijs à Hierosolymis: quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionibus regnum Asani vastarent. Veritus autem eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad Regem Damascenorum legatos cum pecunijs, ambiens eius societatem, & admonens quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: moxq; suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmaen. His auditis Israëlitarum Rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Masspha. Nec postea Basanes bellum instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultusq; est in Arsane oppido. In regnum successit filius Elanus. Hic post alterum regni annum perijt, per insidias casus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

Basanes Ramathonem captam munit. An. mũdi 3006 Ante Christum natum 958.

Asanus Damascenos in Basanem cõcitat.

An. mũdi 3016. Ante Christum natum 948. Aliàs Cap. 9.

Mors Basanis, filij item ei succedentis cædes.

CAP. VII.

Basanis stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.

An. mũdi 3017. Ante Christum natum 947.

Extirpatio stirpis Basanis.

DEINDE ex magistro equitum factus Rex, totam Basanis stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito Regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum degnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eaq; expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectoq; igne simul cum ea se quoq; concremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanum, alijs Amarinum regnare volentibus. Cuius factio quum tandem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet. Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit à Samaro, de quo montem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à prioribus Regibus differebat, nisi quòd illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit, vt alius

Zamares seipsum concremat.

Diuersa populi studia.

Amarinus Rex Israelis.

alius alium tolleret, & cum toto ſuo genere exſtirparentur. Hic Samariæ diem ſuum obijt, ſuccedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ ſint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Iſraëlitarum enim Reges propter impietatem breui tempore alius ab alio cum totis familijs ſublati ſunt. Aſanus verò Hieroſolymorum duarumq; tribuum Rex ob pietatem ac iuſtitiam feliciter Dei fauore viuens, ad extremam peruenit ſenectam, & poſt vnum & quadraginta regni annos, bona morte deceſſit. cui mox Joſaphates ſucceſſit filius, ex Abida matre natus, omnium teſtimonio proauita pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem ſanctiſſimum Regem retulit, quemadmodum paulo poſt dicetur.

An. mũdi 3021. Ante Chriſtum natum 943. Amarinus moritur, eiq; Achabus filius in regno ſuccedit.

An. mũdi 3028. Ante Chriſtum natum 936. Aliàs Cap. 10. Aſanus Rex moritur, cui Ioſaphates filius ſuccedit.

Cæterùm Achabus Iſraëlitarum Rex habitauit Samariæ, vbi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum Regum inſtitutis mutans, niſi ſi quid fortè deteriùs commentus eſt. Omnium enim impietates repræſentauit ac ſcelera, ſed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo conſecratas adorauit, & alias ſuper hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum Regis, cui nomẽ Jezabela: moxq; ab ea domeſticos illius Deos colere didicit. Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoq; impotentis inſaniæ, vt non verita ſit templum Beli Deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam ſacerdotes & falſos vates inſtituit. Quin & ipſe Rex hoc genus hominum frequens circa ſe habere delectabatur, dementia & malitia omnes ante ſe Reges ſuperans. Hunc propheta quidã Deimaximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adijt, dicens eum pranunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus ſit, nec rorem, donec ipſe vates non compareret Additoq; iureiurando quò magis rem confirmaret, ſeceſſit ad tractum auſtralem, vbi ad torrentem quendam degebat, vnde potum haberet. Nam cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui poſtquam ob inopiam imbrium exaruit, iubente Deo profectus eſt Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem ſitum eſt. Illic enim ſe mulierem viduam inuenturum præmonitus fuerat, quæ alimenta ſuppeditaret. Famq; non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & ſignificante Deo hanc fore eius altricem, ſalutatam prius rogauit, vt aquam potabilem afferret: abeuntemq; iam reuocans, & panem portare iuſſit. Jurauit illa, nihil ſibi domi eſſe præter vnicum farinæ pugillum & olei paululum: veniſſeq; ſe eò, vt, collectis lignis, ſibi & filio panem coqueret, quem vbi comediſſent, fame abſumerentur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo, lætiora ſperans: & primum mihi paululum paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, &; quæcunque propheta petierat, fecit: deincepsq; & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopiæ pluuiarum etiam Menander in geſtis Jthobali Tyriorum Regis ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit, ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cum ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt magna vis tonitruum. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tempore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autem illa prophetæ hoſpes,

Impietas Achabi, Iezabela.

3. Reg. 17. Annonæ caritas Iſraelitis prædicta. An. mũdi 3037. Ante Chriſtum natum 927. Eliam coruus cibat

Sareptanæ viduæ, Eliam ſuſcipienti, oleum & farina non defecit.

Menander de famę tempore Eliæ.

An. mũdi 3037. Ante Christum natum 927.

hospes, cum filius eius morbo prævalente exspirasset, eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexisset, ideo mulctatam se filij morte dictitans. Ille consolabundus iubet eam sibi tradere filium, breui recepturam viuum: acceptumq́ mox in proprium cubiculum detulit: quo deposito super suum lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hospitij gratiam altrici relatam extincto ipsius puero: rogabatq́ vt remisso spiritu vitam ei restitueret. Itaq́ Deo genitricem miserante, & prophetæ gratificante, ne videretur infortunium secum in hospitium intulisse, præter omnem expectationem recepit puer spiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum se agnoscere diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde post Dei iussu ad Achabum proficiscitur, indicaturus ei venturam pluuiã. Erat tum fames per totam regionem, & magna rerum ad victum necessariarum penuria, vt non solum hominibus panis deesset, verùm etiam equis cæterisq́ iumentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq́ siccitas. Rex igitur vocato dispensatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iussit vbiq́ fontes & torrentes perquirere, si cubi inueniretur herba ad secandum iumentis pabulum. Cumq́ multum quæsitus propheta Elias nusquam compareret, iussit Obediam quoq́ se sequi. Partitis deinde itineribus, aliam Rex, aliam dispensator viam ingreditur. Erat autem vir pius, & quo tempore Iezabel Regina in prophetas sæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis subterraneis abdiderat, pane & aqua sustentandos. Huic à Rege digresso Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabundo salutatur. Mox propheta mandante vt aduentum suum Regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum, qui te vbiq́ gentium ad necem perquirit? Quis enim locus est, ad quem attracturos te non miserit? Nunc fieri potest, vt dum ego Regem adeo, te Dei spiritus, quo agitaris, alió rapiat: & Rex, te non reperto, frustratus in caput meum sæuiat. Noli esse in meo periculo tàm securus, quum scire possis quàm sim studiosus tui similium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nunc eis in latebris alimenta suggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuens Regem adeat, sacramento interposito se quoque eadem die in eius conspectum venturum. Quo indicio postquam Achabus Eliam adesse didicit, in occursum eius properat: & cum indignatione, Tune es, inquit Hebræorum ille turbator? tu ne sterilitatis huius autor? At ille nihilo blandior, ipsum & eius familiam cum suis externis sacris causam malorum omnium asseuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad se conuocet, simulq́ suos & vxoris vates, quorum numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à Rege ad constitutum locũ confluxerunt. Elias in medio consistit, & quousq́, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum nostrũ verum & solum creditis, hunc & mandata eius sequimini. quòd si non huic, sed externis diuinos honores deberi existimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc respondente, Elias postulat, vt quo certiore argumento vel proprij vel alienorum probetur potentia, solus ipse Dei sui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum struem imposito, sed nullo igne subdito: idem oportere & illos facere, atq́ ita inuocare suos Deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci posse. Quæ sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos, electa

Elias viduæ filio vitam restituit.

3. Reg. 18. Elias ad Achabum venturam pluuiam ei indicaturus, mittitur.

An. mũdi 3040 Ante Christum natum 924. Achabus Eliam quærit.

Obedias centũ Prophetas absconditos sustentat.

Obediam Elias Regi aduentũ suum nunciare iubet.

Achabum Elias impietatis accusat.

Elias populi superstitionem arguit.

electo boue, priores ſacram rem facere, & ſua nominatim inclamare numina. Cumq; ſuis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias altius eos iubet vocem attollere, ſi fortè aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à manè vſq; meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſua corpora incidentibus, cum iam ſua vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificis illis fanaticis iuſſit vulgum propius obſeruare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidibus iuxta numerum tribuum Iſraëliticarum altare ex eis inſtaurauit, foditq; circum illud foſſam benè profundam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victima q; deſuper impoſita, quatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſſit effundi, ita vt foſſa quoq; repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis cœpit inuocare Deum, precariq; vt errantibus iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repentè de cœlo in altare lapſus inſpectante populo, tum victimam tum aquam omnem circumfuſam abſumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viſo

An. mũdi 3040 Ante Chriſtum natum 924.

Eliæ doctrina & officium miraculo confirmatur, victima igni cœlitùs abſumpta.

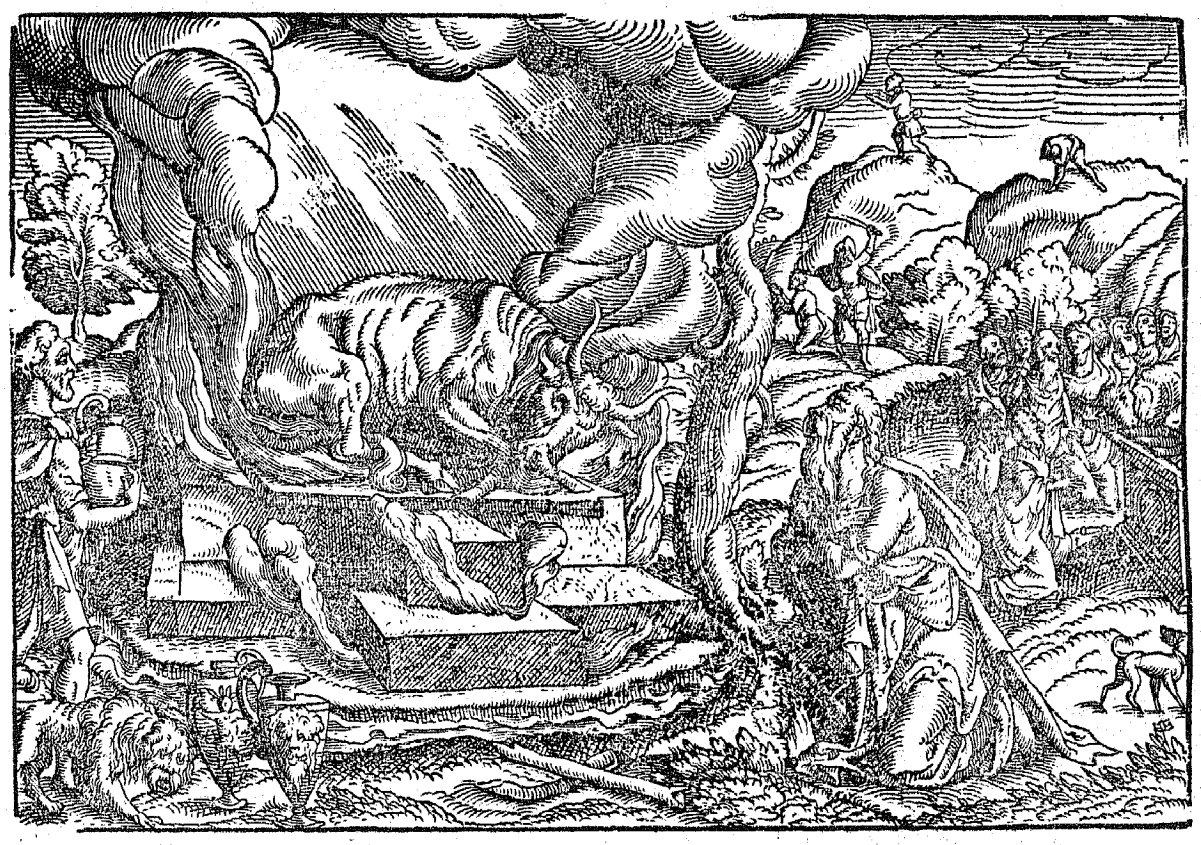

Iſraëlitæ proſtrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximum & ſolum verum confitendo: cæteros nihil aliud eſſe quàm nomina vanis ſtultorum hominum opinionibus conficta: moxq; comprehenſos eorum prophetas interficiunt, Elia ſic iubente: qui & Regem abire ad prandium iuſſit, nec eſſe amplius ſollicitum: breui enim viſurum pluuiam. quo abeunte Elias verticem Carmeli conſcendit, & cum humi deſedisſet, caput genibus applicuit, iuſſitq; famulum aſcenſo quodam ſcopulo ad mare proſpicere, & indicare ſicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non ſemel aſcenſo ſcopulo, ſed nihil ſe videre retulit. Tandem ſeptimo reuerſus ait ſe vidiſſe in aëre neſcio quid nigricans, humano veſtigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubens vt Rex properè in vrbem redeat, prius quàm profuſus imber occupet. Qui poſtquam ad Jeſraëlam vrbem cœpit tendere, ſine mora offuſcato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber ſuperuenit: & propheta correptus numine regium currum vſque Jeſraëlam Azari vrbem currens proſequutus eſt. Jezabela verò

Beli ſacerdotes interfecti.

Elias pluuiam venturam prædicit.

3. Reg. 19.

An. mũdi 3040 Ante Christum natum 924.

Iezabelam Elias fugit.

Achabi vxor, audito prodigio per Eliã patrato, quodq́ prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. At Elias territus fugit in vrbem Bersabe, quæ est in extremis tribus Judæ finibus, Idumææ contermina: relictoq́ ibi famulo ipse in desertum abijt. Cumq́ precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormijt: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum. & cum comedisset collectis ex hoc cibo viribus ad Sinæum vsq́ montem peruenit, in quo Moses à Deo legem accepisse proditur: vbi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem, relicta vrbe, desertum coleret, ait se, occisis externorum Deorum vatibus, persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à Regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuum prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodijt. Ibi & terræ motus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutóque mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem. mandatumq́ mox vt domum reuersus declaret populi Regem Jeum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaëlem: & pro se prophetam Elisæum constituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu Regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum aratum cum quibusdam alijs impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniecit: qui eueſtigio prophetare occepit, relictisque bobus, sectator Eliæ factus est. Rogauit tamen vt prius sibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato, illum sequutus est, individuus posthac minister ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita se habuerunt.

Cura Dei pro suis.

Eliam Deus in deserto alloquitur.

Ieus Rex Israelis.

Elisæi vocatio.

Hodio & Russinus Cap. 14. al. 11. 3 Reg. 21. Historia Nabuthi ob prædiũ Achabo denegatum lapidati.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regijs fundis contiguum, sæpè rogatus ab Achabo, vt ei quantolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut si mallet vnum aliquod è regijs pro eo sibi eligeret: negauit se id facturum. gratius enim sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare voluit, nec cibum sumere. Iezabela verò scitante, quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam aquè ac prandium fastidiat, quàm rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Usum se apud eum comi sermone, & infra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retulisse. Mulier contrà hortatur, vt magno sit animo, & mœrore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Moxq́ literas Achabi nomine scriptas, mittit ad Israelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur, indicto ieiunio, concionem aduocare, & in ea primum locum Nabutho propter illustre genus attribuere. Deinde subornatis tribus viris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiæ populo lapidandum obijcere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt Regina scripserat factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac Regi feciſſe conuicium, à populo est saxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum est, Regem accedit, suadetq́ vt sine suo sumptu

vinetorum

vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium eueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt Regi in eo rure occurrat, rogetq; quid ita, occiſo verò domino, eius prædij hæreditatem iniuſtè ſibi vſurpet. Quem vbi ad ſe venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, eo loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & Regis & Reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubijt, & indutus ſaccum, nudisq; pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denunciat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

An. mũdi 3040 Ante Chriſtum natum 924.

Elias Achabo & Iezabelę vindictam diuinam prædicit.

Achabi pœnitentia.

CAP. VIII.

Adadus Damaſci & Syriæ Rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur.

DVM HÆC circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damaſci Rex, contractis è toto regno ſuo copijs, aſcitisq; vltra Euphratem triginta duobus ſocijs Regibus, contra Achabum duxit. qui intelligens ſe imparem eius copijs à congreſſu quidem abſtinuit, ſed coactis ex agris in vrbes munitiſſimas omnibus, ipſe manſit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmiſſimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obſeſſam vrbem oppugnare cœpit. miſſoq; caduceatore ad Achabum, petijt vt ſibi liceat legatos ad eum mittere, propoſituros quidnam peteret: quo impetrato quum veniſſent legati, ita vt illis mandatũ erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores eſſe Adadi. quod ſi ipſe quoq; fateatur, & permittat ei quicquid libuerit ex his ſumere, abducto exercitu Regem obſidionem ſoluturum. Achabus verò iubet legatos Regi ſuo renunciare, & ipſum & ſuos omnes facultatesq; vniuerſas in poteſtate illius fore. Poſt hanc legationem rurſum aliam Syrus miſit, poſtulans vt quandoquidem ipſius confeßione omnia ſua eſſent, admitteret craſtina luce mittendos in hoc famulos, eisq; liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos ſcrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, ſibi haberet. Achabus latus ſecunda legatione Syri, aduocata concione, dicit ſe libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos ſuos omnesq; facultates proprias fuiſſe traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petijſſe. Nunc verò miſiſſe eum famulos qui omnium ædes ſcrutentur, & nihil in eis quod ſit pulcherrimum relinquant, nimirum belli anſam quærentem: vt quandoquidem ſciat propter amorem ciuium paratum rebus ſuis non parcere, occaſionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum ſe tamen, quicquid ipſis viſum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum eſſe cum ſuis mandatis inſolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc reſponſum referendum dedit, quòd primis poſtulatis nunc quoq; conſentiat ſecuritatis ciuium gratia, poſteriora non admittat. atq; ita eos dimiſit. Hoc reſponſo commotus ad iram Adadus, tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum eſſe fiducia mœnium, ſe verò parem

3. Reg. 20. Bellum Adadi contra Achabum.

Legatio Syri ad Achabum.

Reſponſum Syris legatis datum.

An. mũdi 3040 Ante Christum natum 924.

illis aggerem excitaturum, ſi vel pugillum terræ ſinguli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò reſpondente, inter armatos non verbis ſed factis decernendum, legati reuerſi cœnanti tum fortè cum triginta ſocijs Regibus reſponſa referunt. Ille eueſtigio mandat circumuallari vrbem & aggerem erigi, & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à deſperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam ſuperueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum ſe victoriam de tam multis hoſtium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria continget: per filios, inquit, principum, ſed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filijs, qui triginta duo erant ſupra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum ſe dediſſet, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id poſtquam ei per ſpeculatorem eſt ſignificatum, mittit quoſdam eis obuiàm cum his mandatis, vt ſiue pacati veniant ſiue pugnatum, vinctos ad ſe pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congreſſi cum excubijs, multis occiſis reliquos vſque ad caſtra perſequuti ſunt. Quod vbi ſuccedere Iſraëlitarum Rex animaduertit, vniuerſum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant. nihil tale expectantes. quo factum eſt vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt, relicta in caſtris armatura, fugerent, & Rex ipſe præceleri equo vix euaſerit. Achabus verò longo ſpatio Syros perſequutus eſt, cædendo quotquot aſſequi datum eſt. Direptis deinde opulentis caſtris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuerſus eſt. Cæterùm propheta monente vt in ſequentem etiam annum paratus ſit, & exercitum in promptu habeat, reuerſurum enim Syrum iterum, Rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus ſeruatus è

Fiducia Adadi in milite.

Iſraelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur.

Victoria Achabi à Syris reportata.

Secunda Adadi in Iſraelitas expeditio & ſtrages.

clade cum reliquijs exercitus, aduocatis amicis conſultabat, quomodo cum Iſraelitis bellum gerere debeat. Illi ſuaſerunt non eſſe poſthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideò ſe nunc ab eis victos.

uictos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt, vt, dimissis Regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumq; in sua ditione, tam equitum quàm peditum, conscriberet. Placuit Regi consilium, deditq; operam, vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset prope oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde Propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contrà, quam opinabatur, sentiret, Deum Israelitarum non minus potentem in campis, quàm in montibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò, quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit. Nec mora collatis signis acriter vtrinque pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruum, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus, qui & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia: in prælio verò centũ millia hostium ceciderunt. Adadus aliquot fidissimis famulis comitatus in quandam subterraneam cellam se abdidit. quibus clementiam Israelitici Regis prædicantibus, & spem veniæ facientibus, si consueto supplicũ habitu ad eum mitterentur, permissi sunt hoc facere. Illi induti saccos, & restibus capita redimiti, qui tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantum gratiam petere Adadum significant, deditticium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, quòd è pugna euasisset, fratrisq; loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli accepta Sacramenti fide nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum sublimis curru vehebatur. Et quum adorasset. Achabus porrecta dextra in currum eum sustulit, exceptumq; osculo iussit esse bono animo, & nihil se indignum timere. Adadus, actis gratijs, quàm longa sibi vita daretur, memorem se fore huius beneficij professus est, redditurumq; Israelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in suum regnum remissus est. Post talem Syrorum contra Israelitas expeditionis exitum Propheta quidam, nomine Micheas, accessit ad quendam Israelitam, iussitq; eum vt vulnus sibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incursu perituru. Quod quum ita euenisset, alterum Propheta adijt, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad Regem, dicens se commilitonem eius esse, & à tribuno captiuum quendam asseruandum accepisse: quo fuga elapso, periclitari se nunc, ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus sit, si captiuus effugeret. Respondente verò Achabo merito id passurum, soluto capite agnoscendum se Micheas præbuit. Hac autem arte vsus est, quò maiorem vim verbis suis adderet. Ait enim Deum in Regem animaduersurum, quòd Adadum hominem impiũ &

An. mũdi 3041. Ante Christum natum 923.

Achabus in gratiam recepto Adado, fœdus cum eo facit.

Achabus ob dimissum ab ipso Adadum taxatur.

An.mũdi 3040 Ante Christum natum 924.

contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate Prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem conijci, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

Præmium piorum doctorum.

CAP. IX.

De Ioſaphato Rege Hieroſolymorum.

Pietas Ioſaphati. 3. Paral. 17.

ACTENVS de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum Regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidijs per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephramitica de Hieroboamo decem tribuum Rege ceperat. Hic Rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam, vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt, vt & ipſi à circumquaq; vicinis Regibus multus honos haberetur, id quod miſſis ad eum muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ Regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis Principibus & Sacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moſis earumq; obſeruantiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc Regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Paleſtinæ etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, paremq; hædorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis benè inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Judæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Joannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octuaginta ſcutatorum millia, abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Joramo Achabi decem tribuum Regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quæ ſuum Regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatusq; eſt ab Achabo, vt contra Syrorum Regem arma cum eo iungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in Regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Joſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copijs, progreſſi extra mœnia duo Reges, & ſedentes in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat, ſi qui Prophetæ eſſent, accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

Pax tempore Ioſaphati.

Ioſaphati exercitus.

Ioſaphati cum Achabo in Syros expeditio. 3. Regum 22.

An.mũdi 3047 Ante Christum natum 917.

Achabus

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitis in prœlio victus occiditur.

An. mũdi 3047
Ante Christum natum 917.

ACHABVS verò accitis suis Prophetis numero quadringentis iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit Regi bellũ contra Adadũ mouenti victoriam & vrbis dominiũ, propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis verò bellum suadentibus: vincendũ enim Syrum, & in potestatem venturũ, quemadmodũ antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falsi vates essent: percontatusq; est Achabum, num quem alium præterea Prophetam habeat, vt certius etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum prædicat, foreq; vt ipse à Syrorum Rege occisus pereat: & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum, eum vocari Michæam Jemblęæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci, missus cubicularius Prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes Prophetas victoriam Regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere, contra quàm Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de Rege cognouerit. Vbi verò ad Regem peruenit, adiuratus, vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quàm greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus, Nonne, inquit, modo tibi dixi quàm malè mihi velit iste. Michæa verò constãter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere, illum verò spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cadendum sit, Rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri eum prædicere. argumẽto esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Jezraelem in Nabuthi suburbano lambendum à canibus Regis sanguinem, quemadmodũ lambuissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. Perspicuum igitur esse istum mentiri qui longè præstantiori Prophetæ nõ vereatur contrarium dicere, quòd periturus sit Rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, àme in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum Prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quod hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cumq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non amplius dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm veris Prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandam cornibus vniuersam Syriam. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias è cella in cellam fugiat latebras quæritans ne luat pœnas vaniloquij, iratus Rex, iubet eum apud Achamonem magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquam ei præberi. Atque ita duo Reges versus Ramatham cum copijs profecti sunt. quo audito Rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter Reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus verò sumpto

Pseudoprophetæ placentia prædicunt.

Michæas verus Propheta.

Hedio & Ruffinus cap. 15. 3. Reg. 22. aliàs 12.

Achabus & Iosaphatus in Syros mouent.

An.mũdi 3040. Ante Christum natum 924.

ro sumpto Achabi cultu staret in acie, quo facilius Michææ vaticiniũ eluderẽt. sed inuenit eum fatum etiã sine insignibus. Adadus enim mãdauit per tribunos militi. vt neminem aliũ occiderent, sed solũ Regem *Israelitarũ. Syri verò primo*

congressu videntes Iosaphatũ stantem ante aciem, rati esse Achabũ impetu facto eum circumuenerũt: sed postquã è propinquo cognouerunt esse aliũ, omnes se retro receperunt. à mane autem vsq; ad vesperã pugnantes & vincentes occidebãt neminem, sicut eis mandatũ fuerat, solum Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tandem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, Regem *per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigã iussit currũ extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cumq; vehementer cruciaretur, perstitit tamẽ in curru vsq; ad solis occubitũ, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiens interijt. iamq; appetente nocte Syri se in castra recipiũt: & quam primum per caduceatorem de Achabi morte cognitũ est, solutis castris domum quisq; reuertitur. Cadauer* Regis *Samariã relatum, illic sepulturæ traditur. & cum currus regius cruore fœdatus ad Iezaræ fontem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabãtur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusq; Prophetæ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisq; semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiã loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animũ, quod insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tam diu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidãt. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænunciantibus cladem non crederet, & à Prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum* Ochozias *filius succedit.*

Achabus in prælio vulneratus moritur.

Achabi cruorem canes iuxta Eliæ prædictionem lambũt.

Prophetarum oracula veneranda

Fati necessitas insuperabilis.

FL A-

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER NONVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI IX. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos ſuperat.
II. Ioramus Hieroſolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.
III. Exercitus Iorami deletur ab hoſtibus, & filij perimuntur, vnico excepto, poſtremò ipſe miſera morte tollitur.
IIII. Damaſcenorum Rex Iſraelitarum Regem bello impetit.
V. Ioramus à Ieu magiſtro equitum, cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanus Rex Ochozias.
VI. Ieus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum vſque quartam generationem eius progenies.
VII. Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum cæſa Pontifex Ochoziæ filium Regem conſtituit.
VIII. Aſaelis Damaſcenorum Regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones.
IX. Amaſias Rex Hieroſolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.
X. Amaſiæ victoria de Iſraelitis & Ioa Rege eorum reportata.
XI. Quomodo Ozias vicinas gentes ſubegerit.
XII. Rabe Damaſcenorum Rege Hieroſolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus eſt Aſſyriorum Regem in Damaſcenos immittere.
XIII. Aſſyriorum Rex vi expugnata Damaſco, & occiſo Rege, populũ traducit in Mediã, alijs gentibus Damaſcum in coloniam deductis.
XIIII. Salmanaſar capto Iſraelitarum Rege, & decem tribubus tranſlatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos ſuperat.

An. mũdi 3048, Ante Chriſtum natum 916.

IOSAPHATO *autem Regi poſt ſuppetias contra Adadum Achabo latas Hieroſolyma reuertenti Propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & ſcelerato arma coniunxiſſet. Deum enim indignè tuliſſe hanc ſocietatem: ſeruaſſe tamen eum propter ſuam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Poſt eam admonitionem Rex ſupplicationibus & ſacrificijs Deo conciliato, vniuerſam ſuam ditionem perluſtrauit, populum leges diuinitus per Moſem traditas, & cultum pietatis docendo: conſtitutisq; oppidatim magiſtratibus, hortatus eſt eos, vt ſolius iuſtitiæ reſpectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibusq; quod æquum eſt redderent, ſcientes quòd etiã occulta Deus inſpiciat. Hæc cum per ſingulas duarum tribuum vrbes docuiſſet, Hieroſolyma reuerſus hic quoque iudices à Sacerdotum ac Leuitarum ordine & è primatibus optauit, & hos prius monitos, vt iuſtè & accuratè iura populo redderent. Quòd ſi grauiores controuerſiæ deferrentur ad eos ex alijs cognatis vrbibus, de horum negocijs maiore etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis ſeruantem eſſe deceat, in qua & templum ſimul habe-*

4. Regum 3. 2. Paral. 19. 20. Ioſapharũ Ieus Propheta, quod Achabo auxilium tulerat, reprehendit.

Ioſaphatus cultũ verum renouat.

Ioſaphatus magiſtratus & Iudices conſtituit.

An. mũdi 3048. Ante Christum natum 916.

retur & regia. eis ſummos magiſtratus ex amicorum numero præpoſuit, Amaſiam Sacerdotem, & ex Iudæ tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabitæ

Moabitæ & Ammanitæ Ioſaphato bellũ inferunt.

& Ammanitæ cum Arabum auxilijs bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadijs à Hieroſolymis diſsitam, cuius ager egregia palmeta fert & balſamum. Ioſaphatus autem cum audiſſet hoſtes ſuperato lacu in Regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum verſus Deum inuocat, vt tantum vi-

Precatio Ioſaphati in templo Hieroſolymitano pro victoria obtinenda.

rium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id exſtructum à maioribus, vt quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coràm numen præſens inuocet, diuinaq; ope adiutus inuaſores ſuos malè mulctatos arceat, volentes quæ ſemel diuina munificentia contigere, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Iaziel quidam Propheta exortus è media concione exclamat, Deum

Iaziel Propheta populo victoriam pollicetur.

preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit vt in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoſte conſligant, ſed pugnantem tantum pro ſe Deum quieti ipſi ſpectatores conſiderent. Poſt hoc oraculum Rex & totus populus proſtrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos accinebant. Diluculo

Arma quibus Ioſaphatus victoriam parauit.

verò progreſſus Rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni Prophetiæ, & non ſtruendam quidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos Sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendasq; Deo gratias non aliter quàm liberata iam ab hoſte patria. Placuit omnibus Regis conſilium, idq; mox etiam exſequuti ſunt. Deus verò terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſocijs,

Ammanitæ & cõfœderati ſeipſos inuicem trucidant.

ita vt alij in alios ruentes hoſtiliter in ſe inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Ioſaphatus verò proſpiciens in vallem in qua caſtra hoſtium fuerant, quum totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera:

Ammanitarum ſpolia.

tantaq; fuit multitudo, vt agrè per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto poſtea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cum

Laus & nomen Ioſaphati apud quoſcunque.

exercitu Rex Hieroſolyma, per aliquot dies in ſacrificijs occupatus fuit ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam Regi ſanctitatis ac pietatis opinionem conciliauit, vt res eius ſub diuini numinis tutela eſſe pro comperto crederent: manſitq; vſque extremum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragijs, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum eſt, vt hac cura vacauerit in poſterum. Atque hactenus de Ioſaphato. Achabi verò filius Ocho-

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Ochozias Achabi filius Rex Iſraelitarũ. 4. Regum 1.

zias regnauit apud Iſraelitas & Regiam Samariam, vir peſsimus, & vtrique

parenti

parenti omnino similis, & Hieroboami primi Israelitarum seductoris æmulus. Eius regni anno secundo Moabitarum Rex *defecit, & tributa, quæ patri eius solitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autem vt Ochozias de solario domus suæ descendens per gradus prolaberetur, morbóq; ex hoc casu contracto, Accaronem ad Myiodis (id Deo nomen erat) oraculum scitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ Prophetæ mandauit, vt nuncijs ab eo missis occurrens percontaretur, an Israelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem* Rex *ad alienum mitteret de salute interrogaturos: iuberetq; eos reuerti, & Regi dicere, eum non reualiturum. Quod quum Elias fecisset, nuncij his auditis confestim ad* Regem *reuersi sunt. Quo demirante celeritatem reditus, & causam quærente, aiunt sibi occurrisse virum quendam, & vetuisse vlterius progredi: iussisseq; renunciarent suo* Regi *Israelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet.* Rege *verò iubente, vt sibi figuram hominis illius designarent, dicebant hominem esse hispidum & cingulo coriaceo præcinctũ. Qui cum intellexisset Eliam per hæc descriptum à nuntijs, misit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice descendere iussit, & ad* Regem *venire. In hoc enim se missum, vt ni sponte sua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus se prodigium editurum, quo verus Propheta nosceretur, & igne ad suas preces cælitus misso, ipsum vnà cum militibus conflagraturum, malum hoc eis imprecatus est: moxq; candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad* Regem *perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipse cum Propheta minatus vim esset, ni volens sequeretur, & hunc ad preces eius ignis absumpsit quemadmodum alterum. Quo cognito* Rex *misit tertiũ. Is quòd esset cordatus & mansuetis moribus, postquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè eum salutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt Regis mandato paream, inuitus ad te venio, sicut & illi qui ante me venerunt. Misertus igitur mei & horum militum volens ac libens descende, nosq; ad Regem sequere. Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad* Regem, *afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & adeum, qui Accaronitis colitur, de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturũ. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita, vt Elias prædixit, decedens, quòd liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cum alijs vitijs, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionibus dedidit, vir alioqui non ignauus, & ad res gerendas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominibus exemptus est, nec in hodiernum vsq; mortalium quisquam scire potuit quisnam fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia & Enocho, qui fuit ante vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterum Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum* Regi *Misæ bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum*

An. mũdi 3048. Ante Christum natum 916.

Ochozias grauiter prolapsus decumbit, oraculum consulit, & ab Elia reprehenditur.

Forma & habitus Eliæ Prophetæ.

Ochoziæ milites, Eliæ attrahendi causa missi ab igne consumuntur.

An. mũdi 3049 Ante Christum natum 915.

Ochozias absque liberis decedens, Ioramo fratri succedenti locum facit.

Elias sicut Enochus ex hominibus exemptus.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. 4. Reg. 3. Elisæus.

Ioramus à Moabitarum Rege auxilium petit.

An. mũdi 3049
Ante Christum
natum 915.

contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam Regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturũ. Ioramus vbi renunciatũ est ei de talibus auxi-

lijs, venit Hierosolyma, & splendidè ab eius loci Rege exceptus, cum de communi sententia visum esset per Idumæa deserta, quà minimè hostis expectaret, iter facere, cum alijs duobus Regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum Rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantam iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, quanam sua culpa tres Reges sine prælio in Moabitarum Regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitq́, perquiri numquis in exercitu Propheta adesset, per quem, quid faciendum, Deus posset consuli: & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres Reges ad illum vadũt: quumq́, ad illius tabernaculum veniissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabãt quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris Prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: Rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pij. Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit Reges in alueo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletũ aquis, ita vt militi & iumentis abunde potu suppetente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solum, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto Propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus qui in Idumæã triũ dierũ itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset

Aquarũ in Hebræorum exercitu penuria.

Elisæum Reges consulunt.

Elisæus pluuiã venturam & victoriam prædicit.

adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres Reges *contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne clàm in ditionem suam impetum facerent, qui videntes exoriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineã, quòd eo tempore maximè aqua radijs icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione* Regem *suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra permitteret. quo impetrato, ruẽtes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed valdè eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndiq; hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasq; arbores exciderunt, fontesq; aquarum obturauerunt, mœnibus vbiq; solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. Seniorem enim filium, qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante, holocaustoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione, domum quisq; suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionẽ pacatus quidẽ, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultusq; est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.*

An. mũdi 3049 Ante Christum natum 915.

Mira hostium execatio, per fluentis vmbram facta.

Hebræorum contra Moabitas victoria.

Moabitarum Rex filium proprium sacrificat.

Iosaphati mors.

CAP. II.

Ioramus Hierosolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.

Filiis, quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israëlitarum Rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariã reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæprecium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adijt, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione, qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribusq; cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus ad prophetam reuersa rem totam illi retulit. Ille consuluit, vt, diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei precio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est. Idem Ioramum per

An. mũdi 3050. Ante Christum natum 954. Ioramus Iosaphati filius, Rex Hierosolymorum.

4. Reg 4.

Elisæus viduã vt ex olei fidelia plurima vasa adimpleat, iubet.

An. mũdi 3050. Ante Christum natum 914.

nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est, vt ille prænonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidijs indignatus est, ratus à suis detectas:

Ioramum Elisæus vt Syrorum insidias caueat, admonet. 4. Reg. 6.

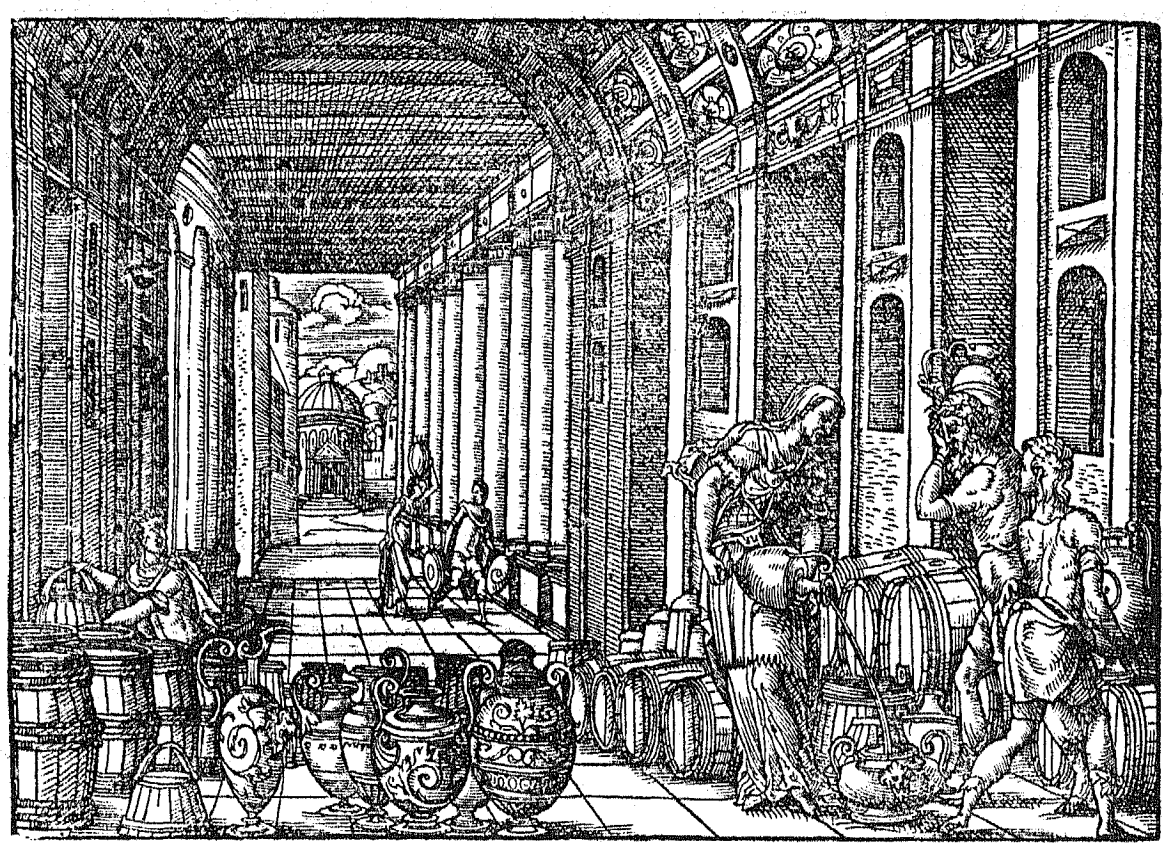

& vocatis domesticis per conuicium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodatq; vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quanam vrbe Elisæus habitet: renunciatumq; est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ recognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio: rogauitq; Deum, vt ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita vt animatus his suppetijs nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostium, caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant- & impetrato hoc quoq; dedit se in medium illorum, interrogans quem quærerent. quibus respondentibus, Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad vrbem, in qua ille esset, ipsum sequerentur. atq; ita, vt qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Joramum Regem iussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt purgatis hostium oculis, caliginem illam tolleret. at illi recepta oculorum acie conclusos se animaduertunt in medijs hostibus. cumq; attoniti & inopes consilij hærerent in tam prodigioso negocio, Rege quærente ex propheta, an iaculis

Eliseus Dothaim hostibus cingitur.

Angelus circa Elisæũ prophetam.

Syros obcæcatos Elisæus in Samariam ducit, eoq; suadente, Ioramus liberaliter ac splendidè eos tractatos, remittit.

eos

eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse productos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaq; Joramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad Regem eorum Adadum remisit. Illi reuersi omnia, quæ eis contigêre, suo Regi renũciant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simulq; vatis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum Regem clam molitus est: sed decreuit aperto marte rem gerere potentiorem se ratus & numerosioris exercitus dominum: comparatisq; ingentibus copijs, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se continuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Joramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octuaginta denarijs argenteis caput asini, & quinq; denarijs Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihilq; magis verebatur Rex, quàm ne quis fame adactus & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies ipse obibat mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbem clam admitteretur, & singulari diligẽtia huiusmodi occasiones adimens. Cumq; mulier quædam exclamasset, Miserere domine: putans eam aliquid cibi petere, commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartire possit aliquid. illa verò dicente, nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait, se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remediũ iugulatis infantibus (nam vtriq; erat filiolus) vnum atq; alterum diem cibo se alerent. Se prius suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cœlesti numine impetrare subsidium: confestimq; mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæũ verò Regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Joramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nũc aduentũ eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim Rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt, hominẽ venientem excludunt: moxq; Ioramus ad se reuersus & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cœpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus despiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum Rex ad se venerat, futuram magnã rerum ad victum necessariarum abundantiã, ita vt publicè in foro vno siclo veniret satũ similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis Rex cum suo comitatu supra modũ exhilaratus est, propter expertã toties prædictionũ fidem tum quoq; nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans. amicus autem quidã regius, tertiæ copiarum eius parti

An. mũdi 3050. Ante Christum natum 914.

Hedio & Ruffinus Cap 4.

Samaria à Syris obsessa.

Fames in Samaria tanta, vt mulier mulieri filiũm comederet.

Ioramus Eliſæo mortem minatur. 3. Reg. 7.

An. mũdi 3055. Ante Christum natum 909.

parti præpositus, cui tum Rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis, mihi fit verisimile. Tum propheta, Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoq; quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter sæuientem famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sæuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerẽt. Hæc sententia postquam comprobata est, noctu eunt ad castra hostium. Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt, crescente magis ac magis suspicione, consternati è totis castris ad Regem suum concurrerent, dicentes adesse Reges à Joramo conductos, Regem Ægypti & Regem insularum. iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictis q; intra castra & equis & iumentis & diuitijs maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressiq; vlterius & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt prius: idq; quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regijs idem renunciant. Rex cognito negocio amicorum & ducum consiliũ aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu, simulato abitu, Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra, quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cassis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neq; temerè credita fuga hostium procurrendo periculo se obijciant. Hoc consiliũ quidam laudauit vt prudens: addiditq; sibi videri mittendos duos equites qui omnia Jordanem vsq; explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id Regi placuit, & eu estigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquasq; sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis Rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atq; hordei numerum, quantum nec in somnis sperare poterãt, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei siclo emerentur, & eodem precio satum simila, iuxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Jtalicum & dimidium

4. Reg. 7.

Fuga hostiũ ob terrorem à Deo immissum.

Leprosi Samaritanis hostium castra deserta esse, significant.

Exploratores.

Castra hostium à Samaritanis diripiũtur.

Veritas oraculorum Dei.

midium. ſolus autem hac copia nõ eſt adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ, conſtitutus enim ad portam à Rege, vt cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne ſe inuicem conculcando obtererent, ipſe hoc paſſus eſt: atq; ita interijt, quemadmodum Eliſæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damaſcum reuerſus incolumis, vbi cognouit diuinitus immiſſo terrore ſe vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuiſſe quod de aduentu hoſtium crediderant, ratus omninò aduerſum ſe

An. mũdi 3055. Ante Chriſtum natum 909. Incredulitatis pœna.

4. Reg. 8.

habere numen per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumq; per idem tempus Eliſæus Damaſcum inuiſeret, hoc cognito fidiſſimum è familiaribus ſuis Azaëlem honoris cauſa ei miſit obuiam, non ſine muneribus, ſcitaturum quiſnam futurus eſſet morbi exitus, & num euaſurus eſſet hoc periculum. Azael aſſumptis XL. *camelis quicquid optimum ager Damaſcenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos impoſuit: & obuiàm factus Eliſæo, reuerenter eum ſalutat, dicens ſe ab Adado Rege miſſum, vt offerret ei munera, & de morbo conſuleret, num quod leuamen ſperare debeat. propheta nuncio nihil mali renunciare iuſſo, tantum moriturum Regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Eliſæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, proſpiciens quanta mala paſſurus eſſet ſuus populus poſt Adadi obitum. Azaële deinde rogante cauſam triſtitiæ, fleo, inquit, quòd me Iſraëlitarum miſereat, tam multis à te afficientur cladibus. nam optimos ex eis interficies, & munitiſſimas eorum vrbes incendes, & infantes ad ſaxa allides, & diſſecabis prægnantes mulieres. Azaële verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait ſibi diuinitus ſignificatum, quòd ipſe regnaturus ſit in Syria. Itaq; Azaël reuerſus ad ſuum dominum, melius eum habiturum nunciat: & ſequenti die reti vuido in eum iniecto, præfocati à ſe regiam occupat, vir aliquin ſtrenuus, & gratioſus apud Syrorum ac Damaſcenorum multitudinem: quo factum eſt, vt vſq; in præſens tempus, tam Adadus quàm Azaël eius ſucceſſor diuinis apud Syros colantur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis exſtructis*

Eliſæus ab Adado ægrotante conſulitur.

Vaticinium de Adadi morte, & regno Azaeli tradendo.

An. mũdi 3057. Ante Christum natum 907.

Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint, eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondũ centum supra mille anni ab eorũ ætate interceſſerint. Cæterùm Ioramus Israelitarũ Rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere. Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem vt dixi nomine censebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis Regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum didicit. Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Joramus tamen indies nouis superstitionibus iritare eum, & populi religionem deprauare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso Rege suo qui Josaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium imposito: quam iniuriam vlturus Joramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: &, exustis vicis finitimis, non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quod plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfeciſſet. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum Regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoq; lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Hedio & Russinus Cap. 5. 4. Reg. 8.

Ioramo impietas.

Idumæorum apostasia.

2. Paral. 21. Iorami scelera ab Elia per literas accusantur.

CAP. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

Arabum contra Ioramum expeditio. 2. Paral. 21.

An. mũdi 3060 Ante Christum natum 904.

NEC multo post exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum alijs barbaris Jorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochoziæ nomine. post hanc publicam calamitatem & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

Mors Iorami.

Damasce-

CAP. IIII.

Damascenorum Rex Israelitarum Regem bello impetit.

An. mũdi 3060 Ante Christum natum 904. Hedio & Ruffinus Cap. 6.

ISRAELITARVM *autem Rex Joramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro nõ lethaliter, in Azaram vrbam se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramatha toto exercitu, cui Ieum Amasis filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vno è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum Regem appellaret, diceretq; se autoritate diuina Regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam alijs, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatã vrbem peruenit, offendit Jeum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedensq; ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cum surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptũ oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te Regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Jezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum prius Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiere funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atq; hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Jeus autem statim in consessum ducum redijt. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset is iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisq; ducum detraxit sibi pallium, quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum nouum Regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Jezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Joramus curabat vulnus quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Veneratq; eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum Rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se haberet vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum quòd bona fide regnum sibi detulerint.*

4. Reg. 9.

Iorami expeditio in Ramatham.

Ieus in Regem vngitur, Deo sic mandante.

CAP. V.

Ioramus à Ieu magistro equitum, cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus Rex Ochozias.

MILITES *verò lætiimperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Joramum, illis insciis, peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iezraelam sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à Rege constitutus, vt venientes in vrbẽ obseruet, vbi vidit Jeum cum turmis aduehi, renunciauit Ioramo aduentare agmen equitum. ille eueſtigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. Regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum; & vt sequatur se cum*

Iorami cædes.

An.mũdi 3060 AnteChriſtum natum 904.

alijs.hoc ſpeculator cum vidiſſet, renunciat Joramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis, mox & alterum à Rege miſſum Jeus idem iubet facere. vt verò & hoc per ſpeculatorem Joramus didicit, poſtremò ipſe conſenſo curru cum Ochozia Hieroſolymorum Rege, quem vt cognatum inuiſendi gratia illò veniſſe diximus, exiuit illi obniam. nam lentè & compoſito agmine Jeus incedebat. Hunc Joramus in ſuburbano Nabuthi nactus, rogat ſatin ſalua ſint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitãs nihil ſani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circumuentos ſe dolo ac inſidijs. Ieus verò ſagitta per cortrãsfixum de curru eum præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Ioramì in Nabuthi agrum proijciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipſe & eius familia in eo loco pereat. id enim ſe tum ex ore prophetæ audiſſe, cum poſt tergum Achabi in eodem curru ſederet. id quod etiam ita, vt prædictum fuerat, euenit. Caſo autem Joramo, Ochozias ſuæ quoq; ſaluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latére ſe Ieum exiſtimans. At ille aſſecutus eum ad quendam cliuum, ſagitta ictum ſauciat. qui, relicto curru, equum properè conſcendit, & continuato curſu delatus eſt in Magedonem oppidum, vbi paulò poſt ex eo vulnere mortuus, relatusq; Hieroſolyma, illic ſepultus eſt, cum regnaſſet anno vno, patre ſuo longè ſceleratior.

Veritas oraculorum diuinorum.

Ochoziæ Regis Hieroſolymitani mors & ſepultura.

CAP. VI.

Ieus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum vſque quartam generationem eius progenies.

Exemplum vltionis diuinæ in Iezabela valde inſigne.

EVM verò veniente Jezraelam, Iezabela ornatu regio ſtans in turri ô ſeruum egregium, inquit, qui dominum ſuum occidit. Ille ſuſpiciens rogauit eam quænam eſſet, iubens ad ſe deſcendere. tandem eunuchis ipſius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi ſolum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita periit. poſthæc Ieus ingreſſus regiam cum amicis refecit ſe ab itinere, mandauitq; Jezabelæ famulis vt eam ſepelirent in honorem generis, quòd nata eſſet è Regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, conſumptis cæteris à canibus. his auditis Jeus admiratus eſt Eliæ mentẽ diuinam, qui eam Reginam in hac ipſa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorũ pædagogos, alteras ad vrbis magiſtratus, miſit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, & currus illis non deeſſent, creato ex eo numero Rege, qui per ætatem maximè videri poſſit idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga ſe animati eſſent. Magiſtratus àutem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes ſe huic, qui duos maximos Reges oppreſſerat, eſſe impares, reſcripſerunt, ipſum eſſe dominum, ſe verò imperata eius paratos facere. Ille rurſum reſcripſit, ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus accerſitis adoleſcentum altoribus imperant, vt occiſis illis, præſecta capita ad Ieum tranſmittant. illi nihil miſerti iuſſa peregerunt, & congeſta in vaſis quibuſdam plexilibus capita Iezraelam miſerunt. Quæ cum eo perlata eſſent, renunciatur cœnanti cum amicis Regi, adeſſe Achabi filiorum capita.

4. Reg. 10.

Achabi ſeptuaginta liberi Samariæ trucidati.

capita. ille ante portam ex vtroq; via latere aceruos ex eis iußit conſtrui: quo facto diluculo ad ea viſenda progreſſus, vertit ſe ad populum, etſi ego, inquit, cum coniuratis Dominum meum interfeci, iſtos omnes quis interfecit? Volebatq; eis An. mũdi 3060 Ante Chriſtum natum 904.

perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, non volente ſolum, ſed pronunciante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem oſtenderat. Deinde occiſis quotquot etiam apud Iſraelitas ex ea cognatione inuenirẽtur, Stirpis Achabi excidio. *verſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cum incidiſſet in cognatos Ochoziæ Regis Hieroſolymorũ, rogauit quonam tenderent: aiunt ſe venire ſalutatum Ioramum, & cum eo Regem ſuum Ochoziam. neſciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehenſos iubet interfici, duos & quadraginta numero.* Cædes cognatorum 42. Ochoziæ. *Paulo pòſt occurrit ei vir bonus & iuſtus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex ſententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam exſtirpat radicitus. Ieus verò ſuaſit ei, vt cõſcenſo curru, quo ipſe vehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim quòd neminimalo parceret, ſed falſos vates ac Sacerdotes, qui, populo ſeducto, autores fuerint, relicta patria religione, externa ſacra ſuſcipiendi, ad vnum omnes ſupplicio dederet. iucundiſſimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas antè actorum ſcelerum. Paruit Regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus eſt. At Ieus quantum cognatorũ Achabi, diligenti inquiſitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumq; cuperet neminem è falſis Prophetis & Sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuerſos circumuenit. Conuocato enim populo, ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idq; vt ex ſententia Sacerdotum ipſius & Prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad ſe conuenire. Celebrandum enim ſolennibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi* Baalitarũ mactatio. *Deus vocabatur. ab ea feſtiuitate ſi quis Sacerdotum abfuerit, capitalem fore. dimiſſis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem qui Sacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, iußit omnibus veſtes donari. eas cum accepiſſent,*

An.mũdi 3060. Ante Christum natum 904.

venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur, ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quenquam talem adesse, & iam sacra sua parantibus aggredi, foris octuaginta viros è fidissimis armat: quibus mandat, vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt, & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyriorum Deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum Regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & Prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per Prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

Bal Tyriorum Deus.

Ieu posteris Regnum promittitur.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa Pontifex Ochoziæ filium Regem constituit.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.
4 Regum 11. Gotholia omne semen Regium tollit, vno solũmodo Ioaso, Ozochiæ filio seruato.

DVM Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia Regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod, quantum in ipsa fuit, perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioado nupta. hæc Regiam ingressa, cum inter cæsorũ cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioasum deprehendisset, ablatum furtim domi in suo cubiculo abdidit, & solo marito conscio sex annis in templo clam aluit, quàm diu Gotholia Hierosolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt, communicatis operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáq; & accepta silentij fide spei pleni negocium hoc modo aggrediũtur. centuriones Ioado ad hoc facinus adsciti per agrata tota regione Sacerdotes ac Leuitas, & aliquot in suis tribubus potentiores Hierosolyma nomine Pontificis euocatos secum adducunt. ille habere se vtile Reipublicæ consilium ait, aperturumq; eis, si id apud se continere velint. opus enim esse non silentio tantũ, sed etiã auxilio. Cumq; Sacramentum ab eis accepisset, tuto se posse quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat, Hic est, inquit, Rex vester, ex illa natus familia, quam scitis Deum prædixisse regnaturam in perpetuum. Itaque censeo tertiam vestrum partem custodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ superest, patentem portam, qua itur in regiam, seruare. reliqua verò multitudo in templo inermis sit, neque quenquam cum armis intrare sinite qui non sit Sacerdos. præterea certos è sacerdotibus ac Leuitis selectos mandauit satellitij more strictis gladijs Regem stipare, & si quis armatus in templum irrumpere ausit, incunctanter occidere, & posito omni metu seruandi tantum Regis curam gerere. illi approbato Pontificis cõsilio, rem statim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo instruxerat, distribuit centurionibus & Sacerdotibus

Ioasus, Ioado Pontifice auxiliante, in Regem creatur.

tibus ac Leuitis quantum ibi haſtarũ inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atq; ita armatos templo circumdedit cõfertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu, quos intereſſe non oportebat, excluderent. adductoq; in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo Regem pronunciat. populus quoq; gaudens ſimul & plaudens fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo Regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſuo ſatellitio proſiliret à regia. Venientem deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittũt, ſed armatos eam ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à Pontifice circumdati fuerant. Cæterum Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitumq; corona regia, diſciſſa veſte ſua, magno clamore iubet interfici inſidiatorem, & occupatorem tyrãnidis. Ioadus cõtrà accitis centurionibus iubet mulierem arripi, ducíq; in torrentẽ cedronis, atq; illic pœnas luere. neq; enim fas eſſe templũ venefica ſupplicio pollui. mandauit etiã, ſi quis ei conetur ferre ſuppetias, & ipſum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum eſt, eductã extra portã mulorũ Regis illic interficiunt. Vt verò conſpiratio contra Gotholiam ſucceſſit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templum, omnes Sacramento ad fidem Regis adegit, incolumitati ipſius tuendæ, regnoq; augendo daturos operã. eodem iureiurando mox Regẽ aſtrinxit ad diuini numinis reuerentiã, & ad obſeruationem legum quas Moſes cœlitus acceptas ad populum pertulit. poſt hæc ad ædem Bali ſacrã concurritur, quã Gotholia cum marito Ioramo conſtruxerat, in veri Dei contumeliã, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum ſacerdotiũ eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & cuſtodiã Sacerdotibus ac Leuitis, iuxta Dauidis Regis inſtitutum, Ioadus commiſit, iuſſitq;, vt bis ſingulis diebus ſolenne offerrent ſacrificiũ, & ſuffitum iuxta præſcripta legis facerent. Deinde quoſdam è Leuitarum numero ianitores ad cuſtodiam templi conſtituit, ne quis pollutus poſſet intrò ſubrepere. Hæc vbi ad hunc modum diſpoſuit, cum centurionibus & ducibus, totoq; populo, ex templo Ioaſum in Regiã deduxit: cumq; collocato in ſolio denuo alacriter acclamatum eſſet, populus ad epulas conuerſus feſtiuitatem per aliquot dies egit, omnibus ſceleſtæ mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Ioaſus cum in Regnum adſciretur, annorum ſeptem, matre natus Sabia, ex oppido Berſabe oriunda. fuit autem legum & diuini cultus obſeruãtiſſimus, toto tempore, quo Ioadus fuit ſuperſtes: duxitq; vxores duas poſtquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem Pontifice: ex quibus vtriuſque ſexus liberos ſuſcepit. Atque hactenus de Joaſo quomodo elapſus ex inſidijs Gotholiæ, tandem regnum aſſecutus eſt.

An. mũdi 3067. Ante Chriſtum natum 897.

Gotholiæ pœna.

Rex & populus iuramento ad Dei cultũ adſtringitur.

Reſtauratio cultus diuini.

Ioaſi, viuente Ioado, pietas. 4. Regum 12.

CAP. VIII.

Aſaelis Damaſcenorum Regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones.

ASAEL autem Syrorum Rex bellum cum Iſraelitis & Ieo Rege eorum gerens regionis trans Iordanem ſitæ orientales tractus vaſtauit, quia à Rubenitis & Gaditis atque Manaſſitis colebantur: nec non Galaditicã & Batanæam, omnia rapinis miſcens & incendijs, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Jeus arcere eum à populationibus potuit, contemptor

Hedio & Ruffinus cap. 8. 4. Regum 12. 13. Bellũ inter Aſaelem & Ieum.

An.mũdi 3089 Ante Christum natum 875.

contemptor & ipse numinis religionumq; & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. *quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Joaza filio successore principatus relicto.*

Instauratio templi.

Ioasum autem Hierosolymorum Regem instaurandi templi cupido subijt: vocatoq; Pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionem Leuitas & Sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in vsum eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia & eorum liberis tuendi & sartiendi templi cura penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc non fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimo tertio Rege incusante, quòd voluntati suæ non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. Arcam parauit ligneam, in qua benè clausa vnum tantum foramen supernè reliquit. eam cum in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantum liberet per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. Arcam verò singulis diebus præsente Rege exinaniebant scriba gazophylacij & Sacerdos eius custos, numeratáq; pecunia & recondita, rursum vnde sustulerant reponebant. & cum primum videretur collatum quantum sat esset, Pontifex & Rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit, superfuit autem non parum, id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperq; quotidianis sacrificijs altare adolebatur. atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata

Ioasi, Ioado mortuo, impietas, eiusq; per Propheram taxatio. 2. Paral. 28.

fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tum quod Dauidici generis seruator fuisset, in Regum monumenta illato, Rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: moxq; & primates populi ad eundem modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc Regis & caterorum mutationem misit Prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum, qui propter contemptum legum cum totis familijs perierant, neque Prophetarum comminationibus moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam Pontificis Ioadi filium Rex in ipso templo saxis iussit obrui, oblitus patris eius beneficiorum, tantum quia Propheta diuinitus constitutus, pro concione populum & Regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est si moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testem & iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono consilio & patris sui beneficijs, à Ioa mortis amarum præmium sibi penderetur. Nec diu debita Regi pœna dilata est. Azaelenim Syrorum Rex impressione in regnum eius facta, & Gitta primum

Zacharias lapidatur.

Templi spoliatio.

direpta atq; euersa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorumq; Regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremum rerum suarum discrimen adduceretur, ille tam ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit. Ioas tamen graui morbo im-

bo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius Pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultusq; est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui Regiis monumentis inferretur, cum vixisset annos quadraginta & septem. An. mūdi 3105. Ante Christum natum 859. Ioasi sublatio.

CAP. IX.

Amasias Rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

IN Regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimo primo, apud Israelitas & Samariã Ieo succesit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. *patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni Regib. impijs, qui palã omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias Rex Syriæ tantopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostium non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato Domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orans Deũ, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autem, qui non solũ perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cum perdere posit, si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eum è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariã potitur, trigesimo septimo anno regni Ioæ, regnantis in tribu Iudæ: nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuitq; regnum annis* XVI. *Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cum Elisæus iam admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adijt: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis cõtra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatos Syris & alijs hostibus obijci, quamobrem adempto tali præsidio, sibi quoque optabilius vnà cum illo hanc vitam relinquere. His querimonijs motus Elisæus, Regem consolatus afferri arcum postulat, eumq; Regem iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cum emissis tribus telis destitisset, si, inquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum exscindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem prælijs vinces Syros, & regionem, quam tuo patri ademerunt, recipies. His auditis Rex abijt, & Propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè carissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit, quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiam honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando, vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentum eius abderent, quod mox reuixit à contactu Prophetæ corporis. Atque hæc fuerũt & viui & defuncti vatis opera. Azaele autem Rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum Rex tribus prælijs victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum*

4. Regum 14. Amasias Rex Hierosolymitanus.

Vires regni Israelitici fractæ, & à Deo restauratæ.

An. mūdi 3089. Ante Christum natum 875.

Ioas Israelitarum & Samariæ Rex, An. mūdi 3103. Ante Christum natum 861.

Ioæ Elisæus à se Syros ter vincẽdos prædicit.

Elisæi mors, & cadaueris in ipsius monumentum coniecti resuscitatio.

Triplex Ioæ victoria.

An.mũdi 3106. Ante Christum natum 858.

Eliſæus iam ante prædixerat. poſtquam verò etiam Ioas fato functus eſt, Hieroboam eius filius excepit imperium.

CAP. X.

Amaſiæ victoria de Iſraelitis & Ioa Rege eorum reportata.

Hedio & Ruffinus cap. 9. Amaſias Hieroſolymorum Rex. 4. Regum 14.

SECVNDO autem anno Ioæ Regis Iſraelitarum, regnum accepit Amaſias Hieroſolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis Regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iuſtitiam colebat, tametſi ætate adhuc iuuenis. Regni adminiſtrationem exorſus à necis paternæ vindicta, qui amicorũ inſidiis ſublatus fuerat. eosq; omnes in poteſtatem redactos affecit ſupplicio, parcens tamen ipſorum liberis, iuxta leges à Moſe præſcriptas: qui iniquum cenſuit pro parentũ culpis à liberis eorũ pœnas repoſcere. Poſt hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conſcripto flore iuuentutis, vtpote ætatis annorũ plus minus viginti, centuriones his copijs idoneos attribuit. deinde miſit ad Iſraelitarum Regem, *qui viginti ſcutatorum millia conducerent ſtipendio talentorum argenti centũ annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarũ & Idumæorũ, atq; Gabilitarum gentes exercitũ ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cum interueniens Propheta dimittere Iſraelitas conſuluit. eſſe enim hoc hominum genus impium, & cladem certã imminere oraculo ſe monitũ, ſi talibus* Rex *vtatur auxilijs. alioqui, Deo fauente, vel modica manu deuinci poſſe hoſtiles exercitus.* Rege *autem ægrè ferente, quia iam publicè ſtipendiũ Iſraelitis numerauerat, hortatus eſt Propheta, vt Dei voluntatem ſequeretur, quo propitio non defore pecuniam. illos itaq; dimiſit, præfatus ſe donare illis quicquid mercedis nomine accepiſſent, & cũ domeſticis tantum copijs contra prædictas gentes profectus eſt. Quibus vno prælio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captiuorũ abducta in magnã petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atque ita victor cum opima præda domum rediit. Interea viginti illa Iſraelitarũ mercenariorum millia, ignominioſam rati ſuã miſſionem, ac ſi pro inutili damnata eſſet eorum opera, impetum in eius regnũ faciunt: & progreſſi vſq; Bethſemera, regionem populati ſunt, abacto magno iumentorũ numero, cæſisq; tribus colonorum millibus. Amaſias verò poſt victoriam factus inſolens, autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari aſportata de Amalecitis numina. Quamobrẽ à Propheta conuentus eſt mirari ſe dicente, ſi hos Deos crederet, qui cultoribus ſuis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorũ vi tutos præſtiterint, ſed tanquam ad ſe nõ pertinentes cædi & captiuos trahi paſſi ſint. quin & ipſos belli iure abductos inter reliquã captiuorum turbã Hieroſolyma peruenisſe. Rex his verbis ad iracundiam percitus iuſſit illum hac de re eſſe quietũ, minatus ſupplicium ſi negocijs alienis miſcere ſe pergeret. tum ille, ſe quidem quieturũ dixit, Deum tamen vltorem huiuſmodi nouit atibus non defore. Nec multò poſt Amaſias felicitatẽ ſuã, cuius tamen autorem Deũ non agnoſcebat, non capiens, ſed faſtu inflatus, ſcripſit Ioæ Regi Iſraelitarũ, vt ipſius imperata faciat cũ ſuo populo, ſicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi & Solomoni paruit: quòd ſi nolit vltrò facere officiũ, bello eſſe decernendũ de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba reſcripſit.* Rex Ioas Regi *Amaſiæ. Olim in eodem monte Libano cupreſſus erat & carduus. hic à cupreſſo filiam petiit filio ſuo dari coniugem. Interim beſtia*

Deut. 24.

Dimiſſio Iſraelitarũ. 2. Paralip. 25.

Amaſiæ de Idumæis victoria.

Amaſias à Propheta propter Idololatriã reprehenditur.

Amaſiæ Hieroſolymorũ Regis in Ioam Iſraelitarum Regem expeditio.

beſtia quædam ſuperueniens cõculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par eſt appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incerta committas aleæ. His lectis Amaſias magis etiam ad bellum concitatus eſt, Deo, ſicut fas eſt credere, inſtigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exſolueret. Vbi verò in conſpectum hoſtium venit, inſtructa vtrinque acie, tantus repente pauor ac conſternatio diuinitus milites eius inuaſit, vt priuſquam manus conſererentur iam terga verterent: & alijs aliò diffugientibus, deſertus à ſuis Amaſias in hoſtis poteſtatem veniret: qui mortem illi minatus eſt, niſi efficeret, vt Hieroſolymitæ apertis portis ſe cum victore exercitu admitterent, ea neceſsitate & vitæ amore adactus, perſuaſit ciuibus vt hoſtem reciperent. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum ſpacium mœnibus, curru per id interſtitium triumphabundus inuectus eſt, captiuum prè ſe agens Amaſiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei theſauros abſtulit, & quicquid auri vel argenti in Regia repertum eſt, totum aſportauit: ac tum demum dimiſſo Rege reuerſus eſt Samariam. Hæc Hieroſolymitis contigerũt anno regni Amaſiæ decimoquarto. Appetitus tandem amicorum inſidijs fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euaſit, illuc quoque inſecutis inſidiatoribus, à quibus interfectus eſt. Corpus Hieroſolyma relatum, & regia munificentia funeratum eſt. Tam miſerum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum, poſt exactum annum vitæ quinquageſimũ, regni verò viceſimum nonum, Ozia filio regni ſucceſſore.

An.mũdi 3120. Ante Chriſtum natum 844.

Amaſias ab Iſraelitarũ Rege captus: Hieroſolyma diruta & templum ſpoliatum.

Amaſiæ cædes.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes ſubegerit.

DECIMO QVINTO *autem anno regni Amaſiæ, Hieroboamus Ioæ filius apud Iſraelitas regno potitus eſt, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem, qua maiores eius, Samariæ regia. Hic Rex cum eſſet vehementer impius, totusq; idolis deditus, nihil ſibi non permittens, Iſraelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei Propheta Jonas prædixit, quòd deuictis Syris ditionem ſuam eſſet ampliaturus, prolatis eius terminis ad ſeptentriones vſque Amathem vrbem, ad meridiem verò vſque aſphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Jeſu imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad ſuum regnum addidit, nihil fallente Jonæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus ſum me bona fide res Hebræorum proditurum, non diſſimulabo quid de hoc Propheta in ſacris codicibus inuenerim. Juſſus enim à Deo proficiſci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud periturum eſſet, non auſus eſt hoc facere: ſed putans ſe poſſe Deum effugere, conſcenſo apud Iopen nauigio petebat Tarſum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempeſtate, ita, vt periculum eſſet, ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipſe etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Jonas verò ſolus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cumq; turbantibus procellis fluctus magis ac magis creſcerent, ſuſpicati aliquem è vectoribus eſſe in cauſa, decreuerunt ſortito quærere quiſnam ille ſit. quo facto, ſors Prophetæ obtigit. percontantibus quis nam eſſet, vel quid haberet negotij, ait ſe Hebræum eſſe, & Prophetam Dei maximi, conſuluitq; vt ipſum in mare iacerent, ſi vellent præſens periculum euadere: ſe enim eſſe pro-*

Hedio & Ruffinus Cap. 11. 4. Regum 14. Ampliatio regni Iſraelitici.

Ionæ 1. Ionas à Deo in Nini regnum proficiſcens iuſſus nauigium conſcendit, & in mare præcipitatur.

An. mũdi 3130. Ante Christum natum 834.

pter quem tempestas sæuiat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, impiũ facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitã suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem, vrgente periculo & nauim tantum

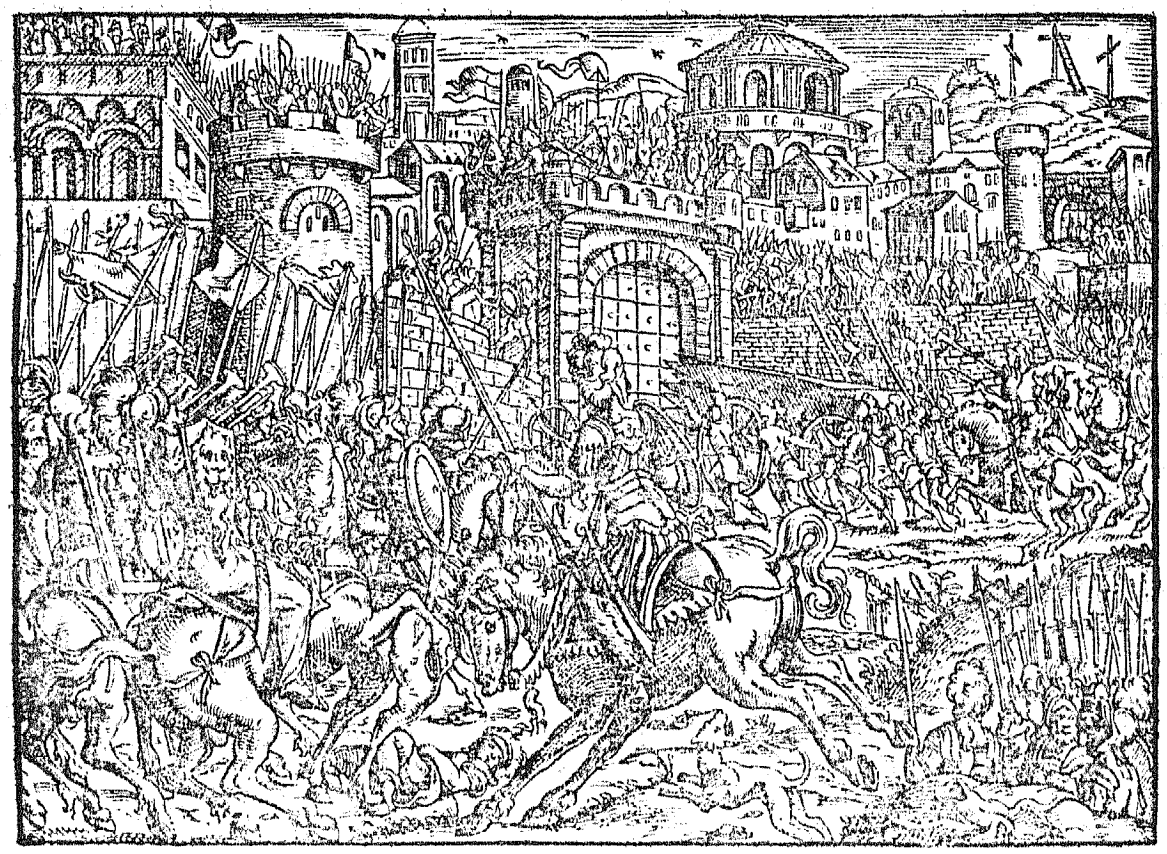

non mergente, partim Prophetæ autoritate, partim suopte metu cõpulsi, in mare eum proiciunt. Et tempestas quidem sedata est, Ionam autem fertur à Ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est. & cum in loco vnde exaudiri poterat cõstitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asiæ: & cum hoc dicto abijt. Hæc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentarijs. Hieroboamus autem, exactis feliciter in suo principatu XL. *annis, mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore.*

Ionas à Ceto deuoratus ac reuomitus Niniuitis prædicat. Ionæ 2. & 3.

4. Regum 14. 15. Ieroboami mors.

Ozias Rex Iudæ.

Ozias item successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus matre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendisq; rebus solers & industrius. is, suscepta expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Jamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde

An. mũdi 3136. Ante Christum natum 828.

Oziæ expeditio, & vrbis per eundem restauratio. 2. Paral 26.

expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrũ, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributoq; genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum Rex, Amasia patre huius capto, diruerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucas turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis: & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam disposuit: aquæductus quoq; non paucos exstruxit. habuit etiam iumentorum aliarumq; pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cumq; admodũ esset agriculturæ studiosus, terram varijs arborum cæterarumq; plantarum generibus excoluit. habuit præterea selectorum militum trecenta

An. mũdi 3150. Ante Christum natum 814.

Oziæ diuitiæ & exercitus.

septuaginta

ſeptuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generoſi & in-uicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitq; exercitum phalangis ordinem ſtruere in acie, & arma ſingulis diſtribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel ſaxa vel tela emitteret, harpagones quoq; & alia inſtrumenta his ſimilia. Dumq; in his ſtudijs & paratibus verſatur, corruptus eſt arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac ſempiternam cœpit non magni facere, nec religionis nec pietatis admodum obſeruãs, ita vt ad paternam impietatem videretur procliuior, ad quam & ille prolapſus fuerat, quòd fortunæ fauorem, & perpetuos ſucceſſus in rebus maximis moderatè ferre neſciret. Et cum veniſſet ſolennis feſti celebritas, ſumpto ſacerdotali habitu, ingreſſus templum ad aureum altare Deo ſuffitum facturus aſtitit. Accurrit eò mox Azarias Pontifex octuaginta ſacerdotũ globo ſtipatus, & Regem cõpeſcuit, vociferans ac negans hoc illi fas eſſe, ſed ſolis ſacerdotibus datum ſuffire, qui ſint ex Aaronis genere. iubebatq; vt exiret, & Deum talibus factis prouocare ad iram deſineret. Tum Rex commotus mortem illis, ni quieſcerent, minatus eſt: & ecce ibi terra vehementer concutitur, fiſſoq; ſupernè templo radius ſolis os Regis improbum ferit, quod eueſtigio lepra contactũ eſt. acceſſit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræ motu ante vrbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis ad occidentem vergentis reuulſum, & per quatuor ſtadia volutum, obiectu demum orientalis montis conſtitit, obſtructa via publica, & oppreſſis ruina hortis regijs. Sacerdotes verò poſtquam in facie Regis lepram animaduerterunt, diuinitus inflictam ei plagam indicauerunt, &, vt tanquam pollutus & impuratus vrbe cederet, admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modeſtior, paruit, ſuperbiæ cum impietate cõiunctæ tàm miſerabili pœna mulctatus. & cum aliquandiu priuatus extra vrbem vixiſſet, filio Iothamo Rempub. adminiſtrante, mœrore tandem confectus obijt anno ætatis ſexageſimo octauo, regni quinquageſimo ſecundo, ſepultusq; eſt in ſuis hortis in monumento ſolitario. Iſraëlitarum autem Rex Zacharias Hieroboami filius vix ſexto regni menſe exacto ab vno è ſuis purpuratis per dolum occiditur. Seleſmus is fuit Jabeſi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæderegia, trigeſima poſt die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Tharſam vrbem erat, audito Zachariæ caſu, cum omnibus copijs properè venit Samariam, & prælio victum Seleſmum interfecit: dein autoritate propria ſumptis regni inſignibus, Thapſam cum exercitu victore profectus eſt. oppidani verò obſirmatis portis noluerũt Regem admittere, at ille vt in defectores ſæuiens totum circumquaq; agrum vaſtauit, & poſtremò vrbẽ quoq; vi cepit: & quod eſſet Thapſenſibus infenſus, omnes ferro cõfecit, nè teneræ quidem ætati parcens, & nihil ſibi ad extremam crudelitatem reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidẽ deuictos perpetrare fas fuerit, ea in ſui generis homines ſibi permiſit. nec mitior fuit poſtea toto decennio quo Iſraëlitis præfuit. petitus deinde bello ab Aſſyriorum Rege Phullo, non auſus eſt cum eo in certamen deſcendere, ſed pactus M. *talentis argenti, maturè ſe ab ea vexatione redemit. hanc ſummam Manaëmo populus contulit, exactis* L. *drachmis in ſingula capita. Nec multò poſt mortuus, Samariæ ſepultus eſt, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate perſimilis, duobus tantum annis regnauit. quibus exactis in conuiuio cum amicis trucida-*

An. mũdi 3150. Ante Chriſtum natum 814.

Ozias vocationem ſuam tranſgreſſus, punitur lepra, ob quam vrbe cedere cogitur.

An. mũdi 3170. Ante Chriſtum natum 794.

Cedes Zachariæ Regis. 4. Reg. 15.

Manaemus Iſraelitarum Rex. An. mũdi 3174. Ante Chriſtum natum 790.

Tapſenſium trucidatio.

Pax nummis redimitur.

An. mũdi 3185. Ante Christum natum 779.

tus est insidijs Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autem hic Phaceias principatum annis XX. dubium impius magis an iniustus. Huius tempore Teglaphalassar Assyriorum Rex Israëlitas aggressus, subacta Galaditica regione, & quicquid trans Iordanèm cõlitur, vicinaq; Galilæa, & Cydida & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorum regia, natus matre urbani generis nomine Ierasa. Huic Regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & Reipublicæ studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sartiendum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus: mœnium partem labantem restituit, & additis magnis ac firmis turribus, communiuit. Ammanitas etiam prælio deuictos tributa pendere coëgit, annua talenta centum & tritici coros decies mille, & totidem hordei. In tantumq; regnum auxit, vt tàm domi felix esset, quàm foris formidabilis. Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentq;, state, state, eripite aurum, eripite argentũ. & nemo volet. malent enim vitam seruare quàm facultates. occupabit enim eos graue dissidium, & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorum præ pauore fient lurida. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc non est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerunt autem omnia quæ de Niniue prædicta sunt, post annum CXV. Et de his quidem hactenus.

Phaceias.

Translatio Israelitarum.

An. mũdi 3187. Ante Christum natum 777.

Pietas Iothami.

Hedio & Russinus Cap. 12.

Vaticinium de excidio Niniuæ.

Nahum 2.

CAP. XII.

Rasc Damascenorum Rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus est Assyriorum Regem in Damascenos immittere.

Hedio & Russinus Cap. 13

An. mũdi 3204 Ante Christum natum 760.

IOTHAMVS autem è viuis abijt ætatis anno XLI. cum regnasset annos sexdecim: quo in regijs conditorijs deposito, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impijssimus omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israëliticorum Regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificans, quibus etiam proprium filium holocaustoma obtulit ritu Chananæorum, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul Reges, Rases Damascenorum & Phaceias Israelitarum, bello aggrediuntur (erant enim amici & socij) & compulsum Hierosolyma multum diuq; frustrà oppugnauerunt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ Rex ad mare rubrum Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubijs ditato domum reuersus est. Hierosolymitanus autem Rex postquam cognouit Syros abijsse domum, putans se Israelitarum Rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias: & cum irato Deo commisisset prælium, propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Israelitarum exercitu. In eodem prælio Zacharias supremus dux Israelitarum cum Amia filio Achazæ congressus,

Achazæ impietas.

Filij oblatio.

Impietatis pœna. Esaiæ 7. 4. Reg. 16.

Strages exercitus Iudaici.

ſus, ſuperatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Eſcanam tribus Judæ copiarum ducem viuum in poteſtatem ſuam redegit. magnum præterea captiuorum vtriuſq; ſexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuerſi ſunt Samariam. Obelas autem quidam, qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipſorum virtute partam aſſeuerabat, ſed quòd Deus Regi Achazæ iraſceretur. incuſabatq; eos quòd non contenti præſenti felicitate, auſi ſint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica conſanguineos ſuos captiuos abducere: & ſuadebat vt hos illæſos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. poſt hanc admonitionem Iſraelitæ in concionem conuenientes, deliberabant quid facto opus eſſet. Exſurgens autem quidam magnæ inter ſuos autoritatis, Barachias nomine, cum alijs tribus, negabant ſe paſſuros, vt ciues ſui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. ſatis eſſe præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamſi nulla noua accedat impietas. His auditis milites permiſerunt illos, quicquid vellent, arbitratu ſuo agere. Tum prædicti viri aſſumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiſerunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vſq; Hierichuntem & vlterius, cumq; non longè abeſſent à Hieroſolymis, repetierunt Samariam.

An. mũdi 3204 Ante Chriſtum natum 760.

4. Reg. 16. Iſraelitæ Obela ſuadente ex tribu Iudæ ac Beniamitica captiuos domum remittunt.

CAP. XIII.

Aſſyriorum Rex vi expugnata Damaſco, & occiſo Rege, populum traducit in Mediam, alijs gentibus Damaſcum in coloniam deductis.

ACHAZES autem Rex hac clade ab Iſraëlitis affectus, miſſa ad Aſſyriorum Regem Teglaphalaſſarem legatione, auxilium ab eo petijt contra Iſraëlitas & Damaſcenos atq; Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præſens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem poſtquam audiuit, ipſe in auxilium Achazæ profectus eſt, & vaſtata Syria, expugnataq; Damaſco, Raſem quoq; Regem occidit. Damaſcenos verò in ſuperiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quaſdam Aſſyriorum gentes in agrum Damaſcenum repoſuit. Iſraëlitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Poſt Syros in hunc modum tractatos, Rex Achazes ſublato quantum erat auri & argenti in regijs theſauris, atq; etiam in ipſo templo, & donarijs quot quot erant pulcherrima, hæc ſecum deferens venit Damaſcum, & ſicut antè pactus fuerat, omnia Regi Aſſyriorum tradidit, actisq; pro beneficio gratijs, reuerſus eſt Hieroſolyma. Erat autem hic Rex tam ſtultus & incogitans, vt quamuis hoſtiliter cum Syris diſſideret, illorum tamen deos colere non deſineret, ſed in eorum cerimonijs, tanquam victoriã inde ſibi pollicens, pietatem collocare pergeret. poſt cladem verò acceptam Aſſyriorum venerari cœpit numina, quibus potius adoraturus quam verũ & à maioribus acceptum Deũ, cuius indignatione vt tum vinceretur factũ eſt. In tantum aũt religionis cõtemptum prolapſus eſt, vt ſpoliatum prius donarijs templum clauderet, ne illud ſolennibus ſacrificijs honorare liceret. poſt has inſanas impietates tandẽ moritur, cum vixiſſet annos triginta ſex, & ex his regnaſſet ſedecim, relicto hærede Ezecia filio. Quo tẽpore etiam Phaceias Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex carioribus

An. mũdi 3207. Ante Chriſtum natum 757.

4. Reg. 16. 17. Iſraelitarum tranſlatio.

Achazes aurũ & argentum templi, Damaſcum Aſſyriorum Regi defert.

Achazes Syrorum deos, templo Hieroſolymorũ clauſo, colit.

Achazæ mors.

An. mũdi 3215. Ante Christum natum 749.

Oseæ impietas & pœna. Hedio & Ruffinus Cap. 14. 4. Reg. 17.

carioribus sibi aulicis, cui nomen Oseas. qui cum regnum scelere quæsitum per annos IX. obtineret, vir fuit pẽssimus, nihil pietatis Deo deferens. Jn hunc duxit exercitũ Assyriorum Rex Salmanasarus, & quia Deum non habebat propitiũ, destitutũ eius auxilio facilè subiugauit, & præfinita tributa coegit pendere.

Ezeciæ Regis Iudæ pietas,

Quarto autem anno regni huius Oseæ Ezecias Hierosolymis regnũ adeptus est, Achazæ ex Abia Hierosolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iusto ac pio præditus. nam statim ab inito principatu nullam magis necessariam vel vtilem tàm sibi quàm subditis curã existimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & sacerdotum Leuitarumq; concione, sic fertur ad eos verba fecisse. Ne ipsi quidẽ ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidistis, quia per extremam dementiam passi estis vobis persuaderi, vt eos, quos ille Deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem vestro malo didicistis, quam pernicioſa res sit impietas, hortor, vt illa obliuioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum sacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & lustratum prius expiatumq; sacrificijs legitimis in pristinum honorem & reuerentiam restituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His Regis monitis accensi sacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatisq; sacris vasis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimissis per totam ditionem suam nuncijs, populum Hierosolyma ad Azymorum celebritatem conuocat multo iam tempore intermissam propter impiam superiorum Regum incuriam. Quin & Jsraëlitas per nuncios hortatus est, vt, relictis consuetis superstitionibus, ad priscam illam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permissurum, vt Hierosolyma venientes azymorum festum vnà cum suis ciuibus celebrent. Hæc autem se suadere non vt suum negotium ageret, sed ipsorum vtilitatis gratia, quos beatos fore si huic consilio paruerint. Jsraëlitæ vero audito quid legati à suo Rege afferrent, adeò mentẽ non adhibuerũt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoq; eodem cohortantes, & præmonẽtes quantæ calamitates instarent ni maturè ad pietatem redirent, respuerint: quos postremò comprehensos necauerũt. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam sunt prolapsi, ita vt non prius desisterent, quàm ob extremam impietatẽ Deus vltor in potestatem hostium eos tradidit, sicut suo loco dicetur. Multi tamen è Manassitica tribu & Zabulonis atq; Jssacharis prophetarum monitis parentes ad pietatem sunt cõuersi: atq; hi omnes Hierosolyma ad Ezeciam confluxerunt, vt Deum adorarent. Postquam aũt ea multitudo conuenit, Rex, ascenso tẽplo, vnà cum principibus & populo, immolauit pro se tauros septem, & totidem arietes, paremq; hircorũ numerum. & cum primùm manus in capita victimarum imposuissent, tàm Rex quàm principes, sacerdotibus mactandas reliquerunt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis Musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes C. *agnos* CC. *populo verò ad epulũ largitus est boues* DC. *& reliqui pecoris tria millia. Cumq; omnia ritè sacerdotes perfeciſſent, Rex lætus epulabatur cũ populo, agẽtes Deo gratias. Jnstante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victi-*

Ezeciæ legati ad Israelitas Azymorum festi celebrandi causa missi occiduntur. 2. Par. 29. 30.

Verbum Dei nunquam sine omni fructu.

Victimæ Ezeciæ.

mas

mas mactabant per continuos dies ſeptem. populo etiam præter eum numerum quem ipſi mactauerunt, taurorum duo millia, pecorum ſeptem millia Rex de ſuo largitus eſt. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum feſtum tàm magnificè eſt celebratum à Solomonis temporibus in eum vſq; diem. peracto feſto vrbem egreſſi totam regionem luſtrauerunt, ipſa quoq; Hieroſolyma ab omni idolorum ſpurcicie munda reddiderunt. Quotidiana deinde ſacra iuxta legem Rex de ſuo fieri mandauit, & ſacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cum primitijs fructuum, vt poſſent eſſe circa diuinum cultum aſſidui. Quo factum eſt vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & ſacerdotibus: Rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde ſingulis partes diſtribuerentur cum vxoribus & liberis. atq; in hunc modum priſtinus cultus reſtitutus eſt. His ita conſtitutis Rex Palæſtinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorũ vrbes à Gitta vſq; Gazam ſuæ ditioni adiecit. Interea Rex Aſſyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem ſe ſubiugaturum, niſi tributa, quæ prius pater ipſius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo ſuaq; pietate, ac propheta Eſaia, per quem futura cognoſcebat. & hactenus de hoc Rege.

An. mũdi 3218. Ante Chriſtum natum 746.

Reformatio cultus Dei.

An. mũdi 3224. Ante Chriſtum natum 740. Palæſtinos Ezecias vincit.

Ezecias ab Aſsyriorum Rege deficit.

CAP. XIIII.

Salmanaſſar capto Iſraelitarum Rege, & decem tribubus tranſlatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

ASSYRIORVM autem Rex Salmanaſſar comperto quòd Iſraëlitarum Rex miſiſſet clàm legationem ad Soam Ægyptiorum Regem, inuitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oſeæ regni ſeptimo, & non receptus ab eo, poſt tertium obſidionis annum vrbem vicepit, anno eiuſdem Regis nono, Ezeciæ verò Hieroſolymorum Regis anno ſeptimo: extinctoq; funditus Iſraëlitarum imperio, populum traduxit in Mediam & Perſidem, cum quo etiam Oſeas Rex vinus captus eſt. Deinde migrare iuſſa quadam Perſica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur,

Hedio & Ruffinus Cap. 15. 4. Reg. 17. Iſraelitæ poſſeſſionibus ſuis eiecti aliò, traducuntur, regno Chuthæis dato.

An. mũdi 3224. Ante Christum natum 740.

natur; ſedes ei deſignauit in agro Samariæ, cæteraq́ Iſraelitarũ regione. Migrauerunt igitur decem tribus Iſraelitarũ ex ſuis ſedibus poſt annos DCCCCXLVII. *ex quo maiores eorum Ægyptum egreſſi armis ea loca ſuæ ditionis fecerunt: poſt principatum Ieſu annis octingentis. poſt defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua ſuprà diximus annis* CCXL. *menſibus ſeptem, diebus ſeptem. atq́ hic fuit finis Iſraelitarum, qui neq́ legi ſubditi eſſe voluerunt, neq́ prophetas audire, prænunciantes adeſſe pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate deſiſterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa ſeditio, per quam à Roboamo defecerunt, ſeruo ipſius in locum eius Rege conſtituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per ſuum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto indignationem cœleſtis numinis eis conciliauit, & ipſe quoq́ meritas pœnas non effugit. Porrò Aſſyriorum* Rex *cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus ſcriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, atteſtante etiam Menandro, qui in ſuis chronicis, ex Tyriorum annalibus in Græcam linguam tranſlatis ſic ſcribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta ſex. hic deficientes Cittæos cum claſſe eò profectus ſub imperium ſuum retraxit. contra quos miſſo exercitu Aſſyriorum* Rex *Phœnicen totam inuaſit: facta deinde pace, cum copijs domum reuerſus eſt. paulo poſt Sidon, Arce, Palætyrus cum multis alijs oppidis à Tyrijs ad Aſſyriorum* Regem *defecerunt: & cum ſoli Tyrij facere eius imperata detrectarent, reuerſus eſt contra eos cum ſexaginta nauibus, quas Phœnices inſtruxerunt, impoſitis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus, diſiecta hoſtili claſſe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam ſibi comparauerunt. Reuertens autem* Rex *Aſſyrius, cuſtodes ad fluuium & aquæ ductus diſpoſuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cum per cõtinuos quinq́ annos fieret, coacti ſunt effoſſis puteis inde ſe ſuſtentare. Hæc ſunt quæ in Tyriorum annalib. de Salmanaſſare Aſſyrio ſcripta inueniuntur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, ſic enim tum appellabantur, quòd à Perſidis regione Chutha & flumine Chutho eſſent traducti, cum quinq́ gentium eſſent, totidem deos patrios ſecum attulerunt, quos ritu ſuo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta eſt enim ſæua peſtilentia, à qua cum popularentur. nullam inuenientes opem oraculo admoniti ſunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis præſentem ſalutem allaturum eſſe. miſſis igitur ad Regem Aſſyrium legatis petierunt, vt ſacerdotes aliquot è captiuis Iſraëlitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti, diligenter eum cœperunt colere: moxq́ ceſſauit peſtilentia: permanentq́ nunc quoq́ in ea religione, Chuthæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritæ. qui pro præſenti ſemper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos ſe eorum appellant, vtpote à Joſepho oriundos, & hac ratione ſanguine illis coniunctos, quando verò in rebus aduerſis eos aſpiciunt, nihil ad ſe pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cum ipſi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint, de quo aliàs dicetur opportunius.*

Tyriorum annales & Menander de bello Salmanaſaris contra Tyrios.

Indignatio Dei in Idololatras Chuthæos.

Chuthæi cultum Dei amplexi, Iudæorum amicos, rebus tãtum ſecundis ſe profitentur.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVS.

An. mūdi 3211. Ante Christ. natum 733.

SVMMA CAPITVM LIBRI X. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Senacheribi Aſsyriorum Regis expeditio Hieroſolymitana & Ezechiæ Regis oppugnatio.
II. Aſsyriorum exercitus vna nocte per peſtem abſumptio, & Regis eorum domum reuerſi, à filijs inſidiosè perpetrata cædes.
III. Ezeciæ poſt liberationem ab infeſtatione Aſsyriorum ſtatus felix atq; quietus, eiusq;, relicto Manaſſe filio ſucceſſore, ex hac vita deceſſio.
IIII. Manaſſæ à Chaldæorum ac Babyloniorum Rege victi captiuitas, eiuſdemq; poſt aliquantum temporis in regnum reductio.
V. De Ioſia Rege hiſtoria.
VI. Ioſiæ in prælio occaſus, dum Nechaum Regem Aegypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.
VII. Ioachimi in Nabuchodonoſori Syriam inuadentis, amicitiam & ſocietatem pertractio.
VIII. Ioachimi Aegyptiorum rebus ſtudentis cædes, eiusq; filij in regno ſucceſſio.
IX. Ioachimi, Babylonio ſententiam mutante, obſeſſio, & ſpontè ſe dedentis in captiuitatem abductio.
X. Sedecias Hieroſolymorum Rex à Babylonio conſtitutus.
XI. Iudæorum, Hieroſolymis à Nabuchodonoſoro captis, in Babyloniam traductio.
XII. Succeſſores Nabuchodonoſori: Babylonici imperij ad Perſas per Cyrum tranſlatio; ſtatus Iudæorum in Babylonia.

CAP. I.

Senacheribi Aſſyriorum Regis expeditio Hieroſolymitana, & Ezeciæ Regis oppugnatio.

EZECIÆ *duarum tribuum Regis anno quarto decimo Senacheribus Aſsyriorum Rex cum inſtructiſsimo exercitu eum aggreſſus eſt, omnesq; vrbes vi cepit quotquot ſunt in Iuda tribu & Beniamitica. Iamq; ducturus erat Hieroſolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum & tributa ſoluturum promittens. Senacheribus verò, auditis legatis, decreuit, omiſſo bello, poſtulata Regis admittere, & pollicitus eſt ſi argenti talenta trecenta, auri triginta accepiſſet, pacatum ſe abiturum, iureiurando interpoſito quòd ab omni iniuria temperaturus eſſet. His perſuaſus Ezecias exhauſtis theſauris mittit eam pecuniam, ratus, hoſte remoto, poſthac ſine periculo ſe regnaturum. Accepit Aſsyrius pecuniam, ſed pacta non præſtitit: nam profectus ipſe cum copijs contra Ægyptios & Æthiopes, Rapſacem ducem cum duobus alijs ad continuandum Hieroſolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò, admoto mœnibus exercitu, caſtra metati ſunt, per nuncium poſtulauerunt, vt Ezecias ad ſe prodiret in colloquium. ille, quòd ſibi metueret, prodire nolens, tres intimos amicos miſit: Eliacimum procuratorem, & Somnæum & Ioachum à commentarijs. hi cum prodijſſent, ante duces cõſtiterunt. quos intuitus Rapſaces iuſsit Regi ſuo referre hæc: quòd magnus Rex Senacheribus ſcire vult, quo fretus dominum ſuum refugiat, & obedire no-*

4 Reg. 18.

Iudeæ clades.

Senacheribi iuramentum & eius violatio.

Rapſaces conuocato Ezeciæ in colloquiũ, deditionem ſuadet.

An. mũdi 3231. Ante Christum natum 733.

lens exercitum in vrbem non recipiat. an fortè Ægyptijs, sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini qui fragili arundini innititur, qua non solum non sustinetur, sed lapsus etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut ante de Israëlitis victoriam dedit, ita nunc quoq; Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rapsace Hebraice dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiã voce Hebraicè respondit: debere eos audire mandata Regis, &, quod in rem ipsorum sit, deditionẽ facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester Rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cunctamini, dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cum sit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cum audissent ex duce tàm legati quàm populus, ad Regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cum nulla alia spes adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificijs, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit Propheta, & monitus oracuło iussit Regem atq; amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victum discessurũ cum ignominia, & positurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoq; Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat, vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabaturq; internecionẽ omnibus, nisi sponte, patefactis portis, exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciã quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vrbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere, timentes neminem. Procedente autem tempore Assyriorum Rex frustrari suos conatus videns, infectis rebus, redijt ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusii: iamq; aggerem penè mœnibus æquauerat, & videbatur assultum propediem facturus, cum audiuit aduentare Tharsicem Regem Æthiopum, Ægyptios laturum suppetias, & per desertum copias ducere, vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abijt. Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem, bellum gessisse dicit, nimirum quòd idem & Rex esset & sacerdos. Oppugnans, inquit, Pelusium, hac de causa obsidionem soluit. Rex Ægyptius implorauit opem sui numinis: quod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat, quòd pro Assyrio scribit Arabem. vna, inquit, nocte

4. Reg. 19. Ezechię in aduersis ad Deum refugium, & per Esaiam in spem melioris fortunæ erectio.

Herodotus de Senacheribo.

Hedio & Ruffinus Cap 11.

nocte murium vis tanta extitit, vt hostium arcus & reliqua arma corroderent: quo factum est, vt exarmatus Rex à Peluſio ſuum exercitum abduceret. Beroſus autem Chaldaicarum rerum ſcriptor Senacheribi Regis meminit: & quòd apud Aſſyrios regnauerit, totamq; Aſiam atque Ægyptum bello infeſtauerit, his verbis narrat. An. mũdi 3231. Ante Chriſtum natum 733.

CAP. II.

Quòd Aſſyriorum exercitus vna nocte peſte abſumptus eſt, & quòd Rex eorum domum reuerſus filiorum inſidijs perijt.

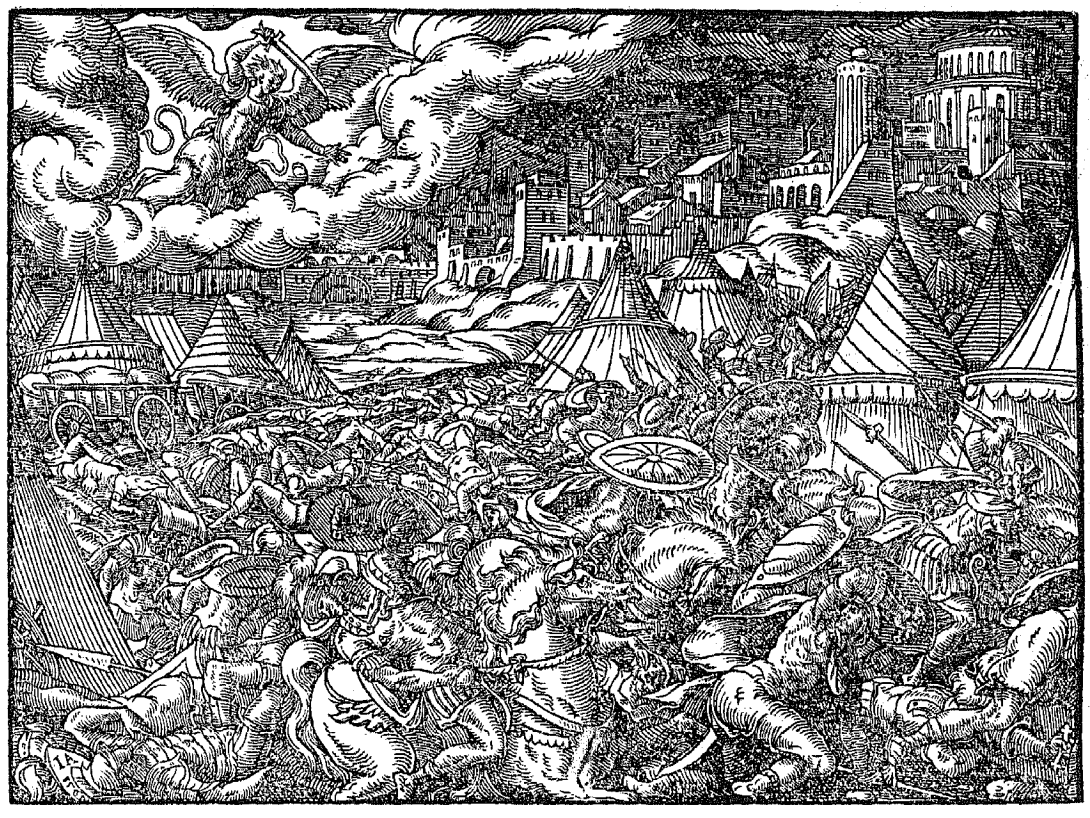

SENACHERIBVS *autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quem ſub Rapſacis imperio reliquerat, peſte diuinitus immiſſa deletum, prima nocte poſteaquam vrbem oppugnare cœperat, abſumptis cum ducibus & tribunis* CLXXXV. *millibus militum. qua clade territus, & de reliquis copijs ſolicitus, maximis itineribus in regnum ſuum contendit, ad regiã quæ Ninus dicitur. Vbi paulò poſt per inſidias ſeniorum è filijs ſuis, Adramelechi & Selennari, vitã amiſit, occiſus in ipſo tẽplo Araſci, quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à populoribus pulſis, & in Armeniam fugientibus, Aſſarachoddas minor filius in regnum ſucceſſit. Atque hic fuit huius expeditionis exitus.* Senacheribi in Deum blaſphemi pœna. Patricidæ.

CAP. III.

Ezecias ab infeſtatione Aſſyriorum liberatus cum aliquandiu vixiſſet in pace, decedens Manaſſæ filio regnum reliquit.

EZECIAS *autem præter omnem opinionem liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo perſoluit, quandoquidem manifeſtũ erat huius ſolius ope hoſtem partim peſte deletum, partim metu ſimilis exitij ab oppugnatione vrbis abſterritum. Dumq; totus circa Dei cultum occupatur, paulo poſt in grauem morbum incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquã melius ſperantibus. nec tam vitæ periculum angebat Regem, quàm quòd ſine liberis decedente* Hedio & Ruffinus Cap. 3. 4. Regum 20. Morbus Ezeciæ, & vitæ prorogandæ, per miraculũ confirmatio.

An. mũdi 3232 Ante Christum natum 732.

dente generis successio in eo deficere videbatur, & regnum sine legitimo hærede futurum. hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néue nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq; eo libentius quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantum germanum principatus quæreret, misso ad eum Prophetа Esaia, iussit nunciari quòd post triduum morbum euaderet: & superuiuens annos quindecim, non nisi relicto hærede filio decederet. Hæc cum Prophetа ita, vt iussus erat, ad Regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certo posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationem esse videntur, eorum solet hoc pacto confirmari veritas. Et rogante Prophetа quodnã signum exhiberi sibi postulet, volui vt, quando vmbra in suo solario iam ad decimam lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret, Et cum Deus hoc dedisset Prophetæ precibus, viso, ita vt voluit, tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad templum ascendit, & adorato Deo, vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autem Rex Baladas, missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis thesauros etiam ostendit & apparatũ armorum, & quicquid pretiosum auro constabat ac gemmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatusq; quinam essent qui venerant: ait, è Babylone missos à Rege venisse: ostendisseq; se illis omnia, vt, visis diuitijs, colligentes ex his ipsius potentiam, Regi suo renunciare possent certius. tum Prophetа respondens, Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo post transferentur in Babyloniam, & posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient Regi Babylonio. Hæc enim prædicit Dominus. Ezecias contristatus hac prædictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, se quãdo aliter visum sit Deo, precari vt saltem ipse posset in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorum Regis Berosus meminit. Cæterum Prophetа hic cum esset diuinus & vsque ad miraculum veridicus, certus se nihil à verò alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus. Ezecias porrò cum quantum iam diximus superuixisset in pace, obijt post annum vitæ quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum.

Assyriorum imperiũ dissolutum.

Babyloniorum Regis ad Ezeciã legatio.

Captiuitas Babylonica ab Esaia prædicta.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Ezeciæ mors.

CAP. IIII.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum Rege captus post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Regum 21. Manassæ impietas & crudelitas. An. mũdi 3247. Ante Christum natum 717.

HIVS successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studijs contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittẽs, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit, ausus est etiam sceleſtus templum Dei profanare, atque adeo totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei

Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne à Prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulos dies aliquẽ afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefarijs facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium Prophetam ad Regem simul atq; populum, per quos eàsdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorum Israelitæ aliquãto ante perpessi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si parüissent imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt. Cum enim in eisdem perseverarent moribus, hostem illis Deus immisit Regem Chaldæorum & Babyloniæ. is missò in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem quoque dolo interceptum & abductũ, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petijt. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudijt supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterum clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam, si posset abolere priorũ peccatorũ etiã memoriã, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templũ cõsecrauit denuo: & in reliquum totus fuit in eo, vt gratitudinẽ Deo posset approbare, & quoad viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populũ quoq; docuit, memor in quale incidisset infortunium ob perperàm administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Mosis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circumdaret, & turres excitaret altissimas, suburbanasq; arces cum alijs necessarijs tum imprimis commeatibus muniret. Adeoq; in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tempore prædicatus sit beatissimus. Cumq; vixisset annos LXVII. *in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis proprijs: regnum excepit Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.*

An. mũdi 3247. Ante Christum natum 717.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Aliàs cap. 4. Manasses in Babyloniã captus abducitur, postquã resipuit, regno restituitur.

An. mũdi 3288. Ante Christum natum 676.

Manasses vrbem lustrat, & templum denuò consecrat.

Manassæ mors.

Amos Rex Iudæ impius.

An. mũdi 3302. Ante Christum natum 662.

Iosias Rex Iudæ. An. mũdi 3304. Ante Christum natum 660.

CAP. V.

De Iosia Rege historia.

HIVS mater fuit ex oppido Boscetha, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus, Dauide Rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito, quàm primum enim duodecimũ annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Autor enim fuit populo, vt, abiectis erroribus, & relicta de falso creditis Dijs persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorũ institutis, quicquid peccatũ esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remedijs, quã si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc aũt faciebat tum per innatã sapientiã, tum

4. Regum 22. Iosias verum Dei cultum restaurat. An. mũdi 3307. Ante Christum natum 657.

An. mũdi 3321. Ante Christum natum 643.

tum etiam seniorum monitis & consilijs. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot Reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totam, lucos externis dijs dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria, quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atque ita populum à vana opinatione ad verum Dei cultum conuertit: & cõsueta holocautomata cæteraq; sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus & morum censores qui priuata quoq; negotia sic disponerent, vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberent. dimissis deinde per totam suam ditionem nuncijs, iussit vt, quicunque vellent, conferrent aurum & argentum in reparationem templi, idq; suo quisq; arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecunijs curam sumptuum in templum sartum tectum præstandum commisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, Ioatæ commentariensi, & Pontifici Eliaciæ. qui, omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationẽ necessarijs, incumbebant operi: atque ita instauratum est templum, & ipsum Regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui decimo octauo iussit Eliaciam Pontificem pecunia, quæ instaurationi superfuit, in massas conflatæ crateras inde & libatoria phialasq; ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentiue in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: Pontifex autem dum promit aurum, forte incidit in sacros libros Mosis in templo repositos: eos prolatos dedit scribæ Saphani qui cum eos perlegisset, Regem adijt, & quæ imperasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit, Qua lectione audita Rex, scidit sibi vestem, & conuocatis intimis aliquot amicis, ipsoq; scriba, & Eliacia Pontifice, misit eos ad Prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt persuaderent ei Deum placare, & propitiũ genti suæ reddere. Timendum enim esse, ne propter neglectas à maioribus leges Mosis graues casus immineant, néve eiecti patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis Regijs mandatis Prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationibus irrita fieri possit: vt populus eijciatur proprijs sedibus, & omnibus præsentibus commodis propter non seruatas leges mulctetur: quandoquidem, concesso ad resipiscendum tanto temporis spacio, ne Prophetarũ quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Deum, & in Prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suam voluntatem hominibus indicare solet. attamen propter bonitatem Regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinitam iam antè mala in populum immissurũ. Hoc mulieris vaticinium Regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nuncijs, iussit Hierosolyma conuenire Sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cum congregati essent omnes, primum eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. moxq; sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremo iussit Pontificem, si quod vas

Idololatriæ à Iosia extirpatio.

Censores.

Studium populi in reparando templo.

Mosis libri sacri in templo reperti.

Olda Prophetissa à Iosia consulitur.

Vaticinium de Iudæorum pœna.

4. Regum 23.

Viua pij principis imago.

vas in templo supereſſet à maioribus dicatũ idolorum externorum vſui, vt inde eijceretur: & cum non pauca eſſent collecta, omnibus incenſis cinerem eorum diſperſit. deniq; Sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hieroſolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totã regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & oſſa pſeudoprophetarũ ſuper altare, quod primus Hieroboamus exſtruxerat, combuſsit: ſicut ſuperius diximus, iam tum cũ ſuper eo Hieroboamus ſacra faceret, interueniſſe Prophetã, & in præſentia totius populi prænunciaſſe, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Ioſias, hoc eſſet facturus: cuius prædictionis euentus poſt annos trecentos ſexaginta vnum ſecutus eſt. Poſt hæc inuiſit & alios Iſraelitas, qui captiuitatem & ſeruitutem Aſſyriorum euitauerant, eisq; perſuaſit, vt, omiſsis impijs actionibus, & religionibus externis, Deum maximum ritu patrio colerent, eiq; ſoli adhærerent. nec hoc cõtentus oppidatim ac vicatim per domos ſcrutatus eſt, ne quid ſuſpectum intus deliteſceret. quadrigas etiam ſolis, quas ſuperiores Reges in veſtibulo templi conſecrauerant, & ſi quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio ſuſtulit. Cæterum, luſtrata ad hunc modum regione vniuerſa, populum Hieroſolyma conuocauit ad celebrandum feſtum azymorum quod dicitur Paſcha: deditq; populo ad epulum de ſuo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque Sacerdotum contulerunt Sacerdotibus ad idem feſtum agnorum duo millia & ſexcentos: & ſimiliter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinq; millia, boues quingentos. cumq; tanta eſſet victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moſis, Sacerdotibus ei curæ præpoſitis, & exemplo ſuo reliquo populo præeuntibus. Et quòd à Samuelis Prophetæ temporibus in eam vſq; diem nulla talis feſtiuitas celebrata fuerit, cauſa eſt, quia tum omnia iuxta præſcripta legum & antiquas conſuetudines peragebant. Poſt hæc Ioſias cum pace, diuitijs & gloria floruiſſet, vitæ finem habuit huiuſmodi.

An. mũdi 3321. Ante Chriſtum natum 643.

Veritas oraculorum diuinorum. 3. Reg. 13.

Paſchatis celebratio.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Alias cap. 5.

CAP. VI.

Ioſiæ in prælio occaſus, dum Nechaum Regem Aegypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.

REx Ægypti Nechaos magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum imperium euerterant, volens ſibi Aſiæ regnum quærere. cumq; proceſsiſſet vſq; Menden oppidum ditionis Ioſiæ, oppoſuit ſe ei, vetans per ſui iuris regionem iter contra Medos facere. tum Nechaos caduceatore miſſo, ait ſe non illum petere bello, ſed ad Euphratem properare. non eſſe ſibi imponendã neceſsitatem præter propoſitum cum obſtante dimicãdi. Ioſias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, ſed perſeuerabat in ea ſententia, vt per ſuam ditionem volenti ducere tranſitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occaſionem aduerſus eum inueniret. Dum enim aciem inſtruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam ſagitta icto bellãdi ſtudium exemit. ſaucius enim & cruciatum non ferens, iuſſo exercitu deflectere, Hieroſolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere eſt mortuus. Sepultus eſt magnifico funere in monumentis paternis, cum vixiſſet annos triginta nouem, regnaſſet triginta vnum. Luxit eum populus multis diebus lamentis & triſtitia mortem eius proſequens. Hieremias etiã epicedium ei ſcripſit lugubri

An. mũdi 3334. Ante Chriſtum natum 630.

Via per Iudæam exercitui Aegyptio clauſa vi aperitur. 4. Regum 23.

Mors Ioſiæ.

Epicedium à Ieremia Ioſiæ ſcriptum.

An. mũdi 3334. Ante Christum natum 630.

lugubri carmine, quod nunc quoq; exstare videmus. hic Propheta & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & Propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumento scriptos reliquit. erãt autem hi duo Sacerdotalis generis. quorum Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno decimo tertio regni Iosiæ vsq; dum templum vnà cum vrbe est dirutum: cuius suo loco mentionem faciemus. Porrò mortuo, quemadmodum diximus, Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus, anno ætatis vigesimo tertio, regiam habens Hierosolymis. Hic matre natus Ametala, impijs & impuris fuit moribus. Hunc Ægyptiorum Rex à bello reuertẽs accersitum ad se in vrbem Syriæ Samathã vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius centum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atq; ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est, cum regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malicioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Hieremias captiuitatem Babylonicã prędicit.

Ieremias quando vicerit.

Ioazus Rex Iudæ. 4 Regum 23. 2. Paral. 36.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. Aliàs cap. 6.

Eliacimus Ioacimus nominatus, Iudę rex. An. mũdi 3335. Ante Christum natum 629.

CAP. VII.

Ioachimi in Nabuchodonosori Syriam inuadentis, amicitiam & societatem pertractio.

Nabuchodonosorus Babyloniæ Rex contra Aegyptum. An. mũdi 3336. Ante Christum natum 625.

ANNO autem quarto, ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratem sitam petijt, bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copijs ad Euphratem ei se opposuit, & collatis signis cum eo congressus, amissis multis millibus, coactus est cedere, Babylonius autem superato Euphrate, totã Syriã Pelusium vsq; subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellum inferunt magnis viribus, diras minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille, timore suadente, pacem mercatus pecunijs, integro triennio imperata tributa persoluit. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum cõtra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nam Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod Propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere nõ destitit, frustra eos in Ægyptiorum præsidio spem ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babylonijs, & Ioacimo Regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, Prophetam apud Regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad Regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidã sapientiores è Regia Prophetã dimiserunt, autoresq; fuerunt etiã alijs ne in eum sæuire pergerẽt. Adducebant q; rationem, nõ hunc solum mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorũ nemo à suis temporis Regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio. atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragijs Propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis Prophetijs, ieiunanti populo & in templum

Nabuchodonosoro Ioacimus tributa persoluit. 4. Regum 24. An. mũdi 3343. Ante Christum natum 621. Hedio & Russinus cap. 8.

Ioacimus à Babyloniæ Rege desciscit.

An. mũdi 3345. Ante Christum natum 619.

Hieremias Hierosolymorum subuersionem prædicit. Ierem. 22.

Hieremiæ accusatio & absolutio.

Hieremiæ liber exustus. Ierem. 36.

templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid tẽplo & vrbi eiusq; populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simulq; iubent tam ipsum quàm eius scribã Baruchũ è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad Regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitq; Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant. An. mũdi 3345. Ante Christum natum 619.

CAP. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interficit, & Ioacimum eius filium pro eo Regem constituit.

NON multò post venientem cum exercitu Babylonium Regem excipit in vrbe, territus Prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neq; excluſit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidẽ, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso Rege interfecit: quem etiam insepultũ extra mœnia iussit proijci: & pro eo Ioacimum filium Regem vrbis & regionis cõstituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiã tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi Regis, qui vixit annos XXXVI, regnauit XI. Successor autem eius Ioacimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem. Nabuchodonosori recepti in vrbem sæuitia. 4. Regum 24. 2. Paral. 36. Ioachimus siue Iechania Rex Iudæ. An. mũdi 3346. Ante Christum natum 618.

CAP. IX.

Ioachimi, Babylonio sententiam mutante, obsessio, & sponte se dedentis in captiuitatem abductio.

BABYLONIVM autem Regem statim dedisse regnum Ioacimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu Hierosolymis eum obsedit. qui cum esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à Rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent nec ciuibus. Sed tum quoq; ne per integrũ quidem annum fides seruata est, Babylonio Rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, & quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad se adducerent. fuerunt q; hi omnes decem millia numero, & amplius octingenti triginta duo, & in his Ioacimus cum amicis ac matre, qui à Rege in custodia sunt habiti. Hedio & Ruffinus Cap 9. 4. Regum 25. Nabuchodonosorus fœdifragus.

CAP. X.

Sedecias Hierosolymorum Rex à Babylonio constitutus.

PRO Ioacimo autem Sedeciam eius patruum Regem constituit, iureiurando astrictum quòd nihil in ea regione esset nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cum principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, sed iusti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa se haberet impios. quin & totus populus in eandem solutus est licentiã. Quamobrem sæpenumero Hieremias Propheta illum adijt, obtestans vt, omissis impietatibus, iustitiæ curã gereret: néue aut ducibus mentem adhiberet, quòd essent mali pleriq;, aut falsis Prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non op- Sedecias Rex Iudæ ab aulicis & falsis prophetis seductus Hieremiam non audit.

An. mũdi 3354. Ante Chriſtum natum 610.

pugnaturum amplius vrbem Babylonium, vincendumq́ bello petitum ab Ægyptijs, hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquã. Sedecias verò tantiſper dum audiebat Prophetã, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuã eſſe, ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à Prophetæ conſilijs in diuerſum quocunq́ vellent. Sed & apud Babylonem Hiezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eamq́ prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticinijs Sedecias hac potiſſimum de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnib. inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Hiezeciel, quòd negaret Sedeciã viſurum Babylonem, cum Hieremias aſſeueraret omnino futurum, vt captiuum eum Babylonius Rex ſecum abduceret. quare cum hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportunius dicetur.

Iezeciel templi vaſtationem prædicit.

Sedecias ad Aegyptios deficit.

Igitur cum per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans, ſi cum illis vires coniungeret Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtataq́ regione, & occupatis arcibus, ad ipſa Hieroſolyma oppugnãda acceſſit. Ægyptius autem audito, in quibus anguſtijs eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius, intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, Pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis Regi eiusq́ ſubditis inſtaret belli periculum, quodúe transferendi eſſent è ſuis ſedibus in Babyloniam. immò etiã captiuos redituros eſſe cum omnibus vaſis, quibus Rex templum ſpoliauerat. At Hieremias, adito Rege, omnia vera & his contraria prænunciat, dicens eos Regem decipere, nihilq́ commodi ſperandum ab Ægyptijs: ſed, victis illis, Babylonium copias ad Hieroſolyma reducturum, &, quot quot oppugnationi ac fami ſuperfuerint, captiuos abducturum: direptisq́ omnium facultatibus, & exhauſtis templi diuitijs, in vrbem ſimul & templum ferro ac flammis ſæuiturum, nullo ſacri aut profani diſcrimine. Et ſeruiemus, inquit, ei poſterisq́ eius per annos LXX. *à qua ſeruitute Perſæ & Medi nos eripient extincto Babyloniorum imperio, quorum ope dimiſſi & huc reuerſi templum ædificabimus denuò, & Hieroſolyma reſtituemus. Hæc dicens Hieremias pleriſq́ perſuadebat: principes verò & impij velut furioſum cõtemnebant. Cumq́ aliquando libuiſſet ei natale ſolum Anathoth reuiſere, quod à Hieroſolymis* XX. *ſtadiis eſt diſſitum, quidam è magiſtratibus in itinere forte obuium comprehenſum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. Propheta contra negauit eum verum crimen afferre, ſed ire ſe in patriã. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magiſtratus in iudiciũ, à quibus diu tortus & excruciatus ſeruabatur ad ſupplicium, & aliquãto tempore coactus eſt viuere in his afflictionibus. Anno autẽ nono regni Sedeciæ, decima die menſis decimi, Babylonius Rex iterum exercitum admouit Hieroſolymis: & continuata per* XVIII. *menſis obſidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus eſt. præter externam autem oppugnationem duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame ſimul & peſtilentia vehementer graſſantibus. Interim Hieremias in carcere non quieſcebat, ſed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto ſeruandos eſſe vnà cum totis familijs, alioquin*

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Aegypti Rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur.

Sedecias à Pſeudoprophetis ſeductus.

An. mũdi 3354. Ante Chriſtum natum 610.

Vaticinium de captiuitate Babylonica, & inde liberatione. Ierem. 25. 29. 37.

Hieroſolyma obſeſſa. 4. Regum 25. Ierem. 39. & 52.

Fames & peſtilentia.

Ieremias ſuadet deditionem.

alioquin ſine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe aut hoſtili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hoſtem perfugerint, mortẽ euaſuros. At Principes ne malis quidẽ preſsi audire volebãt, ſed irati, ad Regẽ omnia deferebant, incuſabantq; prophetã vt furentẽ, & frangentẽ ſibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnẽ populi prõptitudinem & alacritatem eneruantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari triſtia, & dicere expugnatã vrbem omninò ſubuertendã eſſe. Rex verò ſuopte quidẽ ingenio nõ exacerbabatur: ſed ne in principum inuidiã tali tempore incurreret voluntati eorũ reſiſtẽs, permiſit eis, vt de propheta, quicquid liberet, facerẽt: quo impetrato cõfeſtim carcerem petentes, exemptũ inde in quendã cœnoſum puteum per funẽ demiſerunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vſq; collum merſus ibi manebat. interim quidam è ſeruis Regis carioribus, genere Æthiops, renunciat domino quid propheta acciderit, dicens non rectè Principes ſtatuiſſe & amicos, q vatem in cœnum demerſerint, & grauiorem quã qua in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis Rex pœnitentia prioris conſilij, quòd Principibus prophetã in poteſtatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta ſocios è ſuo famulitio ſibi aſſumere, funesq; capere & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, & quantum poteſt properè è puteo Hieremiã extrahere. tum Æthiops, aſſumptis, quemadmodum iuſſus erat, ſocijs, extractũ è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clã ad Regem, interrogatus eſt ecquod poſſet diuinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem crediturum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturũ. Sed omnes, inquit amici tui quaſi maleficũ cupiunt me perdere. & vbi nunc ſunt impoſtores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatẽ promere, ne fortè in vitam meam ſeuias. Sed cum Rex iureiurando cõfirmaſſet, nec ſe illum interfecturũ, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit vt vrbẽ Babylonijs dederet. ita enim, ſe internuncio, iubere Deum, ſi modò velit incolumis eſſe, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs ſolo æquetur, templumq; tradatur incendio: ni faciat, ipſum fore omnium malorũ cauſam tàm ſibi ac ſuæ familiæ, quàm vniuerſo populo. Tum Rex, ſe quidem cupere facere, quæ vates in rem cõmunem cõſuleret: ſed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud Regem traderetur ſupplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam Rex dimiſit: iuſſum nemini ciuium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne Principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur cur nam eſſet à Rege accerſitus: ſed prætexendum quòd uenerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in uinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire, quanam de cauſa acceſsiſſet ad Sedeciam.

An. mũdi 3354. Ante Chriſtum natum 610.

Piorum doctorũ in hac vita fortuna.

Sedecias à Hieremia petitum conſilium, Principum metu negligit.

CAP. XI.

Iudæorum, Hieroſolymis à Nabuchodonoſoro captis, in Babyloniam traductio.

INTEREA Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores ſtantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq; excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec peſti ſuc-

Hieroſolyma per decem & octo menſes obſeſſa, tandem capiuntur.

An. mũdi 3354. AnteChriſtum natum 610.

cumbentibus, ſed obduratis animis omnia mala perferentibus. ac nè machinis quidem hoſtium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter ſe vtriq; non viribus ſolùm certarent, verùm etiam artibus, dum illi his potiſſimùm ſperant ſe vrbem poſſe capere, hi ſalutem ſuam in eo putant conſiſtere, ſi non ceſſent nouis commentis illorũ conatus ludificari. atq; id certamen durauit per menſes decẽ & octo, donec tandẽ ſuccubuere, partim inedia victi, partim ſupernè è turribus telorũ multitudine oppreſſi. Capta eſt aũt vrbs vndecimo anno regni Sedecię, quarti menſis, die nona: ceperuntq; eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonoſorus oppugnationem commiſerat, dum ipſe apud Reblatha degeret. quod ſi quis requirat eorum ducum etiam nomina, ſunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Naboſaris, Echarampſaris. Vrbe autem capta circa me-

An. mũdi 3356. AnteChriſtum natum 608.

Sedecias noctu fuga ſibi conſulens, à Babylonijs capitur.

diam noctem, & ducibus ac reliquis hoſtibus in templum ingreſſis, Sedecias Rex vbi hoc ſenſit, aſſumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quaſdam anguſtas in deſertum. quod cum Babylonij cognouiſſent tranſfugarum indicio, ſub auroram aggreſſi ſunt eos perſequi, & aſſecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites viſis è propinquo hoſtibus, relicto Sedecia diſpalati ſunt, quà quemq; tulit ſpes effugij. Ipſe penè deſertus, cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hoſtium poteſtatem deuenit, & mox ad Regem perductus eſt. Quem poſtquam in conſpectu habuit Nabuchodonoſorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promiſſionum immemorem, quòd Regi ſeruare illam regionem eſſet pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinem, quòd, cum à ſe accepiſſet regnum Joacimo fratri debitum, acceptæ poteſtate abuſus eſſet in autorem beneficij. Sed magnus eſt, inquit, Deus qui te propter mores tuos peſſimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciã increpuiſſet, eueſtigio iuſſit ipſo & alijs captiuis inſpectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipſum excæcauit, Babylonem ſecum abducendum. Atq; ita vtriuſque prophetæ prædictiones, tàm Hieremiæ quàm Hiezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu, non vanæ fuiſſe comprobatæ ſunt. quòd

Execratio Sedeciæ, filiorumq; cædes.

captus

captus adducetur ad Babyloniam,& coram cum eo loquetur, & oculis ſuis faciem eius vidæbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cũ Babylonem perductus eſſet, videre tamen non potuit, Hiezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidẽ ignorantibus ſatis declarare poſſunt Dei naturã, quàm varia ſit & multimoda, omnia tempeſtiuè diſponens, & futura præſignificans: ſicut humanæ inſcitiæ & incredulitatis inſigne exemplũ hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatẽ euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis Regum exitus, qui vnus & viginti regnauerũt deinceps: idq; temporis ſpaciũ quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi Regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Caterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mãdatis, vt templum ſpoliatũ incenderet, regia quoq; ſimiliter cremata vrbẽ à fundamentis dirueret, populum in Babyloniã traduceret. Qui cum eò perueniſſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tàm aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrũ quoq; illud grande quod Solomõ dedicauerat. præterea columnas illas æreas cũ ſuis capitulis, & menſas aureas atq; candelabra. His ſublatis templũ incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt aũt templum annis ex quo exſtructũ fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex & diebus decẽ additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, dies decem. A diluuio vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito, vſq; ad hunc templi caſum tria millia annorũ elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæq; ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: Pontificem Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium Regis cubicularium, cum ſeptem alijs regijs amicis. præterea ſcribam regium, & alios Principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpolijs templi perduxit ad Regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò Pontificem & Principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Joſadocum etiam Pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ Pontificis filium, quem modo Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam Regium genus & eorũ ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam Pontificum enumerare nomina, qui Regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummũ adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone exſtructo Pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Joramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Salumus, Elcias, Sareas, Joſadocus qui captiuus Babylonẽ pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Caterùm Rex Babylonem reuerſus, Sedeciam in carcerem vſq; ad mortẽ eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum ſepelijt. vaſa quibus Hieroſolymitanum templum ſpoliauerat, ſuis conſecrauit numinibus. populo in Babylonia ſedes attribuit. Pontificem è vinculis exemit. Nabu-

An. mũdi 3356. Ante Chriſtum natum 608.

Dauidici generis Reges, quot & quandiu regnauerint.

Templum, regia, & vrbs ſpoliata, incenſa & diruta.

Captiuitas Babylonica.

Pontifices Hieroſolymitani.

Sedeciæ mors.

An. mũdi 3356. Ante Christum natum 608.

Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum Regi penderent. Propheta quoq; Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à Rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc Regem per literas certiorem posit reddere. Propheta verò neq; ducem sequi voluit, neque alio ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commendauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur, donatoq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatham, impetrata prius à Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaq; his peractis Babylonem reuertitur. Jlli autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tempore diffugerant, posteaquam Babylonios recessisse audiuerunt, vndiq; collecti venerunt ad Godoliam Masphathã. Eorum principes erant, Joannes careæ filius, & Jezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Jsmael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bahalem Regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babylonijs. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoq; iureiurando paratum fore suum auxiliũ siquis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurentur & habitentur denuò. illos verò debere, donec tempestiuum est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustententur. hæc locutus permisit quenq; arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quæ fama postquam ad circumuicinas Iudeæ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, impositio certo tributo quod penderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eum, & cœperunt regionem colere. Joannes autem cum alijs principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonueruntq; eum quòd Bahales Ammanitarum Rex ideò misisset Jsmaëlem, vt ipsum clam dolo interficeret, & principatum inter Jsraëlitas occuparet, cum sit è genere regio: securum autem fore ab insidijs, si eis permittat Jsmaëlem clam occidere. Vereri enim se, ne, si ipse insidijs præoccupatus fuerit, reliquiæ Jsraëlitarum in totum pereant. ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile, eum, qui in tanta inopia necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidijs non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Jtaq; Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abijt. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphatha Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens,

Hædio & Ruffinus Cap. 11.

Godolia transfugarum dux.

Hieremias à Babylonio duce exemptus è carcere magni precij muneribus afficitur.

Baruchus è carcere dimissus.

Iudæi vndiq; collecti ad Godoliam Masphatã veniunt.

Godoliæ cædes, & plebis Masphathẽsis abductio.

aduertens,cum decem illis ſocijs adortus interfecit,nec difficile fuit cæteros conuiuas ſimiliter affectos confodere:quib.necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum graſſati ſunt promiſcuis cædib.tàm in Iudæos quã in Babylonios milites ſecuros & paſſim dormientes.ſequenti verò die venerunt cum munerib. ex agris ad Godoliam circiter octuaginta: omnium inſcij quæ acciderant. quos videns Iſmaël intrò vocauit ad Godoliam, & introgreſſos clauſo palatio trucidauit,cadauera q̃ eorum in puteum quendam,ne eſſent conſpicua,demerſit. Soli autem ex eo numero ſeruati ſunt,qui rogauerunt ne ſe prius occideret,quàm ei quædam occultata in agris traderent,ſuppellectilem & veſtes atq̃ frumentum. quib.promiſſis motus,aliquot ex eis pepercit.plebem verò Maſphathenſem cum mulierib.& pueris abduxit:& in his etiam Sedeciæ filias,quas Nabuzardanes apud Godoliã reliquerat.His perpetratis ad Ammanitarum Regem profectus eſt.Ioannes autem cum cæteris ducib.audita Maſphathenſiũ clade,& morte Godoliæ,indigniſſimè tulerunt,& aſſumptis ſuis quiſq̃ militibus,Iſmaëlem hoſtiliter perſecuti ſunt,eumq̃ apud fontẽ Hebronenſem deprehenderunt.quib.viſis captiui Iſmaëlis læti,rati,id quod erat,auxiliũ ſibi venire, omnes ad Ioannem tranſiuerunt. Iſmaël autem cum octo tantum comitib.ad Ammanitarum Regem perfugit.Cæterùm Ioannes aſſumptis quos Iſmaëli eripuerat,cum eunuchis,et mulieribus atq̃ pueris peruenit in locũ qui Mandra dicitur,ibiq̃ ea die manſerunt. Voluerunt inde proficiſci in Ægyptum,timentes Babylonios,ne irati propter eadem præfecti in ea regione à ſe conſtituti,in illos ſæuirent. prius tamen conſulendum Hieremiam rati,accedentes eum rogauerunt,vt hæſitantib. oraculum expediret,quidnam faciendum ſit,iurati facturos ſe quicquid ille iuſſerit. cumq̃ propheta operam ſuam eſſet pollicitus,decima demum die Deus apparens iuſſit vt Ioanni et cæteris ducib.diceret:ſi manſerint in ea regione,auxilio futurum & prouiſurum ne quid incommodi à Babylonijs, quos timebant, accipiant. Sin in Ægyptum mallẽt iter facere, curã eorum relicturũ, infenſumq̃ tali calamitate affecturum eos,quali paulo ante fratres eorum caſtigatos eſſe viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere,quòd ex Dei ſententia iuberet eos manere:ſed putauerunt eum falſo verbis ſuis Deũ prætexere, re aũt vera loqui in gratiã Baruchi diſcipuli,ne poſſint Babyloniorum irã effugere. Contempto igitur Dei cõſilio quod per prophetã dederat,Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abijt,abducto ſimul & Barucho & Hieremia.Quò poſtquã peruentum eſt,Deus ſignificauit prophetæ fore vt Babylonius exercitũ ducat in Ægyptum: iuſſitq̃ prædicere populo,q̃ capietur Ægyptus,& ibi partim interficientur,partim captiui Babylonẽ abducentur,id quod etiã factum eſt.quinto enim poſt excidiũ Hieroſolymitanũ anno,qui fuit regni ipſius Nabuchodonoſori vigeſimus tertius,cum magnis copijs inuaſit Cœlen Syriã. qua ſubacta bellum geſſit contra Ammanitas & Moabitas,& his quoq̃ perdomitis Ægyptũ hoſtiliter eſt ingreſſus:occiſoq̃ qui tunc regnabat,& alio Rege cõſtituto,repertos ibi Iudæos rurſum captiuos Babylonẽ abduxit.Hæc fuit fortuna Hebræorũ,vt accepimus,bis vltra Euphratẽ traductorum.nam per Aſſyros decem trib.è Samaria ſunt abductæ,regnante Oſea,deinde reliquæ duæ per Nabuchodonoſorũ Chaldæorum & Babyloniorum Regem captis Hieroſolymis. Sed Salmanaſſar in vacuas Iſraëlitarum ſedes deduxit gentẽ Chuthæorum,qui prius in intima Perſide et Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. Rex verò Babylo-

An. mũdi 3356. Ante Chriſtum natum 608.

Clades Iſmaelis à Ioanne accepta.

Oraculum à Ioanne petitur, quod tamen negligitur. Ierem. 42. 43.

Vaticinium de exercitu à Babylonico ducendo, & reliquijs Iudæorum in captiuitatem abducendis.

An. mũdi 3361. Ante Chriſtum natum 603.

An. mũdi 3361. Ante Christum natum 603.

Iudæa per septuaginta annos deserta. 2. Par. 36. Ierem. 25. & 29. Hedio & Ruffinus Cap. 12.

Dan. 1. Danielis & sociorum eius in Chaldaica disciplina institutio & profectus.

nius pro abductis duab. tribubus nullam gentẽ in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per septuaginta annos deserta maneret. tempus autem totum quod inter decẽ tribuum captiuitatẽ & duarum reliquarum transmigrationẽ interceßit, anni fuêre centum triginta, & menßes ßex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonoßorus ßelectis nobilißimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ Regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre cõßpicui, pædagogos eorũ curæ aßignauit, exßectis quibußdã ex eo numero, quemadmodum ßolitus est facere & aliarum gentium deuictarum formoßis adoleßcentibus: præbebatq; eis de ßua menßa victum, & Chaldæorum dißciplinis instituẽdos curabat ac literis, in quibus ßanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Mißael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltbaßarem, pro Anania Sedrachẽ, pro Mißaele Mißachem, pro Azaria Abdenago appellari iußit: eosq; ob egregiam indolem & nõ mediocrem eruditionem vehemẽter caros habuit. Cumq; vißum fuißet Danieli cũ cognatis victitare durius, & à regiæ menßæ abßtinere edulijs, atq; adeò ab animatis omnib. acceßerunt Aßchanẽ eunuchum qui curæ eorum erat præpoßitus, rogantes vt quæ mittebantur à Rege in ßuos vßus cõuerteret, ipßis legumina tantũ & palmulas in alimenta præberet, et ßi quid aliud præterea vellet inanime. ße enim, alijs faßtiditis, talem victum appetere. Ille verò ait ße gratificari eis cupere, ßed vereri ne hoc Rex deprehendat extenuatis ipßorum corporib. & immutata ßpecie, quòd neceße ßit vt habitudo & color rationi victus reßpondeat: idq; magis fore conßpicuum ex collatione aliorũ qui alãtur delicatius: atq; ita propter eos adduci ße poße in capitis periculum. Itaq; nacti Aßchanẽ non admodum difficilem, perßuadent vt ßaltẽ per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd ßi corpora corũ nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perßeuerare, qui cõpertus ßit innoxius: ßin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus ßpecioßi facti quàm alij, ad prißtinam diætã eos reduceret. vt verò apparuit non ßolùm non lædi eos talib. ßed habitiores præ alijs & maiores inde fieri, vt cũ eis non eßent conferendi qui cibis veßcebantur regijs, ßed Daniel cum ßocijs potius delicatã vitam agere videretur, ex eo tempore ßecurè Aßchanes partes quæ de regia menßa mittebãtur pueris, ßibi retinebat, & illis apponebat quæ iã diximus. Illi verò vt potè puros iã habentes animos & ad percipiendas dißciplinas idoneos, atq; etiã firmiora ad laborẽ corpora, quòd neq; illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neq; hæc ßimili de caußa emollirentur, facilè omnem perdidicerunt doctrinam tàm Hebraicam quàm Chaldaicam: ßed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoq; ßomniorum ßignificationibus ßtuduit, vißiones etiam diuinas videre ßolitus. Exacto autem bienniopoßt Ægypti populationem Nabuchodonoßorus cum vidißet mirandam vißionem, cuius etiam euentum Deus ei in ßomnis indicauerat, mox vt è ßtratis ßurrexit eius oblitus est. accerßitis igitur Chaldæis, & Magis ac vatibus, ait ße ßomnium vidiße, & quoniam oblitus ßit quale fuerit, velle vt & ßomnium ßibi indicent & eius ßignificationẽ. Illis autem reßpondentibus hoc ßupra humanas vires eße, atq; ßi exponeret eis vißionem ßomnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nißi ßomniũ etiam indicarent: & cum negarent ße id poße, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes ßapientes iußißet occidi, & inter hos ße quoq; cum ßuis cognatis eße in periculo, adijt

Dan. 2. Nabuchodonoßorus vißionis oblatę, oblitus, Magos ac vates accerßit, eisq; mortem, ni indicarent, minatur.

adijt Ariochū regij præfectum ſatellitij: rogauitq; cauſam cur ita Rex ſtatuiſſet in omnes ſapiẽtes & Magos atq; Chaldæos animaduertere: & cognito quod cum oblitus eſſet ſomnij, iuſſiſſetq; eos id ſibi indicare, nec illi potuiſſent, ad iram commotus ſit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à Rege peteret. ſpem enim ſibi eſſe, Deum ea ipſa nocte exoratum indicaturum eſſe id ſomnium. quæ Danielis poſtulata cum per Ariochum Regi eſſent renunciata, iuſſit eadem Magorum differri, tantiſper dum huius promiſſi fidem experiretur. puer verò cum ſocijs digreſſus in ſuum cubiculum, per totam noctem ſupplex Deum precibus ſolicitauit, vt rem ſibi aperiret, & Magos cum quibus & ipſi periclitarentur, ab ira Regis eriperet, manifeſtata ſibi viſione quàm Rex præterita nocte viſam elabi è memoria paſſus ſit. Deus autem & periclitantes miſeratus, & Danielis ſapientia delectatus, tàm ſomnium quã eius interpretationẽ ei notam reddidit, vt hanc per eum Rex cognoſceret. Ille hac reuelatione lætus, ſurgẽs fratribus eam indicat, iam deſperantibus vitã. & tantum de morte cogitantibus: hortaturq; vt trãquillo ſint animo, & de vita melius ſperare non dubitent. Cũ quib. actis Deo gratijs quòd ætatem eorum eſſet miſeratus, Ariochum adit initio diei rogans vt ſe ad Regẽ ducat, indicaturum ei ſomnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quẽ ingreſſus primum deprecatus eſt eam opinionẽ, quaſi ipſe Chaldæis & Magis eſſet ſapientior, quòd nemine illorum valente inuenire ſomnium, ipſe id eſſet indicaturus. non enim ſua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: ſed Deus, inquit, nos de vita periclitãtes miſeratus eſt: rogan-

An. mũdi 3363. Ante Chriſtum natum 601.

Danieli ſomnium eiusq; interpretatio reuelatur.

Daniel Regi ſomniũ & interpretationem exponit.

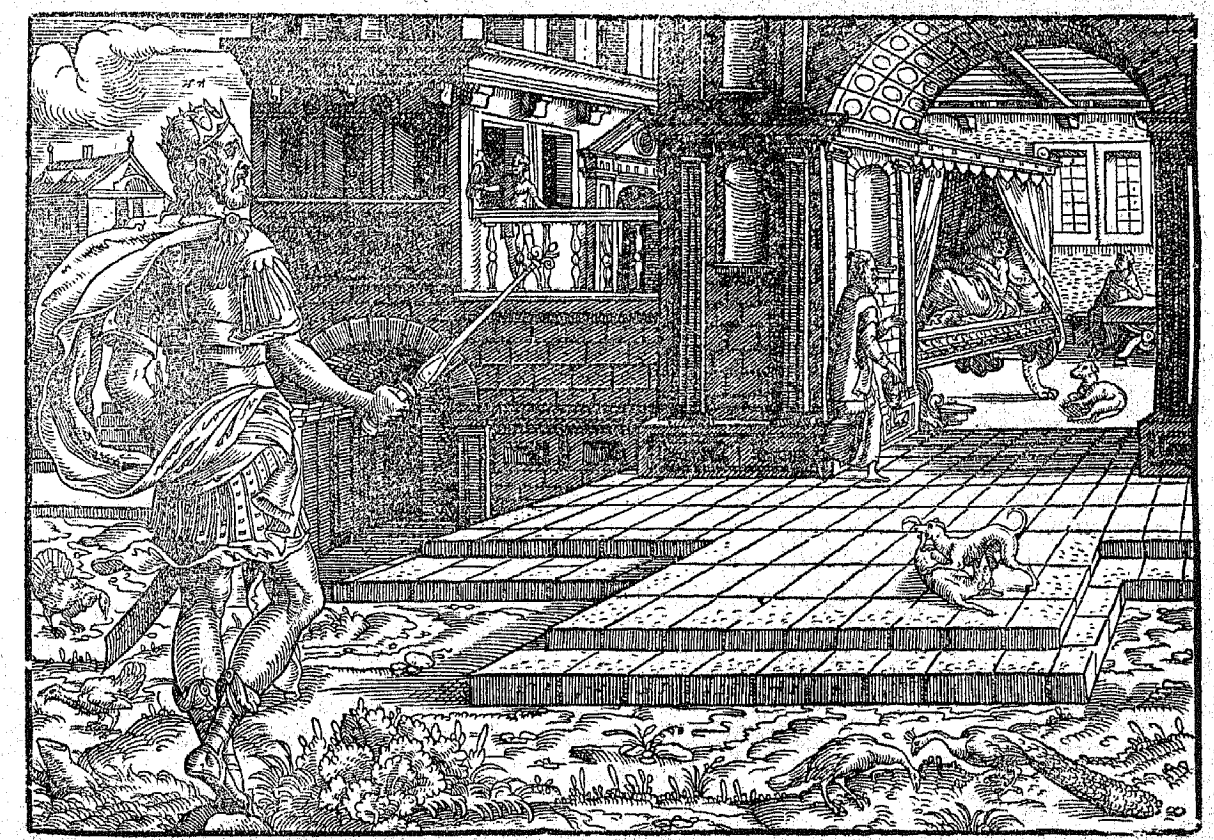

tiq; mihi pro mea populariumq; vita, & ſomnium & eius ſignificationẽ aperuit. neq; enim tã me ſolicitum habuit ea triſtitia, quòd à te indigni vita eſſemus iudicati, quàm metus de exiſtimatione tuæ gloriæ, cum tot viros bonos & honeſtos necari iũberes, idq; iniuria, quòd non eſſet humana ſapientia cõprehenſibile quod mandabas, ſolo Deo valẽte præſtare quod cuperes. Ergo cum hæc te cura teneret, quis nam poſt te potiturus eſſet orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos oſtendere, tale immiſit ſomnium: videbaris tibi videre ſtatuã gran-

Somniũ Nabuchodonoſori, de quatuor Monarchijs mundi.

An. mũdi 3363. Ante Christum natum 601.

dem ſtantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei. deinde ſaxum vidiſti abruptum à mõte in ſtatuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, ſed aurum, argentũ, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: eumq; ingruente venti vi diſſlatum in terras diuerſiſſimas. Saxũ verò illud tam magnum accepiſſe incrementũ, vt quantum eſt terrarum ſua mole opprimeret. Et hoc quidem eſt quod vidiſti ſomnium, quod in hunc modũ interpretari oportet. Aureum illud caput te ſignificat, & alios Reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus Regibus veſtrũ imperium delebitur. illorum quoq; imperiũ alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoq; vires debellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter naturã ferri nihil poterit reſiſtere, quòd ea ſit auro, argẽto ac ære validior. adiecit & de ſaxo interpretationẽ Daniel, ſed mihi hoc narrare non libuit, cuius propoſitum eſt præterita, non etiã futura, ſcribere. quòd ſi quis veritatis auidus non deſiſtit inquirere, futurorũ quoq; obſcuros euentus cupiens diſcere, det operam vt Danielis librũ perlegat, qui habetur inter ſacras literas. Porrò Nabuchodonoſorus his auditis, agnoſcẽs ſuum ſomnium, attonitus eſt Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus impoſito ei Dei ſui nomine, vniuerſa ditioni ſuæ præpoſitum eſſe voluit, cum eoq; ſimul eius conſanguineos: qui ob hoc inuidioſi facti, in periculum inciderunt, offenſo Rege propter cauſam talem. Rex fabrefacta aurea ſtatua, alta ſexaginta, lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis eam ſtatuit: quàm dedicaturus conuocauit ex omni ſua ditione Principes: eisq; mandauit, vt quamprimùm tuba dari ſignum audierint, procidentes in faciem adorent ſtatuam. quod qui non fecerit, pœnam propoſuit, vt conijciatur in

Daniel cum ſocijs ad honores euectus.

Mandatum regium de ſtatua adorãda, Daniel. 3.

An. mũdi 3364. Ante Christum natum 600.

Danielis cognati ſtatuam adorare nolentes, in ignem coniecti, diuina prouidentia ſeruantur.

ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes audito tubæ ſigno adorarent eam ſtatuam, Danielis cognati negauerunt ſe hoc facturos, quòd nollent patrias leges tranſgredi. moxq; delati, & in ignem coniecti diuina ſeruati ſunt prouidentia.

uidentia, & præter omnium opinionem euaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, ſed quaſi ſentiens iniuſtè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim ſuam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos Regi commendauit, quòd probos & Deo caros eſſe animaduerteret: quo factum eſt, vt ſemper in maximo apud eum honore haberentur. Nam multò deinde pòſt, rurſum aliud dormiens Rex, *vidit in ſomnium, quòd priuatus regno vitam acturus eſſet inter beſtias, & poſt exactum eo modo ſeptennium denuo reſtituendus eſſet in priſtinum imperium. quo viſo rurſum conuocatis Magis percontatus eſt quid ſignificet. Eius intellectum nemo alius inuenire & Regi indicare potuit, ſolus Daniel quid portenderet coniectura aſſecutus eſt: & qualem hic prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in ſolitudine tempus prædictum exegiſſet, nemine ſeptennio toto audente inuadere dominium exorato Deo rurſum in regnum ſuum reſtitutus eſt. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc, ita vt in antiquis libris inuenio, ſcriptis meis inſero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initijs huius hiſtoriæ, palàm profitens me tantum Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promiſi, nec addentem quicquã de meo, nec auferentem etiã. Cæterum Nabuchodonoſorus cum regnaſſet annos* XLIII. *vitam finijt, vir induſtrius & prioribus* Regibus *longè fortunatior. Meminit eius & Beroſus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis. Pater autem Nabuchodonoſorus, audito quòd Satrapa quem Ægypto & cauæ Syriæ Phœniciæq; præfecerat, à ſe defeciſſet, cum non poſſet amplius ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonoſoro copiarũ parte, iuſſit hunc contra illum proficiſci. qui collatis ſignis cum defectore congreſſus, & ipſum deuicit, & regiones eius ad ſuum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonoſorus apud Babylonem morbo abſumptus eſt, cum regnaſſet annos* XXI. *Nabuchodonoſorus verò non multò poſt patris morte cognita, & conſtitutis Ægypti ac reliquarum regionum negocijs, demandataq; amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniã cum exercitu & impedimentis, ipſe cum paucis per deſertum Babylonem properauit. Et cum aſſumpſiſſet regni adminiſtrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ſeruata erat in eius reditũ, factus eſt totius paterni imperij dominus. ac primum omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias diſtribuit: deinde ſpolijs bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis alueo, ita ne hoſtes eò poſſent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoq; murorum ambitus intra vrbem exſtruxit, & totidem foris circumdedit, omnes è coctilibus laterculis. cumq; memorabilib. operibus ciuitatem muniſſet, & portas in templorum modum ornaſſet, paternæ Regiæ contiguam exſtruxit aliam* Regiam, *cuius ſubſtructiones & reliquã magnificentiam forte ſuperuacaneum eſſet dicere: vnum ſilere nõ poſſum, quòd tam amplum & ſuperbum ædificium intra quindecim dies abſolutum eſt. In hac Regia moles ſaxeas fornicibus ſuſpendit, montium ſpeciem referentes, ſupernè conſitas varijs arborum generibus, atque ita celebratos illos penſiles hortos abſoluit, eo quòd vxor educata in Media concupiſſet quandam patriæ ſuæ ſimilitudinem. Horum hortorum etiam Megaſthenes in quarto rerum Indicarum*

An. mũdi 3369. Ante Chriſtum natum 595.

Daniel. 4. Somnium & eius explicatio.

Mors Nabuchodonoſori. An. mũdi 3381. Ante Chriſtum natum 583. Beroſus de Nabuchodonoſoro. Hedio & Ruffinus Cap. 13.

Megaſthenes de Nabuchodonoſoro.

An. mũdi 3381. Ante Christum natum 583.

volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic Rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius Regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historijs, quòd hic Rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc Rege apud historicos inuenio.

Diocles. Philostratus.

CAP. XII.

Successores Nabuchodonosori: Babylonici imperij ad Persas per Cyrum translatio: status Iudæorum in Babylonia.

Abilamarodachus Iechoniam è vinculis dimittit. 4. Regum 25. Ierem. 52. An. mũdi 3382. Ante Christum natum 582.

ÆTERVM post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum Regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem Regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totaq; cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abilamarodacho post decimum octauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cumq; regnasset annos quadraginta vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Laboſardachum filium regnum peruenit: apud quem cum nouem tantum mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babylonijs Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum Rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ Regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cum ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem. qua visione territus conuocauit Magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum. Magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, Rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum Reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit Magorum concursus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa Regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendã captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis adductũ, virum sapientem, qui posset obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro, quod quærebat, interpretatũ, cum id eo tempore posset alius nemo. rogabatq; vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ literæ, vt coarguta caterorum inscitia, etiã si triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Balthasar

Nigliſar.

Laboſordochus.

Balthaſar ſiue Naboandel Babyloniæ Rex. An. mũdi 3421. Ante Christum natum 543. Dan. 5.

Balthaſar manum è pariete prominẽtem & ſyllabas quaſdam ſcribentem videt. An mũdi 3425. Ante Christum natum 539.

Daniel Regi ſcripturam interpretatur.

ſar accerſit Danielem: & præfatus ſe reſciuiſſe de eius ſapientia, deq; ſpiritu diuino quem habeat, & quòd ſolus ſit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt ſibi enarret quid ſcriptura illa ſignificet, pollicens operæ præmium vſum veſtis purpureæ torquemq; aureum, & ditionis ſuæ partem tertiam, vt ſapientia eius inſignita talibus honoribus, illuſtris fiat apud omnes qui honoris cauſam ſciſcitando cognouerint. Daniel autem recuſatis muneribus, quòd his diuinitus conceſſa ſapientia corrumpi nequeat, ſed indigentes gratis iuuare parata ſit, ait ſcripturam hanc vitæ finem ei prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus ſit pietatem colere, & nihil moliri quod ſit ſupra naturam hominis. Nabuchodonoſorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, poſt multas preces miſerante Deo reſtitutum ad hominum cõuerſationem & priſtinum imperium, ac deinde per totam vitam agnouiſſe & laudaſſe Dei virtutem & prouidentiam: hunc verò oblitum domeſtici exempli, voces impias iactaſſe in Deũ, & potaſſe è ſacris vaſis vnà cum ſuis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem ſit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda ſingula. Mane, hoc eſt numerus, ſignificat dinumeratum eſſe iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus ſupereſſe. Thecel, quod eſt pondus, appenſum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod eſt fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Perſas diſtribrendas. Hac interpretatione accepta Rex non poterat non vehementer triſtari, attamen Danieli ſuam munificentiam non ſubtraxit tanquã malorum prænuncio, ſed dona quæ pollicitus eſt exhibuit, ſic cogitans, quod non bona audierit, ſui fati culpam eſſe, non Prophetæ: immò illum boni viri officio functum eſſe, qui ſic interpretatus ſit vt erat euenturum, tametſi parum lætus euentus ſequeretur. Non multum autem abijt temporis, dum & ipſe & vrbs in Cyri Perſarum Regis poteſtatem deuenit. Sub Balthaſare enim capta eſt Babylon, anno regni eius decimo ſeptimo. Hic finis fertur poſterorum Nabuchodonoſori. Darius autem cum extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro ſuo cognato, annum agebat ſexageſimum ſecundum, qui fuit Aſtyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiã Danielem Prophetã aſſumptum ſecum duxit in Mediam, eumq; in maximo honore apud ſe habuit. erat enim vnus è tribus ſummis ſatrapis, qui ſub ſe habebãt alios CCCLX. *ſatrapas. tot enim à Dario primum inſtituti ſunt. Itaq; cum tam carus & honoratus apud Regem eſſet, vt qui ei tanquã diuino libenter de quouis negocio conſulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiã, quemadmodum fieri ſolet inter eos, qui aliquem ſibi à Rege præferri non patiuntur æquo animo. cumq; æmuli occaſionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquã eis præbuit. cum enim eſſet contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe ſibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullã accuſandi anſam inuenire poterãt. nec tamen deſtiterunt quærere quomodo honore deiectũ è medio tollerent. & cum animaduertiſſent Danielem quotidie ter Deo ſupplicare precibus, commenti ſunt occaſionem qua eum poſſent perdere: aditoq; Dario renunciant ei, viſum eſſe ſatrapis eius & principibus, per triginta dies populo dari intermiſſionem: quibus, nec ab ipſo, nec à quoquam hominũ aut Deorum quicquã precari liceat: & ſi quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum conijci. Rex verò non perſpiciens eorum maliciam, quòd*

An. mũdi 3425. Ante Chriſtum natum 539.

Danieli Rex dona promiſſa exhibet.

Babylon à Cyro Perſarum Rege capta.

Inuidiæ vis & natura.

Honor Danielis. Hedio & Ruffinus cap. 14. Daniel, 6.

An. mũdi 3425. Ante Christum natum 539.

quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitusq; se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretu promulgabatur. Id cum omnes præmetu seruare conarentur, magnũ fuit vbiq; silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum, & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, Regem adeunt propere, Danielemq; accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus Deos precari ausus sit, id non ob pietatem, sed ob hoc ipsum, quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cum Regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facile veniam daturum crederent, hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam postulauerunt, vt iuxta latam legem coniiceretur in leonũ foueam.

Daniel in leonum foueã coniicitur.

Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestijs, hortatus est eum, vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cum obsignasset lapidem, qui ori foueæ incumbebat vice hostij, domum reuersus est: totamq; eam noctem cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se cõtulit: & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram supernè Danielem inclamauit, quærens, an adhuc saluus sit. Ad quam vocem, cum ille responderet illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius, videntes ei nihil mali accidisse, noluerũt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referẽtes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud Regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multũ carnium obiici leonibus, & illis iam saturitatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat, si propter saturitatem eos non attingant, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorũ malicia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cum igitur ad hunc modum vatis insidiatores periissent, Darius Rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm antè honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cum ab omnibus Deo carus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum. tantam nouitatis speciem & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æque atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solum, sed etiã decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus, vt in ea turri sepeliantur Medorũ Reges & Persarũ atq; Parthorũ: eiusq; custodia Sacerdoti Iudaici generis hodie quoq; concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. Omnis enim eximia felicitas, vt Prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud Reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit, etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certã fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miscuerit.

Danielis inimici à leonib⁹ dilaniati.

Danielis vaticinia.

rit. non ſolum enim futura prædixit quemadmodum alij Prophetæ, verum- An. mũdi 3425.
etiam tempus quo euentura eſſent præfinijt. & cum alij Prophetæ calamitates Ante Chriſtum
prædicerent, ideoq; malam gratiam apud Reges & multitudinem vulgarem natum 539.
inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem qui-
dem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudi-
nem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Exſtat enim in

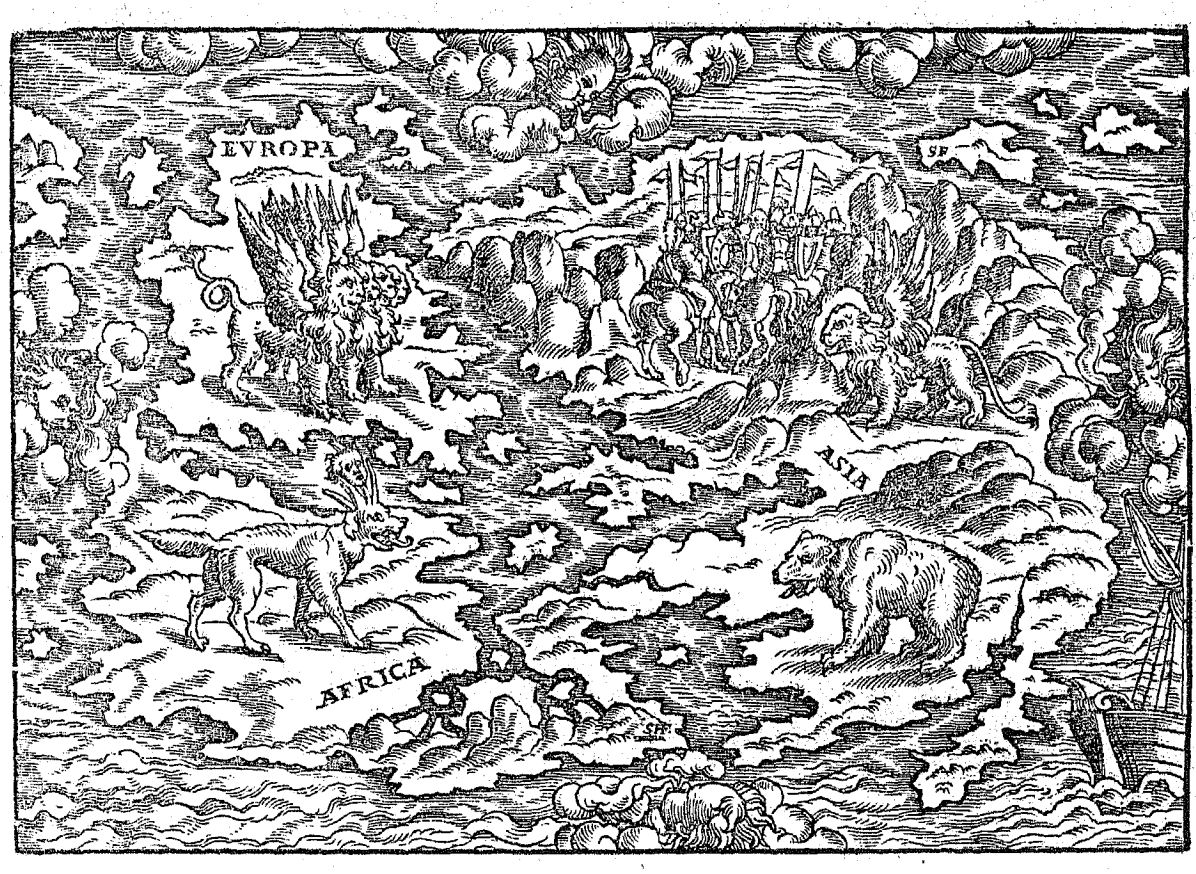

eius ſcriptis vnde maximè illius Prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe
apud Suſa primariam Perſidis vrbem cum ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi
terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum,
ſeipſum quoq; conſternatum in faciem & manus procidiciſſe. ibi acceſsiſſe quen-
dam excitantem ſe & iubentem, vt ſurgeret ac videret, quæ poſt multa ſecula
euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum, ena- Danielis viſio de a-
ta habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad riete & hirco, p quos
occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, Medorum & Perſarũ
& bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe Regium præfigura-
enatum è fronte hirci cornu maximũ, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, tum fuit.
obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod Daniel. 8.
poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat, dixit geſturum bellum cõtra
gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & cæremonias templi conturbatu-
rum, ſacrificiaq; vetiturum per dies M C C X C V I. *hæc eſt viſio quam in campo*
apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eamq; Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſi-
gnificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his Reges,
& horum vltimũ deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitijs & glo-
ria præſtantiſsimum. Per hircum verò indicari, fore aliquem è Græcorum Re-
gibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totumq; eius imperium
occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte exſtans primum Regem
ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor ter-
ræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi Regis mortem,

An. mūdi 3425. Ante Christum natum 539.

& regni inter eos partitionem. hos neque filios eius, neque alioqui ad cognationem ipsius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hisq; exoriturum quendam Regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam institutæ iuxta has reipublicæ auferat: spoliatoq; templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti nostræ sub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos scripserat.

Danielis de Romanorum imperio prædictiones. Dan 9.

Eodem autem modo scripsit & de Romanorum imperio, & quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demõstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simulq; Epicureorum error coarguatur, qui pruidentiam è vita eijciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currusq; aurigis destitutos euerti ac confringi, ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium.

Epicureorum error coarguitur.

quî enim fieri potuit, vt Prophetijs eius responderet euentus, si temerè in mundo gererentur omnia? Verum ego hæc, ita vt inueni in literas retuli, quod si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER VNDECIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI XI. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Cyrus Persarum Rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.
II. Regij Duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.
III. Cambyses Iudæos ab ædificando templo omninò abstinere iubet.
IIII. Darius Hystaspis filius templum Iudæis ædificat.
V. Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.
VI. Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuerit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.
VII. Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.
VIII. Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

CAP. I.

An. mũdi 3426. Ante Christum natum 538.

Cyrus Persarum Rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit transmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatem & calamitatem arumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam Prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiusq; posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo redituri essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modũ per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus Rex: Quoniam me Deus maximus orbis Regem constituit, hunc illum esse credo, quem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos Prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri, qui Esaiæ Prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem cõscriptas. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium Regem declaraturus esset, remittere populũ suum in terram Iudæam, & templum suum ædificare denuo. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuastatum est. Quibus lectis Rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exsequendi quæ scripta legerat: conuocatisq; clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere, vt proficiscantur in patriam, vrbemq; Hierosolyma & Dei templum ædificent denuo. Nam & ipsum Deum futurum illis auxilio, & se scripturum vicinis Iudææ ducibus ac satrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad sacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamitica, simulq; Leuitæ & Sacerdotes, properè Hierosolyma se conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non sustinentes possessiones suas relinquere. Quò cum peruenissent, omnes amici Regij fuerunt eis auxilio, conferebantq; ad templi structuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem; soluentesq; vota quibus damnati fuerant, offerebãt solennes victimas, quasi vrbem denuo cõderent, & pristinum patrij ritus vsum reciperent. Nam & vasa quibus olim templum spoliauerat Nabuchodonosorus, per Cyrum tunc è Babylone remissa fuerant. ea Mithridati ærarij Regij præfecto tradita sunt perferenda ad Abassarem, asseruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatũ est, vt quàm primum id absolutum esset, mox ea Sacerdotibus & magistratibus populi redderet in templum restituenda. quin & Epistolam ad Syriæ satrapas in hæc verba scripsit. Rex Cyrus Syſinæ & Sarabasanæ S. Iudæis qui regionem meam habitãt permisi, vt quicunque vellent in propriam patriam reuersi vrbem denuo cõderent, & templum Dei Hierosolymis ædificarent eodem quo prius loco. misi autem eò etiam ærarij mei præfectum Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templum superstruant altitudine cubitorũ LX. & totidem latitudine, faciantq; tres ordines è lapide polito, & vnum ligneum è materie quam fert ea regio: similiter & altare super quo sacrificent Deo: quos

Babylonicæ captiuitatis post septuaginta annos finis. 1. Esd. 1. 3. Esd. 2.

Cyri Persarum Regis edictum.

Esaiæ cap. 44. 45. de Cyro vaticinium.

Cyrus Iudæis reditũ in patriam, vrbis & templi ædificationẽ permittit.

Templi vasa è Babylone Hierosolymã remissa.

Cyri ad Syriæ Satrapas mandatum.

An. mũdi 3426. Ante Christum natum 538.

sumptus omnes de meo volo fieri. Vasa quoque quæ Nabuchodonosorus Rex de templo prædatus est, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum Principem, vt ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant: quorũ numerus est hic: pſyctheres aurei quinquaginta, argentei CCCC. *thericlea pocula aurea quinquaginta, argentea* CCCC. *ſitulæ aureæ quinquaginta, argenteæ* D. *libatoria aurea* XXX. *argentea* CCC. *phialæ aureæ* XXX. *argenteæ* MMCCCC. *præterea vasa alia magna mille. Cõcedo etiam eis eosdem reditus quos maiores eorum soliti sunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in similam artabas duo millia quingentas, atque hæc à Samariæ tributis præberi volo. immolabunt q; Sacerdotes has victimas iuxta Mosis legem Hierosolymis, & inter sacra precabuntur Deum pro salute Regis eiusq; generis, vt regnum Persarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata nostra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipsorum fisco nostro attribui. Atque hoc fuit Epistolæ argumentum. Numerus autem eorum, qui è captiuitate cõuenerant Hierosolyma* XLII. *millia fuêre, & insuper* CCCCLXII.

Iudæorum è captiuitate Hierosolyma, profectorum numerus.

CAP. II.

Regij duces & satrapæ Iudæos æb ædificatione templi prohibent.

Hedio & Ruffinus cap. 2. 1. Esd. 4. Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent.

HJ dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum Rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quò minus vrbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecunijs etiam corrupti vendiderunt Cuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nesciente, vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagetico bello perijt. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumq; & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis Epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet Rex, quòd Judæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem merito deletam restituunt, forumq; rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum exstruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim se ipsis Regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negocium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos Regum desertores & hostes, vrbemq; ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoq; admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœniumq; ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & Cauam Syriam.

Aliàs cap. 3. Samaritarum & aliorum ad Cambysem scripta de templi ædificatione auertenda.

An. mũdi 3435. Ante Christum natum 529.

Cambyses

CAP. III.

Cambyſes Iudæos abædificando templo omninò prohibet.

An. mũdi 3435. Ante Chriſtum natum 529.

CAMBYSES autem lecta epiſtola, cum eſſet alioquin etiam natus ad maliciam, grauiter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Cambyſes Rathimo commentarienſi, & Belſemo, & Semelio ſcribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas miſiſtis literis, iuſſi inſpici maiorum meorum commentarios vbi inuentum eſt vrbem iſtam ſemper inimicam fuiſſe Regibus, habitatoresq; eius ſeditioſos perpetuò ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum nouitatibus. quodq; Reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicen & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere, ne per hanc occaſionem creſcat eorum malicia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt Regibus. His literis perlectis Rathymus & ſcriba Semelius cum collegis eueſtigiò conſcenſis equis properarunt Hieroſolyma ducentes ſecum magnam hominum multitudinem, prohibuerunt q; Iudæos ne vrbem & templũ ædificare pergerent. Itaq; dilatum eſt id opus per annos IX. vſq; in ſecundum annum regni Darij Perſarum Regis. Cambyſes enim cum per ſexenniũ regnaſſet, ſubacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione apud Damaſcũ eſt mortuus. Sublatis deinde Magis qui poſt eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, ſeptem illæ Perſarum familiæ Hyſtaſpis filium Darium communibus ſuffragijs Regem declarauerunt.

Cambyſis reſcriptũ in quo Iudæos ab ædificãdo templo deterret.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Alias Cap. 4.

Darius Hyſtaſpis filius Rex Perſarum. Herod.

An. mũdi 3443. Ante Chriſtum natum 521.

CAP. IIII.

Darius Hyſtaſpis filius templum Iudæis ædificat.

IS adhuc priuatus vouerat Deo ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem eſſet, remiſſurum ſe in templum Hieroſolyma: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum à Hieroſolymis Zorobabel, qui captiuorũ Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus Regis amicus. quamobrem inter ſatellites cum alijs duobus aſſumptus, ſperatum honorẽ conſecutus eſt. Primo autem ſui regni anno Darius ſplendido ac magnifico apparatu excepit tàm domeſticos ſuos, quàm Medorum ac Perſarum ſatrapas, prouinciarumq; præſides ab Indis vſq; ad Æthiopas, & præfectos copijs per CXXVII. ſatrapias. Cumq; ad ſatietatẽ epulati, diſceſſiſſent cubitum ad ſuũ quiſq; diuerſorium, Darius poſt breuem in lecto quietem à ſomno relictus, nec valens redormiſcere, cœpit fabulari cum tribus ſatellitibus: & qui proponendam à ſe quæſtionem verius ac prudentius ſoluerit, ei præmiũ fore promiſit vſum purpuræ & aurei poculi. in cubatu quoq; ac vectatione vſurũ inſtrumento aureo, & tiara byſſina ac torque aureo: & in cõſeſſu habiturũ locum Regi proximum, annumeratũ inter gentiles regios. poſt hæc promiſſa quærit ex primo num vinũ maximè polleat, ex ſecundo num Reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendũ propoſitis ſiluit. Manè verò accerſiuit megiſtanas & ſatrapas ac toparchas, reſidens q; vbi ſolebat iura reddere, iubet ſatellitũ illorũ quenq; coram toto cœtu reſpondere ad quæſtionem ſibi propoſitam, quid ipſi videatur verius. Tum primus eorũ ſic exorſus eſt vini prædicare potentiã. Viri illuſtriſſimi, equidem vino potẽtiæ palmã tribuere haud dubito, dũ eius viriũ hinc coniecturã capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantiũ mentẽ ſubuertit, & vel Regis

1. Eſd. 5. 6. Darius ſe ſacra vaſa Hieroſolyma remiſſurum vouet.

Zorobabel.

Darius tribus ſatelliribus tres quæſtiones proponit. 3. Eſd. 3.

Primus vini potentiam prædicat.

An.mũdi 3443. AnteChriſtum natum 521.

animum ſic afficit, vt non ſecus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: ſeruum quoq; ſuæ conditionis oblitum ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas ſubingreditur. nam & calamitoſorum extinguit triſtitiam, & ære alieno atq; vſuris oppreſſos facit aliquantiſper videri ſibi omnium ditiſſimos, vt obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tàm ducum quàm Regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduerſus cariſſimos, eosq; facit videri alieniſſimos. cumq; edormito temeto per noctem ſobrij fuerint redditi, ſurgunt omninò inſcij quæ eis per ebrietatem patrata ſunt. quo fit, vt his argumentis perſuaſus vinum ducam rem omnium lõgè potiſſimam ſimul & violentiſſimam. Poſtquam primus prolata ſua de vino ſententia dicendi finem fecit, tum ſecundus cœpit extollere poteſtatem regiam, huius vires aſſeuerans eſſe maximas omnium quæ intellectu ac potentia prædita ſunt. id conatus eſt probare his rationibus. Omnium rerum penes homines eſſe imperium qui & terras & maria ad quoſcunq; vſus ſeruire ſibi adigunt. at ipſis hominibus Reges imperitare, eisq; quidlibet pro ſuo mãdare arbitrio. proinde qui in fortiſſimum animalium habent dominium, eorum vim ac virtutem merito exiſtimandam inſuperabilem. Quid? quòd dum ad bella & pericula ſubditos mittunt, omnes eorum imperata obſequenter faciunt, ſiue dum per eos obÿciuntur hoſtibus, ſiue dum coguntur cum mœnibus ac turribus, atq; adeò cum montibus, ipſaq; rerum natura bellum gerere, ipſorum iuſſu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regijs mandatis vſquam digredi. parata deinde victoria, belli commoda vniuerſa ad Regem redeunt. Iam verò qui alieni à militia, dant agris colendis operam, poſt longos labores & ſudores comportatis fructibus Regi tributa perſoluunt: & quicquid ille iuſſerit, hoc neceſſario ſine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus delicijs & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis metu nuſquam diſcedentibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, ſed vnam hanc curam putans neceſſariam, in hac vna eſt aſſiduus. Et qui fieri poteſt, vt non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta ſit quamq; præpolleat cæteris rebus omnibus, ſic dicere aggreſſus eſt. Confeſſum eſt & vinum pollere plurimum, & Regem cui omnes obtemperant, maior tamen eſt potentia mulierum. nam & Rex per mulierem in lucem hanc productus eſt, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: & nihil eſt omninò quod non illis acceptum ferendum ſit. nam & veſtimenta nobis texuntur harum opera, & rei domeſticæ cura his eſt concredita: nec vllo pacto poſſumus carere fœminis. ſed licet argento multo abundemus & auro, precioſisq; rebus alijs, ſimulatq; mulierem formoſam conſpexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in viſa pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amiciſſimorum ſæpenumerò propter mulieres obliuiſcimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & aliud argumentum earum potentiæ non minimum. quicquid terra mariue longo labore quæſitum eſt: nónne totum hoc mulieribus committimus? Ipſum etiam Regem tantarum re-

Secundus poteſtatẽ regiam extollit. 3. Eſdr. 4.

Zorobabel tertius Satelles mulierum vim præpollentẽ primũ oſtendens; mox veritati vt infractæ palmam attribuit.

rum

An. mūdi 3443. Ante Christum natum 521.

rum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis, nec hoc tantum ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum ridēte, & irata illa mœrentem, & adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfacientē. si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapræ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi, inquit, & declaraui quantum mulieres polleant, veruntamen nec hæ nec Rex veritati vllo modo conferēdus est. Nam cum terra sit maxima, cœlum item immensæ altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cūq; hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iustus est & verax, cōsequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, cōtra quam iniustitia nihil omninò valeat. præterea reliqua omnia quantumuis pollere videantur, mortalia sunt & celeres habent exitus, veritas verò immortalis est atq; sempiterna. Quin & ea quæ ab illa percipimus nec mortalia sunt, nec iniuriæ temporū aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, sed iusta & legitima, secretaq; ab omni labe iniustitiæ. his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit. Acclamante verò auditorio quòd dixisset optimè, & quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertem habeat, iussit eum Rex postulare aliquid ex his quæ illi paulo antè vltrò fuerat pollicitus. Libenter enim se concessurum, vt viro sapienti, & qui prudentia vincat cæteros. quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eum voti, quo se obligauerat, si adipisceretur potestatem regiam: id autem erat, denuò condere Hierosolyma, & ibi Dei templum instaurare, ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorum inde sublata, & Babylonem perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapientem me virum iudicans. Tum Rex lætus assurgens excepit eum osculo, moxq; scripsit toparchis & satrapis, iubens eos deducere Zorobabelem, eosq; qui vna profecturi erant ad instituendam & absoluendam templi fabricam. Mandauit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus vt materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hierosolyma, & instaurantem eam vrbem adiutarent: in quibus literis hoc quoq; adscriptum erat, iubere & velle Regem liberos esse omnes Iudæos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudæis exigere: & quantumcunq; agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritanis atq; Syriæ cauæ habitatoribus imperauit, vt agros qui aliquando Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus redderent, atq; insuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipsis aūt iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacrasq; vestes in quibus Pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit, necnon etiā organa quib. Leuitæ sacros hymnos accinunt. & custodib. vrbis atq; templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniā. denique de remittendis sacris vasis, deq; Iudæorum restitutione, cōfirmauit omnia quæ prius Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiam à Rege consecutus, quam primū egressus est regiam, suspiciens in cœlū, gratias egit Deo, quòd coram Rege inter concertatores visus sit sapientior, confitens totum hoc diuini esse beneficij: peractaq; gratiarū actione, precatus vt & in posterū propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popula-

Zorobabel ex oratione sua laudem & munera præclara consequitur.

Darius admonitus voti, templi restaurationem mandat.

Ruffinus Cap. 4. Darij Regis scriptum & mandatum de libertate, possessionibus, templo & sacrificijs Iudæorum. 1. Esd. 6.

Euangelium Iudæis allatum.

An.mũdi 3443. Ante Christum natum 521.

populariḅus ſuis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita ſibi patria: deinde ad epulas & compotationes verſi, per huiuſmodi hilaritates continuos ſeptem dies exegerunt, ob receptam patriã ceu natalitiam feſtiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hieroſolymitanæ profectionis ex ſua quaq; tribu elegerunt, comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos vehe-

Iudæi è Babylone Hieroſolyma proficiſcuntur. 3. Eſd. 5.

rent: deducentibusq; quos Darius ad hoc ipſum miſerat, genialiter viam emetiebantur hilares, perſonantibus omnia tibijs, & cymbalis perſtrepentibus, proſequente per luſum ac læticiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è ſingulis cognationibus ſelectus proficiſcebatur: quas nominatim percenſere non libet, ne interrupta narrationis ſerie lectori tædium afferam. hoc

Numerus Iudæorũ è Babylone profectorum. 1. Eſd. 2.

tantum dicam compendio, fuiſſe pubertatem egreſſorum quater mille millia & ſexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Judæ & Beniamitica. Leuitarum enim ſequebantur quatuor millia & ſeptuaginta. promiſcuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. *præterea Leuitici generis cantores aderant* CXXVIII. *ianitores* CX. *ſacri ſerui* CCCXXII. *ad hæc qui dicebant ſe Iſraëlitas, nec tamen poterant approbare genus ſuum, ſexcenti quinquaginta duo. reiecti ſunt etiam ex ordine & honore ſacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipſi indicare poterant, nec in Leuiticis & ſacerdotalis genealogijs inueniebatur. erant autem numero* DXXV. *Sequebatur etiam ſeruitiorum multitudo ſeptem millium* CCCXXXVII. *cantores etiam & cantatrices* CCXLV. *cameli* CCCCXXXV. *iumẽta* DXXV. *Dux*

Zorobabel Dux & Ioſua Pontifex.

autem multitudinis quam modò recenſui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Judæ & ſtirpe Dauidis natus, & cum eo Ieſus Ioſedeci Pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribulium ſuffragijs ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in ſumptus huius profectionis minas auri centum, argenti verò quinquies mille. atq; in hunc modum ſacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Judæorum qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hieroſolyma ſunt deducti. reliqua verò multitudo pauliſper diſcedentes proſecuta, domos

Ieſus Pontifex & Zorobabel Princeps altare ædificant. 1. Eſd. 3.

quiſq; ſuas rediit. Septimo autem menſe poſtquam Babylonem exiuerant, Ieſus Pontifex & Zorobabel Princeps dimiſſis circum oppida nuncijs è tota regione populum Hieroſolyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo ſacrificia iuxta leges per Moſem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aſpiciebantur à finitimis gentibus, quibus exoſi erant omnibus. Celebrauerunt au-

Scenopegia.

tem etiam Scenopegiam per idem tempus, iuxta legiſlatoris præſcripta, & poſt hæc oblationes & quotidiana ſacrificia, victimasq; ſabbatorum atq; omnium ſanctarum feſtiuitatum. tum qui vota vouerant, reddebant ea ſacrificantes à

Templum ædificari cœptum.

nouilunio menſis ſeptimi. Deinde templi ædificationem ſunt aggreſſi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Ioppenſem portum eas perducebãt, ita vt primùm à Cyro, & tum iterũ à Dario iuſſi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Iudæorũ ſecundo, menſe ſecundo, quando iactis templi fundamentis prima die Decemb. cœperunt ſuperſtruere: præpoſuerunt q; operi curando Leuitarum quotquot vigeſimum annum attigerant, & Ieſum cum filijs ac fratribus, & Zolimielem Judæ fratrem, Aminadabi filium,

eiusq;

eiusq; filios: quibus ſumma cura & diligentia commiſſum negocium tractantibus, celerius opinione creſcebat templi ædificium. Id vbi factum eſt, accedentes ſacerdotes ornatu ſuo cum tubis, & Leuitæ Aſaphiq; progenies, canebant ſa- An. mũdi 3443. Ante Chriſtum natum 521.

cros hymnos, in Dei laudem à Dauide quondam inſtitutos. Sacerdotes autem & Leuitæ cognationumq; Principes ætate prouectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recens pro præſentium fortunarum tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputantes quantum ab illa priſca felicitate abeſſet, oborta inde mœſtitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præſenti templo, vt quod nulla priorũ temporum comparatione ſeipſum cruciabat, nec vllum detrimentum factum quibat animaduertere. contra ſeniorum ac ſacerdotum multo deteriore conditione res ſuas eſſe exiſtimantium gemitus, vix concentu tubarum obſcurari poterat. Samaritæ autem inimici auditis tubis, & lætantium atq; dolentium promiſcuis vociferationibus, accurrerũt volentes cauſam diſcere: & cognito quòd Iudæi è captiuitate Babylonica poſtliminio reuerſi templum inſtaurarent, adeunt Zorobabelem ac Jeſum Principesq; cognationũ, poſtulantes vt eos admitterent ad templum communi ſumptu ædificandũ. Nam ſe quoq; aiebant eundem Deum colere, & eius gloriari nomine, religionisq; eius ſtudioſos fuiſſe, iam inde ab illo tempore quo Salmanaſſar Aſſyriorum Rex è Chuthia & Media gentem eam in loca illa tranſtulerat. Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cum & prius Cyrus & nunc Darius ipſos ædificare iuſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idq; facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam, cum omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & inſtigauerunt Syriæ gentes, vt Satapras rogarent quemadmodum ſub Cyro primùm, ac mox ſub Cambyſe, vt templi ædificationem impedirent, Judæorumq; conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcen-

Samaritæ templi ædificationẽ promouere volentes, reijciuntur.

Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant.

An. mũdi 3443. Ante Christum natum 521.

dit Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam alijs, rogauerunt q; Iudæorum Principes, cuius permissu templum sic ædificarent, vt arx potius quàm fanum existimari posit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxissent. Responderunt Zorobabel & Jesus, seruos se esse Dei maximi, cui templum hoc exstructum à quodam eius gentis Rege fortunatissimo & in omni virtute excellentissimo per multas ætates incolume steterit. Deinde ob maiorum suorum impietatem per Nabuchodonosorum Babyloniorum & Chaldæorum Regem expugnata & deleta vrbe, temploq; spoliato ac incenso, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, regio diplomate mandasse templi instaurationem, & donaria vasaq; per Nabuchodonosorum sublata tradidisse Zorobabeli & Mithridati ærarij sui præfecto, vt ea deportarent Hierosolyma, rursumq; in templum instauratum reponerent. eiusdem enim Regis mandato Abassarum missum ad eam vrbem, vt daret operam, vt id templum primo quoq; tempore absolueretur. eum acceptis regijs literis confestim venisse & fundamenta iecisse. atq; ex eo tempore nunquam inimicas gentes interturbare ædificationem atq; impedire destitisse. Quare si illis ita videretur, scriberent Dario, vt inspectis regijs commentarijs manifestum fiat vera ipsos omnia dicere. His auditis Sisines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconsulto Dario, sed confestim ei de hac re scripserunt. Judæis enim solicitis & metuentibus ne Regem pœniteat iussisse reparari Hierosolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias, bono animo eos esse iubebant, nec à Persis quicquam timere: quandoquidem ipsi comperiam haberent super hac re Dei voluntatem: quibus credens populus assiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cumq; Samaritæ Dario scripsissent, accusantes Judæos quòd vrbẽ muniant, templumq; arci quàm fano similius exstruant: asseuerantes non esse hoc in rẽ Regis, & ostendentes Cambysis epistolam, per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negocio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur: Anno primo regni sui Cyrus Rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine. quod haberet ordines è lapidibus politis tres, & lignеum vnum è materie quam fert ea regio: & sumptus in hoc ex ærario Regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Utq; cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiusq; collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Judæos & eorum Principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hœdos, similam, oleum, vinum, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute Regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicantur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunq; eius tẽpli ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atq; hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cum Darius in Cyri commentarijs inuenisset, rescripsit Sisini & collegis eius hoc modo. Rex Darius Sisini

Legati Syriæ, templi & vrbis muniendæ causam quærentes, ad Iudæos missi. 1. Esd. 5.

An. mũdi 3444. Ante Christum natum 520.

Aggæus & Zacharias prophetæ.

Samaritæ templi & vrbis restaurationẽ impedire conantes, magis promouent.

Cyri de Iudæis eorumq; templo decretum.

An. mũdi 3450. Ante Christum natum 514.

3. Esd. 6.

Sisini magistro equitum & Sarabazani caterisq; magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius cõmentarijs inueni: voloq; vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate Regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaq; suscepta cura sacræ fabricæ, adiuuabant Iudæos magistratusq; illorũ & Principes & magnis omnium studijs proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij prophetãtibus interim Aggæo & Zacharia: absolutumq; est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesima tertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus distrus, sacerdotes ac Leuitæ cum reliqua Israëlitarũ multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatẽ pristina felicitate proq; recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. *hircos* XII. *pro peccatis totidem tribuum: constituerunt q; Leuitæ iuxta Mosis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoq; quibus templum circumquaq; includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerunt q; id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta luna epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocaustomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam Regis Persici animo. atq; ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea Reipub. formâ quæ per optimates administratur. penes Pontifices enim fuit summa auctoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iamdiu à Sauli & Dauidis temporib, egerunt sub Regibus per annos* DXXXII. *menses sex, dies decem. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati Iudices, qui Reipub. status plus quam quingentis annis durauit post Mosis & Iesu imperium. Hoc igitur modo se habebant Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario Regibus. Samaritæ autem, infensa gens & inuida, multis molestijs eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essent oriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitum interim conniuentibus: & quacunq; in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaq; senatui populoq; Hierosolymitano legationem ad Regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis alijs quatuor collegis. Cæterùm Rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obijciebantur, dedit eis literis perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad Senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisq; eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quodq; no præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubẽte præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tàm pro me, quàm pro Persarum gente Deum deprecentur.*

An. mũdi 3450. Ante Christum natum 514.

Darij ad Syriæ præfectos epistola.

Templi ædificatio absoluta.

Templum 23. Martij seu vt est 1 Esd. 6. Martij 3. dedicatum.

Pascha celebratur.

Reipub. forma Hierosolymis instituta.

Samaritæ Iudæis infensi.

Iudæorum ad Darium legatio.

An. mũdi 3464. Ante Christum natum 500.

Mandatum de sumptibus ad structurã templi præbendis.

CAP. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

An. mũdi 3464. Ante Christum natum 500. Hedio & Ruffinus Cap. 5. 1. Esd. 7. Xerxes Rex Persiæ.

DEFVNCTO autem Dario succeſsit Xerxes filius, ſicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos ſumma beneuolentia proſecutus eſt. Hoc regnante Pontifex erat Joacimus Jeſu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius ſacerdos erat Eſdras, vir iuſtus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. is cum eſſet legum Moſaicarum peritiſsimus, in Regis amicitiam peruenit. & cum decreuiſſet proficiſci Hieroſolyma, ſecumq; aliquos è Babyloniis Iudæis ducere, petiit à Rege commendatitias ad Syriæ ſatrapas literas, quas & impetrauit hoc modo ſcriptas. Rex Regum Xerxes Eſdræ ſacerdoti & lectori legis Dei S. Decretum eſt à me, & ſeptem meis Conſiliariis, vt quicunque in regno meo de Iſraëlitis & ſacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecum Hieroſolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere, & inuiſere Iudæam iuxta Dei legem: vtq; Iſraëlitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi poteſtatem auferendi omne aurum & argentum quantumcunq; populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ ſuper altare Dei veſtri immolandæ: & fabricandi ex auro ac argento vaſa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vaſa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & ſi quid aliud in hunc vſum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicen te commendaui, ſcribens eis vt quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei petierit, ſine mora dent. Et vt Deus propitius ſit mihi & meis liberis, volo vſque centum coros tritici Deo ſecundum legem dari. Vobis quoque magiſtratibus præcipio, vt à nemine ſacerdotum, Leuitarum, ſacrorum cantorum, ianitorum, ſacrorum ſeruorum, quicquam exigatis, néue vlla onera eis imponatis. Tu verò Eſdra iuxta conceſſam tibi diuinitus ſapientiam conſtitue iudices, qui per Syriam ac Phœnicen iura reddant populo tuam legem ſcienti: quin & neſcientes doce liberè, vt quiſquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam damnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, ſed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Eſdras gauiſus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur exiſtimans. Aduocata deinde Iudæorum concione qui apud Babylonem degebant, & perlecta epiſtola, ipſam quidem retinuit: exemplar verò eius in Mediam ad omnes ſuæ gentis homines tranſmiſit. qui cognita Regis erga Deum pietate, & erga Eſdram beneuolentia, omnes vehementer ſunt lætati: multi verò ex eis aſſumptis ſuis facultatibus Babylonem venerunt, cupientes reuerti Hieroſolyma. reliqua Iſraëlitarum multitudo aſſuetum iam domicilium noluit relinquere. quapropter duæ tantum tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio: decem autem tribus nunc quoque vltra Euphratem ſunt, infinita hominũ millia, quæ vix eſt numero cõprehendere. Cæterum ad Eſdram magna multitudo conuenit tam ſacerdotũ & Leuitarũ, quàm ianitorum ſacrorumq; vel cantorũ vel miniſtrorũ. Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriã reuerti volebant ad Euphratem congregauit: vbi peracto triduano ieiunio, votisq; pro incolu-

Eſdras legis peritus.

An. mũdi 3506. Ante Christum natum 458. Xerxes Iudæis fauet.

Eſdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat.

incolumitate & felici itinere conceptis, (recusauerat enim deductores equites, An. mũdi 3506. Ante Christum natum 458.
dicens Deo salutem suorum curæ futurã) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò Sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta. vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum XII. *Hæc enim erant dona Regis eiusq; amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundum legem holocaustomata, tauros* XII. *pro communi salute populi, arietes & agnos* LXXII. *hircos pro peccatis* XII. *procuratoribus etiam Regijs, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à Rege reddidit epistolas: qui cum eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde post comperit quorundam indicio, quòd quidã è vulgo Sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & ductis alienigenis vxoribus ordinem Sacerdotalem confuderint: rogatusq; ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo cõmuni clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eijcere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quot quot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus, Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites conserua, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniã præsentis erroris, mortem quidem commeritis, veruntamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius Sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidã primarius Hierosolymita nomine Achonius, confitens se peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitq; ei vt omnes adiuraret, vt vxores cum nata ex illis prole abijcerent: & si quis lege parere nollet in eũ animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurandũ à principibus Leuitarũ & sacerdotũ & tribuũ Israeliticarũ. quo facto exiuit templo & cõtulit se in domicilium Ioãnis & Eliasibi. ibiq; totam eam diem ieiunus præmœrore exegit. Proposito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuersi intra biduum aut triduum Hierosolyma cõuenirent, & quisquis per contemptum nõ adfuerit intra præscriptum tempus, vt excommunicetur, bonaq; eius sacro ærario addicantur, intra triduum cõuenerunt vtriusq; tribus homines, vigesima die noni mensis, quẽ Hebræi thebethum, Macedones Apellæum nominant. cumq; consedissent in superiore parte templi, præsentibus etiam senioribus, & frigus propter anni tempus esset molestum, surgens Esdras accusauit eos, qui contra leges duxissent vxores alienigenas. nunc si velint rem Deo gratam & sibimetipsis vtilem facere, ablegandas esse vxores eiusmodi. acclamatum est facturos id omnes æquo animo, sed esse earũ non paruum numerum, & tempus esse hibernum, nec posse rem eam intra vnam aut alteram*

Esdras Hierosolyma profectus, vasa aliaq; preciosa gazophylacij custodibus tradit.

Precatio Esdræ pro Leuitis qui duxerãt exteras. 1. Esd. 9.

Mandatum de dimittendis exteris. 1. Esd. 10.

1. Esd. 10.

An. mũdi 3506. Ante Christum natum 458.

diem perfici. itaque opus esse vt negocium hoc differatur aliquantisper, & tum demum principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa, cum selectis vndecunq; senioribus inquisitionem faciant eorum qui contra legis præscriptũ vxores duxerint. consenserũt omnes in eam sententiam, & prima die mensis decimi cœpta inquisitione, quæ durauit vsque primam diem mensis sequentis, inuenerunt multos tam ex Iesu Pontificis cognatione quàm ex cæteris Sacerdotibus ac Leuitis & alijs Israelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerũt, pluris facientes legum obseruantiam, quàm naturales affectus quantumuis violentos: moxq; ad placandum Deum arietes immolauerunt. quorum nomina recensere est necesse. atq; ita Esdras hoc erratum circa connubia correxit, & malam in hoc consuetudinem emendauit, vt in posterum hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autem mense dum scenopegiæ festum celebratur, &

Prælectio legis Mosaicæ. 2. Esd. 8.

fermè totus populus conuenit, accedentes ad patentem templi partem quæ orientalem portam spectat, rogauerunt Esdram, vt eis legem Mosis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, à mane vsque meridiem. ex qua lectione non solum in præsens & futurum discebant quid esset iustum, sed etiam præteritorũ memoriam retractantes lacrymabantur, sic cogitantes, quòd nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legũ diligenter obseruassent. Esdras autem videns eos ad hunc modum affectos, iussit vt domum abirent: esse enim festum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, vt ad epulas versi, ita vt festo die decet, hilariter agerent: & hac ante actorum pœnitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi sequentes eius monita cœperunt re vera festum agere, quod cum per octo dies fecissent, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdræ habentes ob reformatã rempublicam: quo factum est, vt post comparatã sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus. Quo tempore cum etiã Ioacimus Pon-

2. Esd. 1.

tifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in Sacerdotium ei successit. Cæterum quidam ex captiuis Judæis, pincerna Regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cum hospites quosdam post longum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se confabulari animaduertisset, accedens ad eos, rogabat, vndenam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est quomodo se haberet ille populus, & caput eorum Hierosolyma. Quibus male se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essent, & circumuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctęq; agros excursionibus ac rapinis populantes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducentes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miserijs: & sublatis oculis ad cælum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tantis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam, & ob hæc lamentante, accedens quidam nunciauit ei, Regem iam accubitum ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat, Rex verò post cœnam iam hilarior, vi-

Neemias, concessa potestate, populũ ad restituenda mœnia & templum hortatur. 2. Esd. 2.

dens Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum prius precatus, vt suadæ gratiam verbis suis adderet, Quì possum, inquit, Rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorum, in qua exstant sepulchra maiorum meorum ac monumenta, & portas incensas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi concede, permit-

permitte mihi, vt profectus illò muros eius exſtruã, & quod deeſt ad fabricam templi ſuppleam. At Rex petitioni eius annuit, ſimulq; literas ad ſatrapas commendatitias, vt & honorem ei haberent, & præberent quicquid cuperet. quare deſine, inquit, triſtari, & poſthac libens nobis miniſtra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq; Regi pro tam ampla pollicitatione gratijs, abſterſo à vultu omni mœrore, frontem exporrexit prælætitia. Sequenti verò die accitus, accepit literas Regias, quas Sadæo Syriæ, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandum opus ſit. cum igitur Babylonem veniſſet, & multos à popularibus vltro ſe adiungentes comites aſſumpſiſſet, tandem peruenit Hieroſolyma, anno regni Xerxis vigeſimo quinto: & oſtenſas prius ſuis literas Sadæo magiſtro equitum collegiſq; eius reddidit. conuocato deinde Hieroſolyma vniuerſo populo, ſtans in medio templi ſic eos eſt allocutus. Viri Iudæi ſcitis quòd Deus Opt. Max. memor maiorum noſtrorum Abrahami Iſaaci & Iacobi eorumq; pietatis, qua illos quondã, eadem nos quoq; prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nunc apud Regem obtinui, vt mihi permitteret mœnia veſtra reſtituere, & quod ſupereſt ad abſoluendum templum perficere. Quamobrem nunc ita faciendum cenſeo, vt quoniam non ignoratis quàm infenſas habeamus gentes vicinas, & quòd cognita veſtra in ædificando diligentia nihil non molientur quo veſtros conatus quãtum in ſe erit impediant, primum forti animo ſitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè reſiſtet illorum importunis inimicitijs: deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis, ſed omni cura id opus continuetis, quãdoquidem nunc maximè tempeſtiuum eſt hoc facere. Hæc locutus continuò iuſſit magiſtratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida: pollicitusq; ſe quoque cum domeſticis velle adiutare impigrè, concionem dimiſit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus ſe expediebant: quæ appellatio tum primum illis & regioni eſt indita, quando è Babylonia ſunt reuerſi, quia Iudæ tribus iam olim ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas ac Moabitas Samaritasq; & Syriæ Cauæ incolas perlata eſt, iniquiſſimè tulerunt, nec vnquam ceſſauerunt inſidiari & conatus ipſorum impedire: interceptisq; multis Iudæis, tentauerunt ipſum Neemiam per conductitios ſicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores ſpargentes, quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent. Neemiam verò nihil horũ ab inſtituto deterrere potuit, ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus intrepidus pergebat, præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens. eam autem ſalutis propriæ curam non ideo habuit, quòd mortem timeret, ſed quia certo ſciebat ſe extincto ciues ſuos non reparaturos mœnia. iuſſitq; in poſterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmentarius quidem non ſine gladio erat, ſimiliterq; qui materiã ei ſuggerebat: ſcuta verò non longè inde in promptu eſſe voluit, & tubicines interuallo quingentorum paſſuum, vt ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerent, vt populus arreptis armis reſiſteret, néve inermis ab hoſte poſſet opprimi. ipſe verò noctu circumquaq; vrbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubijs, nec cibo nec ſomno vtens, niſi quantum poſtularet neceſſitas: atq; ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus menſibus. tantum enim temporis elapſum eſt donec abſoluerentur mœnia, vigeſimo octauo regni Xer-

An. mũdi 3519. Ante Chriſtum natum 445.

2. Eſd. 4. 6.

Ardens ſtudium in reparãdis mœnibus.

Hieroſolymorũ mœnia abſoluta.

xis

An. mũdi 3527. Ante Christum natum 437.

xis anno, mense nono. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerunt, & octo dies in epulis transegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus est audita, graues indignationes in eos commouit. Neemias autem videns non satis magnam in vrbe populi frequentiam, persuasit circumquaq; vicinis Sacerdotibus & Leuitis, vt migrarent in vrbem inibi habitaturi, exstructis eis de suo domicilijs: & agricolarũ plebem decimas in vrbem conferre iussit, vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerent, nec auocarẽtur à diuino cultu ac ceremonijs: quod quidem illi perlibenter fecerunt: & hoc pacto factum est, vt vrbs magis frequentaretur in posterum. Post hæc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iustitiam natus, & in populares suos beneficentissimus, relicto sempiterno sui momento in Hierosolymitanis mœnibus. atq; hæc sunt quæ Xerxe regnante gesta sunt.

Cura pro Sacerdotibus. 2. Esd. 10.

Mors Neemiæ.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amanis dolo extingueretur.

Hedio & Russinus Cap. 6. Esth. 1. Asuerus Rex Persarum vasten ad conuiuiũ venire nolentem repudiat.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso Rege dicenda sunt, qui factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex Regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperiũ, & con-

An. mũdi 3443. Ante Christum natum 521.

stitutos ab India vsque Æthiopiam CXXVII. *satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat Regem opulentum magnificos centum octuaginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenq; appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nuncijs edixit, vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in Regia celebrauit conuiuium: quam Rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab alijs præter domesticos conspici, non iuit ad Regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus Rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, cõuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset, iubetq;, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Mucheus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiã Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cætera exemplum à Regina superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem Regem contumaciter agere: suaderetq; tam contumacem erga ipsum*

An. mũdi 3445. Ante Christum natum 519.

mulctari

mulctari grauissimè, idq; decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem. Rex verò qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens quòd voluntati suæ non liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes eum amici, consulunt, vt inutilem mulieris amorem ex animo eiiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perquisitione, quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. noua enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit Rex consilium, moxq; mandauit certis hominibus, vt forma celebres virgines ex toto Regno selectas ad eum adducerent. id mandatũ illis diligenter exsequentibus, inuenta est Babylone Esther puella vtroque parente orbata, quæ apud patruum Mardochæũ educabatur. is erat tribus Beniamitica, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratijs vultus in se oculos cõuertebat. itaq; vni eunuchorum cõmendata, tractata est apud eum delicatissimè, odoramentis atq; vnguentis pretiosissimis, quibus principes fœminæ corpus curare solent, quotidiè delibuta. atque hac tractatione per sex menses vsæ sunt quadringentæ numero virgines. quando verò satis iam curatas existimabat, & Regis lecto tempestiuas, vnã singulis diebus mittebat ad eum, qui post complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta verò Esthere delectatus eius consuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiasq; celebrauit anno regni sui septimo, mense duodecimo, qui Ader dicitur: dimisitq; quos angaros vocãt, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Persas & Medos & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per mensem integrũ: & ingressæ Regiam vxori diadema imposuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quo nam esset nata genere. patruus verò eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibiq; degens obuersabatur quotidiè circa Regiam, sciscitans de puella quomodo se habeat. diligebat enim eam haud secus quàm propriam filium. Rex autem legem tulit, vt nemo è domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dum sederet in Regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis cõtrà faceret, plecteretur capite. Rex interim virgã tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus seruare vellet, porrigebat ad eum: isq; virgæ contactu eximebatur periculo. & de his quidem hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cum Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra Regem, Barnabazus alterius seruus genere Iudæus, deprehensas insidias patruo Reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam Regi insidiatores prodidit. Rex verò territus, veritatem per quæstiones inuenit: & illis in crucem suffixis, Mardochæo tunc quidem pro salute sua quam ei debebat præmij nihil persoluit, tantum nomen eius in commentarios suos referri iussit & annotari, ipsum verò versari in Regia, receptũ inter amicos Regis necessarios. In eam Regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad Regem veniebat, adorabant eum omnes tam Persæ quàm exteri, idq; ipsius Artaxerxis iussu. Mardochæo verò propter patriam institutionem non adorante hominẽ, ille cum hoc obseruasset, percontatus est cuiàs esset, & audito esse Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cum ingenui Persæ adorarent eum, seruum istum dedignari idem facere: volensq; pœnas de Mardochæo sumere, parum putauit

An. mũdi 3445. Ante Christum natum 519.

Esther puella fit Regina. Esth. 2.

An. mũdi 3449 Ante Christum natum 515.

Mardochæ⁹ patruus Esther Babylone Susa migrat.

Regis Persarũ mandatum vt nemo è domesticis inuocat⁹ eũ accederet. Esth. 4.

Mardochæus insidiatores Regi prodit. Esth. 2.

Aman ab omnibus, exceptis Iudæis, adoratur. Esth. 3.

An. mũdi 3454. Ante Christum natum 510.

tauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarũ gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito Rege orſus eſt accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremonijs & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudijs reliquorum populorum & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, exſtirpabis funditus, nemine vel captiuo, vel ſeruo ſuperſtite relicto. & nequid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi quadraginta talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia carituras, modo regnum tuum repurgetur ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, Rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus, confeſtim edictum nomine Regis, per omnes nationes euulgat, in hanc ſententiam. Rex magnus Artaxerxes CXXVII. *ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouincijs præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentiũ, & orbis, quàm latè volui, dominio potitus, cum nihil ſuperbum aut ſæuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderarer eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præcteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem Regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam, nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorũ parcentes, neq; miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: idq; fieri iubeo decima tertia die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deletis in totũ noſtris hoſtibus, in poſterum pace ac ſecuritate frui nobis liceat. Hoc edicto oppidatim per totã regionẽ ſparſo, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præſcriptũ ſeſe expediebãt, idemq; ſtudiũ erat & Suſis in vrbe Regia. Rex interim & Aman conuiuijs vacabãt & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione ſuſpẽſa. At Mardochæus re cognita, ſciſſis veſtibus, opertus ſacco & ſparſus cinere ferebatur per vrbem iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni eſſe addictam: & vociferando talia vſq; regium palatium delatus, ibi demum conſtitit. non enim fas erat illum tali habitu in eam ingredi. Nec alius erat Iudæorũ habitus aut affectio in cæteris vrbibus, quacunque Regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus obdenunciatam ſibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò Reginæ nunciatum eſt, Mardochæum in tam miſerabili habitu ſtare proforibus palatij, perturbata hoc rumore miſit qui ei veſtimenta mutarent. Qui cum id recuſaret facere, quòd nondũ ceſſaſſet cauſa propter quam eum habitũ ſumpſerat, vocatum ad ſe eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, miſit ad eum, ſcitatũ quid mali accidiſſet homini, vt talem cultum ſumeret, ac ne ipſa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem cauſam eunucho exponit ordine, & quòd edictum Regium per vniuerſam ditionem eſſet diuulgatũ, & quantam vim pecuniæ pollicitus ſit Aman, vt internicionem eius gentis à Rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Suſis propoſiti ad Reginam perferendũ ei tradidit, adiectis*

Extirpatio Iudæorũ Amani conceſſa.

Iudæorum ob decretum Regium luctus. Eſth. 4.

adiectis mandatis, vt ſupplex Regem adiret ſuper hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate ſua gentis ad tempus infra dignitatem ſeſe demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius ſecunda ſit poſt Regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accuſationibus. Hoc cognito Regina rurſum Mardochæo nunciat, nec vocatam ſe à Rege, & capitale eſſe inuocatũ ad eum irrumpere, niſi ipſe incolumitatem donare volens virgam auream protenderet. his enim ſolis impunè eſſe, quibus hoc forte contingeret. Quibus ille auditis rurſum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam reſpectum habere ſalutis propriæ, ſed potius vniuerſi generis. ſi enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omninò laturum ſuis auxilium, ipſam verò cum ſuâ familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Eſther non mutato nuncio iubet patruum Suſis concionem Iudæorum aduocare, & pro Reginæ ſalute triduanũ ieiunium indicere: ſe quoque idem facturam pollicita cum ancillis domeſticis, ac tum demum vel contra legem adituram Regem, & mortem etiam libenter perlaturã ſi ita vſus veniat. Paruit ille Reginæ & indicto ſuis publicò ieiunio, ipſe quoque ſupplex Deum precatus eſt, ne populum ſuum deleri permitteret, ſed quemadmodum antea ſæpè ſaluti eorum proſpexiſſet, & indulſiſſet peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim ſua culpa ſe veniſſe in diſcrimen infamis ſupplicij, ſed ideo ſæuire Amanem iræ percitũ, quòd ſoli Deo debitum adorationis honorem à ſe non tulerit, & propter diuinarũ legum reuerentiam integrè ſeruatam, vniuerſo generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum, vt eorum ſaluti proſpiciat, & totum genus Iſraeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur ſibi habere præ oculis. Regina quoq; ſupplicabat more patrio humi in faciem proſtrata, & amicta veſtitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus delicijs: rogabat q;, vt miſeratus daret ei apud Regem, quali maximè opus eſſet, facundiã, &

An. mũdi 3494. Ante Chriſtum natum 510.

Ieiunium & ſupplicationes ad Deum, pro ſalute ſui populi.

maiorem quàm vnquam anteà formã gratiam, vt modo vtroq; permotus Rex ad clementiam, & in ipſam fieret indulgentior, & popularibus ſuis in extremo

An. mũdi 3454. Ante Chriſtum natum 510. Eſth. 5.

periculo conſtitutis patrocinantem aquis oculis aſpiciat: vtq; in Rege odium inimicorum ingeneret, omniumq; imminentium in eorum perniciem, ni ipſe auertat infortunium. His precibus ſolicitata per triduum diuina miſeratione, denuò mutat habitũ: & ſumpto cultu qui Reginã deceat, cum duabus pediſſequis, quarum altera ſuſtinebat innixã leniter, altera à tergo ſinuoſam & fluentem interram veſtem ſummis attollebat digitis, ad Regem venit, rubore genas ſuffuſa, & maieſtate mixtã venuſtatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conſpexit ſublimem in ſolio, inſignemq; cultu diſtincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente ſubijt: & ſortè toruius eam ac ſubirato vultu inſpexerat: moxq; attonita fluentibus membris in ſuſtinentem ad latus totam ſe reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & ſolicitus nequid grauius coniugi accideret, è ſolio ſe proripuit: blandeq; in vlnas exceptam refouebat ſuaui alloquio, iubens bono animo eſſe, ſecurã quòd inuocata venerit. legem enim illã latam eſſe in ſubditos. ipſi verò, vt regni ſocia, licere omnia. Hæc locutus ſceptrum in manum eius inſeruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, à legis metu omninò fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata, Domine, inquit, eloqui non poſſum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conſpexi tanta maieſtate verendum, cõtinuò refugiens interius defecit me animus. & cum hæc verba agrè languida & exili voce protuliſſet, magis etiam ſolicitus ſolari eam cœpit prolixius, paratum ſe quiduis gratificari pollicens, vel ſi dimidium regni ſibi depoſceret. Eſther autem hoc tantum rogauit, vt ad cœnam ſibi paratã conuiua cum Amane amico veniret. Quod cum annuiſſet, amboq; veniſſent, inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturã, etiamſi regni partem cuperet: illa in craſtinum differre ſe petitionem dixit, ſi modo liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libenter annuente Rege, Aman admodum lætus abijt, quòd ſolus tali honore dignatus ſit, vt cum Rege vocaretur à Regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cum obiter in Palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo ſibi honor exhiberetur: reuerſusq; domum, aduocata vxore Zaraza & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo eſſet tam apud Regem quàm apud Reginam. nam cum ea die ſolus cum Rege apud eam cœnaſſet, in craſtinum quoque ſe vocatum eſſe. vnum ſibi eſſe permoleſtum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cumq; Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, &, mane petita à Rege poteſtate, Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea ſententia iuſſit familiares curare, vt eiuſmodi trabs erigeretur in ſuo Palatio, parata ad Mardochæi ſupplicium: id quod etiã mox factum eſt. Deus autem irriſit Amanis ſpem improbam, cui ſciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipſa nocte ſomnum Regi ademit: qui nolens vigilia tempus perdere: ſed malens in aliquod regni negocium id impendere, iuſſit ſcribam allatis commentarijs res tam à ſe quàm à maioribus geſtas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè geſtam donatum amplis poſſeſſionibus in Regione cuius nomen erat adſcriptũ: alium ob fidem munera accepiſſe precij maximi. tandem ventum eſt ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodeſtis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cum ſcriba ad aliud deinceps tranſiret, inhibuit eum Rex, percontatus an non ſit adſcriptũ redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale ſcriptum, iuſſit

Eſther Regem pro Iudæis interceſſura accedit.

Amanis in Mardochæum odium. Eſth. 5.

Mors in Rege laudandus. Eſth. 6.

ſit eum deſinere, & quota noctis hora eſſet ſcitatus eſt ab eo cuius hoc erat officium: & audito quòd eſſet iam diluculum, mandauit, vt viſerent quis nam amicorum adeſſet pro Palatij foribus, ſibiq; renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui ſolito citius venerat, rogaturus Mardochæi ſupplicium. famulis verò renunciantibus Amanem eſſe pro foribus, iuſſit eum intrò vocari. cui ingreſſo, cum ſciam, inquit, amicum te mihi præcunctis beneuolum, rogo da mihi conſilium, quomodo poſsim pro mea magnificentia honorare quendā mihi admodum carum hominem. Tum Aman cogitans quancunq; ſententiam protuliſſet, in rem ſuam fore, quòd ipſe præ cæteris Regi carus eſſet: indicauit ei quod putabat optimum his verbis. Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare inſigni gloria, fac vt equo vehatur veſtitus ſicut tu, & aureo torque ornatus, & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis ſpecie præcedat, clamans per totam vrbem, quòd ſic honorabitur quem Rex honorare voluerit. Id conſuluit Aman, putans hunc honorem non alij deberi quàm ſibi. Rex verò lætus, Ergo, inquit, vade, & ſumpto equo, veſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & ſic ornatum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & conſilium quod dediſti exſequeris optime. debetur enim honor hic meæ vitæ conſeruatori. His præter omnem ſpem auditis vix fuit compos animi, & cum non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentumq; ante aulam Mardochæum ſacco amictum, iuſſit, eo depoſito, induere purpuram. Qui veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans, Sceleſtiſsime, inquit, adeóne calamitati noſtræ inſultas? Perſuaſus tandem quòd Rex hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, proq; detectis eunuchorum inſidijs, induit purpuram, qua rex ipſe vti eſt ſolitus: & ornatus torque, conſcenſoq; equo vrbem obequitabat, præcedente Aman & clamante: ſic honorabitur, quem Rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde vrbe, Mardochæus ad Regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Reſponderunt illi, ademptam ei iam omnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifeſtè Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Eſtheris eunuchi, Amanem ſine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas, viſa cruce defixa in ipſius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, ſcitatusq; è quodam famulo in quem vſum parata ſit: vt cognouit quòd Reginæ patruo, quem Aman volebat à Rege ad ſupplicium depoſcere, tunc quidem ſiluit. Cæterùm poſtquam Rex cum Amane ſuauiter epulis acceptus, iuſſit Reginam indicare quidnam eum ſibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculum ſui populi, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim ſe negocia eius interpellaturam fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem vendi eos iuſſiſſet, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nunc verò orare, vt ſe ab imminenti clade eripiat. Quærente autem Rege, quiſnam hoc moliretur, iam apertè accuſando in Amanem inuecta eſt, dicens hunc, quòd peſsimè erga eos affectus eſſet, autorem talis conſilij. Tum Rex turbatus recepit ſe in hortos è conuuio: & Aman paratum ſibi iam intelligens infortunium, cœpit apud Reginam erratum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimulq; in lectum eius procubuit. Interim ſuperueniens Rex, & hoc viſo magis etiam commotus, Sceleſtiſsime, inquit, etiam vim

An. mūdi 3454. Ante Chriſtum natum 510.

Honos Mardochæo oblatus.

Eſth. 7.

Aman, odio & conſilijs eius in Iudæos in conuiuio patefactis, ſuſpenditur.

An.mũdi 3454. Ante Christum natum 510.

vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem valente, ibi verò Sabuchades eunuchus accedens accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardochæo paratam. id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum venisset. esseq; eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito Rex, decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iussitq; vt confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hic mihi admirari diuinam potentiam, iustitiamq; ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solum Amanem merito supplicio tradidit, verùm etiam pœnam in alterum excogitatam, in caput inuentoris illo inscio conuertit. Atq; ita Aman immodicè amicitia Regis vsus periit, & eius facultates eius Reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à Rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, anulum accepit ab eo, qui prius Amani fuerat concreditus. Regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde Regẽ, vt Judæis præsentem de vita metũ adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quã latè pateret imperium. neq; enim se posse viuere, nisi & patria salua & suis popularibus. Rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neq; voluntati eius vlla in re contradicturũ. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Judæis scriberet, & Regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim Regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis Regijs, iussit eos pro Judæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæ sitæ sunt Indiã inter & Æthiopiam sub cẽtum XXVII. *satrapis: quarum literarũ exemplum hoc fuit.*

Esth. 8. Amonis facultates Mardochæo dãtur.

Regiæ literæ pro Iudæorum incolumitate.

Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus Salutem. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solùm erga inferiores exercent superbiam, verùm etiam contra ipsos autores beneficij non verentur insolescere, quantũ in se est tollentes omnem omnino gratitudinem quæ vsquam est inter homines, & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiam præpositi cum potestate administrãdis publicis negocijs, priuatis indulgent odijs: & decipientes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumnijs efficiunt, vt indignentur innoxijs, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non è priscis exemplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunq; criminibus vel potius calumnijs, sed de cognitis causis iudicare: et, si quidem peccatum sit, seuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Namq; Aman filius Amadathis genere Amalecita externi, non Persici sanguinis hospitij iure primùm receptus deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atq; secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me voluit, simulq; vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à sceleſto homi-

homine deſtinatos neci Iudæos non malos eſſe compertum habeo, ſed optimis inſti- An. mũdi 3454.
tutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus eſt & Ante Chriſtum
ſeruat hoc imperium, non ſolum abſoluo eos à pœna quæ prioribus continetur li- natum 510.
teris, per Amanem ad vos tranſmiſsis, quibus mentem adhibere non debetis: ve-
rumetiam volo vt eos omni honore proſequamini. nam eum qui his perniciem
molitus eſt, cum tota familia proportis Suſorum in cruces ſuffixi, omnipotente
Deo iuſtiſsimas pœnas à ſceleſto exigente. Jubeoq; vt tranſcriptis in plurima
exempla & per totam noſtrã ditionem vulgatis his literis, Iudæos ſinatis ſuis le-
gibus in pace viuere: eisq; ſitis auxilio vt poſsint pœnas ſumere de illis, qui eorum
aduerſis temporib. iniurias eis facere auſi ſunt: idq; decima tertia die menſis duo-
decimi qui eſt Adar: quandoquidem Deus eam diem pro interneciua ſalutarem
eis eſſe voluit: quæ quidem felix ſit ijs qui nobis benè cupiunt, & monumentum
vltionis de inſidiarum machinatoribus. Notum ſanè volo eſſe omnibus & vr-
bibus & gentibus, quòd quacunq; aliquid ex his, quæ nunc mandamus, per inobe-
dientiam facere neglexerit, ferro & igni vaſtabitur. atq; hæ literæ proponantur
per vniuerſam noſtram ditionem, & accingant ſe vtiq; in præſcriptam diem, vt
ſe de inimicis ſuis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias
dimiſsi ſunt. Mardochæum verò cultu regio coronaq; aurea & torque orna-
tum è palatio prodeuntem vt vidêre Iudæi, felicitatẽ eam ſibi quoq; communem
interpretati ſunt. Jngens præterea gaudium, quaſi noua ſalutis luce oborta, dum
per ſingulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes, quotquot vel oppida
vel agros habitarent, occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum cir-
cumcidentes verenda, ſecuritatem ſibi hoc pacto quærerent. nam ad decimam
tertiam diem menſis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dyſtrus dici- Eſth. 9.
tur, perlatæ regiæ literæ animabant Judæos, vt qua die ipſis imminebat exitium,
ea in inimicos impunè ſæuirent. quo factum eſt, vt procuratores, magiſtratus,
ſatrapæ, tyranni, Reges in precio Iudæos haberent, omnibus modeſtiam indente
metu ex Mardochæo. poſt diuulgatas enim vbiq; regias literas, etiam apud Judæi vlciſcuntur
Suſa interfecerunt Iudæi ex inimicis ſuis circiter D. homines: & cum Rex con- inimicos ſuos.
iugi indicaret cæſorum intra mœnia numerum, nam incompertum eſſe, quantus
ſit in alijs ciuitatibus: rogaretq; ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis:
rogauit illa vt permitteret Iudæis ſequenti quoq; die in reliquias inimicorum ad
eundem modum deſæuire, & decem Amanis filios in crucem agere: & id quoq;
Iudæis conceſſum eſt, Rege nolente Eſtheri in vllare contradicere. At illi rurſum
cateruatim decima quarta Dyſtri diſcurrentes, occiderunt fermè trecentos ex
aduerſarijs, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia
verò oppida eodem Iudæorum incurſu perierunt LXXV. millia eorum qui pro
inimicis ſunt habiti: quæ cædes decima tertia die patrata eſt, ſequentem verò fe-
ſtis attribuerunt epulis, apud Suſa quoq; quartam decimam ſequentis menſis per
feſtos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies
feſti ſunt, & partes de conuiuijs ſibi mittunt inuicem. Scripſitq; Mardochæus Phruræa feſta.
omnibus ſub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuerſi hos dies feſtos
agerent, & poſteritati quoque traderent, vt ſempiternum id feſtum ad perpe-
tuam rei memoriam maneat. Æquum nanque eſſe, vt cum per eos dies dolis
Amanis in ſalutis diſcrimen adducti ſint, tàm ſuæ liberationis, quàm de ini-
micis vindictæ memoriam celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias.

Quam-

An. mũdi 3454. Ante Christum natum 510. Mardochæi autoritas.

Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phrurea vocantes, quasi conseruatoria. Caterùm Mardochæus illustri loco apud Regem fuit, vir præpotens, Regi administrationis, Reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt supra quàm vel sperare poterant. Atq; hæc ferè sunt quæ sub eo Rege genti nostræ euenêre memorabilia.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. An. mũdi 3560. Ante Christum natum 404.

POST Eliasibi autem Pontificis obitum, sacerdotium eius Judas filius iure suscepit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Joannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Judæis imposuit, vt priusquam quotidianas hostias offerrent, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idq; ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus, huic quòd amicus esset Bagoses, Pontificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cum liberius cum fratre in templo altercaretur, re vsque rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplum exstat vel apud Græcos vel apud barbaros. Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd Pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis sceleſti in vestro templo cædem perpetrare? & cum conatus templum ingredi arceretur: quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, Pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario Rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, Regesq; eius multa negocia tam Assyrijs quàm Syris exhibuisse, libenter nuptum dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

Fratricidij à Ioanne Pontifice perpetrati taxatio & vltio. An. mũdi 3584. Ante Christum natum 380.

An. mũdi 3599 Ante Christum natum 365.

Iaddus Pontifex: cuius frater Manasses, Sanaballetis filiam vxorem ducit.

An. mũdi 3608. Ante Christum natum 556.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

Alexander post obitum Philippi Macedonum Rex. An. mũdi 3629 Ante Christum natum 335.

PER idem tempus Philippus Macedonum Rex apud Aegeas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidijs interceptus perijt. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus, traiecto Hellesponto, congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductoq; per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam, sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi Pontificis fratrem, & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubijs, atque ita fore, vt paulatim

paulatim miſceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ ſecuta ſunt cauſam fuiſſe, quòd quidam contra legem peccantes duxiſſent vxores non ſui generis. poſtulabant igitur vt Manaſſes aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cum Pontifex quoq; ab altari eum arceret, profectus Manaſſes ad Sanaballetem ſocerum, ſe quidem amare dixit filiam eius Nicaſo, nolle tamen propter eam priuari ſacerdotio, qui honor & gentilitius ſit ipſi, & apud Iudæos ſemper in maxima exiſtimatione fuerit. Ad hæc cum Sanaballetes reſpondiſſet, ſe illi non ſacerdotium tantum ſeruaturum, ſed & Pontificatum paraturum, & totius ſuæ prouinciæ Principem eum facturum, modò filiam ſuam vxorem retineat: ædificaturumq; templum Hieroſolymitano ſimile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celſior: idq; polliceretur ex conſenſu Regis Darij ſe facturum: elatus tali ſpe Manaſſes manſit apud ſocerum, putans ſe Pontificatum dante Rege conſecuturum. Iam enim Sanaballetes erat ſenior. Cumq; multi ſacerdotes & Iſraëlitæ intricati eſſent eiuſmodi coniugijs, non leuiter turbabatur Hieroſolymorum Reſpublica. omnes enim hi defecerunt ad Manaſſem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito, quòd Alexander traiecisſet Helleſpontum, &, prælio victis ad Granicum ſuis ſatapris, vlterius procederet, contractis tàm pedeſtribus quàm equeſtribus copijs, decreuit Macedonibus occurrere, priuſquam totam Aſiam ſibi ſubijcerent. Itaq; vltra Euphratem traducto exercitu, & ſuperato Tauro monte Cilicia, ſtatuit in ea prouincia hoſtem excipere prælio. Sanaballetes autem latus deſcenſu Darij, aiebat ſe mox præſtiturum Manaſſi pollicita, quamprimùm Rex reuerteretur poſt victoriam. perſuaſum enim erat non ipſi tantùm, ſed & omnibus Aſiaticis, ne primum quidem congreſſum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: ſed longè alius fuit euentus quàm ipſorum opinio. Rex enim, collatis cum Macedonibus ſignis, victus eſt, & magna exercitus parte amiſſa, matre etiam & vxore cum liberis in hoſtium poteſtatem redactis, fugit in Perſidem. Alexander verò in Syriam veniens cepit Damaſcum, &, occupata Sidone, Tyrum quoq; oppugnabat: ſcriptisq; ad Iudæorum Pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt, quæ prius Dario conferre ſit ſolitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia. fore enim vt illũ non pœniteat. cumq; Pontifex nuncijs reſpondiſſet, ſacramento ſe obligatum Dario, ne arma contra eum ſumeret, idq; ratum fore quandiu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omiſit, qua breui potiturus videbatur: minatus eſt tamen hac capta mox ſe ducturum contra Pontificem, vt omnes diſcant, cui iuſiurandum ſeruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & conſtitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemeſem Perſici præſidij præfectum obſedit. Interea Sanaballetes ratus iam adeſſe tempus, à Dario defecit: & aſſumptis octo millibus de ſua prouincia, in Alexandri caſtra ſe contulit. cumq; offendiſſet eum Tyri oppugnationem aggredientem, & ſuam prouinciam eius fidei commiſit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuijs manibus exceptus, liberè iam quid vellet elocutus, ait ſe generum habere Manaſſem, Iaddi Iudæorum Pontificis fratrem: eum ſequi multos illius gentis homines, & velle in ſua prouincia templum exſtruere. idq; fore in rem ipſius

An. mũdi 3629. Ante Chriſtum natum 335. Manaſſes ſacerdotiũ, ob exteram, ſi retineat, fœminam ab eo remouẽdus, ſpe maioris boni negligit.

An. mũdi 3630. Ante Chriſtum natum 334.

Apoſtaſia ſacerdotũ.

Hecio & Ruffinus Cap. 8.

Victoria Alexandri à Dario reportata.

Manaſſes voti ſit compos.

An. mũdi 3630. Ante Christum natum 334.

Regis, si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negocij Regibus facessant, quemadmodum soliti sunt Assyrijs imperantibus. quod vbi impetratum est, omni ope adnitens templum ædificauit, & Manassem eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filiæ suæ posteris relicturum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & in Gazæ duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexander verò expugnata Gaza Hierosolyma properè petijt. Iaddus verò Pontifex postquam hoc audiuit, solicitus hærebat inops consilij, nec inueniens quomodo Regem deberet excipere, iratum eo quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificium nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtq; populus in albis vestibus prodiret obuiam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei prouidentia. Experrectus autem è somnis lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in somnis præmonitus fuerat, Regis aduentum præstolabatur: & cum renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe adesse, progressus est cum sacerdotibus & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vsque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat: quod ibi & vrbs & templum in prospectu sit. Et cum Phœnices ac Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus Rex posset permittere, direptionem vrbis, & Pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmen in amictu byssino, Pontificemq; in stola hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestantem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit Pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriæ Reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes Regem mentis compotem: solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cum ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum Pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo cuius Pontifex esset, honorem eum exhibuisse. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cum adhuc essem in Dio Macedoniæ, qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traijcere. nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia. Hæc locutus ad Parmenionem, & comiter complexus Pontificem, deducentibus sacerdotibus in vrbem peruenit. & ascendens in templum immolauit Deo ex sacerdotis præscripto, ac Pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensoq; sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinem. Sequenti verò die vocatis eis iussit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patrijs legibus viuere sibi liceat, vtq; septimo quoq; anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoq; Iudæos, qui

Alexander Hierosolyma obsidere volens, Pontificem obuiam euntem honorificè excipit, ob visionem eodem habitu antè oblatam.

Alexander in templo Hierosol. sacrificans, vaticinio de ipso Danielis ostenso, maximam Iudæis libertatẽ concedit.

qui Babyloniam ac Mediam colerent, ſineret vti inſtitutis proprijs, hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturum ſe eſt pollicitus. Et cum feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cumq; ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ (horum tunc caput erat Sicima ſita ad montem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudaicæ) videntes quòd Alexander Iudæos tractaret tàm magnificè, decreuerunt ſe quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio vt & antè diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo: cum verò affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiusq; filijs Manaſſe & Ephraimo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido paratu & magnam alacritatem præ ſe ferentes Regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro: collaudatisq; ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem, & illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum. cumq; poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur, nam ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidonijs: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negantibus illis, equidem, inquit, Iudæis id conceſſi. Reuerſus tamen & re diligentius cognita, faciam quod æquum videbitur. atque hoc pacto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo pòſt fecit in Thebaide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templum verò in Garizin monte ſitum, manſit incolume: & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati ſabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimas confugiebat, calumniam ſe paſſum dictitans, eodem verò tempore etiam Iaddus Pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atq; in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ tunc fuêre.

An. mũdi 3630. Ante Chriſtum natum 334.

Samaritæ rebus ſecundis Iudæorum amici.

An. mũdi 3632. Ante Chriſtum natum 332.

Templum in monte Garizin.

Onias Iaddi filius Pontifex Hieroſolymis.

An. mũdi 3635. Ante Chriſtum natum 329.

An. mũdi 3640 Ante Christum natum 324.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DVODECIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI XII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hieroſolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.
II. Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimiſſis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.
III. Quomodo honorà Regibus Aſiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei conceſſum fuerit.
IIII. Ioſephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.
V. Amicitia & ſocietas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.
VI. Iudæi ſeditionibus agitati, Antiochi opem inuocant.
VII. Quemadmodum Antiochus ducto Hieroſolyma exercitu, occupatoq; eius vrbis dominio, templum etiam ſpoliauerit.
VIII. Antiocho vetante Iudæos vti patrijs legibus, ſolus Aſſamonæi filius Matthias Regem contempſit, profligatis etiam eius ducibus.
IX. Matthiæ defuncto Iudas filius ſuccedit.
X. Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.
XI. Lyſiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.
XII. Quomodo diuiſis copijs, Simõ Tyrios & Ptolemaidẽſes, Iudas Ammanitas ſuperarit.
XIII. Antiochi Epiphanis apud Perſas interitus.
XIIII. Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obſidet.
XV. Antiochus omiſſa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.
XVI. Bachides Demetrij Dux cum exercitu contra Iudæos miſſus, infecto negocio ad ſum Regem reuertitur.
XVII. Nicanor poſt Bachidem dux contra Iudam miſſus, vnà cum vniuerſo exercitu internecione perijt.
XVIII. Bachidis denuò miſſi contra Iudæam victoria.
XIX. Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hieroſolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

Mors Alexandri, & bella inter ſucceſſores orta.

ALEXANDER Macedonum Rex in ſuam poteſtatem redacto Perſarum imperio, & cõſtitutis, vt iam dictum eſt, Iudæorum rebus, vitam finijt. Imperio verò in multos ſucceſſores diſtracto, Antigonus Aſiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lyſimachus Helleſpontum, Macedoniam Caſander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dum ſeditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello & vrbes multæ afflictæ ſunt, & habitatores earum plurimi per diuerſa præliorum certamina deſiderati ſunt: id quod tota Syria tum paſſa eſt ſub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hieroſolyma occupauit, dolo tamẽ circumuenta. Ingreſſus enim vrbem ſabbato velut ſacrorum gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hoſtile ſuſpicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentibus, ſine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Atteſtatur nobis Agatharchides Cnidius, qui ſucceſſo-

Hieroſolymis dolo captis, Iudæi in Aegyptum abducũtur.

ſucceſſorum Alexandri res geſtas conſcripſit, ſuperſtitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatem amiſerimus. Sic enim ſcribit. Eſt gens quæ Iudæorum dicitur, vrbem incolens magnam & bene munitam, nomine Hieroſolyma. hanc paſsi ſunt in Ptolemæi poteſtatem peruenire: & dum propter ſuperſtitionem grauantur arma ſumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de noſtris hominibus hæc prodidit. Cæterum Ptolemæus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hieroſolymorum vicinia, Samariaq; & Gariz, in monte in Ægyptum traductos iuſsit ſedes ibi figere: & cum Hieroſolymitas pertinaciſsimè iurisiurandi fidem ſeruare compertum haberet ex reſponſo quod Alexãdri legatis poſt Darij cladem dederant, multa ex eis præſidia diſpoſuit per arces: & cum eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dediſſet, ſacramento omnes deuinxit, ſeruaturos fidem poſteris eius qui tam multa ipſis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum ſponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga ſuam gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum poſteros & Samaritas inſtituta patria peruicaciter retinentes: pugnabantq; inter ſe iugiter, dum Hieroſolymitani ſuum templum ſacroſanctum eſſe affirmant, & victimas à Iudæis non aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Gariz, in eas mitti debere contendunt.

An. mũdi 3643. Ante Chriſtum natum 321.

Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimiſſis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

ASSVMPTO poſt hũc Philadelphus Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcã linguam curauit, & Hieroſolymitas in Ægypto ſeruientes liberos dimiſit, numero centum viginti millia: idq; ex huiuſmodi cauſa. Demetrius Phalereus Regiarũ bibliothecarum præfectus dabat operam, vt ſi fieri poſſet omnes totius orbis libros colligeret, coëmens quotquot vbicunq; audiſſet cognitu dignos, aut cupiditati Regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus ſtudium. hic rogatus aliquando à Rege quàm multa millia iam comparaſſet, ait ſe iam habere circiter ducenta millia, ſed breui habiturum quingenta millia: præterea compertum ſibi certis indicijs multos eſſe apud Iudæos, qui leges eorum ſcriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca Regia: eſſeq; ſcriptos ipſorum lingua & literis, & exhibituros negocium his qui velint eos in Græcum ſermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorũ lingua & charactere ſimilitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non deſint ſumptus, in bibliothecam ſuam referat. Tum Rex collaudato Demetrij circa conquirendos libros ſtudio, ſcribit Iudæorum Pontifici, vt curet hoc negocium ex ſententia ſua confici. Interea quidam Ariſtæus ex intimis Regis amicis, & ob modeſtiam admodum carus, cum iamdudum animum haberet rogare eum, vt Iudæos in ſuo regno libertati reſtitueret: ratus adeſſe iam optimam occaſionem ſupplicandi, primum cum præfectis ſatellitum Soſibio Tarentino & Andrea conſilium hoc communicat, multum obteſtatus, vt preces ſuas apud Regem quantum poſſunt adiutent: & poſtquàm intellexit ipſis quoque rem cordi eſſe, adito Rege ſic eum allocutus eſt. Quia non decet nos Rex verum diſsimulare,

An. mũdi 3680. Ante Chriſtum natum 284.

Hecdio & Ruffinus cap. 2. Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi.

An.mũdi 3684. Ante Christum natum 280.

sed ingenuè proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non transscribantur tantum, verùmetiam vertantur, quonam honesto prætextu id facere possumus, dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare à præsenti miseria: quãdoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de eare inquirenti pervestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirũ quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris Rex, *me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi* Rex *libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc Rex, Paruáne igitur tibi Aristæ videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quando militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis, qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent. atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quòtam Aristæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehendebantur non hi solum quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant. & cum eam vindictã libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hæc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quò illustrior fiat Regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt, & subacta Iudæa mancipia inde in* Regionem *nostrã eiusq; vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri: proq; singulis mancipijs centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cum cætero stipendio, reliquos verò à mensarijs* Regijs. *Censeo enim hos præter patris mei voluntatem & præter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos militũ licẽtia, qui vastata Iudæa sui cõmodi causa in Ægyptũ abstraxerunt hanc multitudinẽ. Quapropter iustitiæ respectu & commiseratione eorum qui à potentiorib. per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes qui seruitutem seruiunt dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mancipiorum numerũ: id enim & mihiipsi profuturum existimo. Eum verò qui parere noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctãdum facultatibus quæ fisco nostro debent cedere. Hoc edictum cum primũ oblatum esset Regi, nec tamen diserte cautum esset illis quoque qui vel antè vel pòst capti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem* Regis *beneficentia: iussitq; vt ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem, & in mensarios* Regios. *Quo facto, intra septem dies peractum est quicquid* Rex *iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebãt & pro infantibus illas centum viginti drachmas, quasi Regis edictum etiam hos*

Aegypti Regis de Iudæorum libertate ab Aristæo impetrata edictum.

complecte-

complecteretur, vbi adsciptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc vbi ex sententia Regis magnificè sunt peracta, iussit Demetrium euulgare decretum de transscribendis Iudæorum codicibus, nihil enim temerè fiebat à Regibus, sed omnia diligenter præmeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quod à quoque factum est, vt primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quàm artificum præstantia. Suggestionis sanè exemplar fuit tale. Regi magno Demetrius. Quia mandasti Rex, vt quod deest tuæ bibliothecæ suppleamus, & libros qui hactenus nostram inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam circa hoc negocium diligentiã reliquum faciens, scire te velim inter eos, quos adhuc desideramus esse Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cum sint, intelligi à nobis non possunt. sunt etiam negligentius quàm par est habiti, eo quòd nondum eis Regia prouidentia contigit. necesse est autem, vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & sinceriorem legislationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc est causa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel Poeta vel historicus mentionem eius legis faciat, aiit virorum quæ iuxta eius præscriptum res suas administrauerunt: quòd sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaque si idem tibi videbitur Rex, scribes Iudæorum Pontifici, vt mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex quorum interpretatione apertum ac cõsonum sensum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionem, iussit Rex suos, vt ad Eleazarum Iudæorũ Pontificem, de hac re scriberent, simulq; per easdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum pristinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarum copiosam multitudinem: iussitq; custodes Arcarum, in quibus gemmæ seruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro sacrificijs & reliquis templi vsibus, centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum, vbi primum exposuero exemplar epistolæ scriptæ ad Eleazarum Pontificem, qui hoc Sacerdotij fastigium hoc modo consecutus est. Onia Pontifice defuncto, filius ei Simon successit, Iustus cognominatus, quòd & Deum piè coleret, & ciues summa prosequeretur beneuolentia. Quo mortuo, superstite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, Pontificatum assumpsit: cui Ptolemæus hoc modo scripsit. Rex Ptolemæus Eleazaro Pontifici salutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Persæ, dum rerum potirentur, captiuos eò pertraxerant, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vsus amplis stipendijs conductorum, alijs etiam castellorum custodia per Ægyptum assignata, vt essent terrori indigenis. Ego verò postquàm principatum adeptus sum, cum in cæteros benignitate sum vsus, tum maximè in tuos ciues: quorum supra centum millia in libertatem vindicaui, restitutis de meo precijs eorum possessoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nõnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accensui, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus est rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbem Iudæis gratum faciam, visum est mihi legem vestram in Græcam linguam

An. mũdi 3684. Ante Christum natum 280.

Demetrij ad Ptolemæum de Bibliotheca adhortatio.

Regis erga Iudæos liberalitas.

Epistola Ptolemæi, in qua à Pontifice Eleazaro Bibliorum petit interpretes.

An.mũdi 3684. Ante Christum natum 280.

linguam vertere, & ita versam in bibliothecam meam reponere. Benè igitur facies, si idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque sex viros bonos iam seniores ad nos miseris, qui per ætatem legum periti, possint præstare bonos interpretes. Spero enim, si hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum satellitum, & Aristæum, mihi carissimos: per quos etiam primitias donariorũ templi & victimarum misimus, talenta argenti centum. Rescribes autem quicquid

Responsio Eleazari ad Ptolem. literas.

volueris, facturus nobis rem gratissimam. Hac Epistola accepta, Eleazarus rescripsit quàm potuit honorificentissimè. Pontifex Eleazarus Regi Ptolemæo *salutem. Si vales cum* Regina Arsinoe *communibusq; liberis, nostræ quoque res se habent optimè: Acceptis tuis literis, gauisi sumus, plurimum ob egregiam tuam voluntatem: aduocatáq; concione eas legimus, testes pietatis, qua colis Deum maximum. ostendimus etiam phialas quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam, centumq; illa talenta, quæ in victimas & alios templi vsus attulerunt Andreas & Aristæus, amici tui carissimi, viri boni ac docti, tuaq; amicitia dignissimi. quare scito nos tibi gratificaturos, etiam si quid præter ingenium nostrũ facere oporteat. prouocati enim beneficijs in ciues nostros collatis nõ debemus segnes esse ad referendam gratiam. Quamobrem continuò pro te, sororeq; tua, & liberis & amicis, hostias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato regni tui statu: vtq; hæc legis versio, tam felix tibi sit, quàm cupis maximè. Delegimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege misimus. tuæ autem pietatis erit ac iustitiæ, vt transscripta lege ad nos eam tuto remittas vnà cum eius deportatoribus. benè vale. Hæc sunt quæ rescripsit Pontifex. superuacaneum autẽ visum est apponere* LXX. *seniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta fuerint in epistola. donariorum tamen, quæ* Rex *Deo misit, ornatum & magnificentiam, silentio præterire nõ possum, vt omnibus nota fiat*

Descriptio donorũ à Ptolomæo Rege templo Hierosolymitano missorum.

eius Regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim sumptus suppeditans, & præsentia sua exstimulans artifices, opera eorum assiduè visendo, nullam eis segnitiæ aut negligentiæ relinquebat occasionem: quæ nunc recensebo singula, non quòd historiæ contextus hoc admodum postulet, sed quòd digna sit quæ prædicetur Regis liberalitas: primumq; mensam conabor describere. Cupiens enim longè maiorem facere, mãdauit explorari eius, quæ tum Hierosolymis erat, magnitudinem, quanta esset, & an maior posset fieri: & comperta eius mensura, quodq; maior etiam esse posset: ait se eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria minus posthac esset vtilis. Cupere enim se ea donaria non solum ad ostentationem, sed ad vsum etiam esse accõmoda: itaque volens declarare se non auri penuria vel parsimonia parem priori facere: quod non erat integrum addere magnitudini, id compensauit varietate ornatus & operis pulchritudine. Cum enim esset ingeniosus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inusitatis operibus, pro sua sapientia præscribebat artificibus, exigens ne quid à præscriptis formulis discederẽt. ac primum constituto mensæ modo in longitudinem cubitorum duorum & semis, in latitudinem vnius, altitudine sesquicubitali, totum opus ex auro facientes, loricã ei palmum latam circundederunt: cuius cymæ versatiles sculpturam habebant restriculatam indistincta imitatione per tria latera. cum enim essent triangulæ,

Mensa aurea.

per

per ſingulos angulos eadem erant figurationes, vt conuerſa non alia, ſed eadem ſpecie oculis occurrerent. lorica verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet, quòd hæ totæ eſſent conſpicuæ. quin & cymæ illæ facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubijciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum quæ per circuitum menſæ voluebantur. huic ſubiecta erat corona per circuitum, omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis, & ſpicis emergentibus, & malis punicis interſertis: quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentibus, & auro circum totã menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cũ virgatis peraquè ſculpturis viſebatur: vt ex vtraq; parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in lorica & cymarũ ordine, ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificiũ vſq; imos pedes pertenderet. ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuerſam menſæ latitudinem, in eam pedes eius inſeruerunt, quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt menſæ iuxta loricã, vt his inſiſtens quaqua verteretur, eandem ſpeciẽ oſtenderet. In menſa autem ſculptus erat Mæander, magni precij gemmis per medium tanquam ſtellis variegatus, carbũculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliijsq; generibus quæ vbiq; grata ſunt propter precium. Præter Mæandrum verò reſticulati quidã nexus circumquaq; diſcurrebãt, Rhombo circa mediũ ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinũ per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabãtur. pedũ autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, folijs ſub menſa ſe reflectentibus, cum germen alioquin rectũ videretur. baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erant q; ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo, hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus, indiſcreta verorũ ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas, vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus viderentur. conſtabat q; totum opus trimembri compoſitione, ſed tanto artificio, vt commiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. Tanta fuit in hoc dono Regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ, à baſi vſque præcinctu ram, ſpiras habentes varijs gemmis diſtinctas: deinde Mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra Rhomborum ſpecie interueniente. addebant gratiã, inſertæ gemmeæ ſcutulæ, quatuor digitorũ amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliȷs & floribus, atque implexis inter ſe palmitibus vuas ferentibus. & ornatus quidem vtriuſque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argenteæ verò quæuis ſpecula ſplendore vincebant, certius etiam reddentes inſpectantium effigies. His addidit Rex triginta phialas, in quibus quicquid ſpatij gemmis erat vacuum, frõdibus hede-

An. mũdi 3684. Ante Chriſtum natum 280.

Crateræ aureæ duæ.

Crateræ argenteæ.

Triginta phialæ.

An. mūdi 3684. Ante Christum natum 280.

ra & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solū artificum ingenijs ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam Regis circa hæc ambitione diligentius accurabantur: qui non satis putans, quòd sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam serijs negocijs sæpe adibat officinas & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc Rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis Pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerāt, non sine muneribus ad Regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reuersi, Rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu, confestim legatos Andream & Aristæum acciuit: ab eisq; & epistolam Pontificis recepit, & multa præterea sciscitando didicit. Et cum vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus, qui Hierosolymis ad interpretandam legem venerant, quicunque priuatorum negociorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tunc verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum muneribus à Pontifice missis, & cum membranis quæ legem aureis literis inscriptam continebant, primum de libris eos rogauit. vt verò ex involucris depromptos obtulerunt, multum diuq; miratus membranæ subtilitatem, & commissuras quæ ita latebant vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cumq; seniores eorumq; comites vno ore omnia fausta Regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit. iussisq; libros accipere, quorum hoc erat officium, tum demum viros salutauit, præfatus æquum fuisse, vt prius de cæte, propter quam acciti fuerant percontatus, deinde illos quoque compellaret. diem quidem aduentus corū tam gratum sibi confessus est, vt quoad viueret per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. forte enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitq; vt conuiua sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulcerrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim Rex disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorum omnia pararentur, vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderētur. quod honoris his quoq; exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quòd is callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus strauit Rege ita iubente, qui volebat dimidiā eorū partem ad dextrā suam discumbere, reliquā verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis alijsq; id genus quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium locus hic nō fuit: sed vnum ex conuiuarum numero Sacerdotem Eliæum nomine precatione mensam consecrare ipse Rex iussit: qui stans in medio precatus est omnia fausta Regi simul atq; subditis: applausumq; & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo, quo

Prolemæi sumptus & diligentia in templi donationem collata.

Interpretes 70. Alexandriam venientes, honorificè excipiuntur.

Conuiuium Iudæorum apud Ptolemeū, & eorundem ante cibum preces.

quo facto fruebantur appositis. cumq́ Rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignam. illis verò diserte ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum consuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi librum quem hoc argumento conscripsit. Quos sermones cum non solum Rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiã, eoq́ facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset quomodo regnum administrare oporteat: iussitq́ datis prius in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus, assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam: rogauitq́, vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter, illi verò non parcentes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidentes operi: reliquum deinde temporis curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de Regi paratis cibis partes afferente Dorotheo, ita vt mandatum ei fuerat. mane autem Regiam ingressi, salutato Rege in eundem locum ad institutum negociũ se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locum vbi versa fuerat, præsentibus etiam interpretibus, perlegit codicem. concio verò & seniorum interpretationem approbauit, & Demetrium ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepisset: rogauitq́, vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & Sacerdos & seniores interpretum & magistratus populi postulauerunt, quandoquidem feliciter absoluta esset hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilq́ ex ea mutari liceat. quæ sententia, cum omnibus placuisset, iusserũt vt prius, si quis aliquid deprehenderet, vel superesse legi vel deesse, diligentius inspectum & indicatum corrigeret, quando consultum esset, vt res semel approbata rata esset in perpetuum. Quamobrem Rex multum gauisus est, videns hanc quoque suam voluntatem in publicum cessisse commodum: sed maiorem etiam percepit voluptatem dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientiæ: cœpitq́ de ea re conferre cum Demetrio, rogans quî factum sit, vt tam admirandarũ legum, nec historicus vllus, nec Poeta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondit, neminem ausum eam attingere, quam constaret diuinam esse, & omni veneratione dignissimam: & punitos esse quosdam à cœlesti numine, qui illam temerè attrectare nõ sint veriti: Theopompum enim volentem inde quædã suis scriptis inserere, mente motum fuisse diebus XXX. & per interualla insaniæ precibus Deũ placasse, facilè coniicientẽ quæ morbi causa fuerit, atq́ etiã in somnis admonitũ hæc ideo pati, quòd fuisset circa res diuinas curiosior, easq́ voluisset proferre profanis hominibus. quare cum à cœpto destitisset, sanam mentem ei fuisse redditam. Theodectæ etiam Poetæ, cum in quadam tragœdia vellet aliquid è sacris libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: & cum erratum agnouisset, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros Rex cum

An. mũdi 3684. Ante Christum natum 280.

Translatio Bibliorũ in Græcam linguam.

Vltio diuina in Ethnicos sacra Biblia tractantes.

adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerẽt: rogauitq; interpretes vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus commodum fore quàm honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltrò ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapientia dignũ ſit, vel regia munificentia. Tunc quoq; remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſingulisq; vnius talenti calicibus, & toris diſcubitorijs. præterea Pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauitq; eum per literas, vt, ſi quis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in ciuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

An. mũdi 3684. Ante Chriſtum natum 280.

Dona interpretibus dimiſſis data, & Eleazaro miſſa.

CAP. III.

Quomodo honor à Regibus Aſiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei conceſſum fuerit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Immunitates Iudæis à Seleuco Nicanore Syriæ Rege conceſſæ.

ED & ab Aſiæ Regibus honorati ſunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Namq; Seleucus cognomento Nicanor in conditis à ſe per Aſiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipſa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitq; pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento eſt, quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnaſiarchis penditur: quem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare vellet, non permiſit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Veſpaſiano & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenſes rogantes adimi Judæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifeſto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, ſed præcipuè ipſorum principũ: qui cum eo bello multos labores pertuliſſent, & infenſi eſſent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de iure ipſorum diminutum voluerunt: idq; nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere paſſi ſunt, maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum quàm præſentis offenſionis, aut gratiæ quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant iam ſatis ſuppliciorum exſoluiſſe: eos verò qui nihil peccaſſent non eſſe æquum ſpoliari ſuis priuilegijs & iuribus. Marcum quoque Agrippam ſimiliter affectum erga Judæos fuiſſe proditur. Ionibus enim contra hos ſeditioſe commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quem Græci Deum cognominant, ſoli eſſent participes: & poſtulantibus vt ſiquidem eiuſdem generis haberi velint Iudæi, eoſdem quoque Deos colerent: cum res ad iudicum cognitionem deueniſſet vicerunt cauſam Iudæi: obtinueruntq; vt ſibi liceret ſuis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damaſceni adiuti. Agrippa enim pronunciauit, nihil ſibi licere innouare circa hoc negocium. quæ ſi quis volet exactius cognoſcere, legat hiſtoriarum Nicolai libros tertium & quartũ ſupra centeſimum vigeſimum. Sed Agrippæ ſententiam mirari non debemus: neque enim tum gens noſtra cum Romanis bellum geſſerat: Veſpaſiani verò & Titi magnanimitatem meritò miretur, qui poſt tanta belli

Ius ciuitatis Antiochiæ, Iudæis conſeruatum.

Marcus Agrippa.

certamina

certamina nihil immoderatè in nos ſtatuerunt. Nunc vnde digreſſus ſum reuertar. Antiocho Magno in Aſia regnante in continua vexatione tàm Iudæa fuit quàm Cœleſyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiusq; filio qui Epiphanes cognominatus eſt, ſiue vinceret, ſiue vinceretur, malè mulctarentur, non aliter quàm nauis fluctibus vtrinq; oppugnata, inter proſperam & aduerſam Antiochi fortunam iactata. Tandem victor Antiochus Iudæam ſuæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore filius eius magnum exercitum duce Scopa miſit in Cœleſyriam: qui & multas eius vrbes & noſtram gentem vi in poteſtatem eius retraxit. Aliquanto autem poſt Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prœlio congreſſus ſit ſuperior: cumq; recepiſſet occupatas à Scopa vrbes Cœleſyriæ ſimul & Samariæ, Iudæi quoq; vltrò deditionem fecerunt: receptumq; intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præſidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro ſtudio ſuarum partium referre gratiam, ſcripſit ad amicos ſuos & duces literas, teſtes beneficiorum quæ in ipſum contulerant, in quibus etiam ſignificabat quomodo remunerari eos decreuerit. earum exemplar ſubijciam, citato prius Polybij Megalopolitæ teſtimonio, ex libro hiſtoriarum eius ſexto decimo. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verſo impetu per hyemem Iudæorum gentem ſubegit. ac paulo poſt in eodem libro narrat, quomodo victo Scopa Antiochus Batanæam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: moxq; Iudæi qui Hieroſolyma & celebre eius loci templum accolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa eſſent dicenda, ait ſe id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inſerta hîc prius Antiochi epiſtola. Rex Antiochus Ptolemæo ſalutem. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum ſumus ingreſſi, ſtudium erga nos ſuum declarauerunt, & in vrbem ſuam venientes ſplendidè exceperunt ſenatu obuiàm progreſſo, exercituiq; noſtro & elephantis copioſè victum præbuerunt, & cum eo ſimul præſidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: viſum eſt nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere varijs calamitatibus affectam, & in priſtinam frequentiam reſtituere, reuocatis in eam, qui nunc diſperſi ſunt, habitatoribus. ac primum decreuimus pietatis ergô præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad ſimilam ſecundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos ſexaginta, & ſalis medimnos trecentos ſeptuaginta quinque. voloq; vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deeſt templo abſoluatur, ſiue porticus ſiue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tàm ex ipſa Iudæa, quàm ex alijs gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & alijs rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus. Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur ſenatoribus, ſacerdotibus, ſcribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & ſi quod eſt tributum aliud. Et vt eò citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quiue ante hyperberetæum menſem eò ſe habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vſque in triennium, remittimusq; eis in poſterum tertiam partem tributorũ, in præteritorum damno-

An. mũdi 3684. Ante Chriſtum natum 280. Antiochus Magnus Rex Aſiæ & Syriæ Iudæos vexat.

An. mũdi 3742. Ante Chriſtum natum 222.

Ptolemæus Epiphanes Rex Aegypti, in Syriæ Reges mouet.

An. mũdi 3760. Ante Chriſtum natum 204.

Polybij Megalopolitæ de Scopa copiarũ Ptolemæi duce.

Antiochi ad Ptolemæum de Iudæorum libertate epiſtola.

An.mũdi 3760. Ante Christum natum 204.

rum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoq; eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorẽ templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati prius fuerint. Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec panthera, aut vulpis, aut leporis, aut cuiusuis omninò ex his animalibus, quæ Iudæis vetitũ est attingere. ac neq; pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantum solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem Rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapijs ductantem exercitum, iußit quosdam è nostratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales, benè est, ego quoq; valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota suppellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cœleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimonijs. Volo igitur vt eos, licet difficilè videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propríjs legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colendum aruis & vinetis idoneos: immunitatemq; dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoq; tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotijs. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atq; hactenus de Antiochi magni erga Judæos beneuolentia dixisse sufficiat. Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Judæaq; & Samaria: diuisisq; inter vtrumq; Regem vectigalibus, optimates suæ quisq; patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati sæpè Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia Pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus Pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium, Simonis Justi filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus. Is Onias pusillanimis erat & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant Regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam, quòd tributum non redderet: minabaturq; ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Judæi perterriti

Antiochi Magni in honorem templi edictum.

Antiochi ad Zeuxidem epistola, in qua honorificam Iudæorum mentionem facit.

An.mũdi 3764. Ante Christum natum 200.

Antiochus & Ptolemæus amicitiam & fœdus faciunt.

Samaritæ Iudæos infestant.

An.mũdi 3770. Ante Christum natum 194.

Hegesippus & Ruffinus Cap. 4.

Onias Pontifex Aegypti, Regem non soluendo tributum, ad iram commouet.

perterriti ſunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam. An. mũdi 3770. Ante Chriſtum natum 194.

CAP. IIII.

Ioſephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.

IOSEPHVS autem quidam ætate iuuenis, ſed honeſtate, prudentia, iuſtitia inter Hieroſolymitas celebris, Tobia patre natus è ſorore Oniæ Pontificis, cum indicio matris cognouiſſet de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem, inuectus eſt in Oniam, qui non curaret ſecuritatem publicam, ſed modò pecunijs parcat, conijceret in periculum populum, à quo & Reipublicæ adminiſtrationem & Pontificalem honorem acceperat. Quòd ſi tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam ſuſtineat, & patriam & ciues in diſcrimen adduci, iret ſaltem ad Regem, & precibus obtineret ab eo vel totam vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neq; principatum ſe morari, & Pontificatum etiam, modo liceat, libenter ſe depoſiturum: neque iturum ad Regem, quum nihil curet hoc negocium: rogauit Ioſephus num ipſi permitteret legationem publicam ſuſcipere. Quo annuẽte aſcendit in templum, & aduocata concione, hortatus eſt eos nè terreantur Oniæ ſui auunculi negligentia, ſed miſſa mœſtitia, meliorem ſecuritatis ſpem conciperent. Seipſum enim iturum legatum ad Regem, & cauſam eorum bona fide acturum, perſuaſurumq; ei quòd iraſcatur immeritò. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipſe verò egreſſus ex templo legatum regium excepit hoſpitio, & donatum precioſis muneribus, lauteq; per aliquot dies acceptum, præmiſit ad Regem, dicens ſe quoque mox ſecuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accenſus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat, vt in Ægyptum veniret, operamq; ſuam obtulerat: effecturum enim ſe, vt quicquid opus haberet, à Rege impetraret facile. Vehementer enim captus eſt liberalibus honeſtiſſimi iuuenis moribus. Cæterùm reuerſus in Ægyptum, denarrauit Regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Ioſephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter Pontificis ſegnitiem ſuſceperit. Tantis denique iuuenem aſſiduè ornabat laudibus, vt & Rex & Regina Cleopatra erga abſentem adhuc affecti eſſent optimè. At Ioſephus miſſis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuò ſumerent, ſatis iam inſtructus ad profectionem iumentis, veſtibus & poculis, impenſis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipſo tempore ad Regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium Principes ad emenda vectigalia, quæ ſingulis annis Rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Ioſephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cum apud Alexandriam audiſſet, Memphi Ptolemæum eſſe, profectus eſt illi obuiam. Sedente autem Rege in curru vnà cum Regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hieroſolymis hoſpitio Ioſephi vſus fuerat) conſpicatus eum Athenio mox Regi notum reddidit, dicens hunc eſſe illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hieroſolymis reuerſus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum ſalutauit, & currum iuſſit conſcendere. quo facto Oniam accuſare cœpit. At Ioſephus, Danda eſt, inquit, ſenectuti venia. Scis enim quòd ſenes & pueri

Taxatio Põtificis ob offenſum ab eo Regem.

Legatus regius honorificè exceptus, Ioſephi liberalitatem apud ſuos prædicat.

Ioſephus Ptolemæo obuiàm profectus, honorificè excipitur.

An. mũdi 3770. Ante Christum natum 194.

& pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis merito possis conqueri. Ex hoc primo colloquio Rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare, vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cum primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cumq; dies auctionis venisset qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisq; patriæ: & cum octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicesq; & Judeæ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum Regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis Regi damnatorum confiscationibus, quæ prius publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente, & vt amplificatori redituum suorum addicturum se promittente, rogante tamen ecquos fideiussores haberet, festiuè respondit, daturum se homines probos & honestos, quibus nõ grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Te, inquit, Rex dabo, tuamq; coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum Rex arridens permisit eum absq; fideiussione habere vectigalia: id quod valde molestum fuit his qui post habiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à Rege duobus militum millibus, quos ideo petierat, vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regijs quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cum venisset Ascalonem, tributumq; à ciuibus exigeret, & non solùm nihil acciperet, sed conuitijs etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, Regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri exemplo recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cumq; etiam Scythopolitæ per cõtumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoq; necatis primatibus, facultates damnatorum ad Regem misit: comparatisq; multis pecunijs, & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam vsus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius reditibus. multa namq; munera Regi atq; Reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autem ea prosperitate per annos XXII. *ex vna vxore procreatis septem filijs. suscepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cum aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum Rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, soliq; fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur, habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei, vt clam ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cum hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus apud fratrem, quod periculum esset ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quàm fortè Rex nollet ei cedere. Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem*

Vectigalia Cœlesyriæ Iosepho addicuntur.

Ascalonitæ & Scythopolitæ ob tributum non solutum puniti.

Iosephi diuitiæ & liberi.

Hyrcani ortus & indoles.

vxorem eam ducere: faſſus quòd maluerit filia fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in ſe admittere. Joſephus collaudata tàm fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eaq; genuit quem diximus Hyrcanum filium. Is cum annos natus tredecim adoleſcens adhuc generoſam & prudentem pre ſe ferret indolem, fratrum in ſe concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioſephus enim volens cognoſcere quiſnam ex his ad virtutem eſſet idoneus maximè, vnumquemq; miſit ad eos qui tum profeſſione diſciplinarum erant celebres: illi verò propter ſegniciem & laborum impatientiam indocti domum reuerſi ſunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum miſit itinere ſeptem dierum in ſolitudinem, vt illic ſementem faceret: ſed prius ſubtractis clàm loris quibus arator boues ad iugum ſolet aſtringere. Quo poſtquam peruentum eſt, cum non haberet lora, contempto bubulcorum conſilio, ſuadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolensq; interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus eſt quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios diſtribuit: ſectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bobus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proſcindi iuſſerat, ſementéque facta, domum rediit. Pater autem reuerſum exoſculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt ſolùm germanum filium, magis etiam poſthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd Regi Ptolemæo natus ſit filius: verſiq; omnes Syriæ magnates cum ſubditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum ſunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem ſuſcipere: & recuſantibus cæteris, quòd ſe negarent ſcire mores aulicos, quomodo verſandum ſit cum Regibus, ſuadentibusq; vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, ſtatim eum aduocat: rogatq; ecquid liberet, aut idoneum ſe putaret, qui ad Regem ſalutatum accederet. qui cum promptè eam profectionem ſuſciperet, & modica pecunia ſibi opus fore, diceret: velle enim ſe frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia ſufficiant: admodum lætatus eſt filij prudentia. Deinde puer cum aliquandiu ſiluiſſet, ſuaſit patri ne domo quicquam munerum Regi mitteret: ſed vt ad procuratorem ſuum Alexandrinum ſcriberet, vt pecuniam ipſi præberet ad emendum Regi id quod inueniret pulcherrimum & precioſiſſimum. Ille verò ratus decem fortaſſe talenta impenſurum in munera, & comprobato filij conſilio, ſcripſit procuratori Arioni, qui omnem ipſius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Ioſephus enim pecunias in Syria collectas, ſolebat eò mittere, & quoties præſtitutum tempus veniret tributa Regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiſcitur: moxq; fratres ad omnes regios amicos ſcripſerunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere, Arioni epiſtolam reddidit, rogatus quot nam talenta vellet accipere, putabat enim decem petiturum aut non multò amplius: vt reſpondit mille ſibi opus eſſe, iratus procurator, obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebatq; vt ſequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium

An. mũdi 3770. Ante Chriſtum natum 194.

Ioſephus Hyrcanum filiũ ad Ptolemæum Regem mittit.

Inſidiæ Hyrcano clam ſtructæ. An. mũdi 3780. Ante Chriſtum natum 184.

An.mũdi 3780. Ante Christum natum 184.

vsum quàm vt mercaretur Regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore Regina hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex Regina hoc Rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit, iubebatq; vt veniret, ac causam eius facti diceret.

Apologia Hyrcani apud Regem accusati.

Ille contrà Regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo mactasset victimas: eaq; ratione nec ipsum hactenus Regem salutasse, expectantem dona quæ offerret Regi de parenti suo benè merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, exspectandum mox ipsi Regi vt contemnatur à subditis. His auditis Rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à Rege præsidij, datis adolescenti mille talentis, liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus Reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. moxq; clàm aditis negotiatoribus emit ab eis centum pueros formosissimos & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem precio. tum vocatus ad conuiuium regium cum Principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuijs Rex delectabatur propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad Regem se vertit: & Viden, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige, quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus. Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries. Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abijcere ossa, quod & ego homo cum sim, nunc facio. Ibi Rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis Regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent Regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quenque opibus: simulauit se dolere, quòd non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idq; mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset Regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros totidemq; puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem Regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam Regibus, amicos quoque Regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi. ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunq; vellet petere. At ille nihil aliud petijt, quàm vt se Rex patri ac fratribus commendaret per literas.

Hyrcani facetiæ.

Hyrcanus expiscatus quid alij sint donaturi, plus reliquis omnibus donat, ob quod alio honorifico afficitur munere.

Itaq;

Itaq; honorificentiſsimè tractatum, & donatum regia, ſcriptis quoq; ad patrem & fratres & omnes ſuos duces atq; procuratores commendaticijs literis, dimiſit liberaliter. Fratres autem cum cognouiſſent tantum honoris ei habitum à Regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficiſci & de medio illum tollere, ne patre quidem inſcio, Fratus enim ob profuſam in munera tam immenſam pecuniam, non erat de ſalute eius ſolicitus, eam tamen iram metu Regis diſſimulare coactus eſt. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congreſſus & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaſerunt ad patrem Hieroſolyma. Veniens autem ad vrbem cum exciperetur à nemine, territus ſeceſſit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Aſia regnum obtinebat Seleucus, cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obijt deinde Hyrcani pater Joſephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus ſplendidioris vitæ occaſionem præbuit, per duos & viginti annos præpoſitus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto ſucceſſore honoris Simone filio. Cui deinde vita perfuncto Onias filius ſucceſſit, ad quem Lacedæmoniorum Rex Arius legationem miſit cum literis, quarum hoc exemplar exſtat.

An. mũdi 3780. Ante Chriſtum natum 184.

Hyrcanus à fratribus in itinere circumuentus, ſtrenuè ſeſe defendit, quoſdam etiã è medio tollit.

Mors Ioſephi.

Onias & poſt eũ Simon filius Pontifex. Hedio & Ruffinus Cap. 5.

CAP. V.

Amicitia & ſocietas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.

Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorum Pontificem epiſtola. 1. Maccab. 12.

REX Lacedæmoniorum Arius Oniæ ſalutem. Incidimus in quandam ſcripturam antiquam, in quæ inuenimus cognationem interceſsiſſe inter noſtras origines, & noſtrum quoque genus non eſſe alienum à poſteris Abrahæ. Æquum igitur eſt vt cum fratres noſtri ſitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res veſtras tanquam noſtras exiſtimabimus, noſtras item vobiſcum communes habituri. Demoteles eſt qui has vobis reddit literas, in pagina quadrangula ſcriptas, & obſignatas aquilæ ſigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epiſtola quidem hæc continebat. Joſepho autem mortuo, populus ſeditionibus agitatus eſt propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant ſenioribus, & in his Simon Pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hieroſolyma quidem noluit repetere, ſed vltra Iordanem habitans, aſsiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abſtrahens. Ædificauit etiam caſtrum munitiſsimum, è marmore candido exſtructis vſque tectum eius parietibus, habentibus inſculptas diuerſorum animalium effigies enormi magnitudine: idq; ædificium foſſa profunda & aquis plena circumdedit, & oppoſiti montis prominentem petram perforans, ſpeluncas in ea fecit multorum ſtadiorum longitudine. aulas etiam in eo caſtro fecit aptas conuiuijs, diætasq; alias & cubicula: ſalientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem ſimul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quam vt vnum caperent: idq; de induſtria factum eſt ſecuritatis ac tutelæ gratia, ſi quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eaq; hortis ſpacioſis ornauit, & locum hoc pacto inſtructum & abſolutum vocauit Tyrum, qui eſt in finibus Arabiæ & Iudææ

Seditio in populo mortuo Ioſepho.

Hyrcanus aſſiduum cum Arabibus bellũ gerit.

Hyrcanus munitum caſtrum ædificat.

An.mũdi 3780. AnteChriſtum natum 184.

trans Iordanem ſita, non procul regione Eſſebonitide: præfuitq; illi tractui per ſeptennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: poſt cuius obitum Antiochus eius frater in regnum ſucceſſit, qui cognominatus eſt Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipſe eodem cognomento Epiphanes dictus, ſuperſtitibus duobus filijs impuberibus: quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Phyſcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in poteſtatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabes auſus fuerat, ipſe ſibi manus intulit: poſſeſſionem verò eius vniuerſam occupauit Antiochus.

Antiochus Epiphanes Rex Syriæ.

An. mũdi 3790 AnteChriſtum natum 174.

Ptolemæi Epiphanis filij, Philometor & Phyſcon.

Hyrcanus ſibi ipſi manus infert.

CAP. VI.

Iudæi ſeditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.

1. Mac. 1.

IS DEFVNCTO per idem tempus Onia Pontifice, fratri eius Ieſu id ſacerdotium contulit, quòd filius ſuperſtes etiam tum eſſet paruulus, de quo ſuo loco dicetur. Hic Ieſus priuatus eſt eo ſacerdotio per Regis indignationem: moxq; in Oniam fratrum minimum Pontificatus tranſlatus eſt. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes Pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Ieſus Iaſonem ſe vocari maluit, ſicut alter frater pro Onia Menelaus dictus eſt. Concitata autem per fratrem contra nouum Pontificẽ Menelaum ſeditione, & populo in partes ſciſſo, Tobiæ filij ſteterũt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iaſonis ſequebatur. quorum vim non ſuſtinentes Menelaus & Tobiæ filij ſeceſſerunt ad Antiochum, dicentes ſe velle relictis patrijs inſtitutis ac legib. religionem Regis & Græcanicos ritus aſſume. : rogauerunt q; eum vt ſibi permitteret gymnaſium Hieroſolymis exſtruere. quo impetrato adduxerunt ſibi præputia, vt nudi quoq; non eſſent Græcis diſſimiles: et contemptis omnib. patrijs ritibus, imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vſus fortuna proſpera, expeditionem Ægyptiam tentare ſtatuit captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus adminiſtrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Peluſium, aſtu circumuento Philomet re Ægyptum occupat, & redacta prius in poteſtatem Memphi locisq; circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & Regem ſubiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repreſſi ſunt, ita vt iam occupata relinqueret, ſicut & aliàs diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc Rege, quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commẽtarijs breuiter tantum perſtrinximus, vt neceſſe ſit idem altius repetere.

Ieſus ab Antiocho Ephiphane in Pontificem electus.

Ieſus ſacerdotio priuatur, in cuius locũ Onias Menelaus dictus, ſurrogatur.

Iaſon & Menelaus ſeditionem concitant.

Apoſtatæ à religione Iudaica.

Antiochus Aegypto cedere cogitur.

Hiſtoria de Antiocho Epiphane.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hieroſolyma exercitu, occupatoq; eius vrbis dominio, templum etiam ſpoliauerit.

Antiochus vrbe Hieroſol. occupata, templum ſpoliat.

An. mũdi 3796. AnteChriſtum natum 168.

REVERSVS ab Ægypto, quam metu Romanorum reliquerat Rex Antiochus ab Hieroſolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingreſſus eam centeſimo quadrageſimo tertio anno, ex quo primum ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, ſine vllo negotio dominus eius factus eſt, admiſſus apertis portis per ſuæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diuerſarum erant partium: direptisq; pecunijs & aſportatis Antiochiam.

Ea

Ea clades accidit anno ſecundo poſt vrbem captam, regni eius familiæ centeſimo quadrageſimo quinto, vigeſima quinta eius menſis, qui chaſleus noſtris dicitur, Macedonibus apellæus, Olympiade centeſima quinquageſima tertia, quando ne his quidem eſt parcitum, qui quaſi pacatè venienti portas aperuerãt, quo maiore licentia graſſatum eſt in templi diuitias: quæ cum eſſent maximi precij, viſa ſunt ſatis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo & ablatis vaſis ſacri miniſterij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, menſaq; propoſitionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byſſo conſtabant, euacuatis etiam theſauris reconditis ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana ſacra iuxta legis præſcriptum vetuit eos facere: direptaq; tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vſque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcerrimũ, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco ſita, ipſi templo imminens. quapropter benè prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præſidium impoſuit. admixti tamen erant ex impijs Iudæis ſceleſtiſſimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoq; ara poſita porcos mactauit, ſacrificium à Iudæorum religione alieniſſimum: & cogebat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipſius venerari numina: & oppidatim exſtructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus eſt etiam grauem pœnam, ſi quis liberos circumcideret, conſtitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea ſeruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel ſponte vel metu ſupplicij parebat edictis Regijs. qui verò probatiores erant & generoſæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ ſibi per aduerſarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudeliſſimis. Flagris enim cæſi & lacerati corpora, viui adhuc & ſpirantes ſuffigebantur crucibus. Vxores autem eorum, & circumciſos liberos ſtrangulabant, iuxta mandatum Regium, & ſuſpendebant à crucifixorum parentum ceruicibus. abolebatur etiam vbicunque repertum eſſet ſacrum volumen aliquod, & ipſi apud quos inuentum eſſet mali malè peribant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate conſtitutos Iudæos, non amplius profitebantur ſe cognatos eorum, neque Garizitanum templum eſſe Dei maximi, nihil abſonum facientes à ſuo ingenio, de quo antè diximus: ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, vt re vera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum, cum epiſtola ſcripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illuſtri ſuggeſtio à Sidonijs in Sicimis habitantibus. Maiores noſtri compulſi crebris ſuæ regionis peſtilentijs, & inducti veteri quadam ſuperſtitione, morem fecerunt obſeruandi eam feſtiuitatem quæ apud Judæos vocatur Sabbatum: & exſtructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo ſolennes victimas. Nunc autem ex quo tibi viſum eſt in Judæos, vt eorum malicia dignum eſt, animaduertere, qui exſequuntur mandata Regia, exiſtimantes nos hæc propter eorum cognationem facere, volunt nos in cõmunem cum illis cauſam inuoluere, cum ſimus ab origine Sidonij, quemadmodũ extat relatũ in noſtris annalibus. Rogamus igitur te ſeruatorem ac beneficũ, vt mandes Apollonio noſtro præſidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid poſthac nobis moleſti ſint quaſi hærentibus in eodem cum Iudæis crimine

An. mũdi 3796. Ante Chriſtum natum 168.

An. mũdi 3798. Ante Chriſtum natum 166.

Antiochus abrogato Dei cultu, ſumma cum tyrãnide falſum illis obtrudit, arci in hoc, præſidio impoſito.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Biblia Satan aboleri conatur.

Ingenium Samaritarum ob quod meritò Iudæis exoſi.

An. mũdi 3799. Ante Chriſtum natum 165.

An.mũdi3799. Ante Chriſtum natum 165.

à quibus tam diuerſi ſumus moribus, quàm origine: vtq; templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à moleſtijs liberi: & ſecurius intendentes priuatis negotijs, maiora tibi poterimus tributa ſoluere. Poſt hanc Samaritarum ſupplicationem Rex & ipſam & talem epiſtolã remiſit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui ſunt apud Sicima miſerunt ad nos ſuggeſtionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorũ conſilio ſatis approbauerunt, qui in hoc miſſi ſunt, quòd alieni ſint à Iudæorũ criminibus, & placet illis iuxta Græcorum inſtituta viuere, abſoluimus eos quantum ad hanc cauſam & eorum templum attinet, quod poſthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magiſtratui ſcripſimus, anno quadrageſimo ſexto, menſis Hecatombæonis vndecima.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patrijs legibus ſolus Aſſamonæi filius Matthias Regem contempſit, profligatis etiam eius ducibus.

Matthiæ & eius filiorum pietas, & zelus.

EODEM tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidã Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Aſſamonæo geniti, Sacerdos ex vice Ioaribi, Hieroſolymita genere: erantq; ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus qui & Auran, Ionathas qui & Apphus vocabatur. Is Matthias ſæpenumero queſtus eſt apud ſilios de tam afflicto rerum ſtatu, direptione vrbis, depræda tione templi, cæteriſq; calamitatibus: aiebatq; præſtare mori eos pro patrijs legibus quàm ſic inglorie viuere. Cumq; veniſſent in eum vicum in hoc à Rege conſtituti vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & poſtularent, vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana ſacra faceret, oſtentantes à Rege præmia: negauit ſe hoc facturum, etiam ſi omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipſius perſuaderi, vt patriam religionem deſerant. Vt

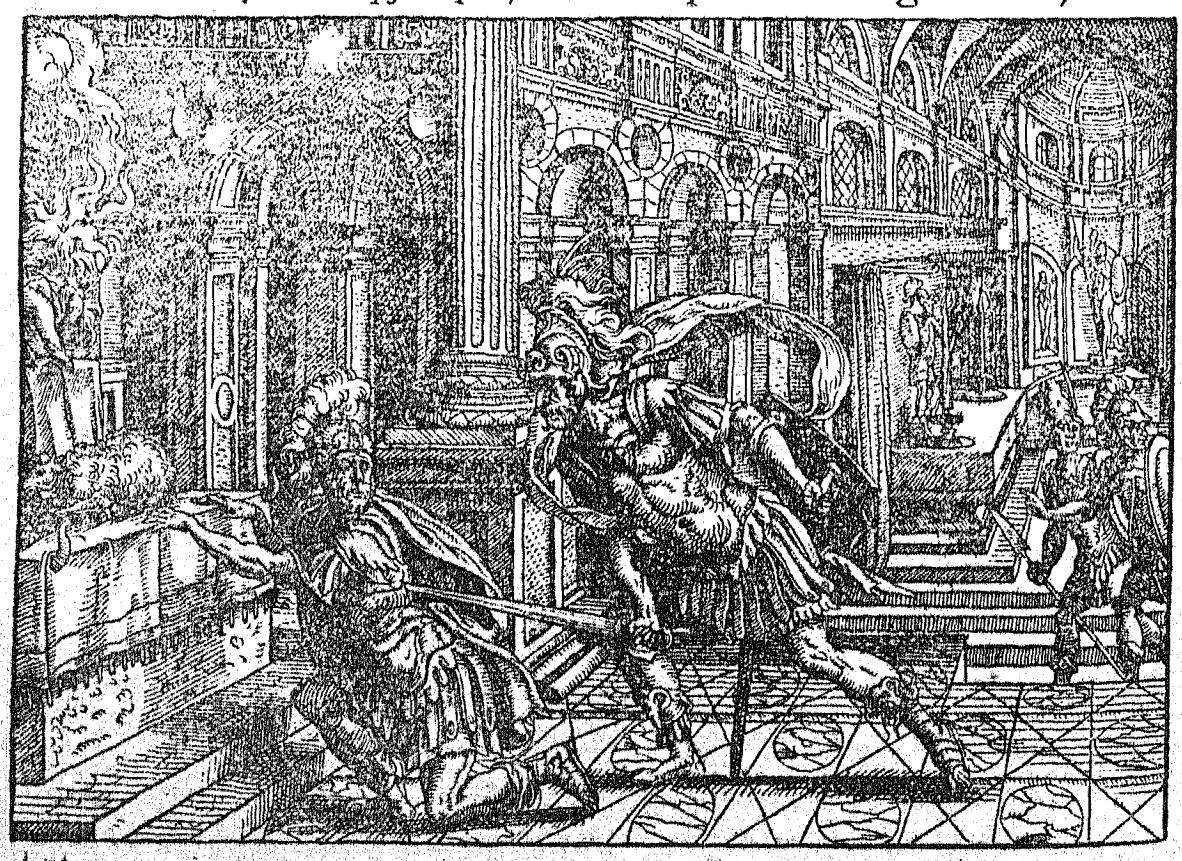

vero ſilente eo Iudæus quidam in mediũ progreſſus cœpit immolare iuxta mandatum Regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum ſuis filijs

lijs armatus gladijs: nec ſolum eum trucidauit, ſed etiam Apellem Regium ducem cum ſuis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutaq́ ara exclamauit: Si cui eſt cordi religionis incolumitas, me ſequatur. Et cum dicto comitantibus filijs in deſertum ſe contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipſi cum familijs in idem deſertum profugerunt, ibiq́ victitabant in ſpecubus. Quo audito duces Regij, præſidio Hieroſolymitanæ arcis aſſumpto, Iudæos in deſertum perſecuti ſunt. quos aſſecuti, primum verbis perſuadere conati ſunt, vt ab incepto deſiſterent, & admittentes rectius conſiliũ, non imponerent ſibi neceſſitatem ſæuiendi hoſtiliter: & cum nihil proficerent apud obſtinatos, aggreſſi ſunt eos die Sabbati, & ita vt erant in ſpeluncis exuſſerunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem ſpeluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduerſitatibus quidem violare honorem Sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis ſuffocati in ſpeluncis circiter mille: multi etiã elapſi adiunxerunt ſe Matthiæ, eumq́ principem ſibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam Sabbatis, aut ſi ita pergant ipſos ſibi futuros exitio, hoſtibus eam occaſionem obſeruantibus, & non niſi Sabbato illos aggredientibus: atque ita fore, vt vel ſine certamine omnes facile opprimantur. Hæc locutus perſuaſit eis: & in hodiernum vſque mos hic permanet, vt, ſi ita neceſſitas poſtulet, pugnent etiam Sabbatis. Collecta igitur circa ſe non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapſos in impietatem quotquot adipiſci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos ante metus per circumuicinas gentes ſparſerat. pueros etiam iuſſit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulſis qui ad hoc, vt vetarent, conſtituti erant ab Antiocho. Exacto autem anno poſt principatum morbo correptus conuocatis ad ſe liberis: Equidem, inquit, filij, iam fatalem viam ingredior, interim commendo vobis meum propoſitum, & rogo, ne per ignauiam ceſſetis id exſequi: ſed potius memores paternæ voluntatis ſeruate ritus patrios, & rempublicam tantum non collapſam reſtituite: neque illis accedite, qui aut ſponte aut vi eam prodiderunt hoſtibus. Præſtate vos mihi germanos filios, contemptaq́ omni vi ac neceſſitate, parati ſitis pro legum tutela vel mortem oppetere, ſi ita res poſtulet, cogitantes quòd Deus vos tales non deſpiciet, ſed delectatus veſtra virtute in priſtinam patrijs moribus viuendi libertatem reſtituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali neceſſitati obnoxia, ſed præclarè geſtorum memoria vice immortalitatis eſſe poterit, cuius amatores vos aſpirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregijs facinoribus. Prima autem cura ſit concordia, & quibus quiſque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonemq́ fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete obtemperantes eius conſiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciſcetur ſuæ gentis iniurias repulſis hoſtibus. Ad hoc autem negocium adhibete, quotquot vſquam ſunt iuſti ac pij, & hoc pacto vires veſtras augebitis.

An. mũdi 3799. Ante Chriſtum natum 156.

Apoſtata à Matthia transfigitur.

Matthias cum filijs aliisque nonnullis in deſertum ſe confert.

Iudæi ſabbato opprimuntur, qua clade Matthias fit cautior.

Matthias Idolorum cultum extirpat.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Matthias filios ad pietatem, fortitudinem, & concordiã adhortatur.

Matthia

An. mũdi 3799. Ante Christum natum 165.

CAP. IX.

Matthiæ defuncto Iudas filius succedit.

1. Mac. 3. Matthiæ mors.

HÆc locutus filijs, precatusq; Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multo post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, eiecto hoste, & impijs tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

Iudas Maccabęus administrationi rerum præficitur.

CAP. X.

Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum alijs multis interficit, gladio etiam eius potitus velut opimo spolio. plurimis etiam hostium vulneratis & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putans officij animaduertere in rebelles, & cõtumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorum perfugis, & impijs, progressus vsque Bethora vicum Iudæa, castra eo loco metatus est. Iudas autem occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idq; compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes multa sæpe hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit, vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit ac fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit.

Seron Cœlesyrię Præfectus in Iudam mouens ab eo fugatur.

CAP. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

AVDITIS his Rex Antiochus vehementer iratus omnes vndique copias contraxit, conducto etiã mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cumq; numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perside regionis eius tributa exigere. Commissa igitur rerum administratione Lysiæ, amico probatæ fidei, & prouincijs Asiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem sitæ sunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iussit vt Antiochum filium diligenter educaret vsque in suum reditum: eidemq; mandauit, vt subacta Iudæa, & habitatoribus eius sub hasta diuenditis, deleret Hierosolyma, ac totam gentem extingueret.

Antiochus in Iudæã irrumpere parat.

Antiochus Lysiæ rerũ administrationẽ: prouincias & filium committens in Persidem proficiscitur.

gueret. His mandatis profectus est in Persidem CXLVII. *anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias autem delectis ad hoc negotium eximijs ducibus ex amicis Regijs, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisq; eis peditum quadraginta millibus, equitũ septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum. qui vsq; Emauntem vrbem progressi, in campestribus eius castra metati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex alijs vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis castris negociatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedibus paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos milites, vt fortiessent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti saccos solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet. Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quiue agros recens sibi comparauerant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè. Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum cõtemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratũ est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet, quòd absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiã reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis: & cum hac cogitatione inite prælium. Cum igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legũ, libertatis, patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè ad gloriam. His Iudas suos hortatus dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitq; & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaq; confestim sumpta cœna, relictisq; in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculũ peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidensq; hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primum suos, vt non dubitarent, vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere: quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eamq; suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus, nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsq; campos Idumææ & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ociũ deinde posse eos ditari ex spolijs. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentesq; Iudam se exspectantem instructa acie, non ausi manus*

An. mũdi 3800. Ante Christum natum 164. Hedio & Ruffinus cap. 10.

Ptolemæus Dorymenis filius, Gorgias & Nicanor in Iudæam mouent.

Iudæ ad milites oratio.

1. Mac. 4.

Iudas Lysiæ exercitũ vincit,

An. mũdi 3801. Ante Christum natum 163.

conſerere, trepidè ſe retro in tutum receperũt. Iudas verò ſine certamine victor, tum demum permiſit ſuos ad prædam diſcurrere: ditatusq́ cum ſuis reperto plurimo auro & argento, hyacinthoq́ & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentũ ad futurã libertatem eis attulit. Lyſias autem ſequenti anno ad abolendam ignominiã nouum exercitum parauit: contractisq́ lectiſſimorũ militum ſexaginta millibus, & adiunctis quinq́ millibus equitũ, Iudæam ingreſſus montana eius aſcendit, & ad Bethſura vicum caſtra poſuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cum videret hoſtem longè præſtare numero, votis pro victoria factis Deo fretus primã aciem aggreditur tanto impetu, vt ex eis quinq́ millia ſterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incuſſit, vt Lyſias animaduertens eis certò ſtatutum, aut mori, aut in libertatem ſe aſſerere, veritus magis deſperationem eorum quàm vires, copias Antiochiã reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat ſe, vt ad primã opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas perſuaſit ſuis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus conceſſerat, aſcenderent Hieroſolyma, & luſtrato templo mactarent ſolennes victimas: ibi cum inueniſſet templum deſertum, & portas eius incenſas, & in atrijs virgulta enata propter ſolitudinem, lamentari cum ſuis cœpit ob tantam deformitatem. deſtinata deinde copiarũ parte ad arcis oppugnationem, ipſe interim repurgare templum aggreſſus eſt: quod poſtquã accuratè factũ eſt, intulit in illud vaſa noua, candelabrũ, menſam & altare incenſorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & velaforibus oppandi ſolita, ac poſtremo fores quoq́ appoſuit. Diruto etiã holocauſtorum altari quod profanatũ fuerat, nouum ex collaticijs ſaxis impolitis conſtruxit. Vigeſima autem & quinta menſis chaſlei, quem apellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & ſuffitum fecerunt in altari, & panes ſupra menſam propoſuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idq́ accidit eadem die qua ante triennium ſacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio deſertum fuit templum poſt factã ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annũ CXLV, *& diem Apellæi, menſis* XXV, *in Olympiadem* CLIII: *renouatũ eſt autem eadem die* CXLVIII *anno, Olympiade* CLIIII. *prædixerat autem eã deſolationem Propheta Daniel ante annos* CCCCVIII, *diſertè dicens à Macedonibus profanandũ. Celebrauit autem Iudas recepti templi feſtiuitatem per dies octo ſacrificans, in quibus nullum honeſtæ voluptatis genus omiſſum eſt, ſed populo quidem ſumptuoſum ac ſplendidum epulum eſt exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcã religionem occupauit gentis eius animos, maximè quod ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quæ iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum ceremonijs templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamusq́ hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quod ex inſper. [illegible]o nobis illuxerit tanta felicitas. Circumdatis deinde vrbi mœnibus, & exſtructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitq́ Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium. Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferentes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo*

Iudas ingenti præda potitur.

Lyſias iterũ in Iudam mouet, & quinque millia militum amittit.

Hierosolymitanum templum luſtratum.

Templum integro triennio desertum.

Dan. 12.

Feſtiuitas templi recepti inſtituta.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. 1. Mac. 5.

Iudas aſſiduè cum finitimis gentibus bellum gerit.

quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Esaui posteros interfecit & depradatus est: & principis eorum Baanis filiorum castella, vnde Iudæos infestabant, vi capta cæsis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma transtulit, quorum numerosam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductisq; in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atque ita domum victor reuersus est. Sed quam primum vicinæ gentes sensere eius abitũ, contractis copijs in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti sunt. at illi refugientes in castrum Dathema, significabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi essent à Timotheo, rogantes vt se huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas superuenerunt Galilæorum nuncij, querentes se infestari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & alijs finitimis populis.

An. mũdi 3801. Ante Christum natum 163.

Hedio & Ruffinus Cap. 12.

CAP. XII.

Quomodo diuisis copijs, Simon Tyrios & Ptolemaidenses, Iudas Ammanitas superarit.

IVDAS igitur prospiciens vtrorumq; necessitatibus, Simonem fratrem cum tribus selectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipse assumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus in Galaditicam proficiscitur: quod supererat virium Iudææ præsidio reliquit sub Iosepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit, vt abstinerent à pugna, tantisper dum ipse ad eos reuerteret. Simon igitur postquam in Galilæam venit cõgressus cum hoste coëgit eum terga vertere: & fugientem persecutus vsq; portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus spoliatis, receptos captiuos cũ tota suppellectile in Iudæam transtulit. Interea Iudas cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorũ indicio cõpererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitiq; vt properè illis succurrerent, per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperũt: cæsisq; ad vnum puberibus tecta, igni subiecto, concremauerũt. Cumq; interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cum mane peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussoq; tubicine canere, & cohortatus suos, vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copijs oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam ante suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidere, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eaq; expugnata mares neci tradidit, ædificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum alijs Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquanto pòst Timotheus contractis numerosis copijs, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites, vt strenuè pugnarent arcerentq; Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito, quòd Timotheus paratus esset ad prælium, properè contra

Iudas copias inter fratres diuidit.

Simon hostib⁹ in Galilæa victis Iudæos captiuos liberat.

Iudas & Ionathas Iudæis in oppidis Galaditicis suppetias ferunt

Barasa oppugnata & concremata.

Iudas obsessis Iudæis in auxilium venit.

Timothei milites victi.

Malle expugnata.

Chaspoma & Bosora.

Timotheus iterũ copias cõtrahit, & à Iuda vincitur.

An. mũdi 3801. Ante Christum natum 163.

eum duxit exercitum: traiectoq́, torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugam compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidã verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & cõtractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cum venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessario transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans, vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cum ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisq́, omnibus maribus per incensi cineres traduxit exercitum. tantus autem erat occisorum numerus, vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuasq́, hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem post tot conflictus, ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui, profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Jonatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Jamniam venerunt. Vbi armis exceptià Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cũ hoste conserrent: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndiq́: expugnataq́, Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatisq́, agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum. inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

Iudæi è regione Galaditica in Iudæã traducti.

Ephron oppidũ expugnatum.

Mira Maccabæi victoria, vb. post multos conflictus, ne vnus quidem è Iudæis desideratus est.

Iosephus & Azarias à Gorgia victi, ad duo millia militum amittunt.

Chebron & Marissa expugnata.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

Hedio & Russinus Cap. 13. 1. Mac. 6.

EODEM tempore Antiochus Rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem prædiuitem Elymaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donarijs: scuta etiã ac thoraces ibi asseruari, quondã relictos ab Alexandro Philippi filio, Rege Macedonũ. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedentem etiã persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quã cladem cum ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis, quos ad Iudaicum bellum reliquerat, ducibus, deq́, Iudæorum in dies crescente potentia. Accedente igitur alia super aliam cura, impar solicitudini morbum sibi contraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligens adesse fatale tempus, amicos conuocat:

Antiochus Epiphanes curis implicitus, morbem contrahit, & moritur.

Antiochi Dianæ templum spoliare volẽs, Elymaida mouet, & turpiter inde se Babylonem recipit.

An. mũdi 3802. Ante Christum natum 162.

cat: eisq́ & vim morbi & cauſam indicat: nimirum quòd pœnas ob afflictam Iudæorum gentem lueret, atque ob ſpoliatum ſacrilegio templum, & contemtum cœleſtis numinis. atq́ his dictis exhalauit animam. Quamobrem demiror Polybium Megalopolitanum, qui, vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periſſe, quod conatus ſit Dianæ templi theſauros ac donaria diripere. voluiſſe enim tantum, ac non etiam perfeciſſe ſacrilegium, non videtur res digna ſupplicio. quòd ſi hæc cauſa Polybio digna videtur cur Antiochus deberet capite pœnas perſoluere, multò veriſimilius eſt ob exhauſtum ſacrilegijs Hieroſolymitanum templum acceleratum eſſe eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij ſententiam, cum eo nunc non libet contendere.

An. mũdi 3802. Ante Chriſtum natum 162.

Polybius Megalopolitanus de cauſa mortis Antiochi.

CAP. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obſidet.

ÆTERVM Antiochus priuſquam extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe vnum ex purpuratis ſuis amicis Philippum gubernatorem regni conſtituit: traditoq́ ei diademate regiaq́ ſtola & anulo, iuſſit hæc Antiocho filio ſuo perlata reddere, multum obteſtans vt educationis curam haberet, & regnum ei ſeruaret vſq́ dum per ætatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Defunctus eſt autem Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. Lyſias autẽ poſteaquam populo indicauit Regis obitum, filium eius Antiochum ſub ſua tutela tum poſitum Regem conſtituit, impoſito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hieroſolymitanæ arcis præſidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui ſacrorum cauſa templum adibant, conficiebant eos non magno negocio, quòd arx ipſi templo eſſet ſupra verticem. Quamobrem Iudas neceſſe habuit, oppugnare id præſidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centeſimus quinquageſimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis & exſtructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapſi, adiunctis ſibi ſimilibus impijs, venerunt ad Antiochum, poſtulantes ne ſe in extremum periculum à ſuis tribulibus redactos deſpiceret: maximè cum patris ipſius autoritatem ſecuti in eam neceſſitatem adducti ſint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum eſſe ne Iudas arcem cum præſidio vi capiat, niſi ipſe maturè ſuis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus eſt, accerſitisq́ amicis & ducibus, iuſſit eos mercenarium parare militem, & per totam ſuam ditionem delectus habere: ita vt breui confectus ſit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque inſuper duo & triginta elephanti. Cum his copijs egreſſus eſt Antiochia, commiſſa Lyſiæ adminiſtratione vniuerſi exercitus: & progreſſus vſque Idumæam, inde aſcendit ad oppidum Bethſura, benè munitum & expugnatu non facile. Bethſuranis autem fortiter reſiſtentibus, & admotas machinas per excurſiones igne concremantibus, multum temporis contritum eſt in hoc obſidio. Iudas autem cognito Regis aduentu, omiſſa oppugnatione Regi cum copijs obuiàm profectus caſtra poſuit circa fauces quaſdam dictas Bethzacharia, diſſitas ab hoſte ſeptuaginta ſtadijs. At Rex relictis Bethſuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas

Antiochus Philippũ regni gubernatorem conſtituit, eiq; Antiochum filium tradit.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

Lyſias Antiochi filium Regem conſtituit, eiq; Eupatoris cognomen imponit.

Macedones in arce Hieroſoly. multa Iudæis incommoda inferunt.

Iudas Maccabeus arcem oppugnat.

An. mũdi 3803. Ante Chriſtum natum 161.

Perfugę Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt.

Antiochus Eupator cum copijs in Iudæam proficiſcitur.

Bethſura obſeſſa.

Iudas cum copijs ad Bethzacharia Regi obuiàm proficiſcitur.

An. mũdi 3803. Ante Christum natum 161.

Antiochi & Iudæ pugna.

castra metauerat: & quamprimùm dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iußit ire compoſitam. Cumq; non poſſet elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum anguſtias, iußit vt vnus poſt alium incederet, attributis, qui ſtiparent ſingulos, mille peditibus & equitibus quingentis. Beluis autem impoſita erant celſa propugnacula inſtructa ſagittarijs. reliquum autem exercitum ab vtroq; latere iußit montes aſcendere, præpoſitis ex amicorum cohorte ducibus. atq; ita ſublato militari clamore hoſtem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruſcarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Judas tali aſpectu eſt territus, ſed excepto fortiter impetu hoſtium, circiter DC. *ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conſpicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regijs, & ratus in eo Regem inuehi, vaſto animo in eum fecit impetum. & occiſis multis priuſquam ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, ſuccedens ſub eius ventrem confodit beluam, & ipſe ſimul pondere eius illabentis oppreſſus eſt: atq; ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hoſtilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hoſtem tanto ſuperiorem numero, Hieroſolyma ſe recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus miſſa ad oppugnanda Bethſura, cum reliquo venit Hieroſolyma. Bethſuritæ territi apparatu regio, maximè cum commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hoſtis à ſe iniuriam omnem abſtineat: quod quidem à Rege non niſi ſalute tenus ſeruatum eſt: alioqui nudis iectis oppidanis, ſuorum præſidium ibi conſtituit. Sed apud Hieroſolyma per multum tempus eum tenuit templi obſidio, quod fortiter à Judæis defenſum eſt. nullam enim eis Rex tentauit machinam, quam non illi contrarijs machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fructus veteres abſumpſerant, & annus inciderat ſeptimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum ceſſare ab agricultura lex noſtra iubeat, nec permittat tum vel arare terram vel ſerere. quo factum eſt vt multi ſe clàm ſubducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanſerit. Cæterùm Rex & Lyſias imperator cognito, quòd Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, decreuerunt ſoluta obſidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id cõſilium, tàm militem quàm duces reliquos. Quapropter diſſimulato aduentu Philippi, iußit Rex Lyſiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non eſſe modici temporis, quòd locus eſſet munitiſſimus, & commeatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negocia quæ opus eſſet Regem componere. Itaque præſtare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & ſinere eos vti patrijs legibus, quibus priuari ſe non ſuſtinentes rebellauerãt, atq; ita redituros eſſe in ſuam quemq; patriã. Quæ ſententia per Lyſiam apud exercitum expoſita, communi omnium ſuffragio comprobata eſt.*

Eleazarus Iudæ frater, elephantum occidit.

Iudas Hieroſolyma ſe recipit, eumq; ſequitur Antiochus.

Bethſuritæ deditionem faciunt.

Templum Hieroſoly. obſeſſum.

Antiochus cognito quòd Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, obſidione ſoluta illi occurrit.

CAP. XV.

Antiochus omiſſa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

Antiochus cum Iuda fœdus facit.

Tum Rex miſſo caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obſeſſis denunciat, libertatemq; viuendi proprijs legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interpoſito, exiuerunt è templo. At Antiochus cum ingreſſus vidiſſet locum egregiè munitum, violato ſacramento iußit ſuum exercitum, vt ſolo

ſolo æquaret murum quo templum ſeptum fuerat: & hoc facto reuerſus eſt Antiochiam, ducens ſecum Oniam Pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lyſias enim Regi conſuluit vt eum interficeret: ſi vellet Iudæos quieſcere, & ipſe liber eſſe ab eorum moleſtationibus. hunc enim eſſe malorum omnium autorem & principium, qui perſuaſiſſet eius patri, vt Iudæos ab inſtitutis patrijs deficere cogeret. Rex igitur Menelaum miſſum in Beræam Syriæ necauit, poſt exactum in Pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt ſibi Principatum adſtrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei ſucceſſit in Pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cum offendiſſet Philippum iam occupaſſe tyrannidem, bello victum, & in poteſtatem ſuam redactum affecit ſupplicio. Filius autem Pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd Rex interfecto ipſius patruo ſacerdotium Alcimo dediſſet nihil pertinenti ad cognationem Pontificum, Lyſia ſuadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti Regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hieroſolymitano ſimile exſtrueret, de quo aliàs dicemus tempeſtiuius.

An. mũdi 3803. Ante Chriſtum natum 161.

Antiochus murum quo templum ſeptũ erat, ſolo æquat.

Onias Pontifex, qui & Menelaus, à Rege abducitur.

Alcimus ſiue Iacimus Pontifex.

An. mũdi 3804. Ante Chriſtum natum 160.

Philippus ab Antiocho ſupplicio affectus.

Onias Pontificis filius in Aegypto templum Hieroſolymitano ſimile extruit.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrij Dux cum exercitu contra Iudæos miſſus, infecto negocio ad ſuum Regem reuertitur.

EODEM tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: aſſumptoq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenarijs regnum inuadit: cumq; certatim ad eum populi deficerent excipientes eum obuijs manibus, etiam Antiochum Regem & Lyſiam comprehenſos vinctos ad eum perduxerunt: qui mox iuſſu Demetrij necati ſunt, poſt exactum regni Antiochi annum alterum, ſicut & in alijs commentarijs diximus. Ad nouum Regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus Pontifex: accuſabantq; totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores Regis, ſe quoq; eieciſſent è patria, metu coactos ſolum vertere: poſtulabantq; vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum Regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoq; exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copijs, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iudam & fratres inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamẽ è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroq; iureiurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt. Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quòminus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas

Hegio & Ruffinus Cap. 15. 1. Mac. 7.

Demetrius Tripolim aliasq; Syriæ vrbes occupat, & Antiochum & Lyſiam necat.

Alcimus Pontifex cũ perfugis Iudã apud Demetrium accuſat.

Bacchidi Demetrius Alcimum commendat, eiq; vt Iudam internecione deleat, mandat.

Bacchides multos ſibi credentes interfecit.

An. mũdi 3804. Ante Christum natum 160.

perfugas & quosdam è populo, & occisis omnibus iussit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præsidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiam ad Regem Demetrium reuersus est. Alcimus autem volens Principatum sibi constabilire, & intelligens ad hanc rem opus esse popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiam, breui numerosam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum pleriq; erant impij & profugi, quorum opera & ministerijs vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in suam potestatem redigere poterat. at Judas animaduertens tantoperè creuisse illius potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipse quoq; obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è studiosis Alcimi. Qui videns se viribus imparem, quò posset diutius resistere, decreuit confugere ad auxilium & opes Regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam solicitabat contra Judam illius animum, accusans quòd plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiam passurus, nisi maturè missio illuc exercitu, vir audax & facinorosus pœnas debitas lueret.

Bacchides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet.

Alcimus popularem auram sibi concilians, eos qui sunt Iudæ partium occidit.

Iudas Alcimi potentiæ resistit

Alcimus Iudã apud Demetrium accusat.

CAP. XVII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu internecione perijt.

DEMETRIVS verò ne suis quidem rebus tutum existimans sine Judæ vires augeri sineret, Nicanorem mittit, amicorum carissimum simul & fidissimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoq; quantum satis contra Judam putabat exercitu, iussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primùm dissimulans hostem, decreuit specie pacificatoris dolo Judam intercipere. aiebat enim nihil esse causæ cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cauere iureiurando sanctissimo, si quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantum se venisse cum amicorum comitatu, vt mentem sui Regis ei notam faceret, quàm propensus sit in fauorem Judaici generis. hac legatione persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data viciſsim & accepta fide exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cumq; post primam salutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, signum quoddam suis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis insidijs properè ad suos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterq; se vertit. Commisso deinde prælio propè vicum Caphar salamam, inferior inde discedens Iudas in Hierosolymitanam arcem compulsus est. Reuertenti deinde prater templum Nicanori sacerdotes facti sunt obuiam, ostentantes victimas, quas se dicebant oblaturos Deo pro salute Regis Demetrij. at Nicanor ne à conuicijs quidem in Deum temperans, minatus est nisi populus Iudam sibi traderet, breui se reuersurum, & in templum ipsum sauiturum, ita vt ad solum vsq; id diruat. atque cum his minis reliquit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti, cum lacrymis Deo supplicauerunt, vt sacratam sibi adem vnà cum suis cultoribus tutaretur ab hostium iniuria. Nicanor verò egressus Hierosolyma castris locũ optauit apud vicum Bethoron, vbi se cum eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniens. Iudas quoq; castra posuit ad alium vicum nomine Adaso, triginta modò stadijs distantem ab hostibus, habens circa se non plus mille militum. hos cohortatus

Hedio & Russinus Cap. 16. 1 Mac. 7. Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit.

Nicanor hostem dissimulans, dolo Iudam intercipere conatur.

Nicanor populo nisi Iudam sibi traderent, se templum euersurum minatur.

tatus ne terreãtur hostium multitudine, néue cogitent cum quàm multis decernerent, sed quales ipsi & pro qualibus præmijs contenderent, iussit forti animo hostem aggredi & pugnam capessere. itaque edito acri certamine, multi cecidérunt ex hostibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis strenui perfunctus officio. quo iacente, ne cætera quidem acies substitit amplius, sed amisso duce verterunt terga, arma iactantes, quò expeditius fugerent. Iudas verò impigrè cum suis persequens sæuiebat cædibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxq; vndique armati prosilientes profligatis inconditè ruentibus occurrebant infestis gladijs, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot enim in vniuersum fuerant. Ea victoria contigit decima tertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus dystrus dicitur: eaq; die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem Pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus miserè perijt, post exactum in Sacerdotio quadriennium: quo defuncto Pontificatum populus communibus suffragijs Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & Reges Perseum, Philippum, magnumq; Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Jasone Eleazari filio, rogauit, vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent, ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. moxq; Senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem Senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Judæis bellum gerere liceat, neq; præbere hostibus eorum triticum, aut naues, aut pecuniã. vtq; si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idq; ita demum ratum fore. Scriptum est hoc Senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub Pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atq; hoc fuit primum inter Romanos & Judæos fœdus societatis ac amicitiæ.

An. mũdi 3804. Ante Christum natum 160.

Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit.

Adar, Martius.

Alcimus Pontifex mortuus.

Hedio & Ruffinus Cap. 17. 1. Mac. 8. Iudas fœdus facit cũ Romanis.

Senatusconsultũ Romanorum, de societate & amicitia Iudæorum.

CAP. XVIII.

Bacchidis denuò missi contra Iudæam victoria.

DEMETRIVS autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum alijs copijs: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suum contineret militem, raptim contra eum duxit peditum viginti, equitum verò duo millia, cum Judas non plus

Hedio & Ruffinus Cap. 18. 1 Mac. 9. Bacchidem Demetrius cum copijs in Iudæã mittit.

Bacchides cum viginti duob. millibus militum Iudę occurrit.

An. mūdi 3804. Ante Christum natum 160.

haberet quàm mille milites. ex his quidam territi multitudine Bacchidis militum desertis castris diffugerunt, ita vt octingenti tantum reliqui fuerint. Judas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus, vt tunc se in tutum reciperet, cum sit tanto inferior & numero & viribus. ac mox maioribus copijs hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me tergà obuertentem hostibus sol aspiciat. nam et iamsi mori nunc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantamq; virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus persuasit, vt intrepidè exspectarent conflictum hostium.

Judas paucis militibus numerosum exercitum aggredi conatur.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.

Bacchides aciem instruit, & cum Iuda signa confert.

INTEREA Bacchides productis extra castra copijs instruebat aciem, equitū alas hinc & inde in vtroq; cornu collocās, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Judas fecit collatisq; signis certatū est vtrinq; acriter: donec vergente iam sole Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima

Iudas hostium Phalangem perrumpit, quosdam trucidat, ipse circumuentus vulneratur & interficitur.

manu iuuenum in eum irruit. Perruptaq; phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis persecutus est eos vsq; montem qui Azā dicitur. id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaq; hostibus, in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo

extremo hoc mortis decore addito. quo proſtrato non habentes amplius quem ſequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effuſi ſunt. Simon autem & Ionathas fratres inducijs factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquam multos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generoſiſſimi & bellicoſiſſimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum vnquam pro libertate populariũ defugit aut laborem aut periculum. quapropter meritò virtutis ſempiternam poſt ſe reliquit gloriam, liberata è Macedonum ſeruitute patria, & per triennium ante obitum adminiſtrato Pontificali ſacerdotio.

An. mũdi 3804. Ante Chriſtum natum 160.

Iudas in Modim ſepultus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Ionathas defuncto fratri ſuo Iudæ in principatu ſuccedit.
II. Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.
III. Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.
IIII. Demetrius miſſa legatione ad Ionathan multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit.
V. Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato Pontificatu Ionathan in partes ſuas traducit.
VI. De templo Dei ab Onia ædificato.
VII. Quòd Alexander poſt mortem Demetrij Ionatham in ſummo honore habuit.
VIII. Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.
IX. Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitia Ionatha.
X. Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.
XI. Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit.
XII. Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.
XIII. Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius è terra profligatur.
XIIII. Quod Simon à genero ſuo Ptolemæo in conuiuio per dolum occiſus eſt.
XV. Quomodo fruſtratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus eſt.
XVI. Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo inijt.
XVII. Hyrcani expeditio in Syriam.
XVIII. Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.
XIX. Ariſtobulus primus ſibi Diadema imponit.
XX. Alexandri Iudæorum Regis res geſtæ.
XXI. Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.
XXII. Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum ſuperat.
XXIII. Antiochi Dionyſi in Iudæam expeditio.
XXIIII. Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum ſuccedit.

An. mũdi 3805. Ante Christum natum 159.

CAP. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

QVEMADMODVM *libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorũ denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremò prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitũ quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestabant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersarijs ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidi eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatosq; ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudæi, quantam post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant, quotquot erant reliqui ex Iudæ socijs, veriti gentis interitũ adiuerunt Ionathan eius fratrem: rogabantq; vt germani æmulus fieret, qui ad extremum habitum libertatem propugnans præclaris conatibus sit immortuus: nec sineret totã gentem sine præside venire in extremum salutis periculũ. Tum Ionathas paratum se vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & visus dignus qui Iudæ fratri suo succederet, communibus Iudæorum suffragijs administrandæ militiæ præfectus est. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multùm negotiorum exhibeat Regi & Macedonibus, quemadmodum antè Judas fecerat, decreuit cum dolo tollere: sed hoc eius propositum nec ipsum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti assumpta sociorum manu in desertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cum venissent ad aquam quæ dicitur lacus Asphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides sentiens eos timere & in desertis illis latitare duxit contra eos omnes suas copias, & positis vltra Iordanem castris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, misit fratrem suum Joannem Gaddim ad Nabathæos Arabas, vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. sed in itinere inuaserunt eum Medabenses Amarei filij. direptisq; impedimentis & quicquid secum deferebat, comprehensum interfecerunt cum omnibus socijs: cuius facinoris paulo post pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas castra haberet in Iordanis palustribus, sabbato illum aggressus est ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus socios, & ostenso periculo quod, nisi viri essent, non possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: votisq; Deo factis pro victoria, impigrè hostem aggreditur, & prostratis non paucis, videns ipsum Bacchidem in seruere, ferire eum conatus est. sed cum ille cautè ictum declinasset, Ionathas cum socijs desilientes commiserunt se flumini, & in oppositam ripam enatarunt, hostibus non ausis traijcere, sed ad Hierosolymitanã arcẽ reuertentibus, desideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. post eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Betheron, Bethellam,*

Iudæi à profugis & penuria coacti Macedonicæ factioni sese adiungunt.

Bacchides Iudæ fautores interficit.

Ionathas Iudæ fratri communibus Iudæorum suffragijs succedit.

Bacchides Ionathan tollere conatur.

Bacchides copias cõtra Ionathan ducit.

Joannes Iudæ frater ab Amaræi filijs interfectus.

Bacchides Ionathan Sabbato aggreditur, & duo millia militum amittit.

Bethellam, Thamnatam, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impositis in eas præsidijs, res Iudæorum inde infestaret excursionibus: sed nihil æquè, vt Hierosolymitanam arcem muniyt, in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obsides incluſit, vt ibi custodirentur. Eodem tempore nunciatum est Jonathæ & Simoni fratribus, quòd Amarei filij celebraturi essent nuptias, & adducturi sponsam ab oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdã inter Arabas: eamq; puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidijs in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptijs, coorti ex insidijs omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteraq; præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amarei filijs. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Jordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæã præsidijs dispositis, ad Regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum, videntes Jonatham & eius factionem securè versari in Iudæa, propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitauerunt Demetriũ, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacilè, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu Regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam, vt comprehenderetur Ionathas. Cumq; omnium insidijs appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, vt qui dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, putansq; & se & Regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis L. *præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eumq; muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copijs, adiunctisq; Iudæorum suæ factionis auxilijs cõtra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictoq; ad oppidi tutelam Simone fratre clam egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit, vt frater aduentum suum cognosceret. quamprimum enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorũ machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas, vt impostores, quorum opera missus à Rege fuerat, vnum cogitans quomodo ex dignitate suæ & Regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.*

An. mũdi 3808. Ante Christum natum 156.

Hierosolymitana arx munita

Ionathas & Simon in Amaræi filiis Ioanis fratris mortem vlciscuntur.

Demetrius solicitantibus transfugis Bacchidem cum copijs contra Ionathã mittit.

Bacchides iratus trãsfugis dum Ionathæ potestas ipsi non datur, quinquaginta ex eis interficit

Ionathas cum fratre in Bethalaga obsessus.

Iudas oppidũ egressus, noctu in Bachidis castra irruit.

Bacchides indignationem in transfugas effundit, & quomodo exercitum sine ignominia posset reducere cogitat.

CAP. II.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

An. mũdi 3808. Ante Christum natum 156.

1. Mac. 9. Bacchides cum Ionatha fœdus facit.

QVA eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiã cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisq; & receptis captiuis, Antiochiam ad suum Regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degens apud Machmã oppidũ, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

Ionathas apud Machmam degit, patriæq; desertores punit.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.

Hedio & Russinus Cap. 11. Alexander Antiochi Epiphanis filius in Syriam veniens, Ptolemaidem occupat.

ANNO autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum, qui eam tenebant præsidio; moresq; Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in Regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segniciem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copijs contra eum profectus est.

An. mũdi 3813. Ante Christum natum 151.

Demetrius in Alexãdrum mouet.

CAP. IIII.

Demetrius, missa legatione ad Ionathan, multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. Mac. 10.

MISIT etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiã, præuenire Alexandrũ cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxiliũ, idq; eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham interceſſerant: cui mandabat, vt haberet delectum militum, & arma pararet, reciperetq; Iudæorũ obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis conditio cum offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit Regias literas, audiente tam populo quàm arcis præsidio. quibus lectis impij & transfugæ, qui in arce erant, vehementer sunt territi, quòd Rex Ionathæ & exercitum colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemq; parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato exstrui, quo firmiora essent cõtra assultus hostium.

Macedonici milites relictis præsidijs Antiochiã sese recipiũt.

Quod vbi senserunt, qui dispersi erant per præsidia, omnes, relictis illis, receperunt se Antiochiam, exceptis solis qui Bethsura tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudæis veræ religionis desertoribus, & ideo præ metu non sustinuerunt præsidia relinquere.

Alexan-

CAP. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit.

An. mũdi 3813. Ante Christum natum 151.

ALEXANDER *autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, tum qualiter vexatus sit à Demetrio eiusq; duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium inuenire quàm Jonatham, qui & virtute sit eximia, & peculiares odij causas contra Demetriũ habeat, quod, datis vicissim & acceptis cladibus, exacerbatũ fuerat. Itaq; si idem ipsis videatur, adesse occasionem inuitandi hominem ad amicitiam. cumq; id purpuratis quoque suis probari animaduerteret, scripsit talem epistolam. Rex Alexander, Ionathæ fratri salutem. Quia iamdudum audiuimus de fide tua, simul & fortitudine, mittimus ad te, qui de societate agant, & amicitia: & nostro suffragio hodie te Pontificem Iudæorũ constituimus, & in amicorum nostrorum numerum asscribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream & coronã auream, & rogo, vt sic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas Pontificiam stolam induit, in ipso scenopegiæ festo, post quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cum vacasset interim Sacerdotium: moxq; contraxit exercitum, & fabricauit magnũ armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, damnans suã cunctationem, quòd nõ præueniens æmulum eblanditus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse Pontifici & populo in hanc sententiam. Rex Demetrius, Ionathæ & Iudæorum genti salutem. Quoniam seruastis nostra fœdera, & solicitantibus vos inimicis nostris non accessistis, equidem laudo vestrã fidem, hortorq; vt cõstantes sitis in ea, dignã percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis, tàm mihi quàm his qui me præcesserunt Regibus: insuperq; salis precium & aurum coronariũ. & tertias seminis dimidiamq; partem fructus arborei solitã mihi cedere, ab hodierno in posterũ vobis remitto: simulq; quod in singula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariã, Galilæam & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanã vrbem sacram esse volo, & ius asyli habere, immunemq; esse cũ suis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiã eius permitto Pontifici vestro Ionathæ, vt quos ipse fidos & amicos probauerit, in præsidio eius constituat. Eos quoq; Iudæos, qui iure belli capti, seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinã libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos, qui in mea ditione habitant, liberos & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idq; ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidijs & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam, vt patrijs vtãtur legibus, & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: vtq; Põtifici curæ sit, nequis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia sicloriũ argenti*

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Alexander Ionatham in suas partes traducere conatur Pontificatũ deferendo.

Ionathas Põtifex exercitum colligit.

Demetrius se præmissis in amicitiam Ionathæ insinuare conatur.

An. mũdi 3813. Ante Christum natum 151.

argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant Reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confu-

gerint in templum Hierosolymitanum, sanumq; contiguum, siue ob debitam Regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam, vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecunijs fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendaq; præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem Rex magnis copijs contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatisq; signis sinistrum cornu Demetrij oppositam sibi aciem terga coëgit vertere: hærentesq; diu fugientiũ vestigijs etiam castra eorũ diripuerunt. at dextrũ cornu, in quo Rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatum enim corona confixerunt iaculis. at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in alijs commentarijs iam ante demonstrauimus.

Alexandri cum Demetrio pugna & victoria.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Onias, Põtificis Onię filius, in Ægypto templum ædificare molitur.

An. mũdi 3814. Ante Christum natum 150.

ONIAS autem Pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorem, vt iam antè diximus, videns Iudæam vastatam à Macedonibus, eorumq; Regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à Rege Ptolemæo & Regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani templi ædificare, & in eo Leuitas & Sacerdotes

cerdotes ex ſuo genere conſtituere. Hoc autem conſilium cepit fretus maximè Propheta Eſaia vaticinio, qui ante DC. amplius annos prænunciarat fore omninò, vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idq; hominis Judæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus ſcribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epiſtolam: Dum in bello ſtrenuam vobis operam nauans cum Deo varias regiones obirem, animaduerti apud Cœleſyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ eſt in præfectura Heliopolitana, aliisq; in locis Iudæos præter æcorum habere templa, & ideo malè inter eos conuenire: quod & Ægyptijs vſu venit, propter multitudinem templorum & diuerſitatem religionum. Et quia locum idoneum inueni apud caſtrum quod agreſtis Bubaſtis dicitur, plenum varia materia ſacrisq; animalibus, rogo, vt mihi permittatis templum, quod illic eſt nulli ſacratum numini iamq; collapſum, repurgare, & aliud loco eius Deo maximo exſtruere ad Hieroſolymitani illius ſimilitudinẽ, pari etiam modo & menſura, pro ſalute tua & Reginæ, atque liberorum veſtrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incoluntilluc conuenientes, quo magis alunt mutuam concordiam, eo accommodatiores fiant tuis vſibus. Nam & Eſaias vates prædixit, quòd erit Domino Deo ſacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis Rex, & ſoror eius, ac coniux Cleopatra, declarauerunt ſuam pietatem, per epiſtolam, quam ei reſcripſerunt. Nam peccatum hoc, & prænaricationem legis à ſe in Oniæ caput reiecerunt, Sic enim reſcriptum habet. Rex Ptolemæus & Regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas, in quibus poſtulas, vt tibi permittamus, illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapſum templum repurgare, quod vocatur agreſtis Bubaſtis: quod ſanè miramur, ſi poterit acceptũ eſſe Deo, templum ſtatutum in impuro loco, & pleno animalibus. Sed quoniã ais, Prophetam Eſaiam iam olim hoc prædixiſſe, permittimus tibi hoc, quatenus poteſt ſalua legis obſeruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco exſtruxit ibi templum & altare Deo ad Hieroſolymitani ſimilitudinem, ſed minus & nõ peræquè opulentũ. Menſuram verò eius & vaſa, nunc non libet repetere, commemorata iam ante in ſeptimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ ſimiles ipſius Leuitæ ac Sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & inſtaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui ſub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, ſeditio eſt exorta de ſacris ipſorum, ita vt res ad Regis cognitionem perueniret: dum Iudæi contendunt, iuxta Moſis præſcripta Hieroſolymitanum templum eſſe legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatumq; eſt ad Regem & amicorũ eius conſeſſum, vt ab his cauſa audiretur, & vtrius partis cauſidici ſuccumberẽt, morte mulctarentur. patrocinabatur Sàmaritis Sabbæus cum Theodoſio, Hieroſolymitanis Judæis Andronicus Meſſalami filius. iurauerunt q; per Deum & Regem, quòd ex lege probationes allaturi eſſent, & rogauerunt Regem, vt necaret eum, qui iuſiurandum nõ ſeruaſſe deprehenderetur. Itaq; Rex multis amicis in conſilium adhibitis, conſedit cauſam auditurus. Iudæi verò, qui Alexandriam habitabant, valdè erant ſoliciti, protuentibus iura Hieroſolymitani templi, agrè ferentes autoritatem antiquiſſimi & nobiliſſimi in orbe templi vocari in diſcrimen. Sed cum Sabbæus & Theodoſius cõceſſiſſent Andronico, vt prior diceret, orſus ex lege approbare eius ſanctitatem

An. mũdi 3804. Ante Chriſtum natum 164.

Templum, cõcedente Ptolemæo, in Aegypto ædificatur.

De bello Iudaico. lib. 7. cap. 37.

Seditio inter Iudæos & Samaritas ſacrorũ cauſa exorta.

An. mũdi 3814. Ante Christum natum 150.

& religionem, ostendens q3 per continuas Pontificum successiones Sacerdotij vsq; in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ Regibus maiestatem eius loci honoratam donarijs: Garizitani verò, ac si omnino nullum esset vnquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit Regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Mosis conditum, Sabbam verò & Theodosium addiceret supplicia. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderũt Ptolemæi Philometoris tempore.

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

Hedio & Russinus Cap. 5. 1 Mach. 11. Alexander Rex Syriæ Cleopatrã Ptolemæi Philometoris filiã ducit.

Æ s o autem in pugna Demetrio sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens, vt se affinitate dignetur post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitq;, vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem Regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexandro & Ionathas Pontifex, & cum venisset ad Reges, amplisq; muneribus vtrunq; donasset, ab vtroq; in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coëgit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauitq; suis ducibus, vt in medium vrbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negocium. quo facto cum manifestum esset, quanti Rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia Rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Demetri⁹, Demetrij filius ex Creta in Ciliciã traijcit, Syriãq; occupare conatur.

A n o autem centesimo sexagesimo quinto, Demetrius, Demetrij filius, acceptis multis mercenarijs militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: moxq; è Phœnice properauit Antiochiã, vt res eius ante Demetrij aduentũ in tuto cõstitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham Pontificem nunciũ, rem indignã, dicens eum solũ pro suo arbitrio viuere, non subiectum Regis imperio: & sibi ipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens, putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrum sit virtute præstãtior. Ne sis tamen inscius, quòd è singulis vrbibus fortissimi mecũ militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est & in quo

An. mũdi 3818. Ante Christum natum 146.

Vir armis fidens.

quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cum peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, excluſus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquàm accepit Joppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitũ, octo peditum millibus Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumq; veniſſet Ioppen, paulum retrocedens traxit Jonatham in planiciem fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Jonathas verò progressus insequebatur, Azotum versus, Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est, vt prælium committeret, cumq; mille equites in insidijs positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obijcerent, Jonathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formã acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cumq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalange confligere. ipse verò suis mandauit, vt obiectis scutis excíperent tela immissa ab equitibus. qui cum hoc feciſſent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquam læserunt. non enim penetrabant ad corpora, sed obiectu scutorum ceu testudine, densitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à manè vsque post meridiem lassatum hostem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus egregia suorum opera hostem coëgit fugere. quo viso equites, ne ipsi quidem locũ suum tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius spei sitũ in peditibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vsq; persequens, multis cæsis reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea vrbe, cõpulit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidẽ religione deterritus, & fanum ipsius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitq; numerus tàm eorum qui exusti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit copias. & cum extra vrbem castra posuisset, prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuersus est illinc Hierosolyma, multã secum ducens prædam, quam abegit deuictis hostibus. Cæterum Alexander audito quòd victus esset dux eius Apollonius, simulabat se lætum, quãdoquidem ille præter animi sui sententiam aggressus esset Ionathã, amicum & socium: & misit ei virtutis ergò fibulam aureã, quod gestamen solis cognatis Regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei possidendã in perpetuũ addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum nauali b. & terrestribus copijs venit in Syriam, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsque Azotum, vbi obtundebatur querimonijs deplorantium Dagonis templi incendium: accusabantq; populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio, Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cum vsq; Eleutherum fluuium Regem deduxisset, reuersus est Hierosolyma. postquam autem Ptolemaidem peruenit, mini-

An. mũdi 3818. Ante Christum natum 146.

Apollonius cum Ionatha prælium committit, & ab eo fugatur.

Ionathas victos Azotum vsq; persequens Dagonis fanum concremat, octo millia hominum in eo exurens.

Alexander dona Ionathæ mittit.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Ptolemeus Philometor, Alexandro genero laturus auxilium in Syriam venit.

Ionathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorificè excipitur.

An. mũdi 3818. Ante Christum natum 146.

Ptolemæo à genero insidiæ structæ, qua etiã de causa filia ab eo abstracta Demetrio promittitur.

mum abfuit quin oppreſſus ſit Ptolemæus, Alexandri inſidijs per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum aiebat, propter ſtructas ſibi inſidias. qui cum non dederetur, intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe autorem, & cœpit cum magno odio proſequi. Antiochenos autem iam antea propter eundem Ammonium infenſos habebat, à quo plurimis affecti fuerãt incommodis. Non tamen effugit pœnam Ammonius, turpiter, vt mulier, cæſus, dum amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduerſus Demetrium auxilij, abſtracta à marito filia confeſtim ad Demetrium mittit legatos de ſocietate & amicitia, his conditionibus, vt data ipſi in matrimonium filia, in paternũ regnum eum reſtitueret. At ille & amicitiam eius & oblatam coniugem perlibenter amplexus eſt. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochenſibus perſuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exoſum & Alexandrum, facile impulſi ſunt, vt eum ex vrbe eijcerent. Atque ita elapſus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingreſſus &

Ptolemæus Aſia regnum ſibi oblatũ Demetrio tradendum ſuadet.

à ciuibus Rex conſalutatus eſt, & ab exercitu, coactus duo ſibi imponere diademata, alterum Aſiæ, Ægypti verò alterum. Sed cum eſſet natura iuſtus & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidioſus fieri, aduocata Antiochenſium concione, perſuaſit eis, vt Demetrium reciperent. pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum quæ illis cum patre eius interceſſerant. Se quoque affirmauit monſtratorem eiſore vitæ rectè inſtituendæ & adminiſtrandæ Reipub. nec paſſurum quicquam tentare quod non deceat. nam quod ad dominationem attineat, contentum ſe eſſe Ægypti imperio. atque ita perducti ſunt in eam ſententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterum cum Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuaſiſſet Syriam & Antiochenum agrum vaſtaret rapinis atque incendijs, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero ſuo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ: & victus Alexander compulſus eſt fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi conſternatus barritu elephanti eum excuteret, proſtratumq; aggreſſi hoſtes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus eſſet interuentu ſatellitum. attamen per integrum quatriduum ſopitis ſenſibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabdus Arabum dynaſta reciſum miſit ad Ptolemæum, qui die quinta demum reſpirans à vulneribus, & ad ſe reuerſus iucundiſſimo ſibi rumore ſimul & ſpectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multo poſt exſatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipſe vitam finijt. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, ſicut aliàs indicauimus. Demetrius autem cognomine Nicanor, regno potitus cum eſſet prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens interceſſerat. Illi verò peroſi hominis ingratitudinẽ receperũt ſe Alexandriã elephãtis tamen in eius poteſtate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copijs, aggreſſus eſt oppugnare arcem Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primum contemnebãt

Alexandri victi in Arabiam fuga, & cædes.

Mors Ptolemæi.

conatus

conatus Ionathæ, quòd ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot ſceleſti clapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cumq; peruenisſet vſque Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliaq; xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit Regis animum: tractatusq; honorificè, confirmatus eſt in Pontificatu, quemadmodum & à ſuperioribus Regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verùm etiam rogatus vt pro Iudæa vniuerſa tribusq; attributis ei toparchijs, Samaria, Ioppe, & Galilæa, CCC. tantum talenta penderentur, conceſſit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum genti gaudium. Exemplum epiſtolæ quàm ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos vt ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis noſtris & iura amicitiæ ſeruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Ramatham cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid ſolebant ante me Reges accipere à ſacrificantibus Hieroſolymis, aliaq; tributa pro fructu terræ atq; arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in poſterum. Cura igitur vt huius ſcripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illuſtri aliquo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſoluens, quos ſecum è Creta aliſq; inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitauit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab alijs ante eum Regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent ad ſubeunda, quoties opus eſſet, pericula.

An. mũdi 3820. Ante Chriſtum natum 144.

Ionathas Demetrium muneribus placat.

Demetrij ad Laſthenem diploma, in quo Iudæis immunitates promittit.

Demetrius militum odium concitat, ſtipendium pacis tempore minuendo.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Ionatha.

ETIAM alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicaſſet ei quàm infenſi eſſent Demetrio milites, ſuaſit vt ſibi Antiochum traderet. effecturum enim ſe, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem ſe præbebat, quòd non ſatis ei fideret: tandem Tryphon euicit aſſiduis precibus. Interea Ionathas Pontifex volens tollere Hieroſolymitanæ arcis præſidium, & impios transfugas, reliquosq; qui arces tenebãt in ea regione, legatione cum muneribus miſſa ad Demetrium, rogabat eum vt præſidia de Iudæa caſtellis eijceret. Qui non hac tantum in re, ſed maiora etiam gratificaturum ſe ei pollicitus eſt, quàm primùm leuatus eſſet præſenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. poſtulabat etiam vt proiure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem ſui milites ad hoſtem deficerent: moxq; tria millia delectorum militum Ionathas ad Regem miſit. Caterùm Antiochenſes exoſum habentes Demetrium, tàm propter ipſius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per

Hedio & Ruffinus Cap. 8. 1. Mac. 11.

Diodotus cognomine Tryphon Apamenus à Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petit.

Ionathas legatione cũ muneribus miſſa ad Demetrium, vt præſidia de Iudææ caſtellis eijceret, rogat.

An. mũdi 3820. Ante Christum natum 144.

Rebellio Antiochensium : & vltio eam subsecuta.

occasionem aggredi: videntesq; auxilium ei venisse à Jonatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumstiterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Judæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero compulsus est cedere. Tum Judæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cum tuto facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto igne, incendium totam vrbem peruagatum est, propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrãtibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Judæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertẽs Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideo intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coëgit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatosq; Iudæos præda quàm ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ, remisit ad Ionatham non sine præclaro virtutis eorum testimonio. postea tamen ingratus apparuit, & non seruauit pollicita, bellum etiam minatus, nisi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens solita est prioribus Regibus pendere. Fecisset q, etiam ni impeditus esset à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuersus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adolescente, diadema eius capiti imposuit: & deficientibus ad se omnibus militibus qui fraudati

Demetrio Antiochia adimitur.

stipendijs fuerant, aperto bello Demetrium adortus est: & vno prælio factus superior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit compulso in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adolescens missis literis & legatis ad Ionatham, socium & amicum eum nominat, & Pontificatũ ei confirmat, concessis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorũ regioni attributæ fuerant. ad hæc aurea vasa & pocula vestemq; purpuream & ius vtendi misit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum esset Tyrum inter & Ægyptum, præposuit. Ionathas verò lætus tot collatis in se per Antiochum beneficijs atq; honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonem misit, amicum se & socium professus, gesturumq; vnà bellum contra communem hostem Demetrium, multa de eius ingratitudine questus, quòd pro beneficio iniuriam sibi reposuisset. cum igitur permissum esset ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confestim profectus est ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus est militibus. & cum Ascalonem venisset: hic quoq; ab oppidanis cum muneribus ei occursum est: quos & ipsos hortatus est, quemadmodum alias vrbes Cœlesyriæ vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniurijs pœnas ab eo repeterent. esse enim multas causas, cur ad hoc consentire debeant. quibus persuasis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoq; conciliaret Antiocho. hos præter spem inuenit portas sibi clausisse, nolentes deserto Demetrio parti aduersæ se coniungere. quare Ionathas iritatus est vt & agros vastaret, & vrbem conaretur vi capere: relictaq; ad eius obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos sæuiebat incendijs.

Ionathas ob acceptà beneficia operã suam Tryphoni contra Demetrium offert, & præbet.

dijs. Tum Gazæi videntes præsentem calamitatem ab hoste, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & spem quoq; incertam propter locorum distantiam, satius existimauerunt illo omisso necessitati suæ consulere: & missis ad Ionatham nuncijs recepti sunt in societatem atq; amicitiam. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit vtile, cum deberent sapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem vsq; Damascum obibat. cumq; Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ propinqua est Tyriorũ agro & regioni Galilææ, vellentq; Ionatham abstrahere à Syria laturũ opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò properè, Simone fratre ad Iudææ præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & insessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cum aggeribus simul ac machinis vehemẽter infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonẽ, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa motis à stagno Genneſara castris quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduẽtum eius præsenserant, collocatis prius in monte insidijs, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos cõspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cum à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Apsalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cum omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eosq; cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad Senatum postulatis Ionathæ Pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptisq; literis commendaticijs ad Reges Europæ & Asiæ, quò tutius possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha Pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas Pontifex gentis Iudæorum & senatus ac populus Iudæorum, ephoris Lacedæmoniorum senatuiq; & populo fratribus suis Salutem. Si valetis, et res vestræ tàm publicè quàm priuatim prosperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam Pontificem nostrum, ab Ario Rege vestro missa per Demotelem epistola, de cognatione nostra, cuius exemplar subiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atq; Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è sacris nostris scripturis. Quòd verò non

Ann. mũdi 3820. Ante Christum natum 144.

Simon Ionathæ frater Bethsuram occupat.

Ionathas fugat Demetrij milites.

Ionathas renouat amicitiam cum Romanis & Lacedæmonijs.

An. mũdi 3821. Ante Christum natum 143.

prius

An. mũdi 3821. Ante Christum natum 143.

prius vos cognatos agnouerimus, ideò factum est, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occasionem præripere. Interim toto eo tempore ex quo renouata est nostra necessitudo, in sacris solennitatibus rem diuinam facientes, etiam pro vestra salute ac victoria vota nuncupauimus. Et cum multis circumquaq; bellis vexaremur propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos solicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, misimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Jasonis, viros senatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam nostram amicitiam. Benè igitur facietis si vos quoq; nobis scripseritis, & significaueritis si quain re vobis opera nostra possit esse vsui, ad omnia obsequia promptos nos habituri. Itaq; Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atq; societate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Judæorum sectæ erant, quæ de rebus humanis inter se dissentiebant: vna Phariſæorum dicta,

Tres Iudæorum sectæ.

Phariſæi.

altera Sadducæorũ, tertia Essenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in sua potestate esse aiunt, vt vel fiant vel non fiant.

Esseni.

Esseni verò omnia in fati potestate esse affirmant, nec quicquam hominibus præter fati decretum accidere.

Sadducæi.

At Sadducæi fatum omninò negant, & è rebus tollunt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in nostra ipsorum potestate esse, vt tam felicitatis nobis ipsi autores simus, quàm infortunij si deteriora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligentius tractauimus in secundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes acceptæ cladis abolere ignominiam, maioribus copijs reparatis duxerunt contra Jonatham. qui, comperto eorum aduentu properè in Amathensem agrum occurrit. nolebat enim eos sine impedimento Judæam inuadere. cumq; ad quinquaginta stadia propè hostem castra posuisset, misit qui res hostium & munitiones perspecularentur. qui cum explorassent omnia, & quosdam captiuos noctu adduxissent, indicantes quòd eximprouiso hostis vellet eos aggredi, maturè omnia communijt, dispositis etiam extra castra excubijs, & in armis retinens per totam noctem exercitum iussum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerent. Demetrij verò duces vt sensere Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hocipso turbati, quòd viderent nihil sibi successurum absq; insidiis, nec aperto marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quò magis hostem fallerẽt, noctu discesserunt. At Ionathas manè castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabatæis vastatis, abactaq; præda & captiuis abductis, Damascum veniens illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsq; Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atq; ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contẽdit: eiq; occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidũ. His igitur ad hunc modum dispositis Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi Pontifex aduocata in templum cõcione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribusq; altis additis munitiorem redderent. vtq; alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atq; hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam

De bello Iudaico lib. 2. Cap. 12.

Demetrij duces iterum in Ionathã mouent: nihil sibi successurum videntes noctu discedunt.

Ionathas in Arabiã proficiscitur, & Nabatæos vastat.

Simon Ionathæ frater Ioppen occupat.

Ionathas & Iudas Hierosolyma & arcem reficiunt.

penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragijs populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negocium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapijs, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam contra Parthorum Regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se deinde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. Vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arsaci intulit, & superatus prælio amissoq; exercitu, ipse viuus in potestatem hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

An. mũdi 3821. Ante Christum natum 143.

Demetrius in Arsacem Parthorum Regem mouet, prælioque superatus, capitur.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

TRYPHON autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quonam pacto, eo sublato, regnum posset ipse inuadere & occupare: nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamobrem ad Bethsan profectus, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatũ ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quò magis fidem beneuolentiæ ficta astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret facilius. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt, retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcesq; finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credensq; verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus: ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim, ita, vt præmoniti fuerant, claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. moxq; missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infectare vnde venerant retrò reuersi sunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. 1. Mac. 12. 13. Tryphon regnum Antiochi ad se transferre cupiens, Ionathæ conatib. eius se oppositurì, insidiatur, & per dolum opprimitur.

An. mũdi 3822. Ante Christum natum 142.

An. mũdi 3822. Ante Christum natum 142.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. Mach. 13. Ionathæ desiderium omnes Hierosolymis capit.

HIEROSOLYMIS *autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Jonathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorituri, & adducturi Judæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quamprimùm enim auditum est necatum esse Jonatham, vndiq; excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem gnauiter gerere, quin & ipse Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Judæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere. Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cum non nouum sit in nostra familia legibus patrijs & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cum non desit vobis dux paratus pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener, vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potius certum est germanum me illorum fratrem egregijs approbare facinoribus. Confido enim in Deo, quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vosq; vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniurijs eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo, recepit animos & fiduciam, & posita formidine ausa est meliores spes concipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonem imperium accipere, & in locum fortissimorum fratrum Iudæ ac Jonathæ succedere. nunquam enim se detrectaturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbem mœnibus cingere, communireq; celsis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppen vnum ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eijcere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam, ducens secum vinctum Ionathan. ei Simon occurrit cum suis copijs iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito quòd Simon Iudæorum Princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabatq; vt si vellet dimitti fratrem Ionathan, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à Regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam Regi pecuniam*

Iudæam finitimæ gentes, sicut & Tryphon inuadunt.

Simon Ionathæ frater cõuocato in templũ populo, se patris ac fratrum vestigia sequuturum, pollicetur.

An. mũdi 3823. Ante Christum natum 141.

Simon Iudæ ac Ionathæ fratribus succedit.

Simon Ionathã Absalomi filium, Ioppen, vt habitatores inde eijceret, mittit.

Tryphon fraudulenter spem fratris redimendi, propositis conditionibus, facit Simoni.

pecuniam redderet. At Simonem techna eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniã perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecunijs & filijs videretur fuisse fratri causa interitus, aduocato in concionem exercitu postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd subessent insidiæ. præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Jonatha pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsq; Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem vt properè sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse equitatum, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa viam opertam difficilem maximè equis reddiderat, irritum factum est eius propositum, & motis inde castris in Cœlesyriam rediit properè: obiterq; in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi amplissimum monumentum exstruxit patri simul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus cuique vnam erexit, mira tàm magnitudine quã pulchritudine, quæ durant vsq; ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domestici quàm magnificentissimo sepulchro essent conditi: qui defunctus est exacto Pontificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idq; accidit post annum centesimum septuagesimum ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adiicerent, actum esse anno primo Simonis Judæorum ethnarchæ optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulêre victorias. Deuastauit enim Gazaram & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hierosolymorum arce solo eam æquauit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, néue inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæprecium, simons quoque, in quo sita fuerat, complanaretur, vt solum templum emineret: effecitq; id commemoratis pro concione malis quæ à præsidiarijs in eam diem Judæi passi fuerant, quæque etiam in posterum ferre cogerentur, si externus aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoq; permotus est eius exhortatione populus, vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quò minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

An. mũdi 3823. Ante Christum natum 141.

Ionathas à Tryphone interficitur.

Monumentum Ionathæ.

Immunitas à tributis Iudæis parata.

Autoritas Simonis.

Simon Hierosolymorum arcem expugnat.

An. mũdi 3824. Ante Christum natum 140.

CAP. XII.

An. mũdi 3824. Ante Christum natum 140.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

Hedio & Ruffinus Cap 10. 1. Mac. 15. Tryphon Alexandro necato, imperio potitur.

NON *multò autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsoq; rumore, quòd inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus vt sibi regnum deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum verò fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuò deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quò magis animos hominum sibi conciliaret, quamprimùm enim Rex declaratus est, absque persona Tryphonem agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores defecerunt ad Cleopatram vxorem Demetrij, quæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Et cum Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. quò postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens, compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum Pontificem, qui de amicitia & societate agerent. qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecunijs ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora, cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta, interfectus est, triennio post quàm regno potitus fuerat.*

Tryphon ad regnum electus concupitam potestatẽ, quam priuatus tegere conatus fuerat, ostendit.

Tryphonis milites ei infesti, ad Cleopatram Demetrij vxorem deficiunt, quæ Antiotho Sotere coniugium & regnum offert.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Antiochus Tryphonem eiectum Syria, in Dora obsidione cingit.

An. mũdi 3827. Ante Christum natum 137.

Tryphonis cædes.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius è terra profligatur.

Hedio & Ruffinus Cap. 12.

ÆTERVM *Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copijs, misit eum, vt, vastata Iudæa, Simonem in potestatem redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filijs, ipse cum reliquis copijs subsequebatur diuerso itinere: positisq; compluribus locis inter angustias insidijs, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cum & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.*

Simon cũ filijs Cendebæum regione expellit.

Quòd

CAP. XIIII.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

An. mūdi 3830. Ante Christum natum 134.

IS per octo annos Iudæis præfuit, postremo in conuiuio cæsus, insidijs generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filijs comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdā, vt tertium quoq; Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simulq; odio quo Ptolemæū prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. 1. Mach. 16. Nulla fides, pietasq; ne in socero quidem.

CAP. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus est.

An. mūdi 3831. Ante Christum natum 133.

ILLE igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò, accepto paterno Pontificatu, & sacris operatus, cum litatum esset, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturū eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantū se gratificari suis carissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat, ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus daret operam, vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlcisceretur homines sibi natura coniunctissimos, gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendū, sed quamprimum verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumq; hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

Hedio & Ruffinus Cap. 14. 1 Mach. 16. Ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano, sciēs plurimū στοργὴν naturalem valere, matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione desistat, præcipitandos locat.

Historiarum Biblicarum finis.

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo inijt.

ANTIOCHVS autem memor incommodorum, quæ à Simone acceperat, Iudæā aggressus est, ex quo regnare cœperat anno quarto, principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimā olympiade: vastatisq; agris Hyrcanū in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cum cinxisset, primum nihil proficiebat, propter firmitatem mœniū & virtutem propugnantium, accedente etiā aquarum penuria. cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centū turribus quæ surgebant vsq; tertiam contignationem, impositisq; in eas

Hedio & Ruffinus Cap. 15. Antiochus Hyrcanū in vrbem compellit.

Pleiades, septem stellæ.

An. mũdi 3831. Ante Christum natum 133.

cohortibus, quotidiè tentabat mœnia: dupliciq; fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentius custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quod si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebãt se in tutiora facile. Hyrcanus autem postquàm cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita, vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. sed cum superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus, vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea referta omne genus aromatibus: & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum asperserat, violatis Iudæorum legibus simul & cerimonijs: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogãtes, vt liceat sibi patrijs viuere legibus. tum Rex *repulsis qui suadebant internecione delendã gentem insociabilem & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit, vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes cæterarumq; extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturum his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorum consuetudinem: quod ne reciperent, maluerunt Regi dare obsides, & D. talenta insuper: quorum trecenta mox repræsentata sunt, & inter obsides fuit etiã ipsius Hyrcani frater: deiectaq; mox lorica quæ imposita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterum Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim Regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecunijs fretus primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum Rege fœdere, exceptum in vrbem cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est vnà cum auxilijs. Testis est nobis Nicolaus Damascenus, sic scribens: Antiochus erecto tropæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quod in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est, quod ille scripsit: nam pentecoste instabat post Sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cũ Arsace Partho Antiochus signa contulit, quo prælio victus & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam ante in alijs commentarijs diximus.*

Infirmior turba ciuitate eiecta recipitur.

Antiochius Scenopegiæ gratia septẽ dierum inducias Iudæis concedit.

Hyrcanus cũ Antiocho soluta obsidione fœdus facit.

Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Dauidis monumeto profert.

Nicolaus Damascenus.

Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus.

An. mũdi 3838. Ante Christum natum 126.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

Hedio & Ruffinus Cap. 16. Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & templum in monte Garizim desolatur.

ÆTERVM Hyrcanus, audita morte Antiochi confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabã igitur non sine labore sexto demum mense vi-

se vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Gari- An. mũdi 3840.
zim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani Ante Christum
exstructum permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiã generi ipsius Ma- natum 124.
nassæ, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt & antè dictum est. incidit autẽ huius
templi desolatio post annum CC. *Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit,* Idumæi ab Hyrcano subiugati circumcisionem & ritus Iudaicos admittunt.
Adora & Mariſſam, subiugatisq; omnibus Idumæis edixit, vt circumciderentur, nisi mallent è proprijs pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserũt & circum-
cisionem, & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atq; ex eo primũ
tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterum Hyrcanus pontifex renoua- Hyrcanus amicitiam cũ Romanis renouat.
turus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad Senatum: vbi recitatis eius li-
teris amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius M. F. Pr. indixit Senatũ
in campum VIII. *Id. Februarias, præsente L. Manlio L. F. Mentina, & C. Sem-* An. mũdi 3844.
pronio C. F. Falerna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Ante Christum
Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo natum 120.
Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum
pop. Rom. & de negotijs publicis, vt Ioppe & portus, Gazaraq; & fontes atq; vr-
bes reliquæ per Antiochum ablatæ præter Senatus decretum, restituantur hæc
omnia, néve militibus Regijs liceat per regionem ipsorum, aut subditorũ iter fa-
cere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum Senatus fiant irrita: vtq; legati à Senatu missi, curent reddi, quicquid Antiochus abstulerat, &
precium agrorum æstiment, qui eo bello deuastati sunt. &, vt literæ cõmendaticiæ
legatis dentur ad Reges & liberos populos, quò tutius possint reuerti in patriam.
Quibus de rebus visum est Senatui renouare societatem & amicitiã cum viris
bonis, & missis à bono atq; amico populo. De literis autẽ scribendis responsum est,
curæ futurũ senatui quam primum ab alijs negotijs vacauerit, & daturũ operã
ne vlla posthac eis inferatur iniuria, mandatumq; est prætori Fanio, vt ex publi-
ca pecunia legatis numeraret viaticum, quò commodius se referre possent in pa-
triam. atq; ita publico sumptu Legatos Prætor domum remisit, cum cõmendati-
cijs ad eos, per quorum loca erant transituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerũ
status hic fuit. Demetrius autem Rex, cupiens bellũ Hyrcano inferre, opportuni- Demetrius ab Alexãdro victus, trucidatur.
tatem non habuit, inuisus ex æquo tam Syris quam suis militibus, propter mores
improbos, ita vt miserint ad Ptolemæũ Physconem, rogantes, vt aliquem ex Se-
leuci genere eis daret, quẽ possent Regem sibi constituere. cumq; is misisset Alexã-
drum Zebinam, commisso prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad
Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus est ab ea: delatusq; inde Tyrum
ab inimicis capitur, & diu miserè vexatus tandem interficitur. Alexander aũt Hedio & Ruffinus. Cap. 17.
Regnum adeptus fœdus ferijt cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab An- Alexander in conflictu cum Antiocho Grypho cæsus.
tiocho Grypho, Demetrij filio, in prælio cæsus, occubuit. At Antiochus regnũ Sy-
riæ consecutus, nõ ausus est expeditionẽ contra Iudæos suscipere, audito quòd fra-
ter ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cy-
zicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare se contra An. mũdi 3852.
fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus sit. pa- Ante Christum
tre autem genitus erat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est. acciderat natum 112.
enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri post alterũ nuberet, sicut aliàs dixi-
mus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fra-
tre cõflictatus est, Hyrcano interim per totũ illud tempus agente in pace cõtinua.

mox

An. mũdi 3852. Ante Christum natum 112. Hyrcanus dum fratres intestinis bellis laborãt, in pace viuit.

mox enim post Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iamq; nec vt subditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res eius auctæ sunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam regnãtibus his duobus fratribus. bellum enim quo se atterebant mutuò, occasionem Hyrcano præbuit, vt securè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarũ vim inde congereret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, nõ dissimulauit & ipse quid moliretur: videnscq; Antiocho nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter sè certaminibus, vtrunq; facilè despexit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.

An. mũdi 3854. Ante Christum natum 110. Hyrcanus obsidet Samariam.

VA PROPTER *duxit exercitum ad Samariã vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cum erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Marissenis, colonis Iudæorum & socijs, sed Syriæ Regi subditis. Cum itaq; vrbem fossa & duplici muro cinxisset per* LXXX. *stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cum venisset properè, victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus cum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantum non imperio per eam deturbatus miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptijs, non audens quidem aperto marte decernere quod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidijs, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audacius quàm prudentius cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, inductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem supereesset eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano Pontifice dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, Pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progressus renunciauit multitudini, & paulo post certius comprobatum est eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, vt non Hierosolymis solũ, sed & apud Alexandriam reliquamq; Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim Regina à filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copijs suis duces præposuit Chelciam & Ananiam filios Oniæ, qui templum in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt alias diximus. ex horũ sen-*

Antiochus auxiliatur rus Samaritis, ab Aristobulo cæditur & fugatur.

Epicrates pecunia corruptus, Scythopòlim Iudæis prodit.

Hyrcanus Samariam capit.

Hyrcano in tẽplo per vocem, filiorum de Antiocho victoria nunciatur.

Chelcias & Ananias Cleopatræ copijs ducces præpositi.

tentia Regina gerebat omnia, ſicut & Strabo Cappadox teſtatur his verbis: Plerique enim qui prius nobiſcum venerunt in Cyprum, quíve pòſt à Cleopatra illò miſſi ſunt, confeſtim deficiebant ad Ptolemæum. ſoli verò ex Onia factione Iudæi conſtanter manſerunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud Reginam eſſent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. ſed præcipuè Phariſæorũ ſecta malè ei volebat, de qua ſupra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas eſt apud populum, vt etiamſi Regi obloquantur aut Pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum diſcipulus & Hyrcanus fuerat, in primis carus huic hominum generi. quos cum aliquãdo vocaſſet ad conuiuium, & accepiſſet comiter, poſtquam animaduertit eos exhilaratos, ſic illos affatus eſt: Scire eos ſuam voluntatem, quod nihil magis cuperet quàm iuſtus eſſe, & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodũ & ipſi doceãt. at tamen ſi quid in ipſo deſiderarent, & aliqua in re à iuſticiæ præſcriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum eſſe, vt admonitione corrigant. cum verò omnes eius virtutem cõprobarent, vehementer gauiſus eſt eorũ teſtimonio. tandem vnus è cõuiuis Eleazarus, vir malus & ſeditioſus, Quandoquidem, inquit, aus te cupere audire veritatem, ſi vis eſſe iuſtus, abdica te pontificatu, & contentus eſto principatu populi. Illo verò cauſam rogante, cur ita hoc poſtularet: Quia inquit, audiuimus ita à natu grandioribus, matrem tuã captiuam fuiſſe regnãte Antiocho Epiphane. Falſus autem erat is rumor, & ideò grauiter his verbis Hyrcanus offenſus eſt, nec minus Phariſæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum ſecta, quæ eſt Phariſæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Phariſæorum ſententia conuitiatum Eleazarum: quod ſi dubium videatur, manifeſtũ fore interrogatis illis, qua pœna hominem dignũ cenſeant. Quod poſt quã Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis ſententia ſe cogniturum, an ex eorũ conſenſu factum ſit ſibi conuicium, & illi ſatis putarunt, ſi vinculis caſtigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens ſit in animaduerſionibus: vehementer exacerbatus eſt, quaſi iam compertũ haberet eos eſſe autores opprobratæ ſibi generis infamiæ. Nec deſtitit Ionathas furenti calcar addere, in tantũ, vt, deſertis Phariſæis, ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorũ conſtitutionib. earum obſeruatores pœnis afficeret: atq; hinc factũ eſt, vt & ipſe & eius filij parũ gratioſi apud vulgum fuerint: quemadmodũ aliâs opportunius dicetur. Nunc enim indicandũ eſt, quòd multas conſtitutionũ à maioribus per manus acceptas Phariſæi tradiderint populo, quæ non ſunt ſcriptæ inter leges Moſaicas: & ideò Sadducæi his autoritatẽ abrogãt, dicentes oportere eas tantũ ſeruari, quæ ſcripto cõtinentur. atq; hinc magna inter vtroſq; exorta eſt controuerſia, dum ditiores ſtant à Sadducæorũ partibus, Phariſæi verò cæteræ multitudinis nituntur fauoribus. Sed de his duabus ſectis & Eſſenorum tertia ſatis docuimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem ſeditione ſedata, & poſt hanc exacta vita feliciter, elapſisq; vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filijs ſuperſtitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & Pontificatu & Prophetia. fruebatur enim diuinis colloquijs. vnde tantam nactus eſt futurorum præſcientiam, vt prædixerit duos maiores natu è ſuis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: quorum exitum operæprecium eſt cognoſcere, quò magis patris eluceat diuinatio.

An. mũdi 3854. Ante Chriſtum natum 110.

Strabo Cappadox de Iudæorum fide.

Hyrcanus & Phariſæi hoſtes.

Eleazarus Phariſæus Hyrcano matris captiuitatem exprobrat.

Ionathas Sadducæus Hyrcanum contra Phariſæos inflãmat.

Hyrcanus à Phariſæis ad Sadducæos transit.

Conſtitutiones Phariſaicæ.

Hyrcanus moritur. An. mũdi 3861. Ante Chriſtum natum 103.

Vaticinium Hyrcani, de filijs.

An. mūdi 3862. Ante Christum natum 102.

CAP. XIX.

Aristobulus primus sibi Diadema imponit.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. Aristobulus Hyrcani filius, post captiuitatem Babylonicā diadema sibi primus imponit.

DEFVNCTO enim eorum patre Aristobulus, natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI *annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad pristinas sedes post limionio reuersus est. cumq; fratrem suum secundum Antigonū amaret, in societatem dominationis eum assumpsit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiā coniecit in carcerem, principatus æmulam, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atq; eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoq;, quem præ alijs diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias. quas primo quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiā confictas putaret. Sed cum aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo*

Aristobulus Antigonum in regnū societatem admittit, cæteros in vincula coniicit, & matrem fame necat.

Aristobulus Antigonum fratrem interficit.

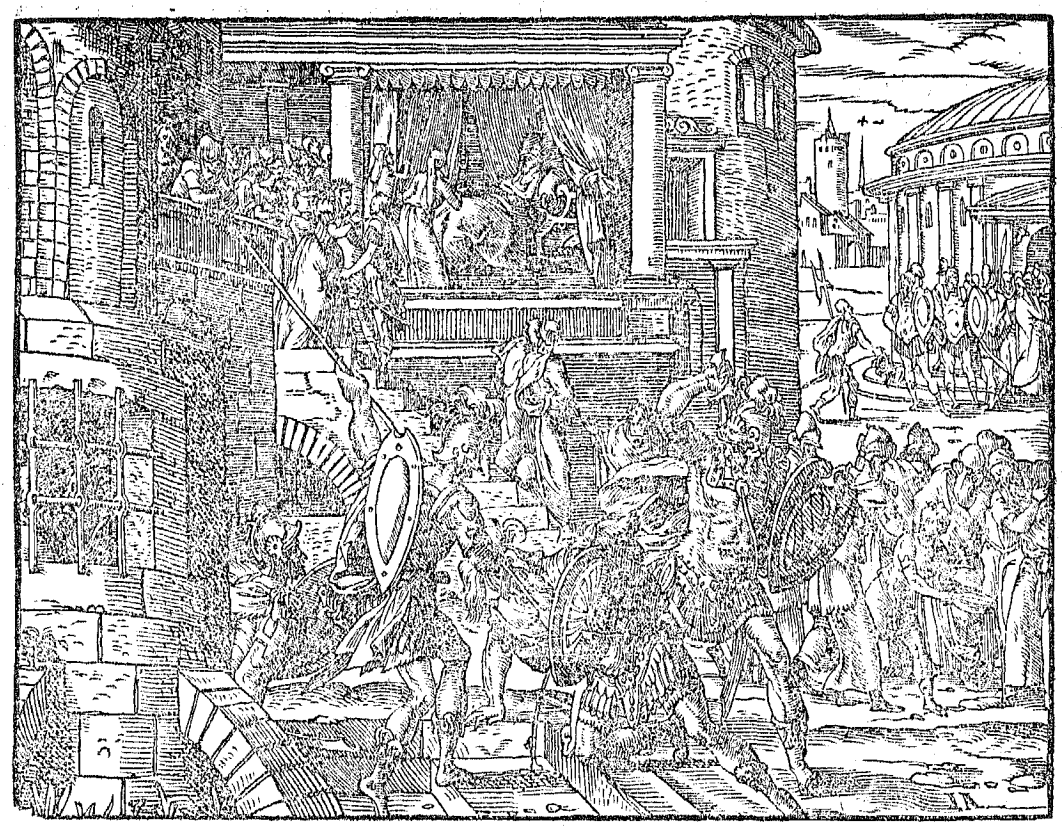

tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus sacris splendidissimè ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimū pro salute Regis vota facturus. Tum hi quibus studiū erat excitare inter fratres discordiā, nacti occasionem è rebus prosperè gestis Antigoni & pompa quā adornauerat, venerunt ad Regem, & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebantq; venturū breui cum valida armatorū manu ad occidendū Regem, quòd stultū existimet cū regno solum potiri liceat, cōmunicato honore contentū esse. Aristobulus autem quamuis nō omninò his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodam obscuro & subterraneo, (decumbebat autem in turri quæ post, mutato nomine, Antonia dicta est) mādauitq; vt siquidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur. præmisit tamen ad eū qui rogaret vt inermis

Antigonus apud Aristobulum falsò accusatus.

vt inermis veniat. At Regina, & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio, vt contraria diceret, audisse fratrem, quòd armaturã eximiam sibi comparasset, cupereq́; ita armatũ contemplari. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, ita, vt erat cum tota armatura venit ad Aristobulũ, contemplandum se præbiturus. cumq́; peruenisset ad turrim Stratonis, quà valdè obscurus erat transitus, à satellibus interfectus est. Huius autem casus facilè ostendit, quantum possint liuor & calumnia, & quàm sint efficaces ad subuertendã etiã naturalem beneuolentiã. Sed illud maximè admiratu dignũ est, quòd Judas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus est. Is cum videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiã assectabãtur exclamauit, pœnitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat: quoniam locus ille abesset DC. *stadijs, & diei pars maior exacta esset: atq; ita periculũ esse, ne mentiatur suum oraculum. Ad hunc modũ solicito nunciatur Antigonũ casum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima, quæ pòst Cæsarea nominata est, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobolum autem continuò cepit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita, vt postremo, crescentibus doloribus, sanguinem vomeret. eum quidã è ministris efferens, diuina opinor, ita volente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat vestigia. quo facto ingens eorũ, qui viderant, clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam sciscitaretur Aristobulus. omnibus autem dicere tergiuersantibus, tantò magis contendebat cognoscere, quòd natura ita comparatum sit, vt suspecta nobis sint, quæ dissimulantur silentio. tandem vbi minis ac terroribus expressit, vt faterentur veritatem, conscientia grauiter ictus animũ plurimas effudit lacrymas: & gemitum ex imo pectore ducens, Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quãdo tam cito reposcor ad pœnas cognati sanguinis? ó corpus impudens quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atque ita parentare oppressis per nefas & paricidium? vix ea fatus erat cum exhalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorũ amator, post auctam multis beneficijs patriam, illato bello Iturææ, magnaq́; eius parte attributa ad Iudææ limites, cuius habitatores comminatione exilij coëgit circumcisionem cæterosq́; Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt attestatur Strabo ex autoritate Timagenis, sic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Iturææorum eis attribuit, deuinctam circumcisionis fœdere.*

An. mũdi 3862. Ante Christum natum 102.

Aristobuli coniunx versuta, Antigonum dolo trucidari curat.

Vis calumniæ.

Iudas Essæus vates.

Stratonis turris, & maritima Cæsarea nominata.

Aristobuli fratricidæ pœna.

Conscientiæ labes.

Aristobulus Iturææ habitatores circumcisionem cæterosq́; Iudaicos ritus admittere cogit.

Strabo ex Timagene de Aristobulo.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum Regis res gestæ.

An. mũdi 3863. Ante Christum natum 101.

POST Aristobuli obitũ Salome eius vxor, quam Græci Alexandram nominãt, solutis eius fratribus, quos ipse, vt diximus, vinxerat: Iannæum, qui & Alexander est, Regem constituit, ætate cæteros præcedentem atq; modestia: cui accidit, vt mox natus exosus patri factus sit, nec vnquã, dum ille viueret, in eius conspectũ

Hedio & Ruffinus Cap. 19.

Salome, Alexandra cognominata, Aristobuli vxor, Alexandrũ Iannæum Regem cõstituit.

An. mũdi 3863. Ante Christum natum 101.

admissus. eius odij causam ferunt hanc. Cum aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratrib. Sed cum Deus huius effigiem designasset, contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulũ, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit: alterum contentũ priuata & ociosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est cõducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cum prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, eosq; obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Doram occupauerat. Sed cum Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladib. suas vires attererẽt, nihil præsidij ab eis exspectandum erat Ptolemaidensibus, verum Zoilus tyrannus cum ijs, quos alebat, militibus eorum quoq; dominationi propter discordiã regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam Reges negligere videbãtur illorum periculum, athletis similes, quos, cum defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna spes ab Ægypti Regibus, & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra è regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabãt, vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cum ei spem fecissent quòd delatus in Syriã habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simulq; Zoilum & Sidonios multosq; adiutaturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus, *vt mutarent sententiam, conducibilius dicens, incertam cum Judæis belli aleam subire, quàm in certissimam seruitutem, accito Domino, se dedere, & insuper non præsens solum bellum sustinere, sed, maius etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissurã Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim* Reginam *operam, vt illum etiam è Cypro eijciat. futurum autem, vt, si* Ptolemæum *sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues, in extremo deserantur periculo. Igitur* Ptolemæus *cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum cõtinuauit, & cum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ cõstabant connumeratis peditibus simul & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cum neq; legatos eius admittere, neq; verba audire vellent, in magnã cõiectus est solicitudinem. Post quã verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium cõtra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidẽ vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterum reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatrã contra Ptolemæum vocãs, apertè verò amicum eius & socium se simulãs. quin &* CCCC. *argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tunc igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde verò cõperto quòd ille clã ad matrẽ ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cũ parte exercitus, ipse cum reliquis copijs ad vastandam*

Alexander alterũ fratrũ interficit, alterũ in honore habet.

Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eamque oppugnat.

An. mũdi 3864. Ante Christum natum 100.

Zoilus Stratonis turris & Doræ tyrãnus.

Ptolemæus Lathur⁹ Rex Aegypti à matre Cleopatra è regno eiect⁹ Ptolemaidensibus auxilio venit.

Zoilus & Gazæi à Ptolemæo cõtra Iudæos auxiliũ petunt.

Alexander Ptolemæo vt zoilũ tolleret persuadet.

Zoilus captus.

Ptolemais à Ptolemæo obsessa.

ac

ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositum, & ipse ex sua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vel vt quidam scriptores malunt LXXX. *millia, & cum his hosti iuit obuiàm. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cepit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.*

An. mũdi 3864 Ante Christum natum 100.

Ptolemæus Asochim Galilææ oppidum vi capit.

CAP. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEINDE aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis, abijt conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos. sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur. Et cætera quidem inferiores sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parum Philostephanus acici struendæ artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebant. nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, rato faciliorem sibi fore victoriam, si hostis à tergo haberet fluuiũ, & è pugna non posset refugere. & primum quidem æquo marte certabatur, multis vtrinq; cadentibus. deinde cum iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem intulit, cumq; inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæterosq; exemplo suo traxerunt. contrà Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousq; insecuti sunt interficiendo donec lassatis manibus ferrum quoq; hebesceret. Ferunt triginta millia cecidisse in eo prælio: Timagenes autem quinquaginta millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cum post victoriam longè lateq; excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorum vicos se recepit: quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi, vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes feruentes membratim conijcerent, vt, qui effugerant è prælio, hostem crederent humanis vesci visceribus, & eò maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tàm Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauimus. Porrò Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impunè peruastata, non permittendum duxit vt ille magis cresceret, maximè cum circa Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tàm nauales quàm terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen penes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotib. & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussoq; Alexandro filio cum magna classe in Phœnicen appellere, & deficientib. ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde excluſa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus, relicta Syria, properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidijs vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sententia succesſerat,

Ptolemæus Sephorim aggreditur.

Ἐναντιάμαχοι.

Clades Alexandri.

Ptolemæus vt maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet.

Ptolemais vi expugnata.

Cleopatra contra filium exercitum parat.

Ptolemais à Cleopatra obsessa & expugnata.

An. mũdi 3864. Ante Christum natum 100.

Ptolemæus eiectus ex Aegypto.

missa eò parte exercitus omninò eum ex ea regione expulit. atq; ita rursum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiarijs expugnat. Quò cum venisset Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumq; quidam amicorum Reginæ suaderent, vt illam quoq; regionem occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudæorum multitudinem vnius viri parere nutibus: Ananias contrarium consuluit, iniquum facinus dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbiq; gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ Regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit: & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas charissimas deposuerat. qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade Rex absterritus est quòminus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur & Anthedonem, cui postea Herodes Rex mutauit nomen in Agrippiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cum animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatram in Ægyptum, infensus Gazæis, quòd accitum illum contra se in auxilium, & vrbem eorũ oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quandiu nocturna erat pugna, superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus. sed quamprimum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt. & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne sic quidem, quamuis grauante inopia, voluerunt cedere, parati quiduis potius perferre quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas Rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoto perempto, ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atq; ita vrbem Alexandro tradidit. qui primo pacatus introgressus est, deinde immissa in oppidanos milite permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus non pauciores Iudæos interimebant. alij verò desolatas prius ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis cõfugerant: forte enim senatus habebatur, cum hostis intromissus est. Alexander verò etiã his iugulatis, & diruta insuper vrbe reuersus est Hierosolyma, anno post quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tempore etiam Antiochus Gryphus occisus est Heracleonis insidijs, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellum gessit cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo post Cyziceni filius Anti-

Alexander fœdus cum Cleopatra renouat.

An. mũdi 3865. Ante Christum natum 99.

Gadaram Alexander capit.

Gaza oppugnata.

An. mũdi 3873. Ante Christum natum 91.

Apollodotus ex Gaza noctu in Iudæorum castra erumpit.

Aretas Rex Arabum Gazæis auxilij spem ostentat.

Lysimachus Apollodotum fratrem occidit, & Gazam Alexandro tradit.

Antiochus Gryphus occisus.

Seleucus Gryphi filius, cum Antiocho Cyziceno bellum gerit.

ochus cognomento Eusebes peruenit Aradum, &, impositio sibi diademate, Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est. cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem. vna cum regia & ipsum & amicos concremauerũt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atq; exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, Regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est. vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum Reginæ cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit, quo facto Syriæ regnum remansit penes duos fratres, Philippum atq; Demetrium, sicut alias narratum est. Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cum per scenopegia celebritatem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hos festo nostris morem esse palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitijs impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniurijs exacerbatus occidit eorum circiter sex millia: & exstructo circa fanum & altare septo ligneo pertingente vsq; ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum Rege Obeda, & pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, agrè euasit ipse incolumis: delatus q; fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm quinquaginta millia Iudæorum occidit. & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, quid se vellent facere, ore vno responsum est, vt seipsum interficiat: moxq; miserunt ad Demetrium Eucærum qui ab illo auxilia peterent.

An. mũdi 3874. Ante Christum natum 90.
Antiochus Eusebes Seleucum fugat.
Antioch⁹ Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello aggreditur.
Demetrius Eucærus à Ptolemæo Lathuro Damasci Rex constitutus.
In Alexandrum citrea conijcta.
An. mũdi 3878. Ante Christum natum 86.
Amathus diruta.
Obedas Rex Arabum.
Hedio & Ruffinus Cap. 20.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum superat.

ILLE veniens cum exercitu, coniunxit se cum eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorumq; suæ factionis viginti millibus illi occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinq; tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cũ Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquã visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnũ casus est, nauata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquam Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunã confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorũ metu Demetrius retrò abijt. Post hæc Iudæi proprijs viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrũ, sed semper victi multos amittebant è suorum

An. mũdi 3884. Ante Christum natum 80.
Demetrius Eucærus contra Alexandrum proficiscitur.
Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctosq; conductitios milites amittit.
Ad Alexandrum sex millia hominum confluunt.

An. mũdi 3884. Ante Christum natum 80.

è ſuorum numero. tandem potentiſſimos eorum compulſos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in poteſtatem abduxit Hieroſolyma, vbi facinus commiſit longè immaniſſimum. epulans enim cum pallacis excelſiore loco vnde

Alexander à Iudæis bello potitus, potentiſſimos eorum in Bethoma oppugnat.

Alexãder ad 800. crucibus ſuffigi, & in eorundem conſpectu vxores ac liberos trucidari iubet.

proſpectus patebat, ad DCCC. *iuſſit ſuffigi crucibus: & in conſpectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniurijs, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licet ſæpè ab inimicis afflictus in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit, dum non contenti proprijs eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & poſtremò in eam neceſsitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione ſubegerat reſtitueret Arabibus, ne & ipſi arma ſua aduerſus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam geſta ſunt innumera. Iniqua tamen fuit talis animaduerſio, ita vt propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduerſariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaſerunt, & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atq; ita demum liberatus à tumultibus ſecurè adminiſtrauit regnum in poſterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Beræam, Philippum fratrem ſuum oppugnauit in ea, habens ſecum decem millia peditum & mille equites. Straton verò Beræa tyrannus & Philippi ſocius Zizum Principem Arabum exciuit & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui poſtquam venerunt cum magno exercitu Demetrij caſtra oppugnauerunt, & tàm ſiti quàm miſsilium telorum multitudine deditionem cum ſuis facere coëgerunt: abductaq; ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mithridatem Parthorum Regem miſerunt. Antiochenſes verò quotquot in caſtris inuenti ſunt, gratis dimiſſos redire Antiochiam paſsi ſunt. Parthus verò Rex Demetrium apud ſe in omni honore habuit, donec ibi morbo abſumptus eſt. at Philippus poſt hanc pugnam ſtatim profectus Antiochiam: totius Syriæ regno potitus eſt.*

Alexãder Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenit.

Iudæorum octo millia dum Alexander viuit, in exilio degunt.

Demetrius Philippũ fratrem in Beroea oppugnat.

Demetrio in Parthia morbo abſumpto Philippus totius Syriæ regno potitur.

Antiochi

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysii in Iudæam expeditio.

An. mũdi 3884. Ante Christum natum 80. Hedio & Ruffinus Cap. 21.

DEINDE *Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius Damascum principatum ambiens, peruenit, & ibi rerum potitus Rex factus est, qui cum exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater, hoc audito, Damascum aduolat: & cum opera Mileſii arcis præfecti vrbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, nõ proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Mileſius excluſit, & vrbem seruauit Antiochõ. at ille auditis de Philippo rumoribus confestim rediit ex Arabia: moxq; duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe quæ nunc Antipatris dicitur, vsq; ad Joppense mare, quà solùm patebat accessus: excitatoq; muro & per interualla castellis ligneis per* CL. *stadia, præstolobatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cum Arabs primùm cessisset, deinde cum decem equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus præliatus est acriter. iamq; de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post cuius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoq; in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eoq; vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res precioſissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoq;, redegit in suam potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectisq; multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Judæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram. in mediterraneis per Idumæam regionẽ Adora & Mariſam, totamq; Samariam & montes Carmelum ac Jtabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lembam, Oronas, Telithonẽ, Zaram, Aulonem cilicium, Pellam. hanc vltimam diruerunt, quòd incolæ recusarent Judaicos ritus recipere. poſsidebant & alia Syriæ non obscura oppida quæ imperio suo nouiter adiecerãt. Post hæc Alexander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officijs, tandem exhaustis viribus fato concesſit in Gerasenorum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Jordanẽ situm est. Quem videns Regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationẽ lamentabatur. Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cum non ignores, quàm infensus sit tibi totus populus.*

Antiochus Rex Damascenorum.

Antiochus regno à fratre exuitur.

Caparsaba Antipatris dicta.

Antiochi mors, & fames exercitui immissa.

Aretas Rex Cælesyriæ.

Vrbes aliquot ab Alexandro captæ.

Iudæi Syrorum, Idumæorum & Phœnicum vrbes tenent.

Pella diruta.

Alexandri morbus.

An. mũdi 3887. Ante Christum natum 77.

An. mũdi 3890 Ante Christum natum 74.

pulus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cũ filijs regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suã mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit, Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur. nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quã quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorũ primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis permitte vt eo vtãtur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te nisi ex illorũ sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis. post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui XXVII. *vitæ verò vndequinquagesimo.*

Alexander coniugi quomodo securè regnare posset, ostendit.

An. mũdi 3890 Ante Christum natum 74.

Pharisæorum in populo licentia.

Alexandri mors.

CAP. XXIIII.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Funus Alexandri.

ALEXANDRA verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis benevolos eos sibi reddidit. tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & Regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac Regem funeraverint sumptuosius. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filijs autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator ocij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eò quòd semper visa sit ægrè tulisse ea quæ maritus præter officium faceret. illius consilio Pontificatus Hyrcano obuenit, non tàm ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu Reginæ gerebantur omnia: quibus etiam plebs parere iussa est: & si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat, quas Pharisæi iuxta maiorum traditiones induxerant, id totum sancitum est denuò. Nomen igitur regni erat penes Reginam, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionẽ procurabant. quadamtamen etiam per se prouidebat mulier, & magnũ mercede cõductorum militũ alebat numerũ, viresq; suas ita augebat, vt terrori esset circũuicinis tyrannis, et obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes Reginã, vt necaret illos qui Alexandro autotores fuerunt sumendi de DCCC. *simul viris supplicij: moxq; vnũ ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium, donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur, non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quodq; hac de causa magnis præmijs eos dignatus sit: rogabantq; eam ne omninò*

Hegesippus & Ruffinus Cap. 22. Alexandri filij Hyrcanus & Aristobulus.

Hyrcanus Pontifex.

Pharisæi administrationis regiæ consortes, auidi sunt sanguinis.

Aristobulus eiusque asseclæ Pharisæorum tyrannidem accusant.

omninò in contrarium ſpes ſuas verteret. nunc enim qui periculum ab hoſtibus euaſiſſent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebantq́, ſiquidem contenti ſint iam occiſis aduerſarij, propter innatum affectum quo dominos proſequantur, patienter ſe laturos hanc calamitatem. quòd ſi illi ſæuire pergerent, petebant ſibi dari diſcedendi veniam. neque enim niſi ipſius Reginæ permiſſu quæſituros ſibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipſa interficiantur regia. Sed turpe eſſe tum ſibi tum Reginæ, ſi illa diſſimulante à mariti inimicis vexentur. Nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliquos tyrannos, quàm ſi ipſa ſe priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quòd ſi ne hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Phariſæorum cupiditatibus, ſaltem per caſtella ſe diſtribueret. ſe enim quandoquidem fortuna ita perſequatur Alexandri familiares, contentos eſſe in humili ſtatu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent, & ad miſerationem tàm caſorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumſtantibus commotæ ſunt lacrymæ: ſed maximè Ariſtobulus mentem ſuam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi ſibiipſis cauſa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiſerunt regni habenas, quaſi verò deeſſent poſteri. Tum illa inops melioris conſilij, cuſtodiam caſtellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Macharunte, in quibus res ſibi chariſſimas recondiderat. Nec multo poſt Ariſtobulum filium cum exercitu miſit verſus Damaſcum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vrbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili geſta domum redijt. Per idem tempus nunciatum eſt Tigranem Armeniorum Regem cum D. *militum millibus inuaſiſſe Syriam, & breui in Iudæam eſſe venturum. ea fama non immeritò Reginam & totam gentem terruit: miſeruntq́, ad eum legatos cum magni precij muneribus, obſidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat, vt Tigranem excluderent. Vbi inuentum Regem legati rogauerunt, vt benè ſibi de Regina ſua deq́, tota gente Iudæorum polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo veniſſent ad exhibendum ſibi officium, iuſſit omnia bona ſperare. Capta verò Ptolemaide nunciatur Tigrani, Lucullum, dum perſequitur Mithridatem, illum quidem non aſſecutum qui iam in Iberiam euaſerat, ſed Armeniam ingreſſum vaſtare eam regionem: quo cognito ille ſtatim domum reuerſus eſt. Poſt hæc cum Regina in morbum difficilem incidiſſet, & viſum eſt Ariſtobulo iam adeſſe tempus aggrediendi negocium, noctu egreſſus vno comitante famulo contulit ſe ad ea caſtella, quibus paterni amici erant præpoſiti. Iam dudum enim moleſtè ferens quæ mater gerebat, tum verò longè magis timebat ne illa mortua totum ſuum genus veniret in poteſtatem Phariſæorum: & videbat quàm ineptus erat adminiſtrationi frater, ad quem ſpectabat ſucceſſio. Conſcia verò fuit eius conatus ſola vxor, quam domi reliquit cum liberis, ac primùm venit Agaba, vbi Galaſtes erat vnus è potentibus, à quo perlibenter exceptus eſt. Sequenti verò luce Regina ſenſit Ariſtobuli abſentiam: nec tamen ſtatim ſuſpicata eſt illum ad res nouandas eſſe profectum. Verùm poſteaquam venerunt nuncij alij ſuper alios, quòd iam hoc iam illud caſtellum occupaſſet: nam vno incipiente ſtatim reliqua omnia in eius poteſtatem ſe dediderunt: tum demum in magna conſternatione fuit, & ipſa Regina & vniuerſa*

An. mũdi 3890 Ante Chriſtum natum 74.

Alexandra Iudæis caſtellorum cuſtodiam credit.

Ariſtobulus Damaſcum contra Ptolemæum miſſus.

Tigranes Syriam inuadens, audito Luculli perſequentis Mithridatē aduentu domum redit.

An. mũdi 3893. Ante Chriſtum natum 71.

An. mũdi 3894. Ante Chriſtum natum 70.

Morbus Alexandræ, & Ariſtobuli conatus.

An. mũdi 3897. Ante Chriſtum natum 67.

An. mūdi 3897. Ante Christum natum 67.

uersa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulum, quin sibi vsurparet gentis imperium: & vehementer timebant ne pœnas exigeret ab illis qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella viginti duo. in quibus habens receptaculum, colligebat exercitum à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabāt, sperantes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus Reginam conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus. se autem non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare absque illius conscientia. periculum autem iam esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent Reipublicæ conducere: habere eos magnam facultatem, vires gentis integras, milites, & in ærario multam pecuniam. sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationem, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multò post extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida operibus declarauit suam industriam, quasi exprobrans viris inscitiam, qui parum feliciter administrant Respublicas. semper enim præsentibus magis quàm futuris intenta, & omnia posthabendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo post amiserit: quia & cum inimicis familiæ suæ sensisse videtur, & Rempublicam orbasse præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquijs malæ ipsius administrationis multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia. attamen quandiu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ Reginæ exitus.

Aristobulus multa castella occupat, & magnus fit ad eum concursus.

Hyrcanus & seniores, Reginam conueniunt, & Aristobulum accusant.

Mors Alexandræ.

An. mūdi 3890 Ante Christum natum 65.

Alexandri familia magnum infortunium incurrit.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Poſt contentionem de regno inter fratres conuentum eſt vt Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.
II. Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.
III. Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.
IIII. Hyrcani & Ariſtobuli legationes, à Scauro petentes auxilium.
V. Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerint.
VI. Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit.
VII. Hieroſolymitani portas Romanis claudunt.
VIII. Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.
IX. Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſuaſu cum eo ferijt.
X. Alexander à Gabinio victus, in quodam caſtello oppugnatur.
XI. Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus, rurſum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur.
XII. Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & ſacrilegium.
XIII. Pompeij in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.
XIIII. Cæſaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus ſit.
XV. Antipatri res geſtæ & cum Cæſare amicitia.
XVI. Cæſaris literæ & Senatuſconſulta de Iudæorum amicitia.
XVII. Antipater ex filijs ſuis Herodi Galileæ, Phaſaelo Hieroſolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit.
XVIII. Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit.
XIX. Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit.
XX. Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit.
XXI. Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.
XXII. Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit.
XXIII. Antonius in Syriam prouinciã veniens, Herodem cum Phaſaelo tetrarchas conſtituit.
XXIIII. Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.
XXV. Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captiuos abducunt.
XXVI. Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.
XXVII. Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antiochum.
XXVIII. Antigonus à Soſio & Herode opprimitur.

CAP. I.

Poſt contentionem de regno inter fratres conuentum eſt, vt Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ Reginæ rebus & obitu, in præcedenti volumine diximus, nunc quæ deinceps cõſecuta ſunt, dicturi ſumus, nihil magis ſtudentes, quàm ne quid vel per ignorantiam, vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui hiſtoriam & rerum propter antiquitatem obſcurarum expoſitionem ſcribere ſe profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compoſitionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat & adimit tædium: ſed præcipua cura impendenda eſt veritatis ſtudio, ne ſuam fidem

An.mũdi3899. AnteChriſtum natum 65.

ſequentes fallant, & inducant in errorem aliquem. Cum igitur pontificatum accepiſſet Hyrcanus, anno tertio ſeptimæ & ſeptuageſimæ ſupra cẽteſimã Olympiadis, Q. Hortenſio, Q. Metello Cretico Coſſ. ſtatim bellum ei Ariſtobulus intulit: & commiſſo ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quam cuſtodiendi filij & vxor Ariſtobuli à matre eius depoſiti fuerant, vt antè diximus. reliqui etiã eius factionis homines cum victoris metu intra ſeptum fani ſe recepiſſent, breui

Ariſtobulus & Hyrcanus de regno cõtendunt.

Ariſtobuli cum Hyrcano fœdus.

deditionem fecerunt. Cœptum eſt deinde agi inter fratres de pacis cõditionibus, in quibus obtinuit Ariſtobulus, vt regnaret, & fratrem ſineret in ocio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum eſt in ipſo templo, & data acceptaq; fide, iunctisq; dexteris ſancitum: & poſt mutuos complexus in conſpectu populi factos digreſſi ſunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Ariſtobuli.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Ant pater Idumæus amicus Hyrcani.

AMICVS autem quidam Hyrcani Idumæus, nomine Antipater, vir pecunioſus, natura factioſus & induſtrius, infenſus erat Ariſtobulo eo, quòd ipſe ſtuderet Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damaſcenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, ſicut ſuo loco dicetur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem quo pater ipſius nomine: quem ab Alexandro Rege & eius vxore, conſtitutum ducem totius Idumææ ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Aſcalonitarum coluiſſe, multisq; eos ſibi conciliaſſe muneribus. Itaque iunior Antipater ſuſpectam habens Ariſtobuli potentiam, & timens eum propter mutuam ſimultatem, clancularijs obtrectationibus effecit, vt contra illum potentiores Iudæorum conſpirarent, iniquum eſſe dictitans ſinere Ariſtobulum incubare vſurpato per iniuriam imperio, ex quo eieciſſet fratrem natu maiorem, eumq; ætatis prærogatiua ſpoliaſſet. eiſdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat aſſiduè, addens ne vitam quidem illi eſſe in tuto, niſi matura fuga ſaluti ſuæ proſpiceret. amicos enim Ariſtobuli nunquam non conſultare, quomodo eo ſublato de medio, dominationem alteri conſtabiliant. His ſermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd eſſet natura bonus, & calumnias non libenter admitteret: quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Ariſtobulus planè contrario fuit ingenio, induſtrius ſimul & magnanimus. cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri ſuis monitis, non deſtitit tamen quotidiè nouas de fratre criminationes fingere, quaſi inſidiaretur vitæ illius. tandem vrgẽdo ægrè obtinuit, vt aſſentiret fugere ad Aretam Regem Arabum, ſuum quoque pollicitus auxilium: idq; eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis ſit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad Regem, acceptурus ab eo fidem, quòd inimicis non deditурus eſſet ſuum ſupplicem: quod vbi ille interpoſita fide promiſit, Antipater ad Hyrcanum reuerſus eſt Hieroſolyma: & non multò poſt aſſumpto eo noctu vrbem egreſſus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quã

Antipater primùm Antipas dictus.

Antipater Iudæorum potentiores in Ariſtobulum concitat.

erat

erat Aretæ Regia: & quod esset Regi amicissimus, rogabat eum, vt Hyrcanum in Iudæam restitueret: & instando quotidiè dandoq; munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est, si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc. Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

An. mũdi 3900 Ante Christum natum 64. Hedio & Ruffinus Cap. 3.

CAP. III.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.

ALIBVS promissis permotus Aretas expeditionem suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & equestris exercitus: moxq; vicit prælio. post eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma. Arabs autem adducto secum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, solis Sacerdotibus non deserentibus Aristobulum. sed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi instabat. Dum hæc ita geruntur instante Azymorum festo quod Pascha vocamus, optimates Iudæorum relicta sua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir iustus, & Deo carus, qui aliquando siccitatis tempore impetrauerat pijs precibus pluuiã, tunc in latebras se abdidit, ciuile bellum præsentiens. hunc in castra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodũ olim sterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Aristobulum & quotquot eius factionem sequebantur. id cum diu recusans cogeretur à turba, stans in medio eorum sic precatus est. Deus vniuersi huius mundi Rex, quoniã & hi, qui mecum stant, tuus sunt populus, & qui oppugnantur, tui Sacerdotes sunt, precor, vt neq; hos contra illos, neq; illos cõtra

Aretas contra Aristobulũ expeditionem suscipit, eumq; Hierosolyma confugere cogit.

Aristobulum in templo Arabs oppugnat.

Iudæi in Aegyptum fugiunt.

Onias nõ acquiescẽs petitioni Iudæorum lapidatur.

hos orantes exaudias. Post hæc vota circumstetерunt eum quidã ex Iudæis, viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatem Deus vltus est continuò, cadisq; Onia pœnas exegit hunc in modum. Dum Aristobulus oppugnatur cum Sacer-

An. mũdi 3900 Ante Christum natum 64.

Sacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt, multis Deum honorare ſacrificijs. quibus, quia carebant obſeſsi, rogauerunt ſuos tribules, vt acceptã quantam poſtularent pecunia victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & Sacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia, non reddiderunt victimas: ſed eò progreſsi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem, quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum, vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnã vaſtationem fructuũ, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

Violatio fidei, & vltio eam ſubſecuta.

CAP. IIII.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Legati Hyrcani & Ariſtobuli ad Scaurũ.

INTEREA Pompeius Scaurum miſit in Syriam, ipſe in Armenia diſtentus bello quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damaſcum venit, recens captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti ſunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Ariſtobulo, vtriq; petentes ſocietatem & auxilium. & cum Ariſtobulus polliceretur CCCC. *talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Ariſtobuli promiſſa prætulit. is enim liberalis erat & abundans pecunijs, & rogabat officium præſtari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cum maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non ſatis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem, adeò munitam & validã, quàm profugos repellere & Nabathæorũ turbã, præſertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur cauſas accepta ab hoc pecunia obſidionem ſoluit, denuncians Aretæ, vt recederet, ni pareat declarandus hoſtis Ro.po. Et Scaurus quidem Damaſcum reuerſus eſt: Ariſtobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanũ profectus eſt: & cõgreſſus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæſis circiter ſeptem millibus hoſtium, inter quos etiam Caphalio frater Antipatri cecidit.*

Dona Scauro data.

Ariſtobulus contra Aretam & Hyrcanũ proficiſcitur.

CAP. V.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerunt.

Pompeius in Syriam venit, eique Ariſtobulus inſigne donum mittit.

NON multò autem poſt, cum Pompeius Damaſcum veniſſet, & obiret Cœleſyriam: præſto fuerunt ei legati ex vniuerſa Syria & Ægypto atque Iudæa. miſit enim ad eum inſigne donum Ariſtobulus, vitem auream D. *talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: Venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa ſiue vitis, ſiue hortus, quod opus* Τερπωλὴν *id eſt delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inſcriptione Alexandri Regis Iudæorum: æſtimabaturq; quingentis talentis. fertur autem miſſum à dynaſta Iudæorum Ariſtobulo. Paulò poſt iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Ariſtobulo: qui etiam accuſabat eos, qui acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille* CCC. *hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cum iuſſiſſet eis ad ſe*

Antipater Hyrcani, Nicodemus Ariſtobuli legati ad Pompeiũ. Hedio & Ruffinus Cap. 5.

ad se disceptatorem venire, ineunte vere copijs ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obiterq; arcem in Apamia diruit, quam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem cõsiderauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus. mille tamen talentis iste redemit se à supplicio, quæ Pompeius erogauit in stipendia militum. excidit etiã castellum Lysiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus. trãsiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, superatoq; medio monte in Cœlesyriam veniens, à Pella Damascum se contulit. ibi & Iudæos audiuit & eorum principes, qui inter se dissidebant Hyrcanus & Aristobulus, sicut gens ipsa ab vtroq;. Aiebant enim se nolle esse sub Regibus, quòd patrium institutum habeant, vt sui Dei pareant sacerdotibus. hos autem duos esse quidem è Sacerdotum genere, sed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in seruitutem subigant. Hyrcanus autẽ querebatur, quod cũ maior natu esset, priuaretur prærogatiua ab Aristobulo: & minimã portionem regionis sibi relictam, cætera à fratre vsurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incursare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulsurã fuisse gentem ad defectionem, nisi turbarum concitator esset, atq; natus ad violentiam. Attestabanturq; illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contra excidisse eum è principatu aiebat ob propriam ignauiã, quòd natura ad nihil esset minus idoneus quàm ad obeunda negocia, & ideo venisse eum in publicum contemptum apud suæ gentis homines. Se verò necessario principatum assumpsisse, metuentem ne eis migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipsius Alexander vsus sit. & in testimonium citabat quosdam iuuenes fastuosos, exosos omnibus propter purpureas vestes, capillitij curam, & phaleras ornamentaq; cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam, & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Aristobuli violentia dimisit eos placide: promittens se venturum in eorum ditionem quàm primum inspexisset res Nabathæorum. interim iussit eos quietos esse, comiter habens Aristobulum, ne is alienatus intercluderet ei transitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promissis profectus est ad oppidum Delium, & inde in Judæam se contulit.

An. mũdi 3902. Ante Christum natum 62.

Arx in Apamia diruta.

Ptolemæus Mennæus pecunia mulctatus.

Aristobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accusati.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.

Aristobuli corã Pompeio apologia.

CAP. VI.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit.

QVa re offensus Pompeius, assumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damasco cæteraq; Syria copijs auxiliaribus, aliisq; Romanis legionibus quæ ductum eius sequebãtur, contra Aristobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea versus est initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice sitam Alexandrium. eò quia refugisse Aristobulum intellexerat, accersiuit illum ad se per nuncios. ille verò multis suadentibus, vt caueret bellum à Romanis, descendit: & cum de iure principatus cum fratre disceptasset, permissu Pompeij rursum in arcem se recepit. idq; iterum & tertio fecit, simul spe regni Pompeio obsecundans, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente

Pompeius in Aristobulum mouet.

Aristobulus ex arce ad Pompeium descendit.

Ante Christum natum 61.

autem Pompeio, vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin: paruit quidem, sed agrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo post Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans.

Aristobulus castella Pompeio tradit. Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Mithridates Rex Pōti à Pharnace filio occisus.

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cum prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima, & opobalsamum prouenit inter vnguenta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modū scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus ante actorum pœnitens obuiam ei venit: & oblatis pecunijs etiam intra Hierosolyma eum admittens, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Pompeius verò data petenti venia, mittit Gabiniū cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta redijt, excluſus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantum à septentrionali latere iniurijs expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur.

Gabinio pecuniam Pompeio ab Aristobulo promissam exacturo portæ claudūtur.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Pompeius Hierosolyma oppugnat.

CAP. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INTVS autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam censebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiā. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliaq; propinqua ædificia muniebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia quæ circū erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus posceret. Pompeius verò à Septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato ponte, qua parte Pompeius erat cum suo contubernio. erigebantq; quotidiè magno labore aggerem Romani, cædentes circumquaq; arbores, quod opus vbi perfectum est, ægrè completa fossa propter immensam altitudinem, admotis machinis à Tyro aduectis quatiebat templū saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset per ocium septimum quenq; diem exigere, nō potuissent absoluere aggerem vetātibus aduersarijs. prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus facientem, hostem impedire nos non sinit. quod vbi animaduerterunt Romani, Sabbatis neq; eminus incessebant telis Iudæos, neq; manus cum eis conserebāt: tantum erigebant aggerem & turres, machinasq; admouebant, vt eis postridiè aduersus nos vti possent. Facile est autē vel hinc discere, quāta pietate Deū colamus, & quàm obseruātes legum

Hierosolyma Pompeio partim tradita, partim obsessa.

Pompeius templum oppugnare parat.

simus,

simus, quãdoquidem oppugnationis terror nihil obfuit, quominus solennia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies mane & circa nonam horam super altari immolantibus nostris Sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum mense, die ieiunij, CLXXIX. *Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coss. hostis quidem irrumpens iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus sacris operabãtur, neq; metu mortis, neque iam cæsorum multitudine absterriti, passuri quicquid liberet victori potius quàm deserturi altaria, aut aliquid omissuri præscriptum patrijs legibus. quòd autem hæc non fabula sit in pietatis laudem ficta, sed rei veritas, attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanæq; conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsaq; & secum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per ruinas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequente cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter vtrunque Fabius & ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vulneribus. nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in ædes ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quæ patrabantur ab hostibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia, Romanorum perpauci desiderati sunt. Captus est Absalomus, patruus simul & socer Aristobuli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec vestigijs penetrati nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompeius, & vnà cum eo non pauci alij, & inspexerunt quæ nefas est videre, nisi solis Sacerdotibus. cumq; intus essent ex auro mensa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorũ duo millia, nihil horum præ pietate attigit, sed hic quoque sui similis fuit, & nihil commisit indignum cæteris virtutibus. Sequenti verò die iussis purgare templum adituis, & instauratis legitimis sacrificijs pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustoq; & alijs qui primum conscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidem Pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem prius elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè diruta instaurauit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariam, Mariſſam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: easq; in mediterraneis, præter varijs bellis dirutas. Maritimas verò Gazan, Joppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorum omnium malorum causa fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primum libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de*

An. mũdi 3903. Ante Christum natum 61.

Iudæi solennia sacrificia expeditionis tẽpore peragunt.

Templum captum.

E Iudæis duodecim millia cadunt.

Pompeius templum ingressus nihil attingit

Aliàs cap. 9.

Pompeius Hyrcano Pontificatum reddit.

Hierosolyma Ro. po. stipendiaria.

Gadara instaurata.

Vrbes Iudæis ademptæ.

An. mũdi 3903. Ante Christum natum 61. Scaurus Cœlesyriæ Præfectus.

his suo loco dicemus. Caterum Pompeius Cœlesyria vsq; ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita cum duabus Romanis *legionibus, ipse in Ciliciam abijt Romam properans: abduxitq; secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filijs.*

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferijt.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

SCAVRO autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibusq; fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missusq; ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere sponsor factus pro trecentis talentis. atq; his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

An. mũdi 3904. Ante Christum natum 60. Hedio & Ruffinus Cap. 10. Alias 11.

ALIQVANTO autem post Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitãte, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectisq; propere decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum, iuxta Coreas situm, & Macharuntem in finibus Arabum. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum alijs ducibus. atq; ita Romani *coniuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxilijs, occurrerũt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostiũ circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium, inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cum multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaq; Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quot quot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat. atq; hoc pacto instaurata sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idq; mandante Gabinio, quarũ posthac habitatio tuta permãsit, cum antè longo tempore desertæ fuissent. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandriũ: & cũ intenderetur oppugnatio, per legatos veniã petijt Alexander, offerens castella Hyrcaniã & Macharuntem, & postremo Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cumq; Alexãdri mater ad eũ venisset, quæ* Romanis *fauebat, marito eius & reliquis liberis* Romæ *asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petijt. moxq; dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanũ Hierosolyma, curaturũ templũ & suũ Sacerdotiũ. deinde cõstitutis quinq; iuridicis cõuentibus, in totidem æquales partes totã prouinciam*

Castella muniũtur.

Gabinius aliquot vrbes dirutas, in Iudæa ædificari iubet.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Alias 12.

Alexandrium & alia castella diruta.

Alexandri mater.

Quinque conuentus Iuridici in Iudæa.

uinciã distribuit: ita vt alij iura peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hierichuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum: sicq; liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant. An. mũdi 3904. Ante Christum natum 60.

CAP. XI.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio Romam remittitur.

ÆTERVM cum Aristobulus Roma profugus reuersus esset in Iudæam, & conaretur Alexandrium recens dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occuparinõ sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarũ rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuere non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Macharũtem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptisq; tantum armatorũ octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quãuis enim repugnantes aliquantisper impressione facta coëgerunt terga vertere, occisis eorũ circiter quinq; millib. reliqui verò dissipati, vt quisq; potuit salutẽ sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secũ trahens perfugit Macharuntẽ: muniebat q; id castrũ, &, quãuis rebus afflictis, benè sperare nõ destitit. Sednõ vltra biduum sustinere potuit oppugnationẽ, et multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atq; ita reflãte fortuna rursum remissus Romã in vinculis est habitus, postquã regno & Pontificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorum matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæam reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traijcienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatũ est. In hac quoq; expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecunijs: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto deprehendit Syriam labore dissidijs & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim Principatu multos Iudæorum ad defectionem impulit: collectoq; magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere, vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro verò potiri non potuit. is enim habens secum triginta Iudæorum millia, ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica decem millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd aufugissent in patriam: tantisq; rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij &

Hegesippus & Ruffinus Cap. 12. Aliàs 13.

Aristobulus Roma reuersus Alexandriũ denuò munire conatur.

Aristobulus à Romanis vincitur in prælio.

Aristobul⁹ captiuus cum Antigono filio Romam remittitur.

Aristobuli liberi dimissi.

Antipater Gabinium Ptolemæum in Aegyptũ reducentem adiuuat.

Alexander Aristobuli filius Principatum inuadit.

Alexander à Gabinio victus.

Nabathæi profligati.

Mithridates, Orsanes.

An. mũdi 3911. Ante Christum natum 53. *Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.*

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium.

Hedio & Russinus Cap. 13. al. 14. Marcus Crassus in Parthos mouet, pecuniam Hierosolymis ex templo aufert.

CRASSVS autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quam Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totoq; reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malicia: nam erat vir bonus & iustus: sed cum concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videret q; Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cum prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cauæ lignea, quòd cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus: Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egesit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cum omnes vbiq; terrarum Iudæi venerentur accolant, tàm ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem ficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cum alij multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam quàm Cleopatra Regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerunt metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitam & templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexãdrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quibus nihil erat à Mithridate periculi. Idem Strabo alibi testatur Syllam quo tempore in Græciam traiecit gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit. quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit, nec est facilè inuenire locum in vrbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæq; multæ regiones horum ritus admiserunt: aluntq; congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, absq; eo quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atq; pacta rata habeat, non aliter quàm sit in absoluta Republica. Inualuit itaq; hæc gens in Ægypto eò quòd antiquitus originem inde habeat, & facilè migretur eò propter vicinitatem. In Cyrenaicam verò regionem inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu

Crassus iuramenti dati violator.

Templi Hierosolymitani diuitiæ vnde.

Strabo Cappadox.

tratu ſuo compoſitis, Parthorum ditionem inuaſit: vbi cum omnibus copijs periit: ſicut aliàs narratum eſt. Caſſius autem in Syriam refugiens occupata ea reſiſtebat Parthis, propter recentem victoriam excurſantibus: & cum veniſſet Tyrum, inuiſit etiam Iudæam. Vbi Taricheas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoq; qui Ariſtobuli partes fouebat, interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illuſtri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati ſunt filii, Phaſaelus & Herodes qui poſtea regnauit, & Ioſephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynaſtas hoſpitio ſibi coniunxit & amicitia, ſed maximè Arabem, apud quem & liberos depoſuit, dum bellum contra Ariſtobulum gereret. At Caſſius reparatis copiis ad Euphratem ſe contulit, ibique Parthis ſe oppoſuit, quemadmodum & ab aliis ſcriptoribus eſt memoriæ proditum.

An. mũdi 3911. Ante Chriſtum natum 53.
Craſſus in Parthia perit.
Caſſius Parthis reſiſtit.
Antipatri vxor & filij.
An. mũdi 3917. Ante Chriſtum natum 47.

CAP. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALIQVANTO autem poſt Cæſar occupata Roma, & Pompeio vnà cum ſenatu vltra mare Ionium fugato, ſolutum vinculis Ariſtobulum decreuit in Syriã mittere, additis ei duabus legionibus, quò facilius ordinaret prouinciam. ſed is breui fruſtratus eſt ſua ſpe quam ex accepta à Cæſare poteſtate conceperat, à Pompeianis veneno ſublatus, & à Cæſarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remiſſum mandauit reponi in Regum conditoriis. Scipio verò iuſſu Pompeii ſecuri percuſſit Alexandrum Ariſtobuli filium, eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat. & hic quidem apud Antiochiam affectus eſt ſupplicio. fratres verò eius ad ſe recepit Ptolemæus Mennæus dynaſta Chalcidis quæ ſita eſt in monte Lybano. nam miſſo Philippione filio Aſcalonem ad vxorem Ariſtobuli, iuſſit eam cum eo mittere ad ſe Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiſo prius eo Ptolemæus ipſe duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non deſtitit.

Hedio & Ruffinus Cap. 14. al. 15.
Ariſtobulus vinculis ſolutus, veneno tollitur.
Hedio & Ruffinus Cap. 15. al. 16.
Cædes filij Ariſtobuli.

CAP. XIIII.

Cæſaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus ſit.

POST Pompeij autem obitum & victoriam Cæſaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vſui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idq; mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente tranſire per Peluſium, & circa Aſcalonem hærente, Antipater ei ſe adiunxit cum armatis Iudæorũ tribus millibus, egitq; cum Arabum primatibus vt & ipſi venirent auxilio: eiusq; potiſſimum operæ è tota Syria auxilia contracta ſunt. nam certatim opem tulerunt Cæſari Iamblichus dynaſta & Ptolemæus eius filius, & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuerſæ. Mithridates verò motis è Syria caſtris peruenit Peluſium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primusq; deiecta quadam muri parte aditum Cæteris irrumpentibus in vrbem

Hedio & Ruffinus Cap. 16. al. 17.
Antipater Cæſari ex Syria milites cõſcribit.
Antipater Mithridati in capiendo Peluſio operam nauat.

An. mũdi 3917. Ante Christum natum 47.

in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit, maximè cum ostendisset Hyrcani Pontificis literas, in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari, eumq; commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessarijs. Qui moti autoritate Antipatri ac Pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoq; adiunxit suis partibus.

Iudæi Aegyptij in Oniæ regione ab Antipatro Cæsari consociati.

Memphis in Aegypto.

CAP. XV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia.

POSTQVAM autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturq; cladem accepturum, nisi maturè prater fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis socijs periculo, Ægyptios iam vincentes coëgisset terga vertere: quia adeò fugientibus institit, vt castra quoq; hostium caperet: aduocato etiã in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos de-

Cõflictus Aegyptiorum & Mithridatis ad Delta.

siderauit, Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & posteato toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar magnos honores contulit, tam in Hyrcanum quem confirmauit in Pontificatu, tam in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asiny sic scribens:

Aliàs Cap. 18. Mithridates Antipatrum apud Cæsarem laudat.

Hyrcanum Cæsar in Pontificatu confirmat, Antipatrũ ciuitate Romana donat

ſcribens: Poſtquam Mithridates in Ægyptum inuaſit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum Pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypſicratis ſic ſcribit: Mithridatem primò ſolum veniſſe. accitum deinde ab eo Aſcalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxiſſe, & eiuſdem hortatu cæteros dynaſtas ſocia arma contuliſſe, in hisq; Hyrcanum Pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Ariſtobuli filius ad Cæſarem veniens, queſtus eſt de patris infortunio, quòd propter ipſum veneno extinctus eſſet Ariſtobulus, & frater ſuus à Scipione ſecuri percuſſus. rogabatq; vt ſui miſereretur, paterno principatu eiecti. Praterea Hyrcanum accuſabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gentis gererent, nec abſtinerent ab ipſius iniurijs. Antipater verò cauſam ſuam egit diluens obiecta crimina: Antigonumq; ſeditionis & nouarum rerum ſtudioſum eſſe coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laboraſſet pro Cæſare, ipſum verborum ſuorum teſtem adducens. Ariſtobulum autem meritò Romam vinctum pertractum, perpetuum hoſtem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dediſſe, & non per iniuriam oppreſſum. Tum Cæſar oratione Antipatri motus Hyrcanum Pontificem declarauit, Antipatro dynaſtiam quamcunque ipſe optaret obtulit, & procuratorem inſuper Iudææ declarauit.

An. mũdi 3919. Ante Chriſtum natum 45.

Strabo. Aſinius. Hypſicrates.

Antigonus Ariſtobuli filius apud Cæſarem Hyrcanũ & Antipatrum accuſat.

Antipater obiecta crimina diluit.

Antipater Iudææ Procurator declaratus.

CAP. XVI.

Cæſaris literæ & Senatuſconſulta de Iudæorum amicitia.

HYRCANO verò etiam patriæ mœnia reſtituere permiſit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vſq; ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. deditq; hac de re in vrbem literas ad conſules, vt decretum hoc ſcriberetur in Capitolio: cuius ſenatuſconſulti exemplum ſic habet. L. Valerius L. F. Pr. retulit ad ſenatum Idib. Decembribus in ade Concordiæ, præſente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Jaſonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorotheï, legati Iudæorum viri optimi & ſocij noſtri petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumẽtum ſocietatis attulerunt, æſtimationis aureorum quinquaginta millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac Reges, vt per regiones eorum atq; portus ſecurè poſſint iter facere. Placuit igitur ſenatui eos in amicitiam & ſocietatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, et allatum clypeum accipere. Hæc acta ſunt Hyrcani Pontificatus & principatus anno nono, menſe panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus eſt Hyrcano, quæſitis beneficiis: miſeruntq; ad eum decretum ſcriptum in hanc ſententiam. Sub Iudice & ſacerdote Dionyſio Aſclepiadis, Panemi menſis luna vigeſima, oblatũ eſt ducib. decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimuſius ſcriba retulit Munychionis vndecima, concilio Iudicum facto in theatro: ſuffragia collegit Dorotheus ſummus ſacerdos & aſſeſſores ex populo. Dionyſius Dionyſii dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri Pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tàm publicè quàm priuatim ciues noſtros beneuolentia proſequitur, nullam benè merendi occaſionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idq; multorum conſtat teſtimoniis:

Hedio & Ruffinus Cap. 17. al. 18.

Hyrcanus Hieroſolymis Cæſare permittente, mœnia reſtituit.

Senatus conſultum Romanorũ de renouando fœdere cum Iudæis.

An. mũdi 3911. Ante Chriſtum natum 53.

Ab Athenienſibus honor Hyrcano habitus.

An. mũdi 3911. Ante Christum natum 53.

visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benè merendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenais & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus: curæq́ esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exsequantur sedulò: quò perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benè merendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero qui ad illum decretum hoc perferant, hortenturque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficijs. & hactenus de collatis à populo Romano & Athenienſi in Hyrcanum honoribus.

Hedio & Ruffinus Cap. 18.

Cæsar è Syria proficiscitur.

Antipater in Iudæa nouarum rerum cupidos compescit.

Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tum minis agens tum consilijs. Fore enim vt si Hyrcano contenti sint Principe, feliciter degant fruendo suis quisque possessionibus: sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se quidem pro Præside habituros dominum, Hyrcanum verò pro Rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarem acerbos hostes pro Principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

CAP. XVII.

Antipater ex filijs suis Herodi Galilææ, Phasaelo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Aliàs Cap. 20. Antipater Phasaelo Hierosolymorum, Herodi Galilææ regimen committit.

An. mũdi 3922. Ante Christum natum 42.

ÆTERVM cum Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaelum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionẽ inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem Syriæ fines incursare ac prædare solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij socijs: quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit: cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilq́ magis studuit, quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negocia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est, vt Antipater haud secus quàm si Rex esset à tota gente

Ezechiã primarium latronem cum socijs Herodes supplicio afficit.

Sex. Cæsar administrator Syriæ.

Phasaeli Reipublicæ forma.

gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominũ. Nec tamen rebus tàm secundis more cæterorum hominum deprauatus est, quòminus Hyrcano fidem seruaret atq; amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filijs tantopere crescere, tàm fauore gentis, quàm Hyrcani pecunijs & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrãnidis cupidum, adeuntesq; Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousq; tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filijs succinctos principatus opib. tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néue te securum putes, incolumitatis tuæ atq; regni iuxta negligens. neque enim procuratores tuos amplius agunt: noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque alijs interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, prius quàm à te potestatẽ hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nã hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum Regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram consessu Iudicum facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille præstò fuit prænonitus tamen à patre, vt nõ priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrẽ sed tamẽ sufficientem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin et Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis, si contrà fecisset, additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, ne qua tristiore iudicum sententia feriretur, quandoquidẽ amabat eum nõ secus atq; filium. Cumq; constitisset antè iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidẽ iudices, tuq; Rex, nec ipse vnquã vidi quenquã qui ad causam apud nos dicendã vocatus ad hunc modum cõparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam: sed quisquis hactenus apud hunc consessum iudicandum se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculum, ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus & tam graui obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine bello composito, cum armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & Regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quod iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquando & Regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes

An. mũdi 3922. Ante Christum natum 42.

Antipater etsi in magno honore habitus, Hyrcano tamen fidem seruat atque amicitiam.

Antipater Hyrcani pecunijs Romanos sibi deuinctos, Iudæos verò inuisos reddit.

Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudæi accusant.

Herodes in Ius vocatus cum comitatu comparet.

Sext. Cæsar ad Hyrcanum vt Herodem absolueret, scribit.

Sameas è Iudicibus vnus, Hyrcano reliquisq; Iudicib. cædẽ ab Herode imminentẽ prædicit, cuius rei veritatem postea euentus comprobauit.

An. mũdi 3922. Ante Christum natum 42.

regnum adeptus omnes illos Iudices & Regem quoq; sustulit, excepto vno Samea, hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens Iudices propensiores ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clam eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atq; ita ille secessit Damascum, quasi Regem fugiens: cumq; conuenissent Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palam præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad Iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cum Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quòminus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa laederet neminem, néue vlterius aduersus autorem suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiã, & gratiam habere quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitãdum quoq; quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atq; eo minus tum eam esse sperandã, quando non solùm contra Regẽ suum & altorem bellũ moueat, verùm etiã benè meritum, ipse nulla affectus iniuria. nam si quid illi nunc obijciat, nõ ipsius esse culpã sed consultorũ non bonorũ, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiã genti declarauerit. atq; eo tũ in statu res fuerunt Iudaica. Cæterùm Cæsar Romã reuersus expeditionem parabat in Africã contra Scipionem & Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt confirmaret cœptam societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Romanis imperatoribus habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tàm ab Europæ quàm ab Asiæ Regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non potèrunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus, atq; etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriã attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentẽ attinent. C. Iulius Cæsar imp. & Pont. max. dictator iterũ. Sidoniorum magistratibus, senatui & populo salutem. Si valetis benè est, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac Pontificem attinet, vt in publicis vestris monumentis reponatur, inscriptũ græcis & latinis literis in ærea tabula. Est aũt hoc. Iulius Cæsar imp. iterum & Pont. max. de consilij sententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nunc & præteritis temporibus tàm pace quàm bello bonam ac fidelem operam

Anteà Herodes in honore habet.

Herodes ab Hyrcano admonitus fuga sibi consulit, & in iudicio amplius non comparet.

Aliàs Cap. 21. Sex. Cæsari Herodes pecuniam numerat, Cœlesyriæ præfectus Hierosolyma inuadit, sed Antigoni patris, & Phasaeli fratris hortatu obsidionem soluit.

Hedio & Ruffinus Cap 19. Hyrcani ad Cæsarem legati Iudæis à Romanis, Asiæ & Europæ Regibus magnus honos habitus.

Iul. Cæsar. apud Alexand. inscriptione columnæ æreæ, quòd Iudæi Alexandrinæ ciuitatis ius habeãt, attestatur.

Senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris de honoribus, priuilegijs, præeminentijs, libertatibus, & immunitatibus Iudæorum.

operam in noſtris negotijs præſtitit, ſicut ei multi imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M.D. *militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorũ perpetuo retinere more patrio, eſſeq́ ipſum & filios eius noſtros ſocios, & re in amicorũ noſtrorum recipi numerũ. Iura quoq́ omnia pontificalia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum iniuriam paſsis adſit: vtq́ ad Hyrcanum Alexandri filiũ Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicariq́ æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atq́ Græcis literis: vtq́ hoc decretum apud omnes omnium vrbiũ quæſtores ac magiſtratus publicetur, quò pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, imperator, dictator, conſul, honoris, virtutis, & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S.P.Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium, eiusq́ filios Pontifices ac Sacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiusq́ gentis, iure quo & maiores eorum hoc Sacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintum Coſſ. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, et vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunesq́ ſint ab angarijs & vectigalibus. C. Cæſar imp. iterum, ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſque anno ſeptimo, quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo, neq́ fructus arborum colligunt, neq́ ſeminant: vtq́ in Sidone ſecundo quoque anno tributum reddant quartam partem ſatorum: & ad hæc Hyrcano eiusq́ filijs decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq́ nullus vel præſes, vel dux, vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi, dum in populi Romani amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum ſuis filijs, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum* XXMDCLXXV. *excepto anno ſeptimo, quem vocant Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet Senatui eundem Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunque beneficia à S.P.Q.R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia Reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Romani poſſederant, placere ſenatui, vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſeq́ ius Hyrcano eiusq́ filijs,*

An. mũdi 3922. Ante Chriſtum natum 42.

An.mũdi 3922. Ante Christum natum 42.

& legatis ab eo missis ludos & gladiatores spectandi inter senatores sedentibus. Vtq; quotiescunque postulauerint à Dictatore aut Magistro equitum in Senatum introducantur, & responsum eis omnibus intra decem dies reddatur, si quid à senatu decretum fuerit. C. Cæsar Imp. IIII. Cos. V. perpetuus dictator, huiusmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij Pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei antecessores imperatores testimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæisq; tàm in prouincijs quàm apud S.P.Q.R. & hoc nomine S.P.Q.R. ei gratias egit, æquum est nos quoque horum meminisse, & dare operam, vt Hyrcano ac Iudæorum genti filijsq; Hyrcani à S.P.Q.R. pro suo erga nos fauore gratia referãtur. C. Iul. Cos. Patrianorũ magistratibus S.P.Q.R. Accesserũt me in Delo Iudæi & quidã de colonijs Iudæorũ, præsentibus etiam vestris legatis, & indicauerũt mihi decretũ, quo vetatis eos vti patrijs sacrificijs & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduersus amicos nostros & socios fieri, vetariq; eos viuere suis moribus, & conferre pecunias in epulas ac sacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæsar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe sodalitia, hos solos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cum alia sodalitia interdixerim, hos solos sino iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos, si quod decretum feciſtis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolobella Cos. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolobella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & prima eius prouincia ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolobella Imperator Ephesiorum magistratibus S.P.Q.S. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorum mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neque armageſtare, neque iter facere eis fas sit diebus Sabbatis, neque victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodũ alij ante me imperatores immunes eos volo à militia, permittoq; vt patrijs vtãtur moribus, conuenientes sacrorum causa, sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. voloq; vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouincias singulas. Atque Dolobella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Coss. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas octobreis. Multa itaque exstant & alia huiusmodi senatusconsulta & imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliasq; vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsides, de quibus propter hæc, quæ hoc loco inseruimus, credere facilè est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostra cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturisq; in posterum, omnia hic apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris cõiecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercesſit amicitia & societas. Incidit autem

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolobella in Senatum introducunt.

Dolobella Ephesiorum ciuitati scribit.

L. Lentulus Consul pro Iudæis sententiã dicit.

Conclusio Iosephi de Decretis.

tem eiſdem temporibus tumultus in Syria ex cauſa huiuſmodi. Cecilius Baſſus vnus è Pompeianis per inſidias interfecto Sex. Cæſare ipſe occupauit prouinciam cũ legionibus. Quo facto magnũ bellũ exortũ eſt circa Apamiam, Cæſarianis ducibus contra eum venientibus cum equeſtribus ac pedeſtribus copijs: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filijs, memor beneficiorum acceptorum à Cæſare, ideoq; repetendas pœnas ab eius interfectore iuſtũ exiſtimans. Id bellũ dum trahitur, Marcus venit Sexti ſucceſſor, & interim Cæſar ab his qui cum Caſſio & Bruto coniurauerant in Senatu occiditur, exactis in principatu ſuo tribus annis cum dimidio, ſicut & ab alijs ſcriptoribus memoriæ proditum eſt.

An. mũdi 3922. Ante Chriſtum natum 42.

Cecilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit.

Marcus Sexti ſucceſſor in Syria.

Cæſar à Caſſio & Bruto occiſus.

CAP. XVIII.

Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit.

BELLO deinde ciuili poſt cædem Cæſaris exorto, conſularibus alijs alió diſcurrentibus ad parandos exercitus, Caſſius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exercitum: ſolutaq; obſidione tam Marcum quam Baſſum in ſuas partes pertraxit: obeundoq; ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. ſed maximè Iudæam afflixit, plus quàm ſeptingentis argenti talẽtis imperatis. Tum Antipater res vbiq; turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filijs exigendã committit, partem Malicho ſibi parum amico, partem quibuſdam alijs: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Caſſium gratiam inijt. prudens enim illi videbatur conſilium, iam tum Romanorum alieno ſumptu captare beneuolentiam. Sub alijs autem procuratoribus ipſæ ciuitates venum dabantur vnà cum ſuis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earũ plebes Caſſius haſtæ ſubiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, niſi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de ſuo miſſis, furorem eius leniſſet. At ille poſt Caſſij diſceſſum maximè inſidiatus eſt Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi ſecuritatem ſe paraturum exiſtimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius conſilia. nam cum hoc ſenſiſſet vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur inſidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd, Phaſaelo Hieroſolymorum præſidium tenente, Herode verò habente armorum cuſtodiam, ne in mentem quidem ſibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non ſuccedere quod propoſuerat, reconciliatus eſt Antipatro, Marco Syriæ præſidente. qui poſtquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donauit incolumem.

Hedio & Ruffinus Cap. 20.

Caſſius in Syriam venit, & plus quàm ſeptingenta argenti talenta à Iudæis exigit.

Herodes Caſſium ex Galilææ pecunia ſibi deuincit.

Malichus Antipatro inſidiatur, deierat & eidem reconciliatur.

An. mũdi 2923. Ante Chriſtum natum 41.

CAP. XIX.

Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit.

SED Antipater imprudens ſeruauit Malichum, vt ſe perderet. nam Caſſius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœleſyriæ ducem fecerunt, attributis ei naualibus, equeſtribus, & pedeſtribus copijs, regnum etiam polliciti poſt finitum bellum quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæſarem. Malichus vero tum maximè timens Antipatrum, decreuit è medio tollere corruptoq; pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem,

Caſſius & Marc' Herodem Cœleſyriæ ducem faciunt.

Malichus Antipatrũ veneno necari procurat.

An. mũdi 3923. Ante Chriſtum natum 41.

nem, & aſſumpta armatorum manu ſuſcepit ciuitatis gubernacula. Caterum poſtquàm Herodi ac Phaſaelo innotuerunt ſtructæ in parentem inſidiæ, indignantibus illis Malichus ſtrenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iuſti ac pij, & patriæ amantiſſimi. Ex filijs autem alter Herodes confeſtim volebat patris mortem vlciſci, & cum exercitu aggredi Malichum: ſed Phaſaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi ſatisfactione ſimulauit ſe credere, non eſſe illum paternæ necis conſcium: ſeq; vertit ad excolendum monumentum quod patri ſtruxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuerſias ciuium dirimere. non multò autem pòſt inſtante Hieroſolymis feſto, & ipſe venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano ſuaſit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, prætexens nefas eſſe ſanctis populi ceremonijs profanam turbam ſuperinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingreſſus eſt, & Malichum vehementer perterruit. at ille ſolitarum artium non immemor palàm lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat ſibi ſatellitium. quare viſum eſt Herodis amicis ſimulationem hanc non coarguere, ſed ad vitandam ſuſpicionem vicißim comiter tractare Malichum.

CAP. XX.

Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit.

ATTAMEN Caſſio de patris obitu ſignificauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, reſcripſit vt vlciſceretur parentis iniuriam: clam etiam mandauit tribunis apud Tyrũ agentibus, vt adeſſent Herodis iuſtis conatibus. Cumq; capta à Caſſio Laodicia, ſimul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum eſſe illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices ſuſpicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obſes in ea vrbe ſeruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Caſſio, gente ad defectionem concitata, ſibijpſi principatum eius acquirere. Sed conſilijs eius fortuna aſpirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius propoſito, præmiſſo famulo quaſi ad parandã cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iuſſit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egreſſi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderũt hominem. quo facto Hyrcanus adeò eſt attonitus, vt obmutuerit. tandem ægrè ad ſe reuerſus percontabatur Herodem, quid hoc rei eſſet, & quis interfeciſſet Malichum. & audito factum eſſe iuſſu Caſſij, laudauit facinus. malum enim virum fuiſſe, & inſidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppreſſo Antipatro pœnam perſoluit debitam. Porrò Caſſio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hieroſolymis, in Phaſaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes vero ad Fabium profectus eſt Damaſci præſidem, & volens fratri ſuccurrere, morbo præpeditus eſt: donec Phaſaelus per ſe ſuperato Felice, in turrim primum compulſum, incolumitatem deinde pactum abire paſſus eſt. quamobrem mox cum Hycano expoſtulauit grauiter, quòd poſt accepta à ſe multa beneficia, inimicis

An. mũdi 3924. Ante Chriſtum natum 40.

Felix Hieroſolymis Phaſaelum adoritur, à quo tamen ſuperatur.

inimicis ſuis fauorem impenderet. nam frater Malichi tunc nõ pauca caſtella occupauerat, & inter cætera Maſadam longè munitiſſimum. Vt igitur conualuit Herodes contra hunc profectus, receptis omnibus caſtellis pactum incolumitatem dimiſit.

An. mũdi 3924. Ante Chriſtum natum 40.

CAP. XXI.

Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.

ARISTOBVLI autem filium Antigonum, qui conciliato ſibi pecunijs Fabio exercitum comparauerat, Ptolemæus Mennæus adoptat propter affinitatem. hunc etiam Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Caſſij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, diſpoſitis in ea præſidijs, atque etiã in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præſidiarios Tyrios clementer dimiſit, donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum proſequebatur. His peractis occurrit Antigono, eumq; prælio ſuperat, & vix extremos Iudææ fines ingreſſum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hieroſolyma coronis tàm Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per ſponſionem aſcitus erat in Hyrcani familiã, quò libentius eius tutelam ſuſcepit, ducturus Alexandri Ariſtobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua poſtea pater factus eſt filiorum trium & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è ſuis popularibus Dorem nomine, ex qua ſuſcepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Antigonũ Ariſtobuli filiũ Ptolemæ⁹ Mennæus adoptat.

Herodes Antigonum ex Iudæa expellit.

Herodes Mariammen Hyrcani ex filia neptem ducit.

Doris, Herodis vxor.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit.

ÆTERVM Caſſio apud Philippos ab Antonio & Cæſare deuicto, Cæſar inde in Gallias, Antonius in Aſiam, proficiſcitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phaſaelum & Herodem accuſaturi: quaſi in ſpeciem ſolum regnaret Hyrcanus, re autem vera tota poteſtas eſſet penes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat, quo factum eſt, vt ne ad colloquium quidem aduerſarios eius admiſerit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progreſſo autem Epheſum præſto fuit legatio miſſa Hyrcani pontificis & gentis noſtræ publico nomine, afferens coronam aureã, & rogans, vt quos Iudæos Caſſius præter belli ius captiuos abduxerat, ſcriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Caſſiũ ademptos genti reſtitueret. Quorũ poſtulata Antonius æqua exiſtimans, confeſtim ſcripſit Hyrcano & Iudæis, ſimulq; ad Tyrios miſit decretum hanc ſententiam continens. M. Antonius Imp. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Iudæorum ſalutem. Si valetis benè eſt, ego & exercitus valemus. Lyſimachus Pauſaniæ, Ioſephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Epheſum me conuenientes, eandem quam prius Romæ legationem mihi expoſuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti ſunt, declarantes quanta nos proſequaris beneuolentia. quare cognitam non tàm ex verbis quàm operibus veſtram amicitiam, & mores compoſitos ac pios, non complecti non poſſum. Ergò quoniam totam Aſiam aduerſarij noſtri ac

Pecunia corruptus iudex.

Hyrcani & Iudæorũ legatio Antonio coronam auream offerens, vt Iudæos à Caſſio captos in libertatem vindicaret, rogat.

Antoni⁹ Hyrcano de Caſſij & Bruti rebus & morte ſcribit.

An. mũdi 3924. Ante Christum natum 40.

populi Rom. incurſauerunt, nec ſacratis locis, nec ciuitatibus parcentes, neque iuſiurandum præſtitum ſeruantes: nos non tam priuatum noſtrum negotium agentes, quàm ſuſcepta defenſione Reipub. in diuini ſimul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus ſol ipſe auerſatus videtur, & inuitis oculis ſpectaſſe perpetratum ſcelus in Cæſarem. Sed poſtquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priſcam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis opportunis locis & vſque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, dijs ipſis eorum iniuſta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulſus intra mœnia Philippenſium, obſeſſusq; à nobis, addidit ſe Caſſio ſocium exitij. qui poſtquam meritas pœnas dederunt, pace nos in poſterum fruituros ſperamus, & Aſiam conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim noſtra opera vniuerſum Aſiæ corpus velut è graui morbo recolligere ſe incipit. Cum igitur etiam de te cum tua gente augendo ornandoq; cogitem, curæ mihi erit, quicquid in rem veſtram fuerit. edictum etiam oppidatim propoſui, vt quotquot vel liberi, vel ſerui ſub haſta à C. Caſſio Caſſianiſve venundati ſunt, liberè dimittantur. Voloq; vt quæ mea & Dolobellæ benignitate vobis conceſſa ſunt, ea perpetuo rata ſint. Tyrios quoque iubeo, vt iniuriam à vobis abſtineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum reſtituant. Coronam autem quam miſiſti accepimus. M. Antonius Tyriorum Magiſtratibus ſcribit, & vt Hyrcano ac Iudæis regionem, bona, & libertatẽ ademptam reſtituerent iubet, ſaluis tamen ſaluandis.

M. Antonius Imp. Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. S. Renunciatum eſt mihi Epheſi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipſorum ditionis vos occupaſſe, idq; factum quo tempore noſtri aduerſarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello ſuſcepto, iuſtitiæ pietatiq; proſpicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem eſſe cum noſtris ſocijs: & quicquid ab aduerſarijs noſtris accepiſtis, habere vos non permittimus, ſed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit neque exercitum, ſed quæ per vim corripuerunt, largiti ſunt miniſtris ſuæ violentiæ. quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum cenſemus, vt ſocij noſtri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante retineant: vosq; ſiquos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, poſtquam C. Caſſius bellum illicitum in noſtra prouincia mouit, occupaſtis, eos reddatis: néve vllã vim interponatis, quò minus ad priſtinos dominos redeãt. quòd ſi aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primum ad ea loca venero integrum vobis erit ius veſtrum repetere, id quod etiam ſocijs noſtris peræquè integrum ſeruabimus. M. Antonius *Imp. Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. S. Edictum meum ad vos miſi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conſpicuo proponi, vt legi poſſit ab omnibus.* M. Antonius Imperator ac triumuir dixit: *Quoniam C. Caſſius hoc perturbato rerum ſtatu alienam prouinciam & militem præſidiarium inuaſit, & ſociorum noſtrorum facultates diripuit, & vaſtauit Iudæorum gentem amicam popu. Roma. inſolentia eius armis noſtris perdomita, iudicijs atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata reſtituantur noſtris ſociis. & ſiue corpora Iudæorum, ſiue bona diuendita ſint, illa in libertatem, hæc ad priſtinos reuertantur dominos. Qui verò contra edictum hoc noſtrum fecerit, pœnas daturus eſt: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè*

exemplo

exemplo Sidonijs, Antiochenſibus, & Aradijs ſcripſit: viſumq; eſt hoc loco etiam hæc inſerere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus ſit Romanus populus. An. mũdi 3924. Ante Chriſtum natum 40.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens, Herodem cum Phaſaelo tetrarchas conſtituit.

POST hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Ciliciã facta illi obuiam, amoribus ſuis eum implicuit: quo tempore rurſum centum è Iudæorum gente potentiſſimi venerunt ad eum, vt accuſarent Herodem vnà cum ſuis, electo ad hoc eloquentiſſimo quoque è ſuo numero. Iuuenum autem cauſam defendendã Meſſala ſuſcepit, aſſiſtente ſibi etiã Hyrcano, qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraq; parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicã. Qui cum reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitiũ, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſarijs quindecim coniecit in vincula, occiſurus etiã niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſauerunt â legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorũ legatos nouatores rerum animaduerteret, & Herodi adiutor eſſet ad principatum parandũ. Herodes verò ante vrbem diuerſantes in littore accedens, hortatus eſt eos, vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum, ſi contendere pergerent: quod illi contempſerũt. moxq; erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus Regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multum apud eum poterat.

Hedio & Ruffinus Cap. 21. Cleopatra in Ciliciã ad Antonium venit. Herodes à centũ Iudæis apud Antonium accuſatus.

Antonius Phaſaelum & Herodem Tetrarchas conſtituit.

Mille Iudæi Herodẽ accuſaturi Tyrũ conueniunt, qui partim trucidantur, partim vulnerãtur & fugantur.

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum natum 39.

CAP. XXIIII.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

DEINDE mille talenta & quingentas mulieres Antigonus daturum ſe Parthis pollicitus eſt, ſi ab Hyrcano in illum regnũ transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. qua tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna Regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur:

Hedio & Ruffinus Cap. 22. Antigonus Parthis, ſi ab Hyrcano in illũ regnum trãsferrent, pecuniã pollicetur.

Pacorus equites Antigono in Iudæã mittit.

Iudæi Carmelũ montem incolentes, Antigono ſeſe adiungũt.

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum nanum 39.

& quibuſdam eis occurrentibus perſuaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſsi ſunt oppugnare regiam.

Pugna Hieroſolymis inter Antigonum & Herodem.

moxq; ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eoq; in templum compulſo, miſerunt armatos quoſdam in propinquas ædes, vt eis eſſent præſidio. in quos coortus populus, deſtitutos auxilio cum ipſis concremauit ædibus. quam iniuriam paulo poſt Herodes vltus eſt, aduerſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cumq; quotidianæ velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecoſten, quam vocant, feſtiuitatem. Quę dies poſtquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata ſunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes ſeruabat cum paucis militibus. eius murum Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes verò cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo poſitum. in ea pugna & Phaſaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus, rogante Antigono, in vrbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed re vera principatum illi aſtruere cupiens. quin poſtquam à Phaſaelo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſuaſit ei, vt legatus iret ad Barzapharnem, inſidias hoc pacto inſtruens. ille nihil ſuſpicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter barbarorum perfidiam, hortanteq; vt potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaque profecti ſunt in eam legationem Hyrcanus atque Phaſaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam ventum eſt, armati eis occurrunt, qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donatq; muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus verò cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum iuxta mare diuerſorium. Vbi audito quòd Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari inſidias, & clam adhiberi cuſtodiam. Et certè cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent, ne his ſublatis ille præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. quare non defuerunt qui hortarentur Phaſaelum, vt nihil amplius expectans conſcenſo equo ſe inde proriperet, præcipuè Ofilius, qui id ſecretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditiſſimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiuſmodi conſilia. Si enim pecunijs opus habeat, plures accepturum à ſe quàm ab Antigono: & alioquin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc audiens, deierabat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: moxq; ad Pacorum abijt.

Pentecoſte.

Herodes cum hoſtibus pugnat in ſuburbio.

Pacorus Parthorum dux vrbem ingreſſus Phaſaelo vt legatus iret ad Barzapharnem ſuadet.

Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruunt.

Parthi

CAP. XXV.

An. mũdi 3925. Ante Christum natum 39.

Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captiuos abducunt.

Hyrcanus & Phaſaelus à Parthis capti.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaëlus verò miſerat nuncios. qui indicarent Parthorum perfidiam, quos quoniam hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cum ſcirent omnia, doloſe diſſimulabant: aiebantq; oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe comprehenſos ab aduerſarijs, ſed aduentare ſignificaturos quàm benè Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes non credidit, vt qui ex alijs de fratre capto audierat. quam eius ſuſpicionem augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſponſa erat: huius monitis, licet alijs contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd non placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunq; negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubijs. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumenta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matreq; ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitioq; ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſcijs hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundum ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita. quibus verbis accenſi, conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iamq; gladium ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniurijs relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere, partim igitur vi, partim pudore coactus deſiſtere ab incepto facinore, refota matre, & pro tempore adhibitis remedijs, pergebat inſtitutum curſum petens caſtellum Maſſadam quàm maximis compendijs. in quo itinere non ſemel impugnatus à Parthis perſecutoribus, ſemper victor diſceſſit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt, ſed ſexageſimo ab vrbe ſtadio illum aggreſſi in pugnam pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quaſi non ex neceſſitate, ſed multo antè præparatus conflixiſſet, in eo loco vbi Iudæos vicit, poſtquam regno potitus eſt regiam condidit cum primis memorabilem, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Poſtea verò quam ad Reſſam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Joſephus: vbi conſultatum eſt inter eos quid facto opus eſſet, cùm

Parthi Herodē quoque comprehendere cogitant, ipſe verò recognita, ipſorum manibus effugit.

Herodes ſuos in fuga conſolatur.

Herodes vehiculo, in quo mater erat, euerſo ſibi ipſi violentas manus inferre cogitat.

Herodes Maſſadam petens, in itinere à Parthis impugnatur.

An.mũdi 3925. Ante Christum natum 39.

tantam turbam ſecum traherent, etiam abſq; milite conductitio, Maſſada verò, ad quod caſtellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimiſit, numerò ſupra nouem millia, iuſſis alijs aliàs per Idumæam ſalutem ſibi quærere, additoq; viatico: expeditioribus autem quibuſq;, & ſuis intimis neceſſitudinibus aſſumptis in caſtellum ingreſſus eſt: depoſitisq; ibi cum ſuo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat. quòd ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia neceſſaria ſuppeterent, ipſe properauit ad petram Arabiæ. Caterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hieroſolymitanorum bona direpta ſunt per Parthos vna cum ipſa regia, ſola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remanſit. Herodis etiam facultatum magna pars euaſit, præſertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egreſſi agrum quoq; latè populati ſunt, & Mariſam vrbem opulentam euerterunt. atq; ita Antigonus in Iudæam à Rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phaſaëlum vinctos accepit. Vehemẽter autem triſtatus eſt quòd mulieres effugiſſent, quas Parthis tradere conſtituerat, & vnà cum pecunia daturum ſe promiſerat. Veritus deinde ne populi fauore Hyrcanus in regnum reſtitueretur, qui à Parthis aſſeruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens ne ille propter hoc vitium ad recipiendum Pontificatum eſſet idoneus, quãdo lex hunc honorem non concedit niſi ei qui integro ſit corpore. Sed maximè mirandæſt Phaſaëli generoſitas, qui vbi ſeneci deſtinatum cognouit, non tàm mortem indignè ferens, quàm miſerabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum manus ſibi inferre non poſſet propter vincula, alliſo ad ſaxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali neceſſitate conſtituto, viſum eſt honeſtiſſimum, adempta inimico poteſtate ſauiendi in ſe pro libidine. Fertur autem quòd ſauciato vehementer capite, Antigonus ſubmiſſis Medicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit, ante tamen quàm exhalaret animam, audito ex quadam muliercula quòd Herodes frater hoſtem euaſiſſet, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem ſuæ necis poſt ſe relinquens, qui poſſit ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum ſe circumſtantium magnitudine, expediebat conſilium ad moliendas res arduas. ad Arabum enim Regem Malchum, multis ſuis beneficijs iam antè obligatum proficiſcitur, cum maximè opus haberet, mutuam operam poſtulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine ſibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quamprimùm ab hoſte redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de cauſa etiam Phaſaëli filium ſeptennem ſecum ducebat, oppignoraturus eum apud Arabes. Sed cum occurriſſent ei miſſi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, ſic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc ſuaſu optimatum ſuorum ne debitam pecuniam redderet, vtq; ille fraudaretur rebus quas Antipater penes eos depoſuerat) reſpondit ſe non veniſſe vt moleſtus eſſet cuiquam, ſed vt colloqueretur cum Rege de rebus neceſſarijs. deinde cùm conſultius videretur diſcedere, valde moleſtè abijt Ægyptum verſus iter ingreſſus. & tunc quidem in quoddã templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cum veniſſet Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & curſim inſecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat verſus Peluſium properans. quò poſtquam peruenit,

Parthi Hieroſolymitanorum bona diripiunt, & Mariſam vrbem euertunt.

Antigonus à Parthis in Iudęam reductus, Hyrcano, ne in regnum reſtitueretur, auriculas amputat.

Phaſaelus alliſo ad ſaxum capite vitam abrumpit.

Phaſaelo Antigonus pro remedio venenũ mittit.

Herodes ad Malchũ Arabum Regem pecuniam accepturus, proficiſcitur.

Herodes regno excedere iuſſus, in Aegyptum abit, dehinc in mari diu iactatus, tandem Romam peruenit, vbi Antonio quæ ipſi cõtigerant, recenſet.

peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit, à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cum inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quò minus vel supra vires eam refoueret: instructaq; triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brunduſium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quodq; Antigonum Regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu absportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium quod in illo haberet repositum.

An. mũdi 3925. Ante Christum natum 39.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.

ANTONIVM verò mutatæ Herodis fortunæ cõmiseratio subijt. reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope Rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospitij ius ac reliquam beneuolẽtiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatoq; senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tàm patris quàm ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simulq; accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cum senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idq; mox omnium suffragijs approbatũ est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideo coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies irsperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Caterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterisq; magistratibus deducentibus, ascenderuntq; in Capitolium, sacra ibi facturi

Hedio & Ruffinus Cap. 23 al. 25.

Herodem Antonius amore, Antigonum verò odio prosequitur.

Cæsar Augustus Herodis studiosus.

Herodes Romę in senatum intromissus, Rex declaratur.

Herodes Alexandro, coniugis, suæ fratri regnum petiturus ipsemet eò potitur.

Antonius & Cæsar cum Herode in Capitolium ascendunt.

An. mũdi 3925. Ante Christum natum 39.

facturi & senatusconsulta deposituri: & nouus Rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. *Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentia tempore* Antigonus *familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem catero commeatu, sed laborantem aquarum inopia,*

Herodis familia ab Antigono in Masada oppugnata.

An. mũdi 3926 Ante Christum natum 38.

ita vt hac de causa Josephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cœlo dimisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati magno animo excurrebant, & conserentes manus cum Antigonianis, *modò aperte modò clàm multos trucidabant. Interea* Ventidius *Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Josepho laturus auxilium: sed reuera hoc consilio, vt pecuniam extorqueret ab* Antigono. *Positis igitur castris propè Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidem cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit* Antigonus *ne quid interim molestus esset, dum Parthi vt ipse sperabat, succurrerent.*

Ventidius prætextu quasi Iosepho laturus auxilium, sed reuera vt pecuniã extorqueret Antigono, in Iudæam venit.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

Hedio & Ruffinus Cap. 24. al. 26 Herodes ex Italia domum reuersus contra Antigonum copias ducit.

INTERIM Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copijs tum ex cõductitio tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, *adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab* Antonio *missus fuerat cum mandatis vt Herodem in suum regnum deducerent, quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus, quos irruptio Parthorum excitauerat. Silo verò in Judæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus versus Masadam, quòd necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimento fuit Joppe: quam occupatam ab hoste opus erat primum capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cum Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Judæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Joppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant, alij propter ipsius gloriã, nonnulli quòd amborum deuincti essent beneficijs: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentib. Silonis militibus, & multis* Hierosolymitanis *eius potentia perterritis. Cumq; ad occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes sagittis eum impetebant & missilibus, deinde quibusdam cateruatim excurrentibus, & stationes hostium infestantibus,* Herodes

Herodes Ioppẽ oppugnat & capit.

Multi Herodi sese adiungunt.

Herodes Ressa capto & è Masada domesticis receptis, Hierosolyma petit.

rodes caduceatorem clarigare iußit circa mœnia, ſe bono publico veniſſe, & ad ſalutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, ſed etiam inimiciſſimorũ in ſe peccata obliuioni traditurũ. ad hæc Antig onusita reſpondebat, verſo ſermone ad Siloně ac Rom. milites, iniquũ eos facere qui Herodi regnũ aſtruant, homini priuato & Idumæo, hoc eſt, ſemiJudæo, cum id more gentis debeatur ſucceßioni generis. nam ſi offenſi, quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex regio genere, qui legitimè poßint id accipere, nihil de pop. Rom. malè meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſq; conuicia prorumpentibus, Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus: qui cum ſtrenuè iacularentur è turribus, facile eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciq; ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contrà Herodes rogabat Silonis tàm duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo: ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atq; etiã vt abundè adſint quæcunq; requirerent. poſt quas preces continuò dimißis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit: maior enim quàm quiſquã ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iußi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeßisq; montibus, intenti obſeruabant eos qui commeatus conueherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Romanis totidem è Iudæis conſtabant, adiunctisq; mixti generis conductitijs & equitatu modico, Hierichuntem petijt: offendensq; vrbem relictam ab habitatoribus, & d. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familijs, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam, & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Rom. exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Romani degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum M. peditibus & CCCC. equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatisq; alijs quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædam loca ab Antigono inſeſſa præſidijs. cumq; Sephorim cœlo ningente peruenißet, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus eſt rerum neceſſariarum copiam. Inde in latrones quoſdam ſpeluncarum receſſus habitantes equitum alam immiſit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico qui Arbela dicitur. quadrageſimo deinde die ipſe venit cum toto exercitu, & magna audacia hoſte occurrente, in ſiniſtro aciei cornu laborari cœptum eſt,

An. mũdi 3926 Ante Chriſtum natum 38.

Herodes circa Hieroſolymorum mœnia, ſe bono publico & ad ſalutem vrbis veniſſe, clarigare iubet.

Antigonus Herodi, quod non ex ſtirpe Regia prognatus, ſed ſemiludæus ſit, exprobrat.

Herodis copias hoſtes à mœnibus arcent.

Silo quoſdã qui Hieroſolyma diſcedendi anſam arriperent, ſubornat.

Herodes cibaria exercitui procurat.

Antigonus quoſdam qui Herodianos frumentatores per inſidias interciperent, mittit.

Hierichuntem ab habitatoribus relictam Romani diripiunt, inque ea Herodes præſidiũ reliquit.

Romanus exercitus hybernatum dimiſſus.

Herodes fratrem Ioſephum in Idumæã mittit, ipſe copias in Galilæam ducit, vrbemq; Sephorim capit.

An. mũdi 3927. Ante Chriſtum natum 37.

Latrones.

An. mũdi 3927. Ante Christum natum 37.

donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coëgit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsq; Iordanem persecutus est. atq; ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis. numeratisq; viritim CL. *drachmis, & proportione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus, qui apud Antigonum in hy-*

Herodes in Galilæa cum hostib. pugnat, eos vincit, ac vniuersam Galilæam in suas partes traducit.

bernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessarijs in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum excire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ speluncæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus. in harum cauernis illi cum totis habitabant familijs. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas demittebat catenis ferreis : eo quòd nec infernè propter asperitatem montis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erãt militibus hastas falcatas gestantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immensam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantibus: & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit : deinde resistere conatos falcata hasta

Antigonus Romanum exercitum alere recusat.

Ventidius Silonem contra Parthos accersit.

Hedio & Ruffinus Cap. 25.
Herodes contra latrones in speluncis degentes militem ducit.

Herodes milites in arcis de vertice montis demittit.

haſta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam ſe recepit. cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & ſalutis deſperatio. eos tamen conatus impediuit nox interueni- An. mũdi 3927. Ante Chriſtum natum 37.

ens, multiq;, Rege per præconem pollicẽte veniam, deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodem vſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & ſubiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehenſus intus cum vxore ac ſeptem filijs, rogatus ab eis vt ſe fugere hoſtem permitteret, ſtans ante hoſtium, primum quenque exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam. deinde præcipitatis cadaueribus, poſtremò ſeipſum ſuperiecit, mortem ſeruituti præferens. primò tamen in obſcuritatem Herodis multa iecit conuicia, licet Rex è ſpecula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ ſunt. Rex autem Ptolemæo præpoſito ei regioni, in Samariam profectus eſt cum ſexcentis equitibus & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo ſua præfectura non benè ceſſit: nam inuaſus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſsibilia, totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reuerſus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit: atque ita ſublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talentis mulctauit. Interea cæſo in pugna Pacoro, & Parthis profligatis Ventidius Herodi in auxilium mittit Macharam cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono, & pecunijs corruptus, inuito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus eius negotia. At Antigonus ſuſpectum habens eius aduentum non admiſit hominem, ſed per funditores glandibus impetitum arcuit, ſatis declarans ſuum animum. ille tum demum Herodem benè monuiſſe, & ſe obtemperantem erraſſe intelligens, in Emauntem vrbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit, nullo amici aut

Senex quidam vxorem ſuã cum ſeptem liberis iugulat, poſtremò ſeipſum quoq; præcipitat.

Herodes cum Antigono rem decernere in Samariam proficiſcitur.

Herodes à defectoribus in Galilæa pœnas exigit.

Vẽtidius cæſo in pugna Pacaro Parthos profligat.

Machæra multos Iudæos interficit.

An. mũdi 3927. Ante Christum natum 37.

Herodes Antonium adire Machæram accusaturus cogitat, eidem reconciliatur & Iosephum fratrem attribuit.

Herodes ad Antoniũ Samosatam oppugnantem properat, in itinere multos barbaros trucidat.

Herodes ab Antonio cum exercitu honorificè exceptus.

Sosio Antiochus Prouinciam cum exercitu tradit, ipseq; in Aegyptũ proficiscitur.

An. mũdi 3928 Ante Christum natum 36.

Iosephus Herodis frater ab Antonio cæsus.

Galilæi ab Herode deficiunt.

Gittham Machæra munit.

Herodes ex Daphne Antiochiæ suburbio in Galilæam proficiscitur.

hostis discrimine, iratus ob ea quæ sibi acciderãt. quo facto Rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de causa adire Antonium, alijs sibi opus dictitans, quàm his qui se magis quàm hostem laderent. alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò consecutus eum rogabat vt maneret: aut si certum esset pergere, saltem Iosephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in discrimen adduceret, néue cum Machæra contenderet. Ipse verò properauit ad Antonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tàm pedites quàm equites. postquam autem peruenit Antiochiam, repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium, non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cadibus. bono animo esse iußis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco donec viatorum agmen peruenirent in planiciem. Cumq; iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini, inuaditur fermè à quingentis equitibus. qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, Rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique caderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non pauca gerebant sarcinas, simulq; mancipijs, cœptum iter prosecutus est. Et cum plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multisq; ex eorum numero cæsis securum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem propè Samosatã ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiàm Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum, & salutauit comiter, in summoq; honore habuit, vt Regem recens à se declaratum. Antiocho autem paulo post id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoq; ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum Rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinq; cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes constabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd pleriq; è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, L. talentis à Pharora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti

propter

propter quædam insomnia, quibus non obscurè de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petijt: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes hostes, prælio victi compulsi sunt in castellis vnde exiuerant pridiè. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est, infecta re, inde exercitũ in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemq; adhibuit ad conuiuium: peractaq; cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hic videre licuit res Regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est, vt omnes Herodem Deo carum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequen-

An. mũdi 3928. Ante Christum natum 36.

Herodes cũ Galilæis pugnat, eosq; victos in castellũ compellit.

Triclinii in quo Herodes cum conuiuis cœnatus fuerat, vacuum sine cuiusque noxa concidit.

ti verò die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorumq; velites procurrendo iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque Regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copijs, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæra se opposuit. Herodes verò occupatis quinq; oppidis, præsidiariorum circiter M M. *in eis interfecit, & incensis oppidis contra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in vicũ fugientibus. Repletis autẽ ædibus milite, & quibusdã in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & cõstipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra*

Herodes ab hostibus vulneratur.

Antigonus Pappum ducem Samariã mittit.

Herodes quinq; oppida occupat, cũ Pappo pugnat, eumq; in vicũ Isanas cõpellit.

Pugna in ædibus.

An. mũdi 3929. Ante Christum natum 36.

parietes. & hoc facinus maximè fregit hostium audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid latius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tempestas interuenisset, Regij victores petijssent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissent. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitans vrbem deserere. At Rex iam vespere iussis parare cœnam militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abijt: vbi maximũ discrimen adijt, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantum pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eò compulerat. dumq; ille se abluit, primus prodiens stricto gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeò attoniti vt illæso Rege contenti essent sibijpsis fuga salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Pheroræ in vltionem fratris: nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc vbi tempestas desæuijt, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est, anno tertio postquam Romæ declaratus Rex fuerat: quibus mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia. ante templũ fixit tentoria, volens sic ea quemadmodũ olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisq; huic operi viris idoneis, durante etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Herodes in cubiculo solus multis armatis stiparus illæsus euadit.

Herodes Pappi caput Phæroræ fratri mittit.

Herodes Hierosolyma oppugnat.

Herodes ducturus Alexandri filiam Samariã proficiscitur.

CAP. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 26. Aliàs 27.. Sosius & Herodes ingentes, copias contra Hierosolyma ducũt.

PRACTIS verò nuptijs venit per Phœnicen Sosius, præmissisq; per mediterranea copijs, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam Rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erãt enim circiter XXX. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra mœnia, templũ domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisq; extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet insidijs, & commeatus additis præsidijs etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abundarent in exercitu. ad hæc operarũ frequentia facile absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatum aeris intemperie. machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes varijs artibus. excurrentes enim crebro, modo incepta, modo iam perfecta opera incendebant: & conserentes pugnã cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebãt. tum pro disiecto machinis muro intus recentem exstruebant, & cuniculis obuios agebant

Herodes annonæ prospicit.

Iudæi obsessi intrepidè repugnant.

bant alios cuniculos, vt nonnunquam ſub terra manus conſererent. vtentesq́ deſperatione profortitudine adextremum perdurabant, idq́ obſeſſi à tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in Sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaſerunt in mœnia primum lectiſſimi viginti milites, deinde Soſij centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus verò quinta decima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt, quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Judæi ad interiora templi & ſuperiorem vrbem refugerunt: timentesq́ ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt, vt has tantum ſinerentur introducere. Rex verò annuit, ſperans remiſſa tandem obſtinatione ceſſuros. Vt verò ſpem ſuam fruſtratam vidit, pertina-

An. mũdi 3929. Ante Chriſtum natum 35.

Templi pars exterior & ima vrbs capta. Iudæi ad interiora templi, & ſuperiorem vrbem refugiunt.

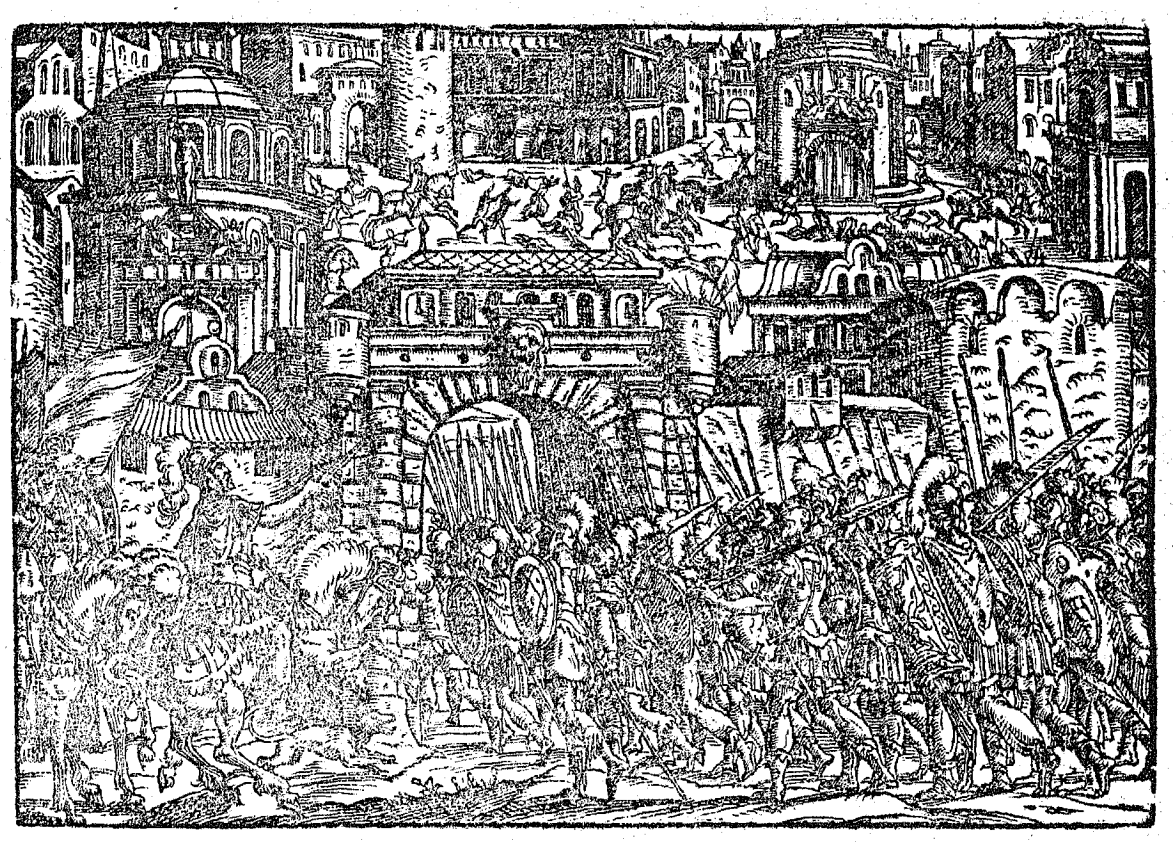

citer pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: moxq́ omnia repleta ſunt cadibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Judæis conantibus aduerſam factionem exſtirpare funditus: eratq́ continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati vlli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamuis obſtante Rege & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus: ſed veluti furore perciti ſæuiebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque neq́ veteris neq́ recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita deſcendit è turri, Soſioq́ ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam eius fortunam, inſultauit homini Antigonam appellans. non tamen incuſtoditum reliquit tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterum Herodes deuictis hoſtibus, non minus negotij habuit in compeſcendis alienigenarum auxilijs. ruebat enim multitudo conductitiorum ad viſendum non fanum ſolum, ſed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas

Hieroſolyma expugnata.

Antigonus Soſio ſeſe dedit.

Herodes in cõpeſcendis alienigenarũ auxillis multum negocij habet.

Direptio vrbis impedita.

An. mũdi 3929. Ante Christum natum 35.

Direptio vrbis impedita.

rapinas per vrbem fieri, idem Sosium rogitans, solitudinisne se Regem Romani facturi essent, exhausta vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguumq; dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem merito permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & proportione ducibus, Sosio verò etiam regia dedit munera, ita vt omnes benè nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV *Olympiade, mense tertio, feriis quibus solenne sit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos viginti septem. Sosius autem consecrata Deo corona aurea profectus est Hierosolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne asseruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud Senatum iure secum contenderet, docens se regio natum sanguine, Herodem verò plebeium, & quòd si ipse propter offensum Roma. popũ. indignus esset qui regnet, certè filijs eius insontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium, vt Antigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus est. atq; ita Assamonæi principatus desiit post annum centesimum vigesimum sextum: quæ domus illustris fuit & celebrata propter cõtinuatum in ea gente honorem Sacerdotij, facinoraq; maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudæorum rempublicam. Verum hæc familia inteſtinis seditionibus agitata amisit imperium. Administratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere & subiecto Regibus. Atque hunc Assamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.*

Quando Hierosolyma expugnata.

Herodes multis pecunijs Antonium vt Antigonum tolleret, inducit.

Assamonęi Principatus & Pontificatus finis.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XV.

SVMMA CAPITVM LIBRI XV. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.
II. Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.
III. Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò post necandum curauit.
IIII. Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.
V. Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus.
VI. Herodes bellũ Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæs. Actiaco prælio victus est.
VII. De terræ motu, qui Iudæam concussit.
VIII. Herodis concio ad exercitum.
IX. Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interficit.
X. Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit.
XI. Herodes Mariammen calumnijs oppressam interficit.
XII. De fame quæ in Iudæam terram incubuit.
XIII. Cæsarea conditur.
XIIII. Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat.

Expugna-

CAP. I.

An. mũdi 3930. Ante Christum natum 34.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemq; ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM *expugnationem Sosij ductu atq; Herodis, & captiuitatem Antigoni, superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondum regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autem factionis homines quotidianis absumebat supplicijs. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma hi consulebant ciuibus, vt Herodem in vrbem reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim, capitis reo Herode, Hyrcano cæterisq; iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententijs ab omnibus illis pœnas exiget, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam supellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoq; ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiusq; amicis donauit. Interfecit etiam quadraginta quinque primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur, ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad Regem referebatur. nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorũ auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni Sabbatici, quo nobis non est fas serere. Cæterum Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam eum securi percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam securi subiecit: Romanorumq; primus affecit Regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos, vt Herodem pro illo Regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant, vt appellatione Regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris Regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo.*

Herodes fautores promouet, inimicos tollit.

Pharisæi in honore habiti.

Pollio Herodis tyrannidem prædicit.

Cædes factionis Antigonianæ.

Antigonus securi percutitur.

Strabo de Antigono.

Hyrcanus autem Pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primo pontifex, deinde Rex fuit, & fratrem Herodis Phasaelum, captiuos abduxerant: quorum Phasaelus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Hyrcanus cognito q Herodes regnum assecutus sit, ad eum reuertitur.

CAP. II.

Quòmodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

HYRCANVM *autem ad se perductum Phraates Parthorum Rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac Regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solum, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem*

Hyrcano Babylone à Iudæis ingens honor habetur.

An. mũdi 3930. Ante Christum natum 34.

habitat: ita vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquã resciuit Herodem ad Regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, naturæ suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen, vt maneret, ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel Regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec Reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoq; ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem. nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & seruatori gratiæ: simulq; etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cum multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere: id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico cum excepisset, in summo honore habuit: primumq; in conuentibus locum ei tribuendo, & in cõuiuijs semper honoratiorem cedendo, patremq; appellitando, lactabat hominem, quò minus suspicaretur insidias. quin & alijs artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone non obscuri generis Sacerdote Ananelo, huic summum Sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli Regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram & Mariammen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negocia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariammen Regiam coniugem, felicemq; prole Alexandram prædicans: cum qua colloquutus persuasit, vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad illum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit, vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimum sextum agentem annũ, ad hæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primum Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunq; venantem impunè propter potentiã. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens,

Saramalla Herodis legatus ad Phraatem Parthorum Regem.

Hyrcanum Herodes in summo honore habet.

Ananelo Herodes dat summum sacerdotium.

Alexandra per Cleopatram filio Pontificatum ab Antonio petit.

Antonius ab Herode Aristobulum petit.

Causæ non missi Aristobuli.

adoleſcens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum ſub alio Rege ſperantibus. hoc pacto cum ſatisfeciſſet Antonio, decreuit non omninò adoleſcentem & Alexandram ſpernere, vxore etiam Mariamme aſſiduis precibus obtundente, vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéq; ipſi quoque id fore commodum, adempta per honorem adoleſcenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexãdram inuectus eſt: eam & clàm regno ſuo inſidiatam, & per Cleopatrã id agere vt ope Antonij à ſe regimen transferatur in puerum. idq; tanto iniuſtius eam moliri, quòd & filiam ſuam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ alijs parare, quod ipſe quæſiſſet multis ſudoribus ac periculis ſe tamen præteritorum libenter obliuiſci, nec deſinere pietatem erga eam cæteraſq; neceſſitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus ſit. Hæc poſtquam elocutus eſt verbis meditatis quò magis fucum faceret mulieribus & amicorũ conſiſtorio, Alexandra vix ſui compos, tum præ gaudio, tum quòd ſe ſuſpectam intelligeret, cœpit cum lacrymis pro ſe verba facere, faſſa ſe pro Sacerdotio nihil non tentaſſe indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negãs ſe vel ambiſſe vnquam, vel etiam ſi vltro offerretur, admiſſuram fuiſſe. Satis honoris ſibi videri quòd filium cum ipſo regnare videat, ſatisq; ita conſultum ſecuritati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere ſe honorem filij, futuramq; poſthac Regi obſequentiſſimam: veniamq; præteritorum petere ſi quid fiduciageneris & neceſſitudinis propter indignitatem rei egiſſet immodeſtius. Poſt hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis viciſſim dexteris diſceſſerunt, omni, vt tum videbatur, ſuſpicione ſublata.

An. mũdi 3930. Ante Chriſtum natum 34.

Herodes in Alexandram, vt clàm regno ſuo inſidiatam inuehitur.

Alexandra ſeſe excuſat, & Heródi reconciliatur, dum Pontificatũ filio, pmittit.

CAP. III.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit.

TVM Rex confeſtim Pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Aſſyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate ſua pontificem feciſſet, ipſe poſtea depoſuit quò familiam ſuam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic ſemel aſſumptus ſolet eſſe perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Ieſu ſubrogato in hoc Sacerdotium fratre ipſius Onia. Secundò Ariſtobulus ab Hyrcano fratre in eum honorẽ in ſe tranſtulit. Tertius Herodes Ariſtobolum adoleſcentem viuo adhuc pontifici ſucceſſorem dedit. atque ita tum viſus eſt diſcordiæ domeſticæ attuliſſe remediũ. nec tamen vt decebat poſt reconciliationem vacauit ſuſpicionibus, veritus Alexandram ne in poſterum quidem quieturam, ſi daretur rerum nouandarum occaſio. Iuſſit igitur eam continere ſe intra regiam, & nihil pro poteſtate agere. ad hæc obſeruabatur aſſiduè, ita vt nihil Regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exaſperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri ſuperbia ſuſpectam ſe obſeruari indigniſſimè ferebat, malens quiduis potius pati, quàm amiſſa licentia, honoris ſpecie in

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Ananelo Herodes Pontificatum abrogat.

Pontificatus trib⁹ abrogatus.

Alexandra Herodi ſuſpecta, obſeruatur.

An. mũdi 3931. Ante Christum natum 33.

Alexandra in Aegyptum fugere cogitãs à ſeruo proditur.

ſeruitute & timore vitam degere. miſit igitur ad Cleopatram literas, præſentem rerum ſuarum ſtatum deplorans, & rogans, vt opem aliquam ſibi afferat. Illa iuſſit eam vnà cum filio clam in Ægyptum ad ſe confugere. quod conſilium placuit, moxq; tale quiddam comminiſcitur. Paratis duabus ſandapilis in has ſe & filium incluſit, iuſſis famulis conſcijs, vt noctu has efferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum ſtabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æſopus ipſius ſeruus effutiuit, putãs eum non inſcium eius conſilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, ſuſpectus quaſi ſocius inſidiarum, quibus Antipater veneno ſublatus eſt, arripuit occaſionem concilianda ſibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum inſidias Alexãdræ detulit. at ille paſſus eam tentare negotium, in ipſa fuga deprehenſam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, nõ auſus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non ceſſaturam Cleopatram, odij tali anſa præbita. quare ſimulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. ſtatuit tamen modis omnibus adoleſcentem tollere. ſed interponenda erat mora, quò magis laterent inſidiæ. Jamq; inſtabat Scenopegia, feſtum apud nos cumprimis celebre, cuius ſolennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. at tamen hinc quoque data eſt occaſio per inuidiam, quò magis acceleraret, quod ſemel ſtatuerat. Poſtquam enim adoleſcens annũ tum egreſſus decimum ſeptimum, ſacris iuxta legem operaturus ad altare aſcendit ornatu pontificali, ceremoniasq; decenter tractabat ipſe eximia forma & ſtatura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatẽ præ ſe ferens, conuertit in ſe multitudinis oculos ſimul & ſtudia, reputantis ſecum etiam aui Ariſtobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim ſe aperiebant, confuſi nimio gaudio, nec continentes fauſtas voces ac cõprecationes, licentius quàm ſub tali Rege decebat proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt, quod de adoleſcente decreuerat, perficeret. Itaque peracta feſtiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adoleſcente, oſtendebat ſe

Ariſtobulo Herodes inſidiatur.

Ariſtobulus Herodis ductu ſubmergitur, & ad Ananelũ Pontificatus redit.

paratum in eius gratiã iuueniliter colludere: cumq; loci eius natura eſſet æſtuoſior, citò defeſſi relicto luſu, magnis piſcinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primum ſpectabant natantes quoſdam è ſocijs & famulis: deinde poſtquam prouocante Herode adoleſcens quoque eis ſe miſcuit, amicorum quibus hoc datum erat negocium, deprimentes eum natantem, & quaſi per luſum ac petulantiam mergentes non prius deſtiterunt quam omninò aqua præfocatus ſit. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimo octauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum redijt. hic caſus vbi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadauer iuuenis & luctus inconſolabilis: totamq; vrbem rumore ſparſo mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam etſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali neceſſe habuit: & ſæpè ad inferendam ſibi manum pronior, impetũ tamen hunc animi repreſſit, ſi fortè ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & retenta diutius vita nullam ſignificationem dare quod data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret vltionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus

Luctus ob mortem Ariſtobuli.

curabat

curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solum fingens sed & lacrymas & mœstitiam veræ similimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulcritudinis, tametsi mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimùm hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tàm in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & alijs rebus preciosissimis, quò maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

An. mũdi 3932. Ante Christum natum 32.

Animus Herodis hypocritus.

CAP. IIII.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALEXANDRA tamen nullo modo emoliri potuit, sed indies magis ac magis exacerbante mœstitia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simulq; filij sui miserabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm proprium curauit hoc negocium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vlciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam Regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem, dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine. factũ enim improbabat, si quidẽ ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indesinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidem parere: neq; enim aliter facere poterat: sed commissa regni cura Josepho patruo, clàm ei mandauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariammen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem, vt etiamsi post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebat q; totum hoc negociũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. at q; his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Josephus creditum sibi regni regimen administrans, & sæpissimè Mariammen conueniens, partim propter negocia, partim honoris causa, dum crebra mentio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseuerationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eius affectum Regis eò prouectus est, vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neq; sine ea viuere sustineret, neq; vel morte ipsa ab ea disiungi. quæ Josephi verba mulieres non tam vt indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis Regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cum reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexãdra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiã circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primùm si quid turbarũ in aulã incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorũ beneuolentiam.

Alexandra Cleopatræ Herodis insidias, & filij miserabilem interitum, indicat.

Herodes ad Antonium profecturus Iosepho, cui regnum interim commendarat, coniugis necem mandat.

Rumor vanus de Herodis morte sparsus.

An. mũdi 3932. Ante Christum natum 32.

Deinde ſperandum eſſe conſequuturam quiduis Mariammen ſi in Antonij conſpectum venerit, atq; etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea conſultatione literæ ab Herode ſuperuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit, quæ in hoc Hieroſolymis attulerat: & crebris colloquijs indignationem viri lenijt, vt minus poſthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ inſtigatio. negabat enim Antonius oportere Regem facti ſui rationem reddere, alioquin ne Regem quidem futurum. ſed dato illi ſemel honore, etiam liberam poteſtatem permittendam eſſe. idq; ipſum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, ſi non multum ſe miſceret alienis imperijs. Hæc ſignificabant Herodis literæ, reliquumq; honorem quo ſe dignaretur Antonius, ad conſeſſum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idq; non ceſſante à criminationibus Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quò regnum id ſibi vſurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia iuſtum ſe præberet Antonius, nihil poſthac expectandum grauius, venturumq; breui conſtabilito tàm regno quàm amicitia. nec relictam Cleopatræ cupiditati vllam ſpem, quando Antonius pro eius poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hac conditione, ne poſthac Iudæam peteret, & vt moleſta eſſe deſineret. His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id conſilium, ſed quamprimùm deducto aliquantiſper Antonio contra Parthos eunte Herodes in Iudæam reuerſus eſt, ſtatim ſoror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum ſuis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam maritum ſuum criminata eſt, Mariammes conſuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter ſimultatem veterem, quòd Regina elati animi fœmina inter mulieбres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. Porrò Herodes qui ſemper ardenter amauit Mariammen coniugem, ſtatim perturbatus eſt, non ferens zelotypiæ ſtimulos ægrè tamen ſe continens ne à recta ratione tranſuerſum raperetur inſanis affectibus, ſeorſim Mariammen percunctatus eſt, ecquid haberet cum Joſepho commercii. illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid inſons fœmina poſſet in defenſionem adducente, Rex paulatim aſſentiendo placari ſe ſinebat victus amore vxorio, ita vt poſtremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuiſſet rumoribus: agebatq; ei gratias pro ſeruata pudicitia, ſuum viciſſim amorem commemorans. tandem vt mos eſt amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cum tamen nondum vxori amoris ſui fidem faceret, tantoq; magis conaretur id efficere: tum illa, Non eſt, inquit, amantis mandare ſi quid ipſi humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo Rex velut ictus præ dolore confeſtim eam è complexu dimiſit: vociferabaturq; capillos ſibi lacerans, tenere ſe manifeſtò deprehenſam conſtupratam à Joſepho coniugem. nunquam enim proditurum fuiſſe data ſibi priuatim ac ſecreto mandata, niſi obſtricta mutuum fide per ſtupri conſuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus, licet ægrè, cohibuit ſe tamen. Veruntamen Joſephum ne in conſpectum quidem admiſſum iuſſit interimi, & Alexandram vt malorum omnium cauſam, vinctam coniecit in cuſtodiam.

Antonium Herodes muneribus placat, & amicis res ſuas ſaluas eſſe ſcribit.

Ioſephus & Mariamme apud Herodem accuſantur.

Mariamme apud Herodem ſeſe excuſat, eiq; reconciliatur.

Ioſephum Herodes interfici, & Alexandram in carcerem conijci iubet.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non deſinente in omnes incitare Antonium, quem hortabatur vt auferens cuiq; ſuam dynaſtiam, ipſi contribueret: multumq; apud eum poterat irretitum ſuis amoribus. cumq; natura eſſet

Cleopatra Regina alieni appetens.

alieni

alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum quintumdecimum. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunq; spes affulgeret, neq; templum neq; sepulchrum, neq; asylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent spolia quæsita vel sacrilegio: miscebat q; sacra, profana, fas nefas, vt augeretur lucris vel iniquissimis, ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuò solicitabat, vt alijs ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis Regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam veneficijs eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel pernegando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: adhæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsque Ægyptum, præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

An. mũdi 3932. Ante Christum natum 32.

Cleopatra fratrem & sororem interficit.

Lysaniam Cleopatra interficit.

Cleopatrę Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur.

CAP. V.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecuta, reuertitur: obiterq; adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longè prestantissimum ibi tantum prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negocia contracta maiore cum Rege familiaritate concubitum eius appetijt, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidijs. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parũ amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestijs leuari posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatẽ delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negocijs, in manifestum se periculum conijcere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. Non enim hoc laturũ Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendum eius desiderium, quòd per vim atq; insidias amissse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quando mulier sit omniũ eius ætatis longè honoratissima, & siquid vtilitatis ex eius nece possit existere, coniunctũ sit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm

Cleopatra ad Antonium peruenit, qui Arabiæ partẽ & Hierichuntini agri reditus ei locat.

Mulier intemperans & libidini dedita.

Cleopatrã Herodes interficere conatur, quod eius amici auertunt.

An. mũdi 3932. Ante Christum natum 32.

quàm magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia Regis ipsius, cum nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè disponere. his deterrentes, & periculũ probabilibus rationib. ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus Regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius subiugata Armenia Artabazem Tigranis filium cum filijs suis satrapis vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus & Nero Cæsar per vim à se pulso iuniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas Regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iustè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem maleuolentiæ.

Cleopatram Antonius versus Aegyptũ deducit.

An. mũdi 3933. Ante Christum natum 31.

Antonius Armeniæ regno potitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Arabs verò postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit, aliquandiu soluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus, & ad dandum segnior vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæsare Actiaco prælio victus est.

Herodes Antonio contra Augustum auxilia pollicetur.

An. mũdi 3934. Ante Christum natum 30.

VAM eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cum enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. *Olympiadem incidit, Cæsar de imperij summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iussit in illum bellum vertere. nam & Regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis atterentur cladibus. Igitur Antonij iussu reuersus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copijs instructissimus, Diospolim petens quò occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cumq; vellet munitis vallo castris per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & confestim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum quòd pulchrè instructam aciem habere se crederent, tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit Rex uti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostem, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas. paulisper enim repugnare cognati, ut viderunt non posse ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actumq; de eis fuisset, ni Athenio Herodem inuasisset eiusq; exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quieturus si Arabes vincerent. Ubi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia*

Herodes ad bellum Arabicum incitatur.

Pugnæ & victoriæ Herodis.

Cleopatræ dux fundit Herodem.

lectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facilè hosti cedebant, multaq; vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. Nec vna erat exitij facies, pauciq; in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerent. nec tamen licet festinus, affuit in tempore, sed Iudæorum castra capta sunt. Arabibus autem non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoria potiuntur, à qua plurimum aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrocinijs cœpit agere & excursionibus in Arabiam, castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciens, & continuis exercitijs præparans ad abolendam tandem ignominiam.

An. mũdi 3934. Ante Christum natum 30.

Arabes in prælium reuersi, fugientes trucidant, & castra capiunt.

CAP. VII.

De terræ motu, qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare, septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nunquam antè motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis adium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vtpote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominibus, nulli iam supereſſent aduersarij. legatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, moxq; magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitum. at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, Rempub. negligere, nec multum à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos Rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. cumq; generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

An. mũdi 3935. Ante Christum natum 29. Hedio & Russinus Cap. 6. Terræmotus in Iudæa, qui circiter decem millia hominũ opprimit.

Arabes Iudæorum legatos necant.

Iudæos propter damnum passum mœstos, Herodes consolatur.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

NOn ignoramus viri fortißimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderunt, talia sunt, vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monẽdi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi, ac primùm de bello verba faciam, declaraboq; nos id iustißimis de causis gerere, coactos inimicorum iniurijs: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinẽ. deinde ostendam, nec hæc, quæ nos contristant, esse tàm grauia quàm videntur, & magnã nobis supereſſe spem victoriæ. ac primùm

Herodes consolatur & cohortatur milites.

An.mũdi 3935. Ante Christum natum 29.

mùm de eo disseram quod prius proposui, vosq; ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium ac barbarum: sed nos præcipuè semper infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam perpetuis iniurijs nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, quis eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cũ Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet cõmittere quod & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precib. illa euicit vt de vtraq; regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoq; dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis munerib. securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum ducenta talenta expendo, & pro alijs ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquã vllum agrorũ partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutẽ suam debent, indignum erat quicquã expendere. Sed multo iniquius est, eos qui negare non possunt suam libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidẽ fides etiam hosti seruanda, multo magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctum, & iniuriam impunitam esse debere quæ lucri gratia committitur. Dubitámne igitur est, nostri officij esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubetq; nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solum iusto, verùm etiã necessario? quod enim confessione omnium tàm græcorum quàm barbarorum est crudelissimum, hoc casis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros atq; inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima, sanctissimaq; legis præcepta per angelos, hoc est, nuncios à Deo acceperũt. hoc enim nomen & Deum in hominum noticiam adducere, & hostes hostibus conciliare potest. Quid igitur magis nefarium, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ. verùm ist hæc oratio indigna est nostris hominibus. cum quibus enim iustitia est, cum illis etiam Deus. vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expẽdamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo cõgressu eos profligauimus nõ ferentes nostrã impressionem. victores deinde nos Athenio nõ indicto bello sed ex insidijs aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint, qui quoties absque dolo certandum est semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciunt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemque aggredi, sed posse etiam fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent, & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quàm re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadem causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credunt

Causa belli contra Arabes.

Legati inuiolabiles.

Cum quib. Iustitia, cum illis etiam Deus est.

credunt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neq; admodum afflicti sumus, neq;, vt quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirum ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnis estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasse tis vnà cum liberis & vxoribus, neminem vestrûm desideraretis. Hæc cogitantes, & quod maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam, nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem, in occidendis legatis fortem, cùm virtute res gerenda est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatusq; castra non procul hostibus, decreuit castellum inter vtrosq; situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cumq; idem esset Arabum quoq; consilium, circa eum locum certamen contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conseruũt, vtringq; nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad benè sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atq; ita coacti processerunt non satis benè structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: conseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtringq; cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solum hostium gladijs conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se induerent. itaq; quinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tàm commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxilijs aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil deniq; æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm ita paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquam placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tàm viribus, quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitaq; per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt, clientelam se dederunt.

An. mũdi 3935. Ante Christum natum 29.

Arabes ab Herode deuicti.

Arabes siti compulsi, ab Herode pacem petunt.

CAP. XI.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interficit.

An. mũdi 3935. Ante Christum natum 29.

QVA *felicitate ille multum elatus domum reuertitur, aucta ob rem benè gestam existimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summũ discrimen adijt, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impunè ei fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum Reipublicæ. Jbi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia prabita est occasio. qui quòd esset miti ingenio toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negocijs, omnia fortunæ permittens, & quamcunq; illa conditionem attulisset, ea benè contentus. Verùm Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potius sibi quoque caueret, seq; sperata fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteret q; ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodem malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primo repulit: deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctuq; eandem cantilenam de futurorum spe, deq; Herodis insidijs occinentis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltidem lacum deducerent. Distat is à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nam Josephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis Regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratijs, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola & obsignata Malicho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multum enim sua referre, si etiam illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò exsecutus est, Arabs rescripsit, paratum se & ipsum & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Judæos: missurumq; instructam manum quæ eos tuto deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malicho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atq; hæc ita in ipsius Herodis commentarijs scripta habentur: nam ab alijs traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi Regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic. In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malicho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum amplius interrogasse, num quod etiam munus accepisset, cumq; respondisset,*

Hedio & Ruffinus Cap. 7. Herodes Antonio deuicto subtmissis.

Hyrcanum Herodes è medio tollere statuit.

Alexãdra Hyrcanum patrem solicitat, & vt à Malcho tutelam peteret, monet.

Trecenta stadia, nouem milliaria Germanica.

Hyrcanum Herodes occidi imperat.

respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: Regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, moxq; hominem duci iussisse. Insontem autem perisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cum ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraq; omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octuagesimum annum excesserat, sciebatq; opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictisq; qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quò minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alieniſsimum, conflictaq; videntur hac ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam, qua tota vita circumactus est. nam viuente etiamtum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defunctæ cum in regnum succeſsisset, elapsis tribus mensibus ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. receptisq; omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto post domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatẽ: & quod omnium est maximè miserabile, vt modo diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantiſsimus & perpetua modestia, imperiumq; maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterum Herodes, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem concitaret populum, & inteſtinis seditionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Pherorę suo fratri, & matrem Cypron, & sororem, totam denique cognationem in Masada deposuit: iussitq; fratrem, si quid sibi accidisset durius, habenas regni retinere. Mariammen verò vxorem, quia propter simultatem cum matre eius & sorore degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commissa quæstori suo Joseph, & Sohemo Ituræo castelli custodia, viris & antè semper fidiſsimis, & tunc honoris causa his mulieribus Regijs adhibitis. Verum his quoq; mandatum dederat, vt si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas interficerent, regnumq; pro viribus liberis eius ac Pherorę fratri conseruarent.

An. mũdi 3935. Ante Christum natum 29.

Hyrcanus insons periit.

Hyrcani vita.

Herodis ad Cæsarem properãtis mandata.

CAP. X.

Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum, vt illic Cæsari occurreret. Quò postquam appulit, posito tantum diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit: admissusq; ad colloquium, tum maximè ostendit animi sui magnitudinem, neq; ad supplicationes (vt in tali fortuna mos est) versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam, sed facti sui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi interceſsisse maximam cum Antonio, & totis viribus se conatum, vt penes illum esset rerum imperium: non armis quidem

Herodes ad Cęsarem venit, eique beneficia in Antonium collata prædicat, similia in eum collaturus, si in amicitiam eum reciperet.

An. mũdi 3935. Ante Christum natum 29.

coniunctis quòd tum distineretur bello Arabico, sed misso ad illum frumento simul atq; pecunijs. nec tamen se hac parte sibijpsi satisfeciſſe. professum enim amicum pro bene de se merito non opus solum, sed caput etiam & salutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem suam esse, quòd ne post Actiacam quidem cladem illum deseruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas spes se transtulerit. quo tempore si non auxilio, at consilio à se adiutum hominem, commonstrando quo vno modo seruari posset, nec omninò in ordinem redigi, videlicet si Cleopatrã interficeret. hoc enim maturè perpetrato, licebat illi in eius opes succedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam cõsilium meum aspernatus est: atque hoc pacto tibi magis quàm sibi consuluit. Nunc igitur si odio Antonij meum quoque studium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore prosecutus sim. quod si, amoto personarum respectu, hoc tantum in disquisitionem vocas, qualis sim amicus & quàm memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem suam merebitur. His verbis cum magnam generositatem præ se ferret, non mediocriter allexit Cæsarem, virum liberalem ac magnificum: vt occasione dicendæ causæ paulatim insinuaret se in illius amicitiam. Quare diademate restituto hortatus eum, vt non minus suam quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spem acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoq; per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiam Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem. qui postquã venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est, vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnâ obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractansq; tum ipsum tum amicos ministerio virorum CL. *ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca transeuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, quamilestum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis* DCCC. *donauit: adeoq; satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se fatentur. quo magis amicitiæ promptæq; ad bene merendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursumq; ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officijs prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.*

Hedio & Ruffinus Cap. 8. Cæsar Herodis Principatum confirmat.

Herodes Cæsarē plurimis muneribus donatum in Aegyptum deducit.

Herodes Cæsarem & exercitum honorificè excipit.

Herodes Cæsarem [illegible] talentis donat.

Herõ-

CAP. XI.

Herodes Mariammen calumnijs oppressam interficit.

An. mũdi 3935. Ante Christum natum 29.

SED cùm primùm in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensamq; sibi vxorem Mariammen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita, vt nec suis, nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. Mariamme quoq; maritum simulare amorem credebat, quod id ei bonum esset atq; commodũ. sed nihil molestius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitem: nec vnquã excidebant mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipuè Sohemum, non ignara in columitatem suam sitam in eius manibus. ille verò principiò fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditijs muliebribus paulatim mollitus est: postremo effutijt omnia mandata Regia, præsertim quod non speraret eum cum eadem potestate reuersurũ. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem, & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia confectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam Rex amaret. His ille de causis à mandatis discessit. Mariamme verò iniquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex alijs ab Herode nasci pericula: votaq; faciebat, ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitãs vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, apertè fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primæ, vt par erat, vxori lætum de hac re attulit nuncium: eamq; solam præ alijs vxoribus ob amorem ac iucundissimam consuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, susq; deq; ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat: sed vt erat ingenuis minimeq; fucatis moribus, ad illius blãdas appellationes ingemiscebat: narrationeq; eius contristari magis quàm gaudere videbatur: vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem: quã molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira, nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse nõ constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem & odium ambigebat, vt cum sæpè cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumpto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuãtem & sic erga Mariammen affectum, vt vidêre soror eius & mater, opportunissimum tempus se nactas putauerunt: moxq; assiduis calumnijs concitabant hominem accendentes eius odium ac Zelotypiam: quas ille nec reijciebat, nec tamen libebat credere, & sæuire in dilectã coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat, & ipse amorem vertit in odium. Ac fortasse iam tum sæuius in eam aliquid statuisset, ni commodùm nunciatum esset, extinctis Antonio & Cleopatra, Cæsarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamme commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam Iudææ partis ei dominium impetrauit.

Mariamme & Alexãdra Herodi infensæ.

Sohemus mandata Regia effutit.

Herodes à Mariamme vxore non blandè exceptus.

Herodes inexpectatã & apertam vxoris auersationem videns, contristatur.

Herodis mater ac soror Mariammen calumnijs infectantur.

Antonius & Cleopatra extincti.

Cæsar Aegypto potitur.

Sohemus ab Herode beneficijs ornatus.

Cæterum

An. mũdi 3935. Ante Christum natum 29.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Cæterum Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberius iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficijs ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiam eius regno Gadara, Hippon, & Samariam, & in maritimis Gazam, Anthedonem, Joppen, Stratonisq; turrim: quæ illi non mediocris fuit ad Regium splendorem accessio. Deducto deinde vsque Antiochiam Cæsare in regnum reuersus sensit fortunã quàm foris propitiam, tam domi aduersam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariammes amore quàm qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita Regiæ potentiæ ratione, non rarò contumelioſius eum tractaret: quam tamen ille dissimulanter & moderatè ferebat, licet solitam apertè & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occasio: eaq; suspitiones paulatim crescentes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cum meridiano tempore quietis causa in cubiculum se Rex contulisset, pro coniugali affectu Mariammen accersijt. hæc autem introgressa quidem est, sed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit soror, submittit iamdudũ subornatum pincernam, qui indicaret solicitatum se à Mariamme, vt ei operam commodaret in propinando Regi amatorio poculo: & si amplius sciscitaretur quale nam id esset, diceret pharmacũ penes ipsam esse, à se requisitũ tantum ministerium. quòd si Rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipse sileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamme solicitatum, vt amatorium Regi misceret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatam, cuius ipse vim ignoret: ideoq; id renunciare, quod hoc & Regi & sibi tutius existimet. ad hæc verba Herodes, iam antè satis cõmotus, cùm magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariammes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantum prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquẽte exclamat Rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuisse hac proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos interceſsisset. moxq; Sohemum comprehensum imperat interfici, vxorem verò causam suam iubet agere aduocato intimorum amicorum consilio, accusationem accuratam exorsus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt, cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragijs damnata sit. qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quam alijs quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regia carcerem. at Salome cum sua factione

Cæsar Herodis ditionem ampliorem reddit.

Mariamme morosa fœmina.

Sohemus, ppter Mariãmem Herodi suspectus interficitur.

Mariamme ab Herode accusata, omnium suffragijs damnata in carcerem conijcitur.

factione modis omnibus dedit operam, vt mulier sine mora necaretur: quo tanto facilius Regem perpulerunt, quòd dicerent timendũ esse aliquem motũ in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atq; ita Mariamme ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecorè mutata est. Volens enim ostendere se non esse conscium eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus scelestissimam & ingratam erga virum clamitans, dignamq; tali exitio quæ ausa sit tam immane facinus. non enim pro merito tractatum maritũ amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolatura vt videbatur capillos miserè, etiam alij merito damnabant ineptam eius simulationem. sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neq; verbo vllo eam dignata est, neq; vel tantillum intemperijs eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoque suo tempore præferens. Ad hunc modum perijt mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosior. Cæterum formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest quantum omnes ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quò minus iucundè cum Rege vitam degeret. Obsequijs enim ob amorem ab eo culta, & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiam ferebat suorum casus, idq; apud ipsum quoq; fatebatur. Tandem effecit, vt exosa esset Regis & matri & sorori, atq; etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea perempta impotentius etiam flagrare cœpit Rex, iam antè miserè affectus, sicut diximus. neq; enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniam vsque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est irato Deo necasse Mariammen. sæpè inuocabat eius nomen, sæpè etiam indecore lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuijs ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeoq; dolori succubuit, vt sæpè ministros iuberet vocare Mariammen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum Reginæ supplicium. ita aucta Regis ægritudine postremo in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderãt, sed cùm exacerbare potius malum viderentur, res minimum à desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret, in incertum euentum salutem fortunæ committentes. Quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificijs degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent,

An. mũdi 3936. Ante Christum natum 28.

Mariamme Salomæ instinctu ad supplicium ducitur.

Alexandra indecorè se filiæ criminis non conscium vult ostendere.

Herodes propter vxoris necem miserè affectus.

Pestilentia Hierosolymis grassatur.

Herodes grauẽ morbum contrahit.

Alexandra, Herode absente, vrbis arces in suam potestatem redigere conatur.

An. mũdi 3936. Ante Christum natum 28.

ne fortè illo defuncto occuparentur ab alijs. quod si contingat eum ſanitatem recipere, interim à nemine tutius eas ſeruari quàm à domeſticis. Hæc ſolicitatio non eſt æquis auribus accepta, ſed cum eſſent alioquin etiã fidi, tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandrã oderant, nec fas putabant deſperare de ſalute principis. amici enim erant veteres, vnus etiã nepos Regis, Achiabus nomine. quare cõtinuò per nuncios de Alexandra ſignificauerũt. ille ſine mora eam iuſſit interfici: ſuperatoq; tandem morbo affectis & corporis viribus & animi ſic efferatus eſt, vt quauis ex cauſa ad ſæuiendũ eſſet propenſiſſimus. quamobrẽ ne ab intimis quidem amicis ſanguinarias manus abſtinuit, Coſtobaro videlicet, Lyſimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Doſitheo, occaſione arrepta huiuſmodi. Erat Coſtobarus vnus inter primates Idumæorũ, penes cuius maiores olim fuerat ſacerdotiũ Cõze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priuſquàm ſub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primũ regnũ adeptus eſt, Idumææ ac Gazæ præpoſuit, data in matrimoniũ Salome ſua ſorore, cuius maritum Ioſephum ipſe interfecerat, vt iam dictum eſt. ea felicitate præter ſpem oblata inflatus ille paulatim ad tantam inſolentiam progreſſus eſt, vt Regis imperata detrectaret, indignũ ratus Idumæos ſeruire hominibus quorum ſacra & religionem acceperãt: miſit q; legationem ad Cleopatrã, docens Idumæam ſemper maioribus eius Reginæ paruiſſe, proinde nunc quoque impetrandam eſſe regionem ab Antonio. Se enim paratũ illi potius obſequi. Hæc autem moliebatur, non quòd Cleopatram mallet habere dominam, ſed vt acciſis Herodis opibus, eo facilius ipſe Idumæorum dominationem inuaderet. nam ſpem ei faciebat tam generis claritas, quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abſtinebat, nimirũ nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra fruſtra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, niſi interceſſiſſent pro eo tàm mater quàm ſoror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquã poſthac illi fideret. orto deinde inter coniuges diſſidio, Salome libellũ repudij marito mittit, præter legitimũ morem patriæ. Lex enim noſtra ſolis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimiſſis quidem fas eſt nubere, niſi prioris viri permiſſu. Verũ illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortiũ, & ad fratrem ſe conferens, ait ſe prætuliſſe fraternã beneuolentiã coniugali fœderi. conſpiraſſe enim eum ad res nouas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro, & Doſitheo: ſuisq; rebus fidem aſtruebat per Babæ liberos, quos ille iam per XII. *annos ſeruaſſet incolumes. erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionẽ à Rege auditũ vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduerſatos ſemper ſuis conatibus, ſed procedente tempore per obliuionem hoc omiſerat. cauſa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obſideret Hieroſolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars feſſa propenſa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia: ſed obſiſtebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum Regem magis eſſe è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Coſtobarus deſtinatus ad obſeruandos vrbis exitus, ne quis aduerſæ factionis elaberetur, ſciens magnam eſſe Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum ſtatu magnum momentum afferre poſſe ſuis conatibus, ſubtractos clam in ſuis agris habuit.*

Herodis conſiliarij Alexandræ inſtitutũ ei per nuncios ſignificat.

Alexãdra interfecta.

Coſtobarus, cui Herodes in matrimonium Salomen ſororem dederat, Idumeę principatũ inuadit.

Coſtobarus intercеſſione ſeruatus.

Coſtobarus, Lyſimachus, Antipater & Doſitheus apud Herodẽ accuſati.

Babæ liberi à Coſtobaro ſeruati.

Ac

Ac tunc quidem licet ſuſpectus Herodem periurio fefellit, negans ſe quicquam ſcire quò illi deuenerint. Rege deinde per edicta præmium promittente indici, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. Veritus enim non impunè ſibi hoc fore poſt primam negationem, pergebat eos occultare, iam neceſſitate etiam non modo beneuolentia. Hoc poſtquam ſororis indicio Rex comperit, miſſis quibuſdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iam reliquum eſſet ex Hyrcani cognatione, ſed ſublatis omnibus, quorum excellebat dignitas, arbitratu ſuo poſſet quicquid vellet agere, nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt, vt magis ac magis diſcederet â patrijs ritibus, & peregrinis ſtudijs veterum inſtituta corrumpere inuiolabilia: quorum tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina, qua antehac populus ſolebat cõtineri in officio. Ac primum athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis exſtructo: deinde in campo amphitheatrum, vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumuicinis atq; etiã longinquis gentibus: propoſitisq; præmijs magnis vndiq; athletarũ cæterorumq; certatorũ cõcurſus factus eſt, confluxeruntq; exercitatiſſimi quiq; in hoc genere. euocabantur enim magnis præmijs non hi tantum qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiã præſtantes, & qui vocantur thymelici: nec nõ quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione Regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrũ ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & tropæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes precioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerãt in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus cæterisq; vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modo inter ſe, modo cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimũ admirationis ſimul atq; delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtijs comparatis voluptatẽ crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tâm moleſtum fuit quàm tropæa: quæ cum putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cum eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebãtur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamãt: etiamſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominũ imagines: ſic tropæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facilè ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, & in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis tropæis, quidnam hoc eſſe putarẽt. cumq; reclamaſſent, hominum eſſe imagines, iubet detrahi ornatum appoſiticiũ, & oſtendit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertit indignatio concepta ex ſuſpicione imaginum. atq; ita ſedato multitudinis tumultu, pleriq; iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne ſic quidem deſtiterunt externos mores

An. mũdi 3936. Ante Chriſtum natum 28.

Babæ liberi aliiq; accuſati ab Herode interfecti.

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Herodes plurima peregrina inſtituta introducit.

An. mũdi 3939. Ante Chriſtum natum 25.

Theatrum & Athletica certamina, aliaq; ſpectacula ab Herode inſtituta.

Herodes ex ſpectaculis non magna gratiã reportat.

Tropæa armis contectas imagines Iudæi putant.

An. mũdi 3939. Ante Christum natum 25.

abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipub. incommodum: putauerunt q; sui officij labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro Rege hostem agere. ex his decem ciues coniurauerunt contempto periculo, sicas q; vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendũ si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consilijs in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum Regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergo in populi inuidiã adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidã verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, Regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quantũ odiorum sibi quotidiè cõcitaret, recipit se in Regiã, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerũt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui cõmodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à Regijs abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multò post delator eorum inuisus omnibus à quibusdam interfectus frustatim cõcisus est, & obiectus canibus, idq; multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscijs quibusdã mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familijs plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens Rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cum igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat Regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se communitam, visum est tertiam quoq; munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio. abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumultus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusq; causis mobili tumultuãdi materia, parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recens ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus dedit operam, vt tam è milite auxiliari, quàm è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quò illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextum magnificentiæ securitatem rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi, abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosq; eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initijs essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum

Decem viri contra Herodem coniurant.

Herodes coniurationem expiscatur.

Decem coniurati necati, delator eorũ interfectus frustatim concisus est.

Herodes Hierosolymis duas arces munit.

Antonia.

Samaria vel Sebaste.

Stratónis turris siue Cæsarea.

Gabala.

Esthmonitis.

Herodes ad seditiosos compescendos in arces præsidia collocat.

An. mũdi 3942. Ante Christum natum 22.

tantum ſpacij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim viginti ſtadiorum circuitus. in eius medio tullio fanum ſeſquiſtadij amplitudine eſſe voluit, modis omnibus ornatiſſimum, in quo templum exſtruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendū, reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere ſtuduit, ſecuritatem captans ex firmitate loci quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci ſuæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad poſteros.

An. mūdi 3942 Ante Chriſtum natum 22.

CAP. XII.

De fame quæ in Iudæam terram incubuit.

EODEM anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maxima calamitates in eam regionem ingruerunt, ſiue ea fuit vindicta irati numinis, ſiue ita ferebant ſtatæ temporum viciſſitudines. Primùm ſiccitas diuturna obtinuit, inde inſecuta eſt ſterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos ſponte ſua terra ſolet edere. Poſtea per inopiam mutata victus ratione, morbi iam inualuerunt & peſtilentia, ſuccedentibus alijs poſt alias calamitatibus. Nam hoc ipſum peſtem exacerbabat, quòd agroti in tanta penuria nec curam ſibi conuenientem nec alimentum congruum habere poterant: & quotidiè multis morientibus, etiam ſuperſtites per deſperationem curam ſuorum relinquebant, non profuturam in tantis rerum difficultatibus. itaq; abſumptis veteribus frugibus, & nullis in earum vicem ſubnaſcentibus, nihil ſpei reliquum erat, malo præter opinionem indies creſcente, dum non vno anno etiam ſemina ipſa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter neceſsitas multa ad præſentem vſum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem ampla facultates ſuppetebant, dum fraudatur agrorum reditibus, abſumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeoq; omnia varijs malis vaſtabantur, vt vix eſſet cui ſuccurri poſſet. ad hæc accedebat populare in Regem odium, quod ferè ſoleat calamitatum culpa in eos reijci, penes quos eſt regimen Reipub. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, ſed modū vix expediebat, quòd nec finitimi res ad victū neceſſarias venderent, eadem preſſi inopia, nec pecuniarum tantum ſupereſſet, quantum poſſet omnibus ſufficere. at tamen videns opus eſſe vt omnes ad ferendam opem conſilia conferrent, quicquid erat in regia ſuppellectilis tàm aureæ quàm argēteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificū parcens operibus, nec vaſis ad vſum neceſſarijs. inde cōfectam pecuniam mittebat in Ægyptum, quam tum Petronius obtinebat pro Cæſare. Is licet obrutus multitudine ob talem neceſsitatem ad ſe confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & ſeruatos cupiebat eius ſubditos, pro alijs eis conceſsit frumenti exportationem, tàm in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis ſalutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumento, & approbata populo ſua diligentia, non ſolùm mutauit auerſorum à ſe animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui ſibijpſis frumentum quærere non poterant, diuiſit omnibus accuratiſsimè diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſenium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis piſtoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduerſus hyemis aſperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia veſtium abſumptis pecoribus, & lanis alijsq; tegmentis deficientibus.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. aliàs. 10.

Siccitas diuturna & ſterilitas in Iudæa.

Annonæ caritas mortalibus quoq; inducit.

Herodes ex aurea & argentea ſuppellectile pecuniam conficiens, frumentum pro ea comparat.

Herodes aduectum frumentum populo diſtribuit.

An. mũdi 3942 Ante Christum natum 22.

entibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoq; Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit commodum, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta suppeterent. & quam primùm segetes messi maturæ factæ sunt ad LM. *hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atq; ita res penè perditas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etiã finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remedium: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororum decem millia. corus autem capit decem medimnos Atticos. intra regni verò sui promœria* LXXX. *millia cororum expensa sunt, quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia tãtum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odijs quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediẽdis patrijs ritibus peccauerat libenter obliuiscerẽtur, benè compensatum putantes eius liberalitate, qua vsi sunt hoc difficilimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta est apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen Regis illustratum sit, & quantum damni domi acceptum est, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis necessitatibus tantam ostendisset magnanimitatem, omnes non qualis antè fuisset reputabant, sed qualem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia misit Cæsari, quingentos selectos è suo satellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumq; sæpè forti opera vsus est. Rebus igitur in pristinam felicitatem restitutis, regiã in superiori vrbis parte ædificauit, exstructis ædibus amplissimis, exornatisq; auro & marmoribus & subsellijs, vt magnum virorum numerum possent capere: domibus etiam pro cuiusq; dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæsaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne distraheretur vagis voluptatibus. occasio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hierosolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, sacerdos cum primis nobilis, habebatq; filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi sermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus est. deinde conspectæ amore captus, noluit vti sua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluitq; in legitimum thorum puellam introducere. Cumq; Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quò cupiditati suæ satisfaceret, id quod æquius visum est elegit, vt videlicet honoris accessione eum ornaret. mox igitur Jesu Phabetis filio Pontificatum abrogat, & successorem ei dat Simonem, atq; ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptijs nouum castellum condit, quo loco Judæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. distat autem à Hierosolymis circiter* LX. *stadijs, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim est leniter accliuis, attollens se in manufactam altitudinem, habens mammæ specie circumferentiam: estq; distinctus teretibus turribus, ascensu arduo, qui per* CC. *gradus lapideos scanditur. intus autem diuersoria sunt regia, magnis impensis structa, tàm ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes spectatu dignissimæ, tum propter alia, tum propter aquæ ductus egregios, magno sumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificijs referta est ad iustæ vrbis*

Iudæi Herodi propter beneficia fauent.

Cæsari Herodes quingentos ex suo satellitio mittit.

Regia Hierosolymis ædificata.

Hedio & Ruffinus Cap. 12.

Herodes, Iesu à Pontificatu remoto, Simonem cuius etiam filiã duxit, subrogat.

ſta vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimùm modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quæ neminiremittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſsitatibus: communiebatq́ ſe accuratiſsimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiam ad Rempublicam. Ciuitatibus ſe comem & humanum præbebat, dynaſtas per occaſionem colebat, ad conciliandam ſibi eorum gratiam munificentiſsimus, quod innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum eſt, vt cum apud omnes eſſet gratioſus, magnis rerum ſuarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio ſtudiumq́ demerendi Cæſarem cum Romanis potentioribus cauſa fuit vt multum à patrijs inſtitutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit & templa exſtruit, licet non in ſolo Judaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas ſit noſtris ſtatuas ac effigies more Græcorum colere. quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excuſans ſe Judæis, quòd non ſponte, ſed potentiorum iuſſu hæc faceret: & interim Cæſarem Romanosq́ tantomagis ſibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patrijs conſuetudinibus ſuſtineret diſcedere. Sed præcipuus ſcopus erat vtilitas propria, & ſtudium memoriæ propagandæ ad poſteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis ſumptibus parceret.

An. mũdi 3942 Ante Chriſtum natum 22.

Herodes accuratam diligentiam & ſumptus non exiguos in ſtructuras confert.

CAP. XIII.

Cæſarea conditur.

REGO cum animaduertiſſet in maritimis locum condendæ vrbi opportuniſsimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè deſcripſit, & ædificijs marmoreis totam exornauit accuratiſsimè, tàm regijs palatijs quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operoſiſsimum, portum à tempeſtatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, ſtationibus inſtructum & diuerſorijs, admirandũ ſtructura, eò quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno ſumptu conuehenda fuerit. Sita eſt hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non ſatis portuoſas quòd Africo ſint oppoſitæ. hic enim procelloſis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam ſtationem quietam eſſe patitur, ita vt plerunque naues mercibus onuſtæ in ſalo ancoras iacere neceſſe habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ claſsi recipiendæ ſufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia ſaxa demiſit, quorum pleraq́ pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius ſpatij dimidium oppoſitum eſt frangendis fluctibus, inde procymation Græcè dictum: reliquum ſuſtinebat murum lapideum diſtinctum turribus, quarum maximæ & pulcherrimæ nomen Druſus à Druſo Cæſaris priuigno immaturo fato defuncto. Fuerant & crebri fornices, nautarum diuerſoria. Exſcenſus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi cauſa iucundiſsimus. Os autem portus patet verſus ſeptentrionem ventorũ ſereniſsimũ. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens ad firmius reſiſtendũ fluctibus à dextra

Stratonis turris alias Cæſarea dicta, ab Herode ædificata.

Pyræus Athenienſis portus.

Dora & Ioppe non portuoſæ.

Cæſareæ portus.

An. mũdi 3942 Ante Christum natum 22.

à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo exſtructæ ſunt, exſtante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longè conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tàm materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitijs in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies facilius in mare deferantur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Exſtruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atq; hæc omnia duodecim annorum ſpacio ſunt abſoluta, Rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrũ & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eratq; eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamen etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecitq; Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filijs quemcunq; vellet hæredem regni deſignaret, aucta prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoq; captans cõpendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterũ, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficilè erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quam credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera & non facilè meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum ferũtur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos populari nondatur, ipſi inter ſe exercent latrocinia, nihil ſibi non permittentes. Eam regionem poſtquam Herodes accepit à Cæſare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis ſecuritatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ poſſeſſionis permotus, Romam ad accuſandum Herodem profectus eſt: nihil tamen efficere potuit.

Theatrum & amphitheatrum.

Herodes Alexandrũ & Ariſtobulum Romam ad Cæſarem mittit.

Cæſar Trachonitidis, Batanæę, & Auranitidis ditionem Herodi donat.

Zenodorus ex raptu viuit.

Herodes latrones coercet.

Interea in Aſiam Agrippa mittitur, adminiſtraturus tranſmarinas prouincias pro Cæſare. eum, quod eſſet amiciſſimus, Herodes apud Mytilenen cum ſalutaſſet, in Iudæam reuerſus eſt. Cæterùm Gadarenſes quidam Agrippam adeunt, Herodem accuſaturi, quos ille ne auditos quidem ad Regem vinctos remiſit. Arabes etiam iamdudum infenſi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idq; de cauſa, vt tum videbatur ſatis probabili. Zenodorus enim deſperatis rebus ſuis, Auranitidem ditionis ſuæ partem illis elocauerat L. *talentis annuis:*

Hedio & Ruffinus Cap. 13.

Agrippa in Aſiam miſſus.

Gadarẽſes Herodem accuſaturos, Agrippa vinctos ad Regem mittit.

Auranitidis ditio à Zenodoro Arabibus elocata & à Cæſare Herodi donata eſt cauſa belli.

quam

quam quia donatio Cæſaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò ex- An. mũdi 3942 Ante Chriſtum natum 22.
curſionibus ac vi eam ſibi vindicantes, modò contendentes de iure poſſeſſionis apud iudices. pelliciebant etiam ad ſe egenos milites, qui miſerorum more meliora ſperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouiſſet, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hoſtiliter, ne daret occaſionem nouis motibus. Decimoſeptimo demum eius regni anno Cæſar venit in Syriam: moxq́ Gadarenſium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, inſtigati huc potiſſimùm Zenodori criminationibus: qui interpoſito iureiurando pollicitus erat, non prius ſe deſtiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæſaris. ab hoc perſuaſi clamitabant, idq́ aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dediſſe videbant, quos Rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim ſi quis alius, erga ſuos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis eius, violatisq́ ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus paratus erat cauſam ſuam dicere: Cæſar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die qua congreſſi ſunt, facta eſt horum mentio, deinde verò interruptum eſt hoc negotium. Gadarenſes enim videntes quorſum Cæſar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, ſequenti nocte alij ſe iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen ſe iacientes necauerunt: atque ita cùm ſeipſi prædamnare viderentur, ſine mora Cæſar Herodem abſoluit. acceſſit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordijs ruptis ſanguine multo per ſeceſſum profluente apud Antiochiam Syriæ perijt. Cæſar verò & huius portionem, ſanè non contemnendam, donauit Herodi: quæ ſita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Ulatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitq́ vt omnia ex eius ſententia fierent. Denique eò tum felicitatis prouectus eſt Herodes, vt cùm in in toto, quàm latè patet, Romano imperio duo eſſent omnium potentiſſimi Cæſar & Agrippa, Cæſar poſt Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item poſt Cæſarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pherorę ſuo fratri tetrarchiam impetrauit, de ſuo regno deciſis centum talentorum reditibus, vt etiam ſi quid fatale ſibi accideret, in tuto eſſent res illius, neque ſubijceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæſare in regnum reuerſus, in terra Zenodori elegantiſſimum ei templum conſtruxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id ſpelunca eſt in monte amœniſſima, eiq́ ſubiecta in immenſum hians terræ deuexitas, plena aquis ſtagnantibus. ei mons valde magnus imminet. ſub ſpelunca autem ſcatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo exſtructo in honorem Cæſaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remiſit regni ſui ſubditis, prætextu quidem vt poſt ſterilitatem ſe reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offenſos talibus Regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere, vt omnium iactabatur ſermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occaſiones turbelarum auferens, & iubens ſua quenque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuijs, appoſitisq́ etiam ſpeculatoribus, & grauiſſimis

An. mũdi 3946 Ante Chriſtum natum 18.

Cæſar in Syriam venit, apud eum Gadarenſes Herodem accuſant, qui ſeipſos iugulant.

Zenodorus miſerè perit.

Vlatha, Paneas aliæque regiones Herodi donatæ.

Herodes à Cæſare & Agrippa, in magno honore habitus.

Pherorę Herodis fratri Cæſar tetrarchiam concedit.

Herodes propè Panium templum ædificat.

Herodes tertiam tributorum partem remittit.

An.mūdi 3946 Ante Christum natum 18.

pœnis qui contra facerent proposítis. nam multi clàm & propalam abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibiq; dabant supplicium: & dispositi erant tàm in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscunq; rei gratia. adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpè ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunq; pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd non discessuri essent à fide & officio. atq; ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæq; sectatoribus plerisq;: quod cum non impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Esſei apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixius. nunc prætereundum non videtur, nec alienum à proposita historia, cur religiosam de his opinionem Rex habuerit. Erat quidam Essenus Manahemus nomine, cum aliàs vitæ honestæ & probatæ hominum testimonio, tum verò diuinitus etiam concessum habens donum fatidici spiritus. hic conspicatus Herodem etiam tùm cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, Regem Iudæorum salutauit. ille putans se aut rideri, aut non satis notum esse homini, correxit eius verba, vnum de plebe se profitens. Tum Manahemus subridens, & blando plausu posteriora eius permulcens verius quàm feriens, imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus vult: & memor esto Manahemi verborum, quæ te fortunæ mutabilis admonent. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iustitia & pietate, & æquitate erga ciues subditos. sed scio te hoc non facturum, futuri præscius. eris enim tàm diuini quàm humani iuris immemor, licet alioqui fortunatissimus, & sempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui castigatione reprehensurus est. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale sperabat: prosperis deinde successibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret Manahemum accersitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi respondit, sed scitanti Regi num decem annos duraturum sit, & viginti inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimisit, & ex eo semper Essenos in precio habuit. Hæc tametsi fidem excedere videntur, visum est tamen lectori indicare, quòd multi sint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur sua decreta & consilia.

Pharisæis propter Pollionē & Samēam Herodes Sacramentum remittit.

Esſei Pythagoreis non absimiles.

Manahemus regnū futurum prædicit.

Herodes Manahemū de imperij diuturnitate rogat, & Essenos propter eum in precio habet.

CAP. XIIII.

Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat.

DECIMO OCTAVO autem sui regni anno Herodes post tot præclara facinora, post absoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò construere, ampliore ambitu & huic conueniente celsitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obsequentem haberet, aduocata concione sic eum allocutus est: Non habeo

Hedio & Ruffinus Cap. 14. al. 11. Herodes Dei templum denuò cōstruere animo concipit.

An. mũdi 3947 Ante Christum natum 17.

Herodes populo se templum exstructurum, exponit.

beo necesse, viri tribules, vt vel gesta vel opera mea commemorem, quæ, ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & securitatis, quàm mihi ornamenti & laudis attulerunt. scitis enim ipsi quòd in maximis vestris difficultatib. nulla priuati commodi ratione vobis prospexi: & quæ opera hactenus Deo iuuante absolui, vobis potissimùm seruiunt, per quæ factum est vt res Judaicæ nunc magis quàm vnquam antea floreant. quare, vt dicere cœpi, non opus est singulatim percensere, vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Judæam ipsam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad regionis cultum vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, quod post liminio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerunt, desunt ad priscam altitudinem LX. *cubita. tanto enim celsius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos non stetit quin par illi pristinæ structura surgeret: sed hanc mensuram præscripserunt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorum imperio quia illi tum vixerunt, sicut postea Macedonum, non potuerunt assequi primum illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus suppetunt, &, quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam vt quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accurauerunt suppleam, & quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorum beneficiorum, gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quòd supra spem polliceri videretur: & angebantur magna solicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouum non posset absoluere. quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit Rex, iussit eos bono animo esse. mansurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dum omnis materia comparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria. neque eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conueherent: & ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalibus suo sumptu vestitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hosq; omnes adhibuit operi, materia iam ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum exstruebat, longitudine centum cubitorum, altudine totidem & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquanto post sidentibus fundamentis decesserunt, eosque denuò addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longum, octo in altum, latitudine verò cubitorum duodecim. habebatq; basilicæ similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadijs conspicuum, maximè ex aduerso habitantibus aut aduentantibus. Janua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habentibus columnas intextas, sub quarum capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tàm manus quàm materiæ precio. Cinxit etiam totum templum ampliſsimis porticibus, quæ responderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sensim versus orientale vrbis latus resupinus. huius verticem primus*

Iudęis veritis ne Herodes demolitus vetus ædificium nouũ absoluere non posset, Herodes vetus illæsum mansurum, donec ad nouũ materia comparetur, promittit.

Materia ad fabricam templi necessaria.

Templum ab Herode quomodo exstructum.

An. mũdi 3947 Ante Christum natum 17.

Solomon Rex noſter inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpatium & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circùm quadriporticus quatuor ſtadiorum circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores Reges adornauerant. Circũ templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & benè munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, Stolæ Pontificiæ repoſitorium. *repoſitoriũ ſtolæ Pontificiæ, quæ non promebatur, niſi Pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate* Stola Pontificia in cuius poteſtate fuerit. *fuit, vſq; Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiã eis referret, à Cæſare impetrauit, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fueruntq; Judæi eius cuſtodes vſq; Agrippæ Regis obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Judææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in* Antonia, turris. *Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo Pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatã deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoq; turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi, & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor portas habebat: harum ab vna tranſitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duo ferebant in ſuburbia, poſtrema in vrbem, gradibus multis vſque imam vallem diſpoſitis, & inde alijs ſurſum per accliue tendentibus. Vrbs enim ſita erat è regione templi, theatrali ſpecie, toto auſtrali tractu in profundam vallem deſinens. Quartum autem latus meridianum etiam ipſum habebat portam ab vtroq; angulo æquè diſtantem, & triplicem porticum baſilicam longitudine ab orientali valle ad occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi ſpectaculum erat, ſi vllum aliud ſub ſole, memorabile. Nam quum vallis in immenſum dehiſceret, ita vt caligarent deſpicientium oculi, de-*

Porticus prælta ſuper vallem extructa. *ſuper exſtructa erat prælta porticus: cuius tecto conſcenſo ſi quis vtramq; altitudinem coniunctam contemplaretur, abſque vertigine id non poterat, viſu deficiente ob nimiam profunditatem, priuſquam ad imum pertingeret. In eis*

porticibus

porticibus ſtabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Craßitudo autem cuiuſque columnæ, quantam poſſent tres homines conſertis inter ſe complecti brachijs: longitudo viginti ſeptem pedum, ſubiecta ſpira duplici. Numerus vniuerſarũ fuit centum ſexaginta duo, capitellis ſculptis opere Corinthio pulchris vſq; ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita, vt in vno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, ſtadij longitudine, claudant inter ſe mediam, cuius latitudo ſeſquialtera, altitudo verò duplicata. tanto ſuperabat vtramq;. Earũ lacunaria lignea, ſculpturata figuris varijs. Media verò conuexitas altius ſurgebat, excitato ſuper epiſtylia pariete lapideo politiſſimo, columnis inſertis diſtincto, mirabili artificio commiſſuris oculos fallentibus. Atque hoc modo ſe habebat primus ambitus. Interius verò non longo interſtitio ſecundus, paucis gradibus ſcanſilis, ſeptum habebat lapideum, cum inſcriptione quæ vetaret tranſgredi alienigenã, ſub interminatione pœnæ căpitis. hoc interius ſeptũ tam auſtrino quàm ſeptentrionali latere patebat ternis ianuis æquidiſtantibus, ab oriente verò vna magna, per quam intrarent caſti vnà cum vxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò ſpatium intimum, ſolis ſacerdotibus acceßibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hoſtias immolare Deo ſoluti. Herodes autem interiora à quibus profani lege arcebantur non auſus ingredi, per Sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: abſolutoq; octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipſum eorundem Sacerdotũ opera ſeſquianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum eſt in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & Regi pro accurato tam alacriter negotio fauſta ominantibus, & inſtaurationem templi magna feſtiuitate concelebrantibus. Ibi Rex trecentos boues Deo mactauit, & alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantm vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterum Rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneã, ab Antonia ferentem ad orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum, vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra Regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantum imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eaq; fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

An. mũdi 3955. Ante Chriſtum natum 9.

Interius ſeptũ quod Iudæis modò ingredi conceſſum erat.

Templum dedicatũ.

Crypta ſubterranea ab Antonia.

Tẽpli ædificatio dum durat interdiu nunquam pluit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVI.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVI. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pheroræ calumnijs appetuntur.
II. Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.
III. Herodes ad Agrippam nauigat.
IIII. Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere Priuilegia per Romanos concessa.
V. Herodes in Iudæam reuertitur.
VI. Domesticum dissidium inter Herodem & filios.
VII. Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.
VIII. Alexandri defensio, & cum patre reconciliatio.
IX. Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.
X. Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.
XI. Herodes opus habens pecunia, sepulchrum Dauidis subijt.
XII. Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.
XIII. Trachonitarum defectio.
XIIII. Expeditio Herodis in Arabiam.
XV. Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.
XVI. Euryclis calumniæ contra Herodis filios.
XVII. Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pheroræ calumnijs appetuntur.

An. mũdi 3955. Ante Christum natum 9.

Hedio & Ruffinus Cap. 1.

Herodes nouã legem sancit, vt perfossores parietum in seruitutem extra regni terminos vẽdere liceat.

INTER *cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans* Rex *etiam priuatas iniurias, tàm in vrbe quàm in agris compescere, nouam legem tulit prioribus dissimilem, quam ipse sancijt, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tàm ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinum. Seruire enim apud exteros & diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quam ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandũ in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgo interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm Regium sapere, nõ sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrq; hoc nomine* Rex *omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studijs multitudinis, quòd essent conspicui tum statura tum multis orna-*

Pœna furti, iuxta legem Mosis, Exod. 1, 22.

Deut. 12. 15.

Herodes in Italiã nauigat, & liberos suos Roma domum reducit.

ornamentis animi, & modis omnibus Regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomen sororem Regis, caterosq; quorum calumnijs Mariamme oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quum viderent non defore vltores materni interitus. Hinc igitur occasione arrepta, illos quoque calumnijs appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum Regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere, quibus tandem ad illum perlatis facilè diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

Salome & alię Herodis filios calumnijs appetunt, eosque parenti infensos reddunt.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

SED tum nondum frigescente paterna pietate Rex nihil mali suspicans in eo quo parerat honore illos habuit, & quòd iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiã Bernicen, Alexandro Archelai Cappadocũ Regis filiam Glaphyrã.

Bernicen Salomes filiam Aristobulo, Glaphyrã Archelai Cappadocum Regis filiã Alexandro Herodes vxores coniungit.

Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illò inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quàm amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsariensem portũ, & in exstructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In vrbem quòque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum faustis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Marcus Agrippa ab Herode in regno circumuectus.

Agrippa Hierosolymis Hecatomben immolat.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

REX autem exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illũ properauit, audito quòd cum exercitu Bosporum peteret: factaq; præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inuenturum. Sed repulsus aduersis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chium hæsit: vbi & priuatim multos salutatum venientes Regijs honorauit muneribus: & quum animaduertisset porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc quòd propter inopiam reparari non posset ad pristinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abundè ad absoluendam sufficeret, hortatus vt quamprimum veterem ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticã vrbem eum offendit, ex insperato visus cũ classe appellere: fuitq; gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quòd euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, Regem inter-

Herodes in itinere ad Agrippã Chium peruenit, eiq; ingentem pecuniæ vim ad porticum vrbis reparandam, confert.

Agrippam Herodes apud Sinopen Ponticam vrbem offendit, & ab eo honorificè excipitur.

An. mũdi 3956. Antè Christum natum 8.

intermißis proprijs negocijs præſto factum Agrippæ opportuniſſimo tempore. Quamobrem indiuiſus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum ſocius, & conſiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus eſſet animus, ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolentiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negocijs, quorum cauſa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: ſed per Paphlagoniam, Cappadociam ac maiorem Phrygiam terreſtri itinere peruenerũt Epheſum: & inde rurſum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per ſingulas ciuitates in multis Herodi gratificatus eſt, ad eius preces multorum ſubueniens neceſſitatibus. Solitus eſt enim non ſolum pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos ſumptus facere in hoſpites: verum etiam ſi cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus eſt. Cumq; etiam ipſe magnanimus eſſet ac facilis ad concedendum ea quæ neminem laderent, non leue erat momentum & in Rege, incitante vel ſponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chijs debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſoluit, immunitate impetrata: & alijs item, quacunq; in re ſingulis opus eſſet, affuit.

Herodes cum in difficilibus tùm in iucundis rebus ſolus Agrippæ proximus.

Agrippa terreſtri itinere Epheſum pernenit.

Herodes multos in itinere adiuuat pecunia, plurimorum eſt apud Agrippam mediator.

Agrippæ Ilienſes reconciliati, & Chij immunitatẽ impetrãt.

CAP. IIII.

Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accuſant, conatos ſibi adimere priuilegia per Romanos conceſſa.

POSTQVAM autem ventum eſt in Ioniam, præſto fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem queſti ſunt de indigenarum iniurijs, quòd nec legibus ſuis eos viuere ſinerent, & feſtis diebus traherent ad tribunalia, & ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere vetarent, adigerentq; ſe ad expeditiones & munia publica conuertendam; in eos ſumptus ſacram pecuniam, contra conceſſa per Romanos priuilegia. Has querelas, vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui cauſam eorum ageret: qui coram Agrippa, aſſidentibus Romanorum honoratioribus, & Regibus aliquot ac dynaſtis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præſtantiſſime, confugiendi ad poteſtatem maiorum opem incumbit neceſſitas: nobis verò etiam impetrandi qua petimus adeſt fiducia. Neque enim aliud poſtulamus, quàm quod iam antè veſtra beneficentia conceſſum eſt: quodq; hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos veſtro ſubiecti ſunt imperio. Atqui ſi magnum eſt veſtrum beneficium, digni ſumus qui id retineamus, hoc ipſo quod nos dignos eo iudicaſtis. ſin paruum, turpe fuerit ne parua quidem vos poſſe concedere. Quamobrem ſatis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoq; pertinere, quorum iſti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritã reddere. Quòd ſi ipſos aliquis interroget, malint ne vita carere, an patrijs inſtitutis, pompis, ſacrificijs, feſtiuitatibus, quibus honores Deorum ſuorum concelebrant: ſat ſcio quiduis potius paſſuros quàm diuelli à patrijs ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis ſæpenumero ſuſcipiuntur, & huius, qua per vos fruimur tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet ſuo more viuere & pietatem colere. Quod igitur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc alijs inferre conantur: quaſi verò nõ perinde ſit, vel tuam vel alienam pietatem impedire

Ionici Iudæi apud Agrippã de indigenarũ iniurijs cõquerũtur.

Nicolaus corã Agrippa pro Iudæis verba facit.

impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estné vlla gens aut ciuitas aut populus, qui nõ summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? estné qui vestram gratiam velit esse irritam? Nemo sanè, qui modo sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publice non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes Regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate feliciſsimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum, & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum nõ prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquã merito offendi debeat? imò quid nõ coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus alijs negotijs vacantes, perdiscendis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinã plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri quum per se quoque in disquisitionem vocati nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quàm multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia profana pertrahentes, nulla necessitate exigente, sed tantum in religionis nostræ contumeliam, quam ipsi sciunt immerito se iniustis atque illicitis odijs prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex æquo consulens, & beneuolentiã mutuam subditorum alit, & obsistit odijs. Has iniurias, Agrippa præstantissime, rogamus, vt à nobis prohibeas, vtq; in posterum quoque detur nostris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduersarijs plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non solum iustum est, sed concessum etiam vestra clementia: & exstant de hac re multa senatusconsulta in Capitolio æreis tabulis consecrata, quæ hodie quoq; leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidem atq; beneuolentiam, & alioqui sacrosancta etiam si nullum nostrum præcessisset meritum: quandoquidem non solis nobis, sed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de pristinis beneficijs detrahitis, vt ea potius indies præter omnem spem reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percensere præsentis temporis angustia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur nostra officia, omissis præteritis satis testari potest vel Rex noster qui tibi assidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ vestræ non exhibuit? vbi fides eius desiderata est? quid non in honorem vestrum excogitauit? ad quam necessitatem non primus præsto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda est patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæsar in Ægypto gessit tum MM. militum auxiliariorum affuit: in quo ita se gessit, vt tam terrestribus quàm naualibus prælijs nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus sit: cum potius à principio adducere debuerim literas quas ea de re imperator scripsit senatui, quibus à

An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

An.mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

pop. Roma. honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc solum argumentum sufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam sperare debuimus, videntes tantam tibi cum Rege nostro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum est nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúsve votis illum honoraueris: vtq́ populum epulo exceperis, & mutuis hospitalitatis officijs delectatus sis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmata coram ipsis Herodis penatibus. Per hæc te obtestamur in ipsius Regis præsentia, nihil aliud quàm, vt quæ ipsi concessistis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum se opposuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, sed supplicatio tantum offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto prætexebant, quòd oneroſi sibi essent inquilini Iudæi. At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patrijs legibus viuere. Quamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petijssent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Roma. commodis concedi posset: nunc quia id tantum postulent, vt quæ prius concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt.

Agrippa Iudæorum immunitatem cõfirmat.

Agrippa à Lesbo digressus.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

Aliàs cap 6. Herodes Hierosolyma redit, multitudinem in concionẽ aduocat, rationem eis suæ peregrinationis exponit, ac quartam tributorum partem remittit.

EX igitur paucis post diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petijt: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiam degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quò magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione simul munificentia Regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta Regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Aliàs cap. 7. Salome hæreditario odio Mariãmes filios prosequitur.

INTERIM domesticum dißidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atq; ex præterito facinore quo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente, ne quis superesset qui posset vlcisci mortem immeritam. Nec deerat occasio, quod adolescentes non optimè erga patrẽ affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominãdi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabãtur, his in Salomen ac Pherorã cõuicia iactãtibus, illis vicißim odia & insidias cõtra adolescẽtes exercẽtibus: & cum

Alexander & Aristobul⁹ à Salome ac Phe rora ad conuicia illecti, apud Herodem traducuntur.

cum esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumnijs viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectam contenderent. Famq; fabula erant totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modo vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia Regis addidit. An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

Qui post quam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus, palam iactantibus non impune laturos qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quòd ope illus peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quòd eadem & ab alijs renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quod propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuraq; ex præteritis colligens, & maiorem aliquam calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spem fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant: vt merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunã consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium, qui etiam tum priuatus erat, accersere, comprimendisq; adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: non quod vellet, sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariammes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse, vt sibi solis seruetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus, vt posito fastu tractabiliores se patri præbeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam suam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, vt (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiã indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tamen cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neque suspecti essent Regi, & fidem etiam propter amicitiã verbis suis possent abstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie beneuolentiæ captabant: cumq; per multas easq; inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm ante occasionem illis præbebant. nam & lacrymæ sæpè eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patremq; iam apertè vt parum æquum amicis incusabant. quæ omnia maliciosè ab Antipatri coniuratis

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Alias 8.

Pherora ac Salome Alexandrum & Aristobulum apud Herodem accusant.

Herodes foris bona, domi verò aduersa fortuna vtitur.

Herodes Antipatrum ad minuendam filiorum arrogantiã honoribus euehit.

Antipater Herodem fratribus magis infensum reddit.

An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

obſeruabantur, moxq́ affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domeſticum diſsidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus poſtremo victus, matrem eius in regiam induxit. Cæſari etiam ſæpe pro eo ſcribens, priuatim hunc diligentius commendabat: & cum nauigaret ad ſalutandum Agrippam, poſt decennalem adminiſtrationem Aſia deceſſurum, ſolum ex filijs Antipatrum ſecum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiã: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protruſis à principatu adoleſcentibus.

Herodes Antipatri matrem in Regiã inducit, eumque Cæſari commendat.

Agrippæ Herodes Antipatrum Romam ducendum tradit.

CAP. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.

A peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleſtè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumnijs, & verebatur ne patris animus mutatus, aquiorem ſe præberet erga Mariammes filios. Hæc aſsiduè cogitans non deſiſtebat à propoſito: & abſens quoq́ per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſollicitus, ſed reuera ad ſperatam regni ſucceſsionem malis artibus viam ſibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretq́ ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò poſtquam peruenit, non inuentum ibi Cæſarem Aquileiã vſq́ perſecutus eſt: & cum veniſſet in colloquiũ, rogaſſetq́, vt de infortunio ſuo vellet cognoſcere, adductos coràm filios accuſauit inſolentiæ tentatiq́ veneficij, conquerens eò proceſsiſſe illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit relinquendi eum ſucceſſorem qui in pietate erga patrem ſit conſtantior. illos verò etiamſi principatus non accedat, contentos eſſe patris exitio, idq́ etiam cum ſuæ vitæ periculo quærere: tam immane ac ſceleſtum odium inueteratum eſſe in eorum animis. Eam calamitatem diu toleratã nunc demum ſe cogi aperire Cæſari, & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eos æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem promerito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officijs contentio: maximè cum ſaluo naturæ iure ne fas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdem optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quæ Regijs liberis ab amantiſsimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſsima, alteri ſuæ ſororis, alteri Alexandro Archelai Regis filia collocata: &, quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa, patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentẽ ex iure vel patris violati vel Regis per inſidias appetiti, ex æquo

Antipater Romæ illuſtris factus.

Antipater preſens calumnijs, & abſens per literas Herodem in filios exacerbat.

Herodes Romam nauigat, & Cæſarem Aquileiam vſq; perſequitur.

Herodes apud Cæſarem filios accuſat.

ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare. rogare tamen ne impunè sit illis tantum facinus, néue ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina postquam Herodes magna vehementia filijs obiecit coram Cæsare, adolescentes, qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidem tanta impietatis sibi conscij, grauem tamen accusatorem patrem sustinentes: quòd neq; decorum esset contra eum liberè dicere, neque tutum causam suam deserere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miserationem sibi quærentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cum potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Cæsaris prudentiam non latuit, adeoq; omnium quotquot aderant mouebant misericordiam, vt ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

An. mũdi 3956 Ante Christum natum 8.

Aliàs Cap. 9. Alexander & Aristobulus omnes lacrymis etiam parentem accusatorem ad misericordiam commouent.

CAP. VIII.

Alexandri defensio, & cum patre reconciliatio.

TVM iuuenes vbi obseruauerunt & illum iam flecti & Cæsarem, cæterosq; partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander versa ad ipsum Patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere. Pater, quàm benevolo erga nos sis animo, satis declarat hoc ipsum iudicium. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate in sontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, seruare volentis argumentum est. nemo enim ad fana ac templa adducit quem velit perdere. quòd sanè causam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quàm tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaso discrimine: quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit? Nihil enim prohibet quicunque Rex habeat liberos defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat, qui potest, argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat astruere. Potest ne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cum tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est dissidens inter se regia: & spes Principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpè ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit? at non quia mortua

Alexander suo & fratris nomine parentis accusationẽ diluit.

An. mũdi 3956 Ante Christum natum 8.

sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pariter obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terra latura sint nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet parricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, posset ne quiscunq; interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti ineq; tam stultos, sed infortunatiores fortè quam tuis etiam rebus est conducibile. Quod si neq; quod accuses habes, neq; quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater perijt. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm iritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquam facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, & nũc nostro arbitro, hoc tantum petimus, vt si reuera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sinà nobis timere tibi pergis, tua pietate salua, nostra met sententia damnemur. nec enim vsq; adeò cara nobis est vita, vt eam cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoq; permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus, non sine Regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenumq; in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit, manentibus reis in eodem habitu, & præmœstitia humentes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur Rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tàm temerè criminationem aggressus sit. Postremo Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autẽ rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filijs. Per iniquum enim esse habere eum fidem talibus calumnijs: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus, & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres, vtrinq; diligentius coleretur pietas. Post hanc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus, qui aderant tàm ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans sè gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes CCC. *talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cyprijs, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: alijsq; hospitalibus officijs honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunq; è filijs, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cum ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quamdiu viueret tàm regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis Rex rursum Iudæam repetit. Quo absente Trachonitæ, non parua ditionis pars, ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat*

Iuuenum miseratio omnium animos concitat.

Cæsar in hoc iuuenes peccasse pronunciat, quod se à suspicione immunes non seruauerint, ac parentem vt filijs reconcilietur, hortatur.

Herodes filijs reconciliatus.

Antipater se reuersis in gratiam, gratulari simulat.

Herodes 300. talentis Cæsarem donat.

Cæsar Herodi dimidium redituum è Cyprijs metallis donat.

Rebelles domantur.

reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigantes cum appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum Regem Cappadocum. Is excepto Rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quod Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datisq; vicissim regijs muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarrataq; humanitate Cæsaris, & alijs rebus quas illos quoq; scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicosq; & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pronuncians filios post se regnaturos, primum Antipatrum, deinde ex Mariamme natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro Rege habere atq; domino, non obstante senectute quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus alijs facultatibus, quibus & subditi in officio continentur & liberi. milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omninò spectare ad aliquam mutationem videbantur.

An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

PER idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno octauo supra vigesimum, Olympiade CXCII. *in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. excitii enim sunt ad certamen artifices Musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tàm Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoq; certamen Cæsari, instaurãdum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum Rex suo sumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi multa*

Hedio & Ruffinus Cap. 5. aliàs Cap. 10. Cæsarea perfecta. An. mũdi 3957. Ante Christum natum 7.

Quinquẽnale certamen.

An. mũdi 3957. Ante Christum natum 7.

multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Julia, & mittente permulta pretiosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. *talenta accederet. Congregata ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersorijs & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuijs & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quaq; maiorem admirationem sui facerent: ferturq; ipsum sæpè Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atq; Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum exstruxit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luco circumdante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellum matrẽ suam nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregiè & instructo amœnis domicilijs. nec fraterni affectus oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primum turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaëlum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est vt circumquaq; situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, phasaëliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tàm Syriæ quàm Graciæ, & vbicunq; illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut exstructis publicis operibus, aut sicuti incœpta pendebant propter inopiam, pecunijs in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodijs Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendijs. Antiochensibus vrbem Syriæ maximam habitantibus, secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroq; latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tàm ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus, quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos atq; etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienũ modestia. atq; ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunq; ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quòd esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas*

Cæsar & Agrippa Herodis magnanimitatem celebrant.

Antipatris extructa.

Cypron conditum.

Phasaelus turris & oppidum.

Pythium templum ab Herode extructum.

Olympij ludi.

Herodes cur in exteros liberalis, in suos sæuus fuerit.

eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile. neq; enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaq; abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem toleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sæuiebat non aliter quàm in hostes, nullo cognatorum aut amicorum discrimine, quòd solus vellet honorari ab omnib. Quam autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterisq; eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus: & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Judæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat quòd non possent statuis & templis demereri Regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atq; hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

An. mũdi 3957 Ante Christum natum 7.

Herodes honoris cupidus.

CAP. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

ASIATICI autem & Cyrenenses Judæi multum affligebantur ab earum regionum ciuitatibus, qui cum a priscis Regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias a Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus, Cumq; Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Judæis seruetur æquale ius cum alijs. cuius rescripti exemplar subijcimus, quòtestatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet. Quoniam Judæorum gens semper fida & grata fuit Po. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore, præcipue patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano Pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Judæos vti proprijs ritib. ac legibus, sicut vtebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: licereq; eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neque cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam nonam in parasceue. Quod si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religioſis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. pop. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Marcium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quod si quis contra decretum ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Judæis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar. Agrippa quoque pro Judæis scripsit in hunc modum. Agrippa Ephesiorum magistratibus, senatui, & populo S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Judæos esse volo in Asia: & & si quis sacram Judæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Judæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano

Hedio & Ruffinus Cap. 6. al. 11. Iudæi Asiatici & Cyrenenses afflicti, legatis ad Cæsarē missis, immunitatem consequuntur.

Agrippa Ephesiorū magistratibus pro Iudæis scribit.

Syllano.

An. mũdi 3957 Ante Christum natum 7.

etiam magistratui scripsit, ne Judæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Judæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Lybiæ præsidi, aliisq; eius prouinciæ magistratibus, non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantijs, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisq; moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra interceptæ est, eam per delectos ad hoc idoneos Judæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus S. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Judæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tàm mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Julius Antonius procos. scripsit: Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Judæi Febr. Jdibus reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patrijs legibus & moribus, primitiasq; suo quemque arbitratu pietatis ergo conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogaueruntq; vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt, quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostenderem eis iam inde à maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patrijs moribus, imò illorum consensu religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eò crebrius inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Justitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tàm Græcis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nosq; omnibus, modò eis inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tàm nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus, & sine hac non potest humana vita consistere. Nunc ad historiæ contextum redeo.

Cyrenæorum magistratibus.

C. Norbanus Flaccus pro Iudæis scribit.

Julius Antonius Procos.

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia, sepulcrum Dauidis subijt.

Medio & Ruffinus Cap. 7 al. Cap. 12. Auri sacra fames.

HERODES multum pecuniarum domi foriscq; profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit, recluso Dauidis sepulcro tria millia talentorum argenti extulisset, superesseq; multo plura quæ possint quantumuis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum sepulcrum ingreditur, cum prius accuratè cauisset ne hoc resciret populus, assumptis tantùm amicorum fidissimis. Depositas tamen pecunias non inuenit sicut Hyrcanus, sed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde sustulit. his inuitatus ad diligentius scrutandum, interius processit, vsq; ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis: vbi duos satellites amisit, erumpente (vt fertur) ex adytis flamma contra progressos temerè. quo casu territus exiuit, & tactus religione ad expiandũ se in aditu sepulcri monumentum è candido

Herodes duos satellites in Dauidis monumento amittit.

candido marmore condidit ſumptuoſiſsimis impendijs. eius operis & Nicolaus illius temporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu Regis, præter decorum id factum exiſtimans: idq; more ſuo fecit. Viui enim Regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantũ attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie afficta fucauit, aut, quantum potuit, occultare ſtuduit: quandoquidẽ etiam crudelitati in Mariammen ac filios ſpecioſam cauſam adſtruere conatur, illam impudicitiæ, hos inſidiarum patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuo, quæ rectè ac iuſtè Rex geſsit nimijs extollens laudib. cõtraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tàm ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandũ ſuo Regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos Reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerẽtia poſterorũ Regis illius, qui etiam nũc rerum potiuntur, maiorẽ tamen veritatis rationẽ habentes cum ipſorum quoq; venia. Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricib. in eam partẽ incumbentib. quæ iam antè malè habebat: ſiue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſsit impietatis præmiũ. Diſsidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumnijs. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuoluens illos falſis criminationibus, ipſe patrocinium eorũ ſæpè ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia facilius iuuenes clàm poſſet opprimere: atq; talib. verſutijs circũueniebat patrem, vt putaret hunc ſolùm incolumitatis ſuæ curã gerere. quapropter etiã Ptolemæum procuratorẽ ſuũ Rex Antipatro cõmendauit, & cũ matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horũ arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his quos exoſos Regi eſſe ipſorũ intererat. Mariãmes verò filij rem indies ferebant ægrius, propter nobilitatẽ indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deteriorib. cedere, & tantum nõ in ordinẽ redigi. Quin et vxores ipſorum eiſdẽ laborabant paſsionib. quarum altera Alexãdro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomẽ, tum propter mariti amorẽ, tum quòd inſolentius ſe erga filiã eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quã illa ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atq; hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidẽ Regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatam cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatã ſibi à Rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexib. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à ſe tot beneficijs, & penè regni ſocium, non reſpondere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cum non valeret Pheroram ad æquiorẽ mentẽ reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionẽ ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quẽ ſtultum ſit priuare ſe Regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturã incurrere. Ille intelligẽs hoc ſibi vtile, qpiã antè calumnijs appetitus veniã à Rege cõſecutus fuerat, mulierẽ iam filij matrẽ ex ſe factã ablegat: & Regi pollicetur ducturum ſe filiã eius alterã: condixitq; diẽ trigeſimum ad celebrãdas nuptias, iureiurãdo interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata

An. mũdi 3957. Ante Chriſtum natum 7. Notatur Nicolaus Hiſtoriographus.

Ioſephus ex Pontificali Aſamonæorum genere

Diſſidium in domo Herodis.

Antipatri contra fratres artificioſa machinatio.

Rixæ muliebres.

Pheroras Herodis filias in cõiugium oblatas faſtidit.

An. mũdi 3957. Ante Christum natum 7.

legata fore commercij. elapso autem præfinito tempore in tantum amori succubuit, vt non staret pollicitis, & rursum reuolueretur ad pristinam mulieris consuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, sed sæpè iaciebat voces quasdã, signa alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occasionem hunc eius affectum fouerent calumnijs. Jamq; nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commissis inter se necessitudinib. quas natura volebat esse carissimas. Nam & Salome infensa Mariammes filijs ne filiam quidem nuptam Aristobulo adolescentum alteri sinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda secreta coniugum colloquia: & si quid, vt assolet, offensiuncularum incideret, exacerbans multis suspicionib. quo factum est vt secreta eorum expiscaretur omnia, & puellæ quoq; iuuenem exosum redderet. illa verò in matris gratiam sæpè narrabat, quòd illi, quoties soli essent, crebram mẽtionem Mariammes facerent, & odiosè de patre loquerentur: minarenturq; si Principatus ipsis contingeret, reliquarum Regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias, si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentib. delicijs vestituros se cilicijs, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome Regi renunciabat: quæ ille tametsi permolestè ferret, emendare tamen malebat quam punire. maximè autẽ exasperabatur suspicionib. & indies seipso peior, omnib. omnium rumorib. credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum respõsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum cõuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitq; se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyrã, nec posse hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus vehemẽter excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiã filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre cum lacrymis ei sermonẽ Pheroræ aperit. quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falsò tam turpis criminis, multa querens de suorum malicia, à quibus pro beneficijs talem reportaret gratiam. Moxq; accersitum Pheroram adortus iurgio, pessime, inquit, omniũ mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nonne deprehendo tuum propositum, quòd non conuicio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste, filius pateretur patrem suspectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animũ, an in dextrã eius gladium inseruisse, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluisti, cum & ipsum & fratrem oderis, in me tantum calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant. apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benè meritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficijs eos prosequens. Sic destomachante Rege Pheroras cum in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones profectos esse. Quo audito illa (nam fortè aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua,

Salome filiam ad effutienda & prodenda secreta coniugum colloquia pellicit.

Pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyrã dicit, vehementer commouet.

Salome se purgat.

ſua,& omnes hoc vnum agere, vt eam inuiſam Regi faciant,& de medio tollant Herodis amantiſſimam,& præcauentem ipſius pericula. nunc verò etiam maioribus ſe appeti inſidijs. ſolam enim autorem fuiſſe fratri, vt, abiecta qua ſe oblectabat muliercula, filiã Regis duceret,& hanc eſſe cauſam odij. hæc illa loquente, ſimulq; capillos ſibi vellente,& pectus plangente, ſpecies quidem negantis erat veriſimilis, ſed mala mens diſſimulabatur geſtu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextum quidem vllum ſui facti inueniens, cum non inficiaretur ſe dixiſſe,& audiſſe eadem perſuadere non poſſet. ea perturbatio non ſine altercatione durauit aliquandiu. tandem Rex pertæſus & fratrem & ſororem ablegauit: collaudataq; filij temperantia,& quod hos ſermones ad ſe detuliſſet, admodum ſerò ad curam corporis ſe contulit. Poſt hanc contentionem malè audiebat Salome, quod videretur autor huius calumniæ:& vxores Regiæ malè ei volebant, quòd ſcirent moroſam & variabilem,& pro tempore nunc inimicam nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occaſione ex caſu quodã fortuito. Erat Arabũ Rex Obodas, homo ſegnis & ocio deditus: negocia verò eius adminiſtrabat Syllæus vir callidus, ætate florens & corporis ſpecie. hic cum propter quædã negocia ad Herodem veniſſet, contemplatus vnà cœnantem Salomen animũ ad eam adhibuit: compertoq; eſſe viduã, venit cum ea in colloquium. illa quæ deterius quàm ante tractabatur à fratre,& nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptijs:& cum per eos dies frequentarentur conuiuia, exiſtebant multa non mediocria ſigna quòd conſenſus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores Regi non ſine deriſione referebant. Herodes autem hoc non contentus ſciſcitabatur ex Pherora,& iubebat eum inter cœnam obſeruare, quomodo erga ſe inuicem affecti ſint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aſpectibus ſatis indicarent quò tenderent. Poſt hæc Arabs iam ſuſpectus abijt. elapſis deinde duobus aut tribus menſibus hanc ipſam ob cauſam reuerſus,& collocutus de hac re cum Herode, poſtulauit, vt Salomen ſibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatũ& deberi ſibi,& iam magna ex parte contigiſſe. De quo cum ille ad ſororem retuliſſet, percontando an ei nubere ſit animus, mulier facilè aſſenſum præbuit. poſtulantibus deinde vt Syllæus accenſeretur in Iudæorum religionem,& tum demum vxorem duceret, alioquin non eſſe licitum: ille facere hoc non ſuſtinuit, lapidandum ſe dicens à popularibus ſi faceret: atq; ita re infecta diſceſſit. ex eo tempore Pheroras Salomen inſimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores Regiæ, dicentes eam conſueuiſſe cum Arabe. Et puellam, quam fratri deſponſatã ille domeſticæ mulierculæ illecebris victus recuſauit ducere, Herodes in ſororis gratiã collocaturus Salomes filio nato è Coſtabaro mutauit ſententiam perſuaſus à Pherora, negante adoleſcentem amaturum talem ſocerũ propter patris ſui cædem,& æquius cenſente, vt ipſius filius eã ducat, ſucceſſurus in tetrarchiæ dominium. quod vbi is perſuaſit, impetrauit prioris offenſæ veniam. Mutatis igitur ſponſalibus puella data eſt nuptum adoleſcentulo, addita c. talentorum dote. Nec interim ceſſabant turbæ domeſticæ, imò augebantur etiam, à turpibus initijs progreſſæ vſq; ad calamitates triſtiſſimas. Erant in delicijs Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in ſerijs regni negocijs vti eſt ſolitus: hos quidam ad Regem detulit corruptos eſſe ab Alexandro filio accepta magna

An. mũdi 3957. Ante Chriſtum natum 7.

Effectus calumniarum.

Syllæus Arabs Salomen in vxorẽ petens repulſam patitur.

Herodes filiam Pheroræ filio dat coniugem

Odiũ filij in patrem proditur.

An. mũdi 3957. Ante Christum natum 7.

vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati cõtra patrem facinoris se esse conscios. admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magisq; in gratiam Antipatri sæuientibus, aiunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatumq; eos vt Herodem desererent iam inutilem, faciemq; fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillitio. quin potius ipsi adhiberent animum, potituro vel inuito patre regno debito, expectarentq; breui dignitatem primariam. iam enim non tantum generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia. staturos pro se multos duces militum, multos amicos Regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroq; igitur exacerbatus verebatur, nequid grauius cõtra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palàm inquirere, per dimissos clancularios exploratores rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suã collocans: quarum adeò nullus erat finis, vt quò quisque ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, moxq; ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremo etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati, qui alios præuenirent calumnijs, certissimumq; hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant inuidiam, videbanturq; merito retaliandi, & sic accipiendi, vt ipsi tractassent alios. Iamq; etiam priuatas simultates hoc modo exercebant, moxq; deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulo post ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula Regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit, ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum Regem tam legationibus quàm consilijs iuuerant, filiosq; eius instituerant, & maiorem cæteris habebant fiduciam, amicitiã renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quòd ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primum tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primum Rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent conscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quòd nihil

Herodes quibusuis calumnijs fidem adhibens multos iniustè interficit.

Hedio & Ruffinus Cap 8.

Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renunciat.

Antipater omnium malorum fax.

Propter Alexandrum multi in tormentis examinantur.

nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæstionibus, quod præ- An. mũdi 3957.
ter opinionem nullum deprehendi posset ne cogitatum quidem maleficium. Et Ante Christum
Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle quàm à natum 7.
fide erga dominos & amicos discedere, vrgebaturq; vt secreta perquirerentur
apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens, ait se non se-
mel audisse iuuenem dicere, quoties laudaretur à proceritate statura, aut sagit-
tandi peritia, cæterisq; virtutibus eximijs, hæc à natura ornamenta sibi magis
concessa quàm beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapro-
pter quando simulinambulent contrahi se de industria & submitti, ne appareat
procerior, & in venatorijs iaculationib. illo præsente destinata non ferire, quòd
norit genitoris ingenium nõ ferentis laudari filium. Hæc verba dum expendun-
tur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in
venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnũ postu-
laturus Romam perfugeret. Inuenta sunt etiã iuuenis litera ad fratrem scriptæ,
conquerentis de patre, non rectè factũ, quòd Antipatro addixisset agros, ex qui-
bus ad eum redirent CC. *talenta annua. Tum verò Herodes probabili, vt ipsi vi-*
debatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexãdro comprehenso iubet in-
ijci vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis cre-
deret. neque enim excogitare poterat, cur deberet ab illis per insidias appeti: &
querelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestũ par-
ricidiũ voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impieta-
tis argumentum inuenire, soliciteq; cauens, ne videretur filiũ temerè damnasse
ad vincula, & quæstioni subijciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos Alexãdri in vinculis coniecti amici quæstioni subiiciuntur
eorũ nihil tale confessos interfecit. Cumq; tota Regia tumultu, terrore, ac tormen-
tis perstreperet, iuuenis quidã in tali necessitate constitutus dixit Alexandrum Alexãdrum quidam quòd Romam cõtra parentem ad amicos, literas miserit, accusat.
Romã ad amicos literas misisse, rogantem, vt curarent se accersiri à Cæsare, in-
dicaturum de quibusdã contra illũ conspirationibus, quando pater societati Ro-
manorũ prætulerit Mithridatis Parthorum Regis amicitiam. addidit habere
eum venenum, quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credi-
dit, consolantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam
faceret. venenum tamen summa cura quæsitũ nusquam inuentum est. Caterum Alexander indicatis etiam socijs facinoris perpetrandi, fatetur insidias patri structas.
Alexander oppressus malis adeò non cessit, neq; inficiatus est, vt patrem exaspe-
raret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumnijs:
siue vt, si forte crederet, inuolueret eum cum tota Regia magnis calamitatibus.
Quatuor enim libellos à se conscriptos eimisit, negans opus esse tormentis plurib.
structas enim insidias, participesq; eorũ esse Pheroram & amicorũ fidelissimos:
Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse cõgressam, omnesq; eo ten-
dere, vt, illo sublato, optatam assequerenter licentiam. eiusdem conspirationis ar-
guebãtur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cunctis Regi fidissimi. nec aliter quàm
rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi,
non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, indi- Herodes in aula calumnijs & cædib. refertæ vitæ suæ tædet.
cium præueniente supplicio. alij vinciebantur, alij necabãtur, alij nihil latius ex-
spectantes moras ipsas quàm repræsentationem malorũ agrius ferebant: ingens q;
mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem Regiæ. Ne Herodem quidem
ipsum vitæ in tali perturbatione non tædere poterat, cui, quòd nemini se aude-
ret credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpeq; illi obuersabatur

irruens

An. mũdi 3957. Ante Christum natum 7.

irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimum abesset ab insania.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. Alias 13.

Archelaus Cappadocum Rex, Herodem indignationem in generum simulat, eũq; ad paternos affectus reducit.

DVM ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum Rex de filia & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicem miserans inuoluti tam perplexis & turbatis negocijs, officij sui putauit profectionem ad eum suscipere. Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens Regem nihil prater equitatem, sed omnia rectè fecisse: se quoque dirempturum illud coniugium, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indicium. Tum Herodes vbi prater opinionem vidit hominem pro se læso tam grauiter excandescere, asperitate remissa, & factum suum iusta æstimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Famq; vtroq; flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, adiram commouebatur Rex: postquam verò Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam

Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipuè verò in Pheroram transfert.

mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, qui deprauarent hominem iuuenem & rudem omnis malicia, præcipuè fratrẽ Regis vrgens suspicionibus. Nam cum & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adijt, alia quoq; desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facile tam citò flectere offensum Regis animum. Satius esse, vt ipse à fratre veniam peteret, prius confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, actum demum se quoq; opportunius deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtriq; cessit feliciter. nam & iuuenis prater opinionem exemptus est criminationibus, & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam. ipse quoque inita maxima gratia apud Regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos, vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negocio Cæsari scripserat: fecerunt q; simul iter vsque Antiochiam. ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Judæam reuersus est.

Pheroras Herodi se causam perturbationum fuisse ingenuè fatetur, & fratri Alexandro recõciliatur.

Herodes cum Archelao Antiochiam vsq; iter facit.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

An. mũdi 3958. Ante Christum natum 6.

Arabici belli causæ. Trachonitis Herodi donatur à Cæsare, Alias cap. 14.

ILLE verò dum Romam profectus interim à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studijs agriculturæ mitius degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio cohercente Rege abstinebant iniuriam ab accolis,

lis, non ſine laude Herodis diligentiæ. Sed quando Rex *nauigauit in Italiam Alexandrum accuſaturus & commendaturus Antipatrum Cæſari, Trachonitæ ſparſo rumore de eius interitu defecerunt reuerſi ad priſtina latrocinia. tunc tamen abſente* Rege *à ducibus eius ſunt perdomiti. cæterum* XL. *ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio ſolo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratũ Salomes coniugium. à quo cum munitum quendam locum accepiſſent habitandum, excurſionibus non Iudæam tantum infeſtabant, ſed totam Cœleſyriam, abigebantq; prædas in ſua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & ſecuritatem maleficijs. Herodes autem reuerſus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata ſuis à latronibus. cumq; non poſſet eos in poteſtatem ſuam redigere, quòd eſſent ſub tutela Arabum, nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perluſtrata Trachone interfecit illorum domeſticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domeſticorum cædem inultam non ſinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incurſionibus. Tum* Rex *ad Præſides à Cæſare miſſos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones depoſcens ad ſupplicium. illi hoc audito maiore manu ſe communire, perturbare omnia repentinis inſultibus, agros ſimul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, vt bello quàm latrocinio res eſſet ſimilior. iam enim vſque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones ſibi dedi poſtulabat, & mutuum creditum repetebat exacto iam præſtituto tempore, ſexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruſo à regimine Oboda ipſe adminiſtrabat omnia, inficiabatur eos latrones eſſe in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua diſceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præſides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum ſpatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno reſtituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorſus nemo Arabum inuentus, vel ob maleficium, vel quacunque de cauſa profugus: verum Arabes conuicti ſunt latrones ad ſe recipere.*

An. mũdi 3958. Ante Chriſtum natum 6.

Rebelles Arabes à ducibus Herodis perdomantur.

Latrones capti & puniti.

Aliàs cap. 15.

Herodes ab Arabibus latrones ſibi dedi poſtulat, & mutuũ creditum repetit.

Saturninus & Volumnius Syriæ Præſides Herodi Arabes reconciliant.

CAP. XIIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

ÆTERVM poſtquam aduenit præſtitutus terminus, Syllæus nolens ſtare conuentis Romam profectus eſt: Herodes vero exſequebatur reſtitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis perſequi: collectoq; exercitu inuaſit Arabiam, ſeptem manſiones emenſus triduo. cumq; peruenisſet ad caſtellum, in quo ſe latrones continebant, primo impetu id cepit, ipſamq; munitionem nomine Raptam *diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurriſſet dux Arabum Nacebus, commiſſum eſt prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò* XXV. *cum ipſo duce ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, vt coërcerent ibi latrocinia: & ad duces* Romanos *agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantum Arabas conceſſo ab eis iure vſus ſit, nihilq; egerit præterea: idq; ipſorum inquiſitione poſtea verum compertum eſt.*

Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus cum exercitu Arabiam inuadit, & Raptam caſtellum diruit.

Nacebus cum viginti quinque Arabũ cæſus.

Herodes Idumæorũ tria millia in Trachonem deducit.

An. mũdi 3958. Ante Christum natum 6.

CAP. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. Aliàs cap. 16. Syllæus Herödem apud Cæsarem accusat.

SED aliter Romam properatis nuncijs Syllæo relatũ est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatium obuersans, his auditis cõfestim mutata veste atratus eum adijt, denarrans vt bello afflicta sit Arabia, totumq; regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabũ primates, & in his amicũ ac cognatum suum Nacebum, direptasq; magnas opes apud Raptam repositas. atq; hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducẽ, se absente, idoneũ. Hæc dicente Syllæo, addenteq; quòd nec ipse hanc profectionem susceperat, ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neq; se domi præsente, Herodes nisi suo malo eã pacem violaturus. Cæsar hac querela cõmotus per contatus est ex Herodis amicis, qui tum aderãt, & ex suorum quibusdam recens reuersis è Syria, hoc tantum, an Herodes vllum exercitum extra Regni sui fines eduxerit: Id cum illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neq; acceptam mutuo pecuniam persoluere, neq; pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd Rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam Regis sui causam missos primũ ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum succesit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturum se pollicitus: quem iratum sciebat Aretas quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronã auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiã viuo inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatusq; eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam Regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne, si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias. Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Arabes & Trachonitæ, scientes Herodi Cæsarem iratum, illi insultant.

Cæsar ab Herode offensus.

Obodæ defuncto Aeneas in Arabũ regnũ succedit.

Cæsar Arabum legatos non audit.

Nicolaus Damascenus ab Herode ad Cæsarem missus.

Euryclis

CAP. XVI.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios.

An. mũdi 3960. Ante Christum natum 4.

PEr idem tempus dißidium cum filijs domeſticũ multo magis exacerbatũ eſt. quamuis enim etiã antè nunquam prorſus vacarit ſuſpicione, malo pernicioſo Regibus, tunc tamen id maximè ob talem cauſam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, ſed ingenio peßimo, adulator & delicijs perditus, ſed vtrunq; vicium egregiè dißimulans, vſus Herodis hoſpitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cum eo conuerſatus effecit, vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuerſabatur apud Antipatrum, Alexandro quoq; propter crebros congreſſus familiaris. aiebat enim ſibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideo ſimulabat ſe Glaphyram obſequijs colere. cumq; videretur omnibus ex æquo deditus, obſeruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. deniq; adeò ſe blandis colloquijs inſinuauit vnicuique, vt illi ſoli fidus videretur, cæteros ita tractare, pro vt amico eſſet commodum. his artibus ita ſibi deuinxit Alexandrum, vt iuuenis putaret ei ſoli tutò ſe poſſe querelas ſuas concredere. aperiebat igitur ei dolorem ſuum quòd pater eſſet à ſe alienatior, caſumq; matris narrabat: & quòd Antipater prærepta fratribus dignitate ſolus poſſet omnia. Hæc diutius ferenda non eſſe, patre iam talibus imbuto odijs, vt cum ipſis nec conuiua nec colloquia communicare ſuſtineat. Hæc ille, dolorem ſuum in ſinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad ſe hæc pertinere, tacere tamen non poſſe ob periculi magnitudinem, & cõſultum ei velle, vt caueret ab Alexandri inſidijs. non enim eum dißimulare animum, ſed ipſis verbis præferre cupiditatem parricidij. Poſt hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo perſuaſus eſt, vt ad Herodem referret de hoc negocio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus eſt verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod ſine mora declarauit. Eurycli enim quinquaginta talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum ſe contulit, & multum Alexãdrum prædicans, operam etiam ſuam commemorauit quàm vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo quoq; accepta pecunia, priusquàm deprehenderetur hominis malicia diſceßit. Reuerſus deinde in patriã, cum ibi quoque ſimilibus artibus vteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exilium. Porrò Iudæorum Rex noniam vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Ariſtobuli, proprio ſeruiebat odio, etiam nemine accuſante obſeruans ſingula & ſciſcitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cætera Euaratum Coum communicaſſe cum Alexandro conſilia. videbaturq; nullos ſermones audire libentius. Oblatum eſt deinde iuuenibus maius infortunium, calumnijs nunquam ceſſantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad Regem deferentibus, ſcilicet incolumitatis eius ſtudio. Erãt Herodi duo ſatellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offenſam pulſi è Regia, & inter equites Alexandri ſtipatores recepti, quòd eſſent exercitatißimi honorabantur pecunijs alijsq; muneribus. Mox igitur Rex de his etiam ſuſpicione concepta, tormenta eis admouit. ergo poſt toleratos diu cruciatus, tandem aiunt ſe ſolicitatos ab Alexandro,

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Alias cap. 17.

Eurycles Lacedæmonius in Herodis amicitiam ſeſe inſinuat.

Eurycles apud Alexãdrum ſeſe inſinuat.

Eurycles Alexandri dicta & facta obſeruans Antipatro & Herodi exponit.

Eurycles aſtutia ab Archelao pecuniam extorquet.

Herodes Alexãdri & Ariſtobuli criminatoribus aurem præbet.

Iucundus & Tyrãnus ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter venandũ Herodem interficerent, fatentur.

An. mũdi 3960. Ante Christum natum 4.

vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facile enim con-
fingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè
simile quiddam ei acciderat. Simulq; indicauerunt aurum defossum in equorum
stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuisset lanceas regias,

Alexander ad Præfectum arcis Alexãdrij, vt se reciperet, scribit.

& arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij
correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quod eos intra castellũ re-
ciperet, pollicitusq; eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante
filius eius accedens, vera esse dixit omnia: protulitq; referentes manum Alexan-
dri literas in hanc sententiam. Quamprimum Deo fauente perfecerimus quæ
decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur, vt quemadmodum estis polliciti,
nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato ha-

Diophantus scriba aliorum characteres imitatur.

buit, paratas sibi à filijs insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scri-
bam imitatum suum characterem, esseq; Antipatri malicia excogitatam illam
schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in si-
milibus deprehensus dedit supplicium. eos verò qui torti sunt Rex apud Hieri-
chuntem produxit ad populum, vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumq;

Alexander & Aristobulus in carcerẽ coniecti.

vulgus concitum simili pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes
per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos
tradidit. eò nemo admittebatur, adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta
omnia. iamq; pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eo-

Aristobulus amitam suã ac socrũ monet.

rum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suã ac socrũ ad miseratio-
nem præsentis calamitatis, eiusq; autoris odium inuitans, An non tibi quoq;, in-
quit, periculum imminet delatæ, quòd spe nuptiarum Syllæum de omnibus quæ
hîc fiunt per literas significes. quæ verba mulier statim fratri retulit. ille nõ am-
plius se continens vinciri eos iubet, & seorsum quenq; quid contra patrem moli-
ti sint scripto prodere. hoc iussi facere, scripserunt, insidias quidem nec parasse
se, nec cogitasse: sed conatos fugere, quod non possent amplius ad hunc modum
suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cum venisset è Cappadocia ab

Alexander Herodi q̃ ad Archelaum discedere decreuerit, fatetur.

Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volens Herodes
declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum
interrogauit de fugâ, quónam & quomodo decreuissent discedere, ad Arche-
laum, ille respondit, pollicitum quòd inde Romam nos mitteret. Cæterum contra
parentem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neque
quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationibus. cupiuisse
etiam vt Tyrannus cum socijs examinaretur cautius: sed illis approperatam
mortem per Antipatrũ, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis

Mela, Archelai Cappadocum Regis filia.

Rex iussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interro-

Glaphyra, Alexandri coniunx, num paratas Herodi insidias ignorasset, interrogatur.

garetur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventũ est, continuò mu-
lier vinctum cõspicata maritũ, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita
clarè ingemuit: iuueni quoq; manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc
spectaculo turbati, diu nihil mandatorũ poterant vel dicere vel facere. Tandem
Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consi-
lij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum com-
muniũ? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quod si id aliquid
ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suã perniciem, & nihil omni-
nò negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos mini-
mè opor-

mè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaum maleuolentia, dedit Olympo & Volumnio literas, iussis vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent: & post expostulationem quòd filijs conatuum fuisset particeps, Romam inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, redderent ei literas, & argumenta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quòd & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: non tamen missurum fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturum eos in maleuolentia: Romam autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatum Cæsarem, eiq; literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit: quamprimùm Romam venit & in palatium, præter ea mandata quæ habebat, Syllæum accusandum suscepit. animaduertit enim dissidere inter se Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos pleroſque cognatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios. An. mũdi 3960 Ante Christum natum 4.

Archelaus, Herodi sese excusat.

Herodes Cæsari reconcilatus.

Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiam Cæsaris. Sciebat enim si defensionem Regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem: quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo Rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum interfectorem asseuerans domini ac Regis sui multorumq; Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronasq; arguens corrupisse tàm Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendacijs eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc accusationis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum, omissis cæteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partem ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cum Cæsar attentius auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. *talentis mutuò sumptis, deq; syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed exsecutionem iuris & repetitionem debiti. idq; non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis prius de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omninò intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cum horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tàm tragicè exaggerauerunt. quod tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ* XL. *primùm, mox plures, fugientes*

Hedio & Russinus Cap. 12. al. 18.

Nicolaus Syllæum accusat, & Herodem excusat.

Expositio belli Arabici, & pecuniæ mutuo acceptæ.

Trachonitæ latrones.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

Herodem metu ſupplicij, receptaculum ſibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrosq́; eis dedit, & prædarum fuit particeps: quos tamen ipſos eodem iureiurando tenebatur reſtituere cum mutuaticia pecunia ad præſcriptum terminum. nec poteſt oſtendere quenquam præter hos captum in Arabia: immò ex his ipſis aliquot euaſerunt. Nunc confutata etiam de captiuis inuidioſa ſycophantia, audi Cæſar mendaciſſimum figmentum quod ad prouocandam iram tuam commentus eſt. Affirmo enim quòd cum Arabum manus nos inuaſiſſet, & vnus atq; alter è noſtris cecidiſſet, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum & cum eo XXV. non amplius occidit, quorum ſingulis centuplicatis iſte bis mille & quingentos cecidiſſe retulit. His motus Cæſar, vultu irato ad Syllæum verſus, rogauit quot Arabes ea pugna deſiderati ſint. Hæſitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ ſunt ſyngrapharum conditiones & reſcripta præſidum, literæq; vrbium continentes querelas de latrocinijs. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæſar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quòd calumnijs permotus durius ſcripſiſſet, hoc quoq; Syllæo opprobrauerit, illius mendacijs impulſum ſe diſceſſiſſe ab officijs amicitiæ. In ſumma, remiſit eum in prouinciam, vt poſtquam ſatisfeciſſet creditoribus, daret ſupplicium. Cæterùm Aretæ indignari pergebat, quòd regiam dignitatem ac poteſtatem vſurparet, priuſquam â ſe acciperet: volebatq; Arabiam quoq; Herodi tradere: ſed hoc conſilium mutauerunt reddita ipſius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum eſſe Cæſarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis viſum eſt non onerare inſuper alio regno ſenem & infortunatum circa filios: admiſſisq; legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis, quòd Rex eorum temerariè Principatum ſumpſiſſet, non expectata ſua ſententia, admiſit munera & regnum ei autoritate ſua confirmauit. Poſt hæc Herodi iam reconciliatus ſcribit, dolere ſe vicem eius qui tales haberet filios, debereq; eum, ſi quid contra pietatem auſi ſint, vt in parricidas animaduertere. ſe enim liberam ei poteſtatem permittere: quod ſi tantum fugam meditati ſint, ipſum quoq; ſalua pietate oportere leni caſtigatione contentum eſſe. Quare ſuum conſilium eſſe, vt indicto cõſiſtorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præſidibus cum Rege Cappadocum Archelao, amicisq; cæteris & viris illuſtribus, de communi ſententia quid ſtatuendum ſit diſpiciat. atque hoc fuit argumentum epiſtolæ Cæſaris.

Trachonitæ latrones.

Syllæus capitis damnatus.

Herodi Auguſtus Arabiam quoque vult tradere, quod conſilium ipſius literæ redditæ mutant.

Aretas ad Arabum Regem legatus.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. aliàs 19.

Cæſar Auguſtus Herodi in parricidas animaduertere liberam poteſtatem permittit.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

QVA accepta Herodes ſupra modum gauiſus eſt, tum quòd rediiſſet in gratiam, tum propter conceſſam ſibi ſtatuendi de filijs poteſtatem liberam: & neſcio quo pacto accidit, vt qui prius in ſecunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus ſuis in melius mutatis, & recepta priſtina fiducia, nouo more laxauerit habenas odijs. Ergo conuocat per nuncios quotquot viſum eſt Cæſari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vereretur ne obſiſteret ſuo propoſito. & poſtquam Berytum conuenerunt cùm præſides, tùm cæteri exciti è diuerſis vrbibus, filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit,

Herodes qnotquot viſum eſt Cęſari, vno Archelao excepto, conuocat.

nuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram consessu CL. *virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans, non satis se explicabat, multaq; furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literasq; ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantum de ineunda fuga consilium, & conuicia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidijs: remq; exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atq; in hunc modum interficere. quod cum sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoq; calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quàm vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto Rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multisq; defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantijs: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortunijs hoc maximum nolit adijcere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omninò viderentur addicti ad supplicium. Moxq; inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cum Nicolaus appppulisset à Roma veniens, Rex prius expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filijs. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, conijciendosq; vinctos in carcerem: deinde pensitato diligentius negocio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere: sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum Rex diu multumq; tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cæsaream ventum est, mox omnes fuerunt de filijs soliciti, euentum expectantes. valde enim metuebant ne propter inueteratum dissidium immineret eis exitium. cumq; dolerent eorum vicem, tamen nec loquitemerè, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiã celantes, taciti dolorem dissimulabant. Vnus omnium vetus Regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabãt, ipse liberè eloquebatur, & sæpè exclamare cogebatur in turba, perisse veritatẽ & iustitiã in rebus humanis, & pro his regnare cum mendacijs maliciam: eoq; tantam caliginem inductam negocijs, vt ne grauissima quidem errata sua homines animaduerterent. hæc loquendi libertas quamuis non abesset à periculo, omnes tamen mouebat quòd non sine ratione fortiter se gereret tali tempore: libenterq; hæc audiebant singuli, & cum sibi cauerent silentio, eius tamen non improbabant licentiã. nam tanti mali*

expectatio

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

Herodes filios accusat.

cap. 21. v. 18. et 21. Deut. 18. 21.

Saturninus eiusque filij moderatam sententiam proferunt.

Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos esse, pronunciant.

Nicolaum Herodes quid Romæ amici sentirent de eius filijs interrogat.

An.mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

expectatio potuisset à quouis commiserationis voces exprimere. Ille verò etiam ad Regem magna libertate se ingerens, postulauit solus cum solo colloqui: quod vbi concessum est. Non possum, inquit, ô Rex diutius ferre hanc anxietatem animi, quæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, vtiles. Vbi nunc est tua mens? vbi animus ille semper hactenus quantumuis arduis par negocijs? quanam hæc est tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non dispicies? occidésne duos iuuenes è Regina vxore susceptos, & in omni virtute eximios, teipsum hac ætate commissurus vni filio alenti spes improbas, & cognatis quos ipse toties iudicasti dignos supplicio? An non animaduertis tacitum vulgus simul & tuum errorem damnare, & miserari calamitatem iuuenum? ad hæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò sat æquis auribus accipiebat Rex, admonitus tàm suæ calamitatis, quàm domesticorum perfidiæ. Sed illo immodestè ac militariter instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam existimans, sciscitatus quinam essent illi ægrè ferẽtes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone vinctos iussit seruari in carcere. Huius facti occasione Tryphò quidam tonsor Regis accedens eum ait se non semel à Tirone solicitatum, vt inter curandum guttur ei nouacula præcideret, ostentata spe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: moxq; tortus est & tonsor & Tiro cum filio. qui videns patrem sæuissimè tractatum obstinatè cruciatus perferre, nec tamen superesse vllam spem salutis ex crudelitate Regis coniciens, ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptaq; in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu Regem interficeret. patere enim ei aditum soli ad solum, atq; ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem ejecta ex pectore omni, si qua prius inerat, dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exsequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsoreq; indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret cõijciens, ad vnum eos interfecit. Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentes ne ea culpa conferenda, qui patrem longo tempore exasperatum tandem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius duriciem, & cupiditatem tàm gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potius in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eamq; vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum

Tiro Herodem alloquitur, & dum immodestè instat cum ducib. & militibus in carcerem conijcitur.

Tiro à Regis tonsore & proprio filio, se Regi insidias struxisse, accusatus.

Aliàs Cap. 20.

Tiro cum trecentis ductoribus militum apud populum accusatus, interficitur.

Alexander & Aristobulus Sebastę strangulati, in Alexandrio sepeliuntur.

Causæ harum calamitatum.

Fatum & prouidentia diuina.

duum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studijs nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ uoluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

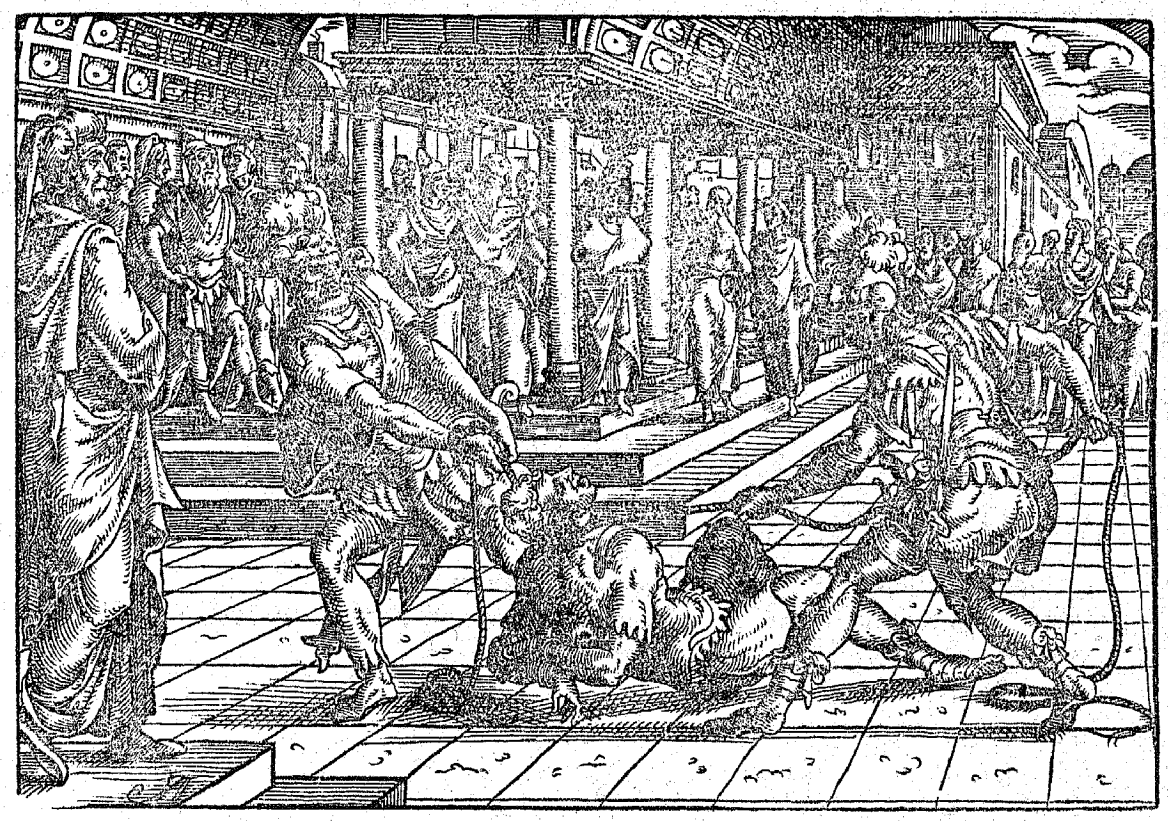

attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, maliciosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbentes suis obseruatoribus, & ad ineundam Regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitijs contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studijs. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere in impotentis affectus gratiam, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ? maximè cum esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit. neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur charissimi. quitametsi minus miserabiles erant, quòd merito perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cadibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

Alexander & Aristobulus in quib. peccauerint.

Herodis error pudendus & inexcusabilis.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. De Antipatri Herodis filij malicia.
II. De Zamari Iudæo Babylonico.
III. Antipatri contra Herodem insidiæ.
IIII. Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.
V. Pheroræ obitus.
VI. Pheroræ vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.
VII. Antipater capitis damnatus in vincula conijcitur.
VIII. Herodis morbus & Iudæorum seditio.
IX. Antipatri exitium.
X. Herodis mors, testamentum & funeratio.
XI. Populus seditionem mouet contra Archelaum.
XII. Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punijt.
XIII. Cæsar Herodis testamentum confirmat.
XIIII. De Pseudalexandro.
XV. Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

Hedio & Ruffinus Cap. 1. Antipater fratribus sublatis populo & militibus inuisus.

ANTIPATER autem sublatis fratribus agitatis diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ spei satisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu qui possent in principatus societatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi sibi regni incidit, videlicet odiũ quo populariter inuisus erat omnibus. huc accedebat quod illum magis etiã haberet solicitũ, alienati militum animi à quibus pendebat Regũ securitas, si quãdo gens ipsa videretur nouarum rerũ cupida. quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis

Antipater cum patre res Iudæorum administrat.

conciliauit. & tamen haud aliter quàm Rex cum patre administrabat res Iudæorum, credente se Herode eius fidei, & id factum quo supplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quasi saluti Regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio, quo tàm illos quàm patrẽ prosequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus insessus furijs: dabatq; operam, vt nulli essent qui insidias eius detegerent, aut ad quos quos Herodes aperta vi petitus refugere. sed tum longè magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo

Antipater parentis vltimũ diem optat.

defuncto proponebat sibi certum imperiũ: quòd si diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet infensissimum. Ideò nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis hominum

Antipater in demerendis paternis amicis, nullis sumptibus parcit.

odia beneficijs volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentissimis muneribus sibi concilians, & ante omnes Saturninum qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: pariterq; Regis sororem, nuptam viro inter amicos Regis primario. erat enim callidissimus ad deuinciendos per beneuolentiæ speciem hominum animos, & dissimulandi

dißimulandi odij ſummus artifex. Non tamen fallebat amitam, quæ iam ante perſpectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideò machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipſe Antipater poſt Ariſtobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callaas vxorem duxerat. ſed nec affinitas hæc effecit, quò minus cognoſceretur eius malicia, ſicut nec prior illa conſanguinitas extinguere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Julia, & ne recuſaret perſuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni conſenſum præberet alienaturum ſe ab ea beneuolentiam, quare illa paruit autoritati vxoris Cæſaſareæ, alioquin etiam vtile danti conſilium. Per idem tempus remiſſa eſt ad patrem Cappadocum Regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fiſco regio, ne quid ea de cauſa exoriretur controuerſiæ. Ipſe autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares ſuſceperat, Ariſtobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præſentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus eſt ne quid ſimile contingeret eorum liberis: ſed potius virtutibus cum ætate auctis, gratiam ſibi nutricationis reponerent. deſponſauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filijs Pheroræ filiam: Ariſtobuli verò filio filiam Antipatri: & eiuſdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi ſuo filio, nato ex filia Pontificis. mos enim nobis eſt patrius, plures ſimul vxores habere. Hæc connubia Rex procurauit miſeratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipſorum habuerat: ſolicitatus etiam Regis circa eos cura, ne fortè adulti officerent ſuæ potentiæ, Archelaò quoque Rege adiutante nepotulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio ſuo coniugem. Eodem incitabatur propter ſtudia populi, miſerantis orbatos parentibus, & ipſum autorem eius calamitatis odio proſequentis, & parati aliquando per occaſionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negocio decreta patris irrita facere, ægrè laturus ſi deberet eos habere poteſtatis participes: flexitq; Herodem precibus, vt ipſi filiam Ariſtobuli ducere permitteret, & filio ſuo Pherorę filiam. itaque præter eius ſententiam mutata ſunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera ſummi Pontificis filia, ex qua puer natus eſt patrem nomine referens. erant inter has & fratris filia, & conſobrina, ſed ſteriles. præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam poſtea duxit Regis fratruelis Joſephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hieroſolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipſe Romæ educabatur: ex Pallade autem Phaſaëlum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Roxanam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre ſorores, quarum coniugium Pheroras contempſerat, alteram Antipatro ſororis ſuæ filio collocauit, alteram Phaſaëlo fratris ſui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Antipater amitam fallere non poteſt.

Salomẽ Herodes ad Alexæ coniugium compellit.

Glaphyra quondam vxor Alexandri Archelao Cappadocũ Regi remiſſa.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Herodes filiorum liberos educat.

Archelaus fratrum liberos odit.

Antipater precibus Herodem vt pacta cõnubialia mutentur, flectit.

Herodis nouẽ vxores.

An.mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

CAP. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

Herodes in Trachonitarum regione castellum condit, eiq; Zamarin Iudæum Babylonicum præficit.

VOLENS *deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes facilius ex propinquo posset inuadere. Cumq; intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittarijs & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam quæ sita est ad Daphnen degere, vbi à Saturnino Præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cũ suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tàm agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoq; agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. eratq; hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simulq; Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergò petentibus, quò tutiores essent à latrocinijs: multiq; vndiq; ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem quæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita moritur egregijs liberis superstitibus, & in his Jacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia Reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens, filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti, si quis alius, deditum, regiq; Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copijs exercendis ac ductandis est præpositus.*

Iacimus & Philippus Zamaris filij.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

Hegio & Ruffinus Cap. 3.

ÆTERVM *in eo rerum Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquam semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit à patre, benè sperante de fide ipsius ac beneuolentia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callidè tegens suam maliciam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: eratq; omnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & socrui & sorori, quamuis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absq; illis nihil facere poterat, res eius perueſtigãtibus, & mutuò se inuicẽ adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrẽ: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quasdam res non satis conueniebat, diuellente eos Regis sorore: quæ iamdudum explorabat omnia, sciens eos in Regis tantùm perniciem conspirare, & parata eius rei indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc*

Pheroras à mulieribus deceptus.

nomine

nomine Regi & inuisam, hoc contrà excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictisq; conuicijs simularent dissidium, maximè praesente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clam autem alerent & confirmarent mutuã beneuolentiam: atq; ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum est, nec postea cùm cœpit fieri. omnia enim pernestigabat, moxq; ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicèt occulta eorũ conuenticula & clanculrias consultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si maturè sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & iactantes inter se conuicia, celare amicitiam: deinde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos quibus occultam velint esse suam amicitiam. Haec illa & pernestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quòd suspectum haberet etiã sororis proclive ad calumnias ingenium. Erat enim quaedã Iudaeorũ secta exactiorem patriae legis cognitionem sibi vindicans, quibus tanquã Deo, vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisaei vocãtur genus hominum astutum, arrogans, & interdum Regibus quoq; infestum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cum tota gens Iudaeorum fidem suam iureiurando obligasset Regi & Caesari, hi solum non iurauerunt: excedentes sex millium numerum: quibus hoc nomine à Rege mulctatis, Pherora vxor pro eis mulctam persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura praescire ex Dei colloquijs, praedicebant, decretum esse Deo regnum ablatũ ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoq; Regi per Salomen innotuit, & quòd aulicorũ quosdam solicitarent muneribus atq; corrumperent. quam in culpa Pharisaeorũ aliquot deprehensos interfecit, praecipuos autores huius consilij, cumq; his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, praestantissimae formae gratia sibi commendatum: & praeter hos quoscunq; è domestica familia cum Pharisaeis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parens & benefactor appellandus Regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo Regi omnia, constabiliendo successione prolis legitimae. Herodes porrò conuictis Pharisaeis ac supplicio traditis amicorum consilium aduocat, & apud eos Pherorae vxoris accusationem instituit, quòd ipsius impulsi frater conditionem Regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturae inter fratres serat dissidia quibuscunque valeat, tàm verbis, quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendijs, & in summa consciam esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus spontè talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odijs: quandoquidem ei, aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternae coniunctionis ac beneuolentiae, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrũ germanitatis vinculũ. Pheroras autem quãuis vehementi Regis oratione grauaretur, tamen aiebat se & fraternae pietatis iura persanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquã discessurum: emoriq; se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes, licet graui se iniuria existimaret affici, iracundiae tamen fratri distulit, cõtentus Antipatro & eius matri interdixisse Pherorae cõsuetudine, & vetuisse mulierũ regiarũ cõuẽticula. illi facturos se iussa Regis polliciti.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

Salome Herodi mulierum aliorumque consilia aperit.

Pharisaei astuti & arrogantes.

Pharisaei Regi nõ iurant, propterea mulctati Pherorae vxor pro eis mulctam persoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur.

Bagoas, Carus & alij ab Herode necati.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Herodes Pherorae vxorem accusat, eumq; vt illã ableget iubet.

Pheroras vxorem dimittere recusat.

Herodes Antipatro Pherorę consuetudine, & mulierum conuenticulis interdicit.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroræ & Antipater. quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoq; stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

CAP. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

Antipatrum Herodes ad Cæsarem mittit.

QVAPROPTER *suspectum habens patrem, & veritus ne vlterius serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primum se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum Regem declarabat, aut, si ille prior vita decederet, Herodem natũ sibi è filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romã profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipsum Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se inuito patratas obijciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei Rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecunijs corruptum eò perduxit, vt ei Regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, Regi mox indicauit: qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simulq; duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterũ virum principem, alterũ Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideo se venisse, vt Corinthum vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandũ facinus, atq; adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.*

Syllæũ Antipater Romæ apud Cæsarem accusat.

Aretas Syllæũ, quòd Fabatum aliosq; interfecerit, accusat.

Insidiator vitæ Regiæ deprehenditur.

CAP. V.

Pheroræ obitus.

Iuramentum sanctè seruatum.

PHERORAM *autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo post, decumbente Rege, vocatus ad accipienda quædam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cum Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquàm absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepelijt, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.*

Pheroræ ægrotãs ab Herode visitatur, mortuus sepelitur.

Pheroræ

CAP. VI.

Pheroræ vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

PHERORA mortuo Taphnitæ duo è libertis eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultã pateretur fratris mortem, vtq; inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentius aurem simul ac fidem præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quæ morbi fuit initium, venenumq; oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem attulerit homini. id venenum allatũ ab Arabissa quadam muliercula, nomine quidem amatoriũ, re autem vera Pheroræ lethiferũ. sunt enim Arabũ mulieres veneficæ maximæ. hæc autem quæ tum insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eam comparãdi veneni causa profectæ fuerãt vxoris Pheroræ mater & soror, & cum illa reuersæ sunt pridiè quàm ille cœnam lethiferã sumeret. His auditis Rex ad iram concitatus torsit ancillas earũ & quasdã etiam ingenuas: & cũ nulla quicquã fateretur, aut detegeret, postrema quædã dolore victa nihil aliud protulit, quàm quòd imprecata est Antipatri matri cruciatus similes, quandoquidem ipsa causa esset præsentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquisitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum secreta omnia, comessationesq; illas & occulta conuenticula, tum sermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta se accepisse ab eo, vt abstineret Pheroræ colloquijs. Addebant ancillæ quanto patrem prosequeretur odio, vtq; sæpenumero apud matrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipsè cõsenesceret, vt non multũ se iuuare posset tam sera successio: ad hæc simul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne sperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc, si fatale quid sibi accideret, fratri destinata sit successio, non filio: addere his solitũ accusationem sæuitiæ, nõ temperantis, nec à filijs: cuius metu Romam sibi discedendum esset, Pheroræ verò in suam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex sorore antea Rex audierat, exempta est omnis dubitatio: deprehensamq; in tam malicioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, spoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è Regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus est placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormẽtis inter cætera de eo confessus est, quòd lethale venenũ Pheroræ tradidisset, quo, se absente ac per hoc minimè suspecto, patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilũ vnum ex amicis Antipatri, missum inde à Theudione auunculo ipsius Antipatri, fratre Doridis: haberiq; apud Pheroræ vxorem, à marito ad asseruandum acceptum. De quo rogata per Regem mulier, habere se fassa est: & mox quasi ad afferendum id properans, de tecto seipsam deiecit. nec tamẽ lethalis fuit casus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo postquam se recollegit, Rege pollicito incolumitatem & ipsi & familiæ, si totam rei veritatem promeret, contra extremos cruciatus minato si quid per obstinationem celare pergeret, iurauit se omnia dicturam ita vt acta sint: &, vt multorum tum fuit opinio, nihil omninò mentita est. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, professione medici. Theudio

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Pheroræ liberti vxorem veneficij accusant.

Herodes Antipatri & mulierum secreta omnia extorquet.

Doridem Antipatri matrem Herodis eijcit è Regia.

Antipater Samarita Herodi Antipatrum, filium venenum patri paratum habere exponit.

Pheroræ vxor venenum se habere fatetur, & seipsam de tecto deijcit.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

Theudio deinde in domum nostram intulit, & ego seruaui acceptum à meo Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Postquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officiosè ad visendum eum & curandum veniſti, motus ille & ad pietatem flexus tua beneuolẽtia, me accita, ó vxor inquit, circumuenit me Antipater, dum pestiferis consilijs & veneficis ministerijs suum patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vsus est, video decedere, & mihi instare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inspectante venenum illud exure. tum se sine mora prolatum, iuxta viri mandatum concremasse, paululo seruato, vt si post maritimortem Rex eam tractare vellet durius, posset ei necessitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoq; vnà cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia Regis vxor, quasi secretorum horum omnium particeps, sed conscientiam dissimulans. quapropter & ipsam Rex abiecit, & filium eius è testamento deleuit, vbi successor destinatus fuerat. Socero quoq; Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Matthiam Theophili filium Hierosolymitani genere. Interim Roma venit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus quæstionibus fassus est attulisse se venenum, quod daret patroni sui matri & Pheroræ, vt si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggrederentur. Simulq; venerunt ad Regem ab amicis Romæ degentibus literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accusabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cade Alexandri ac Aristobuli, miserarenturq; fatum germanorum innocentium. iam enim & ipsi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus accessio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusans, & verba eorum ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primatũ colebat amicitias, comparatis varijs ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem est, quòd, cum per septem menses ante eius reditum tam multa contra eum in Iudæa mota sint, nihil eorũ ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum obseruatio & viarum custodia, partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Mariammen Herodes abijcit, filiũ eius è testamento delet, socero Simoni Boethi filio sacerdotio priuato Matthiam Theophili filiũ surrogat.

Archelaus & Philippus instinctu Antipatri accusantur.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conijcitur.

An. mũdi 3962. Ante Christum natum 2.

Hedio & Russinus Cap. 6.

Herodes Antipatro amicas literas, vt eũ Roma domum retrahat, scribit.

ÆTERVM Herodes ad Antipatri literas, quibus significarat rebus ex sententia peractis breui se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret, ne quid sibi per eius absentiam quod nollet accideret. Simulq; modicè de matre eius questus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modisq; omnibus magnam caritatem præseferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant prius iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de pa-

de patre veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ An. mũdi 3962. Ante Christum natum 2. *peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer cõtristatus matris ignominia: & amicorum quoq; variabant sententiæ, alijs euentum alicubi expectare, alijs sine mora domum nauigare consulentibus. facilè enim dissoluturũ crimina-* Celenderis in Cilicia. *tiones omniũ, quandoquidem nunc quoq; non aliundè quàm ex illius absentia aduersarijs audacia viresq; ad calumniãdum creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellitq; ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu con-* Sebastum portũ Herodes in honorẽ Cæsaris ædificat. *structum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iamq; manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem* Antipater domũ reuersus à nemine excipitur. *prius votis & faustis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò contrarijs votis licebat eum deuouere diris fraterni sanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino mis-* Quintilius Varus Syriæ Præfectus. *sus in Syriam, tunc verò ab Herode in consiliũ de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium inscius, & ita vt erat purpuratus in Regiam ingressus est. quo mox admisso, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primum mentem eius perculit, iam sentientem quò deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abijt attonitus: moxq; obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia, qui ante He-* Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat. *rodem Iudæorum Rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se, vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac Rege, adhibitisq; in consessum vtriusq; amicis, acciti sunt etiam cognati Regis & Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quiq; tormentis examinati fuerant: nouissimeq; serui matris Antipatri capti paulo antequàm ipse rediret in patriam. apud* Antipater ab Herode accusatus. *hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa: ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicumq; ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat, ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat, ne de causa sua prius decerneret quàm cognosceret, sed defensioni rem integrã seruaret: Rex verò postquàm iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatem suam in procreandis talibus liberis, quodq; senecta ætate incidisset in Antipatrum: enumerauit deinde curas educationis & institutionis, quamq; benignè suggessisset illi ex opibus quantum ipse cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profeciisse quò minus capitalibus appeteretur insidijs, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Mirariq; se Antipatrum quá nam spe elatus in tantam peruenisset audaciam. Successorem enim principatus iam scripto testamento designatum fuisse: viuenti quoq; sibi ex æquo participem dignitatis, splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiscentem instructum fuisse* CCC. *talentorum viatico. Obijciebat deinde fratrum accusationem, quorum siue sontium idem accusator atq; imitator, siue innoxiorum circumuentor ac patricida fuerit. Se enim nec comperisse de eis quicquam nisi hoc indice, nec in eos statuisse, nisi ex huius sententia. eam nunc per ipsum irritã quodãmodo fieri, qui quasi haeres in patricidiũ illis succederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cum abrupissent, rogauit Nicolaum Damascenum amicitia & domestica consuetudine coniunctissimum, & pulchrè eius*

An. mũdi 3962. Ante Christum natum 2.

Antipater parentis accusationẽ diluit.

negocij gnarum, vt prosequeretur quæ attinerent ad examinatos cõscios, & ad conuincendum filiũ. Sed ille præueniens, causamq; suã exorsus dicere, hæc ipsa exempla paternæ beneuolentiæ pro se adducebat, nimirum pietatis suæ meritis reddita. Se enim & prospexisse solerter quid facto opus esset, & sicubi res operã suam postulasset, confecta dedisse omnia: nec æquum esse, vt qui patrem eripuerit ab aliorum insidijs, ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, & testatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculã contrahat. Quam enim sibi fuisse causam sceleris, cum successionem designatus Rex haberet magis quàm speraret, & nemine vetante bonorum esset particeps? neq; enim probabile esse, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam spem contemptam certam infamiam, maximè cum is conatus fratribus non successerit, quorum ipse & delator fuisset, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec se pœnitere gestorum, quæ argumento sint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per se acta sint, testem esse Cæsarem, cui non secus ac numini nemo possit imponere: extareq; eius de hoc literas, quas periniquum sit inimicorum & improborum hominum post haberi calumnijs, quibus nihil magis sit cordi, quàm regiam familiam inter se committere, nactis comminiscendi occium per suam absentiam, quod se præsente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæstionibus, per quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & postremò se quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cum nonnihil moueretur concilium, miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos subiret miseratio, Herodesq; ipse quantumuis dissimulãs fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationẽ à Rege cœptã prosequens, exaggerabat singula, proferebatq; testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hæc extollebat Regis de eo merita in educandis ac instituendis filijs, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuisse priorum temerariam stultitiã, qui rudi ætate corrupti à malis consiliarijs naturales affectus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quàm opũ cupidine. Sed Antipatri stupendã esse tam sceleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestijs, à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quò minus crudelitatis eorum æmulator fieret. At qui tuipse, inquit, ó Antipater index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, imò miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoque te non ad securitatem patris, sed ad fratrum fecisse perniciem, vt detestando eorũ maliciam, pietatis erga cõmunem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitius, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorũ socijs, omnib. facis perspicuum bene conuenire tibi cum eis, quorum posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaq; duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palam quasi re bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: alteram clam maiore facinore per occultas insidias conando patrẽ subuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè detestatus esses illorum maliciã, nunquã imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, vt dignioribus sublatis nullos haberes successionis

Nicolaus Damascen' accusationem à Rege cœptã prosequitur.

æmulos,

æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solum ipse meritum supplicium effugeres, verum etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres, inaudito ad hoc aui patricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam Regiæ potestatis particeps, iam successor designatus, tum præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas, non contentus societate patris indulgentissimi, nisi illi quoque suam partem præriperes: & cuius te seruatorem verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, non ipse tantum scelestus, sed matri quoque inurens eiusdem nòtam sceleris, & fratrum disturbans beneuolentiam, dissidijsq; miscens omnia: & post hæc ausus es patrem vocare bestiam, ipse venenatissimis quibusque bestijs nocentior, proprio veneno abutens in coniunctissimos optimeq; de te meritos, muniensq; te custodibus ac varijs tam virorum quàm mulierum technis contra vnum senem, quasi non tua sola scelestamens satis esset ad explendum odium. Et nunc post tortos tua causa viros & mulieres, seruos & ingenuos, post aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem speraſti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque contra tui similes scriptam abolere, simulq; Vari æquitatem, omnemq;, quanta est in rerum natura, iustitiam. an ideo mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui seruatoribus? tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis Regem Vare à cognatorũ iniurijs? non dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt solus regnet deprehensum in struendis illi capitalibus insidijs? Scis patricidium non priuatum esse crimen, sed publicã vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiam non minus quàm perpetratum contaminet: imò quod qui non punit, & ipse in naturam parentem est iniurius. Post hæc matris eius quædam adiecit, quæ illa garrulitate muliebri effutierat: consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitum Regis caput: tum libidinosas & ebrioſas Antipatri volutationes cum Pherora mulieribus: quæq; ad testimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina necessitate expressa, atq; hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, post versam eius fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum sua exsaturabant. Attamen non ita aliorum odijs grauabatur, vt proprijs sceleribus, hostili in patrem animo, disturbata fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iusta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idq; cum iamdudum à multis esset obseruatũ, quo quisq; erat æquitatis amantior, eo grauior illi fuit aduersarius: & quamprimum tuto licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid scirent certatim prodentes: cumq; variorũ criminũ proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neq; ad Regis gratiã loquerentur, neq; periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes scelestos conatus Antipatri, eumq; non tam ob patris securitatem, quàm suomet ipsius merito de medio tollendũ censerent & tradendum supplicio. nec hi soli qui interrogabantur eum accusabãt, verùm etiam

An. mũdi 3962. Ante Christum natum 2.

Patricidium publicæ vitæ ac naturæ iniuria.

Antipater à cunctis accusatur.

An. mũdi 3962. Ante Christum natum 2.

spontanei delatores plerique aderant: ita vt licet callidissimus esset mendaciorum artifex & frontis perfrictissima, tamen ne hiscere quidem contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem mei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoq; eius optare scire, quàm ne ille in vllo obiecto deprehenderetur crimine: At ille pronus in faciem & supplicabũdus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienũ se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorũ omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis: cum autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: Id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cum antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidijs, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatũ asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum inuocante, videns alioqui nullũ fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quá nam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatũ, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abijt è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quod illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus quænam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia. coniectura tamen erat cuncta Regem facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiã qui coram eloquerentur mandata, docerentq; quam scelerata sit hominis malicia. Per eosdem porrò dies intercepta sunt Antiphili ad Antipatrũ ex Ægypto missa literæ: quibus solutis hæc in eis scripta Rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiã cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operã, vt rem geras feliciter. Atq; hoc fuit argumentum huius epistolæ: Rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cum diutius hærerent, vnus ex amicis Regijs animaduersa quadam futura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptaq; est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo, quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meã missæ: qua lecta scio, quòd pœnas ab ea, tanquàm ab insidiatrice exiget. Ea verò quã à Salome scriptam videri volebant, Antipatri commentum erat supposito Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & Regi scripsit in hanc sententiam. Acme Regi Herodi. Cùm mihi sit cura, ne quid te lateat ad salutem tuã pertinens, inuentã Salomes epistolam, contra te scriptam, ad meam dominam, non sine periculo transscripsi, & ad te misi: in qua postulabat, vt sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam & literas ad Herodem

Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit

Antipater innocentiam suam precibus ad Deum testatã facere conatur.

Venenum capitis damnato ad bibendum datũ sine mora eum necat.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Antipater in carcerẽ coniectus.

Herodes legatos ad Cæsarem mittit.

Antiphili literæ ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Herodem.

rodem

rodem misisse & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, quæ insidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Judæa genere, agens in ancillatu Juliæ vxoris Cæsaris, operamq; hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malicia, minimum abfuit quin illum euestigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cum fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset: qui cum ad hæc nehiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio, saltem socios sceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal patricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt ante retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoq; adiunctis exemplaribus.

An. mũdi 3962. Ante Christum natum 2.

Herodes odio in filium flagrat.

Antipater omnẽ in Antiphilum culpam confert.

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

Hedio & Rufinus Cap. 8.

Herodes morbo correptus testamentum condit, ac regni successionem filijs, nepotibus ac amicis relinquit.

INTEREA dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, Rex morbo correptus testamentum condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumnijs Antipatri: Cæsariq; legauit mille talenta, & vxori Juliæ liberisq; eius & amicis atq; libertis talenta quingenta. Suis quoq; filijs distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quam propter perpetuam & inconcussam beneuolentiam ditauit egregiè. Desperata deinde salute, quòd iam ad septuagesimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus est, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quodq; existimaret gentem lætari suis infortunijs: quam opinionem confirmauit quorundam apud populum gratiosorum seditio, mota ex causa tali.

An. mũdi 3963 A nato Christo 1.

Herodes in senio impatiens, & amarulentus.

Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idq; cari populo quòd iuuentutem disciplinis instituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postquam cognouerunt morbum Regis esse incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt sublatis operibus quæ Rex præter patriam consuetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc esse Regi causam cum calamitatum domesticarum, tum postremò præsentis morbi, videlicet, quòd contemptis legibus multa nouare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem Regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra maiorem portam templi dedicauerat donum pretiosum, aquilam auream magni ponderis, cum lex nostros homines vetet imagines statuere, aut consecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, vt aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ*

Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi iuuenturẽ, vt opera quæ Rex præter patriæ consuetudinem fecerat, tollerent, concitat.

Aquila aurea super maiorẽ templi portam.

An. mũdi 3963
A nato Christo 1.

Contemptus mortis.

præponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori. & alioquin ignauos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio è præsenti vita discederent. Magnum enim leuamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tàm viri quàm fœmina veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis iuuenibus rumor superuenit extinctum Regem nuncians, & propensos iam ad facinus perpulit. itaq; claro meridie ascendẽtes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conspirationem metuens, occurrit eò cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ: & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis dissectis & cedentibus circiter XL. *iuuenes resistere ausos comprehendit, cumq; his autores facinoris Judam & Matthiam turpe putantes cedere: omnesq; ad Regem perduxit. Quo rogante quo freti ausi sint sacratam imaginem demere, aiunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, succurrimus, & legem cuius discipuli sumus vindicauimus. Nec est quod mireris, si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moses autore & doctore Deo pertulit: nec recusamus mortem ac supplicium quodcunq; nobis intuleris, conscij nos non ob maleficium sed pietatis causa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad constanter patiendum alacres, atq; antè ad fortiter agendum fuerant. Eos Rex vinctos misit Hierichuntem: moxq; accitis Judæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores suos exhaustos pro Repub. tum instauratum templum impendijs ingentibus, quale opus per* CXXV. *annos nemo Asamonæorum Regum ad honorem Dei valuisset perficere. nec exstructum id tantum à se, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donarijs tali templo dignissimis. ob hæc facta speraſſe se vel post obitum sempiternam & memoriam & gloriam. nunc prohnefas viuo etiam ac superstiti pro beneficijs reponi iniuriam: & medio die inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licet in ipsum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiores quiq; veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in se quoq; grauius animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipsorum sententia, videriq; sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ Pontifici ademit sacerdotium, quasi non alieno ab hoc consilio, eiq; successorem dedit fratrem vxoris suæ Jozarum. Huius Matthiæ Pontificatu accidit etiam alium Pontificem ad vnam diem substitui, qua Judæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, visus est sibi per somnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non esset idoneus, Josephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus est. Cæterùm Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorẽ eiusq; socios viuos exussit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus est grauior, pœnam*

Aquilam aureã detractam, iuuenes securibus concidunt.

Iudas & Matthias cũ 40. iuuenib. ad Regem perducti ouantes sese excusant, eosq; vinctos Rex Hierichuntem mittit.

Herodes Iudæorum Primores conuocat, eisque facinus hoc commemorat.

Matthiæ sacerdotiũ adimitur, in cuius locum Iozarus surrogatur.

Iosephus Ellemi per vnum diem Pontifex.

Iudas Sariphei & Matthias Margalothi exusti.

Defectus lunæ.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

nam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tàm externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viscera. aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuò cibos suggerere: simulq; vexabatur intestinorum exulceratione & colicis passionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similiterq; inguina. ipsa quoq; verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molesta tentigine, non sine fœtore grauissimo. super hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, Regem læsæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametsi grauius affligeretur, quàm vt videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen euasurum se sperabat, accersendis medicis intentus & medicamentis conquirendis vndiq;. profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoq; iucundæ sunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullamq; amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atq; amicos, rursum Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cum è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnã capitis intentante non parentibus, infensus ex aquo siue sontibus seu innoxijs, vniuersos conclusit in Circo: accita deinde Salome sorore maritoq; eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus qui debeatur Regibus. non enim ignotam sibi

An. mũdi 3963. A nato Christo 1.

Herodis morbus horrendus.

Aquæ calidæ apud Calliroẽ quæ in lacum bituminis feracem effluunt.

Herodes donatiuum militibus distribui iubet.

Herodes nobiliores Iudæorum post obitum suum trucidari mandat.

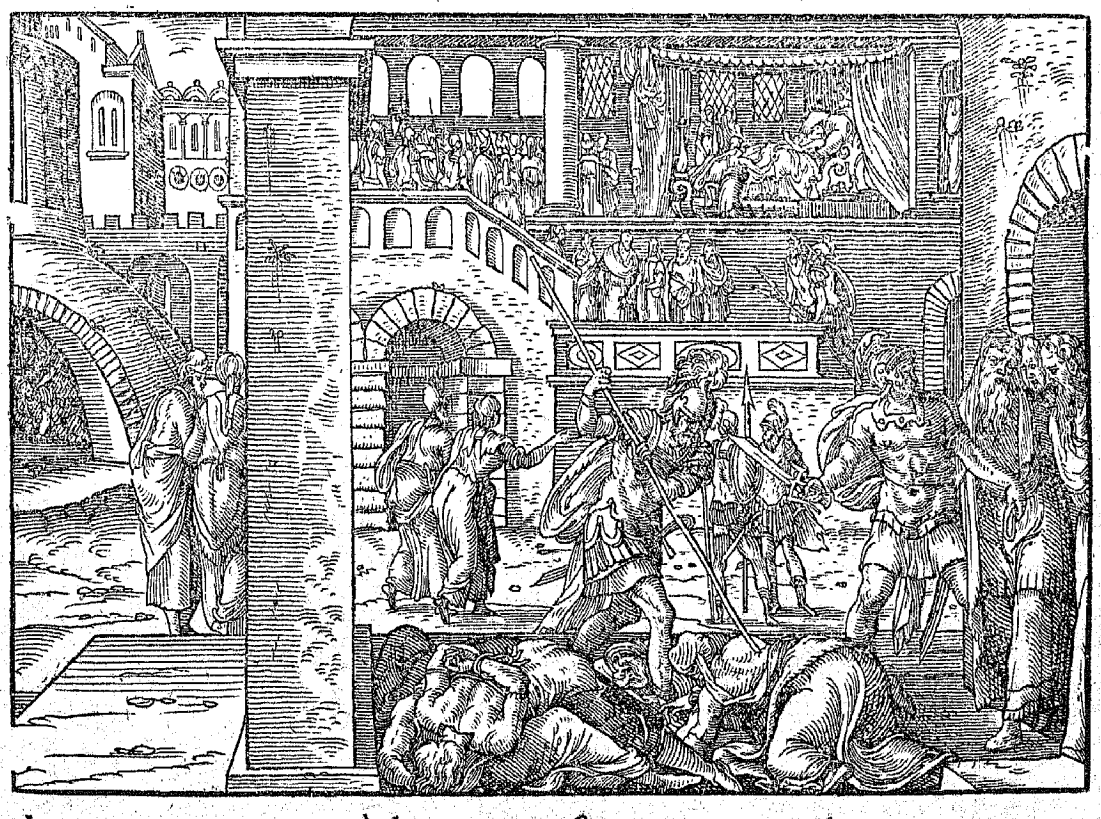

esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiam tum non abstinuissent contumelias. sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere, nam

An. mũdi 3963. A nato Christo 1.

nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quàm aliorum Regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiam tum suum obitum, non prius vulgandum quàm mandatum exsecuti sint, iubere deinde vt circumuentos vna omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam perq; omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Heîc sanè etiamsi quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus, curabat vt ex singulis familijs vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium conijceret, nec læsus à quoquam eorum nec valens eis quicquam obijcere: cum hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

CAP. IX.

Antipatri exitium.

Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæsare occisam, & Herodi liberam potestatem Antipatri puniendi relictam esse, ostendunt.

DVM hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumq; Antipatrum relinqui arbitrio & Regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuẽdi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum poposcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire seipsum cupiens: perpetrasset q; facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: moxq; denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi Rege iam agente animã. quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore, vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet. cœpitq; cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius Regi renunciaret, vtq; solicitatus abeo sit ostentato præmio. Tum Herodes qui iam ante malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione, & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus erexit se in cubitum, iussitq; vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro funere condi in castello Hyrcanio.

Herodes malum simul & cultellũ poscens sibi ipsi manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepos verò ictum præuenit.

Aliàs Cap. 9. Antipater patrẽ vitam finisse ratus, cũ carceris custode demissione agit, quod dum Herodes audit, sine mora eum occidere, & in Hyrcanio castello condi iubet.

CAP. X.

Herodis mors testamentum & funeratio.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. Herodis testamentum mutatum.

DEINDE mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Tracho-

Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine aſsignauit Philippo filio, germano fratri Archelai. Iamniam autem, Azotum & Phaſaëlida Salomæ ſorori ſuæ attribuit, & argenti ſignati quingenta millia. habita eſt & cæterorum cognatorum ratio, abundeq́ prospectum ſingulis leganda pecunia & reditibus annuis. Cæſari quoq́ legauit argenti ſignati centies centena millia, praterq́ vaſa tàm aurea quàm argentea, magnumq́ veſtis precioſæ numerũ. Iuliæ autem Cæſaris vxori, & quibuſdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die poſt quàm Antipatrum filium occidit, vita defunctus eſt, poſt detruſum regno Antigonum anno trigeſimo quarto, ex quo autem à Romanis Rex declaratus eſt, anno trigeſimo ſeptimo, vir in omnes ex æquo ſæuus, ira ſeruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vſus, ſi quis alius. ex priuatis enim natus regnum aſſecutus eſt, & innumeris circumdatus periculis ſemper euaſit feliciter, vixitq́ longiſſimo tempore. quantum autem ad domeſticos & filios attinet, hic quoq́ felix fuit ſua ſententia, oppreſsis inimicis & aduerſarijs, ſed infeliciſſimis meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priuſquam Regis mors innoteſceret, in circo clauſos domum ſuam queq́ dimiſerunt, dicentes ipſum ita iubere, vt in agros digreſsi curarent ſuamet ipſorum negocia: atq́ hoc pacto magno beneficio vniuerſam gentem ſibi deuinxerunt. Indicata deinde Regis morte, congregataq́ in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia primùm legerunt literas eius ſcriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabatq́ vt eandem ſeruarent & Archelao filio, quem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui anulus Regis ſignatorius creditus fuerat, teſtamentum perlegit, quod nõ aliàs ratum habendum eſſet, quàm accedente conſenſu Cæſaris: moxq́ acclamatum eſt Regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum ſuis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præſtitiſſent fidem atq́ operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Poſt hæc funus parabatur Regi, Archelao curante vt exſequiæ patri fierent quàm ſplendidiſsimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuũ. Ferebatur autem in lectica aurea, diſtincta varijs gemmis precioſis, & inſtrata purpura: corpus quoq́ amictum erat purpura, impoſito capiti diademate, & deſuper corona aurea, ſceptroq́ in manu dextera. lecticam ſtipabant filij & cognatorum numerus. Hos ſequebantur milites diſtributi per nationũ genera: primùm ſatellites, deinde Thraces, poſt hos Germani, & deinceps Galli, omnes inſtructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata ſub ſuis ducibus ac centurionibus. hos ſequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa proceſſit Herodium vſq́ per octo ſtadia, vbi quemadmodum antè mandauerat ſepultus eſt. Et Herodes quidem ſic defunctus eſt. Archelaus autem per ſeptem dies iuxta patriã legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templũ aſcendit: & quacũq́ tranſiret excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationib. Tum conſcenſo ſuggeſto ſublimis in aureo ſolio reſidens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipſe viciſsim omni comitate reſpondebat multitudini, agebatq́ grates quòd obliti patris ſui duricia, nihilo deterius erga ipſum affecti eſſent, pollicebaturq́ parẽ pro eorum ſtudijs gratiam: adhuc tamen abſtinere ſe à Regis nomine, quod ab autoritate & aſſenſu Cæſaris pendeat, penes quẽ ſit teſtamenti à patre ſcripti confirmatio.

An. mũdi 3963 A nato Chriſto 1.

Cæſari & Iuliæ Cæſaris vxori ab Herode legatum.

Herodes moritur.

Herodes varia fortuna vſus.

Salome & Alexas in circo clauſos Iudæos domũ dimittunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Herodis ad milites gratiarum actio, & teſtamentum lectũ.

Archelao Regi acclamatur.

Aliàs Cap. 12.

Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur.

Germani & Galli ſub Herode ſtipendia fecerunt.

Archelaus epulum multitudini præbet.

An. mũdi 3963 A nato Christo 1.

Archelaus si à Cæsare in imperio constabilitus esset, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus pollicetur.

quamobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntẽ vltrò offerente ambitiosum diadematis honorẽ se accipere voluisse, cum nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolẽtia omniũ videatur dignissimus: daturumq; operã vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates incuntiũ, quò mansuetius & officiosius eos alloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebantq; sibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderẽt: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vixerat, & in his plerosq; diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatẽ, quibus grauabatur forũ rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens, vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans. postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

CAP. XI.

Populus seditionem mouet contra Archelaum.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 13 Matthiam seditiosi & socios quos Herodes affecerat supplicio deflent: Herodi caros in vindictã ab Archelao deposcunt, & Pontifici sacerdotium abrogari postulant.

INTEREA Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiam & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilã auream violatores recens necitraditos, tũc cum clamoribus & eiulatu in defunctum Regem iactabãt conuicia, quasi in mortuorum solatium: congregatiq; in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnã quosdam ex his qui cari Herodi fuerant, & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo Pontifici, & subrogari

An. mũdi 3964 A nato Christo 2.

hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaq; misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opusq; esse cõcordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus Rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent, ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intentantibus quicunq; conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suæ voluntati tribuerent, quàm autoritati præsidentium: & indignum ducerent si amicorum, quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erant, vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, ne sui quidem periculi memores, dum inimicos lædere cupiunt: & cum multi ad eos à Rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminem audire sustinebant, sed ad maiorem iram accendebantur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cumq; festum instaret, quo patrium Iudæis est vesci non fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnulliq; etiã extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorũ Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu, quem illos non pudebat

Seditio in Paschatis festo.

mendicato

mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte qui compescerent homines, priusquam cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosq; occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaq; totum exercitũ in eos immittit, simulq; equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum vim euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconẽ edixit, vt omnes in sua discederent. illi metu grauioris mali festinitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum multosq; ex amicis alios, & familia & regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoq; ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neq; arces occupauit in Iudæa, neq; thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsaream. Sed postquam alter Romam nauigauit, alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petijt, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis arcium & regijs procuratoribus, rationes reposcebat ab eis, & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen nõ discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabãt in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eò quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quàm illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens, & diu versatus in regijs negocijs. quapropter suadentib. quibusdã, vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romã peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tàm ipsius amore quàm Archelai odio, libertatẽ maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parũ succederet, commodiorẽ sperantes Antipam quàm Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæũ Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentũ patris, simulq; rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atq; ita euentũ expectabat. qui perlectis his omnib. Variq; ac Sabini literis, tum quantũ pecuniarum esset ac annuo-

An. mũdi 3964. A nato Christo 2.

Tria millia Iudæorum cæsa.

Archelaus Romam proficiscitur, multique eidem obnixuri cum comitantur.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 14.

Sabinus Herodis pecuniam & regiã occupaturus Hierosolyma peruenit.

Antipas Herodis filius parandi sibi regni spe Romam nauigat.

An. mũdi 3964 A nato Christo 2.

rum redituum, præterea quæ Antipas ſibi regnum vindicans ſcripſerat, amicos in conſilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ ſuæ filium, iam à ſe adoptatum, primum ei locũ in conſiſtorio tribuens: moxq; poteſtatem facit dicere volentibus de præſenti negocio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundiſſimus & infenſiſſimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius poteſtatẽ iam dudum inuaſiſſet, non expectato aſſenſu Cæſaris, dum feſto die tam multos interimeret: qui etiamſi eſſent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius ſeruandum fuiſſe poteſtati legitimæ, non ipſi vſurpãdum, ſiue Regi cum iniuria Cæſaris, cuius contempſiſſet ſuffragium, ſiue priuãto, quod eſſet peius etiam. quare immerito nunc eum ab ipſo hunc ſperare calculum, quem iam quantum in ſe fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obijciebat ei mutatos autoritate propria quoſdam duces militiæ: quodq; ſedidiſſet in regio ſolio, & tanquam Rex ad quaſdam cauſas determinaſſet, annuiſſetq; poſtulatis populi, deniq; nihil non feciſſet quod per Cæſarem confirmatus poſſet facere. ab illo quoq; dimiſſos, aiebat, eos, qui in circo incluſi fuerant: multaq; afferebat alia, partim vera, partim veriſimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum poteſtatis faſtigium. præterea neglectum patris luctum, & commeſſationes inſequenti mox poſt eius obitũ nocte celebratas: quæ indignitate motum ad ſeditionem populum, videntem pro tantis beneficijs mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam perſonatus lacrymas fingeret, per ſingulas autem noctes delicijs frueretur regijs. qui cum tam prauo ingenio ſit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæſarem, ſi ab eo regnum acceperit, quam hactenus fuiſſet erga parentem amantiſſimum. Cantu enim ſe oblectare & choreis tanquam in in morte inimici non patris, haudquaquam abeſſe ab immani ſcelere. nunc venire ad Cæſarem vt annutu eius regnum accipiat, cum iam antè non aliter ſe geſſiſſet, quàm ſi conſtabilitus Rex fuiſſet autoritate ipſius. maximè autem exaggerabatur in ſacrato loco perpetrata cædes impia, idq; die feſto, quando tàm hoſpites quàm indigenæ victimarum more mactati ſint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, ſed ab eo qui legitimã Regis appellationẽ prætexeret, quò facilius tyrannicum ſuum ingenium expleret exercendis paſſim in omnes iniurijs. Quare ne per ſomnum quidem vnquam patrem, dum ſanus eſſet, de hoc ſibi poſt obitum ſubſtituendo Principe cogitaſſe, vt cuius mores haberet cognitos: immò in potioribus tabulis eius aduerſarium ſucceſſorem deſtinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatũ non animo ante corpus præmortuo, ſed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Immò etiamſi iam tum tale de Archelao fuiſſet patris iudiciũ, quale in poſteriorib. tabulis, ipſum tamẽ iam ſatis declaraſſe qualis nam Rex futurus ſit, qui autoritatem Cæſaris in confirmando regno contempſerit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis ſuis fidem plurimis ex ipſius cognatione teſtibus adhibitis, finem orationi impoſuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao eadem illam circa commiſſam ipſorum improbitati imputandam, qui non prius à tumultuando deſtiterint, quàm ille coactus ſit eos vi compeſcere: hoc magis culpabiles, quòd non ſolùm maliciam ſuam exercuiſſent, verùm alijs etiam neceſſitatem feciſſent audendi tale facinus. Inſolentia enim eorum in ſpeciem quidem infeſtatum Archelaum, ſed reuera contumaciam hanc ad ipſius

Antipater Salomes filius apud Augustum Cæſarem Archelaum accuſat.

Archelaum Nicolaus excuſat.

Cæſaris

Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio, quo prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se prorita-uerint. Cætera quoque, de quibus Archelaum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens, nihil horum, nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceāt. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem cùm de patre benè meritum, tùm ipsos omnibus semper prosecutum officijs. Testamentum certè à Rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerum domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cum maximis ab Herode viuo affecti sint beneficijs, nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis, testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum maliciam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: videnscz hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea statuit: & dimisso concilio, solus secum dispiciebat, vtine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cum omnes eius ope indigeant.

An. mūdi 3964. Ante Christum natum 2.

Cæsar Archelaū regno dignū pronunciat.

Hedio & Russinus Cap. 14.

CAP. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punijt.

SED priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Marthace Archelai mater morbo vitam finijt, & à Varo Syriæ præside venerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelai secuti sunt magni in ea gente tumultus: ad quos compescendos cum Varus venisset, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam legionem vnam reliquit Hierosolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. quamprimum enim Varus abijt, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Iudæos, fretus relictis illic copijs, & parem se iam putans populo. nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur, molestans eos & ad defectionem irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violentas pecunias Regias scrutationes faceret, priuati lucri & prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia non solum religionis gratia, verùm etiã indignè ferentes Sabini intẽperias, nec tantũ ex Iudæa grauius offensa, sed è Galilæa quoqz ac Idumæa, tum à Hie-

Marthace Archelai mater moritur.

Varus seditiosos Hierosolymis cõpescit.

Aliàs cap. 15.

Sabini auaritia Hierosolymis ingentem seditionem in festo Pentecostes concitat.

An. mũdi 3964. A nato Christo 2.

à Hierichunte & trans Iordanem ſitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitiq; trifariam hoc modo caſtra faciunt: pars vna circum occupat, reliquarum duarum altera templum à ſeptentrionali & orientali regione circumſidet: ob occidentali altera, quà ſita erat domus Regia. *Ita incluſos vndiq; Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum, quibus decretum eſſet, aut mori, aut vincere, ſtatim ad Varum miſit literas, hortans vt properet, relictamq; legionem præſenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipſe cõſcenſa caſtelli turre celſiſſima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phaſaelus appellabatur, manu* Romanis *innuebat, vt in Iudæos eruptionem facerent: & cum ne amicis quidem ſe auderet committere, poſtulabat, vt alij propter eius auariciam mortis periculo ſe obïcerent. qui poſtquam progredi auſi ſunt, conflictus fuit acerrimus. & quamuis ſtrenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licet multis cadentibus: ſed circumducta ſuorum parte aſcenderunt porticus quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduerſarios pugnantes vel manu mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores ſuorum, ſed ſpectatores etiã totius prælij. quin & ſagittarij è ſuperiore loco impetebant expoſitos ictibus, nec valentes contrà miſſilibus ad ſe pertingere, eoq; facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde* Romani *indignitate rei moti, ignem clàm ſubijciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd eſſet pice ac cera ob inaurationem peructa, facilè correpta eſt incendio, quo lacunaria illa precioſa & magnifica abſumpta ſunt, & quot quot illuc aſcenderant improuiſo perierũt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati ſunt, pars à circumſtantibus telis confixi: nonnulli deſperatione ſalutis & vi mali attoniti, aut in flammas ſeſe dederunt, aut ſuiſmet gladijs confecti ſunt. quòd ſi aliqui refugientes quà aſcenderant in tutum ſe recipere volebant, hos omnes* Romani *contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodeſſet ferocia, ita, vt ne vnus quidem ex his qui tectum aſcenderant incolumis euaderet. Tum* Romani *qua ſe incendium remiſit alij ab alijs protruſi, penetrauerunt ad ſacras pecunias conditorium, cuius bona pars furto militum diſperijt, ad Sabinum autem propalam quadringenta talenta ex ea præda relata ſunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti ſunt, deſideratis in ea pugna carorũ amicorum plurimis, & inſuper ſpoliato ſacrario. facto tamen globo è pugnaciſſimis circumdederunt* Regiam, *incenſuros ſe eam & omnes intus occiſuros minitantes, niſi quamprimum diſcederent: quòd ſi mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum ſuis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars ſtabat. Rufus quoq; & Gratus, qui ſub ſe habebant tria millia bellicoſiſſimorũ & ſtrenuiſſimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum ſe tranſtulerũt: ſimulq; equitatus qui Rufo duci parebat, non mediocris ſanè ad rem Romanam acceſſio. Interim Iudæi nihilo ſegnius inſtabant oppugnationi, muros ſuffodientes cuniculis, & aduerſarios hortantes, vt abirent, neve diutius vindicantibus ſe in libertatem à maioribus acceptam obſiſterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxiſſet milites, ſed fidem promiſſis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hoſtium ſuſpectam habebat, & expectabat à Varo ſubſidium. In hoc rerum ſtatu etiam alibi per Iudæam diuerſis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemq;, aut lucri, aut vindictæ concitabat*

Iudæorum cum Rõmanis acerrimus cõflictus circa templũ.

Iudæi permulti in lacunarijs pereunt.

Sacræ pecuniæ bona pars militum furto diſperit.

Regia ab Iudæis obſeſſa.

Rufus & Gratus Herodis exercitus Præfecti in Romanorum partes ſe transferũt.

Hegeſippus & Ruffinus Cap. 15.

Tumultus in Iudæa varij.

concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquã æquo loco eos sustinere ausus, vt veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quãtũ poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronũ ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat Regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatisq; inde suis ad vnum omnibus, pecuniam quoq; Regiã in illis locis occupauit: iamq; formidandus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectansq; hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita vbiq; turbatur, etiã Simon Herodis Regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius inprimis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusq; numerosis copijs, & Rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præquouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendẽda Hierichuntina Regia: passimq; crematis alijs Regis palatijs, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regiorum militũ dux, tum Romanorum partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: vbi post acerrimum conflictum transamnani homines incompositi, & ferociter magis quàm peritè pugnantes deleti sunt: ipsum Simonem per angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium Regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eò quòd proprium Regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem & Athronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem Regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum, vt ipsis videbatur, idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque duceret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributã obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitq; diu potestas huius, & non inanis Regis appellatio, dum quicquid collibuisset exsequitur, maximè in Romanos cædibus sæuiens & milites Regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebantq; vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidijs exceperunt: ductoremq; eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerũt: reliquos nihilo meliora iam expectãtes superueniens cum Regio milite Gratus seruauit, relictis casorũ cadaueribus. In hunc modũ longo tempore prælia per occasionem conserentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calami-

An. mũdi 3964. A nato Christo 3.

Duo millia Herodis militum bello regios impetunt.

Iudas Ezeciæ latronũ ductoris filius.

Simon Herodis seruus.

Grati cum Simone conflictus.

Simon obtruncatur.

Iudæi in seditionibus quasi furiosi.

Athronges vir corpore & manuum robore insignis dignitatẽ regiam attentat.

An. mũdi 3965. A nato Christo 3.

Athrõges cum fratribus captus.

calamitatibus. tandem & ipſi capti ſunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai poteſtatem redacto, vltimus qui ſuperer at, fratris caſu territus, & nullam videns ſalutis ſpem reliquam, quòd eius copiæ exhauſtæ eſſent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipſe quoque Archelao ſe dedidit. ſed id aliquanto pòſt factum eſt. Tunc verò Judæa plena erat latrocinijs, & vt quiſq; ſeditioſorum cœtus coiuerat, paſſim Reges creabantur in Reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos: ipſi verò inter ſe diuturnis conflictarentur cædibus.

Hedio & Ruffinus Cap. 16.

Varus Sabino ſuccurrit.

Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, aſſumptis duabus reliquis, (nam tres in vniuerſum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxilijsq; Regum ac tetrarcharum properabat in Judæam vt obſeſſis ſuccurreret, iuſſis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoq; Petræus, amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum miſit tàm peditum quàm equitum. poſtquã autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos. qui regionem eorum ingreſſus, profligatis quotquot auſi ſunt cum armis occurrere, Sephorim

Sephoris capta eiusq; incolæ ſub haſta venditi.

cepit. & venditis ſub haſta incolis, vrbem abſumpſit incendio. Ipſe Varus verſus Samariam progreſſus cum exercitu, à ciuitate quidem abſtinuit, quam ſciebat immunem à ſeditioſorum contagio: caſtra autem poſuit in quodam vico,

Arus ab Arabibus incenſus.

qui erat Ptolemaï poſſeſſio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoq; eius infenſi. inde progreſſi Sampho alium vicum ijdem Arabes diripiunt, moxq; incendunt quamuis munitiſſimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miſcentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus

Sampho & Emmaus cremata.

crem ata eſt Varij iuſſu, in vindictam cæſorum ibi militum, deſerta tamen ab habitatoribus. Jnde cum appropinquarent Hieroſolymis, Judæi qui legionem ab ea parte obſidebant, ad primum venientis exercitus conſpectum territi diffugerunt, oppugnatione, quam inſpectabãt, relicta. Hieroſolymitani aũt Iudæi graui ter à Varo increpiti, excuſationem afferebant, populum quidem propter feſtum confluxiſſe, bellum verò non ex ſua ſententia ſed ex conuenarum audacia ſuſceptum: & ſe adeò nõ oppugnaſſe Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati

Varus Hieroſolyma peruenit, ac legionẽ obſeſſam liberat.

fuerint. & iam ante obuiam ei proceſſerant, Joſephus Herodis Regis nepos, Gratusq; ac Rufus cum ſuis militibus, & Romani qui obſidionem tulerant. Sabinus enim in eius conſpectum non venit, ſed ſubducens ſe clam ex vrbe, ad mare profectus eſt. Tum Varus dimiſſa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt ſontes punijt, nonnullos dimiſit

In defectionis autores animaduertitur.

incolumes: actiq; ſunt in cruces ea de cauſa circiter duo millia. Poſt hæc ablegato exercitu cuius non erat vſus amplius, quiq; contra eius voluntatem lucri ſtudio multa maleficia patrauerat, ipſe audito decem millia Judæorum in vnum confluxiſſe, properauit vt eos deprehenderet. illi non auſi manus conſerere, deditionem fecerunt arbitratu Achibi. Varus autem data ſeditioſorum vulgo defectionis venia, duces eorum miſit ad Cæſarem. Ille cæteris ignouit, in ſolos aliquot Regis Herodis neceſſarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iuſticiæ reſpectu à nefarijs armis abſtinuerint. Itaq; Varus rebus compoſitis, & relicta Hieroſolymis eadem legione in præſidio, reuerſus eſt Antiochiam. Archelao

autem

autem Romæ aliud negocium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans, vt eis liceat suis legibus viuere: erantq; legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cumq; Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se exstructã concilium amicorum & primariorũ ciuium, venerunt eò & legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorũ comitatu. cognati autem Regis, neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos corã Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens, ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus benè cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt, diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoq; rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub Regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt. Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cum longè deterior fuerit conditio superstitũ, quos nõ modo perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaq; vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse, quò magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisseq; gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cum annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atq; etiam seruorum, qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam: quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si à quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cum multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen exstare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studijs Regem consalutatum, quòd ita putarent, fieri non posse, quin quicunque tandem Herodi succederet, moderatius multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratum luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius beneuolentiam. At illum, quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idq; priusquam confirmatus esset in potentia, cum totum negocium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris: editũq; mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma, posthac sine Regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus

An. mũdi 3966. A nato Christo 4. Hedio & Ruffinus Cap. 17. Alias cap. 16.

Iudæorum Legatio Romæ.

Archelaus & Iudæorum Legati corã Cæsare comparent.

Philippus Herodis filius.

Iudæorũ Legati Herodis & Archelai accusant iniquitatem.

An. mũdi 3966. A nato Christo 4.

Nicolaus Herodem & Archelaum excusat.

delectentur & rerum nouatıonibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtriq; patrocinatus est, dicens Herodem quidem, quoad vixerit, nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui, si iustam viuentis accusationem attulissent, castigatiɔnem eius sperare poterãt, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obijciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cum affectassent res concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Uersa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, esseq; gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

CAP. XIII.

Cæsar Herodis testamentum confirmat.

Archelaũ Cæsar ethnarcham constituit, regniq; dimidium in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur.

CÆSAR verò his auditis, dimisit concilium. Paucis deinde pòst diebus Archelaum non Regem declarat, sed, dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa, ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quamprimum ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & CC. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Judæa & Idumæa præterq; bas Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Joppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. DC. *autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaum. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium. Salome autem præter legatas à fratre vrbes Jamniam, Azotum & Phasaelida, argentiq; signati quingenta millia, Cæsar largitus est in Ascalone palatium: percipiebatq; ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita sunt etiam cæteris Regis cognatis legata, ita vt testamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relictæ sibi à patre, accepêre ex Cæsaris munificentia ducena quinquagena signati argenti millia, & elocatæ sunt Pheroræ filijs. imò totum etiam Regis legatum mille quingentorum talentorum æstimatione cessit ipsius filijs, paucis aliquot vasis sibi retentis, non tam ob precium caris, quàm ob amici memoriam.*

Salome.

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filijs elocatæ.

CAP. XIIII.

De Pseudalexandro.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. Aliàs cap. 17. Pseudalexander.

HIS ita ordinatis per Cæsarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendã Romani ciuis libertum, adoptauit semetipsum in Herodis familiam, per occasionem similitudinis, quæ referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, attestantibus omnium quotquot vtrunq; viderant oculis: atque hac via grassari cæpit ad Regium fastigium: itaque ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius Regiæ rerũ gnarus, alioquin etiam astutus erat, & natus ad excitandas

das turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illius Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatũ ſit eius interficiendi negocium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicarijs, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, alijs quoq; non deſinebat fucum facere: cumq; Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam: vbi magnã pecuniæ vim quæſiuit prætextu Regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturumq; beneficos, Romã properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cumq; adnauigaſſet Puteolos, ibi quoq; à deceptis Iudæis ſimili fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad Regem, qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idq; alijs non dubitabant aſſeuerare iureiurando interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Deiferentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad Regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluenteq; certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationibus, vt fieri ſolet in rè præter ſpem incolumi. Id vbi allatum eſt ad Cæſarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd ſciret Herodem non facilè potuiſſe decipi in re tam ſeria: nonnihil tamen ſpe motus, Celadum vnum è ſuis libertis familiariter olim verſatum cum adoleſcentibus illò mittit, iuſſum vt Alexandrum in conſpectum ſuum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoſcendo alijs ſagacior. Non tamen imponi potuit Cæſari, quòd non tanta eſſet ſimilitudo, vt etiam prudenter conſiderantes falleret. Pſeudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ ſolet benè natis & educatis cõtingere, quod ipſe non vixiſſet in tantis delicijs. Poſtquam igitur animaduertit cõſpiraſſe in mendacia præceptorem atque diſcipulum, & ex compoſito loquentibus adeſſe fiduciam, percontabatur quid factum eſſet ſimul erepto Ariſtobulo, aut cúr nam ille non veniſſet, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum repoſceret: Reſponſum eſt in Cypro eum manſiſſe, metu periculorum, quibus mare nauigantes expoſiti ſunt: vt ſi quid ipſis contigiſſet durius non omninò Mariammes genus intercideret, ſed ſupereſſet ſaltem Ariſtobulus. Hæc illo aſſeuerante, ſimulq; concinente autore huius fabulæ, Cæſar ſeducto adoleſcente: Tibi, inquit, ſi nõ me quoque coneris fallere, merces erit impunitas, quod ad tuam ſalutem attinet: nunc age dicito quiſnam ſis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neq; enim iſtius ætatis eſt tam inſidioſa malicia. Ibi ille, cum non poſſet aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo ſit compoſitum. Cæſar autem Pſeudalexandrum, vt pollicita ſeruaret, in remigum ordinem allegit, quod eſſet valido corpore: doctorem verò eius affecit ſupplicio. cæterum Melijs abundè magna multa fuit, quæ infictitium Alexandrum fruſtra impenderant: atq; ita cœptum Pſeudalexandri temerarium turpis conſecutus eſt exitus.

An. mũdi 3966. A nato Chriſto 4.

Pſeudalexander Romam peruenit.

Pſeudalexander Cæſari imponere nõ poteſt.

Pſeudalexandrũ Cæſar remigũ ordinem allegit.

An. mũdi 3973. A nato Christo 11.

CAP. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

Hedio & Ruffinus Cap. 19. Aliàs Cap. 18.

Pontificatus Ioazaro abrogatus transfertur in Eleazarum, ab hoc in Iesum Siæ.

ÆTERVM *Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boethi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: eamq; dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarũ quibus Neara vicus inundabatur, dimidio deriuato in palmetum recens à se in subiecto campo consitum. nouum etiã vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai Regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio.*

Archelais condita.

Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cum scirent eum contra ipsius mandatum fecisse, à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine: nec dignatus quicquam scribere, Vade, inquit, & quamprimum illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicataq; voluntate Cæsaris, ad profectionem hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, quæ est

Archelaus in exilium missus.

vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bobus absumi: experrectusq; non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cum varia-

Archelai visionem Simon vir Essæus interpretatur.

ret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniã, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriã, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat nec faciem. cæterum decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iamq; instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem, quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai Regis filiæ. hæc, vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterũ nupsit Iubæ Regi Mauritaniæ. hoc quoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamme priore coniuge. tanto ar-

Glaphyrę somnium.

debat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatũ est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meũ habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, teq; liberabo ab hoc opprobrio, mihiq; te meam vindicabo. hoc somnium cum illa expo-

expoſuiſſet apud quaſdam familiares ſibi mulieres, poſt paucos dies vita functa eſt. quod ego ideò hic referendum putaui, quòd ſermo ſit mihi de illis Regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certiſſimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens. Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & alijs non obſtrepat qui talibus excitantur ad virtutis ſtudia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illò à Cæſare vir conſularis Quirinius, qui cenſum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet.

An. mũdi 3973. A nato Chriſto 11.

Quirinius Syriæ cenſor.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quirinius ad cenſendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæſare, & procurator eiuſdem Cæſaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus eſt.

II. Quæ & quot ſectæ apud Iudæos fuerint.

III. Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ.

IIII. Iudæorum contra Pontium Pilatum ſeditio.

V. Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

VI. Vitellij aduentus, Hieroſolyma, & quomodo à Tiberio mandata acceperit, vt impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet.

VII. Herodis bellum quo ab Areta ſuperatus eſt.

VIII. Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtq; poſt exceſſum Tiberij à Caio eius ſucceſſore ſolutus ſit.

IX. Quomodo Herodes tetrarcha in exilium miſſus eſt.

X. Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio.

XI. Caius in Syriam mittit Petronium iuſſum Iudæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam.

XII. Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

CAP. I.

Quirinius ad cenſendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæſare, & procurator eiuſdem Cæſaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus eſt.

INTEREA Quirinius ſenator Romanus per omnes honorum gradus ad conſulatum vſq; prouectus, & in primis clarus, à Cæſare mittitur in Syriam vt iura populis redderet: facultatesq; cenſeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmæ equitum, penes quem eſſet totius Judææ rerum adminiſtratio. Quin & ipſe Quirinius in Judæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenſeret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in poteſtatem ſuam redigeret. Illi verò tametſi primùm ægrè ferrent mentionem deſcriptionis, nõ ſunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati Pontificis Joazari, qui Boethi fuit filius. atq; ita illius ſuaſu ſine controuerſia cenſus peractus eſt. Exſtitit tamen poſt quidam Judas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto ſibi Phariſæo Sadduco, ſolicitabat ad

Hegiſippus & Ruffinus Cap. 1.

Quirinius in Syriam à Cæſare vt iura populis redderet, mittitur.

Coponius Præfectus Syriæ.

Cenſus populi Iudaici.

Aliàs Cap. 2.

An. mũdi 3973. A nato Christo 11.

defectionem populos censum nihil aliud quàm manifestam seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatẽ adhortans. Fore enim vt re benè gesta fortunis suis fruantur felititer, & confirmati in earũ possessione laudem quoq; sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoq; rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atq; ita dici vix potest, quantum hi viri totam gentem cõturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrocinijs, promiscuisq; nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus: prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed reuera priuatorum lucrorum studio. Itaq; conficientibus se mutuò ciuibus, & furiosissima contentione certantibus, ne externus quidem hostis cessabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè superueniens potuit eos compescere quò minus sæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili sanguine, donec postremò malum eò progressum est, vt hostilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculosum est patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum super tres pristinas sectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad se contrahunt: id quod non in præsens tantum turbauit Rempublicam, sed futurarum etiam cladium fuit seminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis disserere, propter quæ tot mala gentem nostram inundauerunt.

Cædes : latrocinia: seditio & fames in Iudæa.

Templum Hierosolymis incensum.

Iudas & Saddocus quartæ sectæ autores.

CAP. II.

Quæ & quot sectæ apud Iudæos fuerint.

Hegesippus & Ruffinus Cap. 11. aliàs Cap. 5. Tres Iudæorum sectæ, de quibus lib. 2. de bello Iudaico. Cap. 12.

IUDÆI patriæ sapientiæ studiosi iam inde à multis retrò seculis in tres sectas erant diuisi, Essenorum, Sadducæorum, & eorum quæ Pharisæorum vocata est. De his licet nonnihil in secundo Iudaici belli volumine à nobis dictum sit, tamen nunc quoq; paucis dicere non absre fuerit. Ergo Pharisæorum victus simplex est, nullis mollitus delicijs: & quicquid his ratio dictauit, id sequuntur peruicaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis responsare monentibus aut obloqui. Fato quæcunq; geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis assensum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cum omnia fiant ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt esse immortales, & sub terris earum iudicia fieri: tum præmia cuiq; contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem esse ad vitam reditum. per hæc placita magnam sibi auctoritatem parauerunt apud populum, & quicquid ad solennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præscriptum solet fieri. Tantum habent à ciuitatibus sapientiæ, temperantiæ & vitæ honestioris testimonium. At Sadducæorum opinio cum corpore extinguit simul & animas: nec aliud quicquam præter legem seruandum existimant. nam de sapientia cum præceptoribus disceptare ad virtutem reputant. huius sectæ pauci sunt, sed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen sententia vix quicquam agitur. nam quoties magistratus licet inuiti suscipiunt, Pharisæorum decretis assentiunt, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Essenorum verò placitum vniuersitatis regimen citra exceptionem Deo asserit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam

Pharisæorum dogma.

Sadducæorum opinio.

Essenorũ placitum.

quicquam æquè ac iuſtitiam omni contentione expetendum exiſtimat. ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremonijs: quapropter excluſi à communi fano ſeorſum ſacrificant: moribus alioqui ſunt probatiſſimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam eſt eorum iuſtitia, qua omnes Græcos & Barbaros longe ſuperant, multis iam ſeculis triti in eius continuis ſtudijs. Facultates in commune poſſident, nec aliquis diues magis vtitur ſuis bonis, quàm quiuis nihil poſſidens. Atq; hoc inſtituto viuunt virorum ſupra quatuor millia, nec vxores habentiũ nec ſeruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere cenſeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per ſe ipſi viuentes inuicem ſibi miniſtrant. Quæſtores creant viros probos ex ſacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In ſumma eandem ferè viuendi rationem ſequuntur,, quam hi qui apud Dacos pliſti nominantur. Quartæ autem ſtudium ſapientiæ ſectantium via primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Phariſæis conſentiunt, niſi quòd conſtantiſſimo libertatis amore flagrant, credentes ſolum Deum dominum habendum ac Principem, & facilius vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis ſuis ac cariſſimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis ſæpè ſpectatum ſcio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potius, ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſequantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſſimis Geſſij Flori iniurijs, quibus poſtremo effectum vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſufficerent.

An. mũdi 3973. A nato Chriſto 11.

Eſſenorum vita & mores.

Pliſti apud Dacos.

Iudas Galilæus quartæ ſectæ autor.

Geſſij Flori iniuriæ.

CAP. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ.

VIRINIVS autem venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractoq; cenſu, qui incidit in annum trigeſimum ſeptimum poſt victum à Cæſare in Actiaca pugna Antonium, cum mota eſſet contra Ioazarum Pontificem plebis ſeditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium ſubſtituit. Herodes verò & Philippus ſuæ quiſq; tetrarchiæ res ordinauit & compoſuit: quorum Herodes Sephori cinctam mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defenſaculum. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitũ, nomine mutato Iuliada ab vxore imperatoris appellauit. Philippus quoq; Paneada ſitam ad Iordanis fontes, inſtruxit ædificijs, indito Cæſareæ nomine. Vico etiam Bethſaidæ in ripa lacus Geneſarethini vrbis ſpeciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæſaris filiæ cognominem eſſe voluit. Cæterùm Coponio, quem cum Quirinio miſſum diximus, Iudæam adminiſtrante huiuſmodi quiddam accidit. In feſto azymorum quod Paſcha vocamus, mos eſt ſacerdotibus poſt mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quam primùm apertæ ſunt, Samaritani quidam clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum templum: quo factum eſt vt poſthac ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. Paulo poſt Coponius Romam reuertitur, ſucceſſore accepto M. Ambiuio: cuius tempore Salome Herodis Regis vxor vitæ decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia reliquit, & ſitam in campo Phaſaëlidem, Archelaidemq; plurimis palmetis conſitam, quorum

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Ananus Sethi filius, in Ioazari Pontificis locum ſurrogatus. Aliàs Cap. 6.

Sephoris Galilææ caput.

Betaramphtha Iuliàs appellata.

Paneas.

Bethſaida.

Oſſa humana per templum ſparſa.

An. mũdi 3974. A nato Chriſto 12.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

M. Ambiuius Syriæ Præfectus.

Salome mortua.

An. mũdi 3975 A nato Christo 13. Annius Rufus Iudęę Præses.
An. mũdi 3977. A nato Christo 15. Cæsar Augustus fato functus.
An. mũdi 3978 A nato Christo 16. Claudius Tiberius Nero Romanorum Imperator. Valerius Gratus Iudæorum Præses.
An. mũdi 3979 A nato Christo 17. Simon Camithi filius Pontifex. Iosephus cognomi tus Caiaphas Pontifex. Pontius Pilatus Iudæorum Præses.
An. mũdi 3990 A nato Christo 28. Tiberias condita.

quorum fructus est præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitq; Reipublicæ annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem. Ei Tiberius Nero priuignus successit, Juliæ filius, Romanorum imperator tertius: à quo quintus Judæorum præses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Jsmaëlem Fabi filium iussit esse Pontificem: quo paulo post deiecto, in Eleazarum Anani Pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio Pontificatum tribuit. hic quoq; anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Josepho qui cognominabatur Caiaphas. His ita gestis Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine vrbem à se conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesaret hici: vnde non longè apud Emmaum tem vicum sunt aquæ calidæ. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata est: quorum nonnulli eò migrare coacti sunt, quidam etiam nobilitate sedes illic sibi optauerunt. quoq; maior esset frequentia recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficijs prosecutus astrinxit ad habitandum, alijs domos, alijs agros largitus: quò minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulcris refer to: cum iuxta nostras leges ad septem dies impurus habetur qui in talibus locis habitet.

Phraates Parthorũ Rex, per insidias à Phraatace filio sublatus.
Thermusa Phraatacis mater.

Eodem tempore Phraates Parthorum Rex per insidias sublatus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillam Jtalici generis Thermusam nomine, inter cætera dona à Cæsare missam, primùm in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obstupefactus præcellenti mulieris forma, susceptoiam ex ea Phraatace filio legitimo thoro etiam sibi coniunxit. Quæ cum quicquid vellet Regi persuaderet, cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Jnterea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente Principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo patricidio simul & incesto exosus popularibus, prius quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interijt. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine Rege consistere ipsorum Rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantesq; satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Horodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset & ad iram proniissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt Regem vnum ex obsidibus, prælatusq; est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim

Phraataces interfectus.

Horodes à Parthis accitus in venatione occiditur.

enim capax eius fortunæ, quam ei duo maximi in terris offerebant imperium, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subijt barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi Regem impositum: sed quod turpius sit per pacis contumeliam. moxq; vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu: cui cum occurrisset Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retrò in Mediam repulsus est. Sed paulo post instauratis copijs Vononem ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copijs. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem aufugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis, & moti Parthi comminationibus bellum iam intentantis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit, is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è suis filijs Artabanus Regem imposuit. Per idem tempus cum Antiochus quoq; Comagenæ Rex fato concessisset, contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouincia formam redigi postulantibus, plebe contra cupiente sub Rege vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

An. mũdi 3990
A nato Christo 28.

Vonones Parthorũ Rex ab Artabano pulsus.

Vonones Syllano Syriæ Præfecto se tradit.

Orodes Rex Armeniæ.

Antiochus Rex Comagenæ.

Germanicus Pisonis opera sublatus.

CAP. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

PILATVS autem Iudææ Præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnib. noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsareã, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines alió. Pilato verò pernegante se facturum, quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cum Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidijs. ibi compellatus iterum de eodem negocio, signum dat militib. vt eos circumueniant, mortem minitans nisi quam primùm quiescerent, & suam quisq; domum discederẽt. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæductum struere, aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducente simo stadio. id ægerrimè tulit populus, & cõgregati per cœtus numerosos

Hedio & Ruffinus Cap. 5. aliàs Cap. 8.

Pilatus signa cum Cæsaris effigie in vrbem infert, quę dum populus acriter instat, Cęsaream transfert.

An. mũdi 3997
A nato Christo 35.

Pilatus inducturus aquas Hierosolyma, seditionem cõcitat.

An. mũdi 3998 A nato Christo 36.

vsq; ad multa hominum millia, vociferationibus conabantur eum deterrere à proposito. nonnulli verò ita vt sit apud inconditam multitudinem, etiam conuicijs lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus, iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuicia, dedit illis signum ex composito. illi suprà quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cadentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atq; hoc modo compressa est seditio.

Hegesippus & Ruffinus Cap. 6. aliàs Cap. 9.

Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimosq; tàm de Iudæis quàm de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quem accusatum à nostræ gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus non destiterunt eum diligere qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vsq; in hodiernum Christianorum genus ab hoc denominatum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in sacris Isidis summa turpitudo deprehensa est. Dicam igitur prius de Isiacorum nefando scelere, ac tum demum res Iudæorum prosequar. Erat Romæ Paulina, mulier nõ minus probitate morum quàm natalium claritate illustris, adhæc opulenta & formosa vt quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge dignissimo. huius amore captus est Decius Mundus iuuenis nõ obscurus in equestri ordine: & quia maior erat fœmina quàm quæ posset corrumpi muneribus, eò magis accendebatur amantis insania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne sic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit morbum simul & vitam finire inedia. hoc eius propositum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, varijs instructã sed non probatis artibus, quæ indignè ferens obstinationẽ iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata est, spem ei faciens effecturam se vt potiatur Paulina complexibus. Cumq; ille preces eius libẽter acciperet, ait sibi opus quinquaginta tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiã. Ita refocillato iuuene & accepta quantam petierat pecunia, nouam doli viam ingressa est, videns Paulinam non capi pecunijs. Sciens porrò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide silentij, & quod efficacissimũ est, ostentato præmio, in præsens viginti quinq; millibus, & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè sunt polliciti, quorum natu maximus properè se ad Paulinam contulit, & admissus impetratoq; absq; arbitris colloquio, venire se ait missum ab Anubide captum ipsius forma, & iubente vt ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuncium: moxq; iactabat se apud familiariter notas mulieres, quòd dignata sit amore Anubidis: marito quoq; indicat, cõdictam sibi cœnam & cubile Anubidis. id eò facilius concessum est, quòd cognita & probata esset viro pudicitia coniugis. Itaque in templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore inclusa per sacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totámque eam noctem obsecuta est iuueni,

Iesus Christus à Pilato crucifixus.

An. mũdi 3996 A nato Christo 34.

Hegesippus & Ruffinus Cap. 7. al. 10.

Deo

Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeunte priusquã sacerdotes doli conscij surgerent, Paulina mane ad maritũ reuersa congressum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamata fortè fortuna obuius, ô factum benè Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert, quòd Mundum contempsisti, quandoquidẽ prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atq; his dictis abijt. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata, obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in crucem egit, vnaq; Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

An. mũdi 3996 A nato Christo 34.

Tiberius Isidis sacrificos & Idam in crucem agit, & Mundum in exilium ablegat.

CAP. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ERAT quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solum verterat, vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaica legis interprete, ascitis in societatem tribus alijs per omnia sui similibus, his cum se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis, amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquã Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam: plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor sceleratos omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Intereane Samaritani quidem tumultu caruere. Concitauit enim eos impostor quidam pro nihilo ducens mendacium, & omnia comminiscens ad plebis gratiam, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentem sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moses deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum montis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cum Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem & Syriæ Præsidem, Pilatumq; cædis accusant, negantes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum

Fuluia, Saturnini coniunx Romæ quatuor Iudæis purpuram & aurum, vt in templum Hierosolymitanum deponerent, tradit, ipsi verò in proprios vsus cõuertunt, quod dum Tiberius cognoscit, vniuersos Iudæos ex vrbe pelli iubet.

Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi cõueniunt, quos Pilatus vincit, fundit, ac in fugã compellit.

An. mũdi 3999 A nato Christo 37.

Aliàs Cap. 11. Pilatus apud Vitellium accusatus, Romam mittitur.

Ann. mūdi 3999 A nato Christo 37.

apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò prius quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. aliàs Cap. 12. Vitellius Hierosolyma peruenit, Iudæis vectigal remittit, eis que stolam sacerdotalem reddit.

VITELLIVS autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum omni ornatu Pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in castello Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus Pontifex eius nominis primus exstructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam, magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & Pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa reposita, & obsignata sigillo Pontificum atque custodum sacri ærarij præfecto castelli accendente ibi lucernam quotidiè. Hanc septimo ante festum die præfectus exhibebat Pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectum quo nã illa reponatur, aut quando proferatur in vsum Pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiapha Pontificis subrogato Ionatha Anani Pontificis filio, iter fecit versus Antiochiã. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ita ad Vitellium scriptis simul Hiberorum & Alanorum Reges magnis præmijs solicitauit ad inferendum quàm primùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspijs immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello nobilissimi quiq; eius gentis ceciderunt vnà cum Regis filio & multis populariũ millibus, regioq; tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regijs ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniens remedium quòd ab optimatibus immineret periculum, habensq; suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingerent prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem.

Stola Pontificia in Castello Antonia deposita.

Vitellius in locum Iosephi Caiaphæ Pontificis, Ionathan Anani filium surrogat

Gesta inter Vitelliũ & Artabanum.

Caspius Portus. Armeniam Parthi amittunt.

incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petijt amicitiam Artabani: & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem Rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerũt, cum suo quisq; satellitio. Postquã autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrumq; excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis. nec multò post Artabanus misit Tiberio filium Dariũ obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorũ quinque, genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis, misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuncijs. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obijt, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi ac Batanææ, vir perpetuo modestus, & amator quietis ac ocij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella, in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus innoxium. Obijt autem Iuliade, & illatus in monumentum quodiam antè sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen vt tributa in ea tetrarchia collecta seruarentur intra ipsius regionis terminos.

An. mũdi 3999. A nato Christo 73.

Artabanus à Dahis & Sacis in imperiũ restitutus.

Vitellius cum Artabano fœdus facit.

Herodis in Euphratis medio cõuiuium.

Artabanus Tiberio filium Darium obsidem & virum quinq; cubitorũ statura mittit.

Herodes omnem rẽ gestam, priusquã Vitellij literæ superuenirent, Cæsari aperit.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. Aliàs cap. 13.

Philippus Herodis frater, vir modestus, & amator quietis moritur.

Philippi ditio Syriæ attributa.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INTEREA Herodem inter & Aretam Regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorẽ habebat Aretæ filiã, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natũ alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli cõmunis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Quæ assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primum ille Romæ reuerteretur in patriã, mulier migraret in eius domiciliũ. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eijciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt semittat Macharuntem, castrum situm in confinijs regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Macharuntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta deducentibus Arabibus magna celeritate peruenit in ædes patris: eiq; indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copijs bellum per legatos gestum est,

Herodes tetrarcha vxorem Aretæ filiam eijcit, & Herodiadem Herodis fratris vxorem abducit.

An. mũdi 4000 A nato Christo 38.

Herodis vxor in patris ædes peruenit.

An.mũdi4000 A nato Christo 38.

commissoq; prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciã, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitũ, propter Ioannem, qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virũ optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simulq; ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantum alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiã prius mundatis, addant & puritatem corporis. Quumq; magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus, ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pareret, quòd viderentur nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse, prius, quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis, seram pœnitentiam agere. itaq; vinctum missum in Macharuntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

Herodis exercitus ab Arabibus cæsus.

Tiberius Vitellio vt Aretæ bellũ inferat scribit.

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Aliàs cap. 14.

Ioannes Baptista ab Herode necatus.

Vitellius autem ad bellũ paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ atq; equitum auxilijs missis à socijs Regibus, properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quumq; vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferantur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraq;. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missoq; per magnũ campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis, ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo, in festiuitate, quæ tum instabat, publica. Quò postquam ventum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Jonatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die, literis acceptis, de obitu Tiberij, populum sacramento adegit, in fidem Caij noui principis: reuocatasq; ex itinere copias in hiberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex augurijs, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum pararet, vel cuius iussu pararetur, vel eum contra quem mouendum sit. Ita Vitellius Antiochiam repetijt. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed prius quàm de hoc dicam explicabo Herodis progeniem, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quò magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest, nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles exceptis paucis perijt: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simulq; in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium, quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hic quoq; diligentius.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Vitellius in Arabiæ Regem mouet.

An.mũdi4001. A nato Christo 39.

Vitellius Hierosolyma peruenit, & à Jonatha in fratre eius Pontificatũ trãsfert.

Caius Caligula post Tiberij obitũ, Princeps Rom.

Aretas ex augurijs, impossibile esse exercitum ad Petrã peruenire colligit.

Herodis pgenies intra centũ annos penitus sublata.

Herodis progenies.

Herodi magno ex Mariamme Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo Regis ex fratre Phasaelo nepoti, idq; ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex

sorore

ſorore Salome. Phaſaelus è Salampſone genuit quinque liberos, Antipatrũ, Herodem, Alexãdrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſque liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias: Bernicen, Mariammen, Druſillam. filij verò Agrippæ & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos obijt. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Ariſtobulus, ſimulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquã autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariammen filiam Olympiadis Herodis Regis filiæ, prognatam ex Ioſepho, qui Regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Iotape Sampſigerami Emeſenorum Regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias verò ſoror eorum nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat è Mariamme filia Simonis pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſt quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filiæ Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filij tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. atque hæc eſt Phaſaeli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit, quam duxit Alexas Selcius Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole deceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis Regis filius qui à patre necatus eſt, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit è Glaphyra Archelai Cappadocum Regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans, cum apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obijt. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem Rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum Regis filiam duxit Iotapen, & Leſidis in Cilicia Rex à Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autem Alexandri mox ab initio ab inſtitutis patrijs ad religionem Græcorum deſciuit. Reliquæ autem Herodis Regis filiæ nulla relicta prole è vita exceſſerũt.

An. mũdi 4001. A nato Chriſto 39.

Percenſitis igitur Herodis poſteris, qui ad Agrippæ regni tempora pertigerũt, ſupereſt, vt narremus, quibus ille fortunis iactatus, poſtremo ad maximam dignitatem ac potentiam euaſerit.

Hegio & Ruffinus Cap. 12. Aliàs cap. 15. Agrippa ab infinia ſorte ad maximam dignitatem ac potentiam euectus.

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtq; poſt exceſſum Tiberij à Caio eius ſucceſſore ſolutus ſit.

PAVLO ante Herodis Regis obitum, Agrippa Romæ degens, & per conuictum inſinuatus in familiaritatem Druſi Imperatoris Tiberij filij, nactus eſt etiam amicitiam Antoniæ Druſi maioris coniugis, commendatione matris ſuæ Berenices, quæ apud illam erat in precio. Cumq; natura eſſet liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit, noluit ingenium ſuum exerere, ne in eius indignationem

Agrippa Romæ degens ob liberalitatẽ immodicam ad inopiam redactus.

An. mūdi 4001. A nato Christo 39.

tionem incideret: sed postquàm Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abijt re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quod eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoq; eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortataq; est eam, vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quamuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore eiusq; coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eum collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cum enim apud Tyrum in conuiuio largius indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virũ consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam ante habente apud se Aristobolum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quò minus ex æquo vtrumque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidonijs contendentes de finibus, dijcepturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerũt vt adesset ipsorum partibus, polliciti magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem, quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumq; ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd non haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed quum deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum, vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernicæ Agrippæ matris libertum, qui defuncta patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat, vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphã viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est, dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quamprimum nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha popòscit mutuo ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturũ professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea

Agrippa vitam miseram abrumpere cogitat.

Cypros Agrippę vxor ad Herodiadem sororem eius scribit, & auxilium petit.

Agrippa Tiberiadę habitat.

Herodes Agrippæ inopiam exprobrat.

Agrippa ad Flaccum Syriæ Præsidem se confert.

Aristobulus Flaccum Agrippę fratri infensum reddit.

Agrippa per Marsyã à Proto pecuniã mutuatur.

Agrippa dum Herennius Capito pecuniã ab eo extorquet noctu Alexandriam nauigat.

Agrippa Alexandriæ pecuniã mutuatur.

in ea demiratus & virtutes cæteras. fideiuſsit mulier: & mox Alexander quinque talentis repræſentatis Alexandriæ, reliquam ſummam exhibiturum ſe promiſit Puteolis, profuſionem Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipſa cum liberis in Iudæam itinere pedeſtri reuerſa eſt. Cæterum Agrippa, poſtquàm Puteolos appulit, ſcripſit ad Tiberium Cæſarem degentem Capreis, veniſſe ſe officij cauſa ſignificans., & poteſtatem accedendi eam inſulam poſtulans. Tiberius nil cunctatus humaniſsimè reſcripſit, gratulans etiam ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præſentem excepit & amplexu & hoſpitio. Poſtridiè Cæſar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuo ſumptis, nec ad conſtitutum tempus perſolutis, de reddendo admonitus, fuga ſe è ſubiectis ipſius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademiſſet, ægrè tulit: mandauitq; cubicularijs non prius admitti hominem quàm perſoluto debito. Ille nequaquam ira Cæſaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij poſtea principis matre petijt mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæſaris. quæ memor Bernices huius matris conſuetudinis, familiariter enim ea fuerat vſa, ſimulq; educatum fuiſſe ipſum cum ſuo Claudio, præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoq; conciliatus eſt Cæſari, vt is nepotem ſuum commendaret Agrippæ, mandaretq; vt progredientem ſemper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratioſum apud omnes, & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæſaris. ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officioſius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà geſtatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia ſoli erant, precatus eſt Tiberio, vt quamprimum principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ & auriga: ac tum quidem ſiluit. Inſimulatus deinde à patrono, quaſi veſtem ei furto ſubduxiſſet, ſicut re vera ſubduxerat, & ex fuga retractus, cum perductus eſſet ad Piſonem vrbi præfectum, rogatus fugæ cauſam, ait ſe habere ſecreta quædã, quæ cuperet indicare Cæſari, ad ſalutem ipſius pertinentia: quapropter vinctus miſſus eſt Capreas. hunc Tiberius more ſuo, detinebat in vinculis, quòd eſſet cunctator, ſi quis vnquam alius aut Rex *aut tyrannus. nam neque legationes ſine mora admittebat, & præſidibus prouinciarum vel procuratoribus ſucceſſorem non mittebat, niſi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, morã hanc rationem reddens amicis ſcitantibus: legatos quidem ideo admitti tardius, ne illis citò dimiſsis alij denuo creati redeant, atque ita obruatur continuò excipiendis & dimittendis legationibus. Poteſtates autem ſemel conſtitutas ideo ſe ſinere, vt parcatur ſubditis. cum enim natura omnis magiſtratus ad auaritiam ſit pronior, externum cui nullus certus ſit præſtitutus terminus, eò magis ad rapinam ſolicitare homines. itaque ſi diutius eo fruantur, exſatiatos lucris ſegniores ad rapiendum fieri. quòd ſic ſucceſſor immineat, non ſuffecturos eorum auiditati prouinciales, dum deceſſor tanto magis ſpoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum ſibi putat reliquum. Vtebaturq; hac ſimilitudine. Conſauciati cuiuſdam vulnera muſcæ agminatim ingruentes operuerant: eum quidam fortè fortuna præteriens miſeratus eſt, putans languidiorem quam vt illas poſ-*

An. mũdi 4001. A nato Chriſto 39.

Agrippa in Italiã Puteolos, inde ad Tiberiũ Cæſarẽ peruenit.

Agrippa ab Antonia Germanici & Claudij matre trecenta millia mutuo petit.

Caius Agrippę commendatus.

Allus Cæſaris libertus Agrippæ mutuo dat pecuniam.

Hedio & Ruffinus Cap. 13.

Eutychus, Agrippæ libertus herum apud Cæſarem accuſare cogitat.

Quare Tiberius poteſtates ſemel conſtitutas non facilè mutauerit.

An. mũdi 4001. A nato Christo 39.

set arcere: accedensq́ propius, parabat eas depellere. orante autem saucio, vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam, cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorem molestiam mihi faceres: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoq́ aiebat hac ratione prouidere subditis, multorum rapacitate vexatis, qui more muscarũ eos infestarent, maximè si adinnatã cupiditatem metus citò desinendi accederet. quòd autem vera narrem de ingenio Tiberij, testatur mihi factum ipsius. nam cum duobus supra viginti annis obtinuerit imperiũ, duos in vniuersum Iudæis misit gubernatores, Gratum & successorem eius Pilatum. nec aliter se gessit circa cæteros imperio subditos. Vinctorũ quoq́ causas ideo se aiebat serius cognoscere, ne affecti supplicio citò leuentur malis, quæ meruerint anteactis sceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit causa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, prius quàm Cæsari aures ei præbere sit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tusculanum, stadijs ferè centum ab vrbe dissitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandem audiretur Eutychus, cognoscereturq́ cuius accusaret patronũ criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Drusi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recusarit alteras nuptias, licet hortante Augusto aditerandum coniugium, ineoq́ vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cum enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorũ vnus, vir valde potens, propter præfecturam prætorianorum militum, conspirantibus multis senatoribus & libertis Cæsaris & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illustris opera fuit Antoniæ, per quam occursum Seiani malitiæ. quamprimum enim intellexit insidias compositas in principem, rem totam ei perscripsit accuratissimè: traditisq́ literis Palanti seruorum suorum fidissimo, misit eum Capreas ad Tiberium. quibus ille cognitis Seianum occidit & socios consilij: Antoniæq́ iam antè habitæ in precio, maiorem etiam in posterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, respondit Tiberius: Huic quidem si quid contra Agrippam mentitus sit, præsentem pœnam sufficere: sed videndum illi esse, ne dum inconsultius à liberto pœnas expetit, inquisitione facta, malum quod alteri molitur sibijpse conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tantò magis vrgebat inquiri de hoc negocio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica gestari, præcedente ipsius nepote Caio vnà cum Agrippa, accessit propius: & pedibus eum comitata, petijt vocari & examinari Eutychum. Ad quam ille: Deos testor Antonia, quòd non sponte, sed tuis coactus precibus faciam quod facturus sum. quo dicto Macroni Seiani successori imperat Eutychum adducere. quo sine mora veniente, rogat eum Cæsar, quid nam contra eum afferat, à quo libertatem acceperit: qui respondit: Domine, vectabãtur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vltrò citroq́ habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset

Quare Tiberius vinctorum causas serius cognouerit.

Antoniam Agrippa, efficeret, vt randem audiretur Eutychus, rogat.

Antonia in magno apud Tiberium honore habita.

Sciani conspirationẽ Antonia Cæsari patefacit.

Agrippa ad audiendum Eutychũ instat, quo facto, propter verba quædam ei vincula sunt iniecta.

nepos

nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoq; priuatim accederet. His verbis Tiberius facile credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberiũ ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, injce vincula. At Macro non satis intelligens quemnam ille diceret (neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat) cunctabatur donec exactius rem perciperet. interim Cæsar aliquanti sper gestatus per circum, denuò Macronem appellans, an non, inquit, iussi, vt huic vincula injcias? quo scitante cui tandem, Agrippæ, inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, pratorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cumq; æstus esset vehemens, & præinopia vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis, nomine Thaumastum, gerentem hydriam poposcit potum: & cum libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quamprimum enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filiæ reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio vsq; ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea cõtigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante Regiam stabat inter alios quosdã æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem, cui cum insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnã esset ille purpuratus: & cognito Agrippam esse Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius adeum accedere. cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ó iuuenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improuisa fortunæ mutatio: nec facile credes prope esse effugium, sic consulente rebus tuis diuina prouidentia. Sed testor patrios Deos, & qui huic regioni præsident, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neque te inani consolatione lactaturus, non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omninò auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid Dij portendant manifestis auspicijs. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsq; ad eorum inuidiam, quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoq; habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cœlestes missa hac aue nunciant: cuius rei cum habeam præscientiam, visum est impartiri te hac latitia, quò spe futuri commodi leuius feras præsens infortunium. proinde rogo, vt quàm primum felicitatem istam repræsentaritibi senties, des operam, vt nos quoq; eripiamur ex his aduersitatibus. hoc Germani præsagiũ tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximã admirationem est promeritũ. At Antonia grauiter ferens ca-

An. mũdi 4001. A nato Christo 39.

Thaumastus Caij, seruus Agrippæ potum affert, cui hic libertatem impetrat.

Agrippæ Germanus quidam, fortunã florentem & vitæ terminum prædicit.

An. mũdi 4001. A nato Christo 39.

lamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non ſolum difficile, ſed propter repulſam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit, vt in cuſtodia ſeruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictoremq́ haberet centurionem ei curæ præpoſitum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atq́ amicis aditus, quorum ſubleuaretur officijs. admittanturq́ ad eum, Silas amicus, & è libertis Marſyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & ſtragula quaſi venalia circumferentes, noctu ſubſternebant permiſſu militum iam ante præmonitorum Macronis imperio. atq́ in hunc modum ſex menſes exegit in cuſtodia. Caterum Tiberius Capreas reuerſus primum languore modicè tentatus eſt: inualeſcente deinde morbo iam malè de ſe ſperans, per Euodum libertorum ſuorum cariſſimum accerſyt filios, quaſi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, ſed adoptiui. nam Druſum vnicum filium amiſerat. ſupererat huius filius Tiberius cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & diſciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratioſus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus eſt, quòd eſſet modeſtiſſimis moribus, comis in alloquijs, & nemini ſe præferens. quibus artibus non ſenatus modo ac populi fauorem ſibi parauit, verum etiam quotquot vbiq́ ſunt prouincialium, quos partim affabilitate partim officijs deuinxerat. quam ob rem defunctũ omnes non honoris ſimulatione luxerunt, ſed veris lacrymis proſecuti, tanquam in priuata quiſq́ mœſtitia. adeò citra omnem omnium offenſam vixerat: quod & filio eius plurimum profuit, cum apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, qua pro ipſius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cum Euodum iuſſiſſet in craſtinum ſummo mane filios adducere, precatus eſt Deos patrios, vt manifeſto aliquo indicio deſignarent futurum ſucceſſorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, ſed non auſus rem tam arduam tentare inconſultis numinibus. Itaque augurium concepit, cum ſibi ſucceſſurum, qui ſequenti mane prior ad ſalutandum ſe venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adoleſcentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. ſed aliter viſum eſt cœleſti numini. nam cum imperator hæc volutans diluculo iuſſiſſet Euodum cum filijs introuocare, qui prior adueniſſet, egreſſus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propoſiti ignarus ientaculo remoratus eſt. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: ſimulq́ introduxit iuuenem. Quo viſo imperator, cogitare cœpit diuinam prouidentiã, per quam ſibi adempta ſit poteſtas ſtatuendi, quæ decreuerat: ſentiensq́ diuerſum cordi eſſe ſuperis, non tam ſuam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui non ſatis eſſet principatum adimi, niſi etiam incolumitas in vltimum diſcrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur ſanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante ſecurum putante ſuum principatum, quàm ſi inſidijs præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque diſciplinis addictior, iuxta quorum conſilia, in tota vita pleraque agere eſt ſolitus. nam & Galbam olim venientem conſpicatus verſus ad intimos quoſdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In ſumma nemo Cæſarũ vnquã tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus eſt ob id quod

Agrippa ſex menſes in cuſtodia ſeruatus.

Tiberius in morbum lapſus, filios naturales & adoptiuos accerſit.

Tiberius, Gemellus Druſi filius. Caius, Germanici filius, gratioſus.

Tiberius ex augurio ante obitum Caium ſibi ſucceſſurum intelligit.

Tiberius mathematicorum diſciplinis addictior Galbæ Romanorum Principatum prædicit.

quod acciderat, non ſecus ac ſi nepotem iam extinctum cerneret: ſeq; ipſum culpabat, qui confugiſſet ad huiuſmodi omina. cum enim liceret ei ſecuro è vita excedere, nunc corruptam ſibi hanc felicitatem præſcientia futuri chariſſimorum infortunij. Itaq; quamuis turbatus inopinata principatus ſui ſucceſſione, inuitus & reclamante animo ſic Caium alloquitur. Fili, etiamſi Tiberius propiore conſanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium ſuffragium ſecutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non ſis immemor beneuolentiæ noſtræ, qui tibi ſum tantæ felicitatis autor: & quà poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil gratius pro hoc beneficio, quod poſt deos totum meum eſt, potes reponere, quàm ſi illi non deſis, quem tibi natura voluit eſſe coniunctiſsimum. nam alioquin etiam ſcire te oportet, illo ſuperſtite ſtabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adeſſe exordium. Periculoſa enim eſt ſolitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in conſanguinitatis iura peccãt, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, ſed ficte. Quamprimùm enim Principatum aſſecutus eſt, fratrem iuxta illius præſagium ſuſtulit: & ipſe quoq; aliquanto poſt coniuratorũ inſidijs oppreſſus eſt. At Tiberius Caio ſucceſſore ſibi deſignato poſt paucos dies obijt, cum vixiſſet in imperio annis viginti duobus, menſibus quinque, diebus tredecim. poſt quem Caius Reipub. præfuit, quartus in Imperatorum ſerie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauiſi ſunt, non tamen audebant credere: non quòd verum eſſe nuncium non cuperent, quod iamdudum magno redemiſſent libenter: ſed quòd vererentur ne tentati falſis nuncijs, ſi intempeſtiuè gaudium ſuum detegerent, delatorum opera in certiſsimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauius afflixerat, quòd eſſet iracundus & implacabilis, etiam ſine cauſa odio pleroſque proſequens, & pro innata ſæuitia mortem leuiſsimam pœnam exiſtimans. quapropter optatiſsimam hanc famam non ſunt auſi fronte hilari excipere, intelligentes quantum ſubeſſet ſpei fruſtratæ periculum. Marſyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætiſsimum ei nuncium afferens. quem cum offendiſſet petentem balneum, admoto capite ſermone Hebraico, mortuus eſt, inquit, leo, id ille ſatis intelligens, inopinatóque perfuſus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officijs tum pro hoc nuncio, quam tandem dignam gratiam referam, ſi modò vera nuncias? tum centurio qui cuſtodiæ præerat, animaduertens tam Marſyæ feſtinum aduentum, quàm inſecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, ſuſpicatusq; accidiſſe noui aliquid, rogauit quæ de re inter ſe conferrent. quibus primo cunctantibus, cum ille vrgere non deſineret, tandem Agrippa vt iam familiari aperuit omnia. ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam appoſuit. Sed dum epulis ſimul indulgetur & poculis, ecce ibi quidam ſuperueniens affert incolumem eſſe Tiberium, & breui in vrbem reuerſurum. quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ ſibi conſcius, quòd cum vincto lætum conuiuium iniuiſſet nunciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc inſuper intonans. Tu me impunè falles mentitus mortem Cæſaris, & non capite lues hanc linguæ petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, ſolutum

An. mũdi 4001
A nato Chriſto 39.

Tiberius Caio Romanum imperiũ, ac Tiberium fratrẽ commendat.

Caius Tiberium fratrem tollit.

Caius Caligula quartus Romanorũ Imperator.
Tiberius Tyrannus.

Marſyas Agrippę Tiberij morte nunciat.

Romæ rumor Tiberiũ eſſe incolumem ſpargitur.

An.mũdi 4001 A nato Christo 39.

hactenus, & accuratius imposterum custodiri eum imperat: totamq; eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbuit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: moxq; allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantesq; vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licet custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quem ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi vestemq; mutare præcipit. imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, Regem constituit, adiecta Lysaniæ quoq; tetrarchia, & pro ferrea catena dedit ei auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno Principatus Caij Cæsaris Agrippa petijt veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem Rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Caius Senatui ac Pisoni vrbis Præfecto se in imperium defuncti successisse significat, & vt Agrippam è custodia dimitterent, mandat.

Tiberij funus.

Agrippam Caius tetrarchiæ Regẽ constituit.

Agrippa in suum regnum nauigat.

An.mũdi 4002 A nato Christo 40.

CAP. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Hedio & Ruffinus Cap. 14. aliàs 16.

HERODIAS autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atq; Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tàm splendida: hancq; mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regijs insignibus per turbas inuehi: adeoq; non poterat imperare suis affectionibus, vt maritum assiduis hortatibus ad similia speranda, & susceptata transmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuersus regno fruatur: ipse verò filius Regis, & à cognatis ad regnum inuitatus, per desidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atq; marite mi, inquit, si tibi antehac molestum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc saltem honorem familiæ debitum appete: neq; ferendum puta existimatione cedere viro qui tuis quondam sustentatus sit opibus: neq; per tuam patiaris ignauiam, vt illi videatur plus in paupertate superfuisse ad quærendam ampliorem fortunam industriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quasi non pudendum sit te nunc ab eo secundum censeri qui pauloante nisi tua misericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus nõ parcentes nec labori, nec auri argentiue impendijs, quandoquidem non tàm hæc seruare sit optabile, quàm parando regno insumere. at ille resistebat aliquandiu quietis amore, & suspecta habens Romana negocia:

Herodias Agrippæ soror fratri potentiam inuidet, ac Herodem maritum ad titulum regium ambiendum hortatur.

negocia: conabaturq; eam in diuersam sententiam traducere. mulier contrà quanto magis eum tergiuersari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum censens regni cupidine: nec prius destitit quàm mariti extorqueret consensum, non valentis aliâs eius importunitatem excutere. itaq; sine parsimonia facto apparatu exquisitissimo, vnà cum Herodiade Romam proficiscitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoque sè accinxit ad resistendum: & quamprimùm eos è portu soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum ad Imperatorem cum muneribus, & literis scriptis contra Herodem: simulq; mandauit vt per occasionem amplius cum principe super hoc negocio dissereret. Qui subsecutus Herodē, & secunda nauigatione vsus, tantummodò à tergo relictus est, quòd tum primùm à Cæsare admisso superuenit, literasq; reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum fortè apud Baias repertus est. id oppidulum est Campaniæ, quinque fermè stadijs à Puteolis dissitum: vbi palatia sunt splendidissima, dum Imperatorum quisque superiorem vincere contendit magnificentia: inuitantibus eò lauacris calidis spontè è terra scaturientibus, tàm ad sartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos ocio relaxandos commodis. Itaque Caius simul ab Herode salutatus est, priorem enim eum admiserat: simul Agrippa perlegit literas, accusantes Herodem, quòd prius cum Seiano conspirasset in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipsius tetrarchæ apparatus, qui in armamentarijs suis haberet tantum armorum, quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quare Cæsar commotus, percontatus est Herodem, vera ne essent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: satis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoque eius donans Agrippæ indici: Herodem vero perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei propriam concessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippæ gratiam se illi parsurum promisit. ad hæc illa: tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quò minus fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta, quam Deus tum intulit Herodiadi, fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porro primo ac sequenti sui Principatus anno, Rempublicam administrauit egregiè: moderateq; se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium. procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

An. mūdi 4002. A nato Christo 40.

Herodes cum Herodiade Romam proficiscitur.

Agrippa Fortunatū libertum cum muneribus & literis cōtra Herodem ad Imperatorem mittit.

Baiæ sunt thermæ Campaniæ, non procul à Puteolis.

Herodes quod Artabano Partho faueret, accusatur.

Herodes exilio perpetuo apud Lugdunum Galliæ vrbem damnatur, eiusque bona Agrippæ traduntur.

Herodias cui Imperator propter Agrippam fratrem pepercerat, Herodem vltrò in exilio comitatur.

Caius primò egregiè Rempub. administrat, postea diuinos quoq; honores vsurpare audet.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

VMQVE inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraq; parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit

Hedio & Ruffinus Cap. 15. aliàs 17. Aliàs Cap. 11.

An. mũdi 4002
A nato Christo 40.

Apion, Alexandrinorum legationis Princeps, Iudæos quòd Cęsarem debitis honoribus non prosequerentur, accusat.

Philo Iudæorum legatus à Cæsare repulsus, causam Deo committit.

ſtauit crimina, interq; cætera quòd Cæſarem non proſequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio exſtruantur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, ſolos iſtos turpe putare dedicare illi ſtatuas, aut iurare per nomen Cæſaris. His acerbè inuecto Apione. multisq; alijs quæ ad exaſperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clariſſimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philoſophiæ, parabat cauſam ſuæ gentis agere. Sed repulſus eſt à Cæſare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuicio, verſus ad Iudæos aſſectatores. Nunc, inquit, oportet bono eſſe animo, quando Caius iratus eſt, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iuſſum Iudæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam.

Aliàs Cap. 19. Petronium Caius in Syriam mittit, eiq; vt Iudæos eius ſtatuam in templo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat, mandat.

CAIVS porrò indignè ferens à ſolis Iudæis ita ſe deſpici, legatum in Syriam mittit Petronium ſucceſſurum Vitellio: iubetq; vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & ſi ſponte id admittant, ſtatuam eius in templo Dei collocet. quòd ſi detrectent bello deuictos imperata facere adigat. is aſſumpta adminiſtratione rerum Syriæ, dedit operam vt exſequeretur mandata Cæſaris: contractiſq; quantum poterat auxilijs, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Caio ſignificauit per literas. qui collaudata eius induſtria, hortatus eſt eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd ſi omninò decretum ſit ſtatuam in fano ponere, ipſos primùm interficeret, ac tum demum ſuo arbitratu rem perageret. nam quanti ſupereſſent, non poſſe ferre violari legiſlatoris ſui decreta, tot retrò ſeculis obſeruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ aſſertis, fortè valerent apud me aliquid, ſi meiſipſius conſilijs & auſpicijs rem gererem: nunc neceſſe eſt me ſubſeruire decretis Cæſaris, quibus cortrà uenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi. Si tibi Petroni certum eſt à præſcripto Caij non diſcedere, neq; nos tranſgrediemur legis noſtræ mandata, freti diuina potẽtia & maiorum noſtrorum virtutis æmuli. neq; enim ſumus adeò puſillanimes, vt quæ nobis cœleſte numẽ imperauit propoſito felicitatis præmio, ea prævaricemur intempeſtiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quãlibet, dummodò patriæ legis religio maneat incolumis: & parati ſumus ſubire pericula, ſperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorẽ nõ reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, ſimulq; ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda eſt ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obſtinatam peruicaciam, neq; ſe poſſe ſine certamine & cæde ſtatuam dedicare Cæſaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo melius res Iudæorum diſpiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, ſed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, ſupplicantes ne ſe ad eam neceſſitatem cogeret, néue ſacratam

Iudæi Ptotemaidem ad Petronium perueniunt, deprecaturi ne quid contra leges patrias facere cogerentur.

Petronio Iudæi Tiberiadem occurrũt, ſupplicantes ne ſacratam vrbem vetitis imaginibus pollueret.

cratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentis in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citius quàm discedamus à legibus. simulq; procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atq; hoc pacto peruratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus, cum maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum mortem potius quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ Regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorumq; primatibus accedunt Petronium, rogantes vt consideraret obstinationem populi, néue illis desperandi ansam præberet: quin potius Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi statuæ: vtq; relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potius quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc sementè omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. forte enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuius in eam gentem statuat, néue illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negocium. atq; hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cœleste numen suamq; ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorẽ vel suo periculo, non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantius mandata exsequentem: esse tamen viri boni officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem, ait expeditionem eam non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius exsecutionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis, & alioqui conueniens esse vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem non præferam, quos scio meritò pro patrijs legibus contendere. immò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantumq; in me erit, hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam sæuire illi libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quo suum quenq; vocat negocium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tàm per me agam quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille

An. mũdi 4002. A nato Christo 40.

Aristobulus Agrippæ Regis frater, & Elcias Magnus apud Petroninm Iudæorum causam agũt.

Petronius Iudæis, se Caio scribere velle pollicetur, eosq; ad agriculturã adhortatur.

An. mũdi 4002 A nato Christo 40.

Post diuturnam ac continuam siccitatem repentè imber decidit.

quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam, quodq; omnibus iustè atq; honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cum repentè imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cœlitùs pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum præterq; expectationem rigata largis imbribus, Judæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens curæ esse Deo res Judaicas, attestante tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cumq; accuratè super hoc negocio scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atq; perniciem adduceret, neq; enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néue seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternumq; apud eam sibi pararet improperium: id quoq; adiecit, quàm carus sit Deo populus, quamq; manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitoq; omni exquisitissimarum ac lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi Principis per omne obsequium. is demiratus eius tàm animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volensq; cum eo certare mutuis officijs, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est. Equidem & ante expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te, modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cum turpe mihi sit à te vinci officijs, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantumq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimilata tum demum per occasionem aperuit, dicens neq; olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse, quàm vnquã spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo: illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, si post innumeras alias, hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur vt mandatũ reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hac ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quodq;

Petronius ad Caium scribit.

Caium Agrippa Romæ honorat, in cuius retributionẽ Caius aliquid petere iubet, qui nihil aliud quàm vt mandatum Petronio datum reuocet, rogat.

quodq; capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul offici- An.mũdi 4003
osa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testi- A nato Chri-
bus vltrò ad petendum prouocato, repentè mutatus denegasset gratiam: suspici- sto 41.
ens etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem suaq; gentis tranquil-
litatem, quàm incrementũ dominationis aut redituũ, fecit eum voti compotem.
Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriã in comparando exercitu, &
in exsequendis mandatis quæ acceperat. quod autem ad statuã attineat, si qui-
dem dedicata sit & posita, sinendã esse. sin minus, non esse cur in eo negocio plus la-
boris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. Remis-
sum enim esse hoc Iudæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt
non posit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio,
priusquã ad defectionẽ spectare Iudæos cognosceret: allatis postea de rebellatione
rumoribus, indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni
dedecori obnoxius, nullamq; rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ
quouis abripi solitus, quem refrenare nunquam studuit, imò ad felicitatẽ suam
pertinere putãs, si quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem
in hanc sententiam. Quoniam plus apud te valuerũt Iudæorum munera quàm
mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio,
quid de teipso statuere debeas semel indignationem meam meritus. Volo enim te
exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata
imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo
reddita, qui perferebant tardius nauigantibus, ita vt prius ille alias acceperit lite-
ras, nunciantes de Caij exitio. Deus enim non immemor fuit Petronij, & pe-
riculorum quæ propter ipsius honorem atq; Iudæorũ religionem subijt: sed amoto
à Reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior
habita est illi gratia tam à Romanis quàm à prouincialibus, maximo fauore
præcipuis senatoribus eum prosequentibus, in quos potissimùm Caius debacchari
est solitus. Is extinctus est non multò post quàm Petronio scripserat illam mor-
tis denunciatricẽ epistolam. Causam autem propter quam Caius sublatus est,
& quemadmodum comparatæ sint in eum insidiæ, procedente stilo significabi-
mus. cæterùm Petronio prius redditæ sunt literæ de cæde imperatoris, ac tum de-
mum superuenerunt illæ, quibus iubebatur mortem sibi consciscere. quare læta-
tus fortuito tyranni interitu, admiratus est Dei prouidentiam, qui sine dila-
tione mercedem habiti sibi honoris persoluerit, & Iudæis præsentem opem attu-
lerit. Et ille quidem miro hoc modo euasit mortis periculum.

Caius Petronio mandata imperatoria negligenti, vt sibi ipsi manus inferat, scribit.

Petronius prius de Caij morte literas, quàm de nece sibi ipsi inferẽda accipit.

CAP. XII.

Quo in statu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Asinæo ac Anilæo fratribus.

Hedio & Ruffinus Cap. 16. aliàs Cap. 20 Iudęorum apud Mesopotamiam & Babyloniam graues motus.

INCIDERVNT in ea tempora graues motus Iudæorum apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædesq; & cala-
mitates quales nusquam memorantur in superioribus narra-
tionibus: de quibus accuratè tractaturus, causas etiam ab origi-
ne repetam. Nearda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo,
& agro fertili, qui tantam multitudinem possit alere. ad hæc non patet hostium
assultibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis mœnibus. eidem flumini est &
Nisibis apposita: quare Iudæi freti locorum natura, sacrum didragma quod

Nearda, Nisibis Babyloniæ vrbes.

An. mũdi 4003 A nato Christo 41.

Deo ex more ſolent offerre, cateramq; votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi arario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quæ deinde à multis hominum illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum, quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Judæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre adtextrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter apud quem artem didicerant, quòd ſerius aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum, vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem caterorumq; fructuum qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorum, ſi detrectarent imperata facere. quapropter neceſsitate coacti, mittebant eis quantumcunq; poſcerent. quo factum eſt vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoſlibet, nemoq; vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoq; Regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquam hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babylonijs exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiſò opprimere: obſeſſaq; palude ſuos iuſſit aliquantiſper quieſcere. poſtridie verò Judæis ſabbaticas ferias ocio publico celebrantibus, ratus non auſurũ hoſtẽ in certamen deſcendere, ſed nullo negocio vinctos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Aſinæus verò qui tum fortè poſitis propè ſe armis cum ſocijs deſidebat in ocio, Viri inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frenorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certo renunciet. optarim autem vana eſſe quæ diximus. moxq; quidã profecti viſum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidijs ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora, ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria conſuetudine. at Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videbatur ſtatuit, non cõcedendam cenſens hanc voluptatem hoſtibus, vt per ocium in ſe graſſarentur cædibus: quin potius virtutis & præſentis neceſsitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primusq; correptis armis ſuos exemplo ad ſimilem exciuit audaciam, ad conſerendas cum hoſte manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis caſis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum Regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: confeſtimq; ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere: miſiſſeq; ſe qui fide data

Aſinæus & Anilæus Neerdenſes patria in locum quendam ſe conferunt, ad quos ingens multitudo confluit.

Aſonæus cum ſocijs à Babyloniæ ſatrapis ex improuiſo oppreſſi.

Aſinæos ſuos ad fortitudinem hortatur, & hoſtes fundit, fugatq;.

Artabanus ad Aſinæum & Anilæum propter audaciam ſocietatem cum illis inire mittit.

data impunitatem & securitatem itinerũ eis offerret ipsius nomine, quòd amicitiam eorũ cuperet, sine fraude omni & insidijs. paratã esse Regis munificentiã, foreq; vt hac sua virtute posthac Rege fauente vtantur melius. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem verò Anilæum misit cum quibus potuit muneribus. Iuit ille ad Regem, & facilè admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solum venisse, rogauit cúrnã domi reliquisset Asinæum. cognitoq; metu illum se continere intra palustria: per patrios Deos deierauit, nihil eos sè læsurũ in fidem venientes: idq; porrecta iuueni dextra sancijt, quod apud barbaros conuenturos certißimum est argumentũ fiduciæ, nam post datã dextrã apud eos nec fallere fas est, nec diffidere, cessantibus omninò suspicionibus. Tum quoq; Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persuasurũ fratri, vt simul veniat. Hoc autem agebat Rex, volens conciliatis sibi his fratribus per Iudæorũ virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato Rege alibi. Verebatur enim, ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, siue volentibus prouincialibus, siue inuitis non temperaret à maleficijs. Hoc igitur consilio illum accersijt. Asinæus verò facilè à fratre in eam sententiã inductus est, præsertim cõmemorante quàm luculentè erga ipsos Rex affectus sit, quodq; ad firmandam fidem iusiurandum interposuerit. quare primo quoq; tempore ad Artabanũ ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, imprimis miratus generosum Asinæi animum, quòd videret breui statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie, quasi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore, quod tam vasto animo respondeat. & inter epulas ostenso magistro militum Abdagasi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere soleat. Is cum rogasset, vt bona Regis venia liceret illum interficere, pœnasq; tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat: negauit sè hoc permissurum in hominem, qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: sed redeuntem aggressus per vim absq; meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinæo, Tempus tibi est, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrocinijs & illæsam custodias. mihi vicißim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæum dimittit. Ille domum reuersus castella partim noua condidit, partim quæ prius habuerat firmauit munitionibus: breuiq; in tantũ auctus est, quantũ ante eum nemo alius, à talibus exorsus initijs: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoq; obseruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cum potentia, vt Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ non prius cœpit in deterius vergere, quàm neglecto pristino virtutis studio, contemptisq; institutis patrijs, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge, tam alijs dotibus, quàm insigni forma laudata vsque ad miraculum: hanc siue aspectu, siue fama cognitam adamauit Asinæi frater Anilæus: & cum neque suis imperare posset cupidinibus, neque vlla alia spes esset potiendi

An. mũdi 4003. A nato Christo 41.

Abdagasus Asinæum interficere vult, quod Artabanus permittere recusat.

Artaban' Asinæo terram Babyloniã commendat, datisq; muneribus cum dimittit.

Anilæus Parthorum Ducẽ trucidat, eiusq; vxorem ducit.

An mũdi 4003. A nato Christo 41.

muliere, bello maritum eius petijt: primoq́ conflictu cæso Partho, vxor in victoris potestatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatũ quàm ipsi tam fratri fuit principium. cum enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilicio ritu & domi secum habere solebat & in itinere, clam inter cæteram supellectilem aduexerat. ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta & nacta fiduciam, propalam operabatur sacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab amicis vtriusque fratris primarijs, indignum facinus dictitantibus, cõtra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impijs patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore consecuti sint. Sed adeò nihil profectum est his admonitionibus, vt præcipuus quidam confossus sit dum liberius inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorumq́ socijs, vlturum læsam & religionem & amicitiam, vtq́ simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamuis enim molestè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptã ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factoq́ concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si prius parum potuit quid vtile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere, priusquã id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patrijs ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permitteret, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cum maiores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tandem super ea re fratrem admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterum, mulieremq́ domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & veritæ ne Anilæo propter amorem sui durius aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterum Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: eosq́ magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoraq́ & res alias quibus fortunæ possint auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltrò se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitamq́ ludibrio suam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectoq́ equitatu quàm potuit maximo, obuiã profectus est conflicturus cum Anilæo: & cum ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridiè Iudæos aggredi, sabbato instante quod illis religioso ocio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro *alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curare corpus milite, noctu cõtra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim*

Anilæus ob vxoris Idololatriam à ludęis obiurgatus quendã confodit.

Anilæus apud Asinęũ fratrẽ accusatur, qui primũ conuiuet, deinde dum eum reprehendit, Anilæi vxor veneno eum tollit.

Anilæus in Mithridãtis vicos cum exercitu impetũ facit, eũq; noctu opprimit, & captũ secũ abducit.

partim attonitos fuga coëgit ſalutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum ſecum abduxit, nudum ſuper aſinũ impoſitum, quæ apud Parthos grauiſſima habetur contumelia. quem cum ſic ad ſyluam quandam perduxiſſet, hortantibus amicis, vt illum interficeret, ipſi diuerſum viſum eſt, neganti occidendum virũ genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritas enim iniurias poſſe impetrare veniã. quamuis enim offenſus ſit Mithridates, habiturũ tamen pro conceſſa incolumitate gratiã. quòd ſi grauius in eum conſulant, non quieturum Regem, niſi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum eſſe propter coniunctionem ſanguinis, & vt ad illos ſibi pateat refugium, ſi qua clades accidat, vt ſunt belli viciſſitudines. eam ſententiam approbauit multitudo cætera, atq; ita Mithridates dimittitur. qui domum reuerſus ab vxore exceptus eſt conuicio, quòd Regis gener poſt acceptas à Iudæis tot tam inſignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere ſuſtineret precariam. Aut igitur, inquit, priſtinam virtutem recipe, aut Deos teſtor, quibus curæ eſt Regum dignitas, me tua conditione non vſuram poſtea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum ſeipſe vita exiſtimans, ſi homo Parthus Iudæis victoriã cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere ſe intra paluſtria, & ſperans fortunã contra hoſtes priori ſimilem, fretusq; milite iam aſſueto vincere, & ipſe contrà eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimum in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboreq; itineris adeò feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimq; in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandã ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verum ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominũ, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaq; detrimentum quod acceperat in prælio ſuppletum eſt duntaxat numero. neq; enim conferendi erant cum his qui ceciderãt, eò quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum caſtella, late eq; vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquiq; hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos, qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium. quod cum non impetrarent: neq; enim illis integrum erat hominem dedere: ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babylonijs legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clam noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Judæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium

An. mũdi 4003. A nato Chriſto 41.

Mithridatem Anilæus dimittit.

Mithridates ab vxore, vt Anilæum bello impetat, accenſus.

Anilæus à Mithridate fugatus.

Ad Anilæum ingens perditorum hominũ multitudo confluit, qui Babylonios inuadunt.

Anilæum Babylonij ad ſupplicium poſcunt, qui oppreſſus interficitur.

Iudæi à Babylonijs afflicti Seleuciã migrant.

An.mũdi4003. A nato Christo 41.

domicilium. eò postquam confugerunt Iudæi, per quinquennium nulla affecti sunt iniuria. sexto autem anno peste apud Babylonem grassante, denuò inde migratum est, quam multitudinem excipiente Seleucia, secuta est Iudæos maior calamitas ex huiusmodi causa. in hac vrbe semper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò postquàm à Iudæis migratum est, eorum fauore conditio Syrorum cœpit esse potior, aucta viris bellicosis & periculorum contemptoribus. quare Græci succumbentes, & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudæorum & Syrorum consensu, suos quisque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum est. nam cum vtrinque primatibus commissum esset negocium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si vtrique Iudæos communibus prosequerentur odijs: eosq; ex improuiso aggressi, occiderunt supra

Quinquaginta Iudeorum millia Seleuciæ occisi.

quinquaginta virorũ millia: nec vllus euasit, nisi si quem amici aut vicini seruauit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleucia, vbi quotannis Rex hibernare est solitus, habens ibi maiorem supellectilis partem repositam: ibiq; sedes fixerunt, tutos se rati Regia maiestatis reuerentia. Cæterum Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus est: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem. quo factum est, vt plerique in Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atque ita se tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

Iudæi seruati Ctesiphontem secedunt.

Iudæi in Neerdam & Nisibim se recipiunt.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIX. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Caius à Chærea cæsus est.
II. Quomodo Claudius principatum adeptus sit.
III. Dissidium inter Senatum & plebem.
IIII. Quomodo Claudius Agrippæ paternũ regnũ reddidit, & edicta eius in Iudæorũ gratiam.
V. Agrippæ in Iudæam reditus.
VI. Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.
VII. Gesta Agrippæ vsque ad ipsius obitum.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

An.mũdi 4004 A nato Christo 42. Hegio & Ruffinus Cap.1.

Caij in Iudæos tyrannis.

CAIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm qua vnquam veterum monumentis sunt prodita. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim Senatores ac patricij cæteraq; nobilitas: innumerisq; iniurijs vexabantur qui vocantur

Caij in Senatores ac patricios sæuitia.

vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominijs afficiebantur & exilijs cadibusq; & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitoliũ frequentans templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Alijs quoq; operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbe Campaniæ ad Misenum alterum maritimũ oppidum grauatus triremi traïcere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru vltro citroq; vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarũ pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitans. his spolijs palatium suum, & hortos exornauit, aliosq; suos secessus per Italiam. ad hæc Iouem, qui à loco, in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Atheniensis statuarij, ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negocium, negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum & absque vitio. aiunt etiam prodigijs fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cumq; capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulacri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtra maiore parente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunq; crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiã gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaq; cum totum suæ ditionis orbem replesset sycophantijs, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, alijs ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato saluum manere non potuit; præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soletur homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione duturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput. Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet sua

An. mũdi 4004. A nato Christo 42.

Caius Iouis fratrem se appellat.

Caius templorũ Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit.

Iouem Olympium Caius Memmiũ Regulum Romã transferre iubet.

Caius Ioui se comparat.

Caius licentiã seruis deferendi suos dominos permittit, & Pollux Claudium reum facere audet.

Caio passim insidiæ structæ.

Tres in Caij necem conspirationes factæ. Aemilius Regulus.

Cassius Chærea. Annius Minutianus.

An. mũdi 4004. A nato Christo 42.

consilia: quæ cum multis communicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicissimũ & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chæreas nõ ferebat exprobratam sibi à Caio mollitiem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositũ, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chæreas fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebãtur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent. tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multiq; hoc pacto capite plexi sunt. idq; tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habendam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpè quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exsequitur mandata negligentius, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cum ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, Cincinnisq; & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet ferebat indignissimè, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, essetq; cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicebant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot adsciscere, iustã iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator ocij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuicia: & testem adhibebat Quintiliam mimam, propter formam adamatam cùm alijs multis tum Popedio. quæ cum nollet amatorem suum falso, vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam subijci. Tum Caius exasperatus Chæream iubet sine mora torquere Quintiliam, ideo potissimũ ei solitus cædes & quæstiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementius, quòd mollitiæ notam effugeret. Quintilia porrò cum torquenda duceretur, consciorum cuiusdam obiter pedem

Circenses ludi.

Caius multos tributorum ac vectigaliũ releuationem petentes capite plectit.

Chæreas multis ex causis in Caium incitatus.

Popedius apud Cæsarem à Timidio delatus.

Quintiliã Caius torquere iubet, quæ nihil fatetur, sed muneribus affecta Popedius absoluitur.

pedem calcauit, innuens vt bono esset animo, néve ad tormenta ipsius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non ſponte, ſed neceſsitate coactus. cumq; illa perduraret, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indignè lacerata imperator nonnihil flexus, Popediũ abſoluit, & pecunijs ſolatus eſt mulieris calamitatem, quã fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indigniſsimè tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria coniuratorum alij necati ſunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rubore pudorem fatente miniſteriorũ talium, cæterum vrbis non auſo ſugillare inſaniã Cæſaris, Chærea iam confidentius commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis imò toti humano generi horum malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exſequimur: & cum finem imponere poſsimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debacchationibus, per tam fœda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum, aut imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tàm animos, quàm corpora, in ſeruitutem redigit, contaminantesq; nos quotidiè cruore cæſorum & atrociſsimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab alijs parimodo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur non iudicio, nequaquam conquieſcet prius quàm nos quoq; cæteris adijciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi maturè proſpicimus & communi libertati, & noſtrismet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum iuſsit, ne ſparſis in plures his ſermonibus, & euulgato ante effectum conſilio, raperentur ad ſupplicium. exſpectandam eſſe optabilem occaſionem, fortuitò alicundè offerendam. ſibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non ſatis eſſe animi: & habere ſe tutiora conſilia: nam honeſtiora ne cogitari quidem poſſe. His dictis Clemens domum ſe recepit, ſecum agitans, quæ audierat, quæq; ipſe dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunum properat, quem virum quod non contemnendũ noſſet libertatisq; amatorem eximiũ, & ferentem ægrè præſentem ſtatum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo exſpectans conſilium, decreuit ei rem proponere, ſollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculoſam exiſtimans in tanto negocio. hunc poſtquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè parimodo animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quòd cum nemine auderet communicare ſuam ſententiam: tunc verò opem etiam polliceri non modo ſilentium, magis etiam confirmatus eſt in propoſito. itaque ratinõ amplius cunctandum, ambo ad Minucianum ſe conferunt, magnitudine animi ipſis ſimilem, & eodem accenſum virtutis ſtudio, Caio verò ſuſpectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctiſsimi, & inſuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis, præ cæteris in tales

An.mũdi 4004 A nato Chriſto 42.

Chæreas Clementem & Papinium alloquitur.

Cornelius Sabinus.

Annius Minucianus.

An. mũdi 4004. A nato Christo 42.

ſæuire ſolitus: & iam antè ſignificationem aliquam inter ſe dederant, quæ tum agebantur iniquo ſe ferre animo. quamuis enim metus periculi non ſineret eos manifeſtè proferre odium quo Caium proſequerentur, tamen occultus quidam eius rei ſenſus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniã Minucianus dignitate præſtabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnemq́ laudem meritus, ſoliti etiam anteà plurimum illi deferre, in eo quoque congreſſu poſtulabant, vt ipſe initium ſermonum faceret. ille rogauit Chæream, quodnam ſignum ea die ab imperatore accepiſſet. vulgatũ enim iam erat per vrbem, quomodo ei ſoleret dãdis ſignis illudere. ibi Chæreas, cupidè arrepta occaſione, fretus Minuciani fide, at tu mihi, inquit, libertatem ſignum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properantem excitas, neque mihi ampliori adhortatione opus eſt, ſiquidem tibi quoque idem placere video, & priuſquam conueniremus iam antè conſenſimus. gladius hic quo accinctus ſum, ambobus ſufficiet. quare age aggrediamur opus te aùtore, equidem volens ac libens ſequar quocunq́ iuſſeris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus ſupereſt, à quo etiam ferrum ſolet efficaciã ſumere. ipſe certè totus feror in hoc negocium, ſecurus quid mihi poſt eueniat: quandoquidem nec libet nec vacat de me priuatim diſpicere in publica ſeruitute patriæ, ſublatis legibus, & omnib. imminente à Caio pernicie. & dignus ſum opinor vel te iudice cui credatur hoc miniſterium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus ſic animatũ ſentiens, complexus hominem collaudatũ hortatus eſt, vt pergeret, apprecatus vt ſuperi conatus eius ratos habeant: atq́ ita mutuum confirmati diuerſi abeunt. Ferunt hoc conſilium quodam omine

Chæreas cũ alijs quibuſdam Caium tollere ſtatuit.

fuiſſe firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiuſdam è turba audita eſt, iubens eum Dijs iuuantibus deſtinata perficere. & primo ſuſpicatus eſt rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari ſe, aut à quopiam conſcio, aut voce Dei, cui curæ ſunt res mortalium. iamq́ multi participes inſidiarum armati aderant & ſenatores & equites, ſimulq́ militum quotquot erant conſcij. nemo enim erat, qui non putaret necem Caij pertinere ad ſalutem publicam, & ideo pro ſe quiſque dabant operam, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conſpirantibus. Nam & Calliſtus his ſe adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, ſocius quodãmodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansq́ pecunijs quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebaturq́ immodicè hac potentia, ſuſpectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in ſemel deſtinatis pertinax. ipſi autem inter alias periculi cauſas hæc erat non poſtrema, quòd eſſet pecunioſus nimium. quare ad Claudium clam deſciſcebat, colens eum, quòd ſperaret ſucceſſurum in imperium, & iam tum obſequijs captans eius gratiam, quò tandem apud illum quoque eſſet in precio. nam & iactauit apud eum, iuſſum ſe, vt veneno ipſum tolleret, & hactenus ſemper commentum differendi cauſas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxiſſe in gratiam Claudij. nec enim ille ſi patruum necare voluiſſet, tuliſſet excuſationes Calliſti: & liberto ceſſanti imperata facere mox repræſentatum fuiſſet meritum præmium. Claudius tamen, qui diuino quodam fauore Caij furorem euaſit, gratiam Calliſto perſuaſus habuit pro nunquam accepto beneficio. Caterum Chæreæ conatus differebantur indies conſciorum quo-

Calliſtus, Caij libertus, Claudio à Caio ſe vt ipſum veneno tolleret iuſſum, ſignificat.

Chæreas occaſionem aggrediendi Caium expectat.

rundam

An. mũdi 4005 A nato Christo 43.

rundam ſegnicie. nam ipſe inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi aſcendentẽ in Capitolium ad mactandas pro filia ſalute victimas ſæpè dabatur occaſio: vel præcipitandi in forum è faſtigio baſilicæ, nummos inde aureos & argenteos ſpargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana ſacra quæ ipſe inſtituerat. nam ipſe Caius incautus erat propter ſecuritatem, licet verſaretur inter continuè præparatos ad inſidias. Itaq; inter ſuos iactabat Chærea, ſi putarent illum à diis ſeruari, ſibi vni & animum eſſe & facultatem vel abſq; ferro conficiendi hominem: adeò infenſus erat coniuratis, timens ne elaberetur occaſio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate ſolicitum, poſtulabant tamen pauliſper differri negocium, ne, ſi parum ſuccederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquiſitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. ſatius igitur eſſe dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæſaris, qui primus dominationem à populo in ſe tranſtulit. & exſtructa ante regiam ſcena, conueniunt eò ſpectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præſente etiam Principe. ibi concluſis tàm multis millibus intra modicum ſpatium, conatum facilè ſucceſſurum, non valentibus etiamſi velint ſuccurrere protectoribus domeſticis. Aſſenſit Chæreas, decretumq; eſt primo ludorum die rem aggredi: ſed plus fortuna potuit quàm conſilium, ita vt vix tertio ſtatuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chæreas ſocijs conuocatis: multum, inquit, elapſum eſt temporis quod nobis ſegniciem exprobrat in honeſtis conſilijs: quæ verendum eſt ne prodita in nihilum recidant, & Caius exaſperatus magis etiam ſæuiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit quàm libertatis detrimentum & tyrannidis acceſſio? cum debeamus nobis primùm ſecuritatem parare, deinde alijs perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura ſit. illis verò tam honeſto propoſito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc & per ſtuporem ſilentibus: quid, inquit, boni viri differimus? an neſcitis hunc eſſe ſpectaculorum diem vltimum, poſt quæ peracta Caium eſſe nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti viſendæ gratia. pulchrum verò fuerit ſi emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra mariq; triumphaturum de Romanorum ignauia. an non ignominioſum ſit nos Ægyptio cuipiam libertatem oppreſſam non ferenti hanc gloriam cedere? ego certè deliberationes veſtras non exſpectabo amplius, ſed periculum faciam hodie, ita vt fortem virum decet, quicquid fors ferat libentius perpeſſurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & ſeipſum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes ſine dilatione rem aggredi cuperent: moxq; palatium armatus gladio petijt, quod ita mos ſit accinctos tribunos ſignum ab imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipſum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium, magno tumultu ſe inuicem pertrudendo, dum quiſque locum ſpectandi præcipere nititur, magna voluptate hanc contentionem ſpectante Caio: quòd nec ſenatoribus aſſignata eſſent loca nec equitibus, ſed promiſcuè ſedebant viri cum mulieribus, & ſerui confuſi cum ingenuis. progreſſus deinde imperator rem diuinam fecit Auguſto Cæſari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit reſpergi cruore togam Aſprenatis vnius è ſenatorum numero, quod ominoſum ei fuit, licet

Finale confœderatorum de Caio tollendo decretum.

Auguſto Cæſari Caius rem diuinam facit.

Aſprenas.

An.mũdi4004 A nato Christo 42.

Theatrum.

tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilem, ita vt insueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro cõsedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram versus subdiualẽ aream, alterã versus porticũ, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorũ conſessu: qua parte erat cella quædam tabulatis interſepta, vbi mimi versabãtur & Musici. cumq; iam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, qui

Batibius.

dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit

Cluuitus.

assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxq; duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in crucẽ suffigitur: & fabula acta est Cynira, in qua & ipse & eius filia Mirra occiditur: multumq; ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixũ, quàm circa

Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amyntæ filius Rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permaneret ne vsq; finem spectaculi, præsertim cum dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem. eum imperator comiter apprehendens lacinia, quó nam, inquit, bone vir. quem ille reueritus sedit denuò, sed vicit timor: & paulo post rursum surrexit: Caio non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim vt conscius quod statutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisq; loco nauaret operam: agreq; moras ferebant,

ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chæreas volebat in theatrum reuerti, atq; in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id sine multa equitum qui aderant ac senatorum cæde non posse fieri, existimabat tamen eam benè rependi libertate publica. iamq; tendebat in theatrum, cum subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quò facilius possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus, quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabantur seruorum ministeria, & quà Claudius cum alijs præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus qui venerant ex Asia, partim ad concinnandos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltãdam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chæreas signum postulat. & illo probrosum quiddam dante, conuicio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lethali vulnere: quod quidem data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabilius: mihi non sit verisimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chæreas, videtur mihi fuisse omniũ stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quã celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant qui Caio possent succurrere, nisi quamprimum exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potius quã illum affligere voluisse, cum posset re benè gesta clàm se vltoribus eius subducere, non perdendo temerè tempus, vel seipsum potius. Verùm hæc quisq; vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet osse iuguli retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit vt in genu procideret: moxq; circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. autor autem facinoris meritò Chæreas dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit, primusq; ausus est consilium communicare cum alijs. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus: cumq; res operam poscceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus, trucidati cadauer proculcandum alijs præbuit. quapropter meritò quicquid & à socijs perpetratum est, ipsius prudentiæ, industriæ atque virtuti, acceptum ferendum est. Sic Caius finijt multis confossus vulneribus. Quo interfecto Chæreas cum socijs recipere se quà venerant, videbat impossibile: siue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue esset periculum occidisse imperatorem gratiosum apud insanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus, siue quòd angustæ erant viæ vbi patrata est cædes & refertæ famulis ac custodibus, qui omnes ea die præstò erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt se ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum esset ædificijs per partes à singulis imperato-

An. mũdi 4005 A nato Christo 43.

Caius trucidatus.

Aquila Caio extremum ictum inflixit. Chæreas verò facinoris autor dicendus.

Chæreas cum socijs in Germanici ædes se recipit.

An. mũdi 4004
A nato Christo 43.

imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iamq; elapsi è turba satis tuti erant pro tempore, tantisper dum in occulto esset casus Cæsaris. primi autem Germani senserunt eius interitum, cohors satellitum ex ea gente lectorum ad Principis custodiam: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunq; quid fiat non intelligant, robusti corpore & primos hostium impetus excipere soliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunq; partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipsius virtutibus rem metientes, sed suis commodis, quòd gratiosus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorum sibi comparans: moxq; duce Sabino (is non sua aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, sed insigni robore ad tribunatum prouectus est) strictis gladijs discurrebant per domos scrutabundi vbi nam latérent interfectores Cæsaris: & primum forte oblatum Asprenatem frustatim lacerauerunt, eum cuius togam cruore victimæ respersam diximus, infausto sanè auspicio. post hunc Norbanum nacti sunt ciuem nobilissimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri suam dignitatem videns, homo validus extorsit gladium reluctanti ei qui primus se inuaserat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorum simul obrueretur ictibus. tertius è senatoribus Anteius cum paucis mala fortuna sicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine visendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egisse in exilium, occidit postremò missis illò militibus. pascebat igitur oculos gratissimo spectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquisitionem, per iram sontes iuxta atq; insontes trucidantium. & illi quidem tali fato absumpti sunt. cæterùm postquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus est, plus de miratione inuenit quàm fidei. quidam enim etsi perlibenter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant. alijs contrà ideo non libebat credere, quia verum esse nolebant, atq; etiam maius putabant, quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atq; mancipia, tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerẽt tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quenq; ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatorijs, viscerationibus, oblectamẽtisq; id genus alijs: quorum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ Principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare cõfictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsensérant, vel quod verum esse miserè cupiebant, adeò non proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne forte suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à Medicis. quo factum est, vt nemo audientium declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti

Germani Cæsaris satellites.

Sabinus cũ Germanis satellitibus Cæsaris interfectores quærit.

Asprenas frustatim laceratus.

Norbanus.

Anteius.

Qui homines Caij necem iniquo animo tulerint.

De morte Cæsaris rumor diuersus.

ſuſpecti quaſi fautores tyrannidis: aut contrà infenſi homini, & ideò nimis cupidè etiam falſa pro veris credita communicare cum alijs putabantur. acceſſit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obſcurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, ſic vt erat cruentatum procurriſſe in forum, atq; ibi concionari apud populum. ita illi in diuerſos affectus diſtrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco ſe mouere auſi ſunt metu calumniæ, ſcientes non tam referre quo ipſi animo id facerent, quàm quo factum id interpretarentur delatores & iudices. Sed poſtquam Germani ſtrictis gladijs circumdedêre theatrum, nemo ſpectatorum non putabat de ſe actum, & ad cuiuſuis ingreſſum expaueſcebant quaſi iamiam contrucidandi: hærebantq; inopes conſilij, vt quibus nec manere tutum eſſet, nec egredi. tandem irrumpẽtibus militibus clamor toto theatro tollitur ſuppliciter deprecantium, & excuſantium inſidiarum ignorantiam, ſiue inſidiæ illæ fuerint ſiue quid aliud. addebant & planctus & lacrymas, deosq; innocentiæ teſtes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant quæ eos docebat præſentaneum vitæ periculum. His flexa eſt ira militum ne quid durius in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quòd incerti eſſent etiamnum an omninò periculum euaſerint. itaq; etiam qui iuſtiſſimis odijs Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerat q; ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutius ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum, ſimulq; tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunq; inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent nullo reſpectu calamitatis Reipub. itaq; tum demũ cognita eius morte cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ: vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chæreas qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibusq; commendans eis ſalutem hominis: quo factũ eſt vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è Republica, eiq; ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragẽdo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturã tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicẽ ſortiatur vitæ exitum, vt inuiſa bonis omnibus: quod & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum antè

An. mũdi 4005 A nato Chriſto 43.

Germani milites in theatrum veniunt.

Aruntius in theatro imperatoris interitum nunciat.

Germanorum rabies per Caij cædem excita, ſedata.

Chæreas Minutianus & Clemens, de Cæſaris nece colloquuntur.

An. mũdi 4005 A nato Christo 43.

conſpirationem initam legum contemptu & non ferendis iniurijs etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cum reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Famq́ & in theatro ſpectatores tumultuabundi conſurrexerant, huiuſmodi occaſione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus vt curaret quoſdam ſaucios, prætextu parandorum remediorũ dimiſit proximos:

Arcyon Medicus quoſdam dimittit.

re autem vera vt ſeſe præſenti periculo eximerent. Interea ſenatus in curiam conuenit, populusq́ in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem ſerio, ſenatus verò tantum in ſpeciem. cumq́ Valerius Aſiaticus vir conſularis progreſſus eſſet ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæſaris, multis eum rogitantibus quiſnam eſſet eius cædis autor, Vtinã ego, inquit. Conſules autem edictum propoſuerunt, in quo continebatur Caij accuſatio, iubentes vt domum redirent tàm populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationẽ pollicendo, militibus verò præmia, ſi modò nihil turbarent & abſtinerent ab iniurijs. nam metus erat ne exaſperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néue ad rapinas verterentur & ſacrilegia. iam autem totus ſenatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant conſcij: audebantq́ ſperare aliquid, quaſi ad ſe deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Senatus populusq́ Caij trucidatores quærit.

Valerius Aſiaticus ſe Caij cædis autorem optat.

CAP. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus ſit.

Medio & Ruffinus Cap. 2. Claudium milites in Principem eligunt.

IN hoc rerum ſtatu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes in vnum milites, & collatis de rebus gerẽdis conſilijs, videbant populum non ſuffecturum tot vrgentibus negocijs ſi ad ipſum rediret rerum adminiſtratio: nec ſibi eam vtilem fore, ſi deſinerent eſſe miniſtri principatus & quodammodo ſocij. optimum igitur viſum eſt rebus adhuc turbatis Principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum qui tum in ſenatum coiuerant nõ præferendum, ſiue natalium claritatis, ſiue liberalis eruditionis habenda eſſet ratio: qui conſtitutus in rerum faſtigio præmia cuiq́ pro meritis decernat. hæc ſententia ſimul approbata eſt, & Claudius correptus à militibus: In ſenatu autem Cn. Sentius Saturninus, non neſcius Claudium raptum, & inſtare virtutis certamen, quaſi protuſus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis & generoſis auditoribus exorſus eſt in hanc fermè ſententiam. Etſi incredibile videtur Quirites quod præter omnem ſpem nobis offertur poſt tam longum temporis ſpacium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quandiu manſuram, & in poteſtate deorum ſitam quorum hoc munus eſt: ſed quæ in præſens certè exhilarare nos valeat, quicunque ſequatur exitus. bonis enim viris iucundum eſt vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteriſq́ illius & florentis Reipublicæ aliquem guſtum capere. equidem priſcæ illius libertatis nõ memini, vt poſt eam ſublatam natus, præſentis ſanè ſum cupidiſſimus, & felices exiſtimo quibus datum eſt in illa naſci atq́ inſtitui honeſtis ſtudijs: proximumq́ poſt deos immortales honorem his viris habendum cenſeo, quorum virtute vel ſerò tandem hac ætate nobis eam deguſtare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad poſteros. nam nobis vel hæc dies ſufficit, tàm iunioribus noſtrum quàm ſenioribus: his quia non omninò ignari bonorum libertatis morientur libentius: illis quia virtutis exemplum recens propoſitum eſt, quod æmulari ſit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil

Cn. Sentius Saturninus in Senatu orationem habet.

Libertas res preciosa.

Libertas virtute paratur.

nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantum sunt cognitæ. ex his verò quæ ipsi videre licuit, satis intellexi quantum malorum in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxtà legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Julius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit Rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idq; cum multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint Rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus dijs simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapina & adulteria, sed præcipuum cõmodum ducunt, si inimicorum totas exscindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum potentia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omninò tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura Rempublicam in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum autores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit, quàm istorum segnicies. qui nulli in re libidini eius refragati sunt? quietis enim voluptate victi, & assueti mancipiorum more viuere, dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyrãni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir dijs fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius, senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimq; ea confracta est. Et iam nox processerat, cum Chæreas signum à consulibus petijt: atq; illi libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis

An. mũdi 4005
A nato Christo 43.

Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt.

Iulius Cæsar.

Caius.

Adhortatio ad libertatem tuendam.

Chæreę pro facinore honos habendus.

Chæreas à Consulibus signum petit.

An. mũdi 4005 A nato Christo 43.

sibi vix satis crederent. tunc enim primùm ex quo Reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad consules rediit, penes quos ante Cæsares imperium fuit in milites. id acceptum Chæreas militibus tradidit his qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amãtiores imperij legitimi quã tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, pauloq; post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum Rempub. & Chereæ nihil non tribuens. Is indignè ferens supereſſe vxorem Caij & filiã, mittit vnum è tribunis Julium Lupum, qui vtranq; interficiat: ideò potissimùm illi demandato hoc negocio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quando Caius non ipsa incitante, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alij cõtrà illam potissimum malorum omnium causam asseverabãt, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniã, atq; ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sententia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; venisset in palatium offendit Cesoniã humi stratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium quæ solent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, afflictantem se cum iacente simul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accusatio, quòd amantissimæ vxori non paruisset prænonenti toties. quod quidem tum ambiguum visum est, sicut nunc quoq; duplicem interpretationem recipit: alijs sic intelligentibus, consuluisse eam vt rediret ad saniorem mentem, & in ciues sæuire desineret, moderatumq; Principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, instigasse eam maritum vt sine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduersione dignum sit, suæ tamen securitati prospiceret. idq; tum exprobratum illi, quòd etiam admonitus segnior fuerit. adeò in diuersum sensum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, ostenso iacentis cadauere, cum lacrymis & lamẽtis rogabat vt propius accederet: vtq; sensit cadis causa eum venisse, non magni pendentẽ verba nihil ad suum propositum facientia, confestim nudatum iugulum præbuit, miserabiliter suam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à sociis fabulæ extremum actum addere. atq; ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipse factũ renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto sui principatus anno finijt, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus & fautor delatorum, periculorumq; metuens atq; ea de causa sanguinarius, vnicum fructum potentiæ existimans si abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniustis cædibus ac rapinis ageret: attollens se supra humanum fastigium, & diuinitatis opinionem affectans, populariq; assentatione deprauatissimus: legũ cancellos nõ secus quam virtutis impedimenta abominans, & ne intimam quidem amicitiã pili faciens, quoties ira stimularetur ad vindictam ac supplicia: ofor bonorũ virorum omnium, quicquid collibuisset citra omnem contradictionem licere sibi postulans. quare ne à sororis quidem germanæ stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta est inuidia, propter incredibilem & multis retrò seculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale aut magnificum nullum est memorabile, aut excogitatum ad vtilita-

Chæreas Iulium Lupum, vt Caij vxorẽ & filiam interficiat, mittit.

Cæsonia Caiũ quod vxori præmonenti non paruisset, accusat.

Caius vir maleficus.

Caius libidinosus.

vtilitatem hominum, præter receptacula exſtructa circa Rhegium *&* Siciliam *nauibus frumentarijs ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiam maximum opus eſt & vtiliſſimum nauigantibus. ac ne id quidem abſolutũ eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contentione operantium. In cauſa fuit ſtudiũ rerũ inutilium, & quòd pecuniam in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriuſque literaturæ, tàm Græcanicæ, quàm patriæ: facileq́ intelligebat omnia, ad quorumuis orationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negocijs ſuadendi facultate præditus ſi quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione ſibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona inſtitutio profuit, quò minus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quiduis facientibus impunitas. Vſus enim honeſtiſſimis amicis à principio, quò facilius bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos à ſe alienauit vſurpanda immodica licentia, quorũ odijs indies gliſcentibus poſtremò per inſidias eorundem oppreſſus eſt. Cæterum* Claudius, *vt ſuprà dixi, cognito Caij caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatij, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodeſtè ſe geſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literisq́ ſe oblectabat Græcis maximè, omnem negociorum deuitans ſtrepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi metu dominationis ſoluta vltro citroq́ ruente temerè, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem iure cæſum exiſtimabant: quàm quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſæuientibus, ſuimet reſpectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem* Claudij, *maximè cum videret circumferri* Aſprenatis *& vnà cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate eius ſe occulẽs. ibi* Gratus *vnus è palatinis militibus, non valens ſatis vultum eius diſcernere præ tenebris, hominem tamen eſſe videns, qui latere cupiat, propius acceſſit, licet rogatus vt diſcederet, & tandem protractum agnouit, inclamans alios ſequentes, profectò hunc eſſe Germanicũ, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum* Claudius *videns eos paratos, vt ſe rapiant, metuensq́ ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat, vt ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ* Gratus *ſubridens dextra prehenſum ſic alloquitur. Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, cum potius debeas animum ad principatum erigere, quem Dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. moxq́ attollunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa* Gratum *verſabantur, ita vt quidam putantes* Claudium *rapi ad ſupplicium, miſerarentur, vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpè ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad cõſules pertinere de eius cauſa iudicium.*

An. mũdi 4005. A nato Chriſto 43.

Caius receptacula nauibus exſtruit.

Caius orator facundus.

Hegio & Ruffinus Cap. 3.

Claudius ſe renuenti obtruditur Cæſarea dignitas.

An. mũdi 4005. A nato Christo 43.

Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute domini quem raptũm viderant. itaque cum hi soli tenerent palatium, partem vrbis, vt ferunt antiquissimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc succurrebant præcipuorum senatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublicæ. quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, rursum non esse in rem suam videbant, si vnusquispiam citra ipsorum operam potiretur imperio, cum liceat proiecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum alijs quoque affluentibus communicabant. cumq; idem omnibus probaretur, armatis cinctũ sublimem in castra pertulerũt, vt ibi sine impedimento reliqua peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat: dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frenum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibiq; aduersus potentiorũ iniurias præsidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, sperans huius opera caritaram se bellis ciuilibus, & alijs malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant. Senatus porrò cognito, quòd milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illò miserunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: præstare vt senatui permittat curam reipublicæ, & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum alijs quomodo res administrari debeant: memineritq; quàm miserè tractata sit ciuitas, vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere, vt, qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperijs eius subiiciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude ad pristinum reuertatur ocium solitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur sub legibus per vices nunc præesse alijs, nunc subiici. quòd si nihil motus Caij exitu pergat in propositis, se certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum stare à suis partibus, & armorum superesse copiam seruitiorumq; multitudinem, quorum opera in promptu sit. Sed præcipuam spem esse in Deorum auxilio, qui pro recto & honesto certantes adiuuare soleant: nihil autem honestius, quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentesq; ad eius genua suppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniiceret. Et cum viderent eum septum magna frequentia militum, & nihil esse collatos ad hunc consules, rogabant, vt si principatum ambiret, mallet eum à senatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, si absque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capesseret.

Claudius sublimis in castra perfertur.

Dissidium inter plebem & Senatum.

Caussæ milites impellentes, vt Claudium in Imperatorem eligerent.

Senatus Claudio suadet vt imperium delatum resignat.

Dissidium

CAP. III.

Dissidium inter senatum, & plebem.

An. mũdi 4005. A nato Christo 43.

PORRO *Claudius sciens senatus arrogantiam, modestè legatis respondit pro tempore: sed parum tutum ratus se in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium, incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltrò oblatũ non dimittere è manibus. Is enim postquã suæ dignitatis autorem Caium exanimem collocasset in lectulo, & cõposuisset, vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodijt ad eius satellites, nuncians viuere quidem eum, sed quia crucietur vulneribus, nunc se medicos ea de causa petere. Cæterum vbi cognouit raptum esse à militibus Claudium, agrè dimota turba ad eum peruasit, & nactus eum turbatum, pronumq; ad cedendam potestatem senatui, confirmauit hortatus, vt magno animo in retinẽdo principatu pergeret. Iamq; vnus erat è fautoribus Claudij, cum accersitus à senatu, ignarum se omnium simulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex senatoribus quæsiuit quid de Claudio factum sit. quibus id quod verum erat respondentibus, & insuper ipsius sententiam de præsenti statu postulantibus: se quidem aiebat pro senatus dignitate nullum recusare periculum, suadere tamen, vt magis spectent vtilitatem reipublicæ, quàm quæ in præsens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus esse armis & militibus, ne imparatis in certamen descendentibus aliquid aduersum accidat. illis & arma sibi superesse dicentibus, & collaturos se pecuniam: nec deesse militem, & posse armari seruitia vocata ad pileum: subiunxit* Rex: *vtinam P. C. conatus vester succedat. non dubitabo tamen quæ in rem vestram puto promere. scitis qui à Claudio stant veteranos esse & rei militaris longo vsu peritissimos: pro nobis autem erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere, opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi placet mitti ad Cladium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum alijs aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autorq; fuit, vt responderet, sicut decet ad summam potestatem euectum principem.*

Claudius Principatũ vltrò oblatum deponere recusat.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Alias Cap. 3.

Agrippa cum alijs aliquot ad Claudiũ mittitur.

Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus agrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum sæuitiam. nunc verò degustaturũ eum etiam æquam ac moderatã dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed re vera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporũ conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsis oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: moxq; concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos, vt in fide maneant, viritimq; diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, prauidentes quó nã res euasura esset, optantesq; tutam seruitutem cum ocio potius, quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negocio, repente clamor militum proforibus stantium tollitur, vnum imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentũ patiatur imperiũ communicatum pluribus. & suam quidem sententiã proferebant de vni alicui cõmittendo

Claudij ad Legatos responsio.

Claudius in proposito suo ab Agrippa cõfirmatur.

Agrippa senatui suã sententiam exponit.

Sacramentum militare.

Milites vnum Imperatorẽ à Senatu creari postulant.

imperio

An.mũdi4005. A nato Christo 43.

imperio, in illorum autem poteſtate ſinebant delectum eiũs qui videretur principatu dignior: quod ſenatui valde incommodum accidit, in locum ſperata libertatis ſuccedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum faſtigium, propter nobilitatem generis, affinitatemq́ coniunctã cum Cæſaribus. nam & M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens ſororem Caij Iuliam, ſeipſum offerebat, conſulibus aliam ex alia cauſationem nectentibus. Valerium etiam Aſiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit, fuiſſetq́ cades quanta vix vnquam aliàs edita, ſi quis permiſſus fuiſſet cum Claudio de principatu contendere. præſto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo ſunt deterriti, quòd vel ſibi ipſis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chæreas cum ſocijs aderant allocuturi milites: quos illi cum viderent manu ſilentium innuere, concionari non paſſi ſunt, omnibus vnũ imperatorem idq́ ſine dilatione poſcentibus. Tum verò minimè ſenatus poterat expedire conſtitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij ampliſſimum ordinem militari inſolentia cedere non patientibus. Tandem Chæreas nõ continens iram quòd imperatorem peterent, daturum ſe ait, ſi quis ſignum afferret ab Eutycho. is erat auriga Praſinus Caio dilectiſſimus, cuius equitio ſtabulis exſtruendis ille viles operas exegerat à militibus: idq́ tum eo dicto exprobrabat eis Chæreas, multaq́ alia, allaturum ſe Claudij caput minitans. indignum enim eſſe ſi poſt inſanum ſtulto principatum committant. At illi verbis eius nil moti, ſtrictis gladijs & ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adiuncturi ſe his qui iam ſacramento ipſius ſe obligauerant. ita ſenatus deſertus eſt à ſuis propugnatoribus, & conſules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporeq́ occupatis omnibus, nec ſcientibus quid nam agendum poſt irritatum in ſe Claudium. iamq́ pœnitentes alius in alium iactabant conuicia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progreſſus, citius ſe eos omnes contrucidaturum ait, quàm paſſurum, vt ſe inſpectante imperiũ committatur Claudio, & adſciſcatur vltronea ſeruitus: ſimulq́ Chæreã obiurgabat, quòd cum primus contempſiſſet Caium, nunc metu mortis videatur publicã libertatem prodere, quaſi verò ſine hac vlla voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus. ille contrà hac amiſſa ſibi certum ait mortis propoſitum, velle tamen priius tentare mentem Claudij. Interim in caſtris multi ſenatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendũ Claudio, & inter cæteros alter Conſul Q. Pompeius, eò magis inuiſus militibus, quòd ſenatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem ſtrictis eum inuadentes gladijs perpetraſſent cædem, niſi fuiſſent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo aſſidere iuſſit ſuo lateri. ſed non idem honor habitus eſt reliquis ſenatoribus qui cum eo ſimul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare properant: Aponius verò diſceſſit ſaucius, & eorum nemo nõ periclitatus eſt. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio, vt mitius ſe erga ſenatores gereret: his enim ſublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iuſſitq́ eos conuenire in palatium, quò ipſe per mediam vrbem lectica delatus eſt, deducentibus militibus non ſine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chæreas & Sabinus conſpicui proceſſerãt in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulo antè Prætorianis præfecerat. Ipſe perlatus

Quidam rerum faſtigium affectant.

Milites ſublatis ſignis ad Claudiũ tendunt.

Sabinius citius ſe cõtrucidaturũ omnes, quàm paſſurum, vt imperiũ cõmittatur Claudio, ait.

Q. Pompeius Conſul cum alijs quibuſdam ad Claudium peruenit.

Claudio Agrippa, vt mitius ſe erga ſenatores gereret, ſuadet.

In Caij interfectores animaduertitur.

latus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum. ductus est igitur ad supplicium vnà cum Lupo alijsq; compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorũ habitum, atq; etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cumq; is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes & num acutum haberet gladium: postulauitq; eum quo ipse Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis post diebus, quando solenne parentandi tempus rediit, pop. Rom. dum suorum quisq; manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem conijciebant, apprecati vt propitius non iraſceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solum absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam antè præfecturam gerere, iniquum ratus si a fide coniuratis data desciſceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

An. mũdi 4005. A nato Christo 43.

Sabinus sibijpsi manus infert.

CAP. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

CLAVDIVS porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo: Fœdus deinde Regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ, dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarchã veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, Rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniurijs ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: moxq; ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis Regum edictum Alexandriam & in Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cæs. Aug. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus Alexandrinos Iudæos iamdudum ab initio ius eius ciuitatis ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à Regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus Regijs, post adiectamq; imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra conseruata per missos illo diuersis temporibus præsides, nullamq; de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissumq; eis ab

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Alias cap. 4. Claudius Agrippæ Iudæam, Samariam & Lysaniæ ditionem concedit.

Antiochus Rex Comagenæ.

Alexander Lysimachus Alabarcha.

Herodes, Agrippæ frater, Rex in Chalcide.

Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos.

Claudij pro Alexandrinis Iudeis edictũ.

An.mũdi4005. A nato Christo 43.

Auguſto, vt in defuncti ethnarchæ locũ alium ſuis ſuffragijs ſubſtituerent, vtq́ quiſq́ in ſuis ritibus maneat, neq́ cogatur religionem patriam deſerere: caterum Alexandrinos concitatos contra cõciues ſuos Iudæos C. Cæſaris temporibus, propter inſolentem illius inſaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis poſtulat, & recuſantibus infenſus eſt: volo inconcuſſa eſſe iura eorum à Caij inſania: eisq́ ius eſſe perſeuerandi in patrijs ritibus. iubeoq́ vtramq́ partẽ, quoad fieri poteſt, dare operam ne quid turbarum commoueatur, idq́ proposito hoc edicto ita ſtatuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale miſſum eſt: Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Germanicus, Pont. Max. trib. pot. Coſ. deſignatus II. *edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode Regibus mihi amiciſſimis, vt permitterem Iudæis in imperio noſtro degentibus vti ſuo iure quemadmodum antea, ſicut & Alexandriam habitantibus conceſſimus: libenter precibus eorum annuimus, nõ deprecatorum tantum cauſa, ſed quia ipſos dignos iudicamus hoc noſtro beneficio, propter ſeruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquiſſimum igitur cenſeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius ſuum, quandoquidem & ſub D. Auguſti principatu conſeruatum eis fuit integrum: licebitq́ in poſterum Iudæis per totum noſtrum imperium ſparſim habitantibus vti maiorum ſuorum moribus, quos iam nunc moneo, vt hac noſtra gratia contenti modeſtius ſe gerant, neque conſpuant religiones externarum gentium: ſuis autem ſuo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus colonijs & municipijs Italicis ac prouincialibus per magiſtratus publicari volo, ad Reges quoq́ atq́ dynaſtas tranſmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum, vt ab omnibus humiſtantibus poßit perlegi.*

Claudij pro Iudæis per Romanum orbem edictum.

CAP. V.

Agrippæ in Iudæam reditus.

Agrippam Claudius in regnũ ſuum mittit.

His edictis Alexandriam, & per totũ imperium dimiſſis Claudius Cæſar declarauit, quomodo in Iudæos animatus fuerit: moxq́ Agrippam ad curam ſui Regni miſit auctum maioribus honoribus, commendatumq́ per literas præſidibus prouinciarum ſimul & procuratoribus omnibus. at ille, vt re bene geſta magna celeritate reuerſus eſt: & quam primũ peruenit Hieroſolyma, votiua ſacrificia perſoluit, nihil omittens eorũ quæ lege præſcripta ſunt. vnde & multos Nazaræos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ Regias manus vinxerat, monumentum aduerſæ fortunæ mutatæ in proſperam ſuſpendit in ſacrario ſupra gazophylacium: quæ doceret ſpectatores & ſublimia poſſe corruere, & Deum valere illa erigere denuo. omnes enim admonebantur per hanc conſecratam catenam, quòd Agrippa leui de cauſa priuatus dignitate ſit vinctus, pauloq́ poſt compedibus ſolutus ſplendidiorem quàm ante principatum adeptus ſit: eam eſſe naturam rerum humanarũ omnium vt celſiſſima quæq́ prolabantur facile, rurſumq́ inclinata reſtituãtur in priſtinum faſtigium. Rite igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilũ Anani filium ſubmouit à ſummo Sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum ſubſtituit. erãt autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes Rex vxorẽ duxerat, ſicut diximus. idem igitur, quod fratres & pater, ſacerdotiũ Simon adeptus eſt: quemadmodum olim ſub imperio Mace-

Agrippa catenam auream ferreæ ponderi parem in ſacrario ſuſpendit.

Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum ſurrogatur.

Macedonum idem contigit tribus filijs Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu Rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiã retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorũ putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrum autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorũ & difficiliũ laborũ indiuiduum socium habuerat. Paulo post Doritæ quidam iuuenes naturæ temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditũ iret institutæ patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidem profectus questus est de Doritarum audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus, vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

An. mũdi 4005. A nato Christo 43. Hedio & Ruffinus Cap. 6. Agrippa Iudæis ædiũ tributum remittit. Silas. Doritæ in Iudæorum synagoga Cæsari statuam ponunt, quod Agrippam & Petronium vehementer ad iracundiã cõmouet.

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

PVBLIVS Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Dorienſium. Quoniam tam audax est, quorundam vestrum insolentia, vt etiam contra edictum Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorũ profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantum pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectius in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cum iustũ sit & imperatoris iudicio comprobatum vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta cõmemorem post contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantum permisit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentq; operam ne quid turbæ aut rixæ exoriatur, quam quidã captare videntur: cum contrà ego & mihi carissimus Rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negocio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus Rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur, ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam Rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pontificio. sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctius illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater, & apud Deum, & apud te Rex innocentior ab

Aliàs Cap. 5. Publius Petroni' Dorienſibus, vt eos qui Cæſari ſtatuã poſuerint ſibi mittãt, ſcribit.

Ionathæ Anani filio Pontificatus reſtituitur, quem ille recipere recuſat, & Matthiæ fratri deferri rogat.

An. mũdi 4005. A nato Christo 43.

omniq; peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare, vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus Rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium fratri eius Matthia sacerdotium id detulit: nec ita multo post Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit.

Marsus Syriæ præfectus.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ vsque ad ipsius obitum.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Silas Agrippæ prioris fortunæ aduersitates in memoriã reuocãs, cum ita offendit, vt vinctũ in ipsi' patriam adseruandũ miserit.

SILA autem magister militiæ Regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquã periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficilimos labores pro eo sepè susceperat, fretus amicitia postulabat etiã paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur Regi aliquo modo cedere, semperq; licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloquijs molestus erat interdũ extollens se immodicè, & sæpè prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans, vt ostentaret quàm studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam exhaustos memorãs. quæ cùm sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita, vt Rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis inglorie acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremo in tantum exasperatus est Regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturã, verumetiam vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defecata in consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cumq; natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates ac epulas, accersiuit Silam, vt mox interesse velit Regio conuiuio. ille, vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationem, cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me Rex reuocat, paulo post eo priuaturus? neq; enim prius beneuolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia. nisi fortè putat linguã mihi post hac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquam clamare desinam, è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officijs nunc præmiũ retuli vincula & obscurũ carcerem. ego certè horum nunquã obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem Regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in custodia.

Silã Agrippa ex carcere accersit, qui indignationem nõ dissimulans in custodia relinquitur.

Agrippa Hierosolymorum muros permunit.

Conuersus autem ad Hierosolymorũ curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permunijt sumptu publico, latioresq; & altiores quàm ante fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæsari significasset eã rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vrbe desisteret: atque ille mox paruit. Erat autem is Rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficijs demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè alius quàm Herodes, qui ante eum regnauerat. ille enim malicioſus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiã: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, aliàs templa & porticus exstruens: Iudæorum autem nullũ oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili, nec vlla liberalitate prosecutus est.

Marcus Claudio, Agrippæ scriberet, vt à munienda vrbe desistat, suadet.

Agrippa quàm Herodes Iudæis magis fauet.

Agrippa

Agrippa contrà mitiſſimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in ſuæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduerſitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hieroſolymis, inſtitutorum ac rituum patriæ ſeruator religioſiſſimus: purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat abſque ſacrificio. An. mũdi 4005 A nato Chriſto 43.

Accidit aliquando vt quidam Hieroſolymita legiſperitus nomine Simon aduocata concione per Regis abſentiam agentis tum Cæſareæ, criminaretur illum vt impurum & arcendum templi aditu, quod non niſi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi ſignificauit per literas confeſtim accerſiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, aſſidere ſibi eum iuſſit, moxq; ſedata voce & placidè, dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus. qui cum nihil haberet quod diceret, precatus eſt veniam, tum Rex citius quàm quiſquam opinaretur reconciliatus eſt, clementiam magis quàm iram decere Reges exiſtimans, & lenitatem animi magis quàm celſitudinem. itaque illum dimiſit non ſine munere. Inter alias autem multas eximijs ornamentis honorauit ciuitatem Berytum, magnis ſumptibus exſtructo ibi theatro pulcherrimo, ſimulq; æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendijs modò abſolutam operibus pulcritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata eſt ſplendidiſſimè, exhibitis in theatro ſpectaculis & muſicorum omne genus certaminibus, aliaq; voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad oſtentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde ſpectatores oblectare etiam cateruatim commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc deſtinatis duas cohortes fecit ſeptingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis abſumpti ſunt vulneribus. Simon legiſperitus Regem criminatur; qui dum veniam precatur, eidem reconciliatur. Aliàs Cap. 6. Agrippa Berytum ciuitatem eximijs ornamentis honorat.

Poſt hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. ſuſpiciebatur autem ab alijs Regibus: venitq; ad eum Antiochus Comagenæ Rex, Emeſenorum Sampſigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonq; Ponti regulus: & præter hos Herodes frater Rex Chalcidis. hos omnes ſumma hoſpitalitate excipiebat oſtendens per hoc animi ſui magnitudinem, ne videretur indignus qui expeteretur à tot Regibus. quibus adhuc apud eum morantibus Marſus Syriæ præſes ſuperuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vſque ad ſeptimum lapidem illi obuiam proceſſit: quod quidem ſimultatis cum Marſo initium factum eſt, dum eodem cum hoſpitibus curru vectus, ſuſpectam præſidi redderet tantã Regum concordiam. ratus enim id non eſſe è Republica, per idoneos nuncios mandauit ſingulis vt ſine mora diſcederent: qua re Agrippa vehementer offenſus eſt, & Marſum quidem hac de cauſa exoſum habuit. Matthiæ verò adempto Pontificatu ſucceſſorem dedit Elioneum Cithæi filium. Jamq; tertium Judææ totius regni annum exegerat. cum peruenit in vrbem Cæſaream, quæ prius Stratonis turris dicta eſt: vbi ſolennes ludos celebrauit pro ſalute Cæſaris: ad quam feſtiuitatem magna multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia. eius celebritatis die ſecunda proceſſit manè in theatrum amictus veſte tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radijs exorientis ſolis perculſa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum horrore excutiebat ſpectantibus. moxq; adulatores pernicioſi alius aliunde acclamãtes Deũ conſaluta- Hedio & Ruffinus Cap. 8. Agrippa Marſo Syriæ Præſidi, dum quinq; Reges ad ſe venientes diſcedere iubet, infenſus. Aliàs Cap. 7. Elioneus Cithæi filius Pontifex. Agrippa in theatro Deus conſalutatur, Bubonem videt, & vt Germanius prædixerat, quinto die moritur.

An.mũdi4008 A nato Christo 46.

bant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulocp post suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: moxcp vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordijs indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium: & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior. Sed ferenda est voluntas cœlestis numinis. neq; enim malè viximus, immo tanta felicitate vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiã rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atq; liberis saccũ indutus more patrio supplicabat Deo pro salute Regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinq; dies nihil se remittente confectus vitam finijt, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter iam dictam ditionem in Judæa quoq; regnauit & Samaria simulq; Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum MCC. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquàm euulgaretur Regis obitus. Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret, quasi hoc à Rege mandatum acceperit.

Agrippa' quamdiu vixerit & regnauerit.

Mille & ducentæ Myriades quindecim tonnæ auri.

Herodes Chalcidis dynasta & Chelcias Silam interficiunt.

Atq; hic fuit Agrippæ Regis exitus. Superstites autem ei fuerunt, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamme & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Julio Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum Regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippam, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuicia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoq; vulgus qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisq; vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructisq; per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu Regis conceperant. Atq; hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabaturq; apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumelijs quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehemẽter iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul

Hedio & Ruffinus Cap 9. aliàs 8.

Agrippæ liberi superstites.

In Agrippam defunctum Cæsarienses & Sebasteni conuicia iactant.

Agrippa, Agrippæ filius.

Aliàs Cap. 9.

ſimul vt iureiurando ſatisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant diſſuaſerunt, negantes tutum admodum adoleſcenti & vix dum egreſſo pueritiam tantum regnum committere, cui adminiſtrando ſit impar, quodq; etiam viriles grauare poſſit humeros. cumq; viſi eſſent aquum dicere, Cæſar præſidem Judææ totiusq; regni miſit Cuſpium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæſarienſes & Sebaſtenos acriter caſtigaret propter inflictam mortuo iniuriam, contumeliasq; illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæſarienſium & Sebaſtenorum cum quinq; illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesq; è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum ſubſtitueret. nec tamen ei iuſſioni ſatisfactum eſt. Miſſa enim legatione flexerunt Claudium vt manere eos in Judæa permitteret: qui ſequentibus temporibus maximarum calamitatum Judæis fuerunt initium, & ſeminarium belli exorti Floro præſide. quamobrem Veſpaſianus victor, vt paulo poſt dicetur, eos ex illa regione aliò tranſtulit.

An. mũ. 4009. A nato Chriſto 47.

Claudius Agrippam in regnum paternum mittere cogitat, quod alij diſſuadent, & Cuſpium Fadum Iudææ Præſidem, & regni totius declarat.

Belli Iudaici Præſide Floro exorti ipſi Iudæi initium & ſeminarium.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XX. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deq; ſtola ſacerdotali.
II. Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.
III. Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punijt.
IIII. Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.
V. Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.
VI. Geſta Felicis Iudææ Præſidis.
VII. De Procuratore Porcio Feſto, & de ſicarijs.
VIII. De procuratore Albino.
IX. Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniurijs, vt coacti ſint arma ſumere.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deq; ſtola ſacerdotali.

EFVNCTO Rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Longinum, memoriæ Regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpè rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris, in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes, contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, refferti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma tranſamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multosq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè

Hedio & Ruffinus Cap. 15 Caſſius Longinus Syriæ præfect.

Fadus Iudæos Philadelphenſium propter Miam interfectores, punit.

An.mũ.4009. A nato Christo 47.

merè ad arma concurrissent. Comprehensis igitur tribus præcipuis seditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit supplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio punijt. Nec ita multo post captis damnauit Tholomæum latronum principem vinctum ad se perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus, deditq; operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrocinijs. Accitis deinde Pontificibus & Hierosolymitanorũ primatibus, mandatum Cæsaris eis exposuit, vt talarem tunicam & sacerdotalem stolam, quam solum summum Pontificem induere fas est, in castellum Antoniam deponerent, vt esset in Romanorum potestate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum, (venerat & ipse Hierosolyma cum copijs, timens ne ad Fadi postulata Iudæi molirentur noui aliquid) primùm vt legatos sibi ad Cæsarem liceat mittere, qui ab eò petant sacra stola seruandæ ius: deindè vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros vt legati mittantur, si prius darentur obsides. Quumq; promptè liberos suos dedissent legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat vt diximus, cognito quâ de causa venissent, rogauit Cæsarem vt Iudæis sacra stola custodiam petentibus annuere dignetur, & Fado super eo negocio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens vt Agrippæ gratiam haberent. hoc enim se donare illius precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. x. P. P. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totique Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus pijssimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes quòd sedulò genti vestræ prouideam, rogantesq; enixè vt Pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi charissimus Vitellius concesserat: vestræq; voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde vt gratificer Herodi Regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaëlis, & Joannem Joannis filium. Datæ quarto calendas Julias, Rufo & Pompeio Syluano Cos s. *Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis defuncti Agrippæ frater, petijt à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iusq; eligendorum summorum Pontificum: impetrauitq; hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Cantharam in ordinem redacto, Josepho Canei summum Pontificatum contulit.*

Annibas supplicio affectus; Amaramus & Eleazarus in exilium missi.

Tholomæus latronum princeps.

Aliàs Cap. 2.

Fadus à Iudæis sacerdotalẽ stolam; vt esset in Romanorum potestate postulat.

Iudæi dant obsides, ob impetratam veniam ad Cæsarem legatos mittendi.

Claudius Iudæis sacræ stolæ custodiam Agrippæ iunioris rogatu concedit.

Aliàs Cap. 3. Claudij Cæsaris ad Iudæos epistola.

Aliàs Cap. 9. Herodes dynastâ Chalcidis ius eligendorũ summorum Pontificum petit.

Iosephus Canei in Cantharæ Pontificis surrogatus locum.

Quomodo

CAP. II.

Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

An. mũ. 4009. A nato Christo 47.

PER IDEM *tempus Adiabenorum Regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum* Rex, *cognomine Bazeos, ororis amore captus, in vxorem ductam grauidam reddidit. Accidit deinde vt vnà cubans, & manum reclinatam habens in vxoris vterum, vocem quandam sibi videretur audire, iubentem vt manum à ventre tolleret, néue premeret fœtum, qui vt non sine diuina prouidentia incoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatißimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izaten nominauit. susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex alijs vxoribus, manifestè tamen omnem caritatem in hunc vnum contulit: vnde exorta est germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odijs, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignoscebat tamen filijs, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quisque cupiebat patri esse quàm carißimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odijs, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filij. Is libenter accepit adolescentem, quem complexus singulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spacium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filiũ magno affectu excepit, eiq; donauit regionem quæ dicitur Cæron, amomi feracißimam. in ea seruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditurq; ibi hodie quoq; videre volentibus. In hac regione Izates vixit vsq; ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena* Regina *accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredẽ sui regni Izatem optauit, eumq; hoc honore iudicauit dignißimum, at tamen vestrum quoq; super hac re iudicium expecto. Beatus enim est non qui ab vno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. Quibus auditis proceres primùm more suo* Reginam *adorauerũt, deinde probari sibi sententiam* Reginæ *dixerunt, libenterq; parituros Izatæ, quẽ scirent meritò & ex communi popularium voto, patrisq; iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebantq; suam operam vt primùm fratres eius atq; cognatos occiderent, quo securius nouo* Regi *pararetur imperium. sic enim liberum fore à metu, in quo esse posset propter illorum inuidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolentia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & exspectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt vt saltem vinctos asseruaret donec ille veniat, quò magis in tuto sit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè* Regina *fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, imposito ei diademate, & dato patris anulo signatorio, simulq; sampsera vt ipsi vocant: iussitq; eum administrare Rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris*

Hedio & Ruffinus Cap 2. Alias Cap 5. Monobazus Adiabenorum Rex cognomine Bazeos ex Helena sorore duos filios Monobazum & Izaten suscipit.

Izates ad Abemerigum Spasini Regem missus, eius filiam Samacham ducit.

Cæron, amomi feracissima in qua Noe arcę reliquię seruantur.

Izates ab Helena matre & magnatibus Rex creatur, & Monabazus Rempub. donec frater veniat, administrare iubetur.

An.mũ. 4009. A nato Christo 47.

obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in Principatum succeſsit. Caterùm eo tempore quo Izates apud Spaſini caſtrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izate innotuiſſet, ipſum quoq; in eandem opinionem traduxit: accitumq; à patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo inſtituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus Rex poſtquam in Adiabenam reuerſus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos ſeruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur ne quãdo de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum proprijs filijs Romam ad Claudium Cæſarem miſit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobiq; obſides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam vt & ipſe ad eam religionem tranſiret. cumq; exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Iudæum, niſi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod poſtquam mater reſciuit, conabatur impedire, periculoſum eſſe dictitans. multũ enim eam rem à Rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neq; vllo pacto laturos Iudæum in regio ſolio. ſic illa aliquantiſper cupiditatem eius retinuit. Rex autem cum Anania contulit conſilium, qui matris ſententiam comprobans, minatus eſt ſe eum relicturum niſi ab hoc propoſito deſiſteret. timere enim ſe ne, ſi occulta proferrentur in vulgus, ipſe arriperetur daturus pœnas vt autor omnium, qui non docẽda regem docuerit. Licere autem ei etiam abſque circumciſione Deum piè colere, ſi Iudæorum inſtituta placeant. in hoc enim magis ſitam religionem quàm in circumciſione corporis: daturúmque Deum veniam ſi neceſſitate coactus ſignaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur ſubditorum defectio. his verbis tum Regi perſuaſit quod voluit. Aliquanto autem pòſt, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad ſalutandum enim Regem admiſſus, cum eum offendiſſet legentem ſacra Moſis volumina: neſcis, inquit, ô Rex quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim ſatis eſt decreta eius noſſe, ſed præſtat imperata eius facere. Quamdiu manebis incircumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt ſcias quanta ſit impietas hanc omittere. His auditis Rex non diſtulit negocium, ſed ſecedens in aliud cubiculum, accito chirurgo fecit quod iuſſus eſt: deinde accerſita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum ſit. quos continuò ſtupor ac metus non mediocris corripuit, ne ſi res perueniret ad vulgi notitiam, Rex Principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. ſibi quoque videbant imminere periculum, vt conſcijs & autoribus eius conſilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipſum Izatem eripuit & eius liberos, in rebus dubijs & deſperatis incolumitatem eis expediens, & oſtendens quòd ad ſe reſpicientibus, ſibiq; vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his poſtea narrabimus. Helena porrò mater Regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tàm domeſticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidentia, deſiderio capta eſt viſendi Hieroſolyma templumq; illud

Izates & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico diſcunt.

Izates fratres ad Claudiũ Cæſarem & Artabanum mittit.

Izatem à circumciſione Helena & Ananias dehortantur.

Izatæ Eleazarus vt ſe circumcideret, perſuadet.

Ad Deum reſpicientibus, eiq; vni fidentibus, pietatis fructus integer manet.

Helena Adiabenorũ Regina Hieroſolyma proficiſcitur.

illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret votiuasq; victimas redderet. Et quia facile commeatum impetrauit a filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. cum enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, Regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum Regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur postea. Cæterùm Parthorum Rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit: ne despicias me Rex tuum supplicem, neue contemnas opis indigum. Detectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cum intelligas quibus omnes simus obnoxij casibus. Si enim me inultum siueris, animabitur in cæteros quoque Reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymans. Izates autem audito eius nomine, vidensq; astare supplicem Artabanum, ab equo desilyt, & bono, inquit, animo esto Rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœstitia: inueniésque amicum & socium meliorem quàm fortè speraſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. hæc locutus imposito in equum Artabano, ipse eum comitabatur pedibus, vt maiori Regi hunc honorem exhibens. Id Parthus Rex tulit permolestè, iurauitq; per futuram suam fortunam ac dignitatem, descensurum se nisi ille rursum ascenderet & præcederet. Tum alter morem ei gesturus in equum insilijt, & perducto in suam regiam omnem honorem habuit, in conseßibus ac conuiuijs honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præsentis eius status, sed dignitatis pristinæ, reputansq; eadem posse ciuiuis mortalium accidere. Scripsit etiam ad Parthos suadens vt suum Regem reciperent, fidem suam interponens non fore eum iniuriarum memorem, paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recusabant eum recipere, sed posse se negabant, quòd iam Principatum dedissent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim esse ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cum esset alumnus Artabani, & alioqui honesto ingenio præditus, scribit ei vt accepta à se fide reuerteretur recepturus amissum dignitatis fastigium: à quo ille persuasus redijt. Cinnamus autem obuiàm profectus, adorato & Regis appellatione salutato diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum suum restitutus est,

An. mũ. 4009. A nato Christo 47.

Aliàs Cap 6.

Helena Hierosolymis cibos egenis distribuit.

Izates Iudæis pecuniam mittit,

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Artabanus ad Izatẽ se confert, auxiliumque ab eo petit.

Izates Artabanum consolatur, eiq; auxilium pollicetur,

Izates ad Parthos scribit, & vt suum Regem reciperent, suadet.

Cinnamus Artabano amissum dignitatis fastigium restituit.

An. mũ. 4009. A nato Christo 47.

Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.

vnde eiectus fuerat è magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem maximis qui apud ipsos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum Regibus. donauitq; ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni Regum Armeniæ, cui nomen est Nisibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum Rege præmium. Non multo post Artabanus moriens regnum reliquit Vardani suo filio. hic ad Izatem profectus, suasit ei vt vellet sibi belli aduersus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illũ tentare impossibilia. ad hæc quia quinq; adolescentes filios miserat vt linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulq; matrem adoraturam in templo sicut diximus, segnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum à lacessendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuò bellum indixit Izatæ, ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo frustrante spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum eius fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulo post sublato per insidias Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus Regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prosperè succedere, prædicariq; eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ Regi Arabum, magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum Regem susciperet: promittebantq; primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negocium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumq; iam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam admanus veniretur omnes sui ex composito eum deserunt: tergáque vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se à magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, vbi inquisitione facta in autores ignominiæ, postquam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: casisq; plurimis reliquos veram fugam coegit capessere. ipsum Regem acriter persecutus in castrum Arsamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam viuum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui Regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuò scribunt Vologeso Regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynastam alium quempiam

Antiochia Mygdonia à Macedonibus condita.

Vardanes post patris Artabani obitũ Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates dissuadet.

Vardane cæso principatus Gotarzę eius fratri committitur. Vologesus Parthorum Rex.

Monobazus & cognati Iudaicam religionem assumere cogitant.

Adiabenorum magnates cum Abia Arabum Rege contra Izatem fœdus faciunt.

Izates in proditores animaduertit, Arabes in fugam vertit, Arsamum vi capit, & Abia seipsum interficit.

quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum Regem aiebant, eò quòd patria religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei cõcesserat, repetijt: bellum interminatus si imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciensq; quòd etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere iacturus extremam de capite aleam: fretusq; huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quoddã castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus exspectabat aduentum hostium. Cumq; Parthus numerosas equitum atque peditum secum propere trahens copias opinione citius venisset, posuissetq; castra ad fluuium, qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castrametatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copijs, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabaturq; daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. hac referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tua bonitati dedidi, teq; merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illaq; ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Dabarum & Sacarum validam manum contempta Regis absentia, populari regionem Parthicam, infecto negocio retrorsum cum exercitu abijt: ita, vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multò autem post exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimo quarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitũ. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatã amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit cum audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersaq; in Adiabenam, non multo tempore Izata superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in exstructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea.

An. mũdi 4009 A nato Christo 47.

Vologesum Parthorũ Regem Proceres, vt Izatem interficiat, rogant.

Izates Deũ inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, ijsque Vologesus cum exercitu occurrit.

Izates, Monobazo fratri regni successione relicta moritur.

Fado porrò procuratore apud Iudæam præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magna vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. prophetam enim se iactabat, pollicens scissurũ se verbo fluuium, & facilem præbiturũ transitum, taliq; promissione permultis imposuit. At Fadus effecit, vt nihil lucrifacerent ex sua insipientia, immissis in eos turmis equitum: qui ex improuiso irruentes ex his multos interemerunt, multos

Hegesippus & Ruf. cap. 4. Aliàs cap. 7. Theudas se verbo Iordanem scissurũ pollicetur, & cum assectis interficitur.

An. mũdi 4010. A nato Christo 48.

viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punijt.

Hegesippus & Ruffinus Cap. 5. Alias cap. 8. Tiberius Alexander Iudææ Præfes.

EADO autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius, qui Alabarchæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando Regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi, Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Rom. populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem Rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eiq; ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita excеſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filijs: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt, è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

Iacobus & Simon, Iudæ Galilæi filij, crucis ſupplicio affecti. Alias cap. 9.

Ananias Nebedæi filius, Camydæ pontifici ſuccedit.

Cumanus Præfectus Iudææ.

An. mũdi 4011. A nato Christo 49.

Herodes Rex in Chalcide moritur, eiq; in regno Agrippa ſuccedit.

Hegesippus & Ruffinus Cap. 6. Alias 10.

CAP. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

In Paſchæ feſto miles genitalia nudans ſeditionem concitat, in qua viginti millia Iudæorum ſunt extincti.

INSTANTE Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndiq; ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuicia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter iritatus eſt: rogabat tamen, vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cumq; illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuicijs, iubet totum exercitum cum armis conuenire in Antoniam caſtellum templo imminens, vt ſuprà docuimus. vulgaris autem multitudo viſo aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cum eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inuicem inter fugiendũ, & conculcabant in anguſtijs, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſaq; in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malũ accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaſerant, in publica via centeſimo ab vrbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſeruum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio

Stephanus Iudæorũ ſeruus à Iudæis in itinere ſpoliatur, qua occaſione arrepta Cumanus vicos propinquos diripere iubet.

trocinio, omnesq; eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus, confestim eò misit milites, iussos, vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eosq; lacerauit in conspectu omnium, multis debacchatus, & in legem & in gentem totã conuicijs. Hoc vbi ad Judæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes, vt non suam, sed læsi numinis vlcisceretur iniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi ferijt, atque hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit. An. mũdi 4011. A nato Christo 49. Mosaicos libros miles quidem lacerat, propterea Cumanus securi eum ferit.

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

POST hæc inter Samaritas & Judæos oritur dissidium initijs talibus. Mos erat Galilæis, per dies festos, Hierosolyma petentibus, iter facere per Samariam. Aliquando igitur, cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes, vt se in libertatem assererent. Seruitutem enim etiã per se molestã, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorũ iniurijs coniuncta sit. Cumq; magistratus lenire eos conarentur, pollicerẽturq; se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, adscito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorũ incendijs & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis, quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorũ alam & quatuor cohortes peditum: armatisq; etiã Samaritanis cõtra Iudæos proficiscitur: quos assecutus, multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorũ primi genere atq; honoribus, vt viderũt ad quantam calamitatem ventum sit, induti saccos & capita sparsi cinere, modis omnibus conabãtur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberosq; cum vxoribus captiuos abducendos, vt profanis nationibus seruiant: rogabantq;, vt mutato cõsilio, & abiectis armis quiescerent in posterũ, & suas quisq; domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Judæos accusant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam se agrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniurijs prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samaritidæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorũ corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis Quadratus iudiciũ distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactius cognouerit. Ita tum infecto negocio discessum est. Paulo verò post Quadratus venit in Samariam, vbi quum iussisset reos causam suã dicere, comperit

Hedio & Ruffinus cap. 7. Alias cap. 11. Samaritæ aliquot Galilæos Hierosolyma petentes, interficiũt.

An. mũdi 4014. A nato Christo 52.

Galilæi sese vindicãtes Samaritanorũ vicos incendijs & rapinis vastant.

Cumanus multos Iudæos perimit plures vinos captos abducit.

Hierosolymitanorũ Primores multitudinem flectunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. Alias cap. 12. Samaritæ Iudæos apud Numidiũ Quadratum accusant.

Iudæi seditionis & pugnæ causam in Samaritas & Cumanũ referunt.

An.mũdi 4014. A nato Christo 52.

comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti ſint, in crucem egit quos Cumanus viuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam inſtar vrbis amplũ, ſedens pro tribunali & iterum Samaritanorum cauſam audiens, didicit è quodã Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum alijs quatuor ſocijs Iudæos ad defectionem ſolicitaſſe: quos præſes affecit ſupplicio. Ananiam verò ſummum pontificem & Ananum ducem vinctos Romam miſit, vt apud Claudium Cæſarem facti ſui rationem redderent. Primores etiam Samaritanorum atque Iudæorũ, ſimulq; Cumanum procuratorem & tribunum Celerem ire in Italiam iußit ad imperatorem, vt ſub eo iudice decerneretur de his quas inter ſe habebant controuerſiis. Ipſe veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adijt Hieroſolyma: vbi pacata inuenit omnia, populumq; occupatum patrio feſto & operantem ſacrificijs. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes feſta, & Antiochiam repetijt. Cumanus porrò & Samarita Romã miſſi ſtatuta die iubentur cauſam ſuam dicere. Comparauerant autem ſibi fauorem libertorum & amicorum Cæſaris: quorum opera viciſſent aduerſarios Iudæos, niſi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuiſſet ab Agrippina vxore Claudij, vt marito perſuaderet legitimè cauſam cognoſcere, & in deprehenſos tumultus autores iuſtam proferre ſententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus, vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos quitum ad iudicium venerant ſupplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem verò tribunum iußit perductum Hieroſolymam inſpectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam miſit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Poſt hæc anno imperij ſui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila: quæ tetrarchia Lyſaniæ fuerat. Chalcidem verò ei abſtulit, cum iam dynaſta illius fuiſſet quadriennio. His donationibus ornatus à Cæſare iuuenis collocauit Azizo Emeſenorum Regi circumciſo ſororem Druſillam. Epiphanes enim Antiochi Regis filius recuſauit eius nuptias, quòd mutata ſententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariammen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam ante deſponſata fuerat: ex quibus nata eſt filia Bernice nomine. Druſilla autem non multò poſt dimiſſa eſt ab Azizo ex cauſa huiuſmodi. Felix cum eſſet Iudææ procurator, viſa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum ſuum, Iudæum genere Cyprium, pro mago ſe gerentem ad eam miſit, qui mulierẽ ſolicitaret, vt relicto priore marito ipſi nuberet, beatã fore pollicens ſi non faſtidiret hominem. illa malè conſulta volens euadere moleſtationes ſororis Bernices, inuidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcata religione patria Felici nubere: natoq; ex hoc marito filio nomen Agrippæ impoſuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Veſuuiani clade incẽdij tempore Titi Cæſaris, dicemus poſtea. Porrò Bernice poſt Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore vita in viduitate acta, cum ſpargeretur rumor cum fratre eam congredi, ſuaſit Polemoni Regi Cilicia, vt circumciſus prius ſe duceret, rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſauit Polemon inductus maximè mulieris diuitijs: id tamen cõiugium diuturnum non

Dortus cũ quatuor ſocijs ſupplicio affectus.

Ananias, Ananus, Cumanus, Celer alijque nõnulli Romã miſſi.

Aliàs Cap. 13.

Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudæorum cauſam cognoſcat, precibus obtinet.

Hegio & Ruffinus Cap. 9.
Aliàs Cap. 14.
Claudius Felix Iudææ Procurator.

An.mũdi 4015. A nato Christo 53.

Druſilla.

Mariamme.

Felix Druſillam à priore marito abducit.

Polemoni Ciliciæ Regi in matrimonium collocatur Bernice.

non fuit, propter intemperantiã, vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox de- An. mũdi 4018. A nato Christo 56.
sertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodemq; tempore Mariamme Archelaũ dedignata in Demetrij thalamũ migrat.
etiam Mariamme dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos, tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filiũ nomine Agrippinum genuit. Sed de horũ singulis post dicemus diligentius. Cæterum Claudius Cæsar exactis in imperio tre- Hedio & Ruffinus Cap. 10. Aliàs 15.
decim annis & octo mensibus, diebusq; viginti fato functus est, asseuerantib. quibusdam sublatum esse vxoris veneficio. huius mulieris pater fuit Germanicus Claudij mors.
imperatoris frater, maritus verò Domitius Aenobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Agrippina, Messalina & Pætina Claudij vxores.
Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Patina prima vxore sustulerat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autẽ verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionẽ imperij, volensq; principatũ suo filio quærere, procurata, vt fertur, morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectũ eorũ Nero Imperator.
Burrum cum tribunis & libertorũ potentissimis, qui Neronem ad eos perductũ Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum An. mũdi 4019. A nato Christo 57.
clàm veneno sustulit, nec multo post Agrippinam matrem suã ferro propalam, hanc illi gratiam non pro natiuitate solum referens, verum etiam quòd eius ar- Nero Tyrannus.
tibus ad imperiũ prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multosq; viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim quires Neronis scripserunt: quorũ aliqui in gratiã eius, vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odijs, tam impudentibus mendacijs in eius famam debacchati sunt, vt merito damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquã discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquã obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata.

Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, Hedio & Ruffinus Cap. 11.
Regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Aristobulus Herodis Regis Chalcidis filius.
Armeniæ dominium Aristobulus Herodis Regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ donauit, iubens Ti- Agrippæ ditio ampliatur.
beriada & Tarichæas parere eius imperio: addita his & Juliade trans Iordanem sita, agroq; eius habitato vicis XIIII.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

ÆTERVM Iudææ res prolabebãtur vsq; in deterius. tota enim Aliàs cap. 16.
referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus Felix latrones, Magos vulgiq; seducto-
imperitiq; vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, res supplicijs afficit.
Felix quotidiè comprehensos afficiebat supplicijs: & in his Elea- Eleazarus Dinæi filius Romam missus.
zarũ Dinæi filiũ qui non mediocrem latronũ globum circa se ha-

An.mũdi 4019. A nato Christo 57.

bebat dolo viuum in potestatem suam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali esset passurus, persuasit, vt ad se veniret: moxq; vinctum Romam transmisit. cumq; odio prosequeretur Ionatham summum pontificem, vt admonitus ab eo sæpè de administrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipsum recideret, ad cuius preces Cæsar hunc procuratorem miserat, rationem excogitauit, qua liberaretur ab eius molestis interpellationibus. Graue enim est nocendi cupidis, si admoneantur crebrius. Qua de causa Felix amicũ Ionathæ fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, vt sicarios ipsi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præsidis perfecit his artibus. Quidam quasi religionis ergò in vrbem ascenderunt sicis clàm succincti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris, quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia sicarij per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idq; non modo in reliquis vrbis partibus, sed in ipso templo etiã. nam & ibi interdũ ausi sunt cades patrare, ac si nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas est credere Deũ tanta impietate offensum auersatum esse Hierosolyma: temploq;, vt non amplius puro domicilio, Romanos induxisse purificaturos id flammis lustralibus: gentiq; cum liberis simul & vxoribus seruitutis iugum imposuisse, quo castigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus incestabatur latrocinijs. Impostores autem & Magi, turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se diuinitus ostensuros eis clarissima signa & prodigia: persuasaq; multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hierosolyma vatem se esse profitens & plebi suadens, vt secuta se in montem Oliueti ascenderet, qui è regione vrbis ad quintum abest stadium, illic enim visuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma sumere: stipatusq; multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam seductam ab Ægyptio: quorũ quadringentis occisis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendijs. Apud Cæsaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta est. nam Iudæi potiore conditione volebant esse, quòd vrbis eius conditor Herodes Rex fuerit Iudæus genere: id Syri non inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullũ Iudæum habitasse inibi. Quæ res post peruenit ad cognitionem præsidum, correptisq; ex vtraq; parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atq; hoc modo seditionem cõpresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitijs per contumeliam Syros lacessebãt conuicio. qui tametsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eò quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuicia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinq; vel sauciarentur vel caderent. penes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem, vt vidit contentionem progressam vsq; ad belli speciẽ, prosiliens rogabat Iudæos, vt desinerent: quibus nõ parentibus immisit armatos milites: multisq; cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorũ domos diuitijs refertas

Felix Ionathæ insidiatur.

Laniena.

Impostores & Magi.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Aliàs cap. 17. Pseudoprophera ex Ægypto Iudæos in Oliueti monte prodit.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. Aliàs cap. 18. Cæsareę inter Iudęos & Syros, de pari iure ciuitatis rixa.

An.mũdi 4020 A nato Christo 58.

refertas in prædam conceſsit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modeſtiores ſibijpſis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parceretq; iam & reſipiſcendi facultatem concederet: id quod præſes indulſit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa Rex ſummum Sacerdotium Iſmaeli contulit Phabei filio: & ipſi ſummi pontifices diſsidere cœperunt à ſacerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorum ciuium, ſinguliq; incedebant ſtipati manu audaciſsimorum & ſeditioſorum hominum, conflictantesq; inter ſe mutuis certabant conuicijs & lapidationibus: nec erat qui compeſceret, quaſi vacante vrbe magiſtratibus. In tantum autem exarſit ſummorum pontificum impudentia, vt auderent ſeruos ſuos in areas mittere, qui auferrent debitas Sacerdotibus decimas, aliquotq; pauperiores è ſacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia ſeditioſorum quàm iuſtitia.

An. mũdi 4020 A nato Chriſto 58.

Iſmael Phabei filius Pontifex.

Pontificum cum Sacerdotibus diſſidium.

CAP. VII.

De Procuratore Porcio Feſto, & de ſicarijs.

CÆTERVM poſtquàm Felici ſucceſſor Porcius Feſtus à Nerone miſſus eſt, primores Iudæorum Cæſaream incolentium Romã profecti ſunt Felicem accuſaturi: dediſſetq; omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, niſi Nero eum donaſſet Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principem. Cæſarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magna pecunia corruperunt, vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis poſtea calamitatum noſtrarum omnium cauſæ ortæ ſunt. Iudæi enim Cæſarienſes vbi cognouerunt, quæ ſcripta ſunt, magis etiam perſtabant in ſeditionibus, donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Iudæam Feſtus, offendit totam afflictam à latronibus vicos paſsim populantibus. quorum ferociſsimi appellati ſicarij tunc ad maximum numerũ excreuerant, vtentes gladiolis inſtar acinacis Perſici, incuruis quales ſicas Romani nominant, vnde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum eſt, feſtis diebus admixti turbæ vndiq; in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negocio quotquot collibuiſſet tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptosq; tradebant incendio. Feſtus autem equeſtres & pedeſtres copias miſit contra quendam impoſtorem magum, qui homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſsis, quaſi ope eius incolumes euaſuri eſſent è malis omnibus. hi vniuerſi vnà cum ſeductore ab immiſsis militibus oppreſsi ſunt. Eodem tempore Agrippa Rex exſtruxit inſigni amplitudine domũ prope porticũ in regia Hieroſolymitana quæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco vnde amœniſsimus proſpectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis Rex cupidus è cubiculo ſpectabat quicquid circa templũ fieret. id vbi viderunt Hieroſolymitani proceres tulerunt indigniſsimè. neq; enim leges noſtræ concedunt ſpectari quid agatur in templo, præſertim ſacrificia. quamobrem altum parietem excitauerũt ſupra exhedram, quæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hæc non ſolum Regij triclinij proſpectum arcebat oppoſita, verumetiam occidentalis extra templum ſitæ porticus, vbi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi

Aliàs cap. 19. Felix accuſatur.

Hegeſippus & Ruffinus Cap. 14. Seditio Iudæorum.

Siearij.

Feſtus impoſtorem magum cum aſſeclis opprimit.

Hegeſippus & Ruffinus Cap. 15. Aliàs cap. 20. Domus ab Agrippa exſtructa proſpectu priuatur à Iudæis.

An. mũdi 4024. A nato Christo 62.

custodiam. quo facto tam Rex offensus est, quàm Festus præses prouinciæ. qui etiã iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificijs. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaelem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solum ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaelem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa resciuit, pontificatum detulit Josepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi Pont. filio.

Iosephus Cabi Simonis filius Pontifex.

CAP. VIII.

De Procuratore Albino.

Albinus Iudææ Procurator.

CÆSAR autem de Festi morte accepto nuncio, Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho, iusso priuatam vitam agere, Sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Ananoeodem quo pater nomine. Seniorem istum Ananũ aiunt fuisse omnium felicissimum, vt qui filios habuerit quinq;, omnes potitos summi Dei pontificio, cum prius ipse ad satietatẽ hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summũ pontificatũ accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominũ genus apud Iudæos in iudicando est seueriſsimum, vt antè docuimus. Talis igitur cum esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutumq; coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factũ omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missisq; ad Regem clàm nuncijs rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturũ sibi pœnas minitans: & Agrippa Rex eam ob causam post tertiũ mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnei filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicarijs. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabaturq; ob liberalitatem ab omnibus: quotidieq; Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoq; obeuntes areas vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multiq; Sacerdotum, quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo, qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerũt, ac deinde miserunt ad Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendũ, si pater Albino persuaderet, vt ex eorũ numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit quæ latrones illi postulauerãt, id quod maiorũ calamitatũ fuit initium. Latrones enim semper aliquã artem comminiscebãtur, qua

Ananus, Anani filius, Pontifex

Ananus quinq; filios summi Dei Pontificio potitos habet.

Hegesippus & Ruffinus Cap. 16 Aliàs cap. 21. Iacobus frater Domini lapidatur.

☞

An. mũdi 4025. A nato Christo 63.

Ananus apud Albinũ accusatus.

Iesus Damnei Anano Pontifici succedit.

Sacerdotum decimas vi quidam auferunt.

qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec prius dimittebant quàm è suis aliquot reciperent: auctiq; denuò magno numero & recepta audacia, totam eam regionẽ vastabant. Hoc tempore Agrippa Rex prolatis pomœrijs Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendijs magnis exædificatum ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsum ingenti vi pecuniæ. Frumẽtum enim donauit ei populo, & oleum viritim distribuit: totamq; eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atq; expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem Rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo Pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natũ est inter vtrunq; dissidium. adscitis enim globis audaciũ iuuenum sæpè à conuicijs prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi reconcilians. Costobarus quoq; & Saulus suam quisq; circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atq; ex illo maximè tẽpore labare cœpit nostra Respv b. & indies in deterius ruere. Porrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa, iussit interimi: reliquos qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecunijs mulctatos dimittebat alium post alium. atq; in hunc modũ vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito Rege induxerunt eum precib. vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neq; frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt deposito priore habitu, lineum vt voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministerijs, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos edisce re: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violata absq; piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificiũ. Populus igitur cum videret esse in ocio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolens q; sacram pecuniam repositam habere, ne quando præda Romanis fieret, simulq; opificibus inde prouisum cupiens: quod vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit Regi vt orientalem instauraret porticũ. ea templi extima claudebat profunda valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: eratq; cuiusq; saxi longitudo cubitorũ viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis Regis qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudiæ Cæs. fabricam templi commiserat, reputans quodcunq; opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecunijs plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio Pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo Pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

An. mun. 4026 A nato Christo 64.

Latrones Ananię cognatos captant, Cæsarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata.

Beritij ab Agrippa multis donis affecti.

Iesus Gamalielis filius Pontifex.

Ananias, Costobarus & Saulus ad spoliandos infirmiores promptissimi.

Hedio & Ruffinus Cap 17. aliàs 22. Albinus vinctos interimit.

Leuiticæ tribus hominibus Agrippa lineæ stolæ vsum decernit.

Templi ministris Agrippa hymnos sacros canere permittit.

Iudaeus populus Regi vt orientalem instauraret porticum, suadet.

Matthias Theophili filius Pontifex.

An. mũ. 4026. A nato Christo 64.

Hedio & Ruffinus Cap. 18.

Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo.

Aaron eiusq; progenies.

Põtifices in vniuersum octuaginta tres.

Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de Pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Mosis germanus Aaron Pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei Pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel Regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsq; Phanasum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt Pontificem, LXXXIII. *numero, horum* XIII. *præfuerunt sacris ab eo tempore quo primum in deserto Moses erexit Deo tabernaculum, vsq; dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit Rex Solomon. nam à principio Pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaq; hi* XIII. *cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt: sub his primò penes optimates administratio fuit Reipublicæ, post ad monarchas, postremò ad Reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Mosis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone Rege conditum, elapsi sunt anni* DCXII. *post* XIII. *illos Pontifices alij* XVIII. *secuti sunt à tempore Solomonis Regis sibi succedentes vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum Rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque Pontificem illò abduxit. horum Pontificatus tempus* CCCCLXVI. *annorum fuit, mensium sex, dierum decem, Rempublicam Iudæorum gubernantibus Regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum Rex dimissis Babylone Iudeis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuò condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsq; ad Regem Antiochum Eupatora statum Reipub. popularem rexerunt per annos* CCCCXIIII. *Caterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit & sacerdotio, repulsoq; à successione eius filio, Iacimum constituit summum Pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ Pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis vt in Heliopolitica præfectura Deo templum instar Hierosolymitani extruerent, seq; illic Pontificem constituerent: de quo templo sæpè aliàs diximus. Iacimus autem triennio in Pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine Pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ Principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionathan creauerunt summum Pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cum per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tàm regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primum diademate vnum annum vtraq; dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens Pontificatui cum viginti septem annis præfuisset rebus Iudaicis moriens*

riens Alexandræ vxori permiſit deligendi Pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactoq; in regia poteſtate nouennio è viuis exceſſit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius Pontificatum tenuit. nam poſt matris obitum Ariſtobulus frater moto bello victum Pontificem ad priuatam vitam redegit, & ſibi ipſe regnum ſimul vſurpauit ac ſacerdotium: exactisq; in vtraq; dignitate tribus annis & totidem menſibus, cum ſuperueniens Pompeius vi cepiſſet Hieroſolyma, à victore vinctus Romam miſſus eſt cum liberis: & Hyrcanus reſtitutus in Pontificatum, principatũ quoq; ſuæ gentis accepit, ſed abſq; diademate: præterq; priores illos nouem, per alios XXIIII. annos ſummum ſacerdotium obtinuit. Poſt quos completos Barzapharnes & Pacorus dinaſtæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eoq; viuo abducto Ariſtobuli filium Antigonum Regem conſtituunt: qui poſt tres annos & totidem menſes expugnatus ab Herode & Soſio, apud Antiochiam iuſſu Antonij dedit ſupplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Aſamonæo genere creauit Pontifices, ſed eum honorem quibuſuis ex ſacerdotum ordine conceſſit etiam obſcuris, abſque vno Ariſtobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariammes ſuæ vxoris fratrem, ob fauorem populi & Hyrcani aui memoriam ſummo ſacerdotio dignatus eſt. deinde veritus ne omnes in illum eſſent propenſiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piſcina vt ſuprà diximus: neq; poſtea vlli ex Aſamonæorum poſteritate hoc ſacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis Pontificibus Archelaus eius filius, & Romani qui poſt illum cum poteſtate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur qui ab Herodis principatu vſq; in diem quà templum & vrbs, incendente Tito, cõflagrauit, Pontificatum geſſerunt, in vniuerſum numero viginti octo: tempusq; eorum ſacerdotij centum anni & ſeptem inſuper: quorum aliqui ſub Herode fuerunt & Archelao huius filio: defunctis autem his penes optimates fuit Reſpub. collocatis in eius faſtigio Pontificibus: de quibus hactenus dixiſſe ſufficit.

An. mũ. 4026. A nato Chriſto 64.

Ariſtobulus [illegible] rode interfectus [illegible] prà lib 15. Cap. 2.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniurijs, vt coacti ſint arma ſumere.

GESSIVS autem Florus Albino ſucceſſor à Nerone miſſus plurimis Judæos repleuit calamitatibus. is Clazomenius erat genere, adduxitq; ſecum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam vt Poppeæ Auguſtæ amicam, Iudæa adminiſtrationem impetrauerat. adeò verò poteſtate violenter abuſus eſt, vt Albinum Iudæi deſiderarent quaſi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quaſi ad oſtentandã miſſus malitiã, publicè traducebat noſtræ gentis iniurias, nihil ſibi ad ſummam in rapinis & ſupplicijs iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad miſericordiam, nullis vnquam lucris ſatiabilis, vndecunq; paruaq; què captans ac magna, vt etiam latronum eſſet particeps. multi enim illum quæſtum exercebant ſecuri de incolumitate, quam ab eo redimebant deciſis prædarum partibus: adeoq; nullus erat iniuriarum vel modus vel finis, vt miſeri Judæi non ferentes rapacem latronum inſolentiam cogerentur laribus relictis & patrijs ceremonijs ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud barbaros ſe viuere poſſe commodius. Et quid multis verbis opus eſt? Bellum contra Romanos ſuſcipere ſolus

Geſſius Florus Iudææ procurator. An. mũdi 4028 A nato Chriſto 66.

Geſſius Florus peior Albino.

Florus

An. mũdi 4030 A nato Christo 68.

Florus belli Iudaici causa.

Initium belli Iudaici.

Antiquitatum Iudaicarum Epilogus.

Florus nos compulit, malens ſemel vniuerſos quàm paulatim perdere. Itaq; ſecundo anno poſtquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum eſt: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpeſſi ſuſtinuimus, exactè cognoſcere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis conſcriptos de bello Iudaico. atq; hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum ſequitur. Præſentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæq; per tot ſecula Iudæis vel in Ægypto obuenerunt vel in Palæſtina cæteraq; Syria, tum quas clades ab Aſſyrijs & Babylonijs accepimus, quóue modo tractati ſimus à Perſis & Macedonibus, & poſtremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè deſcriptis etiam Pontificum ſucceſſiones recenſuimus continuatas per annorum duo millia. pari diligentia Regum quoque res ordine tradidimus, & ſtatus Reipublicæ monarcharumq; potentiam, per omnia ſecuti autoritatem ſacrorum voluminum, ita vt à principio ſumus polliciti. auſimq; addere quòd nemo alius ſcriptor, Iudæus, externúsve potuiſſet hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribuliumm eorum confeſſione diſciplinas patrias egregiè calleo, Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronunciant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix vni ſuccеſſit atq; alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere geſtisq; per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt qui vel atteſtari poſſunt vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quòd ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus & quæ nobis in præſentem vſq; diem euenerunt, quæ incidit in decimum tertium annum Principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, quas habent de Deo eiusq; eſſentia, & de legibus, quare per eas alia liceat nobis facere, alia non liceat.

Iosephus Hebraicæ & Græcanicæ literaturæ peritus.

Hoc volumen ſcriptum eſt anno mundi 4057. à nato Chriſto 95.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI VITA.

EST igitur non obſcurum mihi genus, ſed longa ſerie deductum à ſacerdotibus: & ſanè quemadmodum apud alios alia nobilitatis rationes cenſentur, ita apud noſtrates ius ſacrorum habere argumentum eſt illuſtris originis. ego autem non ſolum ex ſacerdotum oriundus ſum genere, verùm etiam ex vice prima inter viginti quatuor illas, quas inter non mediocre diſcrimen eſt. quin & ad regium genus per matrem pertineo: quandoquidem Aſamonæorum familia, ex qua illa prognata eſt, tempore longo regnum ſimul & ſacerdotium in gente noſtra obtinuit. nunc ipſam ſeriem propagationis pertexam. Atauus mihi fuit Simon Pſellus cognomine, quo tempore Hyrcanus Simonis Pont. filius eius nominis primus ſummum ſacerdotium tenuit. is nouem filios habuit, & in his Matthiam Aphliæ cognomine. hic ex Jonathæ ſummi Pontificis filia Matthiam Curtum ſuſcepit, primo anno Hyrcani principis. ex eo Joſephus progenitus eſt anno regni Alexandriæ nono: qui Matthiam genuit annum decimum regnante Archelao. is porrò me genuit imperij C. Cæſaris anno primo, ipſe autem filios habeo tres: quorum Hyrcanus maximus natus eſt anno quarto Veſpaſiani Principis, deinde ſeptimo Juſtus, nono Agrippa. atq; hanc generis noſtri ſucceſſionem vt eſt in publicas tabulas relata huc tranſcripſi, parui faciens improborum calumnias. Matthias autem meus pater, non nobilitate ſolùm, ſed multo magis iuſtitia fuit celebratus, cuius nomine totis, quã ampla ſunt, Hieroſolymis innotuit. ipſe à puericia cum Matthia eiuſdem parentibus nato incumbens diſciplinis egregiè profeci, viſusq; ſum intellectu & memoria præcellere: ita vt iam tum quartum decimum annum agens laudem conſecutus ex literarum ſtudijs etiam à Pontificibus & vrbis primoribus de penitiori legum ſenſu conſulerer. ſextum decimum deinde ingreſſus, decreui noſtratium ſectarum guſtum aliquem capere, quas tres eſſe diximus, Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſenorum: ſic enim faciliorem delectum fore putabam, ſi omnes cognoſcerem. itaque duro victu & magno labore per omnes tres transij: ac ne hac quidem experientia contentus, cum audiſſem Banum quendam in ſolitudine viuere, amictum ſibi parantem ex arboribus, & ſponte prouenientibus alimentis vtentem, crebrisq; nocte ac die lauacris frigidis ad caſtitatem tuendam, cœpi eius inſtitutum imitari: exactisq; in eius contubernio tribus annis poſtquam concupitis ſatis potitus ſum, in vrbem redij. Famq; vndeviginti annos natus, ciuilem vitam aggreſſus ſum, addictus Phariſæorum placitis, proximè ad Stoicam apud Græcos ſectam accedentibus. Poſt annum verò ætatis ſextum ſupra vigeſimum Romam mihi proficiſci contigit ob cauſam hanc. Quo tempore Felix in Judea procurator erat, ſacerdotes quoſdam mihi familiares, viros honeſtos & bonos, ob leuem quandam culpam vinctos Romam miſit, acturos cauſam ſuam apud Cæſarem. quos vt aliquo pacto eriperem periculo, præſertim cum audirem, ne in calamitate quidem conſtitutis curam pietatis excidiſſe, & ficis ac nucibus eos vitam ſuſtentare, veni Ro-

Genus Ioſephi.

Ηφλιν.

Ioſephus, Matthiæ filius imperij C. Cæſaris anno primo, mundi verò 4001. à nato Chriſto 39. natus.

Ioſephus à pueritia diſciplinis incumbit.

Ioſephus Phariſaicus.

Iosephi naufragium.

mam multis in mari exhaustis periculis. mersa enim nostra naue in medio mari Adriatico, circiter sexcenti per totam noctem natauimus, & diluculo demum Cyrenaicam nauem Deo fauente conspicati, octuaginta fermè nostrum feliciore usi natatu in eam recepti sumus. ita seruatus Dicæarchiam, siue Puteolos vt Itali vocare malunt, familiaritatem contraxi cum Alituro mimorum actore, qui Judæus genere Neroni carus erat: per quem vbi Poppææ vxori Cæsaris innotui, confestim per eam impetraui absolutionem illis sacerdotibus: præterq; magnis donatus ab ea muneribus in patriam reuersus sum. ibi deprehendi iam nouarum rerum studia gliscere, multosq; ad defectionem spectare à Rom. pop. itaq; conabor seditiosos ad meliorem mentem reducere, proponens eis ob oculos cum quibus essent bellum gesturi, nimirum cum Romanis, quibus & peritia rei militaris, & felicitate essent impares: monebamq; ne temerè ac imprudenter patriam, seq;, & suos in extremum periculum conjicerent. ad hunc modum vehementer dehortabar, infelicissimum belli finem prospiciens. nec tamen quicquam profeci, tanta erat tum desperatorum insania. Veritus igitur, ne eadem continenter apud eos repetens in odium atque suspicionem inciderem, quasi fautor hostium, néue hoc nomine comprehensus ab eis nec i traderer, occupato iam castello Antonia secessi ad templum interius, deinde post occisum Manahemum & primates latronum cohortis rursum ex templo prodij, versabarq; cum Pontificibus & Phariſæorum primoribus, non mediocriter sibi timentibus. videbamus enim populum arma corripuisse, ipsi inopes consilij. & cum non possemus tumultuatores compescere, quod ea res non careret periculo, simulabamus quidem nos probare illorũ sententiam, suadebamus tamen vt se continerent, & hostem abire sinerent, quòd speraremus Gessium breui venturum cum validis copijs, & eum tumultum sedaturum. At ille reuersus, & in prælio cum multis occisus, sua clade extremam toti nostræ genti calamitatem attulit: mox enim belli autoribus additus est animus, sperantibus omninò Romanos deuincendos, quo tempore & aliud quiddam accidit. Syriæ vrbium circumuicinarum habitatores Judæos intra eadem mœnia secum degentes comprehensos vnà cum vxoribus & liberis trucidabant, sine vllo crimine: quippe qui neq; deficere à Romanis cogitauerant, neq; contra ipsos priuatim aliquid moliti fuerant. Sed inter cæteros eminuit impia Scythopolytarum immanitas. Cum enim bello peterentur à Iudæis exteris, coegerunt suos Iudæos contra tribules arma sumere, quod nostris vetitum est legibus: horumq; ope hostes profligati sunt. post victoriam autem obliti fidei socijs inquilinis debitæ, omnes occiderunt, cum essent multa hominum eius gentis millia. nec mitius tractati sunt Iudæi Damasci incolæ. Sed de his prolixius in libris de bello Iudaico narrauimus: nunc ob hoc tantum earum cladium memini, vt sciat lector nostram gentem non vltrò, sed necessitate compulsam ad id bellum deuenisse. Itaq; profligato Gessio Hierosolymitanorum primores cum viderent latrones cæterosq; pacis turbatores habere armorum copiam, veriti ne ipsi inermes inimicis obnoxij fierent, vt pòst accidit: cognitoq; quòd Galilæa nondum tota à Romanis defecisset, sed pars eius etiam tum quietè ageret: miserunt eò me & alios duos sacerdotes, viros honestos ac bonos, Ioazarum & Iudam, vt prauis illis hominibus persuaderemus arma deponere: doceremusq; satius esse committi ea gentis optimatibus. placere enim vt illi arma in futurum semper parata habeãt. expectandum

Iosephus sacerdotibus captiuis absolutionem impetrat.

Iudæi seditiosi.

Iosephus dehortatus à seditione Iudæos, suspectum proditionis se facit.

Iudæis calamitates ab exteris & incolis illatæ.

Iudæi necessitate ad bellum coacti.

dum tamen dum certò sciatur quidnam Romanis sit animi. Cum his mandatis in Galilæam veniens reperi Sephoritas in magno discrimine, tuentes patriam contra Galilæorum vim violentium eam diripere, quòd perstarent in amicitia Romani populi, fidemq; seruarent senio Gallo tum Syriæ præsidi. His ego securitatem reddidi sedata infesta multitudine: permisiq; vt quoties vellent in Dora (ea Phœnices vrbs est) ad suos mittereni, quos obsides Gessio dederant. Tiberiadis autem incolas inueni iam arma sumpsisse ob huiusmodi causam. tres in hac vrbe factiones erant: vna honestorum virorum, cuius caput erat Julius Capella. Js & qui eum sequebantur, Herodes Miari, Herodes Gamali, Compsus Compsi: Crispus enim huius frater olim à maiore Agrippa ei vrbi præfectus tum in suis possessionibus trans Iordanem agebat: hi omnes inquam, autores erant manendi in fide Regis & Rom. pop. solus ex nobilitate Pistus dissentiebat in gratiam Iusti sui filij. altera factio è plebeis & obscuris constans bellandum decernebat. in tertia Iustus eminebat Pisti filius, dubitare se de bello simulans, sed interim occultè mutationem rerum cupiens, cuius occasione sperabat se consecuturum aliquam potentiam. itaq; progressus in concionem conabatur docere multitudinem quòd eorum ciuitas inter Galilæas semper sit habita: quodq; metropolis eius regionis fuerit Herodis tetrarchæ tempore, qui ipsius conditor Sephorim ei subiecerit. hanc præminentiam ei mansisse & sub Agrippæ patris imperio, vsque ad Felicem Iudææ præsidem: nunc demum postquam Agrippæ iuniori à Nerone donata sit, primatum amisisse. mox enim Sephorim ex quo Romanis parere cœpit, reliquæ regioni præpositam: desiuisseq; apud se archiua & mensam regiam. His & alijs multis in Regem iactatis cum irritasset ad defectionem populum, aiebat nunc esse tempus correptis armis & assumptis in societatem reliquis Galilæis primatum sibi de integro vindicare omnibus fauentibus Sephoritarum odio, quos pertinaciter hærentes in Romanorum amicitia, libenter aliqua clade afficerent: iuuandosq; eos conatus totis viribus. His dictis permouit multitudinem, quòd haberet popularem quandam facundiam, & saniora suadentes verborum præstigijs vinceret. erat etiam Græcarum disciplinarum non imperitus, quibus fretus ausus est rerum tunc gestarum historiam texere, quo veritati fucum faceret. Sed de huius nequitia, & quomodo vnà cum suo fratre patriam penè subuerterit, procedente sermone narrabimus. Tunc autem Iustus ciuibus persuasis, quibusdam etiam coactis arma capere. cum omnibus egressus, incendebat vicos Hippenorum atque Gadarenorum contiguos Tiberiadis agro & Scythopolitanorum finibus. quæ dum apud Tiberiadem geruntur, Gischalorum status erat talis. Ioannes Leui filius videns ciuium suorum quosdam ferocientes iugum Romanorum excutere velle, conatus est eos retinere in fide & officio: quod tamen nullo modo efficere valuit: interim vicini populi, Gadareni, Gabaraganai, & Tyrij collectis validis copijs irruentes expugnant Gischala, quibus incensis atque dirutis domum se recipiunt. qua iniuria Joannes accensus, suis omnibus armatis, conflictúque cum prædictis populis habito, instauratam patriam securitatis causa cinxit mœnibus. Gamala autem in Romanorum fide perstabant ob causam hanc. Philippus Iacimi filius, Agrippæ Regis præfectus, præter spem dum regia Hierosolymitana oppugnaretur elapsus in aliud periculum incidit, ne iugularetur à Manahemo & socijs eius latronibus: seruatus est tamen interuentu cognatorum quo-

Sephoritarum discrimen.

Seditio in vrbe Tiberiade.

Tres in vrbe Tiberiade factiones.

Iusti Pisti filij ad multitudinem oratio.

Iustus populum ad defectionē irritat.

Iustus belli fex.

Gischala incensa atq; diruta.

Gamala in Romanorum fide perstant.

Philippi Iacimi filij periculum.

rundam Babyloniorum, qui tum erant Hierosolymis: quintaq; post die quo minus agnosceretur mutato capillitio fugam iniit. & cũ peruenisset ad quendã sua possessionis vicum situm prope castellum Gamala, accersiuit aliquam multos sibi subditos. interim diuinitus ei quiddam accidit, quod alioqui perituro salutem attulit. nam repentina febre correptus literas ad Agrippam & Berenicen scriptas liberto cuidam commisit, qui Varo eas redderet: huic enim tum Rex & Regina curandam regiam crediderant, ipsi Berytum profecti obuiàm Gessio. at Varus acceptis Philippi literis, cognitoq; quòd euaserit, tulit id grauiter, veritus ne posthac Rex & Regina non egerent sua opera, vt Philippo incolumi reddito. productum igitur ad plebem eum qui literas attulerat, & accusatum tanquam falsarium, quodq; fictum nuncium attulisset, Philippum Hierosolymis cum Iudæis contra Romanos bellum gerere, supplicio tradidit. qui cum non reuerteretur ad Philippum, ille causam nesciens rursus alium misit cum literis, renunciaturum quidnam priori accidisset, cúr ve ita differret reditum. Verùm & hunc Varus oppressit per calumniam. etenim à Cæsariensibus Syris inflatus fuerat vt aspiraret ad sublimia, dicentibus fore vt Agrippa interficiatur à Romanis ob rebellationem Iudæorum, & ipsi detur regnum debitum propter cognationem regiam. nam constabat Varum esse regij generis, descendentem à Sohemo tetrarcha Libani. Is igitur spe tali elatus literas apud se retinuit, diligenter cauens ne peruenirent in manus regias: obseruabatq; omnes exitus, ne quis clàm elapsus renunciaret Regi quæ ibi fierent: multosq; Iudæorum interficiebat in gratiam Syrorum Cæsariensium. quin & in Bathanæa Iudæos qui Babylonij vocantur, Bathyram incolentes decreuit ope Trachonitarum inuadere: vocatisq; ad se Cæsariensibus Iudæis duodecim primarijs, iussit eos profectos illò nunciare suo nomine tribulibus: relatum sibi esse quòd bellum aduersus Regem molirentur: sed quia non liberet credere, denunciare vt arma ponerent. id enim argumentum fore certissimum, quòd meritò fidem non habuerit falsis rumoribus. adiunxit, mittendos esse viros septuaginta ex optimatibus, qui crimen obiectum diluant. fecerunt iussa illi duodecim: & cum Bathyram veniissent ad suæ gentis homines, eosq; nihil noui moliri inuenissent, persuaserunt vt septuaginta viros mitterent. hos aduentantes cum duodecim legatis Cæsaream, Varus stipatus regio milite in itinere exceptos vna cum ipsis legatis interficit, ac mox pergit contra Iudæos incolentes Bathyram. sed præuenit eum quidam ex illis septuaginta casu seruatus, quo nuncio moniti arreptis armis receperunt se cum vxoribus & liberis in castellum Gamala, relictis vicis refertis multis opibus, & pecorum ingenti numero. quo audito Philippus & ipse eodem se contulit. ad cuius aduentum acclamabat populus vt ducem se eis præberet, & contra Varum ac Cæsarienses Syros bellum susciperet. fama enim sparserat Regem ab his occisum esse. Philippus verò comprimebat eorum impetum, collata in eos Regis beneficia in memoriam reuocans, tum quanta esset Romanorum potentia, quam rebellando irritare immani periculo non careat. atque ita tandem vicit huius viri consilium. Rex porrò cum sensisset Varum velle apud Cæsaream Iudæos cum vxoribus & liberis multorum millium explentes numerum interficere, misit ei successorem Equum Modium, vt alibi dictum est. Philippus autem Gamala & vicinam regionem in Romanorum fide continuit. Interea cum veniissem in Galilæam, certis nuncijs super his rebus edoctus, scripsi

Varus literas ferentem, iniustè supplicio tradit.

Vari tyrannis & regni cupido.

Varus tyrannidem & potentiam occultare conatur.

Varus septuaginta Iudæos vnà cũ ipsis legatis interficit.

Iudæi in castellum Gamala sese recipiunt, quò & Philippus se confert.

Gamala in Romanorum fide permanet.

ſcripſi Hieroſolymitanorum concilio, quid me iuberent ſciſcitans. reſcriptũ eſt, vt in Galilæa maneam, eiusq; tutelæ prouideam, retentis etiam collegis, ſi illis ita viſum ſit. hi cum multum pecuniæ paraſſent ex debitis ſibi ſacerdotij nomine decimis, ſtatuerant reuerti in patriam: ſed rogati, vt tantiſper mecum eſſent dum componeremus omnia, facilè aſſenſerunt. Cum his igitur à Sephoritarum vrbe profectus in Bethmauntem vicum veni diſſitum quatuor ſtadijs à Tiberiade: miſſoq; nuncio accerſiui ad me ſenatum Tiberiadis & primores eius populi. qui poſtquam affuerunt, & inter hos Iuſtus quoq;, dixi me vnà cum collegis legatũ à populo Hieroſolymitano miſſum ad eos, vt agerem de diruendo palatio, quod ibi à ſe exſtructum Herodes tetrarcha varijs animaliũ picturis ornauerat, cum id vetitum ſit noſtris legibus: rogabamq;, vt nos quantocyus id facere permitterent. Quod cum diu Capella & ſuæ factionis homines recuſaſſent, tandem magna contentione aſſenſum eis expreſſimus. interim dum nos ea de re contendimus, iam Jeſus Saphiæ filius nautarum & inopum factionis dux aſſumpta aliquam multorum Galilæorum manu palatium incenderat, ratus ſe bonam prædam inde paraturum, quia tecta eius quædam inaurata viderat: multaq; in eo diripuerunt præter animi noſtri ſententiam. nos enim poſt colloquium cum Capella & Tiberienſium primatibus apud Bethmauntem habitum in ſuperiora Galilæa nos recepimus. Tum Ieſu factio Græcos omnes eam vrbem habitantes interimunt, & quotquot inimicos ante id bellum habuerant. His auditis, vehementer commotus deſcendi in Tiberiadem, dediq; operam, vt quicquid poſſem recuperarem ex direptis Regis facultatibus, candelabra corinthia, menſas Regias, & rudis argenti ſatis magnam copiam. quæcunq; autem recepi, Regi ſeruare ſtatui. accitis igitur decem è ſenatu potioribus & Capella Antylli filio, vaſa illa eis tradidi, interdicens, ne cuiquam præter me ea redderent. Inde Giſchala cum collegis ad Ioannem veni, cogniturus quidnam haberet animi: moxq; deprehendi eum rerum nouarum cupidum affectare tyrannidem. rogabat enim me, vt ſibi poteſtatem facerem exportandi frumentum Cæſaris, quod in ſuperioris Galilæa vicis erat repoſitum, dicens ſe id velle impendere in ſtructuram mœnium patriæ. at ego cum olfeciſſem eius conatus & conſilia, negabam me hoc ei permittere. cogitabam enim id frumentum, aut Romanis ſeruare, aut mihi ipſi, quòd haberem iam curam eius regionis à ciuitate Hieroſolymitana mihi commiſſa. ergo cum nihil à me impetraret, collegas appellauit ſuper hoc negocio futurorum improuidos, & auidos munerum. ab his largitione totum eius prouincia frumentum obtinuit, me non valente contra duos contendere. deinde altero dolo Joannes vſus eſt. aiebat enim Judæos Cæſareæ Philippi incolas, Regis cui ſuberant mandato intra mœnia cohibitos, querentes de olei puri penuria, id à ſe petere, ne præter morem cogantur vti Græcorum oleo. hæc autem non religionis reſpectu dicebat, ſed victus turpis lucri cupidine. ſciens enim apud Cæſarienſes ſextarios duos drachma vna venire, Giſchalis autem octuaginta ſextarios drachmis quatuor, totum illud oleum quod ibi erat ad eos tranſmiſit, me quoque, vt videri volebat permittente. non enim volens permittebam, ſed metu ne ſi obſiſterem lapidarer à populo. poſtquam igitur conceſſi, plurimum pecuniæ Ioannes quæſiuit hoc maleficio. ex hoc oppido remiſi collegas Hieroſolyma, totusq; poſthac fui in comparandis armis & muniendis vrbibus. accitis deinde latronum fortiſſimis, cum viderem non poſſe illis

Ioſephus Hieroſolymitanorum concilij iuſſu in Galilæa manet.

Palatium Tiberiadis incenſum.

Ioſephus Regis facultates recuperat.

Ioannes in Giſchalis.

Ioannes lucri cupidus.

Ioſephus collegas Hieroſolyma remittit.

arma adimi, perſuaſi multitudini, vt mercede eos conduceret, conducibilius docens habere eos ſtipendiarios, quàm ſinere agros incurſionibus eorum diripi: atq; ita eos dimiſi ſacramento obſtrictos, ne niſi vocati in regionem noſtrã venirent, aut, niſi ſtipem debitam reciperent, iuſſos prius abſtinere à Romanis & accolis iniuriam. Sed ante omnia, curaui in pace cõtinere Galilæam. cumq; vellem optimates eius regionis circiter ſeptuaginta prætextu amicitiæ habere quaſi obſides fidei, adſcitos in amicitiam feci mihi comites & iudicandi ſocios, pleraq; decernens ex ipſorũ ſententia, in primis curans, ne temerè diſcederem à iuſtitia, vtúe abſtinerem ab omni corruptela munerum. agens igitur annum trigeſimum, quæ ætate etiam ſi quis temperet cupiditatibus illicitis, difficile tamen euadit calumniatorum inuidiam, maximè, ſi cum magna poteſtate ſit, nulli mulieri vim intuli, & nihil mihi obtrudi ſum paſſus, vt rei nullius indigus: imò ne debitas quidem mihi, vt Sacerdoti decimas accipere volui ab afferentibus. ex manubijs tamen partem poſt deuictos Syros accolas recepi, quas me Hieroſolyma miſiſſe ad cognatos fateor. Cumq; bis Sephoritas vi expugnaſſem, Tiberienſes quater Gadarenſes ſemel, & Ioannem ſæpius inſidias mihi molitum in poteſtatem redegiſſem, neq; de ipſo, neq; de vllo memoratorum populorum pœnas ſumere ſuſtinui, vt procedente ſtilo indicabimus. quamobrem opinor Deum recte factorum inſpectorem, & tunc me eripuiſſe ex inimicorum inſidijs, & poſt ſæpè è multis periculis, ſicut ſuo loco dicetur. Tanta autem erga me erat vulgi Galilæorum fides ac beneuolentia, vt expugnatis eorum oppidis, & in captiuitatem abductis familijs, non tantum gemitus ſuis calamitatibus, quantum curæ incolumitati meæ tuendæ impenderent. hæc videntem Ioannem inuidia ſubijt: rogauitq; me per literas, vt ſibi permitterẽ valetudinis cauſa apud Tiberiadem foueri aquis calidis: quod ego nihil ſuſpicans libenter annui: quin & his quibus ciuitatis adminiſtratio per me fuerat credita ſcripſi, vt diuerſorium ei pararent & comitibus, rerumq; ad commodum victum idonearum copiam. ipſe interim agebam in vico Galilææ, qui Cana dicitur. Ioannes autem poſtquam venit Tiberiadem, egit cum oppidanis, vt obliti datæ mihi fidei ad ſe deficerent: multiq; preces eius libenter admiſerunt, homines gaudentes nouitatibus, & mutationem auidi proclinesq; ad diſſidia: præcipuè verò Iuſto, & patri eius Piſto cupidè arrepta eſt deficiendi à me ad Ioannem occaſio. id tamen conſilium interuentu meo feci irritum. Venerat enim ad me à Sila, quem Tiberienſibus ducem præfecerã, nuncius voluntatem eius populi indicans, & hortans vt properem: alioquin fore, vt ciuitas breui in aliorum poteſtatem veniat. lectis igitur Silæ literis, cum ducentis viris per totam noctem iter feci, præmiſſo nuncio, qui aduentum meum ſignificaret Tiberienſibus. mane autem iam ciuitati proximo plebs mihi venit obuiam, & Ioannes inter alios. qui cum valde turbato vultu me ſalutaſſet, veritus ne detecto ſuo conatu veniret in capitis periculum, properè ſe recepit in diuerſorium. cumq; perueniſſem in ſtadium, dimiſſis abſq; vno ſatellibus, retentiſq; decem armatis, alloqui cœpi concionem Tiberienſium ſtans in celſo quodam ſuggeſto: hortabarq; eos ne tam cito deficerent, alioqui fore, vt breui eos fidei mutatæ pœniteat: neque illis poſthac quenquam creditum facile, nimirum merito ſuſpectis ob hanc præſentem perfidiam. Vix hæc effatus eram, cum audio ex meis quendam iubentem me deſcendere. non enim tempus eſſe conciliandæ Tiberienſium beneuolentiæ, ſed proſpiciendi incolumitati propriæ, & quomodo inimicos effugiam.

Ioſephus Galilææ Præſes, 70. viros ſibi adiungit.

Ioſephus triginta annos natus, nulli mulieri vim infert, & nihil ſibi obtrudi patitur.

Ioſephi erga hoſtes benignitas.

Galilæorum erga Ioſephum fides ac beneuolentia.

Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis foueri cupit.

Ioannis inſidiæ.

Ioſepho Tiberienſis plebs obuiam venit.

Ioſephi ad ciues Tiberienſium adhortatio.

effugiam. Ioannes enim postquam didicit me penè solum esse, delectos è mille suis militibus fidissimos miserat iussos me interficere: iamq; veniebãt, & patratum fuisset facinus, nisi ocius desiliuissem cum Iacobo satellite, subleuatus ab Herode Tiberiensi: à quo deductus ad lacum, nauigio quod fortè ibi nactus sum conscenso, euitatis præter opinionem inimicis perueni Taricheas. eius vrbis incolæ audita Tiberiensium perfidia vehementer irati, correptis armis hortabantur, vt se contra eos ducerem, dicentes se velle vlcisci læsi ducis iniuriam: facinusq; hoc renunciabant per totam Galilæam, quò omnes citarent contra Tiberiada, rogantes, vt frequentes ad se conuenirent, facturi de cõsilio ducis id quod visum fuerit. itaque magnus vndique Galilæorum armatorum concursus factus est, postulantium, vt Tiberiada inuaderem, expugnatamq; diruerem, & incolas cum totis familijs sub hasta venderem. idem suadebant & amici qui ex ea vrbe euaserant. ego verò non annuebam, indignum ratus ciuilis belli initium facere, & censens nõ debere eam cõtentionem vltra verba progredi: imò ne ipsis quidem aiebam id conducere, si Romanis inspectantibus dissidijs intestinis se conficiant. hac ratione demum Galilæorum ira placata est. Ioannes porrò vbi non successerũt insidiæ, sibi ipsi timuit, & assumptis armatis quos circa se habebat relicta Tiberiade Gischala petijt: inde ad me scripsit factum excusans, quasi non fuisset eius conscius: rogabatq; nequid suspicarer de ipso, addens iuramenta cum diris execrationibus, quò magis scriptis suis fidem astrueret. At Galilæi, quorũ è tota regione denuo magnus cum armis affluxerat numerus, scientes hominem esse malum & periurum, rogabant, vt se contra eum ducerem, promittentes funditus se deleturos & ipsum & patriam eius Gischala. Actis igitur pro fauore gratijs, pollicitus sum me eis non cessurum officijs ac beneuolentia: rogabam tamen, vt cohiberent seipsos, & darent mihi veniam quòd tumultus compescere mallem absque cædibus. concesserunt id mihi Galilæi, moxq; Sephorim venimus. oppidani autem, quibus decretum erat permanere in fide Romani populi, timentes meum aduentum, conati sunt me in alia negocia distrahere, quò ipsi securius degerent: missoq; nuncio ad Iesum latronum principem agentem in confinijs Ptolemaidis, magnam pecuniam ei sunt polliciti, si cum octingentorum manu quam alebat, bellum nobis inferret. is promissis motus voluit nos nec opinantes & imparatos aggredi. itaque rogat me per nuncium, vt sibi salutandi me potestatem facerem. quo impetrato, quandoquidem non præsenseram insidias, assumpta latronum cohorte iter fecit propere. non tamen ei succesit tentatum facinus. cum enim iam non longè abesset, quidam ex eius cohorte transfuga conatum ipsius mihi indicat. quo audito processi in forum simulans me nihil scire de insidijs, sequente armatorum Galilæorum multitudine, & inter hos quibusdam Tiberiensibus. deinde dispositis qui seruarent vias, iussi portarum custodes, vt solum Iesum cum primis venientem intromitterent, cæteros excluderent, & si vi tentarent irrumpere, plagis repellerent. quibus imperata facientibus intrauit Iesus cum paucis: iussusq; à me arma confestim proijcere, nisi interfici mallet, videns se cinctum armatis paruit. tum qui eum sequebantur excluſi, vt ducem suum captum senserunt, eueſtigio fuga se proripiunt: & ego seorsum abducto Iesu dixi me non ignorare paratas mihi insidias, quibúsve id factum sit autoribus: daturum tamen erroris veniam, si mutatus velit esse mihi fidus in posterum. quo omnia pollicente dimisi

Ioannes Iosephum interficere conatur.

Galilæi Tiberiadam inuadere postulant.

Ioannes Iosepho se excusat.

Iesus latronum Princeps.

Iosepho Iesus bellũ infert.

Iesus à Iosepho arte captus.

Iosephi erga Iesum benignitas.

dimiſi hominem, permiſſum quos prius habuerat colligere: Sephoritis verò pœnã interminatus ſum, niſi poſthac quieſcerent. Per idem tempus venerunt ad me duo Trachonitarum magnates Regis ſubditi, adducentes ſuos equites, & afferentes tàm arma quàm pecuniam. hos cum Iudæi circumcidi cogerent, ſi velint inter ipſos verſari, non ſiui vt eos moleſti eſſent: aſſeuerans oportere ſuo quenque arbitratu, & non alieno impulſu Deum colere: neq; committendum, vt eos ſecuritatis cauſa confugiſſe ad nos pœniteat: atq; ita perſuaſa multitudine, viris illis conſuetum victum abunde præbui. Interea Rex Agrippa copias mittit duce Equo Modio, quæ Magdala caſtellum vi capiant: quæ tamen obſidere id non auſæ, inſeſſis vijs infeſtabant potius Gamala. Ebutius autem Decadarchus qui Magni campi præfecturam tenuit, audito quòd in Simoniada vicum veniſſem ſitum in Galilææ finibus, diſtantem ab ipſo ſexaginta ſtadijs, noctu aſſumptis quos circa ſe habebat centum equitibus, & fermè ducentis peditibus, Gabenſiumq; auxilijs, nocturno itinere in eum vicum peruenit. contra quem cũ meorum explicuiſſem validam aciem, conatus eſt nos in planiciem prolicere, fretus equitibus. nihil tamen profecit, quia moueri loco nolui, quippe videns eum potiores habiturũ, ſi cum eſſemus omnes pedites deſcenderemus in campeſtria. cumq; aliquandiu ſtrenuè repugnaſſet Ebutius, tandem animaduertens nullum eſſe eo loco vſum equitum, ſigno receptui dato Gabam abijt infecto negocio, tribus tantum in pugna amiſſis. ego verò eueſtigio ſecutus ſum cum armatorũ duobus millibus, cumq; veniſſem Beſaram, quod oppidum in Ptolemaidem ſitum confinijs ſtadio vigeſimo abeſt à Gaba, vbi tum erat Ebutius: diſpoſitis foris per vias ſtationibus militum, quo tuti eſſemus ab incurſu hoſtium, donec frumentum exportaremus, cuius magna vis è circumuicinis Reginæ Berenices vicis eò congeſta fuerat: oneratisq; plurimis camelis & aſinis quos in hoc adduxeram, tranſmiſi frumentum id in Galilæam: abſolutoq; hoc negocio, feci Ebutio pugnandi copiam. eam cum ille detrectaret audacia noſtra territus, verti me in Neapolitanum, audito quòd populatus ſit agrum Tiberienſium. is cum equitũ ala præſidio erat Scythopoli. hoc igitur ab vlteriore Tiberienſium vexatione prohibito, totus erã in proſpiciendo rebus Galilææ. Cæterum Ioannes Leui filius, quem diximus degere Giſchalis, poſtquam cognouit omnia mihi ex ſententia ſuccedere, amariq; me à ſubditis, & timeri ab hoſtibus, iniquo id tulit animo, ratusq; non eſſe in ſuã rem meam felicitatem, non mediocri inuidia tactus eſt: ſperansq; ſe meos ſucceſſus impediturum ſi ſubditorum in me concitaret odia, ſolicitauit Tiberienſes & Sephoritas, ratus etiam Gabarenos ad ſe defecturos, quæ ciuitates ſunt in Galilææ præcipuæ. aiebat enim ſuo ductu longè melius adminiſtranda omnia. & Sephorienſes quidem, quòd vtroque noſtrum poſthabito ad Romanos ſpectarent dominos, non aſſenſerunt homini. Tiberienſes autem defectionem quidem recuſabant, pollicebantur tamen illi quoque amicitiam. Gabareni autem Ioanni ſe addixerunt, autore Simone ciue primario, qui Ioannis erat amicus & ſocius. nec tamen apertè ad eum defecerunt, quippe qui vehementer timebant Galilæos, iam antè experti eorum erga me beneuolentiam: ſed clàm captabant occaſionem inſidijs. Et ſanè periculum adiui maximum de cauſa tali. Dabaritteni quidam audaces iuuenes cum animaduertiſſent vxorem Ptolemæi procuratoris Regij cum magno paratu deducentibus aliquot equitibus per Magnum campum ex ditione Regia in Romanorum prouinciam iter facere, in eos repente ir-

Ioſephi Religionis cura.

Ebutius contra Ioſephum.

Ebutius infecto negocio diſcedit.

Ioſephus frumentũ in Galilæã tranſmittit.

Ioſephus in Neapolitanum.

Ioannes Ioſephi ſucceſſus, animo fertini quo.

Gabareni Ioanni ſeſe addicunt.

Dabaritteni Ptolemæi vxorẽ ſpoliant.

te irruunt: fugatáq; muliere quicquid secum portabat diripiunt: quo facto Taricheas vbi tum eram, quatuor mulos adducunt onustos vestimentis variáque supellectili: inter quam & vasa erant argentea non pauca, & quingenti nummi aurei. Hæc ego seruare volens Ptolemæo, vt eiusdem tribus homini, quòd lex nostra ne inimicos quidem tribules fraudare permittat, dixi his qui attulerant oportere ea seruari, vt diuenditorum precium conferatur in Hierosolymitanæ vrbis mœniorum fabricam. id iuuenes illi permoleste tulerunt, non admissi in partem prædæ, vt sperauerant: quapropter sparsi per vicos Tiberiadis rumorem disseminant, vellem me Romanis eam regionem prodere. finxisse enim prædam destinatam esse præmuniendis Hierosolymis: re autem vera in hoc eam seruare, vt rapta domino suo restituam. qua quidem in re nil eos fallebat opinio. post discessum enim iuuenum accitis duobus primarijs ciuibus, Dassione & Iannæo Leui filio, Regi amicissimis, mandaui eis, vt raptam supellectilem ad illum transmitterent, mortem interminatus si hoc secretũ proferrent apud quenquam mortalium. Sed cum Galilæos rumor peruasisset, me velle Regionem eorum Romanis prodere, omnibus incitatis ad sumendum de me supplicium, Tarichea quoque fidem habentes iuuenum commenticijs sermonibus, suaserunt meis satellibus & militibus reliquis, vt me dormientem deserentes in circum venirent, cum cæteris ibi de abrogando mihi imperio consulturi. qui persuasi multos ibi iam ante congregatos inueniunt, vnanimiter vociferantes vindicandum esse in proditorem Reipublicæ. Sed præcipuè instigabantur à * Iesu Saphiæ filio, qui tum summum magistratum gerebat, vir malus, & natus mouendis tumultibus, seditiosusq; vt qui maximè. Is tum præ se ferens Mosis tabulas in medium progressus, si vestri, inquit, nulla cura tangimini, at sacratas has leges nolite contemnere, quas publico odio prosequendus Iosephus iste vester dux sustinuit prodere, quantumuis atroci pœna dignissimus. Hæc effatus & exceptus acclamatione populi, assumptis armatis ad ædes vbi diuersabar properat cum certo interficiendi me proposito, me nihil tumultus sentiente & quiescente interim præ lassitudine: cum subito Simon vnus satellitum, qui tum solus mecum permansérat, viso incursu ciuium me excitat: indicatoq; instante periculo simul hortatur, vt potius generosi ducis more vitam abrumpam, quàm inimicorum arbitrio moriar. Hæc illo monente, ego salute mea Deo commissa mutatáque veste in cœtum atratus prodij, & suspensum à ceruice gestans gladium, per viam illam qua neminem aduersariorum occursurum sciebam in circum veniens visendum me præbui, in faciem prostratus & terram rigans lacrymis, ita vt omnes mouerem ad misericordiam. cúmque sensissem mutatos affectus populi, conatus sum eorum sententias scindere, priusquàm armati reuerterent à meis ædibus: fassusq; me non alienum ab obiecto crimine, postulabam, vt primum discerent, in quem vsum seruarem relatam ad me prædam, ac tum demum si liberet me interficerent. multitudine verò iubente me dicere, armati reuersi & me conspicati irruunt occidendi animo. sed cohibiti plebis vocibus, repressérunt suum impetum, rati post confessionem proditionis & seruatæ Regi pecuniæ habituros se meliorem occasionem patrandi facinoris. Itaque facto silentio, Viri fratres inquam, si vobis videor mortem commeritus, nec ipse mori recuso: volo tamen ante exitium veritatem apud vos proloqui. Equidem cum

Iosephus Ptolemæo spolia reddere conatur.

Seditio aduersus Iosephum.

*Græc. tex. τῆ σαφίδα τοῦ σαῦλ. Iesus Saphiæ filius, insidias Iosepho struit.

Simon Satelles, Iosephum excitat.

Iosephus populũ ad misericordiã mouet.

Iosephi oratio & cõfessio coram aduersarijs.

animaduertissem ciuitatem hanc commodissimam hospitibus, multosq; relictis proprijs patrijs delectari vestra consuetudine cuiusuis fortunæ futuros socios, decreueram mœnia vobis condere ex istis pecunijs, propter quas ad hoc destinatas exorta est tanta vestra indignatio. ad hæc verba Tarichenses & hospites conclamant, gratias mihi agentes & iubentes me bono esse animo. Galilæi verò atque Tiberienses perstabant in iracundia. factumq; est inter ipsos dissidium, his minantibus pœnam, illis contrà securum me esse iubentibus. postquam autem & Tiberiensibus promisi me ædificaturum mœnia & alijs opportunis ciuitatibus, fidem habentes pollicitis dilabebantur ad suum quisque domicilium: & ego prater omnem spem elapsus è tanto periculo, cum amicis & viginti armatis domum reuersus sum. Sed denuò latrones & seditionis autores, timentes sibi ne peccati pœnam luerent, cum sexcentis armatis concurrunt ad meum diuersorium, incendendi illud animo. quorum aduentu nunciato ratus turpe fugere, decreui vti contra eos audacia. clausis igitur meo iussu ædium foribus, ipse è cœnaculo postulabam, vt ad me aliquot mitterent, accepturos ob quam tumultuabantur pecuniam, ne quid habeant quod stomachentur amplius. quo facto turbulentissimum ex his qui intrò recepti sunt, verberibus cæsum & alteram manum abscissam suspensamq; à collo gerentem, rursum eieci, rediturum ad eos qui se miserant. at illi mirum in modum sunt territi: timentésque similem pœnam si ibi morarentur diutius, quippe qui putabant me plures domi habere armatos, subito omnes diffugiunt: sicq; hoc stratagemate alteras euasi insidias. Nec tamen defuerunt qui rursum concitarent vulgum, negantes magnates illos Regios, qui ad me confugerant oportere viuere, nisi transirent ad eorum ritus, à quibus salutem peterent: criminabantúrque eos, vt Romanorum studiosos & veneficos: moxq; tumultuabatur multitudo decepta à loquentibus ad gratiam. Quo comperto ego contrà docui populum, non esse exagitandos qui ad ipsos confugerint: cauillatus in vanitatem obiecti veneficij, frustra Romanos tot legiones alere, si veneficorum opera possint victoriam consequi. His verbis paulisper placati, vbi digressi sunt rursum in magnates illos irritabantur à quibusdam perditis, vt etiam armati ad eorum ædes, quas Tarichea habitabant concurrerent, interfecturi homines. quod vt audiui, valde timui ne hoc scelere patrato nemo posthac ad nos confugeret. quamobrem assumptis quibusdam alijs propere veni ad eorum diuersorium: quo clauso, & perducta inde fossa ad lacum, accitum nauigium cum eis inscendens, traieci in Hippenorum confinia: & reddito eis equorum precio, quos in tali fuga abducere non poterant, dimisi multum rogatos, vt præsentem necessitatem forti ferrent animo: nam & ipse permoleste ferebam, cogi me rursum in hostilem terram exponere viros, qui semel se meæ fidei commiserant: satius tamen ducens Romanorum manu eos, si ita contingat, cadere, quàm in mea ditione per scelus opprimi. Illi tamen seruati sunt, Rege concedente errati veniam. Et horum quidem hic fuit exitus. Tiberienses porrò per literas Regem rogauerunt, vt in eorum agrum præsidium mitteret, defectionem pollicentes. Quo facto quàmprimum ad eos veni, postulabant, vt mœnia sibi promissa exstruerem. audiuerant enim Tarichea iam cinctas mœnibus. ego vero annui, & congesta vndique materia iussi architectos opus id aggredi. Post triduum verò me à

Iosephi insidias euadit.

Iosephus in alio periculo versatur.

Iosephi stratagema.

Alia vulgi seditio.

Iosephi Regios clàm dimittit.

Tiberiensium ad Agrippam literæ.

me à Tiberiade digresso Taricheas triginta stadijs inde dissitas, fortè fortuna cõ-spectus est Romanorum equitatus non longè à Tiberiade iter faciens, quos oppidani rati esse Regios, mox in Regem honorificas voces, in me cõtumelioſas iactare ausi sunt: moxq; cursim quidam veniens renunciat illorum motum ad defectionem spectantium: id quod me valde perterruit, quòd instante tum Sabbato armatos à Taricheis domum dimiseram, quo quietius Taricheatæ sine militari turba feriarentur: & alioquin quoties eo loco degerem ne satellitio quidem vtebar, fretus probata sæpe incolarum beneuolentia. itaque cum septem tantum milites & aliquot amicos circa me haberem, anceps eram consilij. nam reuocare copias sub vesperam non placebat, quibus postera die neque necessaria arma tractare permittebatur nostris legibus. quòd si Taricheatas eorumq; hospites prædæ spe inuitatos illò ducerem, videbam in eis non esse satis virium. & res dilationem non patiebatur, quòd timerem ne à Rege missi occupata vrbe me excluderent. quapropter decreui vti stratagemate. Eueſtigio amicorum fidissimos Taricheatarum portis apposui, neminem permissuros egredi: conuocatisq; familiarũ primatibus, singulos iussi nauem in lacum deducere, eaq; cum gubernatore inscensa me sequi. Tum & ipse cum amicis & septem illis militibus conscenso nauigio petebam Tiberiada. At Tiberienses, vt cognouerunt nullas à Rege venire copias, lacum verò totum refertum nauibus, attoniti & ciuitati suæ timentes, ac si naues militem veherent, mutauerunt priorem sententiam. itaq; positis armis obuiam mihi cum vxoribus & liberis prodeunt, excipientes me faustis acclamationibus, quòd putarent me non sensisse ipsorum propositum, rogantesq;, vt propitius in eorum vrbem adueniam. ego autem propius accedens iussi gubernatores longè à terra ancoras iacere, ne appareret oppidanis nauigia esse inania: ipse naui vna aduectus proximè, cum eis expostulabam quòd tàm stultè ad violandum fidem mihi datam essent faciles: deinde pollicebar certam veniam, si decem primates ad me mitterent: quo sine mora facto, in nauem impositos misi Taricheas in custodiã. atq; hac arte alios post alios accipiendo paulatim vniuersum senatum & parem ex primoribus populi numerum illò transuexi. Tum reliqua multitudo, vt vidit in quanto esset periculo, rogabat, vt tumultus autorem supplicio traderem. is Clitus dicebatur, audax & temerarius iuuenis. ego qui nefas ducebam virum tribulem interficere, & tamen necesse habebam pœnam de eo sumere, Leuiam vnum è satellitibus iussi, vt accedens ei manum alteram præcideret: qui cum non auderet solus in tantam multitudinem progredi, ne timiditas eius sentiretur à Tiberiensibus vocato Clito, quoniam inquam meritus es ambas manus amittere homo in me tàm ingratus & perfidus, esto nunc tibi ipse carnifex, ne tibi cunctanti grauius inferatur supplicium. cumq; multis precibus alteram manũ sibi donari peteret, agrè annui. moxq; libenter, ne ambabus mulctaretur, arrepto cultro sinistram sibi præcidit. atque hoc modo is tumultus est compositus. Me deinde reuerso Taricheas, Tiberienses, vt cognouerunt stratagema quo vsus sum, mirabantur quòd absque cade sedauissem ipsorum vesaniã. ego autem accitis è custodia Tiberiensibus, & in his Iusto patreq; eius Pisto, adhibui eos conuiuio: & inter epulandum dixi me non ignorare Romanos potentia mortales omnes præcellere, dissimulare tamen propter latronum multitudinem: suadebamq;, vt & ipsi idem facerent, expectantes meliora tempora, neq; interim grauatim ferrent meum imperium, quandoquidem non daretur alius dux com-

Septem vel octo stadia ferè miliare Germanicũ constituunt.

Seditio & defectio Tiberiensium.

Iosephus propter Tiberienses periculis expositus.

Iosephus cõscenso nauigio Tiberiada petit.

Clitus Tiberiade seditionis autor.

Clitus sinistram sibi præcidit.

Iosephus Tiberienses ex custodia dimittit.

modior. Iustum etiam admonebam, quòd antè quàm ego Hierosolymis venissem, Galilæi fratri eius manus amputauerint, obiectis fictitijs literis & falsi crimine: quodq; post Philippi discessum Gamalitæ à Babylonijs dissidentes Charetem occiderint ipsius Philippi consanguineũ: & quòd Iesum eius fratrẽ, ipsius Iusti sororium, æqua & modica pœna affecerint. His allocutus eos in conuiuio, iussi mane Iustũ cum suis abire liberos. Paulo aũt ante Philippus Iacimi filius à Gamala talem ob causam abierat. Quam primũ didicit Varum à Rege Agrippa defeciſſe, successoremq; ei missum Modium Equum virum sibi amicum, de de suo statu significauit ei per literas: quibus ille receptis perlibenter cognouit Philippum esse inco!umem: easq; literas ad Regem ac Reginam misit tum agentes apud Berytum. Tum Rex, vt intellexit falsum fuisse rumorem quòd Philippus ducem de se Iudæis contra Romanos præbuerit, misit equites, qui eum ad se deducerent: venientemq; complexus comiter, ostentabat hominem Romanis ducibus, hunc esse dicens quem fama defecisse à Romanis vulgauerat: moxq; iubet eum assumpta manu equitum properare in castellum* Gamala, & abductis inde domesticis Babylonios in Batanæam restituere: dareq; operam modis omnibus ne quid noui moliantur subditi. His mandatis à Rege acceptis Philippus ad exsequendum ea properat. Iosephus autem quidam medicaster adscitis iuuenum audaciſsimis, & concitatis Gamalienſium primatibus, suasit populo, vt à Rege deficerent, armisq; arreptis vindicarent se in libertatem pristinam: atque ita alios pertraxerunt in suam sententiam, cæsis qui auderent: contrà hiscere. in his perijt & Chares Iesusq; huius consanguineus, & soror Iusti Tiberiensis, sicut supra diximus. Post hæc me rogarunt per literas, vt præsidium ad se mitterem, & simul qui oppidum eorum cingant mœnibus: ego verò vtrunque annui. per eosdem dies Gaulanitis quoque regio ab Agrippa deficit vsque ad vicum Solymam. Soganni etiam & Seleuciæ locis natura munitis addidi mœnia. Superioris etiam Galilææ vicos quamuis prærupto situ muniui similiter, Iamniam, Amerytham, Charaben. In Galilæa verò permuniui oppida Taricheas, Tiberiada, Sephorim: vicos, Arbelorum speluncam, Bersobe, Selamen, Iotapata, Capharath, Comosogana, Nepapha, & montem Itabyrium. in ea loca & frumenti magnam vim condidi, & arma quibus se tuerentur contuli. Interim Ioannes Leui filius indies maiori me prosequebatur odio, meos successus ferens grauiter. cumq; decreuisset omninò me de medio tollere, post quam Gischala patriam cinxit mœnibus, Simonem suum fratrem cum centum militibus mittit Hierosolyma ad Simonem Gamalielis filium, rogans, vt cum Hierosolymitana ciuitate ageret, vt mihi abrogato imperio, rebus Galilææ Ioannem ipsum suffragio communi præficerent. hic Simon Hierosolymitanus erat illustri cum primis genere, Phariſæus secta, quæ quidem videtur exactius tenere leges patrias: insigni vir prudentia, & qui labantes res posset consilio suo in integrum restituere: vtebaturq; iampridem Ioannis amicitia, mihi infensus tunc temporis. Motus igitur amici precibus suasit pontificibus Anano & Iesu Gamalæ filio, alijsq; suæ factionis hominibus, vt me crescentem tollerent, nec paterentur ad summum gloriæ fastigium euadere. id enim fore ipsis quoque conducibile, si amouerer à præfectura Galilææ. Sed non esse cunctandum Anano & cæteris, ne hoc consilio prodito vrbem inuadam cum exercitu. Hæc consulenti Ananus pontifex retulit non esse id facile, cum tam multi

Philippus, Iacimi filius.

Comitas & benignitas Agrippæ erga Philippum.

* Hedio, Gadara.

Seditionẽ in Gamala Iosephus concitat.

Multi Iudæi à Romanis deficiunt.

Ioannes Iosepho imperio abrogato Galilææ præesse cupit.

Simonis aduersus Iosephum consilium.

multi Pontifices & primores populi teſtes ſint mihi benè adminiſtratæ prouinciæ: nec æquum eſſe accuſare eum cui nihil poſsis obijcere. Tum Simon iubet illos totam rem ſilentio tegere: ſibi curæ futurum, vt quam primùm à Galilæa ſubmouear: accitoq́ fratre Ioannis, mandauit ei vt munera ad Anani amicos mitteret. ita enim fortè citius conceſſuros in ſuam ſententiam. Sic tandem Simon effecit quod voluit. Ananus enim & ſocij corrupti largitionibus, conſilia de abroganda mihi præfectura conferunt, è ciuibus nemine alio conſcio. itaq́ placuit mittere viros præſtantiores genere, eruditione pares. horum plebeij erant duo, Jonathas & Ananias Phariſæi: tertius verò Jozarus ſacerdotalis generis, Phariſæus hic quoq́. Simon verò ex ordine Pontificum, omnium natu minimus. hos iuſſerunt aduocata Galilæorum concione quærere cur ita me diligant. quòd ſi reſpondeatur quia Hieroſolymita ſim: dicere ſibi quoque Hieroſolyma eſſe patriam. Sin autem peritiam legum in me probent, dicendum nec ſibi ignotos eſſe ritus patrios. quòd ſi ſacerdotij nomine me diligi dixerint, referendum ex ipſis quoq́ duos fungi ſacerdotio. ita inſtructi collegæ Ionathæ argenteorum quadraginta millia ex ærario accipiunt. Et quia per idem tempus Ieſus quidam Galilæus cum ſexcentorum militum cohorte Hieroſolyma venerat: accitum hunc numerato trium menſium ſtipendio conducunt, iuſſum ſequi Jonathan & collegas, imperataq́ eorum facere: eisq́ adiungunt trecentos ciues mercede autoratos ſimiliter. His ita paratis legati proficiſcuntur, comitante Ioannis fratre cum ſuis centum militibus, mandatum habentes ab his qui ſe miſerant, vt ſi ſponte ab armis diſcederem, viuum me Hieroſolyma mitterent: ſi repugnarem, freti mandato impunè interficerent. eiſdem etiam literæ ad Joannem datæ ſunt, hortantes vt ſit paratus bellum contra me gerere. quin & Sephoritis, Gabaritis atque Tiberienſibus autores fuerunt, vt Joanni contra me ferrent auxilia. Hæc cum pater meus ex Jeſu Gamalæ filio conſiliorum omnium participe mihiq́ amico cognita ad me perſcripſiſſet, malè me habuit ingratitudo ciuium per inuidiam occidere me volentium, nec minus agrè ferebam vocari me ſoliciti parentis precibus, dicentis cupere ſe meum conſpectum ante obitum. quapropter amicis aperui omnia, addens poſt triduum relicta præfectura abiturum me in patriam. quo audito mœſti omnes & flentes deprecabantur ne ſe deſeram perituros ſi deſtituantur meo imperio. cumq́ apud me propriæ ſalutis quàm precum illarum potior haberetur ratio, veriti Galilæi ne ob meum diſceſſum contemnerentur à latronibus, dimiſsis nuncijs per totam regionem ſuam indicant me velle diſcedere. quo audito multi vndique conuenerunt cum vxoribus & liberis non tam mei deſiderio vt opinor, quam metuentes ſibimet. me enim præſente in tuto ſibi eſſe videbantur. Venerunt igitur ad me populariter in Magnum campum, vbi tum agebam apud vicum Aſochim: quo tempore mirabile ſomnium noctu mihi obuerſatum eſt. cum enim in cubili eſſem mœſtus & turbatus ob recens acceptas literas, viſus eſt mihi vir quidam adſtans dicere: Deſine ó bone triſtari & metuere. nam hæc triſtia magnum te reddent ac fortunatum per omnia. ſuccedent enim feliciter ~~non~~ non hæc ſolum, ſed & multa alia. quare perdura memor quòd oporteat te & cum Romanis bellum gerere. Poſt hoc ſomnium ſurrexi volens in campum deſcendere. tum verò me conſpecto multitudo Galilæorum mixta mulieribus & pueris proſtrata in faciem cum lacrymis ſupplicabat ne ſe imminente hoſte

Aliud Simonis contra Ioſephum conſilium.

Legati cum militibus ad Ioſephum miſſi.

Ioſepho parens rem totam ſignificat.

Ioſephus ex Galilæa diſcedere cogitat.

Ioſephi ſomnium mirabile.

Galilæorum multitudo Ioſephum, ne ſe deſerat, petit.

deſeram, néue medio diſceſſu regionem ſuam prodam inimicorum iniurijs. & cum precibus nihil agerent, adiurabant me vt maneam, iactantes multa conuicia in Hieroſolymitanum populum, qui ſe in pace non ſinerent. Hæc audiens & videns plebis mœſticiam flexus ſum miſericordia, non indignum ratus pro tanta multitudine vel apertum ſuſtinere periculum, itaq; manſurum me annui, & iußis adeſſe ex omni eo numero quinq; millibus cum armis ac commeatibus, cæteros dimiſi in ſuam quenq; patriam. cumq; prætò eſſent illa quinq; millia, aſſumptis his & tribus millibus militum quos antè habueram, & octuaginta equitibus, iter feci in vicum Chabalonem ſitum in confinijs Ptolemaidis: ibiq; continebam paratas copias, quaſi geſturus bellum contra Placidum. venerat is cum duabus cohortibus & turma equitum, miſſus à Ceſtio Gallo vt incenderet vicos Galilæorum vicinos Ptolemaidi, & cum ille militem ſuum vallo cinxiſſet non longè à Ptolemaenſium mœnibus, ego quoq; caſtra metatus ſum procul à Chabalone ſexaginta ſtadijs. quapropter ſæpè militem vtrinq; produximus quaſi conflicturi prælio, ſed conatus omnis intra velitationes conſtitit. quippe Placidus quanto auidiorem pugnandi me cerneret, tanto magis ipſe metu detrectabat prælium, nuſquam ſecedens à Ptolemaide. Peridem tempus veniens cum collegis Jonathas, quem miſſum Hieroſolymis diximus à factione Simonis & Anani Pontificis, conabatur me per inſidias capere, non auſus apertè aggredi: ſcripſitq; ad me literas huiuſmodi. Jonathas & collegæ legati Hieroſolymitarum Joſepho ſalutem. Quoniam Hieroſolymis relatum eſt eius ciuitatis primatibus, Joannem Giſchalenem ſæpè tibi tetendiſſe inſidias, miſerunt nos vt obiurgaremus hominem, iuberemusq; in poſterum imperata tua facere. quare vt de tuo quoque conſilio prouideamus in futurum quid agendum ſit, rogamus quamprimùm ad nos non magno comitatu venias: neq; enim vicus hic capit turbam militum. Hæc ita ſcripſerunt alterutrum ſperantes, aut habituros ſe venientem ſine armis obnoxium: aut ſi copias armatas ducerem, iudicaturos perduelem patriæ. has literas quidã eques attulit, iuuenis audax, qui olim Regi militauerat. erat autem hora noctis iam ſecunda, & forte cum amicis Galilæorumq; optimatibus diſcumbebam in conuiuio. cumq; famulus renunciaſſet veniſſe ad me quendam Iudæum equitem, meo iuſſu intrò vocatus ſalutauit neminem. tantum epiſtola prolata, hanc, inquit, tibi mittunt qui nunc venerunt Hieroſolymis. & alij quidem conuiuæ mirabantur frontem militis: ego vero hortatus ſum eum ſedere & nobiſcum cœnam ſumere. quod vbi recuſauit, epiſtolam ita vt acceperam manu retinens, cum amicis fabulabar de rebus alijs: ac paulo poſt ſurgens ablegatis alijs cubitum, retentis q; ſolum quatuor amicis intimis, & puero iuſſo vinum promere, apertam epiſtolam percurri videtè nemine: & celeriter animaduerſo argumento denuò complicatam tenens manibus acſi nondum legiſſem, iuſſi militi viginti drachmas numerari in viaticũ. quibus acceptis cum egiſſet gratias, intelligens hominem lucri eſſe cupidum, & hoc facilè expugnabilem: Si inquam nobiſcum potare volueris, accipies drachmam in ſingulos cyathos. accepit ille conditionem, & multum vinũ ingurgitans quò plus mereret pecuniæ, iamq; ebrius ſecreta continere non potuit: ſed nemine rogante vltrò faſſus eſt ſtructas mihi inſidias, & quod damnatus eſſem capitis. Quibus auditis reſcripſi ad hunc modum. Joſephus Jonathæ & eius collegis ſalutem. Quod valetis quodq; in Galilæam veniſtis gaudeo, maximè quia iam poſſum traditis vobis rerum gubernaculis

Ioſephus in Galilæa manſurus, annuit.

Placidus contra Ioſephum.

Ionathas Ioſepho ſcribit.

Eques Ioſepho literas affert.

Ioſephi calliditas.

Ioſephi ad Ionathan reſponſoriales.

gubernaculis reuerti in patriam, cuius reuiſendæ iampridem deſiderio teneor. quamobrem libenter ad vos non ſolum in Xallo venirem, ſed longius etiam, vel ſi nemo me accerſeret. Veniam tamen dabitis non valenti nunc id facere. apud Chabolonem enim manendum eſt, & obſeruandus Placidus, ne, quod conatur, irrumpat in Galilæam. præſtat igitur vt ipſi vos huc conferatis ad me lecta hac epiſtola. Valete. His literis datis ad perferendum militi, miſi cum eo triginta Galilæorum nobiliſſimos, iuſſos ſalutare tantum homines illos, & nihil dicere præterea. additis etiam ſingulis militibus fidis in ſingulos, qui obſeruarent ne miſſi à me aliquod haberent cum Jonatha colloquium. Poſt horum diſceſſum legati fruſtrati prima experientia, aliam epiſtolam mihi ſcripſerunt talem. Ionathas cæteriq; legati Ioſepho ſalutem. Denunciamus tibi vt abſq; militibus ad tertium diem venias ad nos in oppidum Gabara, cognituros de Ioanni obiectis per te criminibus. His ſcriptis & conſalutatis Galilæis quos miſeram veniunt in Japham vicum Galilææ maximum & munitiſſimum refertumq; habitatoribus: vbi excepti ſunt clamoribus plebis vociferantis vnà cum mulieribus ac pueris, abirent, & ſinerent ſe frui duce optimo: eademq; erat vox omnium, nullius niſi Ioſephi ſe parituros imperio. Itaque legati hinc diſcedentes infecto negocio Sephorim ſe conferunt vrbem Galilææ maximam: cuius incolæ ſtudioſi Romanorum venientibus quidem prodierunt obuiam: de me autem nihil dixerunt, nec in laudem nec in vituperium. at poſtquam inde deſcenderunt in Aſochim, qualibus apud Iaphenos, excepti ſunt clamoribus: neciam cohibentes iracundiam, iubent ſuos milites, vt fuſtibus acclamatores illos abigant. Gabara autem venientibus præſtò fuit Ioannes cum tribus militum millibus. At ego qui iam ex literis præſenſeram quòd bellũ mihi inferre decreuerint, aſſumptis tribus millibus militum, relictoq; in caſtris quodam amico fidiſſimo, recepi me in Iotapata, vt vicinus eis eſſem ad quadrageſimum ſtadium: ſcripſiq; eis in hunc modum. Si omninò vultis vt ad vos veniam, quadringenti quatuor in Galilæa ſunt, vici partim, partim oppida. ad horum quemlibet veniam abſque Gabaris & Giſchalis. altera enim patria eſt Ioannis, altera ſocia & amica ciuitas. His literis receptis legati non reſcripſerunt amplius, ſed aduocato amicorum concilio, & Ioanne quoq; adhibito, conſultabant quomodo me poſſent aggredi. cenſebat Ioannes ſcribendum eſſe ad ſingulos Galilææ vicos & oppida: eſſe enim in ſingulis vnum ſaltem & alterum mihi infenſum: eos prouocãdos quaſi contra hoſtem publicum. idem decretum mittendum Hieroſolyma, vt & eius vrbis ciues cognito iudicatum me eſſe hoſtem à Galilæis, confirment eam ſententiam ſuo ſuffragio. ita fore vt præſenti Galilæorum fauore deſtituar. hoc conſilium aſſenſu cæterorum comprobatum eſt: moxq; circa horam noctis tertiam ad me eſt perlatum, renunciante Sacchæo transfuga. Quamobrem videns nõ eſſe cunctandi tempus, Iacobum virum fidelem ac ſtrenuũ iubeo cum ducentis militibus obſeruare vias ferentes à Gabiris in Galilæã, & viatores cõprehenſos ad me mittere, maximè apud quos reperiantur literæ: adhæc Hieremiã & ipſum ex amicorũ meorũ numero cum ſexcẽtis militib. miſi in fines Galilææ quà itur Hieroſolyma, iuſſum latores epiſtolarũ intercipere, & ipſos quidẽ conijcere in vincula, literas verò ad me tranſmittere. His mãdatis, edixi per nũcios Galilæis vt in craſtinum cum armis & triũ dierũ cibarijs ad Gabara mihi præſtò ſint. eis verò quos circa me habebam militibus in quatuor partes diuiſis fidiſſimos ſatellitum præfectos conſtitui

Ioſephi ad Ionathan mandata.

Alia Ionathæ ad Ioſephum epiſtola.

Hieroſolymitani legati in Galilæa haud accepti.

Ioſephus legatis iterum ſcribit.

Legatorũ Hieroſolymitanorum aduerſus Ioſephum conſultatio.

Ioſephus in Galilæa vias obſeruat.

Ioſephus cum copijs contra Gabara proficiſcitur.

constitui, iussos neminem ignotum militem inter suos admittere. Postera verò die circa horam quintam veniens Gabara, inuenio ante oppidum totum campum plenum armatis quos è Galilæa exciueram in auxilium, & præter hos magnam rusticani vulgi multitudinem. in quorum cœtu postquam concionaturus constiti, omnes acclamabant benefactorem appellantes me & seruatorem suæ patriæ. tum ego actis pro fauore gratijs, suasi eis vt infestarent neminem, contentiq; commeatu proprio è castris ad diripiendas villas non excurrerẽt. velle enim me omnem tumultum absq; cæde componere. euenit autem vt qua primum die custodes viarum disposui, tabellarij Ionathæ in eos inciderent. quibus ita vt iusseram detentis in custodia, postquam perlegi literas legatorum plenas conuicijs & mendacijs, silentio dissimulans ire adeos decreui. at illi audito meo aduentu, Hierosolymitanorũ legati in Iesu domicilium sese recipiunt. *cum omnibus suis & Ioanne receperunt se in Iesu domicilium: iderat turris magna, & nihil ab arce differens. ibi abdita cohorte militum, & clausis absq; vnaianuis, expectabant me ad salutandum se venturum ex itinere: iussis prius militibus vt venientem me solum intromitterent excluſis cæteris. sic enim putabant me facilè posse in suam potestatem redigi: sed fefellit eos opinio. olfaciens enim insidias quam primùm eò perueni, ingressus è regione eorum situm diuersorium, dormire me finxi. legati verò credentes me verè sopitum quiescere, descendentes in campum solicitabant multitudinem, vt me malè ducis officio fungentem desererent: sed contra quàm sperabant accidit. ad primum enim eorum conspectum exortus est clamor Galilæorum, testantium qua me pro meritis complecterentur beneuolentia: incusabantq; legatos quòd nulla lacessiti iniuria venissent ad turbandam tranquillitatem publicam, abire iubentes, eo quòd non admissuri* Iosephus in medium hostium progreditur. *essent præfectum alium. his mihi renunciatis non dubitaui in medium progredi. itaq; properè descendi auditurus quid legati afferant. ibi procedenti mihi applausum est certatim ab omnibus, & acclamatum ab agentibus gratias pro rebus administratis optimè. his auditis Ionathas & cæteri extimuerunt ne salutis periculum adirent incursu tantopere fauentis mihi populi, cogitabantq; aufugere. sed quia non erat id eis liberum, me postulante vt maneant, stabant mœsti vix rationis compotes. Igitur cohibitis turbæ acclamationibus, & fidissimis militum ad vias seruandas appositis, ne nos inopinos Ioannes inuaderet, iussisq; in armis* Iosephus legatis insidias exprobrat. *esse omnibus, ne quis repentinus hostium incursus terrorem eis incuteret. primum literarum mentionem feci, quibus ad me scripserant, missos se à Hierosolymitanorum ciuitate, ad finiendas inter me & Joannem controuersias, meq; ad comparendum euocauerant: moxq; ne inficiari possent, protuli ipsam epistolam. at qui, inquam, si contra Ioannis criminationes apud te Ionatha tuosq; collegas* In duorũ aut trium ore consistit veritas. *reddenda esset mihi vitæ ratio, adductis pro me duobus tribúsve probis viris testibus, necesse fuisset approbatis testibus & examinatis testimonijs absolui me vestra sententia. nunc verò vt sciatis benè à me administratas res Galilæa, nolo tres testes probitatis adducere, sed hos omnes vobis exhibeo. ab his rationem vitæ meæ poscite, an cum omni honestate & iustitia eis præfuerim. Vosq; viri Galilæi adiuro ne veritatem celetis, sed coram his tanquam iudicibus proferatis si quid à me peccatum est. nondum hæc verba finieram cum vna omnium vox exoritur, benefactorem me suum & seruatorem appellantium: anteactaq; omnia suo* Testimoniũ Galilæorum de Iosepho. *testimonio probantium, & vt in posterum mei similis esse pergerem rogantium. affirmabant etiam iureiureando omnes saluam esse per me vxorum suarum pudici-*

pudicitiam,& nullam ſibi vnquam à me illatam moleſtiam. Poſt hæc duas Jonathæ epiſtolas à cuſtodibus meis interceptas & ad me delatas,audientibus multis Galilæis legi maledictis refertiſsimas, meq; falſo inſimulantes quòd tyrannum veriùs quàm ducem agerem. multaq; alia continentes per ſummam ficta impudentiam.has literas dicebam mihi vltrò oblatas à tabellarijs,nolens aduerſarios ſcire de cuſtodijs, ne abſterrerentur à mittendis poſthac literis. at concio commota in Jonatham atq; collegas quaſi interfectura irruit, & patratum fuiſſet facinus,niſi furentes à me fuiſſent cohibiti. legatis verò pollicitus ſum errati veniam,ſi reſipiſcerent,& in patriam reuerſi vera de adminiſtratione mea referrent. his dictis eos dimiſi quamuis ſcirem non facturos pollicita. populus autem efferebatur in eos,rogans vt pœnas ſumere de illis ſinerem. itaq; omnibus mihi vtendum fuit artibus quò eos eriperem, quòd ſcirem omnem ſeditionem perniciosam eſſe Reipublica.multitudo porrò perſtabat in iracundia, vnoq; impetu omnes ruebant ad Jonathæ diuerſorium.ego verò videns eos non poſſe retineri amplius,conſcenſo equo edixi, vt ſequerentur me ad Soganam vicum Arabum,diſtantem inde viginti ſtadijs.atq; hoc ſtratagemate caui ne viderer ciuilis belli feciſſe principium.poſtquam autem ventum eſt prope Soganam, iuſſi agmen ſiſtere:monitisq; ne eſſent ad iniquam iram tam præcipites, centum ætate ac dignitate præſtantes deligo,qui ſe parent profecturi Hieroſolyma, & accuſaturi apud eum populum autores ſeditionum & turbatores ſuæ Reipublicæ. Mandaui præterea vt ſi poſſent populum oratione ſua flectere, impetrarent publicas literas,quibus mihi confirmaretur præfectura Galilææ,& Joannes iuberetur inde diſcedere. Cum his mandatis celeriter expeditos tertia die poſt concionem dimiſi,additis qui eos deducerent quingentis militibus. Samariam quoq; amicis ſcripſi,darent operam vt legati per eorum agrum iter tutò faciant: iam enim ea vrbs Romanis erat ſubdita: & illac neceſſariò fuit eundum properantibus & ſequentibus viarum compendia: vt tertia die peruenirent Hieroſolyma. quin & ipſe eos deduxi vſque Galilææ confinia, appoſitis per vias cuſtodibus,vt non facilè quiuis diſceſſum legatorum cognoſceret. quo facto aliquantiſper apud Iapha moratus ſum. Jonathas autem & collegæ ſuo conatu fruſtrati remiſerunt Joannem & Giſchala: ipſi deinde profecti ſunt Tiberiadem,ſperantes eam in ſuam poteſtatem venturam, quandoquidem Jeſus tunc magiſtratum ibi gerens per literas erat pollicitus, perſuaſurum ſe populo vt ad eos deficiat.illi igitur cum hac ſpe iter ingreſſi ſunt, mihi autem rem totam Sila per nuncium ſignificat, relictus ibi, vt dixi, vicarius,redire me quàm primùm poſtulans. cuius monitu reuerſus properè, in ſalutis diſcrimen talem ob cauſam incidi. Jonathas & ſocij Tiberiade multos aduerſæ mihi factionis ciuium ad defectionis conſilia pertraxerant:quare aduentu meo territi, confeſtim ad me venerunt:ac primùm mactum animi dicentes, gratulabantur mihi præſentem honorem partum ex optima adminiſtratione Galilææ: eam enim gloriam in ſe quoque redundare, quorum & ciuis eſſem & diſcipulus. deinde meam quàm Ioannis amicitiam ſe malle profeſſi, iubebant vt me domum conferrem, promittentes effecturos ſe mox vt ille in manus meas perueniat: atque hæc religioſiſſimo apud nos ſacramento confirmarunt,cui nefas putarem non credere. poſt hæc rogauerunt vt aliò ſecederem,quòd inſtaret ſabbatum.nolle enim ſe aliquid tumultus excitare in Tiberienſium populo. tum ego nihil ſuſpicatus iui Taricheas.

Ioſephus Ionathæ epiſtolas perlegit.

Ira & furor Galilæorum in Ionatham & collegas.

Ioſephus ſeditionẽ abſq; ſanguine effuſo compeſcit.

Ioſephus centum legatos Hieroſolyma mittit.

Legati Tiberiadem in ſuam poteſtatem redigere conantur.

Ioſephus in diſcrimen incidit.

Ionathæ eiq; adhærentium dolus.

cheas, relictis nihilominus in ciuitate qui curiosè obseruarent sermones de me hominum. per totam etiam viam ferentem à Taricheis Tiberiadem certos dispossui, qui à relictis in ciuitate, cognita & quasi per manus tradita, ad me deferrent. Sequenti igitur die populus conuenit in Proseucham quam vocant, precationis domum amplam & capacem tantæ multitudinis: quò postquam venit & Jonathas, non ausus apertè defectionis mentionem facere, dixit opus habere ciuitatem præfectis melioribus. At Jesus summus magistratus nihil dissimulans, præstat, inquit, ó ciues obedire nos quatuor viris quàm vni, præsertim illustri ortis genere, & prudentiæ nomine celebribus, simul ostendens cum suis collegis Jonatham. hæc verba mox Iustus collaudans pertraxit ciuium quosdam in suam sententiam: Plebs autem non assentiebat horum orationibus, & dubio procul exorta fuisset seditio, nisi concionem soluisset sexta hora superueniens, quæ nostros ad prandium vocare solet sabbatis. ita legati consultatione dilata in diem posterum, abierunt infecto negocio. quibus confestim mihi renunciatis, decreui manè venire Tiberiadem: cumq; illuxisset dici sequentis initium à Taricheis eò veniens offendi congregatum iam in Proseucha populum, nondum satis scientem ad quid conuenerit. Tum legati præter expectationem me viso valde sunt territi. Tandem in mentem eis venit rumorem spargere, visos esse Romanorum equites in finibus eius agri ad locum qui Homonœa dicitur: quo data opera crebrescente, ijdem ipsi autores eius vociferabantur, non permittendos hostes ita impunè populari agrum in conspectu omnium. quod ideo faciebant, vt me digresso ad ferendas colonis suppetias, ipsi interim vrbem occuparent alienatis à me animis ciuium. at ego licet scirem ipsorum propositum, feci tamen quod voluerunt, ne viderer contemnere Tiberiensium pericula. progressus igitur ad dictum locum postquam ne vestigium quidem vidi hostium, reuersus itinere properato offendi conuenisse vna senatum simul & populum, & legatos apud concionem prolixa accusatione in me inuehi, quòd neglecta belli cura proprijs tantum indulgerem voluptatibus. His dictis proferebant quatuor epistolas, quasi scriptas ad se à Galilæis extremos eius regionis fines tuentibus, & implorantibus suum auxilium. His auditis Tiberienses credulı clamare cœperunt non desidendum esse vlterius, sed ferendam opem tribulibus in tanto periculo. ego contrà legatorum fucum intelligens, aio me sine mora iturum quo belli vocet necessitas: sed quia è diuersis quatuor locis literæ venerint, Romanorum incursiones nunciãtes, oportere in totidem partes diuisis copijs, singulos legatorum præfici singulis, decere enim viros fortes non consilio solùm rem laborantem iuuare, sed ductu etiam suo & auxilio. me enim non posse nisi vnam exercitus partem ducere. Placuerũt hæc multitudini, moxq; cogebat & ipsos exire ad obeunda ducũ munia. at illi vehemẽter animo turbati sunt, conatu suo frustrato per machinationes à me oppositas. Ibi vnus eorũ Ananias nomine, vir malus & maleficus, suadet indici publicum ieiunium in diem posterum, vtq; ad eandem horam omnes in eundem locum inermes conueniant, nimirum agnoscentes sine diuina ope nihil agi armis hominum. hæc autem non pietatis ergò dicebat, sed vt me exarmaret vnà cum meis militibus. tum ego quoq; obediui necessariò, ne viderer piam admonitionẽ contemnere. Itaq; digressis domum omnibus, Ionathas & collegæ scribunt Ioanni, vt ad se manè veniat quanto posit comitatu militum. facilè enim me in suam potestatem redacto voti fore compotem. ille acceptis literis libenter

Populus in proseucham conuenit.

Iudæorũ hora sexta nobis est vndecima vel duodecima meridiei.

Ionathæ & collegarum astus.

Accusatio & epistolæ falsæ legatorũ contra Iosephum.

Iosephus legatorum fucum intelligit.

Ananias vnus ex legatis, vir malus & maleficus.

Ionathas Ioanni vt ad se veniat, scribit.

libenter paruit. Postera die satellitum duos fortissimos ac fidissimos iubeo celatis sub veste breuibus gladijs mecum prodire in publicum, vt nos possemus defendere contra inimicorum, si qua existeret, iniuriam: ipse quoque thorace indutus & accinctus gladio quàm occultissimè in Proseucham ad precandum conueni. Iesus autem me cum amicis ingresso, astans foribus reliquorum ex meis admitti permisit neminem. Iamq; nobis ritu patrio precationes inceptantibus, Iosephi cum Iesu colloquium. *exsurgens Iesus ex me quærit de suppellectile incensa Regiæ rudique argento, apud quem sint hæc deposita, quorum ideo tum mentionem faciebat, vt tempus in Ioannis aduentum tereret: respondi Capellam habere omnia, & decem illos Tiberiensium ciues primarios: iussique vt ex ipsis scitaretur an vera loquerer. Quibus habere se fatentibus, quid, inquit, illi viginti aurei, quos argenti rudis certo pondere vendito recepisti, in quem vsum à te conuersi sunt? Et hos, inquam, dedi in viaticum legatis missis Hierosolyma. ad hæc Ionathas & collegæ responderunt, non rectè factum quòd legatis ex publica pecunia mercedem soluerim. Plebe autem commota ob euidentem hominum maliciam, cum intelligerem non procul à seditione rem abesse, volens magis etiam contra eos irritare populum: Si, inquam, malè factum est quòd legatis mercedem dedi ex publico, non est cur molesti mihi sitis amplius. nam ipse persoluam istos viginti aureos. tum populus tanto magis accensus est, quanto euidentius erat iniquum illorum in me odium. Tum Iesus videns rem contra quàm sperabat succedere, iussit solo senatu remanente abire cæteram multitudinem. neque enim per tumultum posse inquisitionem de tanto negocio fieri. populo autem reclamante nunquam fore vt me solum inter eos deserant, venit quidam clàm Jesu nuncians, non longè abesse Joannem cum armato milite. Tum Ionathas non amplius se continens, Deo fortasse sic saluti meæ prospiciente, alioquin enim non euasissem Joannis impetum: Desinite, inquit, Tiberienses de viginti aureis inquirere. non enim meretur Iosephus propter hos supplicium: sed quia tyrannidem affectat, & principatum sibi parauit decepta imperita multitudine. & cum dicto interfecturi conabantur mihi manus injcere. quo viso mei comites strictis gladijs intentando vulnera absterruerunt eos: simulq; populus sublatis lapidibus ferire volens Ionatham, eripuerunt me ab inimicorum violentia. cumq; paulum progressus incidissem in viam per quam Joannes veniebat cum manu militum, territus deflexi per quendam angiportum ad lacum: atq; ita conscensa naue Taricheas euasi, tantum non oppressus inopinato periculo. Quamobrem accersitis mox Galilæorum primatibus, denarraui eis quomodo præter ius & fas penè occisus fuerim à Jonatha & Tiberiensibus. qua iniuria concita tota Galilæorum multitudo hortabatur ne cũctarer inimicis bellũ inferre, sed sinerem eos ire, ipsumq; Ioannem & Ionatham atq; collegas delere funditus. at tamen compescebam eorum iracundiam, expectare iubens donec cognoscamus quid nam legati nostri à Hierosolymitanorum ciuitate afferant. aiebam enim oportere nos nihil citra eorum assensum agere. his verbis persuasi sunt. Ioannes autem tunc quoq; irrito conatu reuersus est Gischala. Post paucos aliquot dies legati nostri reuersi nunciabant Hierosolymitanum populum valde irasci Anano & Simoni Gamalielis filio, quòd absque consilio publico legatis missis conati sint me dimouere à præfectura Galilææ: aiebantq; minimum abfuisse quin ædes eorum incensæ sint à populo. attulerunt etiam literas, quibus Hierosolymorum primates ex auto-*

Iosephi cum Iesu de viginti aureis rixæ.

Amor multitudinis erga Iosephum.

Iosephus penè oppressus inopinato periculo euadit.

Iosephus Galilæorũ primatibus Ionathæ & Tiberiensium iniurias denarrat.

Centum legati Hierosolyma reuersi.

ritate populi, confirmabant me Galilæis præsidem: simulq; Jonatham & collegas eius iubebant quantocyus domum repetere. His literis receptis veni in vicum Arbela, quò Galilæorum conuentum indixeram: vbi iussi legatos narrare quàm indignè Hierosolymitani tulerint Ionathæ maliciam, quodq; eius regionis præfecturam suo decreto mihi ratam fecerint, & Jonatham cum suis iusserint inde decedere. ad quos confestim transmisi eam epistolam, obseruare iusso tabellario, quidnam facturi sint. illi recepta epistola territi non mediocriter, accersunt Joannem & senatores Tiberiensium, & primates Gabaræ, consulentes eos quidnam oporteat facere. Tiberienses igitur censebant debere eos constanter obtinere administrationem Reipublicæ, nec deserere vrbem quæ semel ipsorum fidei se commiserit, maximè cum ego eos vellem inuadere. hoc enim me minatum mentiti sunt. idem probabat & Ioannes, addens mittendos esse duos è collegis Hierosolyma qui me accusent apud populum, quòd non rectè curem res Galilææ: dicens id persuasuros facilè, tum ob ipsorum autoritatem, tum quòd omne vulgus natura sit mobile. Placuit Joannis sententia: moxq; Ionatham cum Anania mittunt ad Hierosolymitanum populum, reliquis duobus manentibus apud Tiberiadem. deducebantur autem securitatis causa à centum è suis militibus. Tiberienses porrò sartis diligenter mœnibus, iusserunt habitatores vrbis arma sumere: & à Joanne, qui tum Gischalis erat, acciuerunt non paucos milites, qui sibi essent, si ita fors ferret, contra me præsidio. Interim Jonathas cum suis iter faciens vt venit Dariabitta, qui vicus in Magno campo situs est in extremis Galilææ finibus, media nocte in stationem meorum militum excubantium incidit: qui iussos arma ponere asseruauerunt vinctos quo loco mandaueram. mihi autem Leui eorum militum præfectus rem totam significat. itaque per biduum dissimulato negocio, per nuncios hortatus sum Tiberienses, vt ab armis discederent. at illi rati Ionatham iam peruenisse Hierosolyma, nihil responderunt præter conuicia. nec tamen sum deterritus, quò minus arte contra eos vterer, nefas ducens belli ciuilis initium facere. Volens igitur eos extra mœnia prolicere, selecta militum decem millia diuisi trifariam. Horum partem subsidentem Doris occultè collocaui: mille verò in alio vico montano similiter, distante quatuor stadijs à Tiberiade, expectantes dum signum procurendi acciperent. ipse vico egressus substiti in propatulo. id videntes Tiberienses procurrebant continuo iacientes amarulenta dicteria: tantáque eos tum insania corripuit, vt proposita funebri lectica ornata magnificè, circa eam me videlicet lamentarentur per ludibrium. at ego tacitus fruebar eorum stultitia. Volens autem Simonem per insidias intercipere & cum eo Joazarum, rogaui vt paulum extra vrbem cum amicis & stipatoribus securitatis causa procederent. Velle enim me per colloquium fœdus cum eis ferire, & prouinciæ curam diuidere. Tum Simon stultitia simul & lucri cupidine captus non recusauit venire: Joazarus verò insidias suspicatus remansit. aduenientem igitur Simonem comitatum amicis & corporis custodibus excepi humaniter gratias agens quòd venire dignatus sit. paulo verò post inambulando, quasi sine arbitris dicturus aliquid seductum ab amicis longius, mediumq; arreptum sublimem meis tradidi perducendum in vicum proximum: datoq; signo militibus, petebam cum eis Tiberiadem. cumq; vtrinq; coortum esset acre prælium, nostris iam cedentibus cohortatione animum reddidi, & Tiberien-

In Arbela cõuentus.

Ionathæ & collegarum aduersus Iosephum consilium.

Tiberienses Iosepho bellum inferre cogitant.

Ionathas cum suis captus.

Tiberienses in Iosephum amarulenta dicteria iaciunt.

Simonem Iosephus per insidias capit, & abducit.

Tiberienſes tantum non victores intra mœnia compuli. immiſſa deinde alia manu per lacum, mandaui vt quam domum primam occupaſſent incenderent: quo facto Tiberienſes vi captam vrbem rati, abiectis armis ſupplicabant cum mulieribus & pueris vt victis parcerem. ego verò precibus flexus, impetum militum cohibui: & dato receptui ſigno iam veſpere ad curandum corpus abij: adhibitoq; Simone ad conuiuium, conſolabar hominem, promittens remiſſurum me eum Hieroſolyma inſtructum viatico & deductoribus ſecuritatis cauſa additis. Inſequenti verò die cum decem armatorum millibus Tiberiadem ingreſſus ſum: & accitis in ſtadium primatibus populi, iußi qui nam eſſent defectionis autores dicere. eos indicatos iniectis vinculis miſi Iotapam. Jonatham autem & collegas ſolutos, numerato etiam viatico, militibus quingentis deducendos Hieroſolyma tradidi. Deinde Tiberienſes iterum ad me conueniunt orantes veniam, & quod hactenus ceſſatum ſit repenſuros ſe pollicentes futuris officijs: rogabantq; vt direpta bona veteribus dominis reſtituerem. mox igitur edixi vt omnia conferrentur in medium. cumq; cunctarentur milites, quendam ex eis conſpicatus cultiorem ſolito, ſcitatus ſum vnde eam veſtem nactus ſit: & faſſum rapina eſſe partam caſtigaui verberibus, omnibus grauiorem pœnam comminatus niſi proferrent quicquid rapuerant: congeſtaq; præda plurima ſingulis ciuium agnoſcentibus ſua reddidi. Hoc loco libet paucis reprehendere Iuſtum huius argumenti ſcriptorem, caterosq; qui hiſtoriam polliciti veritate neglecta non verentur ad gratiam odiúmve mendacia poſteritati prodere: nihil enim ab inſtrumentorum falſarijs differunt, niſi quòd hos magis corrumpit impunitas. Js vt videretur benè tempus inſumere, res hoc bello geſtas ſcribere aggreſſus, multa mentitus de me, ne de ſua quidem patria vera loquutus eſt. quamobrem nunc mihi incumbit neceſſitas, vt ad coarguenda quæ de me falſo teſtatus eſt, proferam quæ hactenus ſilui. nec mirum videri debet, quòd tam diu id facere diſtulerim. hiſtoricum enim dicere quidem vera neceſſe eſt, licet tamen ei non inuehi in malos acerbius, non quòd illi hac gratia digni ſint, ſed propter ſeruandam modeſtiam. Vt igitur ad te iam ſermonem vertam Juſte hiſtoricorum tuo teſtimonio grauiſſimè, quomodo ego & Galilæi in cauſa fuimus, vt patria tua deficeret à Rege ſimul & Romanorum imperio? quandoquidem priuſquam ego ex decreto ciuitatis Hieroſolymitanæ in Galilæam dux mitterer, tu cum tuis Tiberienſibus armis correptis populariter auſi eſtis infeſtare etiam Syrorum Decapolim. Tu enim illorum vicos incendiſti, & in illo conflictu tuus famulus cecidit. atq; hæc non à me tantum dicuntur, ſed & in Veſpaſiani imperatoris commentarios relata ſunt: quodq; apud Ptolemaidem Decapolitani crebris clamoribus flagitauerunt vt imperator de te pœnas ſumeret, nimirum autore calamitatum ſuarum omnium. feciſſetq; id ſine dubio, niſi Agrippa Rex te ſibi ad ſupplicium deditum, donaſſet ſororis Berenices precibus, ſeruatum tamen longo tempore in cuſtodia. quin & ea quæ pòſt geßiſti in Republica, ſatis declarant tum vitam tuam reliquam, tum quòd defectionis à Romanis autor ciuibus tuis fueris: id quod euidentibus argumentis paulo pòſt docebimus. nunc etiam alij Tiberienſes propter te accuſandi ſunt, & docendus lector quòd neque Romanis neque Regi fideles amici fueritis. Vrbium Galilææarum maximæ ſunt Sepphoris & Tiberias tua Juſte patria. Sed Sepphoritæ in medi tullio regionis ſiti, & habentes circa ſe vicos plurimos, quoniam decreue-

Ioſephus Tiberiadem capit.

Ioſephus defectionis autores iniectis vinculis Iotapam mittit.

Ciuibus directa bona reſtituuntur.

In Iuſtum Hiſtoriographum, Ioſephum falsò inſimulantem.

Criminum à Iuſto Ioſepho obiectorũ depulſio.

Sepphoris & Tiberias maximæ Galilææarum vrbes.

rant ſeruare fidem dominis, & me excluſerunt, & edicto vetuerunt, ne quis ciuium ſuorum Iudæis militare audeat: vtq; à me minus ſibi eſſet periculi, per fallacias induxerunt me prius vt mœnibus vrbem eorum cingerem. quibus abſolutis præſidium ſponte receperũt à Ceſtio Gallo tum gerente res in Syria, me contempto quitum terrori eram cæteris propter potentiam. Iidem cum oppugnarentur Hieroſolyma & commune gentis noſtræ templum eſſet in periculo, non miſerunt ſuppetias ne viderentur arma contra Romanos ſumere. Tua verò Iuſte patria ſita ad lacum Geneſareticum, & diſtans ab Hippo triginta ſtadijs, ſexaginta à Gadaris, à Scythopoli centum & viginti, oppidis ditionis regiæ, nulliq; vicina Iudaicarum vrbium, ſi voluiſſet, facilè Romanis fidem ſeruare potuit. nam & publicè & priuatim vobis erat armorum copia. Quòd ſi ego tunc in cauſa fui, vt tu Iuſte dicis, quis fuit poſtea? nam me ſcis priuſquam oppugnarentur Hieroſolyma in Romanorum poteſtate veniſſe, & vi capta Iotapata caſtellaq; multa alia, multosq; Galilæorum abſumptos pugnis varijs. Tunc igitur oportebat vos nihil amplius à me timentes arma proijcere, & Regi ac Romanis accedere, ſiquidem non vltrò ſed coactos id bellum ſuſcepiſſe vos dicitis. At vos exſpectaſtis donec Veſpaſianus ad mœnia veſtra omnes admoueret copias, ac tum demum arma poſuiſtis metu periculi. immò expugnanda erat veſtra ciuitas, niſi Rex excuſata veſtra ſtultitia impetraſſet vobis à Veſpaſiano veniam. non mea igitur eſt culpa, ſed veſtra qui hoſtiles geſſiſtis animos. An non meminiſtis quoties victoria de vobis potitus neminẽ interfecerim? Vos verò diſſidentes inter vos non propter Regis aut Romanorum ſtudium, ſed propter veſtram maliciam, centum octuaginta quinq; ciues occidiſtis, quo tempore ego à Romanis oppugnabar in Iotapatis. Quid? an non in Hieroſolymitana obſidione recenſita ſunt Tiberienſium duo millia, qui partim ceciderunt, partim viui capti ſunt? An ideo te hoſtem fuiſſe negabis, quia tum ad Regem perfugeras? atqui hoc ipſum te feciſſe aio à me perterritum. Dicis me eſſe malum hominem. Quid tu cui capitis per Veſpaſianum damnato Rex Agrippa remiſit ſupplicium: & cum te magna pecunia donaſſet, iterum atq; iterum coniecit in vincula, totiesq; egit in exilium: ſemel etiam quem ipſe duci iuſſerat, reuocauit à morte motus Berenices ſororis ſuæ precibus. poſtea toties in maleficijs deprehenſum cum te præpoſuiſſet ſcribendis epiſtolis, vt comperit hic quoque te mala fide rem agere, in conſpectum ſuum venire prohibuit. Sed in hæc diligentius inquirere deſino. Cæterùm tuam demiror impudentiam, qui aſſeueras omnibus qui hoc argumentum ſcripſerunt te id tractaſſe melius, cum ne hoc ipſum quidem ſcias, quid in Galilæa geſtum ſit. eras enim tum apud Regem in Beryto, ac ne Iotapatæ quidem oppugnationem cognouiſti, aut quomodo me oppugnatus geſſerim potuiſti diſcere, quando nemo ſuperſtes fuit qui tibi renunciare valuerit? ſed fortè dices te exactè perſcripſiſſe quæ circa Hieroſolyma geſta ſunt. & quî potuiſti, cum nec ei bello interfueris, nec legeris Veſpaſiani commentarios? non legiſſe te autem hinc conijcio, quia ſcripſiſti contrarium. Quod ſi confidis te ſcripſiſſe melius omnibus, cur viuo Veſpaſiano ac Tito quorum auſpicijs id bellum geſtum eſt, & Agrippa ſuperſtite cognatiſq; eius viris Græcarum literarum peritiſſimis, non edidiſti tuam hiſtoriam? Ante viginti enim annos eam ſcripſeras, & poteras à conſcijs habere teſtimonium. Nunc poſtquam illi non ſunt inter nos amplius, nec putas eſſe qui coarguat, auſus es librum edere. At

Tiberias Iuſti patria.

Iuſtus capitis ob facinora damnatus.

Iuſtus de bello Iudaico penitus nihil ſciuit.

Iuſtus Veſpaſiano ac Tito defuncto ſuam hiſtoriam edidit.

non

non ſic ego, neque meus ſcriptis timui: ſed ipſis opus id imperatoribus tradidi, cũ adhuc recens id bellum penè verſaretur in hominum oculis. Conſcius enim mihi eram veritatis ſeruatæ per omnia, vnde ſperatum teſtimonium conſecutus ſum. Quin & alijs multis mox communicaui eam hiſtoriam, quorum nonnulli bello interfuerant, ſicut Rex Agrippa & cognati eius aliquot. ipſe ſanè Titus imperator adeò è ſolis illis libris cognitionem earum rerum homines petere voluit, vt ſua manu ſubſcriptos in bibliotheca publicari iuſſerit. Rex autem Agrippa ſeptuaginta duas ad me dedit epiſtolas, teſtimonium veritatis ferentes, quarum duas ſubieci, vt ex ipſis rem tibi cognoſcere liceat. Rex Agrippa Joſepho ſuo chariſſimo ſalutem. Perlibenter legi tuum librum, in quo mihi videris accuratius hæc ſcripſiſſe quàm cæteri. quare & reliquum mihi mittito. Vale mi chariſſime. Rex Agrippa Joſepho ſuo chariſſimo ſalutem. Ex tuis ſcriptis mihi videtur non eſſe opus, vt de me diſcas aliquid. at tamen vbi conuenerimus, coràm te docebo quædam quæ neſcias. Sic ille abſolutæ meæ hiſtoriæ de veritate fuit teſtis, nõ aſſentando: neque enim id eum decuit: non item per irriſionem, vt tu fortaſſe dicturus es: multum enim ab eo abfuit talis ingenij prauitas: ſed in hoc tantũ, vt ipſius teſtimonio lectori commendaretur ſcriptorum meorum veritas. Et hæc quidem ad Iuſtum neceſſario dicta ſint hactenus. Ego porrò compoſitis rebus turbatis Tiberienſium, aduocaui amicorum concilium, conſulturus quid cum Ioanne agendum ſit. Placuit autem omnibus, vt armatis vniuerſis Galilæorum copijs illum inuaderem, & pœnas de eo ſumerem tanquam autore totius diſſidij. Mihi tamen non probabatur hæc ſententia, quòd mallem ſine cæde tumultibus illis finem imponere. quapropter iuſſi eos omnem adhibere diligentiam, vt ſcirentur nomina Ioannem ſectantium. quo facto, & comperto qui nam eſſent hi homines, edictum propoſui, quo data fide inuitabam omnes eius factionis qui modo reſipiſcerent, ad amicitiam: præſcripto viginti dierum termino his qui ſuis rebus vellent conſulere. alioqui ſi in armis permanerent, minabar me incenſis eorum ædibus facultates daturum in prædam populo. his auditis illi non mediocriter perterriti Ioannem deſerunt: & inermes ad me venerunt numero quatuor millia. Soli autem apud eum manſerũt ciues ipſius, & mille quingenti mercenarij Tyrij. atque hac arte victus à me ille poſthac in patria metu ſe cõtinuit. Sub idem tempus Sepphorita auſi ſunt arma ſumere, freti firmitate mœnium, & quòd me viderent diſtineri rebus alijs. Itaque mittunt ad Ceſtium Gallũ tunc Syria præſidem, rogantes, vt aut ipſe cito ciuitatem occupet, aut ſaltem mittat eò præſidium: Gallus verò venturum quidem ſe promiſit, ſed non ſignificauit quo tempore. at ego id ſentiens cum copijs in eos feci impetum, & vrbem expugnaui fortiter. hanc occaſionem Galilæi nacti, & rati veniſſe tempus exſatiandi quibus et Sepphoritas proſequebantur odia, videbantur funditus deleturi tàm vrbem quàm incolas. irruentes igitur in vacuas ædes ignem iniciunt: nam homines metu in arcem refugerant. diripiebantur autem omnia, & nullum modum faciebant deprædandi cognatos homines. hoc animaduertens, & magno dolore affectus iuſſi eos deſinere, admonens nefas eſſe ad eum modum tractare eiuſdem tribus homines. poſtquam verò neque precibus, neque imperio coerceri poterant prægrauantibus odijs, mandaui amicorum fidiſſimis, vt rumorem ſpargerent, diuerſa parte irrupiſſe Romanorum validum exercitum. id autem feci, vt ſic repreſſo Galilæorum impetu ſeruaretur Sepphoritarum ciuitas. Et bene

Teſtimonia præclara, de commentarijs Ioſephi.

Prima epiſtola.

Secunda epiſtola.

Ioſephus relicto Iuſto ad hiſtoriam redit.

Quatuor millia militum à Ioanne ad Ioſephum deficiunt.

Expugnatio Sepphoris.

bene hoc ſtratagema ceſſit, quando territi tali nuncio relictis rapinis, circumſpiciebant quò fugerent: præſertim cum viderent me ducem idem facere. ad confirmandum enim rumorem ſimulabam me pariter metuere. Ita Sepphoritæ meo commento præter ſpem ſeruati ſunt. Sed & Tiberias minimum quin diriperetur abfuit ob cauſam huiuſmodi. Primarij quidam ſenatores ſcripſerunt Regi, rogantes, vt veniens ciuitatem reciperet. Reſcripſit ille venturũ ſe propediem, & cuidam ſuo cubiculario nomine Criſpo genere Iudæo literas ad Tiberienſes perferendas tradidit. hunc in itinere agnitũ & cõprehenſum ad me pertraxerũt Galilæi: moxq; re cognita vniuerſa multitudo arma corripit. poſtridiè verò multi confluentes vndique venerunt Aſochim quò tunc diuertera, vociferando proditricem eſſe & Regis amicam Tiberiadem: poſtulabantq; vt permitterem eos illò profectos funditus ciuitatem diruere: & alioquin Tiberienſes non minus quàm Sepphoritas oderant. Mihi interim non veniebat in mentem quomodo eam ciuitatem iratis Galilæis eriperem. nam literas Regem vocantes ſcriptas ab eis inficiari non poteram, manifeſte arguente eos reſcripto regio. itaque cum diu tacitus mecum cogitaſſem, Tiberienſes, inquam, peccaſſe & ipſe fateor: neque obſiſtam quò minus vobis præda ſint. attamen cum iudicio facienda ſunt talia. Non enim ſoli Tiberienſes libertatis noſtræ proditores ſunt, ſed multi præterea Galilæorum nobiliſſimi. expectandum eſt dum ſontes inquiſitione facta comperiam, & tum demum poteritis omnes ſimul tractare pro meritis. Hæc locutus perſuaſi multitudini, moxq; ſedati diſperſi ſunt. Nuncium autem illum Regis cum coniecciſſem in vincula, poſt paucos dies neceſſariam quandã profectionem ſimulans, clàm accitum monui, vt militem ſuum cuſtodem obrueret poculis, atque ita ad Regem fugeret. Tiberias autem iam iterum conſtituta in extremo excidij periculo, meo ſtratagemate ſeruata eſt. Eodem tempore Iuſtus Piſti filius ad Regem perfugit me inſcio: cauſa autem fugiendi fuit hæc. Cum primum naſceretur bellum Iudaicum, Tiberienſes decreuerant Regi parere, & à Romanis non deficere. Juſtus verò perſuaſit eos arma capere, ſperans rebus turbatis inuaſurum ſe patriæ tyrannidem. non tamen aſſecutus eſt quod concupijt. Nam & Galilæi Tiberienſibus infenſi recordatione eorum quæ ante bellum ab eis paſſi fuerant, non ſinebant Iuſtum potiri gubernaculis: & ego cum poteſtate miſſus in Galileam à Hieroſolymitano populo, ſæpenumero adeò accendebar, vt vix à nece temperarem, non ferens Iuſti ſceleratum ingenium. ille igitur veritus, ne ira tandem in eadem prorumperet, ad Regem ſe contulit, ſperans commodius & ſecurius apud eum ſe poſſe degere. Sepphoritæ autem præter opinionem elapſi è priore periculo, iterum ad Ceſtium Gallum miſerunt, rogantes vt ocyus ciuitatem caperet, aut mitteret aliquam manum militum, quæ incurſiones hoſtium reprimeret: nec prius deſtiterunt, quàm illo mittente equites & pedites bene multos, noctu eos reciperent. Vaſtatis deinde circum vicinis agros à Romano exercitu, collectis meis militibus veni in Gariſimam: vbi poſitis caſtris viginti ſtadiorum interuallo procul à Sepphori, noctu aſſultum feci ad mœnia: cumq; per ſcalas euaſiſſent in ea multi milites, bonam vrbis partem in poteſtate habui. ſed paulo poſt coacti propter locorum ignorantiam receſſimus, occiſis duodecim Romanorum peditibus & duobus equitibus, præterq; Sepphoritarum paucis aliquot: ipſi verò vnum ſolum deſiderauimus. Aliquanto poſt in planicie conſerto prælio cum equitibus, diu repugnantes fortiter, tandem profligati

Tiberias ferè direpta.

Ioſephus ſecum deliberat.

Galilæi cum Tiberienſibus ſedati.

Iuſtus Galilææ Prouincia potiri cupit.

Ioſephus Sepphoris mœnia oppugnat.

gati sumus. circumuento enim me à Romanis, nostri terga verterũt eo casu territi. In ea pugna cecidit Justus vnus meorum satellitum, qui olim in regio satellitio fuerat. Per idem tempus venerant Regia copia peditum simul & equitum, ducente Sila præfecto Regis satellitũ. hic ad quintũ stadium procul à Iuliade castris munitis stationes militũ disposuit per vias, eam quæ fert Cana, quæq; in castellũ Gamala, vt eorum locorũ habitatoribus commeatus intercluderet. Quo audito, missi eò duo millia militũ, cum præfecto Hieremia: qui positis prope Iordanem amnem castris à Iuliade interuallo stadij, nihil præter velitationes quasdã fecerunt, donec ipse ad eos veni cum tribus militum millibus. Sequenti verò die, celatis prius insidijs in valle quadã non longè à castris hostium, prouocabam ad pugnam Regios, mandato vt nostri simulata fuga ad locum insessum sequentes pertraherent, id quod factum est. Sila enim ratus nostros sedulo fugere, eò prouectus est, vt à tergo haberet militem locatum in insidijs, quod eius copias valde terruit. tum ego celeriter conuersus inuasi Regios, & in fugam compũli: fuissemq; potitus ea die insigni victoria, nisi fortuna quædam mala inuidisset nostris conatibus. equus enim ex quo pugnabam in cœnosum quendam locũ delatus vnà mecum prolapsus est: quo casu contusis manus articulis, deportatus sum in vicũ Cepharnoma. id auditũ à meis reuocauit eos à persequendis hostibus, quòd valde solliciti essent, ne quid durius mihi accideret. accitis igitur medicis & curata manu, mansi ibi eam diem correptus febre etiam: deinde ex medicorũ sententia noctu translatus sum Taricheas. quod vbi Sila & Regijs est cognitum, rursum eis animos addidit. & quia negligentius custodiri castra audierant, noctu trans Iordanem collocata in insidijs turma equitũ, diluculo prouocauerunt nostros ad prælium. Quibus non detrectantibus & progressis in planiciem, coorti è latebris equites turbatis nostrorum ordinibus coëgerunt eos fugere: interfectisq; sex tantum è nostris reliquerunt imperfectam victoriam. audito enim quosdã milites aduectos esse per lacum à Taricheis Iuliada, metu cecinerũt receptui. Non multo autem post Vespasianus comitante Agrippa Rege Tyrum peruenit: vbi clamores Tyriorum in Regem coorti sunt, hostem suum simul & Romanorum appellantibus. ducem enim eius militiæ Philippum prodidisse Hierosolymis Regiam, & Romanorum in ea præsidium, idq; factum iussu Regis ipsius. Vespasianus autem obiurgata Tyriorum impudentia, quòd virum dignitate Regia sublimem & Romanorum amicum, afficerent contumelijs: ipsi Regi suasit mittere Philippum Romam ad reddendam rationem eorum quæ gesta sint. Sed Philippus in conspectum Neroni non venit: cum enim offendisset eum laborantem extremo periculo propter bella ciuilia, retro ad Regem reuersus est. Postquam autem Ptolemaidem Vespasianus attigit, Decapolitanorum primates magnis clamoribus Iustum deferebant, quòd vicos eorum incenderit: quamobrem ille Regi eum dedidit, vt subditis ipsius pœnas lueret. Rex verò imperatore inscio coniecit hominem in vincula, vt iam antè diximus. Tum Sepphoritæ obuiam progressi salutato Vespasiano præsidium ab eo accepêre duce Placido: cũ quibus mihi negocium fuit, donec ipse imperator venit in Galilæam. De cuius aduentu, & quomodo post primum ad Taricheas conflictum recepi me Iotapata, atque ibi post longam oppugnationem viuus captus sum, quomodóve solutus, quæq; gessimus Judaici belli tempore, hæc omnia in libris de eo bello conscriptis narrauimus: nunc memoranda videntur & illa quæ in eis libris non diximus,

Sila Regis satellitum Præfectus.

Iosephus Regios in fugam compellit.

Iosephi infortunium hostibus animos addit.

Vespasianus & Agrippa Tyrũ perueniunt.

Iustum decapolitanorum primates deferunt.

De aduentu Vespasiani in Galilæam & obsidione Iotapæ, vide Iosephum lib. 4. cap. 5. de bello Iudaico.

Pericula Ioſepho à Romanis & Iudæis illata.

diximus, duntaxat quæ ad vitam noſtram pertinent. Expugnatis Iotapatis in Romanorum poteſtatem redactus aſſeruabar ſumma diligentia, in honore tamen à Veſpaſiano habitus, cuius etiam iuſſu duxi captiuam quandam virginem Cæſarienſem patria. hæc non diu mecum manſit, ſed me ſoluto, & in comitatu imperatoris hærente, abijt Alexandriam. alteram vxorem duxi Alexandriæ, & inde cum Tito miſſus ſum Hieroſolyma: vbi ſæpe mortis periculum adij, Iudæis magnopere conantibus me capere, vt afficerent ſupplicio, & Romanis quoties aliqua clades accideret, meæ proditioni imputantibus, & imperatori continenter occlamantibus, vt proditorem tolleret. At Titus non ignarus belli viciſſitudinum, importunas militum vociferationes tranſmittebat ſilentio. Vrbe deinde vi capta, ſæpe hortatus eſt me vt ex ruinis patriæ quicquid vellem ſumerem, dans mihi hoc faciendi licentiam. ego verò collapſa patria nihil ad cõ-

Ioſephus multos captiuos liberat.

ſolationem mearum calamitatum duxi potius quàm poſcere libera corpora, quæ vnà cum ſacris voluminibus libenter mihi ab imperatore conceſſa ſunt. nõ multo poſt & frater cum amicis quinquaginta mihi deprecatori donatus eſt: in templum etiam ingreſſus permiſſu illius, cum inueniſſem ibi incluſam magnam mulierum & puerorum multitudinem, quotquot ex eis amicorum meorum & familiarium eſſe comperi, eripui omnes circiter centum & quinquaginta numero: quos ne precio quidem accepto dimiſi in priſtinum ſtatum redditos. Miſſus deinde à Tito Cæſare cum Cereali & mille equitibus in vicum qui Thecoa dicitur, ad conſiderandum an locus eſſet caſtris idoneus, cum illinc reuertens vide-

Ioſephus tres in crucem ſuffixos liberat.

rem multos captiuos in crucem ſuffixos, & in his tres mihi quondam familiares agnoſcerem, vehementer indolui, & cum lacrymis accedens indicaui rem Tito: qui eueſtigio iuſſit demptos curari diligentiſſimè. horum duo inter medicorum manus exhalauerunt animam, tertius verò ſuperuixit. Compoſitis deinde Iudææ rebus Titus coniiciens rus quod habebam circa Hieroſolyma mihi fore inutile, propter milites Romanos qui ibi relinquendi erant ad regionis cuſtodiam, alia prædia mihi donauit in campeſtribus: & repetiturus Romam, honoris cauſa nauigationis me aſſumpſit ſocium. vt verò in vrbem peruenimus, multis Veſpaſianus me dignatus eſt beneficijs. nam donatum ciuitatis iure diuerſari iuſſit

Ioſephus cũ Tito Romam proficiſcitur, & à Veſpaſiano honorificè excipitur.

in ædibus, quas ipſe antequam imperator fieret, habitauerat, penſioneq; honorauit annua, nihil de benignitate ſubtrahens donec viueret, id quod periculũ mihi conciliauit per meæ gentis inuidiam. Iudæus enim quidam Ionathas nomine tumultu apud Cyrenen excitato, & collectis indigenarũ duobus millibus, illis quidem autor fuit exitij. ipſe verò vinctus ab eius prouinciæ præſide, & ad imperatorem miſſus, aiebat à me ſibi ſubminiſtrata arma & pecunias. nec tamen Veſpaſiano ſuis mendacijs impoſuit, ſed damnatus luit pœnas capite. Poſt hæc & alijs

Ioſephus inuidorum calumnijs appetitus.

inuidorũ appetitus calumnijs, omnes euaſi Dei prouidentia. à Veſpaſiano præterea dono accepi in Iudæa latifundium, quo tempore vxorem dimiſi offenſus incommodis eius moribus, quamuis iam tres ex ea ſuſcepiſſem liberos: quorum duo

Tertia Ioſephi vxor.

defuncti ſunt, Hyrcano ſolo ſuperſtite. Poſt eam duxi aliam mulierem Cretenſem Iudæam genere, parentibus natam domi nobiliſſimis & moribus inter cæteras eximijs, vt ex conuictu eius comperi. ex hac duo mihi nati ſunt filij, Iuſtus grandior, & poſt eum Simonides Agrippa cognomine. & huiuſmodi quidem ſunt res noſtræ domeſticæ. manſit autem mihi perpetua Cæſarum beneuolentia.

Ioſepho perpetua Cæſarum beneuolentia manet.

Nam defuncto Veſpaſiano Titus ſucceſſor in eodem quo pater honore me ſem-

per

per habuit, nec vllis aduersum me accusationibus vnquam credidit. Post hunc Domitianus maioribus etiam me cumulauit honoribus. nam & accusatores meos Iudæos capite puniit, & seruum eunuchum filij mei pædagogum calumniatorem puniri mandauit. & quod est honorificentissimum, immunitatem prædiorum quæ in Iudæa habeo, mihi concessit. Domitia porrò Cæsaris vxor nunquã mihi benefacere destitit. Hæc sunt quæ per omnem vitam à me gesta sunt, ex quibus qui volet de moribus meis iudicet. Tibi autem Epaphrodite virorum optime dedicato Antiquitatum toto contextu, hic in præsentiarum scribere desino.

Domitia, Domitiani Cæsaris vxor.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
Libri vigesimi finis, & loco Appendicis vita Iosephi ipsius,
Sigismundo Gelenio interprete.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBRI VII.

INTERPRETE RVFINO AQVILEIENSI, ad Græcum collati & emendati per Sigiſmundum Gelenium.

PROLOGVS.

CVM bellum, quod cum populo Romano geſſere Iudæi, omnium maximum quæ noſtra ætas vidit, quæque auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentésve commiſiſſe cum gentibus: quidam non quòd rebus interfuerint, ſed vana & incongrua narrantium ſermones auribus colligentes, oratorum more perſcribant: qui verò præſto fuerunt, aut Romanorum obſequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falſa confirment: ſcriptis autem eorum partim accuſatio, partim laudatio contineatur; nuſquã verò exacta fides reperiatur hiſtoriæ: idcirco ſtatui, quæ retro Barbaris antea miſi, patria lingua digeſta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Ioſephus Matathiæ filius Hebræus genere, ſacerdos ex Hieroſolymis: qui & initio cum Romanis conflixi, poſteaque geſtis, quia neceſſitas exegit, interfui. Nam cum hoc, vt dixi, bellum grauiſſimum exortum eſt, Romanorum quidem populum domeſticus motus habebat: Iudæorum autem, qui ætate validi, & ingenio turbulenti erant, manu ſimul ac pecunia vigentes, adeò temporibus inſolenter abuſi ſunt, vt pro tumultus magnitudine, hos poſſidendarũ ſpes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidem cunctos etiam qui trans Euphratem eſſent, gentiles ſuos, ſecum rebellaturos eſſe crediderant. Romanos autem & finitimi Galli irritabant: nec Germani quieſcebant: diſſenſionumque plena erant omnia poſt Neronem: & multi quidem temporum occaſione Imperium affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidi erant. Itaque indignum eſſe duxi, errantem in tantis rebus diſſimulari veritatem: & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotiſſimos, & vltra Euphratem gentis noſtræ incolas, itemque Adiabenos, mea diligentia verè cognoſcere, vnde cœpiſſet bellum, quantisque cladibus conſtitiſſet, quóve modo deſijſſet: Græcos verò & Romanorum aliquos, qui militiam ſecuti non eſſent, figmentis ſiue adulationibus captos, iſta neſcire. Atqui hiſtorias audent eas inſcribere, qui præter hoc (vt mihi quidem videtur) quod nihil ſani referunt, etiam de propoſito decidunt. Nam dum Romanos volunt magnos oſtendere, Iudæorum res extenuant, & in humilitatem deijciunt. Non autem intelligo, quónam pacto magni eſſe videantur, qui parua ſuperauerint. Et neque longi temporis eos pudet, quo bellum tractum eſt: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neque ducum magnitudinis: quorum profecto gloria minuitur, ſi, cum multum pro Hieroſolymis deſudauerint, rebus per eos proſperè geſtis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decreui: ſed facta quidem vtrorumq; ſine vllo mendacio proſequar: dicta verò de factis reponam, dolori atque affectioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domeſticis diſſenſionibus eſt euerſa, & in templum ſacroſanctum inuitas Romanorum manus atque ignem Iudæorum tyranni traxere, teſtis eſt qui eam vaſtauit, ipſe Cæſar Titus: per omne bellum miſeratus quidem populum, quod à ſeditioſis cuſtodiretur: ſæpe autem conſulto differri paſſus ciuitatis excidium, protracto obſidiònis ſpacio, dummodo belli pœniteret autores. Quod ſi quis me aduerſus tyrannos eorumque latrocinium accuſatoriè loqui putet, vel patriæ miſerijs ingementem calumniari præter legem hiſtoriæ, dolori veniam tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, ſolam noſtram ciuitatem contigit ad ſummum felicitatis faſtigium euadere, eandemq; in extremum miſeriæ deijci. Denique omnium poſt condita ſecula res aduerſas, ſi cum Iudæorum calamitatibus conferantur, ſuperatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus eſt: vnde nec fieri poteſt, vt à queſtibus temperetur. Si quis autem durior miſericordiæ ſit iudex, res quidem tribuat hiſtoriæ, lamenta verò ſcriptori: quanquam merito Græcorum diſertos increpauerim, qui tantis rebus ſua memoria geſtis, quarum comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices reſident aliorum facundiæ detrahentes: quorum etſi doctrinam ſuperant, propoſito vincuntur. Ipſi verò Aſſyriorum & Medorum geſta perſcribunt, veluti minus recte à ſcriptoribus antiquis fuerint expoſita: cum in ſcribendo tantum eorum viribus cedant, quantum ſententiæ. Erat enim vnicuique ſtudium, quæ vidiſſet facta, conſcribere: quoniam & interfuiſſet rebus geſtis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentirique apud ſcientes inhoneſtum eſſe videretur. Enimuero noua quidem neque ante cognita memoriæ tradere, ſuique temporis res commendare poſteris,

Hiſtoriographi officium, & qua ratione res geſtę conſcribendæ.

Ioſephus ipſe bello Iudaico interfuit.

Poſt Neronem diſſenſionum omnia plena.

Ioſephus hiſtoriam hanc in Hebraica lingua antea cõſcripſit.

Romanorum gloria minuitur, ſi quantũ pro Hieroſolymis deſudauerint aliquid derogetur.

Titi erga populum miſericordia.

Calamitates omniũ à mundo condito, cũ Iudæorum collatæ, ſuperantur.

Hiſtoriographi Græci bellum Iudaicum ſilentio prætereunt

Hiſtoriographus qui dicendus.

laude ac teſtimonio dignum eſt. Induſtrius autem habetur, non qui alienam diſpoſitionem atque ordinem transfert, ſed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit hiſtoriæ. Sed ego quidem ſumptu ac labore maximo, qui cum ſim alienigena, Græcis ſimul & Romanis geſtarum rerum memoriam repono. Ipſis autem indigenis, ad quæſtum quidem ac lites, ora patent, linguæque ſolutæ ſunt. Ad hiſtoriam verò, in qua verum dicendum eſt, ſummaq; ope negocia colligenda ſunt, obmuteſcunt: conceſſa infirmioribus neque ſcientibus licentia ſcribendi res à principibus geſtas.

Hiſtoriæ veritas à Græcis negligitur.

Honoratur itaque apud nos hiſtoriæ veritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidem Iudæos repetere, qui fuerint quóve pacto ab Aegyptijs diſceſſerint, quasque regiones errando peragrauerint, & quas vel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neque huius eſſe temporis, & præterea ſuperuacaneum exiſtimaui: quoniam multi ante me Iudęorum de maioribus huius gentis veriſſima compoſuerunt: & nonnulli Græcorum, quæ illi ſcripſerant, patria voce proſecuti non multum à veritate deuiarunt: ex eo autem hiſtoriæ principium ſumam, quo ſcriptores eorum & Prophetæ noſtri deſierunt. Et bellum quidem meis temporibus geſtum, latius quaque potuero diligentia referam: quæ verò ætate mea ſunt antiquiora, ſummatim breuiterque percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hieroſolyma, cum triennium ſexque menſes eam tenuiſſet, ab Aſamonæi filijs expulſus eſt. Deinde quòd eorum poſteri de regno diſſentientes, ad res ſuas occupandas populum Romanum Pompeiumque traxerunt: quomodoque Herodes Antipatri filius, eorum potentiæ finem fecerit, auxilio Soſij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta ſeditio eſt, Auguſto quidem imperante Romanis, Quinctilio autem Varo prouinciam obtinente. Quodque bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quamque multa per Ceſtium acciderint: quantaque ad primos impetus armis Iudæi perſuaſerint: quoquo modo accolas permunierint: & quòd Nero propter acceptas Ceſtij ductu clades ſummæ rei metuens, Veſpaſianum bello præpoſuerit: & quòd is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit, quantumque Romanorum exercitum ducens: quantaq; manus auxiliorũ per omnem cæſa fuerit Galilæam: & quod eius ciuitatum quaſdam vi ceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorum in bello diſciplinam, curamque rerum, & vtriuſque Galilææ ſpacia, & naturam finesque Iudææ, necnon & peculiarem terræ qualitatem, lacusque & fontes, captarumque ciuitatum mala, cum fide ſicut vidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miſerias meas celauerim, cum ſcientibus eas relaturus ſim. Deinde, quod iam feſſis rebus Iudæorum, Nero quidem mortem obierit: Veſpaſianus autem in Hieroſolymam properans, imperij cauſa retractus ſit: quæque ſigna de hoc ei contigerint, Romæque mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus ſit: & quod eo diſponendæ reipublicæ gratia in Aegyptum digreſſo, Iudæorum ſtatus ſeditionibus agitatus ſit: quoque modo tyrannis ſuccubuerint, eorumque inter ſe diſcordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuerſus, bis Iudæorum fines ingreſſus ſit: quoquo modo exercitum, & quo in loco congregauerit: vel qualiter, & quoties ciuitatem affecerit ipſo præſente ſeditio. Aggreſſus quoque numeroſos, & quantos erexerit aggeres: triumque murorum ambitum & magnitudinem, ſiue menſuram, & munitionem ciuitatis, & fani templique diſpoſitionem: ad hęc aræ ſpacium, menſuramq; veriſſimè dicam: feſtorum quoque dierum mores aliquos, ſeptemque luſtrationes, & munia ſacerdotum. Itemque pontificis veſtes, ſanctaque templi cuiuſmodi fuerint, ſine aliqua diſſimulatione vel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in ſuos gentiles crudelitatem, Romanorumque in alienigenas humanitatem: quotiesque Titus, ciuitatem ſimul ac templum ſeruare cupiens, ad concordiæ fœdera diſſidentes prouocauit. Differam verò populi vulnera, & calamitates: quamque multa mala nunc bello, nunc ſeditionibus, nunc fame perpeſſi, poſtea capti ſint. Nec verò aut perfugarum clades, aut captiuorum ſupplicia prætermittam: vel quemadmodum templum inuito Cæſare conflagrauerit: quamque multæ opes ſacræ flamma rapræ ſint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium: & quæ præceſſerant portenta, atque prodigia, vel tyrannorum captiuitatem, vel qui ſeruitio abducti ſunt, multitudinem: aut cui quiſque fortunæ ſit diſtributus: & quod Romani quidem belli reliquias perſecuti ſunt, deuictorumq; munimina funditus eruerunt: Titus verò peragrata regione cuncta reſtituit: eiuſdemq; reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia ſeptem libris comprehenſa, adnixus ne vituperationem à rerum ſcientibus, & qui bello interfuerunt ſuſtineam, ſtudioſis veritatis magis quàm voluptatis perſcripſi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula ſunt digeſta.

Antiochus Epiphanes belli Iudaici fons & autor.

Epitome belli Iudaici.

Signa & mutationes poſt obitũ Neronis.

Hieroſolyma Titus obſidet.

Iudæorum mores & luſtrationes.

Romanorũ in Iudęos humanitas.

Incendium templi ac ciuitatis excidium.

Romanorum de Iudæis triumphus.

Hiſtoriæ huius conſcribendæ cauſa.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER I.

SVMMA CAPITVM LIBRI I. DE BELLO IVDAICO.

I. De vastatione Hierosolymæ ab Antiocho.
II. De successionibus Principum à Ionatha vsque ad Aristobulum.
III. De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro, Theodoro & Demetrio.
IIII. De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deque Alexandra & Hyrcano.
V. De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ.
VI. De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.
VII. De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.
VIII. De accusatione Antipatri apud Cæsarem, de Pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.
IX. De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris, & insidijs Malichi.
X. De Herode accusato & vindicato.
XI. De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.
XII. De bello Herodis è Roma redeuntis pro Hierosolyma, & contra latrones.
XIII. De morte Iosephi & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.
XIIII. De insidijs Cleopatræ in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes & ingenti terræmotu.
XV. Herodes exaltatus in regnum.
XVI. De vrbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode, deq; munificentia qua vsus est erga extra gentes, eiusque felicitate.
XVII. De dissidio Herodis cum filijs Alexandro & Aristobulo.
XVIII. De conspiratione Antipatri contra patrem.
XIX. De veneno Herodi parato & quomodo compertum sit.
XX. De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & vltis.
XXI. De aquila aurea, morteque Antipatri & Herodis.

CAP. I.

De vastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CVM potentes Iudæorum inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autem illis contentio de potentia, quòd honoratus quisque grauiter ferret similibus subiugari) Onias quidam è pontificibus postquam præualuit, Thobiæ filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum confugerunt, petentes, vt ipsis ducibus in Iudæam irrumperet. Idq; Regi persuasum est, iampridem sic animato. Quare cum magnis militum copijs egressus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximam eorum multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Datag; passim militibus prædandi licentia, ipse & templum spoliauit, & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres sexq; menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidum condidit Hierosolymis simile, templumq; ædificauit: de quibus iterum opportunè referemus. Verùntamen Antiocho neque præter spem deuicta ciuitas, neque populatio, neq; tantæ cædes satis fuêre: sed intemperantia vitiorum, eorumq; memoria quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere cœpit, vt abrogato more patrio, nec infantes suos circunci-

Ant. lib. 12. cap. 6.

Antiochus à Thobiæ filijs motus cum exercitu in Iudæam irrumpit, ac Hierosolyma deuincit.

Ant. lib. 15. cap. 4. Onias Pontifex ad Ptolemæum effugit.

Ant. lib. 12. cap. 7. Antiochus mores Iudaicos abrogat.

An. mũdi 3802. Ante Chriſtum natum 162.

Bacchidis in Iudæos crudelitas.

circunciderent, porcosq; ſuper aram immolarent. quibus omnes quidem aduerſabantur, optimus verò quiſq; propterea trucidabatur. Et Bacchides præſidijs ab Antiocho præpoſitus, ad naturalem crudelitatem ſuam præceptis impijs obſecundans, omnimodam iniquitatem exceſſit: cum & ſingulatim viros honorabiles verberaret, & communiter quotidie ſpeciem captæ vrbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad vindictæ audaciam irritauit. Deniq; * Matathias Aſamonæi filius, vnus ex ſacerdotibus, ex vico cui nomen Modin eſt, cum manu domeſtica (nam quinq; filios habebat) ſicis armatus, Bacchidem occidit: & ſtatim quidem præſidiorum multitudinem veritus, in montes refugit. Multis verò ex populo ſibi ſociatis, recepta fiducia deſcendit: commiſſoq; prælio, ſuperatos duces Antiochi ex Iudæa finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, ſuisq; volentibus, quod ab alienigenis eos liberaſſet, imperans, moritur relicto Iudæa principatu, qui filiorum ſuorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim ceſſaturum exiſtimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumq; Epiphanem iterum in fines ſuos ingredientem vehementiſſima percuſſum plaga repreſſit. Adhuc autem feruente victoria, in præſidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim caſa fuerant: habitoq; conflictu, milites de ſuperiori ciuitate, quæ pars ſacra dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnem, muroq; cinxit: & vaſa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis: aramq; aliam adificauit, & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu vix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius, & in Iudæos odij filius Antiochus hæres exiſtit. quare coactis peditum millibus L. equitum autem propè V. millibus, LXXX. verò elephantis, montana Iudæa per partes aggreditur. & Bethſuram quidem oppidum capit. in loco verò cui Bethzachariæ nomen eſt, quà tranſitus erat anguſtior, Iudas cum ſuis copijs occurrit. & prius quàm congrederentur agmina, Eleazarus frater eius, proſpecto prater alios excelſo elephante, turriq; maxima & munimentis aureis ornato, illic Antiochum eſſe ratus à ſuis procul excurrit: ruptaq; hoſtili acie ad elephantum vſque peruenit. ſed illum quidem quem Regem eſſe opinabatur, cõtingere, quod multum ſupereminereret, minimè potuit, beluam verò in aluo percuſſam ſuper ſe deiecit, & obtritus interijt: nulla aliare geſta, niſi quòd magnum opus aggreſſus, vitam gloriæ poſthabuit. qui tamen regebat elephantũ priuatus erat. & ſi caſu in eo fuiſſet Antiochus, nihil plus Eleazaro præſtitiſſet audacia, quàm vt ſola ſpe præclari facinoris mortem videretur optaſſe. hoc autem fratri eius totius prælij præſagium fuit. nam fortiter quidem Iudæi diuq; decertarunt: ſed à Regijs ſecunda fortuna vſis, numeroq; præſtantibus ſuperati ſunt: multisq; interfectis Iudas cum cæteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hieroſolymã profectus, ibiq; dies paucos commoratus, penuria vtenſilium abſtitit: relicto quidem ibi præſidio, quantum ſatis eſſe arbitrabatur: cætera verò multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Diſceſſu autem Regis Iudas non quieſcebat: ſed acceſſione multorum ſuæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud vicũ Adaſa cum Antiochi ducibus congreditur: factisq; fortibus in prælio cognitus, multis hoſtibus interfectis occubuit. & in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, inſidijs eorum captus, qui cum Antiocho ſentiebant.

Ant. lib. 12. cap. 14. 15.

Ant. lib. 1. cap. 7. 8.

* In Græco textu eſt Matthias.

Matathias multis ſibi ſociatis Antiocho bellum infert.

Antiochus moritur, & principatum Antiocho filio relinquit.

Antiochus poſt patris obitum cum numerolo exercitu Iudæorum fines ingreditur.

Eleazarus ab Elephãto oppreſſus moritur.

Eleazarus vitã glóriæ poſthabet.

Antiochus ad Hieroſolymam proficiſcitur, præſidiumq; ibi relinquit.

Ant. lib. 12. cap. 18.

Iudas cum Antiochi ducibus congreditur & occiditur.

De

CAP. II.

De ſucceſſionibus principum à Ionatha vſq; ad Ariſtobulum.

An. mũdi 3805. Ante Chriſtum natum 159. Ant. lib. 13. Cap. 1.

CVM autem ſucceſsiſſet ei frater Ionathas, & in alijs quæ adindigenas pertinerent, cautius ſe ageret, ſuamq; potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nanq; Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, ſed inſidijs eum captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Jonathan cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida veniſſet, dolo comprehendit. eoq; vincto contra Iudæam mouit exercitum. vnde repulſus à Simone Ionathæ fratre, quodq; ab eo ſuperatus eſſet, iratus eundem Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zaram quidem & Ioppen, & Iamniam capit. Euertit autem & Accaron ſubactis præſidijs: aduerſusq; Tryphonem Antiocho auxilium præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit, obſidebat. Sed Regis auiditatem ſatiare non potuit, quamuis neci Tryphonis ſuam quoque operam adhibuiſſet. Non enim multo poſt Antiochus Cendebeum ex ducibus ſuis ad vaſtandam Iudæam opprimendumq; Seruitio Simonem cum exercitu miſit. Ille autem quanquam ſenior erat, bellum tamen iuueniliter adminiſtrabat: & filios quidem ſuos cum validiſſimis præmiſit, parte verò multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca inſidijs etiam in montana diſpoſitis, in omnibus ſuperat. clariſſimaq; potitus victoria, Pontifex declaratur: & ducentos ſeptuaginta poſt annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum. ſed & ipſe perijt in conuiuio, captus inſidijs Ptolemæi generi ſui: qui eius coniuge duobusq; filijs in cuſtodiam concluſis, certos miſit, vt Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu qui parabatur, adoleſcens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paterna virtutis, & quòd iniquitas Ptolemæi cunctis eſſet inuiſa. voluit aũt Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem, ſed à populo reiectus eſt, qui maturius Hyrcanũ ſuſceperat. & is quidem ſtatim receſſit in quoddam vltra Hierichunta caſtellũ quod Dagon vocatur. Hyrcanus aũt paternum honorẽ Pontificis aſſecutus poſtquam Deo ſacrificia reddidit, velociter Ptolemæum petit & matri ſimul & fratrib. adiumento futurus: caſtellumq; aggreſſus, alijs quidẽ rebus ſuperior erat, iuſto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrẽ eius fratresq; in murum productos, palã vt poſſent conſpici, verberabat: eoſdemq; præcipitandos, niſi quam primùm recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac miſericordia, quã iracundia cõmouebat. Mater verò eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne vel ſuis fractus iniurijs, parceret impio: ſiquidem ipſa ſibi mortem à Ptolemæo propoſitam immortalitate duceret meliorem, dummodò ille pœnas eorum, quæ in domum ſuam contra fas admiſiſſet, expenderet. Joannes autem nunc obſtinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellabatur: modò verberari eam, lacerariq; conſpiciens, effœminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obſidione, feriatus annus aduenit: quem ſeptimo quoque circuitu redeuntem, apud Judæos ceſſare moris eſt, exemplo ſeptimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obſidionis requiem nactus, fratribus

Ionathas à Tryphone per inſidias captus, interficitur. Ant. lib. 15. Cap. 9. An. mũdi 3823. Ante Chriſtum natum 141.

Simon cum Cendebeo congreditur, eumq; vincit.

Ant. lib. 13. Cap. 14.

Simon inſidijs Ptolemæi generi ſui captus & interfectus.

Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius. An. mũdi 3831. Ante Chriſtum natum 133.

Hyrcanus paternum honorem Pontificis aſſequitur.

Ptolemæi erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas.

Hyrcani matris magnanimitas & conſtantia.

Ioannes matris amore effœminatus victoriam amittit.

An.mũdi 3831. Ante Christum natum 133.

Ptolemæus fratres Ioannis vnà cũ matre occidit. Ant.lib.13.Cap.15.

Joannis vnà cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphiæ tyrannum. Antiochus autem ob ea quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulcro Dauid, qui Regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quàm tribus millibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusq; Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rursusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello susceptο tempus ei vindicta præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, vacuas propugnatoribus esse ratus: quod & verum fuit. Medabam quidem & Samæam eum proximis, nec non & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Chuthæorum gentem, adiacentia fano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autem & Idumæa non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Mariſan. In Samariam verò vsq; progressus, vbi nunc est Sebaste ciuitas ab Herode Rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonum obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem venerunt, vt etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum, qui cum prompta eis voluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. & ille quidem ad Scythopolim vsq; persequentibus eum memoratis fratribus effugit: hi verò in Samariam reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate ipsam diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prosperè autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim vsq; progressi, & ipsam peruaserunt, & agros intra Carmelum omnes inter se partiti sunt.

Antiochus acceptis ab Hyrcano trecentis talentis ab obsidione discedit.

Ant.lib.13 Cap.16.17

An.mũdi 3839. Ante Christum natum 125.

Sebasten ciuitatem Aristobulus & Antigonus obsidione cingunt.

Sebaste expugnata, diruta, eiusq; habitatores abducti.

CAP. III.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro, Theodoro & Demetrio.

Seditiosi bello deuicti.

SECVNDARVM autem rerum Joannis & filiorum eius inuidia seditionem gentilium concitauit, multiq; aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. reliquum verò tempus Ioannes cum fortunatissimè viueret, & optimè rebus per annos triginta & tres administratis, & quinq; filijs relictis moritur: vir planè beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria vel maximè præcipua solus habebat. nam & gentis princeps, & Pontifex erat, & præterea propheta: cum quo Deus ita colloquebatur, vt futurorum nihil penitus ignoraret. quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quòd rerum domini permansuri non essent, præuidit atq; prædixit. quorum vitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum videtur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namq; mortuo natu maior Aristobulus translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octinginta vno annis ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit seruitio quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem verò à se secundum Antigonum (namq; illum diligere videbatur) in honore pari producebat: alios autem vinctos custodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. namq; hanc rerum dominam

Ioannes Hyrcanus optimè reb. per annos triginta tres administratis, moritur. An. mũdi 3861. Ante Christum natum 103.

Aristobulus Hyrcani filius natu maior principatum in regnum transfert.

Ant.lib.13. Cap.18.

Aristobulus matrẽ ac fratrem vinctos custodiæ tradit.

minam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis proceſsit, vt vinctã fame necaret. Horum aũt facinorũ pœnas Antigoni fratris morte perſoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participẽ habebat. nam & hunc interemit, adductus criminationib. per maleuolos regni compoſitis. Itaq; primo quidẽ Ariſtobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrẽ magni penderet, & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cũ Antigonus ex militia clarus rediiſſet, feſtis diebus, quos tabernaculis poſitis Deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore vt aduerſa valetudo Ariſtobulum corriperet. Antigonus verò circa feſtorum ſolenniorum finem armatis comitatus templum ad orandum quam maximè petiuit, plusq; in honorem fratris aſcendit ornatus. Tumq; delatores nequiſſimi Regem adeuntes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam priuata fortuna maiorem eſſe criminabantur, quodq; maxima caterua ſtipatus, vt illum interficeret eò veniſſet: nec enim perpeti honorem ſolùm ex regno habere, cui regnum ipſum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus tamen credidit Ariſtobulus. ac ne vel ſuſpicari quicquam videretur, proſpiciens, & vt incerta præcauere t, ſuos quidem ſatellites in quendam ſubterraneũ & tenebroſum locum tranſire iubet. Ipſe autem iacebat in caſtello, Bari antè, poſt autem Antonia cognominato: & vt inermi quidem parcerent, occiderent autẽ Antigonum, præcepit, ſicum armis adiret. necnon & ipſi Antigono qui præciperent miſit, vt inermis veniret. ad hæc Regina ſatis callidum cum inſidiatoribus conſilium capit. namque his qui ad eum miſſi fuerant perſuadet, vt mandata quidem Regis taceant, dicant verò Antigono, quòd frater audiſſet, arma ſibi eum pulcherrima in Galilæa, ornatumq; bellicum fabricaſſe: quæ ne ſingulatim inſpiceret, morbo impeditum fuiſſe: nunc autem, præſertim cùm alio diſceſſurus ſit, libenter eum videret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali ſuſpicaretur, fratris ſuadebat affectus) cum armis velut oſtentatum ſe veniens, properabat. Sed vbi ad obſcurum tranſitum, qui Stratonis pyrgus vocabatur, acceſsit, à ſatellitibus interemptus eſt: certumq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusq; naturæ calumnijs cedere, nullamq; optimarum affectionum tantum valere, vt inuidiæ perpetuò poſsit obſiſtere. In hoc autem etiam Iudam quis non rectè miretur? Eſſæus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neq; mentitus eſt. Is Antigono tranſeunte per templum, mox vt eum vidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autem diſcipulos ſiue conſultores habebat) Papè, nunc mihi pulchrum eſt mori, quando ante me veritas interijt, mearumq; prædictionum aliquod mendacium deprehenſum eſt. Viuit enim iſte Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius apud Stratonis pyrgum fato fuerat deſtinatus. & ille quidem ſexcentorum ab hinc ſtadiorum interuallo diſtat. Horæ verò diei ſunt quatuor: ſed & vaticinationem tempus effugit. Hæc locutus ſenior, mœſto vultu & mente ſolicita ſecum multa reputabat. & paulo poſt interfectus Antigonus nunciatur, in loco ſubterraneo, qui eodem nomine quo maritima Cæſarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit quod vatem fefellit. At verò Ariſtobulo confeſtim ſceleris pœnitudine morbus ingraueſcit: ſemperq; facinoris cogitatione ſolicitus, perturbato animo tabeſcebat, donec mœroris acerbitate viſceribus laceratis ſubitò ſanguinem vomeret. Hunc ergo vnus è ſeruulis eius miniſterio deſtinatus foras efferens, prouidentia numinis errauit: & vbi Antigonus erat occiſus, ſuper extantes adhuc cædis maculas

An. mũdi 3839. Ante Chriſtum natum 125.

Ariſtobulus matrem vinctam fame necat.

Ariſtobulus fratrem Antigonum plurimùm amat.

Antigonus in honorem fratris in templum aſcendit.

Antigonus apud Ariſtobulum falsò accuſatur.

Ariſtobulus ſatellitibus vt Antigonum ſi eum armis adiret, occiderent, præcepit.

Reginæ callidũ contra Antigonum conſilium.

Antigonus de fratre nihil mali ſuſpicatur.

Antigonus interficitur.

Omnis beneuolentia iusq; naturæ calumnijs cedit.

Iudas Eſſæus Propheta.

Iudas Propheta Antigoni necem prædicit.

Ariſtobulo fratricidij pœnitudine morbus ingraueſcit.

An.mũdi3862. Ante Christum natum 102.

maculas cruorem interfectoris effudit. Vlulatu autem eorum qui id conſpexerant continuo ſublato, tanquam puer de induſtria ſanguinem illic libaſſet, clamor ad aures Regis peruenit: cauſamq; requirebat: & cum eam prodere nullus auderet, ad reſciendum magis ardebat. ad extremũ verò minitanti, vimq; adhibenti, verum quod erat indicauerunt: atq; ille cum lacrymis oppleſſet oculos, quantumq; poterat ingemuiſſet, hæc dixit: Sperandum certè non erat, vt maximum Dei lumen facta mea nefaria laterent. nam citò me vltrix cognatæ cædis iuſtitia perſequitur. Quàm diu ó corpus improbum fratri matriq; damnatam animam detinebis? quàm diu paulatim illis libabo ſanguinem meum? ſimul totum accipiant: neq; iam meorum viſcerum inferias fortuna derideat. His dictis ilicò moritur, cum non plus anno regnaſſet. Vxor verò fratrem eius vinculis diſſolutis Regem conſtituit Alexandrum, qui ætate maior erat, & modeſtia præſtare videbatur. Sed ille poteſtatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum appetentem occidit: alterum autem priuata vita contentum ablatis rebus ſecum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo cognomento Lathyro commiſit: qui oppidum Aſochim ceperat, & multos quidem peremit hoſtium, ſed victoria in Ptolemæi partes propenſior fuit. Poſtea verò quàm ipſe pulſus à matre Cleopatra diſceſſit in Ægyptum, & Gadaram obſidione capit Alexander, & caſtellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanem ſita erant, vbi precioſiſſima quæq; bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repentè ſuperueniens, & proprias res recipit, & ſarcinas Regis aufert, Iudæorumq; ferè decem millia interficit. Verùm Alexander receptis poſt cladem viribus, aggreſſus maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itemq; Anthedonem, quæ poſteà à Rege Herode Agrippias nominata eſt. His autem ſeruitio domitis, concitatur in eum feſto die populus Iudæorum. Nam plerunque epulæ ſeditiones accendunt. nec videbatur inſidias poſſe comprimere, niſi conductitios haberet auxilio Piſidas & Cilicas: nam Syros mercenarios reſpuebat, propter ingenitam cum Iudæorum gente diſcordiam. Cæſis autem ſupra octo millibus ex turba rebellium, Arabiæ bellum intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitis ſubactis, tributoq; his impoſito, ad Amathunta regreſſus eſt. Cumq; Theodorum metus eius ſecundis ſucceſſibus perculiſſet, caſtellum ſine præſidio repertum funditus eruit. mox autem congreſſus cum Oboda Rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadenſi regione occupauerat, captus inſidijs totum amiſit exercitum in vallem altiſſimam compulſum, atq; obtritum multitudine camelorum. Ipſe verò elapſus in Hieroſolymam, olim ſibi gentem infenſam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiam tunc ſuperior, crebrisque prælijs non minus quinquaginta millibus Iudæorum per ſex annos interfecit: nequaquam tamen victorijs lætabatur, quoniam regni ſui vires conſumeret. Vnde armis omiſſis, ſermone placido cum ſubiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconſtantiam eius morumq; varietatem in tantum oderant, vt per contanti, quonam pacto eos ſedare poſſet, dicerent, ſi moreretur. nam vix etiam mortuo daturos veniam, qui tam multa ſceleratè feciſſet. ſimul etiam Demetrij auxilium, cui cognomen Acæro, accerſiuerunt. qui cum his maiorum præmiorum ſpe facilè paruiſſet, veniſſetque cum exercitu, miſcentur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Vtroſque tamen Alexander mille quidem equitibus, ſex autem peditum mercenariorum millibus excepit, cum haberet

Seruus eo in loco vbi Antigonus erat occiſus, interfectoris cruorem effundit.

Maximum Dei lumen nefaria facta non latent

Ant. lib. 13. Cap. 19.

Ariſtobulus miſerè moritur.

Alexandrum, Ariſtobuli fratrem Regina Regem cõſtituit, qui è veſtigio crudeliter agit.

Alexander victoriam ab Theodoro amittit.

Iudæorum contra Alexandrum in feſto die ſeditio.

Alexander Arabiæ & Amathunti caſtello bellum infert, illudque captum funditus eruit.

Alexander cum Oboda Rege Arabum congreſſus totum exercitum amittit.

Alexander per ſex annos quinquaginta millia Iudæorũ interfecit.

Iudæorũ in Alexandrum odium & exacerbatio.

Demetrius Iudæis in auxilium venit.

Ant. lib. 13. Cap. 20.

habere ex Judeis quoque propè ad decem millia benè ſibi cupientium, aduerſæ autem partis eſſent equitum tria millia, peditumq́ millia quadraginta. Et prius quam veniretur ad manus, intercedentibus nũcijs & præconibus, Reges transfugia tentabant: Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium ſequerentur, obtemperaturos ſibi ſperantes. Sed cum neq; Iudæi ſacramenta, neq; fidem Græci contemnerent, armis iam cominus decernebant. Superatq́ prælio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animosè & fortiter geſſiſſent. Euentus autem pugnæ præter ſpem cedit vtriq;. nam neque hi qui Demetrium acciuerant, in partibus victoris permanſerunt: & immutatæ fortunæ miſericordia, ſex Iudæorum millia ſe ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: ſed Alexandrum iam quidem collectis viribus prælio ſufficere ratus, omnem verò gentẽ ad eum tranſire exiſtimans, mox inde digreſſus eſt: non tamen reliqua multitudo ob abſceſſum auxiliorum ſimultates depoſuit: bello autem aſſiduo tam diu cum Alexandro decertabat, donec pleriſque interfectis cæteros in Bemeſelim ciuitatem compulit, eaq; ſubacta in Hieroſolymam captiuos abduxit. Verùm immoderata fecit iracundia, vt crudelitas eius ad impietatem vſque procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq́ filios in conſpectu matrum necauit. atque hæc potans, & cum ſuis concubinis recubans, proſpectabat. Tantus autem populum terror inuaſit, vt etiam diuerſæ partis ſtudioſi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiuſmodi factis tandem ægrèq; regni otium quæſiſſet, ab armis requieuit.

An. mũdi 3862. Ante Chriſtum natum 102.

Demetrij & Alexandri pugna, qua Demetrius ſuperat.

Iudæi à Demetrio victore deficiunt.

Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata, qui octingentos captiuorum crucifigit.

Alexander ab armis requieſcit.

CAP. III.

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deque Alexandra & Hyrcano.

RVRSVS *autem ſit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionyſius dictus eſt, Demetrij quidem frater, ſed eorum nouiſſimus qui Seleucum generis autorem habebant. hunc enim timens qui Arabas parato bello pulſarat, totum quidem ſuper Antripatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora ſpatium, foſſa altiſſima diremit. ante foſſam verò murũ ædificauit excelſum, turresq; ligneas, vt faciles aditus obſtrueret, fabricauit: nec tamen Antiochum arcere valuit. Exuſtis enim turribus foſſisq; repletis, cum ſuis copijs tranſgreſſus eſt. Vindictaq; poſthabita, qua deberet eum à quo prohibitus eſt vlciſci, protinus contendit in Arabas. Horum autem Rex in loca ſua nationi commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuerſus (habebat autem numerum decem millium) imparatos ex improuiſo Antiochi milites inuadit. Valido autem prælio commiſſo, quamdiu quidem ſupererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum paſſim Arabes trucidarent. Vbi verò procubuit (ſuccurrendo enim victis ſemper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaq; pars eorum cum in acie, tum in fuga abſumitur. Reliquos autem in vicum Cana delapſos, alimentorum penuria perire contigit, prater admodum paucos. Hinc Damaſceni Ptolemæo Minnæi filio infenſi Aretam ſibi ſociant: Syriaq; cœles Regem conſtituunt. qui bello illato Iudæa, poſtquam pugna vicit Alexandrum, pactione diſceſſit. Alexander autem Pella capta Geraſam petiuit rurſus opum Theo-*

Antiochum Demetrij fratrem Alexander timet.

Rex Arabum Antiochi milites ex improuiſo inuadit.

Alexandri copias Arabum Rex in fugam vertit, maximamque partem trucidat.

Damaſceni & Aretas contra Alexandrum.

An. mũdi 3873. Ante Christum natum 91.

dori cupidus: triplicíq; ambitu circundatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen & Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala castello validissimo, eiusq; præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio: lætusq; à gentilibus ob res prosperè gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recursu fatigabatur, depulsum iri valetudinem credens, si rursus animum negocijs occupasset, intempestiuæ militiæ sese dedit: & vltra vires corpus laboribus vexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno moritur: idq; Alexandræ coniugi suæ reliquit: Iudæos eius vel maximè dicto obedientes fore non dubitans: quòd longè ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati resistens, beneuolentiam sibi populi comparasset. Neque spes eum fefellit. Namque opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probè norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat Pontificem, & quòd propterea segnior esset quàm vt potestate regia molestus cuiquam videretur, Regem constituit: minorem autem Aristobulum, priuatum viuere maluit, quòd feruentioris esset ingenij. Jungit autem se eiusdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Pharisæi: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eamq; causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitiosè deseruiens. Illi autem paulatim fœminæ simplici insinuati, quo suis pro sua libidine summouendo, deponendo, itemque vinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus vt ipse quidem regijs commodis fruerentur, expensas verò ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mirè callebat res administrare maiores: itaque augendis copijs semper intenta, duplicem conflauit exercitum: neque pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modò statum suæ gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externæ potentiæ. Imperabat autem alijs, verùm Pharisæis ipsa vltrò parebat. Denique Diogenem quendam insignem virum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, vt octingenti (quos supra memoraui) Regis iussu tollerentur in crucem. nihilominus autem Alexandræ suadebant, vt & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus occideret. Cumq; his nimia superstitione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisque periclitantium ad Aristobulum confugeret. atque ille matri persuasit, vt his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidem data sibi copia per regionem dispersi sunt. Alexandra verò in Damascum misso exercitu, quoniam Ptolemæus sine intermissione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatram circumsedebat, pactionibus donisque solicitat. Sed illum domesticarum turbarum metus, ingresso in Armeniam Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis quos multos habebat, omnesq; pro ætatis fauore fidissimos, vniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit conductis

Alexander quartano febrium recursu fatigatur.

Ant. lib. 13. Cap. 22.

Alexandra, Alexandri coniunx pietatis opinione principatum obtinet.

Hyrcanus Alexandri filius natu maximus, Pontifex declaratur, post ad regiã dignitatem euehitur.

Pharisæi Alexandræ Reginæ insinuati paularim procuratores habẽtur, cunctisq; regijs commodis fruuntur.

Alexandra Pharisæis vltrò paret.

Pharisæorum inuidia & accusatione temeraria multi boni trucidati.

Aristobuli apud matrem deprecatio.

Alexandra Damascũ nulla re memorabili gesta, capit.

conductis auxilijs Regem se declarauit. Ob hæc miserata querelas Hyrcani mater, coniugem Aristobuli cum filijs includit apud castellum quod à septentrione fano adiacens, Baris antea vocabatur vt diximus, postea verò Antonia cognominata est, imperante Antonio: quemadmodum de Augusti & Agrippæ nomine Sebaste & Agrippias aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Aristobulum fratris eius Hyrcani contumelias vindiret: quem deijci regno curauerat, quod ipsa nouem annos administrauit. Et hæres quidem omnium fit Hyrcanus, cui regnum etiam viua commiserat. Verùm Aristobulus viribus atq; autoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum summa conflictu, pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga peruenit in castellum Antoniam: ibiq; salutis obsides nactus (erat enim ibi in custodia, vt præmisimus, coniunx Aristobuli cum filijs) prius quàm grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam redijt, vt regnum quidem Aristobulus haberet, ipse verò cederet, quasi frater Regis alijs honoribus contentus. Hoc modo in fano reconciliati, cũ in conspectu circunstantis populi benignissimè alter alterum complexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in Regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

An. mundi 3899 Ante Christum natum 65.

Aristobulus seipsum Regem declarat.

Alexãdra coniugem Aristobuli cum filijs carceri includit.

Alexandra moritur, & Hyrcanum regni successorem constituit.

Ant. lib. 14. Cap. 1.

Fratres ob regnum decertantes, certis cõditionibus in concordiam redeunt.

CAP. V.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ.

METVS verò & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maximè Antipatrum iamdudum Aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum vt ad Aretam Regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio Regnum repeteret, hortabatur, & ipsi Aretæ vt Hyrcanum susciperet atque in regnum deduceret suadebat, multum obtrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus prædicans. simulq; admonebat quòd eum deceret regno clarissimo præsidentem, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriam pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manum Regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus vt auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumq; millia quinquaginta, quibus nequaquam restitit Aristobulus: sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus aduersis horum temporibus imminens soluisset obsidionem. namque is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigrane bellum gerebat. Sed vbi Damascum venit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc velut ad quæstum cucurrit. Denique mox vt fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum veniunt à fratribus, vtriusque vt sibi potius adiumento essent orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Areta

Ant. li. 14. Ca. 2. 3. 4.

Hyrcanum Antipater vt ad Aretam Regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret, hortatur.

Antipater nocte cũ Hyrcano ex ciuitate profugit, & ad Aretam Arabiæ Regem peruenit.

Aretæ Hyrcano quinquaginta millia militum tradit.

Scaurus Romanorum Dux.

Scaurus trecentis talentis ab Aristobulo acceptis, Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet.

An. mũdi 3903. Ante Christum natum 61.

ex Judæa in Philadelphiam recedit metu perculsus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autem quòd captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequebatur hostes: & circa locum quem Papyrona vocant prælio commisso, supra sex eorum millia cadit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus verò & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt. & cùm Pompeius Syriam ingressus Damascum peruenisset, ad ipsum confugiunt. multisq; muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam vsi fuerant allegantes, magnopere precabantur vt Aristobuli violentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tàm ætate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neque ferendum existimans abiectius quàm Regem deceret vtilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum verò Pellam & Scythopolim pretergressus Coreas venisset, vnde Judæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus. cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnificè structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio vocaretur, periclitari potius quàm parere. sed populum videbat horrescere: & amici monebant vt Romanam vim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaque horum consilijs obediens, descendit ad Pompeium: quodq; iustè regnaret multis pro se dictis, in castellum redijt. & cum iterum descendisset prouocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuò regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timorémque medius, & veniebat quidem velut exoraturus Pompeium vt sibi cuncta permitteret, ad montem verò reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare videretur. quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisq; præpositos monere literis vt decederent, quibus præceperat vt non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: bellóque iam congredi cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus apparatui dandum putauit, statim eum insequitur. multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichuntem Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguissima* Judææ regio & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lacrymam ex vulneribus colligunt. Cumq; illic pernoctasset, manè in Hierosolymam properabat. Itaque hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat sæuientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promisit, effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem verò profectus, explorabat qua ex parte facilior esset accessus. nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non videbat: vallemq; pro mœnibus horribilem, fanumq; illic cernebat proximum, adeò tutissima munitione circumdatum, vt etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret hæsitãte, seditio intra ciuitatem orta est:

Hyrcanus & Antipater Pompeij auxilium implorant.

Ant. lib. 14. Cap. 6. 7.

Pompeius Romano simul exercitu & Syrorum instructus Aristobulum petit.

Aristobulum Pompeius descendere prouocat.

Aristobulus ad Pompeium descendit.

Aristobulus bello congredi cũ Pompeio cogitat.

* Hed. Idumææ.

Pompeius Hierosolyma obsidione cingit.

Aristobulus Pompejo supplex occurrit.

Ant. lib. 14. Cap. 7. 8.

Pompeius vrbẽ qua ex parte facilior esset accessus, explorat.

Aristobuli

Aristobuli quidem socijs bellum geri potius Regemq; *liberari dignum esse censentibus: qui verò cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Deniq; victa pars Aristobuli concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, vt ad vltimum vsq; resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisq; domum* Regiam *tradidissent ad hæc obtinenda Pompeius vnum è ducibus suis, Pisonem cum militibus intromittit. isq; præsidijs in ciuitate dispositis, quia nemini eorum, qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circumerant oppugnationi parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda, & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse verò ad partes septentrionales fossamq; vallemq; replebat omni genere materia per milites comportato, cum per se opus esset difficilimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent. mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiam per Sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, mœnia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebantur, cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstantes, vim repugnantium sustinerent. Veruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam & in alijs admiratus est: & præcipuè, quod nihil ceremoniarum inter media tela versantes intermiserunt. sed velut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & victimas, omnemq; Dei cultum diligentissimè celebrarunt, nec vel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinuerunt. Mense igitur obsidionis tertio vix vna turre deiecta, in fanum irruptum est. Primus autem murum transcendere ausus est Sylla filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius cum suis cohortibus. & circumsepto vndiq; fano, alios alio confugientes, vel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi Sacerdotum, quanquã hostes strictis gladijs irruentes videbant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso libandi templumq; adolendi ministerio mactabãtur, saluti quoq; præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi sese in rupes præcipitabant. nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succensis, pariter conflagrabant. Itaque Iudæorum quidem millia duodecim occubuerunt. Romanorum verò perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudæorum genti visum est, quam sanctum illud arcanum, neq; cuiquam prius visum alienis esse detectum. Deniq; Pompeius vnà cum suis comitibus in templum ingressus, vbi neminem præter pontificem adesse fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis & mensis in quibus libare atque adolere moris est, & vascula ex auro cuncta spectauit: congestamq; pigmentorum molem, sacraq; pecuniæ ad duo millia talentorum. Nec tamen vel hæc vel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purgare templum adituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanum pontificem declarauit: quòd se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore præ-*

An. mũdi 3903. Ante Christum natum 61.

Seditio in vrbe inter Aristobuli & Hyrcani socios.

Pompeius in vrbem venit, eiq; Regia domus traditur: Aristobul⁹ cum suis in templum concedit.

Pompeius fossamq; vallemque replet, ac diem septimum obseruat.

Pompeius aggeri turres imponit.

Iudei inter media tela versantes nihil ceremoniarum intermittunt.

Pompeius cum suis in fanum irrumpit.

Sacerdotum in peragendis rebus diuinis perseuerantia.

Duodecim Iudæorũ millia in templo occumbunt.

Pompeius vnà cum suis comitibus Sanctum sanctorum ingreditur.

Pompeij cõtinentia.

Hyrcanus Pontifex declaratur.

An. mũdi 3903. Ante Christum natum 61.

buisset, promptamq; ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quàm timore plebem sibi conciliauit. Inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli socer idemq; patruus tenebatur. & illos quidem qui maximè belli causa fuissent, secuti percussit. Fausto verò, & qui vnà fortiter operam nauauerant præclaris præmijs donat & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiam quas in Cœlesyria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat præsidi parere iussit: proprijsq; tantum finibus circunclusit. Instaurauit autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetry Gadarensis, etiam Gadaram, quam Iudæi subuerterant. Mediterraneas præterea ciuitates ab eorũ imperio liberauit, quas præuenti non exciderant, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemq; Azotum & Iamniam & Arethusam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Doram, & quæ pridem Stratonis pyrgus vocabatur, post autem ab Herode Rege clarissimis ædificijs transformata, Cæsarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumq; administratione ad Ægypti vsq; fines & flumen Euphratem cum duabus legionibus Scauro permissa, Romã ipse per Ciliciam properauit, captiuum ducens Aristobulum cum familia. Erant autem filiæ duæ totidemq; filij: quorum vnus Alexander exitinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam vectus est.

Pompeius illos qui maximè belli causa fuissent, secure percussit.

Põpeius multas præclaras ciuitates ab imperio Iudæorum liberat.

Aristobulus cum familia Romã vectus.

CAP. VI.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

Ant. lib. 14. cap. 9.

INTEREA Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quæ autẽ circum erant omnia vastabat, multis & in hoc malis afflictus. nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum victui necessaria suppeditabat. quem velut Aretæ familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, vt bellum pactione deponeret. Itaq; persuasum est Arabi, vt CCC. talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius, qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore cõgregata, Hyrcano grauis imminebat, Iudæamq; depopulabatur. quem quidem maturè debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinius in Syriam missus qui Scauro successerat, quum in alijs fortem se præbuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum veritus, & ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem millia peditum, & mille quingenti equites: locaq; opportuna muris, hoc est Alexandrium & Hyrcanium, & Macharunta non longè ab Arabiæ montibus, muniebat. Igitur Gabinius cum parte copiarum præmisso M. Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaq; Iudæorum multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iunctis cum M. Antonio viribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neq; ita multo post aderat cum suis copijs Gabinius. Alexander autem quod tum in vnum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumq; Hierosolymis propinquasset coactus prælio decertauit: amissisq; sex millibus, quorum tria viua capta sunt, tria verò prostrata, cum reliquis effugit. Gabinius autem vbi Alexan-

Arabs Scauro reconciliatur. Ant. l. b. 14. cap. 10.

Alexander Aristobuli filius, contra Hyrcanum magnã manum congregat.

Alexãder 10000. peditum & 1500. equites congregat.

Antipater cũ copijs Alexandro obuiam procedit.

Alexander cũ hostib⁹ prælio decertat, & sex millia militum amittit.

Alexandrium caſtellum venit, quia multos deſeruiſſe caſtra cognouit, promiſſa delictorum venia conabatur eos ante prælium ſibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, pleriſq; interfectis, reliquos in caſtellum concludit. In hoc prælio dux M. Antonius multa præclare geſſit: & quamuis ſemper & vbique vir fortis apparuiſſet, tamen tunc etiam ſuum vicit exemplum. Gabinius autem relictis qui caſtellum expugnarent, ipſe ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, ſubuerſas autem erigere curabat. Deniq; iuſſu eius & Scythopolis habitari cœpit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Mariſa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliæq; multæ, latis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem rectè diſpoſitis regreſſus Alexandrium, vehementius vrgebat obſidium. Qua re territus Alexander, omnibus deſperatis legatos ad eum miſit, & ignoſci delictis orans, & quæ ſibi parerẽt caſtella Macharunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quinetiã Alexandrium eiuſdem poteſtati permiſit. Quæ quidem Gabinius omnia conſilio matris Alexandri funditus eruit, ne rurſus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo ſuis Gabinium palparet obſequijs, viro ſuo cæteriſq; captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Poſt hæc ergo Gabinius Hyrcano Hieroſolymam deducto, eiq; fani cura mandata, cæteris reipub. partibus optimates præfecit. Omnemq; Iudæorum gentem in conuentus quinque diuiſit: vno Hieroſolymis, altero Doris, itemq; tertio, vt apud Amathunta reſpondeat, deſtinatis: quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa eſt. Singulari autem vnius dominatione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo poſt euenit, vt turbarum his fieret initium elapſus Roma Ariſtobulus: qui magna iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Deinde cognito quod Gabinius Siſennam & Antonium & Seruiliũ duces contra ſe cum exercitu miſit, in Macharunta concedit: vulgiq; imbellis onere depoſito, ſolos armatos propè ad octo millia militum ſecum duxit: inter quos & Pitholaus erat ſecundarum partium rector cum mille viris ex Hieroſolymis profugus. Romani autem ſequebantur, habitoq; conflictu, aliquandiu cum ſuis Ariſtobulus fortiter dimicando perſeuerabat, donec vi Romanorum ſubacti, caſa ſunt virorum VM. *propè verò ad duo millia in quendam tumulum confugerunt. cæteriq; mille cum Ariſtobulo, perrupta Romanorum acie, in Macharunta coacti ſunt. Vbi Rex cum in ruinis prima veſpera tetendiſſet, ſperabat quidem aliam ſe manum per inducias belli poſſe cõtrahere, caſtellumq; bene munire. Impetum autem Romanorũ ſuprà quàm poterat, per biduum remoratus poſtremo capitur: & cum Antigono filio qui Romæ ſecum fuerat vinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus eſt. Sed illum quidem ſenatus carceri incluſit. filios autem eius in Iudæam tranſmiſit, quia Gabinius ſcripſerat per epiſtolas, id pro traditione caſtellorum coniugi Ariſtobuli ſpopondiſſe. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuerſus ab Euphrate, petebat Ægyptum, Hyrcano & Antipatro amicis vſus ad omnia quæ militiæ neceſſitas exigebat. nam & pecunijs & armis eum & frumento Antipater & auxilijs adiuuit. Et Iudæis in ea parte vias quæ Peluſium ducerent obſeruantibus, tranſmittere Gabiniũ perſuaſit: alia verò Syria diſceſſu Gabinij commota, & Iudæos iterum Alexander Ariſto-*

An. mũdi 3804. Ante Chriſtum natum 60.

M. Antonius Dux.

Quas vrbes Iudæi receperint inhabitandas.

Ant. lib. 14. cap. 11.

Gabinium mater Alexãdri beneficijs lenire ſtudet.

Iudæorum Reipub. mutatio.

Ant. lib. 14. cap. 12.

Ariſtobulus elapſus Roma iterum turbas concitat.

Ariſtobulus cum Romanis dimicat.

Romani vincunt & Ariſtobulum cum filio Romã perducunt.

An.mũdi3904. Ante Christum natum 60.

Aristobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes qui per eam terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Ægypto redierat) hoc tumultu instante, non-

Alexander Aristobuli filius ad defectionem Iudæos iterum reducit.

nullis dissidentium præmisso Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Judæi, & circa montem Itaburiũ con-

Iudæi ab Romanis victi.

gressi, decem millia sternuntur: cæteram verò multitudinem fuga dispersit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater voluit) rempublicã

Gabinius Nabatheos pugna superat.

eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat, & Mithridatem & Orsanem à Parthis perfugas clàm dimittit: eosq; militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus Syriam suscepit. Is in Parthica militia

Ant. lib 14. cap. 13. Marcus Crassus reliquum templi aurum aufert.

sumptum, & omne aliud aurum templi quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo millia talentorum. Euphratem verò transgressus & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisq; Taricheis, propè ad tria millia Iudæorum abducit in seruitium. Oc-

Cassius ad tria millia Iudæorum in seruitium abducit.

cidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suasor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis fœmina nomi-

Antipatri cõiunx nobilis ex Arabia fœmina.

ne Cypris: vnde filios quatuor, Phasaelum, & Regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui vbiq; potentes essent, amicitiam hospitijs familiaritateq; conquireret, præcipuè Regem Arabũ per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

CAP. VII.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.

Ant. lib. 14. cap. 14

CÆSAR autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romaq; potitus, solutum vinculis Aristobulum cum duabus cohortibus velociter ad Syriam misit, &

Aristobulum captiuum Cæsar vinculis soluit.

hanc facilimè & cuncta Iudæa proxima per illum subiici posse ratus. verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præue-

Aristobulus cũ filio à Pompeij studiosis peremptus.

nit inuidia. Nam veneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, do-

Ant. lib. 14. cap. 15.

nec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis Regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoque filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione eius pro tribunali prius habita su-

per his quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesseret, mittit Ascalonem: atq; ille abstractum ab Aristobuli coniuge An-

Ptolemæi filius, minore Antigoni filiarũ coniugio suo copulat, ob eamq; causam à patre occiditur.

tigonum, eiusq; sorores adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum cõiugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram peremptofilio: huiusq; affinitatis gratia fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem Pompeio mortuo in clientelam Cæsaris se contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu

Peluſij

Peluſy prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Ægyptum, apud Aſcalonem morabatur, non ſolum Arabas, quãuis hoſpes eſſet, auxiliũ ferre perſuaſit: verum & ipſe armata Iudæorũ tria circiter millia ſecum mouit. Excitauit autem præſidio Syriæ quoq; potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichũ, & Ptolemæum alterũ, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellũ pariter incoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrũ copijs, Peluſium proficiſcitur. Et quia tranſire vetaretur, ciuitatem obſidebat: Antipater verò in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte ſua muro, primus in ciuitatem cum ſuis inſiluit. & Peluſiũ quidem captũ eſt: vlterius autem eos progredi non ſinebant Iudæi Aegyptij, terrarũ incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater nõ modo ne obſtarent, verumetiam vt victui neceſſaria præberent militi perſuaſit. Vnde factum eſt, vt nec Memphitæ ad manus venirent, vltroq; ſeſe traderent Mithridati, atq; ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commiſit Ægyptijs, in loco cui nomen eſt Iudæorum caſtra: eumq; in acie omni dextro cornu liberauit Antipater, circumgreſſus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra ſe poſitũ ſuperabat. Facto autem in eos impetu, qui Mithridatem perſequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam caſtris eorum potitus eſt, octoginta tantum de ſuorũ numero amiſsis. Octingentos autem ferè Mithridates cum fugeret perdidit. Præter ſpem verò ſeruatus ex prælio, vacuus inuidia, teſtis rerum ab Antipatro geſtarum fuit apud Cæſarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum ſpe & laudibus incitatũ ad ſubeunda pro ſe pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audaciſsimus comprobatus eſt, multaq; perpeſſus vulnera, toto corpore gerebat ſigna virtutis. Poſt autem quando rebus in Aegypto compoſitis, ad Syriam rediit, & Romana eum ciuitate ſimul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando amiciſsimeq; tractando, dignũ æmulatione reddidit: eiuſdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

Ant. mũdi 3917. Ante Chriſtum natum 47. Ant. lib. 14. cap. 16

Mithridates Peluſiũ proficiſcitur, eoque Antipatri ope petitur.

Mithridatis de Aegyptijs victoria.

Antipater multa præclara facinore cõmittit, & ad ſubeunda p Cæſare pericula ſeſe offert.

Antipatrum Cæſar Romana ciuitate ſimul & immunitate donat.

CAP. VIII.

De accuſatione Antipatri apud Cæſarem, de Pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.

EODEM verò tempore Antigonus quoq; Ariſtobuli filius cum veniſſet ad Cæſarem, maioris præter opinionẽ felicitatis cauſam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij veneno, quantum putabatur, perempti, & crudelitatis in fratrem accuſare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolũ admiſcere miſerijs, vltra hæc Hyrcanũ & Antipatrũ criminabatur, velutiſe patrio loco cum fratribus iniquiſsimè pellerent, multisq; gentem iniurijs afficerent, dummodo ſatiarentur: quodq; in Ægyptum auxilia ipſi Cæſari non beneuolentia, ſed timore veteris diſcordiæ miſerint, & vt amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, veſte proiecta, multitudinem vulnerum demonſtrabat. & qua fide quidem Cæſarem coluiſſet, verbis non eſſe opus dixit: nam corpus etiam ſe tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hoſtis Romanorum ſit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumq; rerum ſtudium votúmque ſeditioſum patris habeat, apud Romanorũ principem alios accuſare conetur, bonisq; aliquid adipiſci tentet: quem hoc ſolum oportere contentum eſſe, quòd viueret. Namque nunc eum non propter inopiam deſiderare

Antigonus Ariſtobuli filius ad Cæſarem, Pompeij ſtudioſos de morte patris accuſaturus, venit.

Antigonus Hyrcanũ & Antipatrum falsò accuſat.

Antipater veſte proiecta multitudinem vulnerũ demonſtrat.

An.mũdi 3917. Ante Chriſtum natum 47.

Hyrcanus Pontifex, Antipater verò Iudęę procurator declaratur.

Ant.lib 14. cap.16.

Antipater patriæ muros reparat.

Antipater ſubditos ſuos, vt cum Hyrcano ſentirent admonet.

Phaſaelus & Herodes Antipatri filij.

Herodis fortitudo.

Herodes à Syris latrones depellit.

Phaſaelus benevolētiā Hieroſolymis habitantium erga ſe auget.

Hyrcanus ab inuidis contra Antipatrum, eiusq; filios inſtigatur.

Herodes ab Hyrcano in Ius vocatus.

facultates: ſed, vt in eos qui dediſſent, Iudæorum ſeditiones accenderet. Quæ vbi Cæſar audiuit, Hyrcanũ quidem pontificatu digniorem eſſe pronunciauit: Antipatro autem cuius vellet poteſtatis detulit optionem. Qui permiſſo dignitatis modo ipſi qui daret, Iudææ procurator declaratus eſt, & præter hoc impetrauit, vt ſubuerſa patriæ mœnia renouare ſibi liceret. Et hos quidem honores Cæſar incidendos in Capitolium miſit, vt iuſtitiæ ſuæ virtutisq; ſignum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater verò vbi de Syria Cæſarem proſecutus eſt, in Iudæã reuerſus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; luſtrando, ne quid in illis regionibus turbarum eſſet, nunc interminando, nunc etiam ſuadendo curabat: vnumquemq; admonens. quòd ſi cum Hyrcano ſentirent, in otio atq; opulentia victuri eſſent, fortunisq; ſuis & communi pace potituri: ſin ſpe vana ducerentur eorum, qui priuati quæſtus gratia res nouas optarent, ſe quidem non procuratorem, ſed dominum omnium, Hyrcanum verò tyrannum pro Rege, itemq; Romanos & Cæſarem hoſtes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim paſſuros huius poteſtatem labefactari, quem ipſi Regem conſtituiſſent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per ſe, quoniam Hyrcanum ſegniorem videret, neq; tam efficacem quàm regni poſceret ſolicitudo, ſtatum prouincia componebat. Et Phaſaelum quidem natu maximum filiorum ſuorũ militibus præpoſitum, Hieroſolymæ eiusq; territorio præfecit: Herodem verò ætate poſteriorem, nimisq; adoleſcentem, Galilææ deſtinat, ſimilia curaturum: qui cùm natura ſtrenuus eſſet, cito materiã vbi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam, quem prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipſum alioſq; latrones multos interfecit. Eaq; res adeò grata fuit Syris, vt per vicos atq; oppida caneretur Herodes, veluti per eum pace reddita, & poſſeſſionibus reſtitutis. Ex huius deniq; operis gloria, Sexto etiam Cæſari propinquo magni Cæſaris, & Syriam tunc adminiſtranti eſt cognitus. Quin & Phaſaelus fratris indolem contentione bona ſuperare certabat, augendo erga ſe beneuolentiam Hieroſolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem poſſidens, nihil autem contumelioſe per inſolentiam poteſtatis admittens. hinc & Antipater obſequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipſe propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non poteſt, vt liuorem quiſquã in ſecundis rebus effugiat. Namque Hyrcanus, quamuis & antea tacitè ſua ſponte mordebatur adoleſcentium gloria, maximeq; rebus ab Herode bene geſtis, & crebris nuncijs laudes eius per ſingula facta prædicãtibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui Regias infeſtare ſolent, quibuſque Antipatri eiuſque filiorum probitas officiebat, inſtigabatur: dicentibus, quòd Antipatro & filijs eius rebus traditis, ſolo contentus & hac poteſtate vacuo Regis nomine ſederet. Et quamdiu ſic errabit, vt in ſe Reges producat? Nec enim eos vel ſimulare iam procurationem, ſed certè eſſe dominos ipſo reiecto: cuius nec mandatis nec epiſtolis præter Iudæorum legem tantam multitudinem peremiſſet Herodes: illumq; niſi regnet, ſed adhuc priuatus ſit, ad iudicium venire debere, rationem tàm ipſi Regi, quàm patrijs legibus redditurũ, quæ indemnatos occidi nõ ſinerẽt. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremũ autem iracundia prodita, cauſam dicturum Herodem iubet accerſiri: atq; ille & patris monitu, & quòd ei fiduciã res geſtæ darent, firmata prius Galilæa præſidijs, ad Regem proficiſcitur.

Ibat

Ibat autem cum forti caterua, ne vel derogare videretur Hyrcano, si plures duceret, vel inuidia nudus pateret. Sextus autem Cæsar adolescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifestè denunciarent, vt homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoq; id cupiens, absolutionem decernit. Atq; is inuito Rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumq; ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abijsse, & vt se contra ipsum strueret, properasse. Hæc autem Rex vera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorem inimicum videbat. Cum verò à Sexto Cæsare dux militum per Syriam, itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam viribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamq; illum contra se credens cum exercitu esse venturum. Neque opinione deceptus est. Namque Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, conflatam militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, vt Hyrcanum regno deponeret. Idq; fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes, vt & ipse vindictam minis tantum, solaq; indignatione metiretur: Regi autem parceret, sub quo ad hoc potentiæ processisset: ac si propterea quòd in iudicium vocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidem paria referret, saluti verò esset ingratus. Quòd si etiam momenta bellorum reputanda viderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neque omnino de victoria bene speraret, qui cum Rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: sæuo autem nunquam, nisi quòd maleuolorum consilijs impulsus, vmbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; vires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam bellumq; domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeij Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij verò Cæsaris duces, mortis eius vlciscendæ gratia, cunctis viribus Bassum petebant. Quibus tam interempti quàm superstitis Cæsaris causa, quòd ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor antè dicti Sexti venit Marcus.

An. mũdi 3919. Ante Christum natum 45.

Herodem Hyrcanus absoluit.

Hyrcanus rursum ab improbis irritatur.

Herodes cõflatã militũ multitudinẽ, vt Hyrcanum regno deponat Hierosolymã ducit.

Herodes ab Antipatro patre persuasus à bello contra Hyrcanum desistit.

Sextum Cæsarem Bassus dolo necat.

Marcus sexti successor.

CAP. IX.

De Romanorum dissidijs, post mortem Cæsaris, & insidijs Malichi.

EODEM tempore magnum bellum inter Romanos conflatur, dolo Cassij & Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: vbi & Marcum & dissidentes cohortes Basso conciliauit, simulq; obsidione liberauit Apamiam. Ipse verò exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoque septingenta talenta iussisset conferre, minas eius veritus Antipater, filijs suis & alijs amicis maturè pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeò necessitas vrgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem

Ant. lib. 14. cap. 20. Iulius Cæsar dolo Cassij & Bruti interfectus.

Cassius stipendiũ ciuitatibus indicit.

An. mũdi 3922. Ante Chriſtum natum 42.

promeruit, qui ex Galilæa parte ſua, talenta centum attulit, propterea q; inter eximios amicos numerabatur. At verò cæteros tarditatis arguens Caſſius, ipſis ciuitatibus iraſcebatur. Eoq; Gophnam & Ammauntem, & duas alias ciuitates ex vilioribus depopulatus, ibat quidem quaſi Malichum interfecturus, quòd remiſſior in exigendo fuiſſet. Verum & huius & cæterarum ciuitatũ interitum repreſſit Antipater, centum ilico talentis Caſſio delinito. Nequaquam tamen Malichus poſt abitum Caſſij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipſi, quem ſæpenumero memorabat ſui ſeruatorem fuiſſe, periculum moliebatur, iniquitatis ſuæ impedimentum abolere feſtinans. Itaq; Antipater & vires eius & callidit atẽ metuens, flumen tranſit Iordanem, ad vlciſcendas inſidias collecturus exercitum. Deprehenſus autem Malichus Antipatri filios impudentia ſuperat. Nam & Phaſaelum apud Hieroſolymã præſidijs appoſitum, & Herodem qui cuſtodiam curabat armorũ, multis excuſationibus & ſacramentis circumuentos impellit, vt ipſis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrũ exorato Marco, tunc in Syria militem regente, ſeruatus eſt: qui Malichũ ſtatuerat occidere, quòd nouis rebus ſtuduiſſet. Cæſare verò adoleſcente & Antonio cum Bruto & Caſſio bellum gerentibus, Marcus & Caſſius exercitu de Syria conflato, quòd magnum momentũ, vbi vſus poposcit, Herodes fuiſſet, ipſum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, equitũ illi manu peditumq; attributa: ſi autem bellum deſyſſet, regnum quoq; Iudææ Caſſius ſe eidem delaturum eſſe pollicitus eſt. Euenit autem, vt Antipatro & ſpes & fortitudo filij, cauſa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, miniſtro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei veneno poculum dari perſuadet. Atq; ille quidem iniuſtitiæ Malichi præmium fuit poſt conuiuium mortuus, vir & alias ſtrenuus rebusq; adminiſtrandis idoneus, & qui regnum recuperatũ conſeruaſſet Hyrcano. Malichus autem infenſum propter ſuſpicionem veneni populũ, negando placabat. ſimulq; vt validior eſſet, armatorum ſibi copias conquirebat. Nec enim Herodem ceſſaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ vltor adueniret. Sed Phaſaeli fratris conſilio, qui eum palàm minimè perſequendum eſſe dicebat, ne vulgi ſeditio concitaretur, & purgantem ſe tunc Malichum patienter admiſit, & ſuſpicione liberum eſſe concedens, clariſſimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuerſus autem in Samariã, & ciuitatem compoſuit ſeditione turbatam, perq; dies feſtos in Hieroſolymã remeabat, præmiſſis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita ſuadente ob metum Malicho, denunciat, ne alienigenas ſuperinducat indigenis feſtum purè caſteq; celebrãtibus. Herodes autem, & ipſo qui præceperat, cauſaq; contempta, nocte ingreſſus eſt. Iterumq; Malichus ad eum veniens, Antipatrum flebat. Contraq; ille ſe falli, cum vix animi dolorem premeret, ſimulabat: & tamen de nece patris apud Caſſium per epiſtolas queſtus eſt, cui propterea Malichus inuiſus erat. Itaq; non modo, vt mortem patris vlciſceretur, ei reſcripſit: ſed etiam tribunis quibus præerat, vt in cauſa iuſta Herodi opem ferrent, occultè præcepit. Et quoniam capta Laodicea, vndiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipſe quidem hoc vltioni tempus deſtinauerat. Malichus autem id Tyri fore ſuſpicabatur: & filium ſuum tunc apud Tyrios obſidem, ſtatuit ſubducere, & ipſe in Iudæam fugã parabat. Salutis autem deſperatio ſtimulabat, vt etiã maiora cogitaret: nam & Iudæorũ gentem contra Romanos excitaturũ ſe credidit,

dum

Herodes Caſſij amicus.

Caſſius in exactionibus exigendis ſeuerus.

Malichus beneficiorum Antipatri immemor.

Antipater contra Malichum colligit exercitum.

Octauius Auguſtus Iulio ſucceſſit, Sueton.

Caſſius Herodi, ſi bellum deſyſſet Iudææ regnum delaturum pollicetur.

Antipater Malichi inſtinctu venenum bibit.

Herodes patris necem in Malicho cogitat vlciſci.

Malichus Hyrcano ſeſe adiungit.

Caſſius Herodi vt in Malicho mortem patris vlciſcatur, reſcribit.

dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoq; Hyrcano facilimè regnaturum. Sed profectò irridebat eius spem fatale decretum. Etenim quo intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad cœnam vocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuuuij specie mittit. Sed res erat, vt tribunis prædiceret ad insidias egredi: atq; illi præceptorum Cassij memores, ad littus ciuitati proximum armati gladijs occurrũt, ibiq; circumseptum Malichum multis vulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: vixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum è tribunis vnus respondisset, Cassij præceptum: planè, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem: qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo vltus est Herodes.

An. mũdi 3923. Ante Christum natum 41.

Fatale decretum humanam spẽ irridet.

Malichũ tribunũ Herodis interficiunt.

CAP. X.

De Herode accusato & vindicato.

POSTQVAM verò Cassius excessit è Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phasaelum mouisset exercitum, & in Herodem fratris pœna vellet necem Malichi vindicare. Casu autem Herodes *cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediebatur. Interea Phasaëlus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumq; ingrati obijciebat* Hyrcano, *qui & Felici studuisset, fratremq; Malichi castella occupare permisisset. Jam enim multa tenuerat, omniumq; tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra vim* Herodis *potuit sufficere, qui mox vt conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilæa pepulit: tria enim castella possederat: Tyrijsq; quos ceperat, vitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, vnà & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonum Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta verò socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ commisso prælio, victoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestæ rei omnibus charus, vt etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namq; is* Herodes *iampridem ex indigenis habuerat vxorem non ignobilem, quæ Doris vocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit* Aristobulus, *filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atq; inde Regi familiaris erat. Sed vbi Cassio circa* Philippos *interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudæorum optimates accusatum veniunt* Phasaelum & *Herodem: quòd illis rerum summam vi possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ* Herodes *qui præstò erat magna pecunia placatum sic* Antonium *affecit, vt ne verbum quidem inimicorum eius pateretur*

Ant. lib. 14. Cap. 20.

Felix in Phasaelum exercitum mouet.

Phasaelus Felicem superat, Hyrcanoq; ingrati probrum obijcit.

Antigonus Aristobuli filius, ab Herode fugatus.

Doris prior Herodis coniunx non ignobilis, ex qua Antipatrũ filium suscipit.

Iudæorum optimates Phasaelum & Herodem accusatum veniunt.

An. mũdi 3923. Ante Christum natum 41.
Ant. lib. 14. Cap. 21.

audire. Et tunc quidem ita digressi sunt. Quum autem denuò Iudæorum primates centum viri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium venissent, amori Cleopatræ iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde vtrisq; partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem, eiusq; fratres alijs prætulisset, voluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimeq; ab Antipatro susceptus, eo tempore quo in Iudæam cum Gabinio venerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægrè ferentibus, quindecim eorum correptos carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: vnde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Deniq; mille legati iterum Tyrum missi sunt, vbi commorabatur Antonius in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos vociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, vt quos comprehendisset, occideret: præceptoq; vt eorum potestatem cõfirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes vsq; ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsideratè contendunt. Illis autem tanto magis id indignè ferentibus, Antonius, missis armatis, multos occidit: multos etiã vulnerauit. quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideò qui effugerant quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, vt etiam quos in vinculis haberet, occideret.

Iudæi aduersus fratres accusationem renouant.

Herodem & Phasaelum Antonius tetrarchas declarat.

Antonius in Tyro cõmoratur.

Seditio Hierosolymis cõtra Herodem & Hyrcanum.

Antonius captiuos trucidat.

CAP. XI.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.

Ant. lib. 14. Cap. 22. Lysanias Barzapharni, vt Antigonum in regnũ inducat, Hyrcanumq; deponat, persuadet.

BARZAPHARNE autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum Regis filio Pacoro detinente, Lysaniæ patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæi filij, mille satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet vt Antigonum in regnum inducerent, Hyrcanumq; deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzapharnem autem itinere meriditerraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrij Pacorum excluserunt, cum Ptolemaidenses eum & Sydonij recepissent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudæam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & vbi vsus exegisset, præsidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi vltrò ad Antigonum confluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: vbi commissa pugna, depulsisq; hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctiq; multitudine, vsq; ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phasaelo, fortiacie in foro confligunt. Ibiq; hostes in fugam versos pars Herodis in fanum concludit: custodesq; his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infensus fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inq; dies singulos inuicem sese per insidias incursantibus, assiduæ cædes erant. Instante verò die festo, qui Pentecoste vocatur,

Inter Antiochum & Hyrcanum acris pugna Hierosolymis in foro commissa.

Assiduæ cædes Hierosolymis.

vocatur, omnia circa templum, totaq́ ciuitas plebe ruſtica repleta eſt, & pleraq́ armata. Et Phaſaelus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam cuſtodiebat. Inuaſisq́ de improuiſo hoſtibus in ſuburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam vertit. & hos in ciuitatem, alios in fanum, alios in extremum vallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaſaelus & ciuitate & hoſpitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componendæ ſeditionis venientem, re autem vera vt adiuuaret Antigonum. Deniq́ Phaſaelum dolo perpulit, vt ad Barzapharnem legatus de pace proficiſceretur: quamuis multa diſſuadente Herode, atq́ vt inſidiatorem occideret, néue ſe eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quò minus ſuſpectus eſſet: nonnullisq́ relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros vocant, cum cæteris Phaſaelum proſequebatur. Sed vbi ad Galilæam venerunt, indigenas quidem diſſidentes atq́ armatos offendunt: ſatapram verò conueniunt ſatis callidè & officijs amicitiæ dolos tegentem. Denique poſtquam dona eis dedit, redeuntibus inſidias poſuit. Illi autem in maritimũ quendam locum deducti, cui nomen eſt Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promiſſis mille talentis audierunt: & quòd Antigonus pleraſque mulieres ex his quas ipſi haberent inter quingentas Parthis deuouiſſet: quodq́ ſibi ſemper à barbaris præſtruerentur inſidiæ, ac olim capti eſſent, niſi mora fuiſſet, dum Hieroſolymis caperetur Herodes, ne ſibi præſcius quæ de his agerentur, caueret. Hæc iam non verba erant ſolùm, nam & cuſtodes haud procul abeſſe conſpiciebat. Et tamen Phaſaelus Hyrcanum deſerere non ſuſtinuit, quamuis eum ſæpius moneret Oſſilius vt fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditiſſimus dixerat, quemadmódum eſſent omnia de inſidijs conſtituta. Sed conuenire ſatrapam maluit, atque in os exprobrare, quòd ſe inſidijs appetiſſet: ac maximè quia pecuniæ cauſa talis extitiſſet, cum plus ipſe pro ſalute daturus eſſet, quàm pro regno promiſiſſet Antigonus. Ad hæc Parthus ſubdola ſatisfactione iureq́ iurando ſuſpicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: ſtatimq́ à Parthis qui remanſerant, quibusq́ iuſſum erat, Phaſaelus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriam ſimul ac perfidiam execrãtes. At interim pincerna ad hoc miſſus, Herodem capere moliebatur: eumq́ fallere, vt extra murum procederet, ſicut ſibi mandatum fuerat, conabatur. Ille autem ſuſpectos habere ſolitus barbaros, & tunc minimè dubitans in hoſtes incidiſſe literas quæ inſidias indicarent, prodire nolebat: quanquam ſatis idoneam cauſam Pacorus obtenderet: epiſtolas portantibus obuiàm ire debere: nec enim ab hoſtibus eſſe captos, aut quicquam de inſidijs, ſed quæ Phaſaelus geſſiſſet, his contineri. Iamdudum aũt ab alijs audierat Herodes, fratrem ſuum Phaſaelum eſſe correptum: & Hyrcani filia Mariamme prudentiſſima fœminarũ, multis eum precibus ne prodiret orabat, néue ſe crederet manifeſtis iam conatibus barbarorum. Adhuc aũt Pacoro cum ſocijs deliberante, quonam modo clàm patraret inſidias, nec enim fieri poſſe vt tantæ ſapientiæ vir ex aperto circumueniretur, nocte Herodes cum propinquiſſimis ſibi, ad Idumæam ignaris hoſtibus proficiſcitur. Eo cognito, Parthi eum perſequebantur. Et ille matrem quidem fratres ſuos, deſponſatamq́ puellam cum matre, minimoq́ fratre prætendere iter iußit. ipſe autem cautè cum famulis ſuis barbaros retentabat: multisq́ per omnes conflictus interemptis, ad caſtellum Maſſada properabat.

An. mũdi 3924. Ante Chriſtum natum 40.

Parthum Phaſaelus & ciuitate & hoſpitio cum quingentis equitibus recipit.

Pacori dolus & inſidiæ.

Herodes Hieroſolymis, Phaſaelus verò extra vrbem conſtitutus, in capitis diſcrimine verſantur.

Herodi inſidiæ ſtructæ.

Herodes clàm nocte ad Idumæam proficiſcitur.

An. mũdi 3925. Ante Christum natum 39.

properabat. Grauiores autem in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiã acie decertauerunt. Vbi Herodes victoria potitus, cũ multos interfeciſſet, ipsumq; locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletißima exornauit regia, arcemq; in eo munitißimam condidit, ac de suo nomine Herodion vocauit. Et tunc quidem cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea verò quam Thresam Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, turbamq; sequentium diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quàm nouem millium multitudo. Itaq; paruit Herodes eius consilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum viatico, lectißimos autem maximeq; necessarios tenuit, atq; ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemq; commeatu, qui satis esset obsessis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi apud Hierosolymam in prædam versi, in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum verò spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iampridem barbarorum perfidiam suspicans, quicquid in opibus precioſum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiusq; sociorum itidem quisq; fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, vt omnem terram illam bello implacato replerent, Marisa quoq; ciuitate vastata: nec solum Antigonum Regem constituerent, verumetiam Phasaelum & Hyrcanum vinctos ei traderent verberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, vt ne solutus quidem mutatis rebus vnquam Pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phasaeli verò virtute præuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interijt: atq; ita probato, quòd verus Herodis frater esset, Hyrcanus q; degenerasset, viriliter moritur: dignum antè acta vita obitum assecutus. Fertur tamẽ & aliud, quòd ex illa quidem plaga resipuerit, sed veluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus expleuerit, eoq; illum pacto peremerit. Vtrumuis autem verius sit, præclarum habet initium. Deniq; aiunt eum prius quàm efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quòd Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui vltorem inimicorum reliquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autem, quanquam mulieribus caruerint, quas maximè cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, vinctum Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, velut adhuc viuo fratre suo festinabat: vt pecunias ab Rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phasaelo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiæ, animoq; liberali parcior, vel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa præberet: pignori oppositio ipsius filio quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentáque talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profectò studium fortuna preuenerat: & Phasaelo mortuo nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen vel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malichus Rex eorum, præmißis qui hoc admonerent, quamprimùm reuerti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem per legatos Parthos petisse, vt Herodem Arabia pelleret: certa verò causa fuit, quòd vicẽ Antipatro debitam negare

Herodes grauiores in fuga Parthis Iudæos experitur.

Victoria Herodis.

Herodion.

Massada.

Petra ciuitas Arabiæ.

Antigonus auriculas Hyrcani dentibus truncat.

Antigonum Parthi Regem constituunt.

Phasaelus ad saxum caput frangit.

Phasaeli verba priusquam efflaret animam.

Herodis erga Phasaelum fratrem amor.

negare proposuerat, neque pro beneficijs ab eo perceptis aliquid eius filijs gratiæ rependere, consolationis egentibus. Impudentiæ verò suasores habebat, qui Antipatri vellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes vbi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, vnde amicissimos existimabat, eaq; responsi nuncijs, quæ dolor imperauit, Ægyptum versus recedit. & prima quidem vespera in quoddam aggreste fanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die cum Rhinocoluram peruenisset, fratris ei mors nunciatur. acceptoq; tanto luctu, quantum curarum æstum deposuit, ibat vlterius. Itaque Arabem serò facti pœnituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliosè tractauerat, velociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam viri dignitatemq; reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, à Cleopatra honorificè susceptus est, ducem sibi militum fore eum ad ea quæ parabat, existimante. Posthabitis autem Reginæ precibus, neque hyemis asperitatem, neque marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam verò periclitatus, maiore oneris parte reiecta, vix in Rhodum vehementer bello Cassij vexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem: eaq; cum amicis delatus Brunduſium, atque inde continuò Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia primum conuenit Antonium: eiq; tàm suas quàm totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello relictis, atque obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tantæ miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidem iunctæ cum Antipatro dextera, tum verò ipsius qui aderat contemplatione virtutis, etiam tunc eum Regem constituere proposuit Iudæorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem quàm fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat multo quàm ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, vbi Messala, & post eum Æratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanum fidem prosequebantur, quo simul hostem Antigonum demonstrarent: non solùm quòd intra breue tempus is dissidere cœpisset, verumetiam quod antea quoque populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem commoto senatu, cum Antonius etiam bello contra Romanos gerendo vtile esse diceret Herodem Regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem & Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecedebant, cæsuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio repositurum. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est.

An. mũdi 3925. Ante Christum natum 39.

Impudentiæ suasores.

Herodes Arabas sibi hostes esse deprehendit.

Herodes cum magno vitæ discrimine Romam nauigat.

Herodes Romã profectus, Antonium conuenit.

Ant. lib. 14. Cap. 13.

Herodes Antonium & Cæsarem sibi beneuolos inuenit.

Herodes coram senatu Rom. laudatur.

Herodem Romani Iudæorum Regem creant.

CAP. XII.

De bello Herodis è Roma redeuntis pro Hieroſolyma, & contra latrones.

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum natum 39. Ant. lib. 14. Cap. 23.

Antigonus Maſſadam obtinet.

IODEM verò tempore Antigonus apud Maſſadam incluſos obſidebat, alijs quidem victui neceſſarijs abundantes, aquæ autem inopes. Vnde Joſephus quoq; frater Herodis cum ducentis familiaribus ſuis ad Arabas confugere cogitabat: audito quòd eorum quæ in Herodem commiſerat, Malichum pœniteret: caſtellumq; reliquiſſet, niſi circa noctem qua exiturus erat, plurimum imbrium contigiſſet effundi. aqua enim repletis puteis, fugiendi cauſa non erat, adeò vt etiã vltrò in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nunc inſidijs neci darent: nõ tamen illis omnia pro voto cedebant, ſed ipſi quoq; interdum cum aduerſo caſu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum miſſus Parthos à Syria, poſt illos in Judæam venit: verbo quidem, vt Joſepho & qui vna obſidebantur, ferret auxilium: re autem vera, vt pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longè ab Hieroſolymis tetendiſſet, quæſtu expletus, ipſe quidem cum maxima exercitus parte diſceſſit. Silonem vero cum paucis, ne furtum deprehenderetur, ſi omnes abduxiſſet, reliquit. Antigonus autem, ſperans iterum Parthos ſibi adiumento fore, Silonem interim placabat: vt pendente ſpe, nihil inquietaret. Jam verò naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta externorum atque gentilium, per Galilæam aduerſus Antigonum properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio miſſus, vt Herodem in regnum deducerent, perſuaſit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem verò Antigonus in Iudæa mercede corruperat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim ſingulos, quò magis iter promouebat, augebantur eius copiæ. nam præter paucos omnis ei Galilæa conſenſit. & propoſitum habebat præmium neceſſarium Maſſadam, vt primùm affectus ſuos obſidione liberaret, ſed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quòd hoſtilis eſſet, eximenda videbatur: ne dum ipſe peteret Hieroſolymam, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inueniſſe gaudens reſiſtendi occaſionem, quòd eum perſecutio premeret Iudæorum. Hos autem Herodes paruæ manus excurſatione perterritos, maturè in fugam vertit: & Silonem malè repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, ſuos liberaturus ad Maſſadam feſtinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna ſibi ſociaret, alios ipſius gloria, nonnullos vtriuſque beneficijs debita vicißitudo: plurimos tamen ſpes, vt à Rege certißimo. Iamque validißimas quæſierat militum copias: ſed Antigonus iter eius impediebat, loca inſidijs opportuna præoccupans, vnde nullum aut minimum afferebat hoſtibus detrimentum. Herodes autem facilè receptis ex Maſſada pignoribus ſuis & rebus, à caſtello in Hieroſolymam perrexit. Cui ſe Silonis milites & multi ex ciuitate iunxerunt, virium eius timore perculſi. Caſtris autem poſitis ad occiduam regionem oppidi, cuſtodes eius partis ipſum ſagittis & iaculis impetebant: ab aliis verò per cuneos excurrentibus prima frontis acies tentabantur. Herodes autem primò circa muros præconis voce declarari iußit, populi ſe bono & ſaluti ciuitatis aduenißſe: pœnaſque ab nullo quamuis manifeſto inimico repetiturum, ſed diſcordißimis etiam offenſarum obliuionem daturum.

Prælium inter Antigoni milites & Ioſephum Herodis fratrem.

Ventidius Romani militis Dux pecunias aufert Antigono.

Ant. lib. 14. Cap. 24.

Herodes in Antigonum mouet.

Herodis propoſitum Maſſada & Ioppe captis, Hieroſolymam petere.

Herodes Hieroſolymam cingit obſidione, ac præconis voce cur aduenerit, declarari iubet.

Deinde

Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obſtaret, quò minus aut præcones exaudire, aut voluntatem mutare quiſpiam poſſet, quod reliquum erat, ſuis imperat murorum defenſores deturbare: atq; illi ſtatim ſagittis cunctos ex turribus in fugam verterunt. Jbiq; tunc Silonis detecta corruptio eſt. Multis enim militum ſubornatis, qui rebus egere ſe neceſſarijs acclamarent, pecuniamq; alimẽtis poſcerent, atq; hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deſerta erant, ita omnibus ab Antigono antè prouiſis) & incitabat exercitũ, & ipſe recedere conabatur. Herodes autem non ſolum duces qui Siloni parerent, ſed etiam milites vbi plurimi eſſent conueniendo, rogabat ne ſe deſtituerent, quem ſcirent à Cæſare & Antonio & ſenatu deductum, in vno die pollicitus eos penuria ſoluere. Deinde hæc precatus ipſe agros adit: tantamq; his exhibuit copiam commeatus, vt Silonis omnes accuſationes perimeret: ſimulq; proſpiciens, ne vel in poſterum miniſtrare deſinerent, accolas Samariæ per epiſtolas admonebat (nam ciuitas eius ſe clientelæ dederat) vt alimenta & vinum & oleum & pecora in Hierichunta deferrent. Hoc vbi audiuit Antigonus, ſtatim qui frumentatu hoſtes prohiberent, atq; inſidijs opprimerent, per agros dimittit. Jlliq; iuſſis obediunt, & magna iam manus armatorum ſuper Hierichunta fuerat congregata. Diſcreti autem montibus inſidebant, ſi qui exportarent victui neceſſaria ſpeculantes. Non tamen Herodes otioſus erat, ſed decem cohortibus comitatus, quinq; Romanorum, & quinq; Iudæorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem vacuam habitatoribus reperit, quingentos verò cum mulieribus ac familijs montium occupaſſe cacumina. & hos quidem captos dimiſit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripuere, cum plenas domos offendiſſent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præſidio collocato, reuerſus eſt: Romanumq; militem in his quæ ſibi acceſſerant ciuitatibus, hoc eſt Jdumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurum dimiſit, Antigonus quoq; Silonis corruptione meruit, vt exercitus partem Lyddenſes ſuſciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura ſoluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quieſcebat, ſed Idumæam duobus millibus peditum, & quadringentis equitibus, miſſo etiam fratre ſuo Ioſepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipſe autem, matre cum alijs quos ex Maſſada liberauerat affectibus ſuis in Samariam tranſlata, ibiq; tutiſſimè collocata, vt cætera Galilæa ſubuerteret, atque Antigoni præſidia expelleret, proficiſcitur. Cumq; Sephorim, licet vehementiſſimè ningeret, peruenisſet, facilimè ciuitatem capit, cuſtodibus eius ante aggreſſionem fuga dilapſis: ibiq; ſuis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduerſus latrones in ſpeluncis degentes direxit animum: qui pleraque illius regionis incurſantes, non minoribus quàm belli cladibus incolas afficiebant. Præmiſſis autem tribus peditum cohortibus, vnaq; ala equitum in vicum Arbelam, ipſe diebus quadraginta poſt cum reliqua manu ſuperuenit. Nec tamen eius incurſum hoſtes extimuere, ſed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris fiſi, & ferocitate latronis. Denique prælio commiſſo, dextro ipſorum cornu, ſiniſtrum Herodis in fugam pellitur. Jlle autem de ſuo dextro circumgreſſus, velociter ſubuenit. & ſuos quidem à fuga retrahit: irruendo in hoſtes, impetum perſequentium refrenabat, donec à fronte pugnantes violentia con-

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum natum 39.

Silonis à Iudæis pecunia corrupti dolus.

Herodes commeatus cõpiam parat.

Herodes decem cohortibus comitatus, Hierichunta peruenit.

Romani præda ingenti potiuntur.

Ant. lib. 14. Cap. 24.

Herodes Sephorim ciuitatem capit.

Herodes aduerſus latrones in ſpeluncis degentes animum dirigit.

An. mũdi 3926 Ante Christum natum 38.

Herodis de latronibus victoria.

cesserunt: qui tamen eos vsque ad Iordanem cædendo persequebatur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quòd in speluncis latitantes reliquerant, eorũq; causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primùm laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumq; ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, vt & foro venalium consuleret, muroq; castellum Alexandrium cingeret: quæ a illo curata sunt. Interea circum Athenas versabatur

Ant. lib. 14. Cap. 25.

Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos *Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, vt Iudææ statum ante componerent. Sed* Herodes, *libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in*

Descriptio speluncæ in qua latrones habitabant.

speluncis habitantes mouet exercitum. Ista autem spelunca in præruptis montibus erant, vndique inaccessa, transuersosq; tantum ac perangustos ascensus habebant: saxumq; ab earum fronte vsque ad fauces vltimas pertingebat, rectum vallibus imminens, vt aliquandiu quidem Rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremò autem placuit, vt molimine vteretur satis incauto. Etenim valentissimus quisque demissus arculis exponebatur in ostia speluncarum. Hique cum familijs eos mactabant, ignemque repugnantibus inijciebant. Cumque aliquos ex his conseruare vellet Herodes, *vt ad se accederet, voce præconis edixit. Sed illorum neque voluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos vis coegerat, multi mortem captiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, vt egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & vt filiis parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animum* Herodi *exprobrauit, & post filios occidit vxorem: deiectisque desuper mortuis, postremò semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis,* Herodes *relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eique parti* Ptolemæo *præposito, in Samariam rediit: scutatorum quidem tria millia, sexcentos verò equites in Antigonum ducens. Tuncque propter eius abscessum nacti licentiam, quibus Galilæam turbare mos erat,* Ptolemæum *quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem vastabant, in paludes atque in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis* Herodes *maturè succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa mulctam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam verò* Parthis *expulsis, occiso etiam* Pacoro, *Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionum, aduersus Antigonum mittit* Herodi. *Eorum autem ducem Macharam, vt se adiutum veniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria* Herodis *multa conquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quos missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret* Herodes: *in proditione quidem ei non paruit, simulata verò amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admisso* Herodis *consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus aũt, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatẽ ei clausit, & tãquam*

Ptolemæus Herodis militum Dux interfectus.

hostem

hoſtem arcebat à mœnibus, donec Macharam incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem receſſit. Iratus autem quòd res aliter ceſſerat, quoſcunq; Iudæos offendiſſet interficiebat, vt nec vel Herodianis parceret: ſed vt Antigonianis omnibus abutebatur. Hæc cum agrè ferret Herodes in Macharã quidem vindicare voluit, tanquam in hoſtem: iracundiam verò repreſſit, & ad Antonium properabat, apud eum accuſaturus Macharæ iniquitatem. Ille autem delicta ſua reputans, velociter Regem conſequitur: vtq; in gratiam ſecum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamen Herodes à propoſito ſuo reuocatus eſt quò minus ad Antonium pergeret. Sed cùm audiſſet eum magnis viribus oppugnare Samoſatam, iuxta Euphratem validiſſimã ciuitatem, acrius feſtinabat, opportunum hoc tempus eſſe perſpiciens demonſtrandæ virtutis, & vt magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox vt ad eum venit, finem attulit obſidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte ſibi deſtinata: vt Antonius quidem, quanquam eius virtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius ſpemq; regni adderet: Antiochus verò traderè Samoſatam cogeretur.

An.mũdi 3927. Ante Chriſtum natum 37.

Machæræ iniquitas.

Antonius Herodis virtutem miratur.

CAP. XIII.

De morte Ioſephi & obſidione Hieroſolymæ per Herodem, & Antigono occiſo.

DVM hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ ſunt. Reliquerat enim Ioſephum fratrem ſuum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiuſmodi, vt nihil ante reditum ſuum aduerſus Antigonum moueret, quia non firmũ eſſet auxiliũ Macharæ, quantũ ex delictis ſuperioribus appareret. Verũ Ioſephus, vbi fratrem procul abeſſe cognouit, immemor præceptorũ, Hierichunta cum v. cohortibus à Machæra ſecũ miſſis petit, vt maturo meſſiũ tempore frumenta diripiat. Incurſu autem hoſtiũ per montana atq; aſpera loca oppreſſus, & ipſe cadit, magnã viri fortis in ea pugna gloriã conſecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autẽ lectæ de Syria cohortes erant, nec veteranorũ quenquã permixtũ habebant, qui belli imperitis opitulari poſſet. Antigonus autẽ victoria minimè contentus fuit, ſed eò proceſſit iracundiæ, vt mortuum quoq; Ioſephũ verberaret. Deniq; nactus corpora mortuorũ, etiã caput eius abſcidit, quamuis L. *talenta Pheroras frater preciũ redemptionis offerret. Tanta verò nouitas poſt Antigoni victoriã Galilææ res occupauit, vt qui partibus eius magis fauerent, productos primates Herodis ſtudioſos lacu ſubmergerent: multaq; in Idumæa quoque mutarentur, vbi Machæra caſtelli cuiuſdã inſtaurabat mœnia, cuius nomen eſt Githa. Nec horũ quicquã Herodes audierat. Captis enim Samoſatis Antonius, & præpoſito Syriæ Soſio iuſſo, vt Herodem quoq; aduerſus Antigonum adiuuaret, diceſſit in Ægyptum. Soſius autem duabus cohortibus in Iudæam præmiſſis, quarum Herodes vteretur auxilio, ipſe cum cætera manu militum ſequebatur. Herodi autem degenti ob Daphnen Antiochiæ, mortẽ fratris ſomnia manifeſta ſignificãt. Cumq; turbatus proſiluiſſet è ſtratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare præ dolore paululum queſtus, maxima parte luctus dilata, in hoſtes properabat, vltra vires iter accelerans. & vbi ad Libanum venit, octingentos montis accolas aſſumit auxilio, vnamq; his iungit Romanorum cohortem. cum quibus non expectata luce, Galilæam ingreſſus eſt, hoſtesq; obuios in eum quem reliquerant*

Ant. lib. 14. cap. 25.

Antigoni in Ioſephũ cadauer immanitas.

Herodi mortem fratris ſomnia manifeſta ſignificant.

An.mũdi 3927. Ante Christum natum 37.

locum auertit. & aßiduè quidem caſtellum oppugnare tentabat: ſed prius quàm id caperet, aſperrima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. paucis autem diebus poſt, auctus etiam alterius cohortis præſidio, quam Antonius miſerat, tanto hoſtibus terrori fuit, vt caſtellum nocte deſererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, vt quamprimum interfectores fratris ſui poſſet vlciſci, vbi etiã mirabilis ei monſtriq; ſimilis caſus euenit: vnde præter ſpem liberatus, opinionem quod Deo carus eſſet adeptus eſt. nam cum multi honorati veſpera illa apud eum cœnauiſſent, poſtquam dimiſſo conuiuio omnes egreſſi

Herodis cœnaculum dimiſſo cõuiuio cõfeſtim concidit.

ſunt, confeſtim cœnaculum concidit. Id autem commune ſibi tam periculorum quàm ſalutis præſagium, quantum ad futurum bellum pertineret, eſſe conijciens mane primo caſtra mouet: hoſtiumq; ſex circiter millia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manum quidem cum Romanis conſerere nõ ſatis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos ſauciarent, eminus appetebant. vbi Herodes quoq; ipſe præteriens, latus iaculo vulneratur. Antigonus autem ſe non ſolum audacia ſuorum, ſed etiam multitudine ſuperiorem videri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus ſuis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machæra erat præmium victoriæ. Herodes verò terram peruagatus hoſtilem, quinque municipia capit, duoq; habitatorum millia conſumit. Exuſtisq; domibus, ad exercitum redit, circa vicum, qui appellatur Cana, tendentem. In dies autem ſingulos magna ei multitudo Iudæorum vel ex ipſa Hierichunte, vel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipſius Herodis præclara facinora. Enimuerò multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congredi feſtinante, Pappi milites neq; multitudine hoſtium, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed vbi agmina conflixerunt, cæteri quidem pauliſper reſtiterunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculoſius dimicans, dummodo eius vlciſceretur autores, aduerſam aciem facilimè ſuperat. deinde ſemper integros aggrediendo, vniuerſos in fugam vertit. Erat enim plurima occumbentium ſtrages, cum alij quidem in vicum vnde venerãt

compelle-

compellerentur, nouissimus autem ipse instaret. atq; infinitos occideret. postremò ruens inter fugientes hostes in vicum irrupit: cum omnes domus armatis essent refertæ, plenaq; propugnatorũ desuper tectæ: & quoniã foris deprehensos facilimè superabat, disturbando ædes intus abditos extrahebat, alios cõuulsis obrutos tectis, multos simul necabat. si quis autem subterfugisset ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. tantaq; cadauerũ per omnes vias multitudo coaceruata est, vt etiã victoribus ipsis transitus obstrueretur. hanc plagã hostes adeò nõ tulerũt, vt confluentiũ turba, cõspectis qui in vico perissent, fuga discederent. statimq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ victoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad vesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem vnus tantũ puer eum sequebatur. Et prius quàm in balneũ perueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus occurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes; vt Regem viderunt, illum quidem stupore debilitati ac trementes, cum inermis esset prætereunt: exitus verò quà fugerent cursu petebant. Itaque cùm alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, abscisso capite obtruncat: idq; Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris vltionem. namque Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymam repetijt: murisq; admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romæ Rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quà facilior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse in Samariam vadit, vxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, vt diximus: & dum obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur vbi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones vndecim, equitumq; sex millia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo Rex fuerat declaratus: Sosius verò Antonio, à quo milites quib. præerat asciret missos Herodi auxilio. Iudæorũ autem intra ciuitatem agentium populus variè turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens furore agebatur, multaq; veluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinabantur: maximè ex locis oppido proximis victui necessaria diripientes, neque aut equis, aut viris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æquè ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidẽ occultas excogitauit militũ insidias, quibus

An. mũdi 2928. Ante Christum natum 36.

Cadauerũ multitudo victoribus transitum obstruit.

Pappũ Antigoni militum ducem Herodes obtruncat.

Ant. lib. 14. cap. 12. Hierosolyma ab Herode obsessa.

An. mũdi 3929. Ante Christum natum 35.

An. mũdi 3928. Ante Christum natum 36.

Iudæorum in pugna Constantia.

quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam verò alimentorum longinquis transuectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnæ intenti, quamuis omnem modũ audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia vincebantur. nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improuiso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quàm muri aliqua pars diruueretur, alteram eius vicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam vsque ad vltimum repugnare decreuerant.

Herodis milites cum Iudæi per quinque menses obsidionem toleraverunt ciuitatem irrumpunt.

Denique tanto exercitu circunsidente, per quinque menses obsidium toleraverunt: donec quidam ex his quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima vbiq; mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis verò manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Mactabantur autem quamplurimi, & per angustiores vicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec vlla erat aut senectutis, aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet Rex vbiq; mittens, rogaret vt parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed veluti furentes, omnem persequebãtur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque præsentem fortunam cogitans, domo descendit,

Cædes in Hierosolymis.

Antigonum Sosius capit.

& ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonam appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit, vt fœminam. Itaq; ille quidem vinctus asseruabatur. Herodes autem cum iam hostes vicisset, vt externa quoq; auxilia compesceret prouidebat. Visendi enim templi, sanctorumq; eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minis, alios precibus, nõnullos armis etiam refrenabat: acerbiorem, quàm si victus fuisset, existimans sibi fore victoriam, si quod videri nefas esset, culpa sua visum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si vacuefacto viris & pecunijs oppido, Romani Regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperium, vile precium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, vt pro labore obsidionis prædandi licentiam milites haberent: ipse de suis

Herodes militibus de suis facultatibus multũ pecuniæ largitur.

facultatibus mercedem singulis distributurum se asseuerauit. Atque ita redemptis patriæ reliquijs, promissa compleuit. Nam & militum quenq; liberaliter, & pro merito duces, ipsumq; Sosium regia largitate donauit, vt nemo egens pecunijs abiret. Post hæc Sosius aurea corona Deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio vinctum Antigonum ducens. & illum quidem vanæ spe vitæ

Antigonus securi obtruncatur. Ant. lib. 15. cap. 1.

cupidum vsque ad vltimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidem partium studiosos, quò magis beneuolos sibi faceret, honorificè tractabat: Antigonianos autẽ neci tradebat. Et quum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusq; comitibus misit. non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Et-

Cleopatræ in cognationem suã sæuitia.

enim Cleopatra, vbi tanta cognationem suam sæuitia persecuta est, vt neq; propinquus sanguine supereſſet, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumq; optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, vt eo modo cuiusq; possessiones dominio suo facilius quæreret. Postea verò quàm in Iudæos atque Arabes vsque extendit auaritiam, vt Reges eorum Herodes & Malichus interirent,

interirent, occultè moliebatur. Cui cum verbotenus annuisset Antonius, occidere quidem bonos viros tantosq; Reges iniustum esse duxit: verum inter amicos vltra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio ad Euphratem vsq; Parthis bellũ inferentem prosecuta Antonium, per Apamiã & Damascum in Iudæam venit. Atq; hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset, tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamq; omnibus obsequijs placans, Peluſiũ vsq; deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumq; Artabazen Tigranis filium dono Cleopatræ ducebat. Nam cum pecunijs omniq; præda, Parthus illi statim condonatus est. An. mũdi 3934. Ante Christum natum 30. Auaritia Cleopatræ.

CAP. XIII.

De insidijs Cleopatræ in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes & ingenti terræmotu.

ONCITATO autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem vicum Antigoni soror tenebat: veruntamen à Cleopatra callidè ne periculorũ Antonij particeps fieret, intercluſus est. Regibus enim, vt diximus, insidias tendens, bellũ in Arabs vt Herodi cõmitteret, persuadet Antonio. quos si vicisset, Arabia: sin autem victus esset, Iudææ domina constitueretur: alterumq; potentiũ per alterũ pessundaret. Sed hoc eius consiliũ Herodi feliciter cessit. nam primũ in Syros hostes ducens, magnũ quem conflauerat equitatum, circa Dioſpolim in eos mittit, & quãuis fortiter resistentes, superauit. qui cum iam victi essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syria cœles Canathan congregati, expectabãt Iudæos. Vbi Rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellũ consultius administrare tentabat, castraq; muro cingi præcipiebat. nõ tamen ei paruit multitudo, sed priore victoria freti Arabas impetunt. & prima coitione in fugã versos vrgebant: in persecutione verò insidijs periclitatur Herodes, Canathensibus ab Athenione immiſsis, qui ex Cleopatræ ducibus semper ei fuerat inimicus. Nanq; horũ incursu recreati Arabes, pugnã repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde prostratis. Qui verò ex prælio seruati sunt, in vicum Ormizam confugiunt. vbi etiã castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperũt. Neq; multo post accepta clade, Herodes aderat cũ auxilijs, serius quàm vsus poposcit. Huius ei vulneris causa fuit, præpositorũ militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. non enim repentino commisso prælio vllum Athenio insidiandi tempus habuisset. rursus tamen vltus est Arabas, assiduis fines eorum incursionibus infestans: quodq; semel victus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Nanq; veris initio terra mota, infinita quidem pecorũ, triginta verò hominum millia peremit, cũ exercitus mansisset incolumis, quoniã sub diuo tendebat: ibiq; Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. vnde velut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se venerant

Ant. lib. 15. cap. 5. Cleopatræ in Herodem insidiæ. Ant. lib. 15 cap. 6. Herodis exercitum Arabes in fugã vertunt. Bellum Actiacũ inter Antonium & Augustum vtrinque gestum. Alia Herodis calamitas.

Anim̃di 3934. Ante Christum natum 30.

nerant à Iudæis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tàm magnitudine quàm assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere non videtur, *cur vos præsens formido perculerit. nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori vobis esse non miror. Ignauum autem est perpeti idem, etiam cum incursus hominum repellendi sunt. Ego enim tantum abest, vt hostes post terræmotum pertimescam, quod magis putauerim Deum hanc illis illecebram immisisse, vt pœnas redderent. non enim tantum manu armisq; freti, quantum nostris calamitatibus, veniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis viribus nititur, sed alienis aduersis. Neque verò vel secundæ res vel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in vtramque partem videas fortunam nutare vicissim, & exempla vobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore victores, post ab hostibus victi sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capientur, victores se credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autem prouidentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipsum quod timetis, fiduciã suggerit. Nam cum ferociores quàm opus erat fuistis, & præter voluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem vestra cunctatio, & minus alacer animus, vt videtur, certam mihi victoriam spondet. Conuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autem opere virtutem exerere: consceleratisq; hostibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira cælestis vnquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec spiritum vitæ ducunt, vel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penè captiuos abduxit. Nihil autem vos terreat rerum animæ carentium metus: neque arbitremini, terræ concussionem, alicuius futuræ cladis esse portentum. Naturalia nanq; sunt elementorum quoq; vitia: nullumq; damnũ inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. nam pestilentiæ quidem, vel famis, vel terræmotus signũ aliquod tardante malo fortasse præcesserit: ipsa verò cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius quàm terræ concussio, bellum nocere poterit etiam victis? Imò enimuerò maximum imminentis excidij monstrum, sponte sua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesq; Deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamq; dexteram, sed continuò pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in vindictam violati fœderis animos excitemus. pergite quisque non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi, sed legatorum cadis vltores. Illi melius quàm nos qui viuimus exercitum regent: vobisq; mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem vestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur.* His adhortatus milites, *vbi eos alacres vidit, sacra Deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelphiæ positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminus iritabat, quam primum cupiens congredi. nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem Regij facile repulerunt, collemq; tenuerunt. ipse verò quotidie producto ad prælium milite, instructaq; acie, Arabes lacessebat. Cum autem nemo contrà procederet (quædam enim eos vehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obriguerat) vallum eorum disturbat*

Herodis ad milites perterritos oratio.

Metus præstat confidentiam.

Altera pars orationis Herodis de terræmotu.

Conclusio Herodis orationis & adhortatio ad milites.

Herodes ante pugnã sacra Deo celebrat.

Herodes hostes adoritur.

ſturbat ipſe aggreſſus: eoq́ modo coacti ad pugnam confuſis ordinibus, mixtiq́ cum equitibus pedites egrediuntur: etſi multitudine ſuperiores, Iudæis tamen alacritate impares, quãuis audaciores eos faceret victoriæ deſperatio. Et quamdiu quidem reſtiterunt, non magna eorum cædes facta eſt: vbi verò terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi verò à ſemetipſis conculcati perierunt. Denique millia v. in fuga ceciderunt, cæteraq́ multitudo intra vallum compulſa eſt, eosq́ ſtatim circumſeptos obſidebat Herodes. & licet armis propè adeſſet excidiũ, tamen aquæ penuria vehementer vrgebat. Cumq́ Rex arrogantius eorum legatos deſpiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis inſtaret: deniq́ ardeſcente ſiti, cateruatim exeuntes, vltro ſe Iudæis tradebant, adeò vt quinque diebus quatuor millia vincirentur, ſexto reliqua multitudo ad pugnam deſperata ſalute procederet. Quibus congreſſus Herodes, iterũ ſeptem millia circiter ſternit: & tam magna plaga vltus Arabiam, extincto virorum eius ſpiritu, tantum profecit, vt eius patronus ab ea gente optaretur.

An. mũdi 3439. Ante Chriſtum natum 30.

Arabes ardeſcente ſiti vltrò ſe Iudæis tradunt.

CAP. XV.

Herodes exaltatus in regnum.

MOx autem illum excepit deſueta rerum ſolicitudo propter amicitiam Antonij, poſt victoriam Cæſaris apud Actium. Verùntamen plus timoris habebat, quàm ipſe patiebatur. Nec enim Cæſar victum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo ſupereſſet. Itaque Rex periculis decreuit occurrere: Rhodumq́ tranſmiſſus, vbi Cæſar eo tempore morabatur, adijt eum ſine diademate, veſte quidem cultuq́ priuato, ſed faſtu regio, neque diſſimulata veritate coram eo hæc dixit: Ego quidem, Cæſar, Rex factus ab Antonio, fateor vtilem me fuiſſe Regem Antonio. Neque diſſimulauerim, quod omnimodo armis quoque me grauem expertus eſſes, niſi Arabes prohibuiſſent. Veruntamen & auxilia ei pro viribus meis miſi, & multa frumenti millia: ſed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deſerui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei conſilium dedi, vnam eſſe dicens Cleopatræ mortem aduerſorum correctionem. quam ſi occidiſſet, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & memetipſum belli contra te ſocium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatræ amores, & Deus qui tibi victoriam donaret obſtruxit. Vnà ergo cum Antonio victus ſum, & diadema cum eius fortuna depoſui. Ad te autem veni, ſpem ſalutis de virtute præſumens: & vt in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæſar: Imò verò ſaluus eſto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritus es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, vt etiam felicioribus fidus permaneas: ſiquidem ego præclariſſimam ſpem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatræ, quam tibi paruit. Te namque lucrati ſumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpiſti, quantum apparet, quem aduerſus eorum gladiatores idonea auxilia miſiſſe Ventidius perſcribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipſe quoque bene tibi aliquid facere, vt non deſideres Antonium. Huius ſermonis humanitate Regem, ne quid de amicitia ſua dubitaret, hortatus, & diadema illi impoſuit, & indulgentiam decreto cõſignat: in quo multa magnificè in eius laudem commemorauit. Ille autem prius eum

Ant. lib. 15. cap. 7.

Herodis coram Auguſto Cæſare oratio.

Herodes corã Auguſto diſſimulatiõe remota verũ ingenuè fatetur.

Cæſaris ad Herodem reſponſio.

An. mũdi 3934. Ante Christum natum 30.

muneribus delinitum rogabat, vt Alexandrum quendam ſupplicem, ex amicis Antonij, iuberet abſolui. Sed vicit iracundia Cæſaris, multa illum & grauia pro quo rogabatur admiſiſſe dicentis, quibus repulit deprecantem. Poſtea verò ad Ægyptum euntem per Syriam Cæſarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq́ primum cum eo milites recenſente, circa Ptolemaidem equo vectus eſt, cœnamq́ illi cum omnibus amicis exhibuit, atq́ inſuper exercitus eius epulis cuncta diſtribuit. Proſpexit etiam vt per arida loca proficiſcentibus ad Peluſium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deeſſet. Nec fuit quicquam vtenſilium, quod deſideraret exercitus. Pro his deniq́ meritis paruum eſſe Herodi regnum, tam Cæſar quàm milites exiſtimabant. Ideoq́ poſtquam venit in Ægyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non ſolum cæteros eius honores auxit, verum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempſerat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumq́ inſuper ciuitatum Gazam & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc ſatellites quadringẽtos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra ſtipatores habebat. Nulla autem res magis liberalitatem Cæſaris incitabat, quam magnus animus accipientis. Poſt primam verò Actiada, etiam regionem quæ Trachon vocatur, eius ditioni ſubdidit, eiq́ continentem Batanæam, itemq́ Auranitin, ex huiuſmodi cauſa. Zenodorus qui domus Lyſaniæ conductor erat, non ceſſauit vnquã ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damaſcenis immittere. Illi autem ad Varum tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumq́ deprecati ſunt, quo ſuas miſerias Cæſari declararet. Cæſar autem his cognitis ei reſcripſerat vt latrocinium penitus curaret extinguere. Varus autem milite aggreſſus loca ſuſpecta, expurgauit latronibus terram, ipſamq́ Zenodoro abſtulit: quam Cæſar, ne latronum denuo contra Damaſcum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq́ præterea totius Syriæ procuratorem conſtituit. Et decimo anno reuerſus iterum in prouinciam, ne quid eo inconſulto procuratoribus liceret adminiſtrare præcepit: ac Zenodoro mortuo terram omnem quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus exiſtimabat Herodes, *à Cæſare quidem poſt Agrippam amabatur, ab* Agrippa *verò poſt Cæſarem. Hinc ad ſummum felicitatis euectus, & ad maiorem ſubleuatus animum, maximã prouidentiæ partem obſequio pietatis impendit.*

Herodes in Augustũ Cæſarem merita.

Herodis regno Auguſtus Cæſar finium partem addit.

Herodem Auguſtus Syriæ procuratorem conſtituit.

CAP. XVI.

De vrbibus & ædificijs inſtauratis & conditis ab Herode, deque munificentia qua vſus eſt erga exteras gentes, eiusque felicitate.

An. mũdi 3947. Ante Christum natum 17. Ant. lib. 15. cap. 10. 12. 13. 14.

ITAQVE anno regni ſui quintodecimo, & templũ inſtaurauit, & duplũ terræ ſpatiũ quàm fuerat circa templum, muro amplexus eſt, ingenti ſumptu & magnificentia ſingulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq́ iunctum à ſeptentrione caſtellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quàm regni ſedes largis opibus renouatum, Antoniam *vocauit, in honorem Antonij. Quin etiam domo ſibi regia in ſuperiori parte ciuitatis exſtructa, duas ædes in ea maximas atq́ pulcherrimas, quibus ne templum quidem vſquam conferri poſſet, ædificauit: easq́ amicorum vocabulis vnã Cæſaream, Agrippium alteram nominauit. Nec verò ſolis tectis memoriam eorum & cognomina circumſcripſit, ſed in totas etiam ciuitates ſtudiũ liberalita-*

Aedificia ab Herode condita.

tis

tis extendit. Nam in Samaritica regione oppidum muro pulcherrimo per viginti ſtadia circundatum, Sebaſten appellauit, deductis eò ſex millibus colonorum, terraq; fœcundiſſima his attributa: vbi templum quoq; maximum inter ædificia, & circum id aream trium & ſemis ſtadiorum Cæſari dedicauit, eiuſdemq; oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præſtitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæſare, aliud ei templũ circa Iordanis fontem candido marmore poſuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam vertex in præcelſum editus, propter ſubiecti lateris vallem ſpecus aperit vmbroſum, qua profundæ altitudinis rupes, ad immenſum liquentis gutta receptaculum concauatur, vt ſtagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla ſufficiat. Foris autem è ſpelunca radicibus oriuntur fontes: & (vt quidam putant) hoc eſt Iordanis principium. Sed veri fidem in poſterioribus indicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter caſtellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ commodiorem vſum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus vocitauit. Prorſus non eſt idoneus regni locus, quem honore Cæſaris nudum reliquerit. Poſtea verò quàm fines ſuos templis replenit, in prouinciam quoq; honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quæ Cæſaria vocantur, conſtituit. Cum autem inter maritimas ciuitates vidiſſet vnam vetuſtate iam feſſam, quæ Stratonos pyrgos vocabatur, & pro loci naturæ munificentiæ ſuæ capacem, totam eam candido ſaxo reparatam, clariſſima regia decorauit, & in ea maximè innatam ſibi animi magnitudinem demonſtrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas ſita eſt, omnis ora maritima adeò fuit importuoſa, vt omnes qui ad Ægyptum ex Phœnice nauigarent, in ſalo fluctuare cogerentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas vndarum moles ad ſcopulos erigit, vt remeante æſtu gurgitis, per aliquantum ſpatium maris feritas augeatur. Sed Rex liberalitate ac ſumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus ſtationes fecit altiſſimas. Et quanquam totus ei locus aduerſabatur, tamen ita cum difficultate certauit, vt firmitas quidem ſtructuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo verò tanta eſſet, quaſi nulla res ardua præpediſſet ornatum. Metitus enim quantum diximus portui ſpatium per viginti vlnas in profundum ſaxa demiſit, quorum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla verò etiam maiora fuerunt. Expleto autem ſpatio quod vnda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centũ repellendis erant fluctibus antè conſtructi, vnde etiam procymia dicebantur: cæteri autem ſaxeo portus quo cingitur muro ſubiecti ſunt. magnis turribus interpoſitis, quarũ maxima atq; pulcherrima ex nepote Cæſaris Druſium cognominata eſt. Crebri autem fornices ad deducenda quæ portus haberet: proq; fornicibus, & circum eos crepido ſaxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus aũt ſeptentrionalis erat. Ventorum enim pro ſitu loci placidiſſimus eſt boreas. Ad oſtium verò coloſſi tres, vtrinq; fulti columnis: quarum à læua quidem intrantibus ſtãtes ſolida turris ſuſtinet: dextra verò duo proceri lapides iuncti, & partis aduerſæ turris magnitudinem ſuperantes. Domus aũt portui connexa, candido item lapide: pariq; menſura ſpatiorum, ciuitatis viæ tendentes in portum. Contra oſtium verò portus, in colle, Cæſaris templum magnitudine ſimul &

An. mũdi 3947 Ante Chriſtum natum 17.

Fons Iordanis

Herodes Piræo maiorem portum fabricat.

Dilucida deſcriptio portus.

An. mũdi 3947 AnteChriſtum natum 17.

pulchritudine præcipuum: in eoq; Cæſaris coloſſus non minor quàm Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus eſt, Romano autem par, & Iunoni quæ Argis eſt. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebusq; aduectitijs portum, Cæſari verò conditoris honorẽ, vnde ciuitati nomen Cæſareæ impoſuit. Quinetiam & cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna vocabulo collocauit: & quinquennali certamine inſtituto, nomen ei Cæſaris donauit. Primusq; ipſe in centeſima nonageſima & ſecunda Olympiade maxima præmia propoſuit: vt non ſolum victores, ſed & proximi & tertij ſucceſſores eorum regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoq; renouatam, quam bella ſubuerterant, Agrippium vocauit: nimiaq; beneuolentia, nomen amici etiam portæ inſcripſit, quam ipſe in templo ædificauit. Sed nec parentes ſuos ita quiſquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumq; ditiſſimam, eamq; Antipatridem nuncupauit. & ſuper Hierichunta caſtellum natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq; in honorem matris Cyprum vocauit. Fratriq; Phaſaelo turrim cognomine Phaſaelidem Hieroſolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas poſtea declarabitur. Aliamq; ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in boream tenditur, Phaſaelum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne ſui quidem fuit immemor, ſed caſtellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de ſuo nomine Herodium vocauit: tumulumque in mammæ formam manufactum, qui ſtadiorum ſexaginta ſpatio ab Hieroſolymis aberat, ſimiliter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus eſt. Ambitum autem compleuit ædibus regijs liberaliſſimè exornatis: vt non ſolùm interna membrorum facies clarior eſſet, verùm etiam foris parietes ac maceriæ tectáque largis infuſa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti ſumptu ex longo interuallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidiſſimi fabricauit aſcenſum. Erat enim totus collis manu factus, & vehementer excelſus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuerſoria, quæ & ſarcinas & amicos recipere poſſent, ædificauit: vt pro rerum quidem omnium copia ciuitas eſſe videretur caſtellum: circumſcriptione verò, domus regalis. Tantis autem conſtructis ædificijs, animi ſui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonſtrauit. Namque apud Tripolim & Damaſcum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnaſia dicunt: Bibli autem murum, exedras verò & porticus, foráque & templa Beryti ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damaſcum theatra condidit. Maritimis autem Laodicenſibus aquæductum: apud Aſcalona verò Nymphea ſiue lacus ornatiſſimos, & balneas, item periſtylia, tàm opere quàm magnitudine miranda conſtituit. Sunt quibus etiam lucos portusq; præſtitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni ſociæ, agris quoq; donatæ ſunt. Ad exhibitionem verò thermarum alijs reditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis miniſtrauit egentibus: & Rhodys ad inſtruendam claſſem pecunias ſæpè multisq; in locis præbuit, incenſumq; Pythium in meliorem formam reparauit ſumptibus ſuis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem, perq; omnem Ioniam, eorum, quæ deſideraſſet quiſque, largitiones? Nónne etiam Athenienſes & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Myſia Pergamus, Herodis ſunt plena donarijs? Nónne Antiochenſium

Cæſarea, Stratonis turris antea dicta, ab Herode condita. Ant. lib. 15. Cap. 10. 12. & lib. 17. Cap. 5.

Agrippium.

Antipatris.

Cyprus. Phaſaeli turris.

Phaſaeli ciuitas.

Herodium.

Herodiũ caſtellum, pro rerum omnium copia ciuitas eſſe videbatur.

Herodis beneficentia & liberalitas in cunctos.

Herodes per vniuerſum terrarũ orbem clareſcit.

ſium Syriæ plateam, cum plena cœni ab omnibus vitaretur, per viginti ſtadia prolixam, ſtrauit polito marmore: declinandisq́; imbribus, quàm longa eſſet porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum? Quod autem Elidenſibus præſtitit, non ſolùm Achaiæ commune, ſed etiam totius orbis terræ munus videtur, per quẽ Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere ſumptuum videret inopia, quodq́; ſolum ex veteri Græcia reſtabat collabi, non ſolum agonotheta ipſe factus eſt, eo luſtro, quod cum Romam nauigaret, offendit: ſed etiam perpetuos pecuniarum reditus inſtituit, vt nunquã eius memoria agonothetæ munere fungi deſineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum ſiue tributorũ remiſſiones exponere, ſicut Phaſaelitas & Balaneotas, aliaq́; circa Ciliciam municipia leuauit annuis penſionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: velut maius aliquid aucuparetur, ſi beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore vſus eſt, quod animo conueniret. cumq́; ſummus venator eſſet, in hoc tamen ipſo, equitandi peritia quæ cuperet aſſequebatur. Denique vno die quondam quadraginta feras ſubegit. Eſt autem aprorum altrix illa regio, ſed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui ſuſtineri non poſſet. Itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directiſſimus, & ſagittarum librator videbatur egregius. Præter animi autem corporisq́; virtutem, fortuna quoque ſecunda vſus eſt. Raro enim contra votum eius, belli ceſſit euentus. & ſi quando id accidit, non ipſius culpa, ſed aut proditione quorundam, aut temeritate militum factum eſt.

An. mũdi 3954. Ante Chriſtum natum 10.

Herodes venator ſummus.

Herodes præter animi corporisq́; virtutem fortuna quoq; ſecunda vſus eſt.

CAP. XVII.

De diſſidio Herodis cum filijs Alexandro & Ariſtobulo.

AT verò publicam ei felicitatem mœrores inuidere domeſtici, & aduerſi caſus ex muliere cœperunt, quam maximè diligebat. Nam quia Regis meruit poteſtatem, repudiata quam prius acceperat vxorem ex Hieroſolymis genus ducẽtem, quæ Doris vocabatur, Mariammen ſibi coniunxit, Alexandri filiam Ariſtobuli filij: vnde domus eius in diſcordiam venit, & antea quidem, maximè verò poſtquam Roma regreſſus eſt. nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum cauſa quos è Mariamme ſuſceperat, expulit ciuitate: ſolis feſtis diebus eò commeandi facultate conceſſa. Deinde autẽ coniugis auum Hyrcanũ, ex Parthis ad ſe reuerſum, propter inſidiarum ſuſpicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzapharnes abduxerat: miſerati verò gentiles liberauerant, qui vltra Euphratem colebant. Et ſi monitis eorum paruiſſet, ne ad Herodem trãſiret, non interiſſet. Verùm mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. hoc enim fretus multoq́; amplius patriam deſiderans, venit. Herodem autem cõmouit, non quòd regnum affectaret, ſed quòd ipſi iure deberetur. Quinque autem filiorũ quos ex Mariamme ſuſceperat, duæ fœminæ, cæteri mares erant. horumq́; minimo Romæ in ſtudijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quòd iam regnanti ſibi fuiſſent geniti, regia producebat. Sed Sedenim fortior amor his Mariammes ſuffragabatur: qui in dies ſingulos proficiens, adeò ſuccendebat Herodem, vt eorum nihil ſentiret quæ propter dilectam ſibi dolerent. Tantum namq́; in eum Mariammes erat odium, quantum ipſe

Ant. lib. 15. Cap. 3. & 9. & lib. 16. Cap. 13.

Herodes Antipatri filium expellit ciuitate, ac Hyrcanum auum coniugis interficit.

Herodis ex Mariamme liberi ſuſcepti.

An. mũdi 3954 Ante Christum natum 10.

ipſe illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipſis inimicitiarum probabiles cauſas, ex amore verò fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo ſuo feciſſet obijciebat, quæq; in fratrem Ariſtobulum egiſſet. Nec enim vel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem Pontificem in decimo ſeptimo ætatis anno creatum, poſt honorem ſtatim occidit. Atq; ille quidem cum ſacra veſte amictus ad aram acceſſiſſet feſto die, populus omnis illacrymauit: & tamen noctu miſſus in Hierichunta, ibi ſicut mandatum fuerat, lacu ſubmerſus à Gallis interijt. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, ſororemq; eius & matrem maledictis atrocioribus de honeſtabat. Sed ille quidẽ amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres ſæuiebant: & quò maximè commoueretur Herodes, inſimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ veriſimilia fingerentur, hæc accuſantes, quòd in Ægyptum imaginem ſuam miſiſſet Antonio: proq; immoderata libidine, abſentem ſe properaſſet oſtendere viro mulierum cupidine inſanienti, & qui vim poſſet inferre. Id veluti fulmẽ aliquod emiſſum perturbauit Herodem, maximè quidem amoris cauſa zelotypia ſuccenſum, deinde etiam cogitante Cleopatræ ſæuitiam, cuius gratia & Lyſanias Rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amiſſione, ſed morte ſua periculum metiebatur. Itaq; profecturus Ioſepho Salomes ſororis ſuæ viro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat vxorem: mandato ei clàm, vt eam interficeret, ſi etiam ſe occidiſſet Antonius. Verùm Ioſephus non malignè, ſed Regis amorem mulieri cupiens demonſtrare, quòd ab ea nec mortuus pateretur diuelli, ſecretũ ei ſermonem aperit. Et illa reuerſo Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurante, quodq; nunquam eſſet alterius mulieris amore captus: valde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Ioſepho comprobatus eſt, quibus vt me occideret præcepiſti. His auditis quæ occulta credebat, amens erat Herodes ilicò: nec vnquam Ioſephum mandata ſua proditurum fuiſſe ratus, niſi eam corrupiſſet, præ dolore inſaniebat. Cumq; ſtratis exiluiſſet, in regia ſpatiatur: ibiq; tunc Salome ſoror eius arrepto tempore criminandi, ſuſpicionem de Ioſepho confirmauit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens confeſtim vtrumq; iuſſit interfici. Deinde pœnitudo ſequebatur inſaniam: & poſtquam iracundia concidit, amor iterum caleſcebat. Tanta vis autem cupidinis erat, vt ne mortuam quidem putaret eam, ſed præ ægritudine tanquam viuam alloqueretur: donec proceſſu temporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo ſuperſtitem dilexerat æquauit affectum. Materna autem iracundia ſuccedunt filij, & immanitatem ſceleris reputantes, non aliter ſuſpectum patrem quàm ſi hoſtis eſſet, habebant: idq; & anteà, quàm diu Romæ in ſtudijs erant, & multo magis poſtquam in Iudæam reuerſi ſunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoq; robora'atur affectio. Jam verò maturi coniugio, vnus amitæ ſuæ Salomes, quæ matrem amborum accuſauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum Regis. Vnde acceſſit etiam libertas odio, & occaſiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ ſunt. Itaq; apertius quidam cum Rege colloquebantur, quòd ei per vtrunq; filium ſtruerentur inſidiæ: & alter quidem vltrices materni exitij ſimul cum fratre armaret manus: alter verò, hoc eſt Archelai gener, ſocero fretus etiam fugam pararet, ipſum apud Cæſarem accuſaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, veluti propugnaculo ſibi futurum aduerſus filios, adducit Antipatrum ex Doride ſuſceptum: hisq; illum præponere modis

Mariammẽ ex odio Herodi quæ Hyrcano auo fecerat, obijcit.

Falſa matris ac ſororis Herodis aduerſus Mariammen accuſatio.

Herodes Ioſepho vt vxorem interficiat, clàm mandat.

Herodis de Mariammeac Ioſepho ſuſpicio.

Mariammen & Ioſephum Herodes interfici iubet.

Iracundiæ maternæ filij ſuccedunt.

Inimicitiæ Herodis cum liberis ex Mariamme ſuſceptis.

modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre editum proficientem viderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidē in dies singulos magis magisq́ negligebantur. Antipater aūt etiam sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callidè nouerat, & varias in fratres suos calumnias conferebat, quædam ipse dictitans, amicos verò suos ad alia diuulganda submittens, donec omninò spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse apertè quoq; iā successor fuerat declaratus. Deniq; tanquam Rex etiam ad Cæsarem missus est, cultuq́ regio & cæteris obsequijs præter diadema vtebatur. Tempore autem valuit etiam suam matrem in cubile Mariammes inducere: duobusq; armorum generibus in fratres vsus, blanditijs & calumnijs, Regi obrepsit, vt etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam pater abstractum, veneni sibi dati reum apud Cæsarem postulauit. Ille autem vix deplorādi copiam nactus, & licet apud imperitissimum iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentiorem, delicta quidem patris verecundè suppressit: in se verò delata crimina fortiter diluit: periculorumq́ socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de suis iniurijs questus est: cum præter innocentiæ conscientiam eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. postremò prolocutus quòd eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit, & lacrymas quidem cunctis excussit: verùm Cæsarem sic affecit, vt eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, vt adolescentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui vellet. Postea Rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios videretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi verecundia reconciliatoris palàm proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam præternauigans Elæusam delatus esset, suscepit eum benignissimè Archelaus, pro salute generi gratiam referens, & redintegratæ concordiæ causa lætus: quippe nihil moratus amicis Romæ scripserat, vt in causa dicenda suffragaretur Alexandro: & vsq; ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatū. Postea verò quàm Hierosolimā peruenit Herodes, populo conuocato, tribusq; filijs propè astantib. causam reddit profectionis: multasq; Deo gratias agit, multas etiam Cæsari, qui domus suæ perturbationē sedasset: & quod regno maius esset, concordiam filijs præstitisset, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autem cum mea commoditate illi gratias refero, tresq; filios meos Reges designo, huiusq; sententiæ meæ socium primum Deum fieri precor, deinde vos. Nanq; huic ætas, illis nobilitas successionem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Cæsar iunxit, & pater instituit obseruate: non iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatem obsequitur, quantum ei, quem despiciet, doloris infliget. Quos autē singulis coniunctos esse oporteat propinquos atque amicos ego distribuam, & concordiæ sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum, contentionumq; causas ex contubernalium nasci malitia: hosq; si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo aūt vt non solùm isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnum, sed regni honorem

An. mūdi 3956. Ante Christum natum 8. Ant. lib. 16. Cap. 4.

Antipater excluſis reliquis fratribus, patris ſucceſſor declaratur.

Alexandrum Herodes apud Cæſarem accuſat.

Reconciliatio inter Herodem & filios facta.

Herodem generum Archelaus benigniſſimè ſuſcipit.

Splendida Herodes ad populum oratione tribus filijs regni honorem attribuit.

Herodes filijs non regnum, ſed regni honorem tradit.

An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

filijs meis trado: & iucunditate quidem quasi rectores potientur, pondus autem rerum tametsi nolim, meum est. Consideret aũt quisquis vestrum ætatem meam, vitæq; institutum, necnon etiam pietatem. nam neq; senex adeò sum, vt de me citò desperetur, neq; voluptatibus assuetus, quæ adolescentium quoq; vitam spatio breuiore concludunt: Diuinitatẽ verò ita coluimus, vt in longum nos ævum progressuros esse credamus. quòd si quis in contemptum meum filijs meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non, quòd inuideam ex me genitis, honorificè eos haberi veto: sed quia noui hæc studia adolescentibus ferociæ nutrimenta suggerere. Itaq; sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis verò apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatẽ. Omnes profectò mecum, hoc est, cum filijs meis sentient. Namque ipsis expedit me regnantem, meq; his esse concordem. Vos autem, ó boni filij, sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias salua sunt, deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, meq; tertium qui ea quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Jam nunc autem vobis & vestimenta & obsequia dabo regalia: Deumq; oro, vt conseruet iudicium meum, si concordes eritis. Hæc locutus: singulos benigne consalutauit, populumq; dimisit: alios conuenieniia dictis eius optantes: qui verò mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nanque Alexander & Aristobulus ægrè ferebant confirmatum esse Antipatro meritum, Antipater autem succensebat vel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro varietate morum, & reticere secreta nouerat, & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid venisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferebatur. Nec vel simpliciter aliquid prolocutus, adolescens innoxius habebatur, sed cuncta eius verba in crimina vertebãtur: maximaque minimis affingebantur, sicuti liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent submittebat Antipater, vt mendacia sua veras occasiones haberent: multisque falso vulgatis, vnum quid comprobatũ fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorũ quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultũ expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri vitam malicia dixisset arcanũ. Alexandri verò familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blãditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quæ contra se dicerentur si ue agerentur, effecerat. Cum autem cautè vniuersa committeret, astutis etiã criminationibus aditus ad Herodẽ moliebatur: fratrisque personam gerens alijs delatorib. subornatis vtebatur. Si quid in Alexandrum nunciassent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiosè astruendo, Regis iracundiam prouocabat: omnia ad insidias referebat, & vt necem patris Alexander optare videretur. Nihil enim maiorem fidem calumnijs suggerebat, quàm si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat, tãtum adijciebat Antipatro. In eandem verò partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi volentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum clarissimus, Regisq; fratres, ac tota progenies. omnia

Herodes ad filios orationem deflectit.

Herodes oratione sua fratrũ dissensionem radicitus non sustulit.

Antipatri in Alexandrum fratrem dolus & insidiæ.

Qua arte Antipater Alexandri fratris amicos corruperit.

Herodem & aulicos Antipater calumnijs in fratres inflammat.

omnia namq; in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim sæuior erat, multoq; plus quàm priuignos oderat, quos Regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, vt Antipatro magis obsequerentur, spes inducebat: non minus tamen præcepta Regis quenq; ab adolescentibus separabant: qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum vel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus erat formidini, verumetiam externis amicis. Nulli enim Regum tantum potestatis Cæsar dederat, vt fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palàm incusabatur à patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patruum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assiduè velut cum vxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoq; vxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumq; se quæ in regno viuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno: maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis & vxorum Herodis: quarum quæq; propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Namq; multas ei fuisse diximus vxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodq; Rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat: ipse inimicam sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ sæuientem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat vxori: quodq; ipse priuatam, Reginam verò frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnum obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoq; vicorum scribas, scilicet irridentes, quòd literarum studijs operam darent. His commota Salome, quòd iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea videbatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum Regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebrò matrem implorare, casumq; eius cum gemitu atq; imprecationibus conqueri: ac sæpè illo quædam ex Mariammes vestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quòd citò pro regalibus delicijs nigris vestibus induerentur. His de causis Herodes licet constantem animum adolescentium formidaret, tamen ne spem correptionis abscinderet, ad se eos vocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quasi Rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; vt fratres diligerent, promissa priorum peccatorũ venia, si post hæc meliores fierent. Illi aũt criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: verùm ipsum quoq; debere, omissa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. nunquam enim calumniatores defore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum maturè placauissent, vt patrem, præsenti metu reiecto, de futuris mœrere cœperunt. Et enim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patruum Pheroram: vterq; autem sæui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema

An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

Glaphyra vxor Alexandri suspicionem ante conceptam oratione multã auget.

Aristobulus vxori humilitatem generis obijcit.

Ant. lib. 16. Cap. 7.

Alexander & Aristobulus crebrò matrẽ implorant, id quod Herodis animum succendit.

Apud Herodem parentem duo fratres sese excusant.

An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

socius esset: proprios autem reditus haberet centum talentorum, totiusq; trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiam tetrarchiam eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, sorore vxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximã, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroræ, ancillæ amore captus, refugerat. Quam ob rem iratus Herodes, filiam nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ venia data, indignationem remisit. De hoc autem erat vetus opinio, quòd etiam viua Regina Herodem opprimere voluisset veneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat; vt quamuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita quæstione, postremò ad Pheroræ amicos venit, quorum nulla quidem fuit de maleficijs aperta confessio, sed quòd cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ conscium esse Aristobulum Salomes maritum: cui Rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. Sed nec Salome criminatione libera mansserat. nam & hanc frater Pheroras accusabat, quòd cum Syllæo procuratore Obodæ Regis Arabum de nuptijs constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in omnibus quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam Rex Pheroræ criminibus soluit. Domus verò tempestas in Alexandrum transiit, totaq; capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi Regis charissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum ministrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam Regi hæc sunt indicata, vi tormentorum coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans, & qui capillos inficeret, vt ob hoc etiam eum iuuenem putarent: verùm se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosq; amicos suos beatosque faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clàm parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occultè ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adeò pertimuit, vt non auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuque submittens, dicta factaque singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, illicò trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio vel inimicitijs, calumnias finxere, multique Regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio quidem confestim fides habebatur: erant autem criminationibus ipsis velociora supplicia. Deniq; accusabatur qui modò accusauerat: & cum eo qui ante se cõuictus esset, ducebatur ad pœnam. De vita namq; periculum Regis quæstiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc aũt sanitia processerat, vt nec eorum quenquã humanius aspiceret, qui accusati non essent: verùm etiam amicis immitissimũ sese præberet. Itaque multis etiã regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis sæuiebat. Accessit malis Antipater, collectaq; propinquorũ caterua, nullum criminationis genus omisit. Tantus autẽ ineptia sua Regem cõmentisq; delatorum

Alexander Herodi parenti Eunuchos corrumpit, & quòd regni sit futur⁹ successor, prædicat.

Alexandrum filium Herodes timet.

Ant. lib. 17. Cap. 8. Herodis sæuitia.

latorum timor inuaſit, vt ſtricto inſtare ſibi gladio videretur videre Alexandrũ. Deniq; ſubito & ipſum correptũ in vincula coniecit, & in amicorũ eius tormenta perrexit: multi autem tacitè moriebantur, nulla voce ſupra conſcientiã prodita. alij verò quibus mendaciũ impatientia doloris extorſit, de patris eum inſidijs cum fratre Ariſtobulo cogitaſſe dixerũt: tempusq; obſeruare, vt illo dum venaretur occiſo, Romã profugerent: His tametſi veriſimilia non erant, ſed neceſsitate cruciatus extemporè fingebantur, libenti tamen animo Rex *credebat, pro conſolatione accipiens vincti filij, ne id feciſſe videretur iniuſtè. Verũ Alexãder quoniã ſuſpicionem patris nullo modo aboleri poſſe arbitrabatur, vltro malis aſſentiendum putauit: ac digeſtis aduerſus inimicos quatuor libris, fatetur inſidias, earumq; ſe plurimos ſocios habere perſcribit: ante omnes autem Pherorã & Salomen. Hanc enim etiam ſtupro ſibi quondam eſſe mixtam, cum vim noctu adhibuiſſet inuitò. Iamq; libri in manibus erãt Herodis: multa & grauia de optimatibus clamantes, cum maturè in Iudæam Archelaus venit, metuens genero ſimul ac filiæ, quibus etiam prouidentiſſimo conſilio ſuccurrit, Regisq; minas arte diſſoluit. Mox enim cum eo congreſſus, vbinam eſt, clamat, exitiabilis gener meus? aut vbi parricidale caput aſpiciam, quod meis manibus ipſe lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nouo? nam etſi conſilij particeps non eſt, quia tamen eiuſmodi viri coniunx fuit, inquinata eſt. Miror autem patientiã tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc viuit Alexander: ego namq; ita ex Cappadocia properãs veniebã, vt qui & illum reperirem olim dediſſe ſupplicium, & de filia quæſtionem tecum haberem, quam tui tuæq; dignitatis contemplatione illi deſponderam. At nunc de vtroq; nobis conſulendum eſt: licet nimium pater ſis, & ad puniẽdum inſidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alterius iracundiæ vicarij ſuccedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem fallit Herodem. Itaq; ille quos Alexander perſcripſerat libros, legendos ei præbet, ſingulisq; capitulis inſiſtens, cum eo deliberabat. Vnde occaſionem ſui conſilij nactus Archelaus, paulatim cauſam in eos qui ſcriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem ſibi credere* Regem *videret, conſiderandũ eſt, inquit, ne fortè adoleſcentulus tot nequiſſimorum inſidijs circumueniatur, non tu ab adoleſcentulo. nec enim apparere cauſam, cur in tantum ruerit ſcelus, qui & nunc regno potiretur, & ſucceſſionem regni ſperaret, niſi aliquos haberet huius perſuaſionis autores, qui ad deteriorem partem lubricũ ætatis impellerẽt. Ab eiuſmodi namq; hominibus non ſolum adoleſcentulos falli, verumetiam ſenes, domosq; clariſſimas totaq; regna ſolere ſubuerti. Conſentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. nanque hic erat librorum quatuor argumentum. qui vbi propenſiorem eſſe Regis animum ſenſit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere, quam honeſtè non poſſet, ex impudentia ſalutem quæſiuit. relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat ſe videre, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeſtè conuinceretur Regem inſidijs voluiſſe decipere, omniumq; malorum præſentium adoleſcenti cauſa fuiſſe: niſi malit omiſſis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus inſimularetur omnia confiteri, & à fratre, præſertim cui dilectus eſſet, veniã petere. nanq; ad hoc eiimodis omnibus ſe quoq; opem laturũ. Paruit Archelao Pheroras, atraq; veſte cum lacrymis vt quã miſerabilis appareret, inſtructus, ad pedes Herodis acceſſit: veniãq; meruit*

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

Herodes Alexandrũ in vincula conijcit, & in amicorũ eius tormenta pergit.

Alexãder in vinculis quatuor libros aduerſus inimicos conſcribit.

Archelaus Rex Cappadociæ, in Iudæã ad Alexandrum generũ venit. Ant. lib. 16. cap. 8. 9.

Archelaꝰ & Herodes de libris Alexãdri deliberant.

Herodes in Pherorã fratrem excitatur.

Pheroras atra veſte inſtructus cum lacrymis ad pedes Herodis accedit, ac veniã petit.

An. mũdi 1956. Ante Christum natum 8.

Pheroras, mediante Archelao Herodis iracundiam mitigat.

ruit postulans. & se quidem sceleratum esse fatebatur: nanque omnia quæ sibi obijcerentur fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquàm stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiã mitigabat, proprijs vsus exemplis: etenim se quoq; à fratre multo grauiora perpessum, naturale ius dicebat anteposuisse vindictæ. Quippe in regnis, velut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oportere, leniter verò curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. ipse autem Alexandro tamdiu manebat iratus, filiamq; ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulit vltro pro adolescentulo deprecari, vt iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus, cui vellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium diremisset, quod & liberos iam haberent, vxor quoque ab adolescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorũ foret obliuio: si verò discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem nanque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahatur: vix tandem cessit, vnaq; & ipse rediit cum adolescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cæsare collocuturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vafrũ igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate conuictus familiariter versabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoq; aureo gemmis ornato, & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pannychis vocabatur: itemq; amicorum eius quenque pro merito. quin & cognati Regis omnes, iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: eumq; tam ipse quam optimates Antiochiam vsque prosecuti sunt. Non multo post quidam in Iudæã venit, Archelai consilijs multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quæsitam fecit irritam: verum etiam causa fuit, vt periret. Laco erat genere, nomine Eurycles, ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblatis, velut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi Regum sanguine comparasset. Itaque Regem adulatione falsisq; de ipso laudibus, & sermonis calliditate circumuenit: matureq; perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & Rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit, fratrumq; inimicitias, & quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata verò amicitia fallebat Alexandrum, olim se & Archelai socium esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepsit. Moxq; ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus, aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quòd quum fratrũ sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum verò, quòd Regina creatus, & regiæ vir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim quum

Archelaus Herodem vltrò pro Alexandro deprecari compellit.

Archelaum & cognatos precioſiſsimis muneribꝰ donat Herodes.

Ant. lib. 16. cap. 11

Eurycles Lacon Alexandrũ apud parentẽ clàm accusat, autorq; necis ipsius existit.

Eurycles amicitia simulata fallit Alexandrum, eiusq; fit proditor.

quum haberet magnam occaſionem Archelaum: quæ quidem adoleſcenti bona fide ſuadere videbatur, quòd amicitiam ſimulaſſet Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ ſe mouerent apud eum querebatur: & quòd nihil mirum faceret Herodes, ſi cum matrem illorum interemerit, ipſis quoque regnum eius auferret. quorum cauſa Eurycles & miſerari eos & condolere ſimulans, etiam Ariſtobulum ad ea dicenda pellexit: atq; ita querelis in patrem vtroq; deuincto, referens ad Antipatrum ſecreta diſcedit: affecto quoque inſidiarum mendacio, quas ei fratres paraſſe affirmabat, ac penè iam ſtrictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & extremum necis Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, ipſe accuſatoris partibus fungitur. Cumq; adiſſet Herodem, vitã ei ſe rependere pro beneficijs ſibi delatis, & lucem referre dixit pro hoſpitio: olim Alexandrum exacuiſſe in eum gladium, & confirmaſſe dexteram: verum ſceleri tanto fuiſſe impedimento, quod ſocietatem facinoris aſſimulaſſet. Alexandrũ enim dicere, non bene ſecum Herodem actũ putare, quòd regnũ obtinuiſſet alienum, & poſt matris eorum necem principatũ eius dilaceraſſet, niſi etiam degenerem cooptaret heredem, auitumq; ipſorum regnũ Antipatro ſpurio traderet. Proinde ſemet Hyrcani manes & Mariammes vltum ire. Nec enim decere ſucceſſionem regni ab huiuſmodi patre ſine cæde ſuſcipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil ſibi omnino loqui ſine calumnia liceret. Nam ſi de nobilitate aliorum fiat mentio, ſine ratione ſe contumelijs affici, patre dicente, ſolus generoſus Alexander, & cui pater ſit pro ignobilitate dedecori. In venationibus quoq; offendere, ſi taceat: ſi verò laudet, cauillatorem appellari. & prorſus immitem ſibi patrem inueniri, ſoliq; Antipatro indulgentem: ob quæ vel cmori non recuſare, niſi ex voto inſidiæ ſucceſſiſſent: ſin eum occidiſſet: primum ſalutis occaſionem fore Archelaum ſocerum ſuum, ad quem facile poſſet effugere: deinde Cæſarem, qui nunc vſque ignoraret mores Herodis. nec enim ſic ei adſtaturum vt antea, patris præſentiam formidando, nec de ſuis tantum criminibus locuturum, ſed primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem vſq; tributis opprimeret vulgaturum. deinde in quibus delicijs, quibuſque actibus parta ſanguine pecuniæ conſumptæ ſint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletati, quæ cauſa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniaq; ſcelera Regis retecturum: quibus cognitis nemo ſe iudicaturum patricidam. His Eurycles in Alexandrum falſo delatis, Antipatri laudes proſequebatur, illum ſolum qui patrem diligeret eſſe confirmans, quiq; adhuc inſidias retardaſſet. Rex autem nondum præteritæ ſuſpicionis dolore compreſſo, intolerabilis iracundiæ feritate perturbatur. Iterumq; hoc tempus nactus Antipater, alios accuſatores fratribus ſubornauit, qui eos dicerent cum Jucundo & Tyrannio clàm colloqui ſolitos eſſe, equitum Regis olim principibus, tunc vero propter quaſdam offenſiones ordinibus motis. Hac deniq; indignatione ſuccenſus, confeſtim eos tormentis Herodes ſubdidit. Illi autem nihil eorum ſe quæ crimini darentur, ſcire confeſſi ſunt. Sed oblata eſt quadam velut ad præfectum caſtelli Alexandrij ab Alexandro ſcripta epiſtola, deprecante vt cum Ariſtobulo fratre ſe in caſtellis reciperet, ſi patrem interfeciſſent: tamq; armis quàm alijs ſubſidijs eos vti permitteret. Hanc Alexander Diophanti commentum eſſe dicebat, qui Regis erat notarius, homo audaciſſimus & cuiuſlibet manus literas imitari percalli-

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

Eurycles necis Alexãdri & Ariſtobuli redempta opera, accuſatoris partibus fungitur.

Eurycles Alexandrũ apud Herodem falſo accuſat, & in pericula præcipitat.

Alia falſa accuſatio Alexandri & fratris, ad indignationẽ Herodem commouet.

Diophãtes Regis Notarius Alexandri nomine falſas literas cõſcribit.

An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

percallidus. Itaque multis ſæpe falſo conſcriptis, ob hoc poſtremo occiſus eſt. torto autem caſtelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum quæ delata erant verum eſſe cognouit. Sed quamuis nullum documentum validum proferretur, filios tamen aſſeruari præcepit. Euryclem verò domus ſuæ peſtem, ac totius ſceleris fabricatorem, bene de ſe meritum datoremq; ſalutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quàm certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: auſusq; dicere, quòd Herodem reconciliaſſet Alexandro, ab illo quoq; pecunias capit. Deinde in Achaiam tranſgreſſus, ad ſimilia facinora malè quæſitis abuſus eſt. Poſtremò apud Cæſarem accuſatus, quod diſſenſionibus repleuiſſet Achaiam, & ciuitates ſpoliaret, in exiliũ mittitur: atq; hoc eum modo pœnæ Alexandri & Ariſtobuli perſecutæ ſunt. Hoc loco dignũ eſt Coum Euaratum huic Spartiatæ conferre. Namq; hic cum amiciſſimus eſſet Alexandro, eodemq; tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisſet, per contanti Regi ſuper his quæ ille inſimularet, iuratus nihil ſe ab adoleſcentibus audiſſe affirmauit. Nec tamen id quicquam miſeris profuit apud Herodem, ſolis maledictis aures paratiſſimas aperientem: eumq; gratioſiſſimum ſibi iudicantem, quiſecum eadem crederet, ijſdemq; moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Ariſtobulus, quo periculis inuoluer et, quam & ſocrum habebat & amitã, monitum miſerat, vt ſaluti ſuæ conſuleret: quaſi Rex eam decreuiſſet occidere, iterũ inſimulatã, quorũ ante fuerat accuſatа: quòd Syllæo Arabi nubere cupiẽs, quem ſciret eius inimicum, occultè illi ſecretа Regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquã tempeſtate oppreſſi adoleſcentes, non ſecus ac turbine peſſundati ſunt. Salome enim protinus contendit ad Regem, eiq; monita Ariſtobuli prodit: atq; ille vlterius durare nõ paſſus, vtrunq; filium vinxit, & ſeparatos aſſeruari præcepit. Deinde Volumniũ militiæ magiſtrũ, & ex amicis ſuis Olympũ deſcripta ferentes iudicia, proficiſci iuſſit ad Cæſarem: qui poſtquã Romam naui delati, Regis literas reddiderũt, vehementer quidem Cæſar ob adoleſcentes indoluit, verũ poteſtatẽ in filios à patre auferendam non duxit. Deniq; reſcribit ei, vt ipſe ſui dominus eſſet arbitrij: melius tamen facturum dicens, ſi in communi conſeſſu propinquorum ſuorum prouinciæq; rectorum de inſidijs quæreret: eosq; ſi delato crimini reperiret aſtrictos, occideret. ſi verò fugã tantum eſſe meditatos, mediocri ſupplicio contentus eſſet. Paret ſcriptis Herodes: cumq; Berytum, quò Cæſar iuſſerat, peruenisſet, cogit iudicium. Præſederunt autem rectores, quibus à Cæſare ſcriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemq; propinqui Regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & poſt hos optimates Syriæ, præter Archelaum Regem: namq; hunc Herodes, quod Alexandri ſocer eſſet, ſuſpectũ habebat. Sed filios quidem ſatis prouido conſilio in iudicium nõ produxit: ſciebat enim quod ſi tantum viſi fuiſſent, omni modo ad miſericordiam cunctos impellerent: ſi verò etiam dicendi copiam nacti eſſent, facilimè Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem cuſtodiebantur in Platane, vico Sidoniorum. Exorſus autem Rex, veluti cum præſentibus ageret, cõmouebatur. & inſidias quidem timidè obijciebat: nam probationibus deficiebat. maledicta verò & probra & iniurias, & peccata plurima in ſe admiſſa proſequebatur: eaq; morte grauiora eſſe cõceſſorib. demonſtrabat. Poſtremo cũ nemo contradiceret, ſemetipſum argui miſerabiliter queſtus, acerbamq; victoriam vincere, ſingulos ſententiã proferre rogat in filios. & primus Saturninus condemnan-

Cous Euaratus.

Ant. lib. 16. cap. 12.

Herodes à Salome motus vtrunque filium vincit, & ſeparatos aſſeruari præcipit.

Ant. lib. 16. cap. 13. Herodes contra Alexandrum & Ariſtobulum iudicium cogit.

Herodes in iudicio filios accuſat.

Sententia in filios Herodis.

condemnandos esse adolescentulos, sed non morte pronunciauit. nec enim fas esse cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis visum est, eosq; nonnulli alij secuti sunt. Tristem verò sententiã primus Volumnius dixit, cunctiq; post eum Herodis æmulatione, vel odio: neque indignatione quisquam necandos esse adolescentes iudicauit. Tum autem uniuersa Iudæa & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium vsque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam Regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adolescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam, veritatem periisse, naturam esse confusam, vitamq; hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori vitæ dictasset. Deinde ipsum etiam Regem ausus adire: mihi verò, inquit, omnium videris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduertis hoc eos agere, vt iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile Regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adolescentium misereatur, principum autem plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens, simul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibiq; tum alius quidam Regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus insania, semetipsum indicans prosilit: ac mihi quoq; Tiro, inquit, iste persuasit, vt occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eius q; filium, & tonsorem subdidit quæstioni. Cumq; illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tironem vehementius torqueri iussit: tumq; filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se Regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoq; relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse voluntatem dixit, impulsum ab Alexandro. Hoc autem quibusdã fictũ ab adolescente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tirone pro concione accusatis in eos armauit populum, vt ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios verò in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, præfocari iubet: eaq; re maturè perfecta, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro vitæ fuit.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

Tiro vetus Regis miles, Herodis sęuitiam execratur.

Tironem cum filio Herodes comprehendi iubet. Ant. lib. 16 cap. 13.

Alia falsa in Tironẽ & Alexandrum accusatio.

Herodes Alexandrũ & Aristobulum filios præfocari, cum Alexandro materno auo sepeliendos, iubet.

CAP. XVIII.

De conspiratione Antipatri contra patrem.

ANTIPATRVM verò, cum iam sine controuersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris solicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: itemq; Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes &

Ant. lib. 17. cap. 21.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

Agrippa & Aristobulus, filiaq́ Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquàm Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli cõiugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: vt enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, *istas nuptias excogitauit. Idem verò etiam Pherorã muneribus aliysq́ obsequijs, atq́ amicos praterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat.* Hoc autem *magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas nõ munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaq́ eueniebat, vt nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusq́ nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum prater spem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumq́ illum peremptorum cædis pœniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lacrymis oppleſſet oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsis autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaq́, vt etsi pater infortunatissimus fui, auus tamen sim prouidẽtior, & à quibus post me regãtur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pheroræ maximo filiorũ Alexandri, vt ei curator sis necessarius: tuo verò Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem verò eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudiciũ meum, neque id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumq́ nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorũ dexteras iunxit, benigniſsimeq́ consalutatis singulis dimisit concilium. Statim diriguit Antipater, quantoq́ dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumq́ de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filijs prater Archelaum etiam Pheroræ tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odiũ suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens flectebatur. quanto viuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callidè quidem patri surrepere timuit, sauienti acriterq́ vigilanti ad suspicandum. palàm verò eum supplex adire ausus est, coramq́ deposcere, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumq́ Regis nomen habere vellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si prater auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantiſsimè verò precabatur quia numerosa esset Regia progenies, nuptias permutari. Nouem namque Regi vxores erant, sed harum septem vnde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamme pontificis filia: itemq́ Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamq́ Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat, ex Hierosolymitide verò Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phasaelũ. Habebat autem filias quoq́ alias, Roxanen & Salomen, vnam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasq́ vxores sine filijs, consobrinam & fratris filiã: & prater has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia supereſſet, aliter nuptias iungi postulabat Antipater.*

Antipater pecunia & donis hominum fauorem sibi conciliare conatur.

Quantum Herodem peremptorum filiorum cædis pœniteret, prolis eorum miseratione ostendebat.

Herodes nepotes despondet.

Herodis filij ex septẽ vxoribus suscepti.

Antipater. Rex autẽ perſpecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehementer iratus eſt: quippe filiorũ quos interfecerat caſum reputãs verebatur ne etiam hi quandoq; criminationũ Antipatri præmiũ ſierent. Sed tunc quidem ſæuioribus dictis eum protelat. Poſtea verò blanditijs eius adductus, ſponſalia reformauit: ac primũ ipſi Antipatro Ariſtobuli filiã collocat, filium verò eius iungit filiæ Pherorę. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri valuerit adulatio, quod idem in ſimili cauſa impetrare Salome non potuit. hanc enim quamuis ſoror eſſet, atq; hoc ſæpe intercedente Iulia vxore Cæſaris poſtulaſſet, Arabi Syllæo nubere non paſſus eſt: ſed inimiciſſimam ſibi fore iurauit, niſi ab hoc ſtudio deſtitiſſet. poſteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis ſuis in matrimonium dedit: eiusq; filiarum vnam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Nataruum autem Mariammes vna, ſororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaſaelum. Sic interrupta pupillorum ſpe Antipater, & pro ſua cõmoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia, nequaquã erat tolerabilis: nam quia ſingulorũ odiũ vitare nõ poterat, ſecuritatem ſibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroras ei veluti iàm cõfirmato Regi obſecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pherorę vxor cum matre ac ſorore ſua, necnon & matre Antipatri, multa in Regia inſolenter agebat, auſa etiã duas Regis filias cõtumelioſe tractare: cui rei maximè ab Antipatro erat obiecta. Itaq; cum illi inuiſæ eſſent, alias quidem morigeras habebãt: ſola verò Salome aduerſabatur eorũ concordiæ: quodq; nõ bono Regis coirent, apud ipſum inſimulabat. Cognita verò eius delatione mulieres, quodq; Herodes ægrè tuliſſet aperto quidem conuentu & familiaritate abſtinuerunt, contrà verò & diſcordare inter ſe Rege audiẽte ſimulabant: cum his adeò colluderet Antipater, vt palàm Pheroram minimè dubitaret offendere: occultos autem cœtus & nocturnas commeſſationes agebant: earumq; conſenſionem fecit obſeruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, ſed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduerſus Pherorę coniugem, quod eam præter cæteras accuſaret Salome, aduocato cognatorũ amicorumq; cõcilio, & alia multa mulieri & filiarũ contumelias crimini dedit, quodq; Phariſæis mercedem contra ſe præbuiſſet, fratremq; ſibi hoſtem reddidiſſet expugnatum venenis. Poſtremo cõuerſus ad Pheroram, vtrum, ait, ſe fratrẽ an vxorem vellet optare? Cumq; ille ſe citius vita dixiſſet quàm cõiugem carituru, incertus quid ageret, ad Antipatrũ ſermonem contulit: ac ne cum Pherora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palàm præcepta cuſtodiens, in occulto cum his pernoctabat, metuensq; obſeruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, vt Romam proficiſceretur, effecit perlatis literis, vbi Antipatrum aliquanto poſt tempore ad Cæſarem mitti oportere perſcriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum miſit: cunctis quæ vſui forent, magnaq; pecunia liberaliter inſtructum, teſtamentumq; vnà ei portandum dedit, in quo Rex ipſe Antipater inſcriptus erat, & Antipatri ſucceſſor Herodes, ex Mariamme pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Cæſaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao cauſam ante dixerat. Non leue autem cum Areta Rege ſuo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potentiſſimum, redemptoq;

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Herodes Antipatri blanditijs adductus, ſponſalia reformat.

Ant. lib. 17. cap. 3. Antipater expectatione regni certa nititur.

Mulierum in aula cõflictio.

Ant. lib 17. cap. 4.

Herodes Antipatro, ne cum Pherora, vel eius coniuge vnquã colloqueretur, edicit

An. mūdi 3961. Ante Christum natum 3.

ptoq; Fabato procuratore Cæsaris fautore vtebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes *Fabatum â Syllæo alienauit: ac per eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regiq; indicauit, quòd Syllæus Corinthum eius fœtellitem pecunia corrupisset, eumq; asseruari oporteret. Neq; Rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula Regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripi, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repertos, vnum Syllæi amicum, alterum Phylarchum. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho, vt Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atq; etiam â Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.*

Fabatus Procurator Cæsaris apud Herodem secretorum Syllæi proditor.

CAP. XIX.

De veneno Herodi parato & quomodo compertum sit.

AT Herodes Pheroræ vehementius imminebat, vt repudiaret vxorem: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, cum multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modū indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo acceptæ iniuriæ, in tetrarchiam suam recessit, iuratus vnum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neq; ad eum reuersurum esse dum vixerit. Deniq; nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrem inuisere voluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus vellet instruere. Sed ille quidē præter spem conualuit. Postquam autem Pheroras in morbum incidit, tum Herodis patientia demonstrata est. Nam & venit ad eum, & humanissimè curatum voluit: sed morbum superare non quiuit: intra dies enim paucos est mortuus. Quem licet vsque ad vltimum vitæ diem dilexisset Herodes, tamen quòd illum quoque veneno peremisset, fama vulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymā deportato, luctum maximum cunctæ genti denunciauit, clarissimaq; funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitum vitæ sortitus est. Transijt autem in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, cum Regem tristes adijssent, fratrem ipsius Pheroram veneno interceptum esse dicebant. nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo conditum: eoq; sumpto illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu quandam veneficam mulierculam ex Arabia, vt venenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Syllæi consilio: namque illi notam fuisse. Perculsus igitur plurimis suspicionibus Rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiecit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cæli terræq; rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, vindicet. Hoc Rex initium nactus, persequebatur vlterius indaginem veritatis. Mulier verò & matris Antipatri familiaritatē cum Pherora eiusq; mulieribus, & occultos eorū cōuentus aperuit: quodq; Pheroras & Antipater redeuntes à Rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarū hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerentur, patuit omnium dicta congruere, quæ

Herodes Pheroram cum vxore eijcit.

Pheroras moritur, & Hierosolymis sepelitur.

Ant. lib. 17. cap. 5

Venefica mulierculà ex Arabia.

Confessio mulierculārum in tortura.

qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras verò trans flumen secedere curauisset. Nam sæpè illos in sermone dixisse, quòd post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumq; coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariammæ eiusq; filijs minimè pepercisset: ideoq; melius esse, ab hac belua quàm longissimè fugere. Sæpè autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quòd cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuueneſceret, seq; fortasse prius quàm regnare incipiat moriturum: aut si vnquam ille decesserit, (quando autem istud futurum?) voluptatem sibi successionis omninò fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoq; spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariammes filium scripsisset hæredem. Qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo stãdum arbitraretur. Se namq; vt ex eius progenie nemo superesset curaturũ. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi vnquam filij fuerunt, odio vincat: plus tamen eum etiam fratres odisse. Deniq; nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atq; cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? respondisse Antipatrum, vtinam cunctis ablatis nudos se dummodo viuos relinqueret. Verùm hoc nequaquam fieri posse, vt tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occultè, inquit, conuenimus: licebit autem apertè, si virorum spiritum manusq; habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quòd Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamq; omni ornatu, quem illi donauerat, spoliatã, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosq; innocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Ægypto Antipatrum venenum malum petiisse, per quendam Antiphili amicum: idq; ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, vt Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram verò venenum vxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim Rex quod acceperat afferre iubet. Illa verò quasi allatura egressa, detecto se præcipitem dedit, vt eo modo probationes & Regis tormenta præueniret. Sed Dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro pœnas repeteret, non in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis euasit. Portataq; ad Regem, vbi respiscere potuit (nam casus eam perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante Rege, quod vera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde: quid, inquit, secreta custodio, quum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura? Audi Rex, & tecum Deus mihi testis veritatis, qui falli non potest, Cum Pheroræ morituro lacrymans assiderem, tunc ille me ad se vocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, &

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 34.

Doridem Alexandri matrem omni ornatu spoliatam Herodes expellit.

Pheroræ cõiunx quid cum veneno sit actũ, ingenuè fatetur.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 34.

necare cogitaui: qui tanto nunc mei, quamuis nec dum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu verò quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro venenum, huc affer propere, meq; vidente consume, ne ad inferos quoq; vltricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita vt iussit attuli: & magnam quidem veneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum verò mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruaui. His dictis, illa quidem omninò paululum quiddam veneni habentem pyxidem profert: Rex verò in matrem fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verùm hi quoq; Antiphilum ex Ægypto attulisse pyxidem fatebantur, illumq; venenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atq; indices, & à suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Deniq; etiam Pontificis filiam Mariammen, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoq; pœna coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorem scriptum ex testamento deleuit.

Diuina vltio nullum scelus impunitum relinquit.

CAP. XX.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & vltis.

POST hæc etiam Bathyllus, nouissima consiliorum Antipatri fides documentis accessit. Nam q; is erat quidem libertus eius: aliud autem venenum ferens, hoc est, aspidum virus, aduenerat, aliorumq; serpentum succos: vt si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in Regem armaret. Idem verò præter susceptam contra salutem patris audaciam, velut operam subciuam, habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romæ in studijs Archelaus & Philippus, iam adolescentuli, magniq; animi Regis filij, quos Antipater velut imminentes spei suæ remouere festinans, quasdam in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quòd multis patrem maledictis carperẽt, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifestè quererentur, seq; accitos esse grauiter ferrent: iã enim pater eos redire præceperat, idq; maximè solicitabat Antipatrũ. Quin etiam prius quàm proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq; adeundo vitandæ suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quædam falso scripta, quædam verò adolescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuum confundere tentabat indicia, vestem preciosam variaq; stragula, poculaq; argentea necnon & aurea comparãdo, aliaq; plurima instrumenta, vt preciorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas celaret. Deniq; ducenta talenta retulit expensa, & eorum maxima fuit occasio causa Syllæi. Vniuersis autem malis tunc minoribus maiore contectis, cum omnia quidem tormenta de patricidio, epistolæ verò de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa venientium, quo loco fortunæ domus essent ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi voluntas fuit per interfectorũ fratrum

Antipatri in Archelaum & Philippum fratres insidiæ.

Antipater scriptoribus epistolarũ, quas in fratrum perniciem simulat, ingentem pecuniæ summam erogat.

manes

manes obmutescebant. Denique Romam literas misit, continuò se venturum esse, quodq; honorificè dimissus esset à Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq; ne si quid præscisset, fortè caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulans, & alia familiarissimè scripsit, & vt reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoq; offensionem posset componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Phororæ susceperat epistolam apud Tarentũ, eumq; vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quòd insidiæ pro voto non cesserant: neque tam Pheroram flebat, quàm maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne quando fortè deprehenderetur venenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam suprà memorauimus statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subit eum quendam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quàm pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namque timere, ne fortè criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & visendæ patriæ cupidi magis, quàm quid Antripatro esset vtile considerantes, vt properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsente illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem videri, propter suspiciones incertas certis bonis carere, neque maturè se patri reddere, ab eoq; regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusq; in Sebastum Cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo cum omnes cum deuitarent, nullusq; auderet accedere. Nam etsi semper æquè inuisus erat, odio tamen vt proderetur tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex Rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusque de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, vel ignobilius inde susceptus est. Enimuerò clades ille domesticas intelligẽs, calliditate celabat, metuque penè mortuus, vultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes vlla erat, neque circunstantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim Regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut, si quid esset, hoc sese impudentia sua diluturum ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaq; his armatus, sine amicis in Regiam venit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Fortè autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusq; audacia, velut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu & capite declinato, exclamat: Et hoc patricidæ est, vt me amplexari velis, qui tot maleficijs inuolutus sis. Dispereas, impium caput: neq; me attingas prius quàm criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportunè præstò est, Varum. Abi, & quemadmodũ te purges in diem crastinum meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupefactus Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum venissent mater & vxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumq; recepta mente, quo pacto

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3. Ant. lib. 18. Cap. 8.

Antipater vt reuersionem suam maturaret, scribit Herodes.

Antipater Pheroræ mortem vehemẽter luget.

Antipater Cæsareæ omnibus inuisus.

Quomodo Antipater Roma domum reuersus ab Herode fuerit acceptus.

An.mũdi 3961. AnteChriſtum natum 3.

Iudicium contra Antipatrum, cui præſidet Varo.

pacto ſeſe defenderet cogitabat. Poſtero autem die Rex adhibito ꝓpinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoq; amicos vocat. Ipſe autem cum Varo reſidens, cunctos indices iuſſit adduci, in quibus erant etiam ſerui matris Antipatri quidam pridem comprehenſi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiuſcemodi. Quoniã illa omnia patri tuo cognita ſunt, caue ne ad eum venias, niſi aliquod auxilium à Cæſare impetraueris. Itaq; his vnà cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumq; pronus ante pedes patris cecidiſſet: oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, ſed integras aures ſatisfactioni meæ præbeas. Demonſtrabo enim me innoxium, ſi tu velis. Ille autem magna voce imperato ei ſilentio, ad Varum locutus eſt: Quod & tu Vare, & quiuis iuſtus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certè ſcio. Vereor autem ne mea quoq; tibi ſit inuiſa fortuna, omniq; calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miſerandus videri debeo, quòd erga tam ſceleſtos indulgentiſſimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adoleſcentulis regnum detuleram, eoſq; Romæ educatos amicos Cæſaris feceram: ſed quos alijs inuidendos Regibus æmulandoſq; conſtitui, meæ ſalutis hoſtes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Iſti enim quòd iuuenis & ſucceſſor meus futurus eſſet, maximè ſecuritas quærebatur. at verò hic belua, patientia mea ſuprà quàm ſatis erat expletus, in me ſatietatem ſuam profudit: eiq; diu viuere ſum viſus, meamq; ſenectutem grauiter tulit, Rexq; fieri non niſi patricidio paſſus eſt. quæ quidem profectò noui qua ratione cogitauit: quòd eum ex agro abiectum reduxerim, & excluſis quos mihi Regina pepererat filijs, regni mei vicarium declarauerim. Equidem tibi Vare conſiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia ſpes eorum iuſtas abrupi. Quid enim tantum de illis, quantum de iſto benè ſum meritus? cui viuus etiam poteſtatem meam pènè conceſſi: apertè autem regni ſucceſſionem teſtamento reliqui, & præter deſtinatos ei ſeparatim quinquaginta reditus talentorum, ſumptum paſſim mea pecunia ſubminiſtraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quemq; ſolùm ex omni familia mea, tanquam patris ſeruatorem, Cæſari commendaui. Aut quid illi tantum ſceleris, quantum Antipater admiſerunt? quódue de his habui indicium, quale demonſtrauit huius inſidias? etiam approbo, quia auſus eſt aliquid patricida, rurſumq; veritatem dolis ſperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego iſtam beluam noui: & quàm ſit veriſimilia dicturus, iam nunc proſpicio, fletuſq; ſimulatos. Hic eſt qui me quondam monebat, vt viuum Alexandrum cauerem, neq; meum corpus omnibus crederem: hic eſt qui vſque ad cubile meum ſolebat ingredi, & circumſpicere, ne quis mihi fortè paraſſet inſidias: hic ſomni mei cuſtos erat, & ſecuritatis dator, qui conſolaretur luctum peremptorum, & viuentium fratrum beneuolentiam dijudicaret: hic propugnator & ſatelles meus. Quum eius calliditas Vare in mentem venit, & quemadmodum ſingula ſimulaſſet, vix me credo viuere, tamq; grauem inſidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam, mihiq; amiciſſimi ſemper infenſi ſunt, ego quidem fatorum iniquitatem flebo, & mecum ipſe ſolitudinem gemam. Nemo autem qui meum ſanguinem ſitierit elabetur, etiamſi per omnes filios indicia ventura ſint. Hæc dicens, ipſe quidem interrupto ſermone tacuit, dolore confuſus. Nicolaum autem vnum ex amicis probationes iuſſit exponere. Inter

Herodis in iudicio contra Antipatrum accuſatio.

Beneficiorum Herodis in filios collatorum recitatio.

Herodes Antipatrũ præ reliquis filijs amauit, plurimaq; in eum beneficia contulit.

hæc

hæc autem Antipater ſublato capite, cum proſtratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendiſti. Nam quomodo ego patricida, quem tu ſemper ſeruatorem te habuiſſe commemoras? Aut ſi ficta, vt dicis, ſimulata q̃ mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeò demens fui, vt non intelligerem, quòd ſi homines lateret tanti ſceleris cogitatio, cœleſtem latere iudicem omninò non poſſet, qui vbiq̃ præſtò eſſet, & cuncta cõſpiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id Deus vltus eſt, quia tibi malè cogitauerãt? Quid autem fuit cur me tua ſalus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij ſuſpicio? Sed diligebar. An ex te metus aliquis? Quin tui ſeruans, alijs timẽdus eram. Fortaſsis egeſtas cauſa fuit? Multo minus. Quis enim magis expenſarum habuit poteſtatem? Si autem omnium hominum perditiſsimus eſſem, immanisq̃ beſtiæ animum gererem, certè manſueti patris beneficijs vincerer: quem, ſicut tu dixiſti, reduxeris, totq̃ filijs anteposueris, viuusq̃ Regem declaraueris, aliorumq̃ bonorum magnitudine reddideris inuidendum. ô me miſerum, acerbiſsimamq̃ peregrinationem meam, quàm longum liuori tempus, magnumq̃ inſidiantibus ſpatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisq̃ rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret ſenectutem. Roma mihi teſtis eſt pietatis, & princeps orbis terræ Cæſar, qui me patris amatorem ſæpè vocitabat. Accipe pater has eius literas. hæ fictis in me criminationibus veriores: his me defendo: hæ affectus erga te mei argumenta certiſsima: recordare quàm inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidiſti, tu compuliſti vt darem accuſandi tẽpus inuidiæ. Verùm ad indicia veniam Ecce adſum, terra mariq̃ nihil vſquam patricida perpeſſus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud Deum, & apud te pater, condemnatum me eſſe ſcio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per viſcera mea pergant inſtrumenta pœnarum, ne parcas ſceleſto corpori. Nam ſi patricida ſum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lacrymis ac eiulatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad miſericordiam prouocauit: ſolùm autem Herodem, quò minus fleret, iracundia continebat, documentis veris intentum. Ibi autem Nicolaus, iuſſu Regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & miſericordiæ ſpem abſtulit, & atrociſsimam accuſationem inſtituit, cuncta quidem regni maleficia illi aſſcribens: maximè verò fratrum interitum, quos ipſius calumnijs interfectos eſſe demonſtrans, etiam ſuperſtitibus eum inſidiari quaſi ſucceſsionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri venenum paraſſet, multo minus à fratribus abſtineret. Cum autem ad veneni probationem veniſſet, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pheroræ crimen exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam feciſſet, corruptisq̃ Regis amiciſsimis, ſcelere omnem domum repleuiſſet. Atque ita multis alijs dictis & probatis perorauit. Varus autem cum reſpondere iuſsiſſet Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, quàm, Deus teſtis eſt innocentiæ meæ, ſilensq̃ iaceret, venenum petijt, idq̃ cuipiam damnatorum capitis ex cuſtodijs bibendum dedit: eoq̃ ſtatim mortuo, quædam in ſecreto cum Herode ſermocinatus, geſta in concilio Cæſari ſcripſit: poſteroq̃ die inde diſceſsit. Nihiloq̃ minus Rex Antipatro vinculis tradito, cladis ſuæ nuncios ad Cæſarem miſit. Poſt hæc Salomen appetiſſe inſidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è ſeruis Antiphili Roma venerat, epiſtolas ferens cuiuſdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Reſponſio & excuſatio Antipatri.

Antipater Romam & Cęſarem pietatis teſtes allegat.

Nicolaus iuſſu Regis contra Antipatrum atrociſſimam accuſationem inſtituit.

Peroratio Nicolai.

Venenũ in quodam capitis damnato probatur.

An. mũdi 3963. A nato Christo 1.

ad Regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clàm ei beneuolentiæ causa mississe. Ipsius autem Salomes epistolis & maledicta in Regem acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed hæ ab Antipatro erant fictæ: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius verba hæc sunt: Sicut voluisti patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certò sciens, Regem sorori suæ minimè posse parcere, si eas recitauerit. Benè autem facies si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, Regem subijt cogitatio, ne fortè etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quòminus abeo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem. ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, Regemq; scripsit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & uxori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, propè quinquaginta: cæterisq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen luculentissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

Alia aduersus Antipatrum accusatio.

Herodes de Antipatro supplicium sumere cogitat, propterea q; nomen ipsius in testamento delet.

CAP. XXI.

De aquila aurea, morteque Antipatri & Herodis.

Ant. lib. 17. Cap. 2.

MORBVS autem ingraueſcebat, quòd eum ſenectus pariter ac mœror vrgeret, & annos iam ſeptuaginta natus eſſet: & filiorum cladibus animum adeo habebat afflictum, vt nec bona valetudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quòd Antipater viueret. Hunc enim non obiter & aliud agens, ſed cum ipſe conualuiſſet, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate ſophiſtæ duo, qui ſummè ſcire leges patrias videbantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabatur: Judas filius Sepphorai, & alter Margali Matthias. Hos non pauci adoleſcentium ſectabantur, cum leges exponerent, & in dies ſingulos puberum exercitum congregabant. Qui cum Regem audiſſent mœrore ac morbo tabeſcere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus eſſe, vt Deus vindicaretur, fabricatáque aduerſus leges patrias opera deſtruerentur. Siquidem in templo nefas ſit, imagines, aut vultus, aut cuiuſlibet animalis cognomine ſimulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quòd ſupra maximam portam templi Rex aquilam collocauerat auream. Eamque tunc monebant ſophiſtæ vt tollerent: pulchrum eſſe dicentes, etiam ſi quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recuſare: ſic enim decedentibus, & animam immortalem & bonarum rerum ſenſum perſeuerare perpetuò: minus autem fortes & ſapientiæ ſuæ neſcios amare animam imperitia: magisque morbo cupere, quàm virtute defungi. Dum hæc illi diſſererent, rumor ſubitò peruagatur, Regem fere iam mori: vnde etiam confidentes adoleſcentes coronam adorti ſunt: ipſoque meridie, quum plurima multitudo verſaretur in templo, craſſis demiſſi funibus,

Iudas & Matthias populum vt aquilam aureã tollerent, hortantur.

funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscidebant. Quare statim Regis duci nunciata, non parui ille manu comitatus ad templum cucurrit: & propè ad quadraginta iuuenes comprehensos, Regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, feciſse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria, responderunt. Cum verò, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque Rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quòd occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, velut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, vt primum facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis pœnæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos Rex qui funibus demissi erant cum sophistis viuos incendi, & reliquos qui vnà comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum varijs doloribus differebatur. nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. Assiduis autem vexabatur coli tormentis, pedesq; tanquam ex intercutis vitio tumuerant. Quin & inflatio ventriculi, putredoq; virilis membri vermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria membrorumq; omnium contractio fatigabat: vt qui hæc ad diuinitatem referrent, vltionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, vitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Deniq; Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis vtebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites vocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solium plenum demersum ita dissolutum est, vt etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere visus est. desperata verò salute, militibus quinquagenas drachmas, multamq; pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichunta venisset, atra iam bili correptus, & penè ipsi morti minabatur: factumq; nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque vici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se vocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudæos. Verùm per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ præcipio feceritis. Hos viros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circundatos occidite: vt etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illacrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliæ iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusq; rursum victus (nam inedia tussisq; pariter violentia distendebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoq; malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum verò Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumq; continuisset, vlulatus maximus in regia statim, quasi

An. mũdi 3963. A nato Christo 1.

Iuuenes qui aquilam auream abscideranr, ad Herodẽ deducti, examinantur.

Iuuenes cum Sophistis capitis damnati, interficiuntur.

Herodes varijs morbis vexatur. Ant. lib. 17. Cap. 9.

Herodes morbis obrutus, aquis calidis vtitur.

Atra bilis Herodi mortem minatur.

Herodes Roma literas, quibus Acmen iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse significabatur, accipit.

Herodes doloribus victus, sibi ipsi violentas manus inferre cogitat.

An. mũdi 3963. A nato Christo 1.

Ant. lib. 17. Cap. 16.

Mors Antipatri.

Ant. lib. 17. Cap. 12.

Militibus ac multitudini Regis mors nunciatur.

Archelaus post patris obitum Rex declaratur.

Qua munificentia Herodes sepultus.

Rex mortuus esset, excitatus est. Eoq; properè audito, Antipater fiduciam recepit: lætusq; iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat, vt se solùerent atque dimitterent: quod eorum princeps non solùm ne fieret obstitit, sed etiam Regi velociter nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quam vires ægrotantis valebant, continuò satellitibus missis occidit Antipatrum: mortuumq; sepeliri præcepit in Hyrcanio. Deinde rursum corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natu maximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham verò Antipam. Post interitum autem filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem triginta quatuor, ex quo interfecit Antigonum, regno potitus: triginta verò & septem, postquam Rex à Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna vsus est, si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, antequam resciret mortem Regis exercitus, cum marito progressa, vinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & vnumquenq; iussisse domum dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemæus anuli Regis custos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudinem consolari. Relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, vt beneuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo Philippum quidem hæredem Trachonis, proximarumq; regionum: tetrarcham verò, sicut suprà diximus, Antipam: Regem autem Archelaum scripserat: eidemq; anulum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamq; regni administrati noticiam. Omnium nanque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Cæsarem esse voluit, cætera verò seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto confestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populus adeuntes, suamq; promittebant, Deiq; beneuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum Regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiæ prætermisit Archelaus, sed omnem ornatum extulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auróque distinctus, thorus autem purpura variatus, corpusq; super eum velatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositum: corona verò desuper aurea, sceptrumq; in dextera, & circa lectum filij cum propinquis. præterea satellites agmenq; Thracium, Germanique & Galli, velut ad bellum instructi omnes antecedebant. Cætera verò militum manus armata, ducesque suos ordinumque principes sequebantur decenter. Quingenti autem serui ac liberi odores ferebant: corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibique secundum ipsius Regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem

Regis hic finis fuit.

FLA-

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER II.

SVMMA CAPITVM LIBRI II. DE BELLO IVDAICO

I. De ſucceſſoribus Herodis, & vltione direptæ aquilæ aureæ.
II. De pugna & ſtrage Hieroſolymis inter Iudæos & Sabinianos.
III. De Vari geſtis circa Iudæos crucifixos.
IIII. De ethnarcha Iudæorum inſtituto.
V. De ſubditicio falſoque Alexandro, eoque deprehenſo.
VI. De Archelai exitio.
VII. De Simone Galilæo, de tribus ſectis apud Iudæos.
VIII. De Pilati regimine.
IX. De ſuperbia Caij, & Petronio Præſide.
X. De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.
XI. De varijs tumultibus in Iudæa & Samaria.
XII. De tumultibus in Iudæa ſub Felice.
XIII. De Præſidibus Iudææ Albino & Floro.
XIIII. De Floro ſæuiente in Iudæos Cæſarienſes & Hierolymitanos.
XV. De alia oppreſſione Hieroſolymorum dolo Flori.
XVI. De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.
XVII. De cœpta rebellione Iudæorum contra Romanos.
XVIII. De cæde Ananiæ Pontificis, Manahemi, & militum Romanorum.
XIX. De Iudæorum maxima ſtrage Cæſareæ & in omni Syria.
XX. De Iudæorum alia graui cæde.
XXI. Iudæi Alexandriæ occiſi.
XXII. De clade Iudæorum, autore Ceſtio.
XXIII. De pugna Ceſtij contra Hieroſolymam.
XXIIII. De obſidione Hieroſolymæ à Ceſtio, & ſtrage.
XXV. De Damaſcenorum ſæuitia in Iudæos, deque Ioſephi ſtudijs in Galilæa.
XXVI. De Ioſephi periculis & euaſione, & Ioannis Giſcalei malitia.
XXVII. Tiberias à Ioſepho recuperatur & Sepphoris.
XXVIII. Quomodo Hieroſolymitæ bello ſe præparauerint: deque Simonis Gioræ tyrannide.

CAP. I.

De ſucceſſoribus Herodis, & vltione direptæ aureæ aquilæ.

ARCHELAO autem Romam proficiſcendi neceſſitas turbarum nouarum principium fuit. Diebus enim ſeptem in lugendo patrem conſumptis, epulisq; feralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos neceſſariò multos ad inopiam redegit: nam qui eum neglexerat, impius æſtimabatur) candida veſte indutus procedit ad templum. Ibiq; varijs fauoribus exceptus à plebe, ipſe quoque in excelſo tribunali, ſolioq; aureo reſidens, humaniſſimè vulgus admiſit: eisq; & quòd ſepulturam patris ſedulo curauiſſent, gratias egit, & quòd ſibi quaſi certo iam Regi, magnos honores habuiſſent. Verum ſe tamen ait non poteſtate ſolum interim, ſed etiam ipſo Regis nomine temperare, donec à Cæſare ſibi fuerit confirmata ſucceſſio, qui etiam teſtamento rerum eſſet omnium dominus conſtitutus. Idcirco enim ſe apud Hierichunta voluntati exercitus reſtitiſſe, cum ſibi diadema vo-

An. mũdi 3964. A nato Chriſto 2.
Ant. lib. 17. cap. 11. Luctus & epulæ Archelai.

An. mũdi 3964. A nato Christo 2.

Archelaus subditis suis omnem beneuolentiam & fauorem pollicetur.

luisset imponere. Caterum pro alacritate ac beneuolentia, æquè militibus ac populo plenam se vicissitudinem relaturum, si ab his quorum etiam esset imperiũ, certus Rex declaratus fuisset: studiumq; sibi esse, vt erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namq; alij tributa leuari, alij vectigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, vbi communis luctus de Rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscissam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuq; iusto & planctu ciuitas personabat, virorum causa videlicet, quos pro templo ac legibus patrijs interijsse dicebant. Eorum autem mortis pœnas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quemis constituerat pontificem reijciendum, aliumq; pietate præstantem, magisq; purum optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad vltionem, tamen eum profectionis festinatio cõtinebat, metuentem, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quàm vi experiebatur sedare turbatos: missoq; magistro militum, vt quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, vbi ad templum venit, priusquàm verbum faceret, lapidibus proturbarunt & alijs post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt: neq; sinumero auctifuissent, ocioſi fore videbantur. Itaque instante azymorum die festo, qui apud Iudæos Pascha vocitatur, plurima victimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebãt in templo consisterent, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populum morbus iste corrumperet, cohortem militum & tribunum qui etiam seditionis principes comprehenderent, eò dirigit: contra quos omne vulgus excitatum, multos lapidũ ictibus interfecit: saucius verò tribunus vix elabitur. Et illi quidem statim, veluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non posse videbatur. quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cum sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propè ad tria millia hominum occidunt: reliquam verò manum per montes proximos disiecerunt. præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius vnumquenq; vt domũ recederet admonendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre, necnon & Popla & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnà verò egressa est cum filijs suis Salome, fratrisq; Regis filij, generq; specie velut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa verò causa, quæ cõtra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam veniens, ad pecunias custodiendas Herodis. quem vlterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces venire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed vsque ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud

Seditio propter Sophistas ob abscissam ex porta templi aquilam auream trucidatos, coorta. Ant. lib. 17. cap. 12.

Archelai in seditiosos benignitas.

Pascha plurima victimarum copia celebratur.

Tria millia Iudæorũ in Paschate trucidantur.

Sabinus ad pecunias custodiendas & arces occupandas ad Iudęã venit.

apud Cæsaream commorabatur. Postea verò quàm sibi obstantium vnus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, maturè profectus in Hierosolymam, Regiam tenet: custodumq; principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæq; perseuerabant, causam custodiæ magis Cæsari quàm Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoq; de regno certabat, posteriore superius Herodi testamentum firmius esse defendens, in quo Rex ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tàm Salome quàm multi alij cognati, qui cum Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratremq; Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, nonnihil videbatur esse momenti. Namq; illi fuerat amicorum charissimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat: vnde etiam qui se monuerant, vt Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti voluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ verò migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quiq; præcipuè liberi omnes suiq; iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam Regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam verò multum laudauerat. Itaque digesta crimina Salome & cæteri qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt: & post eos Archelaus gestorum suorũ perscripta capitula, patrisq; anulum per Ptolemæum, rationesq; administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea quæ ab vtraque parte dicerentur, vbi & regni magnitudinem, multitudinemq; redituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiã numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium vocat, in quo tunc primũ ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atq; ita partibus prosequendi copiã dedit. Igitur Salomes filius Antipater (nanq; is erat orator acerrimus eorũ qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, insumulans Archelaum, quasi verbis quidem de regno videretur cõtendere, re autem vera iamdudũ Rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quem iudicem successionis expectare noluisset. Nam post Herodis mortem, quibusdam vt diadema sibi imponerent subornatis, Regis eum more in solio aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ velut à Rege impetranda petijssent: maximorumq; reos criminum, quos pater suus vinxerat, absoluisse: qui cum ista fecissent, modo regni vmbram à domino postulaturus venisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, vt non rerum sed vocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quòd etiam luctum patris assimulasset, obijciebat: cum interdiu quidem personam componeret in mœrorẽ, noctu vero ad commessationes vsque potaret. Denique seditionem vulgi ex hac indignatione conflatam esse dicebat. Totius enim orationis suæ vires, eorum multitudine qui circa templum casi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem venisse: ad hostias verò, quas ipsi mactandas venerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congessisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni vnquam

An. mũdi 3964. A nato Christo 2. Ant. lib. 17. cap. 13.

Antipas, posteriore superius Herodis testamentũ firmius esse defendens, de regno certat.

Antipas Archelaum per epistolas accusat apud Cæsarem.

Cæsar optimates Romanorum ad concilium vocat.

Vehemens Antipatri contra Archelaũ accusatio.

Antipater totius orationis suæ vires in Archelaum exacuit.

An. mũdi 3964. A nato Christo 2.

vnquã eum dignum esse visum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius agrotante quam corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq; vitio purgata mente fecisset. Vt tamen quis firmius esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse Regia dignitate, multis in eam contra leges admißis. Nam qualem fore si acciperet à Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantũ populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorũ in singula crimina testibus exhibitis perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia eadem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suasores aduersarios ipsos demonstrauit. Secundũ verò testamentũ idcirco ratũ manere postulabat, quòd Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. nam qui tantum saperet, vt rerum domino potestate sua cederet, nec vnquam in hæredis erra sse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiã Nicolaus peroraſſet, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenignè Cæsar erecto, quòd paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum verò nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, vtrum ex his qui testamento cõtinerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui principatũ. Multitudo enim personarum egere subsidio videbatur.

Antipatri contra Archelaum.

Nicolaus defendit Archelaum.

Archelaus ad genuã Cæsaris accidit.

Cæsaris erga Archelaum benignitas & humanitas.

Testamentum ægrotante Herode mutatum.

CAP. II.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos & Sabinianos.

Ant. lib. 17. cap. 14.

ED antequam de his quicquam statueretur à Cæsare, mater Archelai Malthace morbo correpta moritur. Et variæ literæ de Syria perlatæ sunt, Iudæos defeciſſe nunciantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, vt incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non videbatur, ex tribus quas ex Syria duxerat secum legionibus, vnam in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam veniſſet, causas nouarum rerum Iudæis præbuit: modo vim custodibus, vt sibi arces traderent, adhibendo, nunc malignè Regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ Pentecoste à Iudæis vocatur: septies septem diebus exactis rediens, ex eorum numero vocabulum nacta non religionis solennitas populum, sed indignatio congregauit. Denique concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa & Hierichunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cũ indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: & in tripartita manu terna castra collocauerunt, vna in septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum versus, tertiaq; in occiduo prope Regiam tractu, circumcessosq; Romanos vndiq; obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumq; spiritu perterritus, crebris quidem Varum nuncijs precabatur, vt quàm maturè ferret

Seditio in Hierosolyma.

Sabinus arces occupare, ac Regijs pecunijs potiri conatur.

Iudæi tripartita manu terna castra collocant.

ferret auxilium, quasi occisione delenda legione, si quid mora interueniſſet. Ipſe verò in altiſſimã caſtelli turrim, quæ Phaſaelus vocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, vt in hoſtes irruerent, ſignum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipſe præerat, deſcendere audebat. Eius autem præcepto milites obedientes, in templum volant, vehementiq; cum Iudæis pugna conſligunt: in qua dum nemo deſuper adiuuaret, imperitos belli peritia ſuperabant. Poſtea verò quàm multi Iudæi porticibus occupatis, à vertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: & neque ex alto iaculantes vlciſci facile poterant, neque comminus dimicantes ferebant. ab vtriſque tamen afflicti ſuccendunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabiles. ibique tum multi flamma ſubito comprehenſi aut ea conſumebantur, aut in hoſtes deſilientes ab ipſis occidebantur: alij retrorſum cedentes præcipitabantur ex muro: nonnulli deſperata ſalute, incendij periculum ſuis gladijs præueniebãt. Qui tamen ex mœnibus obrependo in Romanos feciſſent impetum, metu attoniti nullo negocio ſubigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore diſiectis, theſauro Dei defenſoribus deſtituto manus milites attulerunt, & quadringenta ex eo talenta diripuere: quorum quæ furto ſublata non ſunt, conquiſiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisq; pugnaces, tam virorum quàm opum interitus in Romanos contraxit. Obſeſſaq; his Regia minitabantur exitium, niſi quamprimum indeſecederent: Sabino, ſi vellet, vnà cum legione abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regiorum plurimi, qui ad eos ſponte transfugerant. Pars tamen bellicoſior erat, Sebaſtenorum tria millia, hisq; Rufus & Gratus præpoſiti, vnus peditum rector, at verò equitum Rufus: quorum vterque vi corporis atq; prudentia, etiam ſi nullam manũ obedientem haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidiſſent. Itaque Iudæi quidem inſtare obſidioni, ſimul & caſtelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamantes, vt diſcederet, neu impediret habituros tanto poſt tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: ſed eorum lenitatem, inſidiarum eſſe illecebram ſuſpicabatur: ſimulq; auxilium Vari ſperans, obſidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multosq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo millia veteranorum, qui ſub Herode militauerant, cõgregati, armisq; inſtructi cum Regijs decertabant: quibus Achiabus Regis cõſobrinus, ex vicis munitiſſimis repugnabat, campeſtre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechiæ latronum principis, ab Herode quondam Rege capti, qui tunc illas regiones vaſtauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa ſe habebat armatis, contra potentiæ cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex Regijs ſeruis, pulcritudine ſimul & vaſtitate corporis fretus, impoſito ſibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipſe circuiens, & apud Hierichunta Regiam, & multa alia magnifica diuerſoria igni corrupit, facilem ſibi prædam ex incendio cõparans. Omnesq; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremaſſet, niſi Gratus Regiorũ peditum rector, ex Trachone ſagittarios, itemq; Sebaſtenorũ pugnaciſſimos ducens, properaſſet occurrere. Vbi peditũ quidem in pugna multi conſumpti ſunt: ipſe autem Simonem compendio prævenit, ardua valle fugientem, & ex tranſ-

An. mũdi 3964. A. nato Chriſto 2.

Sabinus in altiſſimã caſtelli turrim euadit.

Pugna Iudæorũ cum Romanis.

Romani porticꝰ ſuccendunt.

Ant. lib. 17 cap. 25

Simon Regius ſeruus Diadema ſibi imponit.

An. mũdi 3964. A nato Christo 2.

uerſo percuſſum in ceruice deiecit. Incenſæ ſunt autem & quæcunq; Iordani proximæ fuerunt ſedes Regiæ, apud Betharantes, quorundã aliorum manu conflata ex locis vlterioribus. Tunc etiã paſtor quidã, cui nomen Athrongæus, regnũ affectare auſus eſt: quod vt ſperaret, vi corporis animæq; fiducia mortem contemnentis impulſus eſt, ac præterea fratrũ quatuor ſibi ſimilium robore, quorũ ſingulis tanquã ducibus & ſatrapis attributa manu armatorũ, ad incurſus vtebatur. Ipſe autem veluti Rex maiora negocia procurabat. Et tum quidem etiam diadema ſibi impoſuit. Non paruo autem poſt tempore, cum fratribus ſuis vaſtando territoria, & occidendo præcipuè Romanos, itemq; Regios, perſeuerauit: cum nec Iudæorum quiſquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens veniſſet in manus. Auſi ſunt etiam apud Ammauntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legioni atq; arma portabant. Vbi Arium quidem centurionem & quadraginta fortiſſimos iaculis confecere: cæteri verò in eodem periculo conſtituti, auxilio Grati qui cum Sebaſtenis aduenit, elapſi ſunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemq; alienigenas per omne bellum geſtis, poſt aliquod tempus tres ex his comprehenſi ſunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo verò qui ætate ſequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati.

Athrongæus paſtor quidam regnum affectat.

Finis & exitus belli.

Nam quartus Archelao pactione conceſſit. Sed hic finis eos poſtea ſecutus eſt. Tunc autem latrocinali bello cunctam inflammabant Iudæam.

CAP. III.

De Vari geſtis circa Iudæos crucifixos.

Ant. lib. 17. cap. 16 Varus Romanis contra Iudæos fert ſuppetias.

VARVS autem acceptis Sabini & principum literis, toti legioni metuens, opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitũ, in Ptolemaida profectus, eódem Regum atq; optimatũ auxilia cõuenire iuſſit. Ad hæc à Berytijs etiã, cum per eorũ tranſiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi verò in Ptolemaidem tàm cætera manus auxiliorũ, quàm propter Herodis inimicitias Aretas Rex Arabum nõ cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, ſtatim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici ſui Galli filio his rectore præpoſito. Qui mox & aduerſus quos ierat, omnes in fugam vertit: & Sepphori ciuitate capta, ipſam quidem incendit, incolas verò eius ſeruitio ſubiugauit. Varus autem ipſe cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abſtinuit, quod inter aliorum turbas nihil eam mouiſſe deprehendit: caſtris autem ad vicum poſitis, qui appellatur Arun, Ptolemæi poſſeſſionem propterea direptam ab Arabis, & qui amicis Herodis infenſi erant, inde ad Sappho pregreditur, alterum vicũ tutiſſimum: quem ſimiliter, omnesq; reditus ibi repertos depopulati ſunt. Cædis autem ignisq; plena erant omnia, nec prædationi Arabũ quicquã obſtabat. Exuſta eſt & Ammaus iuſſu Vari, necem Arij cæterorumq; indignè ferentis, habitatoribus eius fuga diſperſis. Hinc progreſſus ad Hieroſolymã cum exercitu, ſolo viſu Iudæorum caſtra diſiecit: & alij quidem per agros abiere fugientes: qui verò intra ciuitatem degebant, ſuſcepto eo, ſeditionis cauſas in alios conferebant, nihil quidem ſe penitus mouiſſe dicentes, ſed propter diem feſtum receptam neceſſario multitudinem, in ciuitate obſeſſos eſſe potius cum Romanis, quàm cum diſſidentibus conſpiraſſe. Ante verò obuiam ei venerant Joſephus, Archelai conſobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum Regium, & Sebaſtenos, & Romanos milites

Varus caſtellis, oppidis ac ciuitatib⁹ quibuſdam Iudæorum potitur.

Ammaus exuſta.

Varus ad Hieroſolymam venit cum exercitu, ac ſolo viſu Iudæorum caſtra diſiicit.

milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari venire passus, iamdudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maximè verò nocentium propè ad duo millia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatorum millia nunciato, confestim Arabas domum abire iubet: quòd eos non auxiliantiũ more vti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse vellet, agros vastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo prius quàm in manus veniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini venia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos Regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quòd omnino contra Regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam redijt.

An. mũdi 3966. A nato Christo 4.

Varus ad duo millia seditiosorũ cruci suffigit.

Vari erga Idumæos facilitas ac benignitas.

CAP. IIII.

De ethnarcha Iudæorum instituto.

ROMÆ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petituri. Erant autem numero quinquaginta, qui venerant, & astabant eis plus quàm octo millia Iudæorum Romæ degentium. Itaq; conuocato à Cæsare optimatum Romanorum amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatũ ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab vtraque parte secreti erant. nam & cum Archelao stare propter odium atq; inuidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, vt & Archelao subueniret, etsi regnũ Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussis autem accusatoribus exponere, quænam contra leges fecisset Herodes: primum non se Regem, sed omnium qui vsquam fuissent, tyrannorum crudelissimum toleraſse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, vt beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum laceraſse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exteras ornauisse, populisq; alienis Iudææ sanguinem condonaſse. Pro antiqua verò felicitate ac patrijs legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, prorsus vt plures ex Herode paucis annis clades sustinuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discesserè, perpessi sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verum se tamen ad eam modestiam ex aduersa fortunæ consuetudine profecisse, vt etiam successionem voluntariam acerbissimæ seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo Regem appellassent nihil morati, & vnà cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore vota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius videretur, à cæde trium milliũ ciuium regni sumpsisse primordia. & quia principatum meruerit, tot immolasse Deo hominum victimas, tot festo die tem-

Ant. lib 17. cap. 17. Archelaum Iudæi in ius vocant.

Acris Iudæorũ aduersus Herodem eiusq; liberos accusatio.

Herodis Tyrannis & crudelitas.

An. mũdi 3666. A nato Christo 4.

plum cadaueribus impleuisse. Rectè igitur eos, qui de tantis malis supererent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora præbere: atque ab Romanis precari, vt Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: néve quod ex ea natione restaret, his obiicerẽt, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatum iri, Iudæos qui nunc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est.

Iudæi ab Romanis, vt Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent, precantur.

Cum autem surrexisset contrà Nicolaus, primum criminibus quæ in Reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturaq; Regibus vix parêret. vnà etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam Regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam verò dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: vnam Philippo, alteram Antipæ, qui cũ Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen Regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta reditus erant. Batanæa verò & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo destinatæ sunt: quæ talentorum centum reditus ministrabant. Archelai verò ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuata, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem reditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento Regis ei relicta erant, Iamniæ dominam, & Azoti, & Phasaelidis idem Cæsar constituit: Regiamq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta reditus colligebantur. Domum verò eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Quum autem cæteris quoque Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias virgines extrinsecus quingentis millibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus viliſsimis propter honorem defuncti.

Nicolaus Archelaum coram Cæsare & cõsiliarijs defendit.

Archelaũ Cæsar Iudææ Ethnarchã constituit.

Regni inter Herodis filios distributio.

Ciuitates quibus imperauit Archelaus.

Salome Iamniæ, Azoti & Phasaelidis domina.

CAP. V.

De subditicio falsoque Alexandro, eoque deprehẽso.

Ant. lib. 17. cap. 18. Iuuenis quidam se Alexandrum, quem Herodes necauerat, esse mentitus, Iudæorum plurimos fallit.

INTERE A quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorũ oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam venit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optimè scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore quæstu cumulatus, etiam hospites suos magna verisimilitudine Romam secum nauigare

nauigare pellexerat. postremò delatus Dicæarchiam, multisq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi Rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat forma similitudo, vt qui Alexandrum illum viderant, planeq; nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur omnes etiã Romæ Iudæi, visendi eius studio circunfusi properabãt: & infinita multitudo per vicorum angustias, quocunq; ferebatur, conueniebat. Tanta namq; dementia multos ceperat, vt illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri vultum optimè sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si prius quàm videret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei nonnihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum benè cognosceret, misit, vt ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maximè verò, vbi corporis eius duritiam, & seruilem formam considerauit, intellexit omne commentum. Valde autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: consulto verò non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaq; ab alijs ei separato vitam dixit à Cæsare præmium fore: si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tantæ enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta viuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem verò eius interfici iussit. Melijs autem sumptuum detrimentum pro amentia precio satis esse iudicauit.

An. mũdi 3966 A nato Christo 4.

Cæsar adolescentem videre cupit.

Alexandrum falsum Cæsar remigum numero inserit, suasorẽ verò eius interfici iubet.

CAP. VI.

De Archelai exitio.

ETHNARCHIA verò suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solùm Iudæis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se abtriq; ad Cæsarem missis, ipse quidẽ in exilium pellitur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium verò eius fisco Cæsaris adiudicatur: quem quidem prius quàm euocaretur ad Cæsarem huiuscemodi somnium vidisse cõmemorant: Nouẽ spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde vates, Chaldæorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretãtibus, Simon quidam Essenus genere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eo quòd agros arando verterent ac mutarent. Ideoq; regnaturum quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: varias autem rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinq; diebus post ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filiæ Cappadocum Regis, referre: quam cum Alexander prius habuisset vxorẽ, frater huius de quo loquimur, Herodis filius Regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ Regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuersam, domiq; apud patrem in viduitate degentem, Ethnarches Archelaus vbi conspexit ad hoc amoris accensus est, vt eam statim repudiata coniuge sua Mariamme, sibi copularet. Hæc

Ant. lib. 17. Cap. 19. An. mũdi 3973. A nato Christo 11.

Archelaus propter tyrannidem in exilium pellitur, eiusq; patrimonium fisco Cæsaris adiudicatur.

Archelai de bobus & spicis somnium.

Archelaus repudiata Mariamme, Glaphyram sibi copulat.

An. mũdi 3973. A nato Christo 11.

igitur breui tempore postquam in Iudæam rediit, videre visa est superstantem sibi Alexandrum dicere: satis fuerat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo contenta, rursus ad meos penates reuerteris auidissima viri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atque hoc exposito somnio, vix biduum superuixit.

Glaphyra in somnio Alexandrum videt.

CAP. VII.

De Simone Galilæo, de tribus sectis apud Iudæos.

Ant. lib. 18. Cap. 12.

IGITVR *Archelai finibus in prouinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante, Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post Deum ferre mortales. Erat autem propria secta sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria*

Tres Iudæorum sectæ, quarum Esseno rum probabilior.

sunt apud Judæos genera philosophiæ: horum vnum Pharisæi profitentur, alterum Sadducæi, tertium verò, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Judæi, verùm inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui prater cæteros voluptates quidem quasi maleficia vitarent: continentiam verò seruare, neque cupiditati succumbere, virtutem maximam ducerent. Itaque nuptias

Essenorum de coniugio doctrina.

quidem fastidiunt, alienos verò filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia vel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam fœminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes: Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemq; sibi dixerunt, vt qui disciplinam suam sectari vellent, bona contubernio

Essenorum bona communia.

publicarent. Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus vnctus fuerit, mundicijs corpus absterget: quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in veste sint candida. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad vsus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis

Essenorum hospitalitas.

vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus secta sua professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Deniq; tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderunt. Hinc est, quòd cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum vestimenta

Amictus cultusque corporis Essenorum par est.

cæteraq; vsui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec verò vestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino cõscissis prioribus, aut longi temporis vsu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiam sine permutatione

Essenorum religio & labor.

cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipuè circa Deum religiosi sunt. Namq; ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi vt oriatur precantes. Deinde ad quas

venerunt

venerunt ſinguli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horam quintam ſtudioſè fuerint operati, rurſus in vnum congregantur: linteisq; præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac luſtratione facta in eadem ſecreta coeunt, quo neminem alterius ſectæ hominem aſpirare conceſſum eſt, ipſiq; purificati, velut in ſanctum quoddam templum in cœnaculum veniunt: quibus ibi cum ſilentio reſidentibus, piſtor quidem panes ordine, vnum autem vaſculum ex vno pulmento ſingulis cocus apponit. Deinde voce cibum ſacerdos anteuenit: neque guſtare quenquam faſſus fas eſt, niſi prius Deo celebretur oratio. Poſt finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum deſinunt, quaſi datorem victus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti ſacris illis depoſitis veſtimentis, in opere vſque ad veſperam verſantur. Similiterq; inde reuerſi cœnant, conſedentibus etiam hoſpitibus, ſi quos fortè interueniſſe repererint. Neque verò clamor vnquam tectum illud, neque tumultus inquietat: quum etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumq; ſilentium, extra tectum conſtitutis arcanum quoddam videatur venerabile. Cuius quidem rei perpetua ſobrietas cauſa eſt, quodq; apud eos edendi aut potandi modus ſaturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil ſine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc eſt inuando & miſerendo ſui iuris ſunt. Nam & ſubuenire dignis, cum opus eſt, ſuo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid ſine curatoribus, interdictum. Iidem iracundiæ moderatores iuſti ſunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obſecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipſum autem iuſiurandum quaſi periurio deterius vitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui ſine Deo non creditur. Summum autem ſtudium veterum ſcriptis adhibent: ea maximè inde, quæ animæ & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia, ſtirpes medicæ, quamq; vim propriam ſinguli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Secta verò ſua ſtudioſis non ſtatim cum eis vna collectio: ſed per annum integrum extrinſecus commorantibus cuique eundem victus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum eſt perizoma, & albam veſtem tradentes. Cum verò proceſſu temporis experimentum continentiæ dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob caſtificationem ſcilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum aſſumitur. Poſt oſtenſionem quippe continentiæ, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc demum in conſortium aſſumitur. Prius verò quàm incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat ſe primum quidem colere Deum, deinceps quoque erga homines ſeruare iuſtitiam, & neque propria ſponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obeſſe: quin immò iniquos omnes odiſſe, & collaborare ſemper iuſtitiæ ſectatoribus, fidem omnibus ſeruare, maximè verò principibus. Neque enim abſque voluntate Dei, cuiquam poſſe Principatus potentiam contingere. Si verò ipſe cæteris præſit, nunquam ſe abuſurum viribus poteſtatis ad contumeliam ſubiectorum, ſed neque veſte aut ambitioſo aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem ſemper diligere, & habere propoſitum conuincere mentientes. Manus vero à furto, & animam puram ſeruare ab iniuſtis compendijs: & neque aliquid de myſterijs conſectaneos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam ſi intentata quiſpiam morte com-

An. mũdi 3973. A nato Chriſto 11.

Eſſeni iuuãdo & miſerẽdo ſui iuris ſunt; præterea nihil abſq; præcepto curatoris faciunt.

Eſſeni iuſſurandum vitant.

Eſſenorum execrationes & pacta.

An. mũdi 3973. A nato Christo 11.

te compellant. Super hac autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quàm ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos verò in peccatis à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerunq; morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas verò pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunq; miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum, qua vsque ad mortem adduxerit, pœnam luisse censentes. In iudicijs verò sunt diligentißimi atq; iustißimi. Disceptant autem non minus quàm centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita vt si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus verò obedire & plurium quorumq; decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque medium eorum, vel in dexteram sui partem, quisq; deuitat. Sabbatis quoq; operationem aliquam contigisse, omnibus Judæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne videlicet illo die ignem accendant: sed neq; vas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam vno pede altam σταλίδι, *hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa veste sese diligentißimè contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretißimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, vt quasi ab immundicia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, vt si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quàm longißimè, ita vt plurimi eorum vsque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem victus, vt equidem puto, & institutione benè in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem vincũt firmitate consilij. Mortem verò, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negocijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeuntes, vt videlicet vel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, vel ciborum quippiam, quod non solent, ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neq; deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimò cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuò recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamq; eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilißimo commeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis attraxerit. Quum verò fuerint à carnalibus releuatæ vinculis, quasi de seruitute longißima liberatas, ita ilicò lætari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hos Græcorum sententijs, pronunciant vltra Oceanum degere, vbi eis sit*

Essenii in iudicijs diligentißimi atq; iustißimi.

Essenii sabbathũ diligenter obseruant.

Essenorum longæuitas.

Essenorum in bellò cum Romanis gesta constantia.

Essenii animas immortales putãt, mortuorum verò resurrectionem non credunt.

Græcorum de anima humana sententia.

sit repositæ perfruitio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neq; æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus exercendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos vocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principiò quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem vtique virtutis, dehortationemq; nequitiæ: bonos quippe fieri in huius vitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniam etsi in huius vitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram ineuitabilem eis qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant, sacris videlicet libris, & varijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adhærentes: rarò autem accidit vt prædictiones eorum frustratio consequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesq; similes cum prioribus habens, distans verò opinione de coniugio. Maximam siquidem vitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptijs arbitrantur: quippe si eandem velint omnes ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, vt per triennium explorent valetudinem fœminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia adsciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: vt ostendant, quòd nuptias non voluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem fœminis, ita vt viris perizomatum inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisæi dicuntur, qui certiorem legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, vt fato & Deo vniuersa deputent: & quidem vel agere quæ iusta sunt, vel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum verò interminabili supplicio cruciari. Sadducæi porrò secundus ordo, fatum omninò negant: & Deum extra omnem malipatrationem inspectionemq; constituunt. Aiunt autem electioni hominum vel bonum vel malum esse propositum: & secundum voluntatem propriam, alterutrum vnicuique contingere. Animarum autem generaliter vel supplicia denegant vel honores. Et Pharisæi quidem sociales, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducæi verò & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa exteros inhumana. Hæc sunt quæ de Judæorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

An. mũdi 3979 A nato Christo 17.

Prophetia Essenorum.

Essenorum collegium aliud à priore opinione de coniugio discrepans.

Secunda secta Phariſæorum.

Tertia secta Sadducæorum.

§

CAP. VIII.

De Pilati regimine.

An. mũdi 3997 A nato Christo 35.

Ant. lib. 18. Cap. 5.

ARCHELAI *ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iuliæ Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamniam, & in Phasaelide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium Iuliæ filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui præfuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchijs suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Cæsaream vocitauit: aliamq; in inferiore Gaulanitide, quam Iuliadem nominauit. Herodes verò in Galilæa Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iuliæ. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus, cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Cæsaris, quæ res post triduum ingentem inter Iudæos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas viderent. Nullum enim fas esse dicunt collocari in vrbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subitò etiam ex agris multitudo confluxit. Euntes autem ilicò Cæsaream ad Pilatum, intentissimè deprecabantur, vt ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patria seruarentur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinq; diebus continuis noctibusq; mansere. Post autem Pilatus tribunal ascẽdens, studio magno conuocat multitudinẽ Iudæorũ, quasi qui eis vellet dare respõsum: cũ subitò milites accepto signo (sic enim iam fuerat præparatum) armati circunsteterunt Iudæos: circundataq; triplici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni, videntes insperatam rerũ faciem. Tunc Pilatus denuncians trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperent, annuit militibus vt educerent gladios. Iudæi autem quasi vno consilio omnes subitò corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, vociferantes vniuersos se interfici magis velle quàm legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde verò conturbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadijs trecentis. ob hoc itaque vulgi oriebantur querelæ: ita vt etiam Pilati qui Hierosolymam venerat, cum clamore circundarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum vestibus induti: præcepitq; vt gladijs quidem non vterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cædebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi verò se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atque ob hoc accusator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium venit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter*

Pilato Iudæi patrias ipsorum leges mutari concedere nolunt.

Pilatus circa religionem studium populi demiratus, de Hierosolymis statuas auferri iubet.

An. mũdi 3998 A nato Christo 36.

Pilatus Iudæos seditiosos compescit, eosq; fustibus feriri iubet.

An. mũdi 4001 A nato Christo 39.

Agrippa, Aristobuli filius Tiberium odit, ac in Caij Caligulæ amicitiam sese insinuat.

inter copioſum epularum apparatum, quibus eum demerebatur, ad vltimum extenſis manibus, apertè Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum videre. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tiberio nunciaſſet, ſtatim concludi iuſſit Agrippam: qui ſub grandi ærumna, vſque ad mortem Tiberij, in carcere per menſes ſex tenebatur. Sed defuncto eo, poſt regnum annorum duorum & viginti, ſex menſium, trium dierum, ſuccedens in imperium C. Cæſar abſoluit Agrippam vinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is deceſſerat) ei tradidit, Regemq; appellauit. Cum veniſſet autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam ſuſcitauit. Irritabat autem eum maximè in ſpem regni Herodias vxor, exprobrans ei ſocordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæſarem nauigare, careret poteſtate maiore: nam cum Agrippam ex priuato Regem feciſſet, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, venit ad Caium, à quo ob auaritiam vehementer increpitus, ad Hiſpaniam fugit: ſecutus eum quippe fuerat accuſator Agrippa, cui etiam tetrarchia illius C. Cæſar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hiſpania, peregrinante ſecum etiam vxore, deceſſit.

An. mũdi 4001 A nato Chriſto 39.

Tiberius annos 22. menſes ſex ac tres dies regnat. Agrippæ Ariſtobuli filio C. Cæſar tetrarchiam tradit, Regemque appellat. Ant. lib. 18. Cap. 14.

An. mũdi 4002 A nato Chriſto 40.

Herodes peregrinante ſecum vxore decedit.

CAP. IX.

De ſuperbia Caij, & Petronio Præſide.

CAIVS verò Cæſar in tantum contumeliosè abuſus eſt fortuna, vt etiam & Deum ſe putaret, & vellet vocari. Patriam quoq; ſuam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem ſuam etiam in Iudæam. Petronium denique cum exercitu Hieroſolymam miſit, præcipiens vt in templo ſtatuas eius locaret: quas niſi ſuſciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam verò multitudinem captiuaret. Permouebat autem hoc profectò Deum. Et Petronius quidem cum tribus legionibus, multisq; è Syria auxiliaribus properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum verò quidam non credebant famæ bellum nuncianti. qui verò credebant, nihil de reſiſtendo poterant comminiſci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Eſt autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo ſita: circundatur autem montibus ab orientali plaga per ſexaginta ſtadia diſparatis, ſed ad Galilæam pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abeſt ſtadijs centum viginti: à ſeptentrionali quoque monte qui eſt altiſſimus, quem vocant incolæ Scalam Tyriorum: & hic autem diſtat ſtadijs centum. Ab ea autem vrbe diſtans duobus ſtadijs præterlabitur fluuiolus, quem vocant Beleum, exiguus prorſus: cui propè eſt ſepulcrum Memnonis, habens iuxta ſe centum ferè cubitorum ſpatium, ſed admiratione digniſſimum. Eſt enim ſpecie vallis rotunda, vitream emittens arenam: quam cum exhauſerint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rurſus impletur. Venti ſiquidem quaſi dedita opera, conuehunt illuc de circunſtantibus ſupercilijs arenam iſtam, vtiq; communem: locus autem metalli, ſtatim in vitrum quod ſuſceperit mutat. Mirabilius quoque mihi illud videtur, quod iam conuerſa arena in vitrum, quæcunque pars ſuper margines loci ipſius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis eſt. Iudæi autem cum mulieribus & filijs collecti in campũ, in quo eſt ſita Ptolemais, Petronio ſupplicabant, principio ob patrias leges;

Ant. lib. 18 Cap. 15. Caius Cæſar Deum ſe putat & vocari cupit.

Iudæorum ob exercitũ Petronij metus; Ptolemaidis deſcriptio.

Arena vitrea propè Memnonis ſepulchrum.

An. mũdi 4002 A nato Christo 40.

leges, deinceps verò etiam pro ſuo ſtatu. Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & ſtatuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & conuocans in Tiberiadem tàm populum Iudæorum quàm omnes eorum nobiles, & vim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæſaris: his addens, quòd & contumelioſa eſſet ſupplicatio Iudæorum: cum omnes ſiquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in ſuis vrbibus inter reliquos Deos, imagines quoque Cæſaris locauiſſent, ſoli Iudæi iſtud abnuerent. hoc ſiquidem quaſi ab imperio deficere eſſet, etiam cum iniuria præſidentis. Illis verò contra hæc legem moresq; patrios allegantibus: & quia ne Dei quidem ſimulacrum, nedum hominis, nec ſolùm in templo, ſed neque in profano aliquo totius regionis loco fas ſibi eſſet locare: arripiens dictum Petronius, reſpondit: Sed & mihi mei domini lex ſeruanda eſt. ſi eam quippe tranſgrediar, vobisq; parcam, iuſtè animaduerſionem ſubibo. Impugnabit ſanè vos, non Petronius, ſed ille à quo ſum miſſus. nam & ipſe æquè ac vos cogor implere quæ iuſſa ſunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter ſuccłamauit, ante legis temerationem omnem ſe libenter ſubire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduerſus Cæſarem eſtis parati? Reſponderunt Iudæi, pro Cæſare quidem & populo Romano ſe per dies ſingulos offerre ſacrificia: ſi autem in templo imagines æſtimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere ſe quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere voluiſſet. Ad hæc admiratio Petronium miſeratioq; peruaſit, intuentem & inſuperabilem religionem virorum, & tantum vulgus ad mortem conſtanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus receſſerunt. Poſtridie autem ac deinceps ſummates eorum priuatim viritimq; compellans, populum quoque publicè alloquens, nunc quaſi conſulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & virtutem Romanam & indignationem Cæſaris: inter hæc etiam ſuam neceſſitatem, cui eſſent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum videret etiam ſementem regionis intercipi (ipſum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in vrbe otioſa morabatur) ad vltimum conuocatis omnibus, ait, ſibimet periculoſam rem ſe velle aggredi. Aut enim, inquit, Deo cooperante placabo Cæſarem, ac vobiſcum ſaluabor libenter: aut illo in vltionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimiſſis turbis, multa pro eo vota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atq; illinc confeſtim miſit ad Cæſarem, referens, & quo apparatu in Iudæam irruiſſet, & quòd tota gens ſupplicaſſet: quibus ſi abnuendum putaret, noſſet cum viris etiam prouinciam eſſe perdendam. Seruare ſiquidem ipſos legem patriam, & nouis præceptis vehementer obſiſtere. His epiſtolis reſpondit Caius immodicè, comminans Petronio mortem, quoniam iuſſionum ſuarum ſegnis executor fuiſſet. Sed ſcriptorum talium vectores per tres continuos menſes contigit aduerſa tempeſtate retineri: alij autem exitium C. Cæſaris nunciantes, proſperè nauigauerunt: denique ante ſeptem & viginti dies epiſtolas Petronius accepit, finem Cæſaris indicantes, quàm illi peruenirent, qui comminantia ſcripta portabant.

Petronius Iudæis exercitus Romani vim, Cæſarisq; minas exponit.

Iudæorum Conſtantia.

Petronius Iudæos iterum compellat, atq; minatur.

Petronius ad Cæſarem mittit, ac Iudæorum ſupplicationes ſignificat.

Petronius epiſtolas finem Cæſaris indicantes, accipit.

De im-

CAP. X.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

An. mũdi 4005. A nato Christo 43.

CAIO *per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnũ ab eo exercitu, qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus vrbanis vt essent præsidio ciuitati, & ipse frequẽs in Capitolium cõuenit: & propter immanitatem Caij, bellũ agi cum Claudio decernebat, volens imperiũ ad optimates reducere: vt sicut olim, ad regendũ dignissimi eligerentur. Accidit interim vt Agrippa aduenire t: quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, vt scilicet eo strenuo adiutore vteretur in quibus res poscerent: videns Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille illico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse si militum erga se studia tàm religiosa desereret, imò tutam aliter suã non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum vocatus sit. deinde administrare paratum esse rempublicam non vt aliquis tyrannus, sed vt princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotijs communem omniũ stare sententiam. nam etsi non natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit senatus, quasi qui militi suo bonisq; consilijs fideret, nolle se subire voluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nunciantem eis, se non posse adduci vt eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus confligere minimè vellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo confligerent. neq; enim fas esse, propter illorum peruicaciam, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit. Inter hæc vnus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maximè cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpare possimus, & ad quem cum iustis magis allegationibus quàm cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediã egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse cœperunt. ac deinceps videntes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebant autem eis pro muris strictis gladijs hi qui fortunæ Regis ambitiosius adulabantur: & penè accidit vt progressi quinq; interficerentur, ante scilicet quàm militũ impetũ Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quod nisi coercuisset exercitũ, iam in sanguinem ciuiũ furentem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieret q; solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatũ, & indulgenti honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit Deo hostias, vt mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoq; protinus donat regno paterno vniuerso, adijciens ei etiam illam quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Auranitidem: præter hæc autem aliud quoque regnum, quod Lysaniæ vocabatur. Et populo quidem*

Ant. lib 19. cap. 3. Caius annis tribus, mensibus sex regnat.

Ant. lib. 19. cap. 4. Agrippa ab Senatu Romano & Claudio tanquam arbiter eligitur.

Senatus Romani ad Agrippã responsio

Senatus cum exercitu in castra ad Claudium proficiscitur.

Claudius Senatum suscipit & honorat.

Agrippæ regnum.

An. mũdi 4008 A nato Christo 46.

donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, vt inciſam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiuſdem erat, Berenicæ iunctus Reginæ Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni cenſus maximus affluebat: qua ſanè pecunia, nõ ille in rebus exiguis abutebatur, ſed talem murum Hieroſolymis circundare cœpit, qualis, ſi potuiſſet abſolui, irritam prorſus obſidionem Romanis oppugnantibus effeciſſet. Sed antequam impleret opus, deceſſit in Cæſarea. Regnauit autem annis tribus. Ante quoque cum tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat poteſtatem. Reliquit filias tres è Cypride natas, Berenicen, Mariammen atque Druſillam: filium autem ex eadem ipſa coniuge, nomine Agrippam. qui cum admodum paruulus eſſet, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procurationem miſſus eſt Ceſtius Feſtus: poſt hunc autem Tiberius Alexãder: qui nihil de conſuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerũt. Poſt hæc verò & Herodes, qui regnabat in Chalcide, deceſſit, relinquens ex fratris quidem filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanum: ex priore autem Mariamme Ariſtobulum. Alius quoque eius frater Ariſtobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidem erant (ſicut diximus) liberi Ariſtobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Ariſtobulus nati fuerant Herodi è Mariamme, quos ipſe parens occidit. Alexandri autem poſteri in maiori Armenia regnauerunt.

Ant. lib. 19. cap. 5.

Agrippa cũ regnaſſet annus tribus in Cæſarea decedit.

Ant. lib. 19. cap. 7. 8.

Alexandri & Ariſtobuli Genealogia.

CAP. XI.

De varijs tumultibus in Iudæa & Samaria.

An. mũdi 4011. A nato Christo 49.

POST obitum autem Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patrui ſui regno conſtituit. Alterius autem prouinciæ ſuſcepit curam poſt Alexandrum Cumanus, ſub quo oriri cœperũt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem feſtum azymorum in Hieroſolymam, ſtante cohorte Romana ſuper porticum templi (armati quippe milites ſemper cuſtodiebant feſtos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) vnus è militibus reductis turpiter veſtimentis inclinans poſteriora ſua vertit ad faciem Iudæorum. & ad hunc habitum vocem emittens ſimilem ſuccłamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita vt circumſtarent Cumanum, ad ſupplicium militem depoſcentes. Ex his autem incõſulti iuuenes, & quaſi natura apti ad ſeditiones mouendas, in rixam grauiſſimã proſiliebant: continuo quippe ſaxa rapientes, percutiebant milites. Tunc veritus Cumanus, ne totius in eum vulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum eſſent porticibus immiſſi, metus grauis incidit Iudæis. ſtatimq; in fugam verſi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egreſſus de conſtipatione obtritio facta eſt. vt conculcatione mutua ſuper decem millia hominum conſumpta ſint. Facta eſt autem vniuerſæ genti luctuoſa feſtiuitas, & planctus per domos ſingulas perſonabat. Succeſſit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per viam publicam, Stephanus quidam ſeruus Cæſaris ſupellectilem quandam vehebat, quæ ab irruentibus latronibus direpta eſt. Cumanus autem ad inquiſitionem mittens eos qui in proximis vicis eſſent, vinctos ad ſe adduci iuſſit, obijciens quod latrones illos nõ comprehendiſſent: qua occaſione quidam militum in vico quodã libros ſacræ legis offenſos diſcidit atq; combuſſit.

Turpe militis ſcelus ac dictum in Iudæos feſto die.

Cumanus impetum vulgi veretur.

Super decem millia hominum conculcatione mutua cõſumpta.

Miles ſacræ legis libros diſcindit atque comburit.

An.mũdi4014. A nato Christo 52.

combuſſit. Iudæi autem quaſi totam religionem inflammatam viderent, vndiq; confluxerunt: & velut machinamento aliquo, ita vi ſuperſtitionis attracti, omnes ad vnam euocationem ad Cumanum Cæſaream concurrunt: precantes vt militem qui tantam contumeliam Deo legiq; eius intuliſſet, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (videbat enim multitudinem nequaquam quieturam, niſi aliqua eſſet ſatisfactione ſedata) adiudicatum militem per medium populum ad ſupplicium iuſſit abduci: ſicq; Iudæi placatis animis receſſerunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In vico enim quem Geman vocant, qui eſt in magno Samariæ campo ſitus, quidam Galilæus de numero Iudæorum ad feſtiuitatem aſcendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerunt, vt cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes vt antequam grauis calamitas oriretur tranſiret in Galilæam: & in eos qui autores eſſent homicidij vindicaret. Cumanus verò his negotijs quæ habebat in manibus poſtponens illorũ petitiones, ſine effectu precatores remiſit. Nunciato igitur homicidio Hieroſolymam, omnis multitudo commota eſt: & relicta diei ſolennitate, in Samariam vulgus impetum fecit, ſine vllo duce, nec cuiquam principum ſuorum retinenti acquieſcentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidã Dinai filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrabatenæ regioni conterminos irruentes, promiſcuã ediderẽt cædem, & ànullius ætatis exitio temperãtes, vicos etiam inflammauerũt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit ſecum vnam equitũ alam, quæ vocatur Sebaſtenorum, vt auxilio his qui vaſtabãtur eſſet: ſicq; eorum multos qui Eleazarũ erant ſecuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in vaſtandos Samaritanorũ fines irruerant, principes gentis de Hieroſolymmis occurrerunt: opertiq; cilicijs, & aſperſis cinere capitibus precabantur, vt ab incepto deſinerent: nec propter exercendam in Samaritas vltionem, ad Hieroſolymæ perniciem Romanos commouerent: miſererentur autem patriæ ſuæ atq; templi, filiorumq; & coniugum propriarum, neq; omnia pariter in diſcrimen adducerent, neq; ob vnius Galilæi vindictam cuncta diſperderent. His acquieſcentes Iudæi, à negocio receſſerunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conſpirabant: ſicut ferè ſolet inſolentia creſcere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapinæ, & audaciſſimus quiſq; reliquis vim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum venerunt, vindicari de his qui regionem eorum depradati fuerant poſtulantes. Præſtò autem fuerant etiam Iudæorum nobiles: & Ionathas filius Anani, princeps Sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuiſſe, qui primi homicidium perpetraſſent: cauſam tamen calamitatum poſtea ſecutarum præbuiſſe Cumanum, qui inter principia autores cædis noluiſſet vlciſci. Tunc Quadratus vtranq; partem interim diſtulit, dicens ſe cum ad ipſas regiones veniſſet, diligenter ſingula inquiſiturum: deinceps verò progreſſus Cæſaream, eos omnes quos Cumanus viuos ceperat, in crucem ſuſtulit. Inde cũ Lyddã veniſſet, denuo audiuit Samaritanorũ querelas, & accitos Iudæorũ decem & octo viros, quos cognouit pugnæ fuiſſe participes, ſecuri percuſſit. Duos autem principes ſacerdotum, Ionatham & Ananiã, eiusq; filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæſarem miſit: ſimiliter autem & Samaritarum nobiliſſimos quoſque.

Militem libros comburentem Cumanus ad ſupplicium adiudicat.

Galilæus in Samaria interficitur.

Eleazarus & Alexander Iudæorũ principes magnam tyrannidem exercent.

In latrocinia conſpiratio.

Quadratus Syriæ Procurator Samaritanos & Iudæos audit.

Quadratus inter Iudæos & Samaritanos fert ſententiam.

Præcepit

An.mũdi 4014. A nato Christo 52.

Claudij cõtra Cumanum, Celerem & Samaritanos quosdam sententia.

Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romã nauigare, reddituros Claudio rationem pro his quæ in Regione gesserant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine vlla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudæorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum vinctum Hierosolymam missum, Iudæis ad supplicium tradidit, vt per vrbem tractus, capite plecteretur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippã verò de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis & Batanæa & Gaulanitis. Addidit autem regnũ etiam Lysaniæ, & tetrarchiam quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit, successorem regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ vxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiã, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opũ, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atq; vxorem, matremq; interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atq; vt ad vltimum per amentiam ad histrionum opera scenamq; peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio prætereire melius puto.

An.mũdi 4015. A nato Christo 53.

Claudius moritur, eiq; Nero succedit.

Nero fratrem, vxorẽ, matremq; interficit.

CAP. XII.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

An.mũdi 4018. A nato Christo 56.

Ant.lib.20 cap. 11.

ONVERTAR autem ad narranda quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Peræa scilicet Regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudæa Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per viginti annos regionem fuerat depræda tus, aliosq; cum eo multos cepit, vinctosq; Romam misit: aliorumq; quos in crucem sustulit, latronum vel in communione sceleris deprehensorum popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantiũ in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarij vocabantur, die claro & in media ciuitate passim quosq; interficientes. Potissimum verò diebus solennitate festiuis immiscebantur vulgo, sicas sub veste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuq; latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantes: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atq; custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinan-

Eleazarum latronum principẽ Felix, aliosq; cum eo multos capit, vinctosque Romam mittit.

Aliud genus latrocinantium, die claro & in media ciuitate quosque interficientes.

Ionathas Pontifex cũ alijs multis à Sicarijs interficitur.

trocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quàm sicariorum felicitatem vrbis statumq; corrupit. Seductores namque homines & circumuentores, sub specie religionis nouis rebus studentes, vulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes Deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (videbantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Ægyptius quidam Pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, Magus cum esset, Prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta fermè millia hominum congregauit, quos vana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui vocatur Oliuarum, inde ad Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoq; Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Felix, & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorũ reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et Ægyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant comprehensi atque vinculis traditi sunt. Reliqua verò multitudo in Regiones proprias dispersa est. Cõpressis verò his etiã, sicut ferè in ægro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem vocabant, mortem apertissimam comminantes his qui Romanorum principatui obedire voluissent: vt vel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumq; potentium domos, eosq; insuper trucidabant: inflammabant etiam vicos, ita vt desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum indies ingrauescebat. Alter autem tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione commotæ. Hi siquidem postulabant, vt eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem Rex Herodes. Æmuli verò conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam verò ciuitatem fuisse gentilium vindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere voluisset. Ob has ergo causas inter se populus vterque iurgabat. Procedebat autem vsque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutræ prosiliebant. Neque enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimum videbatur, Iudæis inferiores videri. Præstabant autem hi quidem diuitijs & corporum viribus. Græci verò auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illò fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehensos, taureis vlciscebantur ac vinculis. Nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque vrbe discedere: non parentium autem immissis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. Manente autem seditione, nobiles vtriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos

An. mũdi 4018. A nato Christo 56.

Ant. lib. 20. cap. 12.

Ægyptius pseudopropheta triginta fermè millia hominum congregat.

Felicis de Ægyptio victoria.

Latrones & Magi multis afflictionem inducunt.

An. mũdi 4020 A nato Christo 58.

Ant. lib. 20. cap 13.

Pugna inter Iudæos & Syros circa Cæsaream.

Seditiones & cædes inter Iudæos.

An. mũdi 4024 A nato Christo 62.

qui maximè infestabant prouinciam solicitè persecutus, latronũ plurimos comprehendit atq; interfecit.

CAP. XIII.

De Præsidibus Iudææ Albino & Floro.

Ant. lib. 20. cap. 15. Albinus Iudææ Præses omni malignitatis specie conspurcatus.

VERVM successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit, neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulorum, neq; solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, vel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relicti, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoq; qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti Albinum largitione redimebant, vt eis tumultũ mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborũ cohorte propria circundatus, ipse quidem inter cæteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: stipatoribus verò suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, vt hi quidem quorum vastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs. In commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparationem sui fecit videri. Ille siquidem plura occultè & cum fraude nocuerat: Gessius verò iniquitates suas in vniuersam gentem, tam palàm quasi gloriaretur exercuit: ac velut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum pœnas carnifex missus, neque rapinarum vllum modum, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus verò impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem, neq; cõmentus est callidiores nocendi vias. Huic siquidem viritim illatis dispendijs lucra quærere exiguum visum est: sed totas simul despoliabat vrbes, & labes populis inferebat, tantum nõ voce per totum regionem edicens, liberũ esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam contigit totam penè deseri regionẽ, ita vt plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias cõmigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciã regebat, neq; ausus quispiã Iudæorum est aduersus Florum ad eum mittere legatos. Cum verò instante azymorum solennitate ipse Hierosolymã veniisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum millium fuit, precabatur, vt gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum vt ejceret clamitabat. Qui tamen cum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed voces illas etiam deridebat. Cestius tamen compescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum vsque ad Cæsaream Florus, illudens mendacijs, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudæos:

Albinum seditiosi, vt eis tumultũ mouentibus non indignaretur, largitione redimunt.

An. mũdi 4028. A nato Christo 66.

Ant. lib. 20. cap. 16. Albino succedit Gessius Florus, qui longè peior est Albino.

Auaritia Flori vrbes despoliat.

Cestius Gallus impetum populi cõpescit & quod placatiorem eis Florum redderet, edicit.

Iudæos: verum si defectionem negotiatus fuisset, maiore vtiq; malo abducendã à se esse inuidiã peccatorũ minorum. Igitur vt gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulò indies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles victores extitere, decretumq; istud conteſtantes literas attulerunt: perq; hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodecimo autem regni Agrippæ, mense Maio.

An. mũdi 4030. A nato Christo 68.

Exordiũ belli Iudaici duodecimo regni Neronis anno.

CAP. XIIII.

De Floro sæuiente in Iudæos Cæsarienses & Hierolymitanos.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis. & frequenter quidem egerant, vt ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quàm res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum despexisse non contentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita vt angustum eis transitum & prorsus coarctum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes, ædificationem vetabant. Cum verò Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent inter quos etiã erat Ioannes publicanus, inflectunt Florũ oblatione octo talentorum, vt ædificationem vetaret. Ille autem obcapiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, venitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugnæ spatium Iudæorum summatibus vendidisset. Sequenti autem die, Iudæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis vas Samiũ ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo apud iudices esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiã Cæsariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicq; continuò est pugna commissa. Interueniẽs autem Iucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, vas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum verò superatus esset præ Cæsariensium violentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Narbata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, diremptà à Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & vt auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille verò ilico comprehensos eos vinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: verumtamen adhuc iram suam frenabant. Florus verò, quasi ad hoc operam suam locasset, vt bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, vt inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensa Cæsaris flagitaret. Tunc verò statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæsaris appellabant, vt à tyrannide Flori liberarentur orãtes. Quidam autem seditiosorum in Florum maledicta iaciebant

Ant. lib. 20. cap. 15. Causæ belli Iudaici.

Periurium Flori, qui Iudæis fidem iuratã non seruat.

Cæsariensium & Iudæorum conflictus.

Florus Iudæorũ Primates 12. cũm Ioãne in Sebaste comprehensos vinciri iubet.

Alia fax belli à Floro excogitata.

An. mũdi 4030. A nato Christo 68.

vltima: & caniſtrum circumferentes ſtipem eius nomine poſtulabant, quaſi inops & miſerrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil eſt à cupiditate deterritus, ſed multò magis ad depradandum irritatus eſt. Deniq; cum deberet Cæſaream veniens ignem belli illic naſcentis extinguere, cauſasq; tumultuum ſubmouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atque peditum Hieroſolymam contendit, vt Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis vrbem circundaret. Tunc populus lenire eius impetum volens, obuiam militibus proceſſit, cum ſolitis vtiq; fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille verò præmittens cum equitibus quinquaginta centurionem, nomine Capitonem, diſcedere eos iuſſit: Nêve eum, in quem tam grauia maledicta ieciſſent, falſo denuò honore deluderent. Oportere quippe eos, ſi viri ſunt fortes, animiq; conſtantis, etiam in præſentem effundere contumelias: nec ſolum in verbis, ſed etiam in armis amorem libertatis oſtendere. His dictis exterrita multitudo, ſimul etiam in armis amorem libertatis oſtendere. His dictis exterrita multitudo, ſimul etiam militibus qui cum Capitone venerant, in medium vulgus irruentibus, diffugerunt, antequam Florum ſalutarent, aut militibus officia conſueta redderent. Diſcedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem degit in regia, poſtridie autem aduerſum eos exſtructo tribunali ſublimius reſedit: conuenientesq; Sacerdotum principes, & ciuitatis vniuerſa nobilitas, aſtiterunt tribunali. His præcepit Florus, vt omnes qui maledicta in eum ſuccla maſſent, protinus dederent: edicens in ipſos eſſe, niſi reos produxerint, vindicandum. Ad hæc reſpondent Judæi populum quidem pacifica quæq; ſentire, illis verò qui erraſſent in verbis, veniam conferendam poſtulabant. In tanta ſiquidem multitudine, nihil eſſe mirandum, offendi aliquos temerarios, & per ætatem inſipientes: eſſe autem impoſſibile eorum qui deliquerint, diſcrimen agitari, cum & ſingulos nimirum pœniteat, & præ timore ad negandum ſint parati. debere tamen illum ſi conſuleret gentis quieti, & vellet Rom. imperio ſeruare vrbem, magis propter multos innoxios dare veniam etiam paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorũ. Ad hæc verò ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, vt forum rerum venalium, quod erat in ſuperiori parte ciuitatis, diriperent, ac paſſim obuios trucidarent. Illi verò ad lucri ſui cupidinem addita autoritate rectoris, non ſolum illum diripuerũt locum in quem fuerant immiſſi, ſed in vniuerſas inſilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia, & cades eorum qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla ſpecies prætermittebatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florũ, quos ille verberibus laniatos in crucem ſuſtulit. Deniq; omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel lactantibus pepercerant) fuit ſexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem videri nouitas Romana calamitatis: quod enim nemo vnquã prius, tunc Florus auſus eſt, vt viros ſcilicet equeſtris ordinis pro tribunali flagellis caderet, ac patibulis affigeret: quorum etſi origo Judæa, tamen Romana dignitas.

Florus Iudæorũ honores ſpernit, eosque diſcedere iubet.

Florus in tribunali reſidet & Iudæis, vt omnes qui maledicta in eũ ſubclamaſſent, protinus dederent, præcipit.

Excuſatio Iudæorũ.

Cædes per Flori milites perpetrata.

Flori milites ſexcentos & triginta Iudæos vna die interficiunt.

De

CAP. XV.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

An. mũdi 4030 A nato Christo 68.

PER *idem tempus Rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus vt Alexandrum, qui Ægyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanã autem suam Berenicen, Hierosolymis inuentam, & iniquitatẽ militum videntem, grauis ob hoc angor inuaserat. & frequenter quidem præfectos equitum suorũ, custodesq; corporis mittens ad Florum precabatur, vt à cæde desineret. Ille verò neq; in multitudinem interfectorum, neq; in nobilitatem precatricis, sed tantùm in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum Reginam efferatus est. Non solùm quippe sub oculis eius obuios quosq; mulctabant atque trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta custodia egit, verens vtiq; irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, vt vota Deo solueret. His enim qui morbo vel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoq; vino, & capillos radere. Quem morem Berenice Regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de vita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autem inuidiosa in Florum voces erant: quod veriti primates quique & Pontifices, disruptis vestibus, & viritim singulos comprehendentes, postulabant, vt ab his verbis, quorum causa tanta mala pertulerant, desisterent, neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicq; sedata est multitudo, tàm reuerentia precãtium, quàm spe quod nequaquam Florus vltra in eos sæuiret. Ille autem videns multitudinis tumultum fuisse compressum, angebatur: & denuò eam inflammare cupiens, Pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque vnum ait argumentum fore, quod nihil vlterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiàm procederet militibus de Cæsarea venientibus: veniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocasset populum ad occurrendum, mandat centurionibus, vt nullam salutationem redderent obuiantibus Judais. Ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos vterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur vt occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc verò omnes Sacerdotes omnesque Leuitæ sacra vasa proferentes ornatumque templi, citharistæ etiam & cantores cum Musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissimè precabantur, vt illum templi honorem custoditum esse vellent, neque ad direptionem vasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem videre ipsos Sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis vestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobilium compellare, ac denuò in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim vtilitatem,*

Berenice Agrippæ germana, mittit ad Florum, ac vt à cæde desineret, precatur.

Militum in Berenicẽ furor.

Floro multitudo obloquitur.

Florus multitudinis tumultum compressum, denuò refricat.

Flori dol' & infidiæ.

An.mũdi 4030 A nato Christo 68.

Principum & sacerdotum ad populum adhortatio.

vel militibus esse de Judæorum salutatione tribuendam, vel illis quæ acciderant correctionem, si in præsenti procedere cessarent? At contrà, si officiosè susciperent solenniter venientes, auferri Floro occasionem pugnæ: ipsos verò saluare patriam suam, & prouidere ne quid vltra quàm pertulerant, experirentur. His addunt, quòd paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent autoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiàm prodierunt. Jamq; cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus. seditiosi Judæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilijs, succlamauerunt. confestimq; milites comprehendentes eos, cædere fustibus adorti sunt: atq; in fugam versos persequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis cæderentur, plures autem cum se mutuò propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & vno quoq; alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium verò durius erat interitus. Suffocatu enim atq; conculcatu miseri disperibant, & neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderatè, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha vocatur detrudebant multitudinem, transire cupientes vt Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum supernè venientibus sagittis vincerentur, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperũt. Seditiosi autem verentes, ne superueniens denuò Florus templum occuparet, per Antoniã ex templo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes intercideru̇t, quatenus auaritiam Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, vbi interciſas porticus vidit, ab impetu conquieuit. & conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidẽ ait vrbe digredi, præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi voluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si vnam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo antè conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populum illis militibus infensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

Flori propositum & consilium exitus declarat.

Cædes Iudæorum.

Seditiosi verentes, ne superueniens Florus spolia ipsorum auferret, templum occupant.

Florus Iudæos in templo obsessos insuperabiles videns, ab impetu conquiescit, ac relicta apud eos cohorte, Cæsaream regreditur.

CAP. XVI.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

ALIVD autem denuò pugnæ consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mendacio illos perpetrasse dicens, quæcunq; eos pertulisse constabat. Nec sanè principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Bernice ad Cestium de his quæ Florus iniquè in vrbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis vtriusq; quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem videbatur, cum exercitu

Cestius Gallus Syriæ Præses, quid facto opus esset cum Principibus, deliberat.

exercitu in Judæam Cestium ire debere, & aut vindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Judæos eorumq; accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis praire, qui & negocia & consilia Judæorum posset ei fideliter nunciare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Jamniam occurrens, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Judæorum etiam Pontifices, & reliqui nobiles, eorumq; curia adesse curauerant, vt circa Regem scilicet officia nouarent. Postea verò quàm illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quàm potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, vafrè tamen infectionem suam in Judæos transtulit, quorum maximè miserebatur, volens scilicet frenare eorum motus: vt per hoc ipsum quod viderentur nihil perpessi iniuriæ, ab vltionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicunque egregij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant Regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuiàm progressus, officiosè Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuersus precabatur Aprippam vt genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, vt ingrederetur vrbem, videretq; quæ essent à Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosq; vastatas. deinceps verò per Agrippam suasere Politiano, vt is cum vno tantum famulo ad Siloam vsque totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Judæos omnibus quidem alijs parêre Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum circuisset vrbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templum, quò etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis verbis fidem eorũ circa Romanos collaudasset, multa etiã ad conseruationem pacis hortatus, adorauit Deum eiusq; sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicq; regressus ad Cestium est, vulgus autem Judæorum, ad Regem Pontificesq; conuersus petebat, vt legati aduersùm Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes suspicionem suæ defectionis præberent: visum iri quippe eos Principes capiendorum armorum fuisse, nisi prauenientes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despicere autem Judæos in bella commotos neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamonæorum domo (ea siquidem xysto imminebat contra superiorem partem vrbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit: Si quidem viderem vos omnes ad pugnandum cum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem sincerissimamq; partem pacem velle seruare, neque processissem ad vos, neque consulere confusus essem: superuacua quippe de vtilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam verò aliquos quidem ætas malorum belli nescios facit, quosdam verò inconsiderata spes libertatis: nonnullos verò auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per-

An. mũdi 4030 A nato Christo 68.

Politianus Hierosolymam mittitur, & Agrippæ occurrit.

Multitudo Hierosoli Agrippæ & Politiano obuiam procedit.

Politianus in templum ascendit: multitudinem ad conuersationem pacis hortatur, & ad Cestium regreditur.

Judæi ab Rege vt legati aduersum Florum ad Neronẽ mitterentur, petunt.

Agrippæ ad Judæos oratio.

paucorum

An. mũdi 4030
A nato Christo 68.

Agrippa multitudinem docilem & attentam reddere conatur.

paucorum improba cõsilia etiam boni dispereãt, existimaui oportere, vt omnibus vobis in vnum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Obstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina voluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio, nisi ab omnibus vobis silentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragicè prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos bellum suscipere tentetis, primùm separabo causas, quas connexas putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci, cur libertatem magna laude attollitis? Si verò istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem vel moderatissimè agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, & videte quàm exigua sit materia bellorum. Et primùm quidem ipsa rectorum consideranda sunt crimina. Colere siquidem officijs,

Potestatẽ colere officijs, nec iurgijs exasperare decet.

non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum verò modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum vos profectò eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam verecundia nocebant, palàm vos confidenterq; populantur. nihil autem ita plagas coercet vt patientia, & violatorum quies violantibus injicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos,

Agrippa Romanos & Cæsarem excusat.

non tamen etiam Romani omnes violant vos, neq; ipse Cæsar, aduersum quem pugnare vultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad vos quisquam venit: neq; possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente conspicere. sed neq; facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & propter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, velle confligere. Et quidem nostrorum criminum citò erit futura correctio. neq; enim vnus atq; idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis verò bona sitientibus prouidendum atq; certandum est, vt principiò non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne vtiq; subeas, iustum suscipi certamen videtur. Qui verò semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quàm amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperentur Romani, cum in prouinciam Pompeius intraret. Maiores verò nostri eorumq; Reges, pecunia, corporibus, animis multo vobis meliores, exiguæ parti potentiæ Romanæ obsistere nequiuerunt. vos autem qui hereditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longè inferiores estis, contra

Depulsio libertatis Iudæorum, quam magnopere vrgebant.

Exemplum Atheniensium & aliorum, qui Romanorum imperio parent.

omne Romanum regnum obsistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare verò ambulantem, & cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiorem autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum vna naue fugientem glorioßissimè persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, & illam regiam Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoq; post Thermopylas, & Plateas, & Ageßilaum Asiam perscrutatum, eosdem dominos venerantur. Macedones verò, qui adhuc

Lacedæmonij.

Macedones.

huc penè imaginantur Philippum videre cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, & adorant eos ad quos fortuna migrauit. Alia quoq; multa gentes ad libertatem fiducia subnixa, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: vos autem soli seruire dedignamini his, quibus videtis vniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis vestra, quæ peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Ægyptios fortè aut Arabas existimatis vos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non metimini vestram imbecillitatem? Nónne scitis vestram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter esse superatam? illorum autem virtus per totum orbem inuicta percurrit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt. Neque enim sufficit eis ad orientem quidem totus Euphrates, ad septentrionem Ister: neque in meridie solitudine tenus perscrutata Libya, neque in occidente Gades: sed vltra oceanum alium quæsierunt orbem, & vsq; ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vósne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? postremò plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ vos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto magis id Græcis, qui vniuersis sub sole habitantibus videbantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciam possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. Totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certè multo vobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid non absque vllo præsidio, vni tantummodo rectori parent, & fascibus consulis obsequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum gentem: Bosporanos quoque, & habitantes circa Ponti litora nationes, Mæoticasq; gentes? apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus nosce batur: nunc verò militum subijciuntur tantum tribus millibus, & quadraginta naues longæ, innauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere valerent? tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinq; quidem diebus in latum, septem autem in longum commeabilem prouinciam possidentes, asperioremq; multo quàm vestra est, ac multis partibus fortiorem, altissimoq; gelu eos qui irruerint retardantem, duobus millibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici vsque ad Dalmatiam, & Istro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compescunt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusq; capti, rursum cum maioribus opibus rebellarunt, nunc sub vna Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magna causa ad defectionem incitare deberent, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos videlicet tantis munimentis natura cinxisset: ab orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, à meridie Pyrenæis montibus, ab occidente verò Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ita vt dixerim felicitatis domesticæ habentes, omnibusq; bonis totum penè orbem irrigantes, ferunt nihilominus vectigales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idq; sanè ipsum, non per animorum mollitiem, nec

An. mũdi 4030 A nato Christo 68.

Comparatio Romanorum imperij cum Iudæorum imbecillitate.

Romani omnes totius orbis partes suæ ditioni adiunxerunt, ac vltra Oceanum alium quæsierunt orbem.

Asiæ ciuitates quingentæ Romanis obediunt.

Gallorum munimenta.

An. mũdi 4030 A nato Christo 68.

propter ignobilitatẽ parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) ſed Romanorum admirati ſunt horruerunt q; cum virtute fortunam, qua illi plura ſæpè obtinuere quàm bellis. denique ſub mille & ducentis militibus ſeruiunt, quibus penè plures habuerunt ciuitates. Neq; Hiſpanis naſcens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neque tanto terrarum maris q; ſpatio à Roma diremptæ gentes, Luſitani ſcilicet & pugnaces Cantabri: nec vicinus Oceanus, etiam accolis ſuis fragore terribilis: ſed vltra columnas Herculis prolatis armis, & per ipſas nubes Pyrenæorum montium eluctati vertices, ditioni ſuæ hos quoque ſubdiderunt Romani: atque ita bellicoſis gentibus, tanto q; (vt dixi) ſpatio diremptis, legio in præſidio vna ſatis eſt. Quis veſtrum non audiuit multitudinem Germanorum? virtutem quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) ſæpe vidiſtis. ſiquidem vbique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem ſpatijs regionem incolentes, ſpiritus autem maiores corporibus gerẽtes, & animam quidem contemptricem mortis indignationes autem vehementiores feris, nunc Rhenum limitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur: & ſeruiunt quidem qui capti ſunt, reliqua autem eorum gens vniuerſa ſalutem in fuga non in armis reponit. Conſiderate autem etiam Britannorũ muros, qui Hieroſolymæ confiditis muris. Illos ſiquidem circundatos Oceano, & penè non minorem, quàm noſter orbis eſt, habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionem ſuam: quatuor q; legiones tantæ magnitudinis inſulam tuentur. Et quid opus eſt plura dicere? quando etiam Parthi, bellicoſiſſimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circũdati, obſides tamen mittunt Romanis: eſt q; cernere, ſub ſpecie pacis ſeruientem in Italia præcipuã Orientis nobilitatem. Vniuerſis penè qui ſub ſole incolunt, Romanorum arma venerantibus, vos ſoli bellum geretis? Neque Carthaginienſium conſiderabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum ſtirpe venientes, tamen ſub Scipionis dextera corruerunt? Sed neque Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neque Marmaridarum genus vſque ad inaquoſas ſolitudines protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes, Naſamones quoque & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum virtutes impediere Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius ne numerare quidem nationes facile eſt, quæ ſcilicet ſub Atlantico mari & columnis Herculis vſque ad rubrum mare infinitos numero & locis Æthiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas quibus Romanam multitudinem octo menſibus paſcunt, alia quoque vectigalia pendunt, expenſas quoque deuotiſſimi imperio miniſtrant, nihil de his quæ iubentur, ſicut vos, contumelioſum putantes, & quidem vnà cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus eſt longè petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cum eam poſſitis de vicina vobis Ægypto diligenter inſpicere. Hæc enim cum vſque ad Æthiopas porrigatur, opulentam q; Arabiam, contigua quoque ſit Indiæ, quinquaginta & ſeptingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen vectigalia, quorum magnitudinem de cenſu ſingulorum capitum æſtimari licet, deuotiſſimè penditans, Romanum non dedignatur imperium: & certè quàm magnum ſtimulum defectionis habens, Alexandriam ſcilicet, multitudine & diuitijs abundantem, magnitudine quoq; non imparem. Habet ſiquidẽ in longitudine ſtadia triginta, in la-

Hiſpani Romanorũ imperio ſubiacent.

Germanorum multitudo, virtus, & magnitudines corporũ eorundem.

Britannos Romani in ditionem ſuam redegerunt.

Parthi.

Carthaginenſes ſub Scipionis dextera corruerunt.

Romani Mauris imperant.

Alexandria Romanum imperium non dedignatur.

in latitudine verò non minus quàm decem: tributorum verò multo amplius per menſes ſingulos infert, quàm vos toto anno penditis: & præter pecuniam, quatuor menſium Romanæ plebi annonam miniſtrat. Munitur autem vndique aut incommeabili ſolitudine, aut importuoſo mari, aut fluminibus, aut cœnoſis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ enim legiones ciuitati inſidentes, profundam Ægyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de ſolitudinibus aliquibus ſocios aſſumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani ſunt: niſi fortè quis veſtrum ſpes ſuas vltra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles ſuos æſtimet adiutores. Porrò nec illi propter irrationabilem cauſam tanto ſe bello implicabunt: nec, ſi tam probroſo operi aſſenſum darent, Parthus tamen ſineret. Eſt ſiquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitiæ, & arbitrabitur fœdus eſſe temeratum, ſi quis de his qui ſubiecti ſunt eius imperio, aduerſum Romanos in bello procedat. Supereſt igitur vt ad diuinum confugiatur auxilium. verùm & hoc apud Romanos eſt. ſine Deo quippe impoſsibile eſſet imperium tale conſiſtere. Conſiderate autem, quemadmodum hæc ipſa erga ipſam religionem immoderatio, etiam ſi cum longè inferioribus bellum geratis, tamen ad diſpenſandum ſit vobis difficilima, atque eadem tranſgrediendo offendatis Deum, per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim ſeruetis ſabbatorum conſuetudinem, & ad nullum actum moueamini, facile profectò capiemini. Sic quippe etiam maiores veſtri experti ſunt, hos maximè dies Pompeio ad bellum deſtinante: in quibus ſcilicet hi qui oppugnabantur, otia gerebant. Tranſgredientes autem in bello legem patriam, neſcio propter quid in reliquum dimicetis. Vna ſiquidem nunc vobis intētio eſt, ne quid de patria inſtitutione ſoluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium Deum, ſi cultum ei debitum ſponte violetis? Aſſumunt autem ſinguli quique bellum, vel diuinæ virtuti, vel humanis opibus confidentes. Cum verò vtraque hæc, quantum ad ipſam pertinet conſequentiam, deſeruntur, in manifeſtam vtique captiuitatem volentes pugnare proſiliunt. Quid autem prohibet proprijs manibus filios veſtros coniugeſq; laniare, & hanc pulcerrimam inflammare patriam? Erumpenies ſiquidem in furorem, lucrabimini vel ignominiam ſuperatorum. Bonum eſt, ô amici, bonum eſt, dum adhuc ſtat nauis in portu, præcauere tempeſtatem futuram, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas trepidare. His ſiquidem qui in improuiſa mala inciderint, ſupereſt vt digni vel miſeratione videantur: qui verò ſe in apertum diſcrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Niſi fortè aliquis veſtrum æſtimet ſecundum pacta conflictum ire Romanos, aut poſtquam vicerint, moderatè vobiſcum acturos, & non in exemplum aliarum gentium ſacram hanc vrbem inflammaturos, interfecturos autem vniuerſum genus veſtrum. Neque enim qui ſuperfueritis armis, vſquam locum fugæ habebitis, vniuerſis ſcilicet gentibus vel iam habentibus Romanos dominos, vel habere metuentibus. Periculum autem non ſolùm vos manebit, ſed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neque enim eſt in toto orbe populus, in quo non veſtra portio ſit: quos certè omnes vobis rebellantibus, cæde crudeliſsima diuerſi quique conficient, & propter paucorum virorum praua conſilia, vniuerſæ vrbes Iudaico ſanguine redundabunt. Manet autem venia eos qui talia patrauerint, quòd ſint nimirum veſtro vitio coacti.

An. mūdi 4030 A nato Chriſto 68.

Diuinum apud Romanos auxilium.

Poſtremū argumentum: Iudæos diuini pariter atq; humani auxilij deſtitutos, ad bella gerenda inutiles eſſe.

Dum adhuc ſtat nauis in portu, præcauere tempeſtatem futurā, bonum eſt.

An. mũdi 4030 A nato Christo 68.

Si verò eadem exequi superſederint, conſiderate quàm impium ſit, aduerſum tam benignos arma mouiſſe. Subeat autem vos miſeratio, & ſi non filiorum veſtrorum atq; coniugum, ſaltem iſtius ciuitatis, quæ mater vrbium veſtra regionis vocatur. Parcite mœnibus ſacris, parcite venerabilibus adytis, templumq; vobis & ſancta ſanctorum ſeruate. Neque enim vlterius victores Romani his abſtinebunt, quibus primò parcentes nullam receperunt gratiam. Ego teſtor quidem ſancta veſtra, ſacrosq; angelos Dei, patriamq; communem, quod nihil eorum conſiliorum, quæ vobis viderim expedire, ſubtraxerim. vos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: ſi verò protuleritis iras, abſque me periculis ſubdemini. His dictis, aſtante etiam ſorore lacrymauit, & multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem, non ſe aduerſum Romanos, ſed aduerſum Florum, ob ea quæ pertuliſſent, bellum gerere. Ad quos Rex Agrippa: Sed opera veſtra, inquit, talia ſunt, qualia aduerſum Romanos pugnantium. Neq; enim Cæſari vectigal dediſtis, & Antonianas porticus incendiſtis. Sopietis autem cauſam defectionis, ſi & porticus denuò conſtruatis, & tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc præſidium eſt, aut pecuniam Floro dabitis. His conſultis populus acquieuit, & cum Rege ac Berenice aſcendentes in templum porticus ædificare adorti ſunt. Per vicos autem & regiones principes quique decurionesq; diſperſi, vectigal colligebant, celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta ſunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa cõpeſcuit. Deinceps verò perſuadere populo tentabat, vt parerent Floro, donec ſucceſſor ei à Cæſare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accenſa, nec à verborum in Regem contumelijs temperauit, ſed protinus eum vrbe pepulerunt: auſiq; ſunt nonnulli ſeditioſorum etiam ſaxa in eum iacere. Rex autem videns tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerendo quòd contumelijs eſſet affectus, Principes quidem eorum vnà cum alijs potentibus miſit ad Florum Cæſaream, vt ipſe ex eis eligeret, qui de tota regione vectigal exigerent. ipſe verò diſceſſit in regnum.

Agrippæ de futura Iudæorum calamitate prophetia.

Agrippa proteſtatur, quod nihil conſiliorum, quæ Iudæis viderit expedire, ſubtraxerit.

Agrippa Rex à Iudæis ſaxis petitus vrbe pellitur.

CAP. XVII.

De cœpta rebellione Iudæorum contra Romanos.

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maximè mouebant, congregati irruebant in quoddam præſidium, quod vocabatur Maſſada: & occultè eo perſuaſo, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de ſuis poſuerunt cuſtodes. In templo quoque Hieroſolymorum Eleazarus quidam filius Aniæ Pontificis, iuuenis audaciſſimus, dux illo tempore militum, perſuaſit his qui ſacrificijs miniſtrabant, vt nullius munus aut hoſtia, qui non eſſet de Iudæorum gente ſuſciperetur. Id autem erat Romani belli ſeminarium atq; materia. Reiecit ſiquidem hoſtias Cæſaris, quæ pro Romano populo offerri ſolitæ erant. Plurimum autem ſuper hoc Pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, vt non præterirent eum morem, quo ſupplicabatur pro Regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & ſuæ multitudini confidentes: robur ſiquidem omne res nouare cupientium, eorum voluntates iuuabat: maximè autem aſpiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, vt dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum Pontificibus, & Phariſæorum nobiliſſimis, & videntes quàm grauibus malis

Iudæi Cæſaris hoſtias pro Romano populo offerri ſolitas, reijciunt.

Concio potentum ad ſeditioſos.

malis pergerent ſubijcere ciuitatem, decreuerunt ſeditioſorum animos experiri: An. mũdi 4030. A nato Chriſto 68.
& ante portã quæ area vocatur, concionem aduocãtes (erat autem in interiori parte templi poſita, quæ reſpicit ad ſolis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorũ defectione conqueſti, & quòd tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem cauſæ ipſius arguebant, dicentes, maiores quidem eorũ ornaſſe templũ ex magna parte de muneribus gentium, ſemperq́ eorũ qui foris eſſent populorum munera ſuſcepiſſe: & non ſolũ nõ prohibuiſſe aliquorũ hoſtias (id ſiquidem eſſe impijſſimum) ſed etiam eas quæ viſererentur permanerentq́ ad præſens vſque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocaſſe. At nunc eos qui Romana arma iritarent, & deſponderent eorũ bella, nouum ſtatuere morem religionis, atq́ cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis videri: ſiquidem ea ſit, in qua præter ſolos Iudæos, nullus alius immolet externus, neq́ ad orandum ſinatur accedere. Et ſiquidem circa vnius alicuius priuati perſonam lex ferretur eiuſmodi, poſſet nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem deſpiciũtur Romani, & iudicatur Cæſar profanus. Vnde verendum eſſe, ne qui immolandas pro illis hoſtias repellunt, ipſi in reliquũ etiam pro ſe ſacrificia prohibeantur offerre: fiatq́ verè extra principatum ciuitas, niſi celerius reſipiſcentes reddiderint hoſtias, ac prius quàm ad eos, in quorũ contumeliam id tentatum eſt, huius auſus perueniat fama. Simul autem iſta dicentes, producebant in medium ſcientiſſimos morum paternorum, ſacerdotes quoq́, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium ſemper ſacrificia ſuſcepiſſent. Attendebat autem nemo res nouare cupientiũ his quæ dicebantur, ſed neq́ procedebant in medium altaris miniſtri, vt belli materiã præparantes. Videntes igitur nobiles quique ſeditionem eò iam proceſſiſſe, vt eorum non poſſet autoritate compeſci, & Romanorum armorum periculum ſe primos eſſe ſenſuros, in quantum poterant conſulentes, amoliri cauſas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miſerunt, quorum erat princeps filius Aniæ Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobiliſſimi Saulus, & Antipas, & Coſtobarus erant, qui etiam Regem propinquitate tangebant. Precabantur autem vtrumq́, vt cum exercitu aſcenderent in ciuitatem, & ſeditionem opprimerent, prius quàm ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malũ iſtud quaſi bonus nuncius fuit, volensq́ inflammare bellum, nihil reſpondit legatis. Agrippa autem pariter vtriſque parcens, ſcilicet deficientibus & ijs aduerſum quos bellum mouebatur, volensq́ & Romanis cõſeruare Iudæos, & Iudæis templũ atq́ patriã, ad hæc autem nec ſibi conducere talem conturbationem ſciens, miſit in auxiliũ populo equites ter mille, Auranitas ſcilicet, & Batanæos, & Trachonitas ſub præfecto equitum Dario, duce verò Philippo Iachimi filio. His ergo venientibus, optimates quiq́ cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, ſuperiorem occupant ciuitatem: inferiorem ſiquidem & templum, ſeditioſorum manus tenebat. Miſſilibus igitur & fundis indeſinenter vtebantur, & continua erat emiſſio ſagittarum ex vtraq́ ſcilicet parte. erat autẽ quãdo ex inſidijs procurrentes cominus dimicabãt. Præſtabant autem audacia quidem ſeditioſi, belli verò ſcientia Regij. Et his quidem erat propoſitũ maximè templũ obtinere, profanatoresq́ eius expellere. Seditioſis verò qui cũ Eleazaro agebãt, vt præter ea quæ obtinebebant, etiã ſuperiorem inuaderent vrbẽ. Per ſeptẽ igitur dies grauis vtriuſq́ partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerãt

Contra illos, qui peregrinas hoſtias ferre nolebant.

Potentibus nemo ſeditioſorum obtemperat.

Legati, contra ſeditioſos ad Florum & Agrippam miſſi.

Bellum in Hieroſolyma, inter pacificos & ſeditioſos.

An. mũdi 4030. A nato Christo 68.

Xylophoria festiuitas

depellebantur. Deinceps verò adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perseuerat) aduersarios quidem à cultu religionis excluserunt. inter infirmiorem autem vulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim vocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequebantur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Aniæ pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, volentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset vnde ratio creditæ pecuniæ pateret, vtq; omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes egenis præberent insurgendi facultatem liberam. Fugientibus verò chartarum publicarum custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atq; ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruebant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum Regijs *in superiorem regiam confugerũt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam functos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quinta decima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumq; incenderunt. postea verò transierunt in regiam, ad quam confugêre Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum verò qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinẽ oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditiosis videlicet existimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam victus: Regijs verò credentibus oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Judæ Galilæi, callidissimi illius Sophistæ qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis quod post Deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexit in Massadam, vbi armamentarium Herodis Regis erat. eoq; perrupto populares aliosq; latrones diligenter armauit. hisq; vtens stipatoribus, veluti Rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam suffodere muros superne hostibus tela iacientibus. cuniculum igitur longè cœptum sub vnam turrim agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustinentia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subijcibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum præsentientes, fortè etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se victores credebant, cum vidissent alium murum stupore defecti sunt: Regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes vt eis discedere liceret. Quod cum solis Regijs eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relicti erant, grandis animi occupauit defectus. Neque enim vi contra tantam multitudinem pares erant: & precari, vt exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si permitteretur,*

Regios seditiosi vincunt

Antoniam seditiosi capiunt atq; incendunt.

Regijs eiusque religionis reliquis Manahemus discedere facultatem concedit.

tur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locũ, qui Stratopedon vocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres Regias confugerunt: quarum vna appellabatur Hippicos, alia Phasaelus, tertia Mariamme. Hi verò qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatum diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die Septembris.

An. mũdi 4030. A nato Christo 68.

Romani Stratopedon relinquentes in turres regias confugiunt.

CAP. XVIII.

De cæde Ananiæ Pontificis, Manahemi, & militum Romanorum.

SEQVENTI autem die Pontifex Ananias circa Euripos Regiæ domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditiosi, custodiebãt ne quis militũ posset effugere. Manahemũ autem & munitorũ locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negotijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazari: & mutuo collocuti, quod non deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, etsi non violentum, tamen seipsis humiliorem: nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium quàm illum decere: atq; ita pacti, adoriũtur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarũ erant, in illum prosiluissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimãtes quòd illo interempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahemi resistentes, postquam viderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisq; quò potuit diffugit. Et cades quidem erat eorũ qui comprehensi sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahemum, cum fugisset in locum qui Ophlas vocatur, atque illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq; tormentis excruciatũ interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, præcipuumq; tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi verò non vt comprimerent bellũ, sed vt cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Denique cum populus multum precaretur, vt oppugnationem militum relaxarent, vehementius insistebant, donec vlterius resistere non valentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes, vt solã eorũ paciscaretur vitã: arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittũt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiã Sadducæum, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum daturos. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditiosorũ fraudis aliquid molitus est. postea verò quàm secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posuerunt, neq; quicquam vlterius suspicantes discedebant, facto in eos impetu stipatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neque resistentes, neque supplicantes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeli-

Ananiæ Pontificis & Ezechię fratris mors.

Eleazari sectatores Manahemũ in templo adoriuntur.

Manahemus cũ Principibus interficitur.

Romani vlterius resistere non valentes, sese dedunt.

An. mũdi 4030. A nato Christo 68.

crudeliter interfecti ſunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & vſq; ad circunciſionem Iudaizare ſe promittentem, ſeruauerunt ſolum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue: ex copijs ſiquidem ampliſſimis pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exordium videbatur. Videntes autem graues iam inſtare cauſas bellorum. vrbem autem tali facinore fuiſſe reſperſam, ex quo nimirum diuina indignatio imminebat, etiamſi à Romanis nulla vltio timeretur, lugebant publicè, & triſtitia ciuitas premebatur. moderati autem quiq;, quaſi pro ſeditioſis cauſas reddituri, turbabantur. ſiquidem ſabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo ſcilicet die propter religionem à ſanctis quoq; operibus agunt quietem.

Romani contra pacta vno Metilio excepto ab Iudæis crudeliter interfecti.

Cædes Sabbato perpetrata.

CAP. XIX.

De Iudæorum maxima ſtrage Cæſareæ & in omni Syria.

EODEM autem die, eademq; hora, quaſi aliqua cæleſti prouidentia Cæſarienſes quoq; Iudæos apud ſe habitantes trucidauerunt: ita vt vno tempore ſuper viginti millia hominum cæderẽtur, & vinctis Iudæis vacuata Cæſarea remaneret. Nam & eos qui effugerant comprehendens Florus, vinctos in arenam deduxit. Poſt Cæſarienſem verò cladem, tota gens efferata eſt. Diuiſiq; Iudæi, Syrorũ vicos ac finitimas ciuitates protinus vaſtauerunt: id eſt, Philadelphiã, & Gebonitin, & Geraſam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps verò irruerũt & in Gadaram & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidem ſubruentes loca, alia verò inflammantes, etiã in Cedaſam Tyriorũ & Ptolemaidem, Gabam quoq;, Cæſareamq; tendebant. Obſtitit autem eorũ incurſui neq; Sebaſte, neq; Aſcalon: ſed his quoq; flãma vaſtatis, Anthedona & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harũ ciuitatum diripiebantur, vici ſcilicet & agri, eorumq; qui capiebãtur virorum immenſa cædes fiebat. neq; tamen Syri minorem numero multitudinem de Iudæorũ gente vaſtabant: ſed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehenſos diſperdebant: non ſolum ob vetus odium, ſed vt diſcrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruaſerat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: vnaq; alterutris ſalus erat, ſi præueniſſent alteros cæde facienda: et dies quidem ducebantur in ſanguine, noctes autem moleſtiores formido faciebat. Nam licet viderentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliarum gentium Iudaizantes cogebantur habere ſuſpectos: & ob hoc ipſum quod in eis videbatur ambiguum, neq; temere eos placebat interfici, & rurſus ob ipſam religionis commixtionem quaſi penitus externos timebant. Prouocabat autem ad cædes aduerſæ partis, etiam illos qui prius fuerant manſueti, auaritia. ſiquidem ſubſtantias cæſorum paſſim diripiebant: & quaſi victores eorum prædam quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Glorioſior autem erat qui plura collegiſſet, quaſi ſcilicet plures virtute ſuperaſſet. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus inſepultis, & inhumatos paſſim iacere cum paruulis ſenes, fœminas autem neq; pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus quàm quæ peracta erãt, facinorũ imminebat. Et hactenus quidem Iudæis aduerſum alienigenas cõflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti ſunt hoſtes. Hi enim cum Scythopolitis conſpirantes, & conſanguinitatẽ vtilitati propria poſtponentes, aduerſum Iudæos cum gentilibus dimicabant.

Iudæi Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vaſtant.

Omnis Syria inenarrabilium calamitatũ plena.

Iudæi Iudæos hoſtes experiuntur.

Suſpecta

Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auiditas. Deniq; Scythopolitæ veriti ne ciuitatem noctu adirent, & magna sua calamitate ciuibus excusarent defectionem, edixerunt eis, vt si vellent inter eos firmare cõsensum, & circa alienigenas ostendere fidem, transirent cum omnibus filijs suis in lucum. quibus quæ fuerant iussa sine suspicione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia verò nocte exploratores, alios incautos, alios verò dormiẽtes inuadũt, subitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim millia: postquàm eorum bona diripuerunt. Dignum autem etiam videtur, Simonis interitũ enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam non ignobilis viri filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi insignißimus: quibus vtrisq; ad incommoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita vt totius aciei momentũ solus existeret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde pœna. Nam cum Scythopolitæ circunfusi Judæis, passim per lucum eos iaculis configerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. Nihil enim se in tanta multitudine promoturum videbat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga vos nostræ fidem feci. Dignè enim nobis extera gens infida est, qui in nostrum genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim decet hostili manu cadere. Iste autem ipse finis mihi & sceleris digna pœna, & idoneum virtutis decus erit: vt nemo scilicet hostium de meo interitu glorietur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiã suam. erat autem ei vxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem à cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetrauit: post quem non sanè inuitam matrem suam interfecit. super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. Cum verò omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, vt neminem posset latere, & totũ in viscera sua ensem demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

An. mũdi 4030. A nato Christo 68.

Scythopolitæ tredecim millia Iudæorũ trucidant.

Simon multos Iudæorũ propinquos Scythopoli quotidiè obtruncat.

Simon parentes, vxorem ac liberos, denique seipsum quoque trucidat.

CAP. XX.

De Iudæorum alia graui cæde.

AD cædem autem quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque vrbes in Judæos apud se habitantes irruebant: & duo millia quingentos Ascalonitæ, Ptolemais autem duo millia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrij: multosq; trucidauerunt: plures autem eorum vinctos custodijs tradidere, Hippeni quoq; & Gadarenses similiter audacißimos quidem amoliebantur, terribiles autem sollicitè adseruabant. Reliquæ quoq; vrbes aduersum Iudæos singulæ, pro vt habebant, vel timore vel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt, & neq; interfecere quempiam Iudæorum, neq; vinculis tradiderunt. fortè autem & propter multitudinem suam despexerunt eorũ si qui motus fuissent. mihi autem videntur magis erga eos miseratione moti quos vtiq; nihil moliri videbãt. Geraseni autem neq; in eos qui apud se remanere

Iudæorum alia cædes.

Vrbes aduersus Iudæos mouentur.

An. mũdi 4030. A nato Christo 68.

delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi volentes vsq; ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippæ aduersum Iudæos pernicies. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Varo, Sohemo Regi genere propinquo. Venerũt autem de Batanæa regione septuaginta numero viri & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: vt si qui scilicet apud eos quoq; motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosq; comprimere. Hos Varus, quosdam armatos de Regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus præter consilium Agrippæ, *& propter nimiam auaritiam impiè in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corrupit, perseuerans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis* Agrippa *rebus animaduertere quidem in eum veritus est propter propinquitatem Sohemi, procuranda tamen eum regione summouit. Seditiosi autem capto præsidio, quod appellatur* Cyprus *imminens finibus Hierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in* Macharunte *multitudo Iudæorum persuadebat in præsidio relictis* Romanis, *deserere castellum, eisq; tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentibus cœperunt* Macharuntij *custodijs obtinere.*

Varus 70. Iudæos in itinere interficit.

Romani Iudæis in Macharunte castellum tradunt.

CAP. XXI.

Iudæi Alexandriæ occisi.

VERVM in Alexandria semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuis Alexander contra Ægyptios vsus Iudæis, præmiũ societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte vrbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorem à cõmunione scilicet gentium sequestratam: præstiteruntq; eis, vt etiam Macedones *appellarentur. deinceps verò cum in ditionem Romanorum Ægyptus venisset, neq; Cæsar primus, neq; post eum quispiã, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos penè continuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab vtraq; parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc verò cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem venissent, vt ordinarent pro certis negotijs legationem ad* Neronem *ferendã, occurrerunt in amphitheatrũ permixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos cum vidissent æmuli, extemplo clamare cœperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres verò ex his comprehensos, trahebant quasi viuos incensuri. Commoti sunt autẽ vniuersi Iudæi ad opem ferendã: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea verò etiam facibus raptis in amphitheatrũ impetum fecerunt, comminantes quòd in ipso loco tantum simul populum concremarent: & penè minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset* Tiberius Alexander, *magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submittens, horta-*

Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos.

Tiberius Alexander seditiosos Iudæos, vt desinerent, hortatur,

hortabatur vt desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postquam vidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque millia milites, casu ad Iudæorum interitum de Libya venientes: præcipitq; vt non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosq; inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui vocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequebantur strenuè iussa, nec sanè sine cruenta victoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positis, aliquandiu quidem restiterunt: semel verò in fugã versi mactabantur: nec vnus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoq; succenderent Romani, vnà etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neq; illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde sæuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta verò congesta sunt millia mortuorum: nec tamen saltem reliquiæ remãsissent, nisi ad preces se contulissent, eorumq; misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, vixq; à cædaueribus distrahebantur. apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

An. mũdi 4030. A nato Christo 68.

Cruenta victoria in qua 50. millia Iudæorum interficiuntur.

CAP. XXII.

De clade Iudæorum, autore Cestio.

CESTIO verò iam quiescendũ esse non videbatur, infensis vbiq; Iudæis: sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens, & ex reliquis bina millia lecta peditum, & quatuor alas equitum: insuperq; Regum auxilia, hoc est Antiochi duo millia equitum & peditum tria millia, sagittarios omnes, Agrippæ verò tantundem peditũ & equitũ mille, cum & Sohemus sequeretur, quatuor millibus comitatus, quorũ tertia pars equitũ erat, pluresq; sagittarij, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenêre, peritia quidẽ militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itemq; alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoq; Agrippa Cestio, & eorũ quæ conducerent simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in validissimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur virorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cumq; offendisset eam ciuibus destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenûm autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum verò oppidum, quamuis admiratus esset eius pulcritudinem, quippe domus habebat similiter, vt apud Tyrum & Sidona & Berytum ædificatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflammatisq; etiam circum eam positis vicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc prædæ inhærentibus, & præcipuè Berytijs, recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos qui remanserant irruunt, & propè ad duo millia cædunt. Cestius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsaream peruenit: in Ioppen verò partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, vt oppidum custodirent,

Ingentes Romanorũ copiæ.

Zabulon, validissima Galilææ ciuitas directa & incensa.

Iudæi Syrorũ ad duo millia cædunt.

An. mũdi 4030. A nato Christo 68.

si eo potiri possent: aut si oppidani impetum præsensissent, tam suum quàm cæterorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, vtrinque Ioppen facilimè capiunt: ita vt ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familijs, direptamq; ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo millia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariæ Narbatenen toparchiam non paucos misit equites, qui & partem finium vendicauerunt, magnamq; indigenarum multitudinem peremerunt: direptisq; patrimonijs, etiam vicos igni dederunt.

Romani Ioppen capiunt, & incendunt, & octo millia quadringentos interficiunt.

CAP. XXIII.

De pugna Cestij contra Hierosolymam.

IN Galilæam quoq; misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: eiq; tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnandæ sufficere posse credebat. eum validissima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore suscepit. Huiusq; prudens consiliũ secutæ ciuitates aliæ, quiescebant. Qui verò seditionibus & latrocinijs operã dabant, in Galilææ montem vndiq; medium recessere, qui est contra Sepphorim, & vocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quamdiu superiores erant, facilè Romanos ad se ascendentes arcebant, & ex his plures quàm ducentos interfecerunt. Vbi verò eos viderũt circumacto itinere ad celsiora progressos, maturè victoriam concesserunt: & neq; pugnam minus armati ferebant, neq; si terga dedissent, equitum poterãt manus effugere: adeò vt pauci locis asperis delitescerent, amplius verò quàm duo millia trucidarẽtur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam videret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius verò cum omni manu reuersus in Antipatridem perrexit. Cognitoq; non paruam multitudinem Iudæorũ in turrim quæ Aphaci vocabatur esse collectam, qui cum his congrederentur præmisit. Sed prius quàm in manus venirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumq; castra iam desolata milites adorti, cum vicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, vacuam viris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta verò quos ibi comprehendit occisis, exustoq; oppido vlterius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra posuit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi verò cum iam ciuitati propinquare bellum viderent, omissis dierum festorum solennibus, ad arma properabant: satisq; freti multitudine, incomposiți ad pugnã & cum clamore prosiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriatorum. erat enim Sabbatũ, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prælio quoque superiores effecit. Tanto namq; impetu Romanos aggressi sunt, vt eorum & aciem perrumperent, viaq; aperta cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militum parti, quæ necdum locum amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quiq; nondum defecerant pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi verò vigintiduo. fortissimi autem videbantur Monobazi Regis Adiabenæ propinqui, Monobazus & Cenedæus, & post hos Peraita Niger, & Si-

Sepphoris aliæq; Galilææ ciuitates, Romanos cum fauore suscipiunt.

Duo millia seditiosorum in Galilæa ab Romanis trucidati.

Antipatris deuastata & incensa.

Lydda exusta.

Cestius ab Hierosolymis stadijs 50. castra ponit.

Impetus & victoria Iudæorũ contra Romanos.

Audacia Iudæorum, contra Romanos.

& Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa Rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Giora filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio verò in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neque cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cœpissent.

An. mũdi 4030
A nato Christo 68.

CAP. XXIIII.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage.

ITAQVE *dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, verbis Iudæos experiri decreuit, vel omnes sibi parituros existimans, vt bello desisterent: vel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: vt à Cestio fœdus amicitiæ, certamq; pro peccatis à populo Rom. veniam pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire voluissent. Verùm seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidem, priusquam verbum faceret, peremerunt: nam Borcæus vulneratus effugit: populares autem, hoc indignè ferentes factum, cædendo fustibus atq; lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius verò, quia intestinam eorum discordiam, opportunum ad irruẽdum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam versos, vsq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris aũt in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidũ conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In vicos aũt circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autem die qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autem Romanorum disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partem interiorem templi refugerunt. Cestius verò transgressus Bezetham, quæ sic vocatur, & Cænopolim & forum quod appellatur materiarium incendit. deinde cum ad superiorem ciuitatem venisset, prope aulam regiã castra posuit. Et si tunc voluisset intra muros violenter irrumpere, ciuitatem ilicò possedisset, belloq; finem dedisset. sed Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleri cladib. contigit. Interea plurimi populariũ nobilissimi, & Ananus Ionatha filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, vocabant. ille autem & ira fastidiens, & quòd non satis eis credendum putaret, tãdiu id neglexit, donec proditione comperta, seditiosi Ananum quidẽ cum cæteris de muro deiectis lapidibus feriẽdo, in domos suas refugere coëgerunt: ipsi verò per turres dispositi, murum tentantibus repugnabãt. Per dies igitur quinq; Romanis vndiq; tentantib. frustrabatur conatus. sexto aũt Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu resistentib. quifrequẽter quidẽ Romanos ad murum adeuntes auertêre, postremò aũt repulsi telorũ multitudine, recesserunt. Itaq; Romanorum qui anteibãt, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebãtur, alijs ac per ordinẽ alijs similiter*

Seditiosi legatum regium interficiunt, alter vulneratus effugit.

Cestius totum exercitum in Iudæos ducit.

Populariũ plurimi Cestium quasi portas ei patefactum, vocant.

An. mūdi 4030 A nato Christo 68.

Romani testudinem contexunt, mœnia suffodiunt, templiq; portas incendere moliuntur.

similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testidinem contexuerunt. vnde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites mœnia suffodiebant, templiq; portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosos stupor inuaserat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, veluti continuò caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum vt ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam optimè de se meritum, reciperent, appropinquabant. Et profectò si paululum in obsidione perseuerasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc infestus Deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Denique Cestius, neq; animis populi, neq; obsessorum desperatione perspecta, repentè militem reuocat: & sine vlla spei repulsa, inconsultè nimis ac iniustè discessit. inopinata verò eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopion munierat, tetendit: altero autem die vlterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos assecuti multos necabant, tum vtraq; itineris parte vallata, in transuersos tela iactabant. & neq; in eos se retorquere, à quibus à tergo saucia bantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimãtes: neq; à lateribus instantium vim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemq; irrumpere formidarent: viderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. vnde eueniebat, vt multa mala perpeterentur, cùm nihil contrà inimicis nocerent. Tota igitur via perculsi, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quib. erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Æmilius Iucundus alæ Præfectus, vix in Gabao peruenirẽt, vbi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium vidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaq; pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisq; mulis atq; asinis, aliisq; iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim velut vsui futura seruabat, maximè quia timebat ne Iudæis contra se capta prodessent) Bethoron versus antecedebat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos verò in angustias atq; descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in vallem: fusaq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. vbi etiam peditibus, quo pacto sibimet subuenirent, hæsitantib. equitum periculũ promptius erat. nec enim ordinatè viã prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac valles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent cõsumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerent, ad vlulatus, quod desperati solent, fletusq; conuersi sunt: quibus resonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore latantium pariter atq; sauientium. totusq; penè qui cum Cestio fuerat, periisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt. Iudæi verò obsessis circum omnibus locis, eorũ transitus custodiebant. Denique vbi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad CCCC. omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; præcepit, vt vigilum qui in castris excubarent, signa clamare: vt eo modo Iudæi omnem illic militum

Inopinata Cestij fuga latronum fiduciam recreat.

Iudæi hostes persequuntur, eosq; in extremam necessitatem adigunt.

Vlulatus fletusq; Romanorum, & Iudæorum exhortatio.

litum numerum arbitrarentur remanere. Ipſe autem cum cæteris ociosè vſq; ad xxx. *ſtadia progreditur. Vnde manè cum Iudæi locum quo Romani tetẽderant deſolatũ vidiſſent, in quadringẽtos à quib. decepti fuerant cõcurrerunt: & illos quidem ſine mora iaculis cõfecerunt: mox autẽ Ceſtium perſequi properabãt. ſed ille cum nocte nõ paruũ ſpatiũ itineris peregiſſet, die vehemẽtius quoq; fugiebat: adeò vt metu perculſi milites, machinas ſiue tormẽta muralia, itẽq; baliſtas, multaq; alia inſtrumenta relinquerẽt: quib. tunc ablatis Iudæi rurſus contra illos qui ea reliquerãt vſi ſunt. Inſequẽdo aũt* Romanos, *Antipatridẽ vſq; venerunt. Deinde cum eos aſſequi nõ potuiſſent, inde redeuntes & machinas ſecũ aſportarunt mortuosq; ſpoliarũt, & prædã quæ remãſerat collegerũt: & pæana canẽtes in metropolim remearunt, ſuis quidẽ paucis amiſſis, Romanorũm aũt & auxiliarium quinq; millib. peditũ, ac* CCC. *itemq; nongentis & octogintæ equitib. interemptis. Hæc quidem Nouemb. menſis* VIII. *die geſta ſunt, anno* XII. *Neronis principatus.*

An. mũdi 4030 A nato Chriſto 68. Stratagema Ceſtij.

CAP. XXV.

De Damaſcenorum fæuitia in Iudæos, deque Ioſephi ſtudijs in Galilæa.

POST Ceſtij verò caſus aduerſos, nobilium Iudæorum multi, tanquam è naui peſſum itura, ex ciuitate enatabant. Deniq; Coſtobarus & Saulus fratres, vnà cum Philippo Jachini filio, qui princeps erat exercitus Regis Agrippæ, inde dilapſi ad Ceſtium transfugerunt. Qui verò cum his in aula regia fuerat obſeſſus Antipas, fuga deſpecta, quemadmodum à ſeditioſis interemptus ſit, aliàs indicabimus. Ceſtius autem Saulum & cæteros in Achaiam ad Neronem miſit, & propriam neceſsitatem indicaturos, & belli cauſas deriuaturos in Florum. ſperauit enim, & iram in illum excitatum iri, & ſua pericula ſummouenda. Tunc autem Damaſceni, cæde Romanorum cognita, Iudæos apud ſe degentes opprimere ſtuduerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (namq; id olim propter ſuſpiciones meditabantur) facilem quidem ſui conatus exitum fore putabant. verebãtur autem mulieres ſuas, ferè omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celãdi, quid agerent. Iudæorum autem decẽ millia, quippe vt in angusto loco, atq; omnes inermes aggreſſi, vna hora ſine metu iugulauerunt. Qui verò Ceſtium fugauerant, in Hieroſolymam reuerſi, quos adhuc Romanorum ſtudioſos inueniſſent, partim vi, partim blanditijs ſibi etiam ſociabant: & in templum cõgregati, plures belli duces eligendos eſſe cenſebãt. Declaratus eſt igitur Joſephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda eſſent, imperaturi: maximeq; vt ciuitatis muros erigerent. Filium namq; Simonis Eleazarum, quãuis Romanorum prædã, & ereptas Ceſtio pecunias, & inſuper his plurima ex theſauris publicis in poteſtate haberet, tamẽ nullis neceſsitatib. præpoſuerunt: quod & ipſum tyrannidis ſuperbia viderent efferri, eiusq; ſtudioſos ſiue imitatores, ſatellitũ more verſari. verũ paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itẽq; aſtutia perſuaſit populo, vt in omnib. ſibi parerent. In Idumæam verò quos mitterent, alios militum duces optarunt, Ieſum filium Sapphæ, vnum è Pontificib. & Eleazarum noui Põtificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Jordanem poſita genus ducens, vnde Peraides cognominabatur, vt ducib. obtẽperaret. Sed ne alias quidẽ regiones omittẽdas putabãt. nanq; in Hierichuntem Ioſephus filius Simonis, & trans flumẽ Manaſſes, & Tamnã Ioannes Eſſæus, toparchias

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69. Nobilium Iudæorum multi, tanquam è naui peſſum itura, ex ciuitate enatant.

Damaſceni Iudæorum decem millia vna hora iugulant.

Ioſephus Gorionis filius & Pontifex Ananus, omnia quæ in ciuitate gerenda eſſent, imperaturi, declarantur.

An.mũdi 4031. A nato Christo 69.

toparchias administraturi missi sunt. huic autem Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophnitica autem & Acrabatena regionum Ioannes, filius Aniæ, rector designatus est: & vtriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius.

Iosephus Historiographus vtriusq; Galilææ rector designatur.

huius autem præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisq; res sibi creditas administrabat. Iosephus autẽ, cum in Galilæam venisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato, quòd potentissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem verò multitudinem si pleraq; per indigenas & consuetos fieri præciperet, LXX. de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ constituit. VII. verò per singulas ciuitates minorũ litium iudices. nam maiora negocia causasq; capitales ad se referre iussit, & illos LXX. cæterũ dispositio per ciuitates iure quo inter se vterẽtur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: certusq; in Galilæam Romanos esse venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabeæ, & Selamin: necnon & Pereccho, & Japha, & Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Taricheas, & Tiberiada, ad hæc etiã circa Geneſar lacum ſpeluncas in ea quæ inferior Galilæa vocabatur muniuit. Superioris aũt Galilææ Petram quæ Achabrorum dicitur, & Seph, & Iamnith, & Mero: in Gaulanitide verò Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circumdedit. Solus autem Sepphoritis permisit, vt murum sibimetipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiã sine præcepto videret. Similiter autẽ Giſchalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioannes Leuiæ filius. Cæteris autem castellis omnib. ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa, supra centum millia virorum comparauit: quos omnes vndiq; collectis armis veterib. instruebat, Deinde reputans, hoc maximè Romanorum inuictam esse virtutem, quòd dicto essent audientes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinam quidem vrgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere, ita vt Romani solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinum principes. Diuersisq; militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorum rerum administratores dedit. Docebat q; signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque buccinarum, & principia cornuum, & circumductiones, & quemadmodum oporteret laborantib. succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæque ad fortitudinem animi, corporisque tolerantiã pertinerent, instituebat. Maximè verò eos erudiebat ad bellũ, vsquequaque Romanorum referẽs disciplinam: & quod cũ viris essent prælaturi, qui & virib. corporis, & animi obstinatione, totum penè orbẽ terræ superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis & latrocinijs & rapinis abstinuissent, sed neque aut gentilibus fraudẽ facerent, aut consuetissimorum damna proprium quæstum putarent. Illa enim bella optimè administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui verò per se praui fuissent, his non solùm inimicos, sed etiam Deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseuerabat. Et iam quidem quãtum prælio parãdum esset, conflatum erat. Nam sexaginta peditum millia, CCL. equites, ac præ-

Iosephus opportunã loca muro cingit.

Iosephus Galilæos armis instruit.

Iosephus septuaginta de senioribus. quos rectores totius Galilææ constituit, septẽ verò per singulas ciuitates, minorum litium iudices, eligit.

Iosephus Galilæos ad bellum, & quo pacto essent parituri præceptis, erudit.

ac prater hos etiã mercenarios, quib. maximè fretus erat, habebat quatuor mil- An. mũdi 4031.
lia quingentos: necnõ & sexcentos circa se electos custodes corporis atq; satellites. A nato Chri-
Exceptis aũt mercenarijs, facilè cateri milites à ciuitatib. alebantur. Namq; sin- sto 69.
gula quas enumerauimus, cum mediã sui multitudinẽ mitterent in militiam, re- Singulæ Galilææ ciuitates mediam sui multitudinem in militiam mittunt, reliquos ad comparandũ eis victũ tenebãt: vt pars armis, atq; alia pars faciendis, operib. dirimeretur, & armati securitatẽ rependerent suggerentib. commeatum.

CAP. XXVI.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalei malitia.

IOSEPHO *autem hoc modo administranti Galilæam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea verò pauper: & aliquandiu malitiæ suæ impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam virtutem putaret, eaq; aduersus amicissimos vteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cadium: qui semper quidem immoderata concupisset, spem verò leuiorib. maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatum inuenit audaciæ, primò quidem paruum, ampliorem autem proficiens. Curæ aũt habebat, neminem ignauũ ascisere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumq; peritia præstarẽt, hos eligebat: donec* CCCC. *virorũ cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finib, & vicis erant. Isq; omnẽ Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudum regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia: cumq; videret Iosephũ sua industria lætari, persuadet ei primùm, vt fabricãdi muri patriæ solicitudinẽ sibi cõmitteret. in qua re quæstus magnos à locupletib. fecit. Deinde callidissima fraude cõposita, velut oleo, quod non à gentilib. suis tractatum esset, vti cauerent omnes apud Syriã Iudæi, vt ad confinia oleum mitteretur depoposcit. nũmoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris eodẽ precio amphoræ dimidium venundabat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tepore magna vbertate redundaret, in ea loca vbi erat penuria solus multumq; mittendo, infinitã summã pecuniæ cõgregauit: qua mox in eum vsus est, qui hoc sibi beneficium præstitisset. Deniq; existimãs si Iosephum deposuisset, rectorẽ se Galilææ futurum, quib. præerat latronib. imperauit prædam vehemẽtius exercere, quo multis reb. nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi rectorem perimeret, si cui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudum autẽ rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prodere cogitaret: multaq; in hũc modum ad eius pernicieẽ comparabat. Itaq; illo tempore, cum quidam ex vico Dabaritarum, in magno campo custodias agentes, Ptolemæum Agrippæ & Berenices procuratorẽ aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quib. erant non pauca vestes pretiosæ, plurimaq; argẽtea pocula, &* DC. *aurei. neq; hanc prædam occultè administrare potuissent, omnia Taricheas ad Iosephum cõportarunt. Ille autem reprehensa violentia, quam regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potẽtissimum iubet: paratus eas dominis opportunè remittere. vnde maximum ei periculum comparatum est. namq; raptores earum, quia prædæ nullam partem accepissent, ægrè ferentes & perspicientes, quòd Josephus*

Ioannes simulator humanitatis, & spe lucri appetẽtissimus cædium.

Ioannes pecuniain eum cuius beneficio acceperat, abutitur.

Agrippæ Procurator spoliatur.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Centum armatorum millia contra Iosephum concurrunt.

cogitauerat laborem ſuum Regib. condonare, per vicos nocte diſcurrunt, omnibuſq; prædicant Ioſephũ proditorem eſſe: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeò vt C. armatorum millia contra Ioſephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo quidẽ, in circo apud Taricheas congregata, plurima per iracundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari vociferans proditorem: plerosq; autem incitabat Ioãnes, & cum eo Ieſus quidam Sapphæ filius, tunc magiſtratus Tiberiadis. Ioſephi igitur amici & ſatellites, tantæ multitudinis incurſu perterriti, omnes præter quatuor diffugerũt. Ipſe verò dormiens, propè cum iam ignis admoueretur exurgit: & monentib. eum quatuor qui remanſerant vt fugeret, neq; ſolitudine ſua, neq; illorum qui contra ſe venerant copijs perturbatus, in conſpectum illorum proſilit, veſte diſciſſa, infuſoq; capiti puluere, auerſisq; poſt tergum manib. ſuoq; ceruici gladio annexo. Hæc autem amicos ei, maximè Taricheatas ad miſericordiam commouerant. ruſtica verò plebs, & finitimorum, quib. moleſtior videbatur, non ſine maledictis eam iubebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quib. nata fuerat ſuſpicio, penitus negaturũ: & impetrandæ veniæ cauſa feciſſe omnia, quæ miſericordiã prouocarent. At illius iſta humilitas conſilium præſtruebat: & cõtra ſe indignantes arte circumueniens, vt ſuper his, vnde iraſcerẽtur, inter ſe ipſi diſcordarẽt, omnia confeſſurũ ſe pollicetur. Deinde

Ioſephi amici & ſatellites præter quatuor, omnes diffugiunt.

Oratio Ioſephi ad ſeditioſos Iudæos.

ſibi loquendi facultate conceſſa, ego, inquit, has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabã, neq; in propria lucra conuertere (abſit enim, vt amicũ putẽ vnquã, qui vobis ſit inimicus: aut quæſtũ ex re capiam, quæ vos cõmuniter læderet) ſed quia videbã ó Taricheatæ, maximè ciuitatẽ veſtrã munitionis egere, & ad extruẽda mœnia minus habere pecuniæ, timebamq; Tiberiẽſem populum, et alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetẽtim eas retinere decreui, vt vos muro circundarem. Si hoc nõ videtur, profero quæ ablata ſunt, & diripienda propono: ſin rectè conſului, benè de vobis meritum coercetis. Hæc Taricheatæ quidem ab eo dicta, cum fauore receperũt: Tiberiẽſes verò cum alijs deprauando, inſuper etiam minitabantur: vtriq; autẽ relicto Ioſepho, inter ſe litigabant. Ille autẽ fretus iam ſecum ſentientib. (erant enim propè ad XL. millia Taricheatæ) cum multitudine liberius loquebatur: multumq; in eorũ temeritatẽ inuectus, ex præſenti quidem pecunia Taricheã ait eſſe muniendã: curæ aũt ſibi fore ſimiliter, vt etiam cæteræ tutæ ſint ciuitates. nec enim pecunias defore, ſi concordare velint in eos, vnde parandæ ſunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaq; tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo verò armatorum millia impetũ in eum fecere. Cumq; ſe ille tecto ante recepiſſet, inſtabant ei minitantes.

Ioſephus in Iudæos altera fraude vtitur.

Iterum aũt Ioſephus in hos quoq; altera fraude vtitur. cumq; in ſummũ euaſiſſet, compreſſo dextera ſtrepitu, neſcire ait ſe, quid peterent ſibi præſtari: uoces enim ſe non exaudire confuſas. omnia verò quæ iuberẽt eſſe facturum, ſi aliquos intromiſiſſent, qui ſecum ociosè colloquerẽtur. His auditis, ilicò nobiliores cum magiſtratib. ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clauſa ianua tãdiu verberauit, quoad omniũ viſcera nudata ſunt. circuſtabat autem interim populus, exiſtimans eos prolixis allegationib. cõcertare, cum ſubitò Ioſephus foris patefactis, cruentos eos dimiſit. vnde tãto terrore qui minabãtur affecti ſunt, vt proiectis armis aufugerent. Ob hæc Ioannis etiã atq; etiam creſcebat

Ioannis erga Ioſephũ inuidia & inſidiæ.

inuidia, aliasq; nihilominus Ioſepho moliebatur inſidias: morboq; ſimulato per

epiſtolam

epistolã postulauit, vt sibi medicinæ gratia Tiberiensibus aquis calidis vti permitteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, vt & hospitium, & vtensilia Iohanni præberent. Quib. ille potitus, biduo post cuius rei causa venerat agebat: & his fraude circumuentis, aliys verò pecunia corruptis, vt Iosephum desererent, persuasit. His aũt cognitis Silas quẽ Iosephus custodiæ præposuerat, properè de insidijs ei scripsit: atq; ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiàm ei processit. Iohannes aũt, quãuis eum contra se venturum esse suspicaretur, tamen misso quodã ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sesẽ defuisse mãdauit. Tiberiensib. autem à Iosepho in stadiũ congregatis, vt ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atq; ita conuersus ad eius vocẽ Iosephus, vbi ferrum propè iugulo suo imminere ꝑspexit, in littus desiliit è tumulo, excelso cubitis sex, in quo verba faciens cum populo steterat: ascensaq; inde nauicula cum duob. satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in mediũ lacum refugit. milites verò eius, ilicò raptis armis, contra insidiatores irruebãt. Mox autem veritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas cõsumeretur, nuncium suis misit, qui eos moneret, vt propriæ tãtum saluti consulerent: neq; verò quenquam vel occiderẽt, vel arguerẽt noxiorum. Et illi quidẽ dicto parentes, cõquieuerunt. qui verò circum ciuitatẽ per agros habitabãt, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, contra Ioannẽ veniebant. sed ille prius in Giscala patriã suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatib. ad Iosephum confluebant, & cum multa essent armatorum millia cõgregata, qui se aduersus Ioannẽ communẽ insidiatorem adesse clamabant: vnaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignib. tradituros: ad ea Iosephus probare se quidẽ eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos vincere cupiens, quàm perimere. His verò, qui de singulis ciuitatib. cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat, præconum voce denunciabat, intra v. dies eorum qui Ioannẽ nõ reliquissent, patrimonia diripiẽda, domosq; eorum cum familijs exurẽdas. Et tria quidẽ millia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis aũt Ioannes propè mille Syris fugit iuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymã clàm missos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur vi, tyrannus metropoleos venturus esset. Verùm ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore autem potentes, nõnulliq; magistratuũ clàm pecunias ad cõparandos mercenarios milites misêre Ioanni, vt per eos bellum cum Iosepho gereret. decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militũ administratione decederet: nõ tamẽ id satis esse credebant: ideoq; duo millia & D. armatos, & quatuor miserunt nobiles viros, iurisperiti filiũ Iazarum, & Ananiã Sadducæũ, & Simonẽ & Iudã Ionathæ filios, omnes eloquentia validissimos: vt eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse spõtè sua veniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum venturum esse perscripserunt, causam verò non indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium. vnde factũ est, vt quia præ-

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Iohannes Tiberiensibus, vt Iosephum deserant, persuadet.

Iohannes missis armatis, Iosephum interfici iubet.

Iosephus in nauicula in medium lacum refugit.

Ioannes in Giscala patriam suam fugit. Galilæi ad Iosephum contra Ioannem confluunt.

Ioannis in Iosephum insidiæ.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

cauere nõ potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos trãsirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuò sine armis recepit. captos autem quatuor duces consilijs armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Quatuor Galilææ ciuitates ad inimicos Iosephi transeunt.

CAP. XXVII.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

Tiberias à Iosepho recuperatur, & strata gemate seruatur.

IOANNEM verò iam intra muros Giscala, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatorib. Agrippam Regem vocantib. Et cum ille constituto die ad eos non venisset, paucique Romani equites ibi tum cõparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Taricheas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuẽs ne, dum ipse tardaret, regij ciuitatẽ occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichearum claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnib. autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducenta autem & triginta fuerunt, quaterniq; nauta non amplius singulis inerant) maturè ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spacio, vnde facile videri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius vt conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro cõspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proiciunt: manusq; supplices agitantes, vt ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquã multis eos minis & exprobrationib. castigauit: primùm quod bello contra pop. Rom. suscepto, intestinis defensionib. vires suas ante consu-

Iosephus cum septẽ satellitibus Tiberiadem peruenit, hostesque perterret.

merent, inimicorũq; vota complerent: deinde, quòd securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatẽq; non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiaturũ se ait, si qui sibi satisfacerent, quib. interuenientib. amicitiam

amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his autem in vnam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios L. senatores venire iussit, maximè nobiles, velut illi quoq; fidem sibi prabere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: vtq; maturè Taricheas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ DC. haberet viros, duoq; millia populariuum comprehensa in Taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus, Clitum quendam esse præcipuum defectionis autorem, iramq; ipsius pœna illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus volebat occidere: suorum verò satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscinderet. Cum verò præ timore solum se globo inimicorum commissurũ negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha videret, ipsumq; velle descendere, ac de supplicijs sumere, vt saltem vnam manum sibi concederet, orabat. neq; hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibimet Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, lœuam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus vacuis scaphis, & satellitibus VII. populo capto, rursus Tiberiadẽ sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus depradari permisit: omnemq; prædam conquisitam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarũ damno corrigere voluit: et redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Iosephus callido cõsilio Tiberiensiũ potentissimos euocat, & in Taricheas Scaphis abducit.

Clitus defectionis autor educto dextera gladio, lœuam sibi truncat.

CAP. XXVIII.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deque Simonis Giorææ tyrannide.

ACTENVS apud Galilæam motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebãtur. Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliaq; arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operã dabat. Erantq; vniuersa plena tumultus, magnaq; tristitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant, infestaq; pacem cupientibus omnia videbantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur, statusq; iam tunc quasi peritura ciuitatis erat, antequam Romani venirent. Anano autem apparatum belli omittere cura fuit: & seditiosorum, quos Zelotas vocabant, amentiam ad vtiliora conuertere: qui tamen victus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena torparchia Giorææ filius Simon, multis nouarum rerum cupidis cõgregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, verumetiam corpora verberibus conficiebat: iamque tunc palàm tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latrones qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Ananus & alij eius inimci perempti sunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeò vt magistratus eius gentis, propter cædium multitudinem & prædarum assiduitatem, collecto milite, vicos præsidijs tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita se habebant.

Hierosolymæ status perturbatus.

Simon Giorææ filius in Acrabatena & Idumæa ingẽtes rapinas & cædes exercet.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER III.

SVMMA CAPITVM LIBRI III. DE BELLO IVDAICO

I. De Veſpaſiani Ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum.
II. Deſcriptio Galilææ, Samariæ & Iudææ.
III. De auxilio Sepphoritis miſſo, & Romanorum diſciplina militari.
IIII. Impetus Placidi contra Iotapatam.
V. Galilæa à Veſpaſiano inuaditur.
VI. Gadaræ expugnatio.
VII. Iotapatæ obſidio.
VIII. Obſidio Iotapatenorum à Veſpaſiano, & diligentia Ioſephi, deque Iudæorum excurſione in Iudæos.
IX. De oppugnatione Veſpaſiani contra Iotapatam, ariete, & alijs tormentis bellicis.
X. De iterata impugnatione Iotapatenorum.
XI. Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.
XII. De Samaritis à Cereale deuictis.
XIII. Iotapatæ excidium.
XIIII. Quomodo Ioſephus captus vitam ſuam redemerit facto & verbis.
XV. Ioppe denuò capitur.
XVI. Deditio Tiberiadis.
XVII. Tarichearum obſidio.
XVIII. De lacu Geneſar, & fontibus Iordanis.
XIX. Tarichearum excidium.

CAP. I.

De Veſpaſiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Neronem ꝓpter res apud Iudæam geſtas, cum timore ſtupor inuadit.

ÆTERVM Neronem, vbi res apud Iudæam non proſperè geſtas accepit, latens quidem, quod neceſſe fuit, cum timore ſtupor inuadit: apertè autem ſuperbiã ſimulans vltro etiam indignabatur: magisq́ ducis negligentia, quàm virtute hoſtium quæ contigerant facta eſſe dicebat: decere ſe putans, propter pondus imperij triſtiora contemnere, videriq́ malis omnibus ſuperiorem animum gerere: verum tamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuinam commotum crederet orientem, qui vnà & Iudæos rebellantes vlciſceretur, proximasq́ his nationes ſimili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur ſolum Veſpaſianum his neceſsitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem ſuſcipere poſſet, virum ab adoleſcentia vſque ad ſenectutem bellis exercitatum, & qui pop. Rom. iam pridem pacaſſet occidentem, Germanorum tumultu concuſſum: armisq́ ante illud tempus incognitam Britanniam vendicaſſet. vnde patri quoque ipſius Claudio præſtiterat, vt ſine proprio ſudore triumpharet. Itaq́ his omnibus fretus, atatemq́ illius cum peritia ſtabilem cernens, obſidesq́ fidei liberos, eorumq́ florem manus eſſe paternæ prudentiæ, iam tum fortaſſe de tota Rep. Deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria conſtitutos, multis pro tempore blandimentis atq́ obſequijs animatum, qualia neceſsitas imperare conſueuit. Ille autem protinus ex Achaia, vbi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium ſuum mittit Alexandriam,

Veſpaſianũ Nero ad regendos exercitus in Syria cõſtitutos, mittit.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Vespasianus & Titus multa contra Iudæos auxilia congregant.

Iudæi in Ascalonem copias mouent

Antonius pugnat cũ Iudæis.

Romani Iudæos vincunt, & magna cæde prosternunt.

Decem millia Iudæorum peremptã.

Octo millia Iudæorũ ad Ascalonem occũbunt.

driam, vt inde quintam itemq́ decimam legiones moueret. ipse verò trãsmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq́ Romanas vires, multasq́ à vicinis Regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorũ impetus cohibere non poterant: sed tanquã fortuna eos exagitante perciti, bellum vlterius producebant. Deniq́ omni, quãta fuit, manu pugnacissima congrègata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, DCC. & XX. stadiorum spacio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuisa: quæ res fecit, vt etiam tunc primis eorũ incursibus propior videretur. tres aũt viros aggressionis duces habebãt, & corporib. & prudentia præstantissimos, Nigrum Peraitã, & Silam Babyloniũ, & Ioannem Essenum. Ascalon verò validissimo quidem muro cincta erat, sed vacua penè præsidijs. vna enim cohors eã peditũ, & vna equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ira multa velocius itinere peracto, ac si ex propinquo venirent, præsto erant. Antonius verò (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq́ multitudinem veritus vel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq́ properantes aggredi refrenauit. Itaq́ Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterq́ armati cum instructis, plusq́ indignationi quàm consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam vt semel eorũ primæ ab equitib. turbatæ sunt acies, fugã petũt: & murum versus se à tergo vrgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erãt: donec omnes incursibus equitũ victi, per totum campũ dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq́ habilis equitantibus: quod quidem Romanos iuuit, vt magna cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebant: & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremêre. Alij verò alios quocũq́ se vertissent circumdatos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo videbatur: Romani verò licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superfluere se putabãt. Et illi quidẽ res aduersa superare certantes, dum pudet citò fugere, mutari fortunã sperãt. Romani autẽ, in his quæ prosperè agerent minimè delassati, ad maiorẽ vsq́ diei partẽ pugnã protrahãt: donec Iudæorũ quidẽ perempta sunt decem millia, duoq́ duces Ioãnes & Silas: cæteri verò pleriq́ saucij, cũ Nigro, qui vnus restabat ex ducibus, in oppidũ Idumææ quod Salis dicitur confugêre. nonnulli tamen etiã Romanorũ in illo prælio vulnerati sunt. Sed nõ Iudæorũ spiritus cladẽ tanta sedatus est, multoq́ magis eorũ dolor incitauit audaciã, & cõtemnentes quantũ ante pedes mortuorũ iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alterã illiciebãtur. deniq́ paruo tẽpore intermisso, quod ne curãdis quidẽ vulneribus satis esset, cunctisq́ aggregatis viribus, maiore cum indignatione, multoq́ plures Ascalonẽ recurrebãt, eadẽ se præter imperitiã aliaq́ belli vitia, comitante fortuna. Et enim cũ Antonius quà trãsituri fuerãt, posuissẽt insidias, ex improuiso in eas delapsi, & ab equitib. circũdati, prius quã se ad pugnã cõponerent, iterũ sup octo millia pcubuerũt: cæteri verò omnes aufugerũt: cumq́ his Niger multis dũ fugeret magni animi facinorib. demõstratis. & quoniã hostes instarẽt, in turrim quandã tutissimã cõpelluntur cuiusdã vici, cui nomen est Bezedel. Antonius verò cũ suis, ne vel moras circũ turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererẽt, vel ducẽ hostiũ fortissimũ viuũ relinquerẽt, ignẽ muro supponũt. turriq́ inflãmata

Romani

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoq́ post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq́ insperato repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei prouidentia dux eis in posterum seruatus. at Vespasianus Antiochiam exercitu adducto (quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliaq́ felicitate sine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe sunt, locum obtinens,) vbi etiam aduentum suum Regem Agrippã cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerũt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia soliciti, quàm Romanarum virium gnari, etiam prius quàm Vespasianus veniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasq́ iunxerant, præsidiumq́ militare susceperant. tunc quoq́ benignissimè duce suscepto, alacri animo etiã contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidij causa poscentibus, equitum peditumq́ tantum numerum tradidit, quantum obstare posse arbitrabatur incursibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse videbatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximã & in loco tutissimo conditam, totiusq́ gentis futuram præsidio.

Vespasianus cũ omni manu ad Ptolemaidem properat.

Sepphoritę benignissimè Romanos suscipiunt.

CAP. II.

Descriptio Galilææ, Samariæ & Iudææ.

Situs superioris Galilææ secundũ mundi plagas.

DVÆ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easq́ Phœnice & Syria cingunt. Discernit verò ab occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode Rege dimissi, coloni eò deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, vsque ad flumen Iordanem. Ab oriente verò Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis desinit, qui etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemq́ Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade vsq́ ad Zabulon, cui vicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à vico Xaloth, qui in magno campo situs est, vsque ad Bersaben: vnde etiam superioris Galilææ latitudo incipit vsque ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo verò eius à Thella vico Iordani proximo vsq́ ad Meroth extenditur. Sed cum tanta sint vtraq́ magnitudine, tantisq́ gentibus alienigenis cincta, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido vnquam viros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totæ opimæ ac fertiles sunt, omniumq́ generum arboribus consitæ, vt etiam minimè agriculturæ studiosos vbertate sua prouocent, deniq́ excultæ sunt ab incolis totæ, nec pars vlla est earum ociosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & vbiq́ multitudo vicorum propter opulentiam populosa, vt qui sit minimus, supra quindecim millia colonorum habeat: prorsus vt etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, viribus tamen eam prætulerit, hæc enim vniuersa colitur, tota fructuum ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multo maior sit, pleraq́ tamen aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Peræa sanè mollities & ingenium

Longitudo & latitudo inferioris Galilęę.

Fertilitas Galilææ.

Descriptio regionis quæ trãs flumen est.

genium fructuoſum, campos habet cum varijs arboribus conſitos, tum maximè oliuetis ac vineis & palmetis excultos. irrigatur autem abundè montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi, Sirio æſtuante, defecerint. Et longitudo quidem eius eſt à Macherunte in Pellam: latitudo verò à Philadelphia vſque ad Iordanem. Et Pella quidem quam ſupra diximus, ſeptentrionalis eius eſt tractus: occiduus verò Iordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Geraſis clauditur. Samarienſis autem regio, inter Iudæam quidem & Galilæam ſita eſt: incipiens enim à vico in planicie poſito, cui nomen eſt Ginæa, in Acrabatenam deſinit toparchiam: ſed natura nihil à Iudæa diſcrepat. nam & vtræq; montoſæ ſunt & campeſtres, agroq; colendo molles atque opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisq; tam ſylueſtribus quàm manſuetis abundãt, eo quod natura ſunt aridæ, imbriumq; ſatis habent. dulces autem per eas ſupra modum aquæ ſunt, boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum virtutis atque opulentiæ ſpecimen eſt, vtraque viris referta eſt. Harum confinium eſt Anauth vicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à ſeptentrione. Meridiana verò pars eius, ſi in longitudinem metiare, adiacenti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen eſt Jardan. Latitudo ſanè à Iordane flumine vſque ad Joppen explicatur. Media verò eius eſt Hieroſolyma: vnde quidam non ſine ratione, vmbilicum eius terræ, eam vrbem vocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem vſque locis extenta maritimis. In vndecim autem ſortes diuiſa eſt: quarum prima eſt tanquam regia Hieroſolyma, præ cæteris inter omnes accolas eminens, velut caput in corpore. alijs verò poſt hanc toparchiæ ſunt diſtributæ. Gophna eſt ſecunda, & poſt eam Acrabata. adhoc Thamna, & Lydda, itemq; Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hierihcus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præſunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanæa, & Trachonitis: quæ etiã regni Agrippæ partes ſunt. Eadem verò terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, vſque ad Tiberiadi proximũ lacum, latitudine panditur. à vico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Samarienſis regionis deſcriptio.

Deſcriptio Iudææ, cuius media eſt Hieroſolyma.

Iudææ diſtributio.

CAP. III.

De auxilio Sepphoritis miſſo, & Romanorum diſciplina militari.

DE Iudæa quidem, & quibus eſſet cincta regionibus, quàm maximè potui breuiter expoſui. Quod autem Veſpaſianus miſerat auxilium Sepphoritis, hoc eſt equites mille, ſexq; millia peditum, placido eos regente tribuno, caſtris in magno campo poſitis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipſius tuendæ cauſa, equitatus verò in caſtris degebat. vtrinq; autem aſſiduè prodeũdo, & circa eam regionem loca omnia incurſando, magnis incommodis Ioſephum eiusq; ſocios, qnãuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinſecus depradabantur: ciuiumq; conatus, ſi quando excurrendi habuiſſent fiduciam, repellebant. Ioſephus tamen aduerſus ciuitatem impetum fecit, ſperans eam poſſe capere: quam ipſe, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, vt Romanis quoq; eſſet inuicta, vnde etiam ſpe fruſtratus eſt, cum nec vi nec ſuaſu Sepphoritas in ſuas partes pertrahere potuiſſet: magisq; in Iudæa bellum accendit Romanis indignè

Sepphoritis Veſpaſianus auxilium mittit: Galilęã verò ignis & ſanguis replet.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorũ depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerũ in his reperissent: qui tamẽ cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis verò & sanguis Galilæam totam repleuerat, nec quisquã expers eius acerbitatis aut cladis erat. vnã salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus cõmunierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quàm per hyemem sperabatur, manũ militum cuius causa missus fuerat suscepit: cõtentoq; vsus itinere, maturè ad Ptolemaidem peruenit. Cumq; ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erãt autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintãdecimam.

Ingentes copias Titus in Iudæam ducit.

Eas autẽ sequebantur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinq; cum vna ala equitum, & ala quinq; Syrorum equitum. Decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant: in cæteris verò tredecim sexceni pedites, & centeni viceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à Regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Sohemus bina millia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabia *quoque Rex* Malchus, *præter quinq; millia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: vt tota manus computata cum* Regijs, *sexaginta millia circiter peditum equitumq; colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorũ exercitationibus intererant, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia, neque viribus à quoquam nisi à dominis vincerentur. qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit* Romanorũ *prouidentiam, ita seruos instituentium, vt non solum vitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus vtiles*

Diligentia & labor Romanorum in parandis bello necessarijs.

sint. Quòd si quis eorum aliam quoq; respexerit militiæ disciplinam, profecto cognosceret tantum eos imperiũ non fortunæ munere, sed propria virtute quæsisse. Armis enim vti non in bello incipiunt, neq; solum, si necesse sit, manus mouent, cũ in pacis otio cessauerint: sed armis veluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes

Studium indefessum Romanorum belligerandi.

autem eorũ nihil à vera cõtentione discrepant: sed in dies singulos militũ quisq; omnibus armis, tanquã in procinctu positus, exercetur: quo etiã facilimè prælia tolerant. Neq; enim ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neq; metus stupefacit, neq; lassitudo exhaurit. Vnde sequitur, vt semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec erraueritsi quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine, contraq; prælia meditationes cum sanguine. Nam ne repentino quidem hostium incursu opprimi possunt: sed quocunque in hostilem terram irruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, nec iniquo loco erigunt, nec inordinatè describunt: sed siquidem inæquale solum fuerit, complanatur: quatuor verò angulis horum dimensio designatur. Nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quæ vsus exstructionis postulat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla catapultis atque balistis, & alijs machinis saxa intorquentibus, omnibusq; instrumentis missiliũ cõplent, vt cuncta scilicet iaculorũ genera in promptu sint. portas autẽ quatuor ædificant, tam iumentis aditu faciles, quàm ipsis, si

Ordo Romanorum in castris.

quid

An. mūdi 4031. A nato Christo 69.

quid vrgeat, intrò currentibus latas. Intus autem castra vici spatijs interpositis dirimunt, mediaq; rectorum tabernacula collocant, & inter hæc prætorium diuûm templo similimum: prorsus vt quasi repentina quædam ciuitas existat: forum quoque & opificum stationes, & sedes militum primatibus, ordinumq; principibus, vbi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse verò ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communitur: qui si res vrgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariq; spatio lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atque otio intentorijs agunt: omniaq; ab his ordinatè etiam alia cautéque per contubernia expediuntur: veluti si ligno aquáve opus sit aut frumento. nec enim cœna vel prandium cum voluerit, in potestate cuiusquã est, simul autem omnibus somnus est, excubias & vigilandi tempora buccinæ significant, neque est omninò quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi verò ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem vniuersi ordinum principes. Ille autem his signum aliaq; dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac vniuersi pariter incurrunt itemq; sese recipiunt. Cum autem castris egrediendum est, tuba indicium facit: nemóque otiosus est. sed vel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniaq; ad profectionem instruunt. deinde iterum tuba, vt sint parati, significat. Illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, velut in curruli certamine signum expectãt. Castra verò incendunt, eò quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem vsui sint. Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant, vt exeatur: vrgendo alqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterq; duci præco astans, si ad bellum parati sunt, voce patria ter percontatur. illiq; toties alacri & magna voce paratos esse se respondent, interrogantémque præueniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant suum quisque ordinem velut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & vtroque latere gladijs accincti. læuus autem gladius multo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui verò ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos longos, serramq; & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; viaticum, vt parum interfit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus: ternaq; in pharetra vel amplius dependent lata cuspide iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides verò & thoracas peditibus habent similes: nulloq; armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum ducem versantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorum varietas. Nihil vero nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur antè decretis. Vnde aut minimè peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrãtur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsultè gerendã illiciat: quæ verò ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditatos

Reuerentia & obedientia Romanorum militum erga Præfectos.

Quomodo Romani castris egrediantur.

Arma Romanorum peditum.

Arma Romanorum equitum.

Romani, nihil in prælijs inconsultum aut subitum agunt

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

ditatos exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor sit cui contigerint, tristium verò quæ præter sententiã acciderint, saltem rectè consulta videantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, vt non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. Maior autem illis est ex timore diligentia. namq; leges apud eos nõ desertionis solum, verumetiam minimæ negligentiæ sunt capitales: ducesq; magis quàm ipsæ leges terribiles. namq; bonos honorando redimunt, ne in coercendis noxijs videantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, vt & in pace ornamento sint, & in acie corpus vnũ totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa, & ad opera manibus: vnde facere quidem semper strenui sunt, pati verò tardissimi. nec est vbi praliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubuere. nam & ea certiorem putant esse victoriã. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeò strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemq; à meridiano tractu Africa fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atque Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo prosecutus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quàm solatio deuictorum, & vt nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarũ artium studiosis, Romanæ institutæ militiæ nescientibus: redeo tamen vnde digressus sum.

Maior diligentia Romanis est ex timore.

Obedientia Romani militis victoriæ causa.

Tractus Romani imperij.

CAP. IIII.

Impetus Placidi contra Iotapatam.

VESPASIANVS *quidem vnà cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum: At verò Galilæam peruaserat Placidus, vbi maximam eorũ quos comprehendisset multitudinem interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficiens: pugnacissimos autem vt vidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum vertit: existimans eam repentino aggressu facilimè captum iri, magnamq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs ciuitatibus, si qua validissima esset, occupatam vidissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressiq; cum Romanis ex improuiso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe vt pro salute patriæ, item coniugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos vertunt, multosq; sauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinatè pugna decesserant, septisq; vndiq; corporibus leuiter fuerant vulnerati: cum Iudæi quoque magis eminus iaculari, quàm manus conserere inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.*

Placidus in Iotapatã impetũ vertit, repulsus verò aufugit.

Galilæa

CAP. V.

Galilæa à Vespasiano inuaditur.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

GALILÆAM verò Vespasianus ipse cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itemq; sagittarios præire iussit, ad repentinos incursus hostium cohibendos, & vt suspectas atq; opportunas insidijs syluas scrutarentur. Hos sequebatur Romani peditatus equitatusq; pars: post quos è singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasq; castrorum. Post hos stratores viarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasq; obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse veniebat, lectos pedites equitesq;, necnon & lancearios secum ducens equitumq; præterea suorum agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios centum & viginti equites deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemq; præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quòd & vniuersarum auium regnum habeat, & sit validissima. Itaque illam & Principatus insigne putant, & omen victoriæ quoscunq; bello petierint. Sacras verò signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis alijsq; iumentis vehentes militum sarcinas. Postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebant armati pedites, equitumq; non pauci. Iuperacto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, vnà & ostendendo exercitum, quò hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo pœnitudinis, si quis ante prælium voluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebelliones fugere vel solus fecit ducis aspectus: metum verò vniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longè à Sepphori castra posuerant, vbi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, non modò ante pugnam, sed antequam hostes omninò conspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, vbi animaduertit neque se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quam longissimè autem periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Vespasianus Romanorum militum iter ordinat.

Aquilam Romani Principatus insigne & omen victoriæ putant.

Iosephus à suis desertus in Tiberiada confugit.

CAP. VI.

Gadaræ expugnatio.

VESPASIANVS autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quòd eam pugnaci multitudine vacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interius, cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria, quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

autem non ſolum ciuitatem, ſed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam penitus deſolata, nonnulla quorum habitatores ipſe cepiſſet. Ioſephus autem, quam tuitionis cauſa optauerat ciuitatem, ipſe metu repleuit. Nam Tiberienſes nunquam eum, niſi de omni bello deſperaſſet, in fugam verſum iri credebant: neque in hoc eos voluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res Iudæorum quorſum euaderẽt: vnamq; illos viam ſalutis habere, ſi propoſitum mutauiſſent. Ipſe verò, quamuis adhuc ſibi ſperaret à Romanis veniam tribuendam, mori tamen ſæpè maluiſſet, quàm prodita patria, cum dedecore adminiſtrationis ſibi credita, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat miſſus. Decreuit igitur Hieroſolymam primatibus, quemadmodum ſeſe res haberent, cum fide perſcribere: ne vel nimis extollendo vires hoſtium, timiditatis mox argueretur: vel minus aliquid nunciando, fortaſſe cœpti etiam pœnitentes ad ferociam reuocaret: vtq; ſi fœdus eis placeret, citò reſcriberent: aut ſi bellandum eſſet, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epiſtola ſcripta, maturè mittit qui Hieroſolymam literas ferret.

Ioſephus ab Romanis ſibi timet, & Hieroſolymam primatibus ſcribit.

CAP. VII.

Iotapatæ obſidio.

VESPASIANVS *autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hoſtium refugiſſe cognouerat, & præterea validiſſimum hoc eorum eſſe receptaculũ) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coæquarent, ſaxis aſperum, ac peditibus quoq; difficile, omninò verò equitibus inuium. Et hi quidem quatriduo fecere quod iuſſum eſt, latamq; aperuere exercitui viam. Quinto autem die, qui menſis Maij vigeſimus & primus erat, prior Ioſephus in Iotapatam ex Tiberiade venit, abiectoſq; Iudæorum ſpiritus erigit. Cum verò tranſitum eius Veſpaſiano quidam tranſfuga nunciaſſet, vtq; mox ciuitatem peteret incitaret, veluti cum ea totam Iudæam capere poſſet, ſi Ioſephum ſubiugaſſet: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, vt qui hoſtium prudentiſſimus videretur, vltrò ſe etiam in cuſtodiam traderet voluntariam: ſtatim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, vnaq; decadarchum Ebutium, tàm manu quàm prudentia virum inſignem, circumuallare ciuitatem iuſſit, ne clàm inde Ioſephus elaberetur. Poſtero autem die cuncta manu comitatus ipſe conſequitur, & poſt meridiem vſque acto itinere, ad Iotapatam peruenit: adductoq; in ſeptentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo caſtra ponit, diſtante ab oppido ſtadijs ſeptem. Conſulto autem quàm maximè conſpici ab hoſtib. affectabat, vt viſu attoniti turbarentur. quod etiam factum eſt: eosque tantus continuò ſtupor inuaſit, vt muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem ſtatim aggredi piguit: ob eam cauſam duplici acie circundato oppido, tertium extrinſecus agmen equitum poſuere, omnes Iudæis exitus obſtruentes. Sed ea res illos in ſalutis deſperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil eſt neceſſitate pugnacius. Itaque poſtridie impetu in muros facto, Iudæi primò quidem locis ſuis manentes, Romanis caſtra ante muros habentibus reſiſtebant. poſtea verò quàm Veſpaſianus & ſagittarios & funditores, omnemque iaculatorum multitudinem adhibitam, miſſilibus in eos permiſit vti: atque ipſe cum peditibus in aduerſum collem, vnde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Ioſephus,*

Ioſephus in Iotapatã ex Tiberiade venit.

Obſidio Iotapatæ.

In bello nihil eſt neceſſitate pugnacius.

phus, & cum eo cuncta Iudæorum prosiluit multitudo: omnesque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul & audacia patrando facinora. Neque minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

quantũ ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Deniq; cum tota die pugnatũ fuisset, prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudæorũ autem cum sexcenti essent vulnerati, septẽ & decem ceciderunt. Nihiloq; minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt, multoq; fortius restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quòd eos pridie prater spem sustinuerant. sed eos quoq; pugnaciores experti sunt, quòd eorum iracundiam pudor incenderat, vinci credentium, nisi citò vicissent. Itaq; per dies quinq; Romanos minimè ab aggressione cessantib. etiam Iotapatenorum excursus agebantur, muriq; fortius oppugnabantur. Et neq; Iudæi vires hostiũ formidabant, neq; Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes est, ex alijs quidẽ partibus vndiq; vallibus immensis præceps, vt earum altitudinẽ oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab vna verò tantũ Boreæ parte adiri potest, vbi per transuersum latus desinente montis ædificata est: quod quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent hostib. superiora cacumina. Alijs verò circũ montibus tecta, prius quã in eam perueniretur, à nullo poterat cõspici. Iotapata quidem sic erat cõmunita. Vespasianus aũt & cum natura loci simul certandũ putans, & cum audacia Iudæorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisq; rectorib. sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumq; aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiã misit exercitum: oppidoque propinquis montib. excisis, magnaque vi lignorum & lapidum comparata, cratibusque ad euitanda iacula desuper missa per vallos dispositis, his protecti aggerem constituebant. nulla autem noxa vel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terrã ex propinquis tumulis eruentes,

Prælium inter Romanos & Iudæos tota die commissum, nox dirimit.

Iotapatæ situs.

Vespasianus obsidionem acriter incipere statuit.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

eruentes, ſine intermiſsione ſuppeditabant: cunctisq; trifariam diſtributis, nullus erat otioſus. At Iudæi ſuper eorum tegmina ſaxa ingentia, & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minimè penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Veſpaſianus machinis miſsilium circumpoſitis (erant autẽ omnes centum ſexaginta) in eos qui ſuper murum aſtarent, iuſsit tela contendi: ſimulq; ex catapultis lanceæ percurrebant, ſaxaq; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & ſagittarum frequentiſsima multitudo, quæ non ſolùm murum, ſed etiam totum intra iactum earum ſpatium Iudæis inacceſſum fecêre. Arabum enim ſagittariorum manus, & iaculatores, itemq; funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi prohibiti, ne deſuper propugnarent, quieti erant: ſed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq; feriebant: & vbi illi ceſsiſſent, aggerem diſsipabant, vallorumq; munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Veſpaſianus cognito, huius damni cauſam ex diſtributione operũ contigiſſe, quòd interiecta ſpatia Iudæis locũ aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisq; pariter virib. obreptiones hoſtium præpeditæ ſunt. Erecto autẽ propemodum aggere, pauloq; minus æquato propugnaculis, indignum eſſe ratus Ioſephus, nihil contrà moliri, quod oppido ſaluti foret, conuocat fabros, murumq; altius iubet extolli. Cumq; illi tam multis obſtantibus iaculis minimè ædificare poſſe affirmarent, hanc eis defenſionem excogitauit. Sudibus fixis per eos boum coria recentia extendi præcepit, quæ emiſſos tormentis lapides ſinuata ſuſciperent, quibusq; repulſa tela cætera dilaberentur, & ignis humore langueſceret. hisq; ante fabros oppoſitis, illi murum die noctuque operando, ad viginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo conſtructis, minisque validiſsimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem ſe eſſe credentibus, magnum mœrorem comparauit, tàm Ioſephi molitione, quàm oppidanorum obſtinatione perterritis.

Iudæi per cuneos excurrunt, aggeremq; diſſipant.

Ioſephus ſudibus fixis per eos boum coria recentia extendi præcipit, quæ emiſſos tormentis lapides ſinuata ſuſciperent, murum altius erigit.

CAP. VIII.

Obſidio Iotapatenorum à Veſpaſiano, & diligentia Ioſephi, deq; Iudæorum excurſione in Romanos.

AT VESPASIANVS & calliditate conſilij, & hoſtium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos vltrò incurſabant: inque dies ſingulos prælia cateruatim, & cuiuſque modi latrocinales doli, & eorum quæ caſus obtuliſſet rapinæ, aliorumque incendia fiebant: donec Veſpaſianus retento milite à pugna, ſtatuit obſidere ciuitatem, vt eam vſui neceſſariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia ſibi ſupplicaturos, aut ſi ad finem vſque in eadem pertinacia durauiſſent, fame conſumendos eius habitatores putabat: multoque faciliores expugnatu fore, ſi poſt interuallum rurſus anxijs incubuiſſet. Itaque omnes exitus eorum aſſeruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumque omnium rerum intus habebant copiam, præter ſalem. aquæ verò penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara eſt in illo tractu æſtiuis menſibus pluuia. quo tempore obſeſſi etiam hoc vehementius afficiebantur, quod arcendæ ſiti fuerat excogitatum: quodque fieri, velut omnis aqua iam defeciſſet, ægrè ferebant. Ioſephus enim, cum & ciui-

Veſpaſianus retento milite à pugna, ciuitatem obſidere ſtatuit.

& ciuitatem videret abundare alijs rebus, fortesq; animo viros esse, quo longiorem Romanis obsidionem faceret, quàm sperabant, iam tum potum mensura ciuibus ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse videbatur: amplioremq; cupiditatem mouebat, quòd ius bibendi liberum nõ haberent: ac velut ad extremam sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murũ in vnum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant: quò etiam balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, vt hanc eius spem frangeret, iussit quàm plurimos per murorum minas demersa vndis atq; humida vestimẽta suspendere, vt omnes repentè aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ viderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Deniq; dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad vim atque arma conuertit: Iudæis quoque id maximè cupientibus: quòd nec se nec ciuitatem saluam fore credebant, & prius quàm fame vel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quò sibi copia pararetur, per quandam vallem deuiam, propterea q; minus curiosè habitam à custodibus, excogitauit. Mittẽdo enim per occiduas eius partes literas ad quos vellet Iudæos extra ciuitatẽ degentes, ab his omnia vsui necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mãdato commeantibus, vt plerunq; ad excubias reperent, terga velleribus tecti: quo si qui eos nocte vidissent, canum similitudine fallerentur. idq; factitatum est, donec eius fraudem vigiles persenserunt, vallemq; cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamq; pariter salutem, si vellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. verùm id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, velut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quòd si etam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex naui tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari venisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui confiderent. Iosephus autem quòd sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neque seruatis grande aliquid se profuturum: & si caperentur, vnà cum his esse frustra periturum: obsidione verò liberatum, extrinsecus maximo eis emolimento fore. maturè enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nunc autem non videre, quid apud eos residens vtilitatis afferret, nisi quòd Romanos ad obsidionem magis incitaret, vt se caperent magni pendentes: quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumsistere se magis incendit. denique pueri & senes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & vt fortunæ socius sibi remaneret, cum vlulatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe. nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam verò, si per vim cogeretur (multum enim propositum

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Iosephus potũ, mensura ciuibus ministrat.

Stratagema Iosephi.

Aliud callidum Iosephi consilium.

Populus Iosephum, ne sese negligeret, precatur.

Prudentia Iosephi.

Iosephus in Iotapata remanet.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. communiq; desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; vitam paciſci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit.

Cum spes nulla salutis est, bellum extremum remedium.

Audacia Iudæorum in extrema desperatione.

Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, vsque ad Romanorum castra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere, posteroq; die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus malè affectos aspiciens (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudæi semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, vt eorum impetum declinarent, néue cum hominibus mortis auidis manum consererent. Nihil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flammam si materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius quærere victoriam, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, perq; saxa tormentis emissa plerunque repellebat Iudæos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem malè accepti cedebant: verùm eminus missa intra iactum subeuntes, sæuius Romanis instabant: cum neq; corpori, neque animæ parcerent: sed per vicem vtrinque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

Vespasianus per sagittarios & funditores Iudæos repellit.

CAP. IX.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete, & alijs tormentis bellicis.

Aries.

IGITVR Vespasianus vltrò se existimans longitudine temporis, hostiumq; incursibus obsideri, cum propè iam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauis assimilis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, vnde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, velut ex trutina, palis vtrinque fultus, bene fundatis. retrorsum autem magna virorum multitudine repulsus, ijsdemq; simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec est vlla tam valida turris, aut murorum ambitus adeò latus, vt etsi priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit vi capere oppidum properanti: quoniam pernicioſa videbatur obsidio, Iudæis minimè quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisque missilium machinis, vt facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis vtebantur: neque sagittarij aut funditores longius aberant. cum verò ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant cratibus desuper itemque pellibus septum, tàm pro sui defensione quàm machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concussa sunt: clamorque oppidanorum, velut iam captis essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpè feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento vim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quà semper impetum arietis ferri viderent, demitti iussit ex muro: vt eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta vulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis

Iosephus commentum, quo vim machinæ paulatim falleret excogitauit.

morę

morã attulit. nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palearum traducentes saccos, ictibus supponebant: nihilq; murus repercussione ladebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. Cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (qui recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiusq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumq; totum quod aridæ fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflammarunt, vnaque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi verò non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, & ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum nactæ fomitem, & præterea bitumen ac picem, necnon etiam sulphur. opinione citius volitabant: operaq; Romanorum multo labore curata, vnius horæ spatio pessum dederunt. Hic etiam vir quidam Judæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus est, Samai filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens altè sublatum, tanta vi super arietem ex muro demisit, vt machinæ caput abrumperet, idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad murum. Postremò tanquam signum quo tela mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum vulneribus fixus est: earumque nulla respecta, vbi murum ascendit, vnde iam videri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de vico Ruma Galilæi. Qui cum super milites decimæ legionis prosiliissent, tanto impetu vique irruerunt, vt & aciem Romanorum perrumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam verterent. Præter hos Josephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus, machinas & refugia, cum operibus quintæ itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. Cæteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rursus autem Romani sub vesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibiq; propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter vulnerat, quia vis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui propè aderant viso sanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitum: relictaq; obsidione, plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat metuens patri. Vnde contigit vt & beneuolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore vulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Judæos seuius incitauit. nam velut vltor quisque Imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduis balistarum itemq; tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberet in conspectu hostium positi, quos ipsi contra videre non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quo tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cauere non poterant.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Iosephus machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremat.

Eleazari robur & audacia.

Netiræ & Philippi contra Romanos audacia.

Vespasiani plantam miles sagitta percussam vulnerat.

Bellum in Iudæos reiteratur.

An. mũdi 4031 A nato Christo 69.

Vis Romanorum iaculorum.

Ergo propter eatam catapultarum quàm iaculorum vi simul multi transfigebantur: missaq; machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, vt non vsque ad extremam aciem saxi magnitudine ac violentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ vis quantum valeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cuidam ex circunstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiusq; ad tertium stadium veluti funda excussa caluaria. Interdiu quoque prægnantis fœminæ transiecto vtero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento vis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. Crebri autem mortui, cum per muros deijcerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusq; ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamq; ascendi poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi noctu defuit, quod vel auribus vel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen vix circa matutinas vigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumq; illi quidem corporibus atque armis eam partem quæ deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

CAP. X.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

Vespasianus ad occupandam ciuitatem, exercitum ducit.

MANE autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemq; cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis dispositos trifariam collocat: vt tecti armis dirutum latus vndiq; obsiderent, contosq; prætenderent: & cum pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. Post illos autem pedites validissimos ordinauit. Reliquam verò equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoq; similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare præcepit: vt qui hos prohibere tentassent, deiectæ partis defensionem relinquerent: cæteriq; omnibus simul telis oppressi, violentiæ irrumpentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemque senes disposuit, quasi læsi non possent: in parte verò collapsa validum & potentissimum quemque: senosque ante omnes viros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisq; præcepit, vt agminum vlulatibus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum verò multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimq; recederent, donec sagittarij pharetras exinanirent. Si verò pontes à Romanis apponerentur, ipsos prosilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: vnumquenq; verò ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam vindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesq; suas propemodum ab hostibus capi: vimq; futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in vtroque disposuit. Ciuitatis autem vulgus imbelle, mulieres ac pueri,

Iosephi cõtra hostes callidum consilium.

pueri, postquam oppidum triplici acie vidêre circundatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisq; gladijs ad partem muri deiectam hostes instare, armisq; montana loca omnia desuper collucere, atq; Arabũ quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo vlulatu quasi capta vrbe consonuerunt, non vt impendere mala, sed vt adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione concludit, silere iussas: ipse verò ad partem muri quæ sibi obtigerat transiuit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines vniuersarũ legionũ consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signoq; dato, missis vndique sagittis lux obscurari cœpit: Josephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagitarum vulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosq; ascendere nitentes prælio deturbant, varia manuum itemq; animi facinora demonstrantes: & ne vel in extremis calamitatibus deteriores illis viderentur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm vel caderent vel occiderent. Itaq; Judæis perpetuo dimicantibus, cum nec vnde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assiduè substituerentur: proq; his quos violentia repulisset, alij succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectiq; desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaq; acie velut vno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Josephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulatur: feruentiq; oleo perfundi milites iubet, scutorũ coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimũ, citò Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. siquidem facilè à vertice ad pedes vsque sub armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemq; non secus ac flamma depascebatur: quod natura facilè caleseceret, seroq; pro sui pinguetudine refrigesceret, Thoracibus autem & galeis illigatis incendij fuga non erat. Nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. Ad suos autem contrà nitentes tutò recedere non poterant, quoniam facilè ab insequentibus vulnerabantur. Sedneq; Romanis virtus in rebus aduersis, nec Judæis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati viderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebãtur, præcedentem quisq; incursando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi verò progressum eorum dolo altero deceperunt, cum fœno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, vt neque fugientium quisquam, neque aggredientium firmo posset eniti vestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontiũ tabulas calcarentur, multi verò super aggeres deijcerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facilimè tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac pertineti pugna dux videret, sub vesperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt vulnerati. Ex Iotapata verò sex viris mortuis, plures quàm trecenti saucij translati sunt. Hoc aũt modo pugnatum est Iunij mensis die XX. *At Vespasianus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitũ, postquam ira*

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Mulierum ac puerorum vlulatus in pugna.

Prælium Romanorũ cum Iudæis in ponte.

Romanos Iudæi feruenti oleo perfundunt.

Romani re infecta à pugna retrocedunt.

An.mũdi 4031. A nato Christo 69.

vidit accensum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. Tres verò turres quinquagenûm pedum in excelsum iubet erigi, ferro vndique tectas, vt & ponderi stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murũ astarent facilè conspicuos, telis feriebant. at illi cum neque à vertice venientes sagittas facilè declinarent, neque vlcisci possent quos non viderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula superante: ferro autem, quo erãt septa, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus promptè occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque contra mali quicquam hostibus facerent, quòd eos sine periculo prohibere non poterant.

Vespasianus aggeres altius tollit & turres erigit.

Iotapateni oppugnationem tentantibus, promptè occurrunt.

CAP. XI.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

Is autem diebus Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen est Iapha, nouas res affectãtem, & propterea, quòd Iotapatenos præter spem restitisse audierat, insolescentem, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo millia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturã qua tutũ erat etiã muro duplici cingebatur) habitatores verò eius vidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosq; paulisper reluctatos, in fugam vertit: quos vestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui clausere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profectò autem Deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius vniuersum populum excluſum mœnibus proprijs, ad interitum hostibus dedit auidissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumq; nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes vnum murũ, alterum ciues clauserant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti verò à Romanis interficiebantur, ne ad vlciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, nõ Romanos, sed Iudæos exècrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim millia. Vnde Traianus vacuam esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit. eumq; per nuncios rogauit vt filium suum Titum mitteret, finem victoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui maturè ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum, vt in læuo quidem latere Traianum constitueret, ipse verò in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris vndiq; applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo mœnia reliquerunt. Titus verò eiusq; comites saltu demissi, maturè ciuitatem obtinuerunt. Tumq; vehemens cum his, qui se intus congregauere, pugna commissa est: nunc per angusta viarum

Iaphæ expugnatio à Traiano.

Iudæi ab Romanis intra duos muros cõclusi trucidantur.

Duodecim millia Iudæorum intereunt.

Titus cum copijs ad Iaphan peruenit.

* Vehemens pugna in oppido inter Galilæos & Romanos.

uiarum irruentibus ualidiſsimis, nunc fœminis ex tectorum culminibus, quæ forte inueniſſent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo uſque ad ſextam horam ſuſtinuere conflictum. abſumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & ſub diuo, & per domos, ſenes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis ſexus præter infantes nullus remanſit, qui cum mulieribus abducti ſunt ſeruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congreſſu, numerus fuit quindecim millia: captiuorum autem duo millia CXXX. *Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigeſimo die Iunij menſis.* An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

CAP. XII.

De Samaritis à Cereale deuictis.

SED ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remanſere. Hi namq; in monte Garizin, qui eſt illis ſanctiſsimus, congregati, locis ſuis expectabant: belli autem minas eorũ conuentus ac ſpiritus habere uidebatur: nec ſaltem uicinorum malis corrigebãtur, ſed inconſulta ſuarum uirium infirmitate, ſecundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum uolũtate pendebant. Veſpaſiano autem placebat motus antecapere, eorumq; impetus præuenire. Nam etſi præſidijs tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conſpiratio timebatur. Eaq; cauſa Cerealem quintæ legionis tribunum, cum ſexcentis equitibus tribusq; peditum millibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioq; congredi nequaquam tutum eſſe duxit, quòd hoſtes plurimi deſuper eſſent: milites verò circumuallatis undique montis radicibus, tota eos die cuſtodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æſtus (erat enim tempus æſtatis, neque ſe rebus neceſſarijs uulgus inſtruxerat) adeò ut nonnulli quidem una die ſiti morerentur, multi verò eiuſmodi morti ſeruitium præferentes, ad Romanos transfugerunt: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perſeuerarent, malis infractos, montem aſcendit: & circum hoſtes exercitu conſtituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque ut ſalui eſſe mallent rogabat: ſi arma proiecciſſent, tutos fore promittens: denique quia perſuadere non poſſet, aggreſſus eos occidit omnes. Erant autem undecim millia & ſexcenti. Hæc Iunij menſis uigeſimo & ſeptimo die geſta ſunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppreſſi ſunt.

Samaritarũ in monte Garizin congregatio.

Aquæ defectus in monte Garizim.

Vndecim millia & ſexcenti Samaritæ interfecti.

CAP. XIII.

Iotapatæ excidium.

IOTAPATENIS autem diu durantibus, & præter ſpem aduerſa tolerantibus, quadrageſimo quidã ac ſeptimo die, Romanorum aggeres ſuper murorum altitudinem ſunt elati. quidam verò ad Veſpaſianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem ſimul eorum enuncians: quodq; diuturnis uigilijs, & prælijs aſſiduis conſumpti, minimè quidem ulterius uim ferre poſſent, uerum dolo etiam caperentur, ſi quis inſtaret. circa extremam nanq; uigiliã, quando & malorum requiem habere uiderentur, & maximè defatigatos cuſtodes matutinus ſomnus occupat, dormire eos dicebat, eademq; hora inuadendos eſſe ſuadebat. Veſpaſiano autem, quia fidem noſſet inter ſe Iudæorum, quantaq; ſuperbia pœnas contemnerent, transfuga ſuſpectus erat: nam & antea quidam

Profugus quidã paucitatem Iotapatenorum & infirmitatem eorum enunciat.

An.mũdi 4031. A nato Christo 69.

dam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illum vera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur qua fuerat indicata, silentio muros petebat: primusq; incedebat Titus cum vno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem vigilibus, in ciuitatem ingrediũtur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebãt. Arce verò occupata, cum hostes in medio oppido versarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula visus eius hebetauit, qua casu tunc plurima se circa oppidũ fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorũ periculo exuscitati sunt, morientesq; demũ se perijsse crediderũt. Romanos autẽ memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi cuiquã, neq; miserendi quenquã tangebat cura. sed ex arce plebem ad prona compulsam facilimè trucidabãt, vbi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiã resistendi. viarum nanq; angustijs pressi, ac per decliuia dilabentes, fluente desuper bello obterebãtur. Id multos etiã qui circa Iosephũ lecti erant, vt manibus proprijs liberarẽtur incitauit. nam cum se viderent Romanorũ neminem posse occidere, ne Romanorũ manibus oppeterent, prauenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicunq; tamen vigilum primi captã ciuitatem senserant, in quandã turrim septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterũt. deinde circumfusi hostiũ multitudine, serò dextras dedére: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis fine gloriari, nisi vnus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad spelũcas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manum porrexisset incautè, hasta ille prauentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremêre Romani. postea verò secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & spelũcas in omnem sæuiebant atatem, præter infantes ac fœminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta verò millia connumerata sunt excidij tempore pugnisq; superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertiodecimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Romani hostib' dormientibus vrbe potiuntur.

Romanos neq; parcendi neq; miserendi cura tangit.

Pugna Iudæorũ cum Romanis ex turri.

Antonius à Iudæo insidijs peremptus.

Quadraginta millia Iudæorũ excidij tempore, pugnisq; superioribus intereunt.

CAP. XIIII.

Quomodo Iosephus captus vitam suam redemerit facto & verbis.

ROMANI verò Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ preciũ videbatur (captus enim maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam vsus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundum puteũ saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes videre nõ possent: vbi quadraginta insignes viros latitantes offendit, rerumq; vtilium

Iosephus in profundum puteum desilit. & in specu delitescit.

vtilium apparatum, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdiu quidem se occultauit: nocte verò sursum ascendens, vigilias explorabat, vt fugeret. Cumq; omnia vndiq; ipsius causa maximè custodirentur, neque fallendi spes esset, in speluncam iterum descendebat: biduumq; ibi delituit. Tertia verò die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Josepho, & hortari eum vt ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquã ad eum venerunt, fidemq; pro salute dantibus minimè paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quàm ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, velut ad pœnam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque tribunum Nicanorem, Josepho notum, atque olim consuetum misit. Is autem, quàm mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodq; ipse Josephus virtutis causa magis admirabilis, quàm inuisus ducibus haberetur: esset q; imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quòd etiam sine deditione sibi liceret exigere, sed conseruare potius virum fortem: his addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, vt rem optimam pessimæ, hoc est perfidiæ prætexeret amicitiam: neque semetipsum illi, vt amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verum Josepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabant. sed retinebat eos belli ductor, viuum Josephum capere plurimi pendens. Nicanore autem vehementer instante, vbi etiam hostilis multitudinis minas comperit Josephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei Deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem interpretandis quoque somnijs idoneus, & coniectare quæ ambiguè diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi Deo plenus, & recentium somniorum, quæ horrenda viderat, simulacra mente complexus, occultas preces Deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna verò ad Romanos tota migrauit, animamq; meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, & viuo. testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq; his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui vnà confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Josephum rogantibus cedere, vniuersi circumstantes clamabant, certè plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis Deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Josephe captus es, lucemq; pateris intueri seruientem? quàm citò tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamq; prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladiũ commodabimus. Tu verò si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si verò inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladijs, occidendum illũ comminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Josephus, & se Dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renunciasset morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessariò tractare incipit. Et quid enim tanto-

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Vespasianus Josepho per tribunos dat pacem.

Nicanor tribunus Josepho notus.

Josephi de Iudæorũ clade nocturna somnia.

Josephus Deo plenus, occultas preces offert Deo.

Josephus Nicanori consentit.

Iudæorum in Josephum impetus.

Oratio Josephi ad socios.

An.mũdi 4031. A nato Christo 69.

pere, inquit, ò socij propria cadis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem vocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori? sed lege belli, hoc est à victoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, verè meo gladio meaq; manu sim dignus: sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulcrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnãdo tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non vult cum opus est, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus probibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo quæ ab hostibus dubiè suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At viri fortis est semet occidere. Imò verò ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vim turbinis nauem sponte submergit. Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animaliũ natura discrepat, eoq; modo in creatorem nostrum Deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur. Siquidem naturæ lex validissima, vt velint viuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus pœna persequimur. Deum verò indignè ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus vt essemus: rursumque, vt esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima verò semper immortalis est: Deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut malè tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur: si Dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes vlcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi verò Deum fugientes, & optimum Deum, impiè facere non videbimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ vita exeunt, acceptumq; Deo debitum soluunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusq; ac familia stabiles sunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cœlo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, voluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum verò manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum Deus autores iniuriæ per nepotes vlciscitur. Hinc & Deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem vsq; ad solis occasum insepultos abijci decretum est, cum etiam hostes sepelire fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam vt corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulcrum est igitur, ó socij, iusta sentire: neq; humanis cladibus addere, vt creatorem omnium impietate lædamus. si salui esse volumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis virtutem operibus demonstrauimus. sin mori placet, ab his occidi perpulcrum est qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, vt ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim, quàm qui ad hostes vltro profugiunt, siquidem illi salutis

Pulcrum est pro libertate mori, pugnãdo tamen.

Similitudo à nauta sumpta.

Propria manu perire à communi animaliũ natura discrepat, eoque modo in Deũ summum scelus admittitur.

Anima immortalis est, Deique particula in corporibus collocata.

Deus autores iniuriæ per nepotes vlciscitur.

Mos veterum cũ ijs qui sibi ipsis violentas manus intulerũt.

lutis ſuæ cauſa id faciunt: ego verò interitus, & quidem mei. Romanorum tamen An. mũdi 4031.
inſidias votis expeto. nam ſi me & poſt iunctas dextras perimant, magno animo A nato Chriſto 69.
paratoq; moriar, mendacij perfidiam pro victoriæ ſolatio mecũ auferens. Mul- Peroratio Ioſephi.
ta quidem in hunc modum Ioſephus, vt à cæde propria ſocios dehortaretur, di-
cebat. Illi autem obſtructis auribus deſperatione, qua ſe iamdudum morti deuo-
uerant, concitantur: & alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiã exprobra-
bant: & quaſi eum mox percuſſurus, quisq; adoriebatur. Ille autem cum alium
nominatim vocaret, alium vultu ducis intueretur, alterius dexteram prehen-
deret, alium precibus exoraret, varia mentis affectione (vt in tali neceſsitate)
diſtractus, ferrum omnium à cæde ſua prohibebat, non ſecus vt feræ beſtiæ circũ- Ioſephus vix ferrum à cæde ſua prohibet.
cluſæ, ad eum ſemper qui ſe contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui du-
cem in extrema quoq; clade reuerendum putabant, debilitabantur dextræ, gla-
dijq; de manib. elabebãtur: multi cum manus ei afferrent, ſponte frameas dimit-
tebant. Ioſepho autem non defuit in deſperatione conſilium, ſed fretus Dei proui-
dentia, ſalutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum eſt, inquit, Aliud Ioſephi conſilium.
agite, cædes mutuas ſortiamur: & cui obtigerit, manu ſequentis occumbat, at-
que ita omnium fortuna perambulet, neque ſua ſe quis dextera feriat. iniuſtum
eſt enim cæteris interemptis, ex alijs quenquam, ſi pœnituerit, ſaluum eſſe. Viſus
eſt vera dicere, & quod perſuaſit agitur: vt ſors cuique obtigit, paratam ei
qui ſequeretur necem ſuam præbebat, quaſi mox etiam duce perituro. cum
Ioſepho enim perire, vita dulcius æſtimabant. Remanſit autem ipſe cum altero, Ioſephi ſocij per ſortem pereũt, Ioſepho cũ altero ſuperſtite.
ſiue fortuna dici poterat, ſiue Dei prouidentia. Conſultoq; proſpiciens, ne vel ſor-
te grauaretur, vel ſi nouiſſimus receſſiſſet, gentilis cæde polluereturr illi quidem,
fide interpoſita, vt viueret perſuaſit: ipſe verò hoc modo & Romanorũ & do-
meſtico bello liberatus, ad Veſpaſianum per Nicanorem ducebatur. Omnes au- Ioſephus ad Veſpaſiani per Nicanorem ducitur.
tem Romani viſendi eius gratia occurrebant: & cum ſe circa ducem premeret
multitudo, varius tumultus erat: his exultantibus, quòd captus eſſet, alijs mini-
tantibus, nonnullis autem propius eum videre certantibus. Et qui longius qui-
dem aberant, hoſtem interficiendum eſſe clamabant: qui verò propius erant, fa-
cta eius reputantes, mutione ſtupeſcebant. Rectorum autem nemo fuit, qui licet
antè iraſceretur nomini eius, viri aſpectu non mitior factus ſit. Titum verò
præter alios & fortis Joſephi animus in calamitatibus, & ætatis eius miſericor- Exemplum gratiæ & miſericordiæ Titi, erga Ioſephum.
dia capiebat: qualisq; pridem fuiſſet in præliis reminiſcenti, & qualis nunc ſit in
hoſtium manibus poſitus intuenti, ſuccurrebat quanta eſſet fortunæ potentia,
quamq; velox belli momentum. humanarum autem rerum nihil firmum atque
perpetuum. quamobrem multos ad miſerationem Ioſephi pertraxit: plurimaq;
ſalutis eius pars Titus extitit apud patrem. Veſpaſianus tamen, quaſi miſſurus
eum Cæſari, vt cautiſsimè cuſtodiretur præcepit. Quo audito, Ioſephus aliquid ei Ioſephus cum Veſpaſiano ſolus colloqui cupit.
ſoli ſe dicere velle ait. Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac
duos amicos: Tu quidem, inquit, Veſpaſiane, tantum hoc putas, Ioſephum te ha-
bere captiuum: ego autem maiorum ad te nuncius venio, præmiſſus à Deo: alio-
quin Iudæorum legem ſciebam, & quemadmodum duces exercituum mori de-
ceret. Ad Neronem me mittis? quid ita? quaſi qui Neroni vſque ad te ſucceſſuri
ſunt, maneant. Tu es Cæſar Veſpaſiane & Imperator, atq; hic filius tuus: me autẽ Ioſephus Veſpaſiano futura prædicit.
colligatũ arctius tibi aſſeruato: nam dominus quidem non mei ſolius es tu Cæſar,
verumetiam terræ marisq;, ac totius hominum generis. me autem ad maiorem

An. mundi 4031. A nato Christo 69.

pœnam custodiri oportet, si ex tempore & subito in dominum ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem non habere videbatur, eaq; Iosephum existimabat salutis gratia comminisci. paulatim verò ad credendum impellebatur, iampridem illum excitante ad imperium Deo, sceptraq; multis præmonstrante alijs portentis. Sed & in alijs verum esse Iosephum deprehenderat. Alterò nanque amicorum qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramenta sint) neque Iotapatenis de excidio, neque sibi de captiuitate quicquam diuinasset, vt à se iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se prædixisse, quòd post diem septimum & quadrageſimũ eos maneret exitium, quódque ipsum Romani viuum essent in custodia retenturi. Hæc in secreto quæsita, Vespasianus vbi vera esse comperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neque custodiam Iosepho nec vincula remittebat: vestimentis autem alijsq; muneribus eum donare benigniſsimeq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam cõmodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: vnde etiam multi simul, vt de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, velut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum verò duas quidem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam videret esse ciuitatem. Decimam verò & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoque aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, vt in planicia sita aquæ maritima.

Iosephꝰ in omnibus verax deprehenditur.

Vespasianus Iosepho neq; custodiam, nec vincula remittit: muneribus verò eum fouere non desinit.

Cæsarea maritima Iudææ maxima ciuitas maiorem incolarum partem Græcos habet.

Scythopolis.

CAP. XV.

Ioppe denuò capitur.

DVM hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui vel ab hostibus seditione defecerant, vel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi receptacula renouant, quam antea vastauerat Cestius. Et quia terra quam vastauerat arcebantur, migrandũ in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemq; in Ægyptum commeantes, plurimos latrocinijs prædabantur: omnibusq; nauigijs inuium faciebant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituissent, equites in Joppen necnon & pedites mittit. hiq; nocte in ciuitatem, quòd incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam irruptionem præsensérant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, vltra contiguum sagittæ spacium, pernoctauere. Cum verò Joppe natura esset importuosa (nanque in asperum cæteraq; arduum littus desinit, ac summis vtrinq; cornibus leuiter incuruum, qua vastè supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: vbi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ veteris fides ostenditur: aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineq; intutiorẽ efficit stationẽ) in eo salo fluctuãtibus Ioppenis: prima luce violentus, quem illac nauigantes Melamboream vocãt flatus incumbit: & alias quidem

Ioppe seditiosorum & latronum receptaculum.

De Andromeda vide Ouid. 4 Metam.

Ingens tempestas in mari Ioppenses mergit.

quidem naues inter se, alias verò collisit in scopulos. multa autem cum magna vi aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublime gurgite mergebantur. & neq; fuga vspiam locus erat, neque manentibus spes salutis: cum & mari ventorum, & ciuitate Romanorum violentia pellerentur. Itaque multi vlulatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, velut id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem eiecti fluctibus, scopulis carpebantur: vt & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulsos, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiectorum autem corporum quatuor millia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus eruunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites verò omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, vicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur præceptis obedientes, in dies singulos incursando, excindebant totas regiones atque vastabant. Vbi verò Iotapatæ apud Hierosolymam casus nunciatus est, primò quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quòd nemo qui se vidisse diceret quæ iactabantur aduenerat, non credebant. nec enim vel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, velox nuncia tristium: paulatimq; per finitimos veritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus, quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemq; cognationes, amissorum quisq; lugebatur à suis: luctus verò ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autem vniuersi, adeò vt per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conducerentur tibicines naniarum. Tempore autem veritate reuelata, vbi de Iotapata quidem vt res habebat, fictum verò quòd de Iosephi morte vulgabatur, eumq; viuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari; tantam in eum viuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauiæ, apud alios proditionis arguebatur: totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione, atque conuicijs. Vltrò autem his vulneribus excitabantur, magisq; accendebantur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautionis & custodiæ causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu ferebantur, velut in Iosephum pariter vindicaturi.

Hierosolymorum quidem habitatores eiusce modi turbis agitabantur.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Quatuor millia ducenta corpora eiecta.

Vespasianus Ioppen capit, & castra in arce munit.

Ipsa fama per se Iotapatæ excidium prædicat.

Iosephus Hierosolymis peremptus esse dicitur.

Odium, inimicitiæ, & iracundia in vrbe contra Iosephum.

CAP. XVI.

Deditio Tiberiadis.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Vespasianus in Agrippæ regnũ venit, ibiq; perdies viginti recreato milite, in epulis viuit.

VESPASIANVS autem studio visendi regnum Agrippæ (nam & ipse Rex inuitabat, rectorem simul cum exercitu paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigrauit: ibiq; per dies XX. milite recreato, ipse quoq; rerum gestarum gratias Deo referens in epulis erat. Postquam verò Tiberiadà quidem nouas res cupere ac deficere Taricheas audiuit (ad regnum autem Agrippæ vtraq; pertinebat) decreto apud se vndiq; Iudæos exscindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul vt Agrippæ hospitio vicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum in Cæsaream, vt inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi vicina est. Quò cum ipse venisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus vltrà legionibus progressus, ad trigesimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarum rerum studiosis, cui

Valerius pacifico sermone oppidanos alloquitur.

nomen est Enabris, castra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus L. mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaq; Valerianus vbi muro appropinquauit, & ipse de equo desilijt, & suos comites idem facere iussit: ne lacessendi prælij causa, potius venisse videretur. Sed priusquam verbum faceret, armati excurrêre in eum seditiosi, qui erant validiores, rectore quodam nomine Jesu, Tobiæ filio, latrocinalis agmine principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congredi tutum ratus, etiam si de victoria certus esset: pugnam q; periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati confligerent, inopinata præterea Iudæorũ stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinq; alij similiter equis relictis: quos Iesus eius q; socij, veluti pugna non insidijs captos, læti in oppidum adduxerunt. Jd autem veriti seniores, & qui eminere in populo videbantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibito q; sibi Rege, ad Ve-

Seditiosi excurrunt, ac Romanos in fugã vertunt.

Tiberiadis ciues ad Vespasiani genua suppliciter accidunt, & veniam precantur.

spasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: néue quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magis q; vltum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad fœdus venire properantes, nunc vsque ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulsit. nam & Agrippam videbat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eius q; socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Taricheas confugiunt. Postero q; die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad

Tiberiadis ciues Vespasiano cum fastis ominationibus obuiam procedunt.

ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum fastis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum verò militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eo q; pacto dilatauit ingressum: vt præda tamen & iniurijs abstinerent, in gratiam Regis dixit: eius dem q; causa muris pepercit,

percit, ſpondentis habitatores eius poſthac cum reliquis fore concordes: aliȳsq́ modis malis affectam ciuitatem ex diſſenſione recreauit.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

CAP. XVII.

Tarichearum obſidio.

DEINDE ab ea digreſſus, inter ipſam & Taricheas caſtra poſuit, muroq́ firmauit, belli ſibi moras illic fore proſpicies: quod omnis turbarum cupiens multitudo ad Taricheas confluueret, munitione confiſa ciuitatis, & lacu qui Geneſar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatem ita vt Tiberias ſub monte poſitam, qua lacu non alluebatur vndiq́ muro validiſſimo, ſed minore tamen quàm Tiberiada, Ioſephus cinxerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum itemq́ virium copia communierat: Taricheis verò largitatis eius reliquiæ profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: vt in eas videlicet, ſi terreſtri prælio vincerentur, refugerent: ſimulq́ ad nauale bellum, ſi opus eſſet, inſtructas. Romanis autem caſtra munientibus, Ieſus eius q́ ſocij neq́ multitudine hoſtium, neque diſciplina militia perterriti, curſu in eos irruunt: primoq́ impetu diſiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij diſſipata, vbi armatos congregari viderunt, antequam mali aliquid paterentur, ad ſuos refugiũt: eosq́ inſecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum prouecti, vnde Romanos cõtingere miſſilib. poſſent, anchoras iaciunt: & ſicut acies aſſolent. denſatis inter ſe nauib. aduerſus hoſtes in terra conſtitutos, nauali prælio decertabant. Audito autem Veſpaſianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitate planicie congregatam, filium ſuum cum ſexcentis equitibus lectis eò mittit. Qui cum infinitum hoſtium numerum reperiſſet, patri quidem maioribus auxilijs opus eſſe mandauit. Ipſe verò equitum pleroſque, etiam priuſquam ſubſidia venirent alacres eſſe videns, cum nonnulli eorum multitudinem Iudæorum formidarent, vnde exaudiri poſſet conſtitit: & ó Romani, ait, pulchrum eſt nanque in principio ſermonis admonere vos generis veſtri, vt qui cum quibus pugnaturi ſimus ſciatis: noſtras enim manus nemo vnquam toto orbe hoſtis vllus euaſit: Iudæi verò, vt etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc vſque tempus victi non defatigantur: itaque oportet illis in aduerſis rebus conſtanter dimicantibus, etiam nos in ſecundis perſeuerantius laborare: aperta quidem fronte vobis plurimum alacritatis ineſſe conſpiciens, gaudeo: vereor autem, ne cui veſtrum tantam timorem multitudo hoſtium latenter incutiat. Igitur quiſque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq́ Iudæi, licet ſatis ſint audaces, mortemq́ contemnant, incompoſiti tamen bellorumq́ imperiti ſunt, vulgus rectè potius quàm exercitus appellandi, de veſtra verò peritia atq́ ordinatione referre quid opus eſt? Nempe idcirco ſoli armis exercemur, pacis etiam tempore, vt ne in bello nos cum hoſtibus numero conferamus. nam quod perpetuæ militiæ commodum, ſi pares cum rudibus congrediamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti conſilio cum vagis neque rectorem habentibus decertabitis: quodque nos hæ virtutes multo plures efficiant, multum autem vitia de hoſtium numero detrahant. Nec ſola hominum multitudo, quamuis pugnaciſſimi fuerint, in bello obtinet: ſed etiam ſi vel in paucis ſit fortitudo. hi enim & ordinari faciles

Veſpaſianus Taricheas obſidet.

Romani Iudæos ad nauigia compellunt.

Oratio Titi ad milites perterrefactos.

Iudæos non extimeſcendos.

Non ſola hominum multitudo in bello obtinet, ſed etiam, ſi vel in paucis ſit, fortitudo.

An.mũdi 4031. A nato Christo 69.

faciles ſunt, & ſibimet ſubuenire: numeroſa autem copia plus incommodi ex ſemetipſis, quàm ex hoſtibus capiunt. Itaq; Iudæos audacia & ferocitas ac deſperatio ſiue mentis ſæuitia ducunt: quæ rebus ſecundis aliquantum valent, minimis verò offenſionibus extinguuntur. nos autem virtus regit, & morigera voluntas, itemq; fortitudo, quæ & in proſpera fortuna viget, nec ad finem vſq; inter aduerſa decipitur. Ad hoc maiores nobis ſunt, quàm Iudæis, cauſæ certaminis. nam ſi illi pro libertate ac patria belli pericula ſuſtinent, quid eſt nobis inclyta fama præſtantius? & ne poſt vrbis terræ imperium videamur hoſtium aduerſariorum loco Iudæos habere? Præterea conſiderate, quòd ne patiendi quidẽ alicuius intolerabilis mali metus eſt. multos enim eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere autem victoriam poſſumus: & quos à patre mitti nobis ſperamus auxilio, conuenit antecapere, vt & maior ſit & ſocium non habeat virtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo vobisq; pariter iudicium fieri, ſi ille quidem rebus ante gloriosè geſtis dignus fuit, ego verò eius ſum filius, vosq; milites mei. nam illi vincere conſuetum eſt: ego verò reuerti ad eum perpetiar victus? quo pacto autem vos non puduerit, duce veſtro periculis nonoccurrente, non ſuperare? appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hoſtes irrumpam. nemo autem veſtrum à me diſceſſerit, perſuaſum habens, impetum meum ſuſtentari ope diuina: & manifeſtiſſimè præſumite, quod multo plus mixti hoſtibus efficiamus, quàm ſi extrinſecus pugnaremus. Poſtquam Titus hæc proſequutus eſt, diuina quædam alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum CCCC. *equitibus ante prælium contigit, ægrè ferebant, tanquam minueretur victoria ſocietate. Miſit autem Veſpaſianus & Antonium Silonem cum duobus millibus ſagittariorum: vt occupato monte, qui ex aduerſo erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita vt præceptum fuerat, circumuenti ſunt ex ea parte ſubuenire tentantes. Titus autem primus perrexit citato equo in hoſtes, & poſt eum cæteri cum clamore, tãto ſpacio fuſi, quantum aduerſa acies occupauerat, vnde multo etiam plures quàm erant apparuerunt. Iudæi verò licet incurſu eorum & diſciplina conterriti, pauliſper quidem primos ſuſtinuere congreſſus. Perculſi autem contis, equorumq; impetu deturbati conculcabantur: atque ita multis paſſim peremptis diſperduntur, & in ciuitatem, vt quiſque velocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo inſtans, alios per tranſitum occidebat, nonnullos curſu antecapiens, ictu ora tranſuerberabat. multos autem, alium ſuper alium lapſos inuoluens, conficiebat: omnesq; ad mœnia confugientes præueniens, detorquebat ad campum, donec vi multitudinis elapſi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba diſſenſio. nanque indigenis, & fortunarum ſuarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum geſtum, maximeq; quod malè pugnatum fuerat, non placebat. ſed populus aduenarum qui plurimus eſſet vim adhibebat, & inter ſe diſcordantium clamor erat, veluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus eſt, quid moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudæos ſuſcipite victoriam. Non auditis clamores? qui manus noſtras euaſere, diſcordant: habemus ciuitatem, ſi modò properamus. Veruntamen cum velocitate animis opus eſt. nihil enim magnum effici ſine periculo conſueuit. non ſolùm autem hoſtium concordiam, quos citò neceſſitas in gratiam reuocabit, ſed etiam noſtrorum auxilia præuenire debemus: vt præter victoriam,*

Cauſæ certaminis Romanis ſunt maiores quàm Iudæis.

Milites duci obtemperare par eſt.

Veſpaſianus Tito auxiliares copias mittit.

Iudæi in ciuitatem effugiunt.

Acerba diſſenſio & ſeditio in vrbe.

Oratio Titi ad Romanos milites.

victoriam, quatantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli patiamur. An. mũdi 4031. A nato Christo 69.
Simul his dictis conscendit equum, atq; ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem cæteri consecuti sunt. pauor autem eius audaciæ murorum defensores inuasit. & pugnare quidem, vel prohibere venientem, nemo sustinuit. relictis autem excubijs, Jesus quidem cum socijs in agros effugit: alij verò decurrentes ad lacum, in manus hostium cõtrà venientium incidebant. mactabantur autem alij cum scaphas scanderent, itemq; alij, cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimaq; per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum quidem resistentium, qui non effugissent: indigenarum verò sine pugna, quoniam spes eos fœderis, & conscientia quod belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internecione requieuit. At qui in lacum confugerant, vbi ciuitatem captam viderunt, quàm longissimè ab hostibus recesserunt. Titus verò missis equitibus res gestas patri nũciat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, & filij virtute admodum lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars videbatur exempta) tum quidem statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cademq; euaderet. postero autem die cum descendisset ad lacum, rates aduersus illos, qui eò refugerant, fabricari iussit. quæ tàm materiarum copia, quàm artificum multitudine maturè contextæ sunt.

Iesus cum socijs in agros effugit.

Titus res gestas & victoriam patri nunciat.

CAP. XVIII.

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

LACVS autem Genesar quidem à terra continente appellatur. XL. verò stadijs in latitudine patens, centumq; in longitudine, aquæ dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & vndiq; in littora ac arenas desinens, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendum. & fluuio quidem siue fonte lenior est. semper autem frigidior, quàm lacus diffusio patitur, manet: æstiuisq; noctibus eius aqua sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tàm sapore quàm specie discreta: mediusq; fluuio Jordane secatur. Cæterùm Iordanis fons Panium esse videtur: sed re vera huc terra conditus fertur ex ea quæ vocatur Phiale. Hæc autem est, quà in Trachonitidem ascenditur ad CXX. stadium à Cæsarea, ad dextram non longè à via. Et propriè quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autem intra eius labra cohibetur vnda, nunquam deficiens vel exuberans. Cumq; interim hoc esse Jordanis principium nesciretur, à Tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is nanq; missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Planium redditas, vnde antea fluuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus & Agrippæ diuitijs magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat cœnosas: centum autem & vigintialijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transemensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacũ exit. Ad Genesar verò lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro vbertate sui negat arbustum, totamq; plantis conseuere

Fons Iordanis.

Descriptio Genesar.

Fertilitas Genesar.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

cultores. cœli verò temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maximè frigoribus gaudent, infinitæ floreſcunt: vbi etiam palmæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: vt naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, vim adhibentis vt in vnum conueniant inter se repugnantia, anniq; temporum contentionem bonam, veluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solùm nutrit præter opinionem poma varia, sed etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas sanè & caricas sine intermissione decem mensibus suggerit, cæteros verò fructus, anni spacio seneſcentes. Nam præter aëris lenitatem, & fonte quoque irrigatur vberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli venam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus triginta stadijs extenditur, & latitudo viginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Longitudo & latitudo Geneſar.

CAP. XIX.

Tarichearum excidium.

Bellum nauale contra Taricheas.

ESPASIANVS autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quanta in eos qui lacu effugerant satis esset, vnà prouehitur. Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. nam & scaphæ paruæ, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cum pauci singulis veherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam irritando feriebant: plus autem ipsis vtroque modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis iaciebantur, contiguique sagittis eorum efficiebantur: & si accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cumq; ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem vulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauiculis capiebant. Submersorum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & si desperatione compulsi inimicis adnatare tentassent, eis vel manus vel capita truncabantur, plurimusque passim ac varius erat interitus eorum: donec in fugam versi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebantur: multos verò in terram egressos peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumq; cadaueribus cerneres totum lacum. nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies. nam littora quidem naufragijs simul plena erant, & corporibus tumidis. calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, vt non Judæis solùm ille casus miserabilis videretur, verùm etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex millia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichеas residens, aduenã populũ ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse videbatur:

Victoria Veſpaſiani in lacu Geneſar contra Taricheas.

Exitus naualis prælij, in quo ſex millia & quingenti ceciderũt.

& an

& an hi quoque ſeruandi eſſent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimiſſos quieſcere poſſe homines, qui & patrijs carerent, vimq; adhibere ac bellum inferre poſſent ad quos confugiſſent: Veſpaſianus ſalute quidem indignos eſſe eos, contraq; ſeruatores ſuos nouerat euaſuros: ſed de eorum mortis genere cogitabat. Nam ſi ibi occiderentur, non perpeſſuros ſuſpicabatur indigenas, tot apud ſe ſupplices obtruncari: fideq; interpoſita deditis vim pigebat afferre: verùm ab amicis ſuperabatur, nihil in Judæos non licere dicentibus: quodq; vtile eſſet, honeſto debere præponi, cum vtrumq; obtineri non poſſet. Jndubitata igitur conceſſa licentia, ſolo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permiſit. Cumq; illi facile his quæ

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Veſpaſianus cum rectoribus de Iudæis deliberat.

cupierant credidiſſent, & quo iuſſum fuerat comitati, neque pecunijs ſuis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada vſque viam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq; in ciuitatem concluſos, mox inſecutus Veſpaſianus omnes in ſtadio conſtituit. Et ſeniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iuſſit occidi: iuuenum autem validiſſimos ſex millia lectos, ad Iſthmon Neroni tranſmiſit. Cateram verò multitudinem triginta millia & quadringentos vendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno eſſent, facere quod vellet ipſe permiſit. Verùm & iſtos Rex vendidit.

Diſtractio & venditio Iudæorum.

Reliquum vulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresq; Gadaritæ, ſeditioſi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. Capti ſunt autem ſexto Jdus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER IIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI IIII. DE BELLO IVDAICO

I. Obsidio Gamalensium.
II. Itaburius mons occupatur à Placido.
III. Excidium Gamalæ.
IIII. Giscala à Tito capitur.
V. Hierosolymitani excidij initium.
VI. Idumæorum aduentus pro Hierosol. & acta.
VII. De clade Iudæorum ab Idumæis facta.

CAP. I.

Obsidio Gamalensium.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Romanorum contra Iudæos victoria.

QVICVNQVE *autem Galilæorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Tarichea-tæ superati sunt, applicabant: omniaq; Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montem Itaburium occuparant. Cum his autem rebellarat Gamala ciuitas, contra Taricheas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itemq; Sogana & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis, cui nomen est Gaulana:*

Semechonites lacus.

& inferiores Gamala. Seleucia verò ad lacum Semechonitem, triginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludesq; suas ad Daphnen vsque tendentem. Quæ regio cum aliàs sit delicioſa, præcipuè tamen fontes habet, qui minorem

Fons Iordanis.

(quem sic appellant) Iordanem alentes, sub auro Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat. Gamala verò ei non cedebat, frez a locorum difficultate,

Gamalæ situs.

amplius quàm Iotapata. Iugum namque asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & vbi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum contrà declive, quantum à tergo, vt cameli similitudinem præferat: vnde nomen etiam duxit: nisi quòd expressam vocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in valles inuias scinditur. Pars verò qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. Verùm & hanc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioq; præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in meridiem vergens. Australis verò collis immensa editus altitudine, vsum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinens vallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppi-

Gamala ciuitas inexpugnabilis & firma.

dum desinebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quàm Iotapateni: sed multo pauciores, minusque pugnaces: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam

quòd

quòd esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmissis ad obsidionem, per menses septem restitêre. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, vbi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretur, aquæ calidæ vocantur. Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum vitijs idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem, ita vt diximus positam, custodia circumuallare nequibat. quà verò fieri posset, excubias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita vt assolet, muro circundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: vbi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabatur: fossas autem decima repleuit & valles. Inter hæc Agrippam Regem, cum accessisset admuros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorũ quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circunseptus est. Romanos autem ira simul ob Regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modũ in alienigenas atque hostes prætermissum ire credentes, qui circa gentilem suum, & eorum quæ ipsis conducerent suasorem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq; consuetudine citò perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu perculsos ordinauere: & quanquã non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia vsui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis autem tormentisq; perculsi, in oppidum recesserunt. Itaque Romani tribus ex locis aggressi murum arietibus quatiunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu, ipsi quoque insuper vlulantes cum oppidanis confligebant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne vltrà progrederentur obstabant. Cæterum vi & multitudine superati, vndiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbũt: illosq; impingendo per decliuia, locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neque à vertice imminentibus repugnare, neque in partem aliquam euadere possent, pronos eos vrgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæc repletæ labebantur, quod pondus sustinere non poterant: vnaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta viderent, tamen eò conuolabant. atque ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci verò subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant. propriaq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta vrgendo compellebant. qui verò per angustos viarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum verò eis mortui hostes dabant. cæsorum enim gladios auferentes, his contra semineces vtebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat. viarum nanq; ignorantia, & caligine pulueris alius alium nõ agnoscentes perrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem vix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, sauissimo

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Vespasianus Gamalam obsidet.

Agrippã Regem fundítorum quidã lapide percutit.

Romani Gamalam expugnant.

Romani cum Iudæorum domibus prolabuntur.

Romanorum plurimi morte cõsumpti.

Vespasiani fortitudo & virtus bellica.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

dolore perculsus, cum super militem ruere ciuitatem videret, propriæ tuitionis oblitus, clàm paulatim superiore in oppido locum prehendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. rerũ autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ virtutis memoria, quasi Deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat, & cum his bellum vnà à vertice defluens sustinebat: & neque virorum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, vir non eo tantum prælio quo periit, sed vbiq; antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem mœrere exercitum aduersis casibus videns, quodq; nullam interim tantam expertifuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere, quòd solum ducem in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem vel initio culpasse videretur. Oportere autem inquiens, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruore victoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum millibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimica pependisse fortuna. Atque vt iactantium esse, nimis secundis rebus insolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare. velox enim est, inquit, in vtrunque mutatio: & ille vir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoque infeliciter gestis: vt idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neq; mollitia, neque Iudæorum virtus effecit. nam & illis pugnæ melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Quæ in re nimirum quis reprehenderit alacritatis vestræ temeritatem? nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neque in summo vertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem vobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione vincendi, quàm id incautè fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiaq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudæi maximè possidentur. Oportet igitur nos ad propriam virtutem recurrere: atq; indignæ offensioni irasci potius quàm mœrere. Optimum autem quisq; de sua manu solatium quærat. ita enim fiet, vt & amissos vlciscamur, & in eos à quibus peremptisunt, vindicemus. Ipse autem, ita vt nunc feci, experiar æquè ac vos pugnando primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gestare, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeq; prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodq; minimè possent effugere (iam enim victus eos defecerat) vehementer dolebant, animosq; remiserant. Nec tamen quatenus valebant,

Vespasiani cum Iudæis pugnæ.

Gallus cũ decem militibus in quadã domo latet.

Vespasianus milites consolatur.

Inconstantia & mutabilitas fortunæ.

Romani milites ordine cuncta peritiaq; perficiunt.

valebant, ſalutem ſuam negligebant: ſed tam diſturbatas partes muri, qui erãt fortiſſimi, quàm integras, cæteri amplexi cuſtodiebant. Romanis autem conſtruentibus aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per valles deuias, quà nulli cuſtodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia conſumebat. ſolis enim vndique alimenta qui pugnare poſſent, congerebantur. Sed illi quidem in huiuſmodi calamitatibus perdurabant.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Romani Gamalæ irruptionem iterum tentant.

CAP. II.

Itaburius mons occupatur à Placidõ.

VESPASIANVS autem inter curas obſidionis, ſubciſiuum opus aggreditur aduerſus eos qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum & Scythopolim ſitum: cuius altitudo quidem triginta ſtadijs conſurgens, ſeptentrionali tractu inacceſſa eſt. in vertice autem viginti ſtadiorum planicies patet, tota muro circundata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus adificauerat Ioſephus: & alias ei materias, & aquas ſuggerentib. locis inferioribus. ſolam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Veſpaſianus Placidũ cum ſexcentis equitibus mittit. Huic autem ſubeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac veniæ ſpe hortabatur ad pacem: & deſcendebant ad eum ipſi quoque inſidias molientes. nam & Placidus eo ſtudio mitiſſimè cum his loquebatur, vt eos in planicie caperet: illiq; tanquam dictis obedientes, ad eum veniebant, vt incautum aggrederentur. Vicit tamen aſtutia Placidi. cœpto enim à Judæis prælio, aſſimulat fugam: & poſtquam inſequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq; interfectis, aliquos interfecit. ſemotam vero multitudinem cæteram, ab aſcenſu prohibet. Itaque alij quidem Itaburio relicto, in Hieroſolymam refugiebant, indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & ſe, & montem Placido tradiderunt.

Itaburij montis altitudo.

Ars deluditur arte.

Placidi victoria.

CAP. III.

Excidium Gamalæ.

APVD Gamalam verò degentium audaciſſimi quiq; fuga diſperſi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At verò pugnãtium manus obſidionem ſuſtinebat, donec euenit ſecundo & vigeſimo die menſis Octobris, vt tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas vigilias editiſſimã præ cæteris turrim, quæ in ſua parte fuerat, ſubirent: eamq; occultè ſuffoderent: cum appoſiti ei cuſtodes neq; adeuntes eos (nox enim erat) nec poſtquam adiere, ſenſiſſent. Iidem autem milites, cauendo ne ſtrepitus fieret, quinq; ſaxis duriſſimis euolutis reſiliunt: ſubitoq; turris cum magno fragore decidit, vnaq; cuſtodes præcipitantur. At verò quii per alias cuſtodias erant, perturbati fugiebant: multosq; euadere auſos, peremere Romani: inter quos etiam Joſephum, ſuper dirutam muri partem quidam iaculo percuſſum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, ſono concuſſis, multus erat pauor atque diſcurſus, tanquam omnes eſſent hoſtes ingreſſi. Tuncq; Chares ægrotus & iacens defecit, cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuiſſet ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, vſq; ad vigeſimam & tertiam diem ſuprà dicti menſis oppidum non ſunt ingreſſi.

Turris quam Romani ſuffoderant, cum magno fragore decidit.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

ingreſsi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione vulneris, quod Romanos ſe abſente perculerat, ducentis equitibus prater pedites lectis, otioſe in ciuitatem introiuit. eoq; pratergreſſo, vigiles quidem vbi ſenſerunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus cõſtituti eius ingreſſu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum vlulatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, ſine intermiſſione trucidabantur. qui verò prohibiti eſſent in arcem recurrere, neſcij quid facerent, Romanorum præſidijs incidebant. vbiq; autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effuſus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Veſpaſianus induxit exercitum. Erat autem ſaxoſus & acceſſu difficilimus vertex, in immenſum editus, & vndique circum rupium multitudine præceps: vnde Romanos ad ſe adeuntes partim telis partim ſaxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipſos in excelſo loco poſitos nulla ſagitta contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipſorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: vt neq; in præruptis conſiſtere propter violentiam flatus poſſent, cum nihil eſſet immobile, neq; hoſtes ad ſe accedentes videre. Itaque ſupergreſſi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem vehementius ſæuiebant, illorum memoria quos in primo aggreſſu perdiderant. Multi autem vndique circumcluſi, deſperatione ſalutis, filios & coniuges & ſemetipſos in vallem præcipites dabant, quæ ſub arce in profundum patebat. Euenit autem, vt ipſorum in ſe qui capti fuerant, immanitate lenior exiſteret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor millia perempta ſunt: qui verò ſe præcipitauerunt, quinque millia ſunt reperti. Neque quiſquam, præter duas mulieres, ſaluus euaſit: quæ ſorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimo genitus erat, inſigni viro, & qui ſub Agrippa Rege dux exercitus fuerat. ſeruatæ ſunt autem, quòd excidij tempore Romanorum impetum latuere. nec enim vel infantibus pepercere, quorum multos ſinguli raptos ex arce proijciebant. Gamala quidem hoc modo exciſa eſt, tertio & vigeſimo die menſis Octobris: quæ vigeſimo & primo die menſis Septembris cœperat rebellare.

Titus ducentis equitibus præter pedites lectis Gamalam intrat.

Gamalæ arcis vertex ſaxoſus & acceſſu difficilimus.

Victoria Romanis diuino munere conceſſa.

Nouem Iudæorum millia Gamalæ perempta, ſolæ duæ mulieres euadunt.

CAP. IIII.

Giſcala à Tito capitur.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

IAMQVE ſolum Giſcala oppidulum Galilææ reſtabat indomitum: cuius multitudo pacis ſtudio tenebatur, quòd erant pleriq; agricolæ, ſpemq; ſuam ſemper in fructibus collocauerant. non parua autem manus latrocinalis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat atq; conflabat Leuiæ cuiuſdam filius, nomine Ioannes: homo veneficus & fallax, variusq; moribus, & immoderata ſperare promptus, miroq; modo quæ ſperaſſet efficiens: atque omnibus iam cognitus, quòd affectandæ ſibi potentiæ cauſa bellum amaret. huic apud Giſcala ſeditioſorum turba parebat: quorum cauſa populus etiam legatos fortaſſe de traditione miſſurus, Romanorũ tamen congreſſum in parte belli præſtolabatur. At Veſpaſianus contra hos quidem Titũ cum equitibus mille, decimam verò legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæſaream ipſe regreditur, dandam his ex labore

Ioannes homo veneficus & fallax Giſcalę incolas ad defectionem impellit.

continuo

continuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq́s corpora, itemq́s animos ad futura certamina existimans esse refouendos. nec enim exiguum sibi laborem supereſſe de Hierosolymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cuncta nationi præstaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemq́s murorum eius constructio, non minimam ei solicitudinem comparabat: cùm virorum spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq́s rem milites, velut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam accesserat) aggressione capi facilis videbatur: sciens tamen quòd ea vi capta, passim à militibus populus absumeretur (namq́s satiatus erat ipse iam cadibus) miserans multitudinem etiam ipse sine vllo discrimine cum nocentibus intereuntem, pactione magis subigere ciuitatem volebat. Itaq́s plenis hominum muris, quorũ plerique perditæ factionis erant, mirari se ait, quónam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum viderent multo quidẽ munitiora oppida vno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorũ dextris credidissent: quas quidem etiã nunc illis ait se porrigere, neq́s ob insolentiã succensere, quia spei libertatis ignoscendum putaret: non tamen, etiam si quis impossibilia velle perseueraret. Quòd si dictis humanissimis non paruissent, fidemq́s dextris non habuissent, experturos arma crudelia: iam iamq́s cognituros esse, mœnia sua ludum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, soli ex Galilæis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis, populariũ quidem neminem non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupauerant: & custodes erant portis appositi, ne quis vel ad fœdus prodiret, vel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Ioannes autem accipere se conditiones ait, & aut persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturũ. Illum tamen diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quòd ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, non minus coactos, quàm qui cogerent, piaculum commissuros, ipsumq́s Titum: nullum enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quòd vnius noctis spatium propter fugæ consilium ceperit, præsertim cum id obseruare circumsedentem nemo prohibeat: sibi autem magnum esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoq́s seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum proseptimi diei religione, quantũ pro sua salute solicitus. verebatur autem, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totam in nocte ac fuga vitæ spem collocasset. Verùm profecto Dei nutu in excidium Hierosolymorũ Ioannem saluum esse cupientis, factum est vt non solum induciarũ causationem Titus admitteret, verumetiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydæssam, qui mediterraneus est Tyriorũ vicus validissimus, Galilæis semper exosus. Nocte autem Ioannes, cum nullas Romanorũ excubias circa oppidum videret, arrepta occasione, nõ solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed vsq́s ad vigesimũ quidem stadium fieri posse videbatur, vt mulieres ac pueros, aliamq́s multitudinem secũ duceret, homo quem captiuitatis, itemq́s salutis metus vrgeret. vltra verò procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentiũ fletus. quãto enim

An. mũdi 4032. A nato Christo 70

Vespasianus nõ exiguum sibi laborem supereſſe de Hierosolymis præuidet.

Titi erga Giscalæ ciues benignitas.

Titi ad Giscalæ ciues oratio blanda.

Ioãnis ad Titi exhortationem responsio.

Dei nutu in excidiũ Hierosolymorũ Ioãnes saluus manet.

Iudæorum cum Ioãne fugientiũ pauor & timor.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

quisque longius à suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamq́ affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabãt: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assiduè respectabant, velut instantibus quos fugissent: multiq́ simul ruebant, & circa viam plurimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem fœminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iactarent vocem, nonnullæ viros aut propinquos, vt se operirentur, orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat, vt seipsos seruarent inclamantis: eoq́ confugerent, vnde pro remanentibus etiam si raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, vt cuique virium fuit, cito dispersa est. Luce verò facta Titus ad muros aderat, fœderis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquã bene meri-

Titum Giscalæ ciues benignè suscipiunt.

to, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulq́ Ioannis fugã significantes, vt & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui supererent, vlciscereturr. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem vt Ioannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuere, quòd antequàm venerant, in Hierosolymam sese receperat. vnà verò fugientium propè ad duo millia perimunt: mulieres ac pueros paulò minus quàm tria millia circumactos reducunt. Titus autem indignè ferebat, non statim à Ioanne pœnas fraudis exactas. irato verò animo satis esse quòd spe deciderat ad solatiũ putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisq́ militibus minimam muri partem iure possessionis abrumpere, minitando magis quàm puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, vel proprias inimicitias, delatores innocentiæ fore credebat, si dignos pœna discerneret: melius q́ noxiũ relinquere metu suspensum, quã immeritũ quenquã cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurũ, vel metu supplicij, vel quòd erubescceret præteritorum criminum venia: sine causa verò morientium pœnas, nullo modo corrigi posse. Præsidijs tamen ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerent, quàm pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore

Benignitatis erga hostes exemplum.

Noxium relinquere metu suspẽsum, quã immeritum quendã cum eo perdere, præstari

fiducia

fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est. An.mũdi 4032. A nato Christo 70.

CAP. V.

Hierosolymitani excidij initium.

APVD Hierosolymam verò, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effusus, & circa singulos, qui vnâ confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autem feruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoq; sibi arrogabant: non Romanorum vim fuisse dicentes, sed sponte venisse, vt cum his ex tutiori loco pugnarent. Inconsultorum enim atq; inutilium esse hominum, incautè pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cũ arma vigoremq; oporteat pro metropoli suscipere, atq; seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionem suã, vt multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnumq; id esse argumentũ proprij reputabãt excidij. At Ioannes eorũ quidẽ quos fugientes reliquerat causa minus erubescebat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasq; vires extollens, & imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quòd etiam si pennas sumerent, nunquã Hierosolymorũ mœnia transgrederentur Romani, qui pro Galilæorum vicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas contriuissent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. prudentiorum autem atq; seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, velut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At verò per territorium manus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam cœperat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autem à Cæsarea Iamniam & Azotum profectus, vtramq; subegit: impositisq; illic præsidijs, reuertebatur, maximam ducens eorũ multitudinem, qui se fœdere sociauerãt. Singulas autem ciuitates tumultus bellumq; intestinum exagitabat, quantumq; à Rom. respirassent, in semetipsos manus vertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset sæua contentio: dudumq; discordium pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter se amicissimi populi dissiderent: & ad similia volentes quisque conueniens, apertè iam coacta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumq; cupientes senibus ac sobrijs iuuentute atque audacia præstabant. Primò autem indigenarum singuli prædari cœperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: vt quod ad crudelitatem atque iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atque ipsis qui vastabantur, illatum à Romanis excidium leuius videretur. Ciuitatum verò custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant malè affectis auxilio: donec rapinarum societate vndique congregati collegiorum latrocinaliũ principes, atq; in agmen conflati Hierosolymis irrũpunt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc præcipuè cunctis existimantibus, vniuersos qui super influerent, adiumento ex beneuolentia venire. Quæ quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eò quòd iners & inutilis multitudo

Ioannis & cum eo fugientiũ audacia, Iudæos ad bellum contra Romanos concitat.

Inteſtina diſſidia & ſeditiones in Iudæa.

Iudæi in ſemetipſos manus vertunt.

Latrones in agmen conflati Hieroſolymis irrumpunt.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

quæ pugnacibus ſufficere poſſent, alimenta conſumpſit: hisq; præter bellum etiam ſeditionem famemq; comparauit: aliiq; latrones ex agris eò tranſgreſſi, ac multo ſæuioribus quos intus inuenere ſociati, nullum atrox facinus intermittebãt.

Rapinæ & expoliationes luce palàm comm. ſſæ.

Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam, ſed vſq; ad cædes ruebant: non clàm, neq; per noctem, aut quoſlibet homines, verũ luce palàm nobiliſſimos quoſq; adoriendo. Nam primum Antipam Regij generis virũ, & adeò potentiſſimum ciuium, vt etiam publicos theſauros fidei ſuæ permiſſos haberet, comprehenſum cuſtodiæ tradiderunt: poſt hunc etiam Leuiam quendã, inſignem virum, & Sopham filium Raguelis, regalis ſimiliter vtrunque familiæ, omnesq; præterea, qui præſtare alijs videbantur. Grauis autem metus populum poſſidebat: & velut capta ciuitate, ſalutem propriam quiſque curabat. Illi autem clauſorum vinculis non fuere contenti, neq; tutum arbitrabantur ea potentia viros diutius cuſtodire. nam & ipſos, & domos eorum non paucis viris frequentari, ac per hoc ad vlciſcendum eſſe idoneos, & præterea rebellaturum fortaſſe populum,

Ciuitatis proceres à latronibus capti & trucidati.

iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de ſuo numero Ioannem, ad cædes promptiſſimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; alij decem armati gladijs ſecuti ad carcerem, ibi quos reperiſſent interficiunt. Fingebant autem huius immaniſſimi ſceleris cauſam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuiſſe, communisq; libertatis proditores interemiſſe dicebant, prorſus, vt audacia ſua tanquam ſeruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos verò inſolentiæ progredi, vt in eorum eſſet arbitrio etiam pontificum deſignatio. deniq; familijs abrogatis, vnde per ſucceſſionem pontifices creabantur, incognitos atq; ignobiles conſtituebant, vt impiorum facinorũ ſocios haberent. nam qui ſupra meritum ſummos honores adepti erant, his obediebant neceſſario, qui ſibi eos præſtiterant: quoniam & dignitate præditos, varijs machinis fictisq; ſermonibus committebant, opportunitatem ſibi ex eorum, qui ſe prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum perſecutione ſatiati, in diuinitatem contumelias tranſtulerunt, pedibusq; pollutis in ſanctum locum introire cœperunt. Iam verò populo contra eos concitato (nanque autor erat Ananus, ævo maximus pontificum, itemq; ſapientiſſimus: & qui fortaſſis ciuitatem conſeruaſſet, ſi inſidiatorum manus potuiſſet effugere) illi templum Dei aduerſus populi turbam, caſtellum ac profugium ſibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiſcebatur etiam cauillatio, quæ præ cæteris eorum factis erat dolori. tentando enim quanto metu populus teneretur, ſuasq; vires explorando, ſorte pontifices creare conati ſunt, cum his (vt diximus) ex familijs ſucceſſio deberetur. huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim ſorte pontificatum deferri ſolitum fuiſſe dicebant. re autem vera, legis erat abrogatio firmioris, per eos qui ad potentiam ſibi deſignandorum magiſtratuum licentiã comparārent. Itaq; vna ſacratarũ tribuum accita quæ Eniachin appellatur, pontificem ſortiebantur: caſuq; ſors exit homini, per quem maximè eorum iniquitas demonſtrata eſt, Phani cuidam, filio Samuelis, ex vico Aphthaſi, non ſolum ex pontificibus orto, ſed apertè quid eſſet pontificatus, propter ruſticitatã penitus neſcienti. Deniq; inuitũ eum rure abſtractũ, vt in ſcena fieri ſolet, aliena ornauere perſona: indutũq; ſacra veſte, quid facere deberet, ſubito inſtituebãt: ludumq; & iocũ

Latrones p arbitrio pontifices deſignant.

Pontificis electio cõtra ritum vſitatũ ab latronibus facta.

Phanes ruſticus quidam pontifex declaratur.

eſſe

esse tantum nefas arbitrabantur. cæteri verò sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lacrymas vix tenebant, honoresq; sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui præstare cæteris videbantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tàm singulos circumeuntes, quàm simul vniuersos in concionibus hortabantur, quò tandem aliquando libertatis corruptores vltum irent, sanctumq; locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in cœtibus exprobrando eius segnitiem, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi vocabant, vti bonarum professionum æmuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisq; indignantibus occupationes sanctorum, itemq; rapinas & cædes, nondum autem promptis ad vlciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim verum erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebrò respectans, cum lacrymis oppleſſet oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quàm Dei domicilium videre tantis refertum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: veruntamen sacerdotali veste amictus, & sanctissimum venerabilium nominum ferens, viuo: atque animæ amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens glorioſam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro Deo. nam quid opus est viuere in populo, clades suas minimè sentiente, & apud quos mala præsentia nemo prohibet? siquidem spoliati patimini, ac verberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à vobis vestra potentia nutriti sunt? nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, vos dum tacetis, plures eos fecistis? atque illis armatis quiescentes, in vosmetipsos arma vertistis? cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad depradationem noxios iritastis, quia vastatarium adium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipsi rapiebantur, eosque cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à vobis proditos, etiam vinculis affecêre: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indemnatos vinctos nemo adiuuit. restabat eosdem videre trucidari. hoc etiam vidimus: velut è grege brutorum animalium cum præcipua quæque duceretur hostia, ne vocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiemini ergo, patiemini, etiam sancta conculcari videntes. Cumq; omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus subieceritis, eorum præstantiam reueremini? nunc enim profectò ad maiora procederent, si quid maius quod euerterent inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra vos tyrannide munita, & inimicis super verticem positis, vt videtis, quid cogitatis? aut quibus vestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, vt sanctis vestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res, eoq; iam calamitatis ventum est, vt misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis ô miseri respectisq; vulneribus vestris, quod etiam feras bestias facere videmus, non vltum ibitis in hos, qui vos percussêre? Non suas quisque recordabitur clades,

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

Præstantiores cæteris populum ad vltionem hortantur.

Zelotæ pessimam facinorum immanitatem superant.

Anani contra Zelotas ardens oratio.

Ananus Iudæis timid rem exprobrat.

Latronum immanitas.

Fanum, arx quædam siue castellum.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

& antè oculos positis quæ pertulerit, ad vltionem animos acuet? Perijt apud vos (nisi fallor) affectionum omnium cariſsima, & maximè naturalis, cupiditas libertatis. seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, vt in libertate viuerent, pertulerunt, ne aut Ægyptiorum aut Medorum potentiæ cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, vtrum commodè an contrà incommodè referam, palàm quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria victi sunt. at verò pessimis suorum cedere, ignauorum est, & cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non vos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemq; retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quàm isti nos affecêre. Quo pacto autem non lacrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium verò spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerunt: eosq; viros trucidatos videri: quibus etiam illi post victoriam obtemperassent? Et Romanos quidẽ nunquam transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam verò in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudæi vocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis. nam si propriè rebus sunt aptanda vocabula, fortasse reperietur, legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes verò intus haberi. Verùm hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemq; omnibus vobis, & ante orationem meam esse persuasum, atque ipsis vos rebus quas pertulistis, in eos esse commotos. plerique autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & præterea quòd in loco superiore consistunt. Sed hæc vt vestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur. nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eò quòd nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quòd nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoq; superiore vtentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quòd si aduersus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerũ perdet. Fortasse aũt Dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisq; missilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiecti sunt: quanquã pulchrum est, vt etiam si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis & coniugibus, pro Deo tamen eiusq; sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atq; sententiam: & neque consilium vobis vllum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere videbitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari vix posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumq; pertinaciam, multoq; magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri veniam his, quæ perpetrauerant, sperabant: veruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quàm in tantæ rerum

Bella libertatem causam habent.

Comparatio Romanorum & Iudęorum, ac vtriusq; partis proprietas.

Depulsio contrariæ sententiæ de hostium audacia & numero.

Epilogus orationis Anani ad populum.

rerum perturbatione Rempub. negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda pericula quisq; promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in Pontificem commouentur: ac modo per cuneos modò simul vniuersi prosiliunt: neque obuio cuiquam parcebatur. Citò autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis verò constipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas verò, quod deerat, in vtrisque supplebat. nam & ciues armis iram conceperant fortiorem: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minimè posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi verò nisi vicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruêre pro ducibus obedientes motibus animorum. Et primò quidem in ciuitate ac pro templo eminus missis lapidibus semet inuicem appetebant. si verò aliqua pars terga vertisset, victores gladijs vtebantur. cumque plurimi sauciarentur, multæ cades vtrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicunque vulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens: vt solo eorum sanguine violatam religionem rectè quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congressionibus præualebant. Irati verò populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quique à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus viam, inuitos eos repugnare compellerent, vniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia vim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit vnà cum socijs Ananus. Vnde factum est, vt eos quòd ambitu exteriori expulsi essent, mœrus inuaderet: ideoq; in murum interiorem fuga recepti, maturè ianuas occluderent. Verùm Anano portis quidem sacris manus afferre non placebat, hostibus quoque desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiam si vicisset, non lustratum prius populum introducere. Ex omni autem suorum multitudine sex ferè armatorum millia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes vice sua præsidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Joannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus. is enim dolis plenus, & vehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iamdudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaq; tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano tàm diebus cum proceribus capienti consilium, quàm noctibus peragranti custodias: omniáque secreta Zelotis renunciabat: nullumque populi consilium non prius quàm caperetur, inimici sciebant eius indicio. immmoderatis verò & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquam suspicionem veniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium vertebatur. Erat enim ex adulationum varietate suspectior: eoq; ipso quòd etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. Etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere: & quæ Joannes faceret, suspicionem proditionis habebant. submouere autem illum non erat facile, neque possibile, quòd malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrocinio succinctus erat. Visum est igitur

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

Ananus milites suos contra Zelotas ordinat.

Pugna ciuium & Zelotarum in templo Hierosolymitano.

Ciuiũ numerus contra Zelotas quotidie augetur.

Zelotas ciues in murum interiorem templi adigunt.

Ioannes dolis plenus ac ciuium proditor.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

Ioannes fidem se populo seruaturum iurat.

igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilq; dubitans, & fidem populo se seruaturum iurauit, neq; factum eius inimicis vllum, neq; consilium proditurum: vnaq; deponendis rebellibus, & manu & voluntate operam collaturum. Itaque Ananus eiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis eum consilijs adhibebant: moxq; ab ijsdem concordiæ causa legatus intromittitur ad Zelotas. curæ namque habebant, ne fanum culpa sua pollueretur, néue quisquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contrà pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & sæpe

Ioannes Zelotis contra iuramentum secreta reuelat.

dem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quæ in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præstò fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, vt ad capiendam ciuitatem quam primam venire properaret, indixisse autem lustrationẽ postero die, vt religione simulata intromissi, vel etiam vi prælio manus consererent. Se autem non videre, quàm diu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congredientur. Ad hæc addebat, quod ipse Dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quò nihil suspicantes eos subitò aggrederetur. Itaque oportere, si quis habendam vitæ rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris a-

Ioannes Zelotas ergà ciues irritat.

liquod præsidium petere. Quos autem si victi essent, venia spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac factores pœnituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpessi sunt redituros. Sed nocentium quidem sæpe inuisam etiam pœnitudinem fieri, læsis autem iram in licentia sauiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumq; populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: vbi etiam si qua pars misericordiæ fuerit, maiori eam irascentium turba cessuram. Talia quidem variabat Ioannes, terrorem incutiens multitudini. externum verò auxilium apertè quidem indicare quod diceret non audebat: Idumæos autem significabat. vtq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maximè minitari confirmans.

CAP. VI.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta.

Eleazarus Zelotis Idumæos aduocari suadet.

ERANT autem Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse videbatur & rectè consulere, & quæ consuluisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, vterq; à sacerdotibus genus ducens. Hi præter communes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potentiæ sibi comparandæ causa Romanos accerseret (nam & hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, angustijs temporis concluſi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi verò subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate præreptam: priusq; fore vt omnia paterentur, quàm auxiliarium quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumæos placuit. scriptaq;

Zelotæ ab Idumæis suppetias petunt.

breuiter epistola, quòd circumuento populo Ananus vellet Romanis metropolim prodere: ipsi autem pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimumq; temporis salutem sibi promitteret: ac nisi maturè subuenirent, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at verò ciuitatem Romanis ilicò subiugandam: pleraq;

ráque nuncijs ad rectores Idumæorum referenda mandant. Ad hoc autem lecti sunt duo viri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei: quodq; his rebus esset vtilius pedum velocitate præstantes. nam Idumæos confestim parituros certum erat, quòd turbarum cupiens & incondita esset natio, semperq; ad motus facilis atque suspensa, & rerum mutationibus læta; minimisq; petentium blanditijs ad bella promptissima: & velut ad festorum quandam solennitatem, sic ad prælia properans. celeritatem autem nuncij exigebant, atque istis nihil deerat alacritatis. vterque autem Ananias vocabatur. Iamq; apud rectores aderant Idumæorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti, quasi furibundi circumcursare gentem, militiamq; denunciare cœperunt. Itaque mox & dicto citius multitudo conuenerat, omnesq; pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem propè ad XXM. cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sosæ filijs, & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemq; vigiles eius latuit, sed non etiam impetus Iudæorum. hoc enim antè cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. non tamen visum est bello cum his congredi, sed verbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananum suo Pontificum maximus. Cum multæ, inquit, & variæ turbæ tenuerint ciuitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, vt in eo, quòd pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio venistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante vos metropoli venire decuisset. Et si quidem viderem consensionem vestram similem esse horum hominum qui vos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æquè ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc verò illi quidem, si quis eorum singulos exploraverit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postquam in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, postremò in sacram ciuitatem clàm influxere vt latrones, solumque religiosum immanitate polluerunt scelerum: eosque videas sine metu inter sancta ebrios, & auiditate ventris peremptorum spolia consumentes. vestra verò multitudo armatorumque talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico vos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis vestræ arma videantur conspirare? Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit, quod vos tam citò commouerit. nec enim sine magna causa fieri potuisset, vt arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & proditionem? his enim quidam vestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa venisse dicentes. vnde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. viros enim natura libertatis amatores, eoque cum externis hostibus pugnare paratissimos, aliter contra nos efferare non poterant, quàm vastatæ libertatis proditione mentita. Sed enim vos considerare oportet, qui nos insimulauerint: fidemq; in vos veritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia deficimus, citò redire in gratiam, priusquam circa nos omnia vastarentur? namque iam, ne volentibus quidem nobis,

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

Idumæorum natura & mores.

Idumæorum viginti millia Hierosolymam veniunt.

Oratio & exhortatio Iesũ ad Idumæos.

Depulsio commenti Zelotarum de opprimenda libertate & ciuitate prodenda.

An.mũdi 4032. A nato Christo 70.

Pax morti præstat: cæteris tamen paribus.

bis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugum missa: morteq́ grauiorem afferat turpitudinem, appropinquantes placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel autem bello appetitus, postquam pugna commissa est, glorioſam mortem vita captiui existimo potiorem. Sed vtrum nos populi principes aiunt clàm misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint proditionis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quemadmodum autem tantam ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora versaremur? Paucis autem, atque his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occultè extra ciuitatem fierent? An verò nunc cognouere, quando ausorum pœnæ reddendæ sunt? donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat concioni: ideoque manifestior ad vos nuncius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæ quidem malè perituro rum, & instantes pœnas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem prodi in fatis esset, id quoque ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorum audaciæ vnum malum videtur deesse proditio. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primùm (id quod est iustissimum) adiuuare metropolim, & vnà nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permisere: denique nobiles viros non incusatos, ex medio raptos foro, primùm vinculis cruciarunt: deinde non voce neque prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem vobis non belli lege ingressis, horum videre argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in veste lugubri ac familias peremptorum, & per totam ciuitatem vlulatus & fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insaniæ prorupere, vt latrocinalem audaciam non solùm ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Denique hoc sibi & ad excursus & ad perfugium elegerunt, isque fiscus illis est eorum quæ in nos comparantur: & locus toti orbi terræ venerabilis, quique ab vniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi venientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesque in sua viscera delectum habere: cum debueritis (vt dixi) quod factu esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam vltum ire, quod auxilio vos aduocare ausi sunt, quos metuere vindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet vobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: medioque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quanquam reputate quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud vos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne verbum quidem facere permisere. Ferant igitur hanc ex vestro aduentu gratiam. Si verò nobiscum indignari neque iudicare vultis, tertium restat, vt relictis vtrisque partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum

Iesus Idumæos vt in ciuitate contra Zelotas auxilium ferant hortatur.

Zelotæ templum ad excursus & ad perfugium elegerunt.

Iesus Idumæos de discordijs iudicare rogat.

insidia-

insidiatoribus metrapoleos maneatis. Nam etsi maximè quenquam nostrum An.mũdi 4032. *suspicamini Romanis collocutum, obseruare vobis itinera licet: tumq; demum* A nato Christo 70. *tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, vindicare. Non enim vos praeueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positis. Sin horum nihil vobis gratum aut mediocre videtur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Haec quidem Iesus loquebatur. Idumaeorum autem multitudo nequaquam animum aduertebat, ardens iracundia, quòd non paratum habuisset introitum: proq; armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autem ducum Simon filius Cathlae, vix placato suorum tumultu, stans in eo loco vnde exaudiri à Pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cuncta genti communem clauserint ciuitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumaeos autem ex turribus alloquantur, captaq; iubeant pro libertate arma proijcere: cognatisq; non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri velint: & alios accusando quòd indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique vrbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis praeclusistis. Valde enim contra vos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, vt vos seruaremus liberos. Nempe taliter vos etiam hi quos obsidetis laesere, tamq; verisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui Reipub. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul vniuersis ciuitatem praeclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumelijosis nos iubeatis obtemperare praeceptis: nomenq; potentiae alijs, qui vos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem vestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam videat? Etenim vobis etiam nunc Idumaeos excludentibus ciuitate (namque ipsi nos à patrijs sacris arcetis) rectè quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quòd cum ausi essent plectere proditores, quos viros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à vobis inceperint, summaq; proditionis membra praeciderint? Sed licet illi molliores quàm res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium Dei seruabimus Idumaei, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quàm intus insidiantes, hostes pariter vlciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut vos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.*

Iesu ad Idumaeos orationis finis.

Simonis Idumaeorũ ducis ad Iesu orationem responsio.

Idumaei, quod Hierosolymitani clauserint illis ciuitatem aegrè ferunt.

Idumaeorum in Pontifices & ciues probra.

CAP. VII.

De clade Iudaeorum ab Idumaeis facta.

His dictis Idumaeorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumaeos quicquam sentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumaeorum tumor & spiritus quiescebat, indignè ferentium contumeliam quòd essent ciuitate prohibiti: & quòd Zelotarum vires esse firmas crediderant, erubescentium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse viderent, vt iam venisse paeniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, paenitudinem superabat. Itaq; ibidem propè murum temerè tabernaculis

An.mũdi 4032. A nato Christo 70.

bernaculis positis, manendum esse statuere. Infinita verò hyems nocte illa venit, ventiq; violenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concussaq; terra vasti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominum exitio mundi statum esse turbatum, neque paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna verò Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, iraſci Deum militiæ causa, existimantibus: neque se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; socijs, etiam sine prælio vicisse: Deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profectò falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verùm Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem se fouebant, scutisq; contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quàm suo periculo cruciabantur: collectíque deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus videbatur, vi armorum custodes inuadere: atque in ciuitatem impetu facto palàm portas auxiliatorïbus aperire. nam & custodes ex improuiso, & quòd plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem contineretur. quin etsi periculum aliquod interuenerit, quiduis subire satius, quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras. at qui prudentiores erant, vim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum videbant propter Idumæos diligentius custodiri: & vbique adesse Ananum, omnibusq; horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa verò, non sua desidia requieuerat, sed vt & ipse & custodum manus fato duce interirent. Nanque iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, vt ferris templo sacratis portarum vectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, ventorum sonus, & crebra tonitrua: fanoque egressi, ad murum clanculo veniunt, seratamq; portam, quæ versus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primùm Ananum conari aliquid suspicati, vnusquisque dextram ad gladium, quasi repugnaturi applicant maturè: deinde his qui ad se venerant agnitis, intrò ibant. Qui quidem, si tunc manus vertere in ciuitatem voluissent, nihil obstabat quò minus totus populus interiret: tanta ira ferebantur. verùm Zelotas primò eximere custodia festinabant: illis quoque multum precantibus, qui eos receperant ne despicerent malis obsessos, quorum gratia venerant, neque his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis visum est: iamque in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum præstolarentur. Denique his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtique Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nonnullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamorem vigilantium suscitata est, raptisque armis ad repugnandum non sine stupore properabant. Ac primum quidem Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebant: vbi verò foris alios circunfundi viderent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animisq; depositis in questibus erant.

Idumæi propè murum tabernacula ponunt.

Infinita hyems.

Zelotæ custodes inuadere, atq; in ciuitatem impetu facto palàm portas auxiliatoribus aperire conantur.

Custodes in porticu dispositus somnus opprimit.

Idumæi noctu Zelotarum ope Hierosolymam ingrediuntur.

Idumæi Zelotis in templo sese coniungunt, & in custodes irruunt.

pauci

Pauci verò iuuenum fortiter cõmuniti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabãt. Illorum autem auxilio venire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoque irrita vociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusq; mulierũ vlulatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculum aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisq; horribiles tempestas faciebat omnium voces. Nemini autem Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauiter afficiebantur, propterea q; his qui se excluserant vt inimicis vtebantur, tam supplicantibus quàm repugnantibus infensi. Multos enim cognationem referentes, vtq; commune phanũ reuererentur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis quàm vi oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (vt mihi videtur) eò quòd fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autem millia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira satiata est: sed versis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemq; fortuitò inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superuacuam esse ducebant: pontifices autem peruestigabant, & in illos plerique ferebantur, statimq; comprehensos obtruncabant: stantesq; super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Jesu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, vt etiam insepultos eos abiecerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulturæ cura sit, vt etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos, remq; publicam Iudæorum perijsse, quo pontificem rectoremq; salutis suæ iugulatum in media ciuitate viderunt. Erat autem & aliàs vir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autẽ maximè fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs communes semper vtilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci vtiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. vt autem breuiter dicam, cum Anano viuo ad transactionem venissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quæ vellet. Iam verò impedientes bellantesq; subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Jesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans cæteris: vt putem Deum, qui tanquam violatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta vellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Jtaque paulo antè sacris indumentis amictos, & toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq; vndiq; in ciuitatem commeantibus venerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris videres. Quos quidem viros ipsam puto gemuisse virtutem, tantum licuisse vitijs flentem.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

Immanitas Idumæorum & Zelotarum in Hierosolymitanos.

Ananus & Iesus Pontifices obtruncãtur.

Anani mors excidij ciuitatis principium.

Laus Anani Pontificis.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER V.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. DE BELLO IVDAICO.

I. De altera ſtrage & reditu Idumæorum, Zelotarumque crudelitate.
II. De inteſtina diſcordia Hieroſolymorum.
III. De Gadarenſium deditione & ſtrage.
IIII. De captis oppidis quibuſdam, deſcriptioque ciuitatis Hierichuntæ.
V. Lacus Aſphaltites.
VI. Geraſæ deuaſtatio, ſimul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.
VII. De Simone Geraſeno nouæ conſpirationis principe.
VIII. De Galba, Othone, Vitellio & Veſpaſiano.
IX. De Simonis geſtis contra Zelotas.
X. De Veſpaſiano in Imperatorem electo.
XI. Aegypti deſcriptio & Phari.
XII. Veſpaſianus Ioſephum captiuitate liberat.
XIII. De Vitellij morte & moribus.
XIIII. Titus mittitur contra Iudæos à patre.

CAP. I.

De altera ſtrage, & reditu Idumæorum, Zelotarumque crudelitate.

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 79.

Zelotarum & Idumæorum crudelitas.

ANANO quidem & Ieſu eiuſmodi finis euenit. Poſt illos verò tam Zelotæ quàm Idumæi paſſim plebem, quaſi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et vulgus quidem in quolibet loco deprehenſum necabatur: correptos autem nobiles & adoleſcentes, vinctos in carcerem concludebant, ſpe, nonnullos eorum ſibi poſſe ſociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, ſed cuncti mortem præoptauerant, dummodo ne aduerſus patriam communem nequiſſimè conſpirarent: ſæuiſſima tamen ante cædem verbera ſuſtinebant, exulcerati plagis atq; tormentis. cumq; iam corpus non ſufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. quos autem die cepiſſent, eos in cuſtodiam nocte ducebant: extractosq; inde, ſi quos mori contigiſſet abijciebant, vt vinctis alijs locus eſſet. Tantus autem populum pauor occupauerat atq; formido, vt ne flere quidem palàm quiſquam, ſiue ſepelire proprium funus auderet: ſed erant occultæ clauſorũ etiam lacrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumſpectantes gemebant. paria nanque his qui lugebantur, etiam qui luxiſſent ilico patiebantur. exiguam verò nocte ſublatam terram manibus, corporibus inijciebant, & nonnunquam die, ſi quis fuiſſet audacior.

Duodecim millia nobilium pereunt.

Duodecim autem millia hoc modo nobiliũ periêre. Illi autem iam ob cædes exoſi, nullo pudore iudicij vim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaque cùm illuſtrium quendam Zachariam Baruch filiũ interficere decreuiſſent (iritabantur enim quòd nequiſſimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque ſolum fortunarum eius direptionem ſperarent, ſed etiam remotum iri virum ad ſe deijciendos potentem, ſeptuaginta plebeiorum honeſtiſſimos ex præcepto conuocant, iudicum ſpecie poteſtate carentes, & apud eos Zachariam, quaſi res proderet Romanis, accuſant: quodq; ad Veſpaſianum proditionis cauſa miſſ-

ſa miſiſſet. Sed neq; argumentum; neq; vlla probatio criminis erat. ipſi autem miſiſſe dixerunt, & hoc haberi pro fide veritatis volebant. Zacharias autẽ vbi nullam ſpem ſalutis ſibi relictam eſſe vidit, per inſidias nõ in iudiciũ, ſed in carcerem ductus, vitæ ſuæ deſperationem libertate non priuauit: ſed exorſus veri quidem ſimilitudinem obiectorũ deriſit, & illata ſibi crimina breuiter diluit: in accuſatores autem oratione conuerſa, omnes eorum iniquitates per ordinem proſecutus eſt, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ verò obſtrepentes, vix à gladijs temperabant, ſpeciem cauillationémque iudicij ſui vſque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoſo tempore iuſtitiæ memores forent. Igitur omnes ſeptuaginta pro eo ſententiam ferunt, & pro eo mori, quàm ſibi aſſcribi eius interitum maluere. Illo verò abſoluto Zelotarũ clamor tollitur, & vniuerſi quidem iudicibus iraſcebãtur, qui ſimulationem datæ ſibi poteſtatis non intellexerant. duo verò ex audaciſſimis aggreſſi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquiunt, & à nobis de abſolutione ſententiam certiorem: eumq; ſtatim in ſubiectam vallem de templo proijciunt. Iudices verò, contumeliæ cauſa verſis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere. cadi enim eorum pepercerant, vt diſiecti per ciuitatẽ, nuncij fierent apud omnes ſeruitutis. Idumæos autem iam veniſſe pœnitebat, neque his geſta placebant. Quibus collectis, Zelotarum quidam ſecretò indicabat vniuerſa: & quæcunque hi qui eos aduocauerant ſceleratè feciſſent, omnia demonſtrabat: arma quidem cepiſſe eos, quaſi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperiſſe autem nullum proditionis indicium. Illos verò qui tutari eam ſimularent, & belli facinora auſos & tyrannidis ab initio quidem prohibendos fuiſſe. Verùm quia ſemel in ſocietatem inteſtinæ cædis incidiſſent, finem delictis adhibendum, neque vires hominibus ſuggerendas morem patrum deſtruentibus. Nam etſi portas grauiter ferrent ſibi atque in oppidum aditum eſſe præcluſum, pœnas ab his qui prohibuerant eſſe repetitas: & Ananum quidem peremptum, vna verò nocte populum totum penè conſumptum. Quarum rerum multos quidem ſuorum pœnitere ſentirent: eorum autem viderent, à quibus rogati eſſent, crudelitatem immenſam: ne ipſos quidem per quos ſalui erant erubeſcentium. in oculis enim auxiliatorum peſſima facinora committere, illorumq; iniurias. Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neq; ab his ſeparentur. Debere igitur (quoniam de proditione quæ dicta ſunt, calumniam fuiſſe patuiſſet, nullusq; Romanorum impetus timeretur, aduerſus ciuitatem verò inexpugnabilis eſſet potentia corroborata) illos domum recedere: malorumq; ſocietatem vitando cuncta diluere flagitia, quorum non ſponte, ſed decepti participes extitiſſent. Perſuaſum eſt Idumæis. Et primum eos qui erant in cuſtodijs ſoluunt, propè ad duo millia popularium, ſtatimq; relicta ciuitate ad Simonem veniunt, de quo paulò poſt commemorabimus: deinde domum ex Hieroſolymis abiere. Euenit autem eorum diſceſſum vtriſq; pariter inopinatum videri. nam & populus neſcius pœnitudinis, paululum fiducia recreatus eſt, velut inimicis leuatus: & Zelotarum creuit inſolentia, quaſi non auxilijs caruiſſent, ſed ijs eſſent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Denique nulla iam erat facinorum mora neq; cunctatio: ſed feſtinatis quidem conſilijs in rebus ſingulis vtebantur: quæ verò placuiſſent, ipſa cogitatione citius peragebãt. Maximè autem in viros fortes atque inſignes cædibus ſæuiebant: cum inuidia nobilitatem

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Zacharias à Zelotis capitis damnatus.

Septuaginta Iudices pro Zacharia ſententiam ferunt.

Zacharias in medio templo interficitur.

Idumæi Zelotarum ſcelerata facinora quidam prodit.

Idumæi domum ex Hieroſolymis abeũt.

Zelotarum poſt Idumæorum abitum facinora & ſcelera.

An.mũdi4032. A nato Christo 70.

Mors Gorionis, & Nigri Peraitæ.

nobilitatem abſumerent metu virtutum: vnamq́ cautionem putarent, nullum optimatum ſupereſſe. Itaque occiſus eſt cum multis alijs Gorion, dignitate ſimul & genere præſtans, & plus poſſe populum gaudens, plenusq́ ſpiritu, libertatis amator, vt nullus alius Iudæorũ, quem tamen libertas præter alias virtutes perdidit. Sed ne Peraita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis geſtis vir ſtrenuus comprobatus: qui etiam ſæpe vociferans, & cicatrices oſtendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus verò extra portas, deſperata iam ſalute, ne ſepultura careret ſupplicabat. Illi autem prius interminati, quòd humum ei quam deſiderabat conceſſuri non eſſent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis vltores imprecatus eſt: famemq́ præter bellum ac peſtilentiam, & ad hæc omnia ipſorũ mutuas manus: eaq́ vniuerſa confirmauit apud impios Deus, & quod iuſtiſſimum eſſet effecit, vt audaciam ſuam quam primum experirentur inter ſe diſſidentes. Niger quidem occiſus, quem habebant de oppreſſione ſui metu eos leuauit. Pars autẽ plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occaſio. Namq́ alij quòd iamdudum alijs ciuibus reſtitiſſent interficiebantur: qui verò nihil offenderãt, ſubitas pacis tempore cauſas excipiebant: Et qui omninò liberè eos non adiſſent, pro contemptoribus: qui verò obſequentes, pro inſidiatoribus habebantur: vnaq́ maximorum criminum & mediocrium pœna, mors erat. neque euaſit quiſquã, niſi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Nigri preces reipſa fuiſſe adimpletas, exitus declarat.

CAP. II.

De inteſtina diſcordia Hieroſolymorum.

Veſpaſianũ Romani milites incitant.

ROMANI autem omnes ad ciuitatem animos intendebant, hoſtiũ diſſenſionem lucrum ſibi eſſe cenſentes: & Veſpaſianũ, penes quem ſumma rei poteſtas erat, incitabant, diuinæ prouidentiæ dicentes auxilio in ſemet hoſtes eſſe conuerſos: veruntamen velox eſſe momentum, & Iudæos citò in concordiam redituros, aut inteſtinis malis defeſſos, aut redactos in pœnitudinem. Ad quos Veſpaſianus ait: Plurimũ eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus poſſent oſtentare potius cum periculo, quàm ſecum quid eſſet vtile reputare. Nam ſi ſtatim ciuitatem aggrederentur, ipſos cauſam hoſtibus fore concordiæ, ac vires eorum etiam nunc vigentes in ſe prouocaturos. Sin operirentur, pauciorib⁹ ac moderatioribus his vſuros domeſtica ſeditione conſumptis. Deum namq́ melius quàm ipſos diſponere, qui ſine labore Iudæos Romanis traderet, nulloq́ periculo exercitui victoriam condonaret. Proinde manib⁹ propijs intereuntibus inimicis, maximoq́ malo, hoc eſt ſeditione turbatis, debere ſe potius periculorum ſpectatores eſſe, quàm cum hominibus mortem appetentibus atque inteſtina rabie inſanientibus confligere. Si quis autem putauerit victoriæ gloriam ſine prælio fieri viliorem, ſciat, inquit, armorum incerto exitu commodius eſſe commodè perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros eſſe minus laudabiles, qui paria geſſerint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hoſtes imminuerentur, etiam milites ex laboribus aſſiduis recreatos valentiores ductum iri. Præterea non id eſſe tempus, vt maturè occupanda videatur victoriæ claritudo. nec enim armis fabricandis aut maris, vel auxilijs congregandis Iudæos operam dare, atque ideo moras differentibus nocituras: ſed bello domeſtico ac diſſenſione tumidos, miſerabiliora pati quotidie, quàm ipſi eos

Veſpaſianus hoſtib⁹ domeſtica ſeditione conſumptis victoriã expectat.

captos

captos afficerent intromiſsi. Proinde ſiue quis ſecuritatem conſideret, ſinendos eſſe qui ſemet abſumerent: ſiue facti gloriam clariorem, nequaquam manus inteſtino morbo laborantibus afferendas: ſiquidem ratione recta diceretur, non ipſorum, ſed diſcordiæ fuiſſe victoriam. Hæc Veſpaſianus: eiq; dicenti rectores militum conſentiebant: moxq; apparuit quàm vtile fuiſſet eius conſiliũ. Namq; in dies ſingulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quòd omnes exitus cuſtodibus obſidebantur. Et ſi quis ibi qualibet ex cauſa deprehenſus fuiſſet, velut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dediſſet pecuniam, ſaluus abibat: & qui non dabat, ſolus proditor habebatur. Reſtabat igitur, pecunioſis fugam redimentibus, ſolos pauperes iugulari. Mortui verò per omnes vias coaceruabantur innumeri, multiq; etiam transfugere cupientium, rurſus in ciuitate perire præoptabant. nam ſepe ſepultura in patria mori tolerabilius videbatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, vt neque intus, neque per itinera occiſis humum concederent: ſed veluti cum patrijs legibus etiam naturæ iura diſturbare pepigiſſent, ſuaq; in homines iniuſtitia diuinitatem quoque polluere, ita ſub ſole putreſcere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem ſuorum corpora, idem quod transfugis, imminebat ſupplicium mortis: ſtatimq; ſepultura indigebat, qui hanc alteri præſtitiſſet: & vt breuiter dicam, nulla tam bona, quàm miſericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; iritabantur noxij, quæ miſeranda vidiſſent, à viuis in mortuos, a mortuis in viuos iracundiam transferentes. Modum autem excedente metu, ſuperſtitibus mortui adepti requiem beatiores videbantur: & qui erant in cuſtodijs comparatione ſui cruciatus, inſepultos quoq; fortunatiſsimos demonſtrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; reſponſis tanquam vulgaribus fabulis illudebant. Cum verò multa contempſiſſent de virtute ac vitijs ſtatuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, vera eſſe exitu probauere. Vetus enim quidam ſermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, ſancta quoque flammis exurenda eſſe lege belli, cum ſeditio fuiſſet exorta, fanumq; Dei propriæ manus antè violaſſent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, miniſtros ſe præbuerunt.

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Multi Iudæi fugiendo Zelotas ad Veſpaſianum confluunt.

Zelotarum in mortuos patiter atq; viuos crudelitas.

CAP. III.

De Gadarenſium deditione & ſtrage.

AT Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum ſimilibus honorem habere dedecus exiſtimabat: paulatimq; ſibi nequiores adiungens, ab eorum affectione ſeparabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, ſuaq; iubendo imperioſius, quod ſolus dominari cuperet non latebat: eiq; ſociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atq; fallacia perſuadere quæ vellet) multi verò propterea quòd ſibi tutum eſſe ducebant, priorum delictorum cauſas vni potius aſſcribi quam omnibus. Ad hæc quia manu ſtrenuus erat, & bonus conſilio, ſatellites non paucos habebat, etſi magna pars eum contraria factionis reliquerat. apud quos etiam liuor nonnihil valebat, graue putantes, vt paulo antè pari ſuccũberent. Plus autem metus eos, ne ſub vnius poteſtate viuerent, exagitabat. nec enim facilè ſperabãt eum, ſi ſemel obtinuiſſet, deijci poſſe: occaſionemq; in ſe habiturũ timebãt, quòd in principio reſtitiſſent. Proinde quiſq;

Ioannis ſuperbia & ambitio.

Magna pars contrariæ factionis deficit à Ioanne.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

bello potius quiduis pati decreuerat, quàm ſponte ſeruiens mancipij loco perire. Hinc igitur ſeditio diuiditur, & Ioãnes in cõtraria diſſentientibus parte regnabat. Sed inter ipſos quidẽ munita omnia erant cuſtodibus: nihilq; aut parũ agebatur, ſi quãdo armis praliũ laceſſebãt. in populũ verò vel maximè contentionẽ ſuſceperunt, & quis maiorẽ prædã caperet, vtrinq; certabãt. Cum tamen ciuitas

Trium malorũm ingentium tempeſtas Hieroſolymis.

triũ malorũ ingentiũ tẽpeſtate laboraret, hoc eſt belli, dominationis, itemq; ſeditionis, eorũ cõparatione bellũ popularibus mediocrius videbatur. deniq; relictis ſedibus patrijs ad alienigenas profugiebãt: & Romanorũ beneficio ſalutem, quã inter ſuos deſperauerãt, aſſequebãtur. Quartũ verò præterea malũ commotum eſt gentis exitio. Haud procul ab Hieroſolymis caſtellum erat validiſſimũ, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis Regibus

De ſicarijs qui Maſſadam caſtellũm occupauerant.

ædificatum, quod Maſſada dicebatur: id occupauerant quũ vocantur ſicarij, quòd à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi *cum* Romanorum *exercitum otioſum eſſe viderent, apud Hieroſolymam verò Iudæos dominatione atque diſcordia ſeceſſiſſe, maiore facinora aggrediuntur. Die feſto azymorum (qui apud* Hebræos *ad memoriam ſalutis, qua ex Ægyptiorum ſeruitio liberati, in terram patriam deuenerunt, ſolenniter celebratur) nocte deceptis qui ſibi erant oppoſiti, municipium quoddam Engaddi inuaſere: vbi pugna quidem Iudæos antè præuentos atque diſperſos, quam arma caperent ſiue concurrerent, ciuitate pepulere. eos verò qui in fuga defecerunt, mulieres videlicet ac pueros, ſupra ſeptingentos interfecerunt. ædibúſque deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Maſſada portauerunt. & illi quidem omnes circum caſtellum vicos, totamq; regionem populabantur, non paruo vn-*

Cædes & deuaſtatio per vniuerſam Iudæam.

dique perditorum ad eos numero in dies ſingulos confluente: ſimul autem concitati ſunt etiam per ſingulos Iudæa tractus in latrocinia, qui interim quieſcebant. Ac velut in corpore, ſi quando principale membrũ tumor afficit, omnia pariter ægrotare neceſſe eſt: ita propter ciuitatis tumultum atque diſcordiam,

Simile.

etiam qui foris erant nequiſſimi prædarum inuenere licentiam. Singuli verò vicis proprijs dilaceratis, deinde in ſolitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures verò quam latrocinalis conſpiratio, in templa & oppida ferebantur. Et ſequebatur quidem, vt in bello fieri ſolet, ab his eos malè affici quos petijſſent. verùm præueniebatur vltio, cùm mox latrones à præda refugerent: nullaq; pars erat Iudææ, quæ non vnà cum Hieroſolymis *præcellentiſſima ciuitate interiret. Hæc Veſpaſiano à tranſfugis indicabantur. nam licet omnes exitus à ſeditioſis cuſtodirentur, & cum*

Tranſfugæ Veſpaſiano & opem ferre ciuitati, & reſeruare populi reliquias hortantur.

quis ad eos acceſſiſſet interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clàm profugerent: ducemq; Romanorum & opem ferre ciuitati, & reſeruare populi reliquias hortarẽtur. multos enim, quòd benè Romanis vellent, periſſe, multos adhuc in periculo dicebant eſſe ſuperſtites. Ille autem iam tum miſerans eorum calamitates, propius ad eos velut Hieroſolymã obſeſſurus accedit, re autem vera vt ciuitatem obſidione liberaret: ſpe autem antè reliqua ſubigendi, nullúmq; impedimentũ extrinſecus obſidioni relinquendi. Cùm igitur veniſſet in Gadara, tranſamnianæ regionis metropolim validiſſimam, menſis Martij quarta die ciuitatem ingreditur. iam enim optimates, ignorantibus ſeditioſis, legatos ad eum de traditione miſerant, tàm pacis deſiderio quàm ſuis patrimonijs metuentes. multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici

neſcie-

neſciebant, niſi quod Veſpaſiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem ſe retinere poſſe deſperabant, quòd & inteſtinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abeſſe videbant â ciuitate Romanos. ſi verò fugere decreuiſſent, ſine ſanguine id facere, nullaq; à noxijs pœna repetita, non honeſtum ſibi putabant. Itaque Doleſum comprehenſum (nanque is non dignitate ſolum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, ſed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaq; iracundia mortuo verberato, extra ciuitatem dilapſi ſunt. An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Iam verò propius accedente Romano exercitu, Gadarenſium populus Veſpaſiano cum acclamationibus in ciuitatẽ recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumq; & peditum præſidia contra fugitiuorum excurſus. muros enim prius quã id Romani peterent, ipſi deſtruxerant: vt eo ſibi fides eſſet, quod pacem diligerẽt, ſi bellum gerere ne volentes quidem poſſe viderentur. Veſpaſianus autem miſſo Placido cum D. *equitibus ac tribus millibus peditum aduerſus eos qui ex Gadaris fugerant, ipſe cum cæteris militum copijs Cæſaream regreditur. At fugitiui poſtquàm equites repente à tergo inſequentes videre, prius quàm in manus venirent, in vicum quendam, cui nomen eſt Bethenabrin, ſe recepere. vbi reperta non paucorũ iuuenum multitudine, hisq; partim volentibus, partim vi armatis, temerè contra Placidum eiusq; milites proſiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum receſſerunt, ea ſimul arte, vt eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportuno circundatos, telis agentes eminus ſauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus præueniebantur Iudæi, qui verò manus conſeruiſſent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciæ demonſtrantes. condenſos enim aggrediendo Romanos, armis non ſecus ac muro ſeptos, ipſi quidem telis aditum non inueniebant, neque ſufficiebant aciem rumpere: illorũ autem transfigebantur telis, & immaniſſimis feris ſimiles ruebant vltro in ferrum, & ſternebantur, alij gladijs ora percuſſi, alij ab equitibus diſſipati: quoniam cura erat Placido, curſum eorum à vico intercludere: aſſiduéq; prætercurrens ea parte, cedentesq; reflectens, vnà etiam libratis ſagittarum ictibus vtebatur: hisq; proximos interficiebat. metu verò longè fugientes auertebat, donec elapſi qui fortiores erant ad murum effugêre. Eius autem cuſtodes quid agerent neſciebant. Nec enim excludi Gadarenſes ſuorum cauſa patiebantur, & ſi eos recepiſſent vnà cum his ſe perituros videbant. quod etiam contigit. Illis enim compulſis ad murum, penè cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antè præcluſis, amoto milite Placidus ad veſperam vſque acerrimè oppugnato muro pariter ac vico potitus eſt: ibiq; tunc vulgus quidem iners occidebatur, fortiores verò fugam petebant. domus verò à militibus diripiebantur, & vicus igni traditus eſt. Qui verò inde euaſerant, totam ſecum illam regionem ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes vndique commouerunt. plurimo autem numero aucti, in Hierichunta ſeceſſerunt. hæc enim etiam tunc eorum ſpem ſalutis fouebat, quod eſſet valida & populoſa. Placidus verò equitibus, rebusq; antè proſperè geſtis fretus, eos inſequebatur: & vſque ad Iordanem quidem ſemper quos occupabat, morti dabat. omem verò ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quòd auctum imbribus vadum tranſire non poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; neceſſitas eos ad pugnam compulit, quòd fugæ locum non haberent: prætentiq; ad ripa longitudinem, tela equitum & incurſus excipiebant.*

Gadarenſium populus Veſpaſianũ cum acclamationib⁹ in ciuitatem recipit.

Placidi cum fugitiuis conflictus.

Placidus Bethenabrin expugnat & igni tradit.

An.mũdi4032. A nato Christo 70.

piebant. à quibus multi perculsi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim millia fuerunt. alij cùm vim sustinere non possent, in Iordanem spontè desilierunt. erat autem numerus infinitus. & præterea capta sunt circiter duo millia virorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & asinorum, itemq; camelorum & boum. Iudæis quidem hoc vulnus inflictum quamuis par superioribus, maius tamen seipso visum est: non solum quòd eam totam regionem quâ fugerant, cædes repleuerant, sed etiam quòd refertus mortuis Iordanis peruius non erat. & Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna vsus, in vicos proximos & municipia contendit. captisq; Abila, & Iuliade, & Besemoth, omnibus q; ad lacum Asphaltiten vsque, idoneos ex transfugis vbique collocat. deinde milite scaphis impositio, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis cessit, & vbique omnia vsq; ad Macharunta deuicta sunt.

Placidi de fugitiuis Iudæis victoria.

Placidus in Iudæos secunda fortuna vtitur.

CAP. IIII.

De captis oppidis quibusdam, descriptioque ciuitatis Hierichuntæ.

Motus in Gallia.

Hæc autem dum aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quòd Vindex vnâ cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum verò ad impetum belli quæ nunciata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totius q; imperij pericula prospicientem: cum si partes orientis antè pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. Obstante autem hyeme, per subactos interim vicos atque oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ vastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsareamadduxerat, in Antipatridem venit: ibique per biduum ciuitate composita, tertia die vastando, inflammando, omnemq; subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamniam procedebat. Et cùm sese vtraque tradidisset, cõstitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoq; ad metropolim earum aditu, castra muro circundat. Quinta q; in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & vicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. Captis autem duobus vicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quàm decem millia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incursando vastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamniam rediit: vnde per Samaritidem, ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secudo Iunij mensis die in Coreã descendit: ibiq; positis castris, postridiè in Hierichunta peruenit: in qua vnus ei rectorũ Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorũ aduentũ in aduersam Hierosolymis montanam regionẽ diffugerat: non pauci aũt qui remanserepe rimuntur. Desolatam verò offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus. à septentrionali enim regione vsq; ad Scythopolitanos agros: à meridiana verò vsque ad terram Sodomiticam & Asphaltitid

Vespasianus in Hierichuntem peruenit.

Vespasianus vniuersum Iudææ perscrutatur.

Situs Hierichuntis.

Asphaltitis lacus terminos extenditur. totus autem asper est, & quòd nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Jordanem mons alius, incipiens à Juliade ac septentrionali regione, prolixus autem in meridiem vsq; ad Bacra, quæ Petram disterminat Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem vsq; longus. Inter duos autem montes regio, quæ Magnus campus vocatur, à Gennabara vico ad lacum Asphaltitem vsq; patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem verò centum & viginti, mediusq; ab Jordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura cõtrarij. namq; alter salsus ac sterilis est, Tiberiensis vulgò dulcis & fœcundus. æstatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, & vitioso opprimitur aëris tractu, omnibus circum aridis præter Jordanem. vnde euenit, vt palmæ quæ in ripis sunt magis floreant, & fertiliores sint: minus autem, quæ longè remotæ sunt. Ad ipsam verò Hiericho largissimus fons est, rigandisq; aruis vberrimus; iuxta veterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorum terra bello possederat. Hunc fontem aliquando ferunt non solùm terræ atq; lignorum fructus, sed etiam fœminarum partum obtũdere solitum, cunctaq; pariter morbo ac peste corrumpere. Postea verò mansueuisse, contraq; saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Helisæo quondam propheta, qui Heliæ notus fuerat atq; successerat. Receptus enim hospitio ab Hierichũtis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontem, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquam misit. Iuxtà deinde ad cœlum dexteram tẽdens, fontiq; immergens blanda libamina, ipsum quidem precabatur vt fluenta leniret, ac dulciores aquarum venas aperiret: Deum verò vt fœcundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; vbertatem fructuum quàm successionem prolis daret indigenis, nec eos genetrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoq; multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem victus ac fœcunditatis autor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est, vt si attigerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseuerantibus. vnde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ verò parcius, plurimum. Amplius tamen quàm cæteri fontes spacium rigat. & septuaginta quidem stadijs longam, viginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam sapore, quàm nominib. varia: quarum pinguissimæ calcib. pressæ, plurimum mellis emittũt, non multũ alio melle deterius: quanquam & mellis altrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omniũ carissimus est fructus ibi nascentium. itemq; cyprum & myrobalanum gignit: vt qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, vbi & larga & optima generantur quæ sunt carissima. Sed nec in alijs ei fructibus, aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeò multiplicatum quod satum est reddidit. Cuius rei causa mihi videtur esse aquarum vis læta, & aëris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, viresq; suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, vt nihil facile procedat ac pullulet: aqua tamẽ, si ante solis ortum hauriatur, aura spiritu refrigescit. naturãq; contrariã aëri sumit. hyeme verò contepescit, eaq; mersis mitissima efficitur.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

Magnus campus.

Duo lacus Asphaltites & Tiberienses.

Ad Hierico fons largissimus.

Miraculum ab Helisæo factum.

Paradisi circa Hierichuntem optimi.

Fertilitatis circa Hierichuntem causæ.

Aer temperatus & caliduis.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

Tanta est autem cœli temperies, vt quo tempore in alia Iudæa regione ningit, lino illic tantum indigena vestiantur. Distat autem ab Hierosolymis C L. *stadijs, & ab Iordane stadijs sexaginta: totumq; habet à Hierosolymis spatium desertum atque saxosum: ad Iordanem verò & lacum Asphaltiten, licet humilius, aque tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quàm sit fortunatissima, satis dictum est.*

CAP. V.

Lacus Asphaltites.

De lacu Asphaltite.

COMMEMORATIONE autem dignum puto, Asphaltitis quoq; naturam exponere lacus. Is enim salsus quidem ac sterilis est: nimia verò leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus, qui eius visendi causa illuc venerat, iussit quosdã natandi inscios, vinctis post terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam vi spiritus sursum repulsos desuper fluitare. Ad

Mirabilis Asphaltitis proprietas.

hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem vertit, & solis radijs variata resplendet. Multis autem locis vomit nigras bituminis glebas, quæ super vndam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi religata scapha, pendet à cumulo, donec menstruo mulieris atque vrina soluatur. Est autem vtile non modo ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curationẽ multis remedijs admiscetur. longitudo lacus est quingentorum & octoginta stadiorum, qui ad Zoara vsque Arabiæ tenditur. lati-

Sodomitica terra Asphaltiti vicina est.

tudo autem centum quinquaginta stadijs patet. huic Sodomitica terra vicina est: olim quidem tàm fructibus quàm diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, vt quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinq; videre licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt

Tertul. in apologet. Cap. 39.

edulibus similes, carpentium verò manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

CAP. VI.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores concludi vndique cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, vtrobiq; auxiliarium pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium, equitatus ei parte multisq; equitibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodq; occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusq; tàm montanis locis quàm tota planicie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruarentur: eos verò, qui etiam tunc à Romanis dissidebant,

Gerasam L. Annius capit

fidebant, vndiq; ciuitate vallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Cæsaream reuerso, & cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset: de quo referre, quemadmodum dehonestarit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permissa Republica: quodq; horum captus insidijs, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibiq; semet occiderit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant pœnas dederint: bellumq; per Galliam quo pacto desierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesq; suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij turbas, & circum Capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recusaui narrare, confidens quod à multis Græcorum itemq; Romanorum ea cuncta copiosè perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne interciſa pendeat historia, summatim singula designaui. Igitur Vespasianus primò quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam vergeret imperium post Neronẽ. deinde vbi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, priusquàm ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & vt de Judais mandata acciperet. Ob easdem causas & Rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaiam, quòd hyems erat, longis nauibus prauehuntur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho susceptit imperium, ac tres menses Rempublicam gubernauit. Agrippa verò nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus verò diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & maturè inde Cæsaream venit ad patrem. Suspensi autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Judæorum militiam negligebant. patriæ quoque metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

An. mũdi 4032. A nato Christo 70.

Vespasiano nunciatur Nero peremptus.

Galba.

Otho.

Vitellius.

Vespasianus expeditionem in Hierosolymam differt.

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

Galba interficitur ac Otho imperium suscipit.

CAP. VII.

De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe.

INTEREA *tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Joanne, à quo iampridem ciuitas possidebatur, viribus autem corporis audaciaq; præstantior. ob quam ex Acrabatena quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano Pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparant. Is autem primò quidem ita suspectus erat, vt eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes. rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse videbatur. nam & ductor erat prædatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massadæ populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat. dominãdi enim cupidus magnorumque appetens, quia mortẽ Anani comperit, in mõtana loca discessit: ac voce præconum seruis libertate promissa, itemque liberis præmio, cunctos qui vbique fuerant nequissimos congregauit. Famque validis conflatis copijs, montanos vicos diripiebat.*

Simon Gerasenus ad latrones peruenit.

Simon in locis montanis cunctos nequissimos congregat.

An.mũdi 4033. A nato Christo 71.

diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus ſocijs, audebat etiam in humiliora loca deſcendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosq́ potentium vis eius & proſperè geſta ſolicitabant. nec iam ſeruorum tantum ſiue latronum exercitus erat, ſed multorum etiam popularium, tanquam Regi, parebat obſequium. Excurſus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem vſq́ Idumæã. Vicum enim cui nomẽ eſt Nain muro amplexus, ad tuitionem ſui pro caſtello habebat. In valle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit ſpeluncas, multas verò paratas inuenit, atq́ his conditorum prædæ receptaculis vtebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multæq́ cateruæ diuerſabantur: neq́ dubitabatur, quod in Hieroſolymam copijs & apparatu præluderet. Vnde inſidias veriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra ſe creſceret cupientes, pleriq́ cum armis egrediuntur. His àutem Simon occurrit, commiſſoq́ prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem viribus fretus, ab obſidione deterretur. Prius autem Idumæam ſubiugare conatus eſt. Itaq́ cum viginti millibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes maturè ex agris viginti quinq́ ferè millibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui ſua ſeruarent domi relictis, propter ſicariorum qui Maſſadæ verſabantur incurſus: Simonem in finibus præſtolabantur: vbi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neq́ victor neq́ victus abſceſſit. Et ipſe quidem in Nain vicum, Idumæi verò domum regreſſi ſunt. Non multo autem poſt, Simon cum maioribus copijs eorum fines petebat: caſtrisq́ in quodam vico cui nomen eſt Thecue poſitis, ad cuſtodes Herodij, quod non longè aberat, de ſocijs eius Eleazarum miſit, vt caſtellum ſibi traderent perſuaſurum: quem quidem ſine mora ſuſcepere cuſtodes, cauſa neſcij cur veniſſet. mox autem de traditione prolocutum, ſtrictis gladijs perſequebantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in ſubiectam vallem ſe proiecit. & ille quidem hoc modo ſtatim moritur. Idumæis autem vires Simonis formidantibus placuit, priuſquam bello congrederentur explorare hoſtium copias. ad hoc autem ſe miniſtrum obtulit parato animo Iacobus, vnus è rectoribus, cogitans proditionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim vico tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonẽ venit: primumq́ ſe patriam ſuam traditurum eſſe paciſcitur, accepta fide quòd ſemper ei chariſſimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humaniſſimè apud Simonem cœnatus, ampliſſimisq́ promiſſis animatus, vbi ad ſuos rediit, primò Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur eſſe maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimq́ multitudine vniuerſa perterritis, vt Simonem reciperent ſuadebat, eiq́ ſine pugna rerum omnium permitterent principatum. ſimul autem hoc agens, & Simonem ipſum per nuncios euocabat, diſiecturum ſe pollicitus Idumæos, quod & præſtitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inſcendit, & cum ſocijs corruptionis effugit: pauor autem occupat vniuerſam multitudinem, ac priuſquam admanus venirent, domum quiſque ſuam ſoluti ordine receſſerunt. Simon verò præter opinionem ſine ſanguine Idumæam intrat. primumque aggreſſus ex improuiſo Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus eſt, multosq́ fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modò ciuitatibus, verumetiam Ægypti Memphi antiquiorem. denique duo millia & trecenti eius connumerantur anni. hoc

Pugna Simonis & Zelotarum.

Eleazarus Simonis ſocius in vallem ſe proiecit, & ſtatim moritur.

Iacobus Idumæus patriæ proditor.

Simon præter opinionem ſine ſanguine Idumæam intrat.

autem

autem narrant Abraham quoque parenti Iudæorum fuisse domicilium, postea-
quam Mesopotamiæ sedes reliquit: eiusq; posteros hinc ad Ægyptum esse pro-
fectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo
marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor
maxima Terebinthus: eamque memorant ab initio mundi creati nunc vsq; du-
rare. Hinc totam Simon peruasit Idumæam, non modò vicos eius & ciuitates
depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam præter armatos XL. *eum mil-*
lia sequebantur, vt his ne victui quidem necessaria satis essent. Ad has autem
necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quò magis vastari
contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus
spoliata, sic etiam qua Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relin-
quebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate vel
in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo delebant: perq; terram
cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriorem, prorsus vt ne signum qui-
dem vastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelo-
tas incitauerunt, & aperto quidem bello confligere pertimuere: insidijs verò per
itinera collocatis, vxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat
in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem
exultantes redeunt. continuò nanque sperabant, armis eum depositis pro vxore
sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ perua-
serat. cumque ad muros Hierosolymorum venisset, vt fera saucia quæ percus-
sores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. denique ole-
rum sarmentorumque causa progressos è porta, imberbes pariter ac seniores
correptos verberabat ad necem: vt animi indignatione id solùm abesse videre-
tur, quod non etiam vesceretur corporibus mortuorum. multis autem abscissis
manibus dimittebat in ciuitatem, vnà perterrefaciens inimicos, & populum re-
uocare cupiens à nocentibus. Hisque mandabat vt dicerent, iurare Simonem
per Deum qui cuncta regeret, quod nisi citò redderent sibi coniugem suam, mu-
ro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter vteretur, neque cuiquam
ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis,
non modò populus, sed etiam Zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierem. atque
ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

Chebron antiqua ciuitas Abrahami domicilium fuit.

Terebinthus arbor ab initio mũdi creati nunc vsque durat.

Simon depopulando totam Idumæam peruadit.

Zelotæ Simonis vxorem rapiunt.

Immanitas & crudelitas Simonis.

Simoni Zelotæ mulierem remittunt.

CAP. VIII.

De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano.

NON solùm autem per Iudæam erat seditio bellumque ciuile, ve-
rùm etiam per Italiam. In medio nanque Romanorum foro
Galbâ perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperi-
um affectante pugnabat: quem Germanicæ tunc legiones elege-
rant. Habita autem apud Bebriacum Galliæ Cisalpinæ prælio
cum Valente & Cæcinna Vitellij ducibus, primò die Otho superauit, altero Vi-
telliani: multisque trucidatis, & aduersæ partis audita victoria, Otho apud
Brixellum semet occidit, postquam biduum tresque menses imperium tenuit.
Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Ro-
mam cum exercitu veniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunij mensis
Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in mon-

Seditio per totum Romanum imperium.

Vespasianus Iudæam iterum petit.

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

tana regione, quò primùm aſcendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam ſubegit: deinde poſt has Bethel & Ephrem municipia: ibiq; præſidijs collocatis, vſq; Hieroſolymam equitabat. multos verò tunc deprehenſos necabat,

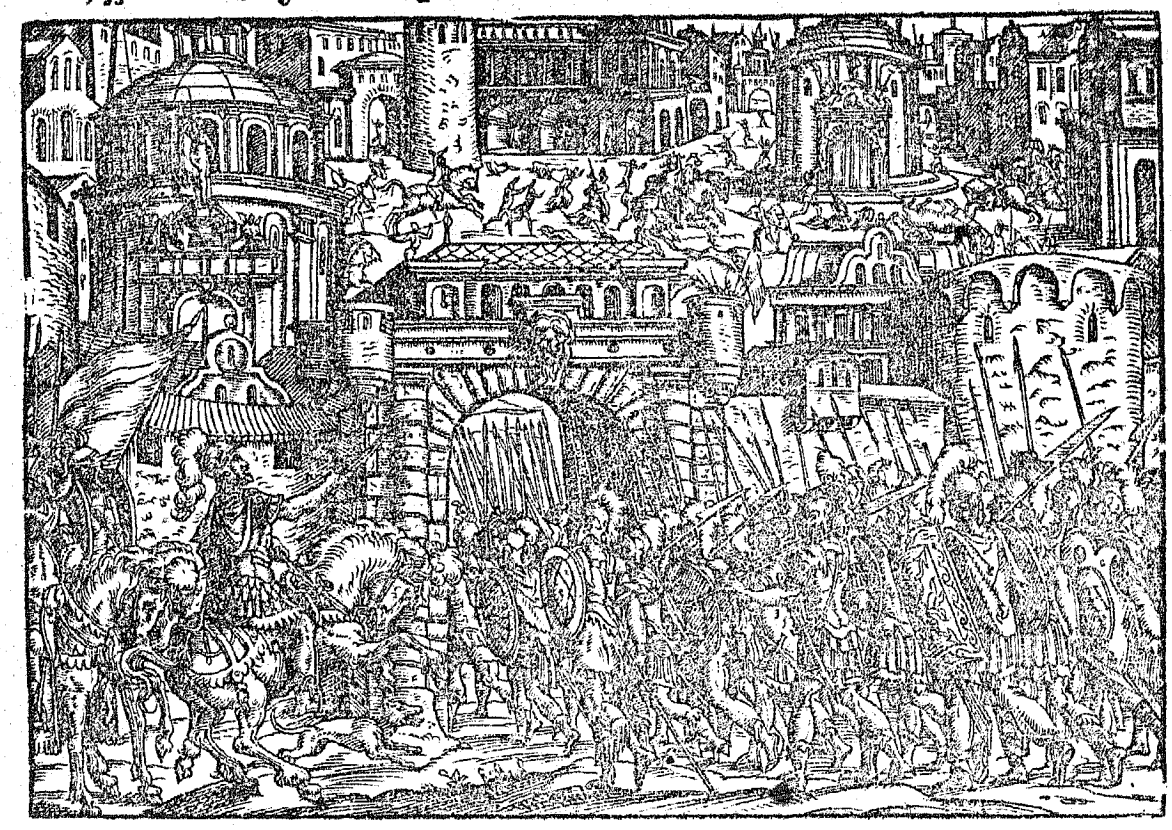

multosq; capiebat. Ducum autem vnus Cerealis cum equitum parte ac peditum, ſuperiorem quæ dicitur vaſtabat Idumæam, & Caphetram quidem caſtellum exitinere captum incendit. alterum verò quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro ſatis valido cinctum. diutius autem ibi ſe moraturum ſperanti, oppidani ſubitò portas aperuêre, & ſupplices ei ſe tradidere. Quibus ſubiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquiſſimam tendit, ſitam (vt dixi) in mõtanis locis, haud procul ab Hieroſolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum verò ipſum exurit. Omnibusq; iam captis, præter caſtella Herodium & Maſſadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, ſola iam Hieroſolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda reſtabat.

Capharini ſupplices ſe Cereali tradunt.

Chebron vrbem antiquiſſimam Cerealis exurit.

CAP. IX.

De Simonis geſtis contra Zelotas.

SIMON *autem ibi vxorem ſuam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit perſequendas: & vndiq; circumactanatione, Hieroſolymam compulit pleroſq; fugere, cum ipſe quoq; ad eam ſequeretur. Deinde muro eius obſeſſo, ſi quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepiſſet, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ vtriſq; ſæuiores: quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ibi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam ſibi compararat, vicem referens, omnia quæ deſiderarent vt facerent permittebat. Inſatiabilis autem rapinarũ cupiditas erat, domorumq; locupletum perſcrutatio. Cædes autem virorũ & fœminarum iniuriæ pro ludo habebantur: prædamq; cum ſanguine deuorantes ſine aliquo metu, poſt ſatietatẽ muliebri libidine caleſcebant: comptiq;*

comptiq; crines, ac fœminarum veſte induti, lotiq; vnguentis, & vt forma placeret, oculos illiti, non ſolùm ornatum, ſed impudentiam quoq; mulierum imitabantur: & obſcœnitate nimia nefarios coitus exigentes, vt in lupanari verſabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effœminantes autem vultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; inceſſu eneruati, ſubita incurſione bellatores fiebant: & de paludamentis verſicoloribus eductis gladijs, caſu obuios tranſuerberabant. Eos autem qui Joannem fugiſſent, excipiebat ſæuior in cædibus Simon: quiq; inteſtinum euaſiſſet tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fuga via tranſire cupientibus ad Romanos abſciſſa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum diſſidebant: ſeparatiq; ab alijs, aduerſum tyrannum tàm liuore potentiæ quàm crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna congreſſi, multos Zelotarum perimunt, cæteroſq; in aulam regiam compellunt, quàm Grapte ædificauerat. hæc autem fuerat cognata Izatæ Regis Adiabenorum. Vnà verò irrupere Idumæi, atq; inde Zelotis in fanum pulſis, Joannis pecunias prædabantur. in aula enim ſupradicta & ipſe degebat, & tyrannidis ſpolia depoſuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem diſperſi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati ſunt: eoſq; Ioannes aduerſus populum & Idumæos educere cogitabat. Iſtis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus poſſent, quàm confidentia, ne de templo nocte ſubreperent, ſeq; pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Itaq; collecti cum Pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profectò Deus ſententias eorum in deterius vertit, & interitu acerbius excogitabant ſalutis remedium. nam vt Ioannem dejicerent, Simonẽ recipere ſtatuerunt, & cum precibus alterum ſibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: miſſoq; Matthia Pontifice, rogant Simonem vt ad ſe intrò iret, quem ſæpe timuerãt. cum his aũt precatores erant, etiam qui Zelotas Hieroſolymis fugerant, domus quiſq; ſuæ deſiderio & fortunarum. Ille autem nimis ſuperbè ſe dominum fore pollicitus, veluti ciuitatem liberaturus ingreditur, cum ſalutis eum datorem ac defenſorem ſui populi clamor deſignaret. vbi verò cum ſuis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amiſſis etiam quæ in ciuitate habebat (nam ſtatim res eorum Simon cum ſocijs diripuerat) ſalutem iam deſperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus, perq; propugnacula ſtantes impetum propulſabant: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi ſaucij referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram ſuperioris erant, eoq; ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus poſſent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, vt ex alto videlicet miſſilia torquerent: vnam ad orientalem angulum, ad ſeptentrionalem alteram, ſuper xyſtum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta verò turris ſupra verticẽ Paſtophoriorum condita erat: vbi moris eſt vnum de ſacerdotibus aſtantem poſt meridiem, quòd ſeptimus quiſq; dies inciperet, tuba ſignificare: rurſusq; veſperi, quòd deſineret, nunc ferias populo, nunc vt opus faciat, denunciantem. Per turres autem diſpoſuerunt baliſtas ſaxorumq; tormenta, & ſagittarios & fundarum ſcientes. Itaq; tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum ſuorum pleriq; molleſce-

An. mũdi 4033. A nato Chriſto 71.

Zelotæ ciuitatem totam impuris facinoribus profanant.

Omnis fugæ via abſciſſa.

Diſſidiũ Zelotarum & Idumæorum.

Pugna Zelotarum in templo cum Idumæis & populo.

Simon magno clamore ciuitatem intrat.

Simon templum, in quo Zelotæ erant, aggreditur.

Sacerdotũ officium, quòd ſeptimus quiſque dies inciperet, tuba ſignificare.

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

rent: amplioribus tamen copijs fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

CAP. X.

De Vespasiano in Imperatorem electo.

Vitellius totam vrbem Romam pro castris habet.

PER idem tempus Romanos quoq; saeuiora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam praeterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spacia non caperent, totam vrbem pro castris habebat, omnemq; domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, & auri argentiq; stupore perfusi, vix cupidinem continebant, adeò vt in rapinas se conuerterent, & eos qui obstare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Caesaream reuertebatur, audijt Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumq; dedignatur eum, qui veluti desertum inuasisset imperium. Dolore autem saucius cruciatum ferre non poterat, neq; alijs vacare bellis, cum patria vastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad vlciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, praesertim hyemis tempore ipse transiret: plusq; iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, apertè iam de mutatione tractabant: & cum indignatione vociferantes, incusabant Romae constitutos milites, & in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere Principatum, & spe quaestus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorẽ habeant imperio. cui si hanc amiserint, quam iustiorẽ, vel quando referrent erga se beneuolentiae gratiam? Tanto autem Vespasianum quàm Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsi praestarent. non enim se minora pertulisse bella, quàm qui ex Germania venissent: neque illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populúmue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpessuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos Principem. Maximum enim pacis tutamen esse, veram in imperatore praestantiam. Ergo siue peritiae senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adolescentiae viribus, Titum. ex amborum enim aetate quod sit commodum decerpturos. Non solùm autem se ministraturos declarati imperij vires, qui tres legiones regumq; habeant auxilia: sed etiam totum orientem partemq; Europae extra Vitellij timorem constitutam: atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate praditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri verò etiam vrbis esset commissa praefectura: quae pars ad imperij principia non parum valeret. Postremò si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum eum principem, quẽ conseruatores milites dehonestarent. Haec primò per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum Imperatorem appellant: eumq;

Vespasianus imperium pati, sicut benè imperare nouit.

Rectores apertè cum militibus conuenientes de mutatione tractant.

Vespasiani pudicitia & modestia.

Causæ impulsiuæ eligendi Vespasianum in Imperatorem.

Milites Vespasianum Imperatorem appellant.

cumq; vt in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam verò imperare volebat, dignum quidem se factis existimans, priuatæ autem vitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponens. Recusanti autem rectores magis instabãt: & circumfusi milites cum gladijs, mortem ei minitabãtur, nisi viuere vellet vt dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium, postremo cum his, qui se designauerant, minimè dissuadere posset, accepit.

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

CAP. XI.

Aegypti descriptio & Phari.

MVTIANO autem cæterisq; rectoribus, qui eum ad imperiũ inuitauerant, & exercitu alio vociferante, vt se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: sciens Ægyptum plurimam esse partem imperij propter frumentariã functionem: eaq; si potitus esset, vi quoque, si perstaret, Vitelliũ deiciendum sperabat, nec enim perpessurũ esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, mariq; importuosa est: & ab occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie verò limitem qui Syenem ab Aethiopia dirimit, nauibusq; inuias Nili fluminis cataractas. itemq; ab oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem vsq; diffusum. Septentrionale verò munimentum habet terram vsq; ad Syriam, & quod dicitur Ægyptium pelagus, totum portubus carens. Hoc quidem modo Ægyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium verò & Syenem, per duo millia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigatio est stadiorum trium millium & sexcentorũ. Nilus autem ad Elephantinem oppidum vsque nauibus ascenditur. nanq; vlterius progredi, vt supra diximus, cataractæ non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustum habet, saxisq; latentibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manufactis brachijs cingitur: à dextera verò Pharus obiecta insula, turrim maximã sustinet, ad trecenta vsq; stadia nauigantibus igne lucentem, vt quam longissimè difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiorem facit meatum, eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadijs magnus. in quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quam quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaque non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Ægyptum & Alexandriam regebat, indicans militũ alacritatem: quodq; ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atque adiumentum eius assumeret. Alexander autem, simul vt Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum: vtrique autem libentissimè paruere, virtutem viri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate, omnia quæ imperij vsus exigeret, aduentui quoque principis necessaria iam parabat.

Terminus Aegypti.

Longitudo & latitudo Aegypti.

Turris altissima in insula Pharo, ad trecenta vsq; stadia nauigantibus igne lucens.

Tiberius Alexander Aegyptum & Alexandriam regit.

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

CAP. XII.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

Vespasianus cõmuni suffragio Imperator declaratur, & corona donatur.

PINIONE verò citius declaratũ in oriente Vespasianum Imperatorem, vbique fama nunciauit. Et vniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nunciijq; lætitiam pro eo simul & sacrificia celebrabant. legiones verò apud Mœsiam Pannoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulo antè fuerant concitatæ, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, iam Berytum venerat, vbi multæ quidem è Syria, multæq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iuratasq; per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbique autem Vespasiani votis obsecundãte fortuna, rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quòd non sine Dei prouidentia sumsisset imperium: sed iusta quædam fati ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) & Iosephi dicta, quibus eum Nerone viuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur virum quem adhuc habebat in vinculis: aduocatoq; Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quàm strenuus fuisset Josephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde vaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autem diuinas fuisse, & rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, vt qui sibi augurasset imperium, vocisq; Dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam: vocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus verò, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater vnà cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim tanquam nec initio vinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. nanque id agi solet in his, qui non rectè fuerint vincti. Eadem Vespasiano placebant. & quidam interueniens securi catenas abrupit. Josephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

Vespasianus cũ amicis & Rectoribus, de Iosepho liberãdo deliberat.

Iosephus præmio famæ donatus è vinculis liberatur.

CAP. XIII.

De Vitellij morte & moribus.

Vespasianus Romã tendere cogitat.

VESPASIANVS autem responso legationibus reddito, iustéq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam venit. Et quónam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs. qui tamen propter hyemis asperitatem veritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcin-

nu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium consequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine prælio quidem congredi non audebat. discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, vt transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem vires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterum virtutem habere commemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciant, voluntate periculum præuenire. Nam & Vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua vindicanda: Vitellium verò ne cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa loquutus in hunc modum quod voluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem verò nocte milites pœnitudo simul ac metus eius, si vicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisq; gladijs Cæcinnam obtruncare voluerunt. fecissentq; nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quamobrem cæde quidem se abstinuerunt, vinctum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebant. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosq; cum armis in defectores ducit. illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem restitèrũt: mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorum præuertit: & ante ciuitatem circumclusam pleramq; multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidũ militib. prædari permisit. in quo multi quidem hospites mercatores, multi verò indigenæ periere, totusq; Vitellij exercitus, virorũ triginta millia & ducenti. quin & Antonius eorum quos de Mœsia adduxerat quatuor millia & quingentos amittit. solutũ autem vinculis Cæcinnam, rerum gestarum nunciũ ad Vespasianũ mittit. qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis protexit honorib. Romæ autem Sabinus vbi Antoniũ appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisq; vigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce verò facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ victoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minimè curabat. his autem iratus qui cum Sabino defecerant, & nobilium sanguinem pro ingenita crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secum adduxerat militũ manum. vbi multa ab his itemq; ab illis qui templũ tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremò autem Germani, quod multitudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum viris insignibus, diuina quadã ratione saluus euasit: reliqua verò multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitelliũ ductus occiditur. milites aũt direptis donarijs, templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu venit Antonius, eumq; Vitellij milites excipiunt: & trifario commisso intra vrbem prælio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & vt assolet in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refertus. tractus autem per populum, varioq; contumeliarum genere deho nestatus, in media vrbe iugulatur, octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si viuere diutius contigisset, vt opinor, eius luxuriæ minimè sufficere potuisset imperium. aliorum verò mortuorum supra quinquaginta millia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

Cæcinna milites vt à Vitellio deficerent, & Vespasiano sese cõiungerent, hortatur.

Cæcinna propter proditionem à suis capitur.

Vespasianus Cæcinnæ proditoris dedecus insperatis protegit honoribus.

Sabinus Romæ Capitolium occupat, & à Vitellio deficit.

Vitelli' interficitur?

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

hospitia perscrutando, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cum illo senserant, occidebant, examinationis diligentiam iracundia præuenientes (Domitianum productum populo rectorem insinuat, vsque ad patris aduentum. populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulq; & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festa laticia celebrabat.

Populus Roma. Vespasianum Imperatorem prædicat.

CAP. XIIII.

Titus mittitur contra Iudæos à patre.

VM autem Vespasianus Alexandriam venisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerũt. cumq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini videbatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq; popu. Roma. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidem exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resq; apud Alexandriam maturè componere proponebat: filium verò Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim vsque progressus, ab Alexandria ciuitate viginti stadiorum interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit: Niloq; flumine post Mendesium tractum, Thmuin vsque vehitur. hinc autem egressus in terrã, apud Tanin ciuitatem diuertit. vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transyt: vnamq; mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit. posteroq; die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduectitia vtuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocolurã requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam venit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gazam verò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamniam, deinde Joppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

Titus Hierosolymã proficiscitur.

Titus Cæsareã peruenit, aliasque militum copias congregat.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER VI.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI. DE BELLO IVDAICO.

I. De triplici ſeditione apud Hieroſolymam.
II. Titus explorator Hieroſolymæ periclitatur.
III. De eruptionibus Iudæorum contra Rom. caſtra metantes.
IIII. De inteſtina pugna azymorum diebus.
V. De Iudæorum dolo in Romanorum milites.
VI. Deſcriptio Hieroſolymorum.
VII. De ditionem Iudæi recuſant, & Rom. adoriuntur.
VIII. De caſu turris & duorum murorum obtentu.
IX. De Caſtore Iudæo Romanis illudente.
X. De ſecundo muro bis obtento à Romanis.
XI. De aggeribus in tertium murum, & oratione prolixa Ioſephi pro deditione faciẽda, & fame obſeſſorum.
XII. De Iudæis crucifixis & aggeribus combuſtis.
XIII. De muro extructo ab exercitu Romano circa Hieroſolymam triduo.
XIIII. De fame Hieroſolymorum & ſecundo aggere extructo.
XV. De cæde Iudæorum intra & extra Hieroſolymam.
XVI. De ſacrilegio circa remplum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.

CAP. I.

De triplici ſeditione apud Hieroſolymam.

IVS quidem ad eum modum quem prædiximus, emenſa vltra Ægyptum ad Syriam vſque ſolitudine, Cæſareã venerat. ibi enim exercitũ decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam vnà cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiſerat, diſponente, contigit etiam ſeditionem, quæ apud Hieroſolymã erat, auctam trifariam diuidi, & aliam partem in aliam verti. quod vt in malis optimum quis dixerit, factumq; iuſtitæ. nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, vnde cœperit, & per quos creuerit, diligenter ſuperius declaratum eſt. hanc autem non errauerit quiſquam, dicens ſeditionem in ſeditione eſſe factam, ac velut rabida fera, externorum penuria, in ſua viſcera ſæuire ſolet: ſic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templũ à populo ſeparauerat, velut indignari ſimulans ob ea quæ dies ſingulos Ioannes auderet, cum ne ipſe quidem à cædibus quieſceret: re autem vera ſeſe poſteriori tyranno ſubiectum eſſe minimè ferens, ſummæ rei deſiderio, propriæq; potentiæ cupiditate, ab alijs defecit: aſcitis etiam Iuda Chelciæ filio, & Ezronis Simone potentiſſimis: præter quos erat etiã Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum ſingulos Zelotæ non exigui ſequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, ſuper eius portas in ſacris foribus arma ponunt. & abundare quidem ſe ſuis neceſſarijs confidebant: ſacrarũ enim rerum copia ſuppetebat, nihil impium exiſtimantibus: paucitati verò ſuorum timentes, pleriq; in locis ſuis ocioſi manebãt. Ioannes autem quanto ſuperior erat

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

Triplex apud Hieroſolymam ſeditio.

An. mūdi 4034. A nato Christo 72.

Pugna Ioannis & Eleazari.

virorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesq; habens à vertice, neq; sine metu conabatur incursus, & præiracundia cessare nō poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen nō remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cadibus templum. Filius autem Giora Simon, quem rebus desperatis inuitatum, vltrò sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinēs, & inferioris

Simon & populus cū Ioanne in templo cō pugnant.

plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium perferentem, ledi pariter ac ledere: quantoq; vincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus ladebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper verò ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis vtebatur, saxorumq; tormentis: quibus non solum bellantes vlciscebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquã enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subciſua seditionis opera consumebantur. Missilia nanque machinarum vi ad aram vsq; templumque peruenientia, in Sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab vltimis finibus terra ad sanctissimum locum venissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramq; vniuersis Gracis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuêre. Indigenis autem mortuis alienigena, ac sacerdotibus profani miscebantur: perq; atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadaverum sanguis. Quid tantum passa es ó miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere? Jam enim Dei locus non eras, neq; manere poteras, domesticorum funerum factu sepulcrum, & quæ fanū ciuili bello tumulum costituueras: poteris autem denuò fieri, poteris, si vnquam vastatorem tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quando non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusq; socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannem ebrij ferebantur. Qui verò huic parérent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoq; Simoni contra diuersa partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex vtraq; parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo verò iaculantes, machinis vlciscebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabāt) liberius in Simonem eiusq; socios cum pluribus irruebat. Semper autem quantū in ciuitate populisset in fugam versos, ædes frumenti plenas omniumq; vtensilium incendebat: idemq; hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat: veluti cōsulto pro Romanis omnia corrumperent, quæ ad obsidionem ciuitatis erāt præparata, suarumq; virium neruos abscinderent. Denique contigit vnà exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atque aream pugnæ

Ioannes ex vtraque parte appetitur.

Hierosolymitani frumentū paulò minus omne concremant.

fieri ciuitatem: concremari autem paulò minùs omne frumentum, quod nō paucis annis sufficere potuisset obsessis: denique fame capti sunt, quæ minimè quiuissent, nisi eam sibimet cōparauissent. Vndiq; autem insidiatoribus & cōfinibus oppugnantibus

pugnantibus ciuitatem, medius populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes verò ac mulierculæ intestinis malis attonitæ, pro Romanis vota faciebant: externumq; bellum, quò domesticis malis liberarentur, expetebãt. Grauis autem metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neq; cõsilij capiendi tempus erat, vt voluntatem mutarent, neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesq; latronum principes, quoscunq; Romanis pacatos esse, vel transfugere ad eos velle sentirent, quasi communes hostes interficiebant: solumq; in occidendis vita dignis concordes erant. Et pugnantium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erãt lugentium questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat vlulatus: atque obmutescente dolore præformidine, tacito gemitu cruciabantur: neque iam aut reuerentia viuis apud domesticos erat, neque mortuis cura sepulturæ adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quòd de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At verò seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius sæuiebant: semperq; aliquid in se pernicioſum excogitantes, & quod visum fuisset sine miseratione facientes, nullam cadis aut crudelitatis viam prætermisere: adeò vt etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset, idq; viginti cubitis altius ædificare, Rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directa procerita-
te spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, quà solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus verò laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs verò vt ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam vastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio malè pugnauerat, quæque licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad vindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam verò ascendere per Hierichunta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas Regum quoque auxilia plura quàm dudum, multiq; Syri auxiliares comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. duo namq; millia de Alexandrino exercitu lecta, tria millia verò ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Ægyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quòd primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor in vsus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

Ingens Hierosolymis calamitas.

Lamentatio & vlulatus Hierosolymis.

Seditiosorum Hierosolymis immanitas.

Ioannes ex lignis ad fulciendum templũ comparatis, turres ædificat.

Ordo exercitus Titi.

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

CAP. II.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur.

PROGREDIENTEM verò in hostilem terram Titum, antecedebant regia omniaq́ auxilia, post eos viarum stratores, castrorumq́ metatores. Deinde rectorum sarcinæ atq́ armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorũ agmen equites sequebãtur, Hi verò antè machinas ibant, & secundum illos vna cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circũ aquilam signa, & antè signa tubicines, deinde acies senum virorum ordinibus dilatata. Seruile autem vulgus à tergo cuiusq́ legionis, & antè hos sarcinæ. Omniũ verò nouissimi mercenarij, eorumq́ custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita vt mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem venit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præsidijs tenebatur. Ibi autem vnam moratus vesperam, mane inde proficiscitur: peractaq́ diei mansione, castra ponit in loco quem Judæi sermone patrio Acanthonaulona vocitãt, iuxta vicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat vallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadijs ferè triginta. Hinc sexcentis propè lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quàm tuta esset, Iudæorumq́ animos exploraturus: si fortè se conspecto, prius quàm ad manus veniretur, metu cederent. audierat enim quod erat verum, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per viam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: vbi verò itinere ad turrim Psephinon declinato, transuersum agmen equitum duxit, infiniti subito prosiliunt, quâ Muliebres turres vocantur: & per eam quæ contra monumentum Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt. atque alios quidem etiam tunc via currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt: Titum verò cum paucis separant. Ille autem vltrà quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant, & transuersi erant horti, multisq́ macerijs impediti. ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum pleriq́ imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equum: & vt se sequerentur cum clamore comitantes adhortatus, in medios hostes irruit, vi ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maximè intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula Deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis, cum neque galea neque thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, vt dixi, processerat) nullum in eius corpus delatum est: sed tãquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant. gladio verò semper à lateribus instantes dirimens, multosq́ ante ora subuertens, super cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter audaciam Cæsaris, vt eum aggrederentur, cohortatio: fugaq́ & discessio repentina, quocunq́ diuerteret cursum. Huic autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. vna enim erat vnicuique spes salutis, viam cum Tito patefacere, priusquã circumuentus opprimeretur. Deniq́ duorũ ex nimis pertinacibus, alter cum equo percussus est: altero verò deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus verò cum

Titus in Iudæam venit.

Titus in ciuitatem, quàm tuta sit, Iudæorum q. animos exploraturus, pergit.

Titus periclitatur.

Titus cum hostibus fortiter pugnat.

Titus hostes fugat & ad suos incolumis & saluus redit.

cum ceteris in castra saluus euadit. Iudais quidem, quod aggressione prima superiores fuerant, inconsulta spes animos extulit, magnamq; his in posterum fiduciam monumentum temporaneum comparauit. An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

CAP. III.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes.

CÆSAR *autem, postquam ex Ammaunte legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, vnde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, propriè Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septem: ibiq; duabus legionibus simul, quinta legioni verò retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. labore nanq; nocturni itineris attritos milites progredi visum est, vt sine formidine murum struerent. Mox autem cœpto ædificio, decima quoq; legio per Hierichũta aderat à Vespasiano præoccupatam: vbi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, contra ciuitatem ab oriente situs est, altaq; interiacente valle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem verò sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subitò bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se inire concordiam: rationemq; inuicem requirebant, quidnam expectarent, quidue perpessi, tres muros contra vitam suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquam spectatores bonorum operum sibiq; vtilium residerent mœnibus clausis, remissisq; armis ac manibus. In nosmetipsos profectò, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus: Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedet. Hi alios atque alios congregantes exhortabantur: raptisq; armis, subitò in legionem decimam ruunt: perq; vallem facto impetu, cum ingenti clamore murum ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis ob eam causam plerique depositis (nec enim excursum Iudæos ausuros esse credebant, & si maximè vellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem perturbati sunt: atq; opere quisq; derelicto, confestim alij recessere: multi autem ad arma properantes, priusquam se in hostes conuerterent, feriebantur. Plures aũt Iudais semper adijciebantur, eorum freti victoria qui præcesserant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus videbantur, quod secunda fortuna vterentur. Romani aũt maximè ordinari consueti, & cum decore atq; præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. vnde tunc quoq; præuenti aggressione cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetum minus cautos feriebant. Semper verò excursione glisçente magis magisq; turbati, postremò castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculum ventura fuisse videbatur, nisi hoc maturè sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; increpans ignauiam, & suos à fuga reuocasset: Iudaisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures verò sauciasset, omnes autem in fugam vertisset, atq; in vallem præcipites compulisset. Illi autẽ prono in loco multa mala*

Castra Titi stadijs tribus ab vrbe distant.

Seditiosi concordiam inter se ineunt.

Hierosolymitani Romanos aggrediuntur.

Romanos Iudæi castris pellunt.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

perpeßi poſtquam in aduerſam partem euaſere, flectunt ſe iterum, & valle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum eſt.

Pugna Iudæorũ cum Romanis.

Paulo autem poſt meridiem Titus his qui ſecum erant in ſubſidio collocatis, alijsq; de cohortibus aduerſus excurrentes oppoſitis, reliquum agmen ad murum in ſummo montis ædificandum remiſit. Iudæis autem hæc fuga eſſe videbatur. Cumq; ſpeculator quem in muro poſuerant, amictu agitato ſignum dediſſet, frequentiſſima multitudo tanto impetu proſilijt, vt eorum curſus immaniſſimis beſtijs eſſet aßimilis. Deniq; in aduerſa acie ſtantium nemo impetum ſuſtinuit:

Romani à Iudæis diſſipati, pulſiq; in montem refugiunt.

ſed tanquam machina percuſſi, continuò diſſipati, pulſiq; in montem refugiunt. In aſcenſu autem medio Titus cum paucis relictus eſt: multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, vt mortem appetentibus Iudæis cederet, neq; pro his in diſcrimen veniret, quos ante ipſum ſaluos eſſe non oporteret: ſed potius fortunam ſuam reputaret, quòd

Titi contra Iudæos fortitudo.

non militis officio fungeretur, verùm & belli & orbis terræ dominus eſſet: néue in tanta fuga ſubſiſteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem ſimulans, & ad ſe accurrentibus obſtabat: eosq; in ora feriens, cum vi obniterentur, occidebat, & per decliue repentè incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & viribus eius & obſtinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugêre: ſed in vtrumque latus ab eo declinantes, rurſum fugientes inſequebantur. quos tamen aggreſſus à latere, ipſorum quoque impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui ſuperiora caſtra muniebant, vbi fugere inferiores vidêre, metus ac turba occupat: totumq; agmen diſpergitur, ſuſpicantium excurſum quidem Iudæorum ferri non poſſe, Titum verò in fugam verſum: nec enim vnquam illo manente alios fugituros fuiſſe. & tanquam Panico terrore circundati, alius aliò ferebantur: donec quidam, cum in media pugna

Metus ac turba inter Romanos.

verſari imperatorem vidiſſent, plurimũ metuentes, vniuerſæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid ſibi exprobrantes, quod Cæſarem deſeruiſſent, totis viribus in Iudæos vtebantur, & ſemel impulſos vrgebant per decliuia. Illi autem paulatim recedentes

Iudęi recedentes pugnant, & in vallem coguntur.

pugnabant. cumq; Romani plus poſſent, eò quòd ſuperiores erãt, in vallem omnes coacti ſunt. Titus autem contra ſe poſitis imminebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipſe verò cum his, quibus antea, reſiſtendo hoſtes arcebat. Itaq; ſi me nihil addentem obſequio, neq; inuidia detrahentem, verum dicere oportet, ipſe Cæſar bis totam legionem periculo liberauit, atq; ita caſtra muniendi copiam militibus præbuit.

CAP. IIII.

De inteſtina pugna azymorum diebus.

REMISSO *autem pauliſper bello externo, iterum inteſtinum ſeditio ſuſcitauit. Azymorumq; inſtante die qui eſt Aprilis menſis quartus decimus (hoc enim ſe primum tempore opinantur Iudæi ab Ægyptijs eſſe liberatos) Eleazarus quidem cum ſocijs portam ſubaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adornare cuperent. Ioannes autem die feſto ad protegendas inſidias vſus eſt: & ſuorum quoſdam ignotiores, armis ſub veſtibus latentibus inſtructos, quorũ plerique impuri erant, occultè inter alios fani occupandi gratia ſubmittit. illi autem poſtquam intrauerè, veſtimentis abiectis, ſubitò armati apparuerunt. Magna*

Ioãnes interius templum omnesq; eius apparatus occupat, Zelotas fugat, acingentem ſeditionem concitat.

verò statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ verò sibimet solùm insidias comparatas. Verùm hi quidem relicta portarum custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus conserrent, in templi cloacas confugére. Populares verò ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq; caderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicunq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenẽtes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium verò exercitum iussit totum quod erat vsq; muros spacium complanare. Cunctis igitur macerijs ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ pramunierant, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum & vallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum illum tractum à Scopo vsq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara vocabatur.

An. mũdi 4034 A. nato Christo 72.

Tripartita seditio in duas partes diuisa.

Quicquid circa Hierosolymam cauum est, & vallibus impeditum, repletur.

CAP. V.

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

His deniq; diebus Judæi Romanis huiusmodi insidias parauêre. Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quæ sic appellabantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem versabantur, & alter sub altero vitabundi latebant. Alij verò per muros dispositi, populumq; se esse similantes, clamore pacem implorabant, fœdusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem vociferantes, vnà etiam contra suos, veluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se vi perrumpere aditus velle simulabant, & ciuibus supplicare. cumq; ad Romanos sapissimè ire conarentur, reuersi perturbatis similes videbantur. Verùm hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos verò ciuitatem sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. pridie namque prouocatos eos ad pactionem per Josephum, nihil modiocre sentire cognouerat, etiam tunc igitur milites manere loco suo præcepit. Jam verò quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi videbantur, primò quidem cedebant: deinde vbi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo prosequebantur. qui verò in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenûmq; telorum simul infundunt: adeò vt multos quidem necarent, plurimos verò sauciarent, nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retrò violanter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerant, itemq; metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis vulneribus acceptis, neque pauciorib⁹ redditis, postremò

Romanorum militum contra Titi præceptum alacritas.

An.mũdi 4034 A nato Christo 72.

Iudæorum victoria.

postremò eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes vsq; ad Helenæ monumentum, Iudæi vrgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos vituperabant fraude pellectos: scutaq; altè sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia vociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit:

Cæsaris ad milites acris oratio.

Iudæi quidem, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atque prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem beneuoli ac fideles: Romani verò, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrà peccant, & intemperantia manuum debellantur: quod omnium est pessimum, præsente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certè, inquit, plurimum ingemiscent militiæ leges, plurimum pater, cum hoc vulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte vindicent, nunc totum desertorem exercitũ videant. Modò aũt scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiã vincere sine præcepto ducis, infamiæ est. Hæc Titus ad rectores locutus cũ indignatione, certus erat qua lege in omnes erat vsurus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamq; iustè morituri. circũfusæ verò legiones Titum pro cõmilitonibus obsecrabant: paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientia precabantur: emendaturos enim peccatum præsens, futura compensatione virtutis. Placatus est Cæsar, vtilitate simul ac precibus. nanq; vnius hominis animaduersionem vsque ad factum promouendam putabat, multitudinis verò ad veniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens vt post hac prudentius agerent. ipse verò, quemadmodum Iudæorum vlcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod vsque ad muros ciuitatis erat, per quatriduum coæquato, sarcinas aliamq; multitudinem cupiens tutò traducere, militum validissimos à septentrionali tractu in occiduum septemplici ordine contra murum prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, medijsq; inter vtrosq; sagittarijs. Excursibus autem Iudæorum tanto præsidio præclusis, impedimenta trium legionum, itemq; alia multitudo sine timore transyt. Ipse quidem Titus cum propè duobus stadijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrim quæ appellatur Psephinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. altera verò pars exercitus eam turrim versus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdatur, duũm stadiorum spacio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Elæon monte, vbi erat, manebat.

Romani milites Titum pro commilitonibus obsecrant.

Quomodo & quibus in locis Hierosolymã Titus obsidione cinxerit.

CAP. VI.

Descriptio Hierosolymorum.

Trinus Hierosol. murus.

CIVITAS *autem trino muro circumdata erat, nisi quà vallibus inuijs cingebatur. ex ea nanq; parte, vnius muri habebat ambitum, & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrarijs frontibus semet inspicientes, interueniente valle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant: collium verò alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeò vt quoniam tutus erat, castellum à Dauid quondam Rege vocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) ànobis autem forum superius.*

Castellum Dauid.

alter

alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem ſuſtinet ciuitatem, & vndiq; decliuis eſt. Contra hunc autem tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata valle antè diuiſus. verùm poſtea qua tempeſtate Aſamonæi regnabant, & vallem aggeribus repleuerunt, vt templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem caſam humiliorem fecerunt, vt ex ea quoq; fanum ſupereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropœon appellatur, qua diximus ſuperioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, vſq; ad Siloam pertinet. ita enim fontem, qui dulcis eſt ac plurimus, vocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis vallibus cingebantur, & vtring; obſtantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium verò murorum vetuſtiſſimus quidem, prepter valles imminentemq; his deſuper collem quo erat cõditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco præſtabat, etiam firmiſſimè ſtructus erat, Dauid & Salomonis aliorumq; interea Regum largiſſimis impenſis operi inſumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen eſt Hippico, & ad eam quæ dicitur Xyſtus pertinens: deinde curiæ coniunctus, in occiduam templi porticum deſinebat. parte autem altera ad occidentem ex eo loco ductus, per eum qui vocatur Betiſo deſcendens in Eſſenorum portam: deinde ſupra fontem Siloam in meridiem flexus, atque inde rurſus in orientem verſus, qua ſtagnum Salomonis eſt, & vſque ad locum pertinens, quem Ophlan vocant, cum orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant. hæc autẽ fuerat muri prioris. ſeptentrionalem verò tantummodo tractum ambiens, vſque ad Antoniã aſcendebat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat: vnde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Pſephinam turrim veniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabenorum Regina fuerat, Izatæ Regis mater, & per ſpeluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo poſita flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum. cum vetere autem ambitu iunctus in Cedron vallem, qua ſic dicitur, deſinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipſe addiderat Agrippa cinxerat, cum eſſet omnis antè nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia ſerpebat: templiq; ſeptentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum proceſſerat. quin & quartus collis incolebatur, cui nomen eſt Bezetha, ſitus quidem ex aduerſo Antoniæ, foſſis autem altiſſimis ſeparatus: quæ de induſtria ductæ ſunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, & acceſſui facilis ſit. & minus edita: vnde etiam foſſæ altitudo plurimum turribus celſitudinis adijciebat. Nominata eſt autem pars addita ciuitati voce indigena Bezetha, quod latino ſermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi deſiderantibus, pater huius Regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita vt prædiximus inchoarat. veritus autem Claudium Cæſarem, ne magnificentiam conſtructionis ad nouarum rerum ac diſcordiæ ſuſpicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere deſtitit. Nec enim expugnabilis eſſet ciuitas, ſi perfeciſſet muros vt cœperat. Saxa enim viginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neque ferro facilè ſuffodi poſſent, neque machinis dimoueri: hisq; murus delatabatur. profectò autem altitudinis quoque plus habuiſſet, ſi eius magnificentia qui ædificium aggreſſus erat minimè fuiſſet inhibita. Rurſus autem idem murus, etiam Iudæorum ſtudio fabricatus, ad viginti cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula verò trinis

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

Acra, inferiorem ciuitatem ſuſtinet.

Fons Siloa.

Murus vetuſtiſſim⁹.

Secundus murus.

Tertius murus.

Bezetha quartus collis.

Agrippæ in extruendo muro ſumptus.

An. mūdi 4034 A nato Christo 72.

trinis habebat: totaq; altitudo ad viginti quinq; cubitos erigebatur. Murum autem supereminebant turres, viginti quidem cubitis in latitudinem, viginti verò in altitudinem, quadratis angulis structa, & sicut ipse murus plena ac solida. praterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. post altitudinem verò turrim solidam, viginti cubitis elatam, cella desuper ac cœnacula erant, aquarumq; pluuialium receptacula, & tortuosi latiq; singularum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius verò murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuiserant. omne autem ciuitatis in gyro spacium triginta tribus stadijs finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset, tertius murus admirabilior Psephina turris ad septentrionem occidentemq; surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea nanque per septuaginta cubitos adita, sole orto Arabia prospici poterat, & usq; admare, itemq; ad vltima finium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam verò turris Hippicos, & iuxtà duæ, quas Herodes Rex in antiquo muro ad ficauerat: quaq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, vniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam prater naturalem animi liberalitatem, Rex pro amore ciuitatis, operum excellentiam proprijs affectibus indulgebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri & amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, vt dixi, amoris causa perempta, ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, amici vocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singula autem viginti quinq; cubitos in latitudine itemque longitudine habebant, & excelsæ XXX. cubitos erant, nusquam inanes. supra solidi tatem verò saxisq; adunatam compaginem puteus viginti cubitis altus erat imbribus excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, viginti quinq; cubitis alta, ingq; varia membra diuisa: & desuper eam mina quidem binis, propugnacula verò ternis cubitis ambiebāt: vt omnis altitudo ad octoginta quinq; cubitos numeraretur. Secunda verò turris, quam fratris nomine Phasaelon appellauerat, æquè lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubitos in pilæ modum facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis adita porticus erat, instructa brachijs, itemq; propugnaculis septa. In media verò porticu supereminens alia turris stabat, in mēbra magnifica & balneas diuisa, ne quid regalis ei vsus videretur deesse: in summo autem propugnaculis minisq; erat ornata, cum omnis eius celsitudo propè ad nonaginta cubitos tolleretur. & specie quidem videbatur assimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu verò ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia verò turris Mariammes (sic enim Regina vocabatur) vsq; ad viginti cubitos farta, per viginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora cæterisq; ornatiora diuersoria sustinebat: cum id proprium, seq; dignum esse Rex putauisset, vt vxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quàm quæ virorū nominibus vocitata sunt: sicut illa hac munitiores erant, cui fœmina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta quinq; cubitos erigebatur. Sed quanquā tres turres tantæ magnitudinis erāt, ex loco tamē, quo erant sitæ, multo videbantur esse maiores. nā & ipse antiquus murus, in quo erant, excelso loco fuerat cōditus, et ipsius collis velut quidā vertex altius propè ad triginta cubitos eminebat,

Tertius murus nonaginta turres habet.

Psephina turris septuaginta cubitos alta.

Herodes tres turres nominibus personarum charissimarum appellat.

Hippicos altitudo octoginta quinque cubitorum.

Phasaeli altitudo nonaginta cubitorum.

Mariammes tertia turris pulcherrima, quinquaginta quinque cubitorum alta.

eminebat, ſupra quem turres poſitæ multum ſublimitatis aſſumpſerant. Mira- An. mũdi 4034
bilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex vulgaribus ſaxis, aut quæ ho- A nato Chriſto 72.
mines ferre poſſent, verùm ſecto marmore candido, & ſingulis per viginti cubi-
tos longis, latisq́ decem, ac per quinq́ altis erant ædificatæ. quæ ita inter ſe copu-
lata erant, vt ſingulæ turres, ſingula ſaxa viderentur: ſic autem manibus artifi-
cum in faciem angulosq́ formata, vt nuſquam iunctura compaginis appare-
ret. His autem in ſeptentrionali parte poſitis, intus aula regia coniungebatur: Aula regia.
narratione omni præſtantior. Nec enim vel magnificentia, vel ſtructura ope-
ris, aliqua ex parte ſuperari poterat: ſed tota quidem muro per XXX. *cubitos e-*
dito cincta erat. æqualis autem diſtantiæ turribus ornatiſſimis ambiebatur, or-
nata virorum receptaculis & cœnaculis rectorum centum capacibus. Inenar-
rabilis autem fuit marmorum varietas in ea, collectis ibi plurimis quæ vbique
rara videbantur, & faſtigia ſimul proceritate trabium & ornamentorum cla-
ritudine mirabilia. membrorum etiam multitudo, & innumera ſpecies ædificij,
plenaq́ omnia ſuppellectilis, cum pleraque in ſingulis ex auro eſſent, atque ar-
gento. ad hæc multa porticus, alia per aliam in circulum flexæ, columnaq́ in ſin-
gulis, & quæ inter eas ſub dio patebant ſpatia, cum eſſent vtique viridarijs ſyl-
uisq́ variata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, ciſter-
nas vbiq́ ſignorum æneorum plenas, quibus aqua effundebatur: multasq́ turres
manſuetarum circum latices columbarum. Sed enim neq́ pro merito exponi re-
gia, qualis fuerit, poteſt: habetq́ memoria cruciatũ, referens, quantas res latro-
cinalis flamma cõſumpſerit. nec enim hæc à Romanis incenſa ſunt, ſed ab inſidia- A latronibus & inteſtinis inſidiatoribus aula regia incenſa.
toribus inteſtinis, vt ſuprà memorauimus in principio diſſenſionis. & ab Anto-
nia quidem omnia corripuit ignis: tranſiit autem in regiam, triumq́ turrium
tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, vt dixi, ſupra duriſſimum collem. Templum ſupra duriſſimum collẽ conditum.
Et initiò quidem vix templo atque areæ ſufficiebat, iacens in ſummo planicies,
quod vndiq́ præceps erat atque decliuis. Cum autem Rex Salomon, qui etiam
templum ædificauerat, muro eius partem ab oriente cinxiſſet, vna porticus aggeri eſt impoſita: & manebat ex alijs partibus nudum, quoad ſeculis poſterioribus,
ſemper aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis latior effectus eſt.
Perrupto autem ſeptentrionali quoque muro, tantum aſſumpſere ſpacium,
quantum poſtea totius fani ambitus incluſerat. Triplici autem muro colle cir-
cumdato, ſpe maius opus extructum eſt: in quo longa ſecula conſumpta ſunt, In extruendo templo omnes theſauri ſacri conſumpti.
omnesq́ theſauri ſacri, quos toto orbe miſſa Deo munera repleuerant, tàm in ſu-
periore ambitu, quàm inferiore templo ædificatis: cuius quod humilimum fuit,
trecentenis cubitis munierant, in quibuſdam verò locis pluribus. non tamen
omnis altitudo fundamentorum videri poterat, multum vallibus obrutis, vt
anguſtas vias oppidi coæquarent. Saxa verò quadragenûm cubitorum magni-
tudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populi largitas, maiora dictu cona-
batur: quodq́ nunquam poſſe perfici ſperabatur, diuturnitate ac perſeuerantia
explicabile videbatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera impoſita.
Duplices porticus omnes, quas columnæ ſuſtinebant quinis & vicenis cubitis Porticus de ſingulis ſaxis marmore candido columnæ ſuſtinent.
altæ, de ſingulis ſaxis marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quo
rum naturalis magnificentia, quodq́ ligno raſili erant, aptéq́ cohærebant, ope-
re precium ſpectantibus exhibebat: nulloq́ aut pictoris, aut ſculptoris opere
extrinſecus ornabatur. Latæ autem per XXX. *cubitos erant: omnisq́ gyrus*

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

carum, sex mensura stadiorum cum Antonia concludebatur. Totum autem sub dio spacium variabatur, omnium quidem generum lapidibus stratum: quà verò ad secundum templam ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: vbi æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legem castimoniæ præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctum enim vocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascendebatur à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autem XXV. cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post quatuordecim autem gradus, spacium erat vsq; ad murum CCC. cubitis planum. Hinc rursum alij quinq; gradus, & scalæ ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quaterna vtrinq; videlicet, duæ verò ex oriente. Necessariò namq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoque porta opus esse videbatur. Contra primam verò, secreta erat ex alijs regionibus vna porta meridiana, & vna septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sednec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus fœminis, religionis causa venientibus, occidua verò pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intrò propè à thesauro aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices. ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem auro & argento vndique tectæ erant, itemque postes ac frontes: vna verò extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdenis etiam latæ. post introitum verò, vbi latiores fiebant, tricenis vtrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra verò quàm viginti cubitis celsas. singulas autem binæ columnæ duodenûm cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ verò suprà Corinthiam posita, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat, quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiorem: quoniam crassiori argento atque auro vestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portum ducebant. nanque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiores. Ipsum verò templum in medio positum, hoc est, fanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autem quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, veluti quibusdam humeris, vtrinque vicenûm cubitorum producebantur. Prima verò eius porta septuaginta cubitis alta erat, & viginti quinque lata, neq; fores habebat: cœlum enim vndiq; conspicuum lateq; patens significabat. erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auróque circum interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione interspta esset, adiaciens ei prima

Locus proprius religionis causa mulieribus destinatus.

Portarum aliæ auro & argento, vna verò ære Corinthio, tecta.

Fanum sacro sanctũ.

ædes

ædes patebat in altitudinem perpetuam: perq; nonaginta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitos esset, ac viginti transuersa. Interior verò porta tota inaurata erat, vt dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, vnde racemi statura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriore humilius videbatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim verò latas. ad hæc aulæum longitudine pari: hoc est, velum Babylonium, hyacintho, & byſſo, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed velut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim videbatur ignem imitari, & byſſo terram, & hyacintho aërem, ac mare purpura: partim quidem coloribus, byſſo autem ac purpura origine: quoniã byſſum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratq; in eo perſcripta omnis cæli ratio, præter ſigna. Introgreſſus autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat ſexaginta cubitos, & longitudo totidem ac latitudo viginti. rurſus autem quadraginta cubiti diuiſi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulſa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & menſam, & thuribulum. Septem verò lucernæ, ſtellas errantes ſignificabant: tot enim ab ipſo candelabro oriebantur. Duodecim verò panes in menſa poſiti, ſignorum circulum, atque annum. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhoſpito & inhabitabili, deſignabat omnia Dei eſſe, Deoq; ſeruire. Intima verò templi pars, viginti cubitorum erat. diſcernebatur autem ſimiliter velo ab exteriore, nihilq; prorſus in ea erat poſitum: inacceſſa verò, & inuiolata, & inuiſibilis omnibus habebatur, ſanctiq; ſanctum vocabatur. Circa latera verò inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto ſuſpenſa: & ad vtrunq; latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat anguſtior, celſior autem XL. cubitis, nec ita vt inferior ambitioſa. Colligitur enim centum cubitorum celſitudo vniuerſa, cum in ſolo LX. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, nõ habebat. cruſtis enim aureis grauiſſimis vndiq; tecta, vltra primos ortus igneo ſplendore lucebat: vt cum intuerentur contendentiũ oculi, quaſi ſolis radys auerterẽtur. Hoſpitibus quidem adeuntibus, procul monti niueo ſimilis videbatur. nam vbi deauratiũ non erat templum, candidiſſimum erat. In ſummo autem aureus verubus horrebat acutiſſimis, ne ab inſidentibus auibus polluueretur. Nonnullorũ autem ſaxorum eius, longitudo XLV. cubitorũ erat, altitudo quinq;, & latitudo ſex. Ara verò pro templo, quindecim cubitis alta, lata verò & longa cubitis quadragenis, quadrataq; ſtans, veluti cornutis angulis eminebat, & à meridie aſcenſus in eam clementer arduus reſupinabatur. ſine ferro autem conſtructa erat, nec vnquam eam ferrum tetigerat. Templum autem aramq; cingebat ex pulcerrimo ſaxo lorica gratiſſima, vſque ad cubitum ſurgens, quæ populum à ſacerdotibus ſegregabat. Gonorrhœos, hoc eſt, ſemine fluentes, itemq; leproſos tota ciuitas arcebat, & fœminis menſtrua ſoluentibus clauſa erat. prædictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus tranſgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia caſti fuiſſent, ab interiori aula, & qui puri eſſent, à ſacerdotibus prohibeantur. Qui verò ex origine ſacerdotũ genus ducentes, cæcitatis cauſa munere nõ fungebantur, cum incolumibus

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

Aulæum ſiue velum Babylonium colorũ permixtione mirabili opere factum.

Aulæi ſeu veli ſignificatio.

Tria mirabilia opera, Candelabrũ, menſa & thuribulum.

Exterior templi facies cruſtis aureis grauiſſimis vndique tecta.

Ara ſine ferro conſtructa.

Lorica populũ à Sacerdotibus ſegregat.

An.mũdi 4034 A nato Christo 72.

intra limitem aderant, partésque generis consequebantur: vestibus tantum vtebantur plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare verò templumq; accedebant carentes omni vitio Sacerdotes, veste quidem amicti byssina: maximè verò mero abstinentes, ac sobrij religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat, sed diebus quibusque septimis, & per singulos menses Calendis: vel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat velamine præcinctus, eoq; tectus femora vsque ad genitalia: lintheum verò habens intrinsecus demissum vsque ad pedes, & hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaq; granata sustinẽtes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis verò fulgura designantibus. Pectoris autem vestimentum vittæ cingebant, quinque variatæ coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus esse contexta. ijsdem autem habebat etiã epomidem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci similis videbatur: duabus autem fibulis aureis, aspidum specie vinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardonyches, scriptæ tribuum gentis Iudææ nomina præferentes. ex altera verò parte, duodecim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi, hoc est, sardius, topazius, smaragdus, carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa vocalia. Ea quidem veste non semper, sed alia ambitiosa vtebatur, illa verò si quando adyta introibat. solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare Deo mos erat. Sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterum Antonia in angulo quidem duarum porticuum sita erat prioris templi, quæ ad occidentem septentrionemq; spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & vndique prærupto: quod opus Herodis Regis fuit, vbi maximè ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facilè dilaberentur, qui vel ascendere vel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificiũ murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spacium Antoniæ in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regia latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem vsum habitationum & speciem, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: vt quantum ad vsum necessarium pertinet, ciuitas videretur, magnificentia verò palatium. instar verò turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cætera quinquaginta cubitis erant altæ: quæ verò ad meridianum orientalemq; angulum sita erat, LXX. cubitis eminebat, vt ex ea totum templum videri posset. Quæ verò porticibus iungebatur, vtrinque descensus habebat, vnde custodes commeabant. semper namq; in ea Rom. milites residebant: & cum armis appositi custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo verò Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat.

Sacerdotes in veteri testamẽto mero abstinentes, ac sobrij religionis metu.

Pontificis vestimenta.

Gemmę in Pontificis ornatu pretiosissimę.

Antoniæ descriptio.

Antonia ciuitati non absimilis.

Bezetha

Bezetha autem collis, ita vt dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi. An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

CAP. VII.

Deditionem Iudæi recusant, & Rom. adoriuntur.

PVGNACISSIMA *autem maximeq; dissentiens, multitudo circa Simonem erat, hominum decem millia, præter Idumæos: quinquaginta verò decem millium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinque millia, duces decem habebant. Horum autem principes videbantur, Sosa Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum millia habebat, quos viginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarũ, depositis discordijs, duo millia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio vtebantur ducibus. His autem (vt diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab vtrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumq; maiorem vsque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Silaa flectitur ad orientem, & vsq; ad Monobazi aulam descendit. Is Rex erat Adiabenæ gentis, vltra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, vsque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itemq; Ophlam, & vallem quæ Cedron appellatur. & alijs quæ interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant spacium aperuêre. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisq; parte pugnabat: omnia faciẽdo, quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt: neq; post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antequam subuerteretur. qui verò eam debellarũt, maius aliquid perfecêre. Dico enim, quòd seditio ciuitatem, Romani verò seditionẽ cepere, quæ multò erat mœnibus tutior. & res quidem aduersas suis, iusticiã verò rectè quis Romanis asscriberet. intelliget autem quod dies cuiq; suggesserit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quà murus aggrederetur explorabat. Hæsitãti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quà valles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior videbatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentũ (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem; & per Antoniam, templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cum propius vnà cum Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quod nec ad salutem se hortantibus abstinuêre, excitatur in obsidionem: simulq; suburbana*

Multitudo circa Simonem 15. millia.

Simonis contra Iohannem castra.

Seditio ciuitatẽ, Romani verò seditionẽ cepere.

Titus foris circuiens quà muros aggrederetur explorat.

Nicanor ad humerũ læuum sagitta percutitur.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

ſuburbana militibus vaſtare permittit. collectaq; omni materia, iubet aggerem conſtrui. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & ſagittarios conſtituebat, & ante eos balliſtas, aliasq; machinas atq; tormenta: quibus & excurſus hoſtium in opera prohiberet, & qui ex muris obſtare tentarent. Cæſis autem arboribus, momento ſuburbana nudata ſunt: Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus eſſet exercitus, nec Iudæi ſegnes erant. populum quidem in rapinis ac cædibus conſtitutum fiducia tunc habebat, quòd reſpiraturus eſſet: illis aduerſus hoſtes diſtractis, exiſtimantem pœnas ſe ab noxijs repetiturum, ſi Romani ſuperaſſent. Ioannes autem quamuis in externos ſocij ſui irrumpere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quieſcebat, proximus enim erat obſidioni, miſſilibus per murũ diſpoſitis, quæ pridem Romanis abſtulerat, quæq; apud Antoniam capta fuerant. Sed horum poſſeſſio, propter imperitiam pleriſq; non erat vtilis. pauci autem à transfugis docti, malè vtebantur inſtrumentis. Sed cum lapidibus & ſagittis aggerem iacientibus militibus immminebant, perq; cuneos excurrentes, manus etiam conſerebant. Operantes autem crates ſuper vallum oppoſitæ protegebant, omnibusq; legionibus cõtra excurſus erant machinæ comparatæ mirabiles. præcipuè verò decimæ legionis balliſtæ vehementiores, & tormenta ſaxorũ, quibus non ſolũ irruentes, ſed etiam ſuper murũ ſtantes auertebantur. nam & ſingula ſaxa talenti pondus æquabant, & vltra ſtadij modũ torquebantur. ictus autem non ſolum primis quos offendiſſet, ſed aliquãdo poſterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi ſanè cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum ſono ac fremitu noſcebantur, ſed etiam claritudine proſpiciebantur. denique ſpeculatores in turribus præſidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, ſaxumq; ferretur: patria lingua clamantes, filius venit. itaq; præſciebant, in quos veniret, atq; ita vitabant: & hinc eueniebat, vt illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitãt, atramento decolorare lapides. tunc enim miſſi, non ſimiliter incertos ictus habebant, multosq; ſimul vnius impetu corrumpebant. Sed ne malè quidem affecti Iudæi, aggeris inſtruendi Romanis copiam dabant. omni verò eos molitione atq; audacia, die noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum ſpacium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniã deſuper telis petebantur. Cumq; pares interuallo arietes inueniſſent, eos applicant: propiusq; diſpoſitis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulſari iubet. Sonitu autem circumſtrepente ciuitatem, clamor ingens ciuiũ ſublatus eſt, itemq; ſeditioſos pauor inuaſit. Et quia periculum commune vtriſq; videbatur, cõmuniter iam repugnare cogitabant, vociferantibus inter ſe diſcordibus, quia omnia pro commoditate hoſtium facerent: cum ſi non perpetuam concordiam ſibi Deus præbeat, ſaltem in præſentia contra Romanos oporteat cõſpirare. Simon autem præcone miſſo, volentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; & Ioannes, licet minùs crederet, permiſit. Illi autem obliti odiorum, ac diſcordiarum ſuarum, in vnũ corpus coeunt: murumq; amplexi, faces inde quãplurimas iaciebant contra machinas Romanorũ, contraq; impulſores arietum, eosq; ſine intermiſſione telis petebant. audaciſſimi verò cateruatim proſilientes, machinarum tegmina diſſipabant: hisq; appoſitis irruentes, peritia quidem pauca, plura verò audacia perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus

Miſſiliũ poſſeſſio Iudæis propter imperitiam inutilis.

Titus ex tribus partibus murum pulſari iubet.

Seditioſi odiorũ ac diſcordiarum obliti, in vnũ corp⁹ coeunt.

rantibus ipſe Titus: & iuxta vtraſque machinas equitibus ac ſagittarijs ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes verò à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, niſi quod quinta legionis aries commouit angulum turris: murus autem ſtabat incolumis. nec enim ſtatim cum turri periculum ſenſit, quæ multo altius eminebat, nullamq; partem muri ſecum trahere poterat in ruinam. Cum autem ab excurſibus paululum quieuiſſent, obſeruato Romanos per opera & caſtra eſſe diſperſos, quia labore & formidine Iudæos diſceſsiſſe arbitrarentur, excurrunt omnes quà turris erat Hippicus, porta latenter: ignemq; operibus inijciunt. Vſque ad caſtrorum quoque munimenta, in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo maturè, & qui erant propius excitati ſunt, & qui procul aberant conuenére. Romanorum autem diſciplina vincebat audaciam Iudæorum: & quos prius offenderant in fugam verſis, alijs qui colligerentur inſtabant. Grauis autem circum machinas pugna commiſſa eſt, illis incendere, his incendium prohibere certantibus, incertusq; clamor vtrinque tollebatur, & multi qui in fronte ſteterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia ſuperiores erant, ignisq; operatetigerat, incenſaq; omnia cum inſtrumentis penitus eſſent, niſi lecti de Alexandria reſtitiſſent plerique, præter opinionem ſui viriliter dimicantes. nam glorioſiſſimis in hoc bello prælati ſunt, donec imperator equitum valentiſſimis comitatus, in hoſtes irruit: & ipſe quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cætera multitudine in fugam verſa, omnes compulit in ciuitatem, eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna vnum ex Iudæis viuum capi contigit, eumq; Titus crucifigi pro muro iuſſit, ſi fortè reliqui vel hoc ſpectaculo territi concederent. Poſt eius verò diſceſſum, etiam dux Idumæorum Joannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus ſagitta percuſſus, continuo perijt: magnumq; & Iudæis luctum, & ſeditioſis mœrorem reliquit: nam & manu promptus erat, & ſapientia nobilis.

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

Aries angulum turris commouet.

Titus Iudæos in fugam vertit, omnesq; in ciuitatem compellit.

Ioannes Idumæorũ Dux, pectus ſagitta percuſſus, perit.

CAP. VIII.

De caſu turris & duorum murorum obtentu.

NOCTE verò quæ ſecuta eſt, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenûm cubitorum conſtrui præcepiſſet, vt his per aggeres ſingulos poſitis, hinc hoſtes in muro ſtantes facilius in fugam verteret, vna earũ ſponte ſua nocte inte peſta lapſa eſt. ingenti verò ſonitu facto, metus occupauit exercitũ. Conari aũt aliquid Iudæos ſuſpicati, ad arma currebant, eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat. cumq; nemo quid accidiſſet referre poſſet, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisq; interuenientibus hoſtibus ſemetipſos timebãt: ſignumq; diligenter ſinguli à proximis requirebant, tanquã Iudæi iam caſtra poſſideret: Panicoq; terrore capti videbãtur, donec Titus, cognitis quæ res erant, verum cunctis indicari iuſſit: tandemq; tumultus eo nuncio conquieuit. Iudæi quidem cætera fortiter ſuſtinentes, malè turribus affecti ſunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac ſagittarijs, ſaxorumq; tormentis inde feriebantur. Sed neq; harum æquare ipſi poterant celſitudinem, & turres excidendi ſpes nõ erat. cumq; neq; eiuerti propter grauitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile poſſent, vltra iactum teli fugientes,

An. mũdi 4034 A nato Christo 72

arietum impetus non vetabant: qui ſine intermiſſione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaq; muro iam cedente magno arieti Romanorũ, quem Iudæi Nicona vocabant, quod omnia vinceret, quamuis & antea defeſſi erant pugna & vigilijs, cum longè ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, vel quòd malè conſulerent, murum ſibi ſuperuacuum eſſe credentes, quibus alia duo munimenta ſupereſſent, laſſatiq; plurimi receſſere. cum autem Romani quà primum murum Nicon perruperat, aſcendiſſent, ad ſecundum omnes Iudæi relictis cuſtodijs refugerunt. portis autem Romani qui tranſierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & ſeptentrionalem ciuitatis regionem, quam antè Ceſtius vaſtauerat. Titus autem notato quà Aſſyriorum caſtrum eſt, militem tranſfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat ſpacio: & vltra ſagittæ iactum à ſecundo muro ſeparatus, oppugnationem ſtatim aggreſſus eſt. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter reſtiterunt. Et Ioannes quidem, eiusq; ſocij ex Antonia & ſeptentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauſerant, vſq; ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autem proſilientes è portis, cominus dimicabant: compulſiq; intra muros in conflictu quidem Romanorum diſciplina, propter imperitiam vincebantur: in murali autem certamine ſuperabant. eos enim fortuna atque ſcientia, Iudæos verò audacia, quam timor aleret, ſuſtentabat: quòd natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & iſtis ſuberat ſpes ſalutis, & Romanis citæ victoriæ. neutros autem laſſitudo fatigabat, ſed aggreſſiones, murorumq; oppugnationes, & excurſus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaq; præliorũ ſpecies aberat, cum à prima luce incipientia vtriſq; inſomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatũ iri murum continuo metuentibus, illis verò, ne Iudæi caſtra peruaderent. Itaq; in armis pernoctantes, prima luce vtriq; pugnæ parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis eſſet promptior ad periculũ, eoq; modo gratia emineret apud duces ſuos. maximè verò Simonis eos metus ac reuerentia cõmouebat, eoq; modo illum ſinguli ſubiectorum colebant, vt ad ſemet quoque interficiendos paratos eſſent, ſi hoc ille iuſſiſſet. Romanos autem ad virtutem hortabatur conſuetudo vincendi, & quia vinci non aſſueuerant, crebræq; militiæ, exercitationesq; perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia verò Titus ſemper vbique præſens. nam & inertia, ſpectante atque opitulante Cæſare, grauiſſimum facinus videbatur: & ei qui benè decertaſſet, teſtis aderat, qui rependeret præmium. præterea fructus erat, vel cognoſci ſolum principi virum fortem: idcirco multorum maior viribus alacritas demonſtrata eſt. Deniq; iſtis ipſis diebus, validiſſima Iudæorum acie inſtructa pro mœnibus, teliſq; vtrinq; miſſis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Ro. progreſſus, in mediam aciem Iudæorum irruit: hisq; diſiectis, hoc impetu duos fortiſſimos perimit, vnius obuiam tendentis ore percuſſo, alterius eodem telo quod priori extraxerat, tranſfixo latere refugientis: & ex medijs hoſtibus ad ſuos primus occurrit. Ille igitur ob virtutem inſignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent conſiderabant: morsq; his leuiſſima ducebatur, ſi quo interfecto hoſte cecidiſſent. Titus autem nõ minus ſaluti militis, quàm victoriæ conſulebat: & temerarios impetus deſpera-

Nicon, id eſt victor, magnus aries Romanorum.

Romani primo muro potiũtur.

Iudæorum cum Romanis conflictus.

Iudæos audacia ſuſtentat.

Romanorũ vincendi conſuetudo.

Longinus in mediã Iudæorum aciem irruit & diſturbat.

desperationem dicens, solam verò esse virtutem, si quis prudenter & cautè sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, viros esse præcipiebat. An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

CAP. IX.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

ITAQVE septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam versutus ac subdolus, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis deliuerat, fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub loricis aliquandiu quieuissent, concussa turri surgunt: extentisq; manibus, Castor veluti supplex Cæsarem implorabat: & voce miserabili, vt sibi parceret, obtestabatur. Castor Iudæus versutus ac subdolus.

Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimans belli pœnitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid vellet eloqui permittit. Cumq; ille respondisset, ad fœdus velle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire voluissent: paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinq; itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuncios admonebat, vt dum vacuum esset tempus, de rebus vrgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios videbatur. illi autem velut agrè ferentes, in thoracas nudos fixére gladios: hisq; percußis velut interfecti ceciderunt. Titus verò eius q; socij obstupuere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factũ erat, verè videre nõ potuissent: mirabanturq; simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorem adnatem quidam sagitta percutit. tumq; ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, vt Castori dexterã porrigeret. verum is neq; se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: & amicos qui voluere ire prohibuit. Cum verò quidem ex perfugis Æneas, iturũ sese dixisset ad eum, inuitante Castore, vt etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter verò super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed aliũ militem qui aderat, vulnerauit. Cæsar verò fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate sæuitiam: arietisq; impulsionibus, iracundia fraudis, vehementius vtebatur. Castor autem eiusq; socij turrim ictibus iam cedentem incendunt: perq; flãmas in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquã se ignibus tradidissent. Misericordia in bello nocet.

Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisque inde Iudæis, intrò cum lectis mille transyt, quos circa se habebat, armatis: vbi noua ciuitas & Jana venditores erant, fabríque ærarij, vestiúmque mercatus, & ad murum angusta via transuersa tendebant. Enimuerò si vel statim muri disturbasset maximam partem, vel qua ceperat lege belli vastasset, nullum credo damnum victoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri sperans, cum liceret capere facilem discessioni aditum non dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat. Titus secundũ murũ capit.

CAP. X.

De secundo muro bis obtento à Romanis.

An. mũdi 4034
A nato Christo 72.

DENIQVE *postquàm ingressus est, neque occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare vellent, sine populi detrimento copiam dabat, quam ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namq; petebant sibi ciuitatem seruari, templum verò ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumq; imbelli animo, quod cæteram ciuitatem tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denunciantes, & si verbum quisquam de traditione fecisset, pacémve nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introiêre, alij per viarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare cœperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisq; turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuentiũ. crescente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam viarumq; scientiam prævalente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbentibus pellebantur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesq; penè qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa viarum sagittarijs, & vbi plus erat multitudinis astans, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, vir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis verè qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erant, neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neque vinci se posse, si ad prælium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs Deus: & neque Romanorum vim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neq; famem, iamiamq; serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iamdudum inopia laborabãt, & penuria victus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quiq; viuere contra Romanos optarent. contrariam verò multitudinem, velut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum præmunitis: ac per triduum sustinuêre fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum vehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt: sed vi coacti, rursum quò antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius septentrionalem partem statim deposuit: in meridiana verò per turres præsidia collocauit.*

Bellicosi Titi humanitatem pro inertia ducunt.

Romani ab Iudæis vrbe pelluntur.

Iudæis spiritus crescunt.

Populus inopia laborat, & penuria victus multi deficiunt.

Titus secundo muro iterum potitur.

De

CAP. XI.

De aggeribus in tertium murum, & oratione prolixa Ioſephi pro deditione facienda, & fame obſeſſorum.

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

IAMQVE *tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuiſſimi temporis eius obſidio: ſpaciumq; conſilij ſeditioſis eſſe dandum, ſi quid diſturbatione ſecundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas poſſe ſufficere: & ipſe ocio commodè vtebatur. Nam cum dies aduenisſet, quo militibus oportebat alimenta diſtribui, in conſpicuo hoſtibus loco ductis, iuſſit duces ordinato exercitu pecuniam ſingulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; ſuburbana per multum ſpacium auro argentoq; lucebant. Illo autem ſpectaculo nihil aut iucundius ſuis, aut horribilius hoſtibus videbatur. ſpectantibus enim & veteraplena erant mœnia, & ſeptentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneres, nullamq; ciuitatis partem quam non infuſa multitudo tegebat. metus autem quamuis audaciſſimos ceperat, omnem ſimul exercitum armorumq; pulchritudinem conſpicientes, & ordinationem virorum. Et fortaſſe ad illam ſpeciem ſeditioſi animos mutauiſſent, niſi malorum immanitate, quæ in populum commiſerant, dandam ſibi veniam à Romanis deſperaſſent: imminente autem, ſi deſtitiſſent, morte ſupplicij, bello mori præſtabilius eſſe ducebant. prævalebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum ſeditioſis perire decreuerat. Quatriduo per ſingulas legiones alimenta conſecuti ſunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Judæos pacatum cogitare ſenſiſſet, bifariam diuiſo exercitu, Antoniam verſus ad Joannis monumentum aggeres inchoauit: iſta parte ſuperiorem ciuitatem captum iri cogitans, & per Antoniam templum. nanque hoc niſi cepiſſet, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In vtraque autem parte duo aggeres erigebantur, à ſingulis legionibus ſinguli. Et iuxta monumentum quidem operantes, à Judæis & Simonis ſocijs infeſtantibus prohibebantur: ad Antoniam verò ab Joannis ſocijs cum multitudine Zelotarum, non ſolùm quia de ſuperiore loco pugnabant, verumetiam quia machinis iam vti didicerant. paulatim enim vſus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem baliſtas trecentas, & quadraginta tormenta ſaxorum, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem ſibi ſaluam fore fortunam ſciens, & perituram eſſe ciuitatem, vnà & obſidioni vehementer inſtabat: nec pœnitudinem Judæis ſuadere ceſſabat: conſiliumq; factis admiſcens, & orationem ſæpè armis efficaciorem cognoſcens, tàm ipſos vt ſaluari vellent rogabat, tradita ſibi ciuitate, quæ iam capta videretur, quàm & Joſephũ allegabat, patria lingua verba facturũ, ſperãs eos hominis gentilis monitu aliquid remiſſuros. Itaq; Ioſephus murũ circumiens, ſimulq; extra teli iactum ſtans, vnde exaudiri facilius poſſet, multis orabat, vt ſibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, néue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim ſancta reuereri, cum quibus nulla ſibi ſocietas eſſet, manuſq; ſuas ad hoc vſque cohibere. ipſos verò in his edoctos, cum ſeruare poſſent, ſponte ad eorum interitum ruere. quin potius viderent muros concidiſſe firmiores, exciſis verò infirmiores ſupereſſe? Romanorúmque vires cognoſcerent ſuſtinere non poſſe, hisq; ſeruire non eſſe nouum, neque inexpertum Iudæis.*

Titus expugnatione omiſſa pecuniam ſingulis numerare iubet.

Fatum innocentes cum innocentibus, & ciuitatẽ cum ſeditioſis perire decreuerat.

Romani operantes à Iudæis prohibentur.

Titi erga Iudæos benignitas.

Ioſephi ad Iudæos oratio.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

Nam licet pulchrum ſit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. ſemel autem ſubditum, qui multo tempore paruiſſet imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem videri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in poteſtate ſunt omnia. Nam quid Romanos effugiſſe, niſi quod propter æſtus aut frigora eſſet inutile? imò verò

Fortuna & Deus cũ Romanis.

tranſiſſe ad eos vndiq; fortunam, Deumq; per ſingulas nationes ducentem imperium, nunc eſſe in Italia. Hanc autem validiſſimam legem, tàm feris beſtijs quàm hominibus eſſe præfinitam, potẽtioribus cedere: apud eosq; eſſe victoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcircò etiam maiores eorum, quanquam multum & animis & corporibus & alijs ſubſidijs meliores, ceſſiſſe Romanis: quos niſi Deum ſciſſent illis fauere, nunquam perpeſſi fuiſſent. ipſos verò qua tunc fretos reſiſtere, cum ex magna parte capta ſit ciuitas: ciues autem etiam ſi muros integros haberent, excidio pariter affecti ſint. Nec enim latere Roma-

Fames ciuitatem tenet.

nos, qua fames teneat ciuitatem: & modo quidem conſumi populum, continuò verò etiam bellatores interituros: nam etſi Romani deſierint, & ab obſidione ceſſauerint, neque ciuitatem ſtrictis gladijs irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus aſsidere, quod horis ſingulis aleretur: niſi forte contra famem quoque arma caperent ac dimicarent, ſoliq; poſſent etiam infortunium ſuperare. His addebat, optimum eſſe ante intolerabilem calamitatem mutare ſententiam: dumq; liceret, ſalutare conſilium ſequi. Nec enim antea geſtorum cauſa ſuccenſere Romanos, niſi ad finem vſque inſolentes eſſent, natura eos eſſe in imperio manſuetos, atque iracundia præferre quod vtile eſt. Vtile autem putare, neque ciuitatem vacuam viris, neque deſertam habere prouinciam: idcirco velle

Imperator cum Iudæis dexteram iungere cupit.

imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam ſalutem daturum ſi vi ceperit ciuitatem, præſertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoque tertium captum iri, priores qui capti ſunt, fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina non poſſint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Joſephum multi in muro ſtantes vituperabant, multi verò conuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum mani-

Ioſephus ad gentiles hiſtorias tranſit.

feſtis eos calamitatibus minimè flecteret, ad gentiles tranſit hiſtorias: O miſeri, vociferans, veſtrorumq; auxiliatorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quaſi quem alium ſic vicerimus. Quando autem non Deus omnium conditor, Iudæorum defenſor eſt, ſi lædantur? Non reſpietis? Vnde progreſſi pugnatis, quantumq; auxiliatorem violatis? Non recordamini opera diuina parentum, atque hunc ſanctum locum, quanta bella nobis aliquando peremit? Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horreſco: ſed tamen audite, vt cognoſcatis non ſolùm vos Romanis, ſed etiam Deo reſiſtere.

Nechias ſiue Rex Aegyptiorum.

Nechias qui tunc Rex erat Ægyptiorum, idemq; Pharao vocabatur, cum infinita manu deſcendit, Reginamq; Saram materni noſtri generis rapuit. Quid igitur vir eius Abraham proauus noſter? Armis credo vltus eſt iniuriam? Atqui CCC. & XVIII. præfectos habebat, quorum ſingulis infinita multitudo parebat. An ipſe quidem quieſcere maluit abſente Deo? puras autem manus ad hunc locum tendens, quem vos polluiſtis, inuictum ſibi auxiliatorem ad militiam legit? Nónne ſecunda veſpera incorrupta Regina remiſſa eſt ad maritum? Adorans autem quem vos gentili cade cruentaſtis locum, ac tremens nocturnis ſomnijs Ægyptius exagitatus aufugit, auroq; & argento amantiſſi-

mos

mos Deo donauit Hebræos. Dicam translata in Ægyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrannis an Regibus alienigenis subiacerẽt, armis ac manib. vlciſci poſſent, ſemetipſos Deo potius permiſere. Quis neſcit Ægyptum repletam omnigenere ſerpentium, omniq; morbo corruptam? Quis terram infructuoſam? quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes noſtros cum præſidio incruentos, & ſine periculo deduci, quos Deus ſibi ſacerdotes ducebat? An non ab Aſſyrijs raptam nobis ſanctam Arcam, Palæſtina & Dagon ſimulacrum gemuit, & tota gens quæ rapuerat? corruptis verò occultis corporum, ac per ea cum cibo viſceribus exhauſtis, cymbalorum ac tympanorum ſono manibus noxijs reportauerunt, ſanctum placationibus expiantes? Deus erat qui hæc parentibus adminiſtrabat, propterea quod omiſſis armis ac manib. eius ſe iudicio permiſere. Rex Aſſyriorũ Senacherib, cum totã ducens Aſiam ad hãc vrbem caſtra poſuiſſet, num manibus humanis cecidit? nónne ab armis quieſcentes in votis erant, & angelus Dei in vna nocte infinitum deleuit exercitum? poſteroq; die excitatus Aſſyrius CLXXXV. *millia reperit mortuorum, atq; ita cum reliquis Hebræos inermes, nec perſequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone ſeruitium, vbi per annos* LXX. *populus exulans, non ante libertatem recepit, quàm eam Deo Cyrus donaret: qui eos etiam eſt proſecutus, iterumq; auxiliatori ſuo ſacerdotum more ſeruiebant. Breuiter dicam, nullum eſt operæprecium quod armis parentes noſtri fecerint, aut non ſine armis Deo permiſſa poteſtate impetrauerint. Domi autem manentes, vt placebat iudici ſuperabant. Pugnantes verò, ſemper de ſpe deciderunt. Nam vbi Rege Babyloniorum vrbem obſidente, contra Hieremiæ prædicationem Sedechias Rex noſter cum eo congreſſus eſt, tàm ipſe captus eſt, quàm cum templo ciuitatem vidit excindi. Atqui videte, quanto ille Rex veſtris ducibus, eiusque populus vobis erat moderatior. Denique Hieremiam vociferantem, inuiſos eſſe eos Deo propter delicta quæ in eum commiſerant, captum iri autem niſi traderent ciuitatem, neque Rex neque populus interfecit. Sed vos (vt intus geſta prætermittam, neque dignè poſſum iniquitates veſtras exponere) me, qui vobis ſaltem ſuadeam, querimini, telisque appetitis irati, quod vos veſtrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus eſt Epiphanes, obſidente ciuitatem, multis modis offenſa diuinitate, maiores noſtri cum armis progreſſi, ipſi quidem in pugna perempti ſunt, oppidum verò ab hoſtibus direptum eſt: ſanctumque per triennium ſexque menſes penitus deſolatum eſt. Et quid pluribus opus eſt? Ipſos Romanos quis contra Iudæorum gentes ad militiam prouocauit? nónne indigenarum impietas? Vnde ſeruire cœpimus? Nónne à ſeditione maiorum, quando Ariſtobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis Deus indignos libertate ſubiecit? Denique tres menſes obſeſſi, quanquam nihil quale vos in ſanctum legésque deliquerant, & maioribus ad bellum ſubſidijs vtebantur, ſeſe tradiderunt. Antigoni autem filij Ariſtobuli neſcimus exitum? quo regnum obtinente, Deus iterum captiuitate perſequebatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Soſium & Romanum adduxit exercitum. circumdati verò per ſex menſes obſidebantur, donec capti peccatorum ſuorum ſupplicia pepen-*

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

Iudæi annos quadringentos tyrannis in Aegypto ſubiacent.

Arca ſancta ab Aſſyrijs rapta, & Iudæis reſtituta.

Senacherib Rex Aſſyriorum.

Babylonica captiuitas.

Hieroſolymæ à Babyloniorum Rege deuaſtatio.

Ioſephi in Iudæos acris oratio.

Iudęi à ſeditione maiorum ſeruire cœperunt.

An. mũdi 4034
A nato Christo 72.

pependerunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi verò sine dubio cohæret excidium. Oportet ergo, vt opinor, sacri loci possessores iudicium Deo de omnibus permittere: manusq; tunc humanas contemnere, cum à superno ipsi iudice non recedant. Vos autem quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, prætermisistis? Quantum autem illos, qui citò periere, impietate superastis? nam occulta dedignantes peccata, hoc est furta, insidiasq; atq; adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasq; maleficiorum excogitastis vias. Sanctum verò templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorem vestrum rogatis. Talibus Rex noster precibus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum exercitum Deus vna nocte prostrauit? Similia verò Assyrijs Romani committunt, vt etiam similem vltionem speretis? Nam ille quidem ab Rege nostro acceptapecunia, vt vastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendium templi descendit: Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant. Et si hoc impetrauerint, neque populantur ciuitatem, neque sancta omninò tangunt. Concedunt autem vobis familias liberas, & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profecto, sperare Deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim vlciscinouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerant, fregit. Quod si etiam vestram progeniem liberaret, Romanos verò dignos pœna iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irasceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascendit, quo Galilæam Vespasianus excidit, postremò non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neque Magnus, neque Sosius quicquam passi sunt, & ciuitatem victoria ceperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt, qui prius vobis aruerant. Denique ante eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse, vt ad vtrumque aqua mercaretur. nunc autem ita hostibus nostris largi sunt, vt non modò ipsis & iumentis eorum, sed etiam hortis sufficiant. Denique huius prodigij & ante periculũ factum est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius Rex cum exercitu aduenit, qui & captã ciuitatem incendit & templum: quamuis vt opinor nihil illi tantum, quantum vos impiè nunc, commisissent. Itaque sanctis relictis, Deum fugisse putauerim: hisque nunc adesse, quibus cum bellum geritis? An bonus quidem vir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deum verò malis vestris inhærere arbitramini, qui etiam occulta conspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autem apud vos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum est? Iniquitates enim vestræ velut in promptu neminem latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atque ita nequitiam, vt virtutem demonstrare contenditis. Verumtamen reliqua salutis via est, si velitis, & diuinitas confessis ac pœnitentibus solet esse placabilis offerre. Arma proijcite, pudeat vos patriæ iam diruta. conuertite oculos, & aspicite eius quam proditis pulchritudinẽ, quale oppidum, quale

Iudæorum in legem Dei peccata.

Assyrijs Romani similia committunt.

Deus statim vlciscinouit cum oportet.

Tito fontes qui prius aruerant vberiores profluunt.

Diuinitas cõfessis ac pœnitentibus sese placabilis offerre solet.

quale templum, quàm multarum gentium munera. Quis in hæc flammas adduc- An. mũdi 4034. A nato Christo 72.
cit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignius? o duri & lapidibus stupidiores. Si hæc non veris luminibus cernitis, saltem familiarum vestrarum miseremini. Versentur in conspectu cuiusque filij, coniuges, & parentes, quos paulò pòst aut bellum aut fames absumpserit. Scio quia vnà cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquam hæc suadere crediderit. Interficite illos, accipite mercedem salutis vestræ sanguinem meum. Ipse quoque mori paratus sum, si post me resipiscitis. Hæc Josepho vociferante cum lacrymis, seditiosi quidem neque animos flexerunt, neque tutam sibi mutationem fore iudicauerunt. Populus verò ad profugiendum commotus est, & Amor & Constantia Iosephi erga patriã.
alij possessionibus suis, alij rebus charissimis exiguo precio venundatis, aureos, Populus cum pecunia profugit.
ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant. quum verò ad Romanos elapsi fuissent, exonerato ventre habebant vsui necessaria. Titus enim plerosque per agros, quò vellet quisque pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis carebant, nec Romanis seruiebant. Joannes autem & Simon cum socijs, ne his magis pateret exitus, quàm Romanis aditus, obstruebant: & qui vel vmbram suspicionis dedisset, continuò necabatur. Ditioribus quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat pereundi: nam quasi transfugere voluisset, propter patrimonium quisque occidebatur. Cum fame autem crescebat desperatio seditiosorum, & in dies singulos vtrumque malum amplius accendebatur. Et palàm quidem nulla erant frumenta, ir- Ingens in vrbe fames.
rumpentes autem scrutabãtur domos. Et siquidem inuenissent aliquid, eos qui negauerant verberabant: si verò nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora mi- Abundantiæ cibi argumentum.
serorum, cum ea quæ solidis viribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse videbatur, statim fame morituros occidere. multi verò clàm vniuersa bona sua vno frumenti modio, qui ditiores essent, itemq; pauperes hordei permutarunt. Inclusi deinde intimis adium tectis, quidam summa penuria infectum triticum comedebant. panem alij conficiebant, vt necessitas metusq; monuisset. Et mensa quidem nusquam apponebatur, sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autem erat victus, dignumq; lacrymis spectaculum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil enim sic perdit hominem vt pudor: nam quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Denique vxores viris, & filij parentibus, & quod miserrimum, matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin vita guttas auferret. Edentes verò talia non latebant, sed vbique aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domum vidissent, eos qui intus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio: statimq; ruptis foribus irruebant, victumq; iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabantur autem senes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occulentes: nullàque miseratio vel cani erat capitis, vel infantiæ: sed abstractos pueros & ex bucella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuenisset, quodq; rapturi fuerant deuorasset, tan- Miserabilis victus, dignumq; lacrymis spectaculum.
Milites victum iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocant, ipsos faucibus strangulantes.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

quam læsi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitalium vias, nunc virgis acutis podices transfigendo. horrendaq; etiam auditu quis patiebatur: in vnius panis confessionem, & vt vnum pugnum farina abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim crudele videretur, quod necessitas impetraret) exercentes autem dementiam suam, sexq; sibi dierum commeatum præparantes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarumq; gratia colligendarum nocte erepsissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multumq; supplicantibus, & horribile Dei nomen implorantibus, vt aliquam partem sibi concederent eorum, quæ cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumq; videbatur, si spoliati non perirent. Hæc quidem humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati verò ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarum falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerunq; delator subornatus indicabat, quod profugere voluissent. Si vero quem Simon expilasset, eum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliasset, eum Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinem populariũ, miserorumq; cadauera partiebantur. Et dominandi quidem causa erat in vtroq; dissensio, scelerum verò concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum vendicans, non dedisset, nequissimus videbatur. Et qui non accepisset, velut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Singillatim quidẽ iniquitates eorum explanare nõ potero: vt autem breuiter dicam, neque aliam ciuitatem vnquam talia perpessam puto, neque vllam nationem post hominum memoriam malicia ferociorem fuisse. Postremò etiam genti Hebræorum maledicebant, vt minus impij viderentur in alienos. Verùntamen, quod erant, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere victoriam coegere: tardiusq; venientem in templum ignem penè traxere. Denique cum hi ardere superiorem ciuitatem vidissent, neque doluere, neq; illacrymauere: sed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti sunt. Verùm hæc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

Honorati ac diuites ad tyrannos perducuntur.

Dominandi causa in Ioanne & Simone dissensio, scelerum verò concordia.

Iosephi de populo Iudaico iudicium.

CAP. XII.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis.

TITO autem aggeres proficiebant, quanquis à muro milites malè afficerentur: parte vero equitatus missa, iussit per valles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatores, quibus iam minimè præda sufficeret: maior verò pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectib. suis metus. nec clam enim seditiosis fieri posse sperabãt, vt cum coniugib. ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere nõ patiebantur vice sua iugulandos. Audaciores aũt faciebat ad exeũdum fames, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostib. capi. Deprehensi aũt necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; videbantur supplicare: post pugnã itaq; verberati, & ante mortem modis omnibus excruciati, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis videbatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, non-

Pauperum ex populo miseria.

Iudæos permultos Titus contra murum cruci fixit.

nunquam

nunquam etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutum erat, tantamq; asseruare multitudinem custodum videbat esse custodiam: maximè verò propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quam cepissent, iam spacium crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis verò tantum defuit, vt ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cesserit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant populariumproniores ad pacem, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec verum cognosce-

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

Transfugarum familiaribus ad murum tractis, seditiosi quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demõstrant.

retur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad verum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi præcepit, eosq; ad Joannem & Simonem intromisit, vt propter calamitatem nec viderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, néue se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata voluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumagendo, operantes vrgebat, veluti factis verba non multo post secuturus. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemq; se contemnere conclamabant, eamq; seruitutiet rectè præferre, multa verò mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, vt ipse diceret, perituros: mundumq; Deo templum hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit qui incoleret: quem ipsos quoq; auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros. quibus facta non adfore: finem enim Dei esse. Talia conuicijs admiscentes vociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes ætate pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi ar-

Iudæi ipsi Cæsari & patri eius maledicunt.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

mis & eruditi. vnde etiam nomen habebant, pleriq; tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim Regum qui Romanis parebant, felicißimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Oſtendit autem ille quoque in ſenecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Caterùm filius eius adhuc eo vigente præſens ſe mirari aiebat, quidnam eſſet quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipſe naturáque promptißimus, tantusque viribus, vt multum peccaret audacia. Cum verò Titus ad hoc ſubriſiſſet, laborem q; communem eſſe dixiſſet, ſicut erat Antiochus cum Macedonibus in murum impetum fecit. & ipſe quidem pro viribus ſuis ac peritia cauebat tela Iudæorum, ſagittis eos appetens: adoleſcentes autem omnes præter paucos attriti ſunt. Nam pudore promißionis diutius pugna certauerant, & ad extremum multi ſaucij receſſere: hoc reputantes, quod etiam viris Macedonibus vincere cupientibus, fortuna opus ſit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die menſis Maij aggeres inchoati, vix nono & vigeſimo perfecti ſunt, cum totos dies ſeptem & decem laborauſſent: ingentes enim quatuor iacti ſunt. & vnus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium ſtagnum, quod Struthium vocatur: alter verò à duodecima viginti cubitis diſtans. Decima verò legio, quæ ſupra memoratis præſtabat, in ſeptentrionali parte opus erexerat, vbi ſtagnum eſt quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quinta decima legio diſcedentem cubitis aggerem fecit ad Pontificis monumentum. Jam verò admotis aggeribus, Ioannes ſubfoſſa intus terra vſque ad aggeres Antoniam verſus, diſpoſitis per cuniculum ſudibus, opera ſuſpendit: illatáque ſylua pice ac bitumine illita, ignem immittit: ſuccenſis autem fulcimentis, foſſa repentè ſubſedit, cumq; magno ſonitu in eam aggeres decidêre. ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus eſt, cum ignem ruina concluderet. pereſa verò materia qua premebàtur, flamma iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidem facti ſtupor occupat: molitionem verò Iudæorum ægrè ferebant: iamq; ſe viciſſe credentium & ſpes eo caſu refrixit, & in poſterum ſubuenire aduerſus ignem minus vtile videbatur, etiam ſi eſſet extinctus ſemel aggeribus deuoratis. Biduo verò poſt, alios etiam aggeres Simon cum ſocijs aggreditur. illa enim parte Romani admotis arietibus concutere murum cœperant. Tepthæus autem quidam ex Garſi ortus, ciuitate Galilææ, & Megaſſarus ex regalibus famulis Mariammes, cumq; his Adiabenus quidam, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius eſt interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisq; viris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparuere, neque magis horrendi. nam velut in amicos, non in agmen hoſtium excurrerent, nihil cunctati ſunt aut ſubſtitére: ſed per medios inimicos facto impetu, machinas incendêre. acti autem miſſilibus, & gladibus detruſi, non prius à periculo demoti ſunt, quàm ignis inſtrumenta corriperet. Sublata verò iam flamma, Romani quidem concurrentes è caſtris, auxilio properabant: Iudæi verò ex muro eos prohibebant, manusq; cum his conſerebant, qui flammas extinguere conarentur, propriis corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni ſubtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi verò etiam per flammas eos retinere certabant. & quamuis feruens nacti eſſent ferrum, tamen arietes non amiſere. Hinc autem flamma tranſiit in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium.

Dicíq; beatus--- Ante obitum nemo ſupremaq; funera debet.

Antiochi & militum inſolentia.

Romani per dies ſeptem & decem aggeres quatuor ingentes perficiunt.

Tres viri audaces inter Iudæos.

Itaq;

Itaq; Romani flamma circumdati, quoniã seruare posse opera desperabãt, in castra discedunt. Iudæi verò magis instabant, cum semper eorum numerus crescceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti victoria. progressi autem vsq; ad munimenta castrorũ prælio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per vices succedentium armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorum, vt qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi pœnali exitio glorioſa morte prælata, steterunt fortiter: eorumq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebãt, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentem. nam quoscunque obuios habuissent, cum his congrediebantur Iudæi: & in spicula irruentes incautè, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quàm fiducia superabant, & Romani plus audaciæ quàm quod malè tractarentur, cedebant. Iam verò Titus aderat ab Antonia, quò secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens: multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & velut ex carcere contra se dimissis Judæis, obsessorum paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta verò acie, puluis quidem lumina, clamor verò aures exuperabat, neque aut amicum quisquã internoscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam virium fiducia, quantum salutis desperatione perseuerantibus, etiam Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaque putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, vel totam multitudinem Iudæorũ fuisse rapturos, nisi prouento pugnæ momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani mœrore tenebantur, quod tam longum laborem vna hora perdidêre, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

Romani flamma circundati opera extructa amittunt.

Sanctio Romanorũ acerbissima in eos, qui loco cedunt.

Titus militibus negligentiã exprobrat.

Iudæi in ciuitatem sese recipiunt.

CAP. XIII.

De muro extructo ab exercitu Romano circa Hierosolymam triduo.

TITVS autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite vi muros experiri: adhuc enim Iudæos cum exercitus parte dimicasse, vniuersi verò militis impetum tolerare non posse, verũ sagittis esse obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, egressus eorum tantummodo obseruando, ac ne victus intrò ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neque cum hoste manu confligere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, vel etiam sine hoc interficere, quæ sæuior est cupiditas. Ipsi autem Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non videbatur: & pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus verò ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorumq; difficultatem, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautum: contra manifestam enim viam obseruatam, occultas vias excogitaturos Iudæos, tam necessitate quàm locorũ scientia. Si quid autem clàm esset illatum, diutius obsidio-

Titus cum Ducibus deliberat.

An. mundi 4034. A nato Christo 72.

nem trahendam, verendumq́, ne victoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriam duci: debere tamen si celeritate vti velit & cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame victos facilimè capiendos. aliter enim se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile videatur, eum considerare debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnũ quid perficere, ne Deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumq́ partiti, non solum rectores inter se, verum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq́ chiliarcho placere properabat: chiliarchorum verò ostentatio, ad duces vsque pertinebat, ducum verò certamina Cæsar ipse dijudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sapissimè inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorũ, vbi ipse tendebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleon montem reuertens, à meridie montem complectitur, vsque ad saxum quod Peristereonos vocatur, eiq́ proximum collem, qui super vallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad vallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani Pontificis monumentum, circundato monte, vbi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad vicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit, vnde cœperat: Murus quidem vno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadijs numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, vt id quidem dignum mensibus videretur, celeritas verò fide careret. Muro autem circumcluſa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem vigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam verò Alexandro permiserat: tertia vero obtigit legionum ducibus. Somnos autem vigiles inter se sortiebantur, totaq́ nocte per castellorum spacia circuibant.

Titus totam muro cingere ciuitatem cogitat.

Romanorum militũ in extruendo muro labor indefessus.

Murus vno minus 40 stadiorum.

Romanorum per castella custodia collocata.

CAP. XIIII.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo.

IVDÆIS autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctaq́ iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: viarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, velut vmbræ mortuorum, per fora versabantur: & vbi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, & eos quibus aliqua vis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulcra, prius quàm fati dies veniret, & viui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent,

Tecta ac viæ mortuis plenæ.

Mortui insepulti in ciuitate iacent.

quieſcerent, tuebantur. Altum verò ſilentium ciuitatem, plenaq́ mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum ſepulcra erant, & cadauera ſpoliabant, & velamina corporibus detrahentes, cum riſu egrediebantur. hiſq́ gladiorum mucrones probabant: nonnullosq́ iacentiũ adhuc ſpirantes, ferro experiendi cauſa tranſuerberabant. Si quis autem manum rogaſſet aut ferrum ſibi commodari, quo famem euaderet, ſuperbiſſimè negligebatur. Animas verò eſlantium quiſque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum viuos relinqueret ſeditioſos. Illi autem, primo quidem ſumptu publico iubebant mortuos ſepeliri, cum fœtorem ferre non poſſent: deinde quod non ſufficiebant, in valles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altamq́ ſaniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus Deum teſtabatur, factum illud ſuum non eſſe. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani verò, cum iam nemo ſeditioſorum auderet excurrere (nam etiam eos mœror, famesq́ tangebat) dies lætos agebant: frumenti, aliarumq́ rerum neceſſariarum habentes copiam, de Syria proximisq́ prouincijs. multi autem iuxta murum ſtantes, magnamq́ alimentorum abundantiam demonſtrantes, ſatietate ſui famem hoſtium incendebant. Seditioſis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miſeratus, & properans ſaltem hoc liberare quod ſupereſt, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas ſyluas, opera prima conſumpſerant. à nonageſimo verò ſtadio milites alias congerebant: & ad Antoniam ſolam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres ſtruebantur. Cæſar autem agmina circuiens, atque opus vrgens, quod in manibus eos haberet latronibus oſtendebat. Sed illis pœnitudo planè perierat: & animis ac corporibus ſeparati, vtriſque velut alienis vtebantur. Nec enim vel animas affectio manſueta, vel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quaſi canes lacerabant, replebantq́ languentibus carcerem.

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

Latronũ in morientes crudelitas.

Titus extentis manibus factũ illud ſuum nõ eſſe, Deum teſtatur.

Romani Iudæis magnam alimentorum abundantiã demonſtrant.

Titus populi miſeratus quod ſupereſt liberare properat.

Iudæorũ exæcatio.

CAP. XV.

De cæde Iudæorum intra & extra Hieroſolymam.

DENIQVE Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maximè fidelis & charus. Is, cum à Zelotis malè populus tractaretur, quibus iam Ioãnes acceſſerat, vt adiutorem Simonem reciperet, populo perſuaſit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingreſſus autem ille, poſtquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum atq́ alios eſſe dicebat, qui pro ſe conſiliũ dederat, velut hoc ſimplicitate ſuaſiſſet: productumq́ eum & accuſatum, quod cum Romanis ſentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate conceſſa, cum tribus filijs ſuis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem ſe occidi, quam filios obſecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuiſſet, gratiam poſtulantem, vt augeret eius dolorem, nouiſſimum iußit interfici. Ille quidem ſuper cæſos in conſpectu ſuo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius ſatellitum crudeliſſimus, cauillatus ſi quid eũ iuuarent, ad quos exire voluiſſet. corpora verò ſepeliri prohibuit.

Simonis in Matthiã eiusq́ filios crudelitas.

Ananus Simonis ſatellitũ crudeliſſimus.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

Ananias Pontifex, & quindecim ex populo clariores necãtur. Iosephi pater captꝰ.

prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, vir fortis, ex Ammaunte genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariores necantur. Josephi verò patrem concluſum aſſeruabant: miſſoq; præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium vel colloqueretur cum eo, vel in vnum veniret, proditionis metu propoſito: & eos qui hæc cum illo deflerent, ante quæſtionem perimebant. Iſta videns quidam Iudas filius Iudæ,

Iudæ cum contubernalibus deliberatio.

vnus ex numero præfectorum Simonis, qui turrim ab eo ſibi creditam cuſtodiebat, fortaſſe quidem nonnihil etiam miſericordia crudeliter pereuntium, magis autem ſui prouidentia, conuocatis decem fidiſſimis contubernalium: quouſque tandem, inquit, hæc mala ſuſtinebimus? quámve ſalutis ſpem habemus, ſeruantes peſſimo fidem? Ecce iam fames oppugnat. Romani verò penè intus ſunt. Simon autem benè quoque meritis infidelis eſt: metuſq; etiam apud eum pœna, & apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & noſmet ſeruemus & ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur, ſi, cum de ſe deſperauerit, pœnas citius pendet. His vbi decem aſſenſi ſunt, mane cæteros quos ſubiectos habebat, per diuerſum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipſe verò de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ ſuperbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, velut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea verò, cum Titus ad murum cum armatis ſuccederet, ante rem Simon cognouit, turrimq; velociter occupat: Ro-

Iudas cum cõtubernalibꝰ à Simone trucidatur.

manisq; eos inſpectantibus cuſtodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circuiens Ioſephus (nec enim rogare ceſſabat) caput vulne-

Ioſephus caput vulneratur lapide, ſtatim attonitus cadit, & rumor per ciuitatem ſpargitur.

ratur lapide, ſtatimq; attonitus cadit. Excurſus autem ad eius caſum factus eſt Iudæorum: abreptusq; eſſet in ciuitatem, niſi Cæſar miſiſſet qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Joſephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. ſeditioſi verò, tanquam interfecto quem maximè cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo reſiduam multitudinem mœror tenuit, verè periſſe credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Ioſephi matre in carcere, mortuum eſſe filium ſuum, ad cuſtodes quidem, ex Iotapatis hoc ait certo ſe credere, nec enim viuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas, hunc, inquit, fœcunditatis recepiſſe fructum, quod ne ſepelire quidem ſibi filium licuiſſet, à quo ſepeliri ſperaſſet. Verùm ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Ci-

Ioſephus curato vulnere reſipiſcit.

tò enim curato vulnere Ioſephus reſipuit: progreſſusq; clamabat, illos ſibi non multo poſt vulneris pœnas daturos. populum autem rurſum ad fidem hortabatur. vnde populo quidem fiducia, ſeditioſis verò ſtupor incidit eius aſpectu. Profugorum autem alij ſtatim de muro neceſſitate proſiliebant: alij velut ad pugnam cum lapidibus progredi ſimulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos au-

Fame, quam Iudæi domi reliquerãt, velociorem apud Romanos inueniunt ad exitium ſatietatem.

tem ſæuior ea quam intus pertulerant fortuna conſequebatur: & fame, quam domi reliquerant, velociorem apud Romanos inueniebant ad exitium ſatietatem. aderant nanque inflati ex inedia, & velut morbo intercutis aqua turgidi. deinde vacuata replentes corpora diſrumpebantur: niſi qui periti deſideria cohibuiſſent, paulatimq; cibum deſueto corpori obtuliſſent. Verùm & eos qui hoc modo ſeruarentur, alia plaga ſuſcepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, è ſimo ventris aureos colligens. Tranſglutientes autem (vt ſuprà diximus) eos veniebant, quod cunctos ſeditioſi ſcrutabantur: & maxima vis

auri

auri fuerat in ciuitate. denique duodecim atticis comparabant, quod antea vi- An. mũdi 4034 A nato Christo 72.
gintiquinque valebat. Verùm hac arte per vnum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni venirent. Arabum autem multitudo & Syri, sciſsis ventribus ſupplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo ſauiorem contigiſſe Iudæis: vna denique nocte duorum millium patefacta ſunt viſcera. Et hac Titus iniuſtitia cognita, penè iuſsiſſet autores circumfuſo Vna nocte duorum millium viscera patefacta.
equitatu iaculis appeti, niſi magna fuiſſet multitudo noxiorum multoq; plures puniendi, quàm qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemq; militum Romanorum (nam etiam militum quoſdam hæc tangebat Titus militibus ob facinus iratus.
inuidia) vtriſq; iratus dicebat: ſi qui militum ſuorum hæc committerent lucri cauſa incerti, nec arma propria quiſquam erubeſceret auro argentoq; facta: Arabes autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cadibus & in Judæos odia Romanis aſſcriberent. hac enim quoſdam ſuorum milites infamia participare. & his quidem mortem interminatus eſt, ſi quis in eadem poſtea repertus fuiſſet audacia. ad legiones autem mandata dedit, vt ſuſpectos inueſtigarent, atq; ad ſe deferrent. Verùm profecto auaritia contemnit omne ſupplicium, ſauisq; hominibus lucrandi amor innatus eſt: Auaritia supplicium omne contemnit.
nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini cõparatur. Imò verò hæc aliàs, & modum habent, & metu ſubiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem viam ſalutis ad interitum verterat: denique id quod cum pœna interdixerat Cæſar, occultè in profugos admittebatur. Et ſi quis transfugiſſet, circumſpectantes antè ne quis Romanorum videret, eos ſcindebant, & ex viſceribus quæſtum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & pleroſq; ſola ſpes conſumebat. Hic quidem caſus multos transfugarum reduxit.

CAP. XVI.

De ſacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.

IOANNES *autem, vbi rapinæ ex populo defuêre, ad ſacrilegium* Ioannes ad sacrilegiũ sese conuertit, multaque donaria templi retinet.
ſeſe conuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; vaſa diuinæ rei miniſterio neceſſaria, crateras, & lances, & menſas, ne vrceolis quidem abſtinuit, quos Auguſtus eiusq; vxor miſerat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt ſemper templũ atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona diſtrahebat. ad ſocios autem dicebat, ſine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militarent, & ex ipſo ali. Propterea q; ſacrum vinum, & oleum, quod ſacerdotes ſacrificijs reſeruabant, tutum erat effudiſſe. namq; in templo & multitudini diſtribuit, & illi ſine horrore vngebantur & potabant. Non equidem recuſabo dicere, quæ dolor iubet. Puto ſi Romani contra noxios venire tardaſſent, aut hiatu terræ deuorandam fuiſſe ciuitatem, aut diluuio perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendia paſſuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa pertulerat. deniq; cum eorum pertinacia deſperata, totus populus interijt. Et quid eſt opus ſingulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, tranſgreſſus ad Titum, per vnam portam quæ ſibi credita fuerat centum & quindecim millia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die caſtra prope ciuitatem poſita ſunt, ex die quartadecima menſis

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

Aprilis, vsque ad calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis eiecta nunciabant: aliorum verò numerũ minimè posse comprehendi: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumenti quidem modium veniisse talento. post autem vbi muro circundata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulsos, vt cloacas rimarentur, boumq; veterem fimum alimentum haberent. stercusq; collectum, quod ne visui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: *seditiosos autem ne videntes quidem pœnitebat, sed patiebantur vsque adea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.*

Sexcenta millia mortuorum portis eiecta.

Boum fimus, stercusque collectum Iudæorũ alimentum.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER VII.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII. DE BELLO IVDAICO.

I. De suffossione murorum, succensione aggerum, & Sabino oppugnante murum.
II. Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur.
III. De Iuliano Romano milite insigni fortitudine.
IIII. Iosephi oratio pro deditione Iudæorum, & profugium eorum.
V. De iterata pugna, extructis aggeribus, & excursionibus Iudæorum.
VI. Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.
VII. De fame Iudæorum.
VIII. De muliere quæ præ fame filium coxerat.
IX. De expugnatione muri & incendio templi.
X. Quemadmodum Templum incensum est inuito Tito.
XI. De Sacerdotibus, gazophylacioque & porticu.
XII. De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus & præsagijs.
XIII. De imperio Titi, & sacerdotum interfectione.
XIIII. De præda seditiosorum, & succensione interioris ciuitatis.
XV. Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.
XVI. De occupata reliqua parte Ciuitatis.
XVII. De numero captiuorum, & peremptorum.
XVIII. Hierosolymæ vrbis historia breuis.
XIX. De præmio militum.
XX. De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone & spectaculo die natalitio exhibito.
XXI. De calamitate Iudæorum apud Antiochenses.
XXII. Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est.
XXIII. Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.
XXIIII. De amne Sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.
XXV. Herodium & Machærus à Basso capta.
XXVI. De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita.
XXVII. De clade Antiochi Regis & eruptione Alanorum in Armeniam.
XXVIII. Excidium Massadæ castelli munitissimi.
XXIX. Interitus Sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.
XXX. Oniæ templum clausum apud Alexandriam.
XXXI. De interfectione Iudæorum apud Cyrenem.

De

CAP. I.

De suffosione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante murum.

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

CLADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, & visu horrenda erat, odoremq; pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam veluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, conculcare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant cõtumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabant, tanquam exprobrantes Deo (vt mihi videtur) supplicij sui tarditatem. non enim spe victoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra viginti & vnum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta vsque stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcisis vndique arboribus cernebatur: nec vllus qui pridem Iudæam viderat alienigena & suburbana pulcerrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc videret, continere lacrymas poterat, vel non gemere mutationem quantũ pristinis derogasset. Omnia nanq; insignia pulcritudinis, bellũ deleuerat: nec si quis subito adueniisset, qui locũ prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæreret ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium. nanq; hi, nisi eos quoq; exurerent, captum iri ciuitatem putabãt: Romani autem, fortasse nec voluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam & materia defecerãt: & labori quidem corpora militũ, crebris verò offensionibus animi cesserant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quàm ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiã propugnatoribus nihilo segnioribus vtebantur. Sed eorũ spes frangebatur, cũ aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus verò conflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipuè, quòd cum seditione fameq; ac bello totq; malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, virorũ quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabãtur, inuictã verò animorũ magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad virtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabãt. Ioannis autem factio apud Antoniã, simul & quæ futura timebãtur, si diiiceretur murus cauebat, & antequã arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauêre. Nam primum ne concordare quidem eorũ videbatur consiliũ, paulatim & per interualla, & contanter, nõ sine metu prosilientium, neq; Iudæorũ more, vt breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omnium simul impetus: & vt nõ sine offensione recederent. Languidiores verò progressi quàm solebant, etiã Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atq; armis ita vndiq; aggeres sepsere, vt nusquã igni aditũ relinquerent: animũ verò ita confirmauerũt, ne

Multitudo congestorum in ciuitate cadauerũ horrenda visu.

Iudæi supplicij sui tarditatẽ exprobrant Deo.

Iudæa deserta & desolata.

Romanorum & Iudæorum par timor.

Romani Iudæorum audaciam verentur.

Iudæi cum facib⁹ aggerem aggrediũtur, spe decepti remeant.

Audacia & impetus Iudęorum decrescit.

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

quis loco antequam occumberet moueretur. nam præter omnium rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati virtus cederet, aut armæ temeritati, aut peritiæ multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebant in prosilientes delata: & qui cecidisset, posteriores impediebat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui verò intra teli iactum venire properassent, alij disciplina hostium & densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calend. autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis, Romani machinas admouere: quãuis ab Antonia saxis atq; igni ferroq; peterentur, & quodcunq; hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multũ mœnibus Iudæi confiderent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia laederetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes, cõtra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper venientibus lassarentur, arietum opus vrgebant cum verò inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus & vectibus suffodiebant. Itaque saxis quatuor obstinato labore concussis, quietem vtrisque nox attulit: & in ea murus aristibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verùm præter spem vtrorúmque animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorem esse oportebat, quod ruina præter spem accidera t, & aduersum eam pracauti non fuerãt, tanquam maneret Antonia confidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiam ex celeri subuersione natam, conspectus alius murus, quem intrinsecus Ioannes ædificauerat, citò restinxit. Veruntamen priore facilior oppugnatio videbatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiorem murum qui recens erat, citoq; destrui posset arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus verò spe atque oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promissis sæpe quidem periculorum nasci oblivia, interdum autem mortem solere contemni, in vnum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum non afferunt, apertè & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauiæ reprehensionẽ parit. exhortatione autem opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quenque gerere dignum est. Itaque difficilem vobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autem vel maximè oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulcrumq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si, qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem vos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello autem vincere consuetum est, à Iudæis manu vel animo superari turpissimum est: idq; in fine victoriæ, cum etiam Dei nitamur auxilio. nanque offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum autem clades, fauore Dei vestrisq; virtutibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira Dei, nostrum q; adiumentum.

Iudæi seipsos timiditatis arguentes, re infecta reuertũtur.

Oppugnatio Hierosolymæ Calendis Iulij.

Romani murum suffodiunt.

Murum quem Ioannes ædificauerat, nemo ascendere audet.

Titi ad fortissimos oratio & adhortatio.

Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura Constantia.

Ira Dei in Iudæos Romanorũ adiumentũ.

Igitur

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

Iudæorum ac Romanorum comparatio.

Igitur non solùm deterioribus inferiores videri, sed etiam diuinum præsidium prodere, vobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe videatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris est vinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non victoriæ spe, sed ostentationis gratia: nos autem totius penè terræ marisq; victores, quibus etiam non vincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri? maximè cum paruo discrimine totum possitis efficere. Denique in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium insedere victoriam nobis plenissimam repromittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim virorum fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propitios heroas, videndos offerunt posteris suis? Quas verò morbus corporis tabesq; consumpserit, & si maximè probris ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altaq; obliuio suscipit, corporis simul & vitæ ac memoriæ fine circunscriptas. Quod si necessariò mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministeriũ, cui non videatur ignauum negare vsui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidẽ veluti seruari nequeant, vel qui conati fuerint prosecutus sum. est aũt salutis spes in maximis quoq; periculis, qui virilem animum gerunt. Primum enim quod decidit patet incessui: deinde totum quod ædificatum est, facilimè dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fieris atq; subsidio: vestraq; obstinatio breui animos hostium franget: ac fortasse nobis, si eam tantum cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si verò clàm, vel etiam per vim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profectò pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidem nunc æqualibus præsit: beatissima verò præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum verò vnus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, vir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante vidisset, quantũ ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atq; angustiore viribus suis habitabat. Cum primus itaq; surrexisset: dedo me, inquit tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atq; opto quidem, vt vires ac voluntatem meam sequatur fortuna tua. quod si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutum læua manu capiti prætendens strictoq; dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebantur autem ex alijs, qui soli eius virtutis æmuli esse cupiebant vndecim viri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis vndiq; infinitis appeterent, atque ingentia saxa deuoluerent, qua nonnullos de vndecim deiecerũt. Sabinus

Titus poetico more de futura vita loquitur.

Fortium virorum remuneratio.

Sabinus vir corporis habitu paruus, sed manu simul & animo fortis.

Sabinus cum vndecim viris murum petit.

An.mũdi 4034 A nato Christo 72.

autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quàm summa muri prehenderet, hostesq; in fugam verteret. viribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati non steterunt.

Fortunæ vis.

Qua in re fortunam quis, veluti virtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic vir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Vnde factum est, vt Iudæi reuersi, vbi solum & iacentem videre, ex omni cum parte iaculis peterent. Ille verò genibus nixus, & scuto protectus, primò quidem vlciscebatur hostes, multosq; ad se appropinquantes sauciauit: vulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum priusquam redderet animam sagittis est obrutus, vir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna vteretur. pro mensura verò cœpti facinoris cecidit. Cæteri autem tres penè iam summa tenentes, obtriti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Julij gesta sunt.

Sabinus cum tribus socijs perit.

CAP. II.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur.

IDVO autem post, viginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem vnum ad se vocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniam ociosè procedunt. occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo cæteri quidem vigiles subitò excuscitantur, & fugiunt priusquam multitudinem quæ murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, vt magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, properè armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interuis confugissent, ipsi quoq; per cuniculum irruperunt, quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminum seditiosi, tàm Ioannis quàm Simonis, arcebant eos summa vi atque alacritate repugnandi. siquidem excidij finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his victoriæ principium fuit. Ad ipsum autem adytum validissima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus, Iudæis verò Antoniam versus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ vtrisq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neq; conflictu discerni poterat, ex qua parte quisque pugnaret, permixtis viris & propter angustias permutatis, cum & vocis intellectum magnitudo confunderet, multaq; mors esset vtrinque; armaq; simul & cadauera iacentium conculcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorum exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neque aut fugæ aut persecutioni locus erat: sed propinquæ mutationes confligentium, & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui verò inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores vtriusque partis, suos in frontem vrgebant, nullumq; inter dimicantes bello vacuum interuallum reliquerant. Cum autem Iudæorum animi Romanorum peritiam vincerent, iamq; omninò tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam vsque diei pugnabant) hi quidem omnes simul excidij periculum pro nutrimento

Antoniam Romani inuadunt.

Prope templi adytũ validissima pugna committitur.

Angustiæ ad pugnandum perincommodæ.

nutrimento virtutis habebant: Romani verò exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium nitebatur) satis esse visum est in præsentia, Antoniam obtinere. An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

CAP. III.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine.

IVLIANVS *verò quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & armorum peritia & viribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, vbi Romanos iam cedere & malè repugnare conspexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subitò prosilijt, iamq; Iudæos vincentes solus ad interiorem vsq; templi angelum persecutus est. Fugiebat autem vniuersa multitudo, neq; vim eius neq; audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruens, quos alios aliò dissecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius visum est. Verùm & ipsum profectò fata persequebantur, quæ ab homine vitari non possunt. Calceos nanq; habens, creberrimis atq; acutis clauis, vt cæteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnoq; cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus est, saluti eius metuentium: Iudæi verò multis simul gladijs & hastis vndiq; feriebant. Ille autem multam quidem ferri vim scuto excipiebat: sæpè autem conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim citò peremptus est, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. nanq; diu cruicem contraxerat, donec concisis alijs eius membris membris remisit vires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarem tenuit, vbi tantæ fortitudinis virum in conspectu tantæ multitudinis vidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impediebat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, ægrè peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsarem, verùm apud hostes quoq; relicta. Iudæi verò etiam mortui rapto corpore, Romanos in fugam versos, in Antoniam concluserè. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem & Gyphthæus, ex agmine Ioannis: ex parte verò Simonis, Malachias, & Mertonis filius Iudas, & Sosæ filius Iacobus, duæ Idumæorum: Zelotæ verò fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.*

Fortitudo insignis Iuliani.

Iulianus dum strato saxeis crustis solo curritur, labitur.

Mors Iuliani.

Heroes inter Iudæos.

CAP. IIII.

Iosephi oratio pro deditione Iudæorum & profugium eorum.

TITVS *autem militibus suis imperat Antoniæ fundamenta diruere, facilemq; ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse verò Iosepho ad se vocato (namq; audierat eo die qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinam obseruãtiam, quæ entelechismos vocatur, virorum penuria defuisse, eaq; re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quòd etiam si quis eum pugnandi sæuus amor teneret, cũ qua placeret ei multitudine, ad bellũ progredi liceret: dum modo nõ vnà secũ & ciuitas interiret simul & templũ: sanctũ tamen locum violare desineret, néue in Deũ nefas admitteret. Potestatẽ autem haberet si vellet*

Titus Ioannem ad bellum progredi iubet, ne vnà secum & ciuitas interiret simul & templum.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

si vellet, ſacra intermiſſa celebrare per Iudæos quos ipſe delegiſſet. Itaque Ioſephus, ne ſoli Ioanni hæc intimarentur, ſed etiam pluribus, vnde exaudiri poſſet conſtitit, & mandata Cæſaris Hebraico ſermone diſſeruit. Multum autem eos quò patriæ parcerent precabatur, ignemq́ depellerent iam templo contiguum, Deoq́ vota redderent conſueta. His dictis populus triſtitia ſimul & ſilentio tenebatur. Multis autem conuicijs tyrannus Joſepho cum execrationibus lacerato, poſtremò addidit, nunquam ſibi excidium eſſe metuendum, quoniam Dei ciuitas eſſet. Atque cum exclamatione: ſanè verò, inquit Ioſephus, eam puram Deo conſeruaſti, inuiolataq́ ſancta manſere: nec in eum cuius ſperas auxilium, quicquam impium deliquiſti: ſed ſolennia ſacra conſequitur. Et ſi quidem tibi quiſquam quotidianum auferat cibum, impium eum hoſtem putabis: Deum verò, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio ſperas futurum? Et Romanis peccata imputas? qui noſtras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipſe intercidiſti ſacra, Deo reddi compellunt. Quis non inopinatæ mutationis cauſam gemat, ac defleat ciuitatem? cum alieni quidem, hoſtesq́ impietatem tuam corrigant: tu verò Iudæus, & inter leges educatus, illis quoq́ in has ſauior inueniaris. Atqui Joannes etiam pœnitere malorum, non eſt turpe in rebus extremis: bonumq́ tibi exemplum patriam ſeruare cupienti propoſitum eſt, Iechonias Rex Iudæorum: qui quondam Babylonijs bellum ſibi inferentibus, ſponte ciuitate priuſquam caperetur exceſſit, & cum cognatione ſua voluntariam captiuitatem ſuſtinuit, ne hæc ſancta hoſtibus proderet, Deique domum videret exuri. Ob hoc ſacra Iudæorum commemoratione laudatur: eumq́ memoria tranſmiſſa per ſecula ſemper noua immortalem poſteris tradit. Bonum o Ioannes exemplar, & ſi periculum præſtò ſit: ego autem veniam quoque tibi à Romanis ſpondeo, dum memineris, quòd gentilis moneam, & Iudæis iſta promittam, ſpectaríque oporteat, quis ſit autor, & vnde conſilium. Abſit enim vnquam me ita captiuum viuere, vt genus aut leges patrias obliuiſcar. Rurſum indignaris & clamas, mihiq́ maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduerſus fata ſuadeo, deique ſententia condemnatos ſeruare contendo. Quis ignorat ſcripta veterum prophetarum, & reſponſum impendens miſerrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpiſſet. Veſtrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, ſed etiam templum omne repletum eſt. Deus planè, Deus ipſe cum Romanis ignem ſibi luſtrationis infert, totque ſcelerum plenam exurit ciuitatem. Hæc Ioſepho cum fletu & lacrymis proſequente, vox eius ſingultibus interrupta eſt. Et Romani quidem miſerati dolorem, admirati ſunt. Ioannes autem eiusq́ ſocij magis contra Romanos irritabantur, illum quoque capere cupientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. Et nonnulli quidem ſeditioſorum cuſtodias formidantes, locis ſuis manebant, iamdudum certi de ſuo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem, qui capto diſceſſionis tempore, ad Romanos confugêre: in quibus erant Pontifices Ioſephus & Ieſus. Filij verò Pontificum, tres quidem Iſmaëlis, cui apud Cyrenen fuerat caput abſciſum, & Matthiæ quatuor: alterius verò Matthiæ vnus, qui poſt interitum patris aufugerat, quem Simon Cioræ cum tribus filijs, vt ſuprà dictum eſt, interemit. Multi autem nobiles cum Pontificibus defecere: eosq́ imperator cùm per alia humanè ſuſcepit, tum ſciens in alienigenis moribus illis verſari moleſtũ eſſe, in Gophnam dimiſit, vt ibi manerent

Ioannis in Ioſephum conuitia.

Iechonias voluntariam Babylonicam captiuitatem ſuſtinet

Fato, Deiq́ ſententia vrbem interituram.

Ioſephi vox ſingultibus interrupta.

Iudæorum nobilium plurimi ad Romanos confugiunt.

Cæſaris in transfugas humanitas.

nerent interim, multas etiam pollicitas possessiones cuiq; peracto bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non visis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quòd Romani transfugas occidissent, vt hoc metu videlicet à fuga reliquos deterrerent. Et paulisper quidem hac calliditas eorum, sicut antea, valuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem postquam eos Titus reuocatos à Gophna cum Josepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In vnum verò congregati, & ante Romanos stantes, cum lacrymis atque vlulatu seditiosos rogabant, primo quidem vt in ciuitatem Romanos susciperent, patriamq; seruarent. si hoc displiceret, saltem de fano exirent, templumq; sibi liberarent. Nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaq; in transfugas vociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, vt omne quidem circum fanum spatium multitudine mortuorum sepulcro, templum verò ipsum castello simile videretur. In loca verò sancta & inaccessa, cum armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus insiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, vt quam Iudæos indignationem oporteret exercere, si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudæos propria sacra temerantes, vterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesq; optaret, antequam immedicabile malum contingeret, pœnitere. Titus autem dolens vicem eorum, iterum Ioannem eiusq; socios increpabat, dicens: Nónne vos, o sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Nónne literis Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Nónne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, vobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis, o nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis cõfusione polluistis? Testor ego patrios Deos, & si quis vnquam hunc locũ ante aspexit, (nunc enim neminẽ credo) itemq; testor & exercitum meum & Iudæos qui apud me sunt, & vosipsos, quòd non ego vos violare hæc compellam: quin & si locum acies vestra mutauerit, neq; accedet ad sancta quispiam Romanorum, neq; quicquam in eorum contumeliam faciet seruabo autem vobis etiam templum nolentibus.

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

Transfugæ cum lacrymis & vlulatu seditiosos Iudæos rogant.

Templum castello simile.

Titus Ioannem eiusque socios alloquitur.

Titus Iudæis nolentibus templum seruare conatur.

CAP. V.

De iterata pugna, exstructis aggeribus, & excursionibus Iudæorum.

HÆC Josepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neq; seipsos miserari eos, neq; templo parcere prospiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed vniuersum quidem his militem, quòd locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autem de singulis centurijs viris fortissimis lectis, etiam chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce præposito Cereali hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoq; in armis esset, vnaq; descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præsidentem militum certamini facturũ esse dixerunt, quàm si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde

Titus tricenis de singulis centurijs viris fortissimis lectis, in custodias impetum fieri iubet.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

ob hoc ſolùm ſe manẽre locutus ad milites, vt de eorum virtute iudicaret: ne aut fortis quiſquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, ſed omnium ſpectator ac teſtis fieret ipſe, qui & vlciſcendi & remunerandi eſſet dominus: illos quidem ad aciem hora qua ſupra memoratum eſt, dimiſit. Progreſſus autem ad ſpeculam in Antonia quid fieret expectabat. Verùm hi qui miſſi fuerant, non ita, vt ſperabant, ſomno oppreſſos inuenere cuſtodes: ſed coortis cum clamore, confeſtim manus conſeruere, excubitorum autem tumultu excitii cæteri cateruatim excurrêre. Itaq; primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos ſequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; ſuorum velut hoſtibus vtebantur. Vocis namq; agnitionem confuſus partium clamor, oculorum autem ſingulis nox ademerat: cum præterea quoſdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque ſine diſcretione feriebant. Romanis quidem ſcutorum coniunctione ſeptis, & per globos proſilientibus, ignoratio minus nocebat: ſigni enim ſui quiſque meminerat. Iudæi verò diſiecti tàm impetus quàm receſſus temerè facientes, ſæpe imaginem inter ſe hoſtium alijs alij demonſtrabant: cum reuertentem ſuum quiſque per tenebras, quaſi Romanum aggredientem exciperet. Denique plures à ſuis quàm ab hoſtibus ſauciati ſunt, donec orto die, viſu iam pugna diſcerneretur: & in acie ſtantes ordine, ſagittis atque telis vterentur. Neutri verò cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & ſigillatim, & multi ſimul in conſpectu imperatoris de virtute certabant: illumq; diem ſibi quiſq; promotionis initium fore putabat, ſi fortiter dimicaſſet. Iudæis autem & proprium cuiuſque periculum, & quod templo metuerent, miniſtrabat audaciam: quod tyrannus ſtans hos rogaret, alios verberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerunq; pugnatum eſt, ſed citò & breui momento prælia mutabantur. neutra enim pars prolixũ fugæ ſpatium vel perſecutionis habebat. Pro ſuorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere ſuperantibus, & ſtare ſi fugerent, acclamantium: eratq; veluti quoddam belli theatrum. nec enim vel Titum ad alios, qui vnà erant quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Poſtremò nona hora noctis cœpto prælio, quinta diei diſſoluti ſunt, cum neutri eo loco vnde pugnam iniere certa fuga ceſſiſſent, verùm mediam in ancipiti prælio victoriam reliquiſſent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorum verò partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Ioſiæ: Idumæiq; Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Soſæ: de Ioannis autem ſocijs Gyphthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die ſeptimo ſubuerſis Antoniæ fundamentis, latam viam vſque ad templum fecit. admotæq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: vnum contra interioris templi angulum, qui ad ſeptentrionem orientemq; ſpectabat: alterum contra exedram, ad aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorum vnum contra porticum occidentalem templi exterioris, alterum contra ſeptentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miſerijs proficiebat, cum materias à centeſimo vſque ſtadio deportarent. Interdum autem inſidijs lædebantur, cum ipſi quidem vincendi facultate minimè cauerent, Iudæis verò propter deſperationem ſalutis audacioribus vterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna ſiue fœnum colligendum exiſſent, interea dum id facerent, equos ſuos frenis exutos

Titus ad ſpeculam in Antonia progreſſus, quid fieret, expectat.

Citò & breui momento prælia mutantur.

Media victoria in ancipiti prælio relicta.

Aggeres quatuor è regione templi extructi.

Romanorum equos Iudæi rapiunt.

exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaq; cum id crebrò fieret Cæsar existimans, quod erat verum, negligentia suorum magis quàm Iudæorum virtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorum custodiam reuocare statuit: vnoq; milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera verò die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ defecerant & fames vrgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleon montem versus collocata erant, circa vndecimam diei horam impetum faciunt. Sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verùm cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere violenter ambitum conatis. Conflato autem vehementi prœlio, & alia multa ab vtraq; parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi verò immoderato impetu & effrenatis animis vterẽtur. Dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudæos, veluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum videbatur: & illi vnam spem salutis, si murum vi perrumpere possent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam versis, atque in vallem coactis equo in aduersum montem à latere incitato præteruectus, rapit vnum ex hostibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis vndique septum, talo comprehensum. Tantum se inclinauit equo currente, tantamq; dexteræ vim itemq; cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem venit. Titus autem vires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat supplicio tradito, ipse templi oppugnationem curabat, vtq; aggeres maturè fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis prælijs malè tractati, tumescente paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, præuenientes ne vlterius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens Antoniæ iungebatur, incensa, deinde ad viginti ferè cubitos abrupere, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis vicesimo & quarto die, Romani porticum inflammauere: & vsque ad quartum decimum cubitum igne progresso, Iudæi similiter culmen abijciunt, neque omninò recedentes ab operibus, & Antoniæ continentia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso igne, cursum eius otiosè pro sua vtilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Isdem autem diebus, quidam ex Iudæis, vir & corpore breuis, & vultu despicabilis, tamq; genere quàm rebus alijs vilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis Pontificis monumentum, cum alia multa superbè ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimum haberent ad singulare prælium prouocauit. At qui contra stetere, multi quidem dedignabantur: erant autem inter eos (vt assolet) etiam qui timerent: quosdam verò non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere confligere. Nam qui de salute desperassent, eos neque cautos impetus habere, neque Deum vereri: & cum his in discrimen venire, quos neque vincere

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

Romanorum equos Iudæi rapiunt.

Iudæorum & Romanorum ad montem Eleon pugna.

Pedanius vir fortis & eques peritus.

Captiuus supplicio affectus.

Iudæi templi porticus incendunt.

Iudæi immisso igne, cursum eius otiosè metiuntur.

Ionathas Romanorum fortissimum ad singulare certamen prouocat.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

magnum ſit, & vinci cum dehoneſtamento periculoſum, non fortitudinis ſed ferocitatis videri. Quum autem diu nemo procederet, multaq́ Judæus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & ſuperbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, inſolentiam eius exoſus, fortaſſe autem etiam corporis breuitate ſublatus, incõſultè proſilijt: & cæteris commiſſa cum eo pugna riſum præbuit, à fortuna proditus. Lapſum enim Jonathas interfecit: deinde pede ſupra mortuum poſito, læua ſcutum, dextraq́ cruentum gladium corruſcabat: armisq́ cum fremitu concuſſis, exercitui & iacenti inſultans, ſpectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & vana iactantem, Priſcus centurio ſagitta transfixit: eoq́ facto, & Judæorum & Romanorum clamor varius excitatus eſt. Ille autem dolore in vertiginem tortus, ſupra corpus hoſtis incubuit: belliq́ felicitatem ratione carentem, quàm velox vltio ſequeretur oſtendit.

Pudens cum Jonatha pugnat, & interficitur.

Jonathan Priſcus centurio ſagitta transfigit.

CAP. VI.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

EDITIOSI verò templum tenentes apertè quidem & quotidiè militibus in aggeribus poſitis repugnabant. Viceſimo autem ſeptimo die prædicti menſis, huiuſmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus ſpatium, quod inter culmen & trabes erat vacuum, ſyluis aridis, itemq́ ſulfure ac bitumine repleuere. Deinde velut oppreſſi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus inſtabant, & in porticum aſcendere poſitis ſcalis nitebantur. qui verò prudentiores erant, nullam fugæ cauſam Judæis fuiſſe cogitantes, locis ſuis manebant. Verùm porticu repleta his qui aſcenderant, ignem immittunt Iudæi. excitataq́ vndiq́ ſubitò flamma Romanos & qui extra periculum ſteterunt ingens ſtupor inuaſit, & deſperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti ſemetipſos retrorſum in oppidum, alij verò in hoſtes præcipitabant: multi ſpe ſalutis deſilientes in puteos, ilicò debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flammam anteuertebant. ſtatim verò & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæſarem verò licet morientibus indignaretur, quòd iniuſſi porticum aſcenderant, miſericordia tamen eorum tetigit. Cumq́ nemo prohibere poſſet incendium, hoc erat tamen ſolatio pereuntibus, quia videbant eius dolorem, pro quo ipſi animam perderent. Vociferans enim & ante alios proſiliens, & comites ſuos quàm poſſent auxilium ferre obſecrans, cernebatur Eiusq́ voces & affectiones quiſque, velut aliquam præclariſſimam ſepulturam, ſecum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiorem, flammarum quidem periculum euaſere. obſeſſi autem à Judæis, cum diu ſaucij reſtitiſſent, poſtremò vniuerſi cecidêre. Poſt omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamenti fuit calamitati: & quamuis ſigillatim digni ſint memoria qui periere, omnium tamen fortiſſimus demonſtratus eſt. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interfici eum cupiebant, ad ſe deſcendere promiſſa fide hortabantur. Frater verò eius Cornelius, qui ex altera parte ſtabat, ne gloriam ſuam Romanamq́ militiam dehoneſtaret, orabat: cui magis obtemperauit: ſublatoq́ altius gladio, vt ab vtriſque partibus cerneretur, ſemetipſum occidit. Eorum autem quos ignis obſederat, Artorius quidam callidi tate ſeruatus eſt. Appellato enim clara voce Lucio quodam, commilitone & contubernali ſuo: hæredem te, inquit, relinquo totus

Iudæi porticus ſpatium ſyluis aridis, ſulfure ac bitumine replent.

Romanorũ in flamma calamitas.

Cæſarem Romanorum in flamma conſtitutorum miſericordia tangit.

Longus ſemetipſum occidit.

totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurriſſet, ipſe quidem qui ſe in eum proiecerat, vixit: Lucius verò pondere oppreſſus, conſtratoq; lapidibus ſolo alliſus, continuo moritur. Ea calamitas pauliſper quidem Romanis triſtitiam comparuit, in poſterum tamen cautiores effecit, & aduerſus Iudæorum inſidias iuuit, quibus plerunque loca moresq; hominum neſcientes lædebantur. Exuſta eſt verò porticus ad turrim vſque Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, ſupra poſtes qui in Xyſtum ducerent ædificauerat. reliquum verò Iudæi, poſtquam conſumpti fuerant qui aſcenderant, abſciderunt. Poſtero autem die Romani quoque, porticum qui in Boreæ parte fuit, ad orientalem vſque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, ſuper vallem ædificata: vnde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Lucius moritur, Artorius verò calliditate ſeruatur.

Porticus templi exuſta.

CAP. VII.

De fame Iudæorum.

IRCA templum quidem ita ſe res habebant. Eorum verò qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebãt. Per ſingulas nanq; domos, ſicubi aliqua veſtigia cibi apparuiſſent, bellũ ilico gerebatur: & amiciſſimi inter ſe ad manus veniebant, miſeris diripientes animis viaticũ. Fides autem penuriæ nec morientibus habebatur: ſed etiam quos viderent expirare, ſcrutabãtur latrones: ne quem forte cibũ ſinu occultans quiſpiam, moreretur. Ipſos autem ſpes egeſtate victus hiantes, veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in oſtia, tanquam ebrij ferebantur, eaſdemq; domos bis ac ter eodem momento deſperatione inquietabant: omniaq; dentibus neceſſitas ſubigebat: & ea colligentes quæ nullum, quamuis ſordidiſſimum mutorũ animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calceamentis abſtinuere, coriaq; ſcutis detracta mandebant. Quinetiam fœni veteris laceramenta victui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor Atticis venundabant. Et quid opus eſt famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonſtrare? Factũ enim relaturus ſum, neq; apud Græcos, neq; apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrendum, auditu verò incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me poſteri æſtimarent, niſi teſtes multos haberem: & fortaſſe frigidam referrem gratiam, parcius ea diſſerens, quorum fata perpeſſa eſt.

Inteſtinum bellum Iudæorum fame pereuntium.

Calceamenta, coria ſcutis detracta, vetuſq; fœnum Iudæorum cibus.

CAP. VIII.

De muliere quæ per famem filium coxerat.

MVLIER quadã ex numero trans Iordanem habitantium incolarũ, Maria nomine, Eleazari filia de Vico Vete Zobra, quod ſignificat domus hyſſopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hieroſolymam recepta, cum cæteris obſidebatur. Huius alia quidem bona tyrãni diripuerunt, quæ ex tranſamnanis locis in oppidum comportauerat. Reliquias verò conditorũ, & ſi alimenta reperiſſent, irrumpentes domum eius ſatellites, quotidie auferebant. Grauiter autem mulier indignabatur: propterea q; ſæpiſſimè raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra ſe vehementius iritabat: cum neque iratus, neque miſerans, eam quiſquã vellet interficere. Sed victum quidem parando alijs

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

parabat: vndique autem adempta iam erat ei etiam rapiendi facultas, famesq; viſceribus & medullis irrepſerat. Plus verò quàm fames iracundia ſuccendebat. Igitur vi animi ac neceſſitate impulſa, rebus aduerſis contra naturam excitatur: raptoq; filio, quem lactentem habebat, miſerum te, ait, infans, in bello & fame & ſeditione cui te ſeruauero? Apud Romanos etiam ſi vixeris ſeruiturus es: fames autem prauenit ſeruitutem: his verò ſeditioſi ſauiores ſunt. Eſto igitur mihi cibus, & ſeditioſis furia, & humanæ vitæ fabula, quæ ſola deeſt calamitatibus Iudæorum. Et hoc ſimul dicens, occidit filium, coctumq; medium comedit.

Matris priuſquàm filium occidit, colloquium.

Seditioſi cibũ à mãtre paratũ poſcunt.

adopertum verò reliquum ſeruauit. Ecce autem aderant ſeditioſi, & contaminatiſſimi nidoris odore capti, mortem ei ſtatim, niſi quod paraſſet, oſtenderet,

minabantur. Illa verò bonam partem ſe reſeruaſſe reſpondens, aperit filij reliquias. Illos autem confeſtim horror cœpit atq; dementia, viſuq; ipſo diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, eſt verè filius & facinus meum, comedite: nam & ego comedi. Nolo vt ſitis aut fœmina molliores aut matre miſericordiores. Quòd ſi vos pietatem colitis, & mea ſacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquum eius me manebit. Poſt hoc illi quidem trementes exierunt, ad hoc ſolum timidi, vixq; hoc cibi matri ceſſere. Nox autem repleta eſt eo ſcelere tota ciuitas: & vnuſquiſque ante oculos ſibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipſe admiſiſſet, horrebat. Ab omnibus autem quos fames vrgebat, properabatur ad mortem & beati appellabantur, qui prius quàm id paterentur interiiſſent. Citò autem Romanis etiam nunciata eſt illa calamitas: eorumq; alij non credebant, alij miſerabantur, multos autem vehementius eius gentis odium cepit. Cæſar autem ſuper hoc Deum placabat: ſiquidem Iudæis pacem obtuliſſet, eisq; liberam propoſuiſſet omnium obliuionem quæ commiſerant. Illos autem pro concordia ſeditionem, bellum pro pace, pro ſatietate atque opulentia famem optaſſe: & qui proprijs manibus templum, quod ipſe eis ſeruaſſet, incendere cœperant, huiuſmodi alimentis eos eſſe digniſſimos. Veruntamen ſcelus huius nefandi victus, ruina ſeſe patriæ operturum: neque relicturum in orbe terræ, vt ſol inſpiciat ciuitatem, in qua matres ſic veſcerentur. Ante matres autem patribus huiuſmodi alimenta

Calamitas Romanis nunciata.

4. Regum 6. Ant. lib. 9. cap. 4.

alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur. An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

CAP. IX.

De expugnatione muri & incendio Templi.

QVARTO autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cũ diebus antè sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verùm & huius & cæterorũ magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamẽta suffodiebant: multumq; fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portæ sustinebantur. tamq; diu mansere, donec instrumentorum & vectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Judæi verò prævenientes, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retrò depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant. multos de scalis egredientes, prius quàm se scutis obtegerent, ferientes gladijs præveniebant, nonnullas autem scalas armatorum plenas, in latus declinantes, dejiciebant. Vnde Romanorum quoq; non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimæ sorti turpitudini ducentes. Postremo tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui vnà ascenderant interficiunt, cæteri verò clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorũ autem, qui prioribus prælijs etiam tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum videret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subijci iussit. Inter hæc autem ad eum profugi veniunt, Ananus Ammauntinus, Simonis satelles crudelissimus, & Archelaus filius Magadati: idcircò sperantes veniam, quod Iudæos victores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, vtrunq; obtruncare decreuit. Dicebat enim necessitate, non voluntate venisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deserentes. Veruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios crèdidit. Jam verò portis milites ignem admouerant, liquefactóque argento cito lignum flammæ absumpserant, cum subito aucta proximas inde porticus corripuere. Judæis verò ignem circum se videntibus, corpora simul animique ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidem vel extinguere nemo conatus est: stantes verò aspiciebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem vt quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul vndique inflammari porticus potuerunt. postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, pérque proxima portis loca viam sternere, vt facilior agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintædecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum & Marcus

Romanos Iudæi vincunt, eorumq; signis potiuntur.

Simonis satellites duo ab eo deficiunt.

Iracundiam Titi fides cohibet.

Iudæorum nemo incendium extinguere conatur.

Titus rectores ad se conuocat.

An.mũdi 4034 A nato Christo 72.

& Marcus Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem videbatur lege belli vtendum esse: nunquã enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente, quò omnes vbicunq; essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neque armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si verò id pugna obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellũ iam videretur esse non templum: & piaculum non ipse, verum illi qui id fieri coegere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus anima carentia vlciscendum esse dicente, neque se vnquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperij, si maneret: iam certi quid vellet, ad eius accedunt sententiã, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit: iussisq; militibus quiescere, itemq; ducibus vt his in procinctu validioribus vteretur, viam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemq; restinguere. Illo quidem die Iudæos labor timorq; ab impetu continuit. Postero autem collectis viribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter excepere: septiq; scutis, à fronte murum condensa acie imitantur: certum tamen erat eos non diu duraturos, quòd & multitudine infestantium & animis vincerentur. Cæsar autem prius quàm verteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis venit auxilio, impetum verò eius non sustinuere Iudæi: sed primis interfectis, pleriq; fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant: cum autem illi retorsissent: iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi vi coacti templum introire conclusisunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumq; oppugnare. Sed id plane Dei sententia iamdudum igne damnauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à Rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principiumq; sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quieuissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hiq; Iudæis in fugam versis, vsq; ad templum accesserunt.

Titus consilium de templo proponit.

Titus Romanis cum equitibus lectis auxilio venit.

Templum ab Romanis, decimo mensis Augusti die, quo etiã prius à Babyloniorũ Rege, concrematur.

CAP. X.

Quemadmodum Templum incensum est inuito Tito.

Hic itaq; tunc militũ quidã, non expectato cuiusquã edicto, neq; tantum facinus veritus, sed diuino quodã motus impetu, à cõtubernali suo sustollitur: & ex ardente materia raptum ignem in fenestrã inserit aureã, vnde ad membra circum templũ ædificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma verò excitata, Iudæorũ quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendũ properabãt: neq; iam vitæ parcendũ rati, neq; viribus temperandũ, amisso eo cuius gratia cautissimi videbantur: maturè autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (namque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exilit: templumq; curriculo petit, prohibiturus incendiũ: omnesq; post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem voce simul ac dextera pugnantibus

Miles Romanus inuito Tito, Templũ incendit.

Incendium templi.

An.mũdi 4034. A nato Christo 72.

gnantibus ſigno dato, ignem iubebat extingui. Sed neque vox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obſtrueret, nutumq; dextera non attendebãt, quum alios bellum, alios ira diſtraheret. Introcurrentium verò agminum impetum, non precepta neque interminationes continebant: ſed quò furor eos duceret, ſequebantur. Adipſos autem introitus conferti, multi quidem ſeſe inuicem conculcabant: multi verò ardentibus adhuc & fumantibus porticuum incidentes ruinis, eadem quæ victi patiebantur. Cum verò ad templum acceſſiſſent, edicta quidem Cæſaris non audire ſimulantes, precedentem quiſque vt ignem immitteret hortabatur: ſeditioſis autem iam ſubueniendi quidem ſpes nulla erat, ſed fuga & cades omnia poſſidebat. Magna verò populi multitudo inualida & inermis, vbicunque occupati fuerant, interficiebantur. Et circum aram quidem ingens mortuorum numerus congerebatur: per gradus verò templi, & ſanguis multus profluebat, & eorum corpora qui ſupra ceciderant delabebantur. Cæſar autem vbi neque impetum inſanientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intrò cum rectoribus ingreſſus, & ſanctũ templi, & quæcunque illic erant aſpexit, ea quidem quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione verò & opinione domeſtica non minora. Cum autem flamma nondum ex vlla parte ad interiora penetraſſet: nec membra quæ circum templum erant depaſceretur, quod erat verum, exiſtimans adhuc illud poſſe ſeruari, & ipſe proſiluit, militesq; rogare vt ignem reſtinguerent conabatur: & Liberalem centurionem de ſtipatoribus ſuis, fuſte mulctatos qui non obedirent iuſſit arcere. Illorum autem furor belliq; impetus quidam vehementior, Iudæorumq; odia, & Cæſaris reuerentiam & prohibentis metum ſuperabant: pleroſque autem prædarum ſpes incitabat, ſuſpicantes intus omnia pecunia referta eſſe: quoniam fores auro factas conſpicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, quum Cæſar adinhibendum incendium cucurriſſet, ignem iam cardinibus portæ ſubiecerat. tumq; ſubito, poſtquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæſare diſcedebant, & ſtantes extrà ſuccendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exuritur. Sed quamuis hoc multum quis deflendum putet, vt opus omnium quæ audiuimus aut vidimus maximè admirabile, tam exſtructionis genere, quàm magnitudinis, itemq; munificentiæ in ſingulis rebus, & gloriæ quæ de ſanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet ſolatium: quod vt animalibus, ita operibus locisq; fatum ſit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & menſem, vt dictum eſt, eumq; diem ſeruauit, quo primum à Babylonijs templum erat incenſum. Et à prima quidem ſtructione templi, quam Solomon Rex inchoauerat, vſque ad hoc excidium, quod euenit ſecundo anno principis Veſpaſiani, mille centum triginta colliguntur anni, & ſeptem menſes, ac dies quindecim. A poſteriore verò, quam ſecundo anno Cyri Regis Aggæus fecerat, vſque ad excidium quod Veſpaſiano imperante ſuſtinuit ciuitas, anni ſexcenti triginta nouem, & dies quadraginta quinq;.

Ingens cædes in templo & calamitas.

Titus ſanctum templi ſeruare, idq; fruſtra, conatur.

A prima ſtructione tẽpli, quã Solomon Rex inchoauerat, vſque ad hoc excidiũ quot anni.

An.mũdi 4034
A nato Christo 72.

CAP. XI.

De Sacerdotibus, gazophylacioque & porticu.

CVM templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte veniſſet rapiebatur, & cædes erat infinita deprehenſorũ. Nec ætatis miſeratio, aut reuerentia caſtitatis: ſed & pueri & ſenes & ſacri & profani ſimiliter interficiebantur, atque omne genus hominũ belli calamitas perſequebatur, vnaq́ꝫ ſupplices cum repugnantibus necabantur: flammaq́ꝫ vlterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq́ꝫ operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari poteſt. Nam & Romanorum legionũ fre-

Clamor & vlulatus Iudæorũ pereuntiũ.

mitus erat, & ſeditioſorum ferro igniq́ꝫ clauſorum clamor ingens, & populi ſurſum deprehenſi ad hoſtes fuga cum ſtupore, ac calamitatis conqueſtio: in colle autem conſtitutis, etiam multitudo oppidi conſonabat. Iam verò multi fame marcidi, in mortem penè luminibus clauſis, poſtquam ignem templi videre, in queſtus interim vires clamoremq́ꝫ receperunt. Reſonabat autem & trans fluuium regio, & montes circumpoſiti grauiorem ſonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita vndique flamma plenum: videbatur autem ſanguis igne largior eſſe, pluresq́ꝫ interfectoribus interfecti: omnisq́ꝫ terra cadaueribus tegebatur, & ſupra corpora mortuorum gradientes milites curſum fugientium ſequebantur. Latrocinalis quidem multitudo, tandem pulſis Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primum verubus, itemq́ꝫ ſedibus ſuis, quæ ex plumbo facta erant, auulſis, in Romanos promiſſibilibus vtebantur: deinde cum nihil proficerent, ignisq́ꝫ in eos euomeretur, in parietem ſecedentes octo cubitis latum, ibi manebãt. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos tranſeundo ſeruari poſſent, aut communem cum cæteris durare fortunã, ſemetipſos in ignem iniecere, & cum templo concremati

Templum ſanguine & igne repletum.

Duo nobiles ſemetipſos in ignem inijciunt.

mati ſunt, Meirus filius Belgæ, & Joſephus Dalæi. Romani autem, quòd ſtruſtra ſe circum templum ædificijs parcere iudicabant, cum ipſum templum arderet, omnia ſimul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter vnam ex parte orientali, alteram ex meridiana, quamuis eas quoq; poſteà funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia vocantur, incendunt, in quibus magna vis erat pecuniæ, ac plurimum veſtium, aliaq; bona, & (vt breuiter dicam) omnes Iudæorum cõgeſtæ diuitiæ, quòd opulentiſſimus quiſque illuc totas domos exhauſerant. Venerunt autem etiam in eam quæ reſtabat vnam porticum, extra templum quò confugerant ex populo mulierculæ, itemq; pueri & promiſcua multitudo, propè ad ſex hominum millia. Sed priusquàm de his Cæſar quicquam decerneret, vel ducibus imperaret, ira flagrantes milites incendunt porticum. Hincq; contigit, vt alij quum ſe ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipſa corrumperet: ex tanto autem numero nemo ſeruatus eſt. His cauſa interitus quidam Pſeudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templum Deus aſcendere ſigna ſalutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannis tunc ſubornati Prophetæ, populo denunciabant, vt expectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui ſupra timorem & cuſtodiam fierent, ſpes retineret. Cito autem in aduerſis homini perſuadetur. Quòd ſi etiam malorum inſtantium liberationem polliceatur qui fallit, neceſſario qui ea patitur, ſpei totus efficitur.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Circa templũ omnia incenſa.

Sex hominũ millia in porticu flãma pereunt.

Pſeudoprophetæ à tyrannis ſubornati.

CAP. XII.

De prodigijs excidium Hieroſolymæ præcedentibus & præſagijs.

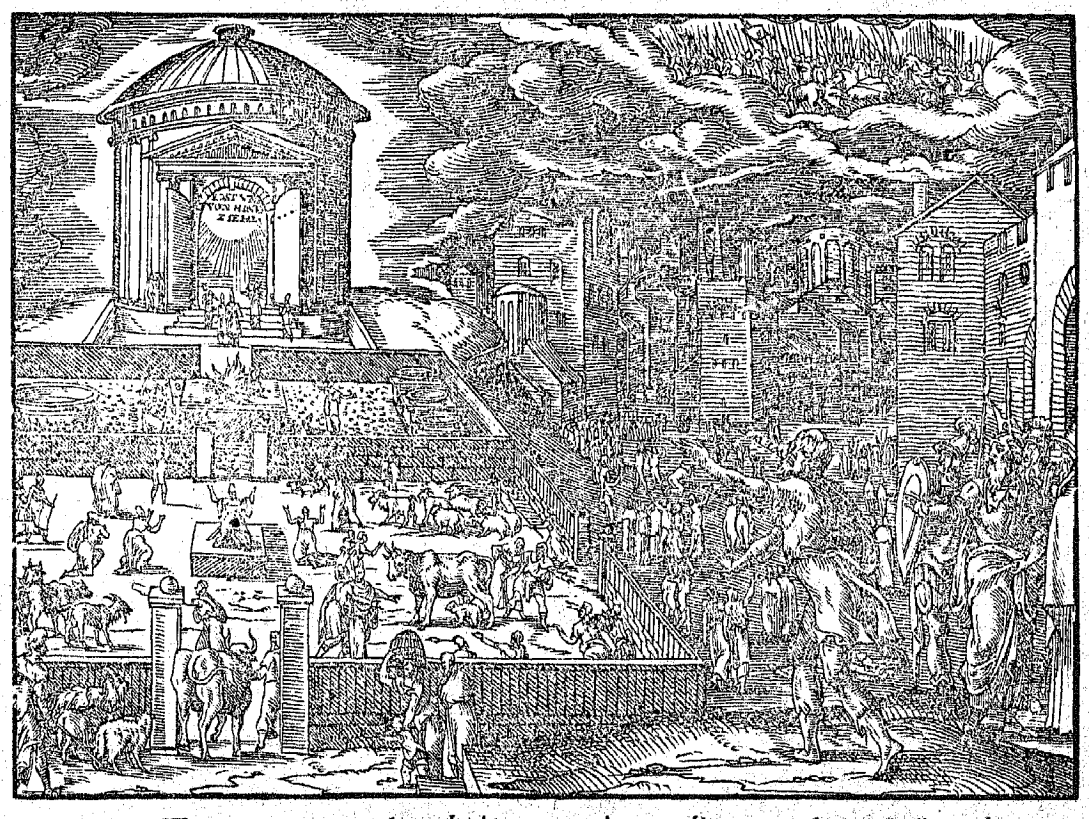

DENIQVE miſerabilis populus, illis quidem fallacibus Deumq; calumniantibus, credulus erat. Certis verò prodigijs & futurã ſolitudinem prænunciantibus, neque attendebant animo, neque credebant: ſed velut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta Dei diſſimulauere: modo cum ſupra ciuitatem ſidus ſtetit ſimile gladio, & per annum perſeuerauit cometes: modo cum ante defectionem primiq; belli motus ad diem feſtum Azymorum populo conueniente (octa-

Populi excæcatio.

Primum prodigium. Cometes gladio ſimilis.

An.mūdi 4034 A nato Christo 72.

Secundū prodigiū, lumen clariſſimum circum aram & templū noctu effulget.

Tertium prodigiū, bos agnum in medio fani parit.

Quartū prodigium, ænea tēpli porta ſpōtè ſeſe aperit.

uus autem dies erat Aprilis menſis) nona hora nocturna, circum aram itemq; templum tantum lumen effulſit, vt clariſſimus dies putaretur: & hoc vſque ad mediam permanſit horam: quod imperitis quidem bonum augurium eſſe videbatur: ſacrorum verò peritis, priusquàm eueniret, ſtatim dijudicatum eſt. Eodemq; feſto die etiam bos, cum ad hoſtiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum eſſet ænea atq; grauſſima, & ſub veſperā vix à viginti viris clauderetur, ſeriſq; ferro vinctis obſeraretur, peſſulosq; altos haberet in ſaxeum lumen demiſſos, vno perpetuo lapide fabricatum, viſa eſt noctis hora ſexta ſponte pateſcere. His autem curriculo per cuſtodes templi magiſtratui nunciatis, aſcendit ille, vixq; eam potuit claudere. Verùm & hoc iterum ignaris quidem ſignum optimum videbatur. Deum nanq; bonorum portam ſibi aperuiſſe dicebant. Prudentiores verò templi tutamen ſponte ſua diſſolutum iri cogitabant: & hoſtium donum eſſe, portas aperiri: ſolitudinemq; illo oſtento ſignari inter ſe pronunciabant. Poſt dies autem feſtos diebus paucis, viceſimo primo die menſis Maij viſio quædam apparuit fidem excedens. Profabula autem fortaſſe quod dicturus ſum haberetur, niſi qui viderunt ſupereſſent, & clades digna præſagijs ſecuta fuiſſent. namq; ante ſolis occaſum viſi ſunt per inane ferrei currus totis regionibus, & armata acies tranātes nubila, & ciuitati circunfuſa. Feſto autem die, quam pentecoſten vocant, nocte Sacerdotes intimum templum more ſuo ad diuinas res celebrandas ingreſſi, primum quidem motum, quendámque ſtrepitum ſenſerunt: poſtea verò ſubitam vocem audiere, qua diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Ieſus quidam, filius Anani, plebeius & ruſticus, quadriennio prius quàm bellum gereretur, in ſumma ciuitatis pace atque opulentia, cum ad feſtum diem veniſſet, quo ategias in honorem Dei componi in templo ab hominibus mos eſt, repente exclamare cœpit: Vox ab oriente: Vox ab occidente: Vox à quatuor ventis: Vox in Hieroſolymam & templum: Vox in maritos nouos nouasq; nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atque hæc interdiu noctuq; clamitans omnes ciuitatis vicos circuibat. Nonnulli autem virorum inſignium, aduerſum omen indignè ferentes, corripiunt hominem, multisq; verberibus afficiunt. Ille autem neque pro ſe, nec ad eos qui ſe mulctabant, ſecretò quicquam loquutus, eadem quæ prius vociferans perſeuerabat. Magiſtratus autem rati, quod erat verum, magis diuinum eſſe hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum: vbi plagis vſque ad oſſa laceratus, neque ſupplex cuiquam fuit, neque lacrymauit: ſed vt poterat inclinans maximè flebiliter vocem ad ſingulos ictus reſpondebat: Væ væ Hieroſolymis. Albino autem interroganti (is namq; iudex erat) quis eſſet, vel vnde ortus, aut cur iſta diceret, nihil retulit. Non prius autem ceſſauit à luctu miſeræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimiſit. Ille autem ad belli vſque tempus neque adibat quenquam ciuium, neq; loqui viſus eſt: ſed quotidie velut orationem quandam meditatus, Væ væ Hieroſolymis, querebatur. Sed nec imprecatus eſt cuiquam, cum in dies ſingulos mulctaretur, nec victum offerentibus bene dicebat. Sola verò eius reſponſio ad omnes erat, triſte præſagium. Maxime autem diebus feſtis vociferabatur: idq; per annos ſeptem & quinque menſes continuos faciens, neq; voce raucior fuit, neq; delaſſatus eſt, donec obſidionis tempore ipſa re perſpectis augurijs ipſe quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, Væ væ ciuitati ac phano ac populo, voce maxima clamitabat.

Quintum prodigiū, currus, & armatæ acies tranātes nubila.

Sextum prodigium, vox in intimo tēplo.

Septimū prodigium Ieſu plebei ac ruſtici, clamor & mors.

Ieſus per annos ſeptē & quinq; menſes vociferatur.

clamitabat. Quum autem adextremum addidisset, væ autem mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profectò inueniet, Deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis voluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratum phanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maximè eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiam si præuiderint. At verò hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempsere: donec patriæ excidio suaq; pernicie, eorum iniquitas confutata est.

An. mūdi 4034
A nato Christo 72.
Iesum in muro lapis tormento missus perimit.

Iudæi signa pro sua libidine interpretantes, patriæ excidium, sibiq; perniciem accersunt.

CAP. XIII.

De imperio Titi, & sacerdotum interfectione.

ROMANI quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem confugêre, templo itemq; omnibus circum locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam orientalem: hiq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum imperatorem. Vsq; adeò verò præda satiati sunt milites vniuersi, vt in Syria dimidio quàm pridem fuerat pretio pondus auri veniret. Ex his autem sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimq; fatebatur. Sed vbi illi tam ætatis quàm necessitatis miserti, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sursum refugiens abijt ad suos: nec eum quisquam custodum assequi valuit, sed eius perfidia maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, nõ vt apud ipsos remaneret, sed vt tantum descenderet, atq; vt aquam acciperet: qua cum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter ætatem, maximè pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta verò die sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, vt salutem sibi concederet orabant. Ille autem veniæ quidem tempus illũ præterisse fatus, perisse verò id cuius eos gratia meritò conseruasset, decere autẽ sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello vndique tenebantur, circundatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi interioris consistit. Hic enim super Xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isq; tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi aũt militum vtrinq; densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe veniæ: Romani verò ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto aũt dato militibus, Titus, vt & iracundiã & sagittas continerent, adhibito oq; interprete, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui cœpit.

Dimidio pretio pondus auri venit. Dolus pueri.

Sacerdotes veniam petunt, Titus verò duci homines ad supplicium iubet.

Seditiosi Titum ad colloquia prouocant.

Titi ad Iudæos per interpretem oratio.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

cœpit. Etiamne ſaturati eſtis patriæ malis, o viri? quibus neq; virtutis noſtræ, neque infirmitatis propriæ venit in mentem: ſed inconſulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem ſimul ac templum, ipſe quoq; iuſtè perituri: qui primum quidem, poſtquam vos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non deſtitiſtis, deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extuliſtis: vtrumne multitudine freti? atqui parua manus vobis Romani exercitus ſatis reſtitit. Auxiliatorũ fide? Et quæ gens imperio noſtro libera, Judæos præ Romanis optaret? Sed viribus corporum? Atqui ſcitis nobis ſeruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obſtaculum? quo ſepti Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obſtinatione, vel aſtutia ducum? Atqui etiam Carthaginenſes captos eſſe noueratis. Itaque vos contra Romanos ipſorum excitauit humanitas, qui primum vobis & terram dedimus poſſidendam, & gentiles impoſuimus Reges, deinde leges ſeruauimus patrias, & viuere nos non ſolùm diſcretos, ſed cum alijs etiam veſtra voluntate conceſſimus: quodq; maximum eſt, tributum capere Dei nomine, ac donaria colligere permiſimus: eaq; offerentes neque monuimus, neque prohibuimus, vt hoſtes nobis efficeremini ditiores, noſtraq; pecunia vos contra nos inſtrueretis. Ergo tantis bonis affecti, ſatietatem in eos qui hæc vobis præſtiterant, extuliſtis, & immitium exemplo ſerpentium virus blandientibus infudiſtis. Eſto, Neronis negligentiam contempſiſtis, & veluti ruptum aliquod membrum, ſiue contractũ aliàs, malè quieti in maiore vitio detecti eſtis, & ad ſpes improbas, etiam cupiditates immodicas explicaſtis. Venit pater meus ad patriam veſtram, non vt pœnas à vobis ob ea quæ in Ceſtium commiſeratis, exigeret, ſed monitis emendaret. Denique cum deberet, ſi de populandæ nationis cauſa veniſſet, ſtirpem veſtram petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galilæam & circa eam loca vaſtare maluit, vt pœnitendi vobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas videbatur, noſtraq; lenitate aluiſtis audaciam. Et Nerone mortuo, feciſtis quod nequiſſimi ſolent, & ex inteſtinis noſtris diſſenſionibus fiduciam præſumpſiſtis: meq; ac patre meo digreſſis ad Ægyptum, ad ſtruendum bellum tempus illud vtile putauiſtis. Neque vos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humaniſſimos fueratis experti. Deniq; vbi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quieſcentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hoſtes Judæi: & legationes quidem à vobis trans Euphraten vſq; nouarũ rerum gratia miſſæ, murorũ autem noui ambitus: ſeditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum inteſtinum, quæ ſola huiuſcemodi nequiſſimos decent. Juſſus ergo ab inuito patre cum mandatis triſtibus ad ciuitatem venire, lætabar, cognito populum de pace ſentire. Ante bellum rogabam vos deſiſtere, pugnantibus aliquandiu parcebã, ſponte ad me veniẽtibus dexteram dedi, fidem ſeruaui confugientibus, multos captiuos miſeratus, verberibus vrgentes bellum coercui, muris veſtris machinas inuitus admoui, ſemper cadis veſtræ cupidos milites continui. Quoties vici, toties vos ad pacem tanquam victus prouocaui. Cum propè ad templum acceſſiſſem, conſultò iterum legis belli oblitus parcere vos proprijs ſanctis orabam, templumq; ſeruare, data vobis exeundi copia & fide ſalutis: vel etiã pugnare alio tempore ſi velletis, in alio loco facultatem præbui. Iſta omnia ſpreuiſtis, & templũ manibus veſtris incendiſtis. Deinde ſceleratiſſimi nunc me ad colloquium prouocatis, vt quid tale conſeruetis quale

Iudæos contra Romanos ipſorum excitauit humanitas.

perijt?

perijt? Qua vosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? An. mūdi 4034. A nato Christo 72.
Quinetiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, qua fiducia? Nónne populus vester exanimatus? Templum verò perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas vestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cum pertinacia vestra. Proiectis autem armis, traditisq; corporibus, vitam vobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dominus mitis vltus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minimè posse accipere: nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi verò per munitiones, quà murū sepserat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Jturos enim se in solitudinem, ipsisq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus vehementer iratus, quòd in sorte captorum constituti, victorum sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit voce præconis, ne vlterius ad se profugerent, néue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem viribus dimicarent, & quantum possent, saluti suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die Archiuum, & Acram, & curiam, & qui vocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis vsq; ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ vici domusq; ardebant. Eodem die Izata Regis filij, & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, vt fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: Regis autem filios ac propinquos postea vinctos Romam perduxit, fidem obsidum præstaturos.

Titus Iudæis proiectis armis, traditisq; corporibus vitam indulget.

Iudæi à Tito fidem accipere recusant.

Ciuitatem milites inflammant.

Cæsaris mores non mutantur.

CAP. XIIII.

De præda seditiosorum, & succensione interioris ciuitatis.

SEDITIOSI autem ad domum regiam profecti, vbi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eò conuenerant propè ad octo millia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diripuere. Viuos autem duos Romanos milites cepere, vnū equitem, alterum peditem. & peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem, velut vno corpore omnes Romanos vlciscerentur. eques verò quiddam his quod saluti foret, suadere pollicitus deducitur ad Simonē, cumq; ibi quæ diceret non haberet, Ardalæ cuidā ex numero ducū traditur puniendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, oculisq; fascia obstrictis, in cōspectum Romanorū veluti capite cæsurus produxit. Verum ille dum gladiū Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniā ab hostib. esset elapsus, non est passus quidē occidi, indignum verò esse Romanorum militiē indicauit, quia viuus fuerat captus: & armis ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti viro grauior esse morte videbatur. Postero aūt die Romani, versis in fugā ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam vsq; igni tradidere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis verò carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namq; illis malorū quidem nulla pœnitudo: arrogantia aūt tanquam in rebus secundis. Deniq; ardere ciuitatem lætis vultibus aspicientes, alacri voto mortē se expectare dicebant, quòd perempto populo, incenso templo,

Seditiosi ad domum regiam profecti, pecuniam diripiunt.

Pœna Romani militis ab Iudæis capti.

Iudæi in media calamitate arrogantes.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

templo,& flagrante oppido,nihil essent hostibus relicturi.Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus,pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem atq; impietatem locutus, multa verò pro salute adhortatus, nihil amplius quàm eiusus est: quia neq; se tradere propter iusiurandum patiebantur, neq; pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant,veluti custodia circumuallati: cadisq; insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem,per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesq; interficiebantur: nam propter inediam fugere non valebant: mortuos autem canibus proijciebant. Omne autem pereundi genus,fame leuius videbatur: adeò vt ad Romanos quoque sine licentia,etiam desperata misericordia,tamen fugerent: atq; in seditiosos à cæde non cessantes, sponte incideren. nullusq; in ciuitate locus vacuus erat: sed cuncta mortuos habebant,quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant,qui alimentorum penuria vel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemq; latronum, spes vltima sita in cloacis:quò si fugissent, minimè inueniri posse arbitrabantur:sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant.Id autem planè illis erat somniũ.Nec enim vel Deum,vel Romanos fuerant latituri.Tunc quidem subterraneis freti,plura quàm Romani concremabant,& qui ex incendijs fugientes in cuniculos descendissent, eos improbè necabant, itemq; spoliabant.Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes,deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim,nisi excidio preuenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Iudæi Romanis sese tradere recusant, nec pugnare cum eis ex æquo possunt.

Tyrannorum ac latronum spes vltima in cloacis sita.

Rapinæ ac cædes in cloacis.

CAP. XV.

Superior pars ciuitatis oppugnatur,& confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.

CÆSAR autem fieri non posse prospiciens, vt sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto vndiq; loco sitam distribuit operibus militem vicesimo die mensis Augusti. Erat autem transuectio materiæ difficilis:omnibus, vt dictum est,circum ciuitatem vsq; ad centesimum stadium in priorũ aggerum exstructionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus in occidentali parte ciuitatis contra aulam regiã erigitur:auxiliarium verò manus, & cætera multitudo xystum versus,ac pontẽ & Simonis turrim:quam cum Ioãne bellum gerens, pro castello sibi ædificauerat.His autem diebus, Idumæorum duces clàm congregati, consilium de sui traditione cepere: missisq; ad Titum quinq;, vt dexteram sibi daret,precabantur. Ille verò tyrannos sperans esse cessuros Idumæis abstractis, quoniam belli pars videbantur,serò quidem,veruntamen vitã his pollicitus,legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon præsensit, & eos quidem,qui ad Titum perrexerant, quinq; viros statim occidit: duces verò,quorum nobilissimus erat Sosæ filius Iacobus,correptos in custodiam conijcit. Nec multitudinem Idumæorum,abductis rectoribus quid ageret nescientem, sine custodia habebat:sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quòd Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri,& satietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe,aliud vulgus cum coniugibus

Idumæorum duces clàm cõgregati, consilium de sui traditione capiunt.

gibus ac liberis, paruo quenq; pretio venundabant. Cum multi autem distraherentur, & emptores pauci essent, quanquam voce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret, vt eo modo familias suas educerent, tamen hos quoq; recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis dignus supplicio videretur. Et infinita quidē multitudo venijt. Ex populo verò seruati sunt plus quàm quadraginta millia, quos imperator quomodo cuiq; gratum erat, dimisit. Iisdem autem diebus, etiam sacerdotum vnus, filius Thebuthi, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, vt de sacris donarijs quædam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo: his quæ in templo erant posita, similia: mensasq; & crateras, & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit etiā vela, & Pontificum indumenta, cum gemmis, & vasa multa sacrificio cōparata. Quin etiam custos sacræ pecuniæ comprehensus, Phineas nomine, vestes & singula sacerdotum ostendit, multamq; purpuram & coccum, quæ ad vsum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casiæ, pigmentorumq; aliorum multitudo, quibus commixtis Deo in dies singulos adolebant. Tradita autē sunt ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet vi capto, vt transfugæ tamen data est venia.

An. mūdi 4034 A nato Christo 72.

Ex populo plus quā quadraginta millia seruati.

Iesus sacerdos, Thebuthi filius.

Phineas sacræ pecuniæ custos comprehensus.

CAP. XVI.

De occupata reliqua parte Ciuitatis.

IAM verò perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admouebant. Seditiosorum autem alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebāt eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac virtute Romani: quodq; maximum est, læti mœstos atq; iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, nonnullæq; turres arietibus pulsatæ cessissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. nam & prius quàm transgrederentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo antè superbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse ac tremere, vt miseranda esset, quanquam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atq; perrupto, custodes pellere, atq; egredi: cum verò, quos antea fideles habuerant, nusquā viderent, fugiebant quò quemq; necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totum ab occidente murum subuersum esse nunciarent, alij subijsse Romanos, ac etiam propinquare se quærentes, alij etiam videre hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac veluti succisi neruos, quà fugerent hæsitabant. Vnde & maximè quis, & virtutem Dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tuitione priuauere, ac spontè de turribus descendere: vnde vi nunquam, sola verò fame capi poterant. Romani verò qui tantum in muris inferioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres validiores erant, de quibus suprà memorauimus. Relictis itaq; his, vel (quod est verius) Dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad vallem Siloā confugêre. rursum autem vbi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus ex

Seditiosorum alij in Acram recedunt, alij se in cloacas demittunt.

Timor & torpor tyrannorum.

Tyranni semetipsos tuitione priuant, ac spontè de turri descendunt, vnde vi nunquam, sola verò fame capi poterant.

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

ea parte petiere. Vſi autem infirmiori audacia, quàm neceſsitate (iam enim vires eorum labor, metus & calamitas fregerat) à cuſtodibus retruduntur: & per diuerſa diſiecti, in cloacis deliteſcunt. Romani verò muris potiti, ſigna in turribus poſuere: & plauſu atq; lætitia victoriam & cantu celebrabant, quòd principio finem belli multo ſenſerant leuiorem. Deniq; ſine ſanguine murum nacti, nouiſſimum non eſſe credebant: cumq; nullum reluctantem viderent, pro incerto mirabantur. In anguſtias viarum ſtrictis gladijs fuſi, & quos cepiſſent interficiebant nullo diſcrimine: domosq; totas, cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas verò vaſtantes quas prædæ cauſa penetraſſent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames cõfecerat, offendebant. Ipſum deinde horrentes aſpectum, vacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miſerantes idem etiam circa viuos patiebantur: ſed vnumquemq; obuium transfigendo, & anguſta viarum cadaueribus obſtruendo, totam ciuitatem ſanguine diluere, vt pleraq; incenſorum cædes extinguerent. Et occidentes quidem veſpere ceſſabant, nocte verò creſcebat incendium. Ardentibus autem Hieroſolymis, illuxit dies Septembris menſis octauus ciuitati, tot clades cum obſideretur experta, quot bonis ſi vſa eſſet ex quo fuerat condita, inuidenda fuiſſet: nulla tamen alia re tãtis infelicitatibus digna, niſi quòd talem progeniem qua ſubuerſa eſt, edidit. Intrò autem Titus ingreſſus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus eſt, quas tyranni per dementiam deſeruerant. Conſpecta quidem earum ſolida altitudine, itemq; magnitudine, ſubtiliq; lapidum compagine ſingulorum, quantumq; paterent vel quantum erigerentur, Deo, inquit, planè adiuuante pugnauimus, & Deus erat, qui detraxit ab iſtis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ ad iſtas valerent? Tunc quidem multa eiuſmodi cum amicis collocutus eſt, quos verò à tyrannis vinctos in caſtellis reperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, murosq; ſubuerteret, eas turres fortunæ ſuæ monumentum reliquit: quæ commilitante his potitus fuiſſet, quæ capi non potuiſſent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaq; adhuc extabat ſuperſtitum multitudo, ſolos quidem armatos Cæſar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam verò multitudinem ſaluam eſſe. Illi autem cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam ſenes, ac debiles trucidabant: vegetos autem atq; vtiliores coactos in templum, in deſtinatũ mulieribus ambitum concluſerunt. Cuſtodem autem his Cæſar appoſuit vnum ex libertis, & amicum ſuum Frontonem, qui fortunam quam quiſq; meritus eſſet, decerneret. Ille autem latrones quidem omnes, atq; ſeditioſos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem lectos, qui procero atq; formoſo eſſent corpore, triumpho ſeruabat: ex reſidua multitudine ſeptem & decem maiores annis, vinctos mittit ad Ægyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus diſtribuit, in ſpectaculis ferro & beſtijs conſumendos. Qui verò infra decimum & ſeptimum annum ætatis agerent, venditi ſunt. Iiſdem autem diebus, quibus ſecernebantur à Frontone, mortui ſunt fame duodecim millia, quibus partim odio cuſtodum non præbebatur cibus, partim ipſi victus faſtidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

Romani vrbe ac victoria potiuntur.

Integræ mortuorum familiæ, & plena mortuis tecta.

Ciuitatis munitiones, ac turrium cautes, quas tyranni per dementiam deſeruerant, inſuperabiles.

Fortunæ monumentum.

Senes ac debiles Iudæi trucidantur, vtiliores reſeruantur.

Iudæos Titus diſtribuit.

De

CAP. XVII.

De numero captiuorum, & peremptorum.

An. mũdi 4034
A nato Christo 72.

Captiuorum & per tempus obsidionis mortuorum numerus.

ET *captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem millium comprehensus est numerus. mortuorum verò per omne tempus obsidionis vndecies centũ millia. Horum plerique gentiles fuere, sed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subitò circumfusi sunt: Vbi primo quidẽ illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc vires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à Pontificibus petijt, vt si quo modo possent multitudinem numerarent. Illi autem, cum dies festus adesset, qui Pascha vocatur, quando à nona quidem hora vsq; ad vndecimam hostias cædunt, per singulas verò contubernia non pauciorum quàm decem virorum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam viceni conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex millia & quingentas numerauere. Fiunt autem, vt denos epulatores per singulas imputemus, vicies centena ac septingenta millia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue vitiliginosis, aut semine fluentibus, quos gonorrhoicos vocãt, neq; mulierib. menstruo cruore pollutis, neq; alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidẽ, nisi qui religionis causa venissent. Magna verò hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen velut in carcerem tota gens fato concluſa est, & fartæ hominib. ciuitas bello obsidebatur. Itaq; superat omnem humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palàm occidêre, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulcra eruentes, quos offendissent iugulabant. Inuenti autem sunt ibi quoq; plus quàm duo millia, quorum alij manu sua, plures autem mutuis se vulneribus interfecerant, cum alios fames corrupisset. Fœdus autem corporum odor introeuntibus occurrebat, adeò vt statim multi recederent: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent. multæ namq; opes in cuniculis inueniebantur, nefasq; omnem viam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni vinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Vltus est autem Deus vtrunq; merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sæpè despexit, à Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simon verò multa vi cum necessitate luctatus sicut infrà designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho. Ioannes autem vinculis sempiternis. Romani verò extremas vrbis partes incendunt, murosq; subuertunt.*

Romani cloacas rimantes & sepulcra eruentes, multas opes inueniunt.

Ioannes & Simon in cloacis inuenti capiuntur.

CAP. XVIII.

Hierosolymæ vrbis historia breuis.

ITA *quidem Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinquies autem prius capta, tunc iterũ vastata est. Ægyptiorum quidem Rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Sosius captam vrbem seruauere. Antea verò Rex Babyloniorũ ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecentos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat*

Hierosolyma quinquies prius capta, tunc iterum vastata est.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

Chananæorum dynasta qui patria lingua iustus appellatus est Rex. Erat quippe talis. Ideoq; sacerdotium Deo primus exhibuit, & fano primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem vocauit, cùm antè Solyma vocaretur. Chananæorum quidem populo Rex Judæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonijs euersa est. A Rege autem Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, vsq; adid quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuaginta nouem. Ex quo primum autem condita est, vsq; ad excidiũ, anni duo millia centum septuaginta septem. Sed enim neq; antiquitas, neq; ingentes diuitiæ, neq; per totũ orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquã iuuit, quo minus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquã verò quos occideret, quidúe raperet, non habebat exercitus, quòd iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo si esset quod ageret, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phasaelo, & Hippico, & Mariamme: muriq; tanto, quantum ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem, vt esset castrum illic custodiæ causa relinquendis: turres autem, vt posteris indicarent qualem ciuitatem, quamúe munitissimam, Romanorum virtus obtinuisset. Alium verò totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, vt qui ad eam accessissent, habitatam aliquando esse vix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

Romani totam funditus eruunt ciuitatem ac templum.

CAP. XIX.

De præmio militum.

CÆSAR autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, nonnullasq; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, & laudare vniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita viris fortibus præmia persoluere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, vnde ab omni milite posset audiri, magnam illis ait, habere se gratiam, quòd beneuolentia erga se vtendo perseuerassent. Laudabat autem, quòd per omnia bella morigeri fuissent, quodq; præliando fortitudinem in multis magnisq; periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusq; planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neq; munitiones regionum, neq; magnitudines ciuitatum, vel audacia inconsulta, & immanitates effera aduersantium, possint vnquam Romanorum vires, vel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atq; præclarius, quod duces Romani & administratores imperij, ab his declaratos ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias, qui legissent. Mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo viribus alacritatem habuit tardiorem. Et illis tamẽ, qui pro maiore vi clarius decertassent, vitamq; suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se honores & præmia redditurum:

Titus magnam militibus ait habere se gratiam, quòd beneuolentia erga se vtendo perseueraſſent.

nec

nec vllum eorum qui plus alio laborare voluiſſet, iuſta viciſſitudine carituru: An. mũdi 4034
magnamq; ſibi huius rei fore diligentiam, quod magis vellet honorare virtutes A nato Chriſto 72.
eorum, qui militiæ ſocij fuiſſent, quàm punire peccata. Confeſtim ergo iuſſit eos, Titus fortibus militibus præmia pollicetur.
quorum partes ſunt, iudicare, quoſnam ſcirent fortiter aliquid in bello feciſſe: & nominatim ſingulos appellans, præſentes collaudabat, quaſi qui domeſticis rectè geſtis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques longas q; haſtas, & ſigna ex argento facta donabat, & vniuſcuiuſque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, item q; veſtes, aliam prædã largiter diſtribuebat. Omnibus autem ita donatis, vt quiſque ſe meritum præ- Titus militibus prædam largiter diſtribuit.
buerat, votis q; cum vniuerſo exercitu factis, magno fauore deſcendit vertit q; ſe Titus ſacra pro victoria celebrat.
ad ſacra pro victoria celebranda: magna q; aſtante boum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipſe verò cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quò quenque conueniret, dimittit. Hieroſolymorum autem cuſtodiam decimæ legioni credit: neque ad Euphratem, vbi pridem fuerat, eam remiſit. Duodecimam verò legionem, memor quòd Ceſtio Duodecima legio Ceſtio duce Iudæis ceſſerat.
duce Judæis ceſſerat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphaneas: ad Meliten autem, quæ ſic vocatur, miſit. Hæc ad Euphratem in confinio Armeniæ & Cappadociæ ſita eſt. duas verò ſibi obſequi ſatis eſſe duxit, donec ad Ægyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæſaream cum exercitu deſcendiſſet, in eam manubiarum multitudinem repoſuit, captiuoſq; ibi aſſeruari præcepit, quòd ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

CAP. XX.

De nauigatione Veſpaſiani, deque comprehenſo Simone & ſpectaculo die natalitio exhibito.

PER *idem verò tempus, quo Titus Cæſar obſidionis cauſa apud Hieroſolymam commorabatur, aſcenſa naui oneraria Veſpaſianus* Rhodũ *tranſmittit. Hinc autem vectus triremibus, poſtquã omnes quas præternauigauit ciuitates inuiſit, ab his cum votis exceptus, in Graciam ex Jonia tranſit. Egreſſus deinde Corcyra* Nauigatio & iter Veſpaſiani.

An. mũdi 4034 A nato Christo 72.

in Iapygiam delatus est, vnde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippi vocatur, aduenit, diuq; ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multiq; in ea captiui consumpti sunt, alij bestijs obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hîc Simonem etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum.

Spectacula Cæsareæ celebrata.

Iste Simon cum Hierosolyma *obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquàm muros ingressus exercitus totam vastare ciuitatem cœperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, & lapidarijs cum ferramentis eorũ necessitati congruis, & alimentis quæ multis diebus sufficere possent, vnà cum illis omnibus in quandam occultiorem cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: vbi verò soliditas obstitisset, eam suffodiebant, sperantes posse vlterius progressos tutò emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationem veram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossores processerant, iamq; alimenta, quamuis parce his vterentur, eos deficiebant. tunc igitur velut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus vbi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupuere qui eum viderunt, locisq; suis manebãt. deinde propius cum accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem vocari, statimq; accersitus ab his qui ad eum cucurrerant, venit Terentius* Rufus: *namq; is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo veritate comperta, ipsum quidem vinctum custodiebat:* Cæsari *verò quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in vltionem crudelitatis, qua in ciues suos amarè ac tyrannicè fuerat vsus, in potestate hostium quibus maximè inuisus erat ita Deus posuit, non vi subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quòd plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram Dei effugere nequitia, nec inualida res est iniustitia, sed quan-*

Simon in cloacam se se demittit, eam suffodit, ac tutò emergere posse sperat.

Simon à Romanis capitur.

Nequitia iram Dei effugere nequit.

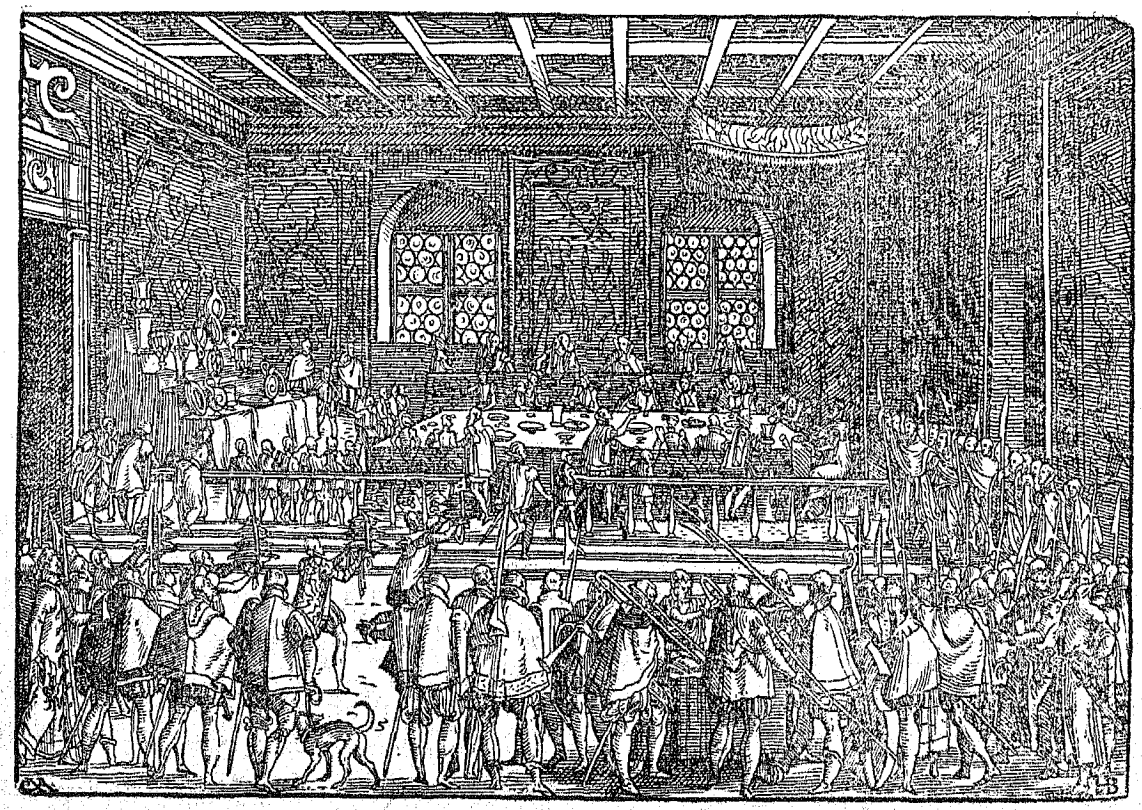

doque sui temeratores vlciscitur, & grauiorem pœnam ingerit criminosis, cùm iam se liberatos esse crediderint, eo quod non statim luêre commissa. Id etiam Simon

mon didicit, postquàm in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus à terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem ijsdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, vinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. Ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissimè celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestijs depugnarunt, quiq; ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores periere, duo millia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis videbãtur hæc licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum venit (hæc autem est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorũ) & in hac quoq; diutius demoratus est, maiore vsus claritudine circa natalem patris diem, tàm magnificentia spectaculorum, quàm sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

Magna seditiosorum multitudo in cloacis deprehensa.

In spectaculo Cæsareæ 2500. Iudæi pereunt.

Titus Vespasiani natalem celebrat.

CAP. XXI.

De calamitate Iudæorum apud Antiochenses.

VENIT autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concita in eos Antiochensium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præsentia, quam propter ea quæ fuerant non multo ante commissa, de quibus necessarium mihi videtur pauca prædicere, vt etiam quæ postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudæorum namq; gens multum quidem totius orbis indigenis ãsseminata est. Plurimum autem Syris vicinitate permixta, præcipuè apud Antiochiam versabatur, propter magnitudinem ciuitatis. maximè verò his liberam domicilij facultatem Reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Nam q; Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, vastatis Hierosolymis templum spoliauit. Qui verò post eum regnum assecuti sunt, quicquid aneum in donarijs fuit, hoc Judæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntq; vt pari cum Græcis iure ciuitatis vterentur. Assecutis quoque postea Regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & exstructione itemq; magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperq; religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum verò odium apud omnes pullulabat, tunc vnus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum) cum Antiochensiũ populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & cæteros deferebat, insimulans eos quod vna nocte totam ciuitatem incendere statuissent: & velut huius consilij participes quosdam hospites Judæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimq; omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem verò Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter vlti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatæ voluntatis argumentũ, quódq; Iudæorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorũ ritu sacrificaret: idemq; iussit & cæteros compelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo

Iudæorum gens [illegible] tum totius orbis [illegible] digenis asseminata.

Iudæorum in Antiochia multitudo.

Antioch' Iudæus seditiosus magnæ calamitatis in Antiochia autor.

ab

An.mũdi 4034. A nato Christo 72.

ab Antiochenſibus facto, pauci quidem conſenſerunt: alij verò qui noluerunt, perempti ſunt. Antiochus autem acceptis à Romanorũ duce militibus, ſæuius inſtabat ſuis ciuibus, nequaquam eos die ſeptimo ab opere ceſſare permittens, ſed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tamq; validam neceſsitatem impoſuit, vt non modo apud Antiochiam ſeptimi dieiferiæ ſoluerentur, ſed ab hoc exordio in cæteris quoque ciuitatibus ad breue ſimiliter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam tunc eiuſmodi mala perpeſsis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoque perſecuti fuimus. Namq; quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monimentorumq; receptacula publicorum, itemq; baſilicas, vixq; ignis inhibitus eſt ſuper omnem ciuitatem magna nimis vi ruens, huius facti Antiochus Iudæos accuſat: & Antiochenſes, quos ſcilicet ſi his infeſti antea non fuiſſent, recenti tamen ex incendij tumultu facilè calumnia perpuliſſet, multo magis ex anteactis fidem habere dictis ſuis perſuaſit, vt penè ſe vidiſſe ignem à Iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduerſus eos qui accuſabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorũ potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, poſtulãs ſibi permitti referre ad Cæſarem geſta. Rectorem namq; Syriæ Cæſennium Patum iam quidem Veſpaſianus ad eam miſerat, nondum autem ille peruenerat. Habita verò diligenti quæſtione Collega reperit veritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accuſauerat, nemo conſcius fuit. omne autem facinus admiſere homines quidam nocentiſsimi neceſsitate debitorum: rati quod ſi forum & ſcripta publica concremaſſent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro ſuſpenſis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Antiochus ſuis ciuibus perfidus.

Antiochus ſeptimi dieiferijs Iudæis interdicit.

Iudæis apud Antiochiam altera calamitas accidit.

Homines quidã nocentiſſimi neceſſitate debitorum forum & ſcripta publica cõcremant.

CAP. XXII.

Quomodo Veſpaſianus rediens à Romanis exceptus eſt.

An.mũdi 4035. A nato Christo 73.

ITVS autem Cæſar à patre ſibi allato nuncio, quod vniuerſis quidem Italiæ ciuitatibus deſiderabilis peruenisſet: maximè verò, quod vrbs eum Roma ſumma cum alacritate & claritudine ſuſcepiſſet, in maximam lætitiam voluptatemq; tranſlatus eſt, curis de eo ita, vt ſibi erat ſuauiſsimum liberatus. Veſpaſianum enim etiam longè abſentem, omnes homines Italiæ voluntatibus vt præſentem colebant: expectationem ſuã, quod nimis eum venire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes neceſsitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & ſenatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigiſſent, optabat imperatorem ſuſcipere ſenectutis honore bellicorumq; geſtorum maturitate decoratum, cuius præſentiam ſciebat ſoli ſaluti ſubiectorum commodaturam: & populus malis inteſtinis ſolicitus, magis eum venire cupiebat: tunc ſe calamitatibus quidem pro certo abſoluendum eſſe confidens, antiquam verò libertatem cum opulentia recepturum. Præcipuè milites ad eum reſpiciebant. hi enim maximè bellorum per illum patratorum nouerant magnitudinem. imperitiam verò aliorum ducum experti atq; ignauiam, magna quidem ſe optabant turpitudine liberari. eum verò qui ſe & ſeruare & honeſtare ſolus poſſet, recipere precabantur. Cum verò hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem præcipuis viris vlterius expectare intolerabile videbatur, ſed eum longiſsimè ab

Vrbs Roma ſummà cum alacritate & claritudine Veſpaſianũ ſuſcepit.

Veſpaſiano Romani obuiam procedunt.

me ab vrbe Roma conuenire antè properabant. Nec tamen quisquã moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & vniuersis facilius & promptius ire quàm manere videbatur, vt etiam ciuitas ipsa tunc primũ inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi verò eum appropinquare indicaretur, quamq; mansuetè singulos suscepisset, qui præcesserant, nunciatum est, omnis iam reliqua multitudo per vias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quò transiens aduenisset, videndi eius voluntatem, vultusq; lenitatem omnium generum vocibus prosequebantur, benemeritum & salutis datorem, solumq; dignum Romanorũ *principem appellantes. Tota verò ciuitas velut templum erat, sertis atque odoribus plena. Cum verò vix per circunstantem multitudinem in palatium venire potuisset, ipse quidem penatibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbæ, perq; tribus & cognationes & vicinias conuiuia exercentes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quàm plurimum temporis in* Romano *imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.*

An. mũdi 4035. A nato Christo 73.

Titus aduentus sui gratulatoria sacra celebrat.

CAP. XXIII.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.

ANTE hæc verò tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus verò Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere velle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis consilijs vacua, parua spe appetens periculorũ, deinde odium principũ, quoniã solis sciunt gentem suã vi coactã seruire Romanis: necnon equidem maximã tempus eis fiduciam dedit. Nam cum viderent Romanum *imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnemq; his subditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, Classicus quidam & Ciuilis, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: verùm maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & cæteris fortasse nõ dissentientibus, veluti quadam diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amentia ad sobrietatem coëgit. Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo pòst erant supplicia luituri. Nam vt primum defectionis eorum nuncius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adolescens erat) tantã rei magnitudinem suscipere nõ detrectauit: sed à patre habens ingenitã fortitudinem, & supra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem ex-*

Defectionis Germanorum & Gallorum ab Romanis causæ.

Ciuilis Germanos ad sobrietatem cogit.

Domitianus, Titi frater.

An. mũdi 4035. A nato Christo 73.

peditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, vt sine clade pristino iugo subijcerentur. Omnibus ergo circa Galliam vt oportuit ordinatis, ne facilè rursus vnquam turbarentur, Domitianus clarus atq; insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta verò Germanorum defectione, ijsdem diebus etiam

Scytharum & Sarmatarũ impetus in Romanos.

Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudine clàm transgressi flumen Istrum, violenti atq; sæuissimi, propter inopinatum impetũ multos Romanorũ quos in præsidijs offendêre, interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atq; agendo, omniaq; incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & vastitate Mœsiæ cognita, Rubriũ Gallum mittit pœnas de eis sumpturum. à quo multi quidem in præliys trucidati sunt. qui verò salui esse potuere, cum timore domum refugêre. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsidijs loca circundedit, vt omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

CAP. XXIIII.

De anno Sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentissima spectacula celebrat.

PRINCEPS verò Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita vt diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrãs spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis corũ abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuiũ cognitione digniss imũ. Is fluit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum videre. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam

Sabbaticus fluuius.

Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic denominatus. Ciuitatis autem Antiochensium populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & vsque ad tricesimum vel eo amplius stadium progressi, non modo viri, sed etiam fœminæ cum pueris expectabant.

Titi ad Antiochiam aduentus.

Et cum appropinquantem vidissent, ex vtroque via latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, vt Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulsit, sed otiose quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidve facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem versus iter contendit. Quò missi etiam ab Rege Parthorum Vologeso venere, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos vicissset. Eaq; susceptæ etiam conuiuium exhibuit regijs, atque ita Antiochiam remeauit. Senatu verò & populo Antiochensi multum petentibus vt in theatrum veniret, vbi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissimè paruit. Rursus autem fortiter ijsdem instantibus, & crebrò postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingeniosè respondit, patriam eorum dicens, quò expellendi fuerant

Ciuiũ contra Iudæos ad Titum preces.

fuerant interijſſe, nullumq; iam eſſe locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem ſeſe conuertunt Antiochenſes, quòd priorem impetrare non potuerunt. Æneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus inciſa eſſent priuilegia Iudæorũ. Sed ne id quidem Titus annuit. verùm in eodem ſtatu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Ægyptum inde diſceſſit. Iter autem agendo cum ad Hieroſolymam veniſſet, triſtemq; ſolitudinem quam videbat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, diſiectorum operum magnitudinem & veterem pulcritudinem recordatus, miſerabatur excidium ciuitatis, nõ ſicut alius feciſſet exultãs, quod talem ac tantam funditus excidiſſet, verum multa imprecans ſeditionis autoribus, & qui hanc pœnam ei inferre coëgere: ita certus erat, quod nunquam virtutem ſuam voluiſſet punitorum calamitate clareſcere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura verò captiuis indicantibus auferebant, aurum atq; argentum, aliaq; inſtrumenta pretioſiſſima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propoſitum iter ad Ægyptum tendens, emenſa velociter ſolitudine, peruenit Alexandriam: decretoq; ad Italiam nauigare, cum ſe duæ legiones comitarentur, vtranque vnde venerant remiſit: quintam quidem in Mœſiam, quintam verò decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero ſeptingentos viros electos, tàm magnitudine corporum quàm pulcritudine præſtantes, ilico ad Italiã portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta verò nauigatione pro voto, ſimiliter quidem Roma in eo ſuſcipiendo erat affecta, & occurſus exhibuit eiquos patri. Claritudinem verò Tito pater attulit, qui venit obuiam, eumq; ſuſcepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam lætitiam ſuggerebat, quod videbat in vnum tres cõueniſſe. Non multis autem diebus poſt, vnum communem triumphum ob res geſtas agere ſtatuêre, quamuis vtrique ſenatus proprium decreuiſſet. Prædicto autem die, quo futura erat pompa victoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remanſit. Omnes autem cum exiſſent, loca vbi tantum ſtare poſſent occupauerant, quantus ſpectandis imperatoribus modus ſufficeret, conceſſo neceſſario tranſitu. Cuncta verò turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progreſſa cum rectoribus ſuis, & circa oſtia conſtituta non palatij ſuperioris, ſed prope Iſidis templum (ibi enim principes nocte illa quieſcebant) prima iam aurora incipiente procedunt Veſpaſianus & Titus lauro quidem coronati, amicti verò patria veſte purpurea: & ad Octauianas ambulationes tranſeunt. ibi enim ſenatus, & ducum proceres, & honorati equites, eorum præſtolabantur aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat, ſellæq; eburneæ in eo præparatæ. Quo cum aſcendiſſent, conſederunt. Statimq; eos militaris fauor excepit, multis virtutem teſtimonijs prædicans. Illi autem inermes erant, in veſte ſerica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum Veſpaſianus, cum dicere adhuc vellent, ſilentij ſignum dedit. Magnaq; omnium quiete facta ſurrexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, ſolennia vota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfectis autem votis, Veſpaſianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari ſolet, dimittit. ipſe verò ad portam recedit, quæ ab eo quod per illã ſemper triumphorũ pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibũ prius capiebant, & triumphalibus veſti-

An. mũdi 4036. A nato Chriſto 74.

Titus Hieroſolymæ excidium miſeratur.

Romani ex magnis diuitijs non minimã partem in ruinis inueniunt.

Simonem & Ioãnem & alios, numero ſeptingentos viros, Titus ad Italiã portari præcipit.

Veſtes triumphales Veſpaſiani & Titi.

Vota & prandiũ ante triumphum.

An.mũdi4036. A nato Christo 74.

bus amicti, dijs ad portã collocatis cæsa hostia, inter spectacula trãseuntes triumphum ducebãt, vt multitudini facilior præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo eorũ spectaculorũ & magnificentia non potest, in omnib. quæ

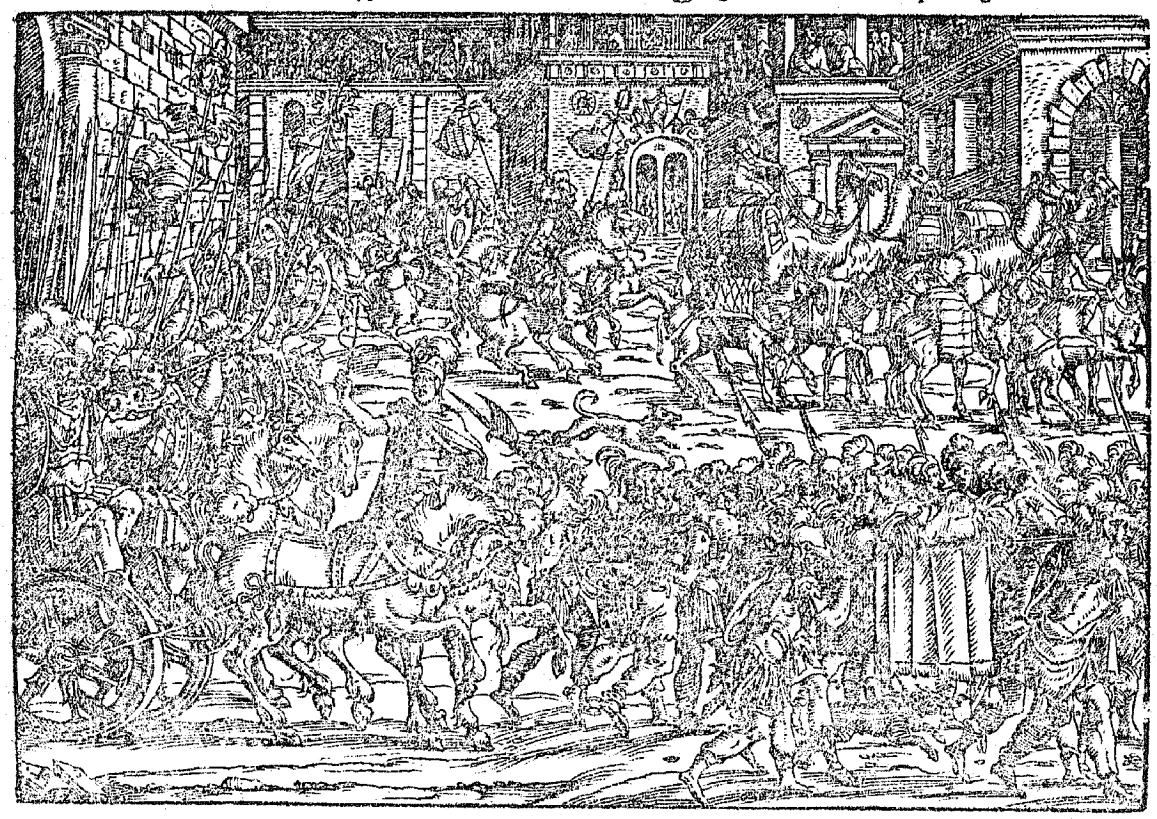

quisq; cogitauerit, vel artium factis, vel diuitiarũ opibus, vel naturæ nouitate. Nam penè quæcunq; hominibus qui vsquam sunt fortunatis paulatim quæsita sunt, alijs alia mirabilia atque magnifica, hæc vniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti auriq; necnon eboris in omni specie

Triumphi magnificentia.

operũ multitudinem, non vt in pompa ferri cerneres, sed vt ita dixerim omnia fluere. & alias quidem vestes ex rarissimis generibus purpuræ portari, alias diligentissima pictura variatas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ alijs operibus inclusæ traductæ sunt, vt appareret frustra nos earum vsquã rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiã simulacra, quæ illi Deos habent, & magnitudine mirabile, & arte non defunctorie facta. horumq; nihil non ex pretiosa materia. Quin & animaliũ diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erat autem etiam quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis vestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompã fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorũ magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorũ quidem vulgus inordinatũ videres, sed varietas & pulcritudo quidem vestiũ natã ex fatigatione corporum deformitatem, oculis subtrahebat. Maximè autem stupori erat, pe-

Vestes pretiosissimæ.

Pegmatum fabricatio.

gmatũ quæ portabãtur fabricatio, pro cuius magnitudine timendũ viribus portantiũ occurrẽtes putabãt. multa enim in tertiũ nidũ quartũq; surgebãt: & magnificentia fabricæ cũ admiratione delectabat: multis aurata veste circũdatis, cũ aurũ præterea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere vastari quidem fortunatissimam terrã, totas verò interfici acies hostiũ: & alios fugere, alios captiuos duci: muros q; excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina: & populosarum ciuitatum mœnia disturbari, exercitumq; intra muros infundi: cædisq; omnia loca plena, & eorum

qui

qui manu reſiſtere non poterant preces, ignemq; templis immiſſum, adiumq; ſuper dominos poſt multam vaſtationem euerſiones: atq; amnis triſtitiam, defluentis non in arua culta, neq; ad hominum vel pecorum potum, ſed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello paſſi ſunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, neſcientibus adhuc facta tanquam præſentibus oſtendebant. Erat autem per ſingula pegmata captæ ciuitatis dux, ita vt captus fuerat ordinatus. Multæ etiam naues ſequebantur. Spolia verò alia quidem paſſim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hieroſolymam in templo reperta ſunt, menſa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum ſimiliter quidem auro factum, ſed opere commutato ab vſus noſtri conſuetudine. nam media quidem columna baſi hærebat, tenues autem ab ea cannulæ producebantur, formatæ ad ſimilitudinem fuſcinæ, ad ſummum quaq; in lychni ſpeciem fabricatæ. erant autem numero ſeptem, ſeptimi diei, qui apud Iudæos eſt, indicantes honorem. Poſt hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouiſſima ſpoliorum. Deinde tranſibant plurimi victoriæ ſimulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Poſt hæc Veſpaſianus prior ibat: & Titus deinde ſequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipſe quoq; ornatus pulchritudine, dignumq; ſpectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. quò poſtquam ventum eſt, conſtitere. Erat autem vetus mos patrius, operiri donec ducis hoſtium mortem quiſpiam nunciaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa productus: laqueo verò circumdatus per forum trahebatur, quo eum ſimul caderent qui ducebant. Lex autem Romanis eſt, ibi necare criminum reos morte damnatos. Poſtquam igitur eum finem vitæ habere nunciatum eſt, omniumq; fauor ſecutus eſt, tunc hoſtias inchoauere. hisq; ſecundo per vota ſolennia omine peractis, in palatium receſſere. Et alios quidem epulis ipſi excepere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum inſtructi erant apparatus. Hunc enim diem vrbs Romana celebrabat, victoriæ quidem in hoſtes gratulatorium, finem verò malorum ciuilium. & ſpei bonæ pro felicitate principium. Poſt triumphos verò, & Romani imperij firmiſſimum ſtatum, Veſpaſianus Paci templum ædificari decreuit. Itaq; mira celeritate, & quæ hominum cogitationem ſuperaret, effectum eſt. Magna enim diuitiarum largitate vſus, inſuper perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namq; in illud fanum collecta ac depoſita ſunt, quorum viſendorum ſtudio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, vagabantur: quomodo aliud apud alios ſitum eſſet, videre cupientes. Hic autem repoſuit etiam quæ Iudæorum fuerant inſtrumenta, his ſe magnificè ferens. Legem verò eorum, & penetralium vela purpurea in palatio condita ſeruari præcepit.

An. mũdi 4037. A nato Chriſto 75.

Menſa aurea ponderis talenti magni.

Iudæorum lex ſpoliorum nouiſſima.

Simon Gioræ filius laqueo circumdatus per forum trahitur.

Veſpaſianus Paci templum edificat, de quo vide Herodianum lib. 1.

CAP. XXV.

Herodium & Machærus à Baſſo capta.

In Iudæam verò legatus miſſus Lucilius Baſſus, ſuſcepto à Cereali Vetiliano exercitu, caſtellum quidem Herodion cum præſidio deditione cepit. Poſt autem omni manu militari collecta: multi autem in partes diuiſi erant, & legione decima bellum inferre Macharunti ſtatuit. Valde enim neceſſarium videbatur id excindi caſtellum, ne multos ſui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & ſalutis ſpem habitatoribus certam, & aggredientibus hæſitationem atq; formidinem,

An.mũdi 4037. A nato Christo 75.

natura loci præstare maximè poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis videtur: sed ne vel accedi posset eò natura excogitarat, quæ vallibus eum ex omni parte vallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi non posset: nec transire erat facile, nec aggestu vlla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab occidente secat vallis, sexaginta stadijs distenditur, vnde Asphaltites lacus ei limitem facit. ex hoc verò tractu ipse Macherus altissimo vertice supereminet. A septentrione autem & meridie, valles magnitudine quidem supradicta cingunt. similiter verò sunt inextricabiles ad oppugnationem. eius verò vallis quæ ab oriente est, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte verò ex aduerso Macheruntí posito terminatur. Ea loci natura perspecta Rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnãti, omnibus locis dignior cura visus est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipuè vicinitatem. namq; opportunè situs est, eorum fines prospectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, vnde in arcem ipsam ferebat ascensus. Quin & circa ipsum verticem rursus murum ædificauerat, turresq; in angulis sexagenorum cubitorum erexerat. In medio autem ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas verò cisternas recipiendis aquis abundeq; suppeditandis, locis maximè idoneis fecerat: veluti cum natura certaret, vt quod illa situ loci expugnabile fecerat, ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinem machinarumq; reposuit: & omnem apparatum excogitauit, qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare contemptum. Erat autem in ipsa regia rutæ mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu vel celsitudine vel magnitudine vincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseuerasse: mansisset q; vlterius profectò, sed ab Iudæis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, quæ ciuitas à parte septentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, vbi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidem assimilis est colore, circa vesperam verò veluti iubare fulgurans, accedentibus eamq; euellere cupientibus facilis non est: sed tam diu refugit, nec prius manet, quàm si quis vrinam mulierem vel menstruum sanguinem super eam fuderit. quinetiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoq; modo sine periculo: quitalis est: Totam eam circunfodiunt, ita vt minimum ex radice terra sit conditum. deinde ab ea religant canem: illoq; sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidẽ facilè euellitur: canis verò continuò moritur, tanquam eius vice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter vnam vim capi eam operæprecium est. Nam quæ vocantur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, viuis immersa, eosq; necantia quibus subuentum non fuerit: hæc citò, etiam si tantummodo admoueatur ægrotãtibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter se sapore diuersi: Alij namq; amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidæ aquæ ortus, non solùm in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidem altè caua, saxo autem imminente protecta: super hæc veluti duæ mammæ inter se paululum

Herodes Macherun tem magno muro ac turribus amplecti tur.

Sagittarum machinarumq; multitudo in arce.

Ruta mirabilis magnitudine.

Baaras radix quomodo euellenda.

Alius modus radicem hanc euellẽdi.

Aquarum calidarum fontes.

lulum distantes eminent: & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit: qui mixti lauacrum suauissimum præbent, multisq; morbis ac vitijs salutare: maximè verò neruorum curationi conueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autem contemplatus vndiq; regionem, valle orientali repleta accessum parare statuit: opusq; inchoauit, properans aggerem quamplurimum extollere, facilemq; per eum oppugnationem facere. Qui verò intus fuerant deprehensi, ab externis segregati Iudæi, illos quidem coegere, An. mũdi 4037. A nato Christo 75.

Externi Iudæi inferiorem ciuitatem occupant.

inane vulgus esse existimantes, inferiorem obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius verò castellum ipsi occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & vt saluti suæ consulerent. Impetraturos enim se veniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem volebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos sors obtulisset consertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebant. semper autem vtrisq; ex tempore plus victoriæ captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggrederentur: in aggere autem positis, si improuisum excursum eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuitò gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudæis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autem fuerat Iudæorum cum Romanis conflictus.

Eleazarus, Iudæus audacia ferox, & manu strenuus.

excursibus nobilis, multos egredi aggestũq; prohibere cogitans, & in prælijs semper grauiter Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autẽ vacuũ discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaq; discreta quodam die pugna, & vtraq; parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælio excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem vidit quidam ex castris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus: & quod nemo speraſſet, impetu facto cum ipsis eum armis repentè correptum, cum hoc viso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam verò dux nudum præcepit extendi, & in aperto constitutum, Eleazarus capitur, eumq; dux nudum extendi, & verberibus cædi præcipit.

vt ex ciuitate conspiceretur, cadi verberibus, vehementer Iudæos confudit casus iuuenis, vniuersaq; ciuitas in fletu erat & quæstibus, vnius viri clade perculsa. Id vbi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent, quòd sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, velut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit. ea verò conspecta, maior castellanos dolor inuasit, & vlulando querebantur, intolerabilem esse calamitatem vociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne vel se despicerent, mortem miserrimam subituros, sibiq; ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum viribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia victi sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clàm nocte aufugere statuêre. Cum verò portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuncius venit, siue inuidia

Eleazari calamitas Iudæos ad deditionem commouet.

An. mūdi 4037. A nato Christo 75.

ue inuidia ſalutis eorum ſiue formidine, ne eorum fugæ cauſam ipſi præſtarent. Sed fortiſſimi quidem fugientium, qui præceſſerant, euaſere. reliquorum autem viri quidem mille ſeptingenti peremptiſunt, mulierculæ verò & pueri in ſeruitium ducti. Sponſiones autem cum his qui caſtellum dedidere habitas, Baſſus conſeruandas eſſe ratus, & ipſos dimiſit, & Eleazarum reddidit.

Iudæorum 1700. ab Romanis perempti.

CAP. XXVI.

De Iudæis à Baſſo interemptis & Iudæa diuendita.

Iardes ſylua ab Romanis cincta.

His autem adminiſtratis, in ſaltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati eſſe nunciabantur, qui pridem tempore obſidionis, ex Hieroſolymis & Macharunte profugerant. Ergo cum ad locum veniſſet, neq; falſum fuiſſe nuncium reperiſſet, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: vt ſi quis Iudæorum conatus fuiſſet euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. pedites autem ſyluam iuſſit cædere, in quam confugerant. Hoc modo ad neceſſitatem adducti ſunt fortiter aliquid faciendi, velut ex audaci certamine fortaſſe fugam etiam reperirent. Itaq; ſimul vniuerſi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. Illi autem fortiter excipiebant: multaq; his audacia, illis contentione vſis, diu quidem prælium tractum eſt, non autem ſimilis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit occumbere, neq; multos ſauciari:

Iudæorum 3000. proſtrati.

Iudæorum verò ex illo prælio nullus euaſit. Sed cum non eſſent pauciores tribus millibus, proſtrati ſunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo ſupra meminimus, qui ordini cuidam præpoſitus cum Hieroſolyma obſideretur, quibus demerſus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodem verò tempore Cæſar etiam ad Liberium Maximū ſcripſit (erat autem procurator) vt omnẽ terram venderet Iudæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit proprium ſeruans ſibi eorum agrum. Solis autem octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammaus. diſtat autem ab Hieroſolymis triginta ſtadijs. Sti-

Stipendium Iudæis Cæſar indicit.

pendium verò vbicunq; degerent Iudæis indixit: binasq; drachmas ſingulis annis deferre in Capitolium iuſſit, ita vt antehac Hieroſolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc ſtatum habebant.

CAP. XXVII.

De clade Antiochi Regis & eruptione Alanorum in Armeniam.

Antiochum Ceſennius Petus Syriæ adminiſtrator coram Cæſare accuſat.

Iam verò quarto anno Veſpaſiano adminiſtrante imperium, contigit Comagenes Regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex cauſa huiuſmodi. Ceſennius Petus, qui tunc Syriam adminiſtrabat, ſiue re vera, ſeu propter inimicitias Antiochi (certum non valde patefactum eſt) literas ad Cæſarem miſit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuiſſe. pactis habitis cum Rege Parthorum: propterea q; debere illos antè capere: ne ſi priores nouas res adorti eſſent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæſar huiuſmodi nuncium ad ſe perlatum, neglecturus. Nam vicinitas Regum, maiore negotium prouidentia dignum eſſe faciebat. Samoſata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphraten ſita eſt, vt eſſet Parthis (eo namque id cogitauere) facilimus tranſitus, tutum autem receptaculum. Fide igitur habita, & poteſtate ſibi permiſſa, vt

ageret

ageret quod expedire videretur, negligendum non putauit. Subitò tamen Antiocho eiusq; ſocijs nihil opinantibus, in Comagenem ingreſſus eſt, ex legionibus quidem ſextam ducens, & inſuper quaſdam cohortes alasq; equitum. habebat autem auxilio Reges, Chalcidica Ariſtobulum, Emeſæq; Sohemum. Introitus autem illis erat ſine certamine, quòd nemo indigenarũ manus valebat opponere. Antiochus enim inſperato perculſus nuncio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autẽ, toto regno in eo quo erat ſtatu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc ſe Romanis purum ab ea ſuſpicione qua ſibi ingereretur probaturum eſſe ratus. progreſſusq; de ciuitate centum triginta propemodum ſtadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samoſatam qui eam capeſſerent mittit, & per eos ciuitatem tenebat. ipſe verò cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen Rex vel ipſa neceſsitate adductus eſt aduerſum Romanos aliquid bellicum gerere: ſed fortunam ſuam queſtus, quiduis pati ſuſtinebat. adoleſcentibus autem belliq; peritis, viq; corporis præſtantibus filijs eius non erat facilè in calamitate ſine pugna durare. Itaq; ad virtutem ſe conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autem pugna per totam diem habita, inſigni fortitudine demonſtrati ſunt: nullaq; parte ſuarum virium diminuta diſcedunt. Antiocho verò neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile videbatur: ſed abducta coniuge cum filiabus in Ciliciam fugit, atq; hoc facto militum ſuorum animos fregit. nam veluti deſperato ab eo regno defecere, & ad Romanos ſe tranſtulere, omniumq; erat deſperatio. Ergo priuſquam penitus deſtituerentur auxilijs. Epiphani cum ceteris ſeruare ſe ex hoſtibus erat neceſſarium. fiuntq; omnes equites decem, qui cum his vnà tranſgreſſi ſunt flumen Euphratem. hinc iam ſine metu profecti, cum ad Vologeſem Parthorum Regem veniſſent, non quaſi profugi deſpecti ſunt: ſed ac ſi fortunam priſtinam retinerent, omni honore dignati ſunt. Antiochum verò, vbi Tarſum Ciliciæ venit, miſſo Centurione Petus vinctum Romam tranſmiſit. Veſpaſianus autem ita Regem ad ſe deduci non paſſus eſt: dignius eſſe ratus, veteris amicitiæ habere rationem, quàm belli occaſione inexorabilem iracundiam ſeruare. Itaq; iubet eiiter agenti auferri vincula, intermiſſaq; interim profectione Romam, apud Lacedæmonem degere: magnos verò ei pecuniæ reditus præbet, vt non modò copioſe, ſed etiam regiæ victum haberet. His Epiphanes & ceteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipſi quoq; ſpem reconciliandi cum Cæſare concepere. Cum autem etiam Vologeſes de his ſcripſiſſet ad Cæſarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum viuere patiebantur imperium) & cum Cæſar his manſuetè facultatem dediſſet, Romam venerunt. patre autem ad eos ex Lacedæmone ſtatim aduecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi manſere. Alanorum autem natio, quòd quidem Scythæ ſint, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes ſedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His verò temporibus inito conſilio, vt terram Mediam, & vlterius prædandi cauſa peruaderent, cum Rege Hyrcanorum colloquuntur. namq; is eſt illius tranſitus dominus: quem Rex Alexander ita fecerat, vt portis ferreis clauderetur: Aditu autem ſibi præbito, vniuerſi nihil ſuſpicantibus Medis incumbunt: eorumq; fines populoſos, omnigenumq; pecorum plenos diripiebant, cum reſiſtere nullus auderet. Nam qui regnum eius terra obtinebat Pacorus, metu perculſus in difficiliora loca re-

An. mũdi 4037. A nato Chriſto 75. Ceſennius Antiochũ ſubitò inuadit.

Antiochus prius regno cum coniuge ac liberis ingredi, quàm cum Romanis pugnare decreuit.

Antiochus cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit.

Epiphanis ad Vologeſem Parthorum Regem fuga.

Antiochus capitur.

Antiochus cum Cæſare reconciliatur.

Alani Mediam terram prædandi cauſa peruadunt.

An.mũdi 4037. A nato Christo 75.

fugiens, cæteris quidẽ bonis omnibus cesserat: vix aũt ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centũ talentis redemerat. Sũma ergo facultate sine pugna prædabundi, & vsq; ad Armeniã vastãtes omnia processere. Eius aũt Tyridates Rex erat. Qui cùm his obuius bello conflixisset, nõ multum abfuit quin viuus in illa acie caperetur. Procul enim quidã misso eum laqueo circundatũ tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueũ, atq; ita fugisset. Illi aũt pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati sunt: magnam verò hominum multitudinem, aliamq; ducentes prædam ex vtroq; regno ad sua domicilia rediere.

Armenia vastatur.

CAP. XXVIII.

Excidium Massadæ castelli munitissimi.

An.mũdi 4038. A nato Christo 76,

APVD *Iudæam verò mortuo Basso, Flauius Siluain administratione succedit. & aliam quidem terram bello subactam videns, vnum autem adhuc rebelle supereſſe castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps verò sicariorum à quibus fuerat occupatum, erat vir prapotens Eleazarus, ex origine Iuda, qui non paucis Iudæis persuaserat, vt ante diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudæam missus est. Tunc enim sicarij conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse vellent: omniq; modo his quasi hostibus vtebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem verò domibus injiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam pertendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisq; se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id planè causatio, & crudelitatis atq; auaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam ijdem illi & defectionis socij fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperè. Causa verò peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiæ suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fœcundissimum: vt nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere voluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes vnum erant, & exsuperare alium alius tàm impietate quàm iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem malè tractando, multitudo verò ad interitum potentium properando. Illis autem erat dominandi cupiditas: his autem vim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Primi quidem sicarij fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores, nullo neq; verbo indicto ad iniuriam, neque facto intẽtato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus prætermisso. Verùm & hos Ioannes moderatiores esse demonstrauit. Non solùm enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderent, tanquam inimicissimos maximè ciues eiusmodi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui Deum quoq; iam esset ausus impietate contemnere. Nam & mensa nefaria vescebatur, & legitimam patriamq; exterminauerat castimoniam: vt iam sit minimè mirum, si mansuetudinis communionem minimè seruabat hominibus, qui Dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Gioræ, quid mali non commisit, quáue liberorum corporum iniuria temperauit, qui eum creauere tyrannum? Quæ verò eos amicitia, queúe cognatio*

Tempus apud Iudæos omnium generũ malitiæ fœcundissimum.

Ioannes Giscala.

Simon, Gioræ filius.

ad

ad quotidianas cades non ferociores effecit? namq; alienos quidem malè tractare, inertis nequitiæ opus esse arbitrabantur: clarissimam verò gloriam parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli, etiam Idumæi fuere: illi enim sceleratissimi peremptis Pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in Deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamq; per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotæ appellati sunt, viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim malitiæ facinus æmulati sunt, nullo inæmulato, quod ante commissum memoria tradidit, prætermisso, quamuis nomen sibi ex bonorum æmulatione imposuissent: qui eos quos læderent, propter efferam sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima essent bona ducebant. Itaq; debitum vitæ finem inuenere, merita illis omnibus pœna Dei voluntate decreta. Cuncta enim quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos vsq; ad extremum vitæ terminum congesta sunt, quæ varijs perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quàm commisere perpessos, verùm qua tãdem digna tantis sceleribus pœna affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, vnde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens. & fines quidem statim omnes obtinuit, præsidijs vbiq; locis opportunissimis collocatis: castellum autem muro circundedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, vtq; custodes perseuerarent. ipse verò castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, cæterùm difficilem ad copias vtensilium. Non solùm enim commeatus ex longinquo, & cum labore Iudæorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, verumetiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silua obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum longitudine, vndiq; abruptis atq; altis vallibus cingitur inuisibili super fundo habens scopulos: ipsaq; omnium sunt animalium gressibus inaccessa, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem vnum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidente facilius ambulari. Vocatur autem vnum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertens, paulatim rursum producitur: vixq; illo itinere gradiens promouet pedem. namq; mutanti vestigium, necesse est altero pede niti. Est autem certa pernicies, si quis labatur. altitudo enim rupium vtrinq; debiscit, vt quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi viam cum xxx. stadijs ascenderis, quod restat verticis est non in acutum finem coacti, sed vt habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas Pontifex castellum ædificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem, è candido lapide factum, & duodecim altum, latumq; octo cubitis: & viginti septem turres quinquagenorum cubitorũ in eo stabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnem murum intus ædificatas. Rex enim verticem, quòd fœcundus omniq; planicie mollior

An. mũdi 4038. A nato Christo 76.

Idumæi.

Zelotæ.

Debitus vitæ finis Iudæorum.

Silua dux Romanorum Massadam obsidet.

Massadæ situs.

Iter per saxum colubet dictum.

Vertex fœcundus, omniq; planitie mollior.

An. mundi 4038. A nato Christo 76.

mollior esset, culturæ destinauerat: vt si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat, ab occidentalis partis ascensu, intra mœnia quidem arcis positam, vergentem autem ad septentrionem. regia verò murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticuum itemq; balnearum varia erat & sumptuosa constructio, columnis quidem è singularibus saxis vndiq; substitutis, parietibus autẽ membrisq; solida compage lapidum variatis. Ad singula verò habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turres multos magnosq; puteos in scopulis excideratcustodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus vterentur haberent. Fossæ verò iter ex regia in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem viæ facilem sui vsum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem via natura est inaccessa, vt suprà memorauimus. Occidentalem verò, magna in angustia posita turri concluſit, quæ non minore mille cubitorum spatio ab arce distaret, quam neq; transire posse, neq; capi facile videbatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitum. Intus autem reposita apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuuere. nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longum tempus sufficere posset: vinumque multum & oleum: insuper autem cuiusq; leguminis fructus, & palmulæ coaceruatæ. Cunctaq; reperit Eleazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferè ex quo apparata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendêre. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, nõ errauerit, quòd arcis altitudine ab omni terrena ac fœculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenûm quoq; armorum multitudo, ab Rege condita, quæ decem millibus virorum sufficerent, ferrumq; infectum, necnon æris & plumbi materia: quippe vt magnis de causis factum crederes apparatum. Aiunt enim Herodem idipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: vnum quidem ab Iudæorũ populo: ne se deposito, illos qui antea Reges fuerant, ad Principatum reduceret. Alterum verò maius atq; atrocius, ab Regina Ægypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpè verba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudæorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, malè eius amore mancipatum, quàm non donaturum speraſſet. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudæos Romanis opus reliquit. Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut suprà diximus, ac ne quis effugeret diligentissimè procurauerat: incipit oppugnationem, vno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrim, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia saxi vastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua vt ascendit ac tenuit, aggerẽ apportare militibus iussit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus,

Regia Herodis.

Turris versus occidentem extructa.

In castello magna commeatus copia.

Fructus ad centum annos incorrupti.

Herodes duplex periculum suspicans, castellum sibi ad refugium parauit.

Circa Massadam vnus tantum locus, qui aggerũ iactum excipere potest.

operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verùm neque firma, neque sufficiens machinis ferendis hæc mensura videbatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factũ est, altum itemq; latum cubitis L. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primo quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea verò Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro consepta, vnde multis balistarum tormentorum iaculis Romani citò eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebrò murũ pulsari iubet: ac vix quidem tamen aliquã eius deiecit partem interruptã. Citò autem prauenere sicarij muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare violentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quà secta sunt cõtinentes composuere: earum autem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spatium. ne verò crescente cumulo terra deflueret, alijs transuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euanescebant, lutoq; subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc vbi Silua considerauit, igni magis murum captũ iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intrò iaculari præcepit: murus autem, quippe vt magna ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & vsq; ad imum sui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & penè machinas quasi iam conflagraturas desperauerãt. deinde flatu mutato, veluti diuina prouidentia excitatus auster, multa vi in aduersum eum murum repulit: iamq; totus ardebat ex alto. Romani quidem cum Dei vterentur auxilio, ad castra læti digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte vigilias accuratiores facere, ne quis eorum clàm subterfugeret. Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alij cuiquam permissurus erat vt faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium verò nullum salutis modum neq; virtutis excogitans: sed his quæ Romani in se liberosq; suos & cõiuges facturi essent si vicissent, ante oculos positis, de omniũ morte consiliũ cepit: idq; ex præsentibus fortissimum ratus, validioris animi socijs vesperi congregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum sit, viri fortes, neq; Romanis, neq; cuiquã alij seruire, nisi Deo: is enim solus est verus & iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis vestros probare animos iubeat. Ne igitur nos deho nestemus, antè quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas subituri: si viuos in Romanorum potestatem venire contingat. primi enim omniũ ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à Deo gratiã datam, vt benè ac liberè possimus mori, quod alijs nõ euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis cõditio cum affectibus: nec enim prohibere id hostes possunt, qui profectò nos optant viuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobisipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant, de Dei voluntate coniicere, & scire, quod amica ei quondã Iu-

An. mũdi 4038 A nato Christo 76.

Ingenti ariete fabricato, Silua crebrò murũ pulsari iubet.

Ardentes faces in murum iaculantur.

Aquilo auertens flãmã in Romanos abigit.

Eleazari ad socios oratio.

Eleazarus iram Dei in populum Iudaicũ fatetur.

An. mũdi 4038 A nato Christo 76.

dæorum natio damnata esset interitu: manens enim propitius, vel saltem nobis leuiter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam verò vrbem suam igni hostium excidioq; prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorũ sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in Deum deliquissemus, nullius q; culpæ participes fuissemus, qui alios quoq; docuimus. Itaque videtis quemadmodum nos vana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumq; habentes abundantissimum apparatum, ipso Deo manifestissimè auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed

Pœna criminũ, quæ furore capti Iudæi contra gentiles ausi fuerunt.

hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis pœnas, sed per nos ipsos Deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certè scio, sineque corpora nostra tenuerint, compendioq; caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quòd non penuria victi sumus: sed ita vt ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum præsentium sententiæ congruebant: sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi voluptate replebantur, pulcram esse mortem existimantes. Qui verò molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, vel etiam proprius quenque apertissimus deterrebat interitus, aliusq; alium intuens, contrarium voluntatis suæ motum lacrymis designabant. Quos cum vidisset Eleazarus formidare ac magnitudinem consilij animis frangi, pertimuit ne etiam eos qui fortiter dicta

Libertate seruata, optima sepultura.

Eleazari de immortalitate animæ oratio.

perceperunt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoq; repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnaq; vsus exclamatione lacrymantes attentius aspectans: Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem viros fortes pro libertate certantes, mori benè malle, quàm viuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquã neq; audacia neq; virtute præstatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret vos super hoc neq; cunctari, neque expectare monitorem. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacra patria orationes, maiorũ quoq; nostrorum factis & animis confirmantibus, perseverabant: quod viuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstans, ad propriũ purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore vincta sunt, vnaq; malis eius implẽtur, quod verisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cũ mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & vltra mortalem naturam gestis producens: Verùntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodq; ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & vndiq; liberã participat fortitudinem: humanis oculis, vt ipse Deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neq; rursus cum recedit videtur,

Anima mortali corpore vincta.

Virtus animæ.

vnam

vnam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causàm præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc viuit atque viget: vnde verò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum vobis sit somnus: in quo in se collecta anima, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cum Deo verò prò cognatione degentes, vbiq; adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem vitæ sequentes, sibimet inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditatos, alijs esse exemplo promptæ voluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum videamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni viri, vitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem animos corporibus soluere: nulloq; vrgente neq; exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est, qui prohibeat, quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certam veramq; animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, vt immaculata puraq; anima secernatur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, quàm exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et sè quidem ipsos deflent: illos autem beatos dicunt, quòd immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaq; ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus amulãdæ videntur, inhonestè despiciamus? quanquam & si contraria nos à principio instituisset eruditio, quod summum bonum est hominibus viuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facilè tolerare, Dei voluntate & necessariò morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudæorum genus hoc decretum posuit Deus, vt vita careremus, qui ea non eramus, quemadmodum oportebat, vsuri. Non ausim enim nobismetipsis asscribere, neq; Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Non enim viribus illorum hæc accidêre: sed causa fortior interueniens, illis præstitit vt vincere viderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsaream incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neq; repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec vel ipsos erubuere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusq; nactos vetus odium exsaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cum propinquis nostris Romanos vlciscì. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis familijs acerbissimè trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, velut ea ipsi committere voluissent. Longum fiet, si velim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quòd Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria repleuere, octodecim

An. mũdi 4038. A nato Christo 76.

Somnus immortalitatis animę argumẽtum.

Indorum sapientiæ professores seipsos concremant.

Adhortatio ad contemnendã mortem, à tempore & rei statu desumpta.

Exemplum ab Iudeis Cesareæ interfectis petitum.

Calamitas Iudæorũ Scythopoli.

An. mũdi 4038. A nato Christo 76.

octodecim milibus Iudæorum cum coniugibus ac familijs iugulatis. Eorũ autem multitudinem plagis in Ægypto peremptorum LX. millium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperè, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere victoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddũt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seq; sustulissent, maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniaq; hostibus succubuerunt, velut illorum nobilioris causa victoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerãt, apparata sint. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnãtes enim & libertate non perdita periere. Eorum verò multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisve non antequam illa patiatur, mori properet? quorũ alij torti, tamq; igne quàm verberibus excruciati periere, alij semesi à bestijs ad secundum earum cibum viui seruati sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc viuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut vbi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot verò ante muros castellis turriumq; obiectis mœnibus tuta, belliq; apparatum vix capiens, tot autem virorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ Deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaq; eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquijs castrã. Senes verò infelices ad cineres templi assident, & paucæ mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatæ. Hæc secum reputans quisquã nostrum, aspicere solem durabit, etiam si viuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, vt eum non pœniteat hucusque vixisse? Atque vtinam omnes fuissemus mortui, prius quàm illam sacrã ciuitatem hostium manibus videremus excindi, prius quàm templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit, quod fortè poterimus pro ea hostes vlcisci: nunc autem euanuit, ac solos necessitati dereliquit, mori benè properemus, nostrimet ipsi miseream̃ur, & coniugum liberorumq; dum nobis licet à nobisipsis misericordiam capere. Ad mortem nanq; ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eamq; fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria verò & seruitus, & videre coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex natura necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluere. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos viuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorum vires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autem prouectiores, quorum ætas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis vocem filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent, pulcrum ministerium nobis præbeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cũ filijs & coniugibus vita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horum necessitatem Deus misit, his cõtraria Romani volunt, & ne quis nostrum antè excidium pereat, timent. Festinemus

Octodecim millia Iudæorum in Syria iugulata, & 60000. in Aegypto perempta.

Iudæorum ab Romanis captorum calamitas.

Hierosolyma Iudææ metropolis radicitus ex fundamentis erepta.

Ad mortem nati sumus, eamque fugere ne fortissimi quidem possunt.

Eleazarus Iudæis Romanorum crudelitatem exponit.

Mori liber, apud Iudæos honor & gloria.

mus igitur eis, prosperata potiundi nostri voluptate, stuporem mortis admirationemq; relinquere audacia. An. mũdi 4038. A nato Christo 76.

Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac veluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, rectiq; consilij existimantes, ne quis extremus remanere videretur: Tantus eos & coniugum & filiorum & propria cædis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent obtusi sunt, verum eam seruare sententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charúmque affectum retinentibus cunctis, rationi verò cedentibus, quia iam optimè filijs consuluissent. Simul enim valere vxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremijs captos extremum lacrymantes osculabantur: & simul tanquam manibus alienis iussa peragentes volentes eos configebant: malorum quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habentes pro solatio necessitatis ad eadem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cunctis autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusque filios atque vxores occidere, malorum omnium videbatur esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos læsos existimantes, si vel breuissimum tempus eis superuiuerent, cito quidem vniuersis bonis in vnum congestis ignem iniciunt, sorte verò ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, vniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosq; complexi manibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepidè cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt, vt cui obtigisset, nouem peremptis semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremum cæteri quidem se necisuppossuere: vnus verò atque nouissimus, circumspecta multitudine mortuorum, ne quis fortè in multa cade super esset qui sua manus egeret: vbi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regiæ: vehementi verò manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem vna mulier senior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiaq; mulieribus præstans, & quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum verò hostium neminem viderent, sed vndique versum acerbam solitudinem, ignemq; intus ac silentium, quid factum esset conijcere non poterant: & ad extremum velut impellentes ictum arietis, vlulatum, si quem fortè prouocarent, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emersæ, factum Romanis vt erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta vel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facilè his verbis adducebantur, ausi magnitudinem verisimilem non credentes. Ignem verò extinguere conabantur, perq; hunc viam sectantes cito in regiam peruenere: conspectaq; multitudine mortuorum, non vt in hostibus gauisi

Iudæorum propriæ cædis amor.

Iudei vniuersis bonis in vnũ congestis ignẽ inijciunt.

Sorte decem lecti reliquos Iudæos trucidant.

Romani pugnã expectant.

Romani consilij fortitudinem & obstinatum cõtemptũ mortis admirantur.

 sunt:

sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatũ in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

CAP. XXIX.

Interitus Sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.

HIVSMODI autem peracto excidio, in castello quidem praesidium dux reliquit, ipse verò cum exercitu ad Caesarem profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudaea belli fuerat longinquitate subuersa: multisq; suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriã Aegypti ciuitatem postea contigit multos Iudaeorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: verùm & illic nouas res conabantur, vt libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, Deum verò solum Dominum dicerent. Cum autem quidam ijs Iudaeorum nõ ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs verò instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem videntes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi nõ esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudais, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri viderentur: à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorũ exitio multitudinem monebãt, & vt pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoq; impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui verò in Aegyptum Thebasq; illius tractus elapsi sunt, non multo pòst comprehensi reducti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia siue pertinacia voluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & vexatione corporum in eos excogitatis, ob hoc solum modo vt Caesarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere velle visus est: sed omnes illa necessitate validiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemq; susciperent. Maximè verò puerorum aetas, miraculo spectantium fuit: nec enim veleorum quisquam commotus est, vt dominum Caesarem nominaret: vsque adeo corporum infirmitatem vis audaciae superabat.

Sicarij nouæ calamitatis autores.

Iudæi cõtra sicariorum temeritatẽ conueniunt.

Varia tormentorum & vexationum genera, in eos excogitata, qui Cæsarem dominum fateri recusant.

CAP. XXX.

Oniæ templum clausum apud Alexandriam.

LVPVS tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Caesarem motu velociter retulit. Ille autem inquietum Iudaeorũ circa res nouas studiũ cauendũ esse existimans, ac veritus ne rursus in vnũ congregarentur, & quosdam sibi adiungerent, praecepit Lupo, vt templum Iudaeorum, quod esset apud Onion (quae sic appellatur) ciuitatem destrueret: Haec autem est in Aegypto: quae ob hanc causam & coli caepit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, vnus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho Rege Syriae cum Iudaeis bellum gerente, Alexandriam venit: & à Ptolemaeo suscipitur humanissimè, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudaeorum eius auxilio sociaturum,

Onias annuente Ptolemæo in Aegypto oppidum & templũ condit.

turum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem Rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit vt in aliqua parte Ægypti templum sibi ædificare permitteret, & more patrio Deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam vastauisset, ipsiq; beneuolentiores eos fore, eoq; multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locũ dedit centum & octoginta stadijs à Memphi distantem: Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: vbi castello fabricato, Onias templum quidem dißimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem exstruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aram autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totum verò circa templum spacium cocto latere circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem Rex etiam multum agri modum, ac pecunia reditus: vt & Sacerdotibus esset copia ad multa, quæ Dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana voluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis nongentis septuaginta: Esaiasq; prædixerat huius templi futuram in Ægypto constructionem à quodam viro Iudæo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodũ Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementer enim Sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire volentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, vt ne vestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat vsque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti triginta tres.

An. mũdi 4038. A nato Christo 76.

Oniæ templum in Aegypto extructum.

Lupus Iudæis templum claudit.

CAP. XXXI.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem.

AVDACIA verò sicariorum, veluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum vt se attenderent persuasit: perduxitq; eos in solitudines, cum signa & vmbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate verò præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatum eius & profectionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo pronunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facilè comprehendit: & magna quidem pars manibus interijt, nonnulli autem viui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum verò ac diligenter per omnes quæsitus regiones captus est, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falsò insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatam multimo-

Ionathæ sociorum pars manib⁹ interit, nõnulli viui capti ad Catullum perducũtur.

An. mũdi 4038. Anato Christo 76.

de cumulabat, tragicis etiam verbis exaggerans, vt & ipse quoddam bellum Iudæorum confeciſſe videretur: quodq́; hoc atrocius eſt, præter credendi facilitatem, etiam doctor erat calumniandi ſicarijs. Denique cum iuſſiſſet Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iamdudum infenſus odium publicauerat, etiam vxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes ſimul pecuniarum copijs eximios, tria ſimul millia trucidauit. Et hæc ſecurè facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia reditibus Cæſaris adiungebat. Ne verò vel alibi degentium quiſquam Iudæorum eius iniuſtitiam confutaret, etiã longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisq́; alijs qui comprehenſi fuerant perſuadet, nouarum rerum accuſationem viris inferre probatiſſimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamq́; degentium. Horum autem qui per inſidias accuſati ſunt, vnus erat Ioſephus qui hæc ſcripſit. Non tamen Catullo fictio ita vt ſperauerat ceſſit. Nam Romam quidem venit, Ionathan cæteroſq́; vinctos ducens, finemq́; arbitrabatur eſſe quæſtionis apud ſe ac per illum conflatam calumniam: Veſpaſianus autem rem ſuſpicatus, veritatem requirebat: cognitoq́; non iure hominibus accuſationem illatam illos quidem Titi ſtudio criminibus ſoluit, merito verò pœnam in Ionatham ſtatuit: prius enim verberatus, viuus exuſtus eſt. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quid amplius caſtigationis experiretur: nõ multo autem pòſt, multiplici morbo & inſanabili correptus, acerbiſſimè tortus eſt non corporis tantum cruciatum ſuſtinens. ſederat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expaueſcebat, & crebrò videbat ſibi inſtantes vmbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumq́; ſe tenere non poſſet, exiliebat ſtratis, tanquam tormentis ſibi & flammis adhibitis. Hoc autem ſemper multũ proficiente malo, extisq́; defluentibus, ac inteſtinis exhauſtis, ita eſt mortuus: nullare alia magis diuinæ prouidentiæ facto indicio, quàm quod nequiſſimos vlciſcatur. Hic nobis eſt finis hiſtoriæ, quam promiſimus nos cum omni veritate tradituros, cognoſcere cupientibus, quemadmodum hoc bellum Romanis geſtum eſt cum Iudæis. & qualiter ſit quidem expoſitum lecturis, vt dicant, relinquatur: de veritate autem confidenter dicere non pigebit, quòd eam ſolam ſcopum mihi per omnia quæ ſcripſi propoſuerim.

Catullus tria ſimul Iudæorũ millia trucidat.

Ioſephus à Ionatha hortatu Catulli, falſo accuſatur.

Ionathas prius verberatus viuus exuſtus eſt.

Septem librorum de bello Iudaico, concluſio.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO
Libri ſeptimi & vltimi FINIS.

FLAVII IOSEPHI DE ANTIQVITATE IVDAEORVM CONTRA APIONEM Alexandrinum, ad Epaphroditum, LIBER I.

Opera Sigiſmundi Gelenij reſtitutus.

SVFFICIENTER, *vt arbitror, & per libros Antiquitatum, optime virorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de noſtro genere Iudaorum, quia & vetuſtiſſimum eſt, & primam originem domeſticam habuit. Quinq; millium enim annorum numerũ hiſtoriam continentem, ex noſtris ſacris libris Græco ſermone conſcripſi. Quoniã verò multos video, reſpiciẽtes blaſphemiam quorundam inſanè prolatam: & ea quæ à me de antiquitate conſcripta ſunt, non credentes: putantes mendacium noſtrum eſſe genus, eò quod nulla memoria apud Græcorũ nobiles hiſtoriographos digni ſunt habiti noſtri maiores: pro omnibus his arbitratus ſum oportere me breuiter hæc dicta conſcribere: & derogantium quidem, veſanum ſponteneumq; increpare mendaciũ, aliorum verò ignorantiam pariter emendare: vniuerſosq; de noſtra antiquitate, qui ſcilicet veritatem amplectuntur, edocere. Vtar autem in meis dictis teſtibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni ſunt iudicandi: eos autem qui blaſphemè de nobis atq; fallaciter conſcripſerea liqua, per ſemetipſos conuictos indubitanter oſtendam. Conabor etiam cauſas exponere, propter quas non multi in Græcis hiſtorijs gentis noſtræ fecere memoriam: nec non & eos, qui de nobis ſcribere voluerunt neſcientibus aut neſcire ſimulantibus indicabo. Primitus itaq; ſatis admiror eos, qui exiſtimant oportere de rebus antiquis, græcis tantummodò fidem habere, & ab eis conſulendam eſſe veritatis integritatem: nobis autem & alijs hòminibus non eſſe credendum. Sed ego omnia in his contraria video contigiſſe. Quapropter decet non varias opiniones inſpicere, ſed ex ipſis rebus iuſtitiam ponderare. Omnia ſiquidem Græcorum noua, & heri (vt ita dicam) nuperq; facta cognoui: hoc eſt fabricam ciuitatum & adinuentiones artium cõſcriptionesq; legum: cunctarumq; rerum iunior apud eos eſt hiſtoriæ diligentia conſcribendæ. Apud Ægyptios autem, atq; Chaldæos & Phœnicas (deſino enim nos illis connumerare) ſicut ipſi fatentur, res geſtæ antiquiſſimam & permanentem habent memoriæ traditionem. Nam & locis omnes inhabitant, quæ nequaquã aeris corruptioni ſubiaceant: & multam prouidentiam habuere, vt nihil horum quæ apud eos aguntur ſine memoria relinqueretur: ſed in publicis conſcriptionibus ſemper à viris ſapientiſſimis dicerentur. Græcorum verò regionẽ innumeræ corruptiones inuaſere, rerum memoriam delentes. Qui aũt nouas conſtituentes cõuerſationes, omnium ſe primos eſſe credidere, ſciant quia etiam ſerò & vix naturam potuere agnoſcere literarum. Nam antiquiſſimum earũ vſum habuiſſe creduntur à Phœnicibus, & à Cadmo ſe didiciſſe gloriantur. Sed neq; illo tempore poterit aliquis demonſtrare*

Antiquitatum hiſtoria quinq; millium annorum.

Cauſæ impulſiuę cõſcribendi hos libros.

Omnia Græcorũ noua: apud Aegyptios autem & Chaldæos, & Phœnicas res geſtæ antiquiſſimam habent memoriæ traditionem.

Græcorũ regionem innumeræ corruptiones inuaſere.

Phœnices & Cadmus Græcarum literarũ inuentores.

ſeruatam conſcriptionem, neq; in templis, neq; in publicis anathematibus: quando etiam de Troianis rebus, vbi tot annis militatum eſt, poſtea multa queſtio atque contentio facta eſt, vtrum literis vſi ſint: & magis veritas obtinuit, quod vſus modernarum literarum illis fuiſſet incognitus. Conſtat autem, quod apud Græcos nulla inuenitur conſcriptio, poemate Homeri vetuſtior: & hunc etiam poſt bella Troiana fuiſſe manifeſtum eſt. Et aiunt neq; hunc literis ſuum poema reliquiſſe: ſed cantibus memoria reſeruatum, poſtea fuiſſe compoſitum, & propterea multam in eo comperiri diſſonantiam. Qui autem hiſtorias apud eos conſcribere tentauere, id eſt, Cadmus Mileſius, & Acuſilaus Argiuus, & poſt hunc quicunq; alij fuiſſe referuntur, paululum tempus Perſarum contra Græcos expeditionem præceſſere. Sed & eos qui de cœleſtibus ac diuinis primitus apud Græcos ſunt philoſophati, id eſt, Pherecydem Syrium & Pythagoram, & Thaletem, omnes concorditer confitentur, Ægyptiorum & Chaldæorum fuiſſe diſcipulos: & breuiter conſcripſiſſe, quæ à Græcis omnium antiquiſſima iudicantur, ita vt vix ea credant ab illis fuiſſe conſcripta. Quomodo ergo non eſt irrationabile, vt tali faſtu turgeant Græci, tanquam ſoli ſciant vetera, & veritatem eorum exactè tradant: aut quis non ab ipſis conſcriptoribus facilimè diſcat, quod neq; firmiter ſcientes aliquid conſcripſere, ſed quod vnuſquiſque opinatus eſt, hoc ſtuduit explanare. Vnde etiam libris ſe inuicem arguunt, & valde contraria de rebus eiſdem non piget eos dicere. Sed ego videbor me potioribus eſſe ſuperfluus, ſi explanare voluero, quantis quidem locis Hellanicus ab Acuſilao de genealogijs diſcrepat, & in quantis Heſiodum corrigit Acuſilaus, aut quomodo Ephorus quidem Hellanicum in plurimis oſtendit eſſe mendacem, Ephorum verò Timæus, Timæum qui poſt illum fuere, Herodotum verò cuncti: ſed neq; de Siculis cum Antiocho & Philiſto aut Callia Timæus concordare dignatus eſt: neq; rurſus de Atticis hi qui Attidas conſcripſerunt: aut de Argolicis qui de Argis hiſtoriam protulere, alterutros conſecuti ſunt. Et quid oportet dicere de ciuitatibus breuibusq; rebus, quando de militia Perſica, & his quæ in ea ſunt geſta, tantum viri probatiſſimi diſcordaſſe noſcuntur? In multis autem etiam Thucydides tanquam fallax accuſatur, licet ſcrupuloſiſſimam ſui temporis hiſtoriam conſcripſiſſe videatur. Cauſæ verò huius diſſonantiæ multæ forſan & aliæ quærere volentibus apparebunt. Ego verò duabus quas dicturus ſum, maximam huius vim diuerſitatis adſcribo. Et quidem primum dico eam quæ mihi propior eſſe videtur: id eſt, eo quod ab initio non fuerit ſtudium apud Græcos, publicas de his quæ ſemper aguntur proferre cõſcriptiones. Hoc etenim præcipuè & errorem & poteſtatem mentiendi poſteris, vetus aliquid volentibus ſcriptitare, conceſſit. Non enim ſolummodò apud alios Græcos publica conſcriptio eſt neglecta: ſed neq; apud ipſos Athenienſes, quos terrigenas eſſe dicunt, diſciplinaq; cultores, aliquid huiuſmodi reperitur. Sed publicarum literarum antiquiſſimas eſſe dicunt leges, quæ à Dracone eis de ſupplicijs ſunt conſcriptæ, modicum ante tempus tyrannidis Piſiſtrati. De Arcadibus autem in antiquitate gloriantibus, quid oportet dici? vix enim iſti & poſtea literis eruditi ſunt. Cum ergo conſcriptio nulla præponeretur, quæ & diſcere volentes doceret, & mentientes argueret, multa inter conſcriptores diſcordia nata eſt: quoniam qui ad ſcribendum ſe præparabant, non ſtudium veritatis exhibuerunt, licet hæc promiſſio ſemper habeatur in promptu: ſed verborum magis habere prolationem maximam.

Apud Græcos nulla conſcriptio, poemate Homeri vetuſtior.

Thucydides ſcrupuloſiſſimam ſui temporis hiſtoriam conſcripſit.

Cauſæ diuerſitatis apud Iudæos.

Altera diuerſitatis cauſa apud Græcos hiſtoriographos.

mam. Et quemadmodum laudari se in hoc super alios æstimarent, ad hoc potius semetipsos aptabant. Aliqui verò ad fabulas sunt cõuersi: aliqui autem ad gratiam, aut ciuitates laudantes aut Reges: alij semetipsos ad accusandas causas aut conscriptores tradidere: in hoc se fore probabiles æstimantes, & omninò hoc agentes, quod historiæ nimis aduersum est. Veræ siquidem historiæ indicium est, si de eisdem rebus omnes eadem dicant atq; conscribant. hi verò cum quædam aliter conscriberent quàm alij, tunc se putabant omniũ veraciores ostendi. Quapropter causa quidem verborum & calliditatis eorum, cedere nos Græcis oportet: non autem de antiqua historiæ veritate, & maximè de rebus propriæ vniuscuiusq; prouinciæ. Quoniam igitnr apud Ægyptios & Babylonios, ex longissimis olim temporibus circa conscriptiones diligentia fuit, quando sacerdotibus erat iniunctum, & circa eas ipsi philosophabantur: Chaldæi verò apud Babylonios: & quia præcipuè Græcis immixti, vsi sunt Phœnices literis, circa dispensationes vitæ, & publicorum operum traditionem, dum consentiant omnes tacendum hoc puto. De nostris verò progenitoribus, qui eandem quam prædicti habuerunt in conscriptionibus solicitudinem (desino dicere, etiam potiorem) Pontificibus & prophetis hoc imperantes: & quia vsq; ad nostra tempora cum multa integritate seruatum est, & si oportet audentius dicere, etiam seruabitur, conabor breuiter edocere. Non enim solummodò ab initiò probatissimos viros, & in Dei placatione præparatos, ad hæc exercenda constituerunt: sed quatenus etiam genus sacerdotum sine permixtione purumq; consisteret, prouiderunt. Oportet enim eum qui sacerdotium habiturus est, ex ciusdem gentis nasci muliere: & neque ad pecunias, neque ad honores inspicere, & genus per antiquam lineam & multis testibus approbare. Quod scilicet agimus non solùm in ipsa Iudæa: sed vbicunq; nostri generis constitutio reperitur, etiam ibi integritas ista seruatur circa nuptias sacerdotum: hoc est, in Ægypto & Babylonia, & quocunq; terrarum orbe quilibet de sacerdotum genere sunt dispersi. Mittunt enim in Hierosolymam conscribentes à patre nomen nupta, & antiquorum progenitorum, quicunque huius rei testimonia præbuere. Si autem bella proueniant, sicut iam crebrò factum est, dum Antiochus Epiphanes ad nostram venisset regionem, & Pompeius Magnus, & Quintilius Varus, & præcipuè nostris gestæ temporibus, tunc hi qui de sacerdotibus supersunt, ex antiquis literis iterum nouas conficiunt, & probant mulieres, quæ relinquuntur. Non enim ad captiuas accedunt, alienigenarum consortia formidantes. Indicium verò integritatis hoc maximum est: quia Pontifices apud nos à duobus millibus annis denominati filij à patre conscripti sunt. His autem qui prædicti sunt, si quid præuaricentur, interdicitur ne vel ad altare accedant, vel alia sanctificatione fungantur. Rectè siquidem, potius autem necessariè, cum neq; conscribendi potestas omnibus data, neq; vlla sit in descriptione discordia: sed solummodò prophetis antiquissima quidem & veterrima secundum inspirationem factam à Deo cognoscentibus, alia verò suorum temporum sicuti sunt facta palàm conscribentibus, infiniti libri nõ sunt apud nos discordãtes & sibimet repugnantes: sed solummodò duo & viginti libri, habentes temporis totius conscriptionẽ: quorũ iustè fides admittitur. Horũ ergo quinq; quidẽ sunt Moseos, qui natiuitates continent, & humanæ generationis traditionẽ habent vsq; ad eius mortẽ. hoc tempus de tribus millibus annis paululum minus est. A morte verò Moseos vsq; ad Artaxerxem Persarum

Veræ historiæ indicium.

Propositio quã tractandam sumit Iosephus.

Ordo Pontificum apud Iudæos quis fuerit.

Pontifices apud Iudæos à duobus millibus annis denominati filij à patre conscripti sunt.

Duo & viginti libri sacri.

Perſarum Regem, qui fuit poſt Xerxem, propheta ſuorum temporum res geſtas conſcripſerunt in tredecim libris. Reliqui verò quatuor, hymnos in Deum, & vita humana præcepta noſcuntur continere. Ab Artaxerxe verò vſque ad noſtrum tempus ſingula quidem conſcripta, non tamen priori ſimili fide ſunt habita, eo quod non fuerit certa ſucceſsio prophetarum. Palàm nanq; eſt ipſis operibus quemadmodum nos proprijs literis credimus: tanto nanq; ſeculo iam præterito neq; adijcere quicquam aliquis, nec auferre nec transformare præſumpſit. Omnibus enim inſertum eſt mox ex prima generatione Judæis, hæc diuina dogmata nominare, & in his vtiq; permanere: & propterea, ſi oporteat, mori libenter. Jam itaq; multi captiuorum frequenter tormentis affecti ſunt, & mortes varias in theatris ſuſtinuere, ne vllum verbum contra leges admitterent, aut conſcriptiones auitas violarent. Quis Græcorum aliquid tale perpeſſus eſt? quando neq; fortuitam ſuſtinere læſionem volunt: licet omnia apud eos ſcripta deſtruantur. Verba enim hæc eſſe putant ſecundum conſcribentium voluntates expoſita. Et hoc iuſtè etiam de antiquis ſapiunt, quoniam aliquos nunc quoque vident præſumentes de his rebus conſcribere, quibus neq; ipſi interfuere, neq; credere ſcientibus acquieſcunt. Denique de bello quod apud nos contigit nuper, quidam hiſtorias conſcribentes ediderunt: cum neq; ad ea loca venerint, neque in proximo rerum geſtarum fuerint: ſed ex auditu quædam pauca componentes, impudenter ſemetipſos videntur hiſtoriæ nomine iactitare. Ego verò & de omni bello, & quæ ibi particulariter geſta ſunt, veram deſcriptionem feci: cum ipſe rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Galilæorum eram, donec fuit defendendi facultas. Contigit autem vt caperer à Romanis, & habentes me Veſpaſianus & Titus in cuſtodia, vniuerſa ſemper inſpicere faciebant, primo quidem vinctum: poſtea verò ſolutus cum Tito ab Alexandria propter obſeſsionem Hieroſolymorum directus ſum. Eo tempore nihil eſt geſtum, quod meam potuiſſet latere notitiam. Nam videns Romanorum exercitum, vniuerſa cum diligentia deſcribebam. Et ea quæ nunciabantur ab his qui ſemetipſos tradebant, ego ſolus integrius intelligens diſponebam. Deinde Romæ tempus vacationis habens, omni iam negocio præparato vſus aliquibus cooperantibus mihi propter eloquentiam Græcam rerum eruditionem exhibui. Tantaq; mihi ſecuritas affuit veritatis, vt primos omnium Imperatores belli Veſpaſianum & Titum teſtes non expaueſcerem. Primum nanque illis obtuli libros: & poſt illos multis quidem Romanorum qui bellis interfuere, plurimis verò noſtrorum etiam eos venum dedi, qui Græca eruditione videbantur imbuti, quorum eſt Julius Archelaus, Herodes honeſtiſsimus, & ipſe admirabilis Rex Agrippa. Iſti ſiquidem vniuerſi teſtimonium perhibuere, quòd veritatem diligenter excolui: non diſsimulaturi ſi quid geſtorum per ignorantiam aut per gratiam commutaſſem, aut prætermiſiſſem. Quidam verò praui homines derogare meæ hiſtoriæ ſunt conati, tanquam in ſcholis adoleſcentium themata exercentes, & accuſationis inſperatæ atque detractionis facientes opus: cum oporteat illud ſciri, quod conuenit promittentem alijs rerum veracium traditionem, ipſum prius hæc noſſe certiſsimè, aut rebus geſtis adhærendo, aut ab ſcientibus conſulendo. Quod ego præcipuè circa vtrumque me credo feciſſe opus. Antiquitatis namque libros (ſicut dixi) ex voluminibus ſacris interpretatus ſum, cum eſſem genere ſacerdos, & participarem illarum ſapientiam literarum. Hiſtoriam

Græcorum cum Iudæis comparatio.

De bello Iudaico quidam hiſtorias conſcripſêre.

Ioſephus bello Iudaico ſemper interfuit.

Ioſephus Romæ belli Iudaici hiſtoriam conſcripſit.

Ioſephus libros ſuos plurimis venum dedit.

Ioſephi libros quidam blaſphemant.

riam verò belli conscripsi, multarum quidem actionum ipse operator, plurimarum verò inspector existens: & omninò eorũ quæ dicta vel gesta sunt, nihil ignorans. Quomodo ergo non procaces quilibet existimabit eos, qui aduersum me nituntur de veritate contendere? Qui licet imperatorum commentarios legisse dicuntur, non tamen nostrorum repugnantium rebus interfuere. De his rebus itaque necessariam feci digressionem, significare volens facultatem eorum, qui historiam scribere promittunt. Et sufficienter, sicuti reor, declaraui, quòd conscriptio rerum apud Barbaros potius solennior, quàm apud Græcos est. Volo autem paululum prius disputare aduersus eos, qui contendunt, nouellam esse nostram conuersationem, eo quod nihil de nobis, vt aiunt illi, dictum sit à conscriptoribus Græcis: Deinde testimonia antiquitatis ex aliorum literis exhibebo: & eos qui nostrum blasphemant genus, nulla ratione blasphemare monstrabo. Nos igitur neq; regionem maritimam habitamus, neq; mercimonijs gaudemus, neq; per hoc alterutris peregrinationib. fatigamur. Sed nostræ ciuitates procul à mari sitæ sunt: regionemq; vberrimam possidentes, in ea assiduè laboramus, præcipuè circa filiorum nutrimenta studentes, legumq; custodiam: & traditionem pietatis, totius opus vitæ necessarium iudicamus. Cum accedat igitur his quæ prædicta sunt, etiam viuendi ratio propria, nihil fuit antiquis temporibus quod faceret nobis commercium Græcorum: sicut Ægyptijs mercimonia, quæ ab eis exportantur, & adeos rursus importantur: itemq; habitatoribus Phœniciæ maritimæ, studentibus circa contractus, atq; negocia amore pecuniæ requisita. Sed neque circa latrocinia sicut quidam alij vacauere, aut amplius habere concupiscentes patres nostri ad bella conuersi sunt, licet regio nostra multa millia virorum fortium posideret. Phœnices ergo propter negociationem ad Græcorum prouinciam nauigantes, repentè sunt agniti, & per illos Ægyptij, & omnes à quibus ad Græcos onera deuehebant, immensa maria proscindentes. Medi verò postea atque Persæ palàm in Asia regnauerunt, & vsque ad alteram continentem Persæ militauerunt: Thraces autem propter vicinitatem, & Scythæ ab his qui Pontum nauigant, cogniti sunt: & omninò vniuersi iuxta mare vel orientale vel hesperium habitantes, aliquid conscribere volentibus cogniti facti sunt. Qui verò superiùs habitabant, & procul à mari, multis sunt temporibus ignorati. Et hoc apparet etiã circa Europam cõtigisse: quando de Romanorum ciuitate tam longo tempore adepta potestatẽ, tantaq; bella conficiente, neq; Herodotus neq; Thucydides, nec vllus qui fuit cum istis, fecit aliquã mentionẽ: sed serò tandem & vix ad Græcos potuit eorũ venire notitia. De Gallis enim & Hispanis sic ignorauere hi, qui putantur diligentissimi conscriptores, quorum est Ephorus, vt vnam ciuitatem esse arbitrarentur Iberos, qui tantam partem occidentalis terræ noscuntur inhabitare. Et mores eorum, qui neque fiunt apud eos, neque dicuntur, referunt. Causa verò ignorantiæ veritatis est, quod procul abessent: vt autem falsa conscriberent, quod vellent videri aliquid amplius quam alij retulisse. Quomodo ergo mirari decet, si neque nostra gens plurimis erat nota, neque ad scribendum de se aliquam dedit occasionem, & ita dissita procul à mari, & talibus institutis viuens? Pone igitur nos argumento vti velle Græcorum, quod non sit genus eorum antiquum, eo quod nihil in nostris voluminibus de eis sit dictum: nónne omninò deridebunt causas huiusmodi à me prolatas, & testes vicinæ regionis adducent antiquitatis suæ? Igitur & ego

Duo de quibus agit Iosephus.

Filiorum apud Iudæos educatio.

Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commerciũ Græcorum.

Romanorum notitia serò ad Græcos peruenit.

Historiographi quidam Hispaniam vnã tantummodò esse ciuitatem arbitrati sunt.

Argumenta, Iudæorum genus antiquius Græcorum genere.

hoc conabor efficere. Ægyptijs enim & Phœnicibus præcipuè teſtibus vtar, cum nullus eorum potuerit tanquam falſum accuſare teſtimonium. Et videntur maximè erga nos iniqui in communi quidem omnes Ægyptij, Phœnicum verò Tyrij. De Chaldæis autem nequaquam hoc dicere potero, quoniam & generis noſtri Principes conſtituti ſunt, & propter cognationem in conſcriptionibus ſuis meminere Judæorum. Cum verò fidem de his præbuero, & blaſphemias falſas oſtendero, tunc etiam Græcorum conſcriptores memorabo, qui Judæorum fecere mentionem: vt neque huiuſmodi occaſio relinquatur in Judæis nobis faciendæ contentionis. Jnchoabo autem primum à literis Aegyptiorum, quas non arbitrantur commendare quæ noſtra ſunt. Manethon itaque genere vir Aegyptius, Græca diſciplina eruditus, ſicuti palàm eſt (ſcripſit enim ſermone Græco) paternæ religionis hiſtoriam ex ſacris (ſicuti ait ipſe) interpretatus libris, frequenter arguit Herodotum in Aegyptiacis ignoratione mentitum. Is Manethon in ſecundo Aegyptiacorum hæc de nobis ſcripſit. Ponam verò etiam verba eius, tanquam illum ipſum adducens teſtem. Fuit nobis Rex, Timaus nomine. ſub hoc neſcio quomodo Deus iratus fuit: & præter ſpem ex partibus orientalibus homines, genere ignobiles, adepta fiducia in prouincia caſtrametati ſunt. Et facile ac ſine bello eam potenterq; ceperunt: & principes eius alligantes, de cætero ciuitates crudeliter incendêre: & Deorum templa euertêre. Erga omnes verò prouinciales inimiciſſimè ſe geſſerunt, alios quidem perimentes, aliorum verò & filios & conuges in ſeruitutem redigentes: nouiſſimè verò & vnum ex ſe fecere Regem, cui nomen Saltis. Hic in Memphidem veniens, ſuperiore inferioreq; prouincia tributaria facta, præſidia relinquens opportunis locis, maximè partes muniuit orientales, proſpiciens quod Aſſyrij aliquanto potentiores, erant deſideraturi regnum eius inuadere. Jnueniens autem in præfectura Saite ciuitatem opportuniſſimam, poſitam ad orientem Bubaſtis fluminis, qua appellabatur à quadam antiqua theologia Auaris, hanc fabricatus eſt, & muris maximis communiuit, collocans ibi multitudinem armatorum, vſque ad decenta quadraginta millia virorum eam cuſtodientium. Hic autem meſſis tempore veniebat, tam vt frumenta meteret, & mercedes exolueret, quàm vt armatos ad terrorem extraneorum diligenter exercitaret. Qui cum regnaſſet decem nouem annis, vita priuatus eſt. Poſt hunc autem regnauit alter quatuor & quadraginta annis, Baon nomine. Poſt quẽ alius Apachnas, ſex & triginta annis, & menſibus ſeptem. Deinde Apochis, vnum & ſexaginta & Ianias quinquaginta, & menſe vno. Poſt omnes autem Aſſis nouem & quadraginta, & menſibus duobus. Et iſti quidem ſex apud eos fuere primi Reges, debellantes ſemper, & maximè Ægypti radicem amputare cupientes. Vocabatur autem gens eorum Hycſos, hoc eſt, Reges paſtores. Hyc enim ſecundum ſacram linguam, Regem ſignificat: Sos verò paſtorem ſiue paſtores, ſecundum communem dialectum: & ita compoſitum inuenitur Hycſos. quidam verò dicunt eos Arabas eſſe. Jn alijs autem exemplaribus non Reges ſignificari comperi per appellationem Hyc, ſed è diuerſo captiuos declarari paſtores. Hyc enim Ægyptiaca lingua, & hac, quando denſo ſono profertur, captiuos apertè ſignificat: & hoc potius veriſimile mihi videtur, & hiſtoriæ antiquæ cõueniens. Hos ergo quos prædiximus Reges, & eos qui paſtores vocabantur, & qui ex eis fuere, obtinuiſſe Aegyptum ait annis vndecim & quingentis. Poſt hæc autem Regum Thebaidis & Ægypti reliquæ

Manethõ, Aegyptius hiſtoriographus.

Saltis Aegyptios in ſuam poteſtatem redegit.

Saite ciuitas ad orientem Bubaſtis fluminis poſita.

Reges paſtores vocati.

reliquæ factam dicit super pastores inuasionem, & bellum maximum & diuturnum eis illatum. Sub Rege verò cui nomen erat Alisfragmuthosis, victos dicit pastores. & aliam quidem vniuersam Ægyptum perdidisse. inclusos autem in locum habentem mensuram iugerum decem millium, cui loco nomen est Auaris. Hunc Manethon dicit omnem maximo muro atq; robustissimo circundedisse pastores, quatenus & omnem possessionem munitam haberent, simul & prædam suam. Filium verò Alisfragmuthoseos Themosin conatum eos vi expugnare, cum quadringentis octoginta millibus armatorum eorum muros obsedisse. Cum verò obsidium desperasset, pacta cum eis fecisse, vt Ægyptum relinquentes, quò vellent innoxij omnes abirent. Illos verò his promissionibus impetratis, cum omni domo & possessionibus non minus ducenta quadraginta millia numero, ex Ægypto per desertum in Syriam iter egisse: & metuentes Assyriorum potentiam (tunc enim illi Asiam obtinebant) in terra quæ nunc Iudæa vocitatur, ciuitatem adificasse, quæ tot millibus hominum sufficere posset, eamq; Hierosolymam vocitasse. In alio verò quodam libro Ægyptiacorum Manethon hanc ipsam gentem, id est, qui vocitabantur pastores, in sacris suorum libris captiuos asscriptos rectissimè dixit. Nam antiquis progenitoribus nostris pascere mos erat: & pascualem habentes vitam, vocabantur ita pastores. Sed & captiui non temerè ab Ægyptijs dicti sunt: quoniam progenitor noster Joseph dixit ad Regem Ægyptiorum, se esse captiuum: & fratres in Ægyptum posterius euocauit, Rege præcipiente. Sed de his quidem in alijs examinationem subtilius faciemus. Nunc autem huius antiquitatis producam testes Ægyptios, rursumq; quomodo se habeant verba Manethonis circa ordinem temporum apertè describam: sic enim ait: Postquam egressus est ex Ægypto populus pastorum ad Hierosolymam, expulsor eorum Rex Themosis regnauit post hæc annis viginti quinq;, & mensibus quatuor, & defunctus est. Assumpsitq; regnum filius Chebron annis tredecim. post quem Amenophis viginti & mensibus septem, huius autem soror Amesses annis viginti vno, & mensibus nouem. Mephres autem duodecim, & mensibus nouem, Mephramuthosis viginti quinq;, & mensibus decem. Thmosis autem nouem, & mensibus octo. Amenophis verò triginta, & mensibus decem. Orus verò triginta sex, & mensibus quinq;. Huius autem filia Acencheres, duodecim, & mense vno. Rathotis verò frater nouem. Acencheres autem duodecim, mensibus quinq;. Acencheres alter duodecim, & mensibus tribus. Armais verò quatuor, & mense vno. Armesis autem vno, & mensibus quatuor. Armesesmiamun verò sexaginta sex, & mensibus duobus. Amenophis nouendecim, & mensibus sex. Sethosis autem equestres & nauales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Ægypti constituit, & omnem ei aliam regalem contulit potestatem, tantummodo autem diademate vti prohibuit, & ne Reginam matrem liberorum opprimeret imperauit, & vt abstineret etiam ab alijs regalibus concubinis. Ipsi verò ad Cyprum & Phœnicen, & rursus contra Assyrios atq; Medos castrametatus, vniuersos quidem, alios ferro, alios sine bello terrore magnæ virtutis sibimet subiugauit. his verò felicitatibus eleuatus confidentius incedebat, orientales vrbes ac prouincias subuertendo, multoq; tempore procedente Armais, qui in Ægypto fuerat derelictus, omnia contra quam frater agere monuerat, sine timore faciebat. Nam & Reginam violenter abiecit, & alijs concubinis sine parcitate iugiter misceba-

Regũ Aegyptiorum cum pastoribus pacta.

Aedificatio Hierosolymæ.

Iudæi cur olim pastores & captiui dicti.

Nomina Regum Aegyptiorum, sibi succedentium.

Sethosis Aegypti Rex, fratrem Armain Aegypti procuratorem constituit.

tur: perſuaſusq; ab amicis & diademate vtebatur, & fratri rebellabat. Is verò qui conſtitutus erat ſuper ſacra Ægyptia, codicillos Sethoſi miſit, cuncta ſignificans, & quia rebellaret ei ſuus frater Armais. Qui repentè ad Peluſiũ deſtinauit, & propriũ tenuit regnũ. Prouincia verò vocata eſt ex eius nomine Aegyptus. Dicit enim quòd Sethoſis Aegyptus vocabatur, Armais autem frater eius Danaus. Hæc quidẽ Manethon. Palã verò eſt, ex prædictis annis tẽpore computato, quod qui vocabantur paſtores, id eſt, noſtri progenitores, ex Aegypto liberati, ante tres & nonaginta atq; trecentos annos hanc prouinciã inhabitauere, quàm Danaus ad Argos accederet: licet hunc antiquiſſimum Argiui eſſe confidant. Duas igitur res Manethõ maximas pro nobis Aegyptijs literis proteſtatus eſt: primam quidẽ, quia aliunde venerunt ad Ægyptũ: dein egreſſum eorum exinde, ita temporibus antiquiſſimum, vt penè mille annis bellum præcedat Iliacum. Ea verò quæ Manethon non ex Ægyptijs literis, ſed (ſicut ipſe cõfeſſus eſt) ex fabulis quorundã ſine nomine, adiecit, poſtea particulariter redarguã, oſtendens ea ſine veriſimilitudine eſſe mẽdacia. Sed volo ab iſtis rurſus migrare ad ea, quæ apud Phœnicas de noſtro genere conſcripta ſunt, & eorum teſtimonio declarata. Sunt itaq; apud Tyrios multorum annorum publicæ literæ, & conſcriptiones diligentiſſimè cuſtoditæ, ex his quæ apud eos facta & inuicẽ geſta noſcuntur, quæ tamen memoria digna ſunt. Inter hæc ergo conſcriptum eſt, quia in Hieroſolymis ædificatum eſt templum à Salomone Rege, ante annos centũ quadraginta tres, & menſes octo, quàm Tyrij Carthaginem condidere. Deſcripta verò eſt apud illos conſtructio templi noſtri. Hiramus enim Tyriorum Rex amicus erat Regis noſtri Salomonis, paternis amicitijs ei deuinctus. Is ergo munificentiam ſuam exhibens ad claritatem fabricæ, præbuit Salomoni auri quidem viginti & centum talenta: incidensq; pulcherrimam ſyluam in monte, qui Libanus nuncupatur, ad cameram deſtinauit ei. Quem redonauit Salomon & alijs multis rebus, & terra Galilææ regionis, quæ Zabulon vocatur. Præcipuè autem ei amicitiam ſapientiæ concupiſcentia conciliauit. Problemata enim ſoluenda alterutris dirigebant, & melior in his Salomon erat, & in alijs ſapientior apparebat. Hactenus verò ſeruantur apud Tyrios epiſtolæ multæ, quas illi ſcripſere ad inuicem. Quod autem non fingam de Tyriorum literis, teſtem producam Dium qui in Phœnicum hiſtoria integerrimus approbatus eſt. Is igitur in Phœnicijs hiſtorijs hoc modo ſcribit. Abibalo moriente, filius eius Hiramus regnauit. Hic partis orientalis ciuitates ampliauit, vrbem potiorem fecit: & Olympij Jouis templum, quod in inſula ſitum erat, iactis aggeribus vrbi adiunxit, & aureis anathematibus exornauit. Aſcendens autem in Libanum, ſyluas incidit ad templorum ædificationem. Regem verò Hieroſolymorũ Salomonem miſiſſe dicunt ad Hiramum quadam ænigmata, & poposciſſe ab eo, adiecto vt qui non poſſet diſcernere, pecuniam ſoluenti perſolueret: confeſſumque Hiramum, non ſe poſſe ſoluere propoſitas quæſtiones, multis pecunijs mulctatum. Deinde Abdemonum quendam, virum Tyrium, propoſitas ſoluiſſe quæſtiones: ipſumque alias propoſuiſſe, quas ſi non ſolueret Salomon, multas rurſus pecunias Hiramo Regi conferret. Dius igitur hoc modo de prædictis teſtimonium perhibuit nobis. Sed poſt hunc producam Menandrum quoque Epheſium. Is enim ſingulorum Regum actus conſcripſit apud Græcos & Barbaros, ſtudens ex prouincialibus vniuſcuiuſq; loci literis, hiſtoriæ veritatem pandere. Scribens enim de his

Aegyptus vnde dicta.

Iudæorum ad Aegyptum aduentum eorundemq; egreſſum oſtendit Manethon.

In Hieroſolymis ædificatum eſt templum à Salomone Rege, ante annos 143. & mẽſes 8. quã Tyrij Carthaginem condidere.

Tyriorum Regis & & Salomonis amicitia.

Hirami & Salomonis problemata.

Menandri Epheſij teſtimonium.

de his qui in Tyro regnauere, & deinde veniens ad Hiramũ Regem, sic ait: Moriente verò Abibalo, succeßit in eius regno filius eius Hiramus, qui vixit annis triginta quatuor. Hic aggere conunxit Eurychorũ, aureamq́ ibi columnã Iouis in templo reposuit: & ad ſyluam lignorum profectus, abſcidit de monte qui Libanus appellatur, ligna cedrina ad tegmina facienda templorum. Demolitusq́ antiqua delubra, noua templa ædificauit. Herculisq́ & Aſtartes fana dedicauit, Herculis primum exſtructo menſe Peritio, deinde Aſtartes: quando caſtra mouit aduerſus Tyrios, minimè tributa reddentes: quos etiam ſubdens ſibimet, denuò remeauit. Sub hoc fuit Abdemonus puer iuuenis, qui ſemper parabolas ſoluebat, quas Salomon Hieroſolymorum Rex deſtinabat. Supputatur verò tempus ab hoc Rege vſq́ ad conſtructionem Carthaginis, hoc modo: Moriente Hiramo ſucceßit in eius regno Beleaſtartus filius. qui cum vixiſſet annis quadraginta tribus, ſeptem regnauit annis. Poſt hunc Abdaſtartus filius cum vixiſſet annis viginti, regnauit nouem. Hunc filij nutricis eius quatuor inſidijs peremere: quorũ ſenior regnauit annis XII. *Poſt quos Aſtartus filius Beleaſtarti regnauit. Qui cum vixiſſet annis quadraginta quatuor, regnauit annis* XII. *Poſt hunc frater eius Aſtarimus: & hic vixit annis quatuor & quinquaginta, regnauit annis nouem, & peremptus eſt à fratre Phellete: qui ſuſcipiens regnum, menſibus imperauit octo, cum vixiſſet annis quinquaginta. Hunc peremit Ithobalus Aſtarta ſacerdos: qui cum vixiſſet annis ſexaginta octo, regnauit annis triginta duobus. Huic ſucceßit Badezorus filius: qui cum vixiſſet annis* XLV, *regnauit ſex. Huic ſucceſſor factus eſt Mettinus filius: qui cum vixiſſet triginta duobus, nouem regnauit annis. Huic ſucceſſor fuit Pygmalion, qui annos egit in ſua vita quinquaginta ſex, ex quibus* XL. *tenuit principatũ. huius regni anno ſeptimo, ſoror Dido in Africa ciuitatem ædificauit Carthaginem. Itaq́ colligitur tempus à regno Hirami vſq́ ad ædificationem Carthaginis, annorũ* CLV, *& menſium* VIII. *Cum verò duodecimo anno huius regni, in Hieroſolymis ædificatũ ſit templum, ſit ab ædificatione templi vſq́ ad conſtructionem Carthaginis tempus annorum* CXLIII, *menſium* VIII. *Teſtimonio ſiquidem Phœnicum quid amplius oportet apponi? Cernitur ipſa veritas fortiter approbata: & multo clarius apparet, quoniam præcedit conſtructionem templi progenitorum noſtrorum ad prouinciam hanc aduentus. Cum enim eam vniuerſam bello tenuiſſent, tum demum templum ædificare cœpere: & hæc apertè ex literis ſacris etiam à me in Antiquitate manifeſtata ſunt. Nunc itaq́ ſunt dicenda ea, quæ apud Chaldæos noſcuntur eſſe conſcripta, & de nobis in hiſtoria ſunt relata. Quæ multam habent concordiam cum noſtris voluminibus, etiam de alijs rebus. Teſtis autem horum eſt Beroſus, vir genere quidem Chaldæus, notus autem eis, qui doctrinæ erudionique congaudent: quoniã de Aſtronomia & de Chaldæorum philoſophia ipſe Græcas conſcriptiones edidit. Igitur Beroſus antiquiſſimas ſecutus hiſtorias, de facto diluuio, & hominum in eo corruptione, ſicuti Moſes, ita conſcripſit: ſimul & de arca, in qua generis noſtri princeps ſeruatus eſt, deuecta ſcilicet ea in ſummitatem montium Armeniorum. Deinde ſcribens eos qui ex Noe progeniti ſunt, & tempus eorum adijciens, vſq́ ad Nabulaſſarum peruenit, Babyloniorum & Chaldæorũ Regem. & huius actiones exponens, narrat: quemadmodum miſit in Ægyptum & ad noſtram terram filium ſuum Nabuchodonoſorem cum multa potentia: qui dum rebellantes eos inueniſſet, omnes ſuo ſubie-*

Abdemonus.

Hirami Regis genealogia.

Carthago à Didone Pygmalionis ſorore in Africa extructa.

Beroſus hiſtoriographus, genere Chaldæus.

Nabulaſſarus, Nabuchodonoſoris parẽs, Babyloniorũ & Chaldæorum Rex.

Nabuchodonoſor rebellantes imperio ſuo ſubijcit.

cit imperio: & templum in Hieroſolymis concremauit: cunctumq; generis noſtri populum auferens, migrauit in Babylonem. Vnde ciuitatem contigit deſolari annis LXX, *vſq; ad Cyrum Regem Perſarum. Dicit autem quod tenuerit Babylonius Ægyptum, Syriam, Phœniciam, Arabiã, vniuerſos priores Chaldæorum & Babyloniorum Reges exactionibus ſuis excellens. Ipſa verò verba, quæ Beroſus protulit, hoc modo dicta, neceſſariò proferẽda ſunt. Audito autem pater eius Nabulaſſarus, quòd ſatrapa conſtitutus in Ægypto & Syria inferiore & Phœnicia rebellaret, cum nõ valeret iam ipſe labores ferre, tribuens filio ſuo Nabuchodonoſori ætate valenti partem quandam exercitus contra eum miſit. Nabuchodonoſor autem cum ſatrapa deſertore congreſſus, prouinciam quæ ab initio eorum fuerat, ad proprium reuocauit imperium. Eodem verò tempore, contigit patrem eius Nabulaſſarum, cum ægrotaſſet, in Babylonia ciuitate defungi,*

Nabuchodonoſor patri in regno ſuccedit.

qui regnauit annis XXIX. *Nabuchodonoſor autem non poſt multũ tempus mortem patris cognoſcens, & negocia Ægyptiaca diſponens, reliquarumq; prouinciarũ, & captiuos Iudæorum & Phœnicum atq; Syrorum, qui in Ægypto fuerant, commendans quibuſdã amicis, vt cum exercitu & impedimentis perducerentur ad Babyloniam, ipſe cum paucis iter aggreſſus per deſertum Babylonem venit: reperiensq; cũcta à Chaldæis diſpenſari, ſeruatumq; regnũ ab optimatibus eorũ, dominus factus totius paterni principatus, captiuis quidem aduenientibus præcepit habitacula in opportuniſſimis Babyloniæ locis ædificare. ipſe verò ex*

Belus primus Rex Aſſyriorum.

manubijs templũ Beli ac reliqua munificentiſſimè excoluit: & veteri vrbi alterã extrinſecus adiecit. Et prouiſo ne poſthac poſſent hoſtes fluuium conuertere & ad vrbem accedere, tres interiori ciuitati per circuitum muros, totidem exteriori, hos cocto latere, illos addito etiam bitumine, circundedit: tum ſic cõmunitæ portas quæ vel templum deceant, addidit. ad hoc iuxta paternam regiam, alteram ſumptuoſiorem multo amplioremq; exſtruxit: cuius ornatum exponere fortaſſe longum eſſet. illud memoratu dignum, quòd hæc adeò ſuperba ſupraq; fidem magnifica, quindecim dierum ſpatio perfecta eſt. Jn ea lapideas moles excelſas excitauit, aſpectu montibus aſſimiles, omniq; genere arborum conſitas. Hortum

Nabuchodonoſor regias extruit.

quoque penſilem fecit, fama nobilem: eo quòd vxor eius montanum proſpectum deſideraret, in Medorum regione educata. Hæc *itaque retulit de prædicto* Rege, *& multa ſuper hæc in libro Chaldaicorum: in quo culpat conſcriptores Græcos, quaſi vane arbitratos, à Semiramide Aſſyria Babylonem ædificatã, & mira opera ab illa circa eam fuiſſe conſtructa, falſe conſcripſiſſe dicens. Ipſam certè Chaldæorum conſcriptionem fide dignam exiſtimandum eſt, quando cum archiuis Phœnicum concordare videntur, quæ ex Beroſo conſcripta ſunt de* Rege *Babyloniorum: quoniam & Syriam & vniuerſam Phœnicen ille ſubuertit. In his ſanè cõſonat & Philoſtratus in hiſtorijs, dum Tyriæ meminit obſidionis: & Megaſthenes in quarto Indicorum: vbi declarare contendit, prædictum Regem Babyloniorum* Herculem *fortitudine & rerum geſtarum magnitudine præceſſiſſe. Dicit enim eum & maximam Africæ partem, & Hiſpaniam ſubiugaſſe. Quæ verò de templo Hieroſolymorum relata ſunt, & concrematum eſſe à Babylonijs, & cœptum rurſus ædificari Cyro tenente Aſiæ principatum, ex dictis Beroſi declaramus. Sic enim in tertio libro dicit. Nabuchodonoſor itaque poſteaquam inchoauit prædictum murum, incidens in languorem, de vita migrauit, cũ regnaſſet annis tribus & quadraginta.* Huius *regni dominus effectus*

Babylonem à Semiramide non ædificatam.

Babyloniorum Rex Herculem fortitudine & rerum geſtarũ magnitudine præceſſit.

Nabuchodonoſoris ſucceſſor.

filius

filius eius Euelmaradochus, propter iniquitates & libidines passus insidias à marito sororis suæ Niriglissoroore peremptus est, cùm duobus regnasset annis. Quo defuncto, sumens regnum qui ei fecit insidias Niriglissoroor, annis regnauit quatuor. Huius filius Laboroſardochus, principatum quidem tenuit puer existens mensibus nouem: insidias verò passus, eo quòd nimis appareret malorũ esse morum, ab amicis extinctus est. Hoc itaque perempto, conuenientes hi qui fecerant insidias, communi suffragio regnum tradidere Nabonido cuidam, qui erat ex Babylone ex eadem gente. Sub hoc muri circa fluuium Babyloniæ ciuitatis ex latere cocto & bitumine sunt constructi. Cuius regni anno septimodecimo egressus Cyrus ex Perside cum magno exercitu, vniuersa Asia subacta, impetum fecit in Babyloniam vrbem. Sentiens autem Nabonidus inuasionem eius & occurrens cum exercitu suo, atque congressus pugna, victus & cum paucis fugatus inclusus est in Borsippensium ciuitate. Cyrus autem Babyloniã obsidens, & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis, eo quòd nimis videretur munita, & esset ad capiendum valde difficilis, reuersus est ad Borsippum, Nabonidum expugnaturus. Nabonido verò oppugnationem nõ expectante, sed prius supplicante, vsus clementia Cyrus, & dans ei habitaculum in Carmania, expulit eum à Babylone. Nabonidus itaq; reliquum vitæ tempus in illa prouincia conuersatus est. Hæc concordant cum nostris. Scriptum namq; in eis est: quod Nabuchodonosor octauodecimo regni sui anno, templum nostrum ad desolationem vsque perduxit, & fuit exterminatum annis septem. Secundo verò anno regni Cyri fundamentis depositis, rursus secundo regni Darij anno perfectum est. His prolatis, adijciam etiam Phœnicum historias: non enim probationum abundantia relinquenda est: est enim dinumeratio in illis annorum: sic enim habent: Sub Rege Ithobalo Nabuchodonosor obsedit Tyrum annis tribus & decem. Post hunc regnauit Baal annis decem. Post hunc iudices constituti sunt, & iudicauere hi. Ecnibalus Baslechi, mensibus duobus: Chelbis Abdæi, mensibus decem: Abbarus pontifex mensibus tribus: Myttonus & Gerastus Abdilimi, iudices annis sex: inter quos regnauit Balatorus anno vno: quo morien-te, mittentes euocauere Merbalum ex Babylone, & quatuor regnauit annis. Eo quoque moriente, euocauere fratrem eius Jromum, qui regnauit annis viginti. Sub hoc Cyrus Persarum habuit imperium. Quapropter omne tempus est annorum quinquaginta quatuor, & mensium trium. Septimo siquidem anno regni sui Nabuchodonosor cœpit obsidere Tyrum: Quartodecimo autem anno Regis Iromi, Cyrus Persarum tenuit principatum. Consonãt igitur quæ de templo scripta sunt à Chaldæis ac Tyrijs, cum literis nostris. Manifestum verò & sine contentione testimonium est, de prædicta generis nostri antiquitate. Et his quidem qui non valde contendũt, sufficere iudico quæ præmissa sunt. Oportet autem non credentibus Barbaricis conscriptionibus, sed solis Græcis fidem habendam esse dicentibus, adhuc multos exhibere testes, etiam Græcos, scientes nostrum genus, & opportuno tempore eius habentes mentionem. Pythagoras igitur Samius, cum sit antiquus quidem ætate, sapientia verò & diuina pietate philosophos omnes excellens, non solum quæ nostra sunt agnouisse manifestus est, sed etiam æmulatus ea ex multis apparet. Et eius quidem conscriptio nulla reperitur. multi tamen de eo retulere: quorum insignior est Hermippus, vir circa omnem historiam diligentissimus indagator. Refert itaq; in primo de Pythagora libro,

Babyloniæ muri ex latere cocto & bitumine constructi.

Cyrus Nabonidum expellit à Babylone.

Phœnicũ de Iudæorum antiquitate testimonium.

Nabuchodonosor Tyrum obsidet.

Chaldæorum ac Tyriorum scripta cum Iudæis consonant.

Græcorũ de Iudęorũ antiquitate testimonium.

Hermippi de Pythagora testimonium.

libro, quòd Pythagoras vno familiariũ ſuorum defuncto, nomine Calliphonte, genere Crotoniate, illius animam dicebat ſecum degere die noctuq́: & quòd præciperet, vt non tranſiret locum, vbi aſinus lapſus eſſet, & ab aqua feculenta ſemetipſum abſtineret, & ab omni blaſphemia recederet. Deinde ſequitur. Hæc autem agebat atq́ dicebat, Iudæorũ & Thracum opiniones imitatus, ac tranſferens in ſemetipſum. Dicitur enim verè, quòd ille vir multas Iudæorum leges in ſuã tranſtulit philoſophiam. Fuit autem etiam per ciuitates nõ ignota olim gens noſtra: & multi iam mores ad quaſdam tranſierunt, & æmulatione digni à non-

Theophraſtus. *nullis habebantur. Quod manifeſtat Theophraſtus in his quæ ſcripſit de legibus. Ait enim, quia prohibent Tyriorum leges & peregrino ſacramento iurare. Inter quæ ſacramenta cum quibuſdam alijs etiam iuſiurandum, quod Corban appellatur, enumerat: apud nullos autem hoc inuenitur iuramentum, niſi apud Iudæos ſolos: quod interpretatur ex Hebraica lingua, donum Dei. Verùm neque*

Corban, donũ Dei.

Herodotus Helicarnaſſeus de Iudæorũ circumciſione. *Herodotus Halicarnaſſeus noſtram ignorauit gentem, ſed quodãmodo eius meminiſſe cognoſcitur. De Colchis enim referens, in ſecũdo libro ſic dicit: Soli autem inter omnes Colchi, & Ægyptij, & Æthiopes, verenda ab initio circuncidunt. Phœnices verò, & Syri in Palæſtina confitentur hoc ab Ægyptijs didiciſſe. Syri autem qui circa Thermodoontem & Parthenium fluuium commorantur, & his vicini Macrones, à Colchis dicuntur nuper didiciſſe. Hi namq́ ſunt inter homines ſoli, qui circuncidũtur: & iſti ſicut Ægyptij facere dicuntur. De Ægyptijs autem & Æthiopibus dicere non poſſum, vtri ab alteris didicere. Dixit ergo Syros, qui in Palæſtina ſunt, circuncidi. Omnium autem qui habitant Palæſtinã, ſoli Iudæi circunciduntur.* Hoc igitur ſciens, de ipſis dixit. *Quin &* Chœ-

Chœrili, antiqui Poëtæ, de Iudæorũ gente teſtimonium. *rilus, antiquis Poëta, meminit de gente noſtra, dicens quòd militauerunt noſtri maiores cum Xerxe Perſarum* Rege *contra Græcos: & enumerans vniuerſas gentes, nouiſſimam noſtram poſuit, ita dicens:*

Huius miranda ſpecie gens caſtra ſecuta,
Phœniſſam ignoto linguam mittebat ab ore.
Sedes huic Solymi montes, ſtagnum prope vaſtum.
Tonſa caput circum, ſqualenti vertice equini
Exuuias capitis duratas igne gerebat.

Palàm ergo eſt, ſicut arbitror, quia noſtri meminerit, eo quòd & Solymi montes in noſtri regione ſunt conſtituti, in quibus habitamus, et ſtagnum, quod dicitur

Aſphaltites ſtagnũ. *Aſphaltites. hoc enim inter omnes ſtagnum in Syria latius atque maius eſt. Et Chœrilus quidem ita noſtri meminit. Quod autem non ſolum ſciebant Iudæos, ſed etiam in quotquot inciderent admirabantur, non è vulgo Græci: ſed ob*

Clearchi Ariſtotelis diſcipuli de Iudæis teſtimonium. *ſapientiam celebres, oſtendere facilè eſt. Clearchus enim Ariſtotelis diſcipulus, & Peripateticorum nulli ſecundus, in primo libro de ſomno, dicit Ariſtotelem doctorem ſuum, de quodam viro Judæo ita referre: & ipſi Ariſtoteli eundem ſermonem aſſcribit, quod ita conſcriptum eſt. Sed alia quidem longum eſt dicere. Quæ verò habere potuerant illius admirationem quandam atque philoſophiam, ea duco operæpretium referre. Et Hyperochides: vehementer, inquit, audire deſideramus vniuerſi. Igitur ſecundum præcepta, Ariſtoteles inquit, Rhetorica, eius genus primo indicabimus, ne reluctemur doctoribus præceptorum. Dic, inquit Hyperochides, ita ſi placet. tum ille. genere igitur Iudæus erat, è Cœleſyria: qui ſunt ex propagine Philoſophorum Indorum, vocanturq́*

(vt

(vt aiunt) philoſophi, apud Indos Calani, apud Syros autem Iudæi nomen accipientes à loco. locus enim vbi habitant, appellatur Iudæa. nomen verò eorum ciuitatis valde difficile eſt: vocant enim eam nomine Hieruſalem. Is igitur homo multos hoſpitio recipiens, & de ſuperioribus ad maritima deſcendens, grauiſſimus erat non ſolum eloquio, ſed etiam animo. Et tunc nobis degentibus apud Aſiam, cum diuinus homo veniſſet ad ea loca, confabulari cœpit nobiſcũ, & cum alijs ſcholaſticis eorum ſapientiam tentans, cumq; multi eruditorum congregarentur, tradebat potius aliquid eorum quæ habebat. Hæc ait Ariſtoteles apud Clearchum, & ſuper hæc multa ac mirabilem continentiam Iudæi viri in cibis & caſtitatem narrat. Licet autem volentibus hæc ex ipſius lectione cognoſcere. ego enim refugio plus quàm decet inſerere. Clearchus igitur facta digreſſione, cum aliud propoſitum haberet, noſtri generis ita meminit. Hecatæus autem Abderita, vir philoſophus ſimul & circa actiones induſtrius, cum Alexãdro Rege nutritus, & cum Ptolemæo Lagi commoratus, non obiter, ſed integrum de ipſis Iudæis conſcripſit librum. Ex quo volo breuiter quædam eorum quæ ab eo ſunt dicta percurrere. Sed primitus tempus oſtendam. meminit enim prælij, quo circa Gazam Ptolemæus conflixit cum Demetrio, quod vtiq; contigit vndecimo quidem anno poſt mortem Alexandri, Olympiade verò ſeptima & decima atque centeſima, ſicuti refert Caſtor. adijciens enim hanc Olympiadem, dicit: Sub hac Ptolemæus Lagi vicit in Gaza prælio Demetrium Antigoni, qui vocabatur Poliorcetes. Alexandrum verò profitentur vniuerſi centeſima & quartadecima Olympiade fuiſſe defunctum. Palàm ergo eſt, quia & ſecundum illud tempus, & ſub Alexandro genus florebat noſtrum. Dicit igitur Hecatæus, quia poſt prælium ad Gazam, Ptolemæus locorum quæ ſunt circa Syriam dominus eſt effectus. Et multi hominum cognoſcentes manſuetudinem & clementiam Ptolemæi, cum eo proficiſci ad Ægyptum, & rebus communicare voluere. Quorum vnus, inquit, erat Ezechias pontifex Iudæorum: homo ætate quidem quaſi ſexaginta & ſex annorum, dignitate verò apud contribules maximus, & animo ſapientiſſimus, potentiſſimus ad dicendum, & circa cauſas ſicut nullus alter expertus. dicit etiam omnes Sacerdotes Iudæorum qui decimas accipiunt, & vniuerſa in communi gubernant, circa mille & quingentos exiſtere. Rurſus autem prædicti viri faciens mentionem: hic, inquit, homo hunc honorem gerens, & aſſuetus eſſe nobiſcum, aſſumens aliquos ſuorum, differentiam cunctam expoſuit: & habitationem ſuam & conuerſationem, quam ſcriptam habebat, pariter indicauit. Deinde palàm facit Hecatæus, quales circa leges exiſtimus: & quia omnia ſuſtinere, ne tranſcendamus eas, eligimus: & hoc eſſe optimum iudicamus. Dicit igitur hæc: Et malè ſæpius à finitimis audientes, & omnes contumelias paſſi à Perſicis Regibus & ſatrapis, non poſſunt mente mutari. Sed cum magna exercitatione, de his præcipuè omnibus reſpondere parati ſunt. Perhibet autem etiam indicia fortis animi circa leges non parua, dicens, Alexandro quondam in Babylone conſtituto, & volente Beli templum quod corruerat renouare, cunctisq; militibus ſimiliter rudera portare præcipiente, ſolos Iudæos hoc facere non ſuſtinuiſſe: ſed etiam multas plagas, & detrimenta pertuliſſe non modica, donec eos ignoſcente Rege ſecuritas præberetur. Qui dum ad prouinciam, inquit, propriam reuerſi fuiſſent, templa & altaria fabricata omnia deſtruxêre. Et pro alijs quidem

Hecatæus Abderita cum Alexandro Rege nutritus.

Mille & quingenti ſacerdotes Iudæorum decimas accipiunt.

Iudæorum contra Alexandrum conſtantia.

multam ſatrapæ exoluêre, pro alijs verò veniam conſecuti ſunt. Adijcit autem, quòd merito ob hæc mirabiles ſint. Et quod gens noſtra fuit multorum hominum numero copioſa: ſed multa millia noſtrorum tradu&ta, in Babylonia Perſæ primum collocarunt: nec pauca etiam morte Alexandri in Ægyptum & Phœnicen ſunt tranſlata, propter ſeditionem in Syria factam. Idem vir & magnitudinem prouinciæ quam incolimus, pulcritudinemq; narrauit. Penè decies trecenta millia, inquit, iugera terrarum optimarum vberrimæ prouinciæ poſſidere noſcuntur. Iudæa namque huius eſt amplitudinis. Et quia etiam ciuitatem ipſam Hieroſolymorum ſpatioſam & maximam olim inhabitamus, & virorum multitudine copioſam, necnon & templi conſtructionem, idem ipſe ſic refert: Sunt autem Iudæorum & aliæ quidem multæ munitiones per prouinciam, atque vici. Vna verò ciuitas munitiſſima, habens præcipuè circuitum quinquaginta ſtadiorum, in qua commorantur hominum circa centum & quinquaginta millia, nomine Hieroſolyma. Eſt autem in media ciuitate lapidea quadriporticus, centum per circuitum cubitorum, habens etiam duplices ianuas: in qua ara eſt quadranguli figuratione compoſita ex lapidibus non dolatis ſed collectis, vnumquodq; latus viginti cubitorum latitudinem habens, altitudinem verò decem. & circa eam maxima fabrica, vbi altare eſt conſtitutum & candelabrum, vtraque aurea, duorum talentorum pondus habentia: & inextinguibile lumen noctibus & diebus. Simulacrum verò aut aliquod anathema ibi nequaquam eſt, nec vlla plantatio. nullus ibi veluti lucus, aut aliquid huiuſmodi. Habitant autem in eo & noctibus & diebus ſacerdotes, quaſdam purificationes agentes, & omnino vinum non bibentes in templo. Inſuper autem, quia & cum Alexandri Regis ſucceſſoribus poſtea militarunt, teſtatur hoc modo, dicens ea quæ cognouerit à viro Iudæo in expeditione conſtituto: cuius verba ſubijciam. Ait enim: Me ſiquidem eunte ad mare rubrum, vnâ ſecutus eſt quidam cum alijs equeſtrium Iudæorum nos deducentium, nomine Moſollamus, vir animoſus, inter omnes ſagittarios Græcos & Barbaros præcipuus. Is igitur homo properantibus multis pariter, & quodam vate augurium capiente, & petente vt cuncti ſtarent, interrogauit, cur ſubſtitiſſent omnes. Oſtendente verò ei vate auem quam intuebatur, atque dicente: quòd ſi quidem expediret eis, vt manerent omnes, ſtaret auis: ſi verò ſurgens anterius euolaret, procederent: ſi verò poſt tergum iret, recedere cunctos oporteret: rurſum tacens, arcumq; trahens, ſagittam emiſit: & auem percuſſam interemit. Indignantibus verò vate & quibuſdam alijs, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, infauſtiſſimam auem ſumentes in manus? hæc enim ſuam ſalutem neſciens, de noſtro itinere nobis proſperitatem potuit indicare? Si enim præſcire futura valuiſſet, in hunc locum nequaquam veniſſet, metuens ne ſagitta à Moſollamo Iudæo periret. Sed Hecatæi teſtimonia iam quieſcant. facile namque eſt, volentibus ipſum librum legere, & hæc apertius inuenire. Non verò me pigebit Agatharchidem introducere, licet homo minimè malus, vt ei viſum eſt, nobis detraxiſſe videatur. Is enim narrans de Stratonice, quemadmodum venit in Syriam è Macedonia viro ſuo Demetrio derelicto: Seleuco autem vxorem eam ducere nolente, quod illa ſperabat, exercitu eius in Babylonia poſito, circa Antiochiam bella mouit. Deinde quomodo reuerſo Rege Antiochia capta, in Seleuciam illa fugiens, cum poſſet velocius abnauigare, ſomnio prohibita ne faceret,

Amplitudo Iudææ.

50. ſtadia ferè ſex mil liaria Germanica conſtituunt.

Sacerdotes in tẽplo habitant, & vinum bibunt.

Agatharchidis de Iudæis teſtimonium.

capta

capta atq; defuncta est. Hæc ergo præfatus Agatharchides, & derogans superstitioni Stratonices, vtitur exemplo generis nostri, sic scribens: Qui vocantur Judæi, habitant omnium munitissimã ciuitatem, quam vocare Hierosolymam prouinciales solẽt. hi vacare consueti sunt septima die, & neq; arma portare in prædictis diebus, neq; terræ culturam contingere, neq; alterius cuiusquam curam habere patiuntur, sed in templis extendentes manus, adorare vsq; ad vesperam soliti sunt. Ingrediente verò in ciuitatem Ptolemæo Lago cum exercitu & multis hominibus, cum custodire debuerint ciuitatem, eis stultitiam obseruantibus, prouincia quidem dominum suscepit amarissimum: lex verò manifestata est malã habere solennitatem. huiusmodi autem casus, præter illos, alios quoq; docuit vniuersos: vt tunc ad somnia & opiniones quæ tradebantur de lege confugiant, dum circa res necessarias ratio nihil valet humana. Hoc quidem Agatharchidi videtur esse ridiculum: eis autem qui hæc examinant integrius, apparet magnũ, & præcipua laude dignissimum: si & saluti & patriæ quidem, custodiam legum pietatemq; diuinam præponere concupiscant. Quòd verò non ignorantes quidam conscriptorum gentem nostram, sed propter inuidiam quasdam ob similes causas memoriam nostri omiserunt, hoc indicium me arbitror esse præbiturum. Hieronymus enim qui de successoribus conscripsit historiam, ipso tempore quo Hecatæus fuit: & amicus existens Regis Antigoni, Syriæ præsidebat. Verùm Hecatæus etiam librum conscripsit de nobis: Hieronymus autem nequaquam nostri in historia meminit, licet penè in ipsis locis nutritus esset. In tantum voluntates hominum differebant. alter namque dignos existimauit de quibus diligenter memoriæ proderet: alterum verò omnino circa veritatem quædam passio cernitur obscurasse. Sufficiunt tamen ad comprobationem antiquitatis nostræ, Ægyptiorum & Chaldæorum atque Phœnicum historiæ, & super illas Græcorum pariter conscriptores. nam præter supradictos, Theophilus etiam, & Theodotus, & Mnaseas, & Ariphanes, & Hermogenes, & Euemerus, & Conon, & Zopyrion, & multi fortasse alij (non enim ego omnibus libris incubui) non obiter nostri fecere mentionem. Plurimi namque prædictorum virorum, veritate quidem antiquarum rerum frustrati sunt, quia lectioni sacræ nostrorum non incubuere librorum: communiter tamen de antiquitate testati sunt, pro qua nunc dicere proposui. Phalereus sanè Demetrius, & senior Philon, & Eupolemus, non multum veritate frustrati sunt: quibus dari veniam dignum est. Non enim inerat eis, vt nostras literas possent omni scrupulositate sequi. His ita dictis, vnum adhuc mihi capitulum est relictum ex his quæ in principio libri posui, quatenus derogationes & maledicta, quibus vtũtur quidam contra genus nostrum, falsas ostendam: & conscriptoribus eorum testibus vtar, quando conscribentes hæc contra semetipsos locuti sunt talia. Quod verò multis alijs hoc euenit propter quorundam odia, arbitror intelligere eos qui in historijs versari solent. Quidam enim gentium, & glorioſissimarum ciuitatum fœdare nobilitatem, & conuersationi detrahere tentauere: Theopompus quidem Athenienſium, Lacedæmoniorum verò Polycrates. Is autem qui Tripoliticum conscripsit (non enim Theopompus hoc fecit, sicuti quidam putant) etiam Thebæorum momordit vrbem. Multa verò etiam Timæus in historijs, de prædictis, & de alijs blasphemauit. Et hoc præcipuè faciunt, quando gloriosissimos in aliqua parte calumniantur: quidam propter inuidiam atque male-

Sabbathum Iudæorum.

Cur quidã historiographi Iudæorum mentionem omiserint.

Postremum capitulũ contra quorundam derogationes & maledicta.

uolentiam,alij verò propter verboſam nouitatem memoria ſe dignos iudicantes. & apud ſtultos quidem nequaquam hac ſpe fraudantur, qui non ſanum noſcuntur habere iudicium:ſani verò auditores eorum malignitatem condemnabunt. Blaſphemiarum igitur in nos ſæpe congeſtarum huiuſmodi cauſa eſt. Volentes Ægyptijs gratificari quidam, veritatem corrumpere tentauere. Et neq; aduentum in Ægyptum noſtrorum progenitorũ,ſicut contigit,ſunt confeſsi: nec rurſus egreſſum cum veritate dixere:multasq; cauſas odij ac inuidiæ pariter habuere.Principio quidem,quia in eorum regione noſtri progenitores potentes effecti ſunt:vnde regreſsi ad propria denuò fuêre felices.Deinde ſacrorum diuerſitas,multas inter eos fecit inimicitias:in tantũ præſtantiore noſtra pietate quàm ſolennitates illorum,quantũ Dei natura animalibus irrationalib. ſine dubitatione præſtat.Communis namq; apud illos ritus eſt, eiuſcemodi bruta arbitrari Deos:ſingillatim autem alij alia colũt,vani ac fatui omnino homines, & ab initio vti his malis opinionibus conſueti:& propterea nequaquam imitari noſtrã honeſtatem de diuina ratione potuere.Videntesq; multos noſtrã zelari conuerſationem,inuidiã habuere:& ad tantam fatuitatem ac puſillanimitatem quidã perducti ſunt,vt non pigeret eos etiam contra antiquas ſuorũ ſcriptiones aliqua dicere.Qui cum hoc faciunt, ſibimetipſis aduerſa conſcribere paſsione cæcitatis ignorauere.In vno tamen & maximo viro verbum meũ comprobabo,quo vſus ſum antè paululum noſtræ antiquitatis teſte.Manethon itaq;,qui Ægyptiacã hiſtoriam ex literis ſacris ſe interpretaturum pollicitus eſt,præfatus noſtros progenitores cum multis millibus in Ægyptum adueniſſe,& illic incolas ſubiugaſſe: deinde ipſe confeſſus eſt,quia poſteriori tempore amittentes eam, prouinciã quæ nunc Iudæa vocatur obtinuiſſent:& ædificantes Hieroſolymam,conſtruxiſſent templum.Et hactenus conſcriptiones ſecutus eſt antiquorum.Deinde vſurpans ſibimet licentiam,profeſsusq; ſe ſcribere ea quæ in fabulis vulgaribus feruntur, incredibilia verba de Iudæis inſeruit, volens permiſcere nobis plebem Ægyptiorum leproſorum,aliorumq; languentium, quod,ſicut ait, abominatione ex Ægypto fuga dilapſi ſunt.Amenophin enim Regem adiecit, quod eſt falſum nomen. Et propterea tempus regni eius nequaquam diffinire præſumpſit, cum aliorum Regum omnes annos perfectè protulerit. Hinc itaq; quaſdam annectit fabulas,penè oblitus,quòd egreſſum paſtorum ad Hieroſolyma ante quingentos decem & octo annos factum eſſe protulerat. Themuſis enim erat Rex, quando egreſsi ſunt. Et ab hoc tempore, Regum qui poſtea fuere, anni ſunt trecenti nonaginta tres,vſq; ad fratres nomine Sethonem,& Hermæum:quorum Sethonem quidem Ægyptum,Hermæum verò Danaum denominatũ dicit: quem expellens,inquit,Sethon,regnauit annis quinquaginta & nouem:& poſt hunc ſenior è filijs Rhampſes annis ſexaginta ſex. Ante tot igitur annos egreſſos ex Ægypto patres noſtros confeſſus, deinde Amenophin adijciens Regem, hunc ait & Deorum fuiſſe contemplatorem, ſicut Orum quendam priorum Regum: & impleſſe deſiderium eius ſacerdotem Amenophin natum ex patre Papio: qui videbatur quaſi diuina participare natura,ſecundũ ſapientiam præſcientiamq; futurorum. Et dixiſſe Regi hunc cognominem, quod poſſet videre Deos,ſi prouinciam à leproſis & alijs maculatis hominibus purgare contenderet. In quo latatum Regem,omnes dicit corpore debiles ex Ægypto cõgregaſſe,& feciſſe multitudinem numero octuaginta millia.Eosq; ad ſectiones lapidum in partem Nili orientalem

Blaſphemiarum inter Iudæos & Aegyptios cauſa.

Aegyptiorum idololatria.

Manethon Aegyptiꝰ hiſtoriographus.

Manethonis de Aegyptiorum leproſis fabula.

orientalem misisse: simul & alios Ægyptios, quibus hoc erat iniunctum. Fuisse autem quosdam inter eos etiam eruditorum sacerdotum lepra perfusos ait. Amenophin verò illum sapientem diuinumq; virum refert timuisse & erga semetipsum & erga Regem Deorum indignationem, qui apertè suaserat eis vim fieri: & dixisse, quoniam auxiliarentur quidam maculatis hominibus, & Ægyptum obtinerent tredecim annis. Et hæc eum non quidem præsumpsisse Regi dicere, sed de his hominibus conscriptum reliquisse librum, ac sibi mortem conscisse. & propterea Regem in anxietatem maximam peruenisse. Deinde ad verbum hæc refert.

Itaque rogatus Rex, vt ad requiem & tutamen eorum secerneret ciuitatem, desertam vrbem, quæ fuerat pastorum, nomine Auarim, præbuit eis. Est autem hæc ciuitas secundum theologiam antiquam, Typhonis. Porrò illi in hanc ingressi, & locum hunc ad rebellandum optimum, ducem sibimet quendam Heliopolitanorum Pontificum Osarsiphum constituere, & huic se obedire in omnibus iurauerunt. at ille primum quidem eis legem posuit, vt neque Deos adorarent, neque ab animalibus, quæ præcipuè sacra apud Ægyptios erant, se penitus abstinerent: nulliq; copularentur nisi cum quibus fœdus habere videbantur. Hæc autem sentiens, & alia plura, maximè Ægyptiorum consuetudinibus inimica, præcepit multo opere muros ædificari ciuitatis: & ad bella præparari contra Amenophin Regem. Ipse verò assumens secum etiam alios sacerdotes, & maculatorum quosdam, misit legatos ad pastores: qui videbantur à Themuse Rege depulsi ad Hierosolymorum vrbem, causas suas & aliorum qui simul fuerant exhonorati significans, & poscens vt pariter contra Ægyptum castrametarentur. promisitq; eos fore venturos: primum quidem in Auarim progenitorum suorum prouinciam, & necessaria populis abundantius exhibenda: pugnaturos autem opportuno tempore, & prouinciam facilimè subdituros. Illi verò lætitia cumulati, omnes alacriter vsque ad ducenta millia virorum pariter sunt egressi: & non post multum ad Auarim vsque venere. Amenophis autem Ægyptiorum Rex, dum illorum audisset inuasionem, non mediocriter perculsus est, dum recordaretur quod ei prædixerat Amenophis Papij. Et primum quidem congregans Ægyptiacam plebem, facto consilio cum principibus eorum animalia sacra, & quæ præcipuè à sacerdotibus honorabantur, antè præmisit: & sacerdotibus particulariter iussit, vt simulacra eorum cautè celarent. Filium verò Sethonem, qui etiam Rameses à Rampse patris nomine vocabatur, cum quinq; esset annorũ, apud suum cõmendauit amicum. Ipse verò transiens cum alijs Ægyptijs, vsque ad trecenta millia virorum, bellatoribus viris occurrens, congressus non est. Putans enim semetipsum contra Deum pugnare, retrorsum reuersus venit ad Memphim: & sumens Apim & alia sacra, mox in Æthiopiã cum vniuersis nauibus & multitudine venit Ægyptiorum. Per gratiam nanq; erat ei subiectus Æthiopum Rex: propter quod suscipiens etiam populum vniuersum, præbuit alimenta hominibus necessaria, quæ prouincia ministrabat, & ciuitates ac vicos, qui ad fatale illud tredecim annorum exilium sufficerent. Et in Æthiopia quidẽ hæc gesta sunt. Solymitæ verò descendentes cum viris pollutis Ægyptiorum, sic pessimè hominibus vsi sunt, vt eorum victoria esset pessima his, qui tunc eorum impietates inspiciebant. non solùm etenim ciuitates & vicos concremauere, sacrilegia facientes, & Deorum idola

Osarsiphus Dux Auaris.

Electorum cõtra Aegyptios bellum.

Aegyptiorum Rex in Aethiopiam fugit, eumq; Aethiopũ Rex honorificè suscipit.

deuastantes, sed etiam ipsa sacra animalia quæ colebantur crudelissimè discerpserunt, peremptores & occisores horum sacerdotes atque prophetas esse cogentes, quos etiam expellebant nudos. Dicitur itaque, quod politiam & leges eis composuit sacerdos quidam, genere Heleopolites, nomine Osarsiphus, vocatus ex nomine Osireos Heliopolitani Dei: qui dum conuersus fuisset ad hoc genus, mutauit nomen & vocatus est Moses. Quæ igitur Ægyptij de Judæis ferunt, hæc sunt. Sed & multa breuitatis causa prætereo. Dicit autem rursus Manethon, quia postea Amenophis ex Æthiopia digressus est cum magna virtute: simul & filius eius Rampses, & ipse habens magnum exercitum. Et congressi contra pastores atque pollutos, vicerunt eos: & multis cæsis persecuti sunt eos vsque ad Syria fines. Hæc equidem & huiusmodi Manethon conscripsit.

Onarsiphus postea Moses vocatus.

Quia verò anilia loquitur deliramenta, atque mentitur, aperta ratione monstrabo: illud primò distinguens, quod postea referendum est. Is enim concessit nobis, atque professus est, quod ab initio non fuerint Ægyptij genere, sed extrinsecus illuc aduenissent, & Ægyptum obtinuissent, & ex ea rursus egressi sint nostri progenitores. quod verò nobis postea permixti non sunt Ægyptij corpore debilitati: & quod ex his non fuit Moses, qui populum duxit ex Ægypto, sed ante multas generationes extitit, per ea quæ ipse dixit, conabor ostendere. Primam itaque causam posuit figmenti ridiculam. Rex enim, inquit, Amenophis concupit videre Deos. quos putas? siquidem qui apud eos solennes erant, Bouem & Hircum, & Crocodilos, & Cynocephalos, videbat. cœlestes autem quomodo poterat? & cur hoc habuit desiderium? quia vtique & prior Rex alter hos viderat? Ab illo ergo audiens, quales essent, & quemadmodum eos vidisset, noua nequaquam egebat arte. sed forte sapiens erat ille vates, per quem hæc Rex posse agere confidebat. quod si ita fuisset, quomodo impossibilium concupiscentiam non præciuit? non enim euenit quod voluit. Proinde quam rationem habere potuit, vt propter mutilos aut leprosos ei inuisibiles essent? Iracuntur enim propter impietates, non propter corporum vitia. Deinde, tam multa millia leprosorum & male habentium, vna penè hora quomodo fuit possibile congregari? aut quomodo Rex non obediuit vati? Ille namque præcepit debiles Aegyptios exilio deportari, hic autem eos ad sectiones lapidum destinauit, tanquam operarijs indigens, & non purgare prouinciam volens. Ait autem quod vates semetipsum peremit, præuidens Deorum iram, & quæ erant in Aegypto futura, & conscriptum librum Regi reliquit. Proinde quomodo ab initio vates etiam suum interitum non præsciuit? quomodo non repentè Regi contradixit volenti videre Deos? aut qua ratione timebat, iam non sui temporis calamitates? aut quid nam grauius imminebat, quod morte præueniret? Quod verò inter omnia stultius est, videamus: Audiens enim hæc, inquit, & de futuris iam metuens, debiles illos quibus Ægyptum purgare debuerat, neque tunc de prouincia pepulit: sed rogantibus eis, sicut ait, ciuitatem dedit dudum à pastoribus habitatam: quæ vocabatur Auaris. Ad quam congregati, principem inquit, delegere ex sacerdotibus Heliopolitanis: qui eis legem posuit, vt neq; Deos adorarent, neque ab Ægytiacæ festiuitatis animalibus abstinerent, sed omnia perimerent, atque consumerent, nulliq; penitus miscerentur, nisi cum quibus coniurati esse videbantur: & iureiurando multitudine obligata, quatenus in eis legibus perdurarent, Auarim ciuitatem munitam cõtra Regem dicit eos bello sumpsisse.

Manethonis figmenti depulsio.

Verborũ Manethonis repetitio.

Adiecit

Adiecit autem, quia misit Hierosolymam rogans illos pro auxilijs exhibendis, & daturum Auarim compromittens, qua foret ex Hierosolymis volentium exire maiorum: & ex qua procedentes omnem Ægyptum obtinerent. Deinde subiungit illos quidem venisse cum ducentis millibus armatorum. Regem verò Amenophin Ægyptiorum, cum nollet repugnare Deo, mox ad Æthiopiam refugisse, & Apim cum alijs sacris animalibus deuexisse. Hierosolymitas verò inuasione facta, & ciuitates depopulatos, & templa concremasse, & equestres peremisse refert: & nulla iniquitate aut crudelitate abstinuisse. Qui verò politiam & leges eis exhibuit, sacerdos, inquit, erat genere Heliopolites, nomine Orsasiphus, vocatus ab appellatione Osireos Heliopolitani Dei: & mutato nomine dictus postea Moses. Tertio decimo verò anno Amenophin, postquam regno pulsus est, ex Æthiopia profecto cum multis millibus dicit: & congressum contra pastores atque pollutos, habita conflictione, vicisse. & multos interficientem, vsque ad fines Syria persecutum. In his iterum non intellexit sine verisimilitudine se mentiri. Leprosi namque, & cum eis multitudo collecta debilium, licet primitus irascerentur Regi, circa se vtique talia facienti, secundum præmonitionem vatis, tamen cum à sectione lapidum sunt egressi, & prouinciam percepere, omnes circa eum mitiores effecti credendi sunt. Porrò si adhuc & illum odio habebant, seorsum magis insidiari potuissent, non omnibus bellum inferre, cum scilicet plurimi existentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam si contra homines pugnare decreuere, non tamen contra Deos impietatem gerere præsumebant: nec contraria suis agere legibus, in quibus educati esse noscuntur. Oportet itaque nos Manethoni gratias agere: quoniam huius iniquitatis principes dicit, non eos qui ex Hierosolyma sunt egressi, sed illos ipsos Ægyptios esse probat, & maximè sacerdotes, atque iurisiurandi vinculum illorum multitudine conuenisse. Illud autem quomodo non irrationabile est? Domesticorum quidem & amicorum nemo cum illis rebellauit, nec periculorum belli particeps factus est: sed miserè maculatos ad Hierosolymam, vt ab eis auxilia poscerent. quanam amicitia aut societate intercedente? hostes enim magis erant, & moribus plurimum differebant. At illi confestim, vt ait, vocantibus morem gessere, nempe inducti pollicitationibus, quod Ægyptum occupaturi essent: quasi ipsi non admodum eius regionis gnari essent, ex qua per vim pulsi fuerant. qui si tum miseram aut egenam vitam egissent, meritò fortasse negocium aggressi essent. Cum autem vrbem habitarent fortunatam, & agrum amplum mèliorem Ægypto colerent, quid tandem erat, cur ob veteres hostes, eosq; corporibus affectis, quales nemo domesticos ferat, periculum adirent: neque enim futuram Regis fugam præsciebant. nam, vt ipse dixit, filius Amenuphis cum trecentis millibus ad Pelusium occurrebat. & hoc quidem omnino sciebant qui proficiscebantur: mutationem verò propositi & fugam vnde coniectare poterant? Deinde occupatis horreis Aegypti, multa mala fecisse ait Hierosolymitanum exercitũ: atq; hac eis exprobrat: quasi non hostes eos induxisset: aut quasi hac sint aliunde accito militi obijcienda, cum eadem ante aduentum eorum fecissent, facturosq; se iurassent ipsi Aegyptij. Quinetiam aliquanto post Amenuphis hostes aggressus prælio vicit: fusosq; ac fugatos Syriam vsque persecutus est. adeò scilicet Aegyptus est omnibus vndecunq; inuadentibus captu facilis: & qui tunc ea iure belli potiebantur, cum scirent Amenuphin viuere,

Præcedentium pulsio.

viuere, neque aditus ab Æthiopia communiuerant, multas ad hoc commoditates habentes, neque alioqui copias contraxerant. Ille vero vsque Syriam trucidans eos (vt ait) persecutus est per arenosa & inaquosa loca. Scilicet ea vel quieto exercitu transire expeditum est. Igitur autore Manethone neque ex Ægypto genus nostrum oriundum est, neque illinc aliqui admixti sunt. Leprosorum enim & morbidorum multos in lapidicinis perisse verisimile est, multos in pralijs, plurimos verò postremò & in fuga. Superest vt de Mose illi contradicam. Hunc virum mirandum Ægyptij & diuinum existimant, sed non sine blasphemia incredibili sibi vindicare conantur: dicentes Heliopoliten esse vnum sacerdotum, ob lepram cum alijs pulsum. Ostenditur autem in ratione temporum, DXVIII. *annis prior fuisse, & patres nostros ex Ægypto in regionem quam nunc tenemus eduxisse. Quod verò eiuscemodi calamitatis corpus expers habuit, ipsius dicta indicant. Leprosis enim & oppidis & vicis interdixit, vt seorsim in lacero vestitu agant: & eum qui eos attigisset, aut sub idem tectum successisset, pro impuro habet. Quin etiam si eo morbo liberari, & in pristinum restitui contingat, præscripsit certas purificationes, mundationes, & fontanarum aquarum lauacra, & omnium pilorum abrasiones: multisq; & varijs sacrificijs peractis, tum demum sanctam vrbem adeundam. Atqui contrà par erat qui talem calamitatem expertus esset prouidentiam aliquam ac humanitatem exhibere simili infortunio pressis. Non solùm autem de leprosis sic leges tulit, sed ne minima quidem corporis parte mutilatos ad sacrorum curam admisit. Sed etiam si iam sacerdoti aliquid tale accidisset, honore eum priuauit. Quomodo igitur verisimile est illum has aduersus semetipsum cum opprobrio suo damnoq; tulisse leges? Quin & nomen valde incredibiliter mutauit. Osarsiph enim (inquit) vocabatur. Hoc ad transmutationem nihil quadrat. Verùm autem nomen significat ex aqua seruatum Mosen. Nam aquam Ægyptij Moy vocant. Satis igitur declaratum existimo, quòd Manethon quatenus veterum scripta sequitur, non multum à veritate aberrat. Vbi verò ad vulgares fabulas se vertit, aut absurdè eas confingit, aut in odium gentis loquentibus credit. Post hunc inquirere libet in Chæremonem. Hic enim Ægyptiacam se scribere historiam professus, addens idem nomen Regis quod Manethon. Amenophin, & filium eius Rhamessen, ait Isidem in somnis Amenophi apparuisse, incusantem quod templum suum per bellum dirutum esset. Phritiphauten verò sacrum scribam dixisse, si à pollutis hominibus Ægyptum repurget, liberandum eum à nocturnis terroribus: atque ita delectu vitiosorum morbidorumúe habito,* CCL. *millia è finibus eiecta. Duces verò eorum fuisse scribas Mosen & Iosephum, quem etiam sacrum scribam fuisse: Aegyptia verò eis nomina esse, Mosi Tisithen, Iosepho Petesephi. Hos Pelusium venisse, ibique offendisse* CCCLXXX. *millia, ab Amenophi relicta, quæ is in Aegyptum transferre noluerat: cum is icto fœdere contra Aegyptum expeditionem habitam. Amenophin autem non expectato impetu eorum, in Aethiopiam fugisse, relicta vxore grauida: quam delitescentem in quibusdam speluncis enixam puerum nomine Messenen. eum posteaquam ad virilem ætatem peruenisset, expulisse Iudæos in Syriam numero circiter ducenta millia, & patrem Amenophin ex Aethiopia recepisse. Et hæc quidem Chæremon. Reor autem ex his ipsis quæ dicta sunt amborum vanitatem apparere. Si quid enim veritatis subesset, impossibile erat in tantum*

Epilogus huius partis Iudæorum genus ex Aegypto non oriundum.

Ad Manethonis de Mose maledicta responsio.

Moses leprosus non fuit.

Moses à Moy quod Aegyptijs aquam significat, dictus.

In Cheremonem historiographum.

Messenes Amenophis filius.

Manethonis & Chæremonis historiæ comparatio.

tantum eos diſcrepare. at qui mendacia componunt, non aliorum ſcriptis conſona ſcribunt, ſed quæ ipſis libet confingunt. Ille igitur regiam cupiditatem videndi Deos, ait initium fuiſſe pollutos eijciendi. Chæremon autem ſuum de Iſide ſomnium finxit. & ille quidem Amenophin dixit indixiſſe Regi purgationem: hic verò Phritiphauten. iam multitudinis numerus ſanè belle congruit, ille octuaginta millia referente, hoc ducenta quinquaginta. Præterea Manethon primum in lapidicinas eiectos pollutos, deinde ad Auarim habitandam traductos, ac reliqua Ægypto bello vexata, tum demum acciuiſſe dicit à Hieroſolymitis auxilia: Chæremon, Ægypto decedentes circa Peluſium inueniſſe trecenta octuaginta millia hominum ab Amenophi relicta, ac cum illis rurſus Ægyptum inuaſiſſe: Amenophinq; in Æthiopiam fugiſſe. Quod verò egregium eſt, ne illud quidem quinam & vnde erant tam numeroſus exercitus dixit, Ægyptij ne an externi: neque cauſam indicauit, ob quam eos Rex in Aegyptum inducere noluit: qui de leproſis & Iſide ſomnium confinxit. Moſi verò & Joſephum, quaſi eodem tempore ſimul expulſum Chæremon adiunxit, & quidem quatuor ætatibus ante Moſen defunctum, quarum ſunt anni ferè centum ſeptuaginta. Quin & Rhameſſes Amenophis filius, ſecundum Manethonem quidem adoleſcens bellum adminiſtrat cum patre, & cum eodem exulat fuga elapſus in Aethiopiam. Hic autem fingit eum poſt patris abitum in ſpelunca quadam natum, & poſtea prælio victorem, & Judæos in Syriam expellentem numero circiter CC. *millia. O facilitatem. neque enim prius quinam erant illa* CCCLXXX. *millia dixit, neque quomodo* CLXXX. *millia perierint: in acie ne ceciderint, an ad Rhameſſen transfugerint. quod verò maximè mirum eſt, ne cognoſcere quidem ex eo licet, quoſnam vocet Judæos, vel vtris eorum det hanc appellationem: illis ne* CCL. *millibus leproſorum, an his* CCCLXXX. *millibus, quæ circa Peluſium erant. Sed ſtultum fortaſſe ſit redarguere eos, qui à ſemetipſis redarguti ſunt. ferendum enim erat vtcunque, ſi ab alijs redarguti fuiſſent. His addam Lyſimachum, idem quidem habentem cum prædictis argumentum mendacij, verùm enormitate figmenti illos vincentem. vnde apparet eum magno odio confinxiſſe. Dicit enim, qua tempeſtate Bocchoris in Aegypto regnabat, populum Iudæorum, quòd eſſent lepra, ſcabie, & alijs quibuſdam morbis infecti, ad templa confugiſſe, vt mendicato alerentur. multis autem hominibus morbo correptis, ſterilitatem in Aegypto accidiſſe. Bocchorim verò Aegyptiorum Regem ad Ammonem, ſcitatum oracula de ſterilitate, miſiſſe. reſponſum verò à Deo, repurganda eſſe templa ab hominibas impuris & impijs, eiectis eis è templis in loca deſerta. Cæterùm ſcabioſos ac leproſos mergendos, tanquam ſole horum vitam agre ferente: & templa expianda: atque ita fore vt terra fructum ferat. Bocchorim autem accepto oraculo, accerſitisq; ſacerdotibus ac ſacrificis iuſſiſſe collectis impuratis, hos militibus tradi deportandos in deſertum: leproſos verò ac impetiginoſos plumbeis laminis inuolutos in pelagus deijci. quibus ſubmerſis, reliquos congregatos & in loca deſerta expoſitos eſſe, vt perirent. eos habito concilio conſultaſſe de ſeipſis: & nocte ſuperueniente, accenſis ignibus ac lucernis cuſtodias agitaſſe: ſequentiq; nocte ieiunatũ, vt numen propitium eos ſeruaret. Inſequenti verò luce à Moſe quodam conſilium datum, irent conferti vna via, vſq; dum ad loca culta peruenirentur. tum præcepiſſe eum, ne cui in poſterum beneuoli eſſent, vtq; conſilium malum potius quàm bonum darent: Deorumq; templa &*

Manethonis & Chæremonis hiſtoriæ diſcrepantia.

Lyſimachus mendacij arguitur.

Scabioſos ac leproſos Iudæos iuxta Lyſimachi opinionẽ in pelagus deijciendos, aut in loca deſerta exponendos.

altaria quotquot inuenirent euerterent. quibus comprobatis ac deſtinatis, multitudinem iter feciſſe per deſertum, ac poſt multa incommoda tandem ad loca culta peruentum. tum verò & hominibus iniurioſe tractatis, & fanis compilatis ac incenſis, veniſſe in eam quæ nunc Iudæa dicitur: conditaq; ciuitate hic habitare, vrbem verò Ἱεροσυλα, *ex re nominatam. aliquanto autem poſt iam auctos viribus mutaſſe nomen vitandi probri gratia: & vrbem Hieroſolyma, ſeipſos Hieroſolymos vocaſſe. Hic non eundem quem illi inuenit Regem, ſed recentius nomen confinxit: & omiſſo ſomnio ac propheta Ægyptio ad Ammonem abijt de impetiginoſis & leproſis reſponſum relaturus. ait enim ad templa collectam multitudinem Iudæorum, incertum leproſis ne nomen imponens, an quòd ſolos Iudæos morbus occupârit. dicit enim populus Iudæorum. Qualis, aduena, an indigena? Cur igitur eos cum ſint Ægyptij, Iudæos vocas? Quòd ſi hoſpites ſunt, cur vnde nam ſint non dicis? Quomodo autem cum Rex tam multos ex his mari merſiſſet, reliquos in loca deſerta eieciſſet, tanta multitudo ſuperfuit? aut quomodo pertranſierunt deſertum, & occupauerunt regionem quam nunc tenemus, & condiderunt vrbem, & exſtruxerunt templum apud omnes celebre? oportebat autem de legiſlatore non ſolùm nomen dicere, ſed & genus, quiſnam, & ex quibus ortus. quamobrem verò tales eos inter eundum aggreſſus ſit ferre leges, de Dijs, etiam erga homines iniuſtas. Siue enim Ægyptij erant genere, non tam facile patrios mores mutare potuiſſent, ſiue aliunde erant, omnino aliquas habebant leges longa conſuetudine obſeruatas. Si igitur de expulſoribus ſuis iuraſſent, nunquam ſe illis fore beneuolos, rationem non abſurdam habuiſſent. Quòd ſi bellum internecinum. aduerſus vniuerſos mortales ſuſceperunt, cum eſſent (vt ipſe ait) miſeri, & omnium opis egeni, maxima ſtultitia non illorum, ſed hæc fingentis oſtenditur. Iſte namque etiam nomen impoſitum ciuitati à templorum ſpoliatione, præſumpſit dicere, & hoc poſtea fuiſſe mutatum. Mirum ni, quia poſteris quidem turpe fuit tale nomen & odioſum: ipſi vero qui fundauêre vrbem, ornare ſemetipſos etiam vocabulo credidere. Hic autem generoſus vir præanimia detractationis impotentia non intellexit, Hieroſolyma nonidem voce Iudaica quod Græca ſignificare. Quid ergo amplius quilibet diceret contra mendacium tam impudenter expoſitum? Sed quoniam congruam iam magnitudinem ſuſcepit hic liber, aliud faciens principium, cætera præſentis operis explanare tentabo.*

Quando Iudæi Iudeam occupârint, & vrbem Hieroſolyma ædificârint.

Opinionis Lyſimachi depulſio.

Contra mendacium impudenter expoſitum nihil dicendum.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI DE ANTIQVITATE IVDAEORVM CONTRA APIONEM

Alexandrinum, ad Epaphroditum,

LIBER II.

PRIORI quidem volumine, charissime mihi Epaphrodite, de antiquitate nostra monstraui, Phœnicum & Chaldæorum, Aegpptiorumq́ literis satisfaciens veritati: multosq́ Græcorum conscriptores adducens, & meam è diuerso disputationem aduersus Manethonem, & Chæremonem, & alios quosdam exhibui. nunc autem inchoabo reliquos arguere, qui contra nos aliqua conscripsere. Impulsus enim sum contra Apionem respondere grammaticum, si tamen assumi hoc oportet officium. Horum igitur, quæ ab eo conscripta sunt, alia quidem similia sunt dictis aliorum, alia valde frigida. Plurima verò quantum tantummodò detractionem habentia, & multam (vt ita dixerim) ineruditi probationem, tanquam ab homine composita, & moribus prauo, & totius vitæ suæ temporibus importuno. Quia verò multi hominum propter stultitiam suam his potius sermonibus capiuntur, quàm illis quæ multo studio conscribuntur: & de rogationibus quidem gaudent, præconijs verò mordentur, necessarium duxi ne hunc quidem inscrutatum relinquere, qui nos tanquam in iudicio criminatur. etenim hoc quoq́ pleriſq́ mortalium insitum video, vt gaudeant quoties maledicus quispiam ipse sua mala à lacessito audit. Et quidem nec orationem eius legere facilè est, neq́ apertè cognoscere quid dicere velit: sed velut in multa tumultuatione ac mendaciorum perplexitate nunc similia supra pensitatis de maiorum nostrorum ex Aegypto migratione affert: nunc incolas Alexandriæ Iudæos calumniatur: insuperq́ de sacris templi nostri cæremonijs atque alijs ritibus nostris accusationem admiscet. Patres igitur nostros nec Ægyptios genere fuisse, neq́ ob labem corporum aut similem aliam calamitatem inde pulsos, non mediocriter solùm, sed penè vltra modum, superius à me declaratum existimo: caterùm quæ his adiungit Apion, compendio memorabo. Dicit enim in tertio rerum Ægyptiacarum hæc: Moses, vt accepi à grandioribus natu Ægyptijs, Heliopolitanus erat, qui patrijs institutus moribus, subdiuales precationes ad septa qualia ciuitas habebat, reduxit. ad subsolanum autem omnia conuertebat. ita enim Heliopolis sita est. pro obeliscis verò statuit columnas, sub quibus ceu peluis forma exprimebatur: vmbra verò in eam incidens, vtpote per sudum, eundem semper cum sole cursum circumuoluebat. Atque huiusce modi est admiranda illa huius grammatici phrasis. Mendacium verò eius non tam nostris verbis euidenter coarguitur, quàm Moseos operibus: neque enim cum primum tabernaculum Deo construeret, aut ipse vllam talem formam ei indidit, aut posteros facere præcepit: atque is qui postea templum Hierosolymis construxit Solomon, omni tali curiositate abstinuit, qualem confinxit Apion. Accepisse autem se dicit à maioribus natu Mosen Heliopolitanum: scilicet ipse iunior, sed his fidem habens, qui per per ætatem illum familiariter

Ab Apione quædam valdè frigida conscripta.

Apion de Mose & gente Iudaico.

Apionis de Mose & templo Iudaico mendacium coarguitur.

riter nouerant. Et de Homero quidem poëta, quamuis grammaticus, non posset quanã eius sit patria certò affirmare, neq; de Pythagora tantũ nõ heri nudiúsue tertius natu: de Mose verò tam multis annis illos præcedente tam facile decernit, credens seniorum relationi: vnde manifestè illum mentiri apparet. Quin & temporum ratio, quibus Mosen ait eduxisse leprosos & cæcos & claudos, bellè concinit iuxta grammaticum hunc diligentissimum. Manethon enim regnante Tethmosi Judæos dicit ex Ægypto discessisse, annis CCCXCIII. *antequam Danaus apud Argos exularet. Lysimachus autem tempore Bocchoris Regis, hoc est, ante annos* MDCC: *Molon verò & alij quidam, vt cuiq; visum est. At verò Apion cæteris fide dignior, exactè illum exitum definiuit* VII. *Olympiade, & huius anno primo: quo, vt ait, Pœni Carthaginem condiderunt. Carthaginis autem mentionem adiecit, ratus argumentum id veritatis se habiturum euidentissimum: nec animaduertit à semetipso adductũ quo coargueretur. si enim de hac colonia monumentis Phœnicum credendum est, in illis Hiram Rex traditur antiquior Carthagine condita annis plus quàm* C L. *de quo superius ex Phœnicum commentarijs probaui, quod Solomoni templi Hierosolymitani conditori amicus fuerit, & multa ad templi fabricam cõtulerit. Solomon verò ædificauit templum post Judæorum discessum ex Ægypto annis* DCXII. *Porrò numerum pulsorum eundem quem Lysimachus commentus (ait enim* C. *&* X. *eorum fuisse millia) miram quãdam & credibilem reddit causam, cur sabbatum nominatum sit. Exacto enim (inquit) sex dierum itinere, inguinum vlceribus affecti sunt: & hac de causa septima die quieuerunt: incolumes constituti in regione quæ nunc Judæa vocatur. & appellauerunt eam diem sabbatum, seruata Ægyptiorum voce. nam inguinis morbum Ægyptij vocant sabbatosim. An non igitur vel deridenda hæc nugacitas, vel contrà odio habenda talis in scribendo impudentia? Apparet enim quòd omnes inguinibus laborauerint, hominum millia centum & decem. Atqui si erant cæci & claudi & morbidi, quales fuisse Apion ait, ne vnius quidem diei iter progredi potuissent: sin autem poterant per magnam solitudinem proficisci, prætereaq; sibi obsistentes vincere populariter repugnando, nequaquam vniuersi post sextam diem inguinum morbo correpti fuissent. Neque enim naturaliter tale quippiam euenire iter agentibus necesse est, sed plurimorum millium exercitus definita semper itinera peragunt: neq; temerè ita accidisse verisimile videtur. est enim omnino absurdum. At verò mirificus hic Apion sex quidem diebus eos peruenisse in Judæam prædixit: rursus autem Mosen conscenso monte, qui Ægyptum inter & Arabiam situs est, nomine Sinæus, quadraginta diebus delituisse dicit, indeq; descendentem Iudæis leges dedisse. at qui quomodo possibile est, eosdem & quadraginta dies in deserto ac inaquoso loco manere, & quod in medio spatium est, id totum sex diebus pertransire? Sabbati verò appellationis grammatica ratio, quam adfert, multum impudentiam præ se fert, vel certè magnam imperitiam. Nam hæ voces Sabbo & Sabbatum, inter se maximè differunt. Sabbatum enim secundum Iudæos quies est ab omni opere. Sabbo verò, vt ille affirmat, Ægyptijs inguinum morbum significat. Tales quasdam de Mose & Iudæorum ex Ægypto profectione Ægyptius Apion nouitates finxit, præter aliorum commentus autoritatem. Et quid mirum si de nostris mentitur patribus? quandoquidem de se ipso contra mentitus est: & natus in Oasi Ægypti, primàs iste Ægyptiorum*

Temporum ratio apud historiographos inæqualis.

Hirami & Salomonis amicitia, de qua supra lib. 1. contra Apionem in principio.

Inguinis morbum Aegyptij sabbatosim vocant.

Depulsio figmenti Apionis de sex dierum itinere.

ptiorum existimatus, veram quidem patriã & genus suum abiurauit: Alexandrinũ autem se mentitus, confirmat generis sui prauitatem. Merito igitur quos odit & conuitijs insectatur, eos Ægyptios appellat. nisi enim pessimos esse existimaret Ægyptios, semet ex eorum genere haud eximeret: quandoquidem qui sẽ de celebritate patriæ iactant, honorificũ quidem ducunt ab ea denominari, coarguunt verò eos, qui præter ius in eandem sese ingerere conantur. Erga nos autem alterutro modo affecti sunt Ægyptij: aut enim ceu gloriabundi cognatos se simulant, aut participes nos infamiæ suæ cooptant. At præclarus iste Apion videtur contumeliosam nostrũ insectationem, quasi mercedem voluisse reddere Alexandrinis, pro data sibi ciuitate: sciensq; eorũ cum habitatoribus Alexandriæ Iudæis simultatem, proposuit quidem illis conuicium facere, vnà tamen comprehendit reliquos quoq; vniuersos, vtrobiq; impudenter mentiens. Videamus igitur, quanam sint illa grauia & nõ ferenda, de quibus habitatores Alexandriæ Iudæos accusat. Venientes, inquit, è Syria, sedes fixerunt ad importuosum mare, vndarum vicini assultibus. Ergo si locus opprobriũ habet, nõ quidem patriæ suæ, sed tamen quam patriã dicit, Alexandriæ conuiciatur. Illius enim & maritima ora pars est, vt omnes confirmant ad inhabitandũ optima: quã si Iudæi per vim occupauerunt, ita vt ne post quidem eijcerentur, fortitudinis eorum argumentum est. Verùm Alexander eis locum ad incolendum dedit, & parem cum ipsis à Macedonibus honorem consecuti sunt. Nescio autẽ quid dicturus fuerit Apion, si circa Necropolim habitassent, ac nõ circa Regiam sedes posuissent, & hodie quoq; eorũ tribus appellaretur Macedones. Igitur si legit epistolas Alexandri Regis, Ptolemæiq; Lagi ac successorum illius Ægypti Regum, & columnam stantem Alexandriæ ac iura continentem quæ Cæsar magnus Iudæis concessit: hæc, inquam, si sciens, contraria scribere ausus est, malus erat: sin autem nihil horum nouit, indoctus. Illud quoq; quod se mirari dicit, quod cum Judæi essent, Alexandrini vocati sunt, similis inscientiæ est. Omnes etenim qui ad coloniam aliquam deuocantur, etsi plurimum ab alterutris genere differant, à conditoribus appellationem accipiunt. Et quid opus est de alijs dicere? nostrorũ enim ipsorũ hi, qui Antiochiam inhabitant, Antiocheni nominantur. Ius enim ciuium eis dedit conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheso commorantur, & alia Ionia cum ciuibus exinde natis eandem appellationem habent, hæc præbentibus eis regni successoribus. Romanorum verò clementia, cunctis non paruulum donum appellationis suæ concessit, non solum viris singulis, sed etiam maximis gentibus in cõmuni. Hispani denique antiqui, & Tyrrheni, & Sabini, Romani vocantur. Si verò hunc modum aufert communis ciuitatis Apion, desinat semetipsum Alexandrinum dicere. Natus enim in intima Aegypto, quomodo erit Alexandrinus, iure ciuitatis, sicut ipse in nobis dicit, ablato? cum solis Aegyptijs nunc orbis domini Romani, participari cuiuslibet ciuitatis interdixisse videantur. Hic autem præclarus dignitates quas ipse impetrare prohibetur adipisci nõ valens, calumniari conatur eos qui hæc iustissimè percepere. Non enim propter inopiam habitatorum ciuitatis quam studiose ædificabat Alexander, nostrorum aliquos ibi collegit: sed omnes approbans diligenter ex virtute, ac fide dignos inueniens hoc præconium nostris exhibuit, cum gentem nostram studeret non mediocriter honorare. Ait enim Hecatæus, quia propter mansuetudinem atque fidem, quam ei præbuere Judæi, Samariam regionem adiecit, vt eam sine tributis haberent.

Apion verã patriam & genus suum abiurat.

Apion contumeliosam Iudæorum insectationẽ, quasi mercedem Alexandrinis reddere voluisse videtur.

Alexandriæ pars ora maritima.

Iura & libertates Iudæorum.

Alexander.

1. Ptolemæus Lagi. *Similiter quoq; ſenſit poſt Alexandrũ etiã Ptolemæus Lagi de Iudæis in Alexãdria cõmorantibus. Nam Ægyptiaca eis caſtra cõmiſit, arbitratus fide ſimul eorum & fortitudine conſeruandã: & in Cyrene credens ſe tutiſſimè regnaturũ, & in alijs Libyæ ciuitatibus, ad ea loca partem Iudæorũ habitãdi cauſa direxit.*

2. Ptolemæus Philadelphus. *Poſt hunc autem Ptolemæus, qui Philadelphus eſt appellatus, non ſolum ſi qui fuere captiui apud eos noſtrorum, omnes abſoluit, ſed & pecunias eis ſæpius condonauit: & (quod maximum eſt) deſiderauit agnoſcere noſtras leges, & ſacrarum ſcripturarum volumina concupiuit: miſitq; rogans deſtinari viros qui ei interpretarentur legem: & vt hæc apprime conſcriberentur, diligentiam hanc commiſit non quibuſcunque viris, ſed Demetrium Phalereum, & Andream, & Ariſteum, quorum eruditione ſui ſeculi Demetrius facile princeps erat, alij verò habebant cuſtodiam corporis ſibi creditam, huic curæ præfecit. Non enim leges, & patrum noſtrorum philoſophiam diſcere cõcupiſceret, ſi his vtentes deſpiceret & non potius valde miraretur. Apion autem penè omnes in ordine ſucceſſores eius Macedonum Reges ignorauit habuiſſe erga nos præcipuum familiaritatis affectum.*

Septuaginta interpretes.

3. Ptolemæus Euergetes. *Tertius namq; Ptolemæus, qui vocatur Euergetes, fortiter obtinens Syriam vniuerſam, non Dijs Ægyptiacis pro victoria ſolennitates gratificas immolauit: ſed veniens ad Hieroſolymam, multas hoſtias ſicut noſtri moris eſt, Deo ſacrificauit, digniſſimaq; dicauit ornamenta victoriæ.*

4. Ptolemæus Philometor. *Philometor autem Ptolemæus, & eius vxor Cleopatra, omne regnũ commiſere Iudæis: & duces totius fuere militiæ Onias & Doſitheus Iudæi: quorum nominibus derogat Apion, cum debuiſſet opera eorum potius mirari, & gratias agere, quoniam liberauere Alexandriam, cuius ciuis videri vult. Nam dum rebellio ſurrexiſſet in Cleopatræ regno, & periculum peſſimæ perditionis inſtaret, iſtorum labore ciuitas inteſtinis prælijs eſt erepta. Sed poſtea, inquit, Onias ad vrbem deduxit exercitum paruum, cum eſſet illic Thermus præſens Romanorum legatus: quod (vt ita dicam) rectè atque iuſtè factum eſt. Ptolemæus enim, qui cognominatus eſt Phyſcon, moriente ſuo patre Ptolemæo Philometore, egreſſus eſt de Cyrene, volens Reginam Cleopatram expellere, & filios Regis, vt ipſe regnum iniuſtè ſibimet applicaret: propter hæc ergo Onias aduerſus eum bellum pro Cleopatra ſuſcepit: & fidem quam habuit circa Reges, nequaquam in neceſſitate deſeruit. Teſtis autem Deus iuſtitiæ eius manifeſtus apparuit. Nam Phyſcon Ptolemæus cum aduerſum exercitum quidem Oniæ pugnare præſumeret, omnes verò Iudæos in ciuitate poſitos cum filijs & vxoribus capiens, nudos atque vinctos elephantis ſubieciſſet, vt ab eis conculcati deficerent, & ad hoc etiam beſtias ipſas inebriaſſet, in contrarium quæ præparauerat, euenere. Elephanti enim relinquentes ſibi appoſitos Iudæos, impetu facto ſuper amicos eius, multos ex ipſis interemere. Et poſt hæc Ptolemæus quidem aſpectum terribilem contemplatus eſt, prohibentem ſe vt illis noceret hominibus. Concubina verò ſua chariſſima, quam alij quidem Ithacam, alij verò Hirenen denominant, ſupplicante ne tantam impietatem perageret, & conceſſit, & ex his quæ egerat vel acturus erat, pœnitentiam egit. Vnde rectè hanc diem Iudæi Alexandriæ conſtituti, eo quòd apertè à Deo ſalutem promeruere, celebrare noſcuntur. Apion autem omnium calumniator, etiam propter bellum aduerſus Phyſconem geſtum, Iudæos accuſare præſumpſit, cum eos laudare debuerit. Is autem etiam vltimæ Cleopatræ Reginæ Alexandrinorum*

5. Ptolemæus Phyſcon in Iudæos graſſari deſinit.

rum meminit, veluti nobis improperans, quoniam circa nos fuit ingrata: & nõ potius illam redarguere ſtuduit, cui nihil omnino iniuſtitiæ & malorum operum defuit: vel circa generis neceſſarios, vel circa maritos ſuos, qui etiam dilexerint eam, vel in communi contra Romanos omnes, & benefactores ſuos imperatores: quæ etiam ſororem Arſinoen occidit in templo, nihil ſibi nocentem. Peremit autem & fratrem inſidijs: paternosq; Deos, & ſepulcra progenitorum depopulata eſt. Percipiensq; regnum à primo Cæſare, eius filio & ſucceſſori, rebellare præſumpſit. Antoniumq; corrumpens amatorijs rebus, & patriæ inimicum fecit, & infidelem circa ſuos amicos inſtituit, alios quidem genere regali ſpolians, alios autem demens ad mala gerenda compellens. Sed quid oportet amplius dici, cum illum ipſum in nauali certamine relinquens, id eſt, maritum & parentem communium filiorum, tradere cum exercitu principatum, & ſe ſequi coëgit? Nouiſſimè verò Alexandria à Cæſare capta, ad hoc vſq; perducta eſt, vt ſaltem hinc ſperare ſe iudicaret, ſi poſſet ipſa manu ſua Iudæos perimere: eo quòd circa omnes crudelis & infidelis extaret. Putásne gloriandum nobis non eſſe, ſi quemadmodũ dicit Apion, famis tempore Iudæis triticum non eſt menſa? Sed illa quidem pœnam ſubijt cõpetentem. Nos autem maximo Cæſare vtimur teſte auxilij, atque fidei quam circa eum contra Ægyptios geſſimus: necnon & ſenatu eiusq; conſultis, & epiſtolis Cæſaris Auguſti, quibus noſtra merita comprobãtur. Has literas Apionem oportebat inſpicere, & ſecundum genera examinare teſtimonia ſub Alexandro facta, & omnibus Ptolemæis, & quæ à ſenatu conſtituta ſunt, necnon & maximis Romanis imperatoribus. Si verò Germanicus frumenta cunctis in Alexandria cõmorantibus metiri non potuit, hoc indicium eſt ſterilitatis ac penuriæ frumentorum, non accuſatio Iudæorũ. Quid enim ſentiant omnes imperatores de Iudæis in Alexandria commorantibus, palam eſt. nam adminiſtratio tritici nihilo magis ab eis, quàm ab alijs Alexandrinis tranſlata eſt. Maximam verò eis fidem olim à Regibus datam conſeruauere, id eſt, fluminis cuſtodiam, totiusq; cuſtodiæ, nequaquam his rebus indignos eſſe iudicãtes. Sed ſuper hoc: quomodo ergo, inquit, ſi ſunt ciues, eoſdem Deos, quos Alexãdrini, non colunt? Cui reſpondeo. Quomodo etiam cum vos ſitis Ægyptij, inter alterutros prælio magno & ſine fœdere de religione contenditis? aut certè propterea non vos omnes dicimus Ægyptios, & neq; cõmuniter homines, quoniam beſtias aduerſantes naturæ colitis, multa diligentia nutrientes? cum genus vtiq; noſtrorum vnum atque idem eſſe videatur. Si autem in vobis Ægyptijs tanta differentia opinionum ſunt, quid miraris ſuper his, qui altiunde in Alexandriam aduenerunt, ſi legibus à principio conſtitutis, circa talia permanſere? Js autem ſeditionis cauſas nobis apponit: qui ſi cum veritate ob hoc accuſat Iudæos in Alexandria conſtitutos, cur omnes non culpare poſſit, eo quod noſcamur habere concordiam? Porrò etiam ſeditionis autores, quilibet inueniet Apionis ſimiles Alexandrinorum fuiſſe ciues. Donec enim Græci fuere & Macedones hanc ciuitatem habentes, nullam ſeditionem aduerſus nos geſſere, ſed antiquis ceſſere ſolennitatibus. Cum verò multitudo Ægyptiorum creuiſſet inter eos, propter confuſiones temporum, etiam hoc opus ſemper eſt additum. Noſtrum verò genus permanſit purum. Ipſi igitur moleſtiæ huius fuere principium, nequaquam populo Macedonicam habente conſtantiam, neque prudentiam Græcam: ſed cunctis ſcilicet vtentib. malis moribus Ægyptiorum, & an-

De Cleopatra vltima Alexandrinorũ Regina, eiusq; ſceleribus.

Antonius Cleopatræ maritus.

Iudęi fidem eis olim à Regibus datam cõſeruauere.

Aegyptij beſtias naturæ repugnãtes colunt.

Diſcordia Iudæorũ & ciuium Alexandrinorum in religione.

Seditionis Alexandriæ cauſa.

Depulſio argumenti Apionis, Iudæos ſeditionis Alexandrinæ cauſam extitiſſe.

& antiquas inimicitias aduerſum nos exercentibus. & diuerſo namq; factum eſt quod nobis improperare præſumunt. nam cum plurimi eorum non opportunè ius eius ciuitatis obtineant, peregrinos vocant eos qui hoc priuilegium ad omnes impetraſſe noſcuntur. Nam Ægyptijs neque Regum quiſquam videtur ius ciuitatis fuiſſe largitus: neque nunc quilibet imperatorum. Nos autem Alexander quidem introduxit, Reges autem auxere, Romani verò ſemper cuſtodire dignati ſunt. Itaque derogare nobis Apion voluit, quia imperatorum non ſtatuamus imagines, tanquam illis hoc ignorantibus, aut defenſione Apionis indigentibus: cum potius debuerit admirari magnanimitatem modeſtiamq; Romanorum, quoniam ſubiectos non cogunt patria iura tranſcendere: ſed ſuſcipiũt honores, ſicut dare offerentes pium atque legitimum eſt. Non enim honoribus gratiam habent, qui ex neceſsitate & violentia conferuntur. Græcis itaque & alijs quibuſdam, bonum eſſe creditur imagines inſtituere. Denique & patrum & vxorum filiorumq; figuras depingentes exultant, quidam verò etiam nihil ſibi competentium ſumunt imagines. alij verò & ſeruos diligentes, hoc faciunt. Quid ergo mirum eſt, ſi etiam principibus ac dominis hunc honorem præbere videantur? Porrò autem legiſlator, non quaſi prophetans Romanorum potentiam non honorandam, ſed tanquam cauſam neque Deo neque hominibus vtilem deſpiciens, & quoniam totius animati, multo magis Dei inanimati, probatur hoc inferius, interdixit imagines fabricare. alijs autem honoribus poſt Deũ colendos non prohibuit viros bonos, quibus nos & imperatores & populum Rodignitatibus ampliamus. Facimus autem pro eis continua ſacrificia: & non ſolum quotidianis diebus ex impenſa communi omnium Iudæorum talia celebramus: verum cum nullas alias hoſtias ex communi, neque pro filijs peragamus, ſolis imperatoribus hunc honorum præcipuum pariter exhibemus, quem hominum nulli perſoluimus. Hæc itaque communiter ſatisfactio poſita ſit aduerſus Apionem pro his quæ de Alexandria dicta ſunt. Admiror autem etiam eos, qui ei huiuſmodi fomitem præbuere, id eſt, Poſidonium & Apollonium Molonis: quoniam accuſant quidem nos, quare nos eoſdem Deos cum alijs non colimus: mentientes autem pariter, & de noſtro templo blaſphemias componentes incongruas, non ſe putant impiè agere: cum ſit valde turpiſſimum liberis, qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta ſanctitate pollente. In hoc enim ſacrario Apion præſumpſit edicere, aſini caput collocaſſe Iudæos, & eum colere, ac dignum facere tanta religione: & hoc affirmat fuiſſe depalatum, dum Antiochus Epiphanes & exſpoliaſſet templum, & illud caput inueniſſet ex auro compoſitum multis pecunijs dignum. Ad hoc igitur primum quidem reſpondeo, quoniam Ægyptius vel ſi aliquid tale apud nos fuiſſet, nequaquam debuerat increpare, cum non ſit deterior aſinus furonibus & hircis & alijs, qui ſunt apud eos Dij. Deinde quomodo non intellexit, operibus increpatus de incredibili ſuo mendacio. Legibus namque ſemper vtimur ijſdem, in quibus ſine fine conſiſtimus. Et cum varij caſus noſtram ciuitatem, ſicut etiam aliorum vexauerint, & Theos ac Pompeius Magnus, ac Licinius Craſſus, & ad nouiſſimum Titus Cæſar, bello vincentes obtinuerint templum, nihil huiuſmodi illic inuenere: ſed puriſſimam pietatem, de qua nihil nobis eſt apud alios effabile. Quia verò Antiochus neque iuſtam fecit templi depradationem, ſed egeſtate pecuniarum ad hoc acceſſit, cum non eſſet hoſtis, & ſocios inſuper nos

Romanorum erga Iudæos magnanimitas.

Iudæi prorſus nullas imagines ferunt.

Quomodo Imperatores & magiſtratus colendi.

Mendacij à Poſidonio & Apollonio in Judæos conficti reiectio.

Reſponſio ad obiectionem de aſini capite.

ſuos

ſuos & amicos aggreſſus eſt, nec aliquid dignum deriſione illic inuenit, multi & digni conſcriptores ſuper hoc quoque teſtantur: Polybius Megalopolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damaſcenus, Timagenes, & Caſtor chronographus, & Apollodorus: qui omnes dicunt pecunijs indigentem Antiochũ tranſgreſſum fœdera Iudæorum, & ſpoliaſſe templum auro argentoq; plenum. Hæc igitur Apion debuit reſpicere, niſi cor aſini ipſe potius habuiſſet, & impudentiam canis, qui ad ipſos aſſolet coli: neque enim extrinſecus alia ratiocinatione mentitus eſt. Nos itaque aſinis neque honorem neque poteſtatem aliquam damus, ſicut Ægyptij crocodilis & aſpidibus: quando eos qui ab iſtis mordentur, & à crocodilis rapiuntur, felices & Deo dignos arbitrantur. Sed ſunt apud nos aſini, quod apud alios ſapientes viros, onera ſibimet impoſita ſuſtinentes. Et ſi ad areas accedentès comedant, aut propoſita non adimpleant, multas valde plagas accipiunt, quippe operibus & ad agriculturam rebus neceſſarijs miniſtrantes. ſed aut omnium rudiſſimus fuit Apion ad componendum verba fallacia, aut certè ex rebus initia ſumens, hæc implere non valuit, quando nulla poteſt contra nos blaſphemia prouenire. Alteram verò fabulam, derogatione noſtra plenam, de Græcis appoſuit: de quo hoc dicere ſat erit, quoniam qui de pietate loqui præſumunt, oportet eos non ignorare minus eſſe immundum per templa tranſire, quàm ſacerdotibus ſceleſta verba confingere. Iſti verò magis ſtuduere defendere ſacrilegum Regem, quàm iuſta & veracia de noſtris & de templo conſcribere. Volentes enim Antiocho gratificari & perfidiam ac ſacrilegium eius tegere, quo circa gentem noſtram eſt vſus propter egeſtatem pecuniarũ, detrahentes nobis etiam quæ in futuris eſſent, mentiti ſunt. Propheta verò aliorũ factus eſt Apion, & dixit Antiochum in templo inueniſſe lectum, & hominem in eo iacentem, & appoſitam ei menſulam maritimis terrenisq; volatilium dapibus plenam, & quòd obſtupuiſſet his homo. Illum verò mox adoraſſe Regis ingreſſum, tanquam maximam ſibi opem præbituri: ac procidentem ad eius genua, extenſa dextera popoſciſſe libertatem: & iubente Rege vt conſideret, & diceret quis eſſet, vel cur ibidem habitaret, vel quæ eſſet cauſa ciborum eius, tunc hominem cum gemitu & lacrymis lamentabiliter ſuam narraſſe neceſſitatem. Ait, inquit, eſſe ſe Græcum: & dum peragraret prouinciam parandi victus cauſa, correptum ſe ſubito ab alienigenis hominibus, atq; deductum ad templum, & incluſum illic, & à nullo conſpici, ſed cuncta dapium apparatione ſaginari. Et primum quidem hæc ſibi inopinabilia beneficia viſa attuliſſe lætitiam: deinde ſuſpicionem, poſtea ſtuporem: poſtremum conſulentem à miniſtris ad ſe accedentibus audiſſe legem ineffabilem Iudæorum, pro qua nutriebatur: & hoc illos facere ſingulis annis quodam tempore conſtituto. Et comprehendere quidem Græcum peregrinum, eumq; annuo tempore ſaginare, & deductum ad quandam ſyluam, occidere quidem eum hominem, eiusq; corpus ſacrificare ſecundum ſuas ſolennitates, & guſtare ex eius viſceribus, & iuſiurandum facere in immolatione Græci, vt inimicitias contra Græcos haberent: & tunc in quandam foueam reliqua hominis pereuntis abijcere. Deinde refert eum dixiſſe, paucos iam dies debitos ſibimet ſupereſſe, atque rogaſſe, vt reueritus Græcorum Deos, & ſuperans in ſuo ſanguine inſidias Iudæorum, de malis eum circunſtantibus liberaret. Huiuſmodi ergo fabula non tantum omni tragœdia pleniſſima eſt, ſed etiã cru-

Aſini apud Iudæos alioſq; ſapientes viros qui dicantur.

Hiſtoriographi quidam perfidiam ac ſacrilegiũ Antiochi tegere conantur.

Iudæos quotãnis hominem Græcum immolare debere.

deli impudentia redundat. Non tamen à ſacrilegio priuat Antiochum, ſicut arbitrati ſunt, qui hæc ad illius gratiam cõſcripſere. Non enim præſumpſit aliquid tale, vt ad templum accederet: ſed ſic inuenit nõ ſperans. Fuit ergo voluntatibus iniquis impius, & nihilominus ſine Deo, quicquid iuſſit mendacij ſuperfluitas, quam ex ipſa re cognoſcere valde facilimũ eſt. Non enim circa ſolos Græcos diſcordia legũ eſſe dignoſcitur, ſed maximè aduerſus Ægyptios & plurimos alios. Cuius enim regionis homines non contigit aliquando apud nos peregrinari? vt aduerſus ſolos Græcos renouata coniuratione per effuſionem ſanguinis ageremus: vel quomodo poſſibile eſt, vt ad has hoſtias omnes Iudæi colligerentur, & tantis millibus ad guſtandum viſcera illa ſufficerent, ſicut ait Apion? vel cur inuentum hominem quicunq; fuit (non enim ſuo nomine conſcripſit) aut quomodo eum in ſuam patriam Rex non cum pompa deduxit? dum poſſet hoc faciens, ipſe quidem putari pius, & Græcorum amator eximius, aſſumere vero cõtra Iudæorum odium auxilia magna cunctorum. Sed hæc relinquo: inſenſatos enim, non verbis, ſed operibus decet arguere. Sciunt igitur omnes, qui videre

Templi ac porticus deſcriptio.

conſtructionem templi noſtri, qualis fuerit, & intranſgreſſibilem eius purificationis integritatem. Quatuor enim porticus habuit in circuitu, & harum ſingulæ propriam ſecundum legem habuere cuſtodiam. In exteriorem itaque ingredi licentia fuit omnibus etiam alienigenis: mulieres tantummodo menſtruatæ tranſire prohibebantur. In ſecundã verò porticum cuncti Iudæi ingrediebantur: eorũq; cõiuges cum eſſent ab omni pollutione mundæ. In tertiã, maſculi Iudæorũ mundi exiſtentes atque purificati. In quartã autem ſacerdotes, ſtolis induti ſacerdotalibus. In adytum verò ſoli principes ſacerdotum, propria ſtola circumamicti. Tanta verò eſt circa omnia prouidentia pietatis, vt ſecundum quaſdam horas ſacerdotes ingredi conſtitutum ſit. Mane etenim aperto templo oportebat facientes traditas hoſtias introire: & meridie rurſus, dum claderetur templum. deniq; ne vas quidem aliquod portari licet in templum, ſed erant

Quæ in templo poſita fuerint.

in eo ſolummodo poſita, altare, menſa, thuribulum, candelabrum, quæ omnia & in lege conſcripta ſunt. Etenim nihil amplius neq; myſteriorum aliquorũ ineffabilium agitur, neq; intus vlla epulatio adminiſtratur. Hæc enim quæ prædicta ſunt, habent totius populi teſtimonium manifeſtum, rationemq; geſtorum. Licet enim ſint tribus quatuor ſacerdotum, & harũ tribuum ſingulæ habeant hominũ

Sacerdotum tribus quatuor, quarum ſingulæ plus quã quinque millia hominum habent.

plus quàm quinq; millia, ſit tamẽ obſeruatio particulariter per dies certos: & his tranſactis, alij ſuccedentes ad ſacrificia veniunt: & congregati in templum mediante die à præcedentib. clauesẽpli & adnumerũ omnia vaſa percipiunt, nulla re quæ ad cibum aut potum attineat in templum delata. Talia nanq; etiam ad altaria offerre prohibitũ eſt, præter illa quæ ad ſacrificia præparantur. Quid ergo Apionem dicimus, nihil horũ examinantem, verba incredula protuliſſe? Sed turpe eſt, hiſtoriæ veram notitiam ſi proferre grammaticus non poſſit. Et ſcicns templi noſtri pietatem, hanc quidem prætermiſit. Hominis autem Græci cõprehenſionem finxit, & pabulũ ineffabile, & ciborũ opulentiſſimã claritatem: & peruios ingredientes, vbi nec nobiliſſimos Iudæorum licet intrare, niſi fuerint ſacerdotes. Hæc ergo peſſima eſt impietas, atque mendacium ſpontaneum, ad eorum ſeductionem, qui noluerunt diſcutere veritatem. Per ea ſiquidem mala ineffabilia, quæ prædicta ſunt, nobis detrahere tentauere. Rurſumq; tanquam pyſſi-

mus

mus deridet, adijciens fabula inania facta. Ait enim illum retuliſſe, dum bellum Judæi contra Idumæos haberent longo quodã tempore, ex aliqua ciuitate Idumæorum qui in ea Apollinem colebat veniſſe ad Iudæos, cuius hominis nomen dicitur Zabidus: deinde eis promiſiſſe traditurum ſe eis Apollinem Deum Dorenſium: venturumq́ illum ad noſtrum templum, ſi omnes aſcenderent, & adducerent omnem multitudinem Iudæorum. Zabidum verò feciſſe quoddam machinamentum ligneum, & circumpoſuiſſe ſibi, & in eo tres ordines infixiſſe lucernarum, & ita ambulaſſe, vt procul ſtantibus appareret, quaſi ſtella per terram iter agens. Porrò Iudæos inopinabili viſione obſtupuiſſe, & longè conſtitutos tenuiſſe ſilentium. Zabidum verò multa quiete ad templum veniſſe, & aureum detraxiſſe aſini caput (ſic enim vrbane conſcribit) & rurſus Doram velociter adueniſſe. Igitur & nos dicere poſſumus, quia aſinum, hoc eſt ſemetipſum Apion grauat, & facit ſtultitia ſimul & mendacijs oneratum. Loca namq́ quæ non ſunt, conſcribit: & ciuitates neſciens transfert. Judmæa enim prouinciæ noſtræ confinis eſt, poſita iuxta Gazam, & nulla ciuitas huius Dora nuncupatur. In Phœnice verò iuxta montem Carmelum Dora ciuitas appellatur, in nullo concordans Apionis oblocutionibus. Quatuor enim dierum itinere procul eſt à Iudæa. Cur itaq́ nos rurſus accuſat, eo quod non habeamus communes cum alijs Deos, ſi ſic facilè credidere patres noſtri ad ſe venturum Apollinem, & cum ſtellis eum ambulare ſuper terram putauere? Lucernam enim prius nunquam videre ſcilicet, qui tot & tanta concelebrant candelabra. Sed nec aliquis ei ambulanti per prouinciam ex tantis millibus obuiauit. Deſolatos etiam vicos cuſtodibus comperit, & hoc tempore belli. Cætera iam relinquo. Ianuæ verò templi altitudine quidem erant cubitorum LX, latitudine verò XX, omnes deauratæ, & penè auro purò confectæ. Has claudebant nõ minus quàm viri ducenti diebus ſingulis: & relinquere eas apertas, nefandũ nimis erat. facilè igitur eas lucrnifer ille aperuiſſe creditur, qui ſolus etiam habuiſſe aſini caput æſtimabatur: quapropter dubium eſt, vtrum hoc caput Zabidus denuò reuocauit: an certè ſumens Apion, introduxit in templum, vt Antiochus inueniret, vt ſecundo Apioni aliquã mentiendi daret occaſionem. Mentitur autem & de iuramento, quod iuremus per Deũ factorem cæli & terræ & maris, nulli Iudæos fauturos alienigenæ, & maximè Græcis. Oportebat aũt mentientem abſolutè dicere, nulli fauturos alienigenæ, & magis Ægyptijs: ſic etenim ab initio poterant eius figmenta de iure iurãdo congruere, ſi ab Aegyptijs vtiq́ patres noſtri nõ propter malignitatẽ ſuam, ſed propter calamitates expulſi ſunt. A Græcis autem plus locis quàm ſtudijs ſumus abiuncti, ita vt nulla inter nos & illos inimicitia & æmulationes eſſe noſcãtur. E diuerſo namq́ multos eorũ ad noſtras leges contigit acceſſiſſe, quorum quidam permanſere, quidam verò perdurare non ferentes, denuò receſſere. Hoc tamen iuſiurandũ nunquam ſe quiſquã audiſſe meminit apud nos habitum, ſed ſolus Apion (vt videtur) audiuit. Ipſe namq́ id compoſuit. Magna ergo admiratione eximia Apionis prudentia, vel ob hoc quod mox dicetur, digna eſt. Hoc enim eſſe affirmat indicium, quia neq́ legibus iuſtis vtamur, nec Deum colamus vt conuenit, quod diuerſis gentibus ſeruiamus, & calamitates quaſdam circa ciuitatem ſuſtineamus, cum vtique principalis ciuitas Romanorum ſit, cuius ciues ſoli ab initio regnare atque non ſeruire conſueuerunt. Quis etenim ho-

Alia Apionis de Zabido fabula.

Dora Phœniciæ ciuitas, & non Idumææ.

Ianua templi.

Mendacij de iuramento depulſio.

Apion Iudæis ſeruitutem exprobrat.

rum magnanimitati valeat obsistere? Nullus et enim aliorum potest dicere sermonem quem Apion locutus est, quando paucis contigit in principatu continuè præsidere, & nõ rursus alijs facta mutatione seruire. Plurimæ namq; gentes alijs obedire coactæ sunt: soli autem Ægyptij, eo quod refugiant (sicut aiunt) in eorũ prouinciam Dij, atq; saluentur migrantes in effigies bestiarum, honorem præcipuum inuenerunt, vt nulli famularentur horum qui Asiam Europamq; tenuere: qui scilicet vnam diem ex æuo totius seculi non habuere libertatem, neq; apud indigenas dominos, neque apud externos. Nam quemadmodum eis vsi sint Persæ, non semel solummodo, sed frequenter vastantes vrbes, templa euertentes, putatos apud eos interficientes Deos, improperare non studeo. Non enim conuenit stultitiam nos indocti Apionis imitari: qui neque casus Atheniensium, neque Lacedæmoniorum animo suo concepit, quorum hos quidem fortissimos, illos religiosissimos, omnes affirmant. Taceo Reges pietate celebres, inter quos Crœsum, quàm diuersis vitæ sunt calamitatibus sauciati. Taceo incensam Athenienſium arcem, templum Ephesinum & Delphicum, aliaq; multa: hic nemo calamitatem passis, sed potius inferentibus intulit improperia. Nouus autem accusator nostrorum Apion inuentus est, malorum suorum apud Ægyptum gestorũ prorsus oblitus. Sed Sesostris eum, quem refert fabula Regem fuisse Ægypti, vt creditur, excæcauit. Veruntamen possumus & nos dicere nostros Reges Dauid & Solomonem, qui multas subdidere gentes. Sed de his modo supersedendum est: quæ verò cunctis nota sunt, Apion modis omnibus ignorauit: quoniam Persis, & post illos principibus Asiæ Macedonibus, Aegyptij quidem seruiere, nihil differentes à famulis. Nos autem liberi consistentes, etiam ciuitatum in circuitu positarum tenuimus principatum, annis viginti & centum, vsque ad Pompeium Magnum. Et dum vniuersi Reges sunt expugnati à Romanis, omnium soli propter fidem suam maiores nostri & socij & amici fuêre. Sed viros mirabiles non præbuimus, velut quarundam artium inuentores, & sapientia præcellentes: & inter hos enumerat Socratem, & Zenonem, & Cleanthem, & alios huiusmodi. Deinde quod potius est mirandum, semetipsum his adiecit, & beatificat Alexandriam, quia ciuem talem habere meruit, quod rite facit. Oportebat enim vt ipse sui testis existeret, qui alijs omnibus sic importunus & callidus esse videbatur, & vita verboq; corruptus. Quapropter rectè quilibet Alexandriæ condolebit, si super isto aliquid magni sapuerit. De viris autem qui fuere apud nos titulo nullo laudis inferiores, sciunt qui voluerint nostræ antiquitatis libris incumbere. Reliqua verò quæ in accusatione conscriptæ sunt, dignum erat fortè sine satisfactione relinquere, vt ipse sui potius & aliorum Aegyptiorum accusator extaret. Queritur enim eo quod animalia cõsueta sacrificemus, & nõ vescamur carnib. suillis: sed & circunciſionẽ genitaliũ vehementer irridet. De nostrorũ quidẽ animaliũ peremptione, cõmunio nobis est cũ alijs hominib. vniuersis. Apion aũt sacrificantes nos redarguens, indicat semetipsum genere esse Aegyptium. Non enim Græcus si esset aut Macedo, hoc molestè ferret. Isti enim vouent sacrificare hecatombas suis Dijs, & Sacerdotibus vtuntur ad epulas. Quæ cum ita sint, non propterea contigit mundum animalibus desolari, quod Apion expauit. Qui tamen si solennitates Aegyptiorum sequerentur, mundus desertus quidem esset hominibus

Dauidis & Solomonis potentia.

Apion seipsum laudat & magnifacit.

Cur Iudæi animalia consueta sacrificent, nec carnibus suillis vescantur.

hominibus, feröciſsimis autem beſtijs impleretur: quas iſti iudicantes Deos, diligenter enutriunt, quòd ſi quis eum conſuleret, quos putaret omnium Ægyptiorum eſſe ſapientes atque Deicolas, ſacerdotes ſine dubio fateretur. Hæc enim duo dicunt ſibimet ab initio à Regibus eſſe præcepta, vt Deos colant, & ſapientiam diligant: quod illi facere præcipuè iudicantur: qui tamen & circunciduntur omnes, & à porcinis abſtinent carnibus. Sed neque vllus alter Ægyptiorum cum eis Dijs ſacrificare dignoſcitur. Cæcus igitur fuit Apion quando pro Ægyptijs noſtras detractiones componens, illos videtur potius accuſare: qui non ſolum vtuntur ſolennitatibus, quas in nobis culpat iſte: ſed etiam alios circuncidi docẽt, ſicuti dixit Herodotus. Vnde rectè mihi videtur Apion, propter patria ſua leges pœnas dediſſe blaſphemiæ. Etenim neceſſario circumciſo circa genitalia vulnera ei facta nihil profuerunt, & putrefactis in magnis doloribus expirauit. Oportet enim bene ſapientes in legibus proprijs circa pietatem integrè permanere, & aliorum minimè carpere. Iſte verò ſuas quidem leges effugit, de noſtris verò mentitus eſt. Hic itaque terminus vitæ fuit Apionis. Sed & noſter hic iam finem liber accipiet. Quoniam verò & Apollonius Molon, & Lyſimachus, & alij quidam, tàm per ignorantiam quàm per inſaniam de legiſlatore noſtro Moſe, & legibus verba protulere, nec iuſta nec vera: dum ille quidem velut Mago atque fallaci derogant, leges autem malitiæ apud nos nullius q; virtutis affirmant eſſe doctrices, volo breuiter & de omni conuerſatione noſtra, & de particulari (ſicuti potero) proferre ſermonem. Reor enim fore manifeſtum, quia & ad pietatem & ad conuictum vniuerſalem q; humanitatem, inſuper ad iuſtitiam laborum q; tolerantiam, & ad contemptum mortis optimas leges poſitas habeamus. Rogo tamen lecturos, vt non cum inuidia exequantur huius operis lectionem. Non enim propoſui laudes conſcribere noſtrorum: ſed aduerſus eos, qui nos plurimum & fallaciter accuſarunt, ſatisfactionem hanc puto eſſe iuſtiſsimam. Proinde accuſationem Apollonius non continuè, ſicut Apion, inſtituit, ſed diſperſim. Quippe qui aliquando quidem nos ſine Deo & hominibus odioſos appellat, aliquando verò formidinem nobis improperat: & è diuerſo, rurſus aliquando de audacia gentis noſtræ queritur. Dicit autem etiam ſtultiores Barbaris: & propterea nullum inuentum nos ſolos vitæ vtile reperiſſe. Hæc autem omnia manifeſtè redarguuntur, dum vniuerſa, contra quam ab eo ſunt dicta monſtrantur, & legibus imperata, & à nobis cum omni integritate geſta. Si verò coactus fuero facere mentionem legum contrariarũ apud alios conſtitutarum, in culpa illi ſunt, qui noſtras ſolennitates tanquam peiores cum aliorum conferunt. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neq; quia nõ eas habeamus leges, quarum ego capita & ſummas ad redarguendum poſiturus ſum: neq; quia non præcipuè in legibus proprijs perduramus. Paulo ergo altius exorſus, volo primũ dicere, quod eis qui ſine lege & ordine viuunt, hi qui ordinis & communium legum amatores extiterunt, & primi hoc inchoauerunt, rectè manſuetudine atque virtute præſtare dicendi ſunt. Denique conantur ſinguli eorum geſta ſua ad antiquitatem referre, vt non imitatores aliorum videantur exiſtere, ſed ipſi potius alijs legitimè viuendi duces fuiſſe. His igitur hunc in modum ſe habentibus, virtus legiſlatoris eſt meliora conſiderare: & his qui vſuri ſunt legibus, quas potuerit,

Aegyptiorum ſacerdotes circumcidun tur, & à porcinis carnibus abſtinent.

Mors Apionis.

Moſis contra Apollonium & Lyſimachum defenſio.

In quibus Apollonius Iudæos accuſat.

Ordinis & communium legum amatores manſuetudine atq; virtute præſtant.

ſatisfacere, quia recta ſunt. Populi verò eſt, vt in omnibus quæ conſtituta ſunt, perduret: & neque felicitate procedente, neque calamitatibus aliquid horum immutet. Dico igitur noſtrum legislatorem, quoſlibet qui memorantur legiſlatores antiquitate præcedere. Lycurgus enim & Solon, & Zaleucus Locrenſis, & omnes qui apud Græcos mirabiles ſunt, nouelli atque recentes, quantum ad illum comparati, eſſe noſcuntur: quando nec ipſum nomen legis fuiſſe olim apud Græcos agnoſcitur. Teſtis Homerus eſt, qui nuſquam in opere ſuo hoc vſus eſt nomine. Non enim ſecundum legem, ſed indiffinitis ſententijs, & Regum præceptionibus, populus regebatur. Vnde etiam multo tempore permanſere, tantum moribus vtentes, & non ſcripto, & multa horum ſemper ſecundum euentum caſuum permittentes. Noſter verò legiſlator antiquus exiſtens (hoc etenim vndique manifeſtum eſt, etiam apud eos clarum, qui ſemper contra nos loquuntur) & ſemetipſum præbuit optimum principem populorum conſultoremq́, & inſtructionem totius legis vitæ conſtringens, eis ſuaſit hanc libenter excipere, & firmiſſimè inclytæ ſcientia cuſtodire. Primum autem eius magnitudinis opera videamus. Ille namque progenitorum noſtrorum relinquentium Aegyptum, & ad terram propriam remeantium, multa millia ſumens, ex plurimis & impoſſibilibus rebus cautiſſimè liberauit: nam & inaquoſam eos & multum arenoſam oportebat tranſire viam, bellaq́, deuincere: & filios ac vxores, prædamq́, bello ſeruare: in quibus dux egregius & conſiliarius ſapientiſſimus, & tutor veraciſſimus fuit vniuerſorum. Omnem ſiquidem multitudinem à ſemetipſo pendere fecit, & cum omnia quæ vellet perſuadere poſſet, in nullo horum vindicauit ſibimet poteſtatem: ſed in quo maximè tempore poteſtatem ſibimet arrogant & tyrannidem præſules rerum, & populum frequenter plurima iniquitate viuere conſuefaciunt, in hac ille potentia conſtitutus, è diuerſo magis iudicauit agendum piè, & plurimam exhibere alijs æquitatem, ipſe virtutem præcipuam ſe credens cunctis oſtendere, & ſalutem firmiſſimam præbere ſequacibus bona voluntate. Et maximis actibus in ſingulis caſibus vſus eſt. Quapropter rectè iudicabat, ducem atque conſultorem ſe Deum habere: & primitus ſibimet ſatisfaciens, quia ſecundum illius voluntatem vniuerſa gereret atque tractaret, credidit modis omnibus oportere, vt etiam apud plebem hæc opinio permaneret. Nam qui Deum reſpicere ſuam vitam credunt, delinquere non præſumunt. Huiuſmodi quidem noſter legiſlator fuit, non Magus, non fallax, ſicut derogatores iniuſtè pronunciant: ſed quales apud Græcos gloriantur fuiſſe Minoem & poſteum legiſlatores alios. Namq́, quidã eorum leges poſitas à Ioue dicebant: alij verò eas in Apollinem & vaticinium Delphicum referebant, ſiue pro veritate hoc credentes, ſeu facile perſuadendum iudicantes populo. Qui verò præcipuas leges inſtituerint, vel qui iuſtiſſimè de Dei fide cognouerint, licet hoc ex ipſis legibus facta comparatione conſpicere. Jam enim de ipſis tempus eſt diſputandi. Jgitur infinitæ quidem particulatim gentium atque legum apud cunctos homines differentiæ ſunt. Alij ſiquidem monarchis, alij verò populum poteſtatem Reipublicæ commiſere. Noſter verò legiſlator nihil horum intendens, veluti ſi quis hoc dicendo menſuram tranſcendat verbi, diuinam Rempub. declarauit: Deo principaliter conuerſationem noſtram atque poteſtatem excellenter aſſignans, & ſatisfaciens eum cunctos inſpicere, tanquam cauſam bonorum omnium vniuerſis

Moſes quoslibet legislatores antiquitate præcedit.

Νόμος, Lex, hoc vocabulum nuſquam apud Homerum reperitur.

Moſis vita.

Moſes ducem atque conſultorem Deum habet.

Origo Legum apud Græcos.

uersis hominibus existentem: & quæcunq; contingit eos in angustijs supplicasse, illius non latuisse voluntatem, neque quicquam eorum quæ gessere, vel si quid aliquis apud semetipsum potuit cogitare. Vnum verò eum esse monstrauit, & ingenitum, immutabilem per tempus, æternum, & omni specie mortali pulchritudine differentem, & ipsum nobis notum: qualis autem sit secundum substantiam, prorsus ignotum. Hæc itaque de Deo sapuerunt prudentissimi Græcorum: qui quidem quòd eruditi sint, illo vtique sciendi præbente principia, nunc dicere prætermitto: quòd autem hæc optima & congrua Dei natura atque magnificentia sint, valde testantur. Pythagoras enim, & Anaxagoras, & Plato, & post illos philosophi Stoici, & penè cuncti, videntur de diuina sapuisse natura. Sed hi quidem ad breue philosophantes, populo superstitionum opinionibus iam præoccupato veritatem dogmatis proferre timuere. Noster verò legislator opera præbens consona verbis suis, non solùm his qui cum eo erant satisfecit, sed etiam qui ex illis semper erant nascituri, hoc immutabiliter inspirauit, & causam legislationis ad vtilitatis modum semper adduxit. Non enim partem virtutis Dei culturam dixit, sed huius partes alias esse perspexit atque constituit: hoc est fortitudinem, iustitiam, & mutuam in omnibus ciuium concordiam. Cuncta namque actiones & studia, vniuersiq; sermones, ad diuinam referuntur per omnia pietatem. Non enim hoc inexaminatum aut infinitum vlterius dereliquit. Duo siquidem sunt totius disciplinæ & moralis institutionis modi, quorum vnus quidem sermone doctor est, alter verò exercitatione morum: quæ cum ita sint, alij quidem legislatores sentiendo sunt discreti, & alterum horum modum sibi placitum assumentes, alterum reliquerunt. Sicuti Lacedæmonij quidem & Cretenses moribus eruditebantur, non verbis: Athenienses verò, & penè omnes alij Græci, quæ quidem oportet agi præcipiebant suis legibus: assuescere verò ad hæc operibus, minimè valuere. Noster autem legislator hæc ambo multa diligentia coaptauit. Nam nec exercitationes morum omisit non traditas, neque leges sermone reliquit incomptas. Sed mox à primo inchoans cibo, & vnicuique dieta conueniente, nihil neque minimarum escarum sub potestate voluntatis vtentium dereliquit. Sed & de cibis quibus conuenit abstineri, & qui sumendi sunt, vel quæ dieta communis esse videatur, necnon & de operibus labore simul & requie, terminum atque regulam posuit legem: quatenus veluti sub patre atque domino viuentes, neque volentes quicquam neque per ignorantiam delinquamus. Non enim ignorantibus pœnam posuit, sed optimam & necessariam correptionem monstrauit legem. Quapropter non semel audire, nec secundo vel sæpius: sed in vnaquaque septimana, alia opera relinquentes, ad legis auditionem congregari præcepit vniuersos, eamq; perfectè condiscere, quod scilicet omnes legislatores reliquisse noscuntur. Et in tantum plurimi hominum absunt, vt secundum proprias leges viuant, vt penè eas ignorent. Et cum peccauerint, tunc agnoscunt ab alijs, quam legem probantur esse præuaricati. Sed etiam viri maxima cum gloria & principalia gubernantes, profitentur ignorationem. Doctos namque sibi faciunt assidere ad dispensationem rerum, & peritiam legum habentes. Nostrorum verò quemlibet si quis leges interroget, facilius quàm nomen suum recitat. Vniuersas quidem mox à primo sensu eas discentes, in animo velut

Quid Græcorum prudentissimi de Deo sapuerunt.

Mosis & aliorum legislatorum comparatio.

Duo totius disciplinæ & moralis institutionis modi.

Moses vniuersos Iudæos ad legis auditionem congregari præcipit.

velut inſcriptas habemus. Et rarius quidem quilibet tranſgreditur: impoßibile autem eſt ſupplicium deuitare peccantem. Hoc itaq; primum omnium mirabilem conſonantiam nobis inſtituit. nam vnam quidem habere & eandem de Deo ſectam, vita verò ac moribus differre nihil ab inuicem, optimam moribus hominum poteſt celebrare concordiam. Apud nos etenim ſolos, neque de Deo quilibet ſermones audiet alterutris aduerſarios, ſicut multa ſimilia apud illos fieri comprobantur: cum non ſolùm à vulgaribus quod viſum fuerit vnicuique profertur, ſed etiam apud quoſdam philoſophorum hoc crebrò præſumitur: quando alij quidem totam Dei naturam ſermonibus perimere tentauere, alij verò eius prouidentiam ab hominibus abſtulere: neque in ſtudijs vitæ differentia vlla conſpicitur, ſed communia quidem opera omnium apud nos exiſtunt: vnus verò de Deo ſermo concors eſt, aſſerens illum cuncta reſpicere. Sed etiam de ipſius vitæ ſtudijs, & quoniam oportet omnia alia ad terminum diuinæ pietatis adduci, à mulieribus noſtris & à ſeruis quilibet audient. Pro qua re illatas nobis calumnias à quibuſdam, cur nõ exhibeamus viros inuentores nouorum operum ſeu verborum, contigit oriri. Alij ſiquidem in nulla re paterna perdurare optimum eſſe putant, & præcipuè tranſgreſſoribus ſapientiæ robur aſſignant. Nos autem è diuerſo, vnam eſſe prudentiam atque virtutem exiſtimamus, nihil penitus vel facere vel cogitare contrarium his quæ antiquitus ſancita noſcuntur: quod ſcilicet indicium legis eſt optimo fœdere conſtitutæ. nam ea quæ nunc non habent modum, experimento ſæpè corruptæ redarguuntur. Apud nos autem, qui credimus ab initio poſitam legem diuina voluntate, nihil aliud pium eſt, quam hanc ſub integritate reſeruare. Quis etenim eius quicquam mouere poteſt, aut quid melius adinuenit? vel quis ab alijs tanquam præcellentius ad ſtatum Reipub. noſtræ aliquid transferre poteſt? aut quæ poterit eſſe melior atque iuſtior, quàm ea quæ Deum quidem principem omnium eſſe confirmat: ſacerdotibus autem in communi quidem res præcipuas diſpenſare permittit: ſummo verò Pontifici aliorum ſacerdotum Principatum competenter iniungit? quos vtique non diuitijs, neq; alijs quibuſdam ſpontaneis auiditatibus præcellentes legiſlator ad culmen huius honoris inſtituit. Sed quicunque ſapientia vel temperantia alijs præſtare noſcuntur, eis præcipuè culturam diuinæ placationis iniunxit. Apud hos igitur, & legis & aliorum ſtudiorum integra diligentia cuſtoditur. Contemplatores etenim omnium, atque iudices contemptionum, & punitores culpabilium ſacerdotum eſſe decreti ſunt. Quis ergo principatus, quod regnum erit hoc ſanctius, vel qui honor Deo potius cooptabitur, cum omnis quidem populus ſit præparatus ad pietatem, ſumma verò diligentia ſacerdotibus ſit indicta, & velut quædam feſtiuitas gubernetur vniuerſa Reſpub? Cum enim myſteria ſua numero paucorum dierum alienigenæ cuſtodire nequeant, ea videlicet ſacrificia nominantes, nos cum multa delectatione, & incommutabili voluntate ſolennitatis opus per omne ſeruamus ævum. Quæ igitur ſunt præcepta vel interdicta ſimplicia, ſiue nota dicamus. Primum quidem de Deo eſt, dicens: Deus habet omnia, perfectus, beatiſſimus, ipſe ſibi cunctisq; ſufficiens, principium & medium & terminus: inter omnia operibus quidem & muneribus clarus, & omni re manifeſtior: forma verò & magnitudine nobis inenarrabilis. Omnis nanque materies comparata ad huius imaginem, licet ſit preciosa, tamen pro nullo eſt: cunctaq;

Conſonantia Iudæorum in religione & vita.

Qui homines ad ſacerdotium electi.

De Deo & Prouidentia diuina.

cunctaq́ ars ad illius imitationis inuentum, extra artem esse cognoscitur: nihil simile neq́ videmus neq́ possumus suspicari, neq́ conijcere. Sanctus est: videmus eius opera, lumen, cœlum, terram, solem, lunam, flumina, mare, animalium nationes, prouentus fructuum: hæc Deus fecit, non manibus, neque laboribus, neque quibusdam indiguit sibi cooperantibus: sed ipso vidente bona repentè facta sunt. Hunc homines conuenit vniuersos sequi, eumq́ placare exercitatione virtutis. Modus enim diuinæ placationis iste sanctissimus est. Vnum templum vnius Dei, commune omnium communis Dei cunctorum. Gratum namque semper est omne quod simile est. Hunc placant quidem sacerdotes semper præcedit verò istos primus secundum genus: qui antè alios sacerdotes sacrificabit Deo. custodiet leges, de dubijs iudicabit, & puniet lege conuictos. Huic quisquis non obedit, supplicio subiacebit, tanquam qui in ipsum Deum impiè gesserit. Hostias immolat, non ad crapulam nostram vel ebrietatem attinentes. hæc enim non placent Deo: quæ res occasio potius iniuriarum simul & expensarum est. Deus enim temperatos, ordinatosq́, & boni generis diligit: & vt præcipuè sacrificantes castè viuamus. In sacrificijs autem pro communi salute primum oportet orare, deinde singulos pro semetipsis, quoniam omnes socij sumus. Et qui hoc consortium suæ vitæ præponit, maximè Deo gratus est. Supplicatio verò fit ad Deum votis ac precibus, non vt bona præstet: hæc enim ipse sponte contulit vniuersis, & in medio deposuit: sed vt hæc suscipere valeamus, suscipientesq́ seruemus. Purificationes quoque in sacrificijs lex decreuit, à cubili, à lecto, à congressu vxorio, & alia multa, quæ conscribere longissimum est. Huiusmodi ergo de Deo, & eius placatione sermo est, ipse autem simul etiam lex est. Quid autem de nuptijs? Solam nouit lex permixtionem naturalem cum coniuge, si tamen filiorum causa procreandorum agatur. Masculorum verò cum masculis iudicauit inimicas: & tentantes talia morte decreuit dignos. Nubere verò iubet, non respicientes ad dotem, neque violenter arripere, sed neque dolo vel fallacia suadere. Dispensationem verò potius fieri per eum, cuius noscitur esse potestatis, & per cogitationem opportunam. Mulier autem inferior, inquit, est viro per omnia. Obedit igitur non ad iniuriam, sed vt sit sub regimine constituta. Deus enim viro potestatem dedit. Cum hac ergo coire decet maritum solummodò. alterius verò experientiam habere nequissimum. Si quis autem hoc egerit, declinatio nulla mortis: neque si fecerit vim virgini alteri desponsatæ: neque si suaserit nuptæ, aut filios nutrienti. quæ omnia lex præcepit. vniuersis autem mulieribus interdixit, vel celare quod natum est, vel alia machinatione corrumpere filios. Infanticida enim esset animas demoliens, & genus imminuens. Igitur si quis ad concubitum, corruptionemq́ transierit, immundus est. Oportet autem etiam post legalem commixtionem viri, mulieres lauari. Hoc enim partem animæ polluere iudicauit: inflatæ namque corporibus vulneratur. Dumq́ hoc fit, aquam propter purificationis causam talibus imperauit. Sed neq́ in filiorum natiuitatibus concessit epulationes aggregari, & fieri occasiones ebrietatis: sed temperatum esse repentè principium. Fussitq́ literis eruditi propter leges, & nosse progenitorum actiones, vt actus imitentur: & cum legibus educati, neque transgrediantur, neque cogitationem ignorationis habere iudicentur. Prospexit autem etiam

Opera Dei.

Hostiæ veteris testamenti.

Purificationis in sacrificijs.

De nuptijs.

Pœna vim inferentis virgini.

Purificationis corporum.

De funeribus mortuorum.

funeribus mortuorum, vt neque ſumptuoſa ad ſepeliendum celebrentur exequia, neque inſignium fabrica ſepulcrorum. ſed neceſſariaquidem circa elationem funeris imperauit domeſticos adimplere: omnibus autem viuentibus legitimum eſſe conſtituit, vt aliquo moriente & concurrant, & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam domeſticos funere celebrato: vt longe procul ſint, quaſi videantur mundi eſſe. Cum autem aliquis fecerit homicidium vel ſponte vel inuitus, ne horum quidem pœnam tacuit. Parentum

Honor parentum.

honorem poſt Deum eſſe conſtituit: & qui non repenſat eorum gratia, ſed in qualibet parte contriſtat, præcepit eſſe lapidandum. Jubet etiam ſenioribus honorem iuuenes exhibere, quoniam cunctis ſenior Deus eſt. Nihil permittit celandum apud amicos: non enim amicitiæ ſunt apud Deum, cui omnia non creduntur. & licet aliquæ inimicitiæ proueniant, prodi tamen arcana prohibuit. Si quis autem arbiter munus acceperit, morte mulctatur, deſpiciens quod iuſtum

Contra furtum & vſuras.

eſt, & auxilium reis offerens. Quod quiſquam non poſuit non auferat, & aliena non tangat. mutuans non accipiat vſuras. Hæc, & his multa ſimilia, communionem continent noſtrorum inter alterutros. Quomodo autem etiam de domeſtica cura circa alienigenas habenda docuerit legislator, referri dignum eſt. videbitur enim omnibus optimè proſpexiſſe eum, illo ita ſentiente, neque propria corrumpamus, neque participari rebus noſtris volentibus inuideamus. Quicunque enim volunt ſub noſtra conuerſari lege, accedentes ad eam cum munificentia ſuſcipit, non genere ſolummodò, ſed etiam voluntate vitæ putans eſſe conſortium. Eos autem qui obiter adueniunt, miſceri ſolennitatibus noluit, alia tamen exhibenda conſtituit. Idem omnibus præbendum, ignem, aquam, cibum:

Circa hoſtes quomodo agendum.

iter oſtendere, non ſpernere aliquem inſepultum. Mitiſſimè etiam circa hoſtes quæ ſunt agenda ſanciuit, vt neque terra eorum exuratur, neque arbores fertiles incidantur. Sed etiam ſpoliari eos qui in bello cecidere, interdixit: & captiuis proſpexit, quatenus eorum amoueatur iniuria, & maximè fœminarum. Sic autem eximiè nos manſuetudinem atque clementiam ſtuduit edocere, vt etiam de animalibus irrationalibus non taceret: ſed horum tantummodò vtilitatem legitimam concedens, ab omni nos alia cauſa prohibuit. Quæcunque enim veluti domeſtica oriuntur in ædibus, hæc interdixit occidi: ſed neque parentes denique præcipit vna cum pullis auferri. Et licet hoſtilia ſint animalia laborum ſocia, eis tamen parcendum eſſe ſanciuit. Sic vndique ea quæ ad manſuetudinem pertinent obſeruauit: doctrinalibus quidem, ſicuti prædictum eſt, legibus vtens, & alias rurſus contra tranſgreſſores cauſa punitionis ſine excuſatione defigens. Mulcta namque in plurimis cauſis tranſgredientium, mors eſt.

Repetitio præceptorum legis.

Si adulterium commiſerit aliquis, ſi vim puellæ fecerit: ſi maſculi turpe tentamentum præſumpſerit, aut patiatur ſuſtinere tentatus. Similiter autem eſt lex ineuitabilis & in ſeruis, ſed etiam de menſuris, vel ſi quis de ponderibus dolum fuerit operatus, & de iniuſta venditione: ac fraude ſi quis vel detraxerit alienam rem, aut quod non poſuit abſtulerit, cohibendi hi ſunt vindictæ, non quali apud alios, ſed valde maiori. de iniuria verò parentum, vel impietate quæ ſit in in Deũ, ſi vel tentet hoc aliquis, mox peribit. At his qui ſecundũ legẽ vniuerſa faciunt, præmiũ tribuitur non aurũ, non argentũ, neq; corona lapillis diſtincta: ſed

Præmium obedientium legi.

vnuſquiſq; teſtẽ habens conſcientiã ſuam, valde proficit, legiſlatore prophetante,

& Deo

& Deo fidem condonante firmißimam his qui ſeruant leges: & licet pro his mori contingat, concurrunt tamen alacres ad occaſum, ſperantes fore vt vita melior ex mutatione conferatur. Pigeret itaque nunc hoc me conſcribere, niſi opera eſſent omnibus manifeſta: quoniam ſæpenumerò multi noſtrorum progenitorum, ne vel ſermonem ſolummodò extra legem proferrent, omnia paſſi ſunt viriliter ſuſtinere. Quin & ſi ignota gens noſtra omnibus hominibus eſſet, nec palàm eſſet voluntaria noſtra legum obſeruatio, ſi Græcis aut legiſſe ſe in hiſtoriis aliquis narraret, aut in orbe incognito reperiſſe, homines talem tamq; honeſtam de Deo opinionem habentes, atque in talibus legibus multis ſeculis conſtanter permanentes, omnes reor demiraturos, propter continuas quæ apud ipſos ſunt mutationes. Denique eos qui conſcribere proximè de Repub. & legibus tentauere, tanquam de incredibilibus compoſitionibus quidam frequenter accuſant, dicentes, quoniam impoßibilia ſumpſerint argumenta. Et alios quidem taceo philoſophos, quicunque huiuſmodi negotium in ſuis conſcriptionibus habuere. Plato autem mirabilis apud Græcos, tanquam & honeſtate vitæ præcedens, & virtute ſermonum & perſuaſione philoſophiæ cunctos excellens, ab his qui ſibi videntur præſtantes, in rebus ciuilibus, perpetuò penè illuditur, cauillisq; comicis traducitur. cum vtique qui illius verba conſideraverit, frequenter & facile reperiat, quæ etiam conſuetudini plurimorum proxima eſſe noſcuntur. Ipſe ſiquidem Plato confeſſus eſt, quia veram de Deo opinionem propter ignorantiam plebis proferre ſecurum non eſt. Sed Platonis quidem verba vana eſſe putant, & multa licentia compoſita atque conſcripta: maximè verò legiſlationem Lycurgi mirantur, & Spartam cuncti concelebrant, quoniam in illius legibus plurimo tempore perdurarit. Ergo hoc manifeſtum virtutis indicium eſt, in legibus permanere. Si verò Lacedæmonios admirantur, illorum tempus conferant, cum amplius duobus millibus annorum noſtra Reipub. & ſuper hæc ſciant, quoniam Lacedæmonij quidem omni tempore quo habuere libertatem, perfectè viſi ſunt cuſtodiſſe leges: cum verò circa eos facta ſunt fortunæ mutationes, penè cunctarum legum obliti ſunt. Nos autem multis caſibus euolutis propter Regum Aſiæ mutationes, neque in nouiſſima mala venientes à legibus ſumus alienati: non vacationis, nec epulationis cauſa ſeruantes eas: quando ſi quis conſiderare voluerit multo ampliori teſtimonio maiores excubias & labores nobis quàm Lacedæmonijs videbit impoſitos. Illi ſiquidem neque operantes terram, neque circa opificia exercituum habentes, ſed ab omni operatione remißiores, pingues, & corpore pulchri in ciuitate degebant, alijs miniſtris in omnibus vitæ neceſſarijs rebus vtentes & cibum paratum ab illis accipientes, ſolùm opus bonum atque æquum iudicantes, quidiuis facere, & pati quatenus præualerent aduerſus omnes, contra quos bella ſuſciperent: quod autem ne hoc quidem adipiſci potuerunt, omitto dicere. Non enim ſinguli ſolummodò, ſed multi frequenter eorum ſubitò legis præcepta negligentes, ſemetipſos cum armis hoſtibus tradidere. Putásne & apud nos, non dico tanti, ſed duo vel tres agniti ſunt proditores effecti legum, vel mortem formidantes, non dico illam, facile quæ ſolet præliantibus euenire: ſed eam quæ cum multa corporum afflictione, & multa crudelitate videtur accidere. Quam (vt ego puto) quidam præualentes nobis non per odium ſubiectis impoſuere, ſed admirandum

Duratio legum apud Iudæos.

Plato mirabilis apud Græcos.

Lycurgus Lacedæmoniorum legislator.

Iudæorum & Lacedæmoniorum comparatio.

Leges graues Iudæorum.

quoddam ſpectaculum videre volentes, ſi qui ſunt homines, qui vnum tantummodò credant eſſe peßimum, ſi agere quicquam extra leges ſuas vel ſermonem apud eos dicere compellantur. Non tamen mirari decet, ſi mortem fortißimè toleramus pro legibus, & vltra alios vniuerſos. Non enim qua leuia videntur noſtris ſtudijs alij facile patiuntur, hoc eſt operationem, cibiq; ſimplicitatem: & vt nihil fortuitò, neque quod quiſque deſiderat veſcatur aut bibat, aut ad concubitum quemlibet accedat, aut ſplendidè veſtiatur, aut ſine nobilitate vacet. Sed illud attendendum eſt, ſi gladijs vtentes, & hoſtes ab inuaſione fugantes, præcepta legis circa cibos ſuſtinere poſſunt. Nobis verò gratum eſt propter hæc legibus obedire, & in illis fortitudinis ſpecimen oſtendere. Eant nunc Lyſimachi & Molones, & quidam huiuſmodi alij ſcriptores, improbi ſophiſtæ, adoleſcentum deceptores, & quaſi prauißimis nobis derogare contendant. Ego ſanè nolim de legibus alienis examinationem facere. Noſter enim mos eſt propria cuſtodire, non aliena potius accuſare. Et vt neque ridere neque blaſphemare debeamus eos, qui apud alios putantur Dij, apertè nobis legislator interdixit propter ipſam appellationem. De accuſatoribus autem per obiectiones ſuas nos increpare volentibus, tacendum non eſt, cum vtique non à nobis nunc ſermo compoſitus eos arguere videatur, ſed à multis probabiliter iam præmiſſus. Quis igitur eorum qui apud Græcos ſapientia ſunt mirabiles, non redarguit nobiliſſimos poëtas & præcipuè legislatores quoniam huiuſmodi ſectas de Deis ab initio populis inſeruere, dicentes eos numero quidem quantos ipſi voluere, ex alterutris verò & diuerſis natiuitatibus procreatos? Hos autem diuidentes locis & habitaculis tanquam genera animalium, alios quidem ſub terra, alios in mari, ſeniores autem eorum in tartaris vinctos eſſe dixere: quibus verò attribuêre cœlum, his ſermone quidem patrem, operibus autem tyrannum atque dominum ſuperpoſuere. Propterea aduerſus eum conſtituêre inſidias per vxorem, & fratrem, & filiam, quam ex eius capite fingunt generatam, vt alligantes eum appenderent, ſicut ipſe ille ſuum dicitur patrem. Hæc iuſtè accuſatione digna conquerunturi, qui ſapientiæ virtute præcellunt. Hi ſuper hæc deridentes adijciunt: Si Deorum alios quidem ephebos & adoleſcentes, alios autem ſeniores & barbatos eſſe credendum eſt, alios conſtitutos ſuper artes, & quendam fabrum, aliam verò textricem, alium verò peregrinantem, & cum hominibus contendentem, alios autem citharizantes aut arcu gaudentes: deinde inter alterutros ſeditiones effectas, & propter homines contentiones conſtitutas, vt non ſolùm inter ſe alij alijs manus immmitterent, ſed etiam ab hominibus vulnerati lugerent malaq; perferrent: & quod ſuper omnia eſt luxurioſius, ſi intemperantia permixtionis vterentur: quomodo non erit incongruum amores & concupiſcentias ad vniuerſos attinere, ſimul maſculos & ad fœminas. Deinde fortißimus & primus eorum pater, ſeductas à ſemetipſo, impregnatasq; mulieres, diruptas ſubmerſasq; ſpernit: & eos qui ex eo ſunt nati neque liberare poteſt fato conſtrictus, neque ſine lacrymis eorum perferre mortes. Bona ſunt hæc, & his alia conſequentia, id eſt, adulteria in cœlo viſa, & ſic impudenter à Dijs celebrata, vt iam alij inuidere ſe profiterentur in tali fœditate vincto. Quid enim alij facturi non eſſent, dum neque ſenior atq; Rex valuiſſet impetum

Moſes Iudeis eos qui apud alios putantur Dij, propter appellationem ridere ac blaſphemare interdixit.

Deorum apud gentiles ingens numerus.

Fabula de Ioue & Pallade.

Iuppiter,

impetum ſuum à mulierum permixtione retinere. Alij verò ſeruientes hominibus, & nunc quidem ædificantes cauſa mercedis, nunc verò paſcentes: alij autem malignorum modo infero carcere colligati. Quem igitur ſapientium talia nõ accendant, vt hæc componentes redarguat, & multam ſtultitiã his credentium reprehendat? Alij verò & terrorem quendam vel metum, necnon & rabiem, atq; ſeductionem, omnesq; peſſimas paſſiones in Dei natura fingere præſumſere. Et horum quidem nobilioribus etiã ciuitates ſacrificare ſuaſere. Siquidem in multa neceſsitate conſiſtunt, vt quoſdã Deorum putent bonorum eſſe largitores, alios autem vocent aduerſarios, quãdo eos veluti maligniſsimos homines muneribus atq; donis placare contendunt, magnum quoddam malum ſe ſuſcepturos ab eis exiſtimantes, niſi mercedem eis ſtudioſe præbuerint. Quæ igitur cauſa eſt tantæ huius iniquitatis atq; delicti circa Deum? Ego quidem arbitror, eò quòd neque veram Dei naturã ab initio eorũ legiſlatores agnouerint, neq; quantũ percipere potuere, perfectã ſententiam diffinientes reip. tradidere: ſed velut aliud quiddam vilius neglexerunt, dantes poteſtatem Poëtis, vt quos vellent Deos introducerent hæc omnia patientes: rhetoribus verò vt de repub. ſcriberent, & de peregrinis Dijs decreta proferrent. Sed etiã pictores & plaſtæ in hoc apud Græcos multam habuere poteſtatem, vt vnuſquiſq; formam quam vellet ſecundũ modũ ſuæ opinionis exponeret, alius quidem ex luto quod vellet fingens, alius verò pingens. Opifices itaq; qui maximè putãtur eſſe præcipui, ebur & aurum habent, ad hoc ſuæ ſemper nouitatis argumentum. Proinde apud eos priores quidem Dij florentes honoribus, ſenuerunt: alij verò noui clàm introducti, religione potiũtur: & templorũ alia quidem deſolata, alia verò nuper ſecundũ hominum voluntatem ædificantur: cum contra oporteat opinionem de Deo, eiusq; culturam immobili religione ſeruare. Apollonius ſiquidem Molon, vnus fuit ſtultorum atque tumentium. Eos autem qui verè in Græco philoſophati ſunt, neq; prædictorum aliquid latuit, neque frigidæ allegoriæ cauſas ignorauere. quapropter illos quidem iuſtè ſpreuere, & circa veram decentemq; circa Deum opinionem nobis ſuêre concordes. Quod Plato reſpiciens, neq; vllum quempiam Poëtarum dicit in repub. eſſe ſuſcipiendum: & Homerum honorificè amouet, coronatum & vnguento delibutum, ne rectam opinionem de Deo fabulis fortè deſtrueret. Præcipuè nanq; Plato noſtrũ legiſlatorem imitatus eſt, in hoc quoq;, quod illud præcipuè ſuis ciuibus imperauit, vt omnes perfectè ediſcerent leges, & ne fortuito aliquid extraneorum ciuibus miſceretur, ſed eſſet pura reſpublica, & in legum cuſtodia perduraret. Horum nihil cogitans Apollonius Molon, nos voluit accuſare, quoniam non recipimus eos, qui aliis ſunt opinionibus præoccupati: neq; communicari patimur eis, qui alia vita conſuetudinè degunt: cum neq; hoc proprium noſtrum ſit, ſed commune cunctorum, non modo Græcorum, ſed etiam qui inter Græcos cautiſsimi fuiſſe noſcuntur. Lacedæmonij namq; peregrinos etiam expellebant, & ſuos ciues peregrinari non ſinebant, corruptionem extra leges ex vtroque metuentes. Illorum igitur citius ſæuitiam poterit quilibet arguere, qui nulli neque conuerſationis neque cohabitationis ſuæ participationem exhibebant. Nos autem aliorum quidem res zelare non dignamur: participari verò cupientes quæ ſunt noſtra libenter ſuſcipimus: quod vtique reor indicium magnanimitatis atque clementiæ. Sed deſino iam de Lacedæmo-

Iniquitatis atq; delicti circa Deũ cauſa.

Pictores & plaſtæ Deorum multitudinis autores.

Plato nullũ Poëtarũ in Repub. eſſe ſuſcipiendum ſtatuit.

Lacedæmonij peregrinos expellunt.

Mos Athenienſium.

nijs amplius diſputare. Athenienſes verò qui communem eſſe ſuam gloriantur omnibus ciuitatem, quomodo de his rebus habuerint, Apollonius ignorauit. Hi namque vel verbo ſolummodo, præter illorum legem, de Dijs loquentes, ineuitabiliter punierunt. Cuius enim rei gratia Socrates eſt mortuus? non enim hoſtibus tradidit ciuitatem, neque templa vaſtauit: ſed quia noua iuramenta iurauit, & quoddam damonium ſignificaſſe referebat, ſerio ſeu ludens, ſicuti quidam dicunt, propter hoc cicutæ poculo morte mulctatus eſt. Inſuper etiam corrũpere iuuenes eum accuſator aiebat, & conuerſationem patriæ legesq; contemnere. Et Socrates quidem ciuis Athenienſis, huiuſmodi tormenta ſuſtinuit. Anaxagoras autem Clazomenius fuit. Et quia, exiſtimantibus Athenienſibus ſolem eſſe Deum, ille eum ſaxum ignitum aſſeruit, paucorum ſententia morte damnatus eſt. Et aduerſus Diagoram Melium talentum decreuerunt, ſi quis occideret eum, quoniam eorum eorum myſteria deridere ferebatur. Protagoras autem, niſi citò fugiſſet, comprehenſus occiſus fuiſſet, eò quòd dubiũ de Dijs Athenienſium conſcripſiſſe putabatur. Et quid oportet mirari, ſi circa viros fide dignos talia geſſiſſe noſcantur, qui neque mulieribus pepercere? Etenim Sacerdotem quandam interfecerunt, quoniam eam quidam accuſauit peregrinos colere Deos. decretum autem aduerſus eos, qui peregrinum introducerent Deum, ſupplicium mortis inferebatur. Igitur qui tali lege vtebantur, palàm eſt, eo quod aliorum non crederent eſſe Deos. Non enim ſi credidiſſent, ſeipſi fructu ex pluribus Dijs priuaſſent. Quin & Scythæ cædibus gaudentes humanis, & paululũ differentes à beſtijs, arbitrantur tamen ſua myſteria eſſe cuſtodienda: & Anacharſim ſapientia mirabilem apud Græcos, aduenientem interemerunt, quoniã videbatur Græcorum Deorum ad eos veniſſe pleniſſimus. Multos autem & apud Perſas inuenias pro ea cauſa tormentis affectos. Sed palàm eſt, quoniam Apollonius Perſarum legibus congaudebat, illosq; mirabatur: quippe cum Græci eorum fortitudinem atque concordiam vnanimitatis, quam habuere de Dijs, mirati ſunt, hanc ſcilicet fortitudinem, quam in templis eorum concrematis habuerunt. Is etiam ſtudiorum omnium imitator extitit Perſicorum, vxoribus alienis contumelias faciens, filiosq; execans. Apud nos autem mors decreta eſt, ſi quis vel irrationabilia animalia hoc modo lædat: & ab his legibus nos abducere neque timor potuit præpotentium poteſtatum, neque zelus eorum qui apud alios honorantur. Sed neque fortitudinem ideo exercemus, vt bella auaritiæ cauſa ſuſcipiamus, ſed vt legum iura ſeruemus: & cum alia detrimenta manſuetè ſuſtineamus, ſi quinos de legibus mouere tentauerint, tunc etiam vltra virtutem rebellare contendimus, & vſque ad calamitates nouiſſimas perduramus. Cur itaque nos alienas æmulemur leges, cum eas neque a legiſlatoribus ſuis ſeruatas eſſe videamus? Vel quomodo Lacedæmonij non ſunt ob inhoſpitalitatem reprehendendi, & negligentiam nuptiarum? Elienſes verò & Thebani ob coitum impudentem & extra naturam cum maſculis, quem optime atque vtiliter facere ſe putabant. Ergo cum hæc ipſi omnino rebus efficerent, etiam ſuis legibus miſcuere: quod tantum aliquando valuit apud Græcos, vt etiam Dijs ſuis maſculorum concubitum applicarent. eadem denique ratione germanarum nuptias retulere, huiuſmodi ſatisfactionem rerum incongruarũ, & extra naturam pro libidine componentes. Deſino nunc de ſupplicijs dicere, &

Socrates ciuis Athenienſis.

Anaxagoras.

Talentum 600. coronati.

Scythæ.

Mores Perſarum.

Iudæorum in lege conſtantia.

Contra Legislatores gentium.

quantas

quantas ab initio prabuerint plurimi legislatores absolutiones malignis hominibus, in adulterio quidem pecuniarum, in corruptione autem etiam nuptias sancientes. Quantas autem occasiones contineant de abnegatione pietatis, examinare longissimum est. Iam enim apud plurimos olim meditatio facta est transgrediendi leges, quod non agitur apud nos, quando propter eas & diuitijs & ciuitatibus & bonis alijs priuati sumus. Lex autem apud nos seruatur vsque ad mortem. Nullus verò Iudæorum, neq; si procul abeat extra prouinciam, Regem quamuis acerbum sic metuit, vt vltra vllum legis videatur timere præceptum. Igitur si propter virtutem legum taliter erga eas affecti sumus, concedant quoniam optimas leges habemus. Sin verò circa prauas nos leges iudicant perdurare, quid ipsi iustissimè non patiantur, meliores non custodientes opere sanctiones? Quia igitur longinquitas temporis verissima creditur omnium esse probatio, hanc ego testem faciam virtutũ legislatoris nostri, opinionisq; quam ille de Deo contradidit. nam cum sit infinitum tempus, si quis eum comparet aliorũ legislatorum ætatibus, hunc vltra omnes inueniet. A nobis itaq; declaratæ sunt leges, & cunctis alijs semper hominibus zelum sui potius prabuerunt. Primi quippe Græcorum, in speciem quidem iura patriæ conseruabant: ipsius autẽ Philosophiæ tractatu illa secuti sunt, de Deo similia sapientes, humilitateq; vitæ communionem inter alterutros edocentes. Quin etiam populi iam olim multum nostram pietatem æmulantur: neq; est ciuitas Græcorum vlla vsquam aut Barbarorũ, nec vlla gens ad quam septimanæ, in qua vocamus, consuetudo minimè peruenerit, ieiuniaq; & cãdelabra accensa: atq; etiã ciborum apud nos solennia plurimi apud multos iugiter obseruare conantur: insuper imitari etiam concordiã, quã nos inter omnes obtinemus, & rerum communionem, & industriam in artibus, & perdurationem necessitatũ habere pro legibus. Illud enim mirabilius est, quia absque exactore huius obseruationis, ipsa lex per se homines ita valuit obligare: & quemadmodum Deus in vniuerso mundo consistit, ita lex per cunctos ambulauit. Vnusquisq; enim, si suã regionem domumq; conspiciat, his quæ dicũtur à me credere non recusabit. Oportet igitur cunctorũ hominum spontaneã malitiam reprehendere. aut enim volunt nos isti aliena & prauа iura, ante propria & meliora zelari: aut certè si hoc nolunt, quiescant nobis per inuidiam accusationes ingerere. non enim alicuius odio defendimus hanc causam, sed nostrum honoramus legislatorem, atq; credimus quæ ab illo prophetata de Deo sunt. Deniq; nisi intelligeremus ipsi virtutem legum, at certè ob imitantium multitudinem præclarè de eis sentire cogeremur. Sed de legibus quidem & de rep. nostra certissimã feci narrationem in his quæ de Antiquitate conscripsi. Nunc aũt earũ mentionẽ feci quantum necessarium fuit, neq; aliorũ vituperare iura, neq; nostra laudare proponens: sed hoc agens, vt de nobis iniustè cõscribentes, & cõtra ipsam veritatẽ impudentissimè cõtendentes, arguerem. Arbitror itaq; per hanc conscriptionem abundanter me, quæ promisi, cõplesse. Ibi enim ostendi, hoc genus hominũ contra quã calumniatores affirmãt, esse antiquissimũ: & multos veterum in cõscriptionibus suis memoriam habentium nostri, testes exhibui. Dixere itaq; Ægyptios fuisse progenitores nostros: & ostensum est, quia in Ægyptum venerint aliunde. Deinde sunt mentiti, quoniam exinde propter cladem corporis sint expulsi: & apparuit quod volũtate & magnitudine fortitudinis ad propria sint reuersi.

Legislatorum iniustitia.

Legis apud Iudæos exacta obseruatio.

Iudæorum leges antiquissimæ.

Leges gentilium.

Epilogus huius libri.

Causæ, cur Iosephus hos libros contra Apionem scripserit.

Breuis repetitio superius dictorum.

Alij

Alij verò tanquam nequiſſimo viro, legiſlatori noſtro derogare contendunt: cuius virtuti dudum quidem multi poſt illum, tempus verò longiſſimum perhibet teſtimonium. De legibus autem loqui ampliori ſermone, non fuit opus. Ipſæ nanq; per ſemetipſas apparuere piæ, & veriſſimã habentes intentionem: & non ad hominum odium, ſed ad rerum communionem potius inuitantes, iniquitatũ inimicæ, cultrices q; iuſtitiæ, & luxum procul abijcientes, frugalitatem verò ac induſtriam erudientes, bellum cauſa auaritiæ neſcientes: fortes autem pro ſe eſſe populos præparantes, ad ſupplicia retribuenda ſemper ineuitabiles, verbis nequaquã circumueniri faciles, præparationes ſemper operibus exequentes. Hæc enim nos ſemper opera manifeſtiora literis exhibemus. Quapropter ego confidens dico, quia plurium atque meliorum rerum, nos quàm alij præceptores ſumus. Quid enim impræuaricabili impietate melius eſt? quid iuſtius, quàm legib. obedire? quid vtilius, quàm inuicem vnanimes eſſe, & neque in calamitatibus ab inuicem recedere, neque tempore felicitatum per iniurias diſcrepare: ſed in bello quidem mortem contemnere, in pace verò artibus aut agricultura vacare: & ſemper & vbique credere Deum reſpicere, & ſolum omnia gubernare? Hæc igitur, ſiquidem apud alios aut ſcripta ſunt primitus, aut ſeruata, firmiorem debemus nos gratiam illis tanquam eorum facti diſcipuli. Si verò nequaquam primitus extitere, his præcipuè nos vtentes cognoſcimur, & primam eorum inuentionem noſtram fuiſſe declaramus. Apiones igitur & Molones, & quicunque mendacij derogatione congaudent, conuicti procul faceſſant. Tibi autem Epaphrodite, veritatem maximè diligenti, & per te ſimilia noſſe de noſtro genere cogitantibus, hic libellus conſcriptus eſſe dignoſcitur.

Intentio legum Iudaicarum.

Origo legum Iudaicarum.

FLAVII IOSEPHI CONTRA APIONEM Libri ſecundi FINIS.

DES.

DES. ERASMVS ROTE-
RODAMVS INTEGERRIMO, DO-
CTISSIMOQVE PATRI, HELIAE MARCAEO
MACCABÆTANO, HONORATISSIMI MAC-
cabæorum collegij moderatori, S. D.

VINVS dieculæ opellam tibi non grauatè dicaui pater integerrime, recognito, & quoad licuit, emendato Iosephi libello de septem fratrum Maccabæorum, fortissimæq; matris martyrio. Atque vtinam cumulatius tuo voto satisfacere potuissem. Nunc quoniam Græcus codex ad manum non non erat, è Latinis Græca coniectans, mutaui nonnulla, sed non admodum multa. Non falso de se prædicat Iosephus, sese in Græcanici sermonis facultate vsque ad eloquentiæ miraculum processisse, quod sanè vel ex hoc libello perspicuum erat, in quo vir ille singularem quandam orationis tum vim tum copiam declarauit, vt pulcerrimum facinus dictionis ornamentis æquasse videatur. Proinde diuus Hieronymus hoc opusculum peculiari elogio valde elegans, Suidas ἐνάρετον ὡράν vocat. Ex vtroque titulum corruptum restituimus περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, id est, de imperatrice ratione: quod hæc sit huius narrationis summa, rationem nihil in homine non præstare, si dominetur cupiditatibus. Extat argumentum hoc in libris Maccabæorum, quos Hebræi licet non recipiant in canonem, inter sacros tamen habent. Equidem isti collegio multis alijs quoque nominibus celebri, tamen hoc præcipuè gratulor, quòd illi tam insigni thesauro locupletari contigit. Quin magis vniuersæ Coloniæ Agrippinæ magnoperè censeo gratulandum, vrbi tot modis felici, verùm haud alio titulo feliciori, quàm quòd vna tam multa, tamq; eximia pietatis pignora gremio suo complectitur: felicior etiam futura, si quorum seruat reliquias, eorum virtutes exprimat; & quorum possidet corpora, ab horum moribus non sit aliena: nimirum si trium Regum pietatem, sinceritate religionis imitetur: si vndecim millium virginum martyrio dignum puritatem, vitæ sobrietate æmuletur: si fortissimos adolescentes Maccabæos, & inuicti pectoris viraginem, animi infracti constantia referat. Atque hanc sanè meliorem felicitatis suæ portionem ipsa sibi vel largiri potest, vel conduplicare. Tu perge, quod facis, in martyrum illustranda gloria, simul & virtutis exemplar efficere commendatius, & vrbis vestræ famam illustriorem, angustioremq; reddere. Bene vale.

FLAVII IOSEPHI

ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΛΟΓΙΣΜΟΥ, ID EST DE IMPERIO RATIONIS,

libellus sanè quàm elegans, à Des. Erasmo Roterodamo recognitus, martyrium Maccabæorum graphicè describens.

MACCABÆORVM *agones admiratione dignissimos non oratorio sermone, sed nostro potius eloquio, ad exhortationem nostræ prosapiæ, Polybio Megalopolita id flagitante, tradere volui. Necesse est autem nobis in his rationem humanam paucis explicare, & passionem ipsam deliberandi assignare sententiæ. Nam qui ad tolerandam omnem pro Dei gloria iniuriam semel dicauit animum, is martyrium mihi videtur implesse. Summi ergo meriti est, semel fixisse sententiam, atque ideo vt dixi, ratio principatum obtinet passionis: & si sors perpetiendi deneget facultatem, pertulit tamen cuncta, quæ voluit pati. Quicunque igitur renunciare seculo volet, contentus præmijs cælestibus, primum debet consilium sobrietatis intrare, & excluſa inde radicitus gula, vel quæ est illi comes lasciuia, cunctisq; alijs id genus vitijs, quæ mentem occupare solent, virtutis apicem conscendæ, præliaturus contra corporales postmodum labes, dolorem pariter & timorem: quorum vnum antequàm incipias, alterum necesse est esse cum cœperis. Timorem enim antè excipis, quàm ad illud veneris quod timebas: dolorem verò, cum ad id quod verebaris, adueneris. Multa in hac re exempla sunt fortium militum Dei, quæ singula fortè dissererem, nisi mihi vnius vteri ornamenta sufficerent: quos fœcundus sanctæ matris partus, non eodem tempore, sed eadem mente progenuit. Primum itaque eorum passionis autorem Eleazarum non silebo, deinde quas inter alia tormentorum genera mater ipsa pœnas pertulerit, non omittam: quamuis inter illos quis in passione primus, quisve postremus sit, humanus sermo explicare non queat, sed Dei sit expectanda sententia. Communiter ergo firmato mentis robore, inter se similes plus mente, quàm vultu fragilem hanc iudicarunt huius lucis vsuram: nec in seculi blandimentis vel in captanda aliqua vanæ huius salutis fraude, quicquam sibi dulce posuerunt: leuis apud illos, quamuis horridus tortor, moles, catenæ, & qualibet pœnarum acerbitas æstimata ostendebatur. Vt verò ad priora tractatus nostri verba redeamus, excogitata omnia, quæcunque exquisita iudicis crudelitas imperat, se prænisa habere rati sunt. Laudabo itaq; in his fratribus robur animorum qua potero voce: aut vt verius dicam exponam quàm verissimè potero (id quod maximam laudem habet) sanctorum virorum pugnam. Et cum blandiri non liceat, historico more progredi, & ad verum ordinem facta redigere compellor. Antequam ergo exordium extinctæ ab ipsis gentilitatis arripiam, de ratione mihi pauca dicenda sunt, in qua asserui maximam persuasionem esse martyrij. Itaq; vt primũ voracitate sublata, repudiatisq; multiformibus cibis ieiunijs seruiamus, ratio facit. Deinde, vt vilis pecuniæ vsus habeatur, & paruipendatur tumultus dignitatũ, eius etiã bonæ rationis assertio est: vt resistatur libidini,*

Ratio principatum passionis obtinet.

Passio septem filiorũ & matris.

bidini,& manus obuia luxurioſo opponantur ardori,nónne rationis hoc donum eſt? Hinc prouenit,vt cum ſe paulatim domitis quæ delectant,firmiores ad reſiſtendum viderint,inculcent animo dolorum pœnarumq́ contemptum, vt tantam occaſionem quantam cogentur,expectent. Atq́ quo magis reſpateat,rationem ipſius ordinis requiramus. Ratio etenim ſapientia eſt: nam nemo inter bonum malumq́ diſcriminandi poteſt habere conſilium,niſi ſapientia radicitus fulciatur. Iam ipſam ſapientiam ſequitur ſemper ſociata iuſtitia,iuſtitiã virtus animi non relinquit,virtutem comitatur caſtigata ſobrietas: quadripartita itaq́ eſt iſta ſapientia. Duo ſunt præterea quæ aut faciunt paſſionem,aut impediũt:dolor & voluptas:quorũ vnum ſemper reſpuit,alterum ſemper exoptat:ſed vbi voluptas inſurgit,& ratione ſtatim eijcitur,confirmatur animus:& pœna trutinata cum gloria,ſpe maioris præmij,contemni incipit antequã veniat:cum autem venerit,erubeſcit animus non ſufferre quod voluit.Ratio eſt itaque,cuius eſt omne quod facimus:per illam animi punitio,omniumq́ vitiorũ deteſtatio eſt: quæ officio periti functa cultoris,inutilia ſarmenta ſuccidens, & omnem ſpiritũ noxij humoris enecans,illud ſolum quod profuturum intelligit manere permittit. Sic ratio hominem paſſione depurandum,purum reddens,& ante paſſionem confirmat,& in ipſa paſſione corroborat. Quis non venationis, quis non piſcium eſca delectetur? quem non grata diuerſarum auium ſagina ſolicitet? an exquiſiti terra mariq́ cibi,vſquequo nõ eſurire compellant? Da rationem,quæ abſtinentiam imperat.Concupiunt quidem omnes,ſed nemo attingit. Doceturq́ his rebus animus delectationem ſuam vincere, & imperare protinus voluptati, vt dum ad occaſionem martyr venerit,reiectis biſce vitijs,præſentem pœnam præteritis virtutibus non præponat. Inde Ioſephi iuſti voce laudatus,quòd libidinem in puerili ætate flagrantem,ratione reſtinxerit. Sic futurum reddit ſalubritate conſilij,conſiderationeq́,perditam amicitiam renouat,nouã parat, & nihil fieri crudele permittit. Moſes quoq́ exemplum præſtat, qui niſi in Datan & Abirom iuſta indignatione efferbuiſſet,ſuo procul dubio dolori animi ratione cõſpicuo minus ſatisfecit. Quid pater noſter Jacob? nónne filios ſuos Simonem & Leui magna vociferatione corripuit,quod ſine reſpectu conſilij alicuius,ſic immittes gentili feritate aberraſſent,dicens: Maledicta eorum ira? Quam vtiq́ iram ſi ratio reprimere potuiſſet,nec maledici iſti,nec illi interire potuiſſent. Deus itaque humani artifex corporis,cũ hominem fundauit & mores,hæc ſingula membrorum lineamenta componens,perfecto iam corpori dominam (quæ in eo eſſet, & imperio quodam vteretur) mentem dedit: cui quædam in ipſa poteſtate obſeruationis mandata conſtituit,vt ſobrietatem teneat,diligat bonum,iuſtitiam non relinquat,& ipſa imperij poteſtate qua corpori imperat, imperia tamen diuina poteſtatis obſeruet. Etenim dicet quiſpiam,ſi ratio principatũ obtinet paſſionis,cur habemus ſæpius impiam voluntatem? Si hoc exiſtimas eſſe,ridiculum eſt. nam ratio non poteſt obtinere ne deſideretur aliquid: ſed poteſt cogere, vt quod deſideratum fuerit,prudentis conſilij ratione vincatur: vtputa obtinere non poteſt,ne iraſcaris,ſed cogere poteſt,vt nullum ſcelus iratus admittas. Turpiſſimas quoque ſimiliter voluptates non, ne concupiſcas, ſed ne his ſatisfacias, obtinebit. Non ergo extinguit penitus vitia,ſed repellit. Sanctus Dauid loco exempli ponitur,qui alienigenis bellum inferens, cum multis fortunæ blandientis ſucceſſu,animiq́ virtute proſtratis,iam adueſperaſceret,ſudore nimio & laſſitudine

Deſcriptio rationis & ſapientiæ.

Dolor & voluptas aut faciunt,aut impediunt paſſionem.

Ratio periti cultoris officio fungitur.

Ioſephi caſtitatis exemplum.

ſitudine fatigatus, ad tabernaculum Regium properabat, quod militũ ſuorum agminibus in circuitu claudebatur. Ibi cum omnes commilitones delicatis dapibus cœnæ deditos videret, & ipſe aridis faucibus ſitim ferre non poſſet, aquam iuxta defluentem (quia religio vetabat) haurire non fuit auſus: promiſerat enim, nullũ ſe habiturum poculum, niſi primum hoſtibus expugnatis, relatos fontes ſuis etiam præberet, ſcilicet vt & maior bellantium eſſet inſtantia, ſi non pro victoria tantum, ſed & pro poculis pugnaretur. Itaq; cum medullitus ſitis adureretur incendio, & contra legem facere non auderet, tres ex militibus eius magni roboris iuuenes ſe obtulerunt: & inſtructi armis, quæ forent ad vſum aquæ neceſſaria leuantes, per hoſtium acies & caſtra properarunt. Illuc aggreſſi, portarum cuſtodes primum formidine inferendæ mortis exterruerunt: deinde per eos ad locum deſideratũ optati fontis accedunt, inde ſumptam velociter aquam Regi exhibent: ſed Dauid ſanctus humanum deſideriũ ratione molliuit, abſtulit voluntatem: docensq; timorem Dei rebus omnibus præferendũ, ſingulare patientiæ monſtrauit exemplum. Nam ſumptam magno periculo aquam, & à ſe crebrò expetitam, humi protinus eam Deo libauit, riditate potius ac ſiti perire volens quàm crimine. Nec ante conſiderationis ius eſt ratio tanti conſilij, vt libidinem animi, doloris corporis ve ſingula (quibus inflammati agimur) atq; in ipſa vltima paſſione, mitem faciat eſſe tractatum. Iam quidem nos optata hiſtoriæ reuelatio vocat: ſed nec hæc velut ſuperfluo dicta debemus accipere, quæ futuræ narrationi quodammodo blandiuntur. Tanta itaq; patrum noſtrorũ prudentia, tanta etiam fides fuit, vt ipſe quoq; Seleucus Aſiæ Rex, & opes illis augeret ſacerdotio deputatis, & alienæ ſectæ homo, fidei ſuæ eorum quibus nõ credebat geſta præferret. Sed nec ſic quidem modum iniuſtorum hominum accepit inſania. Nam quidam Simon nomine, dum Oniam perſequens Sacerdotem, nec apud gentilem quidẽ iudicem punire permitteretur, relicta protinus patria, Apollonium ducem Syriæ, Phœniciæ, & Ciliciæ conuocauit: ibiq; in medio cœtu ſenatus magna voce proclamat, infinita ſe commoda Regi poſſe conquirere. Eſſe videlicet maximum apud Hieroſolymitas in occultis pondus argenti & auri, & exuberantem rerũ ſingularũ copiam, quæ cuncta ad Seleucum Regem debeant pertinere. His Apollonius cognitis, collaudato Simone, theſauri Seleuco lucra declarat: & accepta à Rege acquirendi in omnibus poteſtate, cum Simone collecto exercitu, ad noſtram patriam venit, vt vim (ſi inferretur) manus armata depelleret. Ibi cum gazophylacium omne ſpoliaretur, Onias præ dolore lacrymarum imbres grauius excitando, dicebat: durum eſſe illis, quibus theſaurus creditus eſſet aliquid auferri. Tunc templum ingrediens Apollonius, ſeniorum ac mulierum, infantium etiã deprecantibus vocibus vrgebatur, qui & illi pœnam, & templo præſidium fideli oratione poſcebant. Itaque cùm magno agmine vallatus armatorum, templum ſanctæ ſedis fuiſſet ingreſſus, Angeli equites igneo fulgore radiantes, armorum etiam inſtructi ſpecie, infidelis hominis mentem perculere. Præceps Apollonius in faciem cadit: ibi poſt magnum ſpatium temporis attollens ſe, in miniſtrum templi paululum recumbebat. Timore enim rei adhuc præſentis vacillantibus hinc inde veſtigijs, per ſe ſtare non poterat. Ibi cum medelæ aliquid ſperandum adhuc putaret, vtraſque ad cælum manus tendens, quæ ſe impetrare poſſe pro auſo ſcelere non credebat, Hebræos (ad quorum depopulationem venerat) patronos & interceſſores deſiderans, veniã cum lacrymis poſtulabat delictorum

De ſiti Dauidis exemplum.

2. Samuc. 23.

Dauid in ſiti crebrò expetitam aquam bibere recuſat.

Seleucus & Nicanor.

Simon proditor patriæ.

Apollonius Syriæ dux collecto exercitu Hieroſolymam venit.

Angeli equites igneo fulgore rediantes.

delictorum: & non modò peccatum ſuum recognoſcens animo, verùm etiam voce conteſtans mortè ſe dignum, & ſummis conficiendum cruciatibus confitebatur. Hæc omnia ſanctus Onias aſpiciens, metuens etiam, ne ſi obiiſſet Apollonius, inſidijs Hebræorum crederetur occiſus, precem pro eo fudit, & inimici vitam oratione promeruit. Statim iudex Regi cuncta feſtinans nunciare, Seleuco iam mortuo, in eius loco Antiochum reperit imperantem, qui ſauis moribus, & veterano quodam naturæ odio Oniam proſequens ſacerdotem, Jaſonem fratrem eius promiſſis abeo tribus millibus ſexcentis ſexaginta argenti talentis per ſingulos annos dandis, Pontificem creat. Qui factus continuò ſacerdos & princeps gentis Judæorum, iniquos omnes eſſe compulit, & à religione ſeduxit: ita vt pro conſtructione thermarum, ipſam tuitionem templi fabricamq; turbarent, & doctores omnes in perfidiæ parte congruerent. Quæ res indignationem diuinam protinus concitauit: nec irato Deo hoſtis quæſitus alienus eſt. ipſe nanque Antiochus contra eos vertitur in furorem, Ptolemæo Ægyptiorum Regi bellum inferens, famam mortis ſuæ ab Hebræis audit emiſſam. Cum magna etiam apud Hieroſolymitas gratulatione ſuſceptus, ſtatim certamine adimpleto decretum dat, vt ſi quis eorum in patria conſiſtens, ad ſacrificia migrare noluiſſet, diſtrictus rotæ impetu rumperetur. Sed hæc paruipendebat multorum mens pura credentium, ita vt mulieres circumciſis (vt mos noſtræ religionis erat) paruulis ſuis in præceps ſe demitterent, quippe quæ vitantes longiora tormenta, celerem halitum ingeſtæ mortis optarent. Videns ergo Antiochus legis timore hæc ab eis fieri non poſſe, cum omnes ad exitium ſponte properarent, ſedens in editiore (videndus omnibus) loco, attractis ſingulis Hebræorum, porcinæ carnis ſacrificiorũ altarib. immolatæ guſtũ dare iubet. Et cum multi conquiſiti vndiq; conueniſſent, inter cæteros etiã Eleazarus (nam hoc nomen illi) ex ſacerdotali genere deſcẽdens, diſciplinæ & timoris artib. eruditus adducitur, grauiis annis, & ipſo ætatis ac vultus honore venerandus, notus omnib. & virtute præclarus. Cui Antiochus ait: Accipe à me ſanctiſſime ſenex ſalubre conſiliũ, effuge repugnantib. promiſſa tormenta, dulcẽ hanc ſeruã canitiem, nec contemnendam exiſtima gratã huius lucis vſurã. Sume ſacrificiũ, & porcinæ carnis dapib. delectare. nam alienũ eſt à ſapiẽtis doctrina, Iudæorũ perſuaſionibus credere, & repudiare eſcã, quã ad vſum humanũ paſſim vt cæteras dapes, natura præſtiterit. Ingrati quodãmodo diuinis beneficijs ſumus, ſi eorũ dona contẽnimus, & diſcretionẽ facimus, cũ ratio ſit vna naturæ: qua enim ratione hoc animal præ cæteris abhorrendũ magis videtur? Aut amanda omnia, aut penitus repudianda. Superſtitionis & ignauiæ eſt legẽ ſibi facere, & volũtatem appellare rationem. Abijce intellectũ vanum & delirum, & venerandæ ætatis tandẽ in melius flecte ſententiã. Certè ſi quam virtutẽ fidei veſtræ ineſſe confidis, dabit hæc patiẽti veniam, cum ſciat te impulſione potius, quã voluntate peccare. Ad hæc Eleazarus hortanti ſimulq; cogenti, acceptæ reſpondendi facultate, reſpondit: Nos Antioche non rumorem ſequimur, ſed ſeruatã ſemper à maiorib. noſtris veritatẽ religionis tenemus, nec auerti a ſententia noſtra poſſumus, nec ad aliam fidem pœnæ timore compelli. Quinetiam ſi non optimis quibusq; fundamentis corroborata eſſet tradita nobis à patribus conſuetudo, nunquam tamen caderem, nec in re facili ſuperatus abſcederem. Nec leue exiſtimes, cibum impietatis accipere, & ſacrificio immolata guſtare. Nam omnino pars profanitatis eſt, tangere quod in ſe

Onias Apollonij vltam oratione promeruit.

Antiochus cõtra Iudæos in furorem vertitur.

Eleazarus ad Antiochum adducitur. 2. Maccab. 6.

Antiochi ad Eleazarum exhortatio.

Eleazari ad Antiochi exhortationem reſponſio.

profanum eſt. Philoſophiam veſtram lex noſtra condemnat, in qua tanto minus quis intelligit, quanto plus intelligere ſe credit. Docti ſumus ſobrietatem deligere, deſideria libidinum vincere, corpus caſta obſeruatione retinere, & ſi quid pro Dei inferatur nomine, ſuſtinere: voluntatem, veritatem, iuſtitiam, pietatem, & inter cætera vnum Deum (qui ſolus & verus eſt) non negare. Jdeóque profanam eſcam reſpuens, quæ mihi ſunt edenda cognoſco: habens quoque præceptum altiſſimi Dei, cuius mandatis doctus ſum obedire, & à ſacrificiorum libaminibus temperare, & ea quæ proſunt animæ, totis viribus amplecti. Tyrannica vis eſt, ad illa quenquam cogere, quæ lex recuſat, & ad iuſtitiæ non conſentanea imperioſo ſermone compellere. Molire quiduis, tolle ſi libet cachinnum, plus tamen deſiderabilis, quem deriſiſti: ego patrum myſteria ſacroſancta cuſtodiam. Effodias licet pertinaci manu dulcedinem oculorum, & acuto protinus cultro viſcera interna reſcindas, nunquam ex me victoriam conſequeris. Sanus, patiens, & defunctus in Dei amore conſiſtam: nec te ſecurum faciat meorum magna ſeries annorum, & tremulum corpus. Si neceſſe ſit aliquid offerri pro domino, viuidis videbis annis tolerantiam pueri, fortitudinem iuuenis, & totius gaudium voluntatis. Præpara exquiſitum focis ſuccenſum ignem, & quauis alia, fide mea mihi & lege viliora, ſecuriorem in ſupplicijs videbis, quàm expertus es ante ſupplicia. Nunquam te ego fundamentum ſalutis, credentis præſidium, firmamentum fidei, lex ſancta violabo: nunquam

Eleazari conſtantia.

præceptis tuis contrarias manus porrigam, nihil aliud credam iuſtum eſſe quàm quod abs te doctus accepi. Non perdam tot annorum merita, nec ſeruatam hactenus diſciplinam. Caſtum, integrum, purum, & tota Deo virtute deuotum me patrum turba ſuſcipiet, cum non timuero tuas ô Rex impiè minas, quamuis nomen iſtud regium mutaueris in tyrannum: nec factum meum, nec conſenſum, nec verbum reuocabis ad crimen. Cum hæc Eleazarus libertate & iuſtitia

Eleazarus horribiliter flagellatur.

plenus effunderet, armatorum qui circumſtabant manibus trahitur ad pœnam: nudatur, ſuſpenditur, flagellatur. Quo ex vtroque lacere ictus impios perferente, præco clamabat: Subditus eſto imperio Regis, mandata eius agnoſce. Magnanimus autem Eleazarus, nec flagellis, nec tormentorum ictibus fatigatur, quaſi per quietem ſomniumq; acerbiſſima quæque pateretur: ſecurus igitur & intrepidus pœnarum ferebat dolores: & venerandos ad cœlum erigens oculos, ſciebat cui ſe crederet, cui animam dedicaret. Et hinc atque inde reſpiciens corporis ſui fruſta diſſolui, cruorem etiam nimium latere vtroque profluere mirabatur, gratias Deo agens de tanta patientia. Tamen fragilitatis humanæ conditione (quæ cruciatus tam exquiſitos ferre vix poterat) in faciem ſemilaceram ruit, eas gratias ſtratus humo agens domino, quas paulo ante ſtando egiſſet. Vnus verò ex armigeris plenus inſania, vt Regi ſe fidelem in hac tam profana, tamq; ſacrilega exhibitione monſtraret, iacentem calcibus ſuppreſſit, & quo ad acerbiorem ſupplicij carnificinam tractaretur, exegit. Ille verò & animo fortis & corpore, & ſummi Dei verus athleta, dolorem omnem intrepidus perferebat, tortoresq; impios mitis ſenex patiendo debellauit. Summa tamen lacerantium admiratio, quæ & illos non parum inceſſerat, tot eum ac talia ſuſtinuiſſe ſupplicia. Accedentes verò ad eum miniſtri Regis, proclamant in eum: quàm diu Eleazare in hac perſuaſione conſiſtens, nec lucis gratia caperis, nec ſuppliciorum immmanitate terreris? guſta porcinam carnem, & effuge

cuncta

cuncta quæ pateris. Eleazarus qui in pœna tacuerat, in tam ſiniſtra perſuaſione non tacuit: & velut hoc verbo laceratus, exclamat, Non ita inutiles, & imbecilles Hebræorum filij ſumus, vt viam ſalutis, quam vſque ad ſenectam ſeruauimus, deſeramus: & tam citò tranſeunte affecti ludibrio, exemplum decipiendis relinquamus, nec ſic inſtructi ſumus. Modicum eſt, quod vitam hic prorogat: noſtra enim parua ſunt, quæ relinquimus: maxima autem, quæ indubitato ſperamus. Nunquid tyranno verò perſuaſione hac veſtra inducti placere poterimus? minus profectò vtiles credet, quos mutabiles varioſq; cognouerit. In tuis, ò venerabilis pater Abraham, manibus, & in ſinum tuum gremiumq; venturi, grata voluntate moriemur. Hunc animum videntes armigeri, ſanctiſſimum ſenem nutu Regis in ignem impoſuere: naribus eius noxios ac fœtidos liquores infundentes. Quæ omnia ſanctus ipſe ac venerabilis ſenex libenter excipiens, cum incendio crematus, natura deficiente ſpiritum relaxaret, cœlum oculis caligantibus ſuſpiciens, ſic eſt locutus: Tu es Deus: à quo ſalus procedit & vita: ecce legem impleo tuam, fragile quoque hoc corpus depono: propitius eſto genti tuæ, ne deſeras hos quos in ſinu tuo, ſub alis (ſic dici poteſt) clementiæ tuæ huc vſque ſeruaſti, ſit mors mea malorum omnium finis, & in tota gente remedium omnium peccatorum: accipe me pro cunctis, & dona mihi cunctos. Atque in hoc ſermone animam latus effudit. Inde eſt, quod prius diximus, omnem tolerantiam paſſionis ex optima oriri ratione, quæ ſemel firmata, proſperum facit animum, patientiſſima ſemper doloris, & actus optimi prouida exiſtens conſiliatrix, fixum in homine propoſitum non relinquit. Itaque cum paſſio inter ſe ratioq; pugnauerint, neceſſe eſt, vt hac dominetur illi, ſi ex altera triumphum velimus. Patri itaque Eleazaro gubernatrix fidiſſima ratio fuit, quæ nec dolori locum præbuit, nec blandimenta illecebroſæ voluptatis admiſit. Seruauit contra omnes procellas, tempeſtatesq; inſaniæ, ſancti corporis nauem, quam nullis turbinibus à vero diſſoluit itinere, iactata quidem tyrannicis fluctibus, infracta tamen permanſit: tenensq; iter ſuum, ad ſalutis portum peruenit. Nulli quamuis validis muris ſic ab hoſtibus vrbem propriam defendere, vt animam ſuam ſanctiſſimus ſenex adhibita diligenti ratione ſeruauit. Paſſus equidem verbera, crucemq;, & flammas in aduerſis, qui antea in latis erat conſtitutus. Nam vt apices rupis alicuius excelſæ, irruentis fluctus obnoxia ictibus franguntur, & ſinus ille intrinſecus clauſus eſt ſecurus: ita munimentis optimæ rationis, primiq; conſilij, venientium impetus procellarum ſuis accepit membris, eosque niſu corporis inuictus fregit, ne interiora penetrando, ad diuinum illum cœleſtis animæ meatum peruenirent. O beate præ omnibus ſenibus ſenex, & præferende cæteris ſacerdotibus ſacerdos, nulla profani ſacrilegij dape ſancta ora maculaſti. Nihil perfidiæ tramitem illum ſaucium contigit, per quem Deo frequens oratio mittebatur. Nihil valuit principis imperioſa crudelitas. Exemplum igitur omnium antiſtitum Dei factus es. Talem vere eſſe decuerat ſacerdotem, vt tormentis fortior, torquentibus durabilior, ſecurior quoque imperantibus, ipſo etiam quo crematus es igne violentior, pœnam martyrij poſſideres. Tibi omnis ceſſit antiquitas, à te exemplum habebit poſteritas. Si ergo inualida ſenectus omni virtute iuuentutis exuta, frigidi aut pene nullius ſanguinis, ad omnem tolerantiam doloris infirma (quippe quã ipſa ſeries fregit annorũ) tot cruciatus,

Vltima verba Eleazari in igne.

Victoria rationis.

Simile è nauta.

Laus Eleazari.

tot

tot ſupplicia, tot pœnas prudenti conſideratione ſuſtinuit, quis eſt qui negare audeat, totius paſſionis caput in ratione potiſſimum conſiſtere? Vidimus omnem acerbitatem fixi ſemel conſilij obſeruatione Deo adiuuante ſuperatam. Sunt tamen qui dicant, non omnes qui ratione conſiderarunt, ſufferre fortiter paſſionem, quæ illorum ſuperflua & vana reprehenſio eſt. Conſtat enim illum dolori cedere, quem conſideratio ſapiens non muniuit. Cæterùm qui non deliberatum tantæ rei negotium, cupiditate repentinæ præſumptionis aggreditur, neceſſe eſt vt ſerò illud deſerat, ad quod ſubitò conuolarit. Matura enim & præconcepta diu deliberatione, omnem vitæ exitum ad paſſionem portamus, ne aliquid nos ſubita acerbitate confundat: ventura omnia præſumuntur, ne timeri quæ inferuntur poſſint, cum ſperata proueniant. Qui ſapiens itaque & fortis, hic totius dominus eſt paſſionis, vt pote qui bene cogitatam præcogitat, & acceptam reſpuit nuſquam. Nec ſtupenda omninò eſt in ſenectute prudentia, cum infantulos tantus amor capiendæ laudis inuaſerit, vt ipſis quoque admirationi fuerint, quorum acerbitate ſunt conſumpti. Cæterùm efferata crudelitas, Eleazari graui ætate permota, rediuiuo quoque inſanæ mentis ardore, credens ſe ſapientia victum maioris ætatis, irrita conſilij firmitate, ſeptem illuſtres pueros Hebræorum Antiochiam adduci atrociter de eorum caſtello Soſandro præcepit. quos in tenera adhuc ætate, eaq; ad excipiendos dolores infirma (quemadmodum ipſe putabat) verſantes, vt fallaci oratione ac varij cruciatus terrore peruerteret, talem edicti ſui legem propoſuit, vt qui ſacrificij carnem ore noluiſſet accipere, exquiſitis extemplò ſupplicijs ſubiaceret. Septem igitur vnà cum Solomona (nam hoc illi nomen erat) iamiam in ſenium declinante, coram ſe ſiſti iuſſit. Producti ſunt itaque non ſolùm præclari, verùm etiam ſpecioſiſſimi tam generoſæ matris nati, & voce & corpore gratiſſimi, angelici quidem iuuenes, vultuq; pellucidi, ſolis inſtar ſereni luminis, & in oculis omnium non ſine virtutum gratia radiantes, vt tali proculdubio argumento totam humanam mortalemq; formam tranſcenderent. Et illa talis habita ab exordio antiquorum parentum maiorumq; ſuorum ſincera, & id quidem in hunc vſque diem, vt tota eius eſſet approbata nobilitas. Sed illud formæ decus quod ſanguinis quoque ornamentis cumulum magnæ dignitatis acceperat, ante omnia virtutis robore firmabatur, qua ſimul omnes alios laudis modulos pro motu ingentis animi præcedebat. Proinde hos vt aſpexit tyrannus, atque matrem in medio lætam aſſiſtere alacriq; mente adeſſe cognouit, pueros callidiſſimè alloquitur: Conſultum eſſe vobis (inquit) in primis volo ô admirabiles pueri, hoc enim & forma veſtra, & ſanguinis nobilitas ſuadet. ne ergo ad repugnandum inſanam ſumatis audaciam, vitate non tormenta modò, verùm etiam mortem. Cupio enim vos & honoribus cumulare maximis, & immodicis diuitijs ampliare. Spernite ſuperuacaneam patrum veſtrorum credulitatem, & ad gentilem vos cultum noſtræ obſeruationis adducite. Illud enim ſi in animo veſtro non ſtatueritis (id quod futurum eſſe non arbitror) diuerſa & exquiſita ſupplicia, quibus vos per diuturnam deficientis animæ acerbitatem excruciem, excogitabo. Quapropter vt timor ipſe acrior audientes ſurreperet, ſingula proferri in medium tormenta mandauit. Exhibentur itaque rotæ, radij, vnguæ, rotabula, catapultæ, lebetes, cataſtæ, frixoria, digitaria, pugillaria, manus ferreæ, ſubulæ, ſuccenſoria, ollæ eneæ, ſartago. Hæc enim illis nomina

Antiochus ſeptē illuſtres pueros Hebræorum cum matre Antiochiam adduci præcipit. 2. Mac. 7.

Regis ad ſeptem fratres exhortatio.

nomina esse reperimus. Succensorium ad excitandam flammam, quoddam tenue esse ferri telum accepimus. Exhibentur id genus reliqua nimis profectò abhorrenda, quæ sigillatim enarrantem dies sit defecturus. His itaq; in omnibus in apertum prolatis, ait: O prudentissimi pueri, etiam si aliquod in hac re putatis esse peccatum, optima iustæ defensionis excusatione poteritis armari, quia coacti hæc potius (quantum videre videor) quàm sponte facere videmini. Paruuli verò cælesti quodam sensu & diuinæ maiestatis ardore accensi, contemnentes immanissima tot pœnarum genera, paruifaciunt irascentis tyranni minas, hortantisq; blanditias: & pyssime (licet falsò) loquentem pariter ac minantem, in maiorem iracundiam furoris impellunt. Hinc ergo patet, quid ratio inferat affectui. Nam si ignauus quispiam, & nullo antè tractatu rem tantæ gloriæ petens, ad hoc subitus atque imparatus accederet, visis continuò tam exquisitis ac tantis pœnarum generibus, mente trepidus, demisso vultu, gressu titubans, tremore turbatus, primo victus aspectu sumptum negotium reliquisset, nec se tanto oneri parem ad sufferenda fore putasset, statimq; diceret: Insensatus ego, quid magis eligam? an ista sufferre, an illa quæ promittuntur præmia obtinere? Miserebor potius ætati meæ, miserebor matri, veniam pro hoc facto (quod necessitati imponitur) diuinitas non negabit: Regis enim gratiam promerebor. Sed vbi spiritus præcedente ratione firmissimus durauerit, atque ad bonam frugem animum conduxerit, illud sequitur, quod his fratribus ostendam esse probatum, quibus sacrificij vt imperata gustatio est, omnes quasi vno ore & vna mente proclamant: Quid innocentes persequeris ó tyranne? mori nobis voluntas & votum est, patrum præcepta seruamus, quæ vt omnipotens Deus iussit, Moses magister edocuit. Tu verò tyranne, iniustitiæ amator, crudelitatis magister, iniquitatis inuentor, noli sub specie ficti amoris nos immutare, quod non potes: grauior nobis venia est à te oblata quàm pœna, contemptu mortis armamur, verba verò tua non magnificimus: quæ ne admittamus, recens doctoris nostri Eleazari nobis monstrat exemplum. Cur ergo infirmos iuuenes putas, cum tanti roboris videris senem? Filius institutæ retinemus, scire animum nostrum non potes, nisi in corporis nostri laceratione cognoscas: securi pro Deo omnia sufferemus, & à seculo recedentes, ad cælestia regna migrabimus. Tu verò propter hoc potissimum scelus, quo innocentes animas premis, æterno igni reseruabere. Hac oratione tyrannus non parum inflammatus, cum nec crudelitatem suam formidini fuisse, nec promissionis præmia locum gratiæ obtinuisse cognosceret, taureis singulos agitare nisus est. Maccabæum quoque ipsum natu maximum, ex septem fratribus ordine primum, protrahi in medium, & sacrilegis dehinc carnificum manibus distendi atrocius iubet: nec mota, post tergum manus ligantur, crudelius verberatur, sed lassescentibus tortoribus, quàm inuiolabilis sit patienti virtus dignoscitur, cum inferentes magis desistere cuperent, quàm is qui patiebatur. Illigari igitur mole pedibus appensa, atq; innecti rotæ iubetur Maccabæus: ita etiam in gyrum circuli porrectus, vt solutis hinc inde visceribus venisq; distentis, dolores ipsius & pœna cresceret. Nequit tamen patientis vox superato dolore, Deum non promere cuncta cernentem, tyrannumq; non obiurgare tormenta crudelia machinantem. Resumptis itaque viribus exclamasse perhibetur: O excrande tyranne, diuinæ maiestatis persecu-

Puerorum constãtia.

Septem fratrum ad Antiochum oratio.

Maccabæum Antiochus atrocius distendi iubet.

tor, non veneficum crucias, nec ereptorem ſalutis alienæ tanta crudelitate perſequeris, ſed ſeruatorem iuſtitiæ, amatorem legis, charitatis autorem. Cumq; eum miſericordia victi carnifices, vt Regi aſſentiretur, orarent: Non tam graues (inquit) nec tam acerbæ rotæ veſtræ ſunt ó nequitiæ miniſtri, vt mentem meam valeant inflectere circa cœleſtia verſantem: lacerate membra, quin etiam ſi placet igne torrete, ſingulas quoque corporis partes multifaria crudelitate conſumite, vt cognoſcatis nos iuuenes ad impietatem non poſſe compelli. Hæc eo loquente, præparatur incendium, & vt erat affixus rotæ, igni in cataſta obijcitur, atque ita tendentibus corpus radijs, & contrahentibus flammis, coſtis deinde patentibus laterum vitalia rumpuntur. Animus ſanus & integer cedentibus membris, mens ipſa fortior, nil prorſus dolebat. Nam in ipſis ſupplicijs victor exclamat: Eia dilectiſſimi fratres, exemplum ex me diuinæ virtutis accipite, inuicti animi, robur conſiderate, ſeculi huius blandimenta contemnite, militate Deo potius quàm tyranno, cui facile eſt potentem deijcere, ſublenareq; deiectum. Inter perorandum, vt brutum animal, excoriatur, lingua extrahitur, ſartagini ipſe inijcitur, magna cum omnium admiratione decedens, ſtuporem aduerſarijs, ſuis gaudium dereliquit, & ſibi pariter regnum paraturus & fratribus. Hinc Aber nomine, qui proximus ætatis gradu erat, ab armigeris miſerè raptus adducitur. Et ante interrogationem tyranni, antequam ſupplicia liberet, omnis illi à carnificibus tormentorum apparatus exhibetur, vt formidine tetri aſpectus à ſententia flecteretur. Sed repudiante illo profanum ſacrificij cibum nec ſupplicia formidante ferreus ligato catenis, manus in altum protenduntur. A principio ceruicis ad genua vſq; cum ipſa capitis parte cutis diuellitur, pectoris ſeuerius ſecreta patent: ita tamen vt patentibus viſcerum rimis interiora fibrarum ſecuturo ſupplicio ſeruarentur. Adijcitur & his horribilius ſpectaculum: ferox namque pardus & ſanguinis ſitibundus, exhibetur, vt truculento ſauoq; laniatu quicquid ex corpore remanſerat, ſorpturus accederet. Verùm ore ipſius bruti admoto, vt arbitror, Dei prouidentia diſponente, ferocitatem beſtia depoſuit, vultumq; retorquens, martyrem minimè laſit. Tyrannus autem in furiam magis incitatur. Martyr verò inuictus fortior imperante, torquenteq; conſtantior: O quàm ſuauis eſt, inquit, mors omnigenis pro Deo vulneribus inflicta, imò tanto ſuauior, quanto cum ſpe maiore recipienda mercedis accipitur. Cæterùm cũ hoc quod agis, crudelitatis tuæ ſceleſtiſſime tyranne ſatisfieri ne putes. Nam magis me voluptatem patientiæ meæ conſequi quàm dolorem, ipſo quo torqueris dolore comprobes neceſſe eſt. Atqui libentius ego perferam, quàm tu pœnas inferas: minor patientis dolor eſt, quàm iubentis: mihi cruciatus virtus animi eſt, amor legis, veritatis aſſertio: Dei poſtremò iuſtitia, te vertet in exilium: tu torquendo torqueris: & in ira patientiæ meæ, tuaq; indignatione, nunc ferè conſumptus, conſumeris. diuini iudicij diem non effugies. Manet te pœna illa perpetua, quam nec profana mens ferre, nec tua crudelitas declinare vnquam poterit, æterno videlicet peccatrice anima damnata ſupplicio. Hoc modo fortis ad mortem vſque in ſententia permanens, & prauijs cruciatibus fratris conſtanter animatus, perſeuerans migrauit ad dominum. Machir tertius ex pueris adduci iubetur, quem cum miſeratione digniſſimum geminus duo-

Mors natu maximi fratris.

Secundus frater adducitur.

Machir tertius ex pueris adduci iubetur.

rum

rum fratrum feciſſet interitus, hortantibus plurimis ac volentibus, vt à ſententia fratrum ſupplicia vitando diſcederet: iratus ait: Idem nos pater genuit, eadem mater effudit, vnus eſt nobis magiſter, vnus animus, vna conteſtatio: nolite ergo morando tempus conſumere, ad ſupplicia non ad reſponſa properaui. Animaduertite in hæc membra, pro audaci veſtra libidine: nam animæ vobis poteſtas nulla tribuitur. Motus his verbis tyrannus, à duobus peremptis hunc conſiderans nihilo degenerantem, inhumana aliquid crudelitate maius excogitat: orbiculare afferri in medium iubet: hinc cum pedes vnà cum manibus deorſum colligati fuiſſent, ſanctum quoq; chorda orbiculari ventrem circumcingente in altum vſque contrahit. Nec mora, ſeparatur à ſede ſua dorſi iunctura, crura cum brachijs extrahuntur, eijciuntur humeri, ſicq; ſingulis neruis diſtrictis ſoluitur martyr inuictus. At vbi hæc ſibi parua ſanctus perferentis animus æſtimaret, pellis capiti inciſa detrahitur. Rota poſtmodum affigitur, nec tendi magis iam poterat, quia & partes & fruſta corporis horrendiſſimo pependere aſpectu. Et cum iam cruoris nimia defluentis vacuitate defectus, orbatus manibus & pedibus, proximam ſibi mortem adeſſe cerneret, hac oratione vitæ munus expleuit: Nos quidem nefandiſſime tyranne hæc pro Dei amore toleramus, tu verò tantæ & tam iniuſtæ crudelitatis inuentor, ſupplicia ſine fine patieris. ſicq; lingua orbatus, ſartagini iniectus, acerrimarum vniuerſitate pœnarum excoctus, ſpiritum perbeatum effudit. Poſt hos Iudas (hoc nomine fulgens) quartus adducitur, qui omnium ferè monitis, vt Regi aſſenſum præberet pulſatus, tanquam pugil interritus peſſundatis precibus & pœnis, conſtantiſſimè dixit: Ignis veſter vt nec me à Dei lege, ita nec à fratrum meorum (quorum interitus, non mors, ſed vita eſt) vnione diſſociare valebit. Tibi ò tyranne interitum, credentibus autem ſpem æternæ ſalutis denuncio. Proba ergo crudeliſſime omnium, & æquiſſimo Dei iudicio plectende, ipſisq; rebus aduerte, num ipſe ille Deus me ſit derelicturus, qui tres iam primos obuijs proculdubio ſuſcepit manibus, quos tam ſanctæ matris vterus, ſigillatim ad gloriam effudit. His auditis, horridus atque inſanus tyrannus per ſeipſum ad exhibenda ſupplicia inſilijt, ita videlicet ſuperaturus: iamq; exæſtuans, linguam eius ſecari radicitus iubet. Sed ille non territus Antiocho reſpondet: nec illa quidem proderit execranda crudelitas, nec ex hoc vt reris tyranne victoriam conſequeris. Non enim Deus noſter clamoribus excitandus eſt, ſed ad afferendam opem famulis ſuis, corde potius quàm oris ſtrepitu poſcendus. Tacentium commoda reſpicit, & poſcentium vota ſi mereantur exaudit, tantum integer ſenſus pura & fideli anima petat. Scit enim Deus noſter omnia, antequam poſtules: & prius quàm in anima aliquid cogitare incipias, agnoſcit. Secetur lingua, nunquid & mens poterit ſecari? docuit illam priora paſſionis ornamenta ſuſcipere, per quam Deo fidelis ſemper oratio mittebatur. vtinam ſic ſingulas corporis mei partes puniendo ſanctifices, & tibi ſupplicia irroges ſtulto, mihi præmia largiaris. Nec diu hæc impunita cenſeas relinquenda velim. His finitis, eripitur cultro lingua, alligatur truncо inuenis, quem ſolido fune lacertis retrorſum congyratis tortor verſat, & in aciem ſanctum pectus agitatur: patitur hæc libens ſpiritus, licet ipſa facies in nigredinem commutetur. Exinde ſolutus, tandem rotatus, pro caducis Deum exorans, priorum fratrum pœnas promeruit. Caligine mortis oppreſſus, dulcem ſpi-

Iudas quartus frater adducitur.

Mors quarti fratris.

Achas quintus ex fratribus, antequã protrahi iuberetur, in mediũ prorumpit.

ritum Deo obtulit. Achas dehinc quintus ex fratribus, antequam protrahi iuberetur prorupit in medium, contemptum mortis ostendens, prouocando se ad supplicia, vt gratiam Dei inueniret, iram iudicis patiendi cupiditate promereri voluit, & ait: O tyranne, ecce ad pœnam venio prius quàm iubeas. Nihil ergo ex illo impetrare posse te credas, quem aspicis velle torqueri. Reum te gehennæ, effusus quatuor innocentum sanguis effecit, me quinto gradatim numerus ipse ampliandus est, vt tibi tandem pœna ex multitudine peremptorum accrescant. Responde inhumanissime tyranne, cuius sceleris reos nos innocentes crucias, cuius perpetratores facinoris tanta crudelitate persequeris? quid nefarium admisimus? quid profanum? quid ausi iniquum sumus? hoc est tibi crimen omne, quòd Deum creatorem omnium contestamur, & eius maiestatis præcepta seruantes, piè viuimus, & in hoc solo tua supplicia non timemus: honor nobis est & salus, non pœna: mirificum à Deo accipiemus beneficium, si in nulla nobis laterum parte parcatur. Hæc loquens iussu Regis raptus, carnificum manibus olla ænea imponitur (hoc pœnali supplicio nomen est) prælo gyrato sanctum caput ad genua pellitur: sicq; corpore deorsum redacto, pugil in ea quam diximus olla miserrimè delituit. Patitur dehinc fratrum sucrum excogitata tormenta, minimè tamen mente turbatus, exurgit subitò, ita perorans acrior in tyrannum: O immanissime tortor, quanta nobis inscius subministras bona: tu quanto plus irasceris, tanto nos gratiores Deo reddis: si mei misereri velis, dolerem. Hic luis mœror æternitatem gaudij parat. Hæc huius seculi mors si mihi non sponte inferretur, ventura aterna commoda non largirentur. Correptus igitur atque prioribus exagitatus, clara luce spiritum dulcem emisit. Exhibitum post hunc (Areth vocabulo) sextum, pœnam eligere aut honorem optione data eum tyrannus iubet. Fratus respondet: Fratribus quidem meis ò tyranne minor annis, sed mente consimilis accedo. Simul enim nutriti, simul edocti, simulq; morituri in Dei amore persistimus omnes. Accelera itaque ad exquisita tormenta, & illud tempus, quod in persuasione impensarus eris, in supplicium excogitatione consume. Hac oratione confusus Antiochus, illigari eum statuæ sic iubet, vt depressa ceruice, ex descensu humorem caput dolore quassaretur: exponitur incendio, vt sensim longius igne ab eo posito, paulatim diutino consumptus ardore distenderetur potius quàm cremaretur. Subulis etiam ferire pendentis latera ad viscera iubet, vt per eas quæ his ducta erant in longum tramitem rimas, ad intimas fibras flamma peruenireț. Atqui vt dolor simul ipse maior increscęret tactu vulnerum, ac subustione membrorum cruor scaturiens ardore in spumas decoctus, miro modo ad caput eius descendit. In his doloribus iuuenis exclamat: O certamen insigne, ò pertinax bellum, ò contentio inter se pietatis & sceleris. Hi sunt viri agonis, quorum corona martyrij, pœna ferientis est: libens fratrum interitum sequar, vt quibus iungor sanguine, iungar & morte. Aliquid ò tyranne maius excogita, hæc enim quæ inueneras, superata agnoscis. O crudelitatis magister, inimice pietatis, iustitiæ persecutor. Sex nobiles pueri, regiam potestatem, & apparatum totius regni & orbis extinximus. Ignis tuus frigidus est, non calet: flexibiliora namq; corporibus nostris arma sunt regia: plus auxilij Deus noster suggerit nobis quàm tu confusus doloris possis infligere. Itaq;

Sexti fratris magnanimitas.

Sextus frater acriter increpat Antiochũ.

manet

manet firma in nobis Dei ſententia. His dictis ignea forcipe eius lingua cauteriatur: & cum ſuis fratribus pari pœna excoctus, & in ſartaginem coniectus, emiſit ſpiritum. Sex itaque varia morte conſumptis, vnus remanſerat matri Jacob nomine, iunior cæteris ætate, non mente. Hunc cum aſſiſtere crudeliſſimus tyrannus aſpiceret, miſeratione motus, vel quod ſolus, vel quod vltimus, vel quod periturus eſſet, indoluit: vocatoq; propius ad ſe puero, eius manu apprehenſa à tormentis ſeorſum, atque putans ei ſalutem perſuaſurum, ſic inquit: Satis abundè exemplo fratrum tuorum, quid immineat repugnanti videre potuiſti, ſubtrahe te protinus tantis malis, quicquid honorum regni mei fuerit obtinebis, magiſtratum tibi non denegabo, ductor quoque militum & conſilij particeps nobis ſemper aſſiſtes. Caterùm huius matrem (cum ipſe parum proficeret)

Iacob ſeptimus frater iunior cæteris ad ſupplicium ducitur.

iuſſit adduci. Cui propè filium ſtanti ait tyrannus: Vbi eſt ô generoſa mulier fœcunditas tua? Ecce ex tanta numeroſitate filiorum vnum (ſi velis) fata conſeruabunt. Da conſilium pietatemq; paruulo, & mentem rigidam ad proſperiora conuerte. Monitis hiſce regijs vtcunque auditis inclinans ſe mater ad eum, ita vt falleret tyrannum, Hebræo ait ſermone: Fili mi miſerere mei, & explora dolentem matrem, quæ te nouem menſibus in vtero meo geſſi, teq; alui lacte triennio, & liberaliter educatum ad hanc ætatem vſque perduxi. Rogo te fili, vt conſpecto cœlo & terra, & omnibus quæ ſunt in eis, ſcias hæc cuncta à Deo ex nihilo facta eſſe: ipſum etiam genus humanum ab eodem rerum omnium conditore factum nemo ambigit. Non timeas tortorem ethnicum, ſed imitator fratrum tuorum effectus, mortem libenter excipias, vt in die miſerationis vnà cum fratribus tuis in cœleſtibus te ſuſcipiam. Hac matre adhuc monente, iuuenis Hebræo ſermone ſeſe ſolui, & vt Regi & ſuis aliquid ſecreti diceret, rogat. Ille autem vbi vincula effugiendi facultas fuit, celer cucurrit ad pœnam. ſtabat enim flammiuomis ignibus ſuccenſa ſartago ad torrendos præparata paſſuros. ad quam cum inuictiſſimis puer peruolaſſet, inſpectando fratres, & ad Regem vultum reflectens, ait: O ſcelerate tyranne, iam ego nunc, inquam, ego

in fratribus meis agnosco, te non crudelem solùm, sed ipsam esse crudelitatem. Quis tibi vesano hanc purpuram dedit? quis regnum tribuit? quis tanta ornamenta concessit? Nempe ille quem insequi in nobis posse credis, cuius cultores necas, famulos premis: tu verò infelix aterno cremandus incendio, & sine fine torquendus. Sit enim inter te & reliquos discretio potestatis, nunquid alterius tu operis, túue alterius naturæ homo es? Vna nascendi & moriendi omnibus ratio est. Quisquis hominem interficit, interfici se posse confirmat. Tu effigiem tuam laceras, tu in torquendo nihil proficis. Eadem ratione ortum, eodem genere procreatum, quem ante multos annos opifex rerum Deus creauit, quemque similem sua produxit imagini, puncto quodam repentini furoris interimis. Et quicquid fieri tua regia potestas iusserit, iustissimum putas, linguas eruis, vngulas injcis, & humana corpora igne consumis. Illi quidem qui hoc pertulere, gaudium æterna salutis acceperunt. Tu verò quicquid pœnarum singulis intulisti, solus exolues. ne me obsecro gratiam abs te vllam sperare confidas. Sequar fratres, & in legis obseruatione perdurabo. Hæc audiens fremuit tyrannus, iuuenemq; in cataста fouit: in doloribus mater astat nato, pijs manibus sanctum caput fulciens. Resupinus in dolore distenditur, de ore eius, naribus, secretisq; cruor effluit, spiritu tandem deficiente tortor cessat, vt mox resumptis diuinitus viribus, contumax esset Regi, seueriusq; quàm fratres ipsi cruciaretur. Demum orbatus palmis atque vlnulis, leuatis oculis Deum exorans, ait: O Adonai, ò Sabaot, in turbam fratrum meorum me suscipe, & cesset iam ira tua, neque eos deseras qui te miseratorem per nos interpellant. Hæc dicens rupta lingua ignominiam sartaginem sponte conscendit, ac stupente Antiocho cōstatus interijt. Ecce nunquam magis claruit rationem esse dominam affectus, qua puerorum animus præmunitus firmior torquentibus stetit. Quod enim spreti dolores, & pœna contempta postrema vtilitas salutis fuere, deliberatio pia honestaq; rationis effecit. Jnexpugnabiles itaque pueri fortissimis turribus similes perstiterunt, & portum quietis intrantes, qui diu per nauifragas cautes turbines q; iactati fuerant, iter rectum per fluctus horridos gubernantes, tandem ad littora optata venerunt. Namque alter alterum fecit consilio fortiorem. Nullus segnis, nullus timidus delicata mente martyrium denegauit. Nec deliberatio vlla, sed omnium fuit fortis, & indiuisus consensus, sese inuicem hortantium: Pro lege igitur nostra moriamur, tres pueros imitemur, Assyriorum furore damnatos: quos in vna fornace cōiectos, patientia ad cœlum euexit. Hoc dum alter alterum sermone confirmat, factum est vt nemo peccaret: sed in sententia permanentes, patrij sibi generis, virtutis, audaciæ, ante oculos memoriam reducebant, dicentes: Pater noster Jsaac cum iussu Dei se immolandum cerneret, armatā patris dexteram nō refugit. Tradamus ei animas nostras (inquiunt) per quē & spiritū & corpus accepimus. Facilis membrorū est ista iactura, cum sciamus pios aterna salutis præmia accepturos. Abrahā, Isaac, & Iacob lati nos participes regni expectant: ornemus matris vterum, qua nos denis mensibus tulit. Nemo infirmior alio, nemo inter fratres degener appareat. Eodem patre generati, eodem lacte nutriti, pares in omnibus esse debemus. Similis nos doctor instruxit, lex nobis data communis omni est virtute retinenda. Hoc concordiæ vinculo, fraternitas sancta permansit, nec fuit in spectaculo

Vna nascendi & moriendi omnibus ratio.

Mors septimi fratris.

Ratio affectus domina.

Simile à fluctibus.

Septē fratres ad mortem fortiter perferendam seseinuicem hortantur.

Vera fraternitas.

(cum

(cum vnus præsentibus cæteris torqueretur) mœror dolentium, sed gaudium peremptorũ. O nobiliſsimi Regum omniũ pueri, inæstimabilis gloriæ, virtutisq; eximiæ. Nullum ex vobis formido perterruit, ita properaſtis ad mortem, quaſi immortalitas ſola peteretur. Verè vos fratres, quos interitus ipſe ſociauit. Magnũ quidem noſtro generi decus omnipotens protulit, & ad omniũ confirmandos animos, exemplũ vnicæ laudis oſtendit. quos (credo) propterea in eo numero eſſe voluit, in quo mundũ ipſe conſtruxit, vt ſeptem fratres, ſeptem dierum, quibus perfecta ſunt omnia, æmuli redderentur. Sed quid hic animũ miramur in pueris, cum ſe mulier ad contemptum doloris armauerit? quamuis non mater dicenda ſit, ſed humana quidem fragilitate quid ſublimius, quæ peperit tot triumphos. Nam interfectis paruulis, mater piè accenſa, nec immerito, cum id non ſolũ humanus ſenſus habeat, ſed immanibus quoq; feris amoris iſta conditio ſit, vt viſis inſidijs, paruulos ſaluti propriæ præponentes, alis protegant, defendant morſu, vngue cuſtodiant. & cum cuiq; ſit reſiſtendi facultas, obuiam ire hoſti pro pullorum amore feſtinant. Nec in his ſolum caritas iſta ſeruatur, ſed apes quoque ipſe non ſobolem tantum, ſed & mella ſeruantes, minantibus aculeis irruentes, vt ſint peritura poſt morſum, plus parcunt generi quàm ſaluti. At hæc zeloſiſſima mater diuino vtiq; ſpiritu fundata, conſilio quoq; ſapientiæ & incredibilis virtutis, filios ante ſe perire feſtinauit. Quippe quæ non eſſet victura poſt prolium orbitatem, maluit eam ſecure ſuſcipere, quam interire ſolicita. Omni igitur familia Deo dicata, poſtremum decus paſſorum accedit mater, contemnens minas Regis, & maternum pectus offerens & vitam filiorum. O beati generis origo, ó vnius vteri glorioſa fœcunditas. Non ego vos paruulos membrorum lineamentis, & totius vultus notis matris æmulos dicam: ſit hæc ſumma laudis in cæteris, quibus præter naturam nihil animus dedit: vos ergo ſimiles mente, robore, fide, aſſeram: & matri in omnibus pares dicam. In nullo ei poſtponendi, in nullo minus venerabiles eſtis, niſi quod illa immanitatem dolorum præ oculis excepit: & dum in ſuis quoque torqueretur membris, ſimilis vobis illi tolerantiæ animus fuit. Hoc illa præſtantior, quod ſeptem cruciatus, antequam cruciaretur, excepit: & in omnibus ne ſuperaretur, extimuit. Verùm exemplũ fœminarum omnium, neſcio an pepereris mulier paruulos tuos, an creaueris, quos ſereno vultu paſſa es in fruſta ſecari. quod intrepida vidiſti, parum eſt: hortata es, vt perirent. Illum incidi vngulis, lætabaris: diſtendi rotis alium, ligariq; gaudebas. Illius vicina mirabaris incendia, atque alium ne tanta ac talia pertimeſceret, admonebas. Et quãuis cum inteſtino in illorũ laceratione ferireris dolore, grauiora quàm olim parturiens tormẽta ſentires, ſimulabas tamen letitiã: & diſcuſſo vultus nubilo, inducebas ſpeciem triumphãtis. Singuli te ridente conſumpti ſunt. Nec cum vnum remãſiſſe cerneres, expauiſti. Nam quid ego deſcribam exitia paruulorũ, cum matri riſus ſint omnia? ſciſſos neruos, detractum capite tegumen, linguam radicitus detruncatam, manusq; confractas, ignem, laminas, rotas, & ad coſtandos homines æra candentia, multa etiam quæ ipſo ignota ſunt nomine. Abſit, vt ſit cygnis tanta dulcedo, quorum ſuauiore melo canoras in morte voces narrat antiquitas. Omni enim harmonia dulcius, omni voce præſtantius, pereuntium carmen fuit. Sirenum pueri fabulas in morte ſuperaſtis, cum vel matri ſolitudinem vltimã, vel Deo gratias referretis.

Fraterni amoris proprium.

Dolor matris.

Mater ſeptem cruciatus, antequàm cruciaretur, excepit.

Optauit incredibilis prosapiæ mulier breuem orbitatem potiùs, quàm æterni iudicij pœnam subire, cum filiorum corpora maluit cruciari, quàm animas: sciens nihil infirmius labe membrorum, quæ etsi passio desit, sæpe tamen intestinus dolor affligit, enecant febres, copia sanguinis premit, aut nimius cursus euiscerat. quis autem ignorat nauigantium naufragia, iter agentium lapsus, quietos q; sessores subita morte consumptus? Taceo incendia repentina, latronum insidias, & pereundi vias. Cum ergo tot occasionibus humanum pectus ad mortem agitetur, quis non optet interitum cum salute, in quo temporalia amittuntur, & æterna retinentur? O venerandissima, fœminarum atque legis, & gentis nostræ gloria. In hoc Noe arcæ similima, in medijs fluctibus & procellis inuiolata permansisti. Vt illa enim diluuij cælestem impetum tulit, & compagine firmata tabularum, inclusum intra se quod acceperat, non amisit: ita tu quoque sanctum spiritum, quem Deo dispensante acceperas, in recessu pectoris custoditum, vinci ab hoste non es passa. Ecce quantum vtilis ratio esse potest, quæ nos sæpenumero viros inferiores fœminis facit. Nec Daniel tantum visis leonibus formidauit, nec caminus tribus pueris iugi igne succensus, tantum arsuris dolorem incussit, quantum hæc fœmina in singulis passa pereuntibus, antequàm ad corporis sui pœnam veniretur, accepit. Quid faceret alia mulier & mater, nisi per tristia lamenta flebilis præcessisset, vlulatus gemitusq; misceret, se infelicem, se miseram conclamaret: quæ ideo plures peperisset, vt sæpius orbata lugeret: repeteret partus, & illa denis mensibus materna fastidia, tot enixa mortes, tot pericula sæpe repetita, lactis alimoniam & paruulorum cibum, pressam diu corporis partem, baiulas manus, dulces susurros, informantis verba, curas, vigilias, timorem, & in omnibus etiam prosperis animum semper futura metuentem. Diceret flens, nõ ego filios vestros auia blanda complectar, paulo antè nimij gregis mater, nunc agens celerem vitam? Si mori mihi contigerit hodie, à quo sepeliar non habeo. Hæc omnia matris alterius, Dei ancilla non habuit: sed adamantino quodam sensu, rigidior cautibus stetit, filijs nec in pœna, nec in morte defuit, vt interirent compulit, nec doluit interijsse. Nam comprehensa cum paruulis suis, Eleazari pœnam aspiciens, Hebræa lingua, cum essent docti, simul exhortabatur dicens: O fortissimi pueri mei, ad dulce certamen, in quo & genti nostræ paremus gloriam, & nos à Deo merita æterna consequamur, ad pœnam sponte properemus, nec formidemus ó iuuenes, quæ Eleazari senile corpus suscepit. Satisq; in hac fragilitate durauimus, ad superiora properemus. Pater noster Abraham venerabili sermone memorandus, vnicum Deo filium, cum posceretur, obtulit: nec adhibere formidauit altari, quem vix in senectute susceperat. Et Isaac libens patris victima stetit, sciens Deo in omnibus esse seruiendum. Similis quoque Danielis, ac trium puerorum causa est, mihi credite, tentamur potius quàm punimur. Quicquid enim in hoc seculo prouenit, temporaneum & vmbræ simile iudicandum est. Hos filijs animos mater incussit, & viris mulier virilem animum effecit. Nouissime filijs singulis consumptis, admirabilis tantorum athletarum parens, in cruenta pœnarum carnificina, flexis repente genibus, corporis à Deo dissolutionem efflagitabat: non enim viuendi cupiditate, sed filiorum causa tantum tempus protraxisse. Septem igitur triumphos mater pientissima suscepit. Antiochus faucibus stridet, matrem

Simile à diluuio.

Matris ad septem filios ad suppliciũ adhortatio.

Aureum dictum septem filiorũ matris, de hoc seculo.

matrem generoſam affligere iubet, tyrannice rapitur, teneris nudatur artubus, in altum manus alligantur, ſæuis illiditur flagellis, læſis mœret vberibus, ac flammiuoma addicta ſartagini, ambuſtos vltrò filios concomitatur in pœnas, ac oratione protenſis ſurrectiſq́ manibus pro grauidis matribus fuſa cœlibem effudit ſpiritum. Porrò cœli fulmine tremuit Epiphanes. O magiſtra iuſtitiæ, filios comitata victores, ó ſuperatrix tyrannorum, ó ſpeculum martyrum, ó patientiæ forma non mulieribus ſolum, ſed viris futura, veneranda præſentibus, colenda poſteris, admirationi non ſolum genti noſtræ futura, ſed ſeculis. Splendoribus tuis luna ſuccumbit: nec ſe, quamuis mundum impleat, cum tuis fulgoribus comparabit. Septem te clariores cœleſtibus ſtellæ, grata luce circumſtant. Si poſſit in picturam aliquam manus humana deſcribere, & victorum omnium pœnarum genus in poſterum ceris, vt geſtum conſtitit, explicare, ſine lacrymis nemo tranſiret, omnis vtique multitudo confluereret, ſuffragarentur plurimi: & multa videretur donaſſe, qui in gloriam ſummi Dei talia ſtratagemata depinxiſſet. Et ſi quis ſculpendi artifex, hanc figuram aſpectu miſerabilem ſepulcro intriuerit, aut ædibus illocauerit, ab omni tetra peſte eſſet alienus, æternaq́ felicitate indubiè frueretur. Sed vnde vllius magnitudinis ſaxum, quamuis tenui limula minutum opus tenens, capacitatem haberet tot pœnarum? Senex itaque Eleazarus, & hæc illuſtris mater, filijq́ ſeptem, propter decus generis ſepulcrali honore decorantur. Magnus ab his omnibus cultus exhibetur, etiam alienæ ſectæ homines inuaſit. In iuſtitiæ argumentum, vt pijs cordibus ſumma veneratio infigatur, octiſtellium exoritur, dum Angelicis manibus interemptorum funeribus miniſtratur. Enimuerò ipſe tyrannus ſtupore defixus, tam piæ mentis virtutem expauit. Tantum poſtremò aſſecuti ſunt gratiæ, vt gentis noſtræ peccata reſtinxerint. Exitium ſequitur mox tyranni, Iſrael aliquando reſpirat. Videns namq́ Antiochus magnitudinem fidei mortisq́ contemptum, peditum ſibi legiones ex Hebræorum numero congregat, per quas hoſtes perculit, & laudis plurimum cepit. O benedictum Abrahæ ſemen. Videte quantum nobis ſeptem filiorum ac matris paßio præſtitit collegarum. In hac pietate durate, vt patribus pares eſſe poßitis. Ecce totius gentis mala populiq́ peccata, paucorum exemit exitium. Superatisq́ hoſtibus, quos Iſraelitarum manus perculit, ſolutæ iam peccata poſt victoriam fuêre. Poſtremò autem rabie fremens, verminoſoq́ ventre, ac ſqualidis fœtoribus conflictatus Antiochus, exſpirauit. Supplicia ſequuntur extinctum. Nam cum Hieroſolymitas à lege retrahere non poſſet, Perſis (quia poſcebat neceßitas) bellum indixit, ibiq́ quod merebatur, excepit. Nunc tandem ſupereſt, vt paucis omnia complectamur. In ipſo namque agone pientißima mater ac martyr circumſtantibus dicebat: Virginalem vſque dum licuit, pudorem tenui, caſtis me poſtea nuptijs illigaui, domum propriam non reliqui, procreaui filios non pudendos, & mariti morte perculſa, nihil ex fide perdidi: hoc & multo alio ſermone vocitabat. Sed quid amplius? proponebat filijs prophetas, interfectum Abel fraternis inſidijs, oblatam hoſtiam loco Iſaac, exulem Iacob, Ioſeph cuſtodia carceris occupatũ, Danielis leonem, & trium puerorũ incendia. Recenſebat etiã eiſdem Eſaiæ librũ, qui dicit: Licet per ignem tranſeas, flammate non comburet. Dauidicum pſalmum in quo ait: Multæ tribulationes iuſtorum. Salomonem quoque ſimiliter,

Mater ambuſtos filios in pœnas vltrò concomitatur.

Splendor iuſtorum. 1. Corinth. 15.

Antiochus peditum ſibi legiones ex Hebræorũ numero cõgregat.

Antiochus ſqualidis fœtoribus conflictatus, exſpirat. 2. Macca. 9.

Vitæ matris ac ſeptẽ filiorum epitome.

Sacra ſcriptura liberis à teneris vnguiculis proponenda.

similiter, ponentem lignũ vitæ facientibus voluntatem eius. Ezechielem etiam non omittebat dicentem: Viuent hæc ossa arida. Canticum deinde quod docuerat Moses non obliuiscebatur, in quo scriptum est: Ego occidam, & ego viuere faciam, & longitudo dierum vestrorum in manibus meis. O infelix tyranne, quid tibi lebetes ardentes, quid machinæ profuerunt? quid sectæ oculorum palpebræ, detractæ etiam imis faucibus linguæ, cùm his omnibus longè peiora patiaris? Illi verò quos interficis (mihi crede) diuino vtuntur imperio, & de salute & de vltione securi. Nam qui pro causa salutis passi sunt, prosper illis euentus erit, cum pater omnium Deus atque vniuersa respiciens, sequentibus se vitam præbeat sempiternam. Hæc itaque quæ in monumentis veterum, & sacris literis de diuis comperi Maccabæis, posteritati æternum legenda consecraui.

Gaudium beatorum in vita æterna.

FLAVII IOSEPHI OPERVM FINIS.

INDEX

INDEX RERVM ET VERBO-
RVM IN HOC FLAVII IOSE-
PHI OPERE MEMORABILIVM
fideliſſimus ac locupletiſſimus.

A

AARON mortuus. 95.
Aaronis virga germinat. 94.
Aaronis filij. 78.
Aaroni Moſis fratri ſacerdotiũ confertur à Deo. 78.
Ab Athenienſibus honor Hyrcano habitus. 409.
Abraham Lothum captum cũ Sodomitis reducit. 18.
Abrahamus primus verbi diuini concionator. 16.
Abrahamus egregius Aſtronomus. 17.
Abrahamus AEgyptios religionem docuit & artes. 17.
Abraham moritur ætatis anno 175. 25.
Abrahami obedientia. 22.
Abrahamo Deus progeniem eius malos vicinos in AEgypto habituram prænunciat. 18.
Abaneth. 75.
Abel à Cain interfectus. 6.
Abdagaſus Aſinæum interficere vult, quod Artabanus permittere recuſat. 541.
Abdon Iudex. 138.
Abdemonus. 881.
Ab Apione quædam valde frigida conſcripta. 895.
Abiæ ad Hebræos oratio, qua deſertionem & impietatem eis exprobrat. 243.
Abenerus Neri filius Sauli filium Ieboſthum populi Regem conſtituit. 185.
Abenerus contra Iudæ tribum copias educit, cui Ioabus cum vniuerſo Dauidis exercitu occurit. ibid.
Abenerus apud ſeniores populi, præfectoſq; militiæ, vt ad Dauidem deſciſcerent, loquitur: 186.
Abnerus à Dauide comiter exceptus, amicè dimittitur. 187.
Abenerus ad Dauidem in Hebronem mittit legatos, qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent. 186.
Abenerus in fugam conuerſus, Aſael trucidat. 185.
Abeſalomus ſororẽ Thamaram ſolatur. 200.
Abeſalomus vindictæ opportunitatem exſpectat. ibi.
Abeſalomus patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium inuitat, & Ammonem vino ſepultum trucidari curat. ibid.
Abeſalomus reductus patris Dauidis conſpectum deuitare iubetur. 201.
Abeſalomus patris ſui affectat regnum aſtutè ſatis & callidè. 201.
Abeſalomus Rex ab vniuerſis ſalutatur. 202.
Abſalomus Iordanem traïcit. 205.
Abſalon callidè per mulierem à Ioabo ſubornatam reuocatur Hieroſolyma. 200.
Abſalomi Hieroſolymis nati liberi. 201.
Abſalomi columna marmorea. 206.
Abias contra Ieroboamum exercitum collegit. 243.
Abias victoria potitur. 243.
Abigæa Nabali vxor muneribus Dauidẽ placat. 176.
Abiathar manus Sauli elapſus, Dauidi patris & ſacerdotum nunciat cædem. 173
Abiatharus ſacerdotali honore priuatur. 220.
Abilamarodachus Iechoniam è vinculis dimittit. 302.
Abimelechus ſeptuaginta nouem fratres interficit. 135.
Abimelechus Thebas capit. 136.
Abimelechus in Sicimitas mouet. 136.
Abimelech Iſacum inuidia motus expellit. 26.
Abimelech amicitiam renouat cum Iſaco. 26.
Abimelech amore Saræ captus. 20.
Abilmelechum mulier ferit, & armiger eum occidit. 137.
Abimelechum Sicimitæ expellunt. 136.
Abiſæus. 212.
Acerræ. 227.
Achas quintus ex fratribus antequam protrahi iuberetur, in medium prorumpit. 928.
Achabus & Ioſaphatus in Syros mouent. 255.
Achabus in prælio vulneratus, moritur. 256.
Achabus ob dimiſſum ab ipſo Adadum taxatur. 253.
Achabus in gratiam recepto Adado fœdus cum eo facit. 253.
Achabus Eliam quærit. 248.
Achabi ſeptuaginta liberi Samariæ trucidati. 268.
Achabi pœnitentia. 251.
Achabi cruorem canes iuxta Eliæ prædictionem lambunt. 256.
Achabum Elias impietatis accuſat. 248.
Achazes aurum & argentum templi, Damaſcum Aſſyriorum Regi defert. 279.
Achazes Syrorum Deos, templo Hieroſolymorum clauſo colit. 279.
Achazæ impietas. 278.
Achazæ mors. 279.
Achar quædam ex præda contra Dei mandatum abſcondit. 118.
Achor ſorte deprehenditur & punitur. 118.
Achia propheta Hieroboamum decem tribuum Regem futurum oſtendit. 237.
Achimelechi proditionis à Saulo inſimulati apologia. 172.
Achitophel Abeſalomo vt cum paternis pellicibus congrederetur ſuadet. 203.
Achitophelis conſilio ſuadentis Dauidem bello proſequendum Chuſim ſe opponit. 203.
Achitophel, ſuo conſilio explоſo, laqueo ſibi vitam finit. 204.
Achitophel ad Abeſalomum deficit, cuius conſilia ne ſuccedant, Dauid precatur. 202.
Acmes literæ ad Antipatrum. 500.
Accuſatio & epiſtolæ falſæ Legatorum contra Ioſephũ. 602.
Adar, Martius. 361.

Adadus Damasci & Syrorũ rex à Dauide prælio vincitur. 193.
Adamus iram Dei deprecatur. 5.
Adami & Euæ lapsus. 5
Adami pœna. 6.
Adami ætas 930. anni 8
Adamum Deus alloquitur. 5.
Aderus Solomoni infensus. 236
Aderus in Aegyptum profugit. ibid.
Aderus Pharaonem vt sibi in patriam reuerti permittat, orat. ibid.
Aderus in Idumæam reuertitur, inde in Syriam se confert. ibid.
Ad mortẽ nati sumus, eamq; fugere ne fortissimi quidem possunt. 868.
Ad Alexandrum sex millia hominum confluunt. 391
Ad Lothum angeli diuertunt. 19.
Ad Manethonis de Moyse maledicta responsio. 892.
Ad Deum respicientibus eiq; vim fidentibus pietatis fructus integer manet. 570.
Ad Anilæum, ingens perditorum hominum multitudo confluit, qui Babylonios inuadunt. 543.
Adhortatio ad contemnendam mortem, à tempore & rei statu desumpta. 867.
Adhortatio ad considerationem auxilij & beneficij Dei Israelitis exhibiti. 157.
Adiabenorum magnates cum Abia Arabum rege cõtra Izatem fœdus faciunt. 572.
Adiutores Solomonis in templo exædificando. 214.
Adonias cum Abisace coniugium expetit. 219.
Adonias interficitur. 220.
Adonias ex conuiuio se proripiens ad altaris cornua confugit. 216.
Adonias affectat regnum. 214.
Adulterij leges & Zelotypiæ. 83.
Adulteræ accusatio contra Iosephum. 38.
Agar Saram contemnit. 19.
Agatharchidis de Iudæis testimonium. 886.
Agrippa ad Flaccum Syriæ Præsidem se confert. 528.
Agrippa quàm Herodes Iudæis magis fauet. 564.
Agrippa per Marsyam à Proto pecuniam mutuatur. 528.
Agrippa dum Herennius Capito pecuniam ab eo extorquet noctu Alexandriam nauigat. 528.
Agrippa cum alijs aliquot ad Claudium mittitur. 559.
Agrippa Hierosolymis Hecatonbem immolat. 463.
Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudæorum causas cognoscat, precibus obtinet. 576
Agrippa senatui suam sententiam exponit. 559.
Agrippa Fortunatum libertum cum muneribus & literis contrà Herodem ad Imperatorẽ mittit. 537.
Agrippa à Lesbo digressus. 466.
Agrippa ab Antonia Germanici & Claudij matre trecenta millia mutuo petit. 529.
Agrippa Iudæis ædium tributum remittit. 563.
Agrippa Agrippæ filius. 566.
Agrippa Marso Syriæ Præsidi dum quinque reges ad se venientes discedere iubet, infensus. 565.
Agrippa in theatro Deus consalutatur, Bubonem videt, & vt Germanus prædixerat, quinto die moritur. 567.
Agrippæ quamdiu vixerit & regnauerit. 566.
Agrippa domum prealtam exstruit vnde cuncta quæ circa templum fierent contemplari poterat: Iudæi altiorem parietem excitant qui regis prospectum arcet, & apud Neronem Poppeæ precibus illum illæsum impetrant. 579.
Agrippa Tiberiade habitat. 528.
Agrippa in Italiam Puteolis, inde ad Tiberium Cæsarẽ peruenit. 529.
Agrippa ad audiendum Eutychum instat, quo facto propter verba quædam ei vincula sunt iniecta. 530
Agrippa Alexandriæ pecuniam mutuatur. 528.
Agrippa Iudæorum immunitatem confirmat. 466
Agrippa Berytiam ciuitatem eximijs ornamentis honorat. 565.
Agrippa terrestri itinere Ephesum peruenit. 464.
Agrippa in Asiam missus. 456.
Agrippa sex menses in custodia seruatus. 532.
Agrippa in suum regnum nauigat. 534.
Agrippa Romæ degens ob liberalitatem immodicam ad inopiam redactus. 527.
Agrippa Hierosolymorum muros permunit. 564.
Agrippæ ditio ampliatur. 577.
Agrippæ Herodes Antipatrum Romam ducendũ tradit. 468.
Agrippæ Germanus quidam fortunam florentem & vitæ terminum prædicit, 531.
Agrippæ liberi superstites. 566.
Agrippam Herodes apud Sinopen Ponticam vrbem offendit, & ab eo honorifice excipitur. 463.
Agrippam Caius Tetrachiæ regem constituit 534.
Agrippina Messalina & Patina Claudij vxores. 577.
Agrippium. 650.
Aggæus & Zacharias prophetæ. 314.
Ai expugnata atque combusta. 119.
Albinus Iudææ procurator. 580.
Alcimus siue Iacimus pontifex. 359.
Alcimus pontifex cum perfugis Iudã apud Demetriũ accusat. 359.
Alcimus popularem auram sibi concilians, eos qui sunt Iudæ partium occidit. 360.
Alcimus Iudam apud Demetrium accusat. 360.
Alcimus Pontifex mortuus. 361
Alexander in templo Hierosoly: sacrificans, vaticinio de ipso Danielis ostenso maximam Iudæis libertatẽ concedit. 330.
Alexander Aristobuli filius contra Hyrcanum magnam manum congregat. 626.
Alexander & Aristobulus crebrò matrem implorãt, id quod Herodis animum succendit. 655.
Alexander Herodi parenti Eunuchus corrumpit, & quod regni sit futurus successor prædicat. 656
Alexander ad DCCC crucibus suffigi & in eorundem conspectu vxores & liberos trucidari iubet. 392.
Alexã. Thracidæ cognomẽ apud Iudæos inuenit. 392.
Alexander in vinculis quatuor libros aduersus inimicos conscribit. 657.
Alexander Ptolemæo, vt Zoilũ tolleret persuadet. 388.
Alexander. 897.
Alexander quartano febriũ recursu fatigatur. 622.
Alexander suo & fratris nomine parentis accusationem diluit. 469.
Alexand. Hierosolyma obsidere volẽs, pontificẽ obuiã euntem honorifice excipit, ob visionem eodem habitu ante oblatam. 330.

Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctosq; conductitios milites amittit. 391.
Alexander & Aristobulus omnes lachrimis etiã parẽ tem accusatorẽ ad misericordiam commouẽt. 460.
Alexander à Iudæis bello petitus, potentissimos eorum in Bethoma oppugnat. 392.
Alexander coniugi quomodo secure regnare posit, ostẽdit. 394
Alexander Aristobuli filius ad defectionẽ Iudæos iterum reducit. 628.
Alexander Polyhistor. 24.
Alexander & Aristobulus à Salome ac Pherora ad cõuicia illecti, apud Herodem traducuntur. 466.
Alexander obiecta crimina non inficiatur, sed per scripturam parenti structas insidias fatetur, quarum Pheroras, Salome, Ptolemæus, & alij regis fidelissimi participes essent. 479.
Alexander per sex annos quinquaginta millia Iudæorum interfecit. 620.
Alexander ad Præfectum arcis Alexandrij, vt se reciperet, scribit. 484.
Alexander Herodi quod ab Archelaum discedere decreuit, fatetur. 484.
Alexander victoriam ab Theodoro amittit. 620.
Alexander 100000. peditum & 1500. equitum congregat. 626.
Alexander Ionathan in suas partes traducere conatur pontificatum deferendo. 367.
Alexander Aristobuli filius principatum inuadit. 405.
Alexander Antiochi Epiphanis filius in Syriam veniens, Ptolemaidem occupat. 366.
Alexander rex Syriæ Cleopatram Philometoris filiam ducit. 370.
Alexander & Aristobulus in quib. peccauerint. 489.
Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eamq; oppugnat. 388.
Alexand. in conflictu cũ Antiocho Grypho cæsus. 383.
Alexander alterum fratrum interficit, alterum in honore habet. 388.
Alexander à Gabinio victus. 405
Alexander dona Ionathæ mittit. 371.
Alexander post obitũ Philippi Macedonum rex. 328.
Alexander cum hostibus prælio decertat, & sex millia militum amittit. 626.
Alexander ab armis requiescit. 621.
Alexander & Aristobulus Sebaste strangulati in Alexandrium sepeliuntur. 488.
Alexander cum Obada regi Arabum congressus totũ exercitum amittit. 620.
Alexander Arabiæ & Amathunti castello bellum infert, illudq; captum funditus eruit. 620.
Alexander Lysimachus Alabarcha. 561.
Alexandri & Aristobuli impatientia. 475.
Alexandri victi in Arabiam fuga, & cædes. 572.
Alexandri cum Demetrio pugna & victoria. 368.
Alexandri copias Arabum Rex in fugam vertit, maximamq; partem trucidat. 621.
Alexandri familia magnum infortuniũ incurrit. 396
Alexandri morbus. 393
Alexandri mors. 394.
Alexandrum quidam quod Romã cõtra parentem ad amicos literas miserit, accusat. 478.
Alexandrum filium Herodes timet. 656
Alexandrum, Aristobuli fratrem Regina Regem constituit, qui è vestigio crudeliter agit. 620.
Alexandra Pharisæis vltro paret. 622.
Alexandra, Alexandri cõiunx pietatis opinione principatum obtinet. 622.
Alexandra Herodi suspecta obseruatur. 435.
Alexandra in Aegyptum aufugere cogitat, insidiæ vero Herodi patefiunt. 436.
Alexandra sese excusat & Herodi reconciliatur, dum Pontificatum filio promittit. 425.
Alexandra Iudæis castellorum custodiam credit. 395.
Alexandra, Herode absente, vrbis arces in suam potestatem redigere conatur. 449.
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli Regis filij, Cleopatræ vt Pontificatum filio suo petat ab Antonio scribit. 434.
Alexandra Hyrcanum patrem solicitat, & vt à Malcho tutelam peteret, monet. 444
Alexandra moritur, & Hyrcanum regni successorem constituit. 623.
Alexandra Cleopatræ Herodis insidias, & filij miserabilem interitum, indicat. 437.
Alexandra interfecta. 450.
Alexandra Damascum nulla re memorabili gesta, capit. 622.
Alexandra indecore se filiæ criminis non conscium vult ostendere. 449.
Alexandrium & alia castella diruta. 404.
Alexandri mater. 404.
Alexandriæ pars ora maritima. 897.
Alani mediam terram prædandi causa persuadũt. 861
Allus Cæsaris libertus Agrippæ mutuo dat pecuniã. 529
Altare & vasa ad illud pertinentia. 227.
Altare æreum. 228.
Altitudo, longitudo, & latitudo templi. 225.
Amalecita Dauidi Regem Saulum cæsum nunciat; & eius cædis argumenta armillas aureas & insigne regium affert. 184.
Amalecitæ mouent in Israelitas. 66.
Amalecitarum rex Samuelis iussu interficitur. 162.
Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædam abegerunt. 181.
Amalecitas internecione delendos prædictio. 68.
Amalecitas plectendos. 112.
Amalecitas fundunt fugantq; Israelitæ. 67.
Aman ab omnibus, exceptis Iudæis, adoratur. 321.
Aman odio & consilijs eius in Iudæos in conuiuio patefactis, suspenditur. 325.
Amor multitudinis erga Iosephum. 603.
Amos rex Iudæ impius. 287.
Ammanitarum spolia. 258
Amnon morbum simulans, patrem vt sororem ad se mittat, petit. 199
Amnon sorori vt sui copiam faceret, suadet. ibid.
Amnon sororem reluctantem per uim opprimit, mox exosam & fastiditam extrudit. ibid.
Amnon Dauidis filius, Thamaram Absolonis sororem deperiens, in morbum incidit. 199.
Amanis facultates Mardochæo dantur. 326.
Amonius & Cæsar cum Herode in Capitolium ascendunt. 423.
Amanis in Mardochæum odium. 324.
Ammanitæ exterorum societate mercede impetrata in Dauidem copias parant. 195.

Ammanitæ & confœderati ſeipſos inuicem trucidant. 258.
Amplitudo Iudææ. 88.b
Ampliatio regni Iſraeliticus. 275
Amarinus Rex Iſraeliticus. 246
Amarames futurus Moſis parens Deum orat pro Hebræis. 50
Amarinus moritur, eiq; Achabus filius in regno ſuccedit. 241.
Amoræos Hebræi fundunt fugantq; 96.
Amoræorum terræ ſitus. 97.
Amaſias à propheta propter Idolatriam reprehenditur. 274.
Amaſias Rex Hieroſolymitanus. 273.
Amaſia ab Iſraelitarum Rege captus : Hieroſolyma diruta & templum ſpoliatum. 275.
Amaſiæ Hieroſolymorum Regis in Ioam Iſraelitarũ Regem expeditio. 274.
Amaſiæ de Idumæis victoria. 274.
Amaſiæ cædes. 275.
Amathus diruta. 391
Amathenorum Rex Dauidis ſocietatem petit. 193.
Ananias Nebedæi filius, Camydæ pontifici ſuccedit. 574.
Ananias Coſtobarus & Saulus ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi. 581.
Ananias vnus ex legatis, vir malus & maleficus. 602.
Ananias, Ananus, Cumanus, Celer alijq; nonnulli Romam miſſi. 576.
Ananus apud Albinum accuſatus. 580.
Ananus quinque filios ſummi Dei pontificio potitos habet. 580.
Ananus Sethi filius in Ioazari pontificis locum ſurrogatus. 519.
Ananelo Herodes dat ſummum ſacerdotium. 434.
Ananelo Herodes pontificatum abrogat. 435.
Anna Helcanæ vxor liberos à Deo petit. 145.
Anaxagoras. 913.
Anchus ſecum Dauidem contra Hebræos educit, quæ à Palæſtinorum Ducibus reprobatur. 181.
Anchus Dauidem remittit. ibid.
Anchus Dauidem cum ſexcentorum cohorte euocat. 178.
Ancillas ingenui non ducant. 108.
Angelus Dei occurrit Agar. 21.
Angeli Abrahamo filium naſciturum nũciant, & delendos Sodomitas. 19.
Anni ætatis & regiminis, item virtutes & diuitiæ Dauidis. 218.
Annibas ſupplicio affectus : Amaramus & Eleazarus in exilium miſſi. 568.
Anilæus ob vxoris Idololatriam à Iudæis obiurgatus quendam confodit. 542.
Anilæus in Mithridatis vicos cum exercitu impetũ facit, eumq; noctu opprimit, & captum ſecum abducit. 542.
Anilæus Parthorũ Ducem trucidat eiusq; vxorem ducit. 541.
Anilæus à Mithridate fugatus. 543.
Anilæum Babylonij ad ſupplicium depoſcunt, qui oppreſſus interficitur. 543.
Anima mortali corpore vincta. 866.
Animus Herodis hypocriticus. 437.
Annius Minucianus. 547.
Annius Rufus Iudææ præſes. 520.
Annonæ caritas in Aegypto. 48.
Annonæ caritas principatu Claudij. 88.
Annus iobelus. 84.
Ananus apud Albinum accuſatus. 580.
Antigonus auriculas Hyrcani dentibus truncat. 636.
Antigonus Ariſtobuli filius ab Herode fugatus. 633.
Antigonus Maſſadam obtinet. 638.
Antigonus Parthis, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent pecuniam pollicitur. 419.
Antigonus quoſdam qui Herodianos frumentatores per inſidias interciperent mittit. 425.
Antigonus apud Ariſtobulum falsò accuſatus. 386.
Antigonus à Parthis in Iudæam reductus Hyrcano ne in regnum reſtitueretur, auriculas amputat. 422.
Antigonus Romanum exercitum alere recuſat. 426.
Antigonus Herodi quod non ex ſtirpe Regia prognatus, ſed ſemi Iudæus ſit exprobrat. 425.
Antigonus Ariſtobuli filius apud Cæſarem Hyrcanũ & Antipatrum accuſat. 409.
Antigonus ſecuri obtruncatur. 644.
Antigonus Ariſtobuli filius ad Cæſarem, Pompeij ſtudioſos de morte patris accuſaturus, venit. 629.
Antigonus de fratre nihil mali ſuſpicatur. 619.
Antigonus interficitur. 619.
Antigonus Hyrcanum & Antipatrum falsò accuſat. 629.
Antigonus apud Ariſtobulum falsò accuſatur. 619.
Antigoni in Ioſephi cadauer immanitas. 641.
Antigonum Ariſtobuli filium Ptolemæus Mennæus adoptat. 417.
Antipater precibus Herodem vt pacta cõnubialia mutentur flectit. 491.
Antipater Malichi inſtinctu venenum bibit. 632.
Antipater Iudæorum potentiores in Ariſtobulum cõcitat. 398.
Antipater pecunia & donis hominũ fauorem ſibi conciliare conatur. 662.
Antipater Herodem & aulicos calumnijs in fratres inflammat. 654.
Antipater omnium malorum fax. 478.
Antipater Cæſari ex Syria milites conſcribit. 407.
Antipater Mithridati in capiendo Peluſio operã navat. 407.
Antipater obiecta crimina diluit. 409.
Antipater Iudææ procurator declaratus. 409.
Antipater contra Malichum colligit exercitum. 632.
Antipater præſens calumnijs & abſens per literas Herodis in filios exacerbat. 468.a
Antipater Pheroræ mortem vehementer luget. 667.
Antipater Cæſareæ omnibus inuiſus. ibid.
Antipater expectatione regni certa nititur. 663.
Antipater in Iudæa nouarum rerum cupidos cõpeſcit. 410.
Antipater Idumæus, 398. *primum Antipas dictus.* ibid.
Antipater Phaſaelo Hieroſolymorũ, Herodi Galilææ regimem committit. 410.
Antipater omnem in Antiphilum culpam confert. 501.

Antipater Gabinium Ptolemaum in Aegyptum reducentem adiuuat. 405.
Antipater excluſis reliquis fratribus, patris ſucceſſor declaratur. 653.
Antipater Hyrcani, Nicodemus Ariſtobuli legati ad Pompeium. 400.
Antipater ſcriptoribus epiſtolarum, quas in fratrum perniciem ſimulat, ingentem pecuniæ ſummam erogat. 666.
Antipater Hyrcani pecunijs Romanos ſibi deuinctos, Iudæos verò inuiſos reddit. 411.
Antipater in demerendis paternis amicis nullis ſumptibus parcit. 490.
Antipater ab Herode accuſatus. 497.
Antipater Herodem fratribus magis infenſum reddit. 467.
Antipater ſubditos ſuos vt cum Hyrcano ſentirent admonet. 630.
Antipater cum copijs Alexandro obuiam procedit. 626.
Antipater Samarita Herodi Antipatrum, filium venenum patri paratum habere exponit. 495.
Antipater patrem vitam finiſſe ratus cum carceris cuſtode de miſſione agit, quod dum Herodes audit, ſine mora eum occidere, & in Hyrcanio caſtello cõdi iubet. 504.
Antipater nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit, & ad Aretam Arabiæ regem peruenit. 623.
Antipater innocentiam ſuam precibus ad Deum teſtatam facere conatur. 500.
Antipater multa præclara facinora committit, & ad ſubeunda pro Cæſare pericula ſeſe offert. 629.
Antipater cum patre res Iudæorum miniſtrat. 490.
Antipater fratribus ſublatis populo & militibus inuiſus. 490.
Antipater ſe reuerſis in gratiam gratulari ſimulat. 470.
Antipater veſte proiecta multitudinem vulnerum demonſtrat. 629.
Antipater parentis accuſationem diluit. 498.
Antipater Salomes filius apud Auguſtum Cæſarem Archelaum accuſat. 508
Antipater parentis vltimum diem optat. 490.
Antipater patriæ muros reparat. 630.
Antipater à cunctis accuſatur. 499.
Antipater amitam fallere non poteſt. 491.
Antipater in carcerem coniectus. 500.
Antipater domum reuerſus à nemine excipitur. 497.
Antipater Romæ illuſtris factus. 468.
Antipas Herodis filius parandi ſibi regni ſpe Romam nauigat. 507.
Antipatri coniunx nobilis ex Arabia fœmina. 628.
Antipatri in Alexandrum fratrem dolus & inſidiæ. 654.
Antipatri in Archelaum & Philippum fratres inſidiæ. 666.
Antipatri vxor & filij. 407.
Antipatri contra fratres artificioſa machinatio. 475.
Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudæi accuſant. 411.
Antipatrum Cæſar Romana ciuitate ſimul & immunitate donat. 629.
Antipatrum Herodes ad Cæſarem mittit. 494.
Antipatris extructa. 472.
Antipatris. 659.
Antiochus abrogato Dei cultu, ſumma cum tyrannide falſum illis obtrudit, arci in hoc præſidio impoſito. 349.
Antioch. Mag. Rex Aſiæ & Syriæ Iudæos vexat. 341.
Antiochus prius regno cum coniuge ac liberis egredi, quàm cum Romanis pugnare decreuit. 861.
Antiochus in Iudæam irrumpere parat. 352.
Antiochus capitur. 861.
Antiochus cum Cæſare reconciliatur. 861.
Antiochus cum Iuda fœdus facit. 358.
Antiochus murum quo templum ſeptum erat, ſolo æquat. 359.
Antiochus ſuis ciuibus perfidus. 852.
Antiochus acceptis ab Hyrcano trecentis talentis ab obſidione diſcedit. 618.
Antiochus auxiliaturus Samaritis, ab Ariſtobulo cæditur & fugatur. 384.
Antiochus Rex Damaſcenorum. 393.
Antiochus Seleucum fugat. 391.
Antiochus cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit. 861.
Antiochus Tryphonem eiectum Syria in Dora obſidione cingit. 380.
Antiochus regno à fratre exuitur. 393.
Antiochus Gryphus occiſus. 390.
Antiochi ad Zeuxidem epiſtola, in qua Iudæorum honorificam mentionem facit. 342.
Antiochus & Ptolemæus amicitiam & fœdus faciunt. 342.
Antiochus cur templi deprædationem fecerit. 900.
Antiochus Philippum regni gubernatorem conſtituit, eiq; Antiochum filium tradit. 357.
Antiochus vrbe Hieroſol. occupata templum ſpoliat. 348.
Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus. 382.
Antiochus ſqualidis fœtoribus conflictatus exſpirat. 934.
Antiochus Lyſiæ rerum adminiſtrationem: prouincias & filium committens in Perſidem proficiſcitur. 352.
Antiochus contra Iudæos in furorem vertitur. 921.
Antiochus cognito, quod Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, obſidione ſoluta illi occurrit. 358.
Antiochus Scenopegiæ gratia ſeptem dierum inducias Iudæis concedit. 382.
Antiochus ſeptem illuſtres pueros Hebræorum cum matre Antiochiam adduci præcipit. 924.
Antiochus peditum ſibi legiones ex Hebræorum numero congregat. 933.
Antiochus Iudæus ſeditioſus magnæ calamitatis in Antiochia autor. 851.
Antiochus ſeptimi diei feriam Iudæis edicit. 852.
Antiochus Eupator cum copijs in Iudæam proficiſcitur. 357.
Antiochus Epiphanes curis implicitus, morbum contrahit, & moritur. 356.
Antiochus Aegypto cedere cogitur. 348.
Antiochus Hyrcanum in vrbem compellit. 381.
Antiochus Epiphanes Rex Syriæ. 348.
Antiochus Dianæ templum ſpoliare volens, Elymaida

da mouet, & turpiter inde se Babylonem recipit. 356.
Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyciceni filium bello aggreditur. 391.
Antiochus moritur, & principatum Antiocho filio relinquit. 616.
Antiochus post patris obitum cum numeroso exercitu Iudæorum fines ingreditur. 616.
Antiochus ad Hierosolymam proficiscitur, præsidiumq; ibi relinquit. 616.
Antiochus à Thobiæ filijs motus cum exercitu in Iudæam irrumpit, ac Hierosolyma deuincit. 616.
Antiochus Epiphanes belli Iudaici fons & autor. 614.
Antiochus mores Iudaicos abrogat. 615.
Antiochus rex Comagenæ. 561.
Antiochi Magni in honorem templi edictum. 342.
Antiochi ad Ptolemæum de Iudæorum libertate epistola. 341.
Antiochi ad Eleazarum exhortatio. 921.
Antiochi mors & fames exercitui immissa. 393.
Antiochi & Iudæ pugna. 358.
Antiochum Cesennius Petus Syriæ administrator coram Cæsare accusat. 860.
Antiochum Demetrij fratrem Alexander timet. 621.
Antiochia Mygdonia à Macedonibus condita. 572.
Antiquitatum Iudaicarum Epilogus. 584.
Antiquitatum historia quinq; millium annorum. 873.
Antonius Herodem & Phasaelum tetrarchas declarat. 634.
Antonius in Tyro commoratur. 634.
Antonius Antigonum ad Triumphum seruare volens, propter Iudæos seditiosos securi eum percutit. 433.
Antonius captiuos trucidat. 634.
Antonius multis donis ab Herode affectus. 433.
Antonius Phasaelum & Herodem Tetrarchas constituit. 419.
Antonius Hyrcano de Cassij & Bruti rebus & morte scribit. 417.
Antonius Herodis virtutem miratur. 641.
Antonius Cleopatræ maritus. 899.
Antonius & Cleopatra extincti. 447.
Antonius Armeniæ regno potitur. 440.
Antonia in magno apud Tiberium honore habita. 530.
Antonium Herodes muneribus placat, & amicis res suas saluas esse scribit. 438.
Antonia turris. 460.
Antoniam Agryppa, efficeret, vt tandem audiretur Eutychus rogat. 530.
Anteius. 551.
Apion contumelioſam Iudæorum insectationem, qua si mercedem Alexandrinis reddere voluisse videtur. 897.
Apion veram patriam & genus suum abiurat. 897.
Apion de Mose & gente Iudaica. 895.
Apion Iudæis seruitutem exprobrat. 903.
Apion seipsum laudat & magnifacit. 904.
Apionis de Mose & templo Iudaico mendacium arguitur. 895.
Apologia Hyrcani apud Regem accusati. 346.
Apollodotus ex Gaza noctu in Iudæorum castra erumpit. 390.
Apollonius cum Ionatha prælium committit, & ab eo fugatur. 371.
Apollonius Syriæ Dux collecto exercitu Hierosolymã venit. 920.
Apostata à Matthia transfigitur. 350.
Apostatæ à religione Iudaica. 348.
Apostasia sacerdotum. 329.
Apsanes per septennium Iudex. 138.
Apud Græcos nulla conscriptio poemate Homeri vetustior. 874.
Aquæ calidæ apud Calliroe quæ in lacum bituminis feracem effluunt. 503.
Aquarum calidarum fontes. 858.
Aquarum in Hebræorum exercitu penuria. 260.
Aquilo auertens flammam in Romanos abigit. fol. 865.
Aquilo Caio extremum ictũ inflixit, Chæreas verò facinoris autor dicendus. 551.
Aquila aurea super maiorem templi portam. fol. 501.
Aquilam auream detractam iuuenes securibus concidunt. 501.
Ara suffumigatoria. 74.
Arabs Scauro reconciliatur. 626.
Arabes ardescente siti vltrò se Iudæis tradunt. fol. 647.
Arabes ab Herode deuicti. 443.
Arabes Herodis exercitum in fugam vertunt. fol. 645.
Arabes Cæsare irato Herodi neq; latrones dedere, neque pecuniam mutuo acceptam persoluere volunt, 482.
Arabes siti compulsi ab Herode pacem petunt. fol. 443.
Arabes & Trachonitæ scientes Herodi Cæsarem iratum, illi insultant. 482.
Arabes in prælium reuersi, fugientes trucidant, & castra capiunt. 441.
Arabes in fugam versi. 440.
Arabum circiter septem millia cadunt, priusquam in Herodis clientelam se dedunt. 443.
Arabum contra Ioramum expeditio. 266. Mors Iorami. 266.
Arabici belli causæ. 480.
Arbores frugiferæ non excindendæ. 112.
Arborum de rege deligendo consilium. 135.
Arca Noe. 9.
Arca sacra à Palæstinis in fanum Dei sui Dagonis defertur. 147.
Arca in Cariathiarim transfertur. 149.
Arca Dei in templum transportatur. 228.
Arca sacra Bethsamæ peruenit. 149.
Arca in vrbem reducta, in tabernaculum reponitur. 191.
Arcyon medicus quosdam dimittit. 554.
Architecti templi extruendi. 213.
Archelaus Herodi se excusat. 485.
Archelaus fratrum liberos odit. 491.
Archelaus Herodem generum benignissimè suscipit. 653.
Archelaus Herodem vltrò pro Alexandro deprecari compellit. 658.
Archelaus rex Cappadociæ in Iudæam ad Alexandrum generum venit. 657.

Archelaus & Herodes de libris Alexandri deliberant. ibid.
Archelaus Cappadocum Rex Herodem indignationem in genervm ſimulant, eumq; ad paternos affectus reducit. 480.
Archelaus ſi à Cæſare in Imperio cõſtabilitus eſſet, curæ ſibi fore, vt beneuolentia omnium videatur digniſsimus pollicetur. 506.
Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipuè verò in Pheroram transfert. Pheroras Archelaũ reconciliatorem adit. 480.
Archelaus Romam proficiſcitur; multiq; eidem obnixuri eum comitantur. 507.
Archelaus Ioazaro Boethi filio Pontificatum abrogat, eamq; dignitatem in Eleazarum collocat. fol. 516.
Archelaus epulum multitudini præbet. 505.
Archelaus & Iudæorum legati coram Cæſare comparent. 513.
Archelaus & Philippus inſtinctu Antipatri accuſantur. 496
Archelais condita. 516.
Archelai viſionem Simon vir Eſſæus interpretatur. 516.
Archelao regi acclamatum. 505.
Archelaum accuſatum Cæſar pecunia multat, eumq; Viennam in exilium mittit. 516.
Archelaum Cæſar ethnarcham conſtituit, regniq; dimidium in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur. 514.
Archelaum Nicolaus excuſat. 508.
Ardens ſtudium in reparandis mœnibus. 319.
Ardentes faces in murum iaculantur. 865.
Aretas ad Arabum regem legatus. 486.
Aretas rex Cœleſyriæ. 393.
Aretas contra Ariſtobulum expeditionem ſuſcipit, eumq; Hieroſolyma confugere cogit. 397.
Aretas rex Arabum Gazæis auxilij ſpem oſtendit. 390.
Areta Hyrcano quinquaginta millia militum tradit. 623.
Aretas ex augurijs impoßibile eſſe exercitum ad Petram peruenire colligit. 526.
Aretas Syllæum, quod Fabatum alioſq; interfecerit accuſat. 494.
Arietem ad victimam loco Iſaci Deus offert Abrahamo. 23.
Ariſtobulus cum filio Pompeij ſtudioſis peremptus. 628.
Ariſtobulus Roma reuerſus Alexandrium denuo munire conatur. 405.
Ariſtobulus à Romanis in prælio vincitur. 405.
Ariſtobulus captiuus cum Antigono filio Romam remittitur. 405.
Ariſtobulus Iturææ habitatores circumciſionem cæteroſq; Iudaicos ritus admittit. 387.
Ariſtobulus Herodis ductu ſubmergitur, & Ananelum pontificatus ducit. 436.
Ariſtobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiſcitur. 400.
Ariſtobulus multa caſtella occupat. 396.
Ariſtobulus Herodis regis Chalcidis filius. 577.
Ariſtobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accuſati. 401.
Ariſtobulus eiuſq; aſſeclæ Phariſæorum tyrannidem accuſant. 394.
Ariſtobulus bello congredi cum Pompeio cogitat. 624.
Ariſtobulus & Hyrcanus de regno contendunt. 398.
Ariſtobulus vinculis ſolutus veneno tollitur. 407.
Ariſtobulus Antigonum in regni ſocietatem admittit, cæteros in vincula conijcit, & matrem fame necat. 386.
Ariſtobulus ad Pompeium deſcendit. 624.
Ariſtobulus Damaſcum contra Ptolemæum miſſus. 395.
Ariſtobulus Antigonum fratrem interficit. 386.
Ariſtobulus Hyrcani filius poſt captiuitatem Babylonicam diadema ſibi primus imponit. 386.
Ariſtobulus ex arce ad Pompeium deſcendit. 401.
Ariſtobulus caſtella à Pompeio tradit. 402.
Ariſtobulus cum familia Romam vectus. 626.
Ariſtobulus vxori humilitatem generis obijcit. fol. 655.
Ariſtobulus matrem ac fratrem vinctos cuſtodiæ tradit. 618.
Ariſtobulus matrem vinctam fame necat. 619.
Ariſtobulus fratrem Antigonum plurimum amat. 619.
Ariſtobulus ſeipſum regem declarat. 623.
Alexandra coniugem Ariſtobuli cum filijs carceri includit. 623.
Ariſtobulus Flaccum Agrippæ fratri infenſum reddit. 528.
Ariſtobulus amitam ſuam ac ſocrum monet. 484.
Ariſtobulus ab Herode interfectus, ſupra lib. 15. cap. 3. 583.
Ariſtobulus elapſus Roma iterum turbas concitat. 627.
Ariſtobulus cum Romanis dimicat. 627.
Ariſtobulus Agrippæ Regis frater & Elcias Magnus apud Petronium Iudæorum cauſam agunt. 537.
Ariſtobulus Hyrcani filius natu maior principatum in regnum transfert. 618.
Ariſtobulus in honorem fratris in templum aſcendit. 619.
Ariſtobulus Pompeio ſupplex occurrit. 624.
Ariſtobulus ſatellitibus vt Antigonum ſi eum armis adiret occiderent, præcipit. 619.
Ariſtobulus miſere moritur. 620.
Ariſtobuli coram Pompeio apologia. 401.
Ariſtobuli coniunx verſuta, Antigonum dolo trucidari curat. 386.
Ariſtobuli liberi remiſſi. 405.
Ariſtobuli necem cuncti deflent, præcipuè verò Alexandra, quæ nullum præ ſe fert ſuſpicionem. fol. 436.
Ariſtobuli cum Hyrcano fœdus. 398.
Ariſtobuli fratricidæ pœna. 387.
Ariſtobuli apud matrem deprecatio. 622.
Ariſtobulo fratricidij pœnitudine morbus ingraueſcit. 619.
Ariſtobulo Herodes inſidiatur. 438.
Ariſtobulum in templo Arabs oppugnat. 399.
Ariſtobulum Pompeius deſcendere prouocat. 624.
Ariſtobulum captiuum Cæſar vinculis ſoluit. fol. 628.
Ariſtocratia optimum regimen. 106.

Argumenta, Iudæorum genus antiquius Græcorum genere. 877.
Arma quibus Ioſaphatus victoriam parauit. 258.
Artabanus Tiberio filium Darium obſidem & virum quinque cubitorum ſtatura mittit. 525.
Artabanus à Dahis & Sacis in imperium reſtitutus. 525.
Artabanus Aſinæo terram Babyloniam commendat, dotiſq́; muneribus eum dimittit. 541.
Artabanus ad Aſinæum & Anilæum propter audaciam ſocietatem cum illis inire mittit. 540.
Artabanus ad Izatem ſe confert, auxiliumq́; ab eo petit. 571.
Aruntius in theatro Imperatoris interitum nunciat. 553.
Arx in Apamia diruta. 401.
Aſanus Rex Iudæ. 244.
Aſanus Damaſcenos in Baſanem concitat. 246.
Aſanus rex moritur. 247.
Aſani pietas. 245.
Aſani victoria. 245.
Aſael Ioabi frater Abenerum inſequitur. 185.
Aſiatici & Cyrenenſes Iudæi ab earum regionum ciuitatibus multum afflicti. 473.
Aſinæus & Anilæus Neerdenſes patria in locum quendam ſe conferunt, ad quos ingens multitudo confluit. 540.
Aſinæus cum ſocijs à Babyloniæ ſatrapis ex improuiſò oppreſſi. 540.
Aſinæus ſuos ad fortitudinem hortatur, & hoſtes fundit, fugatq́;. 540.
Aſinius. 409.
Aſini apud Iudæos alioſq́; ſapientes viros qui dicantur. 901.
Aſſamonæi Principatus & Pontificatus finis. 432.
Aſcalonitæ & Scythopolitæ ob tributum non ſolutum puniti. 344.
Aſphaltites lacus. 17.
Aſtus ſerpentis. 5.
Aſorus. 232.
Aſſyriorum imperium diſſolutum. 286.
Aſuerus, rex Perſarum, Vaſten ad conuiuium venire nolentem repudiat. 320.
Eſther puella fit Regina. 321.
Athenio Herodem, eiuſq́; exercitum inuadit. fol. 440.
Athronges vir corpore & manuum robore inſignis dignitatem regiam attentat. 511.
Auranitidis ditio à Zenodoro Arabibus elocata, & à Cæſare Herodi donata eſt cauſa belli. fol. 456.
Aurus ab Arabibus incenſus. 512.
Aureum dictum de hos ſeculo. 931.
Auguſtus Herodem Syriæ procuratorem conſtituit. 648.
Auguſto Cæſari Caius rem diuinam facit. 549.
Aſprenas. 549.
Autoritas Simonis. 379.
Azariæ Prophetæ ad populum adhortatio. fol. 245.
Azymorum feſtum. 59.
Azoti propter arcam ereptam horribiliter cruciantur. 147.
Aedificia ab Herode condita. 648.
Aedificatio Hieroſolimæ. 879.
Aegyptus vnde dicta. 880.
Aegypti rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur. 292.
Aegypti regis de Iudæorum libertate ab Ariſtæo impetrata edictum. 334.
Aegypti & Aethiopiæ regina ad Salomonem venit. 233.
Aegyptij beſtias naturæ repugnantes colunt. 899.
Aegyptiorum libido. 16.
Aegyptiorum rex in Aethiopiam fugit, eumq́; Aethiopum rex honorifice ſuſcepit. 889.
Aegyptiorum ſacerdotes circumciduntur, à porcinis carnibus abſtinent. 905.
Aegyptiorum arma ventus in Hebræorum caſtra expellit. 62.
Aegyptiorum Idolatria. 888.
Aegyptiorum reges cur Pharaones dicti. 232.
Aegyptiorum rex in Aethiopes. 53.
Aegyptiorum erga Hebræos inuidia. 50.
Aemilius Regulus. 545.
Aetas Saræ 127. anni. 23.
Aethiopes arma contra Aſanum capiunt. 245.

B.

Baaras radix quomodo euellenda. 858.
Baalitarum mactatio. 269.
Babæ liberi à Coſtobaro ſeruati. 450.
Babæ liberi alijq́; accuſati ab Herode interfecti. fol. 451.
Babylon à Cyro Perſarum rege capta. 303.
Babylon à Semiramide non ædificatam. 882.
Babyloniæ muri ex latere cocto & bitumine conſtructi. 883.
Babylonicæ captiuitatis poſt ſeptuaginta annos finis. 307.
Babyloniorum rex Herculem fortitudine & rerum geſtarum magnitudine præceſſit. 882.
Babyloniorum regis ad Ezeciam legatio. 286.
Bacchides aciem inſtruit, & cum Iuda ſigna confert. 362.
Bacchides cum 22000. militum Iuda occurrit. 361.
Bacchides Ionathan Sabbatho aggreditur, & duo millia militum amittit. 364.
Bacchides copias contra Ionatham ducit. 364.
Bacchides iratus transfugis dum Ionathæ poteſtas ipſi non datur, quinquaginta ex eis interficit. fol. 365.
Bacchides indignationem in transfugas effundit, & quomodo exercitum ſine ignominia poſſet reducere cogitat. 365.
Bacchides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet. 360.
Bachides cum Ionatha fœdus facit. 366.
Bacchides Iudæ fautores interficit. 364.
Bacchides multos ſibi credentes interficit. fol. 259.
Bacchidis in Iudæos crudelitas. 616.
Bacchidi Demetrius Alcimum commendat, eiq́; vt Iudam internecione deleat, mandat. 359.
Bacchidem Demetrius cum copijs in Iudæam mittit. 361.

Bagoas, Carus & alij ab Herode necati. 493.
Baiæ sunt thermæ Campaniæ, non procul à Puteolis. 533.
Baleth. 232.
Balthasar siue Naboandel Babyloniæ rex. 302.
Balthasar manum è pariete prominentem & syllabas quasdam scribentem videt. 302.
Bal Tyriorum Deus. 270.
Balamus obiurgatur ab angelo. 98.
Balamus ad Balacum peruenit. 98.
Balami responsio. 98.
Balami de rebus futuris vaticinium. 99.
Balami aduersus Hebræos consilium. 99.
Balami asina loquitur. 98.
Balami de Israelitico populo vaticinium. fol. 98.
Balacus iratus reprehendit Balamum. 98.
Balaci Moabitarum regis ad Madianitas legatio. fol. 97.
Balamo angelus resistit. 98.
Banaias. 212.
Banaias Aegyptium hasta ex ipsius manibus extorta confodit. 212.
Banaias leonem exanimat. ibid.
Baracus 40. annis Israelitarum imperium tenuit. 132.
Baracus contra hostes Imperator designatur. fol. 131.
Barasa oppugnata & concremata. 355.
Baruchus è carcere dimissus. 296.
Basanes Ramathonem captam munit. 246.
Basanis impietas. 245.
Basilica. 230.
Batibius. 550.
Bathillus se venenum attulisse fatetur. 496.
Belus primus rex Assyriorum. 882.
Beli sacerdotes interfecti. 249.
Beleazari calamitas Iudæos ad deditionem commouet. 859.
Bellum Adadi contra Achabum. 251.
Bellum inter Asaelem & Ieum. 271.
Belli Iudaici Præside Floro exorti ipsi Iudaï initium & seminarium. 567.
Belli leges. 111.
Beniamin vt reus capitur. 44.
Beniamitæ in Abneri sententiam concedunt, ipse ad Dauidem proficiscitur, & hac de re certiorem facit. 187.
Beniamitæ quadringentas virgines Iabiticas ducunt. 129.
Beniamitarum 25000. trucidantur, tantum sexcenti incolumes euadunt. 128.
Beniamitis, vt virgines rapiant, conceditur. fol. 129.
Bernice, Agrippæ soror, cuius Herodes patruus & maritus Polemoni Ciliciæ Regi in matrimonium collocatur. 576.
Bernicen Salomes filiam Aristobulo, Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam Alexandro Herodes vxores coniungit. 463.
Berytij ab Agrippa multis donis affecti. 581.
Berosus historiographus genere Chaldæus. 881.
Berosus de Nabuchodonosoro. 301.
Berosus. 16.
Bersabe iuramenti puteus. 21.
Berzelæus Hierosolymam, patre eò proficiscì nolente, cum Dauide contendit. 208.
Berzellæi filios Solomoni Dauid commendat. fol. 218.
Bezeleel & Eliab Architecti tabernaculi. 71.
Betachora. 232.
Betaramptha Iulias appellata. 519.
Bethsabe studium Adoniæ, sic suadente Nathane, Dauidi indicat. 215.
Bethsabe Regi se grauidam esse nunciat. fol. 196.
Bethsura obsessa. 357.
Bethsurita deditionem faciunt. 358.
Bethsaida. 519.
Biblia satan abolere conatur. 349.
Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi. 333.
Bozus Naami & Ruth amicus. 144.
Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat, hortatur. fol. 144.
Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auum genuit. fol. 144.
Boues triturantes. 107.
Buccinæ duæ ex argento factæ. 85.
Blasphemiarum inter Iudæos & Aegyptias causa. fol. 888.

C.

Cain regione extorris. 7.
Cain Dei castigatione haud melior redditur. fol. 7.
Cain hypocritarum & sceleratorum parens. fol. 8.
Caduceatores ablegandi. 111.
Caius ad tria millia Iudæorum in seruitium abducit. 628.
C. Norbanus Flaccus pro Iudæis scribit. 474.
Caius Senatui ac Pisoni vrbis Præfecto se in imperiũ defuncti successisse significat, & vt Agrippam è custodia dimitterent mandat. 534.
Caius Caligula quartus Romanorum Imperator. 533.
Tiberius Tyrannus. 533.
Caius Tiberium fratrem tollit. 533.
Caius, Germanici filius, gratiosus. 532.
Caius Petronio mandata imperatoria negligente, vt sibi ipsi manus inferat scribit. 539.
Caius Templorum Græcanicorum nullum inspoliatum relinquit. 545.
Caius Iouis fratrem se appellat. 545.
Caius vir maleficus. 556.
Caius orator facundus. 557.
Caius primò egregiè Rempub. administrat, postea diuinos quoq; honores vsurpare audet. 535.
Caij in Iudæos Tyrannis. 544.
Caij in senatores ac patricios sæuitia. 544.
Caius licentiam seruis deferendi suos dominos permittit, & Pollux Claudium reum facere audet. 545.
Caius Agrippæ commendatus. 529.
Caius multos tributorum ac vectigalium releuatio petentes capite plectit. 546.
Caius Caligula post Tiberij *obitum Princeps Roman.* 526.
Caius à Chærea trucidatus. 551.

Caius receptacula nauibus exstruit. 557.
Caius se Ioui comparat. 545.
Caium Agrippa Romæ honorat, in cuius retributionem aliquid petere Caius iubet, qui nihil aliud, quàm vt mandatum Petronio datum reuocet, rogat. 538.
Caij stuprum & libidinis licentia. 556.
Caio passim insidiæ structæ. 545.
Candelabrum aureum. 74.
Chananæorum gentem extirpandam. 112.
Chananæorum Reges mouent in Hebræos. fol. 120.
Chananæorum ingens exercitus. 120.
Chananæorum Reges omnes ad vnum trucidati. fol. 121.
Chananæorum regionem totam Iosua deuastat. fol. 121.
Chananæorum decem millia trucidantur, & Adonibezeck capitur. 125.
Calamitas Iudæorum Scythopoli. 867.
Calamitates omnium à mundo condito cum Iudæorum collatæ, superantur. 613.
Callistus, Caij libertus, Claudio à Caio se vt ipsum veneno tolleret iussum, significat. 548.
Chaldæorum ac Tyriorum scripta cum Iudæis consonant. 883.
Chaspoma & Bosora. 355.
Cambysis rescriptum, in quo Iudæos ab ædificando tẽplo deterret. 309.
Campus regius. 18.
Candelabra. 227.
Canthari & Phialæ. 227.
Captiuitas Babylonica ab Esaia prædicta. 286.
Captiuitas Babylonica. 295.
Captiuorum, & per tempus obsidionis mortuorum numerus. 847.
Caprosaba Antipatris dicta. 393.
Carmen & gratiarum actio Mosis & Israelitarum pro præsenti liberatione. 62.
Carnibus cruentis Hebræi vescuntur. 159.
Carthago à Didone Pygmalionis sorore in Africa extructa. 881.
Cassius Herodi, si bellum desiisset Iudeæ, regnum delaturum pollicetur. 632.
Cassius in Syriam venit, & plus quàm septingenta argenti talenta à Iudæis exigit. 415.
Cassius Herodi, vt in Malicho mortem patris vlciscatur, rescribit. 632.
Cassius stipendium ciuitatibus indicit. 631.
Cassius & Marius Herodem Cœlesyriæ ducem faciũt. 415. 415.
Cassius Longinus Syriæ Præses. 567.
Cassius Chærea. 545.
Cassij & Bruti dolo I. Cæsar interfectus. 631.
Caspius portus. 524.
Castra hostium à Samaritanis diripiuntur. fol. 264.
Castella muniuntur. 404.
Castoris Iudæi dolus erga Titum. 807.
Catullus tria simul Iudæorum millia trucidat. fol. 872.
Causæ diuersitatis apud Iudæos. 874.
Causæ, cur Iosephus hos libros contra Apionem conscripserit. 915.
Causæ milites impellentes, vt Claudium in Imperatorem eligerent. 558.
Causæ impulsiuæ conscribendi hos libros. 873.
Causæ, ob quas Iosephus has historias conscriptas in lucem ediderit. 2.
Causa extructi templi. 228.
Causa belli contra Arabes. 441.
Cisus Sauli pater. 152.
Citharæ quis inuentor. 7.
Ciuitatem quis primus instituerit. 7.
Clades Ismaelis à Ioanna accepta. 297.
Clades Alexandri. 389.
Claudius Principatum vltro oblatum deponere recusat. 559.
Claudius in proposito suo ab Agrippa confirmatur. 559.
Claudius Felix Iudææ procurator. 576.
Claudius milites vt in fide moneant sacramento adigit. 559.
Claudius Agrippam in regnum paternum mittere cogitat, quod alij dissuadent, & Cuspium Fadum Iudææ Præsidem & regni totius declarat. 567.
Claudius Agrippæ Iudæam, Samariam, & Lysaniæ ditionem concedit. 561.
Claudius Principatum vltrò oblatum deponere recusat. 559.
Claudius Iudæis sacræ Stolæ custodiam Agrippæ iunioris regatu concedit. 568.
Claudius renuenti obtruditur Cæsarea dignitas. 557.
Claudius Tiberius Nero Romanorũ Imperator. 520.
Claudius sublimis in castra perfertur. 558.
Claudius fato functus. 577.
Claudij Cæsaris ad Iudæos epistola. 568.
Claudij pro Alexandrinis Iudæis edictum. 561.
Claudij pro Iudæis per Romanum orbem edictum. fol. 562.
Claudij ad legatos responsio. 559.
Claudium Agrippa, vt magno animo in retinendo principatu pergeret, hortatur. 559.
Claudium milites in Principem eligunt. 554.
Crassus in Parthia perit. 407.
Crassus Parthis resistit. ibid.
Crassus Iuramenti dati violator. 406.
Crateres. 227.
Crateræ aureæ duæ. 337.
Crateræ argenteæ. 337.
Cæcilius Bassus sex. Cæsarem interficit. 415.
Cædes assiduæ Hierosolymis. 634.
Cædes latrocinia seditio & fames in Iudæa. fol. 518.
Cædes Zachariæ regis. 277.
Cædes in Hierosolymis. 644.
Cædes cognatorum 42. Ochoziæ. 269.
Cædes filij Aristobuli. 407.
Cædes, latrocinia, seditio & fames in Iudæa. 517.
Cæsar in Syriam venit, apud eum Gadarenses Herodem accusant, qui seipsos iugulant. 457.
Cæsar Augustus Herodi in Parricidas animaduertere liberam potestatem permittit. 486.
Cæsar Herodis ditionem ampliorem reddit. 448.
Cæsar Augustus, Herodis studiosus. 423.
Cæsar è Syria proficiscitur. 410.
Cæsar Aegypto potitur. 447.
Cæsar in hoc iuuenes peccasse pronunciat, quòd se à suspicio-

ſuſpicione immunes non ſeruauerint, ac parentem vt filijs reconcilietur, hortatur. 470.
Cæſar ab Herode offenſus. 482.
Cæſar Herodi dimidium redituum è Cyprijs metallis donat. 470.
Cæſar Herodis Principatum confirmat. 446.
Cæſar Arabum legatos non audit. 482.
Cæſar Trachonitidis, Bataneæ, & Auranitidis ditionem Herodi donat. 456.
Cæſar Archelaum regno dignum pronunciat. 509.
Cæſar & Agrippa Herodis Magnanimitatem celebrant. 472.
Cæſar Auguſtus fato functus. 520.
Cæſaris ad Herodem reſponſio. 647.
Cæſari & Iuliæ Cæſaris vxori ab Herode legatum. 505.
Cæſari Herodes quingentos ex ſuo Satellitio mittit. 454.
Cæſarem Hyrcanus octingentis talentis donat. 446.
Cæſares. 232.
Cæſarea, Stratonis turris antea dicta, ab Herode condita. 650.
Cæſarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata. 581.
Cæſarea perfecta. 471.
Cæſareæ inter Iudæos & Syros de pari iure ciuitatis rixa. 578.
Cæſareæ portus. 455.
Chæreas cum ſocijs in Germanici ædes ſe recipit. 551.
Chæreas Iulium Lupum vt Caij vxorem & filiam interficiat mittit. 556.
Chæreas à conſulib. ſignum petit. 555.
Chæreas multis ex cauſis in Caium incitatus. 546.
Chæreas, Minutianus & Clemens, de Cæſaris nece colloquuntur. 553.
Cæreas cum alijs quibuſdam Caium tollere ſtatuit. 548.
Chæreas Clementem & Papinium alloquitur. 547.
Chæreas occaſionem aggrediendi Caium expectat. 548.
Chæremon. hiſtoriographus. 892.
Chærili antiqui Poetæ de Iudæorum gente teſtimonium. 884.
Cæron, amomi feraciſſima, in qua Noæ arcæ reliquiæ ſeruantur. 569.
Chelcias & Ananias Cleopatræ copijs duces præpoſiti. 384.
Cherubini duo. 225.
Cherubin. 74.
Chebron & Mariſſa expugnata. 356.
Ceſennius Antiochum ſubito inuadit. 861.
Cellæ in circuitu templi conſtructæ. 225.
Chetomene. 75.
Celenderis in Cilicia. 407.
Clearchi Ariſtotelis diſcipuli de Iudæis teſtimonium. 884.
Cleopatra Regina alieni appetens. 438.
Cleopatra in Ciliciam ad Antonium venit. 419.
Cleopatra fratrem & ſororem interficit. 439.
Cleopatra contra filium exercitum parat, 389.
Cleopatra ad Antonium peruenit, qui Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locat. 439.
Cleopatræ in cognationem ſuam ſæuitia. 644.
Cleopatræ auaritia. 645.
Cleopatræ in Herodem inſidiæ. ibid.
Cleopatræ Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur. 439.
Cleopatram Herodes occidere conatur, quod eius amici auertunt. 439.
Cleopatram Antonius verſus Aegyptum deducit. 440.
Creatio mundi. 4.
Cenſores. 288.
Centum legati Hieroſolyma reuerſi. 603.
Certamen quinquennale. 471.
Cinnamus Artabano amiſſum dignitatis faſtigium reſtituit. 571.
Clitus Tiberiade ſeditionis autor. 595.
Clitus ſiniſtram ſibi præcidit. 595.
Circa hoſtes quomodo agendum. 910.
Circa Maſſadam vnus tantum locus, qui aggerum iactum excipere poteſt. 864.
Circenſes ludi. 546.
Circumciſio inſtituta. 19.
Cyrenæorum magiſtratus. 474.
Ciuilis Germanos ad ſobrietatem cogit. 853.
Ciuilis belli inter Hebræos initium. 186.
Ciues in Iabiſſa, Sauli & filiorum cadauera dempta ſepeliunt. 183.
Ciuitatis munitiones ac turrium cautes, quas tyranni per dementiam deſeruerant, inſuperabiles. 846.
Ciuium contra Iudæos ad Titum preces. 854.
Ciuibus directa bona reſtituuntur. 605.
Cyrus Nabonidum expellit à Babylone. 883.
Cyrus Iudæis reditum in patriã vrbis ac templi ædificationem permittit. 307.
Cyri Perſarum regis edictum. 307.
Cyri ad Syriæ Satrapas mandatum. 307.
Cyri de Iudæis eorum templo decretum. 314.
Cyprus. 650.
Cypros, Agrippæ vxor, ad Herodiadem ſororem eius ſcribit, & auxilium petit. 528.
Cypron conditum. 472.
Criminum à Iuſto Ioſepho obiectorum depulſio. 605.
Crypta ſubterranea ab Antonia. 461.
Cochlea. 225.
Columnæ duæ excitatæ. 8.
Columnæ duæ ingentes. 226.
Colloquium Dei cum Cain. 6.
Copiæ in partes duodecim congeſtæ. 216.
Coponius Præfectus Syriæ. 517.
Comitas & Benignitas Agrippæ erga Philippum. 596.
Comminatio grauis Iſraelitis à veræ pietatis tramite exorbitantibus propoſita. 230.
Concupiſcentiæ ſepulchra. 86.
Conditio obſidionis ſoluendæ à Ioabo propoſita. 210.
Conflictus Aegyptiorum & Mithridatis ad Delta. 408.
Conſonantia Iudæorum religione & vita. 907.

Conſcientiæ labes. 387.
Contra mendacium impudenter expoſitum nihil dicendum. 894.
Contra furtum & vſuras. 910.
Contra illos, qui Moſen & Iſraelitas propter lepram profugiſſe ex Aegypto contendunt. fol. 83.
Contra legislatores gentium. 914.
Contemptus mortis. 502.
Conuiuium Deo faciens. 105.
Conuiuium Iudæorum apud Ptolemæum, & eorundē ante cibum preces. 338.
Corban, donum Dei. 884.
Cores populum excitare aduerſus Moſen conatur. 90.
Coræ factionem ducenti quinquaginta viri ſequuntur. 90.
Corem cum 250. viris ignis abſumit. 93.
Corinthus à Syllæo, vt Herodem è medio tolleret, pecunijs corruptus. 494.
Corona. 227.
Cornelius Sabinus. 547.
Chosbi. 100.
Coſtobarus, Lyſimachus, Antipater & Doſitheus apud Herodem accuſati. 450.
Coſtobarus, cui Herodes in matrimonium Salomen ſororem dederat, Idumææ Principatum inuadit. 450.
Coſtobarus interceſſione ſeruatus. 450.
Cubicula ad voluptatem facta aurea ſuppellectili referta. 231.
Cumanus Præfectus Iudææ. 574.
Cumanus multos Iudæos perimit, plures vinos captos abducit. 575.
Cum quibus iuſtitia, cum illis etiam Deus eſt. fol. 442.
Cum capta coniugium. 108.
Cur Iudæi animalia conſueta ſacrificent, nec carnibus ſuillis veſcantur. 904.
Cur quidam Hiſtoriographi Iudæorum mentionem omiſerint. 887.
Cura pro ſacerdotibus. 320.
Cura Dei pro ſuis. 250.
Chuſis victoriæ nuncius ad Dauidem miſſus ab Achima anteuertitur. 206.
Chuſi conſilium, quod etiam, Achitophelis reiecto, recipitur. 204.
Chuſim ſimulatè offert Abeſalomo ſtudium ac fidem ſuam. 203.
Cuſtos carceris amicè agit cum Ioſepho. 39.
Chutæi cultum Dei amplexi, Iudæorum amicos, rebus tantum ſecundis ſe profitentur. 282.

D.

Dabaritteni Ptolemæi vxorem ſpoliant. 592.
Dalale meretrix è Samſone cauſam tanti roboris expiſcari conatur, & ter deluditur. fol. 142.
Damaſceni & Aretas contra Alexandrum. 621.
Damaſceni à Dauide vincuntur. 193.
Dana extructa. 129.
Daniana tribus à Chananæis preſſa. 129.
Danitæ locum inhabitandum quærunt. 129.
Daniel cum ſocijs ad honorem euectus. 300.
Daniel Regi ſcripturam interpretatus. 302.
Daniel in leonum fouiam conijcitur. 304.
Danieli rex dona promiſſa exhibet. 303.
Daniel Regis ſomnium & interpretationem exponit. 299.
Danielis cognati ſtatuam adorare nolentes, in ignem coniecti, diuina prouidentia ſeruantur. 300.
Danielis vaticinia. 304.
Danielis viſio de ariete & hirco, per quos Medorum & Perſarum Regnum præfiguratum fuit. 305.
Danielis inimici à leonibus dilaniati. 304.
Danielis & ſociorum eius in Chaldaica diſciplina inſtitutio & profectus. 298.
Danieli ſomnium eiuſque interpretatio reuelatur. 299.
Darius tribus ſatellitibus tres quæſtiones proponit. 309.
Darius ſe ſacra vaſa Hieroſolyma remiſſurum vouet. 309.
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum. 309.
Darius admonitus voti, templi reſtaurationē mandauit. 311.
Darij regis ſcriptum & mandatum de libertate, poſſeſſionibus, templo & ſacrificijs Iudæorum. fol. 311.
Darij ad Syriæ præfectos epiſtola. 315.
Dathan & Abiran contumaces. 92.
Dathan & Abiram abſorbet terra. 93.
Dauid Cillanos contra Palæſtinorum incurſiones defendit. 173.
Dauid tribus malis propoſitis peſtem eligit. fol. 212.
Dauid Sibæ Ionathæ facultates commendat, eumq; omnes reditus Hieroſolyma referre iubet. fol. 194.
Dauid in ſiti crebrò expetitam aquam bibere recuſat. 212.
Dauid vxorem Melcholen ab Abenero poſtulat. fol. 186.
Dauid Hieroſolymæ partem inferiorem occupat. fol. 190.
Dauid aſſioſus factus Abiſate eum recalefecit. fol. 214.
Dauid cognito Regis aduentu fuga ſibi conſulit. fol. 174.
Dauid à propoſito Nabalum euertendi deſiſtit. fol. 177.
Dauid Ioabum cum lectiſſimo milite contra Ammanitas mittit. 195.
Dauid de Abſalomi conatibus certior factus, cum ſuis Iordanem tranſit. 204.
Dauid contra Nabalum cum 400. armatis proficiſcitur. 176.
Dauid Syriæ ſubiugatæ tributum imponit. fol. 193.
Dauid in vitæ diſcrimen vocatus ab Abiſæo liberatur. 210.
Dauid Ammanitarum iniuriam fert indigniſſimè, eamq; vindicare cogitat. 195.
Dauid Abigæam Nabali viduam ducit. 177.
Dauid Saulo innocentiam ſuam declarat. fol. 178.

Dauid cum sexcentorum manu & duabus vxoribus in Palæstinam ad Anchum Gittæ Regem se confert. 178.
Dauid Saritas & Amalecitas incursionibus infestat, de manubijs munera Regi mittit, eiq; meridionalē Iudæorum regionem se incursare persuadet. 178.
Dauid cum Goliath congredi cupit. 164.
Dauid agnum raptum ex ore Leonis recipit; ipsamq; feram occidit. 165.
Dauid vrsum trucidat. 165.
Dauid armis quibus ad pugnam à Saulo instructus erat, depositis, funda armatus in hostem properat. 165.
Dauid hostem accedens, contemnitur. 165.
Dauid, Sauli & Ionathæ necem deplorat. 184.
Dauid Amalecitam Sauli interfectorem affici supplicio iubet. ibid.
Dauid ex Dei iussu Hebronem commigrans, à Iudæ tribu Rex declaratur. 185.
Dauid Iabisenos quod Saulum cum filijs sepelissent, collaudat. 185.
Dauid se viuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit. 214.
Dauid Solomonem vt Deum colat, hortatur. ibid.
Dauid Mahanaim peruenit, vbi cum summa reuerentia ab optimatibus excipitur. 204.
Dauid arcam in ædes Obadami Leuitæ deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur. 191.
Dauid Semeim occidi vetat. 203.
Dauid famæ suæ consulit nemine suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum. 188.
Dauid à Michol irridetur. 192.
Dauid Deo templum ædificare decernit. ibid.
Dauid Deo pro promissa per Nathanem felicitate gratias agit. ibid.
Dauid in Palæstinos mouet, eisq; bonam agrorum partem adimit. ibid.
Dauid Sophenorum Regem vincit. 193.
Dauid à rege petit vt agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret, Rex Secellam ei donat. 178.
Dauid Ionathæ de patris insidijs cōqueritur, Ionathas autem parentem excusat. 169.
Dauid orat Ionathan, vt parentis erga se animum expiscari & significare velit. 169.
Dauid Nabam ad Achimelechum sacerdotem peruenit. 171.
Dauid Goliathi gladio accepto, in Gittam Palæstinorum ad Anchum se confert. 171.
Dauid regem Anchum timens furorem ac rabiem simulat. ibid.
Dauid ad speluncam Adullamæ peruenit, vbi illius tota cognatio, nec non & alij multi ad eum se conferunt. ibid.
Dauid ad Moabitarum Regem proficiscens, parentes ei commendat. ibid.
Dauid ad Sarim oppidum peruenit. 172.
Dauid Memphibosto veniam, & dimidiæ partis bonorum Sibæ donatorum restitutionem promittit. 208.
Dauid oraculo monitus fugit. 173.
Dauid in Cœnam cum suis se confert, quò & Ionathas perueniens, eum consolatur, & fœdus cum eo renouat. 174.
Dauid Vriam accersit, eumq; vt profectus ad vxorē, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit. 196.
Dauid Ioabo, vt in Vriam animaduertat, scribit. 197.
Dauid magnam vim ferri, æris & lignorum comportat. 213.
Dauid Amasæ veniam & vniuersarum copiarū Præfecturam concedit. 207.
Dauid Idumæos, vt viritim tributa persoluerent, cogit. 194.
Dauid num quis ex Ionathæ genere superesset scitatur. ibid.
Dauid fassus peccatum, à DEO veniam consequitur. 198.
Dauid per septem dies, infantes ex Bethsabe suscepti, vicem dolenter ferens, ieiunat. 198.
Dauid puerum extinctum sentiens, surgit, ac lotus cibum capit. 198.
Dauid causam, cur mortuo puero cibum capiat, quorum nihil puero adhuc ægrotante fecerat, indicat. 198.
Dauid laciniam regij pallij præcidit. 174.
Dauid regi Saulo, quod sibi insonti insidias struat, exprobrat. ibid.
Dauid cum toto populo Abenerum deflet ac luget & solennibus funeralibus ei parentat. 188.
Dauid Vriæ nece audita, ira sci desinit. 197.
Dauid Bethsabe coniugem sibi asciscit, ex qua puer ei nascitur. 198.
Dauid Principibus tribuum conuocatis Solomonem commendat. 216.
Dauid Chusim vt Achitophelis consilijs se opponeret, obnixè precatur. 202.
Dauid Hierosolymis excedit. 202.
Dauid fugiens sacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur, cognoscat. 202.
Dauid Samueli Regis erga se animum indicat. folio 169.
Dauid Solomoni Ioabum puniendum mandat. folio 218.
Dauid Deum consulit, num ab Amalecitis vxores ac liberos recipere sit concessurus. 181.
Dauid Aegyptio seruo ductore, Amalecitas assequitur. ibid.
Dauid in Amalecitas irruit, magnam eorum stragem edit, omnemq; prædam recuperat. ibid.
Dauid custodes impedimētorum, obstrepentibus pugnæ socijs, in prædæ partem admittit. 182.
Dauid cum duobus in hostium castra penetrans, Sauli spiculum & lecythum aqualem aufert. 177.
Dauid Sauli Imperatori Abenero quod regium spiculum & aquæ lecythum auferri passus sit exprobrat. ibid.
Dauid Palæstinos magna eorum edita strage vincit. 168.
Dauid Leuitas numerat, eorumq; officia distribuit. 216.
Dauid Ioabum ad peragendum censum ire iubet. 212.
Dauid Iebusæos ex arce & Hierosolymis eijcit, & ciuitatem Dauidis appellat. 190.
Dauid Syris occurrens, 47000. cum Sabeco eorum Imperatore cædit. 196.
Dauid vt plurimum propitium numē experitur. 166.

Dauid cognita filij cæde à Chusi, acriter eum deflet. 207.
Dauid Proceres & præfectos comiter atq; benignè excipit. 189.
Dauid Rabatham vi captam militi diripiendam permittit. 199.
Dauid pro innocente orat populo. 213.
Dauid Poeta. 211.
Dauidis & Salomonis potentia. 904.
Dauidis legatis petentibus aliquid commeatus, durè respondetur à Nabalo. 176.
Dauidis cum Goliatho ante congressum colloquium. 165.
Dauidis legati ad Ammanitarum Regem ob patris obitum consolandi causa missi, contumeliosè tractantur. 194.
Dauidis victoria de Goliatho. 165.
Dauidis ad Solomonem postremum alloquium. 218.
Dauidis filij ad patrem, Abesalomus verò ad auum cõfugit. 200.
Dauidis liberi Hierosolymis suscepti. 190.
Dauidis adulterium. 196.
Dauidis concubinæ à filio stupratæ, aliò traducuntur. 209.
Dauidis ob cladem acceptam indignatio. 197.
Dauidi omnes filios ab Abesalomo cæsos nũciatur. 200.
Dauidi, vt prælijs abstineat, suadetur. 211.
Dauidem adesse volentem in exercitu amici prohibent. 205.
Dauidem Ionathas excusans, à parente spiculo petitur. 170.
Dauidici generis Reges, quot & quandiu regnauerint, 295.
De arca in qua tabulas legis Moses collocauit. 74.
De arca sacra consultatio. 148.
De adulterio & incestu. 84.
De aduentu Vespasiani in Galilæam & obsidione Iotapæ vide Iosephum lib. 4. cap. 5. de bello Iudaico. 609.
De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos 400. 50.
De bello Iudaico quidam historias conscripsere. 876.
De bello Iudiaco. 369.
Debitus vitæ finis Iudæorum. 863.
Debora & Baracus in hostes mouent. 131.
Debora Prophetissa. 131.
De boue cornupeta. 110.
Decem tribuum ad reliquos Israelitas legatio. 123.
De Chami filijs ipsorumq; progenie. 14.
De Cain & Abel fratribus. 6.
Decem coniurati necati, delator eorũ interfectus frustatim concisus est. 452.
Decem præcepta, & quomodo diuidenda. 70.
Decem Aegypti plagæ. 58.
Decem uiri contra Herodem conspirant. 452.
Decem bases æreæ labrorum. 226.
Decem labra rotunda. ibid.
Decimæ egenorum. 107
De Cleopatra vltima Alexandrinorum Regina, eiusq; sceleribus. 898.
Dei contemptus in quibus consistat. 161.
De Deo & prouidentia diuina. 908.
Deorum apud gentiles ingens numerus. 912.
De Isaci filijs Esao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione. 25.
De Isaco legitimo Abrahami filio. 22.
De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam perfugo. 27
De Ismahele Abrahami filio, eiusq; posteris Arabibus. 21.
Defectus Lunæ. 502.
Defectionis Germanorum & Gallorum ab Romanis causæ. 853.
Defectionis autores circiter duo millia in cruces acti. 51.
De filijs Sem, tertij Noe filij, & de progenie ipsorum & Abrahami. 15.
De funeribus mortuorum. 909.
Defuncti fratris uxor ducenda. 108.
Demetrius ab Alexandro victus, trucidatur. 383.
Demetrius se promissis in amicitiam Ionathæ insinuare conatur. 367.
De morte Cæsaris rumor diuersus. 552.
Demetrius Iudæis in auxilium venit. 620.
Demetrius Philippum fratrẽ in Berora oppugnat. 392
Demetrius solicitantibus transfugis Bacchidem cum copijs contra Ionathan mittit. 365.
Demetrius Demetrij filius ex Creta in Ciliciam traijcit, Syriamq; occupare conatur. 370.
Demetrius Tripolim aliasq; Syriæ urbes occupat, & Antiochum & Lysiam necat. 359.
Demetrius Eucærus contra Alexandrum proficiscitur. 391.
Demetrius in Alexandrum mouet. 366.
Demetrius Eucærus à Ptolomæo Lathuro Damascirex constitutus. 391.
Demetrius militum odium concitat stipendium pacis tempore minuendo. 373.
Demetrius in Arsacem Parthorũ regem mouet, prælioq; superatus, capitur. 377.
Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit. 360.
Demetrij ad Lasthenem diploma, in quo Iudæis immunitates promittit. 373.
Demetrij ad Ptolemæum de bibliotheca adhortatio. 335.
Demetrij duces iterum in Ionathan mouent: nihil sibi successurum uidentes noctu discedunt. 376.
Demetrij & Alexandri pugna, qua Demetrius superat, Iudæi à Demetrio victore deficiunt. 621
Demetrio in Parthia morbo absumpto Philippus totius Syriæ regno potitur. 392.
Demetrio Anciochia adimitur. 374.
De mundi creatione, & elementorum dispositione. 4.
Deliberationis de Arca sacra conclusio. 148.
De leprosis. 83.
De nuptijs. 909.
De Nazaræis. 94.
De obitu Abrahami. 25.
De posteritate Adami, & decem ætatibus usque ad diluuium. 6.
Depulsio argumenti Apionis, Iudæos seditionis Alexandriæ causam extitisse. 899.
Depulsio figmenti Apionis de sex dierum itinere. 896.
Descriptio donorum à Ptolemæo rege templo Hierosolymitano missorum. 335.
Descriptio speluncæ in qua latrones habitabant. 640.
Descriptio rationis & sapientiæ. 918.
De Sole, Luna & Stellis Iosephi somnium. 35.
De Regis electione. 106.
De tabernaculo per Mosem in terra deserta facto, quod simili-

similitudinem templi portatilis referebat. 72.
Deus immensus. 228.
Deus non corporis formam, sed animi virtutes spectat 162.
Deus Abrahamo filium pollicetur. 18.
Deus propter inobedientiam Sauli offenditur. folio 161.
Deus verax in promissis. 228.
De uxoribus ducendis. 107.
Dij alieni. 105.
Diluuium. 9.
Dimissio Israelitarum. 274.
Dinæ Iacobi filiæ historia. 32.
Diocles. 302.
Diodorus cognomine Tryphon Apamenus à Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petit. 373.
Diophantes regis Notarius Alexandri nomine falsas literas conscribit. 659.
Diophantes scriba aliorum characteres imitatur. 484.
Direptio urbis impedita. 431.
Discrimen Mosis & aliorum legislatorum. 3.
Discordia Iudæorum & ciuium Alexandrinorum in religione. 899.
Dispositio castrorum. 85.
Dissidium inter plebem & senatum. 558.
Dissidium in domo Herodis. 475.
Distinctio gubernationis in populo Israelitico. 156.
Diuersa populi studia. 246.
Diuisio agri Abrahami & Lothi. 17.
Diuisio Sacerdotum in 24. cognationes. 216.
Diuini auxilij promissio. 103.
Dius Iromi meminit. 232.
Dius de Solomone. ibid.
Doecus Saulo, se Dauidē in Nabo apud Achimelechū vidisse significat. 172.
Dolabella Ephesiorum ciuitati scribit. 414.
Dolor & voluptas aut faciunt aut impedunt passionē. 919.
Domicilium Abrahami. 16.
Domitia Domitiani Cæsaris uxor. 611.
Domitianus, Titi frater. 853.
Dona interpretibus dimissis data & Eleazaro missa. 340.
Dona Scauro data. 400.
Dora Phoeniciæ ciuitas & non Idumææ. 903.
Dora & Ioppe non portuosæ. 455.
Doris prior Herodis coniunx non ignobilis ex qua Antipatrum filium suscipit. 633.
Doris, Herodis uxor. 417.
Doridem Antipatri matrem Herodes eijcit è regia. 495.
Doritæ in Iudæorum synagoga Cæsari statuam ponūt, quod Agrippā & Petronium vehementer ad iracūdiam commouet. 563.
Dortus cum quatuor socijs supplicio affectus. folio 576.
Duodecim Ismahelis liberi. 21.
Duo totius disciplina & moralis institutionis modi. 907.
Duo sacrificiorum genera. 80.
Duo de quibus agit Iosephus. 877.
Duo & viginti libri sacri. 875.
Duodecim Iudæorum millia in templo occumbūt. 625
Duodecima legio Cestio duce Iudæis cesserat. folio 849.
Duodeni milites congrediuntur, qui ad vnū se conficiunt, & Abeneri partes succumbunt. 185.
Duæ tabulæ Mosis. 71.
Duæ mulieres sese inuicem de infante permutato accusant. 221.

E

Edictum quantum Mannæ quotidiè quilibet colligeret. 65.
Edicto plebs cohersenda, nè quicquam amplius ad tabernaculi structuram conferant. 72.
Eglon Rex Moabitarum Israelitas subiugat. 130.
Emortuæ dextræ sanitas restituitur. 239.
Enosa urbs prima. 7.
Enochi finis in sacris literis non inuenitur conscriptus. 10.
Eques Iosepho literas affert. 598.
Equi Aegyptiaci. 235.
Ephraimitribus mouet in Iaphthem. 138.
Eleazarus. 2.
Eleazarus Pharisæus Hyrcano matris captiuitatem exprobrat. 385.
Eleazarus ad Antiochum adducitur. 520.
Eleazarus iram DEI in populum Iudaicum fatetur. 866.
Eleazarus ab Elephanto oppressus moritur. 616.
Eleasar. 211.
Eleazarus moritur. 125.
Eleazarus capitur eumq; Dux nudum extendi & verberibus cædi præcipit. 859.
Eleazarus vitam gloriæ posthabet. 616.
Eleazarus Iudæ frater elephantum occidit. 358.
Eleazarus horribiliter flagellatur. 922.
Eleazarus Dinæi filius Romam missus. 577.
Eleazarus Iudæus audacia ferox & manu strenuus. 859.
Eleazari ad socios oratio. 865.
Eleazari ad Antiochi exhortationem responsio. 320.
Eleazari constantia. 922.
Eleazari de immortalitate animæ oratio. 866.
Eleazarus Iudæis Romanorum crudelitatem exponit 868.
Elias sicut Enochus ex hominibus exemptus. 259.
Elias pluuiam venturam prædicit. 249.
Elias Achabo & Iezabelæ vindictam diuinam prædicit. 251.
Elias ad Achabum venturam pluuiā ei indicaturus, mittitur. 248.
Elias populi superstitionem arguit. 248.
Eliæ doctrina & officium miraculo confirmatur, victima igni cælitus absumpta. 249.
Eliam Deus in deserto alloquitur. 250.
Eliam coruus cibat. 247.
Elis Pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij. 145.
Eli sacerdotis tempore annonæ caritas. 143.
Eli in Silo filiorum cædes & Arcæ amissio significatur. 146.
Eli audita arcæ amissione exspirat. 147.
Eli Pontificis Genealogia & progenies. 147.
Elisæus in Dothaim hostibus cingitur. 262.
Elisæus pluuiam venturam & victoriam prædicit. 260.

Eliſæus viduam vt ex olei fidelia plurima vaſa adimpleat, iubet. 261.
Eliſæus ab Adado ægrotante conſulitur. 265.
Eliſæi vocatio. 250.
Eliſæi mors & cadaueris in ipſius monumentum coniecti reſuſcitatio. 273.
Eliſæum Reges conſulunt. 260.
Eliacimus Ioacimus nominatus, Iudæ rex. 290.
Eiectorum contra Aegyptios bellum. 889.
E Iudæis duodecim millia cadunt. 403.
Epaphroditus. 2.
Epicureorum error coarguitur. 306.
Ephraimitæ proditione occupant Bethel. 126.
Ephron oppidum expugnatum. 356.
Epilogus huius partis genus Iudæorum ex Aegypto non oriundum. 892.
Epilogus ſecundi libri contra Apionem. 915.
Epicedium à Ieremia Ioſiæ ſcriptum. 289.
Epitome belli Iudaici. 614.
Epiſtola Ptolemæi, in qua à Pontifice Eleazare Bibliorum petit interpretes. 335.
Epictetes pecunia corruptus Scythopolim Iudæis prodit. 384.
Ephod. 75.
Eſau ſibi quoque benedictionem poſtulat. 27.
Eſau primogeniti Ius ob lenticulam cedit. 34.
Eſau Edom dictus. 34.
Eſau filij & poſteri. 34.
Eſdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat. 316.
Eſdras Hieroſolyma præfectus, vaſa aliaque pretioſa gazophylacij cuſtodibus tradit. 317.
Eſdras legis peritus. 316.
Eſaiæ de Cyro vaticinium. 307.
Eſſen ſiue Logion. 76.
Eſſenorum placitum. 518.
Eſſenorum vita & mores. 519.
Eſthmonitis. 452.
Eſther Regem pro Iudæis interceſſura accedit. 324.
Ebutius contra Ioſephum. 554.
Ebutius infecto negocio diſcedit. 592.
Eua mater omnium viuentum. 5.
Euæ poena. 6.
Eurycles Alexandri dicta & facta obſeruans Antipatro & Herodi exponit. 483.
Eurycles Lacon Alexandrum apud parentem clàm accuſat, autorq; necis ipſius exiſtit. 685.
Eurycles amicitia ſimulata fallit Alexandrum, eiusq; fit proditor. ibid.
Eurycles necis Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, accuſatoris partibus fungitur. 659.
Eurycles Alexandrum apud Herodem falsò accuſat, & in pericula præcipitat. ibid.
Euangelium Iudæis allatum. 311.
Euphrates. 5.
Eutychus Agrippæ libertus, herum apud Cæſarem accuſare cogitat. 529.
Ex arca Noe coruum emittit. 10.
Exciſio ſtirpis Nadabi. 244
Excuſatio hiſtoriographi, cur legum ſeriem innouarit 104.
Exemplum ab Iudæis Cæſareæ interfectis petitum. 867.
Exemplũ, nõ ſemper patribus ſimiles naſci filios. 151
Exemplum vltionis diuinæ in Iezabela valde inſigne 268.
Explicatio nominis Moab & Ammon. 20.
Exploratores. 264.
Exploratores terræ Chanaan mittit Moſes. 86.
Exploratores Iſraelitis terrorem incutiunt. 86.
Expoſitio belli Arabici & pecunia mutuo acceptæ. 485.
Externi Iudæi inferiorem ciuitatem occupant. 858.
Exteri quoque vt exaudiantur in hoc loco precatur. 229.
Ex tribu Ephraim circiter 42000. cæſi. 138.
Extirpatio ſtirpis Baſanis. 246.
Extirpatio Iudæorum Amani conceſſa. 222.
Extructio templi Solomoni mandatur. 214.
Ezecias ab Aſſyriorum rege deficit. 281.
Ezeciæ legati ad Iſraelitas Azymorum feſti celebrandi cauſa miſſi occiduntur. 280.
Ezeciæ in aduerſis ad Deum refugium & per Eſaiam in ſpem melioris fortunæ erectio. 284
Ezeciæ Regis Iudæ pietas. 280.
Ezeciæ mors. 286.
Ezechiam primarium latronẽ cum ſocijs Herodes ſupplicio afficit. 410.

F.

Fabatus procurator Cæſaris apud Herodem ſecretorum Sillæi proditor. 664.
Fabula de Ioue & Pallade. 912.
Fabulæ ſuperius recitatæ depulſio. 901.
Facinus deteſtandum Gabaenorum. 126.
Fames ob iuramentum violatum, Iſraelitis immiſſa. 210.
Fames & peſtilentia. 292.
Fames in Samaria tanta, vt mulier mulieri filium comederet. 263.
Fanum. 227.
Falſa matris ac ſororis Herodis aduerſus Mariammen accuſatio. 652.
Falſi teſtis pœna. 106.
Fatum & prouidentia diuina. 488.
Fati neceſſitas inſuperbilis. 256.
Fratres ob regnum decertantes certis conditionib. in concordiam redeuut. 623.
Fratricidij à Ioanne pontifice perpetrati taxatio & vltio. 328.
Fadus à Iudæis ſacerdotalem ſtolam, vt eſſet in Romanorum poteſtate poſtulat. 568.
Fadus Iudæos Philadelphenſium propter Miam interfectores, punit. 567.
Fœdus Dei cum Noe. 11.
Felix Hieroſolymis Phaſaelum adoritur, à quo tamen ſuperatur. 416.
Felix Druſillam à priore marito abducit. 576.
Felix accuſatur. 579
Felix in Phaſaelum exercitum mouet. 633.
Felix latrones Magos vulgiq; ſeductores ſupplicijs afficit. 577.
Feſtus impoſtorem magnum cũ aſſeclis opprimit. 579.
Feſtum azymorum. 82.
Feſtiuitas templi recepti inſtituta. 354.
Filij pontificum ad Dauidem miſſi, in puteũ ſeſe abſcondunt. 204.

Filij oblatio. 278.
Filij Chananæi. 14.
Fiducia Adadi in milite. 252.
Filiorum apud Iudæos educatio. 877.
Filiorum Israel numerus. 59.
Finale confœderatorum de Caio tollendo decretum. 549.
Florus belli Iudaici causa. 584.
Fons Iordanis. 649.
Forma templi extruendi Solomoni datur. 217.
Forma & habitus Eliæ prophetæ. 259.
Fortunæ monumentum. 846.
Fuga hostium ob terrorem à DEO immissum. folio 264.
Fuga & strages exercitus Absolomi. 206.
Funus Alexandri. 394.
Fuluia, Saturnini coniunx Romæ quatuor Iudæis purpuram & aurum, vt in templum Hierosolymitanũ deponerent tradit, ipsi verò in proprios vsus conuertunt, quod dum Tiberius cognoscit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli iubet. 523.
Furtum. 110.
Fructus ad centum annos incorrupti. 864.

G.

Gabala. 452.
Gabaonitæ ministerijs publicis deputati. 120.
Gabaonitæ legatos mittunt ad Iesum. 119.
Gabaonitarum ad Hebræos oratio. 119.
Gabareni Ioanni sese addicunt. 592.
Gabinius aliquot vrbes dirutas in Iudæa ædificari iubet. 404.
Gabinius Nabathæos pugna superat. 628.
Gabinium mater Alexandri beneficijs lenire studet. 627.
Gabinio bellum Parthis inferre parato Hyrcanus & Antipater suppetias ferunt. 627.
Gabinio pecuniã Pompeio ab Aristobulo promissam exacturo portæ clauduntur. 402.
Gadara instaurata. 403.
Gadaram Alexander capit. 390.
Gadarenses Herodem accusaturos, Agrippa vinctos ad Regem mittit. 456.
Gales ab Abimelecho fugatus, à Sicimitis vrbe pellitur. 136.
Galatæ à Gomar oriundi. 13.
Galadenorum ad Israelitas legatio. 155.
Galilæi sese vindicantes Samaritanorum vicos incendijs & rapinis vastant. 575.
Galilæi ab Herode deficiunt. 428.
Galilæi cum Tiberiensibus sedati. 608.
Galilæi Tiberiada inuadere postulant. 591.
Galilæorum multitudo Iosephum, ne se deserat, petit. 597.
Galilæorum erga Iosephum fides ac beneuolentia. folio 590.
Galgal, libertas. 118.
Gamala in Romanorum fide perstant. folio 587. & 488.
Glaphyra Alexandri coniunx, num paratas Herodi insidias ignorasset, interrogatur. 484.
Glaphyra vxor Alexandri suspicionem ante conceptam oratione multum auget. 655.
Glaphyra quondã vxor Alexandri Archelao Cappadocum Regi remissa, 491.
Glaphyræ somnium. 516.
Gratus cum alijs militib. Claudium latentem protrahit, eumq; vacantem Imperatoris locum occupare iubet. 557.
Grati cum Simone conflictus. 511.
Gratitudo Solomonis erga Iromum pro acceptis beneficijs. 231.
Gratulatio Bethsamitarum super arca sacra. folio 149.
Gaudium beatorum in vita æterna. 932.
Græcorum de Iudæorum Antiquitate testimonium. 883.
Græcorum cum Iudæis comparatio. 876.
Græcorum regionem innumeræ corruptiones inuasere 873.
Gedeon per 40. annos regnat. 135.
Gedeon duos Duces Zebim & Hezarbunim capit. 135.
Gedeon ad Madianitarum tentoria accedit, & ab illis somnio confirmatur. 143.
Gedeon cum trecentis viris pugnam adornat. folio 134.
Geon, Nilus. 5.
Gedeoni, vt Israelitas à Madianitis liberet Deus mandat. 133.
Gedeonem exiguas copias DEVS eligere iubet. folio 133.
Gellius Alexandræ vt Aristobuli & Mariammæ effigies depictas ad Antonium mitteret, persuadet. 434.
Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum. folio 80.
Genealogia Abrahami. 15.
Genealogia Noe. 9.
Germani & Galli sub Herode stipendia fecerunt. folio 505.
Germani Cæsaris satellites. 552.
Germanicus Pisonis opera sublatus. 521.
Germanorum rabies per Caij cædem excita, sedata. 553.
Gessius Florus Iudææ Procurator. 583.
Gessius Florus peior Albino. 583.
Gessij Flori iniuriæ. 519.
Gesta inter Vitellium & Artabanum. 524.
Gibea & aliæ Beniamitarum vrbes incensæ. folio 128.
Gaza oppugnata. 390.
Gazara. 232.
Gischala incensa atque diruta. 587.
Godolia transfugarum dux. 296.
Godoliæ cædes, & plebis Masphatensis abductio. 296.
Gotholia omne semen Regum tollit vno solummodo Ioaso, Ozochiæ filio seruato. 270.
Gotholiæ pœna. 279.
Goliath vir prodigiosa statura inter Palæstinos. folio 164.
Goliath singulare, certamen Hebræis denunciat. 164.

H.

HEbræorum origo. 15.

Hebræus ſeruus anno ſeptimo manu mittendus. folio 110.
Hebræi mulierum cupidine ducti à patrum religione deſciſcunt. 100.
Hebræi in aciem proferunt arcam fœderis. 146.
Hebræi iumentis & pecoribus hoſtium in prædam contra Dei mandatum abactis parcunt. 161.
Hebræi vallem vltra Iordanem ſitam habitantes, relictis ſuis oppidis in munitiſsimas urbes confugiũt. 183.
Hebræi terram Amoræorum occupant. 97.
Hebræi pugnam parant aduerſus Amoræos. 96.
Hebræorum contra Moabitas victoria. 261.
Hebræorum ob Moſis obitum planctus. 113.
Hebræorum ſeruitus intolerabilis. 50.
Hebræorum libertas, & Chananæorum ſeruitus. folio 233.
Hebræos Chananæi cædunt. 89.
Hecatæus. 16.
Hecatæus Abderita cum Alexandro Rege nutrius. 885.
Helena Hieroſolymis cibos egenis diſtribuit. folio 571.
Helena Adiabenorum Regina Hieroſolyma proficiſcitur. 570.
Helon per decennium iudex. 138.
Hermippi de Pythagora teſtimonium. 883.
Heroes tres per hoſtium caſtra excurrunt in Bethlehem: aquam hauriunt, & Dauidi afferunt. folio 212.
Heroes Dauidis. 211.
Herodes iterum cum Arabibus ad Cana Cœleſyriæ pugnat. 440.
Herodes in itinere ad Agrippam Chium peruenit, eiq; ingentem pecuniæ vim ad porticum vrbis reparandam, confert. 463.
Herodes ex aurea & argentea ſupellectile pecuniam conficiens frumentum pro ea comparat. 453.
Herodes prope Panium templum ædificat. 457.
Herodes apud Cæſarem filios accuſat.
Herodes vt alienus videretur Ariſtobuli nece cum honorifice ſepeliri curat. 436.
Herodes Reſſa capto & è Maſſada domeſticis receptis, Hieroſolyma petit. 424
Herodes Maſſadam petens, in itinere à Parthis impugnatur. 421.
Herodes cum Archelao Antiochiã vſque iter fecit. fol. 480.
Herodes cum Galilæis pugnat, coſque victos in caſtellũ compellit. 428.
Herodes in Trachonitarum regione caſtellum condit, eiq; Zamarin Iudæum Babylonicum præfecit. folio 492.
Herodes ab Hyrcano admonitus fuga ſibi conſulit & in iudicio amplius non comparet. 412.
Herodes ex Daphne Antiochiæ ſuburbio in Galilæam proficiſcitur. 420.
Herodes inexpectatam & apertam vxoris auerſationem videns, contriſtatur. 447.
Herodes nobiliores Iudæorum poſt obitum ſuum trucidari mandat. 503.
Herodes Maſſadam petens in itinere à Parthis impugnatur. 421.
Herodes anno primo à nato Chriſto moritur. 505.
Herodes Arabas ſibi hoſtes eſſe deprehendit. folio 637.
Herodes cum magno vitæ diſcrimine Romam nauigat ibid.
Herodes Romam profectus, Antonium conuenit. folio 673.
Herodes Antonium & Cæſarem ſibi beneuolos inuenit. ibid.
Herodes coram ſenatu Romano laudatur. ibid.
Herodes circa Hieroſolymorum mœnia ſe bono publico & ad ſalutem vrbis veniſſe, clarigare iubet. 425.
Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus cum exercitu Arabiam inuadit, & Raptam caſtellũ diruit. 481.
Herodes Archelaum & cognatos precioſiſsimis muneribus donat. 658.
Herodes Caſſij amicus. 632.
Herodes cur in exteros liberalis in ſuos ſæuus fuerit. 472.
Herodes fratrem Ioſephum in Idumæam mittit, ipſe copias in Galilæã ducit, vrbemque Sepphoritem capit. 425.
Herodes Caſsium & Galilæa pecunia ſibi deuincit. fo. 415.
Herodes quadraginta quinque ex Antigoni factione interfecit. 433.
Herodes vehiculo, in quo mater erat, euerſo ſibi ipſi violentas manus inferre cogitat. 421.
Herodes donatiuum militibus diſtribui iubet. folio 503.
Herodes ab Hyrcano in Ius vocatus. 630.
Herodes Alexandro coniugis ſuæ fratri regnum petiturus ipſemet eo potitur. 423.
Herodes ante pugnam ſacra DEO celebrat. folio 646.
Herodes hoſtes adoritur. ibid.
Herodes omnem rem geſtam priuſquam Vitellij literæ ſuperuenirent, Cæſari aperit. 535.
Herodes, Agrippæ frater Rex in Chalcide. folio 561.
Herodes Artabano Partho fauet. 535.
Herodes ad Pheroram ægrotantem viſendum venit, eoque mortuo Hieroſolyma ſepelit, & publico luctu honorat. 494.
Herodes Agrippæ inopiam exprobrat. 528.
Herodes à Syris latrones depellit. 630.
Herodes per vniuerſum terrarum orbem claroſcit. 650.
Herodes venator ſummus. 651.
Herodes præter animi corporisq; virtutem fortuna quoque ſecunda vſus eſt. ibid.
Herodes Antipatrum filium expellit ciuitate, ac Hyrcanum auum coniugis interficit. ibid.
Herodes Alexandrum & Ariſtobulum filios præfocari, cum Alexandro materno auo ſepeliendos iubet. 661.
Herodes in Pheroram fratrem excitatur. folio 657.
Herodes ſuos in fuga conſolatur. 421.
Herodes ab Arabibus latrones ſibi dedi poſtulat, & mutuum creditum repetit. 481.
Herodes Antipatri & mulierum ſecreta omnia extorquet. 495

Herodes cum hostibus pugnat in suburbio. 420.
Herodes Romam nauigat & Cæsarem Aquileiam vsque persequitur. 468.
Herodes Antigonum ex Iudæa expellit. 417.
Herodes fautores suos promouet, aduersæ verò factionis homines quotidianis supplicijs absumit. 433.
Herodes conflatam militum multitudinem, vt Hyrcanum regno deponat in Hierosolymam ducit. 631.
Herodes contra latrones in speluncis degentes militem ducit. 426.
Herodes cum Antigono rem decernere in Samariam proficiscitur. 427.
Herodes, Iehu à Pontificatu remoto Simonem cuius etiam filiam duxit subrogat. 454.
Herodes couiurationem expiscatur. 452.
Herodes ad Malachum Arabum regem pecuniam accepturus proficiscitur. 422.
Herodes multis pecunijs Antonium vt Antigonũ tolleret, inducit. 432.
Herodes grauem morbum contrahit. 449.
Herodes morbo correptus testamentum condit, ac regni successionẽ filijs, nepotibus ac amicis relinquit. 501.
Herodes populi partem dimittit cum reliquis Massadam peruenit.
Herodes Antipatri matrem in regiam inducit, eumque Cæsari commendat. 468.
Herodes malum simul & cultellum poscens sibi ipsi manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepos verò ictum præuenit. 504.
Herodes Sosio, Præfectis ac militibus ne vrbem diriperent pecuniam numerat. 431.
Herodes apud Diospolim cum Arabibus pugnat eosq; vincit. 440
Herodes Iesu Phabetis filio Pontificatum abrogat in cuius locum Simonem Boethi filium subrogat, eiusque filiam in vxorem ducit. 454.
Herodes Antipatro Pheroræ consuetudinem, & mulieribus conuenticula interdicit. 493.
Herodes, audito quod Hyrcanus recluso Dauidis sepulchro tria millia talentorum argenti extulisset, idẽ facere conatur. 474.
Herodes quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, conuocat. 486.
Herodes ad seditiosos compescendos in arces præsidia collocat. 472.
Herodes Antonio deuicto subtristis. 440.
Herodes odio in filium flagrat. 501.
Herodes Dei templum denuò construere animo concipit. 458.
Herodes Manahemum de imperij diuturnitate rogat & Essenos propter eum in pretio habet. 458.
Herodes ducturus Alexandri filiam Samariam proficiscitur. 430
Herodes filiorum liberos educat. 491.
Herodes Pappi caput Pheroræ fratri mittit. 430.
Herodes Hierosolyma oppugnat. 430.
Herodes à Cæsare & Agrippa in magno honore habitus. 457.
Herodes filiam quam Salomes filio nato è Costobaro collocaturus erat, Pheroræ filio collocat. 477.
Herodes ad Cæsarem venit, eique beneficia in Antonium collata prædicat similia in eũ collaturus si in amicitiam eum reciperet. 445.
Herodes latrocinijs agit & excursionibus in Arabiã 441.
Herodes 300. talentis Cæsarem donat. 470.
Herodes in Italiam nauigat, & liberos suos Roma domum reducit. 462.
Herodes Syriæ & Græciæ vrbibus ingentem pecuniæ in ædificia contulit.
Herodes dynasta Chalcidis ius eligendorum summorũ Pontificum petit. 568.
Herodes multos in itinere adiuuat pecunia, plurimorum est apud Agrippam mediator. 464.
Herodes quibusuis calumnijs fidem adhibens multos iniustè interficit. 478.
Herodes Cæsarem & exercitum honorificè excipit. 446.
Herodes Antoninum adire Macheram accusaturus cogitat, eidem reconciliatur & Iosephum fratrem attribuit. 428.
Herodes Chalcidis dynasta & Helcias Silam interficiunt. 566.
Herodes Iudæorum Primores conuocat, eisq; facinus hoc commemorat. 502.
Herodes Hierosolyma redit multitudinem in concionem aduocat, rationem eis suæ peregrinationis exponit, ac quartam tributorum partẽ remittit. 466
Herodes duos satellites in Dauidis monumento amittit. 474
Herodes ab Antonio & exercitu honorificè exceptus. 428.
Herodes ad Antonium Samosatam oppugnantem properat, in itinere multos barbaros trucidat. 428.
Herodes Antipatri blanditijs adductus, sponsalia reformat. 663.
Herodes Macheruntem magno muro ac turribus amplectitur. 858.
Herodes Cæsari reconciliatus. 485.
Herodes regno excedere iussus, in Aegyptum abit, dehinc in mari diu iactatus, tandem Romam peruenit, vbi Antonio quæ ipsi contigerãt, recensẽt. 422.
Herodes duplex periculum suspicans castellum sibi ad refugium parauit. 864.
Herodes Dauidis sepulchrum spoliat. 219.
Herodes Alexand. & Aristobuli criminationib. aurẽ præbet. 483.
Herodes à centum Iudæis apud Antonium accusatus. 419.
Herodes cum in difficilibus tum in iucundis rebus solus Agrippæ proximus. 464.
Herodes Hierosolymis, Phasaelus verò extra vrbem constitutus, in capitis discrimine versantur. 635.
Herodes in ius vocatus cum comitatu comparet. 411.
Herodes in compescendis alienigenarum auxilijs multum negotij habet. 431.
Herodes in Galilæa cum hostibus pugnat, eos vincit, ac vniuersam Galilæam in suas partes traducit. 426.
Herodes consolatur & cohortatur milites. 441.
Herodes in senio impatiens & amarulentus. 501.
Herodes ex Italia donum reuersus contra Antigonum copias ducit. 424.
Herodes à Parthis accitus in venatione occiditur. 520.
Herodes Mariammen Hyrcani ex filia neptem ducit. 417.

Herodes fratrem in Idumæam mittit, ipse copias in Galilæam ducit, vrbemque Sepphorim capit. 425.
Herodes cibaria exercitui procurat. 425.
Herodes populum sacramento obstringit. 458.
Herodes Aristobulo Ananeli loco Pontificatum conferre cogitat. 435.
Herodes filios accusat. 487.
Herodes Pheroræ vxorem accusat, eumq; vt illam ableget iubet. 493.
Herodes varia fortuna vsus. 505.
Herodes ab Antipatro patre persuasus à bello contra Hyrcanum desistit. 631.
Herodes Antonio contra Augustum auxilia pollicetur. 440.
Herodes filijs reconciliatus. 470.
Herodes à Mariãme vxore non blandè exceptus. 447
Herodes plurima peregrina instituta introducit. 451.
Herodes nouam legem sancit, vt perfossores parietum in seruitutem extra regni terminos vendere liceat 462.
Herodes Hierosolymis duas arces munit. 452. Antonia. 432. Samaria. 452. vel Sebaste.
Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat. 497.
Herodes à defectoribus in Galilæa pœnas exigit. folio 427.
Herodes in Alexandram vt clàm regno suo insidiatam inuehitur. 435.
Herodes Cæsarem plurimis muneribus donatum in Aegyptum deducit. 446.
Herodes tertiam tributorum partem remittit. 457.
Herodes Antonio rescribit, & causas cur Aristobulum mittere non possit, indicat. 405.
Herodes foris bona, domi verò aduersa fortuna vtitur. 467
Herodes Alexandrum & Aristobulum Romam ad Cæsarem mittit. 456.
Herodes Antipatro amicas literas, vt eum Roma domum retrahat, scribit. 496.
Herodes Antipatrum ad minuendam filiorum arrogantiam honoribus euehit. 467.
Herodes populo se templum extructurum exponit. 459.
Herodes ab hostibus vulneratur. 429.
Herodes Rex in Chalcide moritur, eiq; in regno Agrippa succedit. 574.
Herodes Antipatro, ne cum Pherora vel eius coniuge vnquam colloqueretur, edicit. 663.
Herodes militibus de suis facultatibus multum pecuniæ largitur. 644.
Herodes à Salome motus vtrunque filium vincit, & separatos asseruari præcipit. 660.
Herodes contra Alexandrum & Aristobulum iudicium cogit. ibid.
Herodes in iudicio filios accusat. ibid.
Herodes Antipatrum præ reliquis filijs amauit, plurimaq; in eum beneficia contulit. 668.
Herodes Sepphorim ciuitatem capit. 639.
Herodes aduersus latrones in speluncis degentes animum dirigit. ibid.
Herodes Hierosolymam cingit obsidione, ac præconis voce cur aduenerit, declarari iubet. 638.
Herodes splendida oratione ad populum tribus filijs regni honorem attribuit. 653.
Herodes filijs non regnum, sed regni honorem tradit. ibid.
Herodes ad filios orationem deflectit. ibid.
Herodes oratione sua fratrum dissensionem radicitus non sustulit. 654.
Herodes nepotes despondet. 662.
Herodes in Antigonum mouet. 638.
Herodes Pappum Antigoni militum Ducem obtruncat. 643.
Herodes coram Augusto dissimulatione remota verum ingenuè fatetur. 647.
Herodes propter vxoris necem misere affectus. folio 449.
Herodes commeatus copiam parat. 639.
Herodes decem cohortibus comitatus, Hierichunta peruenit. ibid.
Herodes Andromacho & Gemello amicitiã renunciat 478.
Herodes Pheroram cum vxore eijcit. 664.
Herodes Piræo maiorem portum fabricat. 649.
Herodes Iosepho vt vxorem interficiat, clàm mandat 652.
Herodes Romain Senatum intromissus. Rex declaratur. 423.
Herodes Alexandrum in vincula conijcit, & in amicorum eius tormenta pergit. 657.
Herodes Alexandrum apud Cæsarem accusat. 653.
Herodes Antipatri vt reuersionem suam maturaret, scribit. 667.
Herodes vehiculo in quo mater erat, euerso, sibi ipsi manus violentas inferre cogitat. 421.
Herodes clàm nocte ad Idumæam proficiscitur. folio 635.
Herodes grauiores in fuga Parthis Iudæos experitur. 636.
Herodes Doridem Alexandri matrem omni ornatu spoliatam expellit. 665.
Herodes ex spectaculis nõ magnam gratiam reportat. 451.
Herodes patris necem in Malicho cogitat vlcisci. 632.
Herodes accuratam diligentiam & sumptus non exiguos in structuras confert. 455.
Herodis in Augustum Cæsarem merita. 648.
Herodis regno Augustus Cæsar finium partem addit 648.
Herodis de latronibus victoria. 640.
Herodis ex Mariamme liberi suscepti. 651.
Herodis cœnaculum dimisso conuiuio confestim concidit. 642.
Herodis mater ac soror Mariammen calumnijs insectantur. 447.
Herodis ad milites perterritos oratio. 646.
Herodis propositum Massada & Ioppe captis, Hierosolymam petere. 638.
Herodis in iudicio contra Antipatrum accusatio. 668.
Herodis consiliarij Alexandri institutum ei per nuncios significant. 450.
Herodis copias hostes à mœnibus arcent. 425.
Herodis legatos Cæsar infecto negocio dimittit. 482.
Herodis vxor in patris ædes peruenit. 525.
Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filijs elocatæ. 514.

Herodis de Mariamme ac Ioſepho ſuſpicio. 652.
Herodis filij ex ſeptem vxoribus ſuſcepti. 662.
Herodis familia ab Antigono in Maſada oppugnata. 424.
Herodis error pudendus & inexcuſabilis. 489.
Herodis milites cum Iudæi per quinque menſes obſidionem tolerauerant, ciuitatem irrumpunt. fol. 644.
Herodis beneficentia & liberalitas in cunctos. fol. 650.
Herodis nouem vxores. 491.
Herodis coram Auguſto Cæſare oratio. 647.
Herodis ad Cæſarem properantis mandata. 445.
Herodis tres Eunuchi, Alexandrum innatum cõtra parentem odium alere, fatentur. 477.
Herodis progenies intra 100. annos penitus ſublata. 526.
Herodis teſtamentum mutatum. 504.
Herodis ad milites gratiarum actio & teſtamentum lectum. 505.
Herodis in Euphratis medio conuiuium. 525.
Herodis regnum. 455.
Herodis morbus horrendus. 503.
Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur. 505.
Herodis fortitudo. 630.
Herodis erga Phaſaelum fratrem amor. 636.
Herodi Auguſtus Arabiam quoq; vult tradere, quod conſilium ipſius literæ redditæ mutant. 486.
Herodi mortem fratris ſomnia manifeſta ſignificant. 641.
Herodi inſidiæ ſtructæ. 635.
Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæſare occiſam, & Herodi liberam poteſtatem Antipatri puniendi relictam eſſe oſtendunt. 504.
Herodi Antonius vt Ariſtobulum ad ſe mitteret ſcribit. 434.
Herodẽ in aula calumnij & cædibus referta vitæ ſuæ tædet. 479.
Herodem Antonius in Arabum bellum vertere iubet. 440.
Herodem Antonius ad ſe accerſit, qui regni curam Ioſepho committit, eiq; clam vt Mariammen interficeret, mandat. 437.
Herodem Romani Iudæorum regem creant. 637.
Herodem Hyrcanus abſoluit. 639.
Herodem Antonius amore, Antigonum verò odio proſequitur. 423.
Herodias cui Imperator propter Agrippam fratrem pepercerat, Herodẽ vltrò in exilio comitatur. 535.
Herodion. 636.
Herodium caſtellum pro rerum omnium copia ciuitas eſſe videbatur. 650.
Herodotus Halicarnaſſeus de Iudæorum circumciſione. 884.
Herodotus Aegyptiorum Regum nomina non recenſet. 232.
Herodotus de Senacheribo. 284.
Hirami & Salomonis amicitia. 896.
Hirami & Salomonis problemata. 880.
Hirami regis geneologia. 881.
Hyrcanus ab inuidis contra Antipatrum eiuſq; filios inſtigatur. 630.
Hyrcanus à Phariſæis ad Sadducæos deficit. 385.
Hyrcanus expiſcatus, quid alij ſint donaturi, plus reliquis omnibus donat ob quod alio honorifico affi-citur munere. 346.
Hyrcanus rurſum ab improbis irritatur. 631.
Hyrcanus & Phariſæi hoſtes. 385.
Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Dauidis monumento profert. 382.
Hyrcanus Pontifex declaratur. 625.
Hyrcanus munitum caſtrum ædificat. 347.
Hyrcanus Alexandri filius, natu maximus Pontifex declaratur, poſt ad regiã dignitatẽ euehitur. 622.
Hyrcanus à fratribus in itinere circumuẽtus, ſtrenue ſe defendit, quoſdam etiam è medio tollit. 347.
Hyrcanus moritur. 385.
Hyrcanus paternum honorem Pontificis aſſequitur. 617.
Hyrcanus cognito, quod Herodes regnum aſſecutus ſit, ad eum reuertitur. 433.
Hyrcanus & Phaſaelus à Parthis capti. 421.
Hyrcanus obſidet Samariam. 384.
Hyrcanus ingentem pecuniæ ſummam ex Dauidis ſepulchro aufert. 218.
Hyrcanus amicitiam cum Romanis renouat. 383.
Hyrcanus aſſiduum cum Arabibus bellum gerit. fol. 347.
Hyrcanus dum fratres inteſtinis bellis laborant, In pace viuit. 384.
Hyrcanus Pontifex. 394.
Hyrcanus inſons perit. 445.
Hyrcanus Samariam capit. 384.
Hyrcanus & Antipater Pompeij auxilium implorãt. 624.
Hyrcanus patriæ amans gratiam ab Herode expectat. 433.
Hyrcanus cum Antiocho ſoluta obſidione fœdus facit. 382.
Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & templum in monte Garizin deſolatur. 382.
Hyrcanus ſibi ipſi manum infert. 348.
Hyrcanus & ſeniores Reginam anteueniunt, & Ariſtobulum accuſant. 396.
Hyrcanus Pontifex, Antipater verò Iudææ procurator declaratur. 630.
Hyrcani matris magnanimitas & conſtantia. 617.
Hyrcani facetiæ. 346.
Hyrcani & Iudæorum legatio Antonio coronam auream offerens, vt Iudæos à Caſſio captos in libertatem vindicaret, rogat. 417.
Hyrcani ad Cæſarem legati. 412.
Hyrcani & ortus & indoles. 344.
Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolobella in ſenatum introducunt. 414.
Hyrcani vita. 445.
Hyrcano Babylone à Iudæis ingẽs honor habetur. 433.
Hyrcano in templo per vocem filiorum de Antiocho victoria nunciatur. 384.
Hyrcanum Cæſar in pontificatu confirmat, Antipatrum ciuitate Romana donat. 408.
Hyrcanum Hieroſolymis Cæſare permittente, mœnia reſtituit. 409.
Hyrcanum Herodes occidi imperat. 444.
Hyrcanum Antipater vt ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiuſq; auxilio regnum repeteret, hortatur. 623.

Hyrcanum Herodes in ſummo honore habet. 434.
Hyrcanum Herodes è medio tollere ſtatuit. 444.
Hieremias ciuitatem Babylonicam prædicit. 290.
Hieremias à Babylonio duce exemptus, è carcere magni pretij muneribus afficitur. 296.
Hieremias Hieroſolymorum ſubuerſionem prædicit. 290.
Hieremias quando vixerit. 290.
Hieremiæ liber exuſtus. 290.
Hieremiæ accuſatio & abſolutio. 290.
Hieroboamus in Aegyptum profugit, vbi vſq; ad Solomonis obitum manet. 237.
Hieroboamus Solomonem infeſtat. 236.
Hieroſolyma & templum deprædatur. 241.
Hieroſolyma quondam Solyma vocata, cuius nominis & Homerus meminit. 190.
Hieroſolyma ab Herode obſeſſa. 643.
Hieroſolyma à Suſaco Aegyptiorum Rege ſpoliata. 193.
Hieroſolyma Titus obſidet. 614.
Hieroſolyma ab Herode eo die quo ante 27. annos à Pompeio expugnata. 432.
Hieroſolyma quinquies prius capta, tunc iterum vaſtata eſt. 847.
Hieroſolyma Romano populo ſtipendiaria. 403.
Hieroſolyma Iudææ metropolis radicitus fundamentis eruta. 868.
Hieroſolymina Pompeio partim tradita partim obſeſſa. 402.
Hieroſolyma per decem & octo menſes obſeſſa, tãdem capiuntur. 293.
Hieroſolyma obſeſſa. 241. & 292.
Hieroſolyma expugnata. 431.
Hieroſolymæ pars capta, eiuſq; habitatores interfecti. 125.
Hieroſolymis dolo captis Iudæi in Aegyptum abducuntur. 332.
Hieroſolymitani legati in Galilæa haud accepti. 599.
Hieroſolymorum mœnia abſoluta. 319.
Hieroſolymitanum templum luſtratum. 354.
Hieroſolymitana arx munita. 365.
Hieroſolymitanorum legati in Iehu domicilium ſeſe recipiunt. 600.
Hieroſolymitanos fundit fugatq; Ieſus. 120.
Hiericho. 97.
Hiericho capta, homines trucidati, vrbs proſtrata & incenſa. 117.
Hierichuntis mœnia ſponte ſua collapſa. 117.
Hierichuntem ab habitantibus, relictam Romani diripiunt, inq; ea Herodes præſidium reliquit. 425.
Hierichuntem ſpeculatores explorant. 115.
Hiſtoria de vxore Leuitæ. 126.
Hiſtoria Nabuthi ob prædium Achabo denegatum lapidati. 250.
Hiſtoria de Antiocho Epiphane. 348.
Hiſtoria libri Exodi. 50.
Hiſtoria Deuteronomij. 102.
Hiſtoriarum Biblicarum finis. 381.
Hiſtoriographi quidam perfidiã ac ſacrilegium Antiochi tegere conantur. 901.
Hiſtoriographi quidam Hiſpaniam vnam tantummodo eſſe ciuitatem arbitrati ſunt. 877.
Hiſtoriæ huius conſcribendæ cauſa. 614.
Hiſtoriographus qui dicendus. 614.
Hiſtoriographi Græci bellum Iudaicum ſilentio prætereunt. 613.
Homicidæ lex. 110.
Homo ſui interitus autor, non Deus. 11.
Homines ambitioni & auaritiæ dediti, nihil non audent. 187.
Homines quidam nocentiſſimi neceſſitate debitorum forum & ſcripta publica concremant. 852.
Honos Mardochæo oblatus. 325.
Honor Danielis. 303.
Honor parentum. 909.
Honor magiſtratus. 105.
Horrendus in hoſtium acie terræ motus. 150.
Horrenda fulmina in monte Syna. 70.
Hoſtiæ veteris teſtamenti. 909.
Hoſtes ſepeliendi. 109.
Holocautoma. 80.
Humanæ vitæ terminus anni.120. 15.
Hypſicrates. 409.

I.

Iabes in Gileal, quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, deſtruitur, 128.
Iabin Rex Chananæorum Iſraelitas ſubiugat. 131.
Iacimus & Philippus Zamaris filij. 492.
Iacob Ioſephum tanquam iam extinctum luget. 37.
Iacob filios cum muneribus mittit in Aegyptum. fol. 43.
Iacobus propter abſentem Simeonem & Beniamin ablegandum ſolicitus. 43.
Iacob defoſſis Labani Dijs Bethel proficiſcitur. 33.
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij, crucis ſupplicio affecti. 574.
Iacobus mercedis loco petit Rachelis coniugium. 29.
Iacobus ſe ſacrificaturum votum Deo facit, locumq; nominat Bethel, id eſt, domicilium Dei. 28.
Iacobus in Meſopotamiam peruenit Carras ad cognationem matris. 28.
Iacob ad Eſau fratrem nuncios mittit. 31.
Iacob fratrem muneribus reconciliat. 31.
Iacob luctatur cum ſpectro, & vocatur Iſrael. 32.
Iacob Eſau fratrem accedit. 32.
Iacobus peruenit ad Scenas. 32.
Iacobus ætatis anno 147. moritur. 49.
Iacobus in Hebrone ſepultus. 49.
Iacobus dum Ioſephi ſtatum ex filijs cognoſcit, maximo perfunditur gaudio. 47.
Iacobus in Aegyptum filios frumentatum mittit. 42.
Iacobus cum vxoribus, filijs & gregibus inſcio ſocero proficiſcitur. 30.
Iacobus quin expiraret præ nimia lætitia parum abfuit. 48.
Iacob ſeptimus frater iunior cæteris ad ſupplicium ducitur. 929.
Iacobus Domini noſtri Ieſu Chriſti frater ad lapidandum traditus. 580.
Iacobus cum Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin. 48.
Iacobi ad Labani accuſationem reſponſio. 30.
Iacobi contra Labanum accuſatio. 30.
Iacobi cum Labano colloquium. 28.
Iacobi filij, præſertim Iuda vt Beniamin peregrinationi committat, vrgent. 43.

Iacobi filij veniunt in Aegyptum, & Simeon liberatur. 43.
Iacobi cum Rachel colloquium. 28.
Iacobi progenies. 47.
Iacobi filij accusantur furti. 44.
Iacobo Rachelis loco Lia in thalamum inducitur. fol. 29.
Iacobo Deus apud iuramenti puteum apparet. 47.
Iaddus Pontifex, cuius frater Manasses Sanaballetis filiam vxorem ducit. 328.
Iadonis prophetiam Ieroboamo Pseudopropheta offuscat. 239.
Iael Sisseram ferreo clauo interficit. 132.
Iaphtes dux Israelitarum creatur. 137.
Iaphtes legatos mittit ad regem Ammanitarum. fol. 137.
Iaphtes votum facit. 137.
Iaphtes Ammanitas fundit fugatq;. 137.
Iaphtes filiam mactat. 138.
Iaphtes moritur. 138.
Iapheti Noe primogeniti progenies. 13.
Iardes sylua ab Romanis cincta. 860.
Iason & Menelaus seditionem concitant. 348.
Iazethes in proditores animaduertit, Arabes in fugam vertit, Arsamum vi capit, & Abia seipsum interficit. 572.
Iazetes fratres ad Claudium Cæsarem & Artabanum mittit. 570.
Iazetes & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico discunt. ibid.
Iazetem à circumcisione Helena & Ananias dehortantur. ibid.
Ieiunium & supplicationes ad Deum pro salute sui populi. 323.
Ieiunium, preces & supplicatio Israelitarũ in Maspha tim. 150.
Ieboslhi caput ad Dauidem defertur. 188.
Iesus Iordanem traijcit cum copijs. 116.
Iesus monumentum extruit ad Iordanem. 116.
Iesus exploratores mittit in Hierichuntem. 115.
Iesus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus. 348.
Iesus sacerdotio priuatur, in cuius locum Onias Menelaus dictus surrogatur. 348.
Iesus cum copijs vrbem circumambulat. 117.
Iesus nemini præter Rachab parcere iubet. 117.
Iesus Pontifex & Zorobabel princeps altare ædificant. 312.
Iesus cum Gabaonitis fœdus facit. 120.
Iesus à Iosepho arte captus. 591.
Iesus Siæ filius Pontifex. 516.
Iesus latronum Princeps. 501.
Iesus Gamalielis Pontifex. 581.
Iesus Damnei Anano Pontifici succedit. 580.
Iesus Saphiæ filius Iosepho insidias struit. 593.
Iesus Christus à Pilato crucifixus. 522.
Ieremias suadet deditionem. 292.
Ierobeam idololatriæ suasor. 238.
Ieroboami impietas. 242.
Ieroboami contra Abiam Iudæ regem expeditio. 243.
Ieroboami mors. 244.
Ieroboami filio ægrotante mater ad Achiam Prophetam mittitur. 242.
Iethræ Mosis soceri posteris ager attributus. 125.
Ieus in regem vngitur, Deo sic mandante. 267.
Ieus rex Israelis. 250.
Ieu posteris regnum promittitur. 270.
Iezabela. 247.
Iezabelam Elias fugit. 250.
Iezeciel templi vastationem prædicit. 292.
Ioabus Præfecturæ suæ metuens, Abnerum primum calumnijs, mox insidijs adortum, vita dolosè priuat. 187.
Ioabus iussu regis Vriam in hostes mittit. 197.
Ioabus per literas Dauidem ad Rabathæ excidium vocat. 199.
Ioabus & Abisæus vsq; ad solis occasum Abnerum persequuntur. 186.
Ioabus dato receptui signo suos cohibet. ibid.
Ioabus contra Sabæum paucis copijs, Amasa in colligẽdo exercitu cunctante, mittitur. 209.
Ioabus Amasam iugulat. ibid.
Ioabus Sabæum in vrbe Abelmachea circumuallat. 210.
Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias surrogatur. 220.
Ioabus Absalomum interimit. 206.
Ioabus incendio agri reuocatus, reconciliat Absolomũ patri. 201.
Ioabus cum exercitu lugens vrbem ingreditur. fol. 207.
Ioabi & Abisæi acies. 195.
Ioabi victoria. 196.
Ioachimus siue Iechania rex Iudæ. 291.
Ioannes in Gischala. 589.
Ioannes Hyrcanus optimè rebus per annos triginta tres administratis moritur. 618.
Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis foueri cupit. 590.
Ioannes Iosephi successus animo fert iniquo. 592.
Ioannes Iosepho imperio abrogato Galilææ præesse cupit. 596.
Ioannes Giscalæ. 862.
Ioannes & Simon in cloacis viuenti capiuntur. 847.
Ioannes matris amore effœminatus victoriam amittit. 617.
Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius. 617.
Ioannes Iudæ frater ab Amaræi filijs interfectus. fol. 364.
Ioannes Iosephum interficere conatur. 592.
Ioannis lucri cupidus. 589.
Ioannis insidiæ. 590.
Ioas Israelitarum & Samariæ rex. 273.
Ioasus, Ioado Pontifice auxiliante, in regem creatur. 270.
Ioasi sublatio. 273.
Ioasi, viuente Ioado, pietas. 271.
Ioasi, Ioado mortuo, impietas, eiusq; per Prophetam taxatio. 272.
Iodes siue Ehud in Eglonis familiaritatem sese insinuat. 130.
Iodes Palonem trucidat. 131.
Ionathas è conuiuio profugit. 170.
Ionathas & Dauid in agro conueniunt. 170.
Ionathas. 211.
Ionathas prius verberatus viuus exustus est. 872.
Ionathas Iudæ fratri communibus Iudæorum suffragijs succedit. 364.

Ionas à Ceto deuoratus ac reuomitus, Niniuitis prædicat. 276.
Ionathas Dauidem consolatur, mortem cæterorum negans, de solo Ammone diligentius perquirẽdum censet. 200.
Ionathas apud Machmam degit, patriæq; desertores punit. 366.
Ionathas amicitiam cum Dauide iureiurando confirmat. 169.
Ionathas Dauidi signa Regis animum declarantia cõstituit. 170.
Ionathas & Iudas Hierosolyma & arcem reficiunt. 376.
Ionathas & Simon in Amaræi filijs Ioannis fratris mortem vlciscuntur. 365.
Ionathas legatione cum muneribus missa ad Demetrium, vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret, rogat. 373.
Ionas à Deo in Nini regnum proficiscens iussus nauigium conscendit, & in mare præcipitatur. fol. 275.
Ionathas in Arabiam proficiscitur, & Nabatæos vastat. 376.
Ionathas Demetrium muneribus placat. 373.
Ionathas Dauidem amat, patris voluntatem ei nunciat, simulq; consulit, vt saluti suæ fuga prospiciat. 167.
Ionathas parenti præclaras Dauidis res gestas commemorat, orans ne tantopere in eiusmodi virum sæuiat. ibid.
Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat. ibid.
Ionathas Pontifex exercitum colligit. 367.
Ionathas ob accepta beneficia operam suam Tryphoni contra Demetrium offert & præbet. 374.
Ionathus Sadducæus Hyrcanum contra Pharisæos inflammat. 385.
Ionathas victos Azotum vsq; persequens Dagonis fanum concremat, octo millia hominum in eo exurens. 371.
Ionathas à Tryphone interficitur. 379.
Ionathas renouat amicitiam cum Romanis & Lacedæmonijs. 375.
Ionathas armigero clam hostium castra ingreditur. 158.
Ionathas in Palæstinorum exercitu quosdam trucidat, reliqui se inuicem inuadunt, & dant se in fugam. 159.
Ionathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorificè excipitur. 371.
Ionathas Ammoni dat consilium, quomodo optatis potiri valeat. 199.
Ionathas cum fratre in Bethlaga obsessus. 365.
Ionathas fugat Demetrii milites. 375.
Ionathas cum suis captus. 604.
Ionathas à Tryphone per insidias captus interficitur. 617.
Ionathas Ioanni vt ad se veniat scribit. 602.
Ionathæ Anani filio Pontificatus restituitur, quem ille recipere recusat, & Matthiæ fratri deferri rogat. 563.
Ionathæ & collegarum aduersus Iosephum concilium. 604.
Ionathæ sociorum pars manibus interit, nonnulli vi-ui capti ad Catulum perducuntur. 871.
Ionathæ desiderium omnes Hierosolymis capit. 378.
Iosephus ex Galilæa discedere cogitat. 597.
Iosephus Ionathæ epistolas perlegit. 601.
Iosaphatus cultum verum renouat. 257.
Iosaphatus magistratus & iudices constituit. 257.
Iosaphati exercitus. 254.
Iosaphati cum Achabo in Syros expeditio. 254.
Iosaphati mors. 261.
Iosaphatum Ieus Propheta, quod Achabo auxilium tulerat, reprehendit. 257.
Iosephus & Azarias à Gorgia victi, ad duo millia militum amittunt. 356.
Iosephus in carcerem fratres includit. 42.
Iosephus regis facultates recuperat. 589.
Iosephus bello Iudaico semper interfuit. 876.
Iosephus Romæ belli Iudaici historiam conscripsit. fol. 876.
Iosephus collegas Hierosolyma remittit. 589.
Iosephus à Ionatha hortatu Catulli falso accusatur. 872.
Iosephus cum quinq; fratribus Pharaonem Regem accedit. 48.
Iosephus Ptolemæo obuiam profectus, honorifice excipitur. 343.
Iosephus Iudæ consilio Arabibus negociatoribus venditur. 36.
Iosephus in Galilæa mansurus annuit. 598.
Iosephus vxorẽ ducit in Aegypto, ex qua genuit Manassem & Ephraim. 41.
Iosephus à fratribus agnoscitur. 46.
Iosephus quintam fructuum partem regi pendere iubet. 48.
Iosephus fratres tentat, vt parentis statum & Beniamin expiscari queat. 42.
Iosephus hanc historiam non Hebraica, sed peregrina lingua, Græca nimirum, conscripsit. 2.
Iosephus adulterium iterum deuitat. 38.
Iosephus vestibus mulieri relictis aufugit. 38.
Iosephus fratribus incognitus eos salutat & Beniamin. 43.
Iosephus fratres num in aduersis Beniamin essent subsidio, tentat. 44.
Iosophus in carcerem conijcitur. 39.
Iosephus libros suos plurimis venum dedit. 876.
Iosephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum regem mittit. 345.
Iosephus fratres Simeone retento dimittit. 43.
Iosephus & Mariamme apud Herodem accusantur. 438.
Iosephus liberatur vinculis. 40.
Iosephus cum Tito Romam proficiscitur, & à Vespasiano honorificè excipitur. 610.
Iosephus Galilææ Præses septuaginta viros sibi adiungit. 590.
Iosephus in discrimen incidit. 601.
Ionathæ eiq; adhærentium dolus. 601.
Iosephus Cabi Simonis filij Pontifex. 580.
Iosephus seditionem absq; sanguine effuso compescit. 601.
Iosephus Sepphoritarum ciuitatem seruat. 608.
Iosephus conscenso nauigio Tiberiada petit. 595.
Iosephus sacerdotibus captiuis absolutionem impetrat. 586.
Iosephus secum deliberat. 608.

Ioſephus Galilæorum primatibus Ionathæ & Tiberiē ſium iniurias denarrat. 603.
Ioſephus Hieroſolymitanorum concilij iuſſu in Galilæa manet. 489.
Ioſephus relicto Iuſto ad hiſtoriam redit. 607.
Ioſephus legatorum ſucum intelligit. 602.
Ioſephus Ellemi per vnum diem Pontifex. 502.
Iudas Sariphei & Matthias Margalotiexuſti. fol. 502.
Ioſephus propter Tiberienſes periculis expoſitus. 595.
Ioſephus ſeditioſos, vt à bello Romanis inferendo deſiſtant, dehortatur, vnde in odium & ſuſpicionem incidit. 586.
Ioſephus in alio periculo verſatur. 594.
Ioſephus legatis iterum ſcribit. 599.
Ioſephus mulieribus Herodis mandatum de Mariamne interficienda aperit. 437.
Ioſephus frumentum in Galilæam tranſmittit. 592.
Ioſephus in Neopolitanum. 592.
Ioſephus Tiberienſes ex cuſtodia dimittit. 595.
Ioſephus ex Pontificali Aſamonæorum genere. 475.
Ioſephus Ptolemæo ſpolia reddere conatur. 593.
Ioſephus populum ad miſericordiam mouet. 593.
Ioſephus tres in crucem ſuffixos liberat. 610.
Ioſephus regios clàm dimittit. 594.
Ioſephus ipſe bello Iudaico interfuit. 613.
Ioſephus ex ſolitudine in vrbem redit, & Phariſæorum placitis ſeſe addicit. 585.
Ioſephus pene oppreſſus inopinato periculo euadit. fol. 603.
Ioſephus omnes Iudæorum ſectas cognoſcit. 585.
Ioſephus annos triginta natus nulli mulieri vim infert, & nihil ſibi obtrudi patitur. 590.
Ioſephus Canei in Cantharæ Pontificis ſurrogatus locum. 568.
Ioſephus Tiberiadem capit. 605.
Ioſephus defectionis autores iniectis vinculis Iodapatam mittit. ibid.
Ioſephus Hebrææ & Græcæ literaturæ peritus. 584.
Ioſephus hiſtoriam hanc in Hebraica lingua antea cōſcripſit. 613.
Ioſephus centum legatos Hieroſolyma mittit. 601.
Ioſephus inſidias euadit. 594.
Ioſephus regios in fugam compellit. 601.
Ioſephus Mathiæ filius natus. 585.
Ioſephus cum copijs contra Gabara proficiſcitur. 599.
Ioſephus in Galilæa vias obſeruat. 599.
Ioſephus inuidorum calumnijs appetitus. 610.
Ioſephus cognominatus Caiaphas Pontifex. 520.
Ioſephus in Aegypto Potiphari venditur. 37.
Ioſephus ætatis anno 110. moritur. 49.
Ioſephi patientia in vinculis. 39.
Ioſephi conſilio tolerabilior euadit ventura ſterilitas. 41.
Ioſephi calliditas. 598.
Ioſephi oſſa. 59.
Ioſephi libros quidam blaſphemant. 876.
Ioſephi oſſa in Chananæam translata. 49.
Ioſephi diuitiæ & liberi. 344.
Ioſephi ſomnij interpretatio. 35.
Ioſephi fratres eum tollere decernunt. 35.
Ioſephi fratres peccata in eum commiſſa deplorant. 42.
Ioſephi ſomnium. 34.
Ioſephi cum Ieſu de 20. aureis rixæ. 603.
Ioſephi cum Ieſu colloquium. 603.
Ioſephi oratio & confeſſio coram aduerſarijs. 593.
Ioſephi ad Ionathan reſponſoriales. 598.
Ioſephi infortunium hoſtibus animos addit. 609.
Ioſephi erga hoſtes benignitas. 590.
Ioſephi erga Ieſum benignitas. 593.
Ioſephi religionis cura. 594.
Ioſephi ad Ionathan mandata. 599.
Ioſephi naufragium. 586.
Ioſephi ſomnium mirabile. 597.
Ioſephi ſtratagema. 594.
Ioſephi fratres eum à feris deuoratum patri perſuadent. 37.
Ioſephi fratres in via Aegyptij prehendunt. 44.
Ioſephi ad lectorem adhortatio. 2.
Ioſephi ad ciues Tiberienſium adhortatio. 590.
Ioſepho parens rem totam ſignificat. 597.
Ioſepho Ieſus bellum infert. 591.
Ioſepho Tiberienſis plebs obuiam venit. 590.
Ioſepho perpetua Cæſarum beneuolentia manet. fol. 610.
Ioſepho Potipharis vxor ſecundas machinas admouet. 37.
Ioramus, Ioſaphati filius, Rex Hieroſolymorum. fol. 261.
Ioramus Eliſæo mortem minatur. 263.
Ioramus à Moabitarum Rege auxilium petit. fol. 259.
Iorami cædes. 267.
Iorami ſcelera ab Elia per literas accuſantur. 266.
Iorami impietas. 266.
Iorami expeditio in Ramatham. 267.
Ioramum Eliſæus, vt Syrorum inſidias caueat, admonet. 261.
Ioæ Eliſæus à ſe Syros ter vincendos prædicit. 273.
Ioſias verum Dei cultum reſtaurat. 287.
Ioſias rex Iudæ. 287.
Iophum Herodes interfici, & Alexandrum in carcere conijci iubet. 438.
Ionici Iudæi apud Agrippam de indigenarum iniurijs conqueruntur. 464.
Ioſua in duas partes copias diuidit. 121.
Ioſua diuidendam regionem, & duas tribus cum dimidia remittendas hortatur. 121.
Ioſua ad metiendam & diuidendam terram quoſdam mittit. 122.
Ioſua Chananæorum regionem nouem tribubus & dimidiæ Manaſſis diuidit. 122.
Ioſua vnicuiq; tribui, vt ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret, præcipit. 122.
Ioſua Iſraelitarum dux deſignatur. 67.
Ioſua & Caleb populum compeſcunt. 87.
Ioſua moritur. 126.
Ioſuæ domicilium ad Sicima. 124.
Ioſuæ poſtrema ad Seniores & Magiſtratus Hebræorum adhortatio. 125.
Ioſuæ ad eos, qui ex regione vltra Iordanem ſita militabant, oratio. 123.
Ioſua ad Deum precatio. 118.
Ioſuam Moſes ſibi ſucceſſorem deſignat. 102.
Ioſuam Moſes hortatur. 113.
Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitudinē obijcit. 135.

Iouem Olympium Caius Memmium Regulum Romã transferre iubet. 545.
Ioazus rex Iudæ. 290.
Iubal Musicæ inuentor. 7.
Iucundus & Tyrannus se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem interficerent, fatentur. 483.
Iudaïcus populus regi vt orientalem instauraret porticum suadet. 581.
Iudas hostium phalangem trucidat, ipse circumuentus vulneratur & interficitur. 362.
Iudas fœdus facit cum Romanis. 361.
Iudas oppidum egressus, noctu in Bacchidis castra irruit. 365.
Iudas Essæus vates. 387.
Iudas Essæus Propheta. 619.
Iudas Hierosolyma se recipit, eumq; sequitur Antiochus. 358.
Iudas Lysiæ exercitum vincit. 353.
Iudas ingenti præda potitur. 353.
Iudas Alcimi potentiæ resistit. 360.
Iudas & Saddocus quartæ sectæ autores. 518.
Iudas paucis militibus innumerosum exercitum aggredi conatur. 362.
Iudas obsessis Iudæis in auxilium venit. 355.
Iudas quartus frater adducitur. 926.
Iudas assiduè cum finitimis gentibus bellum gerit. 354.
Iudas copias inter fratres diuidit. 355.
Iudæis victis Simon hostibus in Galilæa captiuos liberat. 355.
Iudas Propheta Antigoni necem prædicit. 619.
Iudas cum copijs ad Bethzacharia regi obuiam proficiscitur. 357.
Iudas & Ionathas Iudæis in oppidis Galatidicis suppetias ferunt. 355.
Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit. 352.
Iudas in Modim sepultus. 363.
Iudas Maccabæus arcem oppugnat. 357.
Iudas & Matthias cum 40. iuuenibus ad regem perducti ouantes se excusant, eosq; vinctos rex Hierichuntem mittit. 502.
Iudas Ezeciæ latronum ductoris filius. 511.
Iudas Sariphæi filius Matthias Margalothi iuuentutem, vt opera quæ rex præter patriæ consuetudinẽ fecerat, tollerent, concitat. 501.
Iudas Galilæus quartæ sectæ auctor. 519.
Iudæ ad Iosephum pro Beniamin oratio. 45.
Iudæ ad milites oratio. 353.
Iudæ tribus ad Iordanem vsq; Dauidi occurrit, & põte fluminis ripas iungit. 208.
Iudæa per septuaginta annos deserta. 298.
Iudææ cladες. 283.
Iudæam finitimæ gẽtes, sicut & Tryphon inuadunt. 378.
Iudæus Dæmones eijcit. 223.
Iudæi inter media tela versantes nihil ceremoniarũ intermittunt. 625.
Iudæi in castellum Gamala sese recipiunt, quo & Philippus se confert. 588.
Iudæi permulti in lacunarijs pereunt. 510.
Iudæi à Babylonijs afflicti Seleuciam migrant. 543.
Iudæi seditionis & pugnæ causam in Samaritas & Cumanum referunt. 575.
Iudæi veriti ne Herodes demolitus vetus ædificium nouum absoluere non posset, eis Herodes vetus illæsum mansurum, donec ad nouum materia comparetur promittit. 459.
Iudæi Ptolemaidem ad Petronium perueniunt, deprecaturi, ne quid contra leges patrias facere cogerentur. 536.
Iudæi dant obsides ob impetratam veniam ad Cæsarem legatos mittere. 568.
Iudæi in seditionibus quasi furiosi. 511.
Iudæi in Neerdam & Nisibim sese recipiunt. 544.
Iudæi seruati Ctesiphontem secedunt. 544.
Iudæi necessitate ad bellum coacti. 586.
Iudæi Aegyptij in Oniæ regione ab Antipatro Cæsari consociati. 408.
Iudæi solennia sacrificia expeditionis tempore peragunt. 403.
Iudæi Syriorum, Idumæorum & Phœnicum vrbes tenent. 393.
Iudæi Carmelum montem incolentes Antigono sese adiungunt. 419.
Iudæi vlciscuntur inimicos suos. 327.
Iudæi octauo die circumcisionem celebrant, Arabes post decimum tertium annum. 21.
Iudæi in templũ & superiorem vrbem refugiunt. 431.
Iudæi contra sicariorum temeritatẽ conueniunt. 870
Iudæi vniuersis bonis in vnum congestis ignem inijciunt. 869.
Iudæi vndiq; collecti ad Godoliam Masphatam veniunt. 296.
Iudæi fidem eis olim à regibus datam conseruauere. 899.
Iudæi cur olim pastores & captiui dicti. 879.
Iudæi obsessi intrepide repugnant. 430.
Iudæi ab Romanis victi. 628.
Iudæi è Babylone Hierosolyma proficiscuntur. 312.
Iudæi à profugis & penuria coacti Macedonicæ factioni sese adiungunt. 364.
Iudæi prorsus nullas imagines ferunt. 900.
Iudæi è regione Galaditica in Iudæam traducti. 356.
Iudæi opprimũtur, qua clade Matthias fit cautior. 351
Iudæi templa & altaria fabricata destruunt. 885.
Iudæi Herodi propter beneficia fauent. 454.
Iudæorum mores & lustrationes. 614.
Iudæorum legatio Romam. 513.
Iudæorum Reipub. mutatio. 627.
Iudæorum ad Darium legatio. 315.
Iudæorum agrum armis Samuel recuperat. 150.
Iudæorum leges antiquissimæ. 914
Iudæorum cum Romanis conflictus. 859.
Iudæorum rex spoliorum nouissima. 857.
Iudæorum contra Alexandrum constantia. 885.
Iudæorum & Lacedæmoniorum comparatio. 911.
Iudæorum propriæ cædis amor. 869.
Iudæorum octo millia dum Alexander viuit, in exilio degunt. 392.
Iudæorum è captiuitate Hierosolyma profecturum numerus. 308.
Iudæorum 3000. prostrati. 860.
Iudæorum in lege constantia. 914.
Iudæorum in pugna constantia. 644.
Iudæorum in Antiochia multitudo. 851.
Iudæorum ad Aegyptum aduẽtum eorundemq; egressum ostendit Manethon. 880.

Iudæorum ab Romanis captorum calamitas. 868.
Iudæorum Paſcha tranſitum ſignificat. 59.
Iudæorum ob decretum Regis luctus. 322.
Iudæorum 1700. ab Romanis perempti. 860.
Iudæorum gens multum totius orbis indigenis aſſeminata. 851.
Iudæorum origo quaſq; regiones errando peragrauerint, in hac hiſtoria repetitur. 614.
Iudæorum apud Meſopotamiam & Babyloniam graues motus. 539.
Iudæorum decem millia deditionem faciunt. 512.
Iudæis hora ſexta nobis eſt vndecima vel duodecima meridiei. 602.
Iudæorum cum Romanis acerrimus conflictus circa templum. 510.
Iudæorum contra Alexandrum in feſto die ſeditio. 620.
Iudæorum in Alexandrum odium & exacerbatio. 620.
Iudæis calamitates ab exteris & incolis illatæ. 586.
Iudæis à Romanis Aſiæ & Europæ Regibus magnus honos habitus. 412.
Iudæis apud Antiochiam altera calamitas accidit. 852.
Iudæis incommoda inferunt. 357.
Iudæos quotannis hominem Græcum immolare debere. 901.
Iudæos propter damnum paſſum mœſtos Herodes conſolatur. 441.
Iudicium contra Antipatrum, cui præſidet Varo. fol. 668.
Iulius Cæſar. 555.
Iulius Cæſar apud Alexand. inſcriptione columnæ æreæ, quod Iudæi Alexandrinæ ciuitatis ius habeãt atteſtatur. 412.
Iulius Antonius proconſ. 474.
Iuppiter. 912.
Iura & libertates Iudæorum. 897.
Ius ciuitatis Antiochiæ Iudæis conſeruatum. 340.
Iuſtitia eſt Dei potentia. 105.
Iuſtus belli fax. 587.
Iuſtus populum ad defectionem irritat. 587.
Iuſtus de bello Iudaico nihil penitus ſciuit. 606.
Iuſtus Galilææ Prouinciæ potiri cupit. 608.
Iuſtus Veſpaſiano ac Tito defuncto ſuam hiſtoriam edidit. 606.
Iuſtus ob facinora capitis damnatus. 606.
Iuſti, Piſti filij ad multitudinem oratio. 587.
Iuſtum decapolitanorum primates deferunt. 609.
Iuuenum miſeratio omnium animos concitat. 470.
Idololatriæ à Ioſia extirpatio. 288.
Idumæi ab Hyrcano ſubiugati circumciſionem & ritus Iudaicos admittunt. 383.
Idumæi. 863.
Idumæorum apoſtaſia. 266.
Immunitas à tributis Iudæis parata. 329.
Immunitates Iudæis à Seleuco Nicanore Syriæ Rege conceſſæ. 340.
Impietas Achabi. 247.
Impietatis pœna. 278.
Impoſtores & Magi. 578.
Incredulitatis pœna. 265.
In Caij interfectores animaduertitur. 560.
In duorum aut trium ore conſiſtit veritas. 600.
In Arbela conuentus. 604.
Inguinis morbum Aegyptij Sabbatoſim vocant. fol. 896.
In ſpectaculo Cæſareæ Iudæi 25000. pereunt. 851.
Indorum ſapientiæ profeſſores ſeipſos concremãt. fol. 867.
Ingẽti arietefabricato, Sylua crebro murum pulſari iubet, 865.
In Hieroſolymis ædificatum eſt templũ à Salomone rege ante annos 143. & menſes 8. quàm Tyrij Carthaginem condidere, 880.
Integræ mortuorum familiæ, & plena mortuis tecta. 846.
Interpretes 70. Alexandriam venientes, honorificè excipiuntur. 338.
Ingenium Samaritarum, ob quod merito Iudæis exoſi. 349.
Iniquitatis atq; delicti circa Deum cauſa. 912.
Intentio legum Iudaicarum. 915.
Indignatio Dei in Idololatras Chutæos. 282.
In caſtello magno commeatus copia. 864.
Interius ſeptũ, quod Iudæis modo ingredi conceſſum erat. 461.
Iniuſta Achimelechi cum tota familia cædes. fol. 172.
Inſidiæ Hyrcano clàm ſtructæ. 345.
Inſtauratio templi. 272.
In Hebræorum caſtra coturnices Deus immittit. fol. 64.
In Alexandrum citrea coniecta. 391.
Ingens Hebræorum ſtrages ob peſtem à Deo immiſſam. 213.
Inobedientis Prophetæ pœna & ſepultura. 239.
Inſtrumenta Muſica Dauidis. 211.
Infirmior turba ciuitate eiecta recipitur. 382.
In iuſtum Hiſtoriographum Ioſephum falſo inſimulantem. 605.
Indulgentia nimia & lenitate mali in propoſito confirmantur. 161.
In quibus victoria conſiſtat. 18.
Inconſtantia amoris in hominibus. 154.
Ingens moles ex penuria & caritate proueniens. fol. 48.
Ingens præda de Madianitis parta. 101.
In Agrippam defunctum Cæſarienſes & Sebaſteni cõuicia iactant. 566.
In Aegypto annonæ caritas. 41.
In bellum qui mittendi. 111.
Incendium templi ac ciuitatis excidium. 614.
In Hiericho Balſamum precioſiſsimum prouenit. 439.
Inimicitiæ Herodis cum liberis ex Mariamme ſuſceptis. 652.
In Paſchæ feſto miles genitalia nudans ſeditionem concitat, in qua viginti millia Iudæorum ſunt extincti. 574.
In ſingulis feſtis & ſacrificijs quid obſeruetur. fol. 82.
Inuenta bona. 110.
Inuidiæ vis & natura. 303.
In Zoor Lothus euadit. 20.
Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata, quî octingentos captiuorum crucifigit. 621.
Iracundiæ maternæ filij ſuccedunt. 652.
Iris ſignum fœderis inter Deum & Noe. 11.

Iromus Solomoni ligna promittit, eorumq; vice frumentum petit. 224.
Iromi legati ad Solomonem. 224.
Israelitæ possessionibus suis eiecti alio, traducuntur. regno Chuthæis dato. 281.
Israelitæ Obela suadente ex tribu Iudæ ac Beniamitica captiuos domum remittunt. 279.
Israelitæ ab Ammanitis & Palæstinis oppressi. fol. 137.
Israel Prophetapopulo victoriam pollicetur. 258.
Israelitæ copiarum partem in insidiis collocant, & vt impares paulatim pedem referunt. 128.
Israelitæ hostes, eorumq; idola tollere iubentur. fol. 104.
Israelitæ Pascha celebrant, terræ frugibus fruuntur, & deficit Manna. 116.
Israelitæ quomodo in terra Chanaan victuri. 404.
Israelitæ bellum omittunt. 126.
Israelitæ à Chusarthe oppressi. 130.
Israelitæ mittũt ad Gabaenos, qui sontes ad suppliciũ deposcant. 127.
Israelitæ à Palæstinis superati. 139.
Israelitæ Samueli filiorum iniquitates commemorãt, eumq; vt regem aliquem declararet, obnixè precantur. 151.
Israelitæ in deserto aquæ penuria laborant. 63.
Israelitæ petitionis suæ repulsam passi à Roboamo deficiunt. 238.
Israelitæ ab Ainatis fusi fugatiq;. 118.
Israelitæ Chananæos non vno actu deuicerunt. fol. 126.
Israelitæ ad montem Sina perueniunt. 68.
Israelitæ in deserto 40. annis erraturi. 87.
Israelitæ sexcentos Beniamitas reuocant. 128.
Israelitæ hostium copiis terrentur. 158.
Israelitæ incolumes per mare rubrum euadunt, quod Aegyptios inuoluit. 61.
Israelitæ absq; Dei mandato & Mosis cum hostibus cõgredi cogitant. 89.
Israelitæ in deserto coturnicum carnes impetrant. 86.
Israelitæ ab Aegyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur. 60.
Israelitæ ex Aegypto discedunt. 59.
Israelitæ prædam opimam ab Amalecitis reportant. 68.
Israelitæ hostes insequuntur, & reges duos Oribum & Zibum occidunt. 135.
Israelitæ in Elym perueniunt, vbi contra Mosen ob commeatus penuriam murmur exoritur. 63.
Israelitæ Ionathan irato patri eripiunt. 160.
Israelitæ traiecto fluuio, altare super ripam Iordanis erigunt. 123.
Israelitæ læti certatim ad structuram tabernaculi cõferunt. 71.
Israelitæ 40. annos Manna sustentati. 65.
Israelitæ in Raphidim perueniunt, vbi laborant siti. 65.
Israelitarum ætatis annorum viginti, & supra vsq; ad annum 50. numerus. 78.
Israelitarum in acie viginti duo millia cadunt. fol. 127.
Israelitarum iterum decem & octo millia cadunt. fol. 128.
Israelitarum pœnitentia. 149.
Israelitarum Palæstini 4000. trucidant. 145.
Israelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur. 152
Israelitis Gabaeni sontes non tradunt. 127.
Israelitas Aegyptij persequuntur. 60.
Israeliticum regnum Dauidi iterum offertur. fol. 207.
Israelitici populi ab Aegyptiis conclusi anxietas. 60.
Ismahel Deus exaudit. 19.
Ismahelem cum matre Abraham ablegat. 21.
Issæmus. 211.
Isac mactandus annum agit vigesimum quintum. 22.
Isaac risus. 21.
Isaacus peruenit Gerara. 26.
Isaac Rebeccam vxorem ducit. 24.
Isaac mittit venatum Esau. 26.
Isaac Abrahamo promissus. 19.
Isaaci ad parentem responsio. 23.
Iter per saxum coluber dictum. 863.
Izates, Monobazo fratri regni successione relicta, moritur. 573.
Izates Deum inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, iisq; Vologesus cum exercitu occurrit. 573.
Izates ad Parthos scribit, & vt suum regem reciperent, suadet. 571.
Izates Iudæis pecuniam mittit. 571.
Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus. 572.
Izates ab Abemerigum Spasini regem missus eius filiam Samacham ducit. 569.
Izates ab Helena matre & magnatibus rex creatur, & Monobazum Rempub. donec frater veniat, administrare iubetur. 569.
Izates Artabanum consolatur, eiq; auxilium pollicetur. 571.
Izatæ Eleazarus, vt se circumcideret, persuadet. fol. 570.

L.

LAban cum Iacobo fœdus sancit. 31.
Laban Iacobum persequitur, Deus verò à proposito eum deterret. 30.
Labani contra Iosephum accusatio. 30.
Labani contra Iacobum dolus. 30.
Laboso rdochus. 302.
Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorum Pontificem epistola. 347.
Lances. 227.
Laniena. 578.
Latrones. 425.
Latrones capti & puniti. 481.
Latrones plerunq; ex Ananiæ cognatis quempiam intercipiunt, quem non nisi receptis aliquot è suis, dimittunt. 581.
Laus & nomen Iosaphati apud quoscunq;. 258.
Laus Eleazari. 922.
Legatus Regius honorifice exceptus, Iosephi libertatẽ apud suos prædicat. 343.
Legati Hyrcani & Aristobuli ad Scaurum. 400.
Legati Syriæ, templi & vrbis muniendæ causam quærentes ad Iudæos missi. 314.
Legati inuiolabiles. 442.

Legatio Syri ad Achabum. 251.
Legati cum militibus ad Iosephum missi. 597.
Legati Tiberiadem in suam potestatem redigere conantur. 601.
Legatorum Hierosolymitanorum aduersus Iosephum consultatio. 599.
Lex septimi cuiusq; anni. 84.
Legis apud Iudæos exacta obseruatio. 914.
Legis liber in tabernaculorum festo prælegendus. fol. 105.
Legislatorum iniustitia. 914.
Leges gentium. 914.
Leges graues Iudæorum. 911.
Leges belli & consuetudines. 85.
Leui tribus cultui sacrata. 83.
Leuita uxorem in duodecim partes discerptam ad singulas tribus mittit. 127.
Leuitica tribus in partes 24. diuiditur. 216.
Leuiticæ trib. hominibus Agrippa lineæ stolæ usum decernit. 581
Leprosi Samaritanis hostium castra deserta esse, significant. 264.
Legis tabulæ in arca. 74.
Lycurgus Lacedæmoniorum legislator. 911.
Libertas virtute paratur 554. & pretiosa res est. ibid.
Lia Zelpham adducit Iacobo. 29.
Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi. folio 111.
Libertate seruata, optima sepultura. 866.
Libya siue Africa. 14.
Libya denominatur Aphrica. 24.
Ligna pretiosa Solomoni allata. 234.
Linguarum confusio. 12.
Linum & lana. 105.
Lysanias Barzapharni, ut Antigonum in regnum inducat, Hyrcanumque deponat, persuadet. folio 634.
Lysaniam Cleopatra interficit. 439.
Lysias Antiochi filium Regem constituit, eiq; Eupatris cognomen imponit. 357
Lysias iterum in Iudæam mouet, & quinque millia militum amittit. 354.
Lysimachus Apollodotum fratrem occidit & Gazam Alexandro tradit. 390
Lysimachus mendacij arguitur. 893.
Lothus cum suis seruatur. 20.
L. Lentulus consul pro Iudæis sententiam dicit. 414.
Luctus triginta dies. 109.

M.

Machir tertius ex pueris adduci iubetur. folio 925.
Micharæ iniquitas. 641.
Macharam multos Iudæos interficit. 427.
Maccabæum Antiochus atrocius distendi iubet. 925.
Macedonici milites relictis præsidijs Antiochiam sese recipiunt. 366.
Madianitæ Amalecitis socijs Israelitas magno prælio vincunt. 132.
Madianitæ & confœderati mutuis vulneribus cadunt. 134.
Madianitarum filiæ ad Hebræorum castra peruenerunt. 99.
Madianitarum filiæ Hebræos ad Idololatriam perducunt. 100.
Madianitarum & confœderatorum centum viginti millia trucidati. 135.
Magnus annus. 11.
Magna seditiosorũ multitudo in cloacis deprehensa. 851.
Magedo. 232.
Mandatum Dauidis de parcendo filio. 205.
Mandatum Dauidis de transportanda arca. folio 191.
Mandatum de arca, cæteraque sacra supellectile in templum reponenda. 214.
Mandatum regium de statua adoranda. 300.
Mandatum de dimittendis exteris. 317.
Mandatum de sumptibus ad structuram templi præbendis. 315.
Mandatum de altari exstruendo. 213.
Manna quid significet. 65.
Malichus Antipatro insidiatur, deierat & eidem reconciliatur. 415.
Malchus beneficiorum Antipatri immemor. folio 632.
Malichus Antipatrum veneno necari procurat. 415.
Malichus, Hyrcano sese adiungit. 632.
Malichum tribuni Herodis interficiunt. 633.
Malle expugnata. 355.
Manna Israelitas Deus cibat. 65.
Manaemus Israelis rex. 277.
Manachases, 75.
Manahemus regnum futurum prædicit. 458.
Manasses sacerdotium, ob exteram, si retineat fœmiam ab eo remouẽdus, spe maioris boni negligit. 329.
Manasses urbem lustrat & templum denuo consecrat. 287
Manasses in Babyloniam captus abductus postquam respuit, regno restituitur. 287.
Manasses voti fit compos. 329.
Manassæ impietas & crudelitas. 286.
Manassæ mors. 287.
Manochi angelus iterum apparet. 139.
Manethon Aegyptius historiographus. 888.
Manethonis & Chæremonis historiæ cõparatio. 892.
Manethonis figmenti depulsio. 890.
Manethonis de Aegyptiorum leprosis fabulosa. 888
Manethonis & Chæremonis historiæ discrepantia. 893.
Mar amarorem significat. 63.
Marcus Crassus reliquum templi aurum aufert. fol. 628.
Marcus Crassus in Parthos mouet, pecuniam Hierosolymis ex templo aufert. 406.
M. Antoninus Tyriorum Magistratibus scribit, & ut Hyrcano ac Iudæis regionem, bona, & libertatẽ ademptam restituerent, iubet, saluis tamen saluandis. 418.
Marcus sexti successor in Syria. 415.
Marcus Agrippa. 340.
M. Antonius Dux. 627.
Marcus Sexti successor. 631.
Mardochæus insidiatores reges prodit. 321.

Mardochæus patruus Esther Babylone Susa migrat. 321.
Mariamme morosa fœmina. 448.
Mariammeex odio Herodi, quæ Hyrcano auo fecerat, obijcit. 652.
Mariamme sese apud Herodem excusat eiq; recõcilia tur. 438.
Mariamme ab Herode accusata, omnium suffragijs damnata in carcerem coniicitur. 448.
Mariamme Archelaum dedignata in Demetrij thalamum migrat. 577.
Mariamne soror Mosis defuncta. 95.
Mariamme. 576.
Mariammen & Iosephum Herodes interfici iubet. 652.
Mare rubrum finditur. 61.
Maris & decem labrorum vsus. 226.
Marsyas Agrippæ Tiberij mortem nunciat. 533.
Marsus Syriæ Præfectus. 564.
Marthace Archelai mater moritur. 508.
Marsus Claudio, Agrippæ scriberet, vt à muniendavrbe desistat, suadet. 564.
Massada. 636.
Masadæsitus. 863.
Masnaempthes. 75.
Massabazanes. 75.
Mater septem cruciatus anteque cruciaretur, excepit. 931.
Mater ambustos filios in pœnas vltro concomitatur. 331.
Matris hortatu Ioab fratris benedictionem, anteuertit. 26.
Matris ad septem filios ante supplicium adhortatio. 932.
Matthias Theophili filius Pontifex. 581.
Matthias cum filijs alijsq; nonnullis in desertum se confert. 351.
Matthias Idolorum cultum extirpat. 351.
Matthias filios ad pietatem, fortitudinem & concordiam adhortatur. 351.
Matthiæ & eius filiorum pietas, & zelus. 350.
Matthiæ mors. 352.
Matthiæ sacerdotium ademptum, in cuius locum Iozarus surrogatur. 502.
Matthias Romanis sibi sociatis Antiocho bellum infert. 616.
Matthiam seditiosi & socios quos Herodes affecerat, supplicio deflent : Herodi caros in vindictam ab Archelao deposcunt, & pontifici sacerdotium abrogari postulant. 506.
Maximum Dei lumen nefaria facta non latent. folio 620.
Megasthenes de Nabuchodonosoro. 301.
Mela Archelai Cappadocum regis filia. 484.
Melchisedeck rex iustus. 18.
Memphis in AEgypto. 408.
Memphibostus à calumnijs Sibæ se purgat. 208.
Memphibostus donatus paternis & auitis bonis mensæ Dauidis adhibetur. 194.
Menander Historiographus Solomonis & Iromi meminit. 231.
Menander de fame tempore Eliæ. 247
Menandri Ephesij testimonium. 880.
Mendacij de iuramento depulsio. 903.
Mendacij à Possidonio & Apollonio in Iudæos conficti reiectio. 900.
Mensa aurea ponderis talenti magni. 857.
Mensa aurea. 336.
Mensa sacri panis. 227.
Mensa. 74.
Mensuræ. 227.
Mensuras & pondera Cain excogitat. 7.
Merces. 111.
Merces meretricis. 105.
Meretricis nuptiæ. 108.
Messenes Amenophis filius. 892.
Mesopotamitæ vltrò ad Dauidem deditionem faciunt. 196.
Methir. 75.
Michæas verus propheta. 255.
Michol Regis seruis, Dauidem ægrotare, persuadet. 168.
Michol sese quod Dauidem eripuerit, excusat. ibid.
Milites sublatis signis ad Claudium tendunt. 560
Milites vnum Imperatorem à senatu creari postulant. 559.
Milites vnum Imperatorem à Senatu creari postulant. 55.
Mille Iudæi Herodem accusaturi Tyrum conueniũt, qui partim trucidantur, partim vulnerantur & fugantur. 419.
Mille & quingenti sacerdotes Iudæorum decimas accipiunt. 885.
Mira Maccabæi victoria, vt post multos conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. 356.
Mira hostium excæcatio, per fluentis vmbram facta 261.
Miraculo vaticinium confirmatur. 239.
Mithridates Antipatrum apud Cæsarem laudat. 408.
Mithridates, Orsanes. 405.
Mithridates rex Ponti à pharnace filio occisus. folio 402.
Mithridates Pelusium proficiscitur, eoque Antipatri ope potitur. 629.
Mithridates ab vxore vt Anilæum bello impetat, accensus. 543.
Mithridatis de Aegyptijs victoria. 629.
Mithridatem Anilæus dimittit. 543.
Moabitæ ab Israelitis fusi fugatiq;. 131
Moabitæ & Ammanitæ Iosaphato bellum inferunt 258.
Moabitarum rex filium proprium sacrificat. 261.
Moabitarum maxima strages. 193.
Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Baseas ex Helena sorore duos filios Monobazum & Izaten suscipit. 569.
Monumentum Ionathæ. 379.
Morbus Alexandræ & Aristobuli conatus. folio 395.
Morbus Ezeciæ & vitæ prorogandæ, per miraculum confirmatio. 285.
Mores Persarum 914.
Mori liber, apud Iudæos honor & gloria. 868.
Mors quarti fratris. 927.
Mors Isaci, & sepultura in Hebrone. 33.
Mors Nabuchodonosoris. 301.
Mors Abiæ. 244.

Mors Salomonis. 237.
Mors Dauidis & quantum filio ad structuram templi reliquerit. 218.
Mors Ptolemæi. 372.
Mors Neemiæ. 320.
Mors Alexandri. 396.
Mors natu maximi fratris. 926.
Mors Iosiæ. 289.
Mors Basanis, filij item in succedentis cædes. folio 246.
Mors Apionis. 905.
Mors Iosephi. 347.
Mors septimi fratris. 930.
Mors Alexandri, & bella inter successores orta. fo. 332.
Mos in rege laudandus. 324.
Mos lustrandi populum. 95.
Mos Athenienſium. 913.
Mos veteribus iurandi. 24.
Moses 120. ætatis anno ablatus. 113.
Moses soceri consilium admittit. 69.
Moses conscenso Sina monte acceptas à Deo decẽ præceptorum tabulas ad populum repo: tat. 69.
Moses Deum orat, vt aquam vitiosam potabilẽ reddat. 63.
Moses in Madianitas mouet. 101.
Moses & Aaron Deo supplicant. 87.
Moses populum vt Deo totum sẽ dedat hortatur. folio 60.
Moses natus. 51.
Moses in flumen proijcitur. 51.
Moses aquam effundit humi, quæ vertitur in sanguinem. 56.
Moses in Aegyptum ad liberandos Israelitas mittitur. 56.
Moses ex Madian in Aegyptum proficiscitur. 56.
Moses populum vt animum ad Dei dona ac gratiam vertant hortatur. 64.
Moses Dei beneficia populo Israelitico exhibita enumerat. 64.
Moses opem Dei implorat. 64.
Moses in Aethiopes mouet. 53.
Moses in tabernaculo Deum consulit. 80.
Moses Regem iterum Hebræos vt dimittat, hortatur. 57.
Moses vnde nominatus. 52.
Moses ab Abrahamo septimus. 52.
Moses Thermuthis Pharaonis filiæ adoptiuus filius. folio 52.
Moses ducem atque consultorem Deum habet. 906
Moses diuina Prouidentia morti eripitur. 53.
Moses ad Madienam vrbem profugit. 54.
Moses Raguelis sacerdotis filiabus fert opem contra pastores. 55.
Moses populum, vt nihil aliud quàm victoriam cogitarent, hortatur. 66.
Moses leprosus non fuit. 892.
Moses Iudæis eos qui apud alios putãtur dij propter appellationẽ ridere ac blasphemare interdixit. 912.
Moses quoslibet legislatores antiquitate præcedit. 905.
Moses & aliorum legislatorum comparatio. 907.
Moses Imperator bonus & vates. 114
Moses virga petram ferit, & larga prosilit vnda. 66.
Moses Israelitis Codicem leges scriptas & institutã continentem tradit. 104.
Moses Hebræos iureiurando ad legũ custodiam astringit. 112.
Moses retrò populum ducit in desertum. 89.
Moses Israelitarum idololatriam & voluptatem accusat. 100.
Moses ab Hebræis in Aegypto exceptus miracula eis exhibet. 56.
Moses Aegypti regem vt Israelitas dimittat, hortatur. 56.
Moses à Moy quod Aegyptijs aquam significat, dictus 892.
Moses vir maximæ autoritatis. 87.
Moses populum numerat. 85.
Mosis contra Apollonium & Lysimachum defensio. 905.
Mosis libri sacri in templo reperti. 288.
Mosis carmen & benedictio. 112.
Mosis & Hebræorum contra Aethiopes victoria. 54
Mosis ad Deum precatio. 92.
Mosis ad Israelitas oratio. 70.
Mosis virga in Draconem mutata. 55.
Mosis manus alba. 56.
Mosis ad Idumæos legatio. 95.
Mosis virga deuorat Aegyptiorum virgas. 57
Mosis ad Deum precatio. 92.
Moses vniuersos Iudæos ad legis auditionem congregari præcipit. 407.
Mosis ad Corem seditiosum oratio. 91.
Mosis vita. 916.
Mosis ad Sehonem Amoræorum regem legatio. folio 95.
Mosis ad populum Israeliticum ante obitum oratio. 103.
Mosis ad Israelitas vt Deo ipsiusq; mandatis sint obedientes adhortatio. 103.
Mosis duo filij Gerso & Eleazarus. 56.
Mosi insidiantur Aegyptij. 54.
Mosi Deus in rubo ardente apparet. 55.
Mosen & Israelitas miraculis Deus cõuincit, vt ipsius promissionibus fidem habeant. 55.
Mosen lapidibus obruendum clamant. 90.
Mosen AEgyptij exercitus ducem postulant. folio 53.
Mosen Pharao propellit. 58.
Mulier intemperans & libidini dedita. 439.
Multi Iudæi à Romanis deficiunt. 596.
Multi Herodi sese adiungunt. 424.
Munera Solomoni allata, eiusque equitatus. folio 235.
Mutatio nominum vnde orta. 14.
Mures Azotiorum vrbem vastant. 148.
Murmur populi contra Mosen. 87
Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini licet. 109.
Mutuum reddendum. 109

N.

NAas Ammanitarum rex Galadenis iniustas conditiones pacis offert. 155.
Naamis post mariti & filiorum obitum cum Ruth in patriam redit. 143.

Nabal in tantum se conijcit mœrorem, vt toto corpore sideratus mortem obiret. 177.
Nabalus fatuus. 176.
Nabali gregibus à Dauide parcitur. 176.
Nabathea regio. 21.
Nabathæi profligati. 405.
Nabrodes siue Nemroth. 14.
Nabuchodonosorus Babyloniæ Rex contra Aegyptum. 290.
Nabulassarus Nabuchodonosoris parens, Babyloniorum & Chaldæorum rex. 881.
Nabuchodonosor patri in regno succedit. 882.
Nabuchodonosoris visionis oblatæ oblitus, Magos ac vates accersit, eisq; mortẽ, ni indicarent, minatur 298.
Nabuchodonosor regias extruit. 882.
Nabuchodonosorus fœdifragus. 291
Nabuchodonosor Tyrum obsidet. 883.
Nabuchodonosor rebellantes imperio subijcit. folio 882.
Nabuchodonosoris successor. 882.
Nabuchodonosoro Ioacimus tributa persoluit. folio 290.
Nabuchodonosori recepti in vrbem sæuitia. 291
Nacebus cum viginti quinque Arabum cæsus. 481.
Nadab & Abiu, Aaronis filij combusti. 79.
Nadabus rex Israelis. 244.
Nathan Dauidem propria sententia damnatum, grauiter accusat, eiq; pœnas denunciat. 198.
Naula & cinnyræ. 227.
Nauigatio & iter Vespasiani. 849.
Nearda Nisibis Babyloniæ vrbes. 539.
Neemias concessa potestate, populum ad restituenda mœnia & templum hortatur. 318.
Neglectus cultus diuini omnium malorum causa. folio 239.
Nephanus. 211.
Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicam exædificat. 12.
Nero imperator. 577.
Nero tyrannus. 577.
Nebula in templo. 228
Nicolaus Herodem & Archelaum excusat. 514.
Nicolaus Syllæum accusat & Herodem excusat. folio 485.
Nicolaus Historiographus regis Adadi eiusq; cũ Dauide belli meminit. 193.
Nicolaus Damascenus ab Herode ad Cæsarem dimissus 482.
Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit. folio 464.
Nicolaus Damascenus de arca Noe. 10.
Nicolaus Damascenus. 382.
Nicolaus Damascenus accusationem à Rege cœptam persequitur. 498.
Nicolaus ea tantum attingit quæ ad Herodis gloriam pertinent, facinora aut alia specie affecta fucat, aut quantum potest occultare studet. 475.
Nicolaum Herodes quid Romæ amici sentirent de eius filijs interrogat. 487.
Nicanor populo nisi Iudam sibi traderent, se templum euersurum minatur. 360.
Nicanor hostem dissimulans, dolo Iudam intercipere conatur. 360.
Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit. 361.
Nicauli Aegypti & Aethiopiæ Regina ad Salomonem venit. 233.
Nigliſar. 302.
Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commercium Græcorum. 877.
Nisan vel Xanthicus, nobis est Aprilis. 9
Noba sacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occisis, incenditur. 172.
Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, vnde derisorem diris deuouet. 14.
Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis. 10.
Noe in aliam regionem migrat. 8.
Noe precatur, ne Deus terram iterum inundaret. 10.
Noe posteris vt terram colerent Deus mandat. 11.
Noe ætas, 950. anni. 11.
Nomos, Lex, hoc vocabulum nusquam apud Homerũ reperitur. 906.
Nomina regum Aegyptiorum sibi succedentium. folio 879.
Nomina filiorum Iacobi & explicatio. 29.
Nomina regionum & gentium. 13.
Norbanus. 552.
Norma magistratus & legislatorum. 3.
Nouarum rerum studia Hierosolymis gliscunt. folio 586.
Nubes super tabernaculum. 85.
Nulla fides, pietasq; ne in socero quidem. 381.
Numerus Iudæorum è Babylone profectorum. 312.
Numen deserto Saulo ad Dauidem commigrat, qui prophetare incipit. 163.

O.

Oba siue Soba. 160.
Obades rex Arabum. 477.
Obedas rex Arabum. 391.
Obedias centum Prophetas absconditos sustentat. fol. 248.
Obodæ defuncto Aeneas in Arabum regnum succedit. 482.
Obediam Elias Regi aduentum suum nunciare iubet. 248
Obedientia erga magistratum. 103.
Octodecim millia Iudæorum in Syria iugulata 60000. in Aegypto perempta. 867.
Odium filij in patrem proditur. 477.
Officium Iudicum. 105.
Officia à Dauide distributa. 210.
Oges Rex cum exercitu trucidatur. 97.
Ochozias grauiter prolapsus decumbit, oraculum consulit, & ab Elia reprehenditur. 259.
Ochozias Achabi filius rex Israelitarum. 258.
Ochozias absque liberis decedens, Ioramo fratri succedenti locum facit. 295.
Ochoziæ Regis Hierosolymitani mors & sepultura. 268.
Ochoziæ milites attrahendi causa missi ab igne consumuntur. 259.
Octauius Augustus Iulio successit. 632.
Olda prophetissa à Iosia consulitur. 288.
Olimpij Ludi. 472
Omnis beneuolentia iusque naturæ calumnijs cedit. 619.

Omnia Græcorum noua: apud Aegyptios autem atq; Chaldæos & Phoenicas res gestæ antiquissimam habent memoriæ traditionem. 873.
Onias Pontifex Aegypti, regem non soluendo tributum, ad iram commouet. 342.
Onias annuente Ptolemæo in Aegypto oppidum & templum condit. 870.
Onias Apollonij vitam oratione promeruit. folio 929.
Onias non acquiescens petitioni Iudæorum lapidatur. 399.
Onias Pontificis filius in Aegypto templum Hierosolymitano simile extruit. 359.
Onias Pontifex, qui & Menelaus, à rege abducitur. 359.
Onias Iaddi filius Pontifex Hierosolymis. 331.
Onias & post eum Simon filius Pontifex. folio 347.
Onias, Pontificis Oniæ filius, in Aegypto templum ædificare molitur. 368.
Onias Pontifex ad Ptolemæum effugit. 615.
Oniæ templum in Aegypto extructum. 871.
Lupus Iudæis templum claudit. 871.
Opinionis Lysimachi depulsio. 894.
Opera Dei. 908,
Ophin & Phinees cum 30000. cadunt, & arca in hostium potestatem deuenit. 146.
Oppida refugij. 102.
Oppida curuum. 235.
Oppugnatio Ierusalem à Dauide suscipitur. folio 189.
Optimates Iudæorum Phasaelum & Herodem accusatum veniunt. 633.
Oraculum à Ioanne petitur quod tamen negligitur. 297.
Oratio serui Abrahami & Rebeccæ. 25.
Oratio Solomonis qua primum Deo pro acceptis beneficijs gratias agit, & vt in posterum eum conseruet, precatur. 229.
Oratio Dauidis in Ieboshthi interfectores acerrima, pœnaq; illis irrogata. 189.
Oratio Abrahami ad Isaacum ante mactatum. folio 23.
Ordo castrorum cum tabernaculo. 85.
Ordo fabrorum lignariorum in Libano. 224.
Ordo cæmentariorum & aliorum operariorum. folio 224.
Ordinis & communium legum amatores mansuetudine atque virtute præstant. 905.
Origo legum Iudaicarum. 915.
Origo Legum apud Græcos. 906.
Origo nominis omnium rerum. 5.
Orodes rex Armeniæ. Antiochus rex Comagenæ. 521.
Oronna Iebusæus. 213.
Oronna aream Dauidi donat. ibid.
Ornamenta Solomonis regiæ. 231.
Orphonas Iebusæus ciuis Hierosol. amicus Dauidis. fol. 190.
Osarsiphus postea Moses vocatus. 890.
Osarsiphus Dux Auaris. 889.
Osea impietas & pœna. 279.
Ossa humana per templum sparsa 519
Oza Dei arcæ manum admouens è vestigio expirat. 191.
Ozias vocationem suam transgressus, punitur lepra, ob quam vrbe cedere cogitur. 277.
Ozias rex Iudæ. 276
Ozia expeditio & vrbis per eundem restauratio. folio 276.
Oziæ diuitiæ & exercitus. 276.

P.

Pacorus equites Antigono in Iudæam mittit. 419
Pacorus Parthorum dux vrbem ingressus Phasaelo, vt legatus iret ad Barzapharnem suadet. fol. 420.
Pocori dolus & insidiæ. 635.
Palatium Tiberiade ab Herode extructum. 589.
Palatium Tiberiade incensum. 589.
Palæstina à Philistino nominata. 14.
Palæstini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigunt. 183.
Palæstini in Dauidem signa mouentes partim occidun tur, partim in fugam vertuntur. 190
Palæstini ingenti exercitu multis consociatis Hebræos inuaserant. 191.
Palæstini in Hebræos bellum parant. 178
Palæstini Hebræorum regionem populantur. folio 158.
Palæstini terga vertunt. 165.
Palæstini in Israelitas signa mouent. 158.
Palæstinorum triginta millia cæsa 165.
Palæstinorum fuga. 191.
Palæstinos Ezecias vincit. 281.
Panes propositionis. 82.
Pamphylium mare quomodo Alexandro cesserit dū moueret in Persas. 62.
Paradisus. 5.
Pharao Hebræos grauioribus operum difficultatibus premit. 57.
Pharao Hebræorum masculos necari edicit. 50.
Pharaonis Aegyptiorum regis somnium noctu oblatum. 40
Pharaonis somnium de septem bobus. 40.
Pharaoni prodigia exhibet Moses. 56.
Phacelas. 278.
Pharisæi Regi non iurant, propterea mulctati Pheroræ uxor pro eis mulctam persoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur. 493.
Pharisæi Alexandræ Reginæ insinuati paulatim procuratores habentur cunctisq; regijs commodis fruuntur. 622.
Pharisæi administrationis regiæ consortes, auidi sunt sanguinis. 394.
Pharisæi astuti & arrogantes. 493.
Pharisæorum dogma. 518.
Pharisæorum in populo licentia. 392.
Pharisæorum inuidia & accusatione temeraria multi boni trucidati. 622.
Phraates Parthorum rex, per insidias à Phraatace filio sublatus. 520.
Phraates interfectus. 520.
Phasaelus beneuolentiam Hierosolymis habitantium erga se auget. 670.
Phasaelum ad saxum caput frangit. 636.

Phaſaelus alliſo ad ſaxum capite vitam abrumpit. fol. 422.
Phaſaelus & Herodes Antipatri filij. 630
Phaſaelus Parthum & ciuitate & hoſpitio cum quingentis equitibus recipit. 635.
Phaſaelus Felicem ſuperat, Hyrcanoq; ingrati probrũ. obijcit 633.
Phaſaelus turris & oppidum. 412.
Phaſaeli turris. 650.
Phaſaeli ciuitas. 650.
Phaſaeli Reipub. forma. 410.
Phaſaelo Antigonus pro remedio venenum mittit. 422.
Parthi Hieroſolymitanorum bona diripiunt, & Mariſam vrbem euertunt. 422.
Parthi Herodem quoque comprehendere cogitant, ipſe verò re cognita, ipſorum manibus effugit. 421.
Parthi Antigonum regem conſtituunt. 636.
Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruunt. folio 420.
Parricidium publica vitæ ac naturæ iniuria. 499.
Placidus contra Ioſephum. 598.
Plantarum ante quartum annũ fructus prohibiti. 106
Paſcha decimaquarta Aprilis dies. 82.
Paſcha celebratur. 315.
Paſchatis celebratio. 289.
Paſſio ſeptem filiorum & matris. 918.
Patricida. 285.
Pauimentum ianuæ, omniaq; alia templi auro illita. 226.
Pax nummis redimitur. 277.
Pax tempore Ioſaphati. 254.
Phœnices & Cadmus Græcarum literarũ inuentores 873.
Phœnicum de Iudæorum antiquitate teſtimonium. fo. 883.
Præda populo diſtributa. 119.
Precatio Ioſaphati in templo Hieroſolymitano pro victoria obtinenda. 258.
Precatio Eſdræ pro Leuitis qui duxerant exteras. fol. 317.
Præda ex bello capta. 193.
Precatio Solomonis ad Deum. 228.
Precibus & ſacrificijs Noe Deum propitium reddit. 10
Præda diuiſio. 123.
Prælium inter Antigoni milites & Ioſephum Herodis fratrem. 638.
Prælium inter Abſalomum & Ioabum. 205.
Prælectio legis Moſaicæ. 318.
Præfecti & Duces Salomonis. 222.
Præmium piorum doctorum. 254.
Præmium obedientium legi. 910.
Præſagium de Moſe. 50.
Pecunia corruptus Iudex. 417.
Pella diruta. 393.
Pegmatum fabricatio. 856.
Pentecoſte. 420.
Per tribus & familias ſortitio. 154.
Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moſes moratur. 71.
Peſtilentia Hieroſolymis graſſatur. 449.
Petra ciuitas Arabiæ. 636
Petronius prius de Caij morte literas, quàm de neceſſitate ipſi inferenda accipit. 539.
Petronius ad Caium ſcribit. 538.
Petronius Iudæis ſe Caio ſcribere velle pollicetur, eosq; ad agriculturam adhortatur. 537
Petronium Caius in Syriã mittit, eiq; vt Iudæos eius ſtatuam in templo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat mandat. 536
Petronio Iudæi Tiberiadem occurrunt, ſupplicantes ne ſacratam vrbem vetitis imaginibus pollueret. 536.
Pheroras Herodi, ſe Cypron alteram ipſius filiam ducturum pollicitus, non ſtat promiſsis. 476.
Pheroras Herodis filiam ſibi in coniugium oblatã propter ancillam propriam faſtidit. 475.
Pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyram dicit, vehementer commouet. 476.
Pheroras Herodi ſe cauſam perturbationum fuiſſe ingenuè fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur. 480.
Pheroras ac Salome Alexandrum & Ariſtobulum apud Herodem accuſant. 467.
Pheroras atra veſte inſtructus cũ lachrymis ad pedes Herodes accedit, ac veniam petit. 657.
Pheroras, mediante Archelao Herodis iracundiam mitigat. 658.
Pheroras moritur, & Hieroſolymis ſepelitur. 664.
Pheroras Solomones hoc eſſe commẽtum ait, quæ tamẽ vehementer negat. 472.
Pheroras à mulieribus deceptus. 492
Pheroras vxorem dimittere recuſat. 493.
Pheroræ Herodis fratri Cæſar tetrarchiam concedit. 457.
Pheroræ liberti vxorem veneficijs accuſant. 495.
Pheroræ coniunx quid cum veneno ſit actum, ingenuè fatetur. 665
Pilatus ſigna cum Cæſaris effigie in vrbem infert, quæ dum populus acriter inſtat, Cæſaream transfert. 521.
Pilatus apud Vitellium accuſatus Romam mittitur. 523.
Pilatus inducturus aquas Hieroſolyma ſeditionẽ concitat. 521.
Pietas Iothani. 278.
Pietas Ioſaphati. 254.
Pictores & plaſtæ Deorum multitudinis autores. 913.
Pignus. 109.
Pÿ Iſraelitæ redeunt ad Roboamum. 239.
Pincernæ ſomnij explicatio. 39.
Piorum doctorum in hac vita conditio. 253.
Pyræus Athenienſis portus. 455
Piſtoris ſomnium. 39.
Piſtoris ſomnij enodatio. 40.
Pythium templum ad Herode extructum. 472.
Pythoniſſa Saulum vt menſa appoſita uires refoueret, adigit. 180.
Philippus Herodis filius. 513.
Philippus, Iacimi filius. 596.
Philippus ab Antiocho ſupplicio affectus. 359.
Philippus Herodis frater vir modeſtus & amator quietis moritur. 525.
Philippi, Iacimi filij periculum. 587.
Philippi ditio Syriæ attributa. 529.
Philo Iudæorum legatus à Cæſare repulſus cauſam Deo committit. 566.
Philoſtratus. 302.

Phineis uxor Ioachaben parit & moritur. 147.
Phineæ ad Rubenitas oratio. 124.
Phinees Zambriam & Chosbi uno ictu transfigit. 101.
Phiſon, ſiue Ganges. 5.
Phiſtion apud Dacos. 519.
Primus uini potentiam prædicat. 309.
Primitiæ frugum. 82.
Primogenitus ius ſuum retineat. 108.
Principes Iſraelitarum ingentem uim auri, argenti, æris & gemmarum ad templi ſtructuram conferũt 217.
Principum tribuum ſacrificia & dona. 80.
Priſcorum Vita quamobrem prorogata, nunc non peræquè. 11.
Polybius Megalopolita de Scopa copiarum Ptolemæo duce. 341.
Pollio & Sameas Phariſæi apud Herodem in præcipuo honore. 433.
Pompeius templum oppugnare parat. 402
Pompeius Hieroſolyma oppugnat. 402
Pompeius multas præclaras ciuitates ab imperio Iudæorum liberat. 626.
Pompeius in Ariſtobulum mouet. 401.
Pompeius Romano ſimul exercitu & Syriorum inſtructus Ariſtobulum petit. 624.
Pompeius in Syriam uenit, eique Ariſtobulus inſigne donum mittit. 400.
Pompeius templum ingreſſus nihil attingit. folio 403.
Pompeius illos qui maxime belli cauſa fuiſſent, ſecuri percuſſit. 626.
Pompeius Hyrcano pontificatum reddit. 403.
Pompeius una cum ſuis comitibus ſanctum ſanctorũ ingreditur. 625.
Pompeius in urbẽ uenit, eique regia domus traditur: Ariſtobulus cum ſuis in templum concedit. 625.
Pompeius foſſamque uallemque replet, ac diem ſeptimum obſeruat. 625.
Pompeius urbem qua ex parte facilior eſſet acceſſus, explorat. 624.
Pompeius Hieroſolyma obſidione cingit. 624.
Pompeius aggeri turres imponit. 625
Pompeius cum ſuis in fanum irrumpit. 625.
Pompeÿ continentia. 625.
Pœna ſerpentis. 6.
Pœna furti iuxta legem Moyſis. 462.
Pœna talionis. 110.
Pœna criminum quæ furore capti Iudæi contra gentiles auſi fuerunt. 866
Pœna uim inferentis uirgini. 909.
Pœna Solomoni immittenda, ob Deos alienos receptos 236.
Pœna mulieris pro uirgine deſponſatæ, talis poſtea nõ inuenta. 108.
Pœnitentia populi. 87.
Pontius Pilatus Iudæorum præſes. 520
Pontificis aurea corona triplex. 77.
Pontificis ornatus. 75.
Pontifices apud Iudæos à duobus millibus annis de nominati filij à patre conſcripti ſunt. 875.
Pontifices Hieroſolymitani. 295.
Pontifices in uniuerſum octuaginta tres. 582.
Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo 582.
progenies Aaron. 582.
Pontificum cum ſacerdotibus diſſidium. 579.
Populus in proſeucham conuenit. 602.
Populus Iſraeliticus Deum de monte Sinai loquentem audit. 70.
Populus à Roboamo onerum mitigationem petit. folio 237.
Populus in propoſito creandi Regem pertinaciter perſeuerat. 152.
Populum Rex dimittit. 230.
Popedius apud Cæſarem à Timidio delatus. 546.
Porticus præalta ſuperuallem extructa. 460.
Porticus ante templum. 225
Poſt diuturnam ac continuam ſiccitatem repente imber decidit. 538.
Poſtremum capitulum contra quorundam derogationes & maledicta. 887.
Potentia ad ſalutem data. 46.
Potipharis uxor de concubitu Ioſephum ſolicitat. fol. 37.
Proceres Hebræorum Hebronem ad Dauidem conueniunt, eumque Regem declarant. 189.
Profunditas fundamentorum templi. 225.
Perfugæ Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt. 375.
Progenies filiorum Gomar. 13.
Progenies filiorum Iauani. 13.
Progenies Chananæorum. 14.
Prophetia contra Baſanẽm regem. 245.
Propheta ad Icroboamium miſſus per mendacium reducitur. 239.
Prophetarum oracula ueneranda. 256.
Propoſitio quam tractandam ſumit Ioſephus. 875.
1. *Ptolemæus Lagi.* 898.
2. *Ptolemæus philadelphus.* 878.
3. *Ptolemæus Euergetes.* 898.
4. *Ptolemæus Philometor.* 898.
5. *Ptolemæus Phyſcon in Iudæos graſſari deſinit.* 898.

Ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano, ſciens plurimum σοφὸν *naturalẽ ualere, matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione deſiſtat, præcipitandos locat.* 381.
Ptolemæus Aſiæ regnum ſibi oblatum Demetrio tradendum ſuadet. 372.
Ptolemæus Philometor Alexandro genero laturus auxilium in Syriam uenit. 371.
Ptolemæus Epiphanes rex Aegypti, in Syriæ Reges mouet. 341.
Ptolemæus fratres Ioannis una cum matre occidit. 618.
Ptolemæus Dorymenis filius Gorgias & Nicanor in Iudæam mouent. 352.
Ptolemais à Cleopatra obſeſſa & expugnata. 389.
Ptolemais ui expugnata. 389.
Ptolemæus Lathurus rex Aegypti à matre Cleopatra è regno iectus Ptolemaidenſibus auxilio uenit. 388.
Ptolemæus Sepphorim aggreditur. 389.
Ptolemæus iectus ex Aegypto. 390.
Ptolemæus Mennæus pecunia mulctatus. 401.
Ptolemæus Aſochim Galilææ oppidum ui capit. folio 389.
Ptolemæus Philadelphus. 2.

Ptolemæus vt maiorem terrorem Iudais incutiat, humanas carnes coquere iubet. 389.
Ptolemæus Herodis militum Dux interfectus. folio 640.
Ptolemæus Præfectus interficitur. 427.
Ptolemais à Ptolemæo obsessa. 388.
Ptolemæi. 232.
Ptolemæi erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas. 617.
Ptolemæi Epiphanis filij, philometor & physcon. folio 548.
Ptolemæi sumptus & diligentia in templi donationẽ collata. 338.
Ptolemæi filius minorem Antigoni filiarum coniugio suo copulat, ob eamque causam à patre occiditur 628.
Ptolemæo à genero insidiæ structæ qua etiam de causa filia ab eo abstracta, Demetrio promittitur. folio 372.
Publius Petronius Dorienſibus, vt eos qui Cæsari statuam posuerint sibi mittant, scribit. 563.
Pueri leges ediscant. 105.
Puerorum constantia. 925.
Puerperæ leges. 83.
Pugna inter Antiochum & Hyrcanum Hierosolymis in foro commissa. 634.
Pugna Hierosolymis inter Antigonum & Herodem. 420.
Purificationes corporum. 900.
Purificationes in sacrificijs. 909.
Puteus. 110.
Phruræa festa. 327.
Pseudalexander 514. *Romam peruenit,* 515. *Cæsari imponere non potest.* ibid.
Pseudopropheta ex Aegypto Iudæos in Olineti monte prodit. 578.
Pseudoprophetæ placentia prædicunt. 255.

Q.

Quadraginta dies & noctes Moses ieiunat. folio 71.
Qualis vxor sacerdoti ducenda. 84.
Quando ædificatio templi sit incepta. 225.
Quando potissimum Deus auxilium afferre soleat. 60.
Quando & quomodo iuramentum seruandum. folio 129.
Quando Iosephus volumen hoc conscripserit. folio 584.
Quare Tiberius potestates semel constitutas non facile mutauerit. 529.
Quare Moses Israelitas non duxerit per Palæstinam. fol. 60.
Quas vrbes Iudæi receperint inhabitandas. folio 627.
Quatuor millia militum à Ioanne ad Iosephum deficiunt. 607.
Quatuor reges trucidati. 120.
Quatuor Paradisi fluuij. 5.
Quæ in templo posita fuerunt. 902.
Quæ hosti potissimum in militia opponenda. 150.
Qui homines immundi. 83.
Qui homines ad sacerdotium electi. 908.
Qui homines Caij necem iniquo animo tulerint. 552.
Quid potissimum ex huius historiæ lectione peti debeat. 2.
Quid Græcorum prudentissimi de DEO sapuerunt. 906.
Quidam rerum fastigium affectant. 560.
Quinque reges Sodomitarum. 17.
Quinquaginta Iudæorum millia Seleuciæ occisi. folio 544.
Quirinus Syriæ censor. 517.
Quirinus vt ciuium facultates percenseret, & Archelai pecunias in suam potestatem redigeret, in Iudæã venit. 517.
Quirinus in Syriam à Cæsare vt iura populis redderet mittitur. 517.
Q. Pompeius Consul cum alijs quibusdam ad Claudiũ peruenit. 560.
Quintilius Varus Syriæ Præfectus. 497.
Quintiliam Caius torquere iubet, quæ nihil fatetur, sed à Popedio muneribus affecto absoluitur. 546
Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. 47.
Quomodo Iudæi Iudæam occuparint, & vrbem Hierosolyma ædificarint. 894.
Quando Hierosolyma expugnata. 431.
Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tàm captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. 18.
Quomodo Moses populum ex Aegypto in Sina montem eduxit. 63.
Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod Esau Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. 34.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus. 19.
Quomodo Imperatores & Magistratus colendi. folio 900.
Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. 24
Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ felicitatis prænuncia infratrum inuidiam incurrit. 34.
Quomodo Mose duce Aegyptum reliquerunt. 59.
Quomodo Iosephus in Aegyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. 35.

R.

Rabatha obsidione cingitur. 196.
Rachel ex partu moritur. 33.
Rachel insigni forma prædita. 28.
Rachel parentis Deos aufert. 30.
Rachel Iacobo Balam adducit. 29.
Rachel explorat ores contegit. 115.
Raguel Mosi vnam ex filiabus nuptum tradit. 55.
Raguel ad Mosen, in desertum Sinai peruenit. 68.
Raguel siue Iethro Mosis socer ex Israelitis iudices deligendos consulit. 68.
Rapsaces conuocato Ezeciæ in colloquium, deditionem suadet. 283.
Ratio affectus domina. 930.
Ratio principatum passionis obtinet. 918.
Razarus cum Adero hostis Solomonis. 236.
Rebellio Antiochiensium & vltio subsecuta. 374.

Recitatio beneficiorum Herodis in filios collatorum. 668.
Reconciliatio inter Herodem & filios facta. 653
Rex Arabum Antiochi milites ex improuiso inuadit. 621.
Rex Hierosolymitarum in Gabaonitas mouet. 20.
Rex cognito fratrum Iosephi aduentu lætatur. 47.
Rex & populus iuramento ad Dei cultum astringitur. 271.
Regis Persarum mandatum, vt nemo è domesticis inuocatus eum accederet. 321.
Regis erga Iudæos liberalitas. 334.
Regis ad septem fratres adhortatio. 924.
Reges pastores vocati. 878.
Regum Aegyptiorum cum pastoribus pacta. 879.
Regia Herodis. 864.
Regia Ieroboami. 238.
Regia ab Iudæos obsessa. 510
Regiæ literæ pro Iudæorum incolumitate. 326.
Reginæ domus, aliæq; aulæ. 231.
Reginæ callidum contra Antigonum consilium. 619
Reformatio cultus Dei. 281.
Reipublicæ forma Hierosolymis instituta. 315.
Religio in Israelitico populo renouata. 245.
Repetitio præceptorum legis. 910.
Res immundæ. 83.
Responsum diuinum ad Iosuæ preces. 118.
Responsum Syris legatis datum. 251.
Responsio Eleazari ad Ptolom. literas. 235
Responsio ad obiectionem de Asini capite. 900.
Restauratio cultus diuini. 271.
Rixæ muliebres. 475
Roboamus pro scutis & Clypeis aureis parem æreorum numerum facit. 242.
Roboamus moritur, eiq; Abias in regno succedit. fol. 242.
Roboam apostatas vi retracturus à proposito abstinere iubetur. 238.
Roboami vrbes munitæ. 239.
Roboami vxores & liberi. 239.
Romanus exercitus hybernatum dimissus. 425.
Romæ rumor Tiberium esse incolumen spargitur. folio 533.
Romani ex magnis diuitijs non minimam partem in ruinis inueniunt. 855.
Romani vrbe ac victoria potiuntur. 845.
Romani consilij fortitudinem & obstinatum contemptum mortis admirantur. 869.
Romani totam funditus eruunt ciuitatem ac templũ. 848.
Romani cloacas rimantes & sepulchra eruentes, multas opes inueniunt. 847.
Romani pugnam expectant. 869.
Romani vincunt & Aristobulum cum filio Romam perducunt. 627.
Romanorum in Iudæos humanitas. 614.
Romanorum gloria minuitur si quantum pro Hierosolymis desudauerint aliquid derogatur. 613.
Romanorum de Iudæis triumphus. 614.
Romanorum notitia sero ad Græcos peruenit. folio 877.
Romanorũ erga Iudæos magnanimitas & modestia. 900.
Ruben ad Iosephum pro se & fratribus depulsio. 42.
Ruben noctu venit ad puteum. 36.
Ruben fratris necem remoratur. 35.
Ruben Iosephum in puteum proijciendum ibique necãdum suadet. 36.
Rubenitarum responsio. 124.
Rufus & Gratus Herodis exercitus Præfecti in Romanorum partes se transferunt. 510.
Rumor vanus de Herodis morte sparsus. 437.
Ruta mirabilis magnitudinis. 858.
Ruth socrus suam ad pedes Boz i cubat. 144.
Ruth in Bethlehem proficiscitur. 144.

S.

Saba regia obsidione cincta. 54.
Sabbathum. 4.
Sabbathum Iudæorum. 887.
Sabbaticus fluuius. 854
Sabachis. 211.
Sabinus Herodis pecuniã & regiam occupaturus Hierosolyma peruenit. 507.
Sabinus in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum interitum quærit. 561.
Sabinus cum Germanis satellitibus Cæsaris interfectores quærit. 552. *Asprenas frustatim laceratus.* 552.
Sabinus citius se contrucidaturum, quam passurum ut imperium committatur Claudio ait. 560.
Sabini auaritia Hierosolymis ingentem seditionem in festo Pentecostes concitat. 509.
Sabæus homo seditiosus auertit Israelitas à Dauide. 209.
Sacra scriptura liberis à teneris vnguiculis proponenda. 933
Sacerdotes in templo habitant & vinum non bibunt. 886.
Sacerdotes arcã Dei, in qua decem Præcepta tabulæ lapideæ inscripta asseruabantur, in suum locum deponunt. 228.
Sacerdotum tribus quatuor, quarum singulæ plusquã 5000. *hominum habent.* 902.
Sacerdotum in peragendis rebus diuinis perseuerantia. 625.
Sacerdotum reditus. 94.
Sacræ pecuniæ bona pars militum furto disperit. folio 510.
Sacrificium pro gratiarum actione. 81.
Sacrificium Cain & Abel. 6.
Sacrificium mensis Octobris. 81.
Sacrificium sponte sua accenditur. 79.
Sacrificium si quis sciens peccauit. 81.
Sacrificium & precatio Samuelis. 150.
Sacrificium Pentecostes. 82.
Sacrificia & festiuitas in regni Solomonis confirmatione instituta. 217.
Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commissis. folio 81.
Sacrificia. 78.
Sadocus & Abiatharus filios ad Dauidem mittunt. 204.
Sadoci Pontificis genealogia. 220.
Sadducæorum opinio. 518.
Salte ciuitas ad orientem Buboſtis fluminis posita. 878.

Salome filiam ad effutienda & prodenda secreta coniugum colloquia pellicit. 47.
Salome. 514
Salome & aliæ Herodis filios calumnijs appetunt, eosque parenti infensos reddunt. 463.
Salome mortua. 519.
Salome male audit & vxores regiæ malè ei volunt. 476.
Salome hereditario odio Mariammæ filios prosequitur. 466.
Salome & Alexas in circo clausos Iudæos domum dimittunt. 505.
Salome, Alexandra cognominata, Aristobuli vxor, Alexandrum Immæum regem constituit. 387.
Saltis Aegyptios in suam potestatem redegit. 878.
Samæas populum consolatur. 241.
Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent. 308.
Samaritæ templi ædificationem promouere volentes reijciuntur. 313.
Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant. 313.
Samaritæ Iudæis infensi. 315.
Samaritæ templi & vrbis restaurationem impedire conantes magis promouent. 314.
Samaritæ aliquot Galilæos Hierosolyma petentes, interficiunt. 575
Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi conueniunt, quos Pilatus vincit fundit, ac in fugam compellit. 523.
Samaritarum & aliorum ad Cambysem scripta de tẽpli ædificatione auertenda. 308.
Sames è Iudicibus vnus, Hyrcano reliquisque iudicibus eadem ab Herode imminentem prædicit, cuius rei veritatem postea euentus comprobauit. folio 411.
Samæas propheta Iudæorum impietatem arguit. folio 241.
Samphe & Emmaus cremata. 512.
Samson Ascalonitas aliquos trucidat, eius coniunx alteri nubet. 140.
Samson Palæstinorum fruges comburit. 140.
Samson traditus Palæstinis. 141
Samson Asini maxilla mille viros interficit. folio 141.
Samson fontem impetrat precibus. 141.
Samson Gazæ portas reuulsas aufert. 142.
Samson natus. 139.
Samson Palæstinam virginem ducit. 139.
Samson Leonem nudis manibus discerpit. 139.
Samson Thamnitis ænigma proponit. 140.
Samson sui roboris causam Dalalæ aperit, Palæstini oculis orbatum vinctumq; abducunt. 142.
Samson cum 3000. palæstinorum moritur. 143
Samson 20. annos regnat. 143.
Samsonis natiuitatem angelus nunciat. 139.
Samsonis vxor Thamnitis aperit ænigma. 140.
Samuel Saulo in itinere euentum, vt ipsius verbis fidem habeat, prædicit. 153.
Samuel Saulum ad conuiuium deducit. 153.
Samuel Saulum obiurgat. 161.
Samuel Regem Saul accusat. 158.
Samuel Saulum ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat, commonefacit. 160
Samuel Deum Saulo conciliare conatur. 161.
Samuel Israelitis incommoda sub regibus ferenda indicat. 151.
Samuel innocentiam suam populo testatam facit. folio 156
Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat. 157.
Samuel Saulo iram Dei & regni amissionem denunciat. 162.
Samuelis de hostibus victoria. 150.
Samuelis anima Saulo visa belli cum Palæstinis euentum prædicit. 179.
Samuelis mors & sepultura. 175.
Samuelis ad Israelitas oratio. 149.
Samuelis ad salutarem Pœnitentiam adhortatio. fol. 150.
Samuelis prophetæ de rege Saul ad populum oratio. 154.
Samueli DEVS Elis & filiorum pœnam ostendit. fol. 145.
Samuelem populi voluntas contristat. 151.
Samuelem consolatur Deus. ibid.
Samuelem Deus regem creare iubet. ibid.
Samuelem Anna Helcanæ coniunx genuit. 145.
Samuelem Deus Bethlehem Dauidem in regem vt vngat, mittit. 162.
Samuelem Deus quem creaturus esset regem certiorem reddit. 152
Samuelem Saulus accedit. ibid.
Sanctuarium. 73.
Sanctum sanctorum. 73.
Salpadis filiæ parentis loco hæreditatem capiunt. folio 102.
Sapientia Abrahami. 16.
Sara Abrahamo in thalamum adducit Agar. 18.
Saræ obitus Abrahami coniugis. 23.
Saramalla Herodis legatus ad Phraatem Parthorum regem. 434.
Sareptanæ viduæ, Eliam suscipienti, oleum & farina non deficit. 247.
Saturninus & Volumnius Syriæ præsides Herodi Arabes reconciliant. 481.
Saturninus eiusq; filij moderatam sententiam protulerunt. 487.
Saul nomen suum apud omnes Hebræos inclytum reddit. 156.
Saul laudatur à populo. 156.
Saul Ammanitas & Naasen regem occidit. 156.
Saulus Dauidem in satellitium assumit. 163.
Saul recensito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit. 160.
Saul Amalecitarum vrbes expugnat. 160.
Saulus Dauidi filiam Melcham siue Michol collocat. 167.
Saulus Dauidem tollere cogitat. ibid.
Saul malignum in Dauidem animum prodit. 170.
Saul contra Dauidem proficisci desistit. 178.
Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert. 158.
Saulus è regno ventriloquos ac ariolos eijcit. 178.
Saulus Palæstinos cum copijs aduentare audiens ad oraculum Dei confugit. ibid.
Saulus Pythonissam Samuelis animam exercitare iubet. ibid.

Saulus Samueli de necessitate sua conqueritur, eumq; consulit. ibid.
Saulus Dauidem in Cilla hærentem obsidere conatur. 173.
Saulus cum filijs in Palæstinorum pugna reliquo exercitu fuso fugatoq; cadit. 182.
Saulus seipsum interficere molitur, eumq; iuuenis Amalecita iuuat. 183.
Saulus è subditorum conspectu sese subducit. 154.
Saul procera statura. 154.
Saul rex à populo declaratur. 154.
Saulus asinas amissas quærit. 152.
Saul Melcham prius Dauidi nuptam alij elocat. 177.
Saulus Dauidem remittit patri. 164.
Saulus regnauit annis 38. 183.
Saul Iabesinis auxilium promittit. 155.
Saul reticet regiam dignitatem. 153.
Saul Dauidem timet. 172.
Saulus Achimelecho, quod Dauidem armis atq; commeatu instruxerit, exprobrat. 172.
Saulus in Dauidem spiculum eiaculatur. 168.
Saulus Dauidem Palæstinis interficiendum obtrudere dolo conatur. 166.
Saul Dauidi filiæ coniugium promittit, si sexcenta Palæstinorum capita afferat. 166.
Saulus clàm odit Dauidem. 165.
Saulus Dauidem ex satellite tribunum facit, vt sæpè hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. 166.
Saul tria millia sibi & Ionathæ filio satellitũ conscribit. 157.
Saul Palæstinorum castrum expugnat. 157.
Saul Agagum Amalecitarum regem capit, & contra Dei mandatum seruat. 161.
Saul tumultum esse in castris Palæstinorum certior factus, eos adoritur. 159.
Saul se peccasse fatetur, ac veniam precatur. 162.
Saulus Samuelem retinere volens, vestimentum eius scindit. 162.
Saul Dauidis absentiam sciscitatur, responso Ionathas regis animum cognoscere cupit. 170.
Saul per sortes causam irati Dei perquirit. 159.
Saul proprium filium mori paratum interficere conatur. 160.
Saulus ob subitaneam tristitiam, viribus deficientibus in humum collabitur. 179.
Saulus suam malitiam & Dauidis innocentiam agnoscit, eumq; rogat, vt ad regnum euectus ipsius familiam saluam esse pateretur. 175.
Saul semper victor. 160.
Saulus Dauidem collaudat, vtq; bono esset animo, & ad proprias ædes reuerteretur, hortatur. 178.
Saul armatos, qui Dauidem ad se pertrahant, mittit, qui prophetare incipiunt, tandem ipse quoq; eò properans, agere Prophetam incipit. 169.
Saulus Dauidem insequitur, eumq; circumuentum comprehendisset, nisi nuncijs reuocatus fuisset. fol. 174.
Saul Dauidem in Engadenorum agro quærit, spelunca in qua Dauid cum sua cohorte delitescebat ingreditur. 174.
Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accusat. 172.
Sauli filia Dauidis amore capitur. 166.
Sauli modestia & temperantia in regno suscipiendo. 154.
Sauli contra aduersarios lenitas. 156.
Sauli contra Ammanitas bellum. 155.
Sauli edictum, quod Ionathas inscius violat. 159.
Saulo Samuel regiam dignitatem annunciat. 153.
Saulum Samuel in regem vngit. 153.
Saulum quidam comitantur, quidam verò contemnunt 155
Saulum Samuel iterum ungit in Galgala. 156.
Scabiosos ac leprosos Iudæos iuxta Lysimachi opinionem in pelagus deijciendos, aut in loca deserta exponendos. 853.
Scala Iacobi. 27.
Scaurus trecentis talentis ab Aristobulo acceptis Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet. 623.
Scaurus Cœlesyriæ Præfectus. 404
Scaurus Romanorum dux. 623.
Scytharum & Sarmatarum impetus in Romanos. 854.
Scythæ. 914
Sebas. 211.
Sebaste expugnata diruta, eiusq; habitatores abducti. 618.
Sebasten ciuitatem Aristobulus & Antigonus obsidione cingunt. 618.
Sebastum portum Herodes in honorem Cæsaris ædificat. 497.
Sedecias à Hieremia petitum consilium, principum metu negligit. 293.
Sedecias à pseudoprophetis seductus. 292.
Sedecias ab Aegyptijs deficit 292.
Sedecias noctu fuga sibi consulens, à Babylonijs capitur. 294.
Sedecias rex Iudæ ab aulicis & falsis Prophetis seductus Hieremiam non audit. 291.
Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo. 333. 369
Seditio Hierosolymis contra Herodem & Hyrcanum. 634.
Seditio contra Mosen propter egestatem & seditiosorum pœna. 86.
Seditio in Paschatis festo. 506.
Seditio alia contra Mosen. 93.
Seditio in vrbe Tiberiade. 587.
Seditio aduersus Iosephum. 593.
Seditio aduersus Mosen. 89.
Seditio in populo mortuo Iosepho. 347.
Seditio in vrbe inter Aristobuli & Hyrcani socios. 625.
Seditio & defectio Tiberiensium. 595.
Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos. 561.
Seditionis Alexandriæ causa. 899.
Seditionem Gamala Iosephus concitat. 596.
Sedeciæ mors. 295.
Sehon Amoræorum rex interfectus. 96.
Seleucus Gryphi filius cum Antiochio Cyziceno bellũ gerit. 390.
Seleucus & Nicanor. 920.
Semeis veniam consequitur. 208.
Semeis quomodo puniendus. 218.
Semeis in Dauidem iniuria. 202.
Semei pœna & mors. 220.
Semen mulieris (hoc est Christus) conteret caput serpentis. 6.

Senacheribi iuramentum & eius violatio. 283.
Senatus consultum Rom. de societate & amicitia Iudæorum. 361.
Senatus consulta & decreta Iulij Cæsaris de honoribus, priuilegijs, præeminentijs, libertatibus & immunitatibus Iudæorum. 412.
Senatus Claudio suadet vt imperium delatum resignet. 558.
Senatus populusq; Caij trucidatores quærit. 554.
Senex quidam vxorem suam cum septem liberis iugulat, postremò seipsum quoq; præcipitat. 427.
Seniorum consilium salutare. 237.
Sententia in filios Herodis. 660.
Septem viri è Sauli progenio ad supplicium Gabaonitis traduntur. 210.
Septum circa templum. 227.
Septem fratrum ad Antiochum oratio. 924.
Septuaginta interpretes. 2.898.
Sepultura Dauidis splendida. 218.
Sepphoris & Tiberias maximæ Galilæorum vrbes. 605.
Sephoritarum discrimen. 587.
Sephoris capta eiusq; incolæ sub hasta venditi. 512.
Sephoris Galilææ caput. 519.
Seron Cœlesyriæ præfectus in Iudam mouens ab eo fugatur. 352.
Scenopegiæ festum. 230.
Spectacula Cæsareæ celebrata. 850.
Seth Adami filius vir optimus. 8.
Sæuitia Herodis. 656.
Sex. Cæsari Herodes pecuniam numerat, Cœlesyriæ præfectus Hierosolyma inuadit, sed Antigoni patris & Phasaeli fratris hortatu obsidionem soluit. 412.
Sex. Cæsar ad Hyrcanum, vt Herodem absolueret, scribit. 411.
Sex. Cæsar administrator Syriæ. 410.
Sextus frater acriter increpat Antiochum. 928.
Sexti fratris magnanimitas. 928.
Sextum Cæsarem Bassus dolo necat. 631.
Siba heri falsò accusati opibus potitur. 202.
Sibylla de Babylonica turri vaticinium. 12.
Siclus. 78.
Sicarij. 579.
Sicarij nouæ calamitates autores. 870.
Sicima pascuis per commoda. 35.
Sicimitæ profugi in petra comburuntur. 136.
Siccitas diuturna & sterilitas in Iudæa. 453.
Sideritis. 77.
Signa legis. 105.
Significatio tabernaculi fabricæ & sacerdotis ornatus. 77.
Silas Agrippæ prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans, eum offendit vt vinctum in ipsius patriam ad seruandum miserit. 564.
Sila Regis satellitum præfectus. 69.
Silam Agrippa ex carcere accersit, qui indignationẽ non dissimulans in custodia relinquitur. 564.
Silonis à Iudæis pecunia corrupti dolus. 639.
Syllæus capitis damnatus. 486.
Syllæus Arabs cũ Salomen in vxorẽ peteret repulsam patitur. 477.
Syllæus Herodem apud Cæsarem accusat. 452.
Syllæum Antipater Romæ apud Cæsarẽ accusat. 494.
Simon in cloacam sese demittit, eam suffodit, ac tuto emergere posse sperat. 850.
Simon Gioræ filius. 862.
Simon Ionathæ frater Bethsuram occupat. 375.
Simon Ionathæ frater conuocato in templum populo, se patris ac fratrum vestigia sequuturum pollicetur. 378.
Simon Ionathan Absalomi filium Ioppen, vt habitatores inde ejiceret, mittit. 378.
Simeon & Leui Sicimitas contrucidant. 33.
Simon Ionaiuæ frater Ioppen occupat. 376.
Simon Hierosolymorum arcem expugnat. 379.
Simon à Romanis capitur. 856.
Simon proditor patriæ. 920.
Simon legisperitus regem criminatur, qui dum veniam precatur, eidem reconciliatur. 565.
Simon satelles Iosephum excitat. 593.
Simon obtruncatur. 511.
Simonem Iosephus per indias capit & abducit. 604.
Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum surrogatur. 562.
Simon Herodis seruus. 511.
Simon insidijs Ptolemæi generi sui captus & interfectus. 617.
Simon Camithi filius Pontifex. 520.
Simonis aduersus Iosephum consilium. 596.
Simonem & Ioannem & alios numero septingentos viros Titus ad Italiam portari præcipit. 855.
Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent. 196.
Syros obcæcatos Elisæus in Samariam ducit, eosq; suadente Ioramus liberaliter ac splendide eos tractatos, remittit. 262.
Sisera cum suo exercitu trucidatur. 132.
Sisares siue Sissara præfectus exercitus. 131.
Socrates ciues Athenienses. 913.
Societas Dauidis & Iromi. 190.
Sodomitas Deus excæcat. 20.
Sodomitarum clades ab Assyrijs accepta. 17.
Sodomitarum flagitia. 19.
Sohemus ab Herode beneficiis ornatus. 447.
Sohemus propter Mariammen Herodi suspectus interficitur. 448.
Sohemus mandata regia effutit. 447.
Sol immotus consistit. 120.
Solyma postea Hierosolyma vocata. 18.
Solomon Chananæorum reliquias tributa pendere cogit. 233.
Solomon vtrunq; puerum secari mandat. 222.
Solomon ex sermone & gestu mulierum matrem infantis viui agnoscit. 222.
Solomon post obitum Dauidis rex Israelis. 219.
Solomon ab Iromo fabros & operarios petit. 224.
Solomon Tyrio Regi ænigmata quædam explicat. 231.
Solomon coniurationum modos, quibus Dæmones fugantur, conscripsit. 223.
Salomon sapientiam à Deo petens tãtùm, & diuitias consequitur. 221.
Solomon populum ad laudes Dei, gratiarũ actionem & preces hortatur. 229.
Solomon Iromo ingentem frumenti, olei & vini numerum mittit. 224.
Solomõ Reginæ ænigmata cũ prudentia explicat. 234
Solomon exteras matrimonio sibi iungens, seducitur. 235.

Solomon Aegyptiorum Regis filiam ducit vxorem, regnumq; constabilit. 221.
Solomon Hierosolymis muros instaurat & turres erigit. 232.
Solomon vrbes aliquot condit. 232.
Solomon Tyro artificem accersit. 226.
Solomon Reginæ liberalitatem remunerat. 234.
Salomon Dauidi ex Bethsabe natus. 199.
Solomonis in templi dedicationem sacrificia. 230.
Solomonis solium ex ebore factum. 231.
Solomonis regia tredecim annis absoluitur. 230.
Solomonis tempore pax viget. 223.
Solomonis sumptus quotidiani. 223.
Solomonis currus & equites. ibid.
Solomonis sapientia & prudentia. ibid.
Solomonis templum mense Octobri consecratum. 228
Solomonis victimæ igne cœlesti absumuntur. 229.
Solomonis classis. 233.
Solomoni Deus promittit bona. 230.
Solomoni plerisq; Reges exquisita munera mittunt. 235.
Solomoni Deus in somnis oblatus, quod maxime cuperet, eum postulare iubet. 221.
Solomoni iuramento regnum promittitur. 215.
Salomen Herodes ad Alexæ coniugium compellit. fol. 491.
Somnium Nabuchodonosori, de quatuor Monarchijs mundi. 299.
Somnij Pharaonis enodatio. 41.
Sosius Antigonum capit. 644.
Sosius in templo coronam auream Deo consecrat, & ad Antonium proficiscitur. 432.
Stola pontificia in castello Antonia deposita. 524.
Strabo. 433. 406. 409.
Stratonis turris & maritima Cæsarea nominata. 35.
Stola pontificia in cuius potestate fuerit. 460
Stolæ Leuitarum. 227.
Stirpis Achabi excisio. 269.
Stupri pœna. 108.
Susacus magnis copijs Iudæam inuadit. 241.

T.

Tabernaculum in deserto dedicatum primo die Aprilis, anno secundo exitus ex Aegypto. 79.
Tabernaculi & sacerdotium dedicatio. 79.
Tabernaculi diuisionis significatio. 73.
Tabernaculorum festum. 82.
Thadamora siue Palmira. 232.
Talentum 600 coronati. 913.
Tapsensium trucidatio. 277.
Tharbis Aethiopum regis filia Mosis coniugium petit. 54.
Tarsus Pauli patria. 13.
Thaumastus Caij seruus potu libertatẽ impetrat. 531.
Theatrum & amphitheatrum. 456.
Theatrum & Athletica certamina aliaq; spectacula ab Herode instituta. 451.
Theatrum. 550.
Terra aranda. 106.
Terræmotus in Iudæa, quæ circiter 10000. hominum opprimit. 441.
Templum Hieros. obsessum. 358.
Templum integro triennio desertum. 354.
Templum, regia, & vrbs spoliata, incensa & diruta. 295.
Templum dedicare. 461.
Templum ædificare cœptum. 312.
Templum in partes duas diuisum. 225.
Templum in monte Garizin. 331.
Templum quando dedicatum. 315.
Templum concedente Ptolemæo, in Aegypto ædificatur. 369.
Templi ac porticus descriptio. 902.
Templi Hierosolymitani diuitiæ vnde. 406.
Templi vasa è Babylone Hierosolyma remissa. 307.
Templi pars exterior & ima vrbs capta. 431.
Templi ministris Agrippa hymnos sacros canere permittit. 581.
Tempus exitus ex Aegypto. 59.
Termini terræ non mouendi. 106.
Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Mosen. 51.
Theophrastus. 884.
Thesaurus ad templi structuram congestus. 214.
Thesauri diuini custodes Mosis posteri. 216.
Tiberius mathematicorum disciplinis addictior Galbæ Romanorum principatum prædicit. 532.
Tiberius Caio Romanum imperium ac Tiberium fratrem commendat. 533.
Tiberius Alexander Iudææ præses. 574.
Tiberius Isidis sacrificos & Idam in crucem agit, & Mundum in exilium ablegat. 523.
Tiberij funus. 534.
Tiberienses in Iosephum amarulenta dicteria iaciunt. 604.
Tiberienses Iosepho bellum inferre cogitant. 604.
Tigris. 5.
Tigranes. 395.
Timotheus iterum copias contrahit, & à Iuda vincitur. 355.
Timothei milites victi. 355.
Tiro vetus regis miles Herodis sæuitiam execratur. 661.
Tiro Herodem alloquitur, & dum immodestè instat à ducibus & militibus in carcerem conijcitur. fol. 488.
Tiro cum trecentis ductoribus militum apud populũ accusatus interficitur. 488.
Tiro à regis tonsore & proprio filio se regi insidias struxisse accusatus. 488.
Tironem cum filio Herodes comprehendi iubet. fol. 661.
Tyriorum annales & Menander de bello Salmanasaris contra Tyrios. 282.
Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt. 555.
Titus militibus agit gratias. 848.
Titus fortibus militibus præmia pollicetur. 849.
Titus militibus prædam largiter distribuit. 849.
Titus aduentus sui gratulatoria sacra celebrat. fol. 853.
Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentissima spectacula celebrat. 854.
Titus Hierosolymæ excidium miseratur. 855.
Titus Vespasiani natalem celebrat. 851.
Titi ad Antiochiam aduentus. 854.
Titi erga populum misericordia. 613.
Tormenta. 924.

Thucydides scrupolosissimam sui temporis historiam conscripsit. 874.
Turris versus occidentem extructa. 864.
Trabes & parietes auro incrustati. 225.
Trachonitæ latrones. 486.
Trachonitæ ab Herode deficientes Ducum opera imperata facere coguntur. 470.
Trachonitis Herodi donatur à Cæsare. 480.
Translatio Bibliorum in Græcam linguam. 339.
Translatio Israelitarum. 278.
Tres in vrbe Tiberiade factiones. 587.
Tres Iudæorum sectæ, Pharisæi, Esseni, Sadducæi. 376.
Trecenta stadia, nouem milliaria Germanica. 444.
Tribus Ruben, Gad & dimidia Manassis Amoritidem terram expetunt. 102.
Tribunal. 231.
Tribus Iudæ, quod inscijs Israelitis regem reduxerit, accusatio & excusatio. 209.
Triclinium, in quo Herodes cũ conuiuis cænatus fuerat vacuum sine cuiusq; noxa concidit. 429.
Tria millia Iudæorum cæsa. 507.
Tryphon regno Antiochi per dolum potitur. 377.
Tryphon ad regnum euectus naturam suam ostendit. 380.
Tryphon fraudulenter spem fratris redimendi, propositis conditionibus facit Simoni. 378.
Tryphonis milites ei infesti, ad Cleopatram Demetrij vxorem deficiunt, quæ Antiocho sorore coniugium & regnum offert. 380.
Tryphonis cædes. 380.
Triumphi magnificentia. 856.
Tropæa armis contectas imagines Iudæi putant. 451.

V.

VAlerius Asiaticus se Caij cædis autorẽ optat. 554.
Valerius Gratus Iudæorum Præses. 520.
Valles ingentes, in quibus templum fuit extructum, explentur. 227.
Vardane cæso principatus Gotarzæ eius fratri committitur. 572.
Vologesus Parthorum rex. 572.
Variæ historiographorum differentiæ. 1.
Varus literas ferentem, iniuste supplicio tradit. fol. 588.
Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit. 500.
Varus Hierosolyma peruenit, ac legionem obsessam liberat. 512.
Varus seditiosos Hierosolymis compescit. 509.
Varus seditiosorum duces ad Cæsarem mittit. 512.
Vari tyrannis & regni cupido. 588.
Vardanes post patris Artabani obitum Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates dissuadet. 572.
Vas aheneum mare appellatum. 226.
Vaticinium de exercitu à Babylonico ducendo & reliquiis Iudæorum in captiuitatem abducendis. 297.
Vaticinium de excidio Niniuæ. 278.
Vaticinium de captiuitate Babylonica & inde liberatione. 292.
Vaticinium de Adadi morte & regno Azaeli tradendo. 265.
Vaticinium de Iudæorum pœna. 288.
Vaticinium Hyrcani de filiis. 385.
Vaticinium contra altare in Bethel. 238.
Vectigalia Cælesyriæ Iosepho addicuntur. 344.
Venenum capitis damnato ad bibendum datum sine mora eum necat. 500.
Venenum. 110.
Ventidius Romani militis dux pecunias aufert Antigono. 638.
Ventidius Silonem contra Parthos accersit. 426.
Ventidius cæso in pugna Pacoro Parthos profligat. 427.
Veranium & Broccum Senatus ad Claudium mittit, qui eum non per violentiam imperium esse affectãdum doceant. 558.
Verbum Dei nunq; sine omni fructu. 280.
Verbum Dei ad Iacobum. 27.
Verborum Manethonis repetitio. 890.
Veritas oraculorum diuinorum. 268.264.289.
Veritas historiæ Iosephi. 224.
Vertex fœcundus, omniq; planitie mollior. 864.
Vespasianus Paci templum ædificat. 857.
Vespasianus & Agrippa Tyrum perueniunt. 609.
Vespasiano Romani obuiam procedunt. 852.
Vestes triumphales Vespasiani & Titi. 858.
Vestes sacerdotales. 227.
Viatores à pomis maturis non arcendi. 107.
Via circa Hierosolyma silice strata. 235.
Via per Iudæam exercitui Aegyptio clausa vi aperitur. 289.
Victima cœlesti flamma absumpta, auxilij diuini indicium. 150.
Victoria Alexandri à Dario reportata. 329.
Victoria rationis. 923.
Victoria Deo tribuenda. 133.
Victoria Achabi à Syris reportata. 252.
Virgo constuprata. 108.
Vires regni Israelitici fractæ, & à Deo restauratæ. 273.
Virtus animæ. 866.
Virtus militum Dauidis, Ioabi præsertim. fol. 190.
Violatio fidei & vltro eam subsecuta. 400.
Vitellius in locum Iosephi Caiaphæ Pontificis Ionathã Anani filium surrogat. 524.
Vitellius Hierosolyma peruenit, & à Ionatha in fratrem eius Pontificatum transfert. 526.
Vitellius Hierosolyma peruenit, Iudæis vectigal remittit, eisq; stolam sacerdotalem reddit. 524.
Vitellius cum Artabano fœdus facit. 525.
Vites plantandæ. 106.
Vitulæ Ieroboami cur factæ. 238.
Viua pij principis imago. 288.
Vologesum Parthorum regem proceres, vt Izatem interficiat, rogant. 573.
Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos esse pronunciant. 487.
Vonones Parthorum rex ab Artabano pulsus. 521.
Vonones Syllano Syriæ Præfecto sese tradit. 521.
Vota & prandium ante triumphum. 855.
Vltima verba Eleazari in igne. 923.
Vltio diuina in Ethnicos sacra Biblia tractantes. fol. 339.
Vna nascendi & moriendi omnibus ratio. 930.
Vnguentum sanctum. 78.
Vrbs Roma summa cum alacritate & claritudine Vespasianum suscepit. 852.

Vrbes Iudæis ademptæ. 403.
Vrias cum quibuſdam aſſultum ad mœnia faciens, à ſuis, vt mandatum illis erat, cũ Ammanitæ erumperent, deſeritur. 197.
Vrias cum aliquot alijs occumbit, quod mox regi per nuncium ſignificatur. 197.
Vxores Eſau. 26.

X.

Xanthicus Macedonibus eſt Aprilis. 59.
Xerxes rex Perſiæ. 316.
Xerxes Iudæis fauet. 316.

Z.

Zacharias lapidatur. 272.
Zambrias. 100.
Zambris aduerſus Moſen oratio. 100.
Zamares ſeipſum concremat. 246.
Zelotæ. 863.
Zenodorus miſerè perit. 457.
Zenodorus ex raptu viuit. 456.
Zipheni rurſum Dauidem in eorum eſſe regione Saulo renunciant. 177.
Zipheni Saulum Dauidem in agro ſuo morari certiorem faciunt. 174.
Zoilus Stratonis turris & Deæ Tyrannus. 388.
Zoilus & Gazæi à Ptolmæo contra Iudæos auxilium petunt. 388.
Zoilus captus. 388.
Zorobabel ex oratione ſua laudem & munera præclara conſequitur. 311.
Zorobabel tertius ſatelles mulierum vim præpollentem primum oſtendens, mox veritati, vt infractæ palmam attribuit. 310.
Zorobabel. 319.

IMPRESSVM FRANCOFORTI AD MOENVM, IMPENSIS SIGISMVNDI FEYERABENDT.

Anno M. D. LXXX.